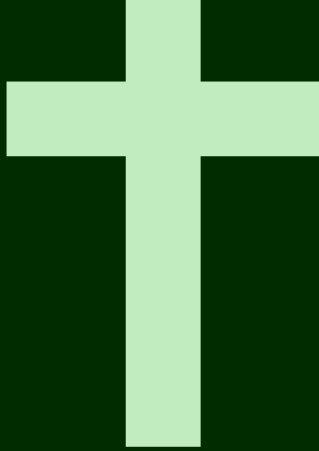

Tupã Je'ẽha

New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

Tupã Je'ëha

New Testament in Kaapor (BR:urb:Kaapor)

copyright © 2012 Wycliffe Bible Translators, Inc.

Language: Kaapor

Translation by: Wycliffe Bible Translators, Inc.

Copyright Information

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

The New Testament

in Kaapor

© 2012, Wycliffe Bible Translators, Inc. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2014-04-27

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 22 Feb 2024 from source files dated 29 Jan 2022
b46cc831-baa9-5b98-bd3d-1fb9f0357a11

Contents

MATÉU	1
MAK	55
RUK	86
JUÃ	141
AT	179
HOM	225
1 KORIN	250
2 KORIN	273
NGARA	289
ESE	299
SIRI	308
KORO	314
1 TESARON	320
2 TESARON	325
1 TIMO	328
2 TIMO	335
TIT	340
SIREMÕ	343
EMBERÉU	345
TIAN	364
1 PETU	371
2 PETU	378
1 JUÃ	383
2 JUÃ	389
3 JUÃ	390
JUN	391
APOKARIP	394

Jesu rehe har Matéu mupinim

Matéu kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë ywy keruhū pe Jesu ixo rahā, ma'e ke a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Matéu mupinim.

*Jesu Kirisutu ramūi ta ke
(Ruk 3.23-28)*

¹ Ko Jesu Kirisutu ramūi ta rer ihē amupinim ai. Ihē Matéu. Kome'ë paper ihē amupinim ai. (“Kirisutu” aja ihē apandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e, aja amujekwa.) Jesu riki Ndawi rainō ke a'e. (Aja rahā, Ndawi aja kapitā keruhū a'e ti.) Ndawi Amarā rainō. Kuja riki Jesu ramūi ta rer.

² Amarā Isak ru. Isak Jako ru. Jako Junda ru. Imu ta heta. Jako ame'ë ta pái ti.

³ Junda Per ru. Sera ru a'e ti. Junda rakehar Tam. Per Erō ru. Erō Aran ru.

⁴ Aran Amina ru. Amina Nasō ru. Nasō Samō ru.

⁵ Samō Mboa ru. Hambe Samō rakehar. Mboa Ombe ru. Mboa rakehar Hut. Ombe Jese ru.

⁶ Jese Ndawi ru. Ndawi kapitā keruhū ti. Ndawi Saromā ru. Saromā māi Uri ambyr rakehar.

Amarā rainō hetaha ke jandé jamanga manga rahā, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Ndawi rehe mangaha uhyk.

⁷ Saromā Homoā ru. Homoā Ambi ru. Ambi Asa ru.

⁸ Asa Josapa ru. Josapa Jorā ru. Jorā Usi ru.

⁹ Usi Jotā ru. Jotā Akā ru. Akā Eseki ru.

¹⁰ Eseki Manase ru. Manase Amon ru. Amon Josi ru.

¹¹ Josi Jekoni ru. Imu ta ru ti.

Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ke kapitā keruhū raho. Mambiro ok ta pe har tama'e kapitā keruhū raho. Arahā Jekoni ra'yr ta u'ar.

A'ehehe Ndawi rainō ta hetaha jamanga manga rahā, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Jekoni rehe uhyk. Arahā Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ke Mambiro ok ta pe har tama'e kapitā keruhū raho.

¹² Mambiro ok ta rehe jundéu awa ta ixo rahā, Jekoni ra'yr u'ar.

A'e Sarati ru. Sarati Soromambe ru.

¹³ Soromambe Ambiu ru. Ambiu Eriakī ru. Eriakī Asor ru.

¹⁴ Asor Sando ru. Sando Akī ru. Akī Eriu ru.

¹⁵ Eriu Erea ru. Erea Matā ru. Matā Jako ru.

¹⁶ Pe, Jako Jose ru. Jose Mari ke pyhyk. Mari pusu ngi Jesu u'ar. Jesu mokōi her. “Kirisutu” amō her ti. (“Kirisutu” aja ihē apandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā

mu'am ame'ë ke a'e. Jundéu awa ta harō katu hū ixo ame'ë ke a'e.)

¹⁷ Mambiro ok ta pe jundéu awa ta ixo. Arahā Jekoni ra'yr ta u'ar. Hainō ta hetaha jamanga manga rahā, awa py tumeme (14) hetaha ixo. Pe, Jesu rehe mangaha uhyk.

*Jesu Kirisutu u'ariha rehe har
(Ruk 2.1-7)*

¹⁸ Jesu Kirisutu u'ariha kuja riki. Mari Jesu māi wan ta. “Mari ke ihē apyhyk ta” aja Jose pandu katu. Pe, pyhyk ym rahā we, Mari pusu pe imembyr ihī, aja a'e ukwa. Tupā'ama'e pyrātāha ihī ehe. A'ehehe ipusu pe imembyr ihī. (Awa ke mujā ym.) ¹⁹ “Mā! Imembyr” aja Jose ukwa rahā, Mari ke hijar ta tipe. Anī. Mari ke muhuxī tar ym. Ma'e katu ame'ë ke aja te'eha a'e ma'ema'e ixo ame'ë ke a'e. A'ehehe Mari ke a'e muhuxī tar ym. A'ehehe amō ta ukwa ym ha rupi Mari pe a'e pandu ta: “Nde ke ihē apyhyk ym ta apo 'y'” aja. Aja a'e ukwa. ²⁰ Aja a'e ukwa ukwa ou rahā, Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr ehe. Ixeraiha pe a'e mujekwa ipe:

–Jose! Nde riki Ndawi rainō. Mari pyhykiha ngi ekyje ym. Mari ke epyhyk katu. Tupā'ama'e pyrātāha ihī katu ehe, a'ehehe Mari imembyr namō ixo. ²¹ Imembyr u'ar ta. Sawa'e ra'yr ta. “Jesu” aja her emoī ehe. Ma'e ka'u te'eha ke jundéu awa ta ma'ema'e. Ame'ë ke rehe Jesu muhepy ta. A'ehehe jundéu awa ta ke Tupā muhā katu ta – aja Jose pe.

²²⁻²³ Upa aja rahā, ymanihar panduha ke uhyk. Yman Tupā je'ēha ke pandu ame'ë ta mupinim. Aja uhyk apo 'y. Kuja a'eta mupinim:

“Kūjā ixo te'e ame'ë ke imembyr namō ixo. Imembyr u'ar ta. Sawa'e ra'yr ke.

‘Emanue’ aja her moī ta ehe.” [“Emanue” aja pandu rahā: “Jande namō Tupā ixo” aja ngā ukwa katu.]

²⁴ Pe, Jose upak rahā, Tupā je'ēha rahoha mujekwa ame'ë ke a'e ma'e. Mari ke pyhyk 'y. ²⁵ Imembyr u'ar ym rahā we, Jose pyta ym te ehe. Pe, imembyr u'ar. Sawa'e ra'yr riki. “Jesu” aja her ke Jose moī ehe.

2

Warahy uhemihā koty ngi uwyr ame'ë ta rehe har

¹ Merē ok ta pe Jesu u'ar. Jundéi ywy rehe Merē ok ta ihī. Arahā Ero jundéu awa tama'e kapitā. Arahā amō awa sawa'e ta Jerusarē ok ta pe uhyk uwyr. (Jundéu awa ym ame'ë ta ke a'eta.) Warahy uhemihā koty ngi uhyk uwyr. Jahy rata ta rehe har ukwa katu ame'ë ta ke a'eta. Usak usak hū jahy rata ta rehe ti. ² Pe, a'eta pandu:

–My riki u'ar ame'ë ke my? A'e riki jundéu awa tama'e kapitā keruhū wan ta.

Warahy uhemihā koty jande jaxo rahā, jahy rata weraha keruhū rehe jasak. (A'erehe amō kapitā keruhū u'ar ta aja jakwa.) A'erehe jande py'a jamoī moī ta jajur ehe — aja Ero ta pe pandu.

³ Ame'ē ke rehe Ero hendu rahā: “Mā! Katu ym ihē pe” aja jupandu jupe. In-amō ixo ame'ē ta kapitā ta aja tī. “Katu ym” aja pandu pandu a'eta jupe. (Amō kapitā keruhū wan ta ame'ē ke jumai ta a'eta namō, aja Ero ta ukwaha nāi.) A'erehe: “Mā! Katu ym” aja pandu pandu a'eta jupe. ⁴ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke Ero mujy'ar. Moise jye'ēha mu'e ame'ē ta ke mujy'ar tī. A'e pandu:

—My riki Kirisutu u'ar ta my? Tupā mu'am ame'ē ke a'e — aja pandu. (“Mu'am ame'ē ke” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am, aja mujekwa katu.)

⁵ —Merē ok ta pe u'ar ta, Jundéi ywy pe. Kuja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim:

⁶ “Merē ok ta riki Jundéi ywy rehe ihī. Ame'ē ok ta ngi kapitā keruhū uwyr ta. A'erehe ame'ē ok ta ke upa ngā ukwa katu.

Ame'ē kapitā keruhū jundéu awa tama'e ke. A'e riki ma'e Tupā putar my, ame'ē ke a'e mujekwa ta. Jundéu awa ta pe mujekwa ta” aja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim — aja pa'ihu ta pandu Ero pe.

⁷ Warahy uhemihā koty ngi uhyk ame'ē ta ke Ero mujy'ar. A'eta jō mujy'ar. Pe, a'eta namō Ero pandu pandu. Arahā kuja ukwa. Jahy rata keruhū uhem, ame'ē ngi myja hetaha jahy kanim apo my, ame'ē ke ukwa. ⁸ Upa ukwa rahā, Merē ok ta pe a'eta ke Ero mondo. Kuja ame'ē ta pe pandu:

—Kurumī ra'yr ke pekekar katu peho. Pemahem rahā, ihē pe pepandu pejur. Aja rahā, ihē py'a ke ihē amōī moī katu ta ehe tī — aja Ero pandu nāi.

⁹⁻¹⁰ Pe, a'eta oho. Oho ixo rahā, jahy rata weraha keruhū rehe a'eta usak tī. Warahy uhemihā koty ixo rahā, usak. Ame'ē ke rehe a'eta usak tī. A'erehe hury katu hū ixo. Hundutar koty ame'ē jahy rata weraha keruhū wata oho ixo. Pe, kurumī ra'yr ixo. Ame'ē ok 'ar pe jahy rata weraha pyta, ywa rehe. ¹¹ Hok pe a'eta ixo oho. Kurumī ra'yr rehe a'eta usak. Imāi namō ixo, Mari namō. Pe, a'eta pynarāi pe a'eta wapyk uī. Aja kurumī ra'yr rehe ipy'a ke a'eta moī moī. Pe, ma'e katu ame'ē ke a'eta me'ē me'ē ipe. Ko, itatawa ke. Ma'e pihe katu ame'ē ke me'ē ipe tī. Amō pihe katu ame'ē ke me'ē ipe tī. Her mi. ¹² Pe, a'eta ukwer rahā, a'eta ixerai riki. Ame'ē pe Tupā mujekwa:

—Ero pe pepandu ym peho — aja mujekwa.

A'erehe amō awa rape rupi hekoha pe jywyr oho.

Eji ywy pe Jose ta tyryk oho

¹³ Sawa'e ta ukwa katu te ame'ē ta upa jywyr oho rahā, Jose pe Tupā je'ēha rahoha mujekwa. Ixeraiha pe mujekwa:

—Epu'am. Kurumī ra'yr ke epyhyk. Eji ywy pe ekanim eho, imāi namō. Ero riki kurumī ra'yr ke kekar ta. Mahem rahā, jukwa ta, a'erehe pahar ejan eho sengi. Eji ywy pe epyta we rī. Ihē amujekwa rahā jō ejywyr — aja ipe.

¹⁴ Pe, pahar Jose pu'am. Kurumī ra'yr ke pyhyk. Pe, ame'ē pytun rahā, Eji ywy pe oho, ta'yn māi namō, Mari namō. ¹⁵ A'ep a'eta pyta. Jundéi ywy rehe Ero ixo rahā, a'eta jywyr ym. Ero manō rahā, jywyr. Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē mupinim, aja uhyk. Kuja.

“Ihē ra'yr Eji ywy ngi ihē amujywyr' aja Tupā pandu” aja amō mupinim.

Ta'yn ta ke Ero jukwa

¹⁶ Warahy uhemihā koty ngi uwyr ame'ē ta Ero koty jywyr ym oho. “Mā! Ihē pe te'e” aja Ero ukwa. A'erehe parahy riki. Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Pahar Merē ok ta pe peho. Upa katu te kurumī ra'yr ta ke pejukwa. Mokōi warahy 'ar ame'ē ta ke pejukwa. Upa mokōi warahy 'ar wyr koty ame'ē ta ke pejukwa tī. Merē ok ta rake rupi ixo ame'ē ta aja tī. Pejukwa tī — aja Ero pandu.

Aja riki warahy uhemihā koty ngi uwyr ame'ē ta mujekwa ipe. Jahy rata weraha keruhū uhem rahā, mokōi warahy 'ar aha oho. A'erehe: “Kurumī ra'yr ta mokōi warahy 'ar ame'ē ta ke pejukwa” aja Ero pandu. (Jesu ke Ero jukwa ta tipe. A'erehe upa kurumī ra'yr ta ke Ero jukwa.) ¹⁷ Aja rahā, yman Jeremi pandu ame'ē ke uhyk. A'e pandu:

¹⁸ “Hama ok ta pe jixi'uha rehe amō hendu. Imembyr ta manō, a'erehe Hakéu jixi'u. Marā ka ym muputu'uha” aja riki.

“Hama ok ta” aja pandu rahā: “Merē ok ta” aja ngā ukwa. “Hakéu” aja pandu rahā: “Ame'ē ok ta pe har kūjā ta” aja ngā ukwa tī.)

Eji ywy ngi Jose ta jywyr

¹⁹ Ero manō rahā, Eji ywy pe Jose ixo we rī. Pe, Tupā je'ēha rahoha mujekwa ipe. Ixeraiha pe mujekwa ipe.

²⁰ —Kurumī ra'yr ke jukwa tar katu ame'ē ta upa manō. A'erehe jundéu awa tama'e ywy pe ejywyr eho. Kurumī ra'yr ke eraho, imāi namō. Pejywyr peho — aja Tupā je'ēha rahoha mujekwa.

²¹ A'erehe Jose pu'am. Pe, jundéu awa tama'e ywy pe jywyr oho. Kurumī ra'yr ke raho, imāi namō.

²² Ero manō rahā, henda ke pe Akerāu kapitā. Jundéi ywy pe har tama'e kapitā a'e. Ame'ē ke Jose ukwa rahā, ame'ē ywy pe a'e

oho tar ym. Kyje ingi, a'erehe a'ep oho tar ym. Pe, ixeraiha pe Tupā mujekwa:

—Ngariréi ywy pe eho — aja mujekwa.

A'erehe Ngariréi ywy pe a'e oho. ²³ Pe, Nasare ok ta pe uhyk oho. Nasare ok ta Ngariréi ywy rehe ihī. Pe, a'ep hok ke a'e mujā. Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, aja uhyk. “Nasare ok ta pe har ke a'e” aja Jesu rehe har ngā ukwa. Aja uhyk.

3

Juā mujahukiha panduha ke

(Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18; Juā 1.19-28)

¹ Nasare ok ta pe Jesu ixo rī. Arahā awa nixói te ame'ē pe Juā mujahukiha uwyr. Ame'ē awa nixói te ame'ē ke Jundéi ywy rehe ihī. (Ixoty heta ngā uhyk uwyr.)

² Ame'ē ta pe a'e pandu:

—Apandu pehē pe. “Tupā kotyhar ta aja pemuruwak.” Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. Ame'ē rehe pepyai. Pexoha pyahu ame'ē ke Tupā putar, aja pexo katu. Aja rahā: “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja pehē pe a'e pandu ta — aja ngā pe Juā pandu pandu.

³ Isai riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Kuja a'e mupinim:

“Awa nixói te ame'ē pe amō pandu pandu. Kuja:

'Jandema'e sawa'e te uwyr ta. A'erehe pe ke pemukatu. (Aja rahā, pexoha ke pemukatu.)

Pe ke pemutatambyk. Aja rahā, oho katu ta a'e' aja pandu” aja Isai mupinim. (Aja rahā ma'e ka'u te'eha pema'ema'eha ke ngā hijar. Pe, Tupā koty ipy'a ke muruwak ta.) Aja Isai mupinim. (Yman ame'ē ke a'e mupinim rahā, Juā rehe har mupinim.)

⁴ Juāma'e mundeha awa rymba ra ke te'e mujā ame'ē ke. “Kame” aja ngā rymba rer. (Ymanihar Erima'e mundeha, aja saka ame'ē mundeha. Aja rahā, Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Juā tī, aja mujekwa tī.) So'o pিরer pe ixu'a rupi pukwar. Tukuxixik mixir ame'ē ke a'e u'u. Eir namō u'u tī.

⁵ Jerusarē ok ta ngi heta uhyk uwyr ixoty. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr ixoty tī. Jondā y rake rupi ixo ame'ē ta uhyk uwyr ixoty tī.

⁶ Tupā pe kuja a'eta pandu:

—Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Jande py'a ngi ame'ē ke ejuhuk — aja a'eta ipe.

Aja pandu ame'ē ta ke Juā mujahuk. Jondā y pe mujahuk.

⁷ Parise ta Juā koty uhyk uwyr tī. Sanduse ta uhyk uwyr ehe tī. Ame'ē ta Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ke a'eta. Johu pandu ipe:

—Jande ke emujahuk. Tupā kotyhar ta aja jaxo tar katu tī — aja Juā pe.

Ame'ē ke Juā ukwa rahā, pandu a'eta pe:

—Kupixa amō hapy rahā, tata ngi mbói ujan oho. Aja mbói aja pehē tī. Aja Tupā mupyraraha ngi pehem tar katu. Ipy'a ym ehe ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē mupyraraha ngi pehem peho aja pehē pe amō pandu my. Anī. Pehem ym ta. ⁸ Mā peja ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar, aja ngā pe pemujekwa ta kŷ. Aja rahā jō, Tupā mupyraraha ngi pehem ta.

⁹ —“Amarā riki jande ramūi, a'erehe Tupā kotyhar ta ke jande. (A'erehe jande ke Tupā mupyrara ym ta)” aja pekwa naī. Anī. Pehem ym ta tī. Pesarahā! Ko apandu pehē pe. Tupā putar rahā, peme'ē ita ta ngi Amarā rainō ta ke a'e muhem ta. Pehē ke ombor, pe, pehē renda ke pe amō ta ke muhem ta. (Aja rahā, kuja mujekwa. Tupā pyrātā te hū. A'e putar rahā, je'ēha rupi amō awa pyahu ame'ē ta ke a'e muhem ta. Hendu katu ehe, ame'ē ta ke muhem ta, aja mujekwa katu.)

¹⁰ —Ma'eywa jaxer rahā, ame'ē i'y ke amō mondok ta. Pe, ame'ē myra ke amō hapy. Pesarahā! Ji riki hapo rake ihī. (Aja rahā, mondok tate, aja mujekwa katu.) Aja ngā tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ixo rahā, ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta. (I'y mondok, ame'ēja saka.) Pesarahā! Ji pehī aja ngā ke a'e mupyrara tate tī. ¹¹ Y pe pehē ke ihē amujahuk. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar aja ihē amujekwa amō ta pe. Pesarahā! Ihē raikwer rupi amō uwyr ta. A'e riki pehē ke Tupā'a namō mujahuk ta. Tata namō aja tī. Mujahuk ta pehē ke tī. Ihē 'ar koty te we ipy'a hātā te ha a'e. Katu te ame'ē ke a'e, a'erehe ima'e miasu aja ihē axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē. ¹² Ahúi aja me'ē ngi ipirer ke amō ombor rahā, urupen py'a pe mukatak. Ywate ombor. Aja ixurer ke ombor. Pe, ixurer matyr rahā, upa katu te tata pe ombor ta. Upa ukwái ta. Pe, ahúi aja me'ē ke matyrriha renda pe matyr ta. Aja riki awa ta ke tī. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ke Tupā mupyrara tate. Tata keruhū renda pe mupyrara hū ta. (Ixurer ke ukwái ta, ame'ēja saka.) Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta jō ixoty a'e mujy'ar ta. Inamō ixo ta — aja Juā pandu. (“Tupā'a namō mujahuk ta” aja pandu rahā: “Tupā'a ke muwyr ta” aja mujekwa. “Tata namō mujahuk ta” aja pandu rahā: “Mupyrara ta” aja mujekwa.)

Jesu ke Juā mujahuk

(Mak 1.9-11; Ruk 3.21-22; Juā 1.31-34)

¹³ Jondā y rake Juā ixo rī. Arahā Jesu uhyk oho ehe. Ngariréi ywy ngi Jesu uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Ihē ke emujahuk — aja Juā pe.

¹⁴ —Anī. Ihē ke nde riki eremujahuk ta me'ē te'e. Nde ke ihē amujahuk, anī riki — aja Juā pandu.

¹⁵ Pe, Jesu pandu ipe:

—Anī. Katu riki. Ihē ke emujahuk! Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke jama'e ta — aja.

Juā pandu ipe:

—Hā — aja.

(Pe, Jesu ke mujahuk.) ¹⁶ Upa Juā mujahuk rahā, pahar y ngi Jesu uhem oho. Pe, ywa riki pirar, ame'ēja saka Juā usak. Tupā'ā wyjy uwyr ehe ame'ē ke rehe a'e usak. Pykahuran aja saka Jesu rehe wyjy uwyr. ¹⁷ Pe, ywa ngi panduha uwyr:

—Peme'ē ihē ra'yr. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Ihē ke a'e muhury katu — aja Jesu rehe har pandu.

4

Jesu ke Satana manga manga tipe (ājā ramūi a'e)

(Mak 1.12-13; Ruk 4.1-13; Emberéu 2.18; Emberéu 4.15)

¹ Ajame'ē ke awa nixói te ame'ē pe Jesu ke Tupā'ā muhyk raho. Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ē ke Satana putar tipe. (Ājā ramūi a'e.) Ame'ē ke a'e manga manga tipe.

² Mokōi awa pypa hetaha (40) wera rahā, ma'e ke Jesu u'u ym te. A'erehe myjahy te hū. ³ Pe, Satana uhyk ehe. Pandu ipe:

—Tupā ra'yr nde. Kome'ē ita ra'yr ta pe kuja epandu: “Mbeju wan ewak. A'u ta” aja ita ra'yr ta pe — aja Jesu pe.

⁴ Jesu pandu:

—Anī. Ita ke mbeju wan amuruwak ym ta. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Marā ka ym humi'u namō jō amō ixo katuha.

Tupā pandu ame'ē ke namō amō ixo katu ta tī” aja riki panduha ihī — aja Satana pe.

⁵ A'engi Jerusarē ok ta pe Jesu ke Satana raho. Ok ta katu te ame'ē ke aja ngā ukwa. A'ep uhyk rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū kupe 'ar pe raho. (Ame'ē renda kupe ipe katu.) Ywatehar te ame'ē pe raho. Ame'ē renda kupe rymy'y rehe muhyk raho. ⁶ Pe, pandu ipe:

—Tupā ra'yr nde. Sengi epor eho. Ywy rehe e'ar ekwa rahā, ahy ym ta nde pe. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Ima'e je'ēha rahoha ta pe Tupā pandu ta: 'Pepyhyk peho!' aja riki.

Aja rahā, nde po rehe a'eta pyhyk ta. Aja rahā, nde py ke ita rehe nde eretukwa ym ta. Nde eremahy ym ta tī.”

Aja panduha ihī. (A'erehe sengi nde erepor rahā, ahy ym ta nde pe) — aja Satana pandu ipe.

⁷ Pe, Jesu pandu:

—Anī. Apor ym ta. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Tupā riki jandema'e sawa'e te. Ima'e katuha ke mā peja te'e emanga ym” aja panduha ihī — aja Jesu.

⁸ A'engi wyy'ā keruhū 'ar pe Jesu ke Satana muhyk raho. Kome'ē wyy keruhū rupi heta te hū kapitā keruhū ta ixo. Amō amō wyy pe ixo. Upa katu te ame'ē ke pahar Jesu pe Satana mujesak. Usak rahā, katu te hū, aja ukwa. ⁹ Pe, a'e pandu:

—Ihē rehe nde py'a nde eremoi moī katu rahā, upa katu te jasak ramō ame'ē ke nde pe ihē amuwyr ta. Nde rehe upa ame'ē ta hendu katu ta — aja Jesu pe.

¹⁰ Pe, Jesu pandu:

—Anī. Aja ym ta ihē. (Nde rehe ihē py'a amōi moī ym te ta.) Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Tupā rehe jō nde py'a nde eremoi moī katu. A'e riki sawa'e te. A'e ke rehe jō ehendu katu” aja panduha ihī.

—A'erehe ihē ngi eho! Nde rehe ihē ahendu ym te ta — aja Satana pe.

¹¹ A'erehe Satana oho ingi. Pe, Tupā je'ēha rahoha ta wyjy uwyr ehe, Jesu rehe. Usak katu uwyr ehe.

Ngariréi wyy rupi Tupā je'ēha ke Jesu pandu oho

(Mak 1.14-15; Ruk 4.14-15)

¹² Kyndaha pe Juā ke amō ta kynda raho. Arahā Ero kapitā a'e. (Ngariréi wyy pe har tama'e kapitā a'e.) Juā pandu ipe: “Nema'e ma'eha katu ym” aja ipe. A'erehe kyndaha pe Juā ke Ero kynda. “Juā ke kapitā kynda.” Ame'ē ke Jesu pe amō ta pandu oho. Ame'ē ke rehe hendu rahā, amō wyy pe Jesu oho. Ngariréi wyy pe oho. ¹³ Ame'ē wyy rehe Nasare ok ta ihī. A'ep Jesu pyta tar ym. A'erehe Kapana'ū ok ta pe a'e pyta oho. Ypa rake ame'ē ok ta ihī. Ypa rer Ngariréi. Ame'ē ok ta wajar Semurō wyy rake ihī. Wajar Natari wyy rake ihī tī. ¹⁴ Kapana'ū ok ta pe Jesu pyta rahā, yman Isai mupinim ame'ē ke uhyk. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Isai. Kuja a'e mupinim:

¹⁵⁻¹⁶ “Weraha keruhū rehe Semurō wyy pe har ta usak ta. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa ta.)

Natari wyy pe har ta aja tī. Weraha keruhū rehe usak ta tī. Ngariréi wyy pe har ta aja tī. Weraha keruhū rehe usak ta tī. (Aja rahā, ame'ē pe har ta Tupā rehe har ukwa ta tī.)

Jundéu awa aja ym ame'ē ta ixo a'ep. Tupā rehe har a'eta ukwa ta tī.

Y ruwái, Jondā ruwái koty ame'ē wyy ta ihī. Ame'ē rupi awa rape asa oho.

Y ramūi koty awa rape oho ixo. Upa ame'ē wyy pe har ta ukwa ym ma'e. Tupā

rehe har ukwa ym te, aja ixo ame'ë ta ke a'eta.

Apo upa ame'ë ta pe Tupã rehe har amõ mujekwa ta. Ipy'a upak aja saka wera katu te hũ ta" aja Isai mupinim. (A'ep Tupã rehe har Jesu mu'e, a'erehe Tupã rehe har ukwa katu ta.)

¹⁷ Kapana'ũ ok ta pe oho. A'engi kuja Jesu pandu:

–Tupã mu'am ame'ë ke a'e muwyr. Kapitã keruhũ aja mu'am ame'ë ke. A'erehe peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Ixoty pehẽ py'a pemuruwak. Aja rahã, ehe har pekwa katu ta – aja ngã pe Jesu pandu.

Pira pyhyk ame'ë ta ke Jesu mujyar
(Mak 1.16-20; Ruk 5.1-11)

¹⁸ Ypa rymy'y rupi Jesu wata oho ixo, Ngariréi ypa rymy'y rupi. Mokõi sawa'e ta pira pyhyk ixo. Ame'ë ta rehe usak. Mokõi imu namõ ixo. Her Simã. ["Petu" aja amõ her tí.] Imu rer Andere. Kyhapari pe pira ke a'eta pyhyk ixo. ¹⁹ A'eta pe Jesu pandu:

–Pira ke pepyhyk pexo. Apo har anĩ. Amõ kotyhar ta. Pehẽ ke ihẽ amu'e ta. A'erehe amõ ta py'a ke Tupã koty pemuruwak ta pexo kÿ. (Pira pepyhyk, ame'ëja saka.) A'erehe ihẽ namõ peho 'y – aja mokõi sawa'e ta pe.

²⁰ Pe, pahar jarusu keruhũ hijar oho. Pe, Jesu namõ a'eta oho.

²¹ A'engi oho we rahã, amõ mokõi imu ta rehe Jesu usak. Tian rehe a'e usak, imu namõ. Imu rer Juã. Semende ra'yr ta ke ame'ë ta. Jarusu keruhũ pe ipã namõ kyhapari a'eta mukatu uĩ. Jesu pandu:

–Ihẽ namõ peho 'y – aja riki.

²² Pe, pahar jarusu keruhũ hijar oho. Ipái ke a'eta hijar oho tí. Pe, Jesu namõ mokõi imu ta oho.

Tupã rehe har Jesu mu'e
(Ruk 6.17-19)

²³ Upa Ngariréi wyy rupi Jesu wata oho. Inamõ ixo ame'ë ta oho tí. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e. Kuja myrandu katu ke a'e mu'e mu'e. "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. Tupã putar aja pexoha pyahu aja pexo katu. Aja rahã: 'Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ' aja a'e pandu ta" aja mu'e. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ë ta ke mukatu tí. ²⁴ Amõ wyy rupi Jesu rehe har ngã pandu pandu oho. Si wyy rupi pandu oho. A'erehe upa ma'e ahy ixo ame'ë ta ke ngã raho ipe. Upa ame'ë ta ke mukatu. Ko ipy'a rehe ajã ihĩ ame'ë ta ke raho ipe. Manõ manõ ixo ame'ë ta ke raho ipe tí. Upa jupyrãtã rãtã ame'ë ta ke raho ipe tí. Upa katu te ame'ë ta ke mukatu. ²⁵ Heta ngã inamõ wata wata oho ixo. Heta ngariréi wyy pe har ta inamõ wata wata oho ixo tí. Jande popa ok ta ngi amõ ta wata wata oho

ixo. Heta Jerusarẽ ok ta pe har ta inamõ wata wata oho ixo tí. Heta jundéi wyy pe har ta aja tí. Jondã y ruwãi kotyhar ta aja tí. Inamõ wata wata oho ixo tí.

5

Wyyã rehe ihĩ rahã, Jesu mu'e ame'ë rehe har

(Ruk 6.20-23)

¹ Heta te hũ ngã rehe Jesu usak. A'erehe wyyã rehe jupir oho. A'ep wapyk. Ixotyhar ta juramã jy'ar tí. ² Pe, ame'ë ta ke a'e mu'e.

Myja me'ë rahã hury katu my
(Ruk 6.20-23)

³ Pe, kuja Jesu pandu:

–"Tupã rehe har jakwa ym jande" aja ukwa ame'ë ta mã peja hury katu ixo. Ixotyhar ta aja muruwak ta. Pe, inamõ ixo ta, a'erehe mã peja hury katu ixo.

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke amõ ta ma'ema'e, a'erehe pyai ixo. Jixi'u tí. Ame'ë rehe har Tupã pe pandu. Aja rahã, Tupã ipy'a jywyr ta a'eta rehe. A'erehe mã peja hury katu ixo.

⁵ "Jande katu te jande" aja ym pandu ame'ë ta mã peja hury katu ixo.

Ma'e ke Tupã pandu katu, ame'ë ke a'eta pe a'e muwyr ta. Katu ame'ë ke muwyr ta.

⁶ Amõ myahy rahã, ma'e ke u'u ta. Jyngwéi rahã, y ke u'u ta tí. Aja Tupã putar ame'ë ke amõ ma'e tar katu te rahã, ame'ë ta riki hury katu te ame'ë ta ke a'eta.

Upa ame'ë ta putar ame'ë ke Tupã muwyr katu ta.

⁷ Amõ ta rehe amõ ta pyrara usak rahã, ame'ë riki hury katu ame'ë ta ke a'eta. Ame'ë ta rehe Tupã pyrara usak katu ta tí.

⁸ Ipy'a juhyk, aja ixo ame'ë ta riki hury katu ame'ë ta ke a'eta.

Tupã namõ a'eta ixo ta.

⁹ Junaiha ke mukatu ame'ë ta riki hury katu ame'ë ta ke a'eta.

Ame'ë ta pe Tupã pandu ta: "Pehẽ riki ihẽ ra'yr ta" aja riki. A'erehe ame'ë ta rehe a'e usak katu ta.

¹⁰ Tupã putar ame'ë ke amõ ta ma'ema'e rahã, ame'ë ta ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, ame'ë ta riki hury katu ame'ë ta ke a'eta. Tupã kotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. A'erehe ma'e katu ame'ë ke Tupã muwyr ta a'eta pe.

¹¹⁻¹² –Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ rehe har amõ ta juru ai. Mupyrara ta tí. Pehẽ rehe har te'e pandu tí. Upa aja rahã, pehẽ rury katu pexo. Ywa pe ma'e katu ame'ë ke pehẽ pe Tupã me'ë ta, a'erehe mã peja pehẽ rury katu pexo apo. Pesarahã! Yman Tupã je'ëha pandu ame'ë ta ke amõ ta mupyrara hũ tí. Se pehẽ nixói rahã,

ame'ē ymanihar ta ke amō ta mupyrara hū. A'erehe ame'ē ymanihar ta aja pehē ke ngā mupyrara ta apo tī. Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe mupyrara ta pehē ke tī — aja Jesu pandu.

*Jukyryr aja saka pehē. Weraha aja saka tī.
(Mak 9.50; Ruk 14.34-35)*

¹³ Jesu pandu tī:

—Jukyryr riki ma'e ke muhe'ē katu. Pe, jukyryr ngī he'ēha kanim rahā, marā ka ym he'ēha amō mujywyryr ehe. Jaxer riki. Ombor riki awa. Pe, amō pyrū ehe. A'erehe jukyryr katu aja katu pexo. “Pehē katu” aja Tupā ukwa. Pe, katuha ke pehijar rahā, jaxer riki pehē. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja pejumuruwak tī. Katu ym aja. ¹⁴ Tupā rehe har pemujekwa amō ta pe, a'erehe kome'ē wyw keruhū pe ma'e muweraha aja saka pehē.

—Ywy'ā keruhū 'ar pe ok ta ihī rahā, upa ngā usak katu ehe. Aja saka pehē. Tupā kotyhar ta ke pehē. A'erehe katu ame'ē ke pema'ema'e, ame'ē ke rehe upa amō ta usak katu.

¹⁵ —Araparin ke amō muwera rahā, kūi wyr pe jupyk ym. Ywate henda 'ar pe amō moī. Aja rahā, muwera katu, pe, usak katu ma'e ke amō. ¹⁶ Aja weraha aja saka pehē tī. Aja rahā, katu ame'ē ke jō pema'ema'e, ame'ē ke ngā pe pemujekwa. Ame'ē ke rehe a'eta usak rahā, jande pāi keruhū pe a'eta pandu ta: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. A'e riki ywatehar ke — aja Jesu pandu.

Moise je'ēha rehe har

¹⁷ Ngā pe Jesu pandu tī:

—Moise je'ēha ke ihē amukanim ajur, aja pekwha naī. Anī. Amukanim ym ta. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mu'e ame'ē ke ihē amukanim ajur tī, aja pekwha naī tī. Anī. Upa ame'ē ke amukanim ym ta tī. Upa ame'ē mu'e ame'ē ke ihē amuhyk katu te ta kī. ¹⁸ Moise je'ēha mu'e ame'ē ke mukanim ym te ta awa. Ywa pehī rahā, marā ka ym amō mukanīha. Upa katu te ame'ē mu'e ame'ē ke amō hendu katu ta me'ē te'e. Kome'ē wyw keruhū kohī rahā, aja tī. Marā ka ym Moise je'ēha mu'e ame'ē ke amō mukanīha. 'Ar rehe angaha uhyk rahā, Moise je'ēha upa ta. ¹⁹ Arahā Tupā namō jaxo ta, a'erehe arahā Moise je'ēha upa. A'erehe ihē apandu pehē pe. Amō riki Moise je'ēha rehe hendu katu. Ame'ē riki katu te ame'ē ke a'e. Amō ta ke mu'e: “Pehendu katu ehe tī” aja. Ame'ē riki katu te tī. Tupā ixo ame'ē pe ixo ta rahā, a'e riki katu te aja Tupā mujekwa ta.

—Amō ta anī. Upa katu te Moise je'ēha rehe amō hendu ym. Pe, amō ta pe pandu: “Pehendu ym ehe tī” aja mu'e. Ame'ē riki Tupā renda rehe ta'yr te mi katu ame'ē ke a'e. ²⁰ Myja katu ame'ē ke amō ma'ema'e

my? Ame'ē ke Moise je'ēha mu'e. Ame'ē ke amō ma'ema'e. Aja rahā: “Pehē katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ē ke a'eta putar. Parise ta aja tī. Katu ame'ē ke ma'ema'e tī. Aja rahā: “Pehē katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ē ke putar katu tī.

—Pehē anī. Tupā putar aja katu ame'ē ke pema'ema'e rahā jō, Tupā ixo ame'ē pe peho katu ta. Aja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e rahā: “Pehē katu” aja Tupā pandu. Ame'ē ke peputar katu. A'erehe katu ame'ē ke pema'ema'e katu — aja Jesu pandu.

Pahar ka'u te'eha ma'eha ke amō mukatu ta me'ē te'e

(Ese 4.26; Tian 1.19-20; 1 Juā 2.11)

²¹ (Ma'e ke amō ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ē ke amō ma'e te, aja Jesu mujekwa.) A'erehe a'e pandu tī:

—Ymanihar panduha ke pekwa. Kuja riki. “Amō ke ejukwa ym. Amō ke jukwa rahā, ame'ē ke amō ta mupyrara ta tī” aja riki. ²² Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu: “Amō rehe amō parahy rahā, ame'ē ke a'e jukwa” ame'ēja saka. Aja rahā, ame'ē ke amō ta mupyrara ta tī. Pe, amō pe amō pandu: “Katu ym nde” aja. Aja pandu rahā, ame'ē ke kapitā ta mupyrara ta. Pe, amō pe amō pandu: “Jaxer ai te'e nde” aja. Aja rahā, ame'ē ke tata keruhū renda pe Tupā mupyrara ta tī. ²³⁻²⁴ A'erehe kuja katu. Tupā rehe nde py'a nde eremoī moī rahā, ma'e ke Tupā pe nde ereme'ē. Ame'ē ke jumu'eha renda keruhūma'e myrape 'ar pe nde erehapy ta. Upa ukwā ta. Ame'ē ke nde erehapy Tate rahā, kuja nde erekwa ere'am: “Ēi! Ihē rehe amō parahy. Aharāi riki” aja. Aja rahā, ame'ē ne rymba nde erehapy ame'ē ke ehijar py. Myrape ruwa koty emapyk, pe, parahy ame'ē koty eho. Pahar eho. Pe, emukatu. Upa rahā jō jumu'eha renda keruhū pe ejywyryr eho. Pe, ma'e ke Tupā pe hapy katu. Aja nde py'a emoī moī katu ehe, Tupā rehe. (Aja rahā jō nde rehe Tupā ipy'a jwyryr katu ta tī.)

²⁵ Nde pe amō pandu: “Tamatarer ke ihē pe nde emujywyryr ym. Kapitā pe nde ke ihē araho ta” aja. Aja nde pe pandu rahā, kapitā koty inamō nde ereho erexo rahā, pahar inamō pangariha ke emukatu. Kapitā rehe nde erehyk ym rahā we, pangariha ke emukatu. Tamatarer ke emujywyryr ipe. Anī rahā, kapitā rehe nde erehyk rahā, kapitā pe nde ke ne ruwajan mondo ta. A'engi sonda ta pe nde ke kapitā mondo ta. A'engi kyndaha pe nde ke sonda ta kynda ta raho. ²⁶ Apandu katu nde pe. A'ep nde erepyta katu ta. Marā ka ym nde erehemiha ingi. Upa katu te tamatarer ke nde eremuwyryr ym rahā, marā ka ym nde

erehemiha. A'erehe kapitā rehe uhyk ym rahā we, emukatu — aja Jesu pandu.

(A'erehe amō ta namō katu aja pexo. Aja Tupā namō katu aja pexo tī. Aja rahā, mupyraraha renda pe peho ym ta tī. Kyn-daha ngi uhem ym, ame'ēja saka ame'ē.)

*Amō rehe peka'u te'e ym pexo
(Matéu 18.8-9; Mak 9.43-48)*

²⁷ (Ma'e ke amō ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahā, ame'ē ke ma'e te, aja Jesu mujekwa tī.) A'erehe a'e pandu tī:

—Yman pandu ame'ē ke rehe pehendu. Kuja riki. “Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym. Amō kūjā rehe eka'u te'e ym tī” aja. ²⁸ Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Kūjā rehe amō usak, pe, ipy'a pe ka'u te'e ehe. Aja rahā, amō kūjā namō jumusarái aja tī. Katu ym aja. ²⁹ A'erehe kūjā rehe nde eresak, pe, a'engi ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e rahā, katu ym. Esak ym. Nde reha ejo'ok, pe, ame'ē ke embor, ame'ēja saka. Esak ym. Nde eresak, pe, nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e, a'erehe mupyraraha renda pe nde ke Tupā ombor ta. Nde reha nde erembor, ame'ēja saka esak ym. Ema'e ym ma'e nde ereka'u te'e ha ke. Ame'ē riki i'ar koty te we katuha.

³⁰ —Nde po pe te'e ma'e ke nde erema'e. Aja ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e rahā, nde po pe ema'e ym. Nde po emondok, pe, ame'ē ke embor, ame'ēja saka. Nde po pe ma'e nde ereka'u te'e ha ke nde erema'e, a'erehe mupyraraha renda pe nde ke Tupā ombor ta rahā, katu ym. Nde po embor, ame'ēja saka exo. Ema'e ym ma'e nde ereka'u te'e ha ke. Ame'ē riki i'ar koty te we katuha — aja Jesu pandu.

*Hakehar ke hijar ym ta me'ē te'e
(Matéu 19.9; Mak 10.11-12; Ruk 16.18)*

³¹ (Te'e hakehar ke sawa'e hijar rahā, katu ym. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe kuja a'e pandu:

—Yman kuja panduha ihī tī: “Hakehar ke sawa'e hijar rahā, paper rehe a'e mupinim: 'Nde ke ihē aputar ym apo. Ahijar ta nde ke apo' aja. Ame'ē ke hakehar pe me'ē. Pe, hijar” aja riki. ³² Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Hakehar riki ka'u te'e ym amō rehe. Ame'ē ke ixawa'e hijar rahā, katu ym ixawa'e ma'eha. Pe, ame'ē kūjā ke amō sawa'e pyhyk rahā, ixawa'e aja ym ame'ē namō kūjā jumusarái. Katu ym aja. Pe, ame'ē sawa'e riki hakehar aja ym ame'ē namō jumusarái tī. Katu ym aja. Ixawa'e py katu ym ame'ē ke ma'e — aja Jesu pandu.

*Ma'e ke pandu ame'ē ke ma'e ta me'ē te'e
(Tian 5.12)*

³³ (Ma'e ke amō pandu rahā, ame'ē ke ma'e ta me'ē te'e. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe a'e pandu tī:

—Yman amō ta pe jande ramūi ta pandu ame'ē ke rehe pehendu. Kuja riki: “Tupā ruwa koty aja saka nde erexo. A'erehe ma'e ke nde erepandu ame'ē ke ema'e katu. Ame'ē panduha emukanim ym” aja pehendu. ³⁴ Apo amō kotyhar ihē apandu. “Ma'e ke nde erepandu ame'ē ke nde erema'e katu. Ame'ē jō. Ma'e ruwa koty aja saka nde erexo, aja ym ekwa exo.” Kuja pepandu ym tī.

“Ywa pehī aja pekwa katu, a'erehe jete har te japandu” aja pepandu ym.

—Pesarahā! Ywa riki Tupā renda ke. A'erehe: “Ywa pehī, jete har te japandu, aja pekwa” aja pepandu ym tī. ³⁵ Ywy keruhū rehe har aja tī. Kome'ē ywy keruhū Tupāma'e ke tī. Ipy moīha aja saka ipe. A'erehe:

“Kome'ē ywy keruhū kohī, a'erehe jete har te japandu” aja pepandu ym.

—Jerusarē ok ta aja tī. Sawa'e te renda ke ame'ē. A'erehe:

“Jerusarē ok ta kohī. A'erehe jete har te japandu, aja pekwa” aja pepandu ym tī.

³⁶ —Nde pyahu rahā, marā ka ym nde ra nde eremutuwyriha. Marā ka ym nde eremutamūiha. Nde tamūi rahā, marā ka ym nde ra nde eremupihūha. Marā ka ym nde eremupyahuha. A'erehe kuja epandu ym:

“Ihē ākā kohī aja pekwa katu. A'erehe jete har te apandu, aja pekwa tī” aja epandu ym.

³⁷ —Kuja jō epandu katu: “Jete har te ke apandu. Ihē ama'e katu ta” aja. Anī rahā: “Anī. Ihē ama'e ym ta” aja jō katu. Kuja amō we nde erepandu: “Jete har te ihē apandu ym rahā, ihē ke Tupā mupyrara ta” aja nde erepandu rahā, ame'ē riki Satana ngi uhem, ame'ēja saka. Katu ym aja. (A'erehe aja epandu ym. Satana riki te'e pandu ame'ē ke a'e. Ājā ramūi a'e. Aja te'e ha te'e pandu ame'ē ke a'e) — aja Jesu pandu.

*Mā peja mupyraraha pemujywyr ym
(Ruk 6.29-30)*

³⁸ A'e pandu tī:

—Yman pandu ame'ē ke rehe pehendu. Kuja riki. “Nde reha ke amō mupuk rahā, ima'e ke emupuk eho tī” aja. “Nde rāi ke amō mupen rahā, ima'e ke emupen eho tī” aja riki. ³⁹ Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Nde ke amō mahy rahā, aja juja katu te nde emujywyr ym te ipe. Nde ruwa ke amō nupā rahā, aja emujywyr ym te ipe tī. Mā peja nde ruwa wajar ke a'e nupā tī. ⁴⁰ Kapitā ruwa koty nde ke amō raho, pe, pandu: “Tamatarer mujywyr ym

kome'ē. Ima'e kamixa ihē aputar" aja ipe. Pe, kapitā pandu: "Ere. Ejo'ok!" A'erehe nema'e kamixa ke jo'ok nengi. Aja rahā, amō we eme'ē ipe. Nema'e xirur te'e me'ē ipe tī.

⁴¹—Pe, nde pe sonda pandu: "Ihēma'e sak ke eraho ihē pe" aja. Aja petēi kiro met nde ererahoha pandu rahā, amō we eraho. Mokōi kiro met eraho. ⁴²Ma'e ke nde pe amō pandu: "Ihē pe emuwyr" aja. Aja rahā, eme'ē ipe. Pe, amō pandu nde pe: "Kome'ē araho ta. Pahar ihē amujywyr ta" aja. Aja rahā, nde erepandu ipe: "Ere. Eraho" aja riki — aja Jesu pandu.

Nde ruwajan rehe nde erepy'a katu

(Ruk 6.27-28; Ruk 6.32-36; Ruk 23.24; At 7.60; Hom 12.14; Hom 12.17-21)

⁴³A'e pandu tī:

—Yman pandu ame'ē ke pekwa. Kuja riki. "Nde rehe katu ame'ē ta rehe nde erepy'a katu" aja. Amō we pehē ramūi ta je'ēha pekwa: "Ne ruwajan rehe eparahy exo" aja pehē ramūi ta pandu. ⁴⁴Apo amō kotyhar. Apo pehē pe ihē apandu katu. Pehē ruwajan ta rehe epy'a katu. Pehē ke mupyrara ame'ē ta rehe har Tupā namō pepandu pandu katu: "Mā peja a'eta rehe esak katu" aja pepandu Tupā namō. ⁴⁵Aja rahā, pehē riki jande pái keruhū ra'yr ta. A'e riki ywatehar ke a'e.

—Pesarahā! Katu ame'ē ta rehe warahy ke a'e muwera katu. Katu ym ame'ē ta rehe warahy ke a'e muwera katu tī. Juja katu te Tupā ma'eha. (Aja pehē tī. Upa katu te amō ta pe katu ame'ē ke pema'ema'e tī.) Katu ame'ē ke amō ma'ema'e ame'ē ta rehe aman ke a'e mungyr tī. A'erehe upa ma'eywa hury katu. Katu ym ame'ē ke amō ma'ema'e ame'ē ta rehe aman ke a'e mungyr tī. Juja katu te Tupā ma'eha. (Aja pehē tī. A'erehe upa katu te amō ta pe katu ame'ē ke pema'ema'e tī.)

⁴⁶—Pehē rehe ipy'a katu ame'ē ta rehe jō pepy'a katu rahā, pehē pe ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē ym ta. Pesarahā! Jaxer ame'ē ta aja ma'e riki. Kapitā rehe tamatarer matyr ame'ē ta riki aja tī. Ipy'a katu ehe ame'ē ta rehe jō a'eta ipy'a katu tī. Juja katu te mujywyr a'eta pe. ⁴⁷Pehē rehe katu ame'ē ta namō jō pepandu rahā, marā ka ym pehē katuha. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja tī. Ipy'a katu ehe ame'ē ta namō a'eta pandu pandu katu tī. (A'erehe pehē ruwajan rehe pepy'a katu tī.) ⁴⁸Jande pái keruhū riki katu te me'ē ke. Ywatehar ke a'e. A'e aja amō rehe pepy'a katu tī — aja Jesu pandu.

6

Ma'e ke me'ēha rehe har

¹A'e pandu tī:

—Tupā rehe pehē py'a pemoi moīha ke rehe amō ta usak, aja peputar. A'erehe amō ta ruwa koty ma'e ke pema'e. Aja rahā: "Peme'ē katu" aja amō ta pandu ta naī. Mā peja aja ym pehē. Amō ta ruwa koty aja pema'e ym. Pema'e rahā, pehē pe ma'e katu ame'ē ke Tupā muwyr ym ta. Ywatehar ke a'e.

²—A'erehe ima'e ym te ame'ē pe ma'e ke nde ereme'ē rahā, ma'e tyapu ym ha rupi eme'ē. (Amō ta ukwa ym ha rupi eme'ē.) Tyapu rahā, amō ta nde rehe usak ta, aja nde erekwa. Usak rahā: "Mā! Katu peme'ē sawa'e" aja nde rehe har pandu naī. Aja riki mokōi ukwaha ta ma'eha. Jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe ima'e ym te ame'ē pe tamatarer me'ē. Ame'ē ke rehe amō ta usak, aja a'eta putar. (Usak rahā: "Mā! Peme'ē katu" aja pandu naī.) Aja mokōi ukwaha ta putar.

—Awa rape rupi wata ixo rahā, ma'e ke me'ē rahā, aja tī. A'eta rehe amō ta usak, aja putar. Usak rahā, amō ta pandu ta: "Mā! Sawa'e katu" aja pandu naī. Ame'ē panduha jō riki ima'e ma'e katu ame'ē pyhykiha. Tupā anī. Ma'e ke ame'ē ta pe muwyr ym te. A'erehe mokōi nde erekwaha aja exo ym nde. ³Ima'e ym te ame'ē pe ma'e ke nde ereme'ē rahā, amō ta ukwa ym ha rupi eme'ē. Nde rehe katu ame'ē ukwa ym tī. Aja rahā, katu. ⁴Aja rahā, nde atu erekwa katu ta. Ima'e ym te ame'ē ukwa katu tī. Pehē mokōi jō ukwa katu. Amō ta ukwa ym ha rupi nde erema'eha ke rehe jande pái keruhū usak ta tī. Pe, a'e riki nde pe ma'e katu ame'ē ke muwyr ta — aja Jesu pandu.

Myja me'ē Tupā namō pandu pandu rahā, katu my

(Ruk 11.2-4)

⁵A'e pandu tī:

—Mokōi ukwaha ta Tupā namō pandu pandu rahā, a'eta rehe amō ta usak, aja a'eta putar. A'erehe jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe Tupā namō pandu pandu rahā, a'eta pu'am, pe Tupā namō pandu pandu. Awa rape rupi ixo rahā, Tupā namō pandu pandu tī. Aja rahā, a'eta rehe amō ta usak, aja ukwa. A'eta rehe amō ta usak rahā, pandu: "Mā! Sawa'e ta katu" aja naī. Ame'ē panduha jō riki ima'e ma'e katu ame'ē pyhykiha. A'eta pe Tupā riki muwyr ym te ta ma'e ke. A'erehe Tupā namō pepandu pandu rahā, mokōi pekwha ym pehē.

⁶—Tupā namō nde erepandu pandu rahā, kapy pe eho. Hukwen ke ekynda. Pe, jande pái keruhū namō epandu pandu katu. Nde rehe usak ym awa. Pe, amō ta ukwa ym ha rupi Tupā namō nde erepandu pandu rahā, nde rehe jande pái keruhū usak katu ta. Pe, ma'e katu ame'ē ke nde pe a'e muwyr ta. ⁷Tupā namō pepandu pandu rahā, amō

we amō we aja ym pepandu pandu inamō. Aja riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pandu pandu. Ima'e tupā namō a'eta pandu pandu rahā, i'i pandu pandu. Aja rahā, tupā hendu ta aja ukwaha naī. ⁸ Ame'ē ta aja ym pehē. Tupā namō pepandu ym rahā we, upa a'e ukwa katu. Ma'e ke pehēma'e nixói te, ame'ē ke a'e ukwa katu. A'erehe ame'ē rehe har i'i ym inamō pepandu. ⁹ Tupā namō pepandu rahā, kuja pepandu:

Jande pái keruhū! Ywa pe har ke nde. Nde rehe har amō hendu rahā, mā peja pandu: "Mā katu te" aja.

¹⁰ Nema'e jeterhar te ke rehe upa katu te awa ta hendu katu ta, ame'ē angaha ke rehe ihē aharō hū axo.

Nde ereputar ame'ē ke ywa pe har ta ma'ema'e katu. Aja mā peja kome'ē ywy keruhū pe har ta aja tī. Ma'ema'e katu tī.

¹¹ Kome'ē wera rahā, jande mi'u ke ja'u ta, ame'ē ke jande pe emuwyr.

¹² Jande pe ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'e rahā, ame'ē ta rehe jande py'a jamujwyr ta. Aja jamujwyr jaxo rahā, jande rehe nde py'a emujwyr katu tī. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Jande rehe nde py'a emujwyr katu tī.

¹³ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahā, ame'ē ke jande py'a ngi emukanim. Aja rahā, jama'e ym ta.

Jande ke Satana manga tar katu rahā, a'e ke jande ngi emujan katu.

[Nde riki kapitā keruhū te. Upa katu te ma'e ke nde eremuhendu katu nde juehe. A'erehe nde rehe hendu katu.

Pyrātā te hū ame'ē ke nde.

Katu te hū ame'ē ke nde tī.

Aja te'e ta nde erexo tī.

Amen. A'e tý.]

—Upa aja Tupā namō pepandu pandu katu. ¹⁴ Pehē pe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, pehē py'a pemujwyr katu ehe. Aja rahā, pehē rehe ipy'a ke jande pái keruhū mujwyr ta tī. Ywatehar ke a'e. ¹⁵ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pe, amō ta rehe pehē py'a pemujwyr ym rahā, pehē rehe ipy'a ke jande pái keruhū mujwyr ym ta tī — aja Jesu pandu.

Ma'e pe'uha ke pehijar rahā, amō ta usak ame'ē ke peputar ym

¹⁶ A'e pandu tī:

—Mokōi ukwaha ta ma'e u'uha ke hijar rahā, pyai te aja ame'ē ta rehe amō ta usak. U'u ym, a'erehe myahy aja amō ta usak. A'erehe amō ta pandu: "Mā! Huwa xi'a. U'uha hijar my. A'erehe Tupā namō pandu pandu ixo" aja amō ta ukwa. Ame'ē ta rehe amō ta usak rahā: "A'eta katu" aja ukwaha naī. Ame'ē panduha jō riki ima'e ma'e katu

ame'ē pyhykiha. Tupā muwyr ym te ta ma'e ke. (A'erehe mokōi pekwha ym pehē.)

¹⁷ —Tupā namō nde erepandu pandu tar katu, a'erehe ma'e nde ere'uha ke nde erehijar rahā, y pe nde ruwa ekutuk. Nde'a emutyrō tī. ¹⁸ Aja rahā, nde ere'uha ke nde erehijar, aja amō ta ukwa ym. Tupā namō nde erepandu pandu aja amō ta ukwa ym tī. Jande pái keruhū jō ukwa katu ta. Usak ym ehe awa ame'ē ke a'e. Pe, amō ta ukwa ym ha rupi nde erema'e, ame'ē ke rehe jande pái keruhū ukwa. Pe, ma'e katu ame'ē ke nde pe a'e muwyr ta — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ē ke ywa pe ihī

(Ruk 12.33-34; 2 Timo 4.8; Emberéu 10.34-39; 1 Petu 1.4-5; Apokarip 7.15)

¹⁹ A'e pandu tī:

—Kome'ē ywy keruhū pe pexo rahā, heta ym pehēma'e ke pematyr. Aja ima'ehū ame'ē ta matyr. A'eta ta aja ym pehē. Se tarawe mujaxer ta ma'e ke. Puxi hū tī. Pehē rok pe ma'e mukanīha ixo tī. Pe, upa mukanim raho. A'erehe heta ym pehēma'e ke pematyr. ²⁰ Kuja katu. Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke pema'e rahā, Tupāma'e ma'eha ke pema'ema'e katu. Ima'e je'ēha rehe pehendu katu. Aja rahā, ywa pe ma'e ke pematyr katu, ame'ēja saka. Ywa pe pehē rury katuha pematyr, ame'ēja saka. A'ep tarawe nixói te ta. (A'erehe ma'e ke mujaxer ym te ta.) Puxi nixói te ta tī. (A'erehe mujaxer ym te ta tī.) Mukanīha nixói te ta tī. (A'erehe raho ym te ta tī.) ²¹ Pehēma'e ke ihī. Ame'ē rehe har pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. A'erehe ywa pe pehēma'e ke ihī rahā, a'ep pehē py'a ihī ta tī, ame'ēja saka. Aja rahā, myja Tupā ke pemuhury katu ta my? Ame'ē rehe har pekwa pekwa ta pexo — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ē ke amō ma'e rahā, ma'e weraha katu, aja saka

(Ruk 11.34-36; Siri 4.6; 1 Petu 5.7)

²² A'e pandu tī:

—Awa reha riki ma'e muweraha aja saka. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa katu, a'erehe ixoha katu aja ixo ta. Ma'e katu ame'ē ke ma'e ta tī.) A'erehe pehē reha katu rahā, pehē rete rupi wera katu, ame'ēja saka. ²³ Pehē reha katu ym rahā, weraha nixói, ame'ēja saka. (Aja rahā, Tupā putar, aja ym pexo. Ma'e katu ame'ē ke pema'e ym ta tī.) Pe, weraha uwe rahā, pytun aja saka. Aja rahā, mäte hū pytun. (Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Katu ym aja) — aja Jesu pandu.

Pehē rehe Tupā usak katu

(Ruk 16.13; Ruk 12.22-31)

²⁴ A'e pandu tī:

—Marā ka ym mokōi ijar pe te'e paraky ame'ē paraky katuha. Mokōi jar pe paraky

rahā, petēihar rehe jō ipy'a katu ta. Amō rehe anī ta. Petēihar jar je'ēha rehe hendu katu ta. Amō jar je'ēha rehe anī ta. Hendu ym ta ehe. (Aja saka Tupā rehe tī.) Tamatarer ke rehe jō ipy'a ke amō moī moī rahā, marā ka ym Tupā rehe ipy'a katuha. (Mokōi jar aja saka tī.) Upa pyrātāha namō tamatarer ke matyr tar katu te hū ixo. Aja rahā, marā ka ym Tupā putar ame'ē ke amō ma'e'ha tī. (Mokōi jar aja saka tī.)

²⁵ —Pehē mi'u rehe har pejumupyai ym pexo. “Ma'e ja'u ta my? Nixói ma'e. Jandema'e mundeha nixói. Awa me'ē ta jande pe my?” aja pejumupyai ym. Ixoha namō amō ixo rahā, ame'ē riki humi'u 'ar koty te we katuha. Awa rete aja tī. Awama'e mundeha 'ar koty te we katuha tī. A'erehe pehē mi'u rehe har pekwa pekwa ym pexo.

²⁶ —Ma'ewyra ta wewe ixo, ame'ē rehe pesarahā! Ma'e ra'ī ke ame'ē ta jytym ym. Ma'eywa matyr ym tī. Matyriha renda pe mupyta ym tī. Ame'ē ta rehe jande pái keruhū usak katu. Ame'ē ta rehe ipy'a katu tī.

—Pesarahā! Ma'ewyra ta 'ar koty te we pehē rehe jande pái keruhū ipy'a katuha. (A'erehe pehē rehe Tupā usak katu ta tī, aja mujekwa katu.) ²⁷ “Myja hetaha warahy 'ar rahā, ko pehē pexo ta my” aja pekwa pekwa pexo rahā, yman rahā pexo te we ta rī, aja pekwa naī. Anī. Marā ka ym pexoha pemupyta te we ta rī.

²⁸ —“Ma'e jande jamunde ta my?” aja pejumupyai ym pexo tī. Ka'a rupi ma'eputyr ihī. Ame'ē rehe pesarahā! Paraky ym riki. Ima'e mundeha ke mujā ym tī. ²⁹ Katukwer aja amō usak. Ko ihē apandu pehē pe. Ymanihar Saromā riki ima'ehū namō ixo. Ima'e mundeha katukwer. Apandu pehē pe. Peme'ē ma'eputyr katu te ha riki Saromāma'e mundeha 'ar koty te we katu te ha. ³⁰ Tupā riki kupi'i ke mujā. Katukwer aja mujā. Apo pehī. Koī tata renda pe amō hapu. Kupi'i rehe Tupā usak katu. Ame'ē ta 'ar koty te we pehē rehe Tupā ipy'a katu. Aja rahā, 'ar koty te we pehēma'e mundeha ke pehē pe a'e muwyr ta. Mā! Tupā rehe pejuruar katu ta me'ē te'e. ³¹ A'erehe kuja ym pepandu: “Ma'e ihē a'u ta my? Myja me'ē ihēma'e mundeha ke ihē ajo'ok ta?” Aja ym pekwa pekwa pexo. Ame'ē ke Tupā muwyr ta pehē pe. ³² Ame'ē rehe har jō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa ukwa ixo. Aja te'eha ukwa ukwa ixo. Mā peja aja ym pehē. Upa pehēma'e ke nixói, ame'ē ke jande pái keruhū ukwa katu. A'erehe pehē atu pekwa pekwa ym pexo. Pehē pe a'e muwyr ta. A'e riki ywatehar ke. ³³ Kuja katu pehē pe. Myja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta my? Ame'ē rehe har pekwa pekwa py pexo. Myja ija katu ame'ē ke pema'ema'e ta my tī? Ame'ē rehe har pekwa pekwa py

peho tī. Aja rahā, upa pehēma'e ke nixói ame'ē ke a'e muwyr ta pehē pe. Pehēma'e mundeha rehe har aja tī. Pekwa pekwa ym tī. A'e muwyr ta. ³⁴ A'erehe koī har rehe har pekwa pekwa ym pexo. “Koī myja me'ē ta my?” aja pekwa pekwa ym pexo. Apo kome'ē weraha rehe jō pesak katu. Koī har rehe har anī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa ym pexo — aja Jesu pandu.

7

Mā peja amō ta rehe pehē juru ai ym
(Ruk 6.37-38; Ruk 6.41-42; Hom 2.1; Hom 14.1; 1 Korin 4.5; Tian 4.11)

¹⁻² A'e pandu tī:

—Amō ta rehe har kuja ym pepandu: “Peme'ē ta katu ym” aja. Aja pepandu rahā, aja juja katu te pehē rehe har Tupā pandu ta tī. A'erehe aja ym pepandu. Myja me'ē amō ta rehe har pepandu, aja juja katu te pehē rehe har Tupā pandu ta tī. Myja me'ē amō ta pe ma'e ke pema'e, aja juja katu te pehē pe Tupā ma'e ta tī — aja ngā pe.

³ (Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, ame'ē riki myra kurer aja saka, aja Jesu mujekwa.) A'erehe kuja a'e pandu:

—Ne mu reha ke myra kurer mupuk, ame'ē rehe nde eresak. (Aja rahā, ta'yr mi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, aja mujekwa.) Mā peja ame'ē rehe har ekwa ekwa ym exo. Nde reha rehe myra keruhū mupuk riki. (Aja rahā, māte hū nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e, aja mujekwa.) Mā peja ame'ē rehe har ekwa ekwa py exo. ⁴ Nde reha rehe myra keruhū ihī, ame'ēja saka. A'erehe kuja ym nde mu pe ebandu: “Nde reha ngi myra kurer ke ihē ajo'ok ta” aja ebandu ym. (Aja rahā, kuja riki: “Ta'yr mi ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Ame'ē ke mā peja ehijar” aja nde erebandu.) Mā! Nde eresak ym my? Nde reha rehe myra keruhū ihī. (Aja rahā, māte hū ma'e nde ereka'u te'eha ke nde atu erema'ema'e, aja nde eremujekwa.) ⁵ Mā! Nde katu, aja nde ereka'u nde jupe. Anī. Mokōi erekwaha namō erexo. Nde reha ngi myra keruhū ejujo'ok py nde jupe. (Aja rahā, māte hū ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e, ame'ē ke nde erehijar katu py.) Aja rahā, upa ma'e ke nde eresak katu ta. Aja rahā, nde mu reha ngi myra kurer ta'yr mi nde erejo'ok katu ta. (Aja rahā, nde mu pe nde erebandu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e, ame'ē ke ehijar” aja nde erebandu katu) — aja Jesu pandu.

⁶ A'e pandu tī:

—Ihē amu'e ame'ē ke katu te me'ē ke. Ame'ē ke amō ta putar ym rahā, ame'ē ta pe pemujekwa ym. Hendu tipe rahā, putar ym. Jawar jarō aja saka jumai mai ta. Je'ē je'ē hū ta.

—Ihë amu'e ame'ë ke katu te me'ë ke. Ame'ë ke amō ta jaxer, aja ukwa rahā, ame'ë ta pe pepandu ym tī. Kure aja saka riki. Jaxer aja ukwaha, a'erehe pyrū ehe aja saka ta. “Ihë amu'e ame'ë ke te'e” aja ame'ë ta ukwaha naī. Putar ym tī. (A'erehe ame'ë ta pe pepandu ym tī) — aja Jesu pandu.

Tupā namō pepandu pandu
(Ruk 11.9-13)

⁷ Tupā namō pandu pandu, ame'ë rehe har Jesu mu'e rahā, kuja pandu:

—Pehēma'e nixói te rahā, ame'ë rehe har Tupā namō pepandu pandu katu. Aja rahā, ame'ë ke a'e muwyr ta pehē pe. Tupā namō pepandu rahā, pekekar, ame'ëja saka. Pe, Tupā muwyr rahā, pemahe, ame'ëja saka. (Amō rok pe pexe tar katu rahā, pehē po penupā nupā. Pe, hukwen ke ijar pirar.) Tupā namō pepandu pandu rahā, hukwen pirar ame'ëja saka. Pirar rahā, pepandu ame'ë ke a'e muwyr ta pehē pe. ⁸ Upa inamō pandu ame'ë ta pe a'e muwyr ta. Amō kekar rahā, mahem ta. Ipo nupā nupā rahā, hukwen ke a'e pirar ta. Aja saka riki. ⁹ Ipái pe ta'yr pandu: “Papa! Mbeju ihē aputar. A'u ta” aja. Aja rahā, ta'yr pe ita ra'yr ke ipái me'ë my? Anī. Aja ym ta. Mbeju me'ë ta ipe. ¹⁰ Pe, ta'yr pandu: “Papa! Pira ka'ë ihē aputar. A'u ta” aja. Aja rahā, ta'yr pe mbói ke ipái me'ë ta my? Anī. Aja ym ta. Pira ka'ë me'ë ta ipe. ¹¹ Awa ta ke te'e pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ë ta ke pehē. Pe, pehē ra'yr ta pe ma'e katu ame'ë ke peme'ë katu. Aja rahā, pehē 'ar koty te we ma'e katu ame'ë ke jande pái keruhū me'ë ta. Ma'e ke amō pandu ipe, ame'ë ke a'e muwyr ta. A'e riki ywatehar ke.

¹² —Ma'e katu ame'ë ke pehē pe amō ta ma'e, aja amō ta pe pema'e katu tī. Aja riki Moise je'ëha mu'e. Aja ymanihar Tupā je'ëha pandu ame'ë ta mu'e tī — aja Jesu pandu.

Tupā koty ohoha
(Ruk 13.24; Siri 3.19-20)

¹³⁻¹⁴ A'e pandu tī:

—Tupā ixo ame'ë pe ohoha riki hukwen rupi asa oho, ame'ëja saka. Asa oho rahā, uhā te hū aja ixo. Ame'ë hukwen riki ta'yr mi. Ame'ë hape aja tī. Ta'yr mi tī. Ame'ë hape ohoha riki janam, ame'ëja saka. Marā ka ym ohoha, ame'ëja saka. Heta ym ame'ë rupi oho ame'ë ta ke.

—Mupyraraha renda pe ohoha anī. Hukwen riki tiha. Hape riki aja tī. Tiha tī. Ame'ë rape ohoha riki sorok katu hū, ame'ëja saka. Pe, heta te hū ame'ë rupi wata oho ame'ë ta ke — aja riki.

Ma'eywa ame'ë rehe har
(Ruk 6.43-44; Juā 15.4; Tian 3.11-12)

¹⁵ A'e pandu tī:

—Tupā je'ëha pandu ame'ë ta ran rehe har mā peja pekwa katu. Arapuharan ipy'a pitu te'e aja a'eta ixo tī. (Aja rahā, katu ame'ë ta aja pehē koty uwyr naī.) A'engi ma'e so'o jarō aja a'eta rehe har amō ukwa. Ma'e ke jukwa, ame'ëja saka. (Aja rahā, pehē pexoha ke mujaxer ta. Pe, pehēma'e ke te'e raho tar katu tī.) ¹⁶ Myja ame'ë ta rehe har pekwa ta my? Kuja. Ima'e ma'eha namō pekwa ta. Juruwe'y ngi akaju ke amō po'ok ym. Ju'y ngi ama'yrary po'ok ym tī. ¹⁷ Ma'eywa'y riki katu rahā, i'a katu. Aja amō katu rahā, ima'e ma'eha katu tī. Ma'eywa'y katu ym rahā, anī. I'a ym. Aja amō katu ym rahā, ima'e ma'eha katu ym tī. ¹⁸ Ma'eywa'y riki katu rahā, marā ka ym i'a ym ha. I'a katu ta. Ma'eywa'y katu ym rahā, marā ka ym i'a katuha. I'a ym ta. ¹⁹ Ma'eywa i'a ym te rahā, jaxer rahā, ame'ë'y ke ijar mondok. Pe, myra ke hapy. Upa ukwái ta. Aja amō jaxer rahā, Tupā mupyrara ta tī. (Myra ke hapy, ame'ëja saka tī.) ²⁰ Aja riki Tupā je'ëha pandu ame'ë ta ran rehe har pekwa katu ta. Ma'eywa i'a ym aja a'eta tī. Aja rahā, a'eta ma'eha riki katu ym. A'erehe ame'ë ta rehe har pekwa katu ta. A'eta ma'eha namō a'eta rehe har pekwa katu ta — aja Jesu mujekwa.

Tupā renda pe oho ame'ë ta ke
(Ruk 6.46-47; Ruk 13.25-27; 2 Korin 11.13-15; 2 Korin 13.5; 2 Petu 2.1; 1 Juā 2.3-6; 1 Juā 5.12)

²¹ A'e pandu tī:

—Amō ta pandu: “Nde riki jandema'e sawa'e te” aja ihē pe pandu naī. Upa katu te ame'ë ta Tupā ixo ame'ë pe oho ym ta. Amō amō oho. Upa katu te anī. Ihē pái keruhū putar ame'ë ke amō ma'ema'e. Ame'ë ta jō henda pe oho katu ta. Ihē pái riki ywatehar ke a'e. ²² Ngā ke Tupā mupyrara rahā, heta ihē pe pandu ta: “Sawa'e! Nde je'ëha rupi Tupā je'ëha ke japandu pandu riki. Nde je'ëha rupi ājā ta ke amō ta py'a ngi jamuhem jamondo riki. Nde je'ëha rupi marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke nema'e pyrātāha namō jama'ema'e katu riki” aja ihē pe. ²³ Pe, ame'ë ta pe ihē apandu ta: “Anī. Pehē rehe har ihē akwa ym te. Ihē kotyhar ta ym pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ë ta ke pehē. Sengi peho. Ihē ngi peho” aja riki — aja Jesu pandu.

Ma'e ok mujā ame'ë ta ke
(Ruk 6.47-49)

²⁴ A'e pandu tī:

—Pesarahā! Ihē je'ëha rehe amō hendu katu. Pe, aja ma'ema'e rahā, ukwa katu ame'ë ke a'e. Kuja saka. Y rake ok ke a'e mujā. Ok pyter ke a'e jytyka katu te. Ok kangwer aja tī. Jytyka katu te tī. A'erehe katak ym te. ²⁵ Pe, aman ukyr hū. Ywytu keruhū peju hū tipe. Y tiha tī. Upa munde. Y ombor ym. Ywytu keruhū ombor ym tī. Ok

pyter ke jytyka katu te. Ok kangwer ke aja tī. Jytyka katu te tī. A'erehe u'ar ym ame'ē ok.

²⁶ —Pe, amō riki ihē je'ēha rehe hendu tipe. Pe, aja a'e ma'ema'e ym rahā, ka'u te'e ame'ē ke a'e. Kuja saka. Y rake ok ke a'e mujā. Ywy ku'i'ar pe mujā. ²⁷ Pe, aman ukyr hū. Y tiha oho. Pe, ywytu keruhū peju hū ok rehe. Pahar ame'ē ok u'ar. Tū! Aja riki — aja Jesu mu'e.

(Ok riki amō ixoha aja saka. A'erehe Jesu je'ēha rehe amō hendu katu ta me'ē te'e. Je'ēha mujekwa, aja ma'ema'e ta me'ē te'e tī.)

Jesu ukwa katu

(Mak 1.22)

²⁸ Upa aja me'ē Jesu pandu rahā, hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! A'e mu'e katu! ²⁹ Moise je'ēha mu'e, ame'ē ta aja ym a'e. Anī. Jesu pandu rahā, a'e je'ēha te reko aja a'e mu'e — aja ukwa.

8

Ahy ixo ame'ē ke Jesu mukatu

(Mak 1.40-45; Ruk 5.12-16)

¹ Upa mu'e rahā, ywy'ā ngi Jesu wyjy uwyr. Arahā, heta ngā haikwer rupi wata. ² Pe, pereran ma'e u'u hū ame'ē ke uhyk uwyr ehe. Jesu ruwa koty ipynarāi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sa'e! Nde ereputar rahā, ihē ke nde eremukatu ta, aja akwa katu — aja Jesu pe.

³ Ijywa ke Jesu mupuku. Pe, sawa'e ākā rehe ipo ke a'e mujar. Pandu ipe:

—Ere. Nde ke ihē amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja Jesu ipe.

Pe, pereran ma'e u'u hū ame'ē ke pahar upa ka'ē oho ipe. ⁴ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ehendu katu. Nde ke ihē amukatu, ame'ē ke amō ta pe epandu ym we rī. Pahar jundéu awa tama'e pa'i koty eho. Emujesak nde juehe har ipe. Pe, Moise mupinin, aja ma'e ke pa'i pe eme'ē. Ame'ē ke pa'i hany ta Tupā pe. Upa ukwāi ta. Aja rahā, upa nema'e pere ka'ē oho aja ngā pe a'e mujekwa ta — aja sawa'e pe.

Homa awama'e miasu ke Jesu mukatu

(Ruk 7.1-10)

⁵⁻⁶ Kapana'ū ok ta pe Jesu uhyk oho rahā, homa awa usak ehe. Sonda tama'e kapitā ke a'e. Jesu pe a'e pandu:

—Sa'e! Ihēma'e miasu ixhya pe tūi. Ma'e ahy ipe. Wata ym tī. Emukatu ihē pe — aja ipe.

⁷ Jesu pandu:

—Hā! Nde rok pe ihē amukatu ta aho — aja ipe.

⁸ Kapitā pandu:

—Anī. Sa'e! Ihē rok pe nde erexe rahā, ihē ruxī riki. Jundéu awa ym ihē. A'erehe

eho ym. Sengi epandu: “Epu'am!” Aja rahā, ihēma'e miasu katu ta oho. ⁹ Akwa katu ihē. Ihēma'e kapitā je'ēha rehe ihē ahendu katu tī. Pe, ihē je'ēha rehe amō sonda ta hendu katu tī. Kuja. Amō pe ihē apandu: “Eho!” Pe, pahar a'e oho. Amō pe ihē apandu: “Ejur sel!” Pe, pahar a'e uwyr tī. Ihēma'e miasu pe ihē apandu: “Ereparaky eho!” Pe, a'e paraky katu oho tī. Aja ihē je'ēha rehe hendu katu. A'erehe nde erepandu rahā, ihēma'e miasu katu ta, aja akwa katu — aja Jesu pe.

¹⁰ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā: “Mā! Katu” aja a'e ukwa. Pe, haikwer rupi tur ame'ē ta pe a'e pandu:

—Mā! Sonda tama'e kapitā jurujar katu te ihē rehe. Ko apandu pehē pe. Aja jundéu awa ta jurujar ym ihē rehe. Aja me'ē jurujar katu ame'ē ke ihē amahem ym. ¹¹ Ihē apandu. Tupā ixo ame'ē pe heta ngā oho ta tī. Warahy uhemihā koty ngi heta oho ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta oho ta tī. Amarā namō hury katu ta ixo. Isak namō aja tī. Hury katu ta ixo tī. Jako namō aja tī. Hury katu ta ixo tī. Aja warahy u'ariha koty ngi heta oho ta tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta oho ta tī. ¹² Tupā ixo ame'ē pe Amarā namō jundéu awa ta ixo ta tipe. Jurujar ym riki. A'erehe oho ym. Anī. Mupyraraha renda pe a'eta ke Tupā ombor ta. A'ep ahy hū ta, a'erehe jixi'u hū ta. Tupā rehe parahy hū tī, a'erehe hāi ke su'u su'u hū — aja Jesu pandu.

¹³ Pe, kapitā pe a'e pandu:

—Nde jō nde rok pe ejywyr eho 'y! Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ereputar ame'ē ke ihē ama'e ta kŷ. Ne miasu upa ihē amukatu riki — aja ipe.

Arahā pahar kapitāma'e miasu katu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu. Heta ahy ixo ame'ē ta ke mukatu tī.

(Mak 1.29-34; Ruk 4.38-41)

¹⁴ Petu rok pe Jesu uhyk oho rahā, Petu pen rehe a'e usak. Ixyha pe tūi. Haku a'e. ¹⁵ Ipo ke Jesu pyhyk. Pahar hakuha maha oho ipe. Pe, kūjā pu'am. Pe, a'eta mi'u ke Jesu ta pe a'e me'ē me'ē.

¹⁶ Ame'ē pytun ramō rahā, (jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa. A'erehe wata katu apo.) A'erehe ipy'a rehe ājā ihē ame'ē ta ke ngā raho ipe. Heta te hū raho ipe. Ame'ē ta ke Jesu mukatu. A'e pandu.

—Ehem eho ingi! — aja.

Aja mukatu. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu tī. ¹⁷ Ngā ke a'e mukatu rahā, Isai pandu aja Jesu ma'ema'e. Isai riki ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Yman kuja a'e mupinin:

“Jandema'e ahyha ke a'e jo'ok mondo. Jandema'e pyaiha ke mukanim tī” aja mupinin.

Ame'ē riki Jesu ma'ema'eha.

Jesu namō amō ta oho ta tipe
(Ruk 9.57-62)

¹⁸ Ixoty heta ngā jy'ar. Ame'ē rehe Jesu usak rahā, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Ypa ruwái koty jahorahā! — aja.

—Ere — aja jumu'eha ta.

¹⁹ Pe, oho tate rahā, Moise je'ēha mu'e ame'ē ke Jesu rehe uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Ko ihē axo. Ne namō ihē aho ta kŷ tī — aja Jesu pe.

²⁰ Jesu pandu ipe:

—Hokwar rupi ma'e so'o ukwer. Haity pe ma'ewyra ta ukwer tī. Ihē anī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē akeriha renda nixói — aja ipe. (Aja rahā, inamō oho rahā, ok nixói ta, aja mujekwa. Sawa'e jete har te oho ta my, ame'ē ke Jesu manga, a'erehe aja pandu.)

²¹ Pe, amō jumu'eha pandu:

—Sa'e! Anī we rī. Ne namō aho ym we ta rī. Ihē rok pe ajywyr we ta rī. Papa manō rahā, ihē riki ajytm ta. Upa rahā, ne namō ihē aho ta kŷ — aja Jesu pe.

²² A'e pandu ipe:

—Anī. Ihē namō eho apo 'y! Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta manō, ame'ēja saka. Ame'ē ta riki manō te ame'ē ta ke jytym ta. Nde anī. Ihē namō eho apo 'y — aja ipe.

Ywytu keruhū ke Jesu muputu'u
(Mak 4.35-41; Ruk 8.22-25)

²³ Jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Jumu'eha ta inamō opor oho tī. ²⁴ Oho ixo rahā, pahar ywytu keruhū ypa rupi peju uwyr. Pe, jarusu keruhū pe y ke oho rāi. Amō ta kyje riki. Jesu anī. A'e ukwer ou.

²⁵ Pe, ixoty jumu'eha ta oho. Pe, mupak. A'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Jande jamanō tate riki. Emukatu, aja rahā, jamanō ym ta — aja ipe.

²⁶ Jesu pandu:

—Mā! Pekyje ym pe'am. Tupā rehe peju-rujar katu ta me'ē te'e — aja.

Pe, a'e pu'am. Ywytu keruhū pe a'e pandu:

—Mā peja eputu'u katu ihē pe! — aja.

Pe, ywytu keruhū ke upa putu'u. Y kotok keruhū pe a'e pandu tī:

—Mā peja ewapyk katu! — aja.

Pe, y kotok keruhū ke wapyk katu.

²⁷ Jumu'eha ta jupandu a'eta jupe:

—Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke kohī. Je'ēha rehe ywytu keruhū hendu katu! Y kotok keruhū aja tī. Hendu katu tī. Mā! Myja me'ē sawa'e ko my? — aja a'eta jupe.

Amō ta py'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke Jesu mukatu

(Mak 5.1-20; Ruk 8.26-39)

²⁸ Ypa ruwái rehe Jesu uhyk oho rahā, Jera wyy pe uhyk oho. Jarusu keruhū ngi uhem oho rahā, mokōi sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Kangwerupa rupi har ta ke ame'ē ta.

Itakwar rupi ixo ame'ē ta ke. Ame'ē sawa'e ta py'a rehe ājā ta ihī. Parahy war ame'ē ta ke a'eta. A'erehe kangwerupa rape rupi wata ym awa. ²⁹ Jesu rehe ājā ta usak rahā, pahar hātā a'eta pandu:

—Jesu! Nde riki Tupā ra'yr! Jande pe ema'e ym ma'e ke. 'Ar rehe angaha uhyk ym we rī. A'erehe jande ke emupyrara ym we rī — aja Jesu pe pandu.

³⁰ Petete kure ta i'āi. Heta te hū i'āi. Kāpī u'u ixo. ³¹ A'erehe Jesu pe ājā ta pandu:

—Jande ke nde eremuhem eremondo rahā, kure ta koty jande ke emondo — aja pandu.

³² Ājā ta pe Jesu pandu:

—Peho! — aja.

A'erehe sawa'e ta ngi ājā ta uhem oho. Kure ta pe ixo oho. (Ka'u te'e hū uwak.) Pe, upa katu te kure ta ujan oho. Upen te'e hū ame'ē pe u'ar oho. Pe, ypa pe u'ar. Upa katu te yjukwa. ³³ Ame'ē ke kure usakiha ta usak rahā, ok ta pe ujan oho. Ok ta pe har ta pe upa pandu pandu. "Kure ta upa manō. Amō ta py'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke amō sawa'e mukatu" aja riki pandu pandu. ³⁴ A'erehe upa ok ta pe har ta usak oho. Pe, Jesu rehe usak rahā, a'eta pandu:

—Jande wyy ngi eho! — aja Jesu pe.

(Pyrātā te hū ame'ē ke kohī, aja ukwa, a'erehe kyje ingi. Amō we a'etama'e kanim ta, aja a'eta putar ym tī. A'erehe: "Eho" aja Jesu pe a'eta pandu.)

9

Upa jupyrātā rātā ame'ē ke Jesu mukatu
(Mak 2.1-12; Ruk 5.17-26)

¹ Jarusu keruhū pe Jesu opor oho tī. Ypa aha oho tī. Hekoha pe a'e jywyr oho. Kāpana'ū ok ta pe jywyr oho. ² Pe, upa jupyrātā rātā ame'ē ke sawa'e ta hupir werur. Kyha aja me'ē ke pe a'eta werur. Amō ke Jesu mukatu ame'ē rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ē ke Jesu ukwa rahā, upa jupyrātā rātā ame'ē pe a'e pandu:

—Sa'e! Nde rury katu eju. Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihē py'a jywyr katu — aja Jesu ipe.

³ Ame'ē ke Moise je'ēha mu'e ame'ē ta hendu rahā, jupandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Katu ym a'e pandu. Tupā jō riki amō ta pe pandu katu: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr" aja. A'erehe peme'ē riki Tupā aja jupe my. Katu ym aja — aja jupandu pandu a'eta jupe.

⁴ Ame'ē ipy'a pe ukwa ukwa uī ame'ē ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—Ma'e katu ym, aja pehē py'a pe pekwa pekwa ym peī. ⁵ Myja me'ē riki hātā ma'eha my? Kuja my: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu"

aja apandu rahā, hātā ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak ym awa.) Anī rahā, kuja my? “Epu'am! Ewata eho!” aja apandu rahā, hātā te ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak katu awa.) ⁶ Pesarahā! Tupā jō riki ahyha mukatu aja pekwaha. Tupā jō riki ipy'a mujywyr katu ngā rehe aja pekwaha tī. Apo ihē tī. Ihē riki Tupā mu'am ame'ē ke aja ihē amujekwa ta apo 'y. Ihē pe Tupā pandu tī: “Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'ē ta rehe nde py'a emujywyr katu” aja ihē pe. Pesarahā! Ame'ē ke pekwa ta apo – aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe Jesu pandu.

A'erehe upa jupyrātā rātā ame'ē pe a'e pandu:

–Epu'am. Nde kyha aja me'ē ke emupu'a. Nde rok pe ejywyr eho – aja Jesu.

⁷ Sawa'e pu'am. Pe, hok pe jywyr oho. ⁸ (Jesu riki Tupā aja mujekwa sawa'e pe.) Ame'ē ke amō ta ukwa rahā, pandu: “Māl Katu tiki!” aja. Pe, Tupā pe a'eta pandu tī:

–Ne jō riki katu te me'ē ke. Nde riki pyrātāha ke sawa'e ta pe nde eremuwyr katu – aja.

“Ihē namō eho” aja Matéu pe Jesu pandu
(Mak 2.13-17; Ruk 5.27-32)

⁹ A'engi Jesu oho ixo rahā, Matéu rehe a'e usak. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer ke a'e matyr matyr uī. Matyriha renda kapy pe a'e wapyk uī. Jesu pandu ipe: –Ihē namō eho 'y – aja.

Matéu pu'am. Upa hijar, pe, inamō oho.

¹⁰ Pe, Matéu rok pe ma'e ke Jesu u'u uī rahā, amō heta kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta inamō wapyk uī tī. Inamō jumu'eha ta ma'e ke u'u uī tī. Amō ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta inamō wapyk uī tī. ¹¹ Ame'ē ke parise ta usak rahā, jumu'eha ta pe je'ē je'ē:

–Ma'ewā ame'ē sawa'e ta jaxer ame'ē ta namō Jesu u'u uī my? Tamatarer ke matyr ame'ē ta namō aja tī. U'u inamō tī. Katu ym aja – aja parise ta.

¹² A'eta pandu ame'ē ke rehe Jesu hendu. A'erehe a'e pandu:

–Ma'e ahy ixo rahā, mukatuha koty amō oho. Ahy ym rahā, mukatuha koty oho ym awa. (Aja saka apo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ihē rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ē ke a'eta putar, a'erehe ihē rehe uhyk. Katu jupe, anī. Ame'ē ta ihē rehe uhyk ym.) ¹³ Pesarahā! Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

“Ihē rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, ma'e hymba ke ukwái, arapuharan ra'yryr ke. Ame'ē ke ihē aputar ym.

Kuja katu te. Amō ta rehe awa pyrara usak, ame'ē ke ihē aputar katu” aja panduha ihī.

–Aja Tupā pandu ame'ē ke pekwa peho. (Tupā je'ēha rehe pesak peho.) Pesarahā!

Sawa'e katu aja ukwa jupe, ame'ē ta pe kuja ym ihē apandu: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja apandu ym. Anī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta pe kuja ihē apandu katu: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja riki – aja parise ta pe Jesu pandu.

Ma'e u'uha ke hijar, ame'ē rehe har
(Mak 2.18-22; Ruk 5.33-39)

¹⁴ Juā mujahukiha namō jumu'e ixo ame'ē ta Jesu pe pandu uwyr:

–Jande riki ma'e ja'uha ke jahijar hijar jaxo. Amō amō rahā, jahijar. (Aja japyaiha ke jamujekwa Tupā pe.) Tupā namō japandu pandu rahā aja tī. Ma'e ja'uha ke jahijar tī. Parise ta aja tī. Ma'e u'uha ke a'eta hijar hijar tī. Pe, ne namō jumu'e ixo ame'ē ta aja ym. Ma'e ke a'eta u'u katu. Ma'e u'uha ke hijar ym. Ma'erehe my? – aja Jesu pe.

¹⁵ A'e pandu:

–Sawa'e jumendar rahā, a'eta mi'u matyr. Huruha mujā. Pe, ame'ē pe oho ame'ē ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namō ixo rahā, ma'e u'uha ke hijar ym. Pyaiha mujekwa ym. (Ihē namō ihēma'e jumu'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym.) Yman rahā, ihē ke amō ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahā ihēma'e jumu'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha ke mujekwa ta.)

¹⁶ –Kamixa ymanihar sorok rahā, pan jupu'a ym ame'ē ke amō mujar ym ehe. Mujar ehe rahā, jupu'a we oho. Pe, kamixa ymanihar ke musak we ta. Sorok we ta oho. ¹⁷ Kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru ymanihar te pe awa purakar ym. Ame'ē pe purakar rahā, pupur we ixo rī. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, upa kawī jyhē ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tī. A'erehe kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru pyahu ame'ē pe awa purakar rahā, katu ta tiki. Aja rahā, kawī jyhē ym ta. Hyru ke upuk ym ta tī – aja Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta pe Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahā, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. A'erehe parise mu'e, aja ymanihar ixoha namō marā ka ym muparaha, aja Jesu mujekwa.)

“Ihē rajyr emukatu” aja Jái pandu
(Mak 5.21-24; Ruk 8.40-42)

¹⁸ Jesu mu'e uī rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitā uhyk uwyr ehe. Huwa koty ipynarāi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu ipe:

–Ihē rajyr manō ramō. Ihē rok pe eho-rahā! Nde po ke iākā rehe emujar! Aja rahā, kwera katu ta tī – aja Jesu pe.

¹⁹ –Hā! Aho ta kŷ – aja pandu ipe.

Pe, a'e pu'am. Inamō oho. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta oho tī.

Jesuma'e mundeha ke pyhyk, ame'ē kūjā rehe har

(Mak 5.25-34; Ruk 8.42-48)

²⁰⁻²¹ Oho ixo rahā, Jesu raikwer rupi amō kūjā oho. Jai ha pupuriha namō ixo ame'ē ke a'e. Awa py mokōi warahy 'ar rahā, aja te'e a'e ixo. A'e jupandu jupe:

—Ima'e mundeha ke ihē apyhyk rahā jō, ihē katu ta aho — aja kūjā jupe.

A'ehehe Jesuma'e mundeha apyr ke a'e pyhyk. ²² Aja rahā, ixoty Jesu uwak. Pe, usak ehe rahā, pandu ipe:

—Ēi kūjā! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ē rehe nde erejurujar katu, a'ehehe nde katu apo 'y. Nde rury katu eho apo 'y — aja kūjā pe.

Arahā kūjā katu oho.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu

(Mak 5.35-43; Ruk 8.49-56)

²³ Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitā rok pe Jesu ixe oho rahā, takwar ra'yr peju ame'ē ta rehe a'e usak. (Aja te'eha riki jundéu awa ta. Amō manō rahā, takwar ra'yr ke peju. Aja pyaiha ke mujekwa.) Amō ta mutyapu hū ixo tī. (Aja pyaiha ke mujekwa tī.) ²⁴ A'e pandu:

—Kar pe upa pehem peho! Kūjātāi manō ym riki. Ukwer te'e ou riki — aja Jesu a'eta pe. (Kūjātāi manō te aja Jesu ukwa katu tī.)

A'eta puka puka hū ehe. Manō te, aja ukwa katu, a'ehehe puka puka hū ehe. ²⁵ Kar pe upa a'eta ke a'e mondo rahā, kūjātāima'e kapy pe Jesu ixe oho. Ipo rehe pyhyk. Pe, kūjātāi kwera katu. Pe, pu'am. ²⁶ Ame'ē mukweraha rehe har amō ta pandu pandu oho. Ame'ē ywy rupi amō ta pandu pandu oho.

Mokōi sawa'e ta eha ym te ame'ē ta ke Jesu mukatu

²⁷ A'engi Jesu wata oho ixo rahā, mokōi sawa'e ta eha ym te ame'ē ta haikwer rupi oho. Hātā a'eta pandu:

—Sa'e! Ndawi rainō ke nde! Tupā mu'am ame'ē ke nde. Jande rehe epyrara esak. Nema'e pyrātāha namō jande ke emukatu — aja. (“Tupā mu'am me'ē ke” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am, aja mujekwa katu.)

²⁸ Ok pe Jesu ixe oho rahā, eha ym te ame'ē ta uhyk uwyr ehe. A'eta pe a'e pandu:

—Pehē ke ihē amukatu ame'ē ke ihē akwa katu. Ame'ē rehe pejurujar katu my? — aja Jesu.

—A'e tŷ. Jajurujar katu — aja a'eta pandu.

²⁹ Pe, a'eta reha rehe ipo ke a'e mujar. Pandu:

—Ma'e ahyha ihē amukatu, ame'ē rehe pejurujar katu. Aja mā peja uhyk apo 'y — aja mokōi sawa'e ta pe.

³⁰ Pe, upa ma'e ke rehe a'eta usak katu. Hātā Jesu pandu:

—Pehē ke ihē amukatu, ame'ē rehe har amō ta pe pepandu ym! — aja pandu tipe.

³¹ Anī. A'eta uhem oho rahā, Jesu rehe har upa ame'ē ywy rupi pandu pandu oho.

Sawa'e je'engai ame'ē ke Jesu mukatu

³² Sawa'e ta uhem oho ixo rahā, sawa'e je'engai ame'ē ke Jesu rehe amō ta muhyk muwyr. Sawa'e py'a rehe ājā ihī, a'ehehe je'engai ame'ē ke a'e. ³³ Ājā ke Jesu muhem mondo rahā, sawa'e rembe katak katu tī. Pandu pandu u'am tī. Pe, upa amō ta pandu:

—Mā! Katu tiki! Jundéu awa tama'e ywy rupi aja me'ē jasak ramō te — aja.

³⁴ Pe, parise ta pandu:

—Ājā tama'e kapitā riki pyrātāha ke muwyr ipe. A'ehehe ājā ta ke a'e muhem mondo — aja pandu naī.

Heta ame'ē ta rehe Jesu pyrara usak

³⁵ Upa ok ta rupi Jesu ohoho. Upa ok ta hū rupi a'e oho tī. Amō amō rupi wata oho. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe mu'emu'e oho. Kuja myrandu katu ke a'e mu'emu'e. “Ma'e peka'u te'eha ke pehijar. Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Aja rahā: ‘Ihē kotyhar ta ke pehē’ aja a'e pandu ta” aja mu'e. Upa katu te ma'e ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu tī. ³⁶ Heta ame'ē ta rehe a'e usak rahā, ame'ē ta rehe pyrara usak. Ame'ē ta ke amō ta mupyrara. Usakiha ta nixói tī. A'ehehe ame'ē ta rehe Jesu pyrara usak. Ame'ē ta riki arapuharan ta aja saka. Usakiha ta nixói, ame'ēja saka. Katu ym aja. ³⁷ A'ehehe inamō jumu'e ixo ame'ē ta pe a'e pandu:

—Ahúi aja me'ē itawa hū tipe. Pe, matyr ame'ē ta heta ym. ³⁸ Tupā riki ahúi aja me'ē jar aja saka. A'ehehe ijār namō pepandu: “Kupixa pe matyr ame'ē ta ke emondo. Ahúi aja me'ē ke matyr ta” aja — aja Jesu pandu.

(Aja pandu rahā, heta ame'ē ta rehe har Jesu pandu. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ta heta hū ixo. Ahúi aja me'ē ta heta hū, ame'ēja saka. Ehe har pandu ame'ē ta heta ym tī. Matyr ame'ē ta heta ym tī. A'ehehe Tupā namō pandu ta me'ē te'e: “Nde rehe har pandu pandu ame'ē ta ke emondo” aja Tupā pe. Aja Jesu mujekwa.)

10

Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ta ke

(Mak 3.13-19; Ruk 6.12-16)

¹ Inamō jumu'e ixo ame'ē ta ke Jesu muj'ar. Awa py mokōi sawa'e ta hetaha ke. A'e pandu:

—Pejur! Pesarahâ! Ihê je'êha rupi âjâ ta ke pemuhem ta katu pemondo. Ihê je'êha rupi upa katu te ma'e ahy ixo ame'ê ta ke pemukatu ta tî — aja awa py mokôï sawa'e ta pe.

² Pe, ame'ê ta ke a'e mondo. Awa py mokôï sawa'e ta ke Jesu mondo. Kuja riki sawa'e ta rer. Ko Simâ. Petu aja amô her tî. Amô Andere tî. Simâ mu a'e. Amô Tian tî. Semende ra'yr a'e. Imu amô tî. Her Juâ. ³ Amô Siri tî. Amô Matoroméu tî. Amô Tome tî. Amô Matéu tî. Amukwehe homa awa tama'e kapitâ keruhû pe tamatarer matyr ame'ê ke a'e. Amô Tian tî. Apéu ra'yr a'e. Amô Tandéu tî. ⁴ Amô Simâ tî. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ê ke a'e. Amô Jun Ikario amô tî. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur.

Awa py mokôï sawa'e ta pandu pandu oho

(Mak 6.7-13; Ruk 9.1-6)

⁵ Ame'ê awa py mokôï sawa'e ta ke Jesu mondo. Kuja a'eta pe a'e pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ê ta koty peho ym. Samari ywy pe har tama'e ok ta pe peho ym tî. ⁶ Jundéu awa ta koty jô peho. Tupâ rehe har mu'e ame'ê ta nixói ngâ pe, a'erehe arapuharan ta kanim ame'ê ta aja saka a'eta. A'erehe ame'ê ta pe jô pepandu pandu peho. ⁷ Kuja pepandu peho: "Ixoty ipy'a ke ngâ muruwak rahâ, Tupâ pandu ta: 'Pehê rehe ihê rury katu. Ihêma'e ta ke pehê' aja. A'erehe mā peja pehê py'a ke ixoty pemuruwak" aja pepandu peho. ⁸ Pepandu pandu peho rahâ, kuja pema'ema'e tî. Upa ahy ixo ame'ê ta ke pemukatu. Manô ame'ê ta ke pemukwera katu tî. Pereran ma'e u'u hû ame'ê ta ke pemukatu tî. Ipy'a rehe âjâ ta ihê ame'ê ta py'a ngi âjâ ta ke pemuhem pemondo tî. Pehê pe pyrâtâha ke Tupâ muwyr. A'erehe ame'ê pyrâtâha namô amô ta ke pemukatu tî. Mukatuha rehe pemuhepy ym.

⁹ —Tamatarer ke peraho ym. ¹⁰ Pehê kupe pe ma'e ryr peraho ym tî. Mokôï kamixa peraho ym tî. Mokôï sapat peraho ym tî. Myra te'e pehê po pe peraho ym tî. (Myra rehe te'e wata ame'ê ke.) Pehê po te'e peho. Pesarahâ! Ma'e nixói ame'ê ke parakyha pe ijar muwyr ta me'ê te'e. A'erehe ma'e ke peraho ym. Ma'e ke Tupâ riki muwyr ta pehê pe. (Parakyha pe ijar muwyr ta, ame'êja saka.)

¹¹ —Amô ok ta pe pehyk rahâ, hok pe pehê ke muxe ame'ê ke pekekar. Mahem rahâ, a'ep pepyta we rî. Ame'ê ok ta pe pexo rahâ, ame'ê rok pe jô pepyta. Amô amô ok ta pe peho rahâ, aja pema'ema'e tî. ¹² Amô ta rok pe pexe peho rahâ, kuja pepandu: "Mā peja pehê rehe Tupâ usak katu" aja. ¹³ Pe, ame'ê

rok wyr pe har ta pandu: "Ko pejur katu" aja. Pehê po ke pyhyk katu pehê ngi rahâ, ame'ê ta rehe Tupâ usak katu ta.

—Pe, ame'ê rok wyr pe har ta hok pe pehê ke muxe tar ym rahâ, ame'ê ta rehe Tupâ hury ym ta. ¹⁴ Hok pe amô ta pehê ke muxe ym rahâ, peho rahâ, pehê py ngi ywy ku'i pejuhyk pembor. (Tupâ ke putar ym ame'ê ta ke ko, aja pemujekwa ngâ pe tî.) Ok ta pe har ta pehê ke putar ym rahâ, aja pemujekwa tî. Pehê py ngi ywy ku'i pejuhyk pembor tî. (Aja rahâ, ame'ê ok ta pe har ta ke Tupâ putar ym tî, aja pemujekwa ngâ pe tî.)

¹⁵ —Ko ihê apandu pehê pe. Yman rahâ ngâ ke Tupâ mupyrara ta. Sondo ok ta pe har ta ke Tupâ mupyrara ta. Ngomo ok ta pe har ta ke Tupâ mupyrara ta tî. Ame'ê ta 'ar koty te we pehê rehe hendu ym ame'ê ta ke Tupâ mupyrara ta. Ymanihar ta 'ar koty te we pehê ke putar ym ame'ê ta ke a'e mupyrara ta tî — aja awa py mokôï sawa'e ta pe Jesu pandu.

Pehê ke amô ta mupyrara ta

(Matéu 24.9; Mak 13.9-13; Ruk 21.12-17; 1 Petu 4.12-16)

¹⁶ A'e pandu tî:

—Pehendurahâ! Jundéu awa ta koty pehê ke ihê amondo axo. Amô amô ta Tupâ je'êha putar ym tî. Parahy ta. So'o jarô, ame'êja saka. A'erehe pesak katu peho. Mā peja pesak katu kÿ! Pehê riki peparahy ym tî. ¹⁷ Pesak katu kÿ. Pehê ke amô ta pyhyk ta. Pe, kapitâ ruwa koty pehê ke raho ta. Pehê rehe har je'ê je'ê hû ta. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pehê ke raho ta tî. A'ep pehê rehe har je'ê je'ê hû ta tî. So'o pirer pu'i pe pehê ke pirok ta tî.

¹⁸ —Ihê rehe pejururjar katu, a'erehe kapitâ keruhû ruwa koty pehê ke amô ta raho ta tî. Pehê rehe har a'eta je'ê je'ê hû ta. Pe, mahy ta. Kapitâ ruwa koty aja tî. Pehê ke mupyrara ta tî. Arahâ myrandu katu ke pepandu ta a'eta pe. Jundéu awa aja ym ame'ê ta pe pepandu ta tî. ¹⁹ Kapitâ ta ruwa koty pehê ke pyhyk raho rahâ: "Ma'e ke jande japandu ta my? Myja me'ê jande japandu ta my?" aja pekwa pekwa ym pexo tî. Arahâ ma'e pepandu ta ame'ê ke pehê pe Tupâ mujekwa ta. ²⁰ Arahâ pepandu rahâ, pehê je'êha aja ym ta. Anî. Tupâ'a muwyr ame'ê je'êha ke pepandu ta. Jande pái keruhû l'â ke muwyr ta pehê pe.

²¹ —Arahâ amô ke kapitâ pe imu pandu ta: "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta. Ipái ta aja tî. Kapitâ pe ta'yr ta ke raho ta tî. "Ko Jesu kotyhar ta ke. Ejukwa" aja ta tî. Ipái ta ke ta'yr ta raho ta tî. "Ko Jesu kotyhar ta ke. Ejukwa" aja ta tî. ²² Ihê rehe pejururjar katu, a'erehe pehê rehe upa amô ta parahy ta. Ihê rehe tapijar te'e we pejururjar katu

rahā, Tupā namō pexo katu ta. ²³ Pehē ke ok ta pe har ta mupyrara rahā, amō ok ta pe pejan peho. Apandu katu pehē pe. Upa katu te ok ta rupi peho. Ame'ē upa rahā, ihē ajywyr ta. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

²⁴ —Pesarahā! Jumu'eha 'ar koty te we mu'eha katuha. Te'e paraky ame'ē 'ar koty te we ijar katuha tī. ²⁵ A'erehe mu'eha aja jumu'eha ixo rahā, katu tiki tī. Ijar aja te'e paraky ame'ē ixo rahā, katu tiki tī. Pehē riki aja tī. (Ihē riki mu'eha aja. Pehē riki jumu'eha ta.) Ihē rehe har amō ta pandu: “Nde riki Satana” aja naī. (Ājā ramūi a'e.) Aja rahā, ihē 'ar koty te we pehē rehe har ma'e jaxer ai ame'ē ke amō ta pandu ta — aja Jesu mujekwa. Awa py mokōi jumu'eha ta pe mujekwa.

Sawa'e ta ngi pekyje ym. Tupā ngi pekyje.
(Ruk 12.2-7)

²⁶⁻²⁸ Awa py mokōi jumu'eha ta pe Jesu pandu tī:

—Pehē ke amō ta mupyrara ta. Anī. Sawa'e ta ngi pekyje ym. Pehē pe ihē apandu ame'ē ke amō ta ukwa ym. Yman rahā upa ame'ē ke amō ta pe pepandu pandu ta. Upa amō ta ukwa ta. Ma'e ke rehe pehē jō pehendu ame'ē ke amō ta pe pemujekwa ta. Apo ma'e kanim aja ixo ame'ē ke upa mujekwa ta amō ta pe. Amō ta ukwa ym ha rupi pekwa ame'ē ke upa pemujekwa ta a'eta pe tī.

—Pesarahā! Sawa'e ta ngi pekyje ym. Pehē ke a'eta jukwa rahā, ame'ē jō riki. Pehē'ā ke marā ka ym mahya. Tupā anī. Pekiye ingi. Pehē ke a'e jukwa rahā, amō we tī. Mupyraraha renda pe pehē ke a'e mupyrara ta. A'erehe pekyje ingi.

²⁹⁻³¹ —Mokōi ma'ewyra ra'yr rehe amō muhepy rahā, petei tamatarer pu'a ra'yr muhepy. Pe, ame'ē ma'ewyra ra'yr rehe har Tupā usak katu. Jande pái keruhū pandu ym rahā, ma'ewyra ra'yr manō ym ta. (Aja rahā, kuja mujekwa katu. Ma'ewyra ra'yr 'ar koty te we pehē rehe jande pái keruhū usak katu.) Pehē aja tī. Pehē ākā rehe pehē'a ihī. Ame'ē hetaha ke a'e ukwa katu. (Ame'ē ke ukwa rahā, upa katu te pehē rehe har a'e ukwa katu tī, aja mujekwa katu. A'erehe pehē rehe Tupā usak katu te we ta, aja mujekwa katu tī) — aja Jesu pandu.

Kirisutu rehe har ukwa katu ame'ē ta rehe har

(Ruk 12.8-9; 2 Timo 1.8)

³² A'e pandu tī:

—Mupyrara ame'ē ta namō amō ixo rahā, kuja pandu: “Jesu kotyhar ke ihē” aja pandu. Aja rahā, kuja ehe har ihē riki apandu ta tī: “Ihē kotyhar te ke a'e” aja ihē pái keruhū pe ihē apandu ta. (Aja rahā, ame'ē ke ihē pái keruhū putar katu tī.)

Ywatehar ke a'e. ³³ Pe, mupyrara ame'ē ta namō amō ixo rahā, kuja pandu: “Ihē anī. Jesu ke ihē akwa ym. Ixotyhar ym ihē” aja pandu. Aja rahā, kuja ehe har ihē apandu ta tī: “Peme'ē anī. Ihē akwa ym peme'ē. Ihē kotyhar aja ym a'e” aja ihē pái keruhū pe ihē apandu ta. (Aja rahā, ame'ē ke ihē pái keruhū putar ym tī.) Ywatehar ke a'e — aja Jesu pandu.

Ianam ta jumai ta ame'ē rehe har
(Ruk 12.51-53; Ruk 14.26-27)

³⁴ A'e pandu tī:

—Kome'ē wyy keruhū pe har ta jumai mai ixo. Ame'ē ke ihē amuputu'u ajur, aja pekwa my? Anī. Aja ym ajur. Ihē ajur, a'erehe amō amō ta jumai mai ta. ³⁵ Ipái ta ihē rehe jurujar katu, a'erehe ta'yr ta je'ē je'ē hū ta. (Huwajan ta aja saka ta.) Imāi ta ihē rehe jurujar katu, a'erehe imembyr kūjā ta je'ē je'ē hū ta tī. (Huwajan ta aja saka ta tī.) Ixawa'e māi ta ihē rehe jurujar katu, a'erehe imembyr reko ame'ē ta je'ē je'ē hū ta tī. (Huwajan ta aja saka ta tī.) ³⁶ Ihē rehe amō jurujar katu rahā, hok wyr pe har ta je'ē je'ē hū ta. (Huwajan ta aja saka tī.) Amō ruwajan 'ar koty te we katu ym ha.

³⁷ —Ipái rehe amō ipy'a katu, ame'ē 'ar koty te we ihē rehe ipy'a katu. Aja jō rahā, ihē kotyhar te a'e. Imāi rehe aja tī. Ipy'a katu tī. Pe, i'ar koty te we ihē rehe ipy'a katu. Aja jō rahā, ihē kotyhar te a'e tī. Ta'yr rehe aja tī. Tajyr rehe aja tī. Ame'ē ta 'ar koty te we ihē rehe ipy'a katu. Aja jō rahā, ihē kotyhar te a'e tī. ³⁸ Ihē kotyhar aja amō ixo rahā, ame'ē ke amō ta jukwa tar katu. Ame'ē ngi kyje ym rahā, ihē kotyhar aja ixo ta. ³⁹ Amō riki ihē kotyhar wan ta. A'erehe ame'ē ke amō ta jukwa tar katu. A'erehe ihē rehe jurujar tar ym. Hijar, a'erehe jukwaha ke amō muputu'u. A'erehe a'e ixo we tipe. Ame'ē ke Tupā putar ym. Inamō ixo ym ta. Aja ihē tī. Aputar ym tī. Amō riki ihē rehe jurujar katu, a'erehe a'e ke amō ta jukwa. Jurujar katuha ke hijar ym. Aja rahā, Tupā namō a'e ixo katu ta. Uhā te hū aja a'e ixo ta — aja Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ē ke Tupā muwyr ta
(Matéu 25.34-40; Mak 9.41; Juā 13.20; Emberú 13.1-3; 3 Juā 5-8)

⁴⁰ A'e pandu tī:

—Ihē rehe har pepandu pandu peho. A'erehe pehē pe amō pandu: “Ihē rok pe pepyta katu” aja. Aja pehē ke hok pe muxe katu rahā, ihē ke a'e muxe katu, ame'ēja saka tī. Tupā ke a'e muxe katu tī, ame'ēja saka tī. Ihē ke Tupā muwyr. ⁴¹ Tupā je'ēha pandu ame'ē ke ko, aja amō ukwa. A'erehe hok pe a'e muxe katu. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā muwyr ta ipe. Tupā je'ēha pandu ame'ē pe ma'e katu ame'ē ke Tupā muwyr ta ipe. Aja ok jar pe a'e muwyr ta tī.

Juša katu te muwryiha ke. “Ko sawa'e katu” aja amō ukwa. A'erehe hok pe ame'ē sawa'e ke muxe katu rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā muwyr ta ipe tī. Sawa'e katu ame'ē pe ma'e katu ame'ē ke Tupā muwyr ta ipe. Aja ma'e katu ame'ē ke ok jar pe Tupā muwyr ta tī. Juša katu te muwryiha ke. ⁴²Pesarahā! Kuja pekwa katu pexo. “Ko Jesu kotyhar ke” aja amō ukwa. A'erehe jyngwéi rahā, kúi pe y rysā me'ē ipe. (Aja rahā ipy'a katu ehe aja mujekwa.) Aja rahā y me'ēha pe ma'e katu ame'ē ke Tupā riki muwyr ta tī — aja Jesu pandu.

11

Jesu koty sawa'e ta ke Juā mujahukiha mondo

(Ruk 7.18-35)

¹ Awa py mokōi jumu'eha ta pe Jesu upa pandu rahā, ame'ē ok ta ngi a'e oho. Hake rupi amō ok ta ihī. Ame'ē rupi a'e mu'e oho. ² Kyndaha pe Juā mujahukiha ixo. Upa ma'e Jesu ma'ema'e ame'ē rehe har hendu rahā, sawa'e ta ke a'e mondo, Jesu pe. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta ke Juā mondo. ³ Ame'ē ta uhyk rahā, Jesu pe pandu:

—“Amō sawa'e uwyr ta” aja jande pe Juā pandu. Nde riki ame'ē sawa'e ke my? Ame'ē ym rahā, amō sawa'e rehe jaharō ta my? Emujekwa katu jande pe — aja Jesu pe sawa'e ta pandu.

⁴ Jesu pandu:

—Juā koty pejywyr peho. Pesak ramō ame'ē ke upa pepandu ipe. Pehendu ame'ē ke upa pepandu ipe tī. ⁵ Kuja. “Eha ym te ame'ē ke apo ma'e ke rehe usak katu tī. Wata ym te ame'ē ke apo wata katu tī. Pereran ma'e u'u hū ame'ē namō ixo ame'ē ta ke apo upa ka'ē oho ipe tī. Ma'e hendu ym te ame'ē ta apo ma'e hendu katu tī. Manō ame'ē ta kwera katu uhem tī. Pyrara ixo ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu raho tī. ⁶ Pe, ihē rehe jurujar katuha ke hijar ym rahā, hury katu a'e ixo.” Aja Juā pe pepandu peho — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Hā! Japandu ta jaho kŷ — aja sawa'e ta.

(Ahy ame'ē ta ke Jesu mukatu. Manō ame'ē ta ke mukwera tī. Aja rahā, a'e riki Kirisutu. “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jundéu awa ta harō hū ame'ē ke a'e aja mujekwa katu.)

⁷ Juā muwyr ame'ē ta jywyr oho ixo rahā, Juā rehe har amō ta pe Jesu pandu:

—Amukwehe awa nixōi te ame'ē pe Juā rehe pesak peho rahā, ma'e pesak peho my? Sawa'e pitu te'e ame'ē rehe pesak peho my? Anī. Aja ym Juā. Pyrātā a'e. Pahar amō koty koty ukwaha ke mondo ym a'e. ⁸ Ima'e mundeha katu te ame'ē ke namō ixo. Ame'ē sawa'e rehe pesak peho my? Anī. Pesarahā!

Aja mundeha katu te ame'ē ke namō ixo ame'ē ta kapitā keruhū rok rehe jō ixo. (Juāma'e aja ym. Ima'e mundeha katu te aja ym namō ixo.) ⁹ Ihē pe pepandurahā! Awa rehe pesak peho my? Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe pesak peho my? A'e riki. Pesarahā! Ihē apandu pehē pe. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta 'ar koty te we Juā katuha. (A'erehe Juā rehe pehendu katu ta me'ē te'e.) ¹⁰ Juā rehe har kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Ta'yr rehe har Tupā pandu:

“Ne ndutar koty myrandu raho ame'ē ke ko ihē amondo py.

Nde ereho Tate rahā, amō ta py'a ke ihē koty a'e riki muruwak ta mondo” aja panduha ihī. (Ame'ē mondo py ame'ē ke Juā.)

¹¹ —Apandu pehē pe. Upa katu te sawa'e ta 'ar koty te we Juā katuha ke. Apo amō ixo. Apo myrandu katu pandu oho ame'ē ta ixo. Myrandu katu ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Juā pandu ame'ē ke i'ar koty te we katuha. Apo anī. Ihēma'e jumu'eha ta myrandu katu ke pandu. Ame'ē ta Juā 'ar koty te we katuha. Ihēma'e jumu'eha ta ukwa ym ame'ē ta ke, aja pekwha naī. Anī. Ame'ē ta katu te, aja Tupā pe. ¹² Myrandu ke Juā pandu pandu. “Ixoty pehē py'a ke pemuruwak rahā, Tupā pandu ta: ‘Ihēma'e ta ke pehē’ aja Tupā pandu” aja Juā pandu. Pe, Tupā koty heta ipy'a ke muruwak. Apo ihē apandu ame'ē ke rehe amō ta heta te hū jurujar katu tī. Putar katu hū tī. A'erehe Tupā koty ipy'a ke muruwak katu. ¹³ Juā uwyr ym rahā we, upa Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu tī. Myja me'ē Tupā kotyhar aja muruwak ta my? Ame'ē rehe har pandu pandu. Aja Moise je'ēha mujekwa tī. ¹⁴ Ame'ē ta je'ēha rehe pejurujar tar katu rahā, kuja pekwa ta. Juā riki Eri. Eri riki uwyr ta kŷ, aja yman amō mupinim. Juā riki ame'ē Eri aja saka. ¹⁵ Pekwa tar katu rahā, pehendu apo.

¹⁶ —Ihē ke putar ym ame'ē ta riki kurumī ra'yr ta aja saka. Jumusaráiha ke a'eta mujā. Muhepyha renda pe wapyk. Pe, wajar ta pandu: ¹⁷ “Jande rury katuha ke jajyngar tipe. Pepurahāi ym. Japyaiha jajyngar tipe. Pejixi'u ym” aja wajar ta pe. ¹⁸ Hury ym kurumī ra'yr ta. Aja riki ihē ke putar ym ame'ē ta tī. Juā uwyr rahā, amō amō rahā, ma'e u'uha ke a'e hijar. Kawī ke a'e u'u ym te tī. Pe, ehe har amō ta pandu: “Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Katu ym a'e” aja naī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

¹⁹ —Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ko ihē ajur rahā, upa ma'e ke ihē a'u. Ma'e a'uha ahijar ym. Kawī ihē a'u tī. Pe, ihē rehe

har amō ta pandu: “Pesak eherahā! Ma'e u'u hū ame'ē ke a'e. Kawī ngi ka'u ame'ē ke a'e” aja naī. Amō we tī. “Ma'e jaxer ame'ē ta rehe katu ame'ē ke a'e. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta rehe katu ame'ē ke a'e tī. Katu ym aja” aja riki naī. Tupā muwyr ame'ē ke ihē, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ihē rehe. (Jumusaráiha wajar saka.)

—Pesarahā! Tupā rehe amō jurujar katu rahā, Tupā riki upa ma'e ke ukwa katu, aja amō ukwa. Pe, ixotyhar aja a'e jumuruwak ta — aja Jesu pandu.

Jesu ke amō amō ok ta pe har ta putar ym (Ruk 10.13-15)

²⁰ Amō amō ok ta pe marā ka ym amō ma'eha. Ame'ē ke Jesu ma'ema'e katu tipe. Heta hū ma'ema'e tipe. A'ep pe har ta hijar ym ma'e ke. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ym. Tupā koty ipy'a ke muruwak ym. A'erehe a'ep pe har ta rehe har Jesu pandu:

²¹ —Korasī ok ta pe har ta! Māte hū pehē ke Tupā mupyrara ta. Mesái ok ta pe har ta aja tī! Māte hū pehē ke Tupā mupyrara ta tī. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke heta te hū pehē ruwa koty ihē ama'ema'e tipe. Pehē ruwa koty ihē ama'ema'e, ame'ē ke ymanihar Tir ok ta pe ihē ama'ema'e ta tipe rahā, a'ep pe har ta ma'e ka'u te'eha ke hijar ta tipe. Pan xuru aja me'ē ma'e mundeha ke munde ta tipe. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe.) Tatimbuk ke iākā rehe ombor ta tipe tī. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe tī.) Ymanihar Sinō ok ta pe har ta aja tī. (Pyaiha ke mujekwa ta tipe tī.)

²² —Ko ihē apandu. Ngā ke Tupā mupyrara rahā, Tir ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Sinō ok ta pe har ta aja tī. Mupyrara ta tī. Ame'ē ok ta pe har ta 'ar koty te we Korasī ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. (Ihē rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tī.) Aja Mesái ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta tī. (Ihē rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tī.)

²³ —Kapana'ū ok ta pe har ta tī. “Jande anī. Katu te jande” aja pekwha naī. Upa pehēma'e ok ta ke Tupā mumba ta tī. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke pehē pyter pe ihē ama'ema'e katu tipe. Aja ymanihar Sondo ok ta pe ihē ama'ema'e ta tipe rahā, ame'ē ok ta apo ixo ta tipe tī. ²⁴ Pehē pe ihē apandu katu. Ngā ke Tupā mupyrara rahā, Sondo ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ē 'ar koty te we Kapana'ū ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. (Ihē rehe jurujar ym, a'erehe i'ar koty te we mupyrara ta tī) — aja Jesu pandu.

Pehē py'a ke ihē amuhury ta (Ruk 10.21-22)

²⁵ Arahā Jesu pandu:

—Papa! Sawa'e te nde! Ywa ke nde eremujā. Kome'ē ywy keruhū aja tī. Nde eremujā tī. Ihē amu'e ame'ē ke paper rehe jumu'e ym ame'ē ta pe nde eremujekwa katu. A'erehe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja apandu nde pe. “Jakwa katu jande” aja ukwa ame'ē ta pe anī. Nde eremujekwa ym tī. “Upa jande jajumu'e” aja ukwa ame'ē ta pe anī tī. Nde eremujekwa ym tī. ²⁶ Aja riki nde ereputar ame'ē ke uhyk riki. Papa! Katu aja — aja ipái keruhū pe Jesu pandu.

²⁷ Jumu'eha ta pe Jesu pandu tī:

—Upa katu te ma'e ke ihē pe ihē pái keruhū muwyr. Ta'yr ke ihē. Ihē rehe har ukwa ym awa. Ihē pái jō ukwa katu. Aja ihē pái rehe har ukwa ym awa. Ihē jō akwa katu. Pe, ihē aputar ame'ē ta pe ehe har ihē amujekwa katu. Aja rahā, ame'ē ta ukwa katu ta ehe har tī.

²⁸ —Pehē ramūi ukwaha ke pehendu tipe. Hātā riki ame'ē pema'eha. Pehē re'ō, ame'ēja saka tī. A'erehe ihē koty pejur. Pehē py'a ke ihē amuhury katu ta. ²⁹ Ihē apandu ame'ē ke pema'e. Hātā ym ame'ē pema'ema'eha. A'erehe ihē namō pejumu'e katu. Hātā ihē aje'ē ym ta. Ihē katu. A'erehe ihē namō pejumu'e katu. Aja rahā, pehē py'a ke ihē amuhury katu ta. ³⁰ Ihē apandu ame'ē ke pema'e rahā, hātā ym riki ame'ē pema'eha. Ihē amu'e ame'ē ke pema'e rahā, ame'ē hātā ym tī — aja Jesu pandu.

12

Jundéu awa tama'e putu'u 'ar rehe har (Mak 2.23-28; Ruk 6.1-5)

¹ Heta ym ukwer rahā, ahúí aja me'ē ty rupi Jesu wata ixo. Jumu'eha ta namō wata ixo. Arahā jundéu awa tama'e putu'u'ha 'ar ke. Jumu'eha ta myahy riki. A'erehe ahúí aja me'ē ke a'eta po'ok. (Ame'ē ke ipo pe kamyrik. Aja pírer ke ombor.) Pe, u'u ixo. ² Ame'ē rehe parise ta usak. Pe, Jesu pe pandu:

—Anī. Katu ym u'uha. Jundéu awa tama'e putu'u'ha 'ar rahā, aja nema'e jumu'eha ta kamyrik rahā, katu ym. (Paraky te'e, aja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ēha rehe panduaha ihī — aja parise ta pandu.

³ (Amō rehe pyrara usak ta me'ē te'e, aja Jesu mujekwa tar katu) a'erehe pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamō ixo ame'ē ta aja tī. Myahy te tī. Ame'ē ta ma'eha ke Tupā je'ēha rehe pesak riki. ⁴ Ma'e u'u ame'ē ke nixói te rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta ixo oho. Pe, mbeju a'ep ihī. Ame'ē ke u'u. Ame'ē mbeju Tupā ruwa koty pa'ihu mói, ame'ēja saka. Pa'í ta jō ame'ē ke u'u katu. Amō ta u'u rahā, anī. Katu ym. A'erehe Ndawi ta u'u rahā, katu ym ta tipe. (Ndawi ta pa'í ta ym. Aja Moise je'ēha rehe hendu ym.)

⁵ —Amō we tī. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te pa'i ta paraky ixo. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe paraky ixo. Putu'uha 'ar rahā, paraky rahā, katu ym, aja Moise je'ēha rehe pesak. Pa'i ta paraky riki. Ame'ē katu pehē pe. A'erehe: “Mā peja pa'i ta paraky” aja pepandu.

⁶ —Ko amujekwa pehē pe. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū riki katu. I'ar koty te we amōma'e katuha kohī. Ihē riki ame'ē. (A'erehe ihēma'e jumu'eha ta ma'eha katu.)
⁷ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. (Tupā pandu:)

“Ihē rehe pehē py'a pemoī moī rahā, pehē rymba kē pehapy tipe. Upa ukwāi tipe. Arapuharan ra'yr ke ame'ē. Ame'ē ke ihē aputar ym.

Kuja katu te. Amō ta rehe pepyrara pesak. Ame'ē ke ihē aputar katu” aja panduha ihī.

—Ame'ē pinīha ke pekwa rahā, ma'e katu ame'ē ke amō ta ma'ema'e ta. Ame'ē ta pe: “Pehē katu ym” aja pepandu ym ta tipe.
⁸ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur ame'ē ke ihē. A'erehe jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ma'e ke amō ma'e, ame'ē ke ihē riki apandu katu — aja Jesu.

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke Jesu mukatu

(Mak 3.1-6; Ruk 6.6-11)

⁹ A'engi a'e oho. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e ixo oho. ¹⁰ A'ep amō sawa'e ihī. Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke a'e. Amō sawa'e ta ihī tī. Jesu rehe a'eta usak katu uī. Jesu pe a'eta pandu:

—Putu'uha 'ar rahā, ma'e ahy ixo ame'ē ke amō mukatu rahā, katu ym, aja Moise je'ēha mujekwa my? — aja ipe.

¹¹⁻¹² Jesu pandu:

—Anī. Katu, aja mujekwa. Pesarahā! Pehē ngi har amō riki arapuharan namō ixo. Putu'uha 'ar rahā, ywykwar pe ame'ē u'ar rahā, ame'ē ke hykī ta muhem riki. (Ame'ē ke paraky te'e, aja pekwa.) Arapuharan riki katu. Sawa'e riki arapuharan 'ar koty te we katuha. A'erehe putu'uha 'ar rahā amō ta rehe amō pyrara usak rahā, katu te tiki, aja Moise je'ēha mujekwa — aja Jesu.

¹³ Pe, sawa'e pe a'e pandu:

—Nde po epirar 'y! — aja ipe.

Ipo ke sawa'e pirar rahā, upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tī. Wajar aja katu oho. ¹⁴ A'engi parise ta uhem oho. Pe, a'eta jupandu pandu a'eta jupe:

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, jajukwa ta — aja parise ta jupe.

Tupāma'e miasu ke

¹⁵ A'e ke amō ta jukwa tar katu, aja Jesu ukwa rahā, ame'ē renda ngi oho. Kapana'ū

ok ta rake ngi oho. Heta ngā haikwer rupi oho tī. Upa ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu.

¹⁶ Pe, ame'ē ta pe a'e pandu:

—Pehē ke ihē amukatu. Ihē Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē. Ame'ē ke ngā pe pepandu ym — aja Jesu.

¹⁷ Aja ahy ixo ame'ē ta ke mukatu rahā, yman Tupā pandu, ame'ē panduha uhyk. Je'ēha ke Isai mupinim. ¹⁸ Ta'yr rehe har Tupā pandu:

“Ko ihēma'e miasu ke. Ihē kotyhar aja ajo'ok. Ihē apy'a katu ehe. Ihē ke a'e muhury katu tī.

Ihē'a ke ihē amuwyr ta ipe. Upa awa ta pe ihē rehe har a'e pandu ta.

¹⁹ Hātā a'e pandu ym ta ngā pe. Je'ē je'ē ym ta tī. Awa rape rupi hātā a'e je'ē je'ē ym tī.

²⁰ Amō pitu te'e ame'ē ta pe wewe katu ma'e ke a'e ma'e ta.

Pyrātā ym ame'ē ta rehe a'e pyrara usak ta tī. Aja tapijar te'e we a'e ixo ta. Aja rahā, myrandu katu ke upa ngā ukwa katu ta.

²¹ Pe, ehe har amō ta mujekwa. A'erehe upa amō ta ukwa katu ta ehe har tī” aja Tupā pandu ame'ē ke Isai mupinim.

Jesu rehe har. Satana rehe har tī (ājā ramūi a'e).

(Mak 3.20-30; Ruk 11.14-23)

²² Ajame'ē ke eha ym te ame'ē ke amō ta werur ipe. Sawa'e py'a rehe ājā ihī, a'erehe eha ym te. Ame'ē je'engai tī. Pe, ame'ē ke Jesu mukatu rahā, ma'e ke sawa'e pandu katu tī. Upa ma'e ke rehe usak katu tī.

²³ Ahy ixo ame'ē ke Jesu mukatu, a'erehe a'eta pandu:

—Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke a'e! Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nahā my? Jaharō hū ehe ame'ē ke — aja amō ta pandu.

²⁴ Ame'ē ke parise ta hendu rahā, pandu:

—Anī. Aja ym. Satana riki pyrātāha ke muwyr ipe, a'erehe ājā ta ke Jesu muhem katu mondo — aja riki nai.

²⁵ Ame'ē ta ipy'a pe ukwa ukwa uī, ame'ē ke Jesu ukwa katu, a'erehe a'eta pe pandu:

—Anī. Aja ym. Ihē pe pyrātāha ke Satana muwyr ym te. (Ājā ramūi a'e.) Pesarahā! Ihē amujekwa ta. Ywy pe har ta amō koty koty jy'ar. Pe, jumai mai ngā juehe rahā, pahar jumumba ta ngā juehe riki. (A'erehe jumai mai ym ta ngā juehe.) Ok ta pe har ta aja tī. Ok wyr pe har ta aja tī. Amō koty koty jy'ar, pe, jumai mai a'eta juehe rahā, jumumba ta a'eta juehe tī. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) ²⁶ Aja ājā ta jumai mai a'eta juehe rahā, Satana koty har ta amō koty koty ixo, aja mujekwa. Aja rahā, pahar jumumba ta a'eta juehe. (A'erehe ihē pe pyrātāha ke Satana muwyr

ym te.) ²⁷ Ājā ramūi riki ihē pe pyrātāha ke muwyr, a'erehe ājā ta ke ihē amuhem amondo, aja pepandu naī. Pesarahā! Ājā ta ke ihē amuhem amondo. Pehē kotyhar ta aja tī. Ājā ta ke muhem mondo tī. Aja rahā, awama'e pyrātāha namō muhem mondo my? Satanama'e pyrātāha namō my? Anī. Aja ym. Aja rahā, ihē aja tī. Satanama'e pyrātāha namō aja ym ihē tī. A'erehe pehē je'ēha pejawy te'e aja pehē kotyhar ta mujekwa katu pehē pe. ²⁸ Pesarahā! Ihē pe Satana pyrātāha ke muwyr ym te. Tupā'ā riki ihē pe pyrātāha ke muwyr. A'erehe ājā ta ke amuhem katu amondo. Aja rahā, ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē aja pekwa katu ta me'ē te'e. Peharō katu pexo ame'ē ke ihē.

²⁹ –Sawa'e pyrātā rok pe ma'e ke mukanim ym oho awa. Mukanim oho rahā, sawa'e pyrātā ame'ē jywa ke a'e mujere ta pukwar py. A'engi sawa'ema'e ke upa mukanim ta raho. (Aja ihē riki tī. Satanama'e pyrātāha ngi sawa'e ke ihē riki amuhem. Aja rahā, Satanama'e pyrātāha ke ihē riki amuputu'u aja ihē amujekwa.)

³⁰ –Ihē kotyhar aja amō ixo ym rahā, ihē namō jumai ame'ē ke a'e. Tupā koty ihē namō ngā ke amō mujy'ar ym rahā, ame'ē riki amō koty ihē ngi muhāi mondo a'e. Tupā ruwajan koty mujy'ar mondo. ³¹ Ko ihē apandu pehē pe. Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'ē rehe Tupā ipy'a jywyr katu. Juru ai ehe rahā, ame'ē rehe Tupā ipy'a jywyr katu tī. Tupā'ā rehe juru ai rahā, ame'ē rehe marā ka ym Tupā ipy'a jywyrriha. ³² Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē rehe har katu ym amō pandu rahā, ame'ē rehe Tupā ipy'a jywyr ta. Tupā'ā rehe har katu ym amō pandu rahā, ame'ē rehe Tupā ipy'a jywyr ym te ta. Apo jywyr ym te ta. Yman rahā, jywyr ym te ta tī – aja Jesu pandu.

Ma'eywa rehe har
(Ruk 6.43-45)

³³ A'e pandu tī:

–Ma'eywa'y riki hury katu rahā, i'a hū ta. Ma'eywa'y hury ym rahā, i'a ym ta. A'erehe i'a hū rahā, ma'eywa'y riki katu aja amō ukwa katu. ³⁴ Parise ta! Mbói aja saka pehē! Katu ym ame'ē ta ke pehē, a'erehe mbói aja saka. Ma'eywa'y katu ym aja saka pehē. A'erehe katu ame'ē ke ihē ama'ema'e, ame'ē rehe har: “Mā! Katu tiki” aja pepandu ym te. Pehē py'a pe peka'u te'eha ke pekwa pekwa pexo. A'erehe ame'ē ke pepandu rahā, ma'e jaxer ame'ē ke pepandu. ³⁵ Sawa'e katu ame'ē ke ipy'a pe katu ame'ē ke ukwa ukwa ixo. A'erehe a'e pandu rahā, katu ame'ē ke pandu katu. Sawa'e katu ym ame'ē ke ipy'a pe ma'e jaxer ame'ē ke ukwa ukwa ixo. A'erehe a'e pandu rahā, ma'e jaxer ame'ē ke

pandu. Pehē parise ta katu ym, a'erehe ma'e katu ym ame'ē ke pepandu. (Ma'eywa'y katu ym, ame'ēja saka pehē.)

³⁶ –Yman rahā ngā ke Tupā mupyrara rahā, upa ma'e jaxer ame'ē ke amō pandu, ame'ē ke Tupā mujekwa ta. Pe, a'e mupyrara ta. Upa katu te amō tama'e panduha ke a'e mujekwa ta. ³⁷ Ma'e pepandu ame'ē ke Tupā ukwa ta. Pe, mupyrara ta. “Nde katu ym” aja a'e pandu rahā, a'e mupyrara hū ta. “Nde katu” aja a'e pandu rahā, mupyrara ym ta. A'erehe myja me'ē pepandu apo, ame'ē ke pekwa pekwa katu pexo. (Katu ame'ē ke jō pepandu katu) – aja Jesu pandu.

Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ma'ema'e ame'ē ke rehe

Amō ta usak tar katu

(Mak 8.11-12; Ruk 11.29-32)

³⁸ Ajame'ē ke Moise je'ēha mu'e ame'ē ta uhyk uwyr. Parise ta uhyk uwyr tī. Upa ame'ē ta Jesu pe pandu:

–Sa'e! Ngā mu'eha nde. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ema'e apo. Jasak ta. (Aja rahā, nde ke Tupā muwyr, aja jakwa katu ta) – aja ipe.

³⁹ Jesu pandu:

–Anī. Pehē ruwa koty ama'e ym ta. Mā! Tupā rehe har pekwa ym te. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ē ta ke pehē tī. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ama'ema'e katu. Ame'ē ke rehe pesak tar katu. Anī ta. Pesarahā! Jon riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Yman pira keruhū pusu rehe Jon tūi. (Manō ym.) A'erehe uhem ingi rahā: “Ihē ke Tupā muwyr” aja Jon mujekwa ngā pe. Jon aja ihē tī. Aja jō ihē amujekwa ta pehē pe tī. Amanōha ngi akwera katu ahem rahā, ihē ke Tupā muwyr, aja amujekwa ta. (Pira keruhū pusu ngi Jon uhem, ame'ēja saka ihē tī.) ⁴⁰ Pira keruhū pusu pe Jon tūi. Mokōi ukwer rahā, a'ep tūi. Aja ihē amanō rahā, mokōi aker rahā, itakwar keruhū pe ihē rete pete'e tūi. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ihē ajur.

⁴¹ –Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā Nini ok ta pe har ta pu'am ta. Jon pandu ame'ē ke rehe a'eta hendu katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eta ke hijar. Tupā koty ipy'a muruwak mondo. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, kuja pandu ta: “Jesu je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym pehē” aja apo ihē ke putar ym ame'ē ta pe pandu ta. Jon pandu ame'ē ke rehe Nini ok ta pe har ta hendu katu. Pesarahā! Ko ihē axo. Jon 'ar koty te we ihē katuha. Anī. Ihē je'ēha rehe pehendu ym. (A'erehe pehē ke Tupā mupyrara hū ta.)

⁴² –Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā amō kūjā pu'am ta. Kapitā keruhū kūjā ke a'e. Pepaite ngi Saromā mu'e

ame'ë ke rehe hendu uwyr kwe. A'erehe yman rahâ, Tupâ mupyrara rahâ, ame'ë kûjâ pandu ta: "Jesu je'ëha rehe pehendu ym. Katu ym pehë" aja apo ihë ke putar ym ame'ë ta pe pandu ta. Pepsaite ngi kûjâ uwyr. Amô wata oho rahâ, heta ukwer. Warahy jurukwâ koty ngi uwyr. Iapyr koty ngi. Ukwa katuha namô ma'e Saromâ mu'e ame'ë ke rehe kûjâ hendu uwyr. Pesarahâ! Ko ihë axo. Saromâ 'ar koty te we ihë akwa katuha. Anî. Pehendu ym ihë je'ëha rehe. A'erehe pehë ke Tupâ mupyrara hû ta — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ājā ta jywyr uwyr
(Ruk 11.24-26)

⁴³ A'e pandu tî:

—Amô py'a ngi ājā uhem oho rahâ, awa nixói te ame'ë rupi wata wata ixo. Putu'uha renda ke kekar tipe ixo. Mahem ym. ⁴⁴ A'erehe jupandu jupe: "Sawa'e py'a ngi ihë ahem ajur. Ame'ë pe ajywyr ta aho. Ihë rok aja saka ihë pe" aja jupandu jupe. Pe, jywyr oho. Pe, uhyk rahâ, hok pe nixói amô. Upa peir katu amô. Upa mukatu. Aja saka ipy'a ke. ⁴⁵ Ame'ë ke rehe usak rahâ, amô ājā ta rehe oho piam. Awa po wajar mokōi hetaha muhyk. Ame'ë ta riki i'ar koty te we jaxer ai ame'ë ta ke a'eta. Pe, muhyk rahâ, sawa'e py'a rehe a'eta ixo oho tî. A'erehe ame'ë sawa'e mâte jaxer te apo 'y. Ājā petei ixo rahâ, katu ym. Apo heta ihî, a'erehe i'ar koty te we jaxeriha — aja parise ta pe Jesu pandu.

(Aja awa tî. Juehe ixoha jumukatu aja ixo tar katu. Anî. Tupâ rehe jurujar ym. Nixói ma'e, ame'ëja saka. A'erehe i'atu we rahâ, ymanihar aja jywyr. Pe, jywyr rahâ, i'ar koty te we jaxeriha aja ixo ta.)

Jesu mîi rehe har. Imu ta rehe har tî.

(Mak 3.31-35; Ruk 8.19-21; Emberéu 2.11-13)

⁴⁶ Ngâ pe Jesu pandu pandu uî rahâ, imâi uhyk uwyr. Imu ta uhyk uwyr tî. Hukwen rake soroka pe a'eta pyta. Pe, amô pe pandu:

—Jesu namô japandu tar katu. Epandu eho — aja imâi ta.

⁴⁷ [A'erehe amô pandu Jesu pe:

—Esarahâ! Soroka pe ne mîi i'âi. Ne mu ta i'âi tî. Ne namô pandu tar katu — aja riki.]

⁴⁸ Pe, Jesu pandu:

—Awa riki ihë mîi my? Awa riki ihë mu ta my tî? — aja a'eta pe pandu.

⁴⁹ Pe, jumu'eha ta koty ijywa ke mupuku. Pe, pandu:

—Pesarahâ! Ko riki ihë mîi. Ko riki ihë mu ta tî. ⁵⁰ Ihë pái keruhû riki ywa pe har ke. A'e putar ame'ë ke amô ma'ema'e rahâ, ame'ë riki ihë mu aja saka. Ihë rendyr aja saka tî. Ihë mîi aja saka tî — aja Jesu pandu.

13

Ma'e ra'î ke muhâi ame'ë rehe har
(Mak 4.1-9; Ruk 8.4-8)

¹ Ame'ë wera rahâ, ame'ë ok ke Jesu hiar oho. Ypa rymy'y rehe uhyk oho. A'ep wapyk. Pe, ngâ ke mu'e uî. ² Heta ngâ juramâ jy'ar ehe. Heta te hû. A'erehe jarusu keruhû pe opor oho. Ame'ë pe wapyk. Ypa rymy'y rehe ngâ pu'am u'am. ³ Myja me'ë ma'e ra'î my, ame'ë ke ngâ pe Jesu pandu uî. Kuja riki:

—Ma'e ra'î ke amô sawa'e muhâi oho.

⁴ Kupixa pe ma'e ra'î muhâi rahâ, awa rape rupi amô ha'î u'ar. Ame'ë ke ma'ewyra u'u uwyr. Upa u'u. ⁵ Amô ma'e ra'î ita ty rupi u'ar. Ywy katu ame'ë ke ta'yr mi a'ep. Pe, ha'î hywōi. Ywy heta ym a'ep, a'erehe pahar hywōi. ⁶ Pe, warahy haku rahâ, i'y manō. Hapo ipyp oho ym, a'erehe upa te'e manō. ⁷ Amô ma'e ra'î juruwe ty rupi u'ar. Juruwe tiha py oho, a'erehe ma'e ra'î hywōi rahâ, hury ym, a'erehe i'a ym. ⁸ Amô ma'e ra'î ywy katu ame'ë rehe u'ar. Pe, hywōi rahâ, hury katu oho. Tiha katu oho. I'a uhem, pe, tyarō. Hymbo rehe heta i'a ihî. Tirî ta (30) aja hetaha. Amô hymbo rehe heta we hû i'a ihî. Sesen ta (60) aja hetaha. Amô hymbo rehe heta te hû i'a ihî. Sê (100) aja hetaha — aja Jesu pandu.

⁹ Ame'ë upa rahâ, a'e pandu:

—Pehë pekwa tar katu rahâ, ihë apandu ame'ë ke rehe pehendu katu ta me'ë te'e — aja riki.

Myja me'ë ma'e ke my, ame'ë ke Jesu pandu

(Mak 4.10-12; Ruk 8.9-10)

¹⁰ I'i we Jesu rehe jumu'eha ta uhyk rahâ, pandu ipe:

—Ngâ pe nde erepandu pandu rahâ, myja me'ë ma'e ke my aja nde erepandu. Ma'erehe my? — aja ipe.

¹¹ Jesu pandu:

—Apo amô koty Tupâ mujekwa. Pyahu ame'ë ke, ame'ëja saka. Kuja. Ixoty ipy'a ke amô muruwak ame'ë ke a'e putar katu. "Ihëma'e a'e" aja a'e pandu. "Ame'ë ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa" aja Tupâ pandu ihë pe. Amô ta pe anî. Amujekwa ym ta. (A'erehe myja me'ë ma'e ke my aja apandu pandu.) ¹² Amô ukwa wan rahâ, amô we ukwaha ke Tupâ muwyr ta ipe. Aja rahâ, upa a'e ukwa. (Ukwa tar katu, a'erehe muwyr ta ipe.) Ta'yr te mi amô ukwa rahâ, ame'ë ta'yr te mi ukwaha ke Tupâ mukanim ta ingi. (Ukwa tar ym, a'erehe mukanim ta ingi.) ¹³ Myja me'ë ma'e ke my aja ngâ pe ihë apandu. Ma'erehe my? Kuja riki. A'eta ma'ã tipe. Usak ym ma'e ke. A'eta hendu tipe. Ukwa ym riki. ¹⁴ A'erehe yman Isai pandu aja uhyk. Kuja riki ame'ë:

“Peme’ë ta Tupã je’ëha rehe hendu hendu tipe. Ukwa ym riki. A’eta usak usak tipe. Ukwa ym ma’e ke.

¹⁵ Iãkã riki ianam rãi, a’erehe pyhyk ym. Ukwa ym.

Ipyakwar ke kynda, ame’ëja saka. Hendu tar ym.

Eha ke jupyk tĩ, ame’ëja saka tĩ. Usak tar ym. Upa aja ym rahã, upa ma’e ke usak ta. Upa ma’e ke rehe hendu katu ta. Upa ma’e ke ukwa katu ta.

Aja rahã, Tupã koty ipy’a ke a’eta muruwak ta.

Aja rahã, ipy’a ke Tupã mujywyr ta a’eta rehe” aja Isai pandu.

¹⁶ –Pehë anĩ. (Pehë riki ihëma’e jumu’eha ta ke.) Upa ihë ama’ema’e ame’ë ke rehe pesak. Upa ihë apandu pandu ame’ë ke rehe pehendu tĩ. A’erehe jetehtar te ke pekwa katu riki. A’erehe pehë rury katu ame’ë ta ke pehë. ¹⁷ Ko apandu pehë pe. Ihë rehe pesak. Aja ihë rehe heta ymanihar Tupã je’ëha pandu ame’ë ta usak tar katu te riki. A’eta usak ym. (Pesak, a’erehe pehë rury katu ame’ë ta ke pehë.) Ihë je’ëha rehe pehendu. Aja ihë je’ëha rehe heta ymanihar Tupã je’ëha pandu ame’ë ta hendu tar katu te tĩ. A’eta hendu ym. (Pehendu, a’erehe pehë rury katu ame’ë ta ke pehë) – aja Jesu pandu.

Ma’e ra’ĩ jytym ame’ë rehe har Jesu mujekwa

(Mak 4.13-20; Ruk 8.11-15)

¹⁸ A’e pandu tĩ:

–Pehendu katu! Myja me’ë ma’e ra’ĩ ym aja ihë apandu ngã pe. Ame’ë ke ihë amujekwa ta pehë pe. ¹⁹ Apo amõ koty Tupã mujekwa. Pyahu ame’ë ke, ame’ëja saka. Kuja. Ixoty ipy’a ke amõ muruwak rahã, ame’ë ke a’e putar katu. “Ihëma’e a’e” aja a’e pandu. Ame’ë rehe har amõ hendu tipe. Ukwa ym. Ame’ë riki ma’e ra’ĩ awa rape rupi u’ar, ame’ëja saka. Tupã je’ëha rehe hendu tipe. Pe, ãjã ramũ uhyk rahã, ame’ë ke a’e upa mukanim ingi. (Ma’ewyra u’u uwyr, ame’ëja saka.)

²⁰ –Ita ty rupi amõ ma’e ra’ĩ u’ar. Ame’ë riki kuja saka. Tupã je’ëha rehe hendu rahã, hury katu tipe. (Pahar hywõi, ame’ëja saka.) ²¹ Ame’ë Tupã je’ëha ke ipy’a pe pyta ym. Hury wan riki. Tupã je’ëha rehe a’e jurujar katu, a’erehe ame’ë ke amõ ta mupyra rahã, pahar jurujar katuha ke hijar. (Warahy upa jukwa, ame’ëja saka.)

²² –Juruwe ty rupi amõ ma’e ra’ĩ u’ar. Ame’ë riki kuja saka. Tupã je’ëha rehe amõ hendu tipe. Ima’e ixoha rehe har a’e ukwa ukwa ixo. “Ma’e ihë a’u ta my? Ma’e ihë amunde ta my?” aja ukwa ukwa ixo. Tamatarer ke a’e matyr tar katu hũ tĩ. A’erehe upa Tupã je’ëha ke mukanim,

ame’ëja saka. Upa harãi riki. (A’erehe ma’e i’a ym ame’ëja saka.) Aja rahã amõ we Tupã rehe har ukwa tar ym.

²³ –Ywy katu, ame’ë pe amõ ma’e ra’ĩ u’ar. Ame’ë riki kuja saka. Tupã je’ëha rehe hendu. Pe, upa ukwa katu. Aja rahã, amõ hymbo rehe i’a katu. Tirĩ ta (30) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta we hũ i’a ihĩ. Sesen ta (60) aja hetaha. Amõ hymbo rehe heta te hũ i’a ihĩ. Së (100) aja hetaha. (Aja rahã, Tupã rehe har ukwa katu, a’erehe ma’e katu ame’ë ke ma’ema’e katu te hũ tĩ. Hymbo rehe i’a heta ihĩ, ame’ëja saka) – aja Jesu mujekwa jumu’eha ta pe.

Ahúi aja me’ë ran rehe har

²⁴ Amõ myja me’ë ma’e ke my, ame’ë ke Jesu pandu:

–Apo apandu ta pehë pe. Yman rahã, upa katu te ngãma’e ma’ema’eha ke Tupã ukwa ta. Katu ame’ë ke ma’ema’e my? Jaxer ame’ë ke ma’ema’e my? Ame’ë ke ukwa ta. Ame’ë riki kuja saka. Kupixa pe ma’e ra’ĩ katu ame’ë ke sawa’e jytyim, ahúi aja me’ë ra’ĩ ke. ²⁵ Amõ pytun rahã, amõ ta ukwer rahã, kupixa pe sawa’e ruwajan uhyk oho. Pe, ahúi aja me’ë pyter pe ahúi aja me’ë ran ra’ĩ ke jytyim. Pe, oho. ²⁶ Ahúi aja me’ë tiha oho. Pe, hymbo uhem tate rahã, ahúi aja me’ë ran tiha oho tĩ. ²⁷ Ame’ë ke miasu ta usak rahã, ijar koty uhyk oho. Pandu ipe: “Sa’e! Nema’e kupixa pe ma’e ra’ĩ katu ame’ë ke jande jajytym. Myja me’ë ahúi aja me’ë ran uhem my?” aja ijar pe. ²⁸ Miasu ta pe ijar pandu: “Ihë ruwajan riki jytyim” aja ijar pandu. Miasu ta pandu: “Ahúi aja me’ë ran ke jande jahykĩ ta jaho my? Aja nde ereputar my?” aja. ²⁹ “Anĩ. Ahúi aja me’ë ran ke pehykĩ pemuhem rahã, ahúi aja me’ë y ke pehykĩ pemuhem ta my tĩ. Juja katu te saka. ³⁰ A’erehe mã peja ihĩ. Ahúi aja me’ë namõ ahúi aja me’ë ran pyta. Ahúi aja me’ë itawa ym rahã, mã peja ihĩ. Itawa rahã, parakya ta pe ihë apandu ta: ‘Ahúi aja me’ë ran ke pemondok py. Pekakwar. Pe, upa hapy. Upa rahã, ahúi aja me’ë ke pemondok tĩ. Pe, ame’ë ke matyriha renda pe pematyr’ ” aja ijar pandu – aja Jesu pandu.

Amõ ma’e ra’ĩ rehe har (mosata ra’ĩ)

(Mak 4.30-32; Ruk 13.18-19)

³¹ Amõ myja me’ë ma’e ke my, ame’ë ke Jesu pandu tĩ:

–Kome’ë ywy keruhũ pe Tupã kotyhar ta ixo. Ame’ë riki kuja saka. Kupixa pe ma’e ra’ĩ ta’yr te mi, ame’ë ke sawa’e jytyim. Mosata ra’ĩ ke. ³² Amõ ma’e ra’ĩ wyr koty te we ta’yriha ame’ë. Ame’ë hywõi. I’y tiha te hũ oho rahã, kupixa pyter pe tiha te ame’ë ke a’e. Myra aja tihaha, a’erehe ma’ewyra riki haity mujã ehe. Hãkã rehe mujã – aja pandu.

(Aja rahā, Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ēja saka. I'i atu te rahā, ixotyhar ta heta te hū ta. I'y tiha te hū, ame'ēja saka, aja mujekwa.)

Ma'e mupururukiha rehe har

(Ruk 13.20-21)

³³ Amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu pandu tī:

–Kome'ē ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē riki kuja saka. Ahūi aja me'ē ku'i pe ma'e mupururukiha ke kūjā mupara. Rar tyryhem mupara. Upa rahā, upa ahūi aja me'ē ku'i pururuk hū – aja pandu.

(Aja rahā, Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. I'i atu te rahā, heta te hū, aja mujekwa.)

Myja me'ē ma'e ke my aja Jesu pandu.

Ma'erehe my?

(Mak 4.33-34)

³⁴ Ngā pe myja me'ē ma'e ke my aja jō Jesu pandu pandu. ³⁵ Aja rahā, yman Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja me'ē uhyk. Kuja riki: “Ngā pe ma'e ke ihē apandu pandu rahā, myja me'ē ma'e ke my aja ihē apandu ta.

Kome'ē ywy keruhū Tupā mujā, ame'ē ngi har ma'e ke amō ukwa ym. Ame'ē ke ihē apandu pandu ta ngā pe” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē panduha uhyk apo 'y.

Ahūi aja me'ē ran rehe har Jesu mujekwa

³⁶ Ngā ke Jesu hijar. Pe, hok pe ixē oho. Jumu'eha ta jō uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

–Ahūi aja me'ē ran rehe har nde erepandu. Ame'ē ke jande pe emujekwa katu – aja ipe.

³⁷ Jesu pandu:

–Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ra'ī katu ame'ē ke sawa'e jyty. Ihē riki ame'ē sawa'e ke. ³⁸ Kupixa riki kome'ē ywy keruhū aja saka. Ma'e ra'ī katu ame'ē riki Tupā kotyhar ta aja saka. Ahūi aja me'ē ran riki Satana kotyhar ta aja saka. ³⁹ Ahūi aja me'ē ran ra'ī ke sawa'e ruwajan jyty. A'e riki Satana. (Ājā ramūi a'e.) Itawa rahā, ijar matyr. Ame'ē riki 'ar rehe angaha uhyk. Parakyha ta riki Tupā je'ēha rahoha ta ke. ⁴⁰ Ahūi aja me'ē ran ke parakyha ta kakwar. Pe, hapu. Aja riki 'ar rehe angaha uhyk ta rahā, (Satana kotyhar ta ke mujy'ar ta tī.) Kuja. ⁴¹ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Tupā je'ēha rahoha ta ke ihē amondo ta. Parakyha ta aja amondo ta. Kome'ē ywy keruhū pe ihē amondo ta. Pe, kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta. Amō ta pe ngā pandu: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'erahā!” aja. Aja pandu ame'ē ta ke Tupā je'ēha

rahoha ta mujy'ar ta tī. ⁴² Pe, upa mujy'ar rahā, tata keruhū renda pe ombor ta. A'ep ahy te hū ta, a'erehe jixi'u hū ta. Ahy te hū, a'erehe hāi ke su'u su'u rāi. ⁴³ Tupā kotyhar ta anī. Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta tī. Pe, jande pāi keruhū koty hury katu te ta. Tupā ixo ame'ē pe hury katu te ta. Warahy hendy katu rahā, hury katu awa. Aja Tupā kotyhar ta hury katu te ta. Pehē pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendy katu ta me'ē te'e – aja Jesu pandu.

Kupixa pe ma'e katu ame'ē ke amō mahem

⁴⁴ A'e pandu tī:

–Tupā ixo ame'ē pe amō oho tar katu te hū. Ame'ē riki kuja saka. Kome'ē ywy keruhū pe har kupixa pe tamatarer hū ke amō mukanim. Jyty riki. Ame'ē ke amō riki mahem. Pe, amō renda pe mutyryk. Jyty tī. Hury katu a'e. A'erehe upa ima'e ke a'e muhepy. Pe, ame'ē tamatarer pe kupixa ke ijar ngi a'e jo'ok oho. Muhepy. Aja putar katu aja mujekwa – aja Jesu pandu.

(Aja rahā, Tupā ixo ame'ē pe oho tar katu te hū, aja mujekwa. A'erehe upa ima'e ke hijar. Pe, ohoha pyhyk katu. Ame'ē riki tamatarer keruhū 'ar koty te we katuha, aja Jesu mujekwa katu.)

Pero rehe har

⁴⁵ Jesu pandu tī:

–Tupā ixo ame'ē pe amō oho tar katu te hū. Ame'ē riki kuja saka tī. Pu'yr aja ame'ē ke. Pero ke. Ituwyr ame'ē. Ma'e ra'ī jupu'a. Ame'ē ke amō sawa'e kekar. Kome'ē ywy keruhū muhepyha renda rupi kekar kekar ixo. Katu te ame'ē ke kekar. ⁴⁶ Pe, amō katu te ame'ē ke sawa'e mahem rahā, upa katu te ima'e ma'e ke muhepy. Pe, ame'ē tamatarer pe ame'ē pero ke jo'ok oho. Muhepy. Aja putar katu aja mujekwa – aja Jesu.

(Aja rahā, Tupā ixo ame'ē pe oho tar katu te hū, aja mujekwa. A'erehe upa ima'e ke hijar. Pe, ohoha pyhyk katu. Ame'ē riki pu'yr hepy te hū 'ar koty te we katuha, aja Jesu mujekwa katu.)

Kyhapari rehe har

⁴⁷ A'e pandu tī:

–Yman rahā, ngā rehe har Tupā ukwa ta. Katu ame'ē ke ma'ema'e my? Ka'u te'eha ke ma'ema'e my? Ame'ē ke a'e ukwa ta. Ame'ē riki kuja saka tī. Kome'ē ywy keruhū pe har ypa pe kyhapari ke pira pyhykiha ta ombor ombor ixo. Upa ma'e pira ke a'eta pyhyk. ⁴⁸ Kyhapari tyryhem rahā, ypa rymy'y rehe hykī raho. Pe, wapyk rahā, pira ke amō koty koty matyr. Amō u'u katu ame'ē ke wasākā pe mou. U'u ym ame'ē ke ombor. ⁴⁹ 'Ar rehe angaha uhyk rahā, aja ta tī. Tupā je'ēha rahoha ta ohoho. Pe, awa ta pyter ngi katu ym ame'ē ta ke a'eta mujy'ar. Katu

ame'ë ta Tupā koty pyta ta. ⁵⁰ Katu ym ame'ë ta anī. Tata keruhū renda pe ombor ta. (Ahy hū ta,) a'erehe jixi'u hū ta. (Ahy te hū ta,) a'erehe hāi ke su'u su'u riki — aja Jesu pandu.

Ma'e pyahu ame'ë ke. Ma'e kwehehar ame'ë ke tī.

⁵¹ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Upa ame'ë ihē apandu ame'ë ke pekwa katu my? — aja.

—Upa jakwa katu — aja Jesu pe.

⁵² Pe, a'e pandu:

—Aja rahā, kuja riki. Mu'eha ukwa katu ame'ë ke, aja saka. Moise je'ëha mu'e ame'ë ta Tupā kotyhar ta aja jumuruwak rahā, ok jar aja saka. Matyriha renda pe ima'ehū namō ixo. Pe, ame'ë ngi ma'e pyahu ame'ë ke muhem. Ma'e kwehehar ame'ë ke muhem tī. (Ame'ë riki ma'e ke mu'e, ame'ëja saka tī) — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, Jesu rehe har jetehar te jumu'eha ta mu'e ta. Ame'ë riki ma'e pyahu, ame'ë ke muhem, ame'ëja saka. Ymanihar Tupā je'ëha pandu ame'ë ke jetehar te mu'e ta tī. Kwehehar ame'ë ke muhem, ame'ëja saka tī. Aja Jesu mujekwa katu jumu'eha ta pe.)

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Mak 6.1-6; Ruk 4.16-30)

⁵³ Myja me'ë ma'e ke my, ame'ë ke Jesu upa pandu rahā, ame'ë ok ngi oho. ⁵⁴ Hekoha pe a'e jwyry oho, Nasare ok ta pe. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e. Hendu ame'ë ta pandu:

—Mā! My riki ukwa katuha pyhyk my? Awa a'e ke mu'e my? (Jakwa ym jande.) Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke a'e ma'ema'e katu te. Mā! Jande aja awa te'e a'e tī. Myja ame'ë ke ma'ema'e my? (Jakwa ym tī.) ⁵⁵ Myra rehe ma'eha ame'ë ra'yr Jesu. Mari membyr a'e. Imu ta kohī tī, jande rekoha pe. Tian. Jose amō tī. Jun amō tī. Simā amō tī. ⁵⁶ Upa hendyr ta jande rekoha pe ixo tī. My ngi upa ima'e ukwa katuha ke a'e pyhyk my? (Jande jakwa ym) — aja Jesu rehe har pandu.

⁵⁷ A'erehe Jesu ke a'eta putar ym. (A'erehe a'eta pe Jesu pandu:)

—Tupā je'ëha pandu ame'ë ke upa amō ok ta pe har ta putar katu. Hekoha te pe har ta anī. Putar ym. Katu ym aja usak ehe. Ianam ta aja tī. Katu ym aja usak ehe tī. (Aja ihē ke ihē rekoha pe har ta putar ym tī) — aja Jesu.

⁵⁸ Awa te'e a'e, aja jō a'eta ukwaha naī. A'erehe a'ep pe har ta jurujar ym ehe. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke heta a'e ma'e ym. (Aja a'e ke kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e aja Jesu mujekwa tar ym a'ep pe har ta pe.)

14

Juā mujahukiha manō ame'ë rehe har (Mak 6.14-29; Ruk 9.7-9)

¹ Jesu ke amō ta putar ym. Arahā Jesu ma'ema'eha rehe har Ero hendu. A'e riki ngariréi ywy pe har tama'e kapitam. ² Inamō ixo ame'ë ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Juā mujahukiha ke. Juā ke manōha ngi Tupā mukwera katu muhem tī. A'erehe pyrātā te ha namō ma'e ke Jesu ma'ema'e katu. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke ma'ema'e katu — aja Ero ukwaha naī.

³⁻⁴ Amukwehe te kuja ixo. Ero mu ixo. Her Siri. Siri rakehar rer Eroni. Ame'ë imu rakehar ke Ero jo'ok raho ingi. A'erehe Juā pandu ipe:

—Peja ym. Ne mu rakehar namō nde erexo rahā, katu ym tiki — aja Ero pe pandu. Ame'ë panduha ke Eroni putar ym. A'erehe Ero pe kūjā pandu:

—Kyndaha pe Juā ke ekynda eraho — aja ixawa'e pe.

A'erehe sonda ta pe Ero pandu:

—Juā ke pepyhyk peho. Pepukwar, pe, kyndaha pe pekynda peraho — aja riki.

⁵ A'e ke Ero jukwa ta tipe. Juā riki Tupā je'ëha pandu ame'ë ke aja jundéu awa ta ukwa katu. Juā ke jukwa rahā, jundéu awa ta parahy ta. A'erehe Ero kyje. Jundéu awa ta ngi kyje. A'erehe jukwa ym we rī.

⁶ (Pe, jukwaha angaha rehe uhyk 'y.) Yman imāi pusu ngi Ero u'ar. Ame'ë u'ariha ke ukwa ukwa uī ngā. A'erehe huryyha amō ta mujā. Arahā Eroni membyr riki pu-rahāi. Imembyr kūjā ke. Ame'ë rehe Ero usak rahā, hurry katu. ⁷ (A'erehe kūjātāi pe a'e pandu:)

—Ma'e ke nde ereputar ame'ë ke nde pe ihē ame'ë ta. Jete katu te atu ihē apandu. Ihē ame'ë ta nde pe. Jete katu te atu ihē apandu ym rahā, mā peja Tupā ihē ke jukwarahā! — aja Ero pandu.

⁸ Pe, kūjātāi pe imāi pandu: “Juā ākā ke epandu ipe, Ero pe” aja. A'erehe kūjātāi pandu:

—Juā mujahukiha ākā ihē aputar. Ita paratu 'ar pe ihē pe erur apo — aja Ero pe.

⁹ Ame'ë ke rehe Ero hendu rahā, pyai riki. Juā ke jukwa tar ym, a'erehe pyai tipe. A'e pandu ramō: “Ma'e ke nde ereputar ame'ë ke ihē ame'ë ta nde pe” aja kūjātāi pe. Ame'ë ke rehe upa inamō ixo ame'ë ta hendu tī. Panduha aja ma'e ym rahā, huxī ta. A'erehe sonda ta pe pandu:

—Kūjātāi putar ame'ë ke pema'e peho — aja Ero.

¹⁰ A'erehe sonda ta ke kyndaha pe mondo. Pe, a'eta Juā ākā ke mondok ingi. ¹¹ Ita paratu 'ar pe iākā ke sonda ta werur. Pe, kūjātāi pe me'ë. Ame'ë ke imāi pe kūjātāi

raho. (A'erehe Juā manō te, aja Erondi ukwa katu 'y.)¹² Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta kyndaha pe oho. Hete ke raho ingi. Pe, jytyt raho. Upa rahā, Jesu pe a'eta pandu oho. "Juā ke sonda ta jukwa" aja Jesu pe pandu oho.

5.000 hetaha ta pe ngā mi'u ke Jesu me'ē (Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17; Juā 6.1-14)

¹³ "Juā ke amō ta jukwa" aja Jesu hendu rahā, jarusu keruhū pe opor oho. Y ruwái rehe oho. Awa nixói te ame'ē pe oho. Jesu oho ame'ē ke rehe ngā hendu. A'erehe ok ta ke hijar, pe, awa rape rupi wata oho. Jesu oho, a'ep a'eta oho tī. ¹⁴ Jarusu keruhū ngi uhem oho rahā, heta ngā rehe Jesu usak. Pyrara a'e usak ngā rehe. Pe, ahy ixo ame'ē ta ke mukatu. ¹⁵ Ka'aruk koty rahā, jumu'eha ta uhyk ehe. Pandu ipe:

—Ka'aruk te apo. Ko awa nixói te ame'ē ke ko. Ngā ke emondo sengi. Paite ok ta rupi imi'u ke a'eta jo'ok ta oho — aja Jesu pe.

¹⁶ A'e pandu:

—Anī. Ame'ē ke pehē atu peme'ē ngā pe. Aja rahā, a'eta oho ym ta — aja Jesu.

¹⁷ Jumu'eha ta pandu:

—Mbeju ke awa po wajar peteihar upa jō kohī. Pira ka'ē mokōi jō kohī tī. Marā ka ym ngā rehe uhykiha.

¹⁸ —Ame'ē ke ihē pe perur — aja Jesu.

¹⁹ Ngā pe Jesu pandu:

—Kāpī 'ar pe upa pewapyk — aja.

Pe, mbeju awa po wajar peteihar upa a'e pyhyk, mokōi pira ka'ē namō. Ywa rehe a'e ma'a. Pe, pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Tupā pe.

Pe, mbeju ke a'e mopok. Ame'ē ke jumu'eha ta pe me'ē. Pandu:

—Ngā pe peme'ē me'ē peraho — aja Jesu.

²⁰ Upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Pyta we ame'ē ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasākā pe matyr. Wasākā kuja, awa py mokōi hetaha a'eta matyr. ²¹ Upa ngā u'u. Sawa'e ta u'u. Kūjā ta u'u tī. Ta'yn ta u'u tī. Sawa'e ta jō hetaha manga rahā, 5.000 sawa'e ta hetaha.

Y 'ar rupi Jesu wata te'e

(Mak 6.45-52; Juā 6.15-21)

²² Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Hok pe ngā ke ihē amujwyr ta amondo axo rahā, ypa ruwái rehe peho. Jarusu keruhū pe peho. I'i atu rahā we, ihē aho ta ky — aja riki.

²³ Jarusu keruhū pe jumu'eha ta opor oho. Pe, oho ingi. Pe, amō ta pe pandu:

—Pehē rok pe pejwyr peho — aja ngā pe.

Upa ngā hijar oho rahā, ywya 'ar pe jeje Jesu oho. Tupā namō a'e pandu pandu oho. Pytun ramō rahā, a'ep jeje a'e ihī. ²⁴ Arahā, ypa pyter pe jarusu keruhū ihī. Ywytuhu juwapi uwyr ehe. A'erehe y kotok nupā hū ehe. ²⁵ Sapukái je'ē tate rahā, Jesu uhyk

uwyr ixo a'eta rehe. Y 'ar rupi a'e pyrū oho ixo. ²⁶ Ame'ē ke rehe jumu'eha ta usak rahā, mukahem hū ingi. Kuja pandu:

—Ājā riki peme'ē — aja ukwaha naī.

Ahem hū tī. ²⁷ Pahar a'eta pe Jesu pandu:

—Anī. Ihē te'e ko. Pemukahem ym ihē ngi!

Pehē py'ahu te'e — aja Jesu.

²⁸ Pe, Petu pandu:

—Sawa'e! Nde te rahā, ihē pe epandu: "Y 'ar rupi ihē koty ejur" aja epandu — aja Jesu pe.

²⁹ —Ejur! — aja Jesu ipe.

Pe, jarusu keruhū ngi Petu uhem oho. Pe, y 'ar rupi Jesu koty a'e wata we oho tipe. ³⁰ Ywytu keruhū jupeju hū. Ame'ē ke a'e ukwa rahā, kyje a'e ingi. A'erehe y pe a'e jypyppyk. Hātā pandu:

—Sawa'e! Ihē ke epyhyk! — aja Jesu pe.

³¹ Pahar ipo ke Jesu pyhyk. Pandu ipe:

—Mā! Tapijar te'e we nde erejururjar katu ta me'ē te'e. Ma'erehe ihē rehe nde erejururjar ym my? Katu ym aja — aja Jesu pandu.

³² Jarusu keruhū pe a'eta mokōi opor oho. Pe, ywytuhu ke putu'u. ³³ Jarusu keruhū pe jumu'eha ta ihī. Jesu rehe a'eta py'a ke moī moī katu. A'eta pandu:

—Jetehar te riki. Tupā ra'yr nde — aja jumu'eha ta.

Jenesare ywy pe ahy ixo ame'ē ta ke Jesu mukatu

(Mak 6.53-56)

³⁴ Ypa ke a'eta aha oho rahā, Jenesare ywy pe uhyk oho. ³⁵ A'ep pe har ta usak ehe rahā, pandu:

—Ko Jesu uhyk uwyr — aja.

A'erehe ame'ē rendā juramā rupi amō ta pandu oho:

—Jesu peme'ē ixo. Upa ahy ixo ame'ē ta ke peraho ipe — aja.

A'erehe Jesu pe ahy ixo ame'ē ta ke ngā werur. ³⁶ Jesu pe ngā pandu:

—Mā peja nema'e mundeha rehe ahy ixo ame'ē ta pyhyk. Mā peja mundeha apyr rehe jō pyhyk — aja riki.

Pe, ima'e mundeha ke pyhyk ame'ē ta upa katu te katu oho.

15

Jundéu ramūi je'ēha rehe har

(Mak 7.1-13)

¹ Ajame'ē ke parise ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Uhyk uwyr ehe tī. Jerusarē ok ta ngi Jesu rehe uhyk uwyr. A'eta pandu ipe:

² —Ma'erehe jande ramūi mu'e ame'ē ke rehe nema'e jumu'eha ta hendu ym my? Ame'ē ta u'u rahā, jande ramūi mu'e, aja ipo ke a'eta kutuk ym riki. Katu ym aja — aja Jesu pe.

³ Pe, parise ta pe Jesu pandu:

—Pehē tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu ym tī. Pe, pehē atu pemu'e ame'ē ke rehe pehendu katu. Katu ym aja. ⁴Tupā pandu:

“Nde pái rehe epy'a katu. Ne māi rehe aja tī. Epy'a katu tī” aja riki.

—Amō we tī:

“Papa! Nde jaxer' aja amō pandu rahā, ame'ē ke jundéu awa ta jukwa ta me'ē te'e.

'Māi! Nde jaxer' aja pandu rahā, aja tī. (Aja rahā, ipái ta rehe ipy'a ym, ame'ēja saka.) Ame'ē ke jukwa tī” aja Tupā pandu.

⁵—Apo amō koty pemu'e. Ma'e ke pehī. Ame'ē namō ipái ta rehe usak katu ta me'ē te'e. Anī. “Ko Tupāma'e apo 'y. Tupā pe ihē ame'ē ta, ame'ēja saka. A'erehe pehē pe ihē ame'ē ym ta apo 'y” aja ipái ta pe. ⁶Aja rahā, ame'ē namō ipái ta rehe usak ym ta apo 'y. Aja rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu ym. “Nde pái rehe epy'a katu” ame'ē rehe pehendu ym. Anī. Pehē pemu'e ame'ē ke rehe pehendu katu. Katu ym aja. ⁷Parise ta! Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Mokōi pekwha pereko ame'ē ta ke pehē! Yman pehē rehe har Isai mujekwa. Ame'ē riki jetehar te ke. Kuja a'e mupinim. Tupā pandu:

⁸⁻⁹“Peme'ē ta riki ihē pe pandu: 'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja tipe. Anī. Hendu ym ihē je'ēha rehe. Ihē rehe ipy'a ke a'eta moī moī ym tī.

Hamūi ta je'ēha ke a'eta mu'e ixo. Kome'ē riki Tupā je'ēha aja a'eta mu'e naī” aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim.

—Aja riki pehē tī. (Tupā je'ēha rehe pehendu ym tī) — aja parise ta pe Jesu pandu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe pandu tī.

*Ma'e mujaxeraha rehe har
(Mak 7.14-23)*

¹⁰Ngā pe Jesu pandu:

—Se pehē pejur. Pehendurahā! Aja rahā, pekwa katu ta. Ipo kutukiha rehe har amujekwa ta. ¹¹Ma'e ke juru pe amō moī. Ipo pe moī. Ame'ē ke amō py'a ke mujaxer ym. Anī. Ma'e ke amō pandu ame'ē ke juru ngi uhem, ame'ēja saka. Ame'ē riki ipy'a jaxeraha ke mujekwa katu — aja ngā pe.

¹²Pe, jumu'eha ta jō uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Parise ta pe ymanihar Tupā je'ēha ke nde erepandu ramō. Arahā nde rehe a'eta parahy riki. Ame'ē ke nde erekwa my? — aja Jesu pe.

¹³A'e pandu:

—A'e t̄y. Akwa riki. Pesarahā! Ihē pái keruhū riki ywatehar a'e. Parise ta mu'e ame'ē ke ma'eywa'y aja saka. Ma'eywa'y ke ihē pái keruhū jyty ym rahā, ame'ē ke a'e hyk̄y muhem ta. (Aja rahā, parise

ta mu'e naī, ame'ē ke upa a'e mukanim ta, aja mujekwa.) ¹⁴Ame'ē parise ta rehe har pekwa pekwa ym pexo. Eha ym te ame'ē tama'e kapitā ta ke a'eta. Eha ym te, ame'ēja saka riki. Eha ym te ame'ē ke amō eha ym te ame'ē hyk̄y raho rahā, mokōi riki janāha pe oho ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹⁵Amō py'a ke mujaxer, ame'ē rehe har Petu pandu:

—Ma'e amō u'u ame'ē ke rehe har nde erepandu. Ame'ē ke jande pe emujekwa katu. Jakwa ym — aja ipe.

¹⁶Jesu pandu:

—Mā! Amō ta aja pekwa ym my tī. ¹⁷Pekwa ta me'ē te'e. Amujekwa ta. Ma'e ke amō juru pe moī rahā, ame'ē ke u'u. Pe, pusu pe oho. A'engi ka'a rahā, uhem tī. ¹⁸Pe, ma'e ke jurukwar ngi uhem rahā, ame'ē riki ma'e pandu, ame'ēja saka. Aja rahā, ipy'a ngi muhem, ame'ēja saka. Ame'ē riki amō ke jaxeraha mujekwa. ¹⁹Ipy'a pe upa ma'e ka'u te'eha ke ukwa ukwa ixo. Pe, ukwa ukwa ixo ame'ē ke a'e ma'ema'e tī. Ko amō ke jukwa tar katu. Amō kūjā rehe ka'u te'e tī. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Amō ka'u te'eha ma'ema'eha ke putar katu tī. Amōma'e ke mukanim tar katu tī. Te'e pandu tar katu tī. Amō rehe juru ai tar katu tī. Upa aja ukwa ukwa ixo rahā, ame'ē ke ma'ema'e ta tī. Katu ym aja. ²⁰Upa ame'ē riki amō ke mujaxer ai. Ipy'a ke juhyk ym, aja ixo. Hamūi ta mu'e, aja ipo ke amō kutuk ym ha namō ma'e ke u'u rahā, ame'ē ke amō py'a jaxeraha mujekwa ym — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Jundéu awa aja ym ame'ē jurujar katu ehe

(Mak 7.24-30)

²¹A'engi Jesu oho, jumu'eha ta namō. Pe, amō wyy pe oho. Tir ok ta rake ame'ē pe oho. Sinō ok ta rake ame'ē wyy tī. ²²Ame'ē wyy pe har uhyk uwyr ehe. Kūjā ke a'e. Jundéu awa aja ym ame'ē ke a'e. Hekoha te riki amō wyy ke. Kanaā wyy ke. Jesu pe a'e pandu:

—Sa'e! Ndawi rainō ke nde. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde. Pyrātāha namō nde erexo, a'erehe ihē membyr ke nde eremukatu katu, aja akwa katu. A'erehe ihē rehe epyrara esak! Ihē membyr py'a rehe ājā ihī, a'erehe māte ixo — aja kūjā pandu.

²³Jesu pandu ym te ipe. Jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Pandu:

—Imembyr emukatu. Pe, emondo sengi. Jande raikwer rupi kūjā wata ixo. Mutyapu hū riki. Jixi'u hū riki — aja Jesu pe.

²⁴A'e pandu:

—Jundéu awa ta pe jō ihē ke Tupā mondo, a'erehe ihē amukatu tar ym. Jundéu awa aja ym kūjā. Jundéu awa ta riki arapuharan ta

kanim, ame'ēja saka riki. Tupā ke hijar oho, a'erehe kanim oho, ame'ēja saka — aja Jesu.

²⁵ Ame'ē ke rehe kūjā hendu rahā, uhyk uwyr ehe. Ipyñarāi pe wapyk uī. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pandu ipe:

—Sa'e! Ihē rehe epyrara esak. Ihē membyr emukatu — aja Jesu pe.

²⁶ A'e pandu:

—Ta'yn ta mi'u ke jawar ta pe ombor rahā, katu ym — aja kūjā pe. (Aja rahā, jundéu awa tama'e ke jundéu awa aja ym ame'ē ta pe me'ē rahā, katu ym, aja Jesu mujekwa.)

²⁷ Kūjā pandu:

—Sa'e! Ame'ē riki jetehtar te ke. Anī we rī. Ijarma'e myrape 'ar ngi u'ar ame'ē ke jawar ta u'u riki — aja ipe. (Aja rahā, jawar aja ma'e katu ame'ē ke rehe kūjā harō ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Pe, kūjā pe Jesu pandu:

—Ihē rehe nde erejurujar katu te. Ne membyr ke ihē amukatu ame'ē ke nde ereputar. Ame'ē ke ihē ama'e ta kŷ — aja ipe.

Arahā imembyr upa katu oho 'y.

Heta ngā ke Jesu mukatu

²⁹ A'engi Jesu oho tī. Ypa rymy'y rake rupi wata ixo. Ngariréi ame'ē ypa ke. Pe, wwy'ā rehe jupir rahā, wapyk. ³⁰ Heta ngā uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'ē ta ke a'eta werur. Wata katu ym ame'ē ta ke werur tī. Eha ym te ame'ē ta ke aja tī. Werur ipe tī. Ipy pyrātā ame'ē ta ke aja tī. Je'engai ame'ē ta ke aja tī. Werur ipe tī. Heta ahy ixo ame'ē ta ke werur ipe. Jesu py rake mou. Pe, upa ame'ē ta ke a'e mukatu. ³¹ Je'engai ame'ē ta pandu pandu katu. Ipy pyrātā ame'ē ta wata katu tī. Wata katu ym ame'ē ta wata katu tī. Eha ym te ame'ē ta upa ma'e ke rehe ma'ā katu tī. Ma'e ke rehe usak katu tī. Upa aja ngā usak rahā, pandu:

—Mā! Katu te hū! — aja riki.

Pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja Tupā pe.

Tupā rehe ipy'a ke jundéu awa ta moī moī. Ame'ē Tupā pe ngā pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja.

4.000 hetaha ma'e ke u'u

(Mak 8.1-10)

³² Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur pehē! Pesarahā! Peme'ē heta ame'ē ta ihē namō ixo. Mahapyr ukwer apo. Ngā mi'u nixói ngā pe. A'erehe ngā rehe apyrara ihē asak. Hok pe amujywyr amondo rahā, myjahyha ixangwer ym. Ngā mi'u ke ihē ame'ē ym rahā, hok pe amujywyr tar ym amondo — aja.

³³ Jumu'eha ta pandu ipe:

—Se awa nixói te ame'ē pe jande jaxo. Myja me'ē heta ame'ē ta pe ngā mi'u ke jame'ē ta my? My ngi jajo'ok ta my? — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Myja hetaha mbeju namō pexo my? — aja.

A'eta pandu:

—Kuja, awa po wajar mokōi hetaha kohī. Pira ka'ē ta'yr mi kohī tī — aja.

³⁵ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Upa pewapyk! Ywy rehe pewapyk — aja.

³⁶ Pe, mbeju ke a'e pyhyk, pira ka'ē namō. Pe, Tupā pe a'e pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Jesu pandu.

Mbeju a'e mopok. Pira ka'ē mupen tī. Ame'ē ke jumu'eha ta pe me'ē me'ē. Pandu:

—Ngā pe peme'ē me'ē peraho — aja.

Pe, jumu'eha ta me'ē me'ē raho. ³⁷ Pe, upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Pyta we ame'ē ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasākā pe matyr. Kuja wasākā, awa po wajar mokōi hetaha a'eta matyr. ³⁸ Sawa'e ta u'u. Kūjā ta u'u tī. Ta'yn ta u'u tī. Sawa'e ta hetaha ke jō amō manga rahā, kuja, 4.000 sawa'e ta hetaha. ³⁹ Pe, ngā ke Jesu mujywyr mondo, hok pe. Pe, jarus keruhū pe a'e opor oho, jumu'eha ta namō. Pe, amō wwy pe oho, Mangandā wwy pe.

16

Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Jesu ma'e

Ame'ē ke amō ta usak tar katu

(Matéu 12.39; Mak 8.11-13; Ruk 12.54-56)

¹ Amō parise ta uhyk uwyr ehe, Jesu rehe. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta uhyk uwyr ehe tī. Johu ngā pandu ipe:

—Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke mā peja ema'e. Ywa rehe ma'e ke ema'e. Nde erema'e rahā, nde ke Tupā muwyr aja jakwa katu ta — aja Jesu pe.

A'eta jurujar tar ym. Jesu jawy rahā, marā ka ym ma'eha rahā, a'e ke Tupā muwyr ym, aja ngā pe pandu ta tipe. A'erehe a'eta manga tipe. ² Jesu pandu:

—[Warahy wapyk tate rahā, pepandu: “Ywa riki pirā, a'erehe koī warahy katu ta” aja. ³ Pytuniwe pepandu: “Ywa riki pirā. (Aman pihun tī.) A'erehe apo aman ukyr ta” aja. Mā! Aman ukryriha rehe har pekwa. Ywa rehe pesak rahā, pekwa. Ihē rehe har anī. Ihē ke Tupā muwyr ame'ē ke pekwa ym. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke pyrātāha namō ihē ama'ema'e. Ame'ē ke rehe pesak tipe. Anī. Ihē riki Tupā muwyr ame'ē ke ihē aja pekwa ym.] ⁴ Mā! Katu ym pehē. Tupā rehe har pekwa ym tī. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke pyrātāha namō ihē ama'ema'e. Ame'ē ke rehe pesak tar katu. Anī. Ihē amujesak ym ta pehē pe. Kuja jō ihē amujekwa ta pehē pe. Yman

Jon pira keruhū pusu rehe ihī. Mokōi a'ep ukwer. Pe, katu jywyr tī. Aja rahā, a'e ke Tupā mondo, aja mujekwa ngā pe. Aja ihē tī — aja Jesu pandu.

(Jon aja Jesu tī. Jesu manō te rahā, katu jywyr ta tī. Manōha ngi kwera katu uhem tī. Aja rahā, Jesu ke Tupā muwyr, aja mujekwa katu tī.)

Upa pandu rahā, parise ta ke Jesu hijar oho. Amō koty oho.

Parise tama'e mupururukiha rehe har (Mak 8.14-21)

⁵ Jarusu keruhū pe ypa ruwái koty jumu'eha ta oho rahā, mbeju ke raho ym. Harái riki. ⁶ Pe, Jesu pandu:

—Pesak katu pe'am! Mbeju mupururukiha ke pepyhyk ym, parise tama'e ke. Moise je'eha mu'e ame'ē tama'e ke aja tī. Pepyhyk ym tī — aja jumu'eha ta pe.

⁷ A'eta pandu pandu a'eta jupe: —Mbeju ke jande jarur ym, a'erehe aja Jesu pandu — aja pandu a'eta jupe.

⁸ A'eta pandu pandu a'eta jupe, ame'ē ke Jesu ukwa, a'erehe pandu:

—Mbeju ke peharái, ame'ē rehe har pepandu ym pexo. Mā! Pehē mi'u ke ihē riki ame'ē katu, ame'ē rehe pejurujar ym riki. Katu ym aja. ⁹ Pehē mi'u ke ihē ame'ē katu, pehē pe, ame'ē ke pekwa ta me'ē te'e. Kuja, 5.000 sawa'e ta hetaha pe mbeju awa po wajar peteihar upa ihē amopok. Pe, ihē ame'ē. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. Pyta ame'ē ke heta wasākā pemutyryhem. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. ¹⁰ Amō we tī. Kuja, 4.000 sawa'e ta hetaha pe mbeju awa po wajar mokōi ihē amopok. Ihē ame'ē. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. Pyta ame'ē ke heta wasākā pemutyryhem tī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. ¹¹ Mbeju rehe har ihē apandu ym riki. Mā! Ame'ē ke pekwa ym. Parise tama'e mupururukiha rehe pesak te'e kŷ. Sanduse tama'e mupururukiha rehe aja tī. Pesak te'e kŷ tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹² Arahā jumu'eha ta ukwa katu. Mbeju ke mupururukiha amō moī. Ame'ē rehe har Jesu pandu ym, aja a'eta ukwa. Parise ta mu'e ame'ē ke mbeju mupururukiha aja saka. Ame'ē ta mu'e ame'ē ke rehe usak te'e kŷ. "Pejumu'e ym" aja mujekwa. Moise je'eha mu'e ame'ē ta ke rehe aja tī. "Pesak te'e kŷ. Pejumu'e ym tī" aja a'eta ukwa tī.

Jesu rehe har Petu pandu (Mak 8.27-30; Ruk 9.18-21)

¹³ Sesaréi Siri ok ta rake amō henda túi. A'ep Jesu oho. Arahā jumu'eha ta pe a'e pandu: —Awa ihē tī. Tupā je'eha rupi ajur. Ihē rehe har amō pandu rahā, myja pandu my? — aja.

¹⁴ A'eta pandu:

—Kuja amō ta: "Juā mujahukiha ke nde" aja je. Amō ta: "Eri nde. Ymanihar Tupā je'eha pandu ame'ē ke" aja je. Amō ta: "Jeremi nde" aja tī. Amō ta: "Amō Tupā je'eha pandu ame'ē ke nde" aja je — aja ipe.

¹⁵ Jesu pandu:

—Pehērahā! Myja me'ē ihē rehe har pekwa my? — aja.

¹⁶ Simā Petu pandu:

—Kirisutu nde. Tupā mu'am ame'ē ke nde. Tupā ra'yr ke nde. Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e — aja ipe. ("Tupā mu'am ame'ē ke" aja pandu rahā: "Kapitā keruhū" aja mu'am, aja mujekwa katu.)

¹⁷ —Katu tiki, Simā. Juā ra'yr nde. Ihē rehe har jeteihar te nde erekwa. Ame'ē ke kome'ē ywy keruhū pe har mujekwa ym nde pe. Anī. Ihē pái keruhū nde pe mujekwa. Ywa pe har a'e. ¹⁸ Petu! Ko apandu nde pe. Ita aja saka nde. Ihē rehe har nde erepandu, a'erehe amō amō we hū ngā ke ihē amu'e katu ta. (Aja rahā, ihē rehe a'eta jurujar katu ta.) Pe, a'eta manō tipe rahā, pyta ym ta. Yman rahā, kwera katu ta uhem tī. ¹⁹ Ihē je'eha ke nde pe ihē amondo. Pe, ihē je'eha rupi nde erepandu rahā, ihē rehe amō ta jurujar katu ta. Nde erepandu: "Peme'ē ema'e ym." Aja rahā, ame'ē ma'eha ke Tupā putar ym tī. Nde erepandu: "Ere. Peme'ē katu." Aja rahā, ame'ē ma'eha ke Tupā putar tī — aja Jesu pandu.

²⁰ Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihē riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē. Ame'ē rehe har amō ta pe pepandu ym — aja Jesu.

Jesu ke amō ta mupyrara ta (Mak 8.31-33; Ruk 9.22)

²¹ Arahā har jumu'eha ta pe Jesu mujekwa katu:

—Jerusarē ok ta pe ihē aho ta me'ē te'e. Ihē ke jundéu awa tamūi ta mupyrara hū ta. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tī. Moise je'eha mu'e ame'ē ta aja tī. Mupyrara hū ta ihē ke tī. Pe, ihē ke jukwa ta. Mokōi aker rahā, mahapyrihar wera rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja riki.

²² Jumu'eha ta ngi Jesu ke Petu hykŷi raho. Pe, pandu ipe:

—Anī. Sawa'e! Aja ym ta. Nde ke amō ta jukwa ym ta. Tupā putar ym aja — aja Jesu pe naī.

²³ Pe, Petu koty Jesu uwak. Pandu ipe:

—Mā! Nde riki Satana aja saka. (Ājā ramūi a'e.) Ihē ruwajan aja saka. Eho ihē ngi. Nde erekwa erekwa exo, ame'ē ke Tupā muwyr ym riki. Sawa'e ukwaha namō nde erepandu. A'erehe ihē ke nde eremupyta tar katu naī. Katu ym aja — aja ipe.

Jesu kotyhar ta ke (Mak 8.34-9.1; Ruk 9.23-27)

²⁴ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihē namō amō ixo tar katu rahā, ima'e putariha ke hijar. Pe, Tupā putar ame'ē ke ma'ema'e ta me'ē te'e. Pe, ihē namō oho. ²⁵ Amō manō tar ym. A'erehe a'e pandu: “Anī. Jesu rehe ajurujar ym ihē” aja. Aja rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Ihē rehe amō jurujar katu, a'erehe a'e ke amō ta jukwa. Aja rahā, Tupā namō aja te'e ta a'e ixo. ²⁶ Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe ma'e katu ame'ē ke ihī. Ame'ē ke amō jo'ok. Matyr hū tī. Pe, manō rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Aja rahā, marā ka ym katuha. Uhāha rehe marā ka ym ma'e ke muhepyha. Nixói te ma'e.

²⁷⁻²⁸ —Ywa ngi ihē ajywywyr ta tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē pái keruhū katuha namō ajywywyr ta. Tupā je'ēha rahoha ta namō ajywywyr ta. Arahā ma'e katu ame'ē ke ihē ame'ē me'ē ta. Katu ame'ē ke amō ma'ema'e katu rahā, ame'ē pe ihē ame'ē hū ta. Katu ame'ē ke amō ma'ema'e we mi rahā, ame'ē pe ihē ame'ē we mi ta tī. Aja myja me'ē amō ma'ema'e, aja ihē ame'ē ta ipe.

—Ko apandu katu pehē pe. Se amō ta ixo. Ihē riki kapitā keruhū, aja a'eta usak ta kŷ. Ame'ē ke usak ym rahā we, manō ym we ta rī — aja Jesu pandu.

17

Amō koty Jesu uwak (Mak 9.2-13; Ruk 9.28-36)

¹ Awa po wajar peteī ukwer rahā, ywy'ā keruhū 'ar pe Jesu jupir oho. Petu ke a'e rahō tī. Tian amō tī. Imu amō tī. Her Juā. A'eta jō oho. ² A'eta usak ixo ehe rahā, amō koty Jesu uwak. Warahy hendyha aja huwa ke hendy. Ima'e mundeha riki ituwyr te tī. Hendy hū. ³ Pe, Moise ta rehe mahapyr jumu'eha ta usak. Jesu namō Moise pandu pandu u'am. Eri amō tī. ⁴ Pe, Petu pandu:

—Sawa'e! Ko jande ja'am. Katu tiki. Nde ereputar rahā, xipa ihē amujā ta. Mahapyr amujā ta. Nde pe amō. Moise pe amō tī. Eri pe amō tī. (Aja rahā, pepyta we ta rī) — aja riki.

⁵ Ame'ē ke Petu pandu u'am rahā, ywa takāxīha hendy ame'ē ke jupyk. Pe, ame'ē ngi panduha uwyr:

—Ko riki ihē ra'yr. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Ihē ke a'e muhury katu. A'e pandu ame'ē ke rehe pehendu katu — aja.

⁶ Ame'ē ke rehe jumu'eha ta hendu rahā, mukahem riki. Pe, ywy rehe u'ar oup. Ywy koty huwa ke ihī. ⁷ Mahapyr sawa'e ta rehe Jesu uhyk uwyr. Ipo ke mujar Petu ta rehe. Pe, pandu:

—Pepu'am! Pekiye ym ingi! — aja.

⁸ A'erehe a'eta ma'ā tī. Nixói awa. Jesu rehe jō a'eta usak. ⁹ Ywy'ā keruhū ngi wyjy uwyr ixo rahā, Jesu pandu:

—Pesak ramō ame'ē ke amō ta pe pepandu ym te. Moise ta namō ihē apandu ame'ē ke. Manōha ngi ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem. Arahā jō pepandu katu — aja.

¹⁰ (Eri rehe Petu ta usak ramō,) a'erehe Jesu pe pandu:

—Nde riki Kirisutu. Nde ndutar koty Eri riki uwyr py, aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pandu. Ma'erehe aja pandu my? Eri uwyr ym rī — aja Jesu pe.

¹¹ A'e pandu:

—Anī. Eri upa uwyr. Ihē Kirisutu. Ihē ndutar koty Eri riki uwyr py ixo. Ngā pe pandu pandu, aja rahā, ihē rehe ngā jurujar katu ta. Aja upa ma'e ke a'e mukatu ta. ¹² Ko pehē pe ihē apandu. Eri uwyr riki. Ngā ukwa ym ehe har. A'eta putar, aja a'e ke a'eta mupyrara. Jukwa riki. Aja ihē ke ngā mupyrara ta tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur — aja Jesu pandu.

¹³ Pe, jumu'eha ta ukwa katu. Eri te rehe har pandu ym. Anī. Eri rehe har Jesu pandu rahā, Juā mujahukiha rehe har pandu. Juā riki Eri aja tī, aja jumu'eha ta ukwa.

Kurumī ra'yr ke Jesu mukatu (Mak 9.14-29; Ruk 9.37-43)

¹⁴ Ywy'ā keruhū ngi jwywyr rahā, heta ame'ē ta koty Jesu ta jwywyr oho. Uhyk rahā, amō sawa'e uhyk ehe, Jesu rehe. Ipynarāi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) ¹⁵ Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Ihē ra'yr rehe epyrara esak. Manō manō a'e ixo. Aja rahā, tata pe a'e u'ar. Amō rahā, y pe a'e u'ar. ¹⁶ Nema'e jumu'eha ta pe ihē ra'yr ke ihē arur tipe. Mukatu ym a'eta — aja sawa'e pandu.

¹⁷ Jesu pandu a'eta pe:

—Mā! Pejurujar ym! Katu ym pehē! Pehē namō aja te'eha ihē axo ym ta. Aja te'eha pejurujar ym ha ihē aputar ym. Kurumī ihē pe erur — aja ipe.

¹⁸ Ājā pe Jesu hātā pandu. Arahā ājā uhem oho ingi. Pe, kurumī katu u'am. ¹⁹ Pe, Jesu pe jumu'eha ta jō pandu oho. Heta ame'ē ta nixói rahā, pandu oho. Kuja:

—Ma'erehe ājā ke jande jamuhem ym jamondo my? — aja Jesu pe.

²⁰ A'e pandu:

—Tupāma'e pyrātāha rehe pejurujar katuha uhyk katu ym. Ko apandu pehē pe. Tupā rehe amō jurujar katu rahā, upa katu te ma'e ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e ra'ī riki ta'yr te mi, mosata ra'ī ke. Ame'ē ta'yriha saka, ta'yr mi jurujar katu ehe rahā, peme'ē ywy'ā rehe pepandu: “Sengi paite etyryk eho!” aja. Aja rahā, tyryk ta. Aja upa ma'e ke pema'e ta. ²¹ [Peme'ē kurumī py'a rehe ājā ihī. Ame'ē ke amō muhem mondo rahā, Tupā namō pandu pandu.

Ma'e u'uha ke hijar hijar tí. Aja jō rahā, ājā ke pemuhem katu ta pemondo] — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe. ("Ywy'am" aja pandu rahā: "Upa ma'e hātā ma'eha ke" aja a'e mujekwa.)

"Ihē amanō ta" aja Jesu pandu tí
(Mak 9.30-32; Ruk 9.43-45)

²² Ngariréi ywy pe Jesu namō jumu'eha ta jy'ar uwy. Arahā Jesu pandu:

—Awa ihē tí. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē rehe sawa'e ta ke amō muhyk ta werur.
²³ Pe, ihē ke ame'ē sawa'e ta jukwa ta. Mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe pandu.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, a'eta pyai ixo.

Tupā rehe jumu'eha renda keruhūma'e tamatarer rehe har

²⁴ Kapana'ū ok ta pe jumu'eha ta namō Jesu uhyk uwy rahā, Petu koty amō ta uhyk. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe tamatarer ke a'eta matyr. (Ame'ē tamatarer namō jundéu awa tama'e pa'i ta ma'ema'e ixo.) Matyr ame'ē ta Petu pe pandu:

—Nema'e mu'eha tamatarer me'ē my? Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe a'e me'ē my? — aja riki. ("Nema'e mu'eha" aja pandu rahā: "Jesu ke" aja ukwa.)

²⁵ —A'e tŷ. Me'ē katu a'e — aja Petu.

Ok pe Petu ixé oho. (Tamatarer ke rehe oho.) Arahā Jesu pandu py ipe:

—Simā! Myja me'ē nde erekwa my? Kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū pe awa riki tamatarer me'ē ipe my? Awa ngi a'e pyhyk my? Ta'yr ta ngi pyhyk my? Amō ta ngi pyhyk my? — aja Petu pe. ("Ta'yr ta" aja pandu rahā: "Ixotyhar ta ke" aja mujekwa.)

²⁶ A'e pandu:

—Amō ta ngi tamatarer ke a'e pyhyk — aja Jesu pe.

—Aja rahā, ta'yr ta kapitā keruhū pe tamatarer me'ē ym ta riki. Aja ihē tí. Tupā ra'yr ihē. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē ame'ē ym ta me'ē te'e.
²⁷ Anī. Peme'ē tamatarer matyr ame'ē ta ke jamuparahy tar ym. A'erehe tamatarer jame'ē ta. A'erehe ypa pe eho. Pinda embor. Pira nde erepyhyk py, ame'ē jurukwar rehe esak katu. A'ep tamatarer nde eremahem ta. Ame'ē ejo'ok. Pe, tamatarer matyr ame'ē ta pe eme'ē. Ame'ē riki Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhūma'e ke. Uhyk katu ta. Nema'e ke rehe uhyk katu ta. Ihēma'e ke rehe aja tí. Uhyk katu ta tí — aja Petu pe Jesu pandu.

18

Amō 'ar koty te we katu ame'ē rehe har
(Mak 9.33-37; Ruk 9.46-48; Siri 2.3-5; 1 Petu 3.4; 1 Petu 5.5)

¹ Arahā, Jesu rehe jumu'eha ta uhyk uwy. Pandu ipe:

—Nde namō jande riki kapitā keruhū aja jaxo rahā, jande ngi har awa riki amō ta 'ar koty te we katu te me'ē ke my? — aja Jesu pe.

² Pe, ta'yn pe a'e pandu:

—Ejur — aja.

Pe, jumu'eha ta ruwa koty ta'yn ke a'e mupu'am. ³ Pandu:

—Ko apandu pehē pe. Pehē py'a pemuruwak, pe, ta'yn ta aja pehē. Aja ym pehē pexo rahā, ihē namō kapitā keruhū aja pexo ym ta tí. ⁴ Ihē namō kapitā keruhū aja amō ixo rahā: "Katu te ame'ē ke ihē" aja ym ixo. Ta'yn ta aja muruwak. Ame'ē riki amō ta 'ar koty te we katu ame'ē ke. ⁵ Kome'ēja ta'yn ke hok pe mupyta katu, ihē kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: "Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu" aja. Aja rahā, ihē ke hok pe mupyta katu tí — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu. (Aja rahā, upa Jesu kotyhar ta rehe amō hury katu rahā, Jesu rehe hury katu tí, aja mujekwa katu.)

"Tupā rehe nde erejurujar katuha ke ehijar"

Aja mu'e ame'ē ke katu ym te
(Mak 9.42; Ruk 17.1-2)

⁶ Jesu pandu tí:

—Ihē rehe amō amō ta'yn ta jurujar katu. Pe, amō pandu: "Mā! Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar" aja. A'erehe ta'yn ta hijar. Aja rahā, mā peja pandu ame'ē jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namō a'e ke ypa pe ombor. Pe, y jukwa. (Aja rahā, ta'yn ta ke mu'e ym ta.) Aja manō rahā, Tupā mupyraraha 'ar koty te we katuha. Tupā mupyrara rahā, mupyrara te hū ta. ⁷ Mā! Kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ke rehe usak. Ma'e ke rehe hendu. A'erehe ihē rehe jurujar katuha ke hijar. Aja rahā, mā katu ym. Aja ihē rehe jurujar katuha ke hijar ame'ē ta ixo. Pe, amō pandu: "Tupā rehe nde erejurujar katuha ke ehijar" aja. A'erehe hijar. Aja rahā, mâte hū pandu ame'ē ke Tupā mupyrara ta. "Ehijar" aja pandu ame'ē ke mā katu ym te — aja pandu.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e tar katu ame'ē rehe har

(Mak 9.43-48)

⁸ Jesu pandu tí:

—Nde po pe amō amō ma'e ke nde erema'ema'e, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, ame'ē nde erema'eha ke ema'e ym. Nde erema'e ym rahā, nde po ke nde eremondok, ame'ēja saka. Nde po pete'i nixói, aja Tupā koty nde ereho ta rahā, katu tiki. Mokōi nde po rahā, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki.

—Nde py aja tî. Amō amō ma'e renda pe nde erewata ereho, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihê reहे nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, eho ym. Nde ereho ym rahā, nde py nde eremondok, ame'ēja saka. Nde py peteî nixói, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Mokōi nde py rahā, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki.

⁹—Amō amō ma'e ke reहे nde eresak, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihê reहे nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā ma'e ke reहे esak ym. Nde eresak ym rahā, nde reha nde erejo'ok, ame'ēja saka. Nde reha peteî nixói, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Mokōi nde reha rahā, mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki — aja Jesu pandu.

Arapuharan kanim ame'ē reहे har

(Ruk 15.3-7)

¹⁰ A'e pandu tî:

—Kome'ē ta'yn riki jaxer, aja ym pekwa pexo. Ko apandu pehē pe. Ima'e Tupā je'ēha rahoha ta riki ihê pái namō ixo. A'erehe ta'yn ta reहे har ihê pái namō a'eta pandu pandu. Ihê pái riki ywa pe har a'e — aja Jesu. (“Ta'yn ta reहे har” Jesu pandu rahā: “Ixotyhar ta reहे har” a'e pandu.)

¹¹ Jesu pandu tî:

—Awa ihê tî. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, ame'ē ta ke ihê amuhā ajur. (Ame'ē ta riki kanim ame'ē ta aja saka.)]

¹²—Pesarahā! Heta arapuharan ta namō amō ixo. Kuja, 100 hetaha ke. Pe, peteîhar kanim oho rahā, myja me'ē ijar ma'e ta my? Myja me'ē pekwa my? Kuja riki. Heta ame'ē ta ke ijar mupyta. Wy'yā reहे kápî u'u ixo. Aja mupyta. Pe, kanim ame'ē ke a'e kekar kekar oho. ¹³ Mahem rahā, hury katu a'e. Ko apandu pehē pe. Heta ame'ē ta kanim ym. Pe, ame'ē peteîhar kanim ame'ē ke reहे heta ame'ē ta 'ar koty te we huryha. ¹⁴ Aja riki pehē pái keruhū tî. Ywa pe har a'e. Kome'ē ta'yn ta riki kanim oho ame'ē ke aja a'e putar ym — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, amō ke mupyraraha renda pe oho, ame'ē ke Tupā putar ym, aja Jesu mukewa katu.)

Imu riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e

(Ruk 17.3-4; Ngara 6.1; Tian 5.16; Tian 5.19-20)

¹⁵ A'e pandu tî:

—Nde reहे ma'e ka'u te'eha ke ne mu ma'e rahā, ixoty eho. Pe, a'e ma'eha ke emujekwa. “Mā peja ehijar” aja ebandu ipe. Pehē jō mokōi pe'am rahā, pebandu pehē jupe. Amō ta ukwa ym ha rupi pebandu pehē jupe. Nde reहे hendu katu rahā, nde

reहे ne mu ipy'a jywyr ta. Katu ta. ¹⁶ Nde reहे a'e hendu ym rahā, amō mokōi sawa'e ta ne namō nde ereho. Mokōi nixói rahā, peteî eraho. Aja rahā, ame'ē ta riki ne mu pe nde erebandu ame'ē ke reहे hendu ta tî. Pe, ame'ē ta pandu ta tî. “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja ta tî. Kuja Tupā je'ēha reहे panduha ihê.

“Katu ym nde erema'e” aja amō pe nde erebandu rahā, ame'ē ke amō mokōi hendu katu tî. Mokōi ym rahā, mahapyr hendu ta.

Pe, nde erebandu, ame'ē ke a'eta mujekwa katu ta tî” aja riki panduha ihê.

¹⁷—Pe, ame'ē mokōi sawa'e ta juja katu te pandu ame'ē ke reहे ne mu hendu ym rahā, upa jumu'eha renda pe jy'ar, ame'ē ta pe nde erebandu tî. Upa ne mu reहे har ebandu. Pe, jumu'eha renda pe jy'ar ame'ē ta ne mu pe pandu ta tî. “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja ta tî. Ame'ē reहे ne mu hendu ym rahā, a'e riki jaxer ai ame'ē ke, aja pekwa ehe har. Tupā reहे ipy'a ym aja ixo ta, aja pekwa ehe har tî. Jaxer ame'ē riki ne mu, aja pekwa ehe har tî — aja Jesu pandu. (“Amō imu reहे har” Jesu pandu rahā: “Ixotyhar reहे har” a'e pandu.)

Tupā kotyhar ta ixoha reहे har

(Matéu 16.19; Juā 20.23)

¹⁸ A'e pandu tî:

—Ko pehē pe ihê apandu. Kome'ē wyy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe pebandu: “Pema'e ym” aja. Aja rahā, aja Tupā pandu ta tî. Pe, Tupā kotyhar ta pe pebandu: “Katu. Ma'e ke pema'e katu” aja. Aja rahā, aja Tupā pandu ta tî. ¹⁹ Ko amō we ihê apandu. Ma'e ke Tupā namō pebandu pandu. Pehē ngi har mokōi ame'ē ta juja katu te pandu rahā, ame'ē ma'e ke jande pái keruhū muwyr ta ame'ē ta pe. Ywa pe har a'e. ²⁰ Pe, ihê reहे ipy'a ke amō ta moî moî tar katu, a'erehe jy'ar uî. Pehē ngi har mahapyrihar jō jy'ar rahā, ame'ē ta namō ihê axo ta tî. Mahapyrihar nixói rahā, mokōihar jō jy'ar rahā, ame'ē ta namō ihê axo ta tî — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Amō reहे ipy'a ke mujywyr ym

(Matéu 6.14-15; Ruk 17.3-4; Ese 4.32; Koro 3.13)

²¹ Jesu pe Petu pandu uwyr:

—Sawa'e! Ma'e ka'u te'e ame'ē ke ihê pe ihê mu ma'e rahā, ihê py'a ihê amujywyr ehe. Myja hetaha ihê py'a amujywyr ta ehe my? Awa po wajar mokōi hetaha my? — aja ipe.

²² Jesu pandu:

—Anî. Awa po wajar mokōi jō aja ym. Heta te hū nde py'a emujywyr ehe. Marā ka ym nde eremangaha. Aja nde py'a emujywyr ehe. ²³ Amō ta reहे Tupā ipy'a jywyr katu. Ame'ē ke pehē pe ihê amu'e ta. Kuja

riki. Yman amō ywyma'e kapitā keruhū ixo. Myja tamatarer hetaha ke miasu ta jo'ok ingi my? Ame'ē ke kapitā keruhū ukwa ta. ²⁴ A'erehe miasu ta ke amō ta werur werur ipe. Kapitā keruhū ukwa ukwa ū ramō rahā, amō ke amō ta muhyk. Ame'ē riki tamatarer heta te hū kapitā keruhū ngi jo'ok. Mujoywyr ym riki. ²⁵ Marā ka ym mujoywyrriha. Nixói te miasuma'e tamatarer. A'erehe kapitā keruhū pandu: "Kome'ē miasu ke emuhepy eho. Amōma'e wan ta. Amō pe te'e paraky ta. Nde eremuhepy rahā, tamatarer ihē pe erur. Hakehar ke emuhepy tī. Ta'yr ta aja tī. Tajyr ta aja tī. Upa ima'e ke aja tī. Emuhepy. Pe, tamatarer ihē pe erur. Muhepyha riki" aja kapitā keruhū pandu tī. ²⁶ Pe, ipynarāi pe miasu wapyk. Kapitā keruhū ruwa koty wapyk. Pandu ipe: "Eharō we rī. Upa katu te tamatarer ke nde pe ihē amujwyr ta" aja miasu. ²⁷ Kapitā keruhū pyrara usak ehe. A'erehe pandu ipe: "Katu. Upa ihē aharái apo 'y. Tamatarer ihē pe emujwyr ym ta me'ē te'e. Eho te'e 'y" aja.

²⁸ —Soroka pe ame'ē miasu oho ramō rahā, ianam ke rehe a'e usak, amō miasu ke rehe. Ta'yr te mi tamatarer ke ame'ē mujoywyr ym. Pe, ame'ē jurupy rupi miasu hāā pyhyk. Pandu ipe: "Ihē ngi tamatarer nde ereraho. Ame'ē ke emujwyr" aja. ²⁹ Ipynarāi pe ame'ē ianam wapyk. Pe, pandu: "Eharō we rī. Pe, upa tamatarer nde pe ihē amujwyr ta" aja. ³⁰ Miasu pandu: "Anī. Aharō ym ta" aja. Pe, ianam ke kyndaha pe kynda raho. Upa katu te tamatarer mujoywyr ym rahā, uhem ym ta riki.

³¹ —Ame'ē ke amō miasu ta ukwa rahā, parahy riki. Pe, upa katu te ijar pe a'eta pandu oho. ³² A'erehe miasu ke ijar muhyk tī. Pandu ipe: "Mā! Jaxer ame'ē ke nde. Tamatarer heta te hū ihē pe nde eremujoywyr ym. Upa katu te ihē aharái riki. Nde erepandu ihē pe. 'Marā ka ym ihē amujwyrriha nde pe. A'erehe eharái katu' aja riki. A'erehe upa katu te ihē aharái. ³³ Nde rehe apyrara ihē asak, aja amō miasu rehe nde erepyrara eresak ta me'ē te'e" aja ijar. ³⁴ Ame'ē miasu rehe kapitā keruhū parahy. Amō rehe ame'ē miasu pyrara ym usak, a'erehe parahy ehe. (Amō sawa'e pe pandu:) "Kyndaha pe peme'ē ekynda eraho. Tamatarer upa katu te ihē pe mujoywyr ym rahā, a'ep a'e ke nupā ta amō" aja kapitā keruhū pandu — aja Jesu pandu.

³⁵ A'e pandu tī:

—Ame'ē kapitā keruhū aja ihē pái keruhū tī. Pehē mu rehe pehē py'a pemujwyr ym rahā, aja pehē ke ihē pái keruhū mupyrara ta tī. A'e riki ywa pe har a'e — aja Jesu pandu.

Hakehar ke hijar ame'ē rehe har
(Matéu 5.31-32; Mak 10.1-12; Ruk 16.18; 1 Korin 7.10-11)

¹ Ipy'a jwywyrriha rehe har upa pandu rahā, Ngariréi ywy ke Jesu hijar. Pe, Jundéi ywy rehe a'e oho. Jumu'eha ta oho tī. Oho rahā, Jondā y ruwái rehe oho. ² Heta ngā haikwer rupi oho tī. Pe, ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu a'ep. ³ Amō parise ta uhyk uwyr ehe. Jesu panduha ke a'eta manga uwyr tipe. A'e jawy rahā, a'eta pandu ta tipe: "Jaxer ame'ē ke nde erepandu" aja. A'erehe kuja a'eta pandu:

—Upa ma'e amō putar rahā, hakehar ke a'e hijar katu my? Myja me'ē jundéu awa ta je'ēha mujekwa my? — aja Jesu pe.

⁴ A'e pandu:

—Tupā je'ēha rehe pesak riki. Kuja amō mupinim:

"Ma'e ke Tupā mujā py rahā, sawa'e ke a'e mujā. Kūjā ke mujā tī" aja riki.

⁵ —Amō we tī:

"Jumendar rahā, ipái ta ke sawa'e hijar, pe, hakehar namō ixo katu. Ame'ē mokōihar riki petēihar aja ixo apo 'y" aja.

⁶ —A'erehe ame'ē ta riki mokōi ym. Petēihar aja ixo apo 'y. A'erehe petēihar aja Tupā riki mujā. Ame'ē ke sawa'e mumokōi rahā, katu ym tiki — aja Jesu. ("Mumokōi" aja pandu rahā: "Hakehar ke ixawa'e hijar" aja mujekwa.)

⁷ Parise ta pandu ipe:

—Aja rahā, ma'erehe Moise pandu my: "Hakehar ke amō hijar rahā, paper rehe mupinim: 'Nde ihē rakehar ym apo 'y' aja. Pe, ipái ta koty hakehar ke mujoywyr mondo, paper namō" aja riki Moise — aja Jesu pe.

⁸ A'e pandu:

—Jundéu awa ta iākā jumujanam ngā juehe. Tupā je'ēha rehe hendu tar ym, a'erehe Moise pandu: "Hakehar ke amō hijar rahā, katu we" aja. Ma'e ke Tupā mujā py rahā, anī riki. Hakehar amō hijar rahā, katu ym arahā. ⁹ A'erehe apandu pehē pe. Hakehar ipy'a wapyk katu tipe. Ame'ē ke ixawa'e hijar, pe, amō kūjā ke pyhyk rahā, hakehar aja ym namō jumusarái. Katu ym aja — aja Jesu.

¹⁰ Jumu'eha ta pandu:

—Aja rahā, amō jumendar ym rahā, katu tiki — aja ipe.

¹¹ Jesu pandu:

—Aja upa sawa'e ma'e ym ta. Tupā mujekwa rahā, pe, sawa'e jumendar ym ta. ¹² Amō koty koty ukwa, a'erehe amō amō sawa'e jumendar ym. Amō ta marā ka ym jumendarriha. Imāi pusu ngi u'ar rahā ngi har aja riki. Marā ka ym jumendarriha. Ehe ihī ame'ē ke nixói. Aja te'eha u'ar. Amō ta amō koty. Ame'ē ta ngi ehe ihī ame'ē ke amō

ta mondok, a'erehe marā ka ym jumendar-
iha. Amō ta Tupāma'e ma'eha ke ma'ema'e,
a'erehe jumendar tar ym. Tupā rehe har
pandu pandu oho. Ame'ē riki ima'e ma'eha.
Ame'ē ke ma'ema'e, a'erehe jumendar tar
ym rahā, mā peja ixo te'e — aja Jesu pandu.

Ta'yn ta rehe har Jesu pandu katu
(Mak 10.13-16; Ruk 18.15-17)

¹³ Ta'yn ta ke amō ta werur ipe. Ipo ke
ta'yn ta ākā rehe Jesu mujar ame'ē ke a'eta
putar. (Ipo mujar rahā, Tupā usak katu a'eta
rehe, aja mujekwa.) Ta'yn ta rehe har Tupā
namō a'e pandu pandu, ame'ē ke a'eta putar
tī. A'erehe werur ipe. Anī. Jumu'eha ta je'ē
je'ē:

—Mā! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur
ym ipe — aja riki.

¹⁴ Jesu pandu:

—Anī. Mā peja ta'yn ta ihē rehe uhyk katu.
Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta
ym. Aja riki Tupā putar tī. Kome'ē ta'yn
ta aja me'ē Tupā kotyhar wan ta tī — aja
jumu'eha ta pe. (Ta'yn ta aja ixo rahā: “Katu
te ame'ē ta ke jande” aja ym ukwa, a'erehe
pahar Tupā koty ipy'a ke muruwak, aja mu-
jekwa katu.)

¹⁵ Pe, ipo ke ta'yn ta ākā rehe Jesu mujar
mujar. Upa rahā, a'engi a'e oho.

Ima'ehū namō ixo, ame'ē rehe har
(Matéu 13.22; Mak 10.17-31; Ruk 18.18-
30; 1 Timo 6.6-10; Tian 5.1-3)

¹⁶ Amō rahā, amō sawa'e uhyk uwyr ehe.
Pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Myja me'ē
katu ame'ē ke ihē ama'ema'e rahā, ihē ke
Tupā muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

¹⁷ A'e pandu:

—Katu ame'ē ke nde erema'ema'e, ame'ē
rehe har mā peja ihē pe epandu ym. (Nde
erekwa riki.) Katu te ame'ē ke petēihar
jō ixo. Tupā a'e. Nde ke Tupā muhā
katu, ame'ē ke nde ereputar rahā, a'e pandu
ame'ē ke ema'ema'e katu — aja sawa'e pe.

¹⁸ —Ma'e Tupā pandu my? — aja sawa'e
pandu ipe.

Jesu pandu:

—Amō ke ejukwa ym. Amō kūjā rehe
eka'u te'e ym. Amōma'e ke emukanim ym.
Amō rehe har te'e epandu ym. ¹⁹ Nde pāi
rehe epy'a katu. Ne māi rehe aja tī. Epy'a
katu tī. Nde erepy'a katu nde juehe, aja ne
namō ixo ame'ē ta rehe epy'a katu tī — aja
ipe.

(“Ne namō ixo ame'ē ta” aja Jesu pandu
rahā: “Upa amō ta rehe ipy'a katu ta me'ē
te'e” aja mujekwa katu.)

²⁰ Sawa'e pandu:

—Upa aja Tupā pandu ame'ē ke rehe ihē
ahendu katu. Myja amō we ihē ama'e rahā,
ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja riki.

²¹ Jesu pandu ipe:

—Katu te aja nde erexo tar katu rahā,
upa katu te nema'e ke emuhepy eho. Pe,
tamatarer nde erepyhyk rahā, upa katu te
ame'ē ke ima'e ym te ame'ē ta pe te'e eme'ē
me'ē. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā
koty nama'ehū ta. Pe, ihē namō eho — aja
ipe.

²² Ame'ē ke rehe sawa'e hendu rahā, pyai
riki. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. (Ame'ē
ke te'e me'ē tar ym) a'erehe pyai oho ingi.
(Ima'e ke muhepy tar ym tī.)

²³ Ame'ē ke rehe usak rahā, jumu'eha ta
pe Jesu pandu:

—Ko apandu pehē pe. Tupā putar, aja
amō ixo katu. Aja tamatarer rehe ipy'a mōi
mōi ame'ē ta mā Tupā putar aja ixo tar ym
te. ²⁴ Ko apandu tī. Awi jupiha kwar rupi
marā ka ym amō rymba asa oho. Kame,
ame'ē rymba asa oho. Pe, ima'ehū
namō ixo ame'ē ta i'ar koty te we marā ka
ym Tupā putar aja ixoha — aja Jesu pandu.

²⁵ Ame'ē ke jumu'eha ta hendu rahā,
pandu:

—Māte hū puki! Aja rahā, awa ke Tupā
muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

²⁶ Jumu'eha ta rehe Jesu usak. Pe, pandu:

—Ame'ē ke sawa'e ta marā ka ym ma'eha.
Tupā anī. Upa katu te a'e ma'e katu. Amō ke
a'e riki muhā katu ta — aja Jesu.

²⁷ Pe, Petu pandu:

—Esarahā! Sawa'e pe nde erepandu, aja
upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Pe,
ne namō jaxo 'y. A'erehe ma'e jande pe
Tupā muwyr ta my? — aja Jesu pe.

²⁸ A'e pandu:

—Hā! Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha
rupi ajur. Ko apandu pehē pe. Upa ma'e
ke Tupā mupyahu rahā, kapitā keruhū aja
ihē axo ta. Ngā ke ihē amondo mondo ta
axo. Arahā pehē riki kapitā wan ta tī. Pehē
awa py mokōi sawa'e ta. Jundéu awa tama'e
kapitā ta ke pehē tī. A'eta ke pemondo
mondo ta tī.

²⁹ —Ihē rehe har amō pandu tar katu,
a'erehe hok ke hijar oho. Imu ta ke hijar tī.
Hendyr ta ke hijar tī. Ipāi ke hijar tī. Imāi ke
hijar tī. Ta'yn ta ke hijar tī. Kupixa ke hijar
tī. Aja rahā, upa katu te aja ixo ame'ē ta pe
ma'e heta te hū Tupā mujywyr ta. Pe, ame'ē
ta ke a'e muhā katu ta.

³⁰ —Ixoty uhyk rahā, upa katu te uhyk
ame'ē ta rehe juja katu te Tupā me'ē me'ē
ta. Tupā kotyhar aja muruwak py, ame'ē ta
rehe Tupā usak katu ta. Tupā kotyhar aja
a'ejōhar muruwak, ame'ē ta rehe juja katu te
a'e usak katu ta tī — aja jumu'eha ta pe Jesu
pandu.

20

Kupixa rehe paraky ame'ē ta rehe har

¹ Jesu pandu tī:

—Yman rahā, ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē me'ē. (Juja katu te ngā rehe a'e usak katu ta.) Ame'ē ma'ema'eha kuja riki. Pytuniwe te rahā, parakyha ta pe amō sawa'e pandu oho. Ame'ē ta rehe usak rahā, sawa'e pandu: “Ihēma'e kupixa pe peparaky peho. ² Peteī wera rahā, peparaky. Peteī wera rahā muhepyha, ame'ē tamatarer pehē pe ihē ame'ē ta” aja kupixa jar pandu. “Katu. Jaho ta kŷ” aja parakyha ta. A'erehe a'eta ke kupixa pe ijar mondo.

³—Ywa ku'a rahā, ma'e muhepyha renda pe kupixa jar oho tī. Amō sawa'e ta i'āi rī. Te'e ixo. ⁴ Kupixa jar pandu: “Ihēma'e kupixa pe peparaky peho tī. Ma'e katu ihē akwa, aja pehē pe ihē amuhepy ta” aja ijar. “Hā!” aja sawa'e ta. A'erehe ame'ē ta kupixa pe paraky oho tī.

⁵—Warahy jandar rahā, aja tī. Muhepyha renda pe kupixa jar oho tī. Parakyha ta ke kupixa pe mondo tī.

—Warahy ywa ku'a ihon rahā, aja tī. Muhepyha renda pe kupixa jar oho tī. Amō sawa'e ta rehe usak rahā, kupixa pe mondo tī.

⁶—Ka'aruk koty rahā, muhepyha renda pe kupixa jar oho rahā, amō sawa'e ta i'āi rī. Ijar pandu: “Ma'erehe te'e pexo se my?” aja sawa'e ta pe. ⁷ Sawa'e ta pandu: “Peparaky peho. Amuhepy ta” aja jande pe pandu ym awa, aja kupixa jar pe. “Aja rahā, ihēma'e kupixa pe peparaky peho apo” aja riki kupixa jar. A'erehe ame'ē ta paraky oho tī.

⁸—Pytun ramō rahā ima'e tamatarer usakiha ame'ē miasu pe kupixa jar pandu: “Parakyha ta ke emujy'ar. Tamatarer ke eme'ē me'ē. Kupixa pe a'ejōhar oho ame'ē ta pe eme'ē py. Ka'aruk koty oho ame'ē ta pe tamatarer eme'ē py. A'engi warahy ywa ku'a ihon rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī. A'engi warahy jandar rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī. A'engi ywa ku'a rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī. Pe, a'ejōhar pytuniwe rahā oho ame'ē ta pe eme'ē tī” aja kupixa jar.

⁹—Ka'aruk koty paraky oho ame'ē ta pe tamatarer ke miasu me'ē. Peteī wera rahā, wetep muhepyha me'ē riki. ¹⁰ A'erehe amō ta kuja: “Ēi! Ame'ē ta 'ar koty te we japaraky, a'erehe ame'ē ta 'ar koty te we tamatarer japyhyk ta” aja pytuniwe rahā paraky oho ame'ē ta ukwaha naī. Anī. Peteī wera rahā, wetep muhepyha a'eta pe miasu me'ē tī.

¹¹—A'eta tamatarer ke pyhyk, pe, je'ē je'ē hū u'am. Kupixa jar rehe har je'ē je'ē hū. ¹² A'eta pandu: “A'ejōhar paraky oho ame'ē ta ta'yr te mi paraky, ma'e, ka'aruk koty oho ame'ē ta ke. Jande anī. Warahy haku rahā, japaraky hū. Pytuniwe jaho. Warahy jere rahā jaho tī. Pe, ka'aruk koty japutu'u.

Japaraky hū. Jande aja a'eta pe juja katu te nde ereme'ē me'ē. Katu ym aja” aja kupixa jar pe.

¹³—Je'ē je'ē hū ame'ē ta ngi har peteīhar pe kupixa jar pandu: “Sa'e! Ehendurahā! Nde pe upa ihē amuhepy riki. Te'e ym ihē. Nde ereparaky ereho rahā, peteī wera rahā, wetep muhepyha nde erepyhyk ta, aja nde erekwa. Aja japandu katu riki. ¹⁴ Nema'e tamatarer eraho. Nde rok pe ejywywyr eho. Kome'ē a'ejōhar paraky oho ame'ē pe nde aja ihē ame'ē tar katu tī. ¹⁵ Ihēma'e tamatarer namō ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Amō ta rehe ihē riki aktytŷ ym. Pehē rehe anī, aja pekwhaha naī, a'erehe nde ereje'ē je'ē hū ihē rehe my. Katu ym aja” aja kupixa jar — aja Jesu pandu.

¹⁶ Pe, a'e pandu tī:

—Kupixa jar aja Tupā tī. Ixotyhar aja a'ejōhar muruwak, ame'ē ta rehe Tupā usak katu ta. Ixotyhar aja muruwak py, ame'ē ta rehe juja katu te a'e usak katu ta tī — aja Jesu pandu.

“Ihē ke amō ta jukwa ta” aja Jesu pandu tī

“Ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem” aja pandu tī

(Mak 10.32-34; Ruk 18.31-34)

¹⁷ Jerusarē ok ta pe a'e oho ixo rahā, jumu'eha ta ke a'e raho. Heta ame'ē ta ngi har jumu'eha ta awa py mokōi jō mujy'ar. A'eta wata oho ixo rahā, kuja Jesu pandu:

¹⁸⁻¹⁹ —Pehendurahā! Jerusarē ok ta pe jaho jaxo. Jundēu awa tama'e pa'ihu ta kotyhar ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kotyhar ta aja tī. Ihē rehe muhyk ta werur tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Upa ame'ē ta ihē ke pyhyk ta. Pe, ihē pe a'eta pandu ta: “Katu ym nde. Nde eremanō ta me'ē te'e” aja riki. Pe, jundēu awa aja ym ame'ē ta pe ihē ke ame'ē ta raho ta. Pe, ihē rehe jundēu awa aja ym ame'ē ta puka puka hū ta. Ihē ke pirok ta tī. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē ke jukwa ta. Mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe pandu.

Tian ta māi pandu Jesu pe

(Mak 10.35-45)

²⁰ Semende rakehar uhyk uwyr ehe. Mokōi imembyr werur. (Imembyr rer Tian. Juā amō tī.) Ipynarāi pe imāi wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ta ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Ma'e ke ihē apandu ta nde pe — aja Jesu pe.

²¹ A'e pandu:

—Ma'e nde pe? — aja ipe.

Tian māi pandu:

—Nde riki kapitā keruhū rahā, ko mokōi ihē membyr nde rake wapyk ta. Ame'ē ke emanga katu ihē pe apo. Nde jywa katu koty peteī wapyk ta. Nde jywa'ī koty amō wapyk ta tī — aja Jesu pe. (Jesu rake wapyk rahā, amō ta 'ar koty te we je'ēha te reko, aja mujekwa.)

²² A'e pandu:

—Mā! Upa pepandu ame'ē ke pekwa katu ym. Ihē rake pewapyk tar katu rahā, amō we ta pehē pe tī. Kuja. Ihē apyrara hū ta axo. Ihē aja pepyraraha ke pepyhyk ta katu my tī? — aja Jesu.

Tian ta pandu ipe:

—A'e tī. Japyhyk katu ta — aja.

²³ Jesu pandu:

—A'e tī. Jete! Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē ke amō ta mupyrara hū ta. Ihē ke mupyrara hū aja ta pehē tī. Pesarahā! Ihē rake pewapyk, anī. Apandu ym ta ame'ē. “Se ihē jywa katu koty ewapyk. Se ihē jywa'ī koty ewapyk” aja ihē apandu ym ta. Ame'ē ke ihē pái jō pandu katu. A'e riki ame'ē renda mukatu — aja Tian ta pe.

²⁴ Ame'ē ke rehe jande popa jumu'eha ta hendu rahā, imu ta rehe parahy, Tian ta rehe. (A'eta jyty'ym Tian ta rehe, a'erehe parahy.) ²⁵ A'erehe upa jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pe, pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ē tama'e kapitā keruhū ta mondo mondo hū ngā ke. Ima'e je'ēha rupi kapitā ta mondo mondo hū ngā ke tī. ²⁶ Pehē anī. Aja kapitā ta aja pexo rahā, katu ym. Amō riki kapitā keruhū aja ixo tar katu rahā, amō ta namō ma'e ke ma'ema'e katu ixo. Te'e paraky ame'ē ta aja mā peja ixo. Aja rahā, katu tiki. ²⁷ Pe, pehē ngi har peteī riki amō ta 'ar koty te we katuha aja ixo tar katu rahā, a'e riki pehē rehe te'e paraky aja mā peja ixo. Aja rahā, katu tiki. ²⁸ A'e riki ihē aja ta tī. Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē namō ma'e ke amō ma'ema'e, a'erehe ihē ajur my? Anī. Aja ym. Amō ta namō ihē ama'ema'e. A'erehe ko ihē ajur. Ihē amanō ta, a'erehe ngāma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe amuhepy. A'erehe heta ngā ke Tupā muhā katu ta — aja Jesu.

Mokōi eha ym te ame'ē ta ke Jesu mukatu
(Mak 10.46-52; Ruk 18.35-43)

²⁹ Jeriko ok ta ngi Jesu ta uhem oho ixo rahā, haikwer rupi heta ngā oho tī. ³⁰ Awa rape rake mokōi eha ym te ame'ē ta wapyk uī. Jesu asa oho ixo, aja a'eta hendu. A'erehe hātā a'eta pukāi:

—Jesu! Ndawi rainō ke nde! Jande rehe epyrara esak! — aja riki. (“Ndawi rainō” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja mujekwa.)

³¹ Mokōihar ta pe heta ame'ē ta pandu:

—Pepandu ym aja — aja tipe.

Eha ym te ame'ē ta i'ar koty te we hātā pukāiha:

—Sawa'e! Ndawi rainō ke nde! Jande rehe epyrara esak! — aja riki.

³² Jesu pyta. Pe, pandu:

—Pejur! Ma'e nde pe? Ma'e ihē ama'e ta pehē pe my? — aja.

³³ A'eta pandu:

—Sawa'e! Jande reha ym te. Jande reha ke emukatu. Jasak tar katu — aja.

³⁴ Pe, a'eta rehe Jesu pyrara usak. Eha rehe ipo ke a'e mujar. Pahar upa ma'e ke rehe a'eta usak usak. Pe, haikwer rupi a'eta oho tī.

21

Jerusarē ok ta pe jumen 'ar pe Jesu oho

(Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40; Juā 12.12-19)

¹ Jerusarē ok ta pe uhyk tate rahā, Metaje ok ta pe uhyk py oho. Ame'ē riki ywy'ā rake ihī. Ywy'ā rer Oriwéi ty. A'engi mokōi jumu'eha ta ke hundutar koty Jesu mondo.

² Mokōihar ta pe pandu:

—Jande ruwa koty ok ta ihī, Mbeta ok ta ke. A'ep pehē mokōi peho. Pehyk rahā, jumen rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ē rehe amō pukwar. Imembyr namō i'āi. Ame'ē mokōi pejirar. Pe, se ihē pe pemuhyk perur. ³ “Ma'erehe jumen pejirar my?” aja amō pandu rahā, pepandu ipe: “Sawa'e riki putar apo” aja. “Hā!” aja a'e pandu ta. Pahar pehē namō jumen ta ke a'e mondo ta — aja Jesu pandu.

⁴ Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ke amō mupinim, aja uhyk tī. Kuja riki:

⁵ “Siā ok ta pe har ta pe pepandu: ‘Pesarahā! Pehēma'e kapitā keruhū petur ixo apo 'y. A'erehe peta kīy.

“Katu te me'ē ke ihē” aja ym ame'ē ke a'e.

Jumen 'ar pe a'e tur ixo. A'erehe kapitā keruhū a'e, aja pekwa katu ta' aja.” (“Siā ok ta” aja pandu rahā: “Jerusarē ok ta ke” aja mujekwa.)

⁶ Upa Jesu pandu rahā, mokōi jumu'eha ta oho. Upa Jesu pandu, aja a'eta ma'ema'e.

⁷ Jumen ke Jesu pe werur. Imembyr ke werur tī. Jumen 'ar pe kamixa ke a'eta mou. Ame'ē 'ar pe Jesu wapyk uī. Pe, oho.

(Kamixa mou rahā, a'e riki kapitā keruhū aja a'eta ukwa.) ⁸ Awa rape rupi heta ngā kamixa ke mou mou tī. Amō ta pindo ro aja me'ē mondok. Ame'ē ke awa rape rupi mou mou tī. (Aja rahā, kapitā keruhū ko tur. Jumai ym ha aja uwyr, aja mujekwa katu.) Ame'ē 'ar rupi jumen pyrū oho. ⁹ Jesu ndutar koty heta ngā wata oho. Haikwer rupi aja tī. Heta wata oho tī. Upa ame'ē ta hātā pandu pandu:

—Ko nde erejur katu! Ymanihar Ndawi aja kapitā keruhū nde tī. Aja Tupā mu'am ame'ē ke nde. Sawa'e te je'ēha rupi nde

erejur ame'ë ke nde. Mā peja nde rehe Tupā usak katu. Tupā riki katu te ame'ë ke a'e — aja ngā pandu pandu.

¹⁰ Jerusarē ok ta pe Jesu ixe oho rahā, ngā mutyapu tyapu hū. Amō ta pandu:

—Awa ko my? — aja ngā.

¹¹ Amō ta pandu:

—Ko Jesu. Tupā je'ēha pandu ame'ë ke a'e. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja. Nasare ok ta riki Ngarirēi ywy rehe ihī.

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu oho

(Mak 11.15-19; Ruk 19.45-48; Juā 2.13-22)

¹² Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu ixe oho. Pe, upa ma'e ke muhepy ame'ë ta ke a'e muhem mondo ingi. Ma'e ke muhepy jo'ok ame'ë ta ke muhem mondo ingi tī. Tamatarer muruwak ame'ë tama'e myrape ke mujere tī. Aja upa tamatarer ke muhāi ombor. (Amō ywy ngi amō ta uwyr. Amō koty tamatarer ke ame'ë ta werur. Ame'ë ke Jerusarē ok ta pe har tama'e tamatarer ke pe muruwak. Ame'ë tama'e myrape ke Jesu mujere.) Pykahuran ke muhepy ame'ë tama'e myrape ke mujere tī. ¹³ Upa ngā pe a'e pandu:

—Mā! Mukanīha renda aja se pemuruwak. Sengi pehem peho. Tupā pandu ame'ë ke amō mupinim. Kuja riki Tupā pandu:

“Se ihēma'e jumu'eha renda keruhū ke. Ihē namō ngā pandu pandu, ame'ë renda ke se” aja Tupā pandu.

—Pehē anī. Ame'ë ke amō koty pemuruwak. Ma'e ke mukanīha renda aja pemuruwak — aja upa muhepyha ta pe Jesu pandu.

Pe, muhem mondo ingi. (Muhepyha ta muhepy rahā, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe mukanīha aja ame'ë ta tī.)

¹⁴ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu i'āi. A'ep eha ym te ame'ë ta uhyk ehe. Wata katu ym ame'ë ta uhyk ehe tī. Upa ame'ë ta ke a'e mukatu. ¹⁵ Aja ma'e katu ame'ë ke a'e ma'ema'e. Ame'ë rehe parise ta usak rahā, parahy ehe riki. Moise je'ēha mu'e ame'ë ta aja tī. Parahy ehe tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kurumī ra'y'r ta hātā pandu pandu:

—Ko nde erejur katu! Kapitā keruhū nde. Nde riki katu te me'ë ke — aja Jesu pe pandu. Kūjātāi ra'y'r aja tī. Pandu pandu tī.

Ame'ë ke rehe parise ta hendu rahā, Jesu rehe parahy tī. Moise je'ēha mu'e ame'ë ta aja tī. Parahy ehe tī. ¹⁶ A'erehe Jesu pe a'eta pandu:

—Kurumī ta pandu ame'ë ke rehe nde erehendu my? Katu ym jande pe — aja ipe.

—A'e tī. Ahendu katu. Tupā je'ēha rehe amō mupinim, ame'ë rehe pesak riki. Kuja:

“Kurumī ra'y'r ta ke nde eremu'e, a'erehe a'eta pandu katu: 'Nde riki katu te me'ë ke.' A'erehe ame'ë panduha aja a'eta pandu katu tī” — aja Jesu pandu. (Kurumī ra'y'r ta Tupā rehe har pandu katu, aja Jesu mujekwa. Kūjātāi ra'y'r aja tī.)

¹⁷ Parise ta ke Jesu hijar oho. Pe, Mbeta ok ta pe oho. A'ep a'e ukwer.

Sik'y ke Jesu muxirik

(Mak 11.12-14; Mak 11.20-24)

¹⁸ Ku'ē rahā, pytuniwe rahā, Jerusarē ok ta pe Jesu jywyr oho ixo rahā, myahy a'e. ¹⁹ Awa rape rake ma'eywa'y rehe a'e usak. Sik'y ke. A'erehe uhyk oho ehe tipe. U'u ta tipe. Mahem ym ma'eywa. Ho ke te'e i'āi. A'erehe ma'eywa'y pe a'e pandu:

—Apo har ma'eywa nixōi te ta — aja riki.

Pahar ame'ë sik'y xirik oho. ²⁰ Ame'ë ke rehe jumu'eha ta usak rahā, a'eta pandu:

—Māte hū puki! Pahar sik'y xirik oho! Myja me'ë my? — aja.

²¹ Jesu pandu:

—Ko apandu pehē pe. Ame'ë sik'y ke ihē amuxirik. Tupā rehe pejurujar katu rahā, aja pema'e ta tī. Pejurujar katuha ke pehijar ym. Aja rahā, ihē ama'eha aja pema'e katu ta tī. Ame'ë jō ym. Kome'ë ywy'ā pe pepandu: “Eho! Ejumbor eho y ramūi pe!” aja. Tupā namō pepandu, pe, pejurujar katu ehe tī. “Mā! Opor ta nahā my? Akwa ym” aja ym pepandu. Aja rahā, ame'ë ywy'ā opor ta oho. ²² Pejurujar katu ehe rahā, ma'e ke pepandu pandu inamō, ame'ë ke pehē pe Tupā muwyr ta — aja Jesu. (“Ywy'ā keruhū” aja Jesu pandu rahā: “Upa ma'e hātā ma'eha ke” aja a'e mujekwa.)

Awa riki Jesu ke muwyr my, ame'ë ke amō ta ukwa tar katu

(Mak 11.27-33; Ruk 20.1-8)

²³ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu jywyr oho. A'e mu'e mu'e ixo rahā, jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Jundéu awa tama'e kapitā ta uhyk uwyr ehe tī. A'eta pandu ipe:

—Sengi muhepyha ta ke nde eremuhem eremondo. Awa je'ēha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja ipe.

²⁴ Jesu pandu:

—Ihē aja tī. Pehē pe ihē apandu ta tī. Pe, ihē pe pepandu py rahā, awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e, ame'ë ke ihē apandu ta pehē pe tī. ²⁵ Apo pepandu py ihē pe. Sawa'e je'ēha rupi Juā mujahuk ngā ke my? Awa Juā ke mondo my? A'e ke Tupā mondo my? Sawa'e mondo my? Pepandurahā! — aja Jesu.

Ame'ë ke rehe pa'ihu ta hendu rahā, se koty Jesu ngi oho. Pe, pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tama'e kapitā ta namō pandu pandu ngā jupe. Kuja:

—Mā! Myja japandu ta ipe my? “Tupā je’ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu ipe rahā, kuja jande pe Jesu pandu ta: “Aja rahā, ma’erehe Juā pandu ame’ē ke rehe pejurujar ym my?” aja jande pe Jesu pandu ta. ²⁶ Anī. “Sawa’e je’ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā, jande rehe ngā parahy ta. Mahy ta jande ke tī. Juā riki Tupā je’ēha pandu ame’ē ke a’e, aja ngā ukwa katu. Sawa’e mondo ym a’e aja ukwa katu. A’erehe jande rehe parahy ta. Mā! Myja japandu ta my? — aja pa’ihu ta pandu pandu a’eta jupe.

²⁷ A’erehe Jesu pe pa’ihu ta pandu:

—Juā rehe har japandu ym ta nde pe — aja. A’eta pe Jesu pandu:
—Aja rahā, ihē aja tī. Awa je’ēha rupi ma’e ke ihē ama’ema’e, ame’ē ke pehē pe ihē apandu ym ta tī — aja pa’ihu ta pe. Kapitā ta pe pandu tī.

Mokōi ta’yr ta ame’ē rehe har

²⁸ Amō we pa’ihu ta pe Jesu pandu. Jundēu awa tama’e kapitā ta pe pandu tī:

—Myja pekwa my? Amō rahā, ipái namō mokōi ta’yr ta ixo. Pe, u’ar py, ame’ē pe ipái pandu oho: “Sa’e! Kupixa pe eparaky eho apo” aja. ²⁹ “Aho ym ta ihē” aja ipái pe. I’i atu rahā ipy’a ke muruwak, pe, kupixa pe ta’yr paraky oho. ³⁰ Pe, amō ta’yr pe ipái pandu oho: “Sa’e! Kupixa pe eparaky eho apo” aja riki. Ta’yr pandu: “Aho ta kŷ” aja tipe. Anī. Oho ym riki. ³¹ Mokōi ta’yr ta ngi har awa riki ipái putar ame’ē ke ma’e my? — aja Jesu.

—U’ar py ame’ē ke — aja pa’ihu ta pandu.

A’erehe Jesu pandu a’eta pe tī:

—Ko apandu pehē pe. Ame’ē ta’yr ta rehe har amujekwa ta pehē pe. Amō ta jaxer ai te aja pekwaha. Homā awa tama’e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame’ē ta ke. Kūjā ka’u te’e ame’ē ta jaxer ai aja pekwaha tī. Ame’ē ta Tupā koty ipy’a ke muruwak, a’erehe Tupā kotyhar ta aja muruwak. (Ta’yr u’ar py, ame’ēja saka.) ³² Myja Tupā kotyhar aja amō muruwak my? Ame’ē rehe har Juā mujahukiha mujekwa uwyr pehē pe. A’e pandu ame’ē ke rehe pejurujar ym. Pehē pa’ihu ta. Pejuruar ym ehe tī. Kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame’ē ta jurujar katu ehe. Kūjā ka’u te’e ame’ē ta aja tī. Jurujar katu ehe tī. Ame’ē ke rehe pesak tipe. Anī. Pehē py’a ke pemuruwak ym. (Ta’yr iapyr aja pehē tī.) Juā pandu ame’ē ke rehe pejurujar ym, a’erehe Tupā kotyhar ta aja pemuruwak ym tī — aja Jesu pandu.

Ma’eywa ty usakiha ta rehe har

(Mak 12.1-12; Ruk 20.9-19)

³³ Amō we pa’ihu ta pe Jesu pandu tī:

—Amō myja me’ē ma’e ke my aja ihē apandu ta. Pehendurahā! Amō sawa’e ixo. Kupixa ke a’e mondok. (Upa hapy.) Pe, ma’eywa’y rākā ra’yr ke a’e jytym. Uwa’y

rākā ke. Kupixa rymy’y rupi a’e mukurar kurar. Pe, ma’eywa rykwer jo’okiha renda ke pykūi tī. Kupixa my’y pe myta mujā tī. (Ywate ame’ē ke mujā. Ame’ē ngi usakiha usak usak katu.) Upa mujā rahā, amō ta pe pandu: “Kupixa rehe pesak katu. I’a tyarō rahā, ko amō pehēma’e ta kŷ. Amō i’a ihēma’e ta kŷ” aja. “Ere” aja ame’ē ta pandu. Pe, pepaite kupixa jar usak te’e oho. (Paxia oho.)

³⁴ —I’a tyarō rahā, miasu ta ke kupixa jar mondo, ima’e kupixa pe. Kupixa usakiha ta ngi ma’eywa rykwer ke miasu ta jo’ok we ta tipe oho. ³⁵ Miasu ta ke usakiha ta pyhyk. Amō ke a’eta nupā riki. Amō ke jukwa. Amō rehe ita ke a’eta ombor. Mujan riki. Ijar pe me’ē ym te ma’e rykwer ke. ³⁶ Amō miasu ta ke kupixa jar mondo tī. Mondo py, ame’ē ‘ar koty te we hetaha mondo tipe. Ame’ē ta ke usakiha ta juja katu te mahy. Amō ke nupā. Amō ta ke jukwa. Aja riki. Ijar pe me’ē ym te ma’eywa rykwer ke.

³⁷ —Pe, a’ejōhar ta’yr ke kupixa jar mondo. “Ihē ra’yr rehe a’eta hendu katu ta, aja ihē akwa” aja a’e jupe. A’erehe ta usak ke mondo tipe. ³⁸ Ta’yr rehe usakiha ta usak rahā, a’eta pandu pandu a’eta jupe: “Ko riki kupixa jar ra’yr. Ipái manō rahā, kupixa riki ima’e wan ta. Jajukwa ta peme’ē ke. Aja rahā, kupixa riki jandema’e wan ta” aja a’eta jupe. ³⁹ A’erehe a’eta pyhyk a’e ke. Pe, kupixa ngi hykŷi raho. Pe, jukwa. Ta’yr ke jukwa.

⁴⁰ —Apo kupixa jar uhyk uwyr rahā, usakiha ta pe myja me’ē a’e ma’e ta my? — aja Jesu.

⁴¹ —Ame’ē jaxer ame’ē ta ke kupixa jar jukwa ta. Pe, amō ta pe a’e pandu ta: “Ihēma’e kupixa rehe pesak katu” aja ta. Pe, i’a tyarō rahā, ame’ē ta riki ma’eywa rykwer ke mowok ta. Kupixa jar pe ima’e rykwer ke me’ē ta — aja a’eta pandu ipe.

⁴² A’eta pe Jesu pandu:

—Aja ta riki. Pesarahā! Kuja Tupā je’ēha rehe panduha pesak katu riki. Kuja:

“Ita rehe har ita ok mujāha pandu: ‘Jaxer te’e kome’ē ita ke’ aja.

Anī. Tupā pandu: ‘Peme’ē riki ok pyter wan mupu’am katu riki’ aja.

Aja jandema’e sawa’e te ma’eha riki. Katu te aja jakwa katu” aja panduha ihī.

⁴³ —A’erehe pehē pe ihē apandu. Je’ēha pyahu ke Tupā muwyr. Aja Tupā kotyhar ta aja pemuruwak tar ym. Pēputar ym, a’erehe pehē ke a’e putar ym tī. Pe, amō awa ta pe a’e pandu ta: “Ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Ame’ē ta putar katu ta. Pe, katu ame’ē ke ame’ē ta ma’ema’e ta. Tupā putar aja a’eta ma’ema’e ta. ⁴⁴ [Kome’ē ita rehe ipy ke amō tukwa rahā, ahy ta. Amō rehe ita u’ar rahā, mupe ta] — aja Jesu pandu.

“Ita rehe har” Jesu pandu rahā: “Juehe har” a’e pandu. “Ipy tukwa” aja pandu rahā: “Jesu ke amō ta putar ym” aja mujekwa. Amō rehe ita u’ar rahā, ame’ē ke Jesu mupyrara hū ta, aja a’e mujekwa katu.)

⁴⁵ Myja me’ē kupixa usakiha ta my, ame’ē ke Jesu pandu. Ame’ē rehe jundéu awa tama’e pa’ihu ta hendu rahā, a’eta rehe har Jesu pandu aja a’eta ukwa. Parise ta rehe har a’e pandu tī, aja a’eta ukwa tī. ⁴⁶ A’erehe a’eta parahy ehe, Jesu rehe. A’erehe Jesu ke a’eta pyhyk ta tipe. Heta ame’ē ta ngi a’eta kyje. Jesu riki Tupā je’ēha pandu ame’ē ke a’e, aja heta ame’ē ta ukwa katu, a’erehe heta ame’ē ta ngi parise ta kyje. A’erehe Jesu ke pyhyk ym arahā.

22

*Ta’yr riki jumendar ame’ē rehe har
(Ruk 14.15-24)*

¹ Ngā pe pandu rahā, myja me’ē ma’e ke my aja Jesu pandu pandu. Kuja:

²—Tupā pandu: “Ihē kotyhar ta aja pemuruwak” aja. Ame’ē ke putar ame’ē ta kuja riki. Amō rahā, sawa’e ixo. Kapitā keruhū a’e. Ta’yr riki jumendar, a’erehe imi’u ke ipái matyr. Huryha mujā. ³ Pe, miasu ta pe kapitā keruhū pandu. “Pepandu peho. Kwehe amō ta pe ihē apandu: ‘Ihē mi’u ke pe’u pejur’ aja. Ame’ē ta pe pepandu peho: ‘Pe’u pejur apo’ aja.” A’erehe miasu ta pandu oho tipe. Úwyr tar ym ngā.

⁴—A’erehe amō miasu ta ke kapitā keruhū mondo. Kwehe pandu: “Pejur” ame’ē ta pe miasu ta pandu we ta oho tī. Kuja pandu ta: “Kapitā keruhū pandu: ‘Ihē mi’u ke upa amatyr hū. Tapi’iruhu upa ihē ajukwa. Tapi’iruhu ra’yr ixa ame’ē ke ajukwa tī. Upa amuka’ē riki. Myrape ‘ar pe ihī apo. Ihē ra’yr jumendaraha rehe pesak pejur’ aja riki.” Aja miasu ta pandu tipe. ⁵ Ame’ē rehe ngā hendu ym tī. Pe, ima’e ma’ema’e oho. Amō riki kupixa pe paraky oho. Amō riki ima’e muhepyha renda pe paraky oho. ⁶ Amō ta riki miasu ta ke pyhyk. Pe, nupā hū. Pe, jukwa. ⁷ Ame’ē ukwa rahā, kapitā keruhū riki parahy. A’erehe sonda ta ke a’e mondo. Pe, miasu ke jukwa, ame’ē ta ke sonda ta jukwa tī. Ame’ē ta rekoha ke sonda ta hapy tī. Upa ukwāi.

⁸—Pe, amō miasu ta ke kapitā keruhū mujy’ar. A’e pandu: “Jumendaraha rehe ihē mi’u ke ihē amatyr. Kwehe ihē apandu: ‘Pejur’ ame’ē ta uwyr rahā, katu ym ta tipe. Úwyr tar ym, putar ym, a’erehe u’u rahā, katu ym. ⁹ Apo awa rape rupi peho. A’ep amō ta ke pemahem rahā, pepandu: ‘Kapitā mi’u matyriha rehe pe’u pejur’” aja kapitā keruhū pandu. ¹⁰ A’erehe miasu ta oho. Awa rape rupi oho. Pe, ame’ē rupi wata ame’ē ta mujy’ar. Katu ame’ē ta ke a’eta

mujy’ar. Jaxer ame’ē ta ke mujy’ar tī. Pe, jumendaraha renda ke mutyryhem.

¹¹—Úwyr ame’ē ta rehe kapitā keruhū usak oho. Pe, amō rehe usak. Ma’e mundeha nixói riki. (Jumendaraha rehe amō oho rahā, ma’e mundeha katu ame’ē ke ijar me’ē ngā pe.) Ame’ē ke pyhyk ym. Putar ym, a’erehe munde ym. ¹² Kapitā keruhū pandu ipe: “Sa’e! Jumendaraha rehe amō oho rahā, ma’e mundeha katu ame’ē ke munde. (Ihē ame’ē, ame’ē ke nde eremunde ym.) Myja se nde erexe my?” aja ipe. Ame’ē sawa’e je’ē ym. ¹³ Pe, miasu ta pe kapitā keruhū pandu: “Sawa’e po ke pepukwar. Ipyta ke pepukwar tī. Pe, soroka pe pembor. A’ep pytun. A’ep ahy ixo, a’erehe jixi’u hū ta. Ahy hū, a’erehe hāi ke su’u su’u rāi” aja kapitā keruhū pandu — aja Jesu pandu.

“Ta’yr jumendaraha rehe oho” aja pandu rahā: “Tupā renda pe ohoha” aja mujekwa. “Ma’e mundeha katu ame’ē ke Tupā me’ē” aja pandu rahā: “Ipy’a juhyk” aja mujekwa. Aja ym rahā, marā ka ym Tupā koty amō ohoha.)

¹⁴ Pe, Jesu pandu tī:

—Heta te hū ame’ē ta pe Tupā pandu: “Ihē renda pe pejur” aja. Anī. Heta te hū ame’ē ta oho ym. Heta ym ame’ē ta rehe a’e katu usak. Ixotyhar ta jō aja jo’ok riki — aja pandu.

*Kapitā keruhū pe tamatarer me’ē ame’ē
rehe har*

(Mak 12.13-17; Ruk 20.20-26)

¹⁵ Parise ta oho ingi. A’eta pandu pandu a’eta jupe. “Jesu pe ma’e ke japandu ta. Pe, je’ēha a’e jawy rahā, japyhyk ta” aja riki pandu pandu a’eta jupe. ¹⁶ A’erehe ima’e jumu’eha ta ke parise ta mondo. Jesu koty mondo. Ero kotyhar ta ke a’eta mondo tī. Ame’ē ta Jesu rehe uhyk. (Muka’u te’e tar katu, a’erehe katu ehe har pandu py.) Kuja pandu:

—Sawa’e! Ngā mu’eha nde. Jetehar te ke nde erepandu, ame’ē ke jakwa katu. Myja me’ē amō ixoha ke Tupā putar, ame’ē rehe har jetehar nde eremu’e. Amō ngi nde erekyje ym ha rupi nde eremu’e katu. Upa awa ta rehe juja katu te nde eresak, a’erehe nde erekyje ym ha rupi nde eremu’e katu. ¹⁷ Apo jande pe epandu. Myja me’ē nde erekwa my? Homa awa tama’e kapitā keruhū pe tamatarer jame’ē rahā, katu my? Anī rahā, katu ym my? Myja me’ē jundéu awa ta je’ēha mujekwa my? “Pehē peme’ē katu” aja mujekwa my? “Peme’ē ym” aja mujekwa my? Myja my? Epandu jande pe — aja Jesu pe.

¹⁸ A’eta riki katu ym ame’ē ke ma’e tar katu, aja Jesu ukwa. A’erehe kuja a’e pandu:

—Mā! Mokōi pekwaha ta ke pehē! Ihē ke pemuka’u te’e tar katu. ¹⁹ Kapitā keruhū pe

tamatarer ke amō me'ē. Ame'ē tamatarer ke ihē re pe pemujsak — aja parise tama'e jumu'eha ta pe.

Tamatarer ke a'eta werur ipe. ²⁰ Pe, Jesu pandu:

—Kome'ē tamatarer rehe awa'ā ihī my? Awa rer ngā mupinim ko my? — aja.

²¹ —Homa awa tama'e kapitā keruhūma'e ke! Sesama'e riki — aja a'eta pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

A'erehe Jesu pandu:

—Aja rahā, kapitā keruhūma'e ke kapitā keruhū pe peme'ē katu. Tupāma'e ke rahā, pehē py'a pemoi moī katu ehe tī. Ame'ē riki ma'e ke peme'ē, ame'ēja saka — aja pandu.

²² Ame'ē ke rehe a'eta hendu rahā, pandu:

—Mā! Ukwa katu a'e! — aja.

Pe, a'eta oho ingi, Jesu ngi.

Ngā ke Tupā mukwera katu muhem ame'ē rehe har

(Mak 12.18-27; Ruk 20.27-40)

²³ Jesu namō parise tama'e jumu'eha ta pandu uwyr. Ame'ē wera rahā, sanduse ta uhyk ehe tī. Ame'ē ta manōha ngi amō kwera ym te ta, aja ukwa ame'ē ta ke a'eta. ²⁴ A'eta pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Yman kuja Moise mujekwa:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe. Pe, manō rahā, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk. Pe, a'e ta'yr ipe.

Ame'ē ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja saka ngā ukwa” aja Moise mujekwa.

²⁵ —Apo ehendurahā! Se awa po wajar mokōi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ē ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe. Pe, manō. A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. ²⁶ Mokōihar aja tī. Sawa'e manō tī. Ta'yr ym ipe tī. A'erehe imu mahapyrihar kūjā ke pyhyk tipe tī. Ame'ē aja tī. Manō tī. Ta'yr ym ipe tī. Aja upa imu ta riki tī. Imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. Pe, manō tī. Ta'yr ym ipe tī. ²⁷ Upa awa po wajar mokōi imu ta manō. Pe, kūjā manō tī. ²⁸ Apo epanurahā! Yman rahā, manō ame'ē ta kwera katu uhem rahā, kūjā riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahā, upa imu awa po wajar mokōi riki pyhyk — aja sanduse ta pandu.

(“Manō ame'ē ta kwera katu ta uhem” aja ukwa ame'ē ta ke muka'u te'e tar katu, a'erehe ame'ē panduha ke sanduse ta pandu.) ²⁹ Pe, Jesu pandu:

—Mā! Tupā je'ēha pekwa ym. Tupāma'e pyrātāha ke pekwa ym tī, a'erehe pehē je'ēha ke pejawy. ³⁰ Yman rahā, ngā kwera katu uhem rahā, jumendar ym te ta awa. Ywa pe Tupā je'ēha rahoha ta ixo. Ame'ē ta aja ngā ixo ta tī. Jumendar ym te ta tī. ³¹ Apo kwera rehe har amujekwa ta. Tupā pandu

ame'ē rehe har pekwa riki. Paper rehe pesak riki. Tupā pandu:

³² “Ihē rehe ipy'a ke Amarā moī moī katu. Isak aja tī. Jako aja tī. Ipy'a ke a'eta moī moī katu tī” aja Tupā.

—Pesarahā! Ixuwe ixo ame'ē ta jō Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu. Manō ame'ē ta anī. Aja rahā, Amarā ta'ā ixuwe katu aja te'e ta ixo 'y. Yman riki manō. I'ā ixuwe katu aja te'e ta ixo 'y. A'erehe tapijar te'e we ipy'a ke moī moī katu Tupā rehe. A'erehe manō ame'ē ta kwera katu ta kŷ, aja Tupā mujekwa katu — aja Jesu pandu.

³³ Ame'ē ke rehe sanduse ta hendu rahā, pandu:

—Mā! Mu'e katu a'e — aja Jesu rehe har.

Moise je'ēha katu te me'ē ke ame'ē rehe har

(Mak 12.28-34; Ruk 10.25-28; 1 Juā 5.3)

³⁴ Sanduse ta je'ēha ke Jesu mukanim, aja parise ta hendu. A'erehe a'eta j'ar uwyr ehe. ³⁵ Ame'ē ta ngi har amō pandu ipe. Jesu je'ēha ke a'e mujawy tar katu, a'erehe kuja pandu ipe:

³⁶ —Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Moise je'ēha ke jande jakwa jaxo. Ame'ē ngi har myja me'ē riki katu te me'ē ke my — aja Jesu pe.

³⁷ A'e pandu:

—Tupā rehe epy'a katu te. Aja te'eha ehe har ekwa ekwa katu exo. Nde py'a emoī moī katu ehe tī. Aja epy'a katu te ehe. ³⁸ Ame'ē riki Moise je'ēha katu te ame'ē ke. Amō 'ar koty te we katuha ame'ē. ³⁹ Mokōi katu te ame'ē ke ihē apandu py aja tī. Kuja. Ne namō ixo ame'ē ta rehe epy'a katu. Nde juehe nde erepy'a katu, aja amō ta rehe epy'a katu tī. ⁴⁰ Ame'ē mokōi riki katu te me'ē ke. Ame'ē mokōi rehe amō hendu katu te rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe hendu katu, ame'ēja saka — aja Jesu pandu parise ta pe. (“Ne namō ixo ame'ē ta rehe ipy'a katu ta me'ē te'e” aja Jesu pandu rahā: “Upa amō ta rehe ipy'a katu ta me'ē te'e” aja mujekwa katu.)

Kirisutu rehe har Jesu pandu

(Mak 12.35-37; Ruk 20.41-44)

⁴¹ Amō parise ta j'ar uwyr. Arahā kuja Jesu pandu ngā pe:

⁴² —Kirisutu rehe har, myja me'ē pekwa my? Awa rainō ke a'e my? Myja ehe har pekwa my?

—Ndawi rainō ke a'e, aja ehe har jakwa — aja parise ta pandu.

⁴³ Jesu pandu:

—A'e tŷ. Awa a'e tī. A'erehe Ndawi rainō ke a'e. Amō we tī. Tupā'a mujekwa ame'ē ke Ndawi pandu: “Ihēma'e sawa'e te” aja Kirisutu pe. (Aja rahā, Tupā a'e tī.) Kuja Ndawi pandu:

⁴⁴ “Ihēma'e sawa'e te pe sawa'e te pandu:

'Se ihē rake ewapyk eī. (Aja rahā, katu te ame'ē ke nde, aja amujekwa.) Ne ruwajan ta ke ihē amuputu'u ta.

Ame'ē ym rahā we, se ewapyk eī.

Nde rehe a'eta hendu ym rahā we, se ewapyk eī tī " aja Ndawi pandu.

⁴⁵ — "Ihēma'e sawa'e te" aja Ndawi pandu. Aja rahā, Kirisutu riki ima'e sawa'e te aja mujekwa katu. (Aja rahā, a'e Tupā tī, aja Ndawi ukwa katu tī.) Aja jō ym. A'e riki hainō ke tī. (Aja rahā, awa a'e tī, aja mujekwa tī) — aja Jesu mujekwa.

⁴⁶ Jesu pe marā ka ym je'ēha ke amō mujywyriha. A'engi ma'e ke amō ta pandu ym ipe.

23

Ma'e ke parise ta ma'ema'e, ame'ē rehe har

(Mak 12.38-39; Ruk 11.43; Ruk 11.46; Ruk 20.45-46)

¹ Heta ngā pe Jesu pandu. Jumu'eha ta pe pandu tī:

² — Moise mupinim, ame'ē ke Moise je'ēha mu'e ame'ē ta mujekwa ngā pe. Parise ta aja tī. Mujekwa ngā pe tī. ³ A'erehe a'eta mujekwa ame'ē ke rehe pehendu katu ta me'ē te'e. Ame'ē ta mu'e, aja pema'ema'e katu tī. Kuja jō anī. Parise ta aja pema'ema'e ym. A'eta mujekwa, aja a'eta ma'ema'e ym. Mokōi ukwaha aja a'eta ixo. ⁴ A'eta mu'e ame'ē ke kuja pandu: "Mā peja jande jamu'e ame'ē ke pema'ema'e katu" aja riki. Ame'ē riki mā hātā te hū ma'eha. Ame'ē riki ma'e puhī ame'ē ke xupe pe hupir raho, ame'ēja saka. "Pehē namō jama'e ta. Pehē rehe japy'a katu" aja pandu ym te parise ta. (Aja rahā: "Pehē namō pehēma'e puhīha ke jahupir ta" aja pandu ym te ta. Katu ym aja.) ⁵ Ma'e ke parise ma'e ixo rahā, ame'ē ke rehe amō ta usak. Ame'ē ke a'eta putar katu. Amō ta usak rahā: "Mā! Pehē katu" aja amō ta pandu naī. Amō we tī. Tupā je'ēha ke paper rehe a'eta mupinim. Ame'ē ke mupu'a, pe, ijywa rehe pukwar. Ipykā pyter pe pukwar tī. Tiha ame'ē ke pukwar. (Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu, aja ukwaha naī.) Kamixa apyr rehe iham pukwar tī. Puku ame'ē ke pukwar. (Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu, aja ukwaha naī.) ⁶ Ngā mi'u matyriha ke amō mujā rahā, kapitā keruhū rake jō a'eta wapyk tar katu. Kapitā ta jupe. Jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe oho rahā, kapitā ta rake jō a'eta wapyk tar katu tī. "Jande katu te ame'ē ke jande" aja mujekwa tar katu naī. ⁷ Muhepyha renda rupi wata ixo rahā: "Sa'e ta! Ko pexo. Katu pehē" aja amō ta pandu. Ame'ē ke putar katu tī. A'eta pe amō ta pandu: "Ngā mu'eha pehē" aja a'eta putar katu tī.

⁸ — Pehē anī. Ihēma'e jumu'eha ta ke pehē. Pehē pe: "Ngā mu'eha pehē" aja mā peja amō ta pandu ym ta me'ē te'e. Pehē riki pehē mu pehē juehe, a'erehe pehē pe: "Ngā mu'eha pehē" aja mā peja pandu ym. Peteī riki pehēma'e mu'eha. (Ihē ame'ē.) ⁹ Kome'ē ywy keruhū pe har pe: "Ihē pái keruhū" aja pepandu ym ta me'ē te'e tī. Peteī riki pehē pái keruhū. Ywa pe har jō riki ame'ē, a'erehe ywy pe har pe pepandu ym: "Ihē pái keruhū." ¹⁰ Pehē pe: "Ihēma'e jar keruhū" aja mā peja amō ta pandu ym ta me'ē te'e. Peteī riki pehēma'e jar keruhū. Kirisutu jō riki pehēma'e jar keruhū. (Ihē ame'ē.) ¹¹ Pehē pyter ngi har peteī riki katu te ame'ē ke aja putar rahā, mā peja amō ta rehe te'e paraky aja ixo. ¹² "Katu te" aja amō ukwa jupe rahā: "A'e katu ym" aja Tupā ukwa. "Katu ym ihē" aja amō ukwa jupe rahā: "A'e katu" aja Tupā ukwa — aja Jesu pandu.

Parise ta riki mokōi ukwaha reko ame'ē ta ke, aja Jesu pandu

(Mak 12.40; Ruk 11.39-42; Ruk 11.44; Ruk 11.52; Ruk 20.47)

¹³ A'e pandu tī:

— Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Mā pehē ke Tupā mupyrara ta. Parise ta! Pehē ke aja tī. Tupā mupyrara ta tī. Upa pehē riki mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē. "Ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja Tupā pandu. Parise ta! Pehē anī. Ame'ē ke peputar ym. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Pehē aja tī. Peputar ym tī. Amō ta anī. Putar katu. Ame'ē ta ke pemuka'u te'e, a'erehe Tupā kotyhar ta aja muruwak ym. Ame'ē ta pe: "Anī. Pemuruwak ym" aja pepandu. Katu ym aja. Mā pehē ke Tupā mupyrara ta.

¹⁴ — [Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Parise ta! Mā mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē! Te'e peje'ē, pe, ixawa'e manō ame'ē rok ke pejo'ok te'e ingi. A'engi te'e pejo'okiha ke amō ta ngi pemukanim tar katu, a'erehe i'i we Tupā namō pepandu pandu tipe. Aja rahā, katu ame'ē ta ke pehē aja amō ta ukwaha naī. Mā pehē ke Tupā mupyrara ta. Amō ta 'ar koty te we pehē ke mupyrara ta.]

¹⁵ — Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Parise ta! Mā upa pehē riki mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē! Upa katu te ma'e ke pema'e, aja peteī jundēu awa ym ame'ē ke pehē kotyhar aja pemuruwak. Upa pemuruwak rahā, pehē 'ar koty te we a'e riki mupyraraha renda pe oho ta ame'ē ke a'e. (Pehē 'ar koty te we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ke apo 'y. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta ame'ē ke a'e.) Mā pehē johu Tupā mupyrara ta.

¹⁶ — Parise ta! Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Pehē johu riki eha ym te ame'ē ta aja pehē.

Pe, amō ta ke pehykī peraho pexo. Kuja pemu'e:

“Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe itatawa ihī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihē apandu. A'erehe apandu ame'ē ke ihē ama'e ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā, itatawa rehe har pandu. A'erehe ame'ē panduha ke a'e ma'e te ta, aja pekwa. Anī. Jumu'eha renda keruhū jō pepandu rahā, amō koty pemu'e. Itatawa pandu ym. Kuja amō pandu:

“Tupā rehe jumu'eha renda keruhū pehī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihē apandu. A'erehe apandu ame'ē ke ihē ama'e ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā, itatawa rehe har pandu ym. A'erehe ame'ē panduha aja amō ma'e ta nahā my? Ma'e ym ta nahā my? Ukwa ym awa, aja pekwa. Aja pemu'e. Mā katu ym pemu'eha. ¹⁷ Mā! Eha ym te ame'ē ta aja pehē! Ma'e riki katu te my? Itatawa riki katu te my? Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū riki katu te my? Pesarahā! Jumu'eha renda keruhū riki katu te tiki. Ame'ē riki itatawa ke mukatuha, ame'ēja saka, a'erehe itatawa 'ar koty te we jumu'eha renda keruhū katuha. ¹⁸ Kuja pemu'e tī:

“Myrape 'ar pe ma'e hymba ke hany, Tupā pe. Ame'ē ke pekwa, a'erehe jete katu te atu apandu. Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa katu.

—Aja pandu rahā, hymba rehe har pandu. A'erehe ame'ē panduha aja amō ma'e te ta, aja pekwa. Aja pemu'e. Myrape jō pandu rahā, anī. Ma'e ym ta nahā my. Ukwa ym awa. Kuja amō pandu:

“Myrape 'ar pe ma'e ke hany. Ame'ē myrape pehī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu apandu. A'erehe ihē apandu ame'ē ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa katu tī.

—Aja pandu rahā, hymba rehe har pandu ym. A'erehe ame'ē panduha aja amō ma'e ta nahā my? Ma'e ym ta nahā my? Ukwa ym awa, aja pekwa. Aja pemu'e. Mā katu ym pemu'eha. ¹⁹ Mā! Eha ym te ame'ē ta aja pehē. Ma'e riki katu te ame'ē ke my? Tupā pe hymba ke hany ame'ē ke katu te my? Myrape riki katu te ame'ē ke my? Pesarahā! Myrape riki katu te. Ame'ē riki ma'e hymba ke mukatuha, ame'ēja saka. ²⁰ A'erehe:

“Myrape 'ar pe ma'e ke hany, ame'ē myrape pehī, aja pekwa, a'erehe jete katu te atu ihē apandu. Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā, upa myrape 'ar pe moī, ame'ē ke pandu. Myrape ke amō pandu tī. A'erehe ame'ē panduha aja amō ma'e ta me'ē te'e. ²¹ Pe, amō pandu:

“Tupā rehe jumu'eha renda keruhū pehī, aja pekwa. A'erehe jete katu te atu ihē apandu. Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa tī.

—Aja pandu rahā: “Tupā pete'e ixo, aja pekwa” aja pandu, ame'ēja saka. Tupā riki jumu'eha renda keruhū pe ixo, ame'ēja saka. Pe, jumu'eha renda keruhū ke amō pandu tī. A'erehe ame'ē panduha aja amō ma'e ta me'ē te'e tī. ²² Pe, amō pandu:

“Ywa pehī, aja pekwa, a'erehe jete katu te atu ihē apandu. A'erehe ihē apandu ame'ē ke ihē ama'e katu ta” aja pekwa katu tī.

—Aja pandu rahā, ywa pe Tupā ihī, aja amō ukwa. Wapyka ngi je'ēha mondo mondo, aja ukwa tī. A'erehe aja pandu rahā, ame'ē panduha aja ma'e ta me'ē te'e.

²³ —Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Parise ta! Mā! Mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē! Pehēma'e kupixa ngi ta'yr mi ma'e ke Tupā pe peme'ē me'ē. Pehē mi'u muhemykiha ke peme'ē. Ky'in. Ma'ero muhe'ē ame'ē ke. Aja peme'ē me'ē. Katu ame'ē. Amō we anī. Moise je'ēha katu te ame'ē ke rehe pehendū ym. Katu ame'ē ke amō ta pe pema'e ym. Amō ta rehe peyrara ym pesak. Mā! Kuja riki katu te me'ē ke. Ma'e ke pepandu, aja pema'e ta me'ē te'e. Te'e peje'ē ym. Katu ame'ē ke amō ta pe pema'e ta me'ē te'e tī. Amō ta rehe peyrara pesak ta me'ē te'e tī. Pehēma'e ta'yr mi Tupā pe pemujywr ta me'ē te'e tī. Mā! Upa aja pema'e ym. A'erehe pehē ke Tupā mupyrara ta. ²⁴ Eha ym te ame'ē ta aja pehē. Pe, amō ta ke pehykī peraho aja saka. Pehē pekwha ke pemu'e, a'erehe pehykī peraho aja saka. Moise je'ēha ta'yr te mi, ame'ē ke rehe pehendū katu. Moise je'ēha katu te ame'ē ke rehe pehendū ym. Katu ym aja.

²⁵ —Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Parise ta! Mā! Mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē. Kūi soroka ke pejuhyk katu. Ita rekūi ra'yr soroka aja tī. Soroka ke pejuhyk tī. Jywī pe anī. Upa ma'e ka'u te'ēha pehī. Ame'ēja saka pehē. Pehē pejahuk riki. Soroka jō pekutuk katu. Pehē py'a pe upa ma'e peka'u te'ēha pehī, ame'ēja saka. (Pehē py'a juhyk ym, aja pexo.) Amō tama'e ke pemukanim peraho. Ame'ē namō pexo. Katu ym aja. Amō ta rehe pekyty'ym tī. Mā! Pehē ke Tupā mupyrara ta. ²⁶ Parise ta! Eha ym te ame'ē ta aja pehē! Jywī ke pekutuk py, aja pexo. (Aja rahā, pehē py'a juhyk, aja pexo ta.) Aja rahā, soroka xi'a ym ta tī, aja pexo tī. Pehē py'a pe ma'e katu ame'ē ke pekwa pekwa pexo. Aja rahā, upa juhyk, ame'ē ta aja pexo ta tī.

²⁷ —Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Parise ta! Mā! Pehē ke Tupā mupyrara ta! Mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta aja pehē tī.

Kangwerupa pe ita ke amō mupu'am. "Ko kangwerupa" aja mujekwa. Ame'ē ke amō mutuwy. Amō usak rahā, katu aja ukwa. Ywy jywī pe ixangwer heta ihī. Inēha pehī tī. ²⁸ Aja saka riki pehē. Pehē rehe amō usak rahā, katu, aja ukwaha naī. (Kangwerupa pe ita pehī, ame'ēja saka.) Pehē py'a riki upa peka'u te'eha ihī. (Ywy jywī pe ixangwer pehī, ame'ēja saka.) Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē — aja Jesu pandu.

Parise ta ke Tupā mupyrara ta, ame'ē rehe har

(Ruk 11.47-51)

²⁹ A'e pandu tī:

—Moise je'ēha mu'e me'ē ta! Parise ta! Pehē katu te aja pekwha pehē jupe! Anī. Jaxer ame'ē ta ke pehē! Mā! Pehē ke Tupā mupyrara ta! Mokōi pekwha namō pexo ame'ē ta ke pehē. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta kangwer 'ar pe ngā ukwaha pemupu'am. Ita ke pemupu'am. Ymanihar katu ame'ē ta kangwer 'ar pe ngā ukwaha pemupu'am tī. Ngā harāi ym, ame'ē ukwaha ke. Ame'ē ke pemukatu. Aja rahā, ngā pandu: "Mā! Katu te" aja. ³⁰ Pe, pepandu: "Jande ramūi namō jaxo ta tipe rahā, a'eta ma'e, aja jama'e ym ta tipe. Ymanihar ta aja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke jajukwa ym ta tipe tī" aja pepandu. ³¹ Mā! Aja rahā, jukwaha ta rainō ta ke pehē, aja pepandu. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke pehē ramūi ta jukwa. Ame'ē jukwaha ta rainō ta ke pehē. (Aja rahā, ame'ē ta aja pema'e ta tī, aja pepandu.) ³² Pehē ramūi ta aja tapijar te'e we ma'e peka'u te'eha ke pema'e apo tī. Mā peja pehē ramūi ma'eha ke pemumbarahā! Ihē riki Tupā je'ēha apandu, ame'ē ke ihē tī. Ihē ke pejukwa ta. Aja rahā, pehē ramūi ta ma'eha ke pemumba ta tī, aja ta tī.

³³ —Mbói aja pehē tī! Mbói ra'yr aja pehē tī! Amō ke mbói ahy su'u rahā, mahy, aja amō ta ixoha ke pemujaxer riki. Katu ym aja. Mupyrara renda pe pehē ke Tupā mupyrara ta. Marā ka ym pehemīha.

³⁴ —Ko apandu pehē pe. Pehē koty Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke ihē amondo ta. Ukwā katu ame'ē ta ke ihē amondo ta tī. Tupā je'ēha mu'e ame'ē ta ke ihē amondo ta tī. Ame'ē ta ngi har amō amō ke pejukwa ta. Amō ta ke myra ngā mupia ame'ē ke rehe pejukwa ta tī. Amō ta ke jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe pemupirok hū ta tī. Hok ngi amō ta ke pemujan ta pemondo. Amō amō ok ta rupi pemujan ta pemondo. ³⁵⁻³⁶ Aja rahā, pehē ke Tupā mupyrara ta. Yman katu ame'ē ta ke amō ta jukwa. Ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Pehē riki upa katu te ame'ē mupyrara ke pepyhyk ta. Ambēu riki katu ame'ē ke a'e. A'e ke amō jukwa. A'engi amō amō heta katu ame'ē ta ke pehē

ramūi ta jukwa. Pe, a'ejōhar Sakari rehe uhyk. A'e ke pejukwa tī. Mbaraki ra'yr ke a'e. Aja upa katu te jukwa ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē mupyrara ke pehē aja amō ta pyhyk ta tī. Pehē ke Tupā mupyrara ta. Ko jeterha te apandu pehē pe. Yman katu ame'ē ta ke amō ta jukwa. Upa katu te ame'ē jukwaha mupyrara ke pehē aja ame'ē ta pyhyk ta tī — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe Jesu pandu. Parise ta pe pandu tī.

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kapy katu te ame'ē ke ihē. Myrape ihī tī. Ame'ē mokōi pyter pe Sakari ke amō jukwa. Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, ame'ē myrape 'ar pe hymba ke hapy. (A'ep ixo rahā, a'e ke jukwa ym ta me'ē te'e. Anī. Jukwa riki. Katu ym aja.)

Jerusarē ok ta pe har ta rehe Jesu ipy'a katu

(Ruk 13.34-35)

³⁷ Jesu pandu tī:

—Mā! Jerusarē ok ta pe har ta! Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke pejukwa. Tupā muwyr ame'ē ta ke ita pe pejapi. Aja pejukwa. Pehē rehe ihē jywa ke ihē amaman tar katu tipe. Sapukāi ra'yr ta ke ipyoyw ty pe imāi moī. Aja saka pehē rehe ihē apy'a katu tipe. Anī. Peputar ym ihē ke. ³⁸ A'erehe pehēma'e Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke ngā hijar ta oho. (A'ep jy'ar ym te ta ngā tī.) ³⁹ Ko apandu pehē pe. Apo har ihē rehe pesak ym te ta. "Jandema'e sawa'e te je'ēha rupi tur ame'ē rehe mā peja Tupā usak katu" aja pepandu rahā jō, ihē rehe pesak ta tī — aja Jesu pandu.

24

Tupā rehe jumu'eha renda keruhū ke amō ta mujaxer ta

(Mak 13.1-2; Ruk 21.5-6)

¹ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi Jesu uhem oho. Uhem ixo rahā, jumu'eha ta pandu ipe:

—Esarahā! Mā! Katu jumu'eha renda keruhū ke — aja ipe.

² Jesu pandu:

—A'e tī. Pesak katu ehe apo. Yman rahā nixói ta. Ko apandu pehē pe. Peme'ē ke amō ta upa mujaxer ta kī. Ita mokōi mokōi ihī ym te ta. Upa katu te ita ke amō ta ombor ta. Aja rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha keruhū muhāi ta — aja jumu'eha ta pe.

Ngā mupyrara ame'ē rehe har

(Mak 13.3-13; Ruk 21.7-19; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 2.19; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-16)

³ Jumu'eha renda keruhū ngi uhem rahā, ywy'ā 'ar pe jupir oho. Ywy'ā rer Oriwéi ty. A'ep Jesu wapyk uī. Pe, amō ta nixói rahā, jumu'eha ta jō pandu uwyr ipe. A'eta pandu:

—Myja rahā, ita mokōi mokōi ihī ym ta my? Emujekwa jande pe. Ma'e uhyk rahā, nde erejywyr ta, aja jakwa ta my? Ma'e uhyk rahā, 'ar rehe angaha uhyk ta, aja jakwa ta my tī? — aja Jesu pe.

⁴ A'e pandu:

—Pesak katu kŷ! Mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym. ⁵ Heta uwyr ta. “Jesu je'ēha rupi ihē ajur” aja pandu te'e ta. “Ko Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē” aja pandu te'e ta tī. Pe, heta ngā ke a'eta muka'u te'e ta. ⁶ Jumai ha tyapuha ke pehendū ta. “Paite amō ta jumai ixo” aja pehendū ta tī. Pemukahem ym ingi. Aja jumaiha uhyk ta. Uhyk rahā, 'ar rehe angaha uhyk ym we rī. ⁷ Amō amō wyy pe har ta jumai mai ta ngā juehe. Kapitā keruhū riki amō kapitā keruhū namō jumai mai ta. Amō amō wyy pe ngā mi'u nixōi te ta. Amō amō wyy katak hū ta. ⁸ Upa aja riki ahy py, ame'ēja saka. Kūjā imembyr u'ar tate rahā, ahy py. Aja ahyha mangaha riki. I'i we rahā, ahy te ta. (Aja rahā, amō we mupyraraha uhyk ta, aja mujekwa katu.)

⁹ —'Ar rehe angaha uhyk ym rahā we pehē ke amō ta pyhyk ta. Sonda ta koty pehē ke mondo ta. Pehē ke a'eta mahy ta. Pehē ngi har amō amō ke a'eta jukwa ta tī. Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rehe ngā parahy ta. Putar ym ta tī. ¹⁰ Arahā, ihē rehe jurujar katuha ke heta hijar ta. Pe, ame'ē ta sonda ta pe pandu ta: “Pehī. Peme'ē riki Jesu kotyhar ta ke tī. Pepyhyk peho” aja. Ame'ē ta parahy ta ngā juehe tī. ¹¹ Pe, heta Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ran uwyr ta. Heta hū ngā ke ame'ē ta muka'u te'e hū ta. A'erehe ihē rehe jurujar katuha ke hijar ta. ¹² Ma'e kau' te'eha ke i'ar koty te we ohoho. Pe, Tupā rehe ipy'a katuha hijar hijar ta oho. ¹³ Pe, a'ejōhar rehe tapijar te'e we ihē rehe jurujar katu rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. ¹⁴ Tupā koty ipy'a ke amō muruwak rahā, ame'ē pe: “Ihē kotyhar ke nde” aja Tupā pandu ta. Ame'ē myrandu katu ke kome'ē wyy keruhū rupi ihē kotyhar ta pandu pandu ta oho. Upa ngā hendu ta. Aja rahā jō 'ar rehe angaha uhyk ta — aja Jesu mujekwa.

*Ahyha keruhū ngā rehe uhyk ta
(Mak 13.14-23; Ruk 21.20-24)*

¹⁵ 'Ar rehe angaha uhyk ta, ame'ē rehe har Jesu pandu tī:

—Ma'e jaxer ai te ame'ē rehe pesak ta tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo ta. Kapy katu te ame'ē pe ixo ta. Ame'ē rehe har Ndanie mupinim yman. A'e riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e tī. [Kome'ē paper rehe amō usak rahā, mā peja ekwa katu exo.] ¹⁶ Ame'ē jaxer ai te ame'ē rehe ngā usak rahā, mā peja wyy'ā koty kanim

ujan oho. Jundēi wyy pe har ta kanim ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.)

¹⁷ —Hokupe' ar pe amō ixo rahā, mā peja hok wyr pe ima'e ke pyhyk ym oho. (I'i pyta ym.) Pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁸ Kupixa pe amō paraky ixo rahā, mā peja hok pe jywyr ym oho. Kamixa pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.)

¹⁹ —Ame'ē 'ar rahā, ipusu pe imembyr ixo, ame'ē ta pyrara ta ixo. (Marā ka ym pahar ujaniha.) Imembyr pe kamby me'ē, ame'ē ta pyrara ta ixo tī. (Marā ka ym pahar ujaniha.) ²⁰ Tupā namō pepandu katu: “Aman ndy'ar rahā anī. (Aman heta rahā, jande jajan tar ym)” aja. Kuja tī. “Jundēu awa tama'e putu'u 'ar rahā anī. (Arahā jundēu awa ta wata ym riki)” aja Tupā namō pepandu. ²¹ Ame'ē jaxer ai te ha 'ar rahā, ngā pyrara te hū ta. Arahā jō pyrara te hū ta. Aja pyraraha ke amō ukwa ym riki. Kome'ē wyy keruhū Tupā mujā ame'ē ngi har, aja pyrara te ha nixōi. Pe, yman rahā, aja uhyk ym ta tī. Arahā jō pyrara te hū ta ngā.

²² —Arahā jō aja ahyha keruhū 'ar ke Tupā muheta ym. Aja ym rahā, nixōi te ta awa. Upa manō ta. Tupā kotyhar ta ixo. A'erehe ahyha keruhū 'ar ke a'e muheta ym ta. ²³ Pe, pehē pe amō pandu: “Pesarahā! Kirisutu kotete ixo” aja. Ame'ē rehe pejurujar ym. Amō pandu: “Pesarahā! Kirisutu paite ixo” aja. Ame'ē rehe pejurujar ym tī. ²⁴ Kirisuturan uhyk ta. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ran uhyk ta tī. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e ta tī. Aja Tupā kotyhar ta ke muka'u te'e tar katu. ²⁵ Pehendu katu! Aja uhyk ym rahā we, pehē pe upa ihē apandu. Upa ihē amujekwa ko. ²⁶ Pe, amō ta pandu ta pehē pe. “Pesarahā! Awa nixōi te ame'ē pe a'e ixo” aja. Ame'ē rehe pejurujar ym. (A'ep peho ym.) Amō pandu: “Peaite a'e kanim ixo” aja. Ame'ē rehe pejurujar ym tī.

²⁷ —Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Yman rahā, ihē ajywyr ajur rahā, upa ngā ukwa katu ta. Tupā pirāha muwera rahā, warahy uhemihā koty ixo ame'ē ta ukwa katu. Warahy u'ariha koty ixo ame'ē ta ukwa katu tī. Upa katu te awa ta ukwa katu. Aja ihē ajywyr ajur rahā, upa katu te awa ta ukwa katu ta tī. ²⁸ Pesarahā! So'o inem ame'ē ke pehī rahā, pahar xumukape ukwa katu. (Pe, j'y'ar oho ehe.) Aja ihē ajywyr ajur rahā, upa katu te awa ta ukwa katu te ta tī — aja Jesu pandu.

*Jesu jywyrriha rehe har
(Mak 13.24-27; Ruk 21.25-28; 2 Tesaron 1.7; 2 Petu 3.10; Apokarip 1.7)*

²⁹ A'e pandu tī:

—Ame'ē ahyha keruhū 'ar upa rahā, amō we māte ma'e uhyk ta. Warahy uwe ta. Jahy

wera ym ta tí. Ywa ngi jahy rata u'ar u'ar ta tí. Ywa pe ihí ame'ë ke Tupã mukatak hũ ta. ³⁰ Ame'ë upa rahã, ihê ajywyriha ukwaha ke ywa pe ihê amõ ta. Awa ihê tí. Tupã je'ëha rupi ajur. Ywa takãxiha 'ar pe ihê ajywyri ta ajur. Tupãma'e pyrãtãha namõ ajur ta. A'e katu te ha namõ ajur ta tí. Pe, ihê rehe kome'ë ywy keruhũ pe har ta usak rahã, jixi'u ta. ("Jande ke mupyrara ta apo" aja ukwa, a'erehe jixi'u ta.) ³¹ Tupãma'e jumi'a keruhũ tyapu ta. Tupã riki ima'e je'ëha rahoha ta ke muwyr ta. Upa katu te kome'ë ywy keruhũ rupi muwyr ta. Pe, upa katu te Tupã kotyhar ta ke a'eta mujy'ar ta — aja Jesu pandu.

Jesu jwyriha ke ma'eywa'y mujekwa ta ngã pe

(Mak 13.28-31; Ruk 21.29-33)

³² A'e pandu tí:

—Ihê ajywyriha ke ma'eywa'y mujekwa ta pehê pe. Sik'y ke. Hãkã rehe hokyr uhem rahã, warahy haku tate, aja pekwa. ³³ Aja ihê ajywyriha riki. Ihê apandu ramõ, ma'e warahy uwe. Ma'e jahy rata ta katak. Upa aja pesak rahã, ihê riki ajywyri tate, aja pekwa katu ta tí. (Hãkã rehe hokyr uhem, ame'ëja saka.) ³⁴ Pesarahã! Apandu katu pehê pe. Amõ ihê kotyhar ta pyrara hũ ta ixo. Upa aja me'ë uhyk ta kÿ. Manõ ym ta rí. Upa usak ta. (Aní. Tapijar te'e we ihê rehe jurujar katu ta rí.) ³⁵ Ywa upa kanim ta. Kome'ë ywy keruhũ upa kanim ta tí. Ihê apandu ame'ë ke aní. Ame'ë ke kanim ym te ta. (Aja ihê je'ëha rehe jurujar katu ame'ë ta tapijar te'e we ixo ta kÿ.) Apandu, aja me'ë upa katu te uhyk ta kÿ — aja Jesu pandu.

Myja rahã Jesu jwyri ta my?

(Mak 13.32-37; Ruk 12.35-40; Ruk 17.26-30; Ruk 17.34-36; 1 Tesaron 5.2-3; 2 Petu 3.1-15)

³⁶ A'e pandu tí:

—Myja rahã, ihê ajywyri ta my? Ma'e wera rahã, ajywyri ta my? My warahy rahã, ajywyri ta my? Ame'ë ke ukwa ym awa. Ywa pe ixo Tupã je'ëha rahoha ta ukwa ym tí. Ihê riki akwa ym tí. Ihê pái jõ ukwa katu. ³⁷ Awa ihê tí. Tupã je'ëha rupi ajur. Ihê ajywyriha riki kuja. Yman Noe ixo. Arahã aja saka tí. ³⁸ Y keruhũ upa ngã ke jukwa. Kuja riki. Y keruhũ uhyk tate rahã, aja te'eha ngã ixo. Amõ ta kekar oho. Pe, so'o ke jukwa rahã, ame'ë ke u'u riki. Sawa'e ta kÿja ta ke pyhyk. Kÿjã ta sawa'e ta ke pyhyk tí. Aja te'e ngã ixo. Jarusu keruhũ pe Noe ixo ym rahã we, aja te'e ngã ixo. ³⁹ Y keruhũ uhyk ta, aja ngã harõ ym. Pe, y keruhũ uhyk rahã, upa katu te y jukwa. Aja ihê ajywyri rahã, ngã harõ ym rahã, ihê ajywyri ta. Awa ihê tí. Tupã je'ëha rupi ajur.

⁴⁰ —Ihê ajywyri rahã, kuja ta tí. Kupixa pe mokõi sawa'e ta paraky ixo. Petei pyta

ta a'ep. Amõ ke Tupã je'ëha rahoha ta raho ta. ⁴¹ Paratu rok pe mokõi kÿjã ta paraky u'am. Petei pyta ta a'ep. Amõ ke Tupã je'ëha rahoha ta raho ta. ⁴² A'erehe pesak katu pexo. Peta kÿ. Ihê ajywyriha angaha ke pekwa ym. A'erehe pesak katu pexo. Ihê riki pehẽma'e sawa'e te. ⁴³ Ma'e mukanĩha uwyr ame'ë ke ok jar ukwa rahã, ukwer ym ta tipe. Harõ ta tipe. Hok pe mukanĩha ixo tate rahã, a'e ke ok jar mujan ta tipe mondo. ⁴⁴ A'erehe pesak katu pexo. Peta kÿ. Peharõ ym pexo rahã, ihê ajywyri ta. Awa ihê tí. Tupã je'ëha rupi ajur — aja Jesu pandu.

Miasu katu me'ë ke. Katu ym ame'ë ke tí.
(Ruk 12.41-48)

⁴⁵ (Miasu katu ame'ë ta aja ixotyhar ta ixo ta me'ë te'e tí. Aja Jesu mu'e tar katu.) A'erehe a'e pandu:

—Myja me'ë miasu riki ukwa katu ame'ë ke my? Myja me'ë miasu riki ijar pandu ame'ë ke ma'ema'e katu my? Ko apandu ta. Amõ miasu pe ijar pandu: "Amõ miasu ta rehe esak esak katu exo. Myahy rahã, a'eta mi'u ke eme'ë me'ë katu a'eta pe" aja ijar. Pe, ijar paxia oho. ⁴⁶ Pe, ijar pandu, aja miasu ma'ema'e ixo. Hok pe jwyri rahã, ame'ë ke rehe ijar usak. Aja rahã, ame'ë miasu hury katu ta. ⁴⁷ Pesarahã! Ihê apandu pehê pe. Ame'ë miasu pe kuja ijar pandu ta: "Katu ame'ë ke nde. Upa katu te ihẽma'e ke rehe nde eresak eresak katu ta apo 'y' aja ta.

⁴⁸ —Aja ym rahã, katu ym. Miasu katu ym ame'ë ke rahã, kuja jupandu jupe: "Ihê jar pepaite oho. Yman rahã jwyri ta" aja jupe. ⁴⁹ Pe, amõ miasu ta ke a'e nupã nupã ta. Pe, jaxer ame'ë ta namõ ma'e ke a'e u'u hũ ta uí. Kawí ngi ka'u, ame'ë ta namõ u'u uí. Ka'u tí. ⁵⁰ Pe, ijar rehe harõ ym rahã, ame'ë wera rahã, ijar jwyri ta. "Apo jwyri ym we ta rí" aja pandu rahã, pahar ijar jwyri ta. ⁵¹ Ame'ë miasu jaxer ame'ë ke ijar pirok hũ te ta. Mokõi ukwaha ta ke amõ ta mupyrara hũ, aja ame'ë miasu ke ijar mupyrara hũ ta tí. (Ahy te hũ,) a'erehe jixi'u hũ ta. (Ahy te hũ,) a'erehe hã ke su'u su'u ta tí — aja Jesu pandu. (A'erehe miasu katu aja Jesu jwyriha rehe ixotyhar ta harõ katu ta me'ë te'e tí.)

25

Jande popa kÿjãta ta rehe har

¹ Jesu pandu tí:

—Ihê ajywyri rahã, kuja riki Tupã ma'eha. Awa riki inamõ ixo ta my? Awa riki inamõ ixo ym te ta my? Ame'ë ke amujekwa ta. Kuja. Amõ rahã, jande popa kÿjãta ta ixo. Pytan rahã, araparin ke kÿjãta ta raho. Sawa'e jumendar ame'ë rehe usak oho. ² Awa po wajar peteihar upa kÿjãta ta ukwa katu ame'ë ta ke. Amõ awa po wajar peteihar upa aní. Ukwã katu ym riki. ³⁻⁴ Awa

po wajar peteihar upa kūjātāi ta riki ukwa katu ame'ē ta ke a'eta. A'erehe araparin raho rahā, amō hyru pe tykwer tyryhem raho. Amō kūjātāi ta anī. Ukwa katu ym ame'ē ta ke a'eta. A'erehe araparin raho rahā, amō hyru pe tykwer raho ym.⁵ Sawa'e jumendar ame'ē ke pyta we rī. Uhyk ym we rī. I'i hū pyta. A'erehe kūjātāi ta pyhy'i hū. Pe, ukwer tī.

⁶ —Pytun pyter pe amō pandu: “Petur. Sawa'e jumendar ta ame'ē ke petur. Peho. Pesak pehorahā!” aja riki. ⁷ Upa kūjātāi ta upak. Pe, araparin hapy tī. ⁸ Pe, kūjātāi ukwa katu ame'ē ta pe amō ta pandu. Ukwa katu ym ame'ē ta pandu: “Jandema'e araparin uwe tate. Jande pe tykwer pemuwyr we mi” aja. ⁹ “Anī. Pehē pe jame'ē rahā, jandema'e uwe ta tī. Upa jande pe uhyk ym tykwer. Muhepyha renda pe pejo'ok peho” aja ukwa katu ame'ē ta pandu.

¹⁰ —A'erehe ukwa katu ym ame'ē ta jo'ok oho. A'eta nixói rahā, sawa'e jumendar ame'ē ke uhyk uwyr. Awa po wajar peteihar upa kūjātāi riki araparin hapy, aja ixo. Pe, sawa'e namō ixo oho. Ngā mi'u matyr ame'ē rehe ixo oho. Huryha rehe ixo katu. Upa ixo rahā, hukwen ke amō kynda katu.

¹¹ —I'i rahā amō kūjātāi ta uhyk uwyr tī. “Sa'e! Hukwen epirar jande pe” aja riki. ¹² “Anī ta. Pehē ke ihē akwa ym” aja sawa'e jumendar ame'ē ke pandu — aja Jesu pandu.

¹³ A'e pandu tī:

—Aja riki ihē ajywyriha. Myja rahā, ihē ajywyr ta my? Ame'ē ke pekwa ym. My warahy rahā, ihē ajywyr ta my? Ame'ē ke pekwa ym tī. A'erehe pesak katu kŷ. Peharō katu pexo — aja jumu'eha ta pe.

Mahapyr miasu ta ame'ē rehe har
(Ruk 19.11-27)

¹⁴ Jesu pandu tī:

—Ihē apandu ame'ē ke ihē kotyhar ta ma'ema'e katu rahā, ma'e katu ame'ē ke ihē ame'ē me'ē ta a'eta pe. Ame'ē rehe har amujekwa ta apo. Kuja riki. Amō sawa'e ixo. Pepsaite paxia tate rahā, miasu ta pe a'e pandu: “Upa ihēma'e ke rehe pesak” aja. ¹⁵ Pe, tamatarer ke a'e me'ē me'ē. Amō miasu pe 5.000 itatuwyr tamatarer me'ē. Amō pe 2.000 itatuwyr tamatarer a'e me'ē. Amō pe 1.000 itatuwyr tamatarer a'e me'ē. Miasu ta ma'eha ukwa katuha, aja ijar me'ē me'ē. Upa me'ē rahā, pepsaite paxia oho.

¹⁶ —Kuja, 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'ē miasu pahar oho. Ame'ē tamatarer namō muhepy hepy. Pe, muheta. Amō 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk. (A'erehe 10.000 hetaha apo 'y.) ¹⁷ Aja amō miasu tī. Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'ē ke. Tamatarer namō a'e muhepy hepy tī. Pe, muheta tī. Pe, amō 2.000 itatuwyr tamatarer ke a'e pyhyk.

(A'erehe 4.000 hetaha apo 'y.) ¹⁸ Amō miasu anī. 1.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'ē ke. Ywykwar ke a'e pykūi oho. Pe, ijarma'e tamatarer ke a'ep a'e mou. Jupyk tī.

¹⁹ —Yman rahā, miasu jar jywyr uwyr. Pe, miasu ta ma'ema'eha ke a'e ukwa ta. ²⁰ Kuja, 5.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'ē miasu uhyk py. Ijar pe 5.000 itatuwyr tamatarer ke a'e mujwyr. A'e pandu: “Sawa'e! Kuja 5.000 itatuwyr tamatarer ihē pe nde ereme'ē. Esarahā! Ko amō 5.000 itatuwyr tamatarer ke ihē apyhyk. Amuheta riki. A'erehe ko 10.000 hetaha kohī” aja ijar pe. ²¹ “Mā! Katu! Nde katu. Ihē apandu ame'ē ke nde erema'ema'e katu. Ta'yr mi tamatarer namō nde ereparaky. Apo heta ame'ē namō nde ereparaky ta. Ejur. Ihē rury katu riki. Aja nde rury katu nde erexo tī” aja ijar ipe.

²² —Pe, amō miasu uhyk uwyr tī. Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer pyhyk ame'ē ke a'e. A'e pandu: “Sawa'e! Kuja, 2.000 itatuwyr tamatarer ihē pe nde eremuwyr. Ame'ē kohī. Esarahā! Amō we 2.000 itatuwyr tamatarer ke ihē apyhyk. Amuheta riki. A'erehe ko 4.000 hetaha kohī” aja ijar pe. ²³ “Mā! Katu! Nde katu. Ihē apandu ame'ē ke nde erema'ema'e katu. Ta'yr mi tamatarer namō nde ereparaky. Apo heta ame'ē namō nde ereparaky ta. Ejur. Ihē rury katu riki. Aja nde rury katu nde erexo tī” aja ijar ipe.

²⁴ —Pe, kuja, 1.000 itatuwyr tamatarer pyhyk, ame'ē miasu uhyk uwyr tī. Pandu: “Sawa'e! Amō rehe nde erepyrara nde eresak ym ame'ē ke nde, aja akwa. Amōma'e kupixa ngi ma'e ke nde ere'u. Nde erejytym ym, ame'ē kupixa ngi. Amōma'e ke nde erematyr tī. Nde erejytym ym ame'ē ke, amō riki jytym. (Aja rahā, amō riki paraky ame'ē ke nde erepyhyk.) ²⁵ Nde ngi ihē akyje.

A'erehe nema'e tamatarer ke ywykwar pe ihē amukanim araho. Esarahā! Ko 1.000 itatuwyr tamatarer nema'e ke” aja ijar pe. ²⁶ Ame'ē ke rehe hendu rahā, ijar pandu ipe: “Mā! Nde katu ym! Jyty'ym ame'ē ke nde. Ihē ajytym ym, ame'ē kupixa pe har ma'e ke ihē a'u. Ihē ajytym ym, amō jytym ame'ē ke ihē amatyr, aja nde erekwa katu. Amō paraky ame'ē ke ihē apyhyk, aja nde erekwa katu. ²⁷ Aja rahā, tamatarer renda pe ihēma'e tamatarer ke nde eremupyta ta me'ē te'e. Aja rahā, amō ta riki ihēma'e tamatarer namō paraky ta tipe. Aja muheta ta tipe. Aja rahā, ihē ajywyr rahā, i'ar koty te we ihēma'e tamatarer muheta ta tipe” aja ijar pandu. ²⁸ Pe, amō miasu pe ijar pandu tī: “Tamatarer ejo'ok ingi. Miasu katu ym ame'ē ke ngi ejo'ok. Pe, 10.000 hetaha namō ixo ame'ē pe eme'ē. ²⁹ Ma'e ta'yr mi ame'ē namō amō ma'ema'e rahā, amō we hū amō me'ē ta ipe. Aja rahā, ima'ehū ta. Pe,

ma'e ta'yr mi ame'ë namō amō ma'ema'e ym rahā, ame'ë ta'yr mi ame'ë ke amō jo'ok ta ingi. Aja rahā, nixói te ta ima'e ke. ³⁰ Apo kome'ë miasu jaxer ame'ë ke embor eho, soroka pe. Pytuniha renda pe embor. A'ep ahy ta, a'erehe jixi'u ta. Ahy te ta, a'erehe hāi ke su'u su'u ta" aja ijar pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupā kotyhar ta ma'ema'e ta me'ë te'e tī. Ma'e ke Tupā me'ë, ame'ë namō ma'ema'e katu ta me'ë te'e tī.)

Ngā ke Jesu mupyrara ta, a'ejōhar ame'ë ke

(Apokarip 20.11-14)

³¹ Jesu pandu tī:

—Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Kapitā keruhū aja ihē ajywyw rahā, Tupā je'ēha rahoha ta ihē namō uwyr ta tī. Arahā myrape katu te ame'ë pe ihē awapyk ta aī. ³² Pe, upa katu te kome'ë ywy keruhū pe har ta ke mujy'ar ta. Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta. Ihē ruwa koty mujy'ar ta. Pe, ngā ke ihē amondo mondo ta. Se koty amō ta ke ihē amondo ta. Amō ta amō koty. Arapuharan usakiha ta aja saka. Arapuhame ta ke arapuharan ta pyter ngi mondo mondo. Aja ngā ke ihē amondo mondo ta tī. ³³ Katu ame'ë ta ke ihē jywa katu koty ihē amondo ta. Amō pyta ame'ë ta ihē jywa'ī koty ihē amondo ta. ³⁴ Ihē riki kapitā keruhū. Pe, ihē jywa katu koty i'āi, ame'ë ta pe kuja ihē apandu ta: "Pejur! Pehē riki ihē pāi ke muhury katu ame'ë ta ke pehē. Ihē pāi renda pe pexe peho. Ame'ë renda ke yman a'e mukatu. Kome'ë ywy keruhū a'e mujā rahā, ame'ë renda ke a'e mujā pehē pe tī. Apo pexe peho a'ep. ³⁵ Pesarahā! Ihē myahy rahā, ihē pe pehē mi'u peme'ë. Ihē hyngwéi rahā, y ke ihē pe peme'ë tī. Ihē rehe pesak ramō rahā, pehē rok pe ihē ke pemupyta katu tī. ³⁶ Ihēma'e mundeha nixói rahā, pehēma'e mundeha ihē pe peme'ë tī. Ihē ahy axo rahā, ihē pe puhā peme'ë katu tī. Kyndaha pe ihē axo rahā, ihē rehe pesak pejur tī" aja ihē apandu ta.

³⁷ —Aja rahā, ihē jywa katu koty i'āi ame'ë ta pandu ta. Katu ame'ë ta ke ame'ë ta. Kuja pandu ta: "Sawa'e! Myja rahā nde myahy, pe, jande mi'u nde pe jame'ë my? Jakwa ym. Myja rahā, nde nengwéi, pe, nde pe y jande jame'ë my tī? Jakwa ym tī. ³⁸ Myja rahā, nde rehe jasak ramō, pe, jande rok pe nde ke jamupyta my? Jakwa ym tī. Myja rahā, nema'e mundeha nixói, pe, jandema'e mundeha ke jame'ë nde pe my tī? Jakwa ym tī. ³⁹ Myja rahā, nde ahy nde erexo, pe, nde pe puhā jame'ë katu my? Jakwa ym tī. Myja rahā kyndaha pe nde erexo, pe, nde rehe jasak jaho my? Jakwa ym tī" aja ihē pe.

⁴⁰ —Pe, ihē apandu ta. Ihē riki kapitā keruhū. Kuja apandu ta: "Ko apandu pehē

pe. Ko ihē kotyhar ta ixo. Ihē mu ta aja riki. 'Katu ym' aja amō ta ukwaha naī. Ame'ë ta pe ma'e ke pema'ema'e rahā, ihē pe pema'ema'e katu, ame'ēja saka. A'erehe ihē pāi renda pe pehē rury katuha namō pexe peho" aja ihē apandu ta.

⁴¹ —Pe, ihē jywa'ī koty i'āi, ame'ë ta pe kuja ihē apandu ta: "Peho ihē ngi! Pehē riki Tupā mupyrara ta ame'ë ta ke pehē. Tata keruhū renda pe peho. Ame'ë tata uwe ym te ta. Ame'ë renda ke Tupā mujā. A'ep Satana ke mupyrara ta. (Ājā ramūi ke a'e.) Ame'ë renda ke tata keruhū renda. Satana kotyhar ta ke a'e mupyrara ta a'ep tī. Ame'ë renda pe peho. ⁴² Pesarahā! Ihē myahy rahā, pehē mi'u ihē pe peme'ë ym. Ihē hyngwéi rahā, y ke ihē pe peme'ë ym tī. ⁴³ Ihē rehe pesak ramō rahā, pehē rok pe ihē ke pemupyta ym tī. Ihēma'e mundeha nixói rahā, pehēma'e mundeha ke ihē pe peme'ë ym tī. Ihē ahy rahā, ihē pe puhā peme'ë ym tī" aja ihē jywa'ī koty i'āi ame'ë ta pe apandu ta.

⁴⁴ —Pe, a'eta pandu ta ihē pe: "Sawa'e! Myja rahā, nde myahy my? Pe, jande mi'u jame'ë ym nde pe my. Jakwa ym. Myja rahā, nde nengwéi my? Pe, y jame'ë ym nde pe my? Jakwa ym tī. Myja rahā, nde rehe jasak ramō my? Pe, jande rok pe nde ke jamupyta ym my? Jakwa ym tī. Myja rahā, nema'e mundeha nixói my? Pe, jame'ë ym nde pe my? Jakwa ym tī. Myja rahā, nde ahy my? Pe, puhā jame'ë ym nde pe my? Jakwa ym tī. Myja rahā, kyndaha pe nde erexo my? Pe, nde rehe jasak ym jaho my? Jakwa ym tī" aja ta.

⁴⁵ —Ihē riki kapitā keruhū. Kuja ame'ë ta pe ihē apandu ta. "Ko apandu pehē pe. Ihē kotyhar ta kohi. 'Ame'ë ta katu ym' aja amō ta ukwaha naī. Ame'ë ta pe ma'e ke pema'ema'e ym rahā, ihē pe ma'e ke pema'ema'e ym tī, ame'ēja saka" aja ihē apandu ta. ⁴⁶ Pe, ame'ë ta ke mupyraraha renda pe ihē pāi mondo ta. A'ep ahyha upa ym te ta. Katu ame'ë ta anī. Ihē pāi namō aja te'e ta ixo. Uhā te hū ta a'eta — aja Jesu pandu.

26

"Jesu ke japyhyk ta" aja pa'ihu ta pandu pandu

(Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2; Juā 11.45-53)

¹⁻² Jywyriha rehe har upa a'e mu'e rahā, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Mokōi jaker rahā, Pasuko 'ar rehe uhyk ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Pe, ame'ë ta ihē ke jukwa ta. Myra ngā mupia ame'ë ke rehe jukwa ta — aja Jesu.

³ Pe, pa'ihu ta jy'ar oho. Jundéu awa tamūi ta namō jy'ar oho. Kái rok keruhū

pe jy'ar. Kái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhū. ⁴ A'eta pandu pandu a'eta jupe: "Jesu ke jande japyhyk ta jaho. Ngā ukwa ym ha rupi japyhyk ta. Pe, a'e ke jande jajukwa ta. ⁵ Pasuko 'ar rahā, japyhyk ym we ta rī. Anī. Arahā japyhyk rahā, ngā parahy ta. Mutyapu tyapu hū ta. Katu ym aja. A'erehe arahā japyhyk ym we ta rī" aja a'eta jupe.

Ma'e piheha ke Jesu ākā rehe kūjā jyhē
(Mak 14.3-9; Juā 12.1-8)

⁶ Mbeta ok ta pe Jesu ihī. Simā rok pe ihī. Ame'ē Simā riki yman pere ma'e u'u hū ame'ē namō ixo. Apo anī. Upa ka'ē katu. ⁷ Ma'e ke Jesu u'u uī rahā, kūjā uhyk uwyr ehe. Ma'e piheha ke a'e werur. Ame'ē hepy hū ame'ē ke. Hyru pe werur. Ame'ē hyru riki aramba ke te'e mujā ame'ē ke. Pe, kyndaha ke mopok rahā, tykwer ke Jesu ākā rehe kūjā jyhē. ⁸⁻⁹ Ame'ē rehe jumu'eha ta usak rahā, parahy kūjā rehe. A'eta je'ē je'ē hū:

–Mā! Tykwer upa kanim. Ame'ē tykwer ke amō muhepy rahā, tamatarer hū pyhyk ta tipe. Pe, ame'ē tamatarer ke ima'e ym te ame'ē ta pe amō me'ē me'ē katu ta tipe – aja riki.

¹⁰ Jumu'eha ta panduha ke Jesu ukwa. A'erehe a'eta pe kuja a'e pandu:

–Kūjā rehe har aja ym peje'ē je'ē. Ma'e katu ame'ē ke ihē pe a'e ma'e. ¹¹ Ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke peme'ē tar katu rahā, pete'e a'eta ixo. Aja te'eha a'eta ixo koropi. Ihē anī. Aja te'eha pehē namō ihē axo ym ta. ¹² Kūjā putar aja a'e ma'e katu. Pesarahā! (Jundéu awa manō rahā, hete ke amō ta mupihe te'e, aja te'eha a'eta ma'eha.) Aja ihē rehe tī. Ihē amanō ym rī. Ko ihē ke mouha rehe kūjā upa mupihe. (A'erehe ihē rehe pyaiha apo mujesak rahā, katu tiki.) ¹³ Pesarahā! Apo ihē apandu katu. Ihē rehe har myrandu katu ke amō ta pandu pandu raho. Kome'ē wyy keruhū rupi pandu pandu raho rahā, kome'ē kūjā ma'eha rehe har pandu ta tī. Kūjā ma'eha ke harái ym ta ngā – aja Jesu pandu.

Pa'ihu ta koty Jun oho
(Mak 14.10-11; Ruk 22.3-6)

¹⁴ Pe, jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty Jun oho. Jun amō her Ikario. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har peteī a'e. ¹⁵ A'e pandu:

–Jesu rehe pehē ke amuhyk araho rahā, myja tamatarer hetaha peme'ē ta ihē pe my? – aja pa'ihu ta pe.

–Jande pypa, amō jande popa hetaha (30) jame'ē ta nde pe – aja pa'ihu ta pandu.

Pe, itatuwyr tamatarer ke pa'ihu ta manga. Kuja, 30 hetaha me'ē Jun pe. ¹⁶ A'engi Jesu rehe pa'ihu ta ke muhyk ta raho ame'ē angaha ke rehe Jun harō ixo.

Pasuko 'ar ke Jesu ta ukwa ukwa uī
(Mak 14.12-21; Ruk 22.7-14; Ruk 22.21-23; Juā 13.21-30)

¹⁷ Pasuko 'ar rahā, jundéu awa ta arapuharan ra'yr ka'ē ke u'u. Arahā mbeju ke mupururukiha nixōi ame'ē ke u'u py. Ame'ē 'ar rehe har Jesu pe jumu'eha ta pandu:

–Pasuko 'ar rahā, arapuharan ra'yr ka'ē ke nde ere'u ta. Ame'ē ke jamatyr, aja nde ereputar. My jamatyr ta my? – aja ipe.

¹⁸ Jesu pandu:

–Paite awa ok ta hū ihī, Jerusarē ok ta ke. A'ep peho. A'ep amō sawa'e ixo. Pepandu ipe: "Jandema'e mu'eha pandu: 'Ihē ahoha angaha rehe uhyk. Ihēma'e jumu'eha ta namō arapuharan ra'yr ka'ē ke ihē a'u ta kŷ. Nde rok pe a'u ta kŷ" aja ipe" – aja jumu'eha ta pe pandu. ("Ohoha angaha" aja pandu rahā: "A'e manō ta" aja mujekwa.)

¹⁹ Jesu pandu ame'ē ke jumu'eha ta ma'e katu. Pasuko 'ar rahā, a'eta mi'u ke a'eta matyr. ²⁰ Pytun ramō rahā, ame'ē renda pe Jesu ta oho. Pe, awa py mokōi jumu'eha ta namō Jesu wapyk. Arapuharan ra'yr ka'ē ke u'u. ²¹ A'eta u'u uī rahā, Jesu pandu:

–Ko apandu pehē pe. Pehē ngi har peteī ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur – aja riki.

²² Ame'ē ke rehe a'eta hendu rahā, a'eta pyai uī. Peteī teī Jesu pe pandu:

–Sawa'e! Ihē ke ame'ē my? – aja ipe.

²³ Jesu pandu:

–Ihē namō arapuharan ra'yr rykwer namō mbeju ke mururu, ame'ē ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur. ²⁴ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Myja ihē amanō ta my, ame'ē ke Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Ame'ē panduha aja ihē amanō ta. Aja ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur, ame'ē ke mā Tupā mupyrara hū ta. Ame'ē imāi pusu ngi u'ar ym rahā, katu ta tipe – aja jumu'eha ta pe pandu.

²⁵ Jun pandu. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur ame'ē ke a'e. Kuja pandu:

–Sawa'e! Ihē ke ame'ē my? – aja.

–A'e tŷ – aja Jesu pandu.

Jesu manōha ke ukwa ukwa uī ame'ē rehe har

(Mak 14.22-26; Ruk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25)

²⁶ A'eta mi'u ke u'u uī rahā, mbeju ra'yr ke Jesu pyhyk. Tupā namō a'e pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde ereme'ē katu" aja. Upa rahā, mbeju ke mopok, pe, jumu'eha ta pe me'ē me'ē. Pandu:

–Ko pepyhyk. Pe'u. Kome'ē riki ihē rete – aja Jesu.

²⁷ Upa rahā. Ita rekúi ra'yr ke a'e pyhyk tī. Ame'ē pe ma'eywa rykwer ihī, uwa rykwer

ke. Tupā namō pandu tī: “Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde ereme'ē katu” aja. Pe, ita rekúi ra'yr ke jumu'eha ta pe me'ē. A'e pandu:

—Pehē johu pe'u. ²⁸ Kome'ē riki ihē ruwy. Ihē ruwy uhem ta, a'erehe Tupā pandu katu ta: “Ihē ra'yr rehe amō jurujar katu rahā, ame'ē ke ihē amuhā katu ta” aja Tupā pandu. Ihē ruwy uhem ta, a'erehe heta ngā rehe ipy'a ke Tupā mujywyr katu ta. Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'ē ta rehe ipy'a ke a'e mujywyr katu ta. ²⁹ Ko apandu pehē pe. Uwa rykwer ihē a'u ym te ta apo'y. Kapitā keruhū aja ihē ke ihē pái keruhū mu'am ta kŷ. Arahā jō pyahu ame'ē ke pehē namō a'u ta kŷ tī — aja Jesu.

³⁰ Tupā rehe har upa jyngar rahā, ywy'ā koty a'eta oho. Ywy'ā rer Oriwéi ty.

“Jesu ke akwa ym” aja Petu te'e pandu ta (Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34; Juā 13.36-38)

³¹ Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu: —Kome'ē pytun rahā, upa katu te ihē ngi pejan ta peho kŷ. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Arapuharan usakiha ke Tupā jukwa ta. Aja rahā, upa arapuharan ta uhāi ta oho” aja amō mupinim.

—Aja ihē ke jukwa rahā, upa ihē ngi pejan ta peho tī. ³² Pe, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem rahā, Ngariréi ywy pe pehē ndutar koty ihē aho ta — aja Jesu.

³³ Petu pandu ipe:

—Nde ke ihē ahijar ym te ta. Nengi upa amō ta ujan ta oho. Ihē anī ta. Nde namō apyta ta kŷ — aja Jesu pe.

³⁴ Jesu pandu:

—Petu! Ko apandu katu nde pe. Kome'ē pytun upa ym rahā we, sapukāi je'ē ym rahā we, mahapyr nde erepandu ta: “Jesu ke akwa ym ihē” aja nde erepandu ta — aja Petu pe Jesu pandu.

³⁵ —Anī. Aja ihē apandu ym te ta. Nde namō ihē ke amō ta jukwa rahā: “Nde rehe har akwa ym ihē” aja ihē apandu ym te ta — aja Petu pandu ipe.

Upa amō jumu'eha ta aja pandu ipe tī.

Ngese renda pe Tupā namō Jesu pandu pandu

(Mak 14.32-42; Ruk 22.39-46)

³⁶ Pe, amō renda pe Jesu oho, Ngese renda pe. Jumu'eha ta inamō oho tī. A'e pandu:

—Se pewapyk we rī. Kotete Tupā namō apandu ta aho — aja jumu'eha ta pe pandu.

³⁷ Pe, iākā koty we Petu ke a'e raho. Mokōi Semende ra'yr ta ke a'e raho tī. Tian ke. Juā amō. Pyai te riki Jesu. ³⁸ Petu ta pe a'e pandu:

—Apyai te hū ihē ke. Amanō aja ihē apyaiha tī. Se pepyta we rī. Peker ym we rī — aja.

³⁹ A'engi a'e oho we. Ipxi'a pe u'ar te'e oup. Pe, Tupā namō pandu pandu:

—Papa! Nde ereputar rahā, ihē apyraraha ngi ihē ke emuhem kŷ. Anī. Ihē aputar ame'ē ke ema'e ym. Nde ereputar ame'ē ke ema'e katu — aja Jesu.

⁴⁰ Upa pandu rahā, mahapyr jumu'eha ta rehe uhyk tī, Petu ta rehe. A'eta ukwer ou. Mupak rahā, Petu ta pe a'e pandu:

—Mā! Peker peju. Ta'yr mi ihē namō pesak ym we rī. ⁴¹ Peker ym we rī. Tupā namō pepandu. Aja rahā pejurujar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar ym ta. Ihē namō nde erepyta tar katu te. Anī. Nde riki pitu te'e — aja Jesu pandu.

⁴² Pe, Petu ta ngi a'e oho we tī. Tupā namō pandu tī. Kuja:

—Papa! Ihē apyraraha ke marā ka ym aha oho ihē ngi rahā, ihē py'ahu te'e ahendu katu ta kŷ. Nde ereputar ame'ē ke ihē ama'e ta kŷ — aja Jesu pandu.

⁴³ Upa pandu rahā, Petu ta koty a'e jywywyr tī. A'eta ukwer ou tī. Pyhŷi riki.

⁴⁴ Pe, a'eta ngi a'e oho we tī. Tupā namō pandu tī. Ipái namō pandu ramō, aja a'e pandu tī. Mahapyrihar ke a'e pandu. ⁴⁵ Pe, upa rahā, Petu ta koty a'e jywywyr tī. Mupak rahā, a'eta pe pandu:

—Mā! Peker peju. Mā! Peputu'u peju we rī. A'ewan pekeriha. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Ame'ē angaha ke rehe uhyk oho. ⁴⁶ Pepu'am. Jahorahā! Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Ame'ē ke petur ixo — aja Petu ta pe Jesu pandu.

Jesu ke amō ta pyhyk

(Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53; Juā 18.3-12)

⁴⁷ Jesu pandu u'am rahā, Jun uhyk uwyr ehe. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har petei a'e. Jun namō heta amō ta ixo. Tamarā a'eta pyhyk werur. Kyse puku pyhyk werur tī. Jesu koty heta a'eta ke pa'ihu ta mondo. Ixoty heta a'eta ke jundéu awa tamūi ta mondo tī. ⁴⁸ Ame'ē ta pe Jun pandu ramō:

—Kuja Jesu ke pekwa ta. Huwa ke ihē apyter. Ame'ē riki Jesu. Pahar pepyhyk a'e ke — aja.

⁴⁹ Jun uhyk rahā, pahar Jesu rehe uhyk oho. Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Ko nde ere'am — aja.

(Pe, huwa ke a'e pyter.) ⁵⁰ Jesu pandu:

—Mā! Sa'e! Ame'ē rehe pejur — aja Jun pe.

Pe, ngā uwyr. Jesu jywa ke hātā a'eta pyhyk. ⁵¹ Jesu namō ixo ame'ē ta ngi har amō riki kyse puku ke muhem. Pe, ame'ē pe amō nambi ke mopok ingi. Jundéu awa tama'e pa'i keruhūma'e miasu nambi ke mopok ingi. ⁵² Pe, Jesu pandu ipe:

—Anī. Hyru pe nema'e kyse puku emujy-wyr. Kyse puku namō jumai ame'ē ke kyse puku pe amō jukwa ta. ⁵³ Ihē pái pe apandu rahā, pahar ihē pe Tupā je'ēha rahoha ta ke muwyr ta. Ame'ē ke nde erekwa riki. Heta te hū a'e muwyr ta. Kuja, 12.000 hetaha ta. Ame'ē ta ihē namō jumai ta. Anī. Ame'ē ke aputar ym. (A'ehehe apandu ym ta.) ⁵⁴ Tupā je'ēha rahoha ihē pe a'e muwyr ta tipe rahā, Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja uhyk ym ta. Ihē apyrara ta, aja uhyk ym ta. A'ehehe: “Tupā je'ēha rahoha ta ke emuwyr” aja apandu ym ta ihē pái pe — aja jumu'eha pe pandu.

⁵⁵ Ngā pe Jesu pandu:

—Ma'e mukanīha aja ihē ke pepyhyk pejur tī. A'ehehe kyse puku namō pejur. Tamarā namō. Wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē amu'e axo. Arahā ihē ke pepyhyk ym. ⁵⁶ Apo ihē ke pepyhyk. Katu 'y. Aja rahā yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinin, aja upa uhyk apo 'y — aja Jesu pandu.

Pe, Jesu ke upa katu te jumu'eha ta hijar oho. Ujan oho ingi.

Ngā panduha renda pe Jesu ke amō ta raho

(Mak 14.53-65; Ruk 22.54-55; Ruk 22.63-71; Juā 12.15-16; Juā 18.19-24)

⁵⁷ Jesu ke amō ta pyhyk. Ame'ē ta jundéu awa tama'e pa'i keruhū rok pe pyhyk raho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū rer Kái. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta jy'ar a'ep. Jundéu awa tamūi ta aja tī. Jy'ar a'ep tī. ⁵⁸ Petete Jesu raikwer rupi Petu tur ixo. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū rok soroka pe jō uhyk oho. A'ep harōha ta namō a'e wapyk. Ma'e Jesu namō amō ta ma'e ta my, ame'ē ke Petu ukwa tar katu uī tī.

⁵⁹ Jesu katu ym, aja pandu te'e ame'ē ta ke pa'ihu ta kekar. A'ep jy'ar ame'ē ta aja tī. Pandu te'e ame'ē ta mahem rahā, ame'ē panduha rupi Jesu ke a'eta jukwa ta. ⁶⁰ Pe, a'eta kekar tipe. Heta te'e pandu ehe har tipe. Pe, mokōi sawa'e ta pandu uwyr. ⁶¹ Kuja a'eta pandu:

—Peme'ē sawa'e kuja pandu: “Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke ihē upa amai ta. Pe, mokōi aker rahā, amō pyahu ame'ē ke ihē amujā ta” aja peme'ē sawa'e pandu — aja mokōi sawa'e ta pandu.

⁶² Pa'i keruhū pu'am. Pandu Jesu pe:

—Mokōi sawa'e ta pandu. Myja me'ē nde erepandu ta apo my? — aja ipe.

⁶³ Jesu pandu ym. Amō we pa'i keruhū pandu ipe:

—Tupā je'ēha rupi ihē apandu nde pe. Uhā te hū ame'ē ke a'e. Jetehar te nde erepandu ym rahā, mā peja nde ke Tupā mupyrara. Apo jande pe epandu katu. Kirisutu ke nde

my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde my? Tupā ra'yr nde my? — aja.

⁶⁴ Jesu pandu ipe:

—A'e tī. Apandu pehē pe. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Apo har kupe koty Tupā rake ihē awapyk ta aho kī. Ame'ē ke pekwa ta. Ywa takāxīha 'ar pe ihē ajywywyr ta ajur tī. Ame'ē rehe pesak ta tī — aja pandu. (“Tupā rake” aja Jesu pandu rahā: “Tupā a'e tī” aja mujekwa.)

⁶⁵ Jesu pandu ame'ē ke rehe pa'i keruhū hendu rahā, ima'e mundeha ke pa'i keruhū musak. (Aja rahā, Tupā parahy tī, aja mujekwa naī.) Pe, pandu:

—Mā! Pehendu my! Peme'ē riki Tupā aja jupe. Katu ym aja. Peme'ē rehe har amō pandu ame'ē ke jakekar ym ta apo 'y.

⁶⁶ Myja pekwa my? — aja.

Amō ta pandu:

—Katu ym riki a'e. Manō ta me'ē te'e — aja.

⁶⁷ Pe, Jesu ruwa rehe a'eta tymū. Nupā tī. (Eha ke pan pe jupyk.) Pe, ipo pe huwa ke nupā. Ame'ē ta pandu:

⁶⁸ —Kirisutu! Awa nde ke nupā my? Epandu jande pe! — aja Jesu pe.

Jesu rehe har Petu pandu te'e

(Mak 14.66-72; Ruk 22.56-62; Juā 18.17-18; Juā 18.25-27)

⁶⁹ Soroka pe Petu wapyk uī rahā, jundéu awa tama'e pa'i keruhūma'e parakyha uhyk uwyr ehe. Kūjā ke. Kuja pandu ipe:

—Jesu namō nde erexo ame'ē ke nde. Jesu ngariréi wyy pe har namō — aja.

⁷⁰ Pe, Petu te'e pandu:

—Anī. Ihē akwa ym ehe har. Nde erepandu ame'ē ke akwa ym ihē — aja.

⁷¹ Pe, soroka pe a'e oho, hukwen rake. Amō kūjā parakyha usak ehe. Pe, a'ep i'āi ame'ē sawa'e ta pe a'e pandu:

—Jesu Nasare ok ta pe har ke a'e. Inamō ixo ame'ē kohī — aja.

⁷² Amō we Petu te'e pandu tī:

—Anī. Ihē akwa ym ehe har. Jetehar te ihē apandu. Akwa ym ehe har. Jetehar te apandu ym rahā, mā peja ihē ke Tupā mupyrara katu — aja.

⁷³ A'ep sawa'e ta pu'am u'am. I'i atu rahā, ame'ē ta uhyk uwyr ehe, Petu rehe. Pandu ipe:

—A'e riki. Peme'ē ta ngi har nde tī. Nde je'ēha riki ngariréi wyy pe har je'ēha aja jahendu. A'ehehe a'eta ngi har nde tī, aja jakwa — aja pandu.

⁷⁴ Petu te'e pandu tī:

—Jetehar te ihē apandu. Jesu rehe har ihē akwa ym. Jetehar te ihē apandu ym rahā, mā peja ihē ke Tupā mupyrara — aja.

Upa Petu pandu rahā, sapukái je'ē. ⁷⁵ Pe, Jesu pandu ame'ē ke Petu ukwa ukwa u'am. Kuja: “Sapukái je'ē ym rahā we, mahapyr kuja nde erepandu ta: ‘Akwa ym ehe har’

aja ihê rehe har nde erepandu ta." Ame'ê panduha ke Petu ukwa ukwa u'am apo. A'erehe a'engi a'e uhem oho. Jixi'u hũ. Huxĩ, a'erehe jixi'u hũ.

27

Pirat ruwa koty Jesu pu'am ame'ê rehe har

(Mak 15.1; Ruk 23.1-2; Juã 18.28-32)

¹ Pytuniwe te rahã, upa jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tamüi ta namõ pandu pandu a'eta jupe. Kuja: "Jesu ke jajukwa ta" aja. ² Pe, Jesu ke pukwar. Tupaham pe a'eta pukwar. Pe, kapitã pe raho. Her Pirat. (Homa awa tama'e kapitã a'e.)

Jun manõ ame'ê rehe har
(At 1.16-19)

³ Jun riki ngã ke Jesu rehe muhyk raho. Jesu ke pa'ihu ta jukwa ta, aja Jun ukwa rahã, ipy'a ke a'e muruwak. Pe, pa'ihu ta koty a'e oho. Tamüi ta koty oho tĩ. Tamatarer ke a'e mujywyr raho. Kuja, 30 itatuwyr tamatarer ke a'e raho. ⁴ A'e pandu: –Katu ym ihê. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te, ame'ê ke pehê pe ihê arur, Jesu ke. Ame'ê ke pejukwa ta. Katu ym aja – aja pa'ihu ta pe pandu.

A'eta pandu:

–Jande jakwa ym ame'ê. Nde atu erekwa – aja Jun pe.

⁵ Pe, tamatarer ke Jun ombor. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ombor. Pe, a'engi uhem oho. Oho riki. Pe, jurupy rupi tupaham jeje jupukwar. Aja tupaham rehe jixiko manõ.

⁶ Ita tamatarer ke pa'ihu ta pyhyk. Pe, pandu pandu a'eta jupe:

–Kome'ê tamatarer riki amõ ke jukwaha muhepyha ke. A'erehe jumu'eha renda keruhũma'e tamatarer renda pe jamoĩ rahã, katu ym. Aja jundéu awa je'eha rehe panduha ihũ – aja pa'ihu ta jupe.

⁷ Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe rahã, kuja a'eta ukwa. Ame'ê tamatarer pe ywy ke pa'ihu ta jo'ok. Ame'ê ywy riki tujuk pander mujãhama'e ke. Pe, amõ awa ta manõ rahã, a'ep amõ ta jytym ta. Kangwerupa renda aja riki. (Jundéu awa aja ym ame'ê ta jõ a'ep jytym ta.) ⁸ A'erehe ame'ê ywy rehe har ngã pandu: "Huwyr namõ muhepy, ame'ê ywy ke" aja. Aja apo ixo tĩ.

⁹ Aja yman Jeremi mupinim ame'ê ke rehe uhyk apo 'y. Kuja a'e mupinim:

"Ita tamatarer ke a'eta pyhyk. Kuja, 30 itatuwyr tamatarer ke pyhyk. Ame'ê riki muhepyha ke.

A'eta pandu: 'A'e koty jande ke nde eremuhyk ereraho rahã, kuja, 30 itatuwyr tamatarer ke jame'ê ta nde pe' aja.

¹⁰ Ame'ê tamatarer pe ywy ke jo'ok. Ywy pander mujãhama'e ke jo'ok ingi. Aja jandema'e sawa'e te pandu ihê pe" aja Jeremi mupinim.

Jesu namõ Pirat pandu

(Mak 15.2-5; Ruk 23.3-5; Juã 18.33-38)

¹¹ Homa awa tama'e kapitã ruwa koty Jesu pu'am. Jesu pe a'e pandu:

–Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ nde my? – aja.

Jesu pandu:

–A'e tÿ – aja ipe.

¹² Jundéu awa tama'e pa'ihu ta je'ê je'ê hũ. Jundéu awa tamüi ta aja tĩ. Ame'ê ta rehe je'eha ke Jesu mujywyr ym te. ¹³ Pirat pandu ipe tĩ:

–Mãte nde rehe har ame'ê ta je'ê je'ê hũ. Upa nde erehendu. Nde erepandu ym ta my? – aja.

¹⁴ Jesu pandu ym te. A'erehe kapitã jupandu jupe: "Mã! Ma'erehe pandu ym my?" aja jupe.

"Jesu ke pejukwa" aja Pirat pandu

(Mak 15.6-15; Ruk 23.13-25; Juã 18.39-19.16)

¹⁵ Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u ngã matyr. Arahã pame katu te kyndaha ngi sawa'e ke Pirat muhem ta. ¹⁶ Arahã kyndaha pe amõ ihĩ. Upa ngã ukwa katu ehe har. Her [Jesu] Mahamba. ¹⁷ Pe, ngã jy'ar rahã, Pirat pandu:

–Awa ke pehê pe ihê amuhem ta amondo my? [Jesu] Mahamba, ame'ê katu pehê pe my? Anĩ rahã, Jesu Kirisutu amuhem ta my? – aja ngã pe pandu.

¹⁸ A'eta jyty'ym Jesu rehe. A'erehe Jesu ke raho ipe. Aja Pirat ukwa katu. ¹⁹ Ngã panduha renda pe Pirat wapyk uĩ rahã, myrandu ke hakehar muwyr ipe. Kuja riki:

–Peme'ê sawa'e ke ma'e katu ym ame'ê ke ma'e ym te. Jukwaha epandu ym. Pytun rahã, ihê kerai ehe. A'erehe a'e ke nde erejukwa rahã, pyraraha uhyk ta jande rehe aja ihê akwaha. A'erehe ihê aker ym te ihê – aja panduha ke Pirat rakehar muwyr.

²⁰ Ngã pe pa'ihu ta pandu pandu. (Kuja Pirat pe pepandu:)

–Mahamba ke emuhem emondo jande pe. Jesu ke ejukwa – aja jundéu awa tamüi ta ngã pe pandu tĩ.

²¹ Pe, kapitã pandu ngã pe:

–Mokõi sawa'e ta kohĩ. Awa ke ihê te'e amuhem ta amondo my? Myja peputar my? – aja.

A'eta pandu:

–Mahamba ke jande japutar – aja ipe.

²² Pirat pandu:

–Ko Jesu Kirisutu. Myja ihê ama'e ta my? – aja.

A'eta pandu:

—Myra ngā mupia ame'e ke rehe ejukwa — aja.

²³ Pirat pandu:

—Ma'ewā my? Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e te ym riki — aja.

Pe, hātā ngā pandu:

—Myra ngā mupia ame'e ke rehe ejukwa — aja.

²⁴ Pirat pandu pandu tipe. Pe, ngā mutyapu tyapu tate, aja a'e ukwa rahā, Pirat pandu: “Y ihē pe erur” aja sonda pe. Werur rahā, ame'e pe ipo ke a'e kutuk. Ame'e ke rehe ngā usak. Pe, Pirat pandu:

—Ko ihē po ihē akutuk. Aja rahā kome'e sawa'e ke ihē ajukwa tar ym, aja ihē amujekwa pehē pe. Pehē riki kome'e sawa'e ke pejukwa tar katu — aja Pirat.

²⁵ Ngā pandu ipe:

—A'e ke jajukwa rahā, mā peja jande rehe pyraraha uhyk. Jande ra'yr ta rehe uhyk tī — aja.

²⁶ Pe, Mahamba ke a'eta pe Pirat te'e muhem mondo. Amō sonda ta pe a'e pandu:

—Jesu ke epirok — aja. (Pirok rahā, jukwa ta ame'e ke a'e, aja mujekwa katu.)

Aja mahy hū. Upa rahā, sonda ta pe Jesu ke Pirat me'e. Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke a'eta jukwa ta raho.

Jesu rehe sonda ta puka puka hū

(Mak 15.16-20; Juā 19.2-3)

²⁷ Pe, homa awa tama'e kapitā rok keruhū pe Jesu ke Piratma'e sonda ta raho. Heta ngā jy'ar jy'ar uwyr a'ep. ²⁸ Upa katu te Jesuma'e mundeha ke a'eta jo'ok ingi. Pe, pytangwer ame'e ke mo'i ehe. (Kapitā keruhūma'e aja saka. Aja puka puka hū ehe. “Ko kapitā keruhū” aja riki puka puka hū ehe.) ²⁹ Japekā rākā ke te'e iākā rehe har a'eta mujā. Ame'e ke iākā rehe a'eta mo'i. (Aja mahy.) Myra ke ipo pe mo'i tī. (Kapitā keruhūma'e aja saka.) Pe, huwa koty ipynarāi pe a'eta wapyk. “Ko kapitā keruhū” aja puka puka hū ehe. Katu katu ipe. Kuja pandu ipe tī:

—Sa'e! Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde! — aja riki puka puka hū ehe.

³⁰ A'eta tymū ehe tī. (Aja jaxer ai ame'e ke a'e, aja a'eta ukwaha na'i.) Pe, myra ra'yr pe iākā ke nupā nupā. Japekā rākā rehe nupā. (Aja mahy.) ³¹ Upa a'eta puka puka rahā, mundeha ke a'eta jo'ok ingi, pytangwer ame'e ke. Pe, Jesuma'e mundeha ke a'eta mujywyryr ipe tī. Pe, soroka pe raho. Myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa ta raho.

Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke amō ta jukwa

(Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43; Juā 19.17-27)

³² Ok ta ngi a'eta uhem oho ixo rahā, amō sawa'e rehe a'eta usak. Her Simā. Syre ok ta pe har ke a'e. Sonda ta pandu ipe:

—Kome'e myra ngā mupia ame'e ke ehupir eraho. Jesuma'e ke — aja Simā pe. (Jesu ke ngā mahy hū, a'erehe arahā Jesu pyrātā ym. A'erehe Simā raho.)

³³ Pe, Ngōu renda pe a'eta uhyk oho. Ame'e renda rehe awa usak rahā, awa ākā kangwer 'ā ke aja saka. ³⁴ A'ep kawī namō puhā mupara. Iro riki ame'e. (Ahyha muputu'u ame'e ke.) Ame'e ke Jesu pe sonda ta me'e ta tipe. Jesu manga rahā, u'u ym. Putar ym.

³⁵ Myra ngā mupia ame'e ke rehe Jesu ke a'eta jukwa. Pe, ima'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke a'eta ombor. Amō ombor, pe, pinīha i'ar koty te we u'ar rahā, a'e riki mundeha ke pyhyk. Aja Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk. ³⁶ Pe, upa rahā, a'ep a'eta wapyk. Jesu manōha ke rehe a'eta harō uī.

³⁷ Jesu ākā 'ar koty ngā ukwaha ke amō mupinim. Ma'erehe jukwa my? Ame'e ukwaha ke mo'i. Kuja:

“Jundéu awa tama'e kapitā keruhū riki kome'e”

aja mupinim.

³⁸ A'ep mokōi ma'e mukanīha ta ke a'eta jukwa tī. Jesu jywa katu koty pete'i. Ijywa'i koty amō ke jukwa tī. Myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa tī. ³⁹ A'ep wata oho ame'e ta puka puka hū ehe. Iākā ke a'eta mukatak katak ipe. (Aja puka hū ehe.) Katu katu ipe. Pandu ipe tī:

⁴⁰ —Mā! Nde erepandu: “Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū upa ihē amai ta. Pe, mokōi aker rahā, amō amujā ta” aja nde erepandu. Nde riki Tupā ra'yr rahā, myra ngā mupia ame'e ngi ewyryr ejur. Aja rahā, nde eremanō ym ta — aja puka puka hū ehe. Katu katu ipe.

⁴¹ Aja jundéu awa tama'e pa'ihu ta puka puka hū ehe tī. Moise je'ēha ke mu'e ame'e ta aja tī. Jundéu awa tamūi ta aja tī. Puka puka hū ehe tī. ⁴² A'eta pandu pandu:

—Amō ta ke a'e mukatu. A'erehe manō ym. Mukatu riki. Mā! Jumumanō ym juehe. A'e riki jundéu awa tama'e kapitā keruhū. Apo myra ngā mupia ame'e ngi wyryr uwyr rahā, jande jajurujar katu ta ehe. ⁴³ Tupā rehe a'e jurujar katu. A'e pandu: “Tupā ra'yr ihē” aja. Apo jasak ta. A'e ke Tupā mujy ta muwyr my? Jasak ta — aja puka puka hū. Katu katu ipe tī.

⁴⁴ Aja ma'e mukanīha ta puka puka hū ehe tī. Myra ngā mupia ame'e ke rehe i'ai ame'e ta ke a'eta. Katu katu ipe tī.

Jesu manō ame'e rehe har

(Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49; Juā 19.28-30)

⁴⁵ Warahy jandar rahā, ame'ē wyy pe py-tun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap oho. ⁴⁶ Warahy ywa ku'a ihon rahā, hātā Jesu pandu:

—Eroi! Eroi! Rema samatani? — aja.

Ame'ē jundéu awa je'ēha kuja riki:

—Tupā! Tupā! Ma'erehe ihē ke nde erehi-jar my? — aja.

⁴⁷ Ame'ē je'ēha rehe a'ep ixo ame'ē ta hendu rahā, amō koty ukwaha. A'erehe pandu:

—Ymanihar Eri pe a'e pukái — aja a'eta ukwaha nāi.

⁴⁸ A'eta ngi har petei sawa'e ujan oho. Mandeju aja me'ē pe ma'e rykwer mupyta, kawī iro ym te ame'ē ke. Wina aja me'ē rykwer ke. Ame'ē ke u'ywa aja me'ē rehe pukwar. Pe, me'ē ta tipe ipe. ⁴⁹ Pe, amō ta pandu:

—Anī we rī. Eharō we! Jasarahā! Myra ngā mupia ame'ē ngi Eri jo'ok ta uwyr my. Jasad ta — aja.

⁵⁰ Pe, Jesu ahem hū. Pe, manō.

⁵¹ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kyndaha ihī. Pan janam te hū ke. Ame'ē hukwen pehī. Ame'ē riki ywate ngi owok riki. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahā, Tupā koty ohoha apo katu aja mujekwa.) Wyy ke katak hū tī. Ita keruhū owok hū tī. ⁵² Kangwerupa opok tī. Yman manō, ame'ē ta ngi har amō amō Tupā kotyhar ta ke Tupā mukwera katu muhem. ⁵³ Kangwerupa ngi uhem oho. Jesu riki kwera katu uhem rahā, Jerusarē ok ta keruhū pe a'eta ixo oho tī. A'ep a'eta rehe heta ngā usak.

⁵⁴ Jesu manō ame'ē ke rehe sonda tama'e kapitā usak u'am. Sonda ta aja tī. Usak u'am tī. Pe, wyy katakiha ke rehe a'eta usak. Warahy uwe ame'ē ke rehe usak tī. Arahā a'eta pandu:

—Jetehar te ke. Tupā ra'yr te riki peme'ē sawa'e — aja.

⁵⁵ Paite we kūjā ta usak u'am. A'eta riki Ngariréi wyy ngi Jesu namō uwyr. Inamō ma'e ke a'eta ma'ema'e. ⁵⁶ Ame'ē kūjā ta namō Mari Mandare usak u'am. Amō Mari usak u'am tī. Tian māi ke ame'ē. Jose māi tī. Semende ra'yr ta māi usak u'am tī.

Jesu rete ke mou ame'ē rehe har

(Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56; Juā 19.38-42)

⁵⁷ Pytun tate rahā, amō sawa'e uhyk uwyr. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ke a'e tī. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. ⁵⁸ Pirat koty a'e oho. Pe, pandu:

—Jesu rete ke ihē aputar. Amou ta araho — aja.

Pirat pandu amō pe:

—Jesu rete ke eme'ē ipe — aja.

⁵⁹ Pe, Jesu rete ke a'e mujy muwyr. Pan tuwyr pyahu ame'ē pe hete ke pukek. ⁶⁰ Ima'e itakwar keruhū pe hete ke Jose mou. Pykūi ramō ame'ē ke ame'ē. Pe, itahu pe hukwen ke Jose kynda. Pe, a'engi oho. ⁶¹ Itakwar keruhū rukwen koty Mari Mandare wapyk uī. Amō Mari inamō wapyk uī tī.

Itakwar keruhū rehe harōha ta harō

⁶² Ku'ē rahā, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. Pirat namō parise ta jy'ar oho. Pa'ihu ta aja tī. ⁶³ A'eta pandu:

—Kapitam! Ame'ē te'e pandu ame'ē ke se ixo rahā, kuja pandu: “Mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem” aja. Ame'ē riki te'e aja jakwa ja'am apo. ⁶⁴ A'erehe kuja sonda ta pe epandu: “Itakwar keruhū rehe peharō katu pexo. Mokōi peker rahā, peharō pexo. Pesak katu ehe kŷ.” aja epandu a'eta pe. Aja rahā, Jesu rete ke jumu'eha ta mukanim ym ta raho. Mukanim rahā, ngā pe a'eta te'e pandu ta: “A'e manōha ngi kwera katu uhem” aja te'e pandu ta. Ame'ē riki: “Mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem” ame'ē 'ar koty te we katu ym te ha — aja parise ta pandu ipe.

⁶⁵ Pirat pandu:

—Pehē atu sonda ta ke peraho. Pepandu katu: “Itakwar keruhū rehe peharō katu te pexo. Pesak katu kŷ” aja sonda ta pe pepandu — aja parise ta pe pandu.

⁶⁶ A'eta oho ingi. Pe, itakwar kyndaha ke yraity aja me'ē pe kynda. Ita keruhū riki kyndaha ke. Yraity aja me'ē pe mujar. (Amō pirar rahā, ame'ē ke ukwa ta.) Pe, sonda ta pe a'eta pandu: “Se peharō katu pe'am. Aja rahā, ixo ym ta awa” aja riki.

28

Jesu kwera katu uhem ame'ē rehe har

(Mak 16.1-10; Ruk 24.1-12; Juā 20.1-10)

¹ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa. Nomin pytuniwe te rahā itakwar keruhū rehe Mari Mandare usak oho. Amō Mari namō usak oho tī. ² Pahar wyy ke katak hū. Ywa ngi Tupā je'ēha rahoha wyy uwyr. Itahu hukwen ke a'e mujere mondo. Ame'ē 'ar pe a'e wapyk uī. ³ Hendy riki ima'e mundeha. Tupā weraha aja hendyha. Mandeju aja ituwyr te hū tī. ⁴ Sonda harōha ta a'ep ixo rī. A'eta ryrŷi. Kyje riki, a'erehe ryrŷi. A'eta manō ame'ēja wyy rehe u'ar oup. ⁵ Pe, kūjā ta pe Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Pekyje ym. Jesu ke pekekar, aja ihē akwa. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e ke amō ta jukwa. ⁶ A'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'e pandu aja uhyk apo 'y. Pejur! Mouha renda rehe pesak pejur. Se a'e nixōi te 'y. ⁷ Pahar jumu'eha ta pe pepandu peho

apo. Kuja: “A’e ke Tupā mukwera katu muhem. Ngariréi ywy pe pehē ndutar koty a’e oho ta. A’ep pehē johu pesak ta ehe.” Ihē apandu ame’ē ke peharái ym — aja Tupā je’ēha rahoha pandu.

⁸ Pe, pahar itakwar keruhū ngi a’eta oho. Kyje riki. Pe, hury katu tī. Jumu’eha ta pe pandu oho. Ujan riki oho. ⁹ Oho ixo rahā, pahar a’eta rehe Jesu uhyk. Pandu:

—Ko ihē ajur — aja.

Ixoty a’eta uwyr. Ipy ke a’eta pyhyk. Ipy’a ke a’eta moī moī katu ehe, Jesu rehe. ¹⁰ A’eta pe Jesu pandu:

—Pekyje ym. Ihē mu ta pe kuja pepandu peho: “Ngariréi ywy pe peho. A’ep ihē rehe a’eta usak ta tī” aja pepandu — aja kūjā ta pe pandu. (“Ihē mu ta” aja pandu rahā: “Upa katu te jurujar katu ehe ame’ē ta ke” aja mujekwa.)

Harōha ta te’e pandu ame’ē rehe har

¹¹ Itakwar keruhū ngi kūjā ta oho ixo rahā, sonda ta ngi har amō ta uhyk oho tī. Jerusarē ok ta keruhū pe harōha ta uhyk oho tī. Pe, jundéu awa tama’e pa’ihu ta pe upa katu te pandu. Ywy katak hū. Itahu rukwen kyndaha amō mujere mondo. Ame’ē ke upa katu te pandu. ¹² Tamūi ta namō pa’ihu ta jy’ar. Pandu pandu a’eta jupe. Pe, kuja a’eta ukwa. Sonda ta pe tamatarer ke a’eta me’ē me’ē hū. ¹³ Pandu:

—Kuja pepandu ngā pe. “Pytun rahā, jande jaker rahā, Jesu rete ke jumu’eha ta mukanim raho” aja pepandu. ¹⁴ Ame’ē ke homa awa tama’e kapitā hendu rahā, japandu ta ipe: “Sonda ta anī. Ame’ē ta ke emupirok ym” aja. A’erehe pekyje ym ingi. Pehē ke a’e mupyrara ym ta — aja sonda ta pe.

¹⁵ Parise ta ngi tamatarer ke sonda ta pyhyk. Te’e pandu ame’ē muhepyha ke. Pe, parise ta panduha aja sonda ta pandu pandu oho tī. A’erehe sonda ta pandu, aja jundéu awa ta pandu pandu naī apo rī. “Jesu rete ke jumu’eha ta mukanim raho” aja pandu pandu naī apo rī.

Awa pypeteī jumu’eha ta pe Jesu mujesak

(Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49; Juā 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁶ Jesu mujekwa ame’ē ywy’ā pe awa py peteī jumu’eha ta oho. Ngariréi ywy pe ame’ē ywy’ā ihī. ¹⁷ Jesu rehe usak rahā, a’eta py’a ke a’eta moī moī katu ehe. Ame’ē ta ngi har amō amō kuja: “Kome’ē Jesu my? Kwera katu uhem ame’ē ke my?” aja amō ta ukwa ukwa u’am. ¹⁸ A’eta koty Jesu oho. Pe, pandu a’eta pe:

—Ihē pe Tupā pandu: “Ywa pe upa katu te nde erema’e tar katu. Ame’ē ke ema’e katu. Peme’ē ywy keruhū pe aja tī. Ema’e katu tī” aja ihē pe. ¹⁹ A’erehe pehē pe ihē apandu: “Upa kome’ē ywy keruhū pe har

ta pe pepandu peho. Ihē rehe har pepandu pandu peho. Aja a’eta ke ihē kotyhar ta aja pemuruwak ta. Ame’ē ta ke pemujahuk. (Aja rahā, ihē kotyhar ta ke, aja pemujekwa ta ngā pe.) Jande pái keruhū je’ēha rupi pemujahuk. Ta’yr je’ēha rupi pemujahuk tī. Tupā’ā je’ēha rupi pemujahuk tī. ²⁰ Upa pehē pe ihē amu’e ame’ē ke amō ta pe pemu’e katu tī. Aja rahā, ame’ē ta hendu katu ta tī. Ihē je’ēha rehe hendu katu ta tī. Wera rahā pame katu te pehē namō ihē axo ta kŷ. ‘Ar rehe angaha uhyk ym rahā we, aja te’eha pehē namō ihē axo ta kŷ” — aja jumu’eha ta pe Jesu pandu.

Upa.

Jesu rehe har Mak mupinim

Mak kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë ywy keruhū pe Jesu ixo rahā, ma'e ke a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Mak mupinim.

Juā mujahukiha rehe har

(*Matéu 3.1-12; Ruk 3.1-18; Juā 1.19-28*)

¹ Myrandu katu ke Mak mupinim werur. Jesu Kirisutu rehe har a'e mupinim. [Tupā ra'yr a'e.] ² Kuja riki a'e uwyrriha. Yman paper rehe Isai mupinim. Tupā je'ëha ke a'e mupinim tī. (Kuja, Ta'yr pe Tupā pandu:) "Ihē je'ëha pandu ame'ë ke amondo py ta kŷ.

Kuja ngā pe pandu py ta oho:

'Jandema'e sawa'e te uwyr tate, a'erehe pe ke pemukatu. (Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pehijar. Aja pexo katu 'y) aja ihē je'ëha pandu ame'ë ke pandu ta.

Ame'ë raikwer rupi nde ereho ta" aja Ta'yr pe Tupā pandu.

³ Kuja awa nixói te ame'ë pe amō pandu u'am:

"Kapitā keruhū uhyk tate rahā, ma'e ke upa mukatu. Aja jandema'e sawa'e te uhyk tate.

A'erehe pexoha ke pemukatu.

A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pehijar" aja pandu u'am. Aja riki Isai mupinim. (Yman aja a'e mupinim rahā, Juā rehe har mupinim.)

⁴ Pe, awa nixói te ame'ë pe Juā mujahukiha uhyk uwyr. (A'ep heta ngā uhyk uwyr ehe.) Ame'ë ta pe pandu:

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Katu ame'ë ke pema'ema'e katu 'y. Aja rahā, pehē rehe ipy'a ke Tupā mujywyrt. Pe, pehē ke ihē amujahuk ta — aja Juā pandu.

⁵ Juā koty heta ngā uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi heta ngā uhyk uwyr ehe. Heta Jerusarē ok ta pe har ta uhyk uwyr ehe tī. "Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke upa jande jahijar 'y" aja pandu ame'ë ta ke Juā mujahuk. Jondā y pe mujahuk. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa.)

⁶ Juāma'e mundeha awa rymba ra ke te'e mujā ame'ë ke. "Kame" aja ngā rymba rer. Ame'ë ra ke ima'e mundeha. (Ymanihar Erima'e mundeha aja ame'ë mundeha. Aja rahā, Tupā je'ëha pandu ame'ë ke Juā tī, aja mujekwa.) So'o pirer pe ixu'a rupi pukwar. Tukuxixik mixir ame'ë ke a'e u'u. Eir namō u'u tī. ⁷ Juā pandu:

—Ihē raikwer rupi amō tur. Katu te hū me'ë ke a'e. Ihē anī. Aja ym ihē. A'erehe

ima'e miasu aja axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē. ⁸ Y pe pehē ke ihē amujahuk. A'e anī. Pehē ke Tupā'ā namō mujahuk, ame'ëja saka — aja ngā pe Juā pandu. ("Tupā'ā namō mujahuk" aja pandu rahā: "Ngā py'a rehe Tupā'ā ke a'e muwyr ta" aja mujekwa katu.)

Jesu ke Juā mujahuk

(*Matéu 3.13-17; Ruk 3.21-22*)

⁹ Arahā Ngariréi ywy ngi Jesu uhyk uwyr ehe, Juā rehe. Nasare ok ta ngi uhyk uwyr ehe. Pe, y pe Jesu ke Juā mujahuk. Y rer Jondā. ¹⁰ Pe, y ngi Jesu uhem rahā, pahar ywa pirar, ame'ëja saka Juā usak u'am. Pe, Jesu rehe Tupā'ā wyjy uwyr. Pykahuran aja saka wyjy uwyr ehe. ¹¹ Pe, ywa ngi panduaha uwyr:

—Nde riki ihē ra'yr. Nde rehe ihē apy'a katu. Ihē ke nde eremuhury katu — aja Ta'yr pe Tupā pandu.

Jesu rehe Satana uhyk uwyr

(*Matéu 4.1-11; Ruk 4.1-13*)

¹² Pahar awa nixói ame'ë pe Tupā'ā Jesu ke muhyk raho. ¹³ A'ep heta ukwer rahā, ixo. Kuja, mokōi awa pypa (40) hetaha wera rahā, a'ep ixo. Arahā, Satana uhyk uwyr ehe. (Ājā ramūi a'e.) Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ë ke Satana putar tipe. Manga manga tipe. Anī. Jesu ma'e ym te. Ame'ë renda pe so'o jarō ame'ë ta ixo tī. Pe, Jesu rehe Tupā je'ëha rahoha ta wyjy uwyr. Usak katu uwyr ehe.

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar

(*Matéu 4.12-22; Ruk 4.14-15; Ruk 5.1-11*)

¹⁴ Ajame'ë ke kyndaha pe Juā ke amō ta kynda raho rahā, Ngariréi ywy pe Jesu uhyk oho. Myrandu katu ke pandu oho. Tupā rehe har pandu oho. ¹⁵ Kuja pandu:

—Angaha ke rehe uhyk oho apo 'y. Ixotyhar ta ke pehē, aja Tupā putar. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Pexoha pyahu ame'ë ke Tupā putar, aja pexo katu. Aja rahā, ixotyhar ta ke aja pehē ke a'e muruwak ta. Ame'ë myrandu katu rehe pejurujar katu — aja Jesu pandu ngā pe.

¹⁶ Ypa rymy'y rupi Jesu wata ixo rahā, pira pyhyk ame'ë ta rehe usak. Ypa rer Ngariréi. Mokōi sawa'e ta ixo. Her Simā. Imu rer Andere. Kyhapari pe pira pyhyk ixo. Ypa pe ombor ombor ixo. ¹⁷ Pe, Jesu pandu:

—Ihē namō peho 'y. Pira pepyhyk ame'ë ta ke pehē. Apo har anī. Amō kotyhar ta. Pehē ke amu'e ta. Pe, ngā py'a ke Tupā koty pemuruwak ta 'y. Pejur — aja Jesu Simā ta pe.

¹⁸ Pahar kyhapari hijar. Pe, Jesu namō a'eta oho.

¹⁹ A'engi Jesu oho we rahā, ame'ë ypa pe amō mokōi sawa'e ta rehe uhyk oho tī. Tian

ta rehe uhyk oho. Imu rer Juā. Semende ra'yr ta ame'ē ta. Jarusu keruhū pe kyha-pari mukatu uī. ²⁰ Ame'ē ta rehe usak rahā, pandu:

—Pejur. Ihē namō peho — aja Jesu Tian ta pe.

Pe, Jesu namō Tian ta oho tī. Jarusu keruhū pe ipái ihī. Semende aja her. Parakyha ta namō ihī. Upa ame'ē ta ke Tian ta hijar. Pe, Jesu namō a'eta oho.

*Ipy'a rehe ājā ihī me'ē ke
(Ruk 4.31-37)*

²¹ A'engi Kapana'ū ok ta pe Jesu uhyk uwyr. Inamō ixo ame'ē ta uhyk uwyr tī. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho. A'ep ngā ke mu'e uī. ²² Amō ta Moise je'ēha mu'e. Aja ym Jesu mu'e. Ukwa katuha namō mu'e katu. A'erehe hendu ame'ē ta pandu: "Mā! Je'ēha te reko aja pandu katu" aja ngā.

²³ Pe, amō sawa'e jy'ariha renda pe ixo uwyr. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Pe, hātā pandu:

²⁴ —Éi! Jesu! Nasare ok ta pe har ke nde. Ma'ewā jande ke nde eremupyrara erejur my? Nde rehe har ihē akwa katu. Tupā koty ngī nde erejur ame'ē ke nde. Ima'e je'ēha ke nde erepandu erejur. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe, aja akwa katu — aja hātā pandu.

²⁵ Pe, ājā pe Jesu pandu:
—Eje'ē ym! Sawa'e py'a ngi ehem eho — aja ājā pe.

²⁶ Pe, ājā sawa'e ke mukatak katak hū. Ahem hū riki. Pe, uhem oho ingi. ²⁷ A'ep ixo ame'ē ta mukahem riki. Pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Mā katu tiki? Amō kotyhar ma'e mu'eha ko. Ima'e je'ēha rupi pandu, pe, ājā ta hendu katu ehe. Mā! — aja ngā.

²⁸ Pe, Jesu rehe har upa Ngariréi ywy rupi ngā pandu pandu oho. Pahar pandu pandu oho.

*Petu pen ke Jesu mukatu ame'ē rehe har
(Matéu 8.14-15; Ruk 4.38-39)*

²⁹ Ajame'ē ke jundéu awa tama'e jy'ariha renda ke Jesu hijar oho. Simā ta oho tī. Pe, Simā rok pe ixo oho. Ame'ē ke Andere rok tī. Tian oho tī. Juā amō oho tī. ³⁰ A'ep Simā pen haku. A'erehe ixhya pe túi. Jesu uhyk rahā, pahar amō ta pandu ipe. "Simā pen haku hū" aja ipe. ³¹ A'erehe hake Jesu oho. Ipo rehe pyhyk, pe, mupu'am. Pahar hakuha maha oho ipe. Pe, imi'u Jesu ta pe a'e me'ē me'ē.

*Heta ngā ke Jesu mukatu ame'ē rehe har
(Matéu 8.16-17; Ruk 4.40-41)*

³² Ame'ē pytun ramō rahā, upa warahy u'ar rahā, (jundéu awa ta putu'uha 'ar upa.

A'erehe wata katu apo.) A'erehe ma'e ahy ixo ame'ē ta ke upa katu te ngā werur ipe. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke ngā werur ipe tī. ³³ Ok ta pe har ta mâte hū hukwen rake rupi i'āi. ³⁴ Ma'e ahy ixo ame'ē ta ke mukatu hū. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ta ke upa mukatu tī. Jesu rehe har ājā ta ukwa katu, a'erehe hātā Jesu pandu: "Epandu ym ihē rehe har" aja ājā pe.

*Tupā je'ēha ke Jesu pandu pandu oho
(Ruk 4.42-44)*

³⁵ Ame'ē ku'ē rahā, sapukái je'ē py rahā, Jesu pu'am. Simā rok ngī uhem oho. Pe, paite we awa nixói te ame'ē pe oho. A'ep Tupā namō pandu pandu. ³⁶ Pe, Simā upak rahā, Jesu ke kekar oho. Inamō ixo ame'ē ta kekar oho tī. ³⁷ Pe, usak ehe rahā, Simā ta pandu ipe:

—Upa ngā nde ke kekar ixo tipe — aja.

³⁸ Jesu pandu:

—Amō ta renda rupi jaho ta me'ē te'e. A'ep pe har ta pe Tupā rehe har apandu ta me'ē te'e tī. A'erehe ihē ajur. Jahorahā! — aja Simā ta pe.

³⁹ A'erehe upa Ngariréi ywy rupi wata oho. Upa jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu oho. Amō ta py'a ngi ājā ke muhem mondo tī.

*Pereran ma'e u'u hū ame'ē ke mukatu
(Matéu 8.1-4; Ruk 5.12-16)*

⁴⁰ Pereran ma'e u'u hū ame'ē ke Jesu rehe uhyk uwyr. Ipy'narāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Nde ereputar rahā, ihē ke nde eremukatu ta aja akwa katu — aja sawa'e.

⁴¹ Pyrara Jesu usak ehe. Pe, ijywa ke mupuku. Pe, sawa'e ākā rehe ipo ke a'e mujar. Pandu ipe:

—Ere. Nde ke ihē amukatu tar katu. Nde katu apo 'y — aja sawa'e pe.

⁴² Pahar upa katu ipe 'y. Upa ka'ē oho ipe. ⁴³⁻⁴⁴ Pe, hātā Jesu pandu ipe:

—Ehendurahā! Nde ke ihē amukatu, ame'ē ke amō ta pe epandu ym we rī. Jundéu awa tama'e pa'i koty eho py. Nde rehe pa'i usak ta. "Katu apo 'y" aja pandu ta. Pe, yman Moise pandu, aja ma'e ke pa'i pe eme'ē. Aja rahā, upa nde pিরer katu, aja ngā ukwa ta tī — aja Jesu pandu tipe ipe.

Pe, pahar sawa'e ke muhem mondo. ⁴⁵ Pe, sawa'e oho ingi. (Jesu rehe hendu ym.) Mukatuha rehe har pandu pandu oho. Upa katu te ok ta rupi pandu pandu oho. Pyta we ym awa renda ke. A'erehe ok ta pe marā ka ym Jesu ixeha. Upa ngā ukwa katu ehe har. A'erehe amō koty pyta. Awa nixói te ame'ē pe pyta. A'ep upa hekoha ngi ngā uhyk oho ehe.

2

*Upa jupyrātā rātā ame'ē ke Jesu mukatu
(Matéu 9.1-8; Ruk 5.17-26)*

¹ Ku'ē rahā ha pe we Kapanau'ū ok ta pe Jesu jywyr oho. “Hok pe apo ihī” aja amō ta pandu oho. ² A'erehe heta te hū ngā jy'ar uwyr ehe. Ok wyr pe soroka nixōi te. Hukwen rupi soroka nixōi te tī. Pe, ngā pe Tupā je'ēha ke Jesu pandu pandu uī. ³ Arahā tumeme sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Ame'ē ta upa jupyrātā rātā ame'ē ke muhyk werur. ⁴ Māte hū ngā i'āi. A'erehe marā ka ym Jesu rehe muhykiha. A'erehe ok kupe 'ar pe jupir oho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) Pe, jupyka jo'ok jo'ok. Ixwar ihī rahā, upa jupyrātā rātā ame'ē ke ame'ē rupi mujy mondo ehe. Kyha aja me'ē 'ar pe sawa'e tui. Tupaham rehe mujy mondo. Pe, Jesu rake mou. ⁵ Ma'e ahyha Jesu mukatu. Ame'ē rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ē ke Jesu ukwa rahā, jupyrātā rātā ame'ē pe pandu:

—Sa'e! Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihē py'a jywyr katu — aja Jesu.

⁶ A'ep Moise je'ēha mu'e ame'ē ta wapyk uī tī. Jesu pandu ame'ē ke rehe hendu rahā, kuja ipy'a pe ukwa ukwa uī:

⁷ —Mā! Aja pandu rahā, katu ym. Tupā jō riki ngā pe pandu katu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr” aja. A'erehe peme'ē riki Tupā aja jupe my? Katu ym aja — aja a'eta py'a pe a'eta ukwa ukwa uī.

⁸ Pe, pahar ame'ē ta ukwaha ke Jesu ukwa tī. A'erehe pandu:

—Mā! Pehē py'a pe ma'e ke pekwa pekwa ym peī. ⁹ Myja me'ē riki hātā ma'eha my? Kuja my: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu” aja apandu rahā, hātā ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak ym awa.) Anī rahā, kuja my? “Epu'am! Nde kyha aja me'ē ke emupu'a! Ewata inamō eho!” aja apandu rahā, hātā ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak katu awa.)

¹⁰ —Pesarahā! (Tupā jō riki ahyha mukatu aja pekwha. Tupā jō riki ngā rehe ipy'a mujywyr katu aja pekwha tī.) Apo ihē tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē aja ihē amujekwa ta apo. Ihē pe Tupā pandu tī: “Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e. Ame'ē ta rehe nde py'a emujywyr katu” aja ihē pe. Pesarahā! Ame'ē ke pekwa ta apo. Amujesak ta — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe Jesu pandu.

Pe, jupyrātā rātā ame'ē pe pandu:

¹¹ —Ko apandu nde pe. Epu'am! Nde kyha aja me'ē ke emupu'a! Nde rok pe ejywyr eho — aja Jesu.

¹² Pe, upa ngā usak usak uī rahā, sawa'e pu'am. Kyha aja me'ē ke mupu'a. Pe, pahar uhem oho. A'erehe ngā pandu:

—Mā! Katu tiki — aja riki.

Pe, Tupā pe pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Mā! A'eramō te aja mukatuha jasad py'y. Katu! — aja ngā.

*Jesu namō Rewi oho ame'ē rehe har
(Matéu 9.9-13; Ruk 5.27-32)*

¹³ A'engi Jesu uhem oho. Pe, ypa rymy'y rehe jywyr oho tī, Ngarirēi ypa rehe. A'ep heta ngā jy'ar oho ehe tī. Ame'ē ta ke mu'e uī. ¹⁴ A'engi wata oho ixo rahā, amō sawa'e rehe usak. Her Rewi. (Amō her: “Matéu” aja.) Apéu ra'yr a'e. Tamatarer matyriha renda pe wapyk uī. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr matyr. (A'erehe a'e ke jundéu awa ta putar ym ame'ē ke a'e.) Jesu pandu ipe:

—Ihē namō eho 'y — aja ipe.

Rewi pu'am. Upa pahar. Pe, inamō oho.

¹⁵ I'i atu rahā, Rewi rok pe ma'e ke Jesu ta u'u uī. Heta tamatarer matyriha ta inamō uwyr tī. Amō heta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta aja tī. Inamō uwyr tī. Ame'ē ta ngi har heta Jesu namō ma'e ke u'u uī. Jumu'eha ta u'u uī tī. ¹⁶ Pe, amō Moise je'ēha mu'e ame'ē ta i'āi tī. Parise kotyhar ta ke ame'ē ta. Kuja jumu'eha ta pe ame'ē ta je'ē je'ē:

—Ma'ewā ame'ē sawa'e ta jaxer ame'ē ta namō Jesu u'u uī my? Tamatarer ke matyr ame'ē ta namō aja tī. U'u inamō tī. Katu ym aja — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pandu.

¹⁷ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, pandu:

—Ma'e ahy ixo rahā, mukatuha koty amō oho. Ahy ym ixo rahā, mukatuha koty oho ym. (Aja apo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ihē rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ē ke a'eta putar, a'erehe ihē rehe uhyk. Mukatuha rehe uhyk, ame'ēja saka. Katu jupe ame'ē ta anī. Ame'ē ta ihē rehe uhyk ym.) Pesarahā! Sawa'e katu aja ukwa jupe, ame'ē ta pe kuja ihē apandu ym: “Tupā koty pehē py'a pemurwak pemondo” aja. Anī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta pe kuja ihē apandu katu: “Tupā koty pehē py'a pemurwak pemondo” aja — aja Jesu pandu.

*U'uha ke hijar ame'ē rehe har
(Matéu 9.14-17; Ruk 5.33-39)*

¹⁸ Amō rahā, Juā mujahukiha namō jumu'e ixo ame'ē ta upa ma'e u'uha ke hijar ixo. Parise ta aja tī. Ma'e u'uha ke hijar ixo tī. (Aja pyaiha ke mujekwa Tupā pe.) Pe, amō ta pandu uwyr. Jesu pe pandu:

—Juā mujahukiha namō jumu'e ixo ame'ē ta upa ma'e u'uha ke hijar ixo. Parise ta namō jumu'e ixo ame'ē ta aja tī. Upa ma'e u'uha ke hijar ixo tī. Nde namō jumu'e ixo

ame'ë ta anī. Upa ma'e u'uha ke hijar ym. Ma'erehe hijar ym my? — aja Jesu pe.

¹⁹ Jesu pandu:

—Sawa'e jumendar rahā, imi'u matyr. Hurya mujā. Pe, ame'ë pe oho ame'ë ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namō ixo rahā, ma'e u'uha ke hijar ym. ²⁰ (Ihē namō ihēma'e jumu'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym.) Yman rahā, ihē ke amō ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahā ihē jumu'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha mujekwa ta.)

²¹ —Amō we tī. Kamixa ymanihar ke sorok rahā, pan jupu'a ym ame'ë ke amō mujar ym ehe. Mujar ehe rahā, jupu'a we oho. Pe, kamixa ymanihar ke musak we ta. Sorok riki tīha we ta oho. ²² Kawī mupupur ramō ame'ë ke hyru ymanihar te pe amō purakar ym. Ame'ë pe purakar rahā, pupur we ixo rī. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, upa kawī jyhē ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tī. A'erehe kawī mupupur ramō ame'ë ke hyru katu ame'ë pe amō purakar rahā, katu ta tiki. Aja rahā, kawī jyhē ym ta. Hyru ke upuk ym ta tī — aja ngā pe Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahā, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. A'erehe parise ta mu'e aja ixoha namō marā ka ym muparaha, aja Jesu mujekwa katu.)

Ahūi aja me'ë ke jumu'eha ta po'ok ame'ë rehe har

(Matéu 12.1-8; Ruk 6.1-5)

²³ Amō jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ahūi aja me'ë tyrupi Jesu wata oho ixo. Jumu'eha ta namō oho ixo rahā, jumu'eha ta amō amō po'ok oho. (Ame'ë ke ipo pe kamyrik. Aja pিরer ke ombor. Upa ombor rahā, ame'ë ke u'u.) ²⁴ Pe, Jesu pe parise ta pandu:

—Anī. Katu ym kamyrikiha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, aja nema'e jumu'eha ta kamyrik rahā, katu ym. (Paraky te'e, ame'ëja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ëha rehe panduha ihī — aja ipe.

²⁵⁻²⁶ (Amō rehe pyrara usak ta me'ë te'e, aja Jesu mujekwa tar katu) a'erehe pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamō ixo ame'ë ta aja tī. Myahy te tī. Ame'ë ta ma'eha Tupā je'ëha rehe pesak riki. Ame'ë pekwa riki. Ma'e u'u ame'ë ke nixói te rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Ndawi ixe. A'ep mbeju ihī. Ame'ë ke Ndawi u'u. Inamō ixo ame'ë ta pe me'ë me'ë tī. Ame'ë ta u'u tī. Arahā Amiatu pa'i keruhū. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū. Ame'ë mbeju ke Tupā ruwa koty aja saka pa'ihu moī. Pa'i ta jō ame'ë ke u'u katu. Amō ta u'u rahā, anī. (Ndawi ta pa'i ym. A'erehe Ndawi ta u'u

rahā, katu ym ta tipe. Aja Moise je'ëha rehe hendu ym) — aja parise ta pe Jesu pandu.

²⁷ Pandu tī:

—Putu'uha 'ar ke Tupā mujā py my? Anī. Aja ym. Awa ke a'e mujā py. A'engi putu'uha 'ar ke manga. Aja rahā, awa rehe putu'uha 'ar haihu katu, ame'ëja saka riki. Putu'uha 'ar rehe awa haihu katu, aja ym. ²⁸ A'erehe putu'uha 'ar rahā, ma'e ke amō ma'e, ame'ë ke ihē riki apandu katu. Tupā je'ëha rupi ajur ame'ë ke ihē. Awa ihē tī — aja Jesu.

3

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ë ke Jesu mukatu

(Matéu 12.9-14; Ruk 6.6-11)

¹ Amō wera rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu ixe oho tī. A'ep ipo ke upa te'e jupu'a ame'ë ke ihē. ² A'ep amō ta ixo. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, Jesu mukatu ta my? Ame'ë ke ukwa tar katu. Mukatu rahā: “Katu ym. Putu'uha 'ar rahā, nde eremukatu. (Nde epreparaky te'e aja nde.) A'erehe katu ym nde erema'eha” aja Jesu pe pandu ta tipe. A'erehe ame'ë ta Jesu rehe usak usak uī. ³ Pe, ipo ke upa te'e jupu'a ame'ë pe Jesu pandu:

—Se ejur. Ngā ruwa koty ejur e'am — aja riki.

⁴ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Myja me'ë Moise je'ëha pandu katu my? Myja me'ë putu'uha 'ar rahā, amō ma'e my? Ko katu ame'ë ke amō pe ma'e my? Anī rahā, katu ym ame'ë ke ma'e my? Ko amō rehe pyrara usak my? Anī rahā, amō ke jukwa my? Myja me'ë katu pehē pe my? — aja ngā pe.

Anī. Je'ë ym ngā. ⁵ Ame'ë ta rehe Jesu juramā ma'ā. Parahy ngā rehe. Katu ame'ë ke ame'ë ta ma'e tar ym, a'erehe Jesu parahy ngā rehe. Amō we tī. Pyrara usak ngā rehe a'e tī. Jumen saka jurupy hātā, aja ngā ixo. Hendu tar ym. Jeterhar te ke putar ym tī. A'erehe pyrara usak ngā rehe a'e tī. Pe, sawa'e pe pandu:

—Nde po epirar 'y — aja Jesu.

Ipo ke sawa'e pirar. Upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tī. ⁶ A'engi parise ta uhem oho. Pahar Ero kotyhar ta namō jy'ar oho. Ame'ë ta namō pandu.

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, jajukwa — aja riki parise ta jupe.

Yrymy'y rehe heta te hū ngā jy'ar

⁷ A'engi ypa pe Jesu oho tī. Ngariréi ypa pe. Jumu'eha ta oho inamō tī. Haikwer rupi heta te hū ngā oho tī. Ngariréi ywy ngi heta uhyk oho ehe. Jundéi ywy ngi aja tī. Heta ngā uhyk oho ehe tī. ⁸ Jerusarē ok ta ngi aja tī. Heta ngā uhyk oho ehe tī. Inuméi ywy ngi aja tī. Uhyk oho ehe tī. Jondā y ruwái pe har

ta aja tī. Heta ngā uhyk oho ehe tī. Tir ok ta rake ixo ame'ē ta aja tī. Sinō ok ta rake ixo ame'ē ta aja tī. Heta te hū uhyk oho ehe tī. Upa ma'e katu ame'ē ke Jesu ma'ema'e ixo, aja ngā hendu, a'erehe johu ngā uhyk oho ehe. ⁹⁻¹⁰ Mā heta te hū ngā ixo. Ahy ixo ame'ē ta ke Jesu mukatu hū. A'erehe upa katu te ahy ixo ame'ē ta ixoty jusosok oho ixo. Ipo ke mujar tar katu ehe. (Aja rahā, katu ta oho.) Ixoty jusosok sosok hū oho ixo ngā. A'erehe jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se jarusu keruhū pemuhyk perur — aja riki.

Pe, jumātā hū ngā uwyr ehe rahā, jarusu keruhū pe Jesu opor ta oho. (Aja rahā, jusosokiha rupi jukwa ym ta.) ¹¹ Ahy ixo ame'ē ta ke Jesu mukatu. Pe, ipy'a rehe ājā ihī, ame'ē ta usak ehe rahā, Jesu ruwa koty u'ar. (Aja rahā, katu te ame'ē ke kohī, aja mujekwa katu.) Pe, hātā pandu:

—Nde riki Tupā ra'yr — aja.

¹² Anī. Hātā Jesu pandu:

—Pepandu ym ihē rehe har — aja ājā ta pe.

Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar

(*Matéu 10.1-4; Ruk 6.12-16*)

¹³ Ajame'ē ke wyyā rehe Jesu jupir oho. Pe, sawa'e ta pe pandu:

—Pejur! — aja.

Katu usak ame'ē ta ke mujy'ar. Sawa'e ta uhyk uwyr ehe. ¹⁴ Kuja, awa py mokōi sawa'e ta ke jo'ok. “Ko ihē amondo ame'ē ta ke” aja Jesu. Ame'ē ta pe pandu tī:

—Amō ta ngi har pehē ke ihē ajo'ok. Ihē namō pepyta ta. Amō ta rendā rupi pehē ke ihē amondo ta tī. Ame'ē rupi Tupā je'ēha ke pepandu pandu ta peho tī. ¹⁵ Ihē je'ēha rupi ājā ta ke pemuhem ta katu tī. Awa ta py'a ngi pemuhem ta katu — aja awa py mokōi sawa'e ta pe.

¹⁶ Jo'ok ame'ē ta kuja sawa'e ta rer. Ko Simā. [Amō her Jesu moī ehe. “Petu” aja ipe.] ¹⁷ Amō sawa'e Tian. Imu Juā. Semende ra'yr ta ame'ē ta. [Ame'ē ta rehe amō her ke Jesu moī tī. “Mboane” aja a'eta pe. Ame'ē je'ēha: “Pahar ipy'a pihun” aja.]

¹⁸ Amō sawa'e Andere. Siri amō tī. Amō Matoroméu tī. Amō Matéu. Amō Tome tī. Tian amō tī. Apéu ra'yr ame'ē. Tandéu amō tī. Simā amō tī. Sero aja her tī. (“Sero” pandu rahā: “Jundéu awa tama'e wyy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem” aja a'e.) ¹⁹ Amō Jun Ikario tī. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk werur.

Satana rehe har (Ājā ramūi a'e)

(*Matéu 12.22-32; Ruk 11.14-23; Ruk 12.10*)

²⁰ Ajame'ē ke hok pe Jesu jywyr oho. Heta te hū ngā uhyk uwyr ehe tī. Ame'ē ta pe Tupā je'ēha pandu pandu hū. Mukatu hū ngā ke. Heta te hū ngā uwyr ehe. A'erehe

marā ka ym ma'e ke u'uha uī. Jumu'eha ta aja inamō ixo tī. ²¹ Ame'ē rehe har ianam ta hendu rahā, Jesu ke oho piam tipe. Amō ta pandu u'am:

—Ka'u te'e riki a'e — aja naī.

A'erehe oho piam tipe. (Anī. A'eta namō Jesu oho ym.)

²² Jerusarē ok ta ngi amō Moise je'ēha mu'e ame'ē ta uhyk uwyr ehe. Ame'ē ta pandu pandu u'am:

—Ipy'a rehe Mesembu ihī, a'erehe ājā ta ke Jesu muhem katu mondo — aja pandu naī. (“Mesembu” aja pandu rahā: “Satana ke” aja ukwa. Ājā ramūi a'e.)

Amō ta pandu:

—Satana je'ēha rupi ājā ke a'e muhem mondo tī — aja pandu naī tī.

²³ Pe, ngā ke Jesu mujy'ar. Myja me'ē ājā ta my, ame'ē ke pandu pandu:

—Satana jumuhem ym jumondo. ²⁴ Ka'a rupi har ta jumai mai ngā juehe rahā, jumumba ta ngā juehe. (A'erehe jumai mai ym ta ngā juehe.) ²⁵ Ok wyr pe har ta jumai mai a'eta juehe rahā, jumumba ta a'eta juehe tī. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) ²⁶ Aja ixotyhar ta namō Satana jumai mai a'eta juehe rahā, jumumba ta a'eta juehe tī. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe. A'erehe Satana je'ēha rupi ājā ta ke ihē amuhem ym amondo.)

²⁷ —Sawa'e pyrātā rok pe ma'e ke mukanim ym oho awa. Mukanim ta oho rahā, sawa'e pyrātā ame'ē jywa ke mujere pukwar py, pe, sawa'ema'e ke upa mukanim ta raho. (Aja ihē tī. Satanama'e pyrātāha ngi sawa'e ke ihē riki amuhem tī. Aja rahā, Satanama'e pyrātāha 'ar koty te we ihēma'e pyrātāha, aja ihē amujekwa katu.)

²⁸ —Ko apandu katu pehē pe. Upa ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. Ame'ē rehe Tupā ipy'a jywyr ta. “Tupā! Nde katu ym” aja pandu ame'ē ke rehe aja tī. Ipy'a jywyr ta tī. ²⁹ Tupā'ā pe anī. “Tupā'ā! Nde katu ym. Nde erema'eha katu ym” aja pandu ame'ē ke rehe anī. Ame'ē rehe jō Tupā ipy'a jywyr ym te ta. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha aja te'e ta ixo, a'erehe Tupā ipy'a jywyr ym te ta — aja Jesu pandu.

³⁰ A'eramō amō ta pandu: “Ājā ipy'a rehe ihī” aja Jesu rehe har pandu naī. A'erehe myja me'ē ājā ta my, ame'ē rehe har Jesu pandu.

Jesu anam ta rehe har

(*Matéu 12.46-50; Ruk 8.19-21; Emberéu 2.11*)

³¹ Imāi uhyk uwyr ehe. Imu ta amō tī. Hukwen rake uhyk u'am. Pe, amō pe imāi pandu:

—Jesu pe epandu eho: “Se ejur” aja ipe — aja imāi.

³² Heta ngā juramā jy'ar ixo ehe. Amō ta pandu ipe:

—Soroka pe ne māi i'āi, ne mu ta namō. Nde pe pandu tar katu — aja Jesu pe.

³³⁻³⁴ Pe, ngā rehe juramā usak. Pandu: —Pesarahā! Ko riki ihē māi. Amō ta ihē mu ta aja tī. ³⁵ Tupā putar ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, ame'ē riki ihē mu aja saka. Ihē rendyr aja tī. Ihē māi aja tī — aja Jesu pandu.

4

Ma'e ra'i muhāi ame'ē rehe har

(*Matéu 13.1-9; Ruk 8.4-8*)

¹ Amō rahā, ypa rymy'y rehe Jesu mu'e mu'e uī tī. Heta hū ngā jumātā katu te jy'ar ehe, a'erehe jarusu keruhū pe opor oho. A'ep wapyk uī. Y pe jarusu keruhū tūi. Ypa rymy'y rehe upa ngā wapyk uī. Aja Jesu mu'e hū ngā ke. ² Myja me'ē ma'e ra'i ta my ame'ē ke pandu uī. Mu'e rahā, kuja pandu:

³ —Pehendu katurahā! Ma'e ra'i ke amō muhāi oho. ⁴ Kupixa pe ma'e ra'i muhāi rahā, awa rape rupi amō ha'i u'ar. Ame'ē ke ma'ewyra u'u uwyr. Upa u'u. ⁵ Amō ma'e ra'i ita ty rupi u'ar. A'ep ywy katu ame'ē ke ta'yr mi. Pe, ha'i hywōi. Ywy heta ym a'ep, a'erehe pahar hywōi. ⁶ Pe, warahy haku rahā, i'y manō. Hapo ipyp oho ym, a'erehe upa te'e manō. ⁷ Amō ma'e ra'i juruwe ty rupi u'ar. Juruwe tiha py oho. A'erehe ma'e ra'i hywōi rahā, hury ym. A'erehe i'a ym. ⁸ Pe, amō ma'e ra'i ywy katu ame'ē rupi u'ar. Pe, hywōi rahā, hury katu oho. Tiha katu oho. I'a uhem, pe, tyarō. Hymbo rehe heta i'a ihī. Tirī ta (30) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta we hū i'a ihī. Sesen ta (60) aja hetaha. Amō hymbo rehe heta te hū i'a ihī. Sē (100) aja hetaha — aja Jesu pandu.

⁹ Pandu tī:

—Pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu katu ta me'ē te'e — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'i ame'ē rehe har mujekwa

(*Matéu 13.10-17; Ruk 8.9-10*)

¹⁰ Jesu jeje ixo rahā, awa py mokōi jumu'eha ta pandu uwyr ipe. Amō ta aja tī. Pandu uwyr ipe tī.

—Jande pe emujekwarahā! Myja me'ē ma'e ra'i ta my, ame'ē ke emujekwa katu — aja Jesu pe.

¹¹ A'e pandu:

—Apo amō koty Tupā mujekwa. Pyahu ame'ē ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak, ame'ē ke a'e putar katu. “Ihēma'e a'e” aja a'e pandu. “Ame'ē ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa” aja Tupā pandu ihē pe. Amō ta pe anī. Amujekwa ym ta. A'erehe myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke apandu pandu. Ame'ē ke rehe jō ngā hendu tipe. ¹² Aja rahā:

“A'eta usak usak tipe. Anī. Ukwa ym riki. Hendu hendu tipe. Anī. Ukwa ym riki tī.

Ukwa rahā, Tupā rehe ipy'a ke muruwak ta tipe. Pe, ame'ē ta rehe ipy'a ke Tupā mujywy'r ta tipe” aja ta — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'i rehe har

(*Matéu 13.18-23; Ruk 8.11-15*)

¹³ Pe, a'e pandu tī:

—Ko ma'e ra'i rehe har pekwa ta me'ē te'e. Pekwa ym rahā, amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke ihē apandu rahā, pekwa ym ta tī. A'erehe ko amujekwa ta. ¹⁴ Ma'e ra'i ke amō muhāi oho. Ame'ē riki Tupā je'ēha pandu pandu oho. ¹⁵ Ma'e ra'i awa rape rupi u'ar. Ame'ē riki kuja. Tupā je'ēha rehe amō ta hendu. Pe, hendu rahā, pahar Satana mukanim uwyr. (Ma'ewyra uwyr, ame'ēja saka.)

¹⁶ —Amō ma'e ra'i ita ty rupi u'ar. Ame'ē kuja. Tupā je'ēha rehe hendu tipe. Hendu rahā, hury katu tipe. (Pahar hywōi, ame'ēja saka.) ¹⁷ Tupā je'ēha pyta katu ym, a'erehe tapijar te'e we jurujar ym. Tupā je'ēha rehe jurujar, a'erehe amō ta parahy ehe. (Warahy haku, ame'ēja saka.) A'erehe pahar Tupā je'ēha ke hijar. Amō ta puka puka hū ehe, a'erehe pahar Tupā je'ēha ke hijar tī. Katu ym aja.

¹⁸ —Amō ma'e ra'i juruwe ty rupi u'ar. Ame'ē kuja. Tupā je'ēha rehe hendu tipe. ¹⁹ Ima'e ixoha rehe te'e a'e ukwa ukwa ixo. “Ma'e ihē a'u ta my? Ma'e ihē amunde ta my?” aja ukwa ukwa ixo. Ko tamatarer matyr tar katu hū. Upa ma'e ke matyr tar katu hū. Upa ame'ē ke Tupā je'ēha ke mukanim. (Juruwe jukwa, ame'ēja saka.) Tupā rehe har ukwa ukwa tar ym. Ima'e ke rehe ipy'a katu. Katu ym aja. A'erehe ma'e i'a ym, ame'ēja saka. (Aja rahā, amō we Tupā rehe har ukwa tar ym.)

²⁰ —Amō ma'e ra'i ywy katu rupi u'ar. Ame'ē ke kuja. Tupā je'ēha rehe hendu katu. Hury katu. I'a heta aja ixo. Tirī ta (30) aja hetaha. Amō amō heta we hū. Sesen ta (60) aja hetaha. Amō heta te hū. Sē (100) aja hetaha. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa katu, a'erehe ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e hū tī. Hymbo rehe i'a ihī, ame'ēja saka) — aja Jesu mujekwa katu jumu'eha ta pe.

Araparin rehe har

(*Ruk 8.16-18*)

²¹ Jesu pandu tī:

—Araparin amō hapy rahā, pander pe jupyk ym. Myrape wy'r pe moī ym tī. Anī. Ywate pukwar. Aja rahā, ok pe amō ta ixo rahā, wera katu a'eta pe. ²² Ihē amu'e ame'ē ke ame'ēja saka. Apo mukanim, ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka riki. Apo jupyk,

ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa pirar ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, juehe har Tupā mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka.)²³ Pekwa tar katu rahā, pehendu katu 'y — aja Jesu pandu.

²⁴ A'e pandu tī:

— Amō pandu rahā, pehendu katu ehe. Pehendu tar ym rahā, pehē pe Tupā mujekwa ym ta. Pehendu tar katu rahā, pehē pe a'e mujekwa katu ta. Jete. I'ar koty te we mujekwa katu ta pehē pe.²⁵ Kuja riki. Amō ukwa katu rahā, amō we ukwa katuha ke Tupā muwyr ta ipe. Amō ukwa tar ym rahā, ta'yr mi ukwa, ame'ē ke upa mukanim ta ingi. (Aja rahā, ukwa ym te ta) — aja Jesu pandu.

Ma'e ra'ī hywōi ame'ē rehe har

²⁶ Pe, a'e pandu tī:

— Ihē amu'e ame'ē ke myja my? Ame'ē rehe har pehē pe apandu ta. Ame'ē ke kuja. Ywy rehe ma'e ra'ī ke amō muhāi.²⁷ Pe, ima'e ke rehe a'e ma'ema'e oho ixo. Pytun rahā, aja. Wera rahā aja tī. Ima'e ke ma'ema'e oho ixo tī. Aja ixo rahā, ma'e ra'ī hywōi. Pe, tiha oho. Myja tihaha my, ukwa ym awa.²⁸ Jeje ywy ngi uhem. Ho uhem py. A'engi i'y. A'engi hākā. A'engi hymbo. Pe, i'a.²⁹ Tyarō rahā, amō matyr oho. Matyrilha angaha ke rehe uhyk oho — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, kuja mujekwa. Jesu mu'e, ame'ē ke rehe jurujar katu te rahā, ixoha amō koty muruwak ta. Katu aja muruwak ta, aja mujekwa.)

Ma'e ra'ī jytym ame'ē ke tī

(*Matéu 13.31-32; Matéu 13.34; Ruk 13.18-19*)

³⁰ A'e pandu tī:

— Se Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē rehe har pehē pe apandu ta tī.³¹ Kuja ma'e ra'ī aja saka. Mosata ra'ī ame'ēja saka. Ha'ī riki ta'yr te mi.³² Pe, amō jytym rahā, hywōi katu. Pe, i'y tiha te hū oho. Kupixa pe har ta pyter pe tiha te ame'ē ke a'e. Hākā ke pia pia hū. Pe, ma'ewyra ta haity ta matyr ehe, hākā rehe. Pytun atu ame'ē wyr pe ma'ewyra ta ihī — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, kuja mujekwa. Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ēja saka. Pe, i'i atu te rahā, ixotyhar ta heta te hū ta. I'y tiha te hū, ame'ēja saka, aja mujekwa katu.)

³³ Pe, ngā ukwa katu rahā, amō amō myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke Jesu pandu ngā pe.³⁴ Aja jō ngā pe pandu. Jumu'eha ta anī. Ame'ē ta namō jō ixo rahā, upa katu te mujekwa. Myja me'ē ma'e ke my ame'ē ke upa katu te mujekwa jumu'eha ta pe.

Ywytu keruhū ke Jesu muputu'u ame'ē rehe har

(*Matéu 8.23-27; Ruk 8.22-25*)

³⁵ Ame'ē pytun ramō rahā, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

— Y ruwái rehe jaha jaho — aja.

³⁶ Y rymy'y rehe heta ngā ke a'eta hijar oho. Jarusu keruhū pe Jesu ihī. Ame'ē pe jumu'eha ta opor oho tī. Pe, y ruwái rehe oho. Amō jarusu keruhū pe amō ta oho tī.³⁷ Pe, oho we rahā, ywytu keruhū uhyk ehe. Y kotok keruhū katak hū tī. Y ke oho rāi ipe. Tate jere oho.³⁸ Jarusu keruhū tangwa koty Jesu ukwer ou. Iākā renda rehe iākā mupyta. Aja ukwer ou. Pe, amō mupak oho. Pandu ipe:

— Sa'e! Jande ke jajere Tate riki. Nde erema'e ym ma'e ke my? — aja Jesu pe.

³⁹ Pe, pu'am rahā, hātā ywytu keruhū pe Jesu pandu.

— Mā peja ym! Eputu'u katu ihē pe — aja riki.

Y kotok keruhū pe pandu tī:

— Mā peja ym! Ewapyk katu — aja riki.

Pe, ywytu keruhū putu'u. Y ke wapyk katu te tī.⁴⁰ Pe, jumu'eha ta pe pandu:

— Mā! Pekiye ym my rī — aja Jesu.

⁴¹ Anī. Jumu'eha ta kyje hū. Pandu a'eta jupe:

— Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke kohī! Je'ēha rehe ywytu keruhū hendu katu! Y kotok keruhū aja tī. Hendu katu ehe tī. Mā! Myja me'ē sawa'e ko my? — aja jumu'eha ta pandu.

5

Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke Jesu mukatu
(*Matéu 8.28-34; Ruk 8.26-39*)

¹ A'engi ypa ruwái rehe uhyk oho, Jera ywy pe.² Jarusu keruhū ngi Jesu uhem oho rahā, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Itakwar kangwerupa ngi uhyk uwyr ehe.³ Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Itakwar kangwerupa rupi ixo ame'ē ke a'e. Ngā pukwar ym a'e ke apo 'y. Ita tupaham pe pukwar rahā, pyta ym.⁴ Amukwehe te ita tupaham pe ijywa ke mujere pukwar pukwar. Itymā ke pukwar tī. Anī riki. Ijywa pukwariha ke mohok rī. Ten! Itymā pukwariha ke mohok tī. Ten! Aja tī. Pyrātā te hū. A'erehe parahyha ke marā ka ym ngā mukanīha ingi. Parahy te'e ixo.⁵ Pytun rahā, ahem hū. Wera rahā, ahem hū tī. Itakwar kangwerupa rupi ahem ixo. Ywy'ā rupi ahem ixo tī. Hātā ita pe jumu'i mu'i.

⁶ Paite we Jesu rehe usak rahā, ixoty ujan oho. Hake ipynarāi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.)⁷⁻⁸ Jesu pandu ixo:

— Ājā! Sawa'e py'a ngi ehem eho! — aja riki.

A'erehe hātā je'ēha uhem ingi:

—Jesu! Nde riki Tupā ra'yr! Ywatehar te a'e. Ihē pe ema'e ym ma'e ke. Tupā je'ēha rupi apandu: “Ihē ke emahy ym” — aja riki hātā pandu.

⁹ Pe, Jesu pandu:

—Ma'e nde rer? — aja.

Sawa'e pandu:

—Jande reta ame'ē ke jande, a'erehe: “Heta” aja riki jande rer — aja Jesu pe.

¹⁰ Jesu pe pandu pandu u'am:

—Kome'ē renda ngi ājā ta ke emujan ym emondo — aja.

¹¹ Ame'ē wyy'ā rehe kure ta māte hū ixo. Kāpī ke u' ixo. ¹² Ājā ta pandu:

—Kure ta koty jande ke emondo. Kure ta rehe jande jāi ta — aja Jesu pe.

¹³ —Ere. Peho — aja Jesu.

Pe, sawa'e ngi ājā ta uhem oho. Pe, kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hū uwak.) Pe, kure ta ujan oho. Upen te'e hū ame'ē pe u'ar oho. Ypa pe u'ar oho. Upa katu te y jukwa. Heta te hū kure ta manō, Kuja, 2.000 hetaha manō.

¹⁴ Kure usakiha ta ujan oho. Ok ta rupi pandu pandu oho. Ma'e usak ramō, ame'ē rehe har pandu pandu oho. Amō amō awa renda rupi pandu oho tī. Pe, a'ep pe har ta usak uwyr. ¹⁵⁻¹⁶ Jesu rehe uhyk rahā, sawa'e rehe ngā usak. Ame'ē sawa'e ngi ājā ta uhem ramō. Wapyk uī. Ka'u ym apo 'y. Ima'e mundeha namō ixo apo 'y. Myja sawa'e ka'u ame'ē ke katu oho. Ame'ē ke rehe usak ame'ē ta upa pandu pandu ngā pe. Kure ta ka'u oho, ame'ē rehe har upa pandu tī. (Pyrātā te hū ame'ē ke pehī, aja ukwa. A'erehe ngā kyje ingi, Jesu ngi. Amō we ngāma'e kanim ta, ame'ē ke putar ym tī.) ¹⁷ A'erehe pandu ipe:

—Jande rekoha ngi eho — aja Jesu pe.

¹⁸ Jarusu keruhū pe Jesu opor oho ixo rahā, ājā ta uhem ramō ame'ē sawa'e pandu:

—Ne namō ihē aho ta — aja Jesu pe.

¹⁹ —Anī. Nde rekoha pe ejywyr eho. Jan-dema'e sawa'e te nde ke mukatu, ame'ē rehe har ne anam ta pe epandu eho. Nde rehe pyrara usak, ame'ē ke epandu tī — aja sawa'e pe Jesu pandu.

²⁰ Pe, sawa'e jywyr oho. Amō amō ok ta rupi pandu pandu. “Jesu ihē ke mukatu” aja pandu pandu. Aja Jande popa ok ta, ame'ē rupi upa pandu pandu oho. Sawa'e panduha rehe hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! Katu tiki! Katu te hū — aja ngā.

“Ihē rajyr emukatu” aja Jái pandu

(Matéu 9.18-19; Ruk 8.40-42)

²¹ Y ruwái rehe Jesu jywyr oho tī. Jarusu keruhū pe aha oho. Pe, heta ngā jy'ar uwyr ehe tī. Y rymy'y rehe pyta. ²² Amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Her Jái. Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitā a'e. Jesu rehe

uhyk rahā, ipixi'a pe u'ar oho oup. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe, aja mujekwa.) Pandu ipe:

²³ —Ihē rajyr manō tate. Ihē rok pe eho! Iākā rehe nde po nde eremujar rahā, katu ta oho — aja Jesu pe.

²⁴ Pe, oho inamō. Oho ixo rahā, heta ngā Jesu rake rupi tuka tuka hū oho ixo.

Kūjā ke Jesu mukatu ame'ē rehe har

(Matéu 9.20-22; Ruk 8.43-48)

²⁵ Pe, amō kūjā oho ixo tī. Ma'e ahyha namō ixo. Jaiha ke pupur rāi namō ixo. Aja yman riki ixo. Kuja. Awa py mokōi (12) warahy 'ar rahā, aja te'e ixo. ²⁶ Ahyha mukatuha koty oho oho hū tipe. Ame'ē ta pe upa tamatarer me'ē me'ē tipe. Mukatu ym. I'ar koty te we mupyraraha riki ame'ē ta. Pe, katu ym oho ipe rī. ²⁷⁻²⁸ Jesu rehe har ngā pandu pandu, ame'ē ke hendu. “Jesu mukatu” aja kūjā hendu. A'erehe kuja ipy'a pe ukwa ukwa ixo:

—Ima'e mundeha rehe ihē po amujar rahā, ihē katu ta aho — aja kūjā.

Pe, ngā pyter rupi kūjā wata oho ixo. Pe, xupe rehe uhyk oho. ²⁹ Pe, Jesuma'e mundeha apyr rehe ipo mujar. Pahar jaiha ke pupur ame'ē ke putu'u ingi. Upa katu, aja ukwa. ³⁰ Pe, pahar Jesu ukwa. Amō ke mukatu, aja ukwa. A'erehe uwak u'am. Pe, pandu:

—Awa ihēma'e mundeha rehe ipo mujar my? — aja.

³¹ —Nde rake rupi heta ngā juramā u'am, a'erehe nde rehe tukwa tukwa hū u'am. Ma'ewā nde erepandu my: “Awa ihēma'e mundeha rehe ipo mujar” aja — aja jumu'eha ta pandu ipe.

³² Anī. Jesu usak usak we rī. Awa mujar my? Kekar we rī. ³³ Katu apo, aja kūjā ukwa katu, a'erehe kyje uhyk ehe. Ryr'í tī. Huwa koty ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe, aja mujekwa.) Pe, upa katu te Jesu pe pandu.

³⁴ —Ēi, kūjā! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Nde rury katu eho apo. Jaiha pupur ame'ē ke upa putu'u katu te nde pe apo 'y — aja Jesu ipe.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu ame'ē rehe har

(Matéu 9.23-26; Ruk 8.49-56)

³⁵ Kūjā namō pandu u'am rahā, Jái rok ngi amō ta uhyk uwyr.

—Nde rajyr manō ramō te. Mā peja mu'eha jywyr oho — aja Jái pe. (“Mu'eha” aja pandu rahā: “Jesu ke” aja a'eta ukwa.)

³⁶ Tajyr manō ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, Jái pe pandu:

—Anī. Nde py'ahu te'e exo. Ihē rehe tapijar te'e we ejurujar katu — aja ipe.

—Hā! — aja Jái.

³⁷ A'engi Jái rok pe oho inamō. Heta ngā anī. Mupyta.

—Se pepyta — aja.

Kuja jō oho. Kūjātāi pái. Petu oho. Tian oho tī. Imu oho tī. Her Juā. Ame'ē ta jō inamō oho. ³⁸ Pe, Jái rok pe uhyk rahā, heta ngā i'āi a'ep. Ngā mutyapu tyapu hū. Jixi'u xi'u hū ngā. Ahem amō tī. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Ame'ē ke rehe Jesu usak. ³⁹ Pe, pandu:

—Mā! Pemutyapu tyapu hū ym. Pejixi'u ym tī. Kūjātāi manō ym. Ukwer ou riki — aja Jesu.

⁴⁰ Pe, ngā puka puka hū ehe. Manō te aja ukwa katu, a'erehe puka puka hū ehe. A'erehe soroka pe upa ngā ke Jesu muhem. Pe, kūjātāi tūi, ame'ē kapy pe oho. Mahapyr jumu'eha ta ke raho inamō tī. Kūjātāi pái raho tī. Imāi raho tī. Ame'ē ta jō kapy pe ixe oho. ⁴¹ Uhyk rahā, ipo rehe Jesu pyhyk. Pe, pandu:

—Tarita kumi — aja.

Ame'ē jundéu awa ta je'ēha ipe: “Kūjātāi! Nde pe apandu, epu'am!” aja. ⁴² Pahar kūjātāi pu'am. Pe, wata ixo. Awa py mokōi warahy 'ar ame'ē ke kūjātāi. Kweraha rehe usak ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Katu tiki! — aja kapy pe ixo ame'ē ta.

⁴³ Pe, Jesu pandu:

—Pehē py'a rupi te'e pereko — aja.

Imāi pe pandu tī:

—Ma'e ke eme'ē ipe. Kūjātāi u'u ta — aja.

(Ma'e ke u'u rahā, ixuwe katu a'e, aja ukwa katu ta, a'erehe: “Ma'e ke eme'ē ipe” aja Jesu pandu ipe.)

6

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym (Matéu 13.53-58; Ruk 4.16-30)

¹ A'engi Jesu oho. Hekoha pe jwyryr oho, Nasare ok ta pe. Upa jumu'eha ta oho inamō tī. ²⁻³ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe mu'e oho. Heta ngā ixo a'ep. Pe, hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! My riki ukwa katuha ukwa my? Awa a'e ke mu'e my? (Jakwa ym jande.) Marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu te. Mā! (Jande aja awa te'e a'e tī.) Myja ame'ē ke a'e ma'ema'e my? (Jakwa ym tī.) Jesu riki peme'ē. Myra rehe ma'eha peme'ē. Mari membryr ke a'e. Imu ta ko jande namō ixo tī, jande rekoha pe. Tian. Jose amō tī. Jun amō tī. Simā amō tī. Hendyr ta jande namō ixo tī — aja ngā pandu.

Hekoha pe har ta aja Jesu tī, aja ngā ukwa, a'erehe Jesu ke putar ym. ⁴ A'erehe Jesu pandu:

—Tupā je'ēha pandu ame'ē ke amō hekoha pe pandu oho rahā, ame'ē ta hendu katu.

Putar katu. Hekoha te pe pandu rahā, anī. Hekoha pe har ta hendu ym. Putar ym. Hok wyr pe har ta aja tī. Hendu ym tī. Amō ianam ta aja tī. Hendu ym tī. Putar ym tī — aja ngā pe pandu.

⁵ Ngā putar ym, a'erehe mukatu hū ym a'ep. Petei tei ma'e ahy ixo ame'ē ta rehe ipo mujar. Aja mukatu. ⁶ Ipy'a pe Jesu ukwa ixo:

—Mā! Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Aja ihē ke Tupā muwyr, aja amujekwa. Anī. Peme'ē ta jurujar ym ihē rehe. Mā! — aja jupe.

Pe, a'engi amō ta hekoha rupi mu'e mu'e oho.

Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mondo (Matéu 10.5-15; Ruk 9.1-6)

⁷⁻⁹ Ajame'ē ke awa py mokōi jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. Ko pehē ke ihē amondo ta. Pehē mokōi mokōi peho. Ihē je'ēha rupi peho. Amō ta py'a ngi ājā ta ke pemuhem katu ta. Peho rahā, ma'e ke peraho ym. Pehē mi'u peraho ym. Pehē kupe pe ma'e rryru ke peraho ym tī. Tamatarer peraho ym tī. Myra te'e pehē po pe peraho katu. (Pehē re'ō rahā, myra rehe pepyta pyta peho pexo.) Pehē py rehe har pemunde. Petei kamixa namō peho katu.

¹⁰ —Amō rekoha rehe pehyk rahā, amō pandu ta: “Ko pejur katu. Se ihē rok pe pepyta katu” aja. Ame'ē rok pe pepyta katu. A'ep pepyta pexo rahā, ame'ē rok pe jō pepyta katu.

¹¹ —Amō rekoha pe pehyk. A'ep pe har ta putar ym pehē ke. Pehē je'ēha rehe hendu tar ym tī. Aja rahā, ame'ē hekoha ngi peho. Ok ta ngi pehem peho rahā, wwy ku'i pehē py ngi pejuhyk katu. Ame'ē ke ngā usak rahā, kuja ukwa ta. Tupā ke a'ep pe har ta putar ym aja pemujekwa — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹² Pe, jumu'eha ta oho. Mokōi pame a'eta oho. Amō ok ta rupi pandu pandu oho.

—Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupā koty pehē py'a pemuruwak — aja pandu oho.

¹³ Heta ājā ta ke ngā py'a ngi muhem mondo tī. Ma'e ahy ixo ame'ē ta rehe ma'e ka kytyk tī. Ipykā rehe kytyk. Karapatu ka aja me'ē. Aja ngā ke mukatu hū.

Juā mujahukiha ke jukwa ame'ē rehe har (Matéu 14.1-12; Ruk 9.7-9)

¹⁴ Jesu ma'ema'eha rehe har upa ngā pandu pandu. Ame'ē ke rehe Ero hendu. A'e jundéu awa tama'e kapitam. Amō ta kuja pandu:

—Peme'ē riki Juā mujahukiha ke. Manōha ngi Tupā mukwera katu muhem. A'erehe pyrātā te ha namō ma'e ke Jesu ma'ema'e

katu. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu — aja riki.

¹⁵ Amō ta pandu:

—Anī. Peme'ē riki Eri. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke jywyr — aja riki tī.

Amō ta pandu:

—Anī. Peme'ē riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Ymanihar aja Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e tī — aja tī.

¹⁶ Amō koty koty Jesu rehe har Ero hendu rahā, kuja pandu:

—Anī. Peme'ē riki Juā mujahukiha ke. A'e ke Tupā mukwera katu muhem tī. Amukwehe te we amō pe ihē apandu: “Juā ākā ke emondok eho ingi” aja. Kwera katu uhem apo 'y — aja ukwaha naī.

¹⁷⁻¹⁹ Amukwehe te we kuja ixo. Ero mu ixo. Her Siri. Siri rakehar rer Erondi. Ame'ē imu rakehar ke Ero jo'ok raho ingi. A'erehe Juā pandu ipe:

—Mā peja ym. Ne mu rakehar namō nde erexo rahā, katu ym — aja Ero pe pandu.

Ame'ē ke Erondi ukwa tī. A'erehe parahy ehe, Juā rehe. Jukwa tar katu tī. Ame'ē ke Ero putar ym, a'erehe marā ka ym Juā ke hakehar jukwaha. ²⁰ Juā riki sawa'e katu ame'ē ke a'e aja Ero ukwa. Jaxer ame'ē ke nixói ipe aja ukwa tī, a'erehe kyje ingi, Juā ngi. A'erehe amō renda pe Juā ke Ero muptya. (A'erehe marā ka a'e ke hakehar jukwaha.) Juā je'ēha rehe Ero hendu tar katu tī. Hendu katu tipe. Amō amō rahā, hendu rahā: “Mā! Myja me'ē ihē ama'e ta my?” aja Ero pandu jupe.

²¹ Pe! Juā jukwaha angaha ke rehe uhyk 'y. Kuja. Yman imāi pusu ngi Ero u'ar. Ame'ē rehe imi'u matyr ixo apo. Aja ukwa ukwa ixo tī. Pe, kapitā ta ke mujy'ar. Sonda tama'e kapitā ta ke mujy'ar tī. Ima'ehū namō ixo ame'ē ta ke mujy'ar tī. Ame'ē ta ngariréi ywy pe har ta ke a'eta. Ma'e u'uha renda pe upa ame'ē ta ihī. ²² Ame'ē renda pe Erondi membyr ixo uwyr. Kūjātāi keruhū a'e. Pe, purahāi. Upa kapitā ta ke muhury. Ero hury katu tī. Pe, kūjātāi pe pandu:

—Ma'e nde ereputar my? Upa nde ereputar ame'ē ke ihē riki ame'ē ta nde pe — aja Ero.

²³ Pandu pandu riki tī:

—Ko Tupā ruwa koty aja jaxo. Apandu katu. Upa nde ereputar ame'ē ke ihē riki ame'ē ta nde pe. Esarahā! Upa katu te ihēma'e ihī. Nde ereputar rahā, ame'ē ke amowok ta nde pe. Wajar nema'e ta — aja Ero.

²⁴ Imāi pe kūjātāi pandu oho:

—Mā! Ma'e ihē apandu ta my? — aja.

Imāi pandu:

—Juā mujahukiha ākā ke epandu ipe — aja.

²⁵ Pahar Ero koty jywyr oho. Pe, pandu ipe:

—Juā ākā ke ihē aputar. Ita paratu 'ar pe ihē pe erur apo — aja kūjātāi.

²⁶ Ame'ē ke rehe hendu rahā, Ero pyai te hū. (Juā ke jukwa tar ym.) A'erehe pyai te hū. Ero je'ēha rehe upa kapitā ta hendu ramō te: “Tupā ruwa koty aja jaxo. Nde ereputar ame'ē ke ihē riki ame'ē ta” aja. A'erehe kūjātāi pe: “Anī. Ama'e ym ta” aja marā ka ym panduha. Pandu rahā, huxī hū ta tipe. ²⁷ A'erehe pahar sonda pe pandu:

—Juā ākā ke emondok erur — aja.

Kyndaha pe sonda oho. Pe, iākā mondok ingi. ²⁸ Pe, ita paratu 'ar pe werur. Kūjātāi pe me'ē. Ame'ē ke imāi pe kūjātāi raho. ²⁹ Juā ke amō jukwa, aja Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta hendu rahā, hete ke oho piam. Pe, kangwerupa pe jyty m raho.

Kuja, 5.000 hetaha ma'e ke u'u ame'ē rehe har

(Matéu 14.13-21; Ruk 9.10-17; Juā 6.1-14)

³⁰ Ajame'ē ke Jesu mondo ame'ē ta jywyr uwyr ixoty, Jesu koty. Upa ma'ema'eha ke pandu ipe. Upa ma'e mu'e ame'ē ke pandu ipe tī. ³¹ Pe, heta ngā uhyk uwyr ehe tī. Pe, hekoha pe ame'ē ta jywyr oho tī. Amō ta uhyk ehe tī. Ame'ē ta jywyr oho tī. Amō amō ta uhyk tī. Aja riki ixo. A'erehe marā ka ym ma'e ke u'uha. (Ma'ema'e hū ixo, myja ym ma'e ke u'uha.) A'erehe Jesu pandu:

—Jande jō ngā nixói te ame'ē pe jaho. A'ep japutu'u we ta — aja jumu'eha ta pe pandu.

³² Pe, ngā nixói te ame'ē pe a'eta jō oho ixo. Jarusu keruhū pe oho, y ruwái rehe. ³³ Amō ta ohoha rehe usak. Jesu ta oho, aja ame'ē ta ukwa. A'erehe pe rupi ngā ujan oho. Y rymy'y rupi ujan oho. Ok ta ngi upa ngā ujan oho. Pe, ngā nixói te ame'ē pe uhyk py oho. ³⁴ A'ep Jesu uhyk rahā, heta te hū ngā rehe usak. Usak rahā, pyai. Ame'ē ta riki arapuharan ta aja saka. Usakiha nixói, ame'ēja saka. (Aja rahā, ngā rehe usakiha nixói tī, aja mujekwa.) A'erehe Jesu pyai. A'erehe pyrana ngā rehe usak. A'erehe Tupā je'ēha ke mu'e hū ngā pe. ³⁵⁻³⁶ Ka'aruk koty rahā, jumu'eha ta uhyk ehe. Ngā mi'u nixói te, a'erehe pandu ipe:

—Warahy ka'aruk te apo. Ko awa nixói te, ame'ē renda ke se. Ngā ke emondo sengi. Paite ok ta rupi imi'u ke a'eta jo'ok ta oho — aja ipe.

³⁷ —Anī. Ngā mi'u ke pehē atu peme'ē me'ē katu — aja jumu'eha ta pe pandu.

—Mā! Kuja, 200 wera rahā, paraky. Aja tamatarer pyhyk. Ame'ē tamatarer pe mbeju jajo'ok. Pe, ngā pe jame'ē me'ē. Aja nde ereputar my? — aja jumu'eha ta.

³⁸ —Myja mbeju hetaha pehī my? Pesak peho — aja Jesu.

Usak rahā, pandu ipe:

—Kuja pehī. Awa po wajar peteihar upa mbeju hetaha. Pira ka'ē, kuja, mokōi jō — aja jumu'eha ta pandu.

³⁹ Jesu pandu:

—“Pewapyk” aja ngā pe pepandu — aja jumu'eha ta pe.

Ngā pe jumu'eha ta pandu:

—Amō koty koty pejy'ar aja pewapyk — aja.

Pe, kāpī ra'yr 'ar pe ngā wapyk. ⁴⁰ Ko 50 hetaha wapyk. Se koty amō 100 hetaha. Se koty amō 50 hetaha. Se koty amō 100 hetaha. Aja upa katu te ngā wapyk uī. ⁴¹ Pe, awa po wajar peteihar upa mbeju ke Jesu pyhyk, pira ka'ē namō. Pe, ywa rehe ma'ā. Tupā namō pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja.

Pe, mbeju mopok. Jumu'eha ta pe me'ē. Ame'ē ke ngā pe jumu'eha ta me'ē me'ē raho. Aja mokōi pira ka'ē ke me'ē me'ē tī. ⁴²⁻⁴³ Pe, upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Upa u'u rahā, jumu'eha ta pyta we ame'ē ke matyr. Kuja, awa py mokōi wasākā tyryhem matyr. Mbeju pyta we ame'ē ke matyr. Pira ka'ē aja tī. Pyta we matyr tī. ⁴⁴ Ngā mi'u u'u, ame'ē ta heta te hū. Sawa'e ta jō manga rahā, kuja, 5.000 hetaha ngā ixo.

Y'ar rupi Jesu wata oho

(Matéu 14.22-33; Juā 6.15-21)

⁴⁵ Ajame'ē ke pahar jumu'eha ta ke Jesu mondo. Jarusu keruhū pe mondo. Pandu:

—Hok pe ngā ke ihē amujywyr ta amondo axo rahā, ypa ruwāi koty peho. Mesái ok ta pe peho. Jarusu keruhū pe peho. I'i atu rahā we, ihē aho ta kŷ — aja Jesu.

Pe, jarusu keruhū pe jumu'eha ta opor oho. Pe, aha oho ixo. Jesu pyta we rī. Pe, amō ta pe pandu:

—Pehē rok pe pejywyr peho — aja ngā pe.

⁴⁶ Upa ngā hijar oho rahā, ywy'ā rehe Jesu jeje jupir oho. Tupā namō a'e pandu pandu oho. ⁴⁷ Pytun rahā, ywy rehe Jesu jeje ixo rī. Jarusu keruhū ke ypa pyter pe ihī. Ame'ē pe jumu'eha ta ihī. ⁴⁸ Ame'ē ta rehe ywytuhu juwapi uwyr. A'erehe jumu'eha ta pykūi hū tipe. Henda te'e ihī. Paite ngi ame'ē ta rehe Jesu usak. Pe, sapukái je'ē ramō rahā, a'eta rehe Jesu uhyk uwyr ixo. Y'ar rupi te'e uwyr ixo. Xupe 'ar rupi aha ta tipe oho. ⁴⁹ Y'ar rupi wata uwyr ixo ame'ē ke rehe jumu'eha ta usak. Ame'ē riki Jesu aja ukwa ym, a'erehe ahem hū:

—Ājā pe tur ixo — aja jumu'eha ta ukwaha naī.

⁵⁰ Upa usak ehe rahā, mukahem hū. Pe, pahar Jesu pukái:

—Pekyje ym! Pehē py'ahu te'e pexo. Ihē Jesu — aja.

⁵¹ Pe, jarusu keruhū rehe uhyk, pe, opor oho. Ywytuhu putu'u. Jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Y'ar rupi wata katu! — aja riki.

⁵² Pyrātāha namō ngā mi'u ke Jesu muheta. Ame'ē ke jumu'eha ta ukwa ym, (a'erehe pyrātāha namō y'ar rupi Jesu wata katu tī. Ame'ē ke ukwa ym tī.) Iākā riki janam rāi te'e.

Jenesare ywy pe har ta ke Jesu mukatu

(Matéu 14.34-36)

⁵³ A'engi y ruwāi rehe uhyk, Jenesare ywy pe. A'ep jarusu keruhū pukwar. ⁵⁴ Pe, jarusu keruhū ngi uhem oho rahā, ame'ē ta rehe heta ngā usak. Pe, pahar ngā ukwa katu.

—Ko Jesu — aja.

⁵⁵ Pe, ame'ē hekoha rupi upa ma'e ahy ixo ame'ē ta ke ngā oho piām. Muhyk werur ehe. Kyha aja me'ē pe werur tī. “Paite ixo apo” aja hendu rahā, a'ep ahy ixo ame'ē ta ke raho ngā. ⁵⁶ Pe, amō amō hekoha rupi Jesu oho. Ok ta rupi oho. Ok ta keruhū rupi oho tī. Awa renda rupi oho tī. Upa ame'ē rupi oho rahā, soroka pe ma'e ahy ixo ame'ē ta ke ngā mou. Pete'e tūi. Ame'ē ta pandu:

—Mā peja nema'e mundeha rehe ahy ixo ame'ē ta pyhyk. Mā peja nema'e mundeha apyr rehe jō pyhyk — aja Jesu pe.

Pe, ima'e mundeha apyr ke pyhyk ame'ē ta upa katu te katu oho.

7

Hamūi je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta ke

(Matéu 15.1-9)

¹⁻⁴ Hamūi ta mu'e aja ipo ke jundéu awa ta kutuk ym rahā, ma'e ke u'u ym. Aja te'eha a'eta ma'eha. (Hamūi ta mu'e aja ipo ke kutuk rahā, Tupā usak katu ehe, aja ukwaha naī.) Parise ta aja tī. Upa ymanihar hamūi ta mu'e ame'ē ke rehe hendu katu. Ma'e muhepyha renda ngi hok pe jywyr rahā, ma'e ke u'u ym rī. Ipo ke kutuk py, pe, u'u. Aja amō amō heta ymanihar hamūi ta mu'e ame'ē ke rehe hendu katu. Ko y u'uha ke kutuk. Pander ke aja tī. Ita pander ke aja tī. Hamūi ta mu'e aja upa kutuk riki tī. (Aja rahā, Tupā usak katu ehe, aja ukwaha naī.)

Pe, Jesu rehe parise ta jy'ar uwyr. (Parise ta riki hamūi mu'eha rehe hendu katu te ame'ē ta ke a'eta.) Jundéu awa ramūi ta je'ēha ukwa, ame'ē ta jy'ar uwyr tī. Jerusarē ok ta ngi johu jy'ar uwyr ehe. Jesu namō ame'ē ta je'ē je'ē. Hamūi ta mu'e aja ipo ke jumu'eha ta kutuk ym. Aja te'e ma'e ke u'u. ⁵ A'erehe Jesu pe a'eta pandu:

—Ma'erehe jande ramūi mu'e ame'ē ke rehe nema'e jumu'eha ta hendu ym my? Ame'ē ta u'u rahā, jande ramūi mu'e, aja ipo ke a'eta kutuk ym tiki. Katu ym aja — aja Jesu pe.

6 —A'e riki. Ipo ke kutuk ym. Pesarahā! Yman pehē rehe har Tupā je'ēha rehe Isai mupinim, aja mokōi pekwhaha namō pexo ame'ē ta ke pehē. Ame'ē rehe har a'e mupinim. Kuja Tupā pandu:

"Ihē rehe har ngā katu pandu tipe. Anī. Hendu ym ihē je'ēha rehe.

7 Ihē rehe har katu pandu tipe. Pandu te'e riki. Hamūi je'ēha ke ngā mu'e ixo.

'Kome'ē riki Tupā je'ēha' aja ngā mu'e nai'" aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim.

8 —Tupā je'ēha ke pehijar. Apo ymanihar pehē ramūi ta mu'e ame'ē ke rehe jō pehendu katu. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

⁹ A'e Pandu tī:

—Mā! Tupā je'ēha ke pehijar. A'erehe ymanihar pehē ramūi ta mu'e, ame'ē ke pemu'e katu ta, aja pekwhaha nai. Aja rahā, pekwa katu ame'ē ta ke pehē, aja pekwhaha nai. ¹⁰ Yman Moise mupinim:

"Nde pāi rehe epy'a katu. Ne māi rehe aja tī. Epy'a katu tī.

Kuja tī. 'Papa! Nde jaxer' aja amō pandu rahā, ame'ē ke ejukwa.

'Māi! Nde jaxer' aja pandu ame'ē ke ejukwa tī" aja Moise mupinim. ("Jaxer" aja pandu rahā: "Ipāi ta rehe ipy'a ym" aja mujekwa.)

¹¹⁻¹³ —Anī riki. Ame'ē rehe pehendu ym te. Pesarahā! Ma'e ke pehī. Ame'ē namō ipāi ta rehe usak katu ta me'ē te'e. Anī. "Ko Tupāma'e ke apo 'y. Tupā pe ihē ame'ē, ame'ēja saka. A'erehe pehē pe ihē ame'ē ym ta apo 'y" aja ipāi ta pe pandu. Aja rahā, ame'ē namō ipāi ta rehe usak ym ta apo 'y. Haihu ym ta apo 'y. A'erehe Tupā je'ēha rehe pehendu ym. "Pehē pāi ta rehe pepy'a katu" ame'ē rehe pehendu ym. Katu ym aja. Aja amō amō we pemu'e ame'ē ke pehī. Aja Tupā je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Ma'e mujaxeriha rehe har

(*Matéu 15.10-20*)

¹⁴ (Pe, ipo ke kutuk ym ha namō ma'e ke u'u. Ame'ē ke mujekwa.) Kuja heta ngā pe Jesu pandu:

—Se pejur! Pehendu katurahā! Pekwa katu ta. ¹⁵ Soroka pe ma'e ke ihī. Ame'ē ke amō juru kwar rupi oho rahā, ipy'a ke mujaxer ym. Ma'e ke amō pandu, ame'ē ke juru ngī uhem, ame'ēja saka. Ame'ē riki ipy'a jaxeriha ke mujekwa katu. ¹⁶ [Pekwa tar katu rahā, pehendu katu] — aja ngā pe.

¹⁷ Hetaha ta ke Jesu hijar oho. Pe, ok pe ixo oho rahā, jum'u'eha ta pandu:

—Ame'ē amō py'a jaxer ame'ē rehe har emujekwa jande pe. Jakwa ym — aja ipe.

¹⁸ —Mā! Amō ta aja pekwa ym my tī! Ko amujekwa ta pehē pe. Ma'e ke amō u'u rahā, juru kwar rupi oho. Ame'ē mujaxer ym amō py'a ke. ¹⁹ Ipy'a pe oho ym, a'erehe ipy'a

mujaxer ym. Ipusu pe ihon. A'engi ka'a aja uhem oho — aja Jesu pandu. (Aja pandu rahā, upa ma'e ke ngā u'u ame'ē ke katu, aja mujekwa.)

²⁰ Pandu tī:

—Amō jywī ngi ma'e ke uhem rahā, ame'ē riki amō ke mujaxer. ²¹ Amō jywī ngi uhem. Aja rahā, ipy'a ngi uhem, ame'ēja saka. Ko ma'e ka'u te'eha ke ipy'a pe ukwa ukwa ixo. Upa rahā, ame'ē ke ma'ema'e. Ko amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Amōma'e ke mukanim. Amō ke jukwa tar katu. ²² Hakehar aja ym ame'ē namō jumusarái. Ixawa'e aja ym ame'ē namō jumusarái. Amōma'e ke rehe ipy'a moi hū. Upa ma'e katu ym ame'ē ke ma'ema'e. Te'e pandu. Ma'e ke mujesak ame'ē rehe huxī awa. Katu ym aja. Kyty'ym. Amō ta rehe juru ai. "Ihē jō katu me'ē ke" aja jō pandu. Ko ka'u te'e hū ame'ē ke. ²³ Upa katu te aja jaxer ame'ē ke amō jywī ngi uhem. Ipy'a ngi uhem, ame'ēja saka. Upa ame'ē ke mujaxer awa ke — aja Jesu mujekwa.

Jesu rehe amō awa kūjā jurujar katu

(*Matéu 15.21-28*)

²⁴ A'engi Jesu uhem oho. Amō ywy pe oho. Tir ok ta rake ame'ē pe oho. Sinō ok ta rake ame'ē ywy tī. Pe, amō rok pe ixo oho. A'ep a'e ixo aja amō ta ukwa. Ame'ē ke a'e putar ym. Anī. Marā ka ym mukaniha. "Pete'e ixo" aja ngā ukwa riki. ²⁵⁻²⁶ A'e uhyk aja amō kūjā hendu. Pe, uhyk oho ehe. Amō koty je'ēha kūjāma'e ke. Ngere ywy pe har je'ēha ke ame'ē. Jundéu awa ym mukaniha. "Siro-seni ywy pe har a'e. Ame'ē membyr py'a rehe ājā ihī, kūjātāi ra'yr ke a'e. Pe, Jesu rehe kūjā uhyk rahā, pahar huwa koty ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohi, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu ipe:

—Ihē membyr ngi ājā ke emuhem emondo — aja Jesu pe.

²⁷ —Ta'yn ta pe a'eta mi'u ke amō me'ē py. Ta'yma'e mi'u ke jawar ta pe ombor rahā, katu ym — aja Jesu. (Aja rahā jundéu awa ta namō Jesu ma'ema'e py ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Kūjā pandu:

—Sa'e! Esarahā! A'eta mi'u ke ta'yn ta mukurer kurer riki. Ame'ē ke jawar ra'yr ta myrape wyr pe u'u riki — aja ipe. (Aja rahā, ta'yr mi ma'e katu ame'ē ke amō awa ta pyhyk ta, aja kūjā mujekwa katu. "Jawar ra'yr" aja pandu rahā: "Amō awa ta" aja mujekwa katu.)

²⁹ —Mā! Nde erepandu katu. Nde rok pe ejoywyr eho. Ne membyr py'a ngi ājā uhem oho apo 'y — aja Jesu.

³⁰ Pe, hok pe kūjā jywyr oho. Uhyk rahā, imembyr rehe usak. Myrape' ar pe nino ou.

Jete. Ipy'a ngi ājā uhem oho, aja kūjātāi tūi. (Jesu pandu, aja me'ē uhyk katu 'y.)

Je'engai ame'ē ke Jesu mukatu

³¹ Ajame'ē ke ame'ē renda ke Jesu hijar oho. Ame'ē renda Tir ok ta rake ihī. Oho rahā, Sinō ok ta rupi asa oho. Ngarirēi ypa pe oho ixo. “Jande popa ok ta” ame'ē rupi asa oho ixo tī. ³² A'ep pe har ta sawa'e ke muhyk raho ehe. Ame'ē ipyakwar ym. Hembe ke hātā tī. Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e rehe nde po emujar — aja ipe.

³³ Heta ame'ē ta ngi Jesu sawa'e ke hykī raho. A'eta jō ixo. Pe, sawa'e pyakwar rupi ipo ke pu'ē. Ipo rehe tymū tī, ame'ē namō sawa'e rembe rehe mujar. ³⁴ Pe, ywa rehe Jesu ma'ā. He'ōha mupuk. (Aja pyrara usak ehe, aja mujekwa.) Pe, pandu: “Epata” aja Jesu. Ame'ē jundēu awa ta je'ēha ipe: “Epirar” aja. ³⁵ Pahar sawa'e pyakwar sorok katu. Hendu katu ma'e ke. Hembe imembek katu tī. Pandu katu ma'e ke apo 'y. ³⁶ Pe, hātā Jesu pandu ipe:

—Amukatuha rehe har amō ta pe pepandu ym — aja ngā pe tipe.

Anī. Pandu pandu hū ngā. Amō we Jesu pandu tipe:

—Pepandu ym — aja.

Anī tī. Pandu pandu we hū ngā. ³⁷ Hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! Katu tiki. Upa katu te ma'ema'e katu tiki. Mā! Ipyakwar ym ame'ē ke mukatu! Pe, hendu katu apo 'y. Je'engai ame'ē ke mukatu tī. Pandu katu ma'e ke apo 'y — aja ngā jupe.

8

4.000 hetaha ma'e ke u'u

(*Matéu 15.32-39*)

¹ Ajame'ē ke amō heta ngā jy'ar uwyr ehe tī. Ma'e ke ngā u'u ame'ē ke nixói te rahā, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. ² Pesarahā! Peme'ē heta ame'ē ta ihē namō ixo. Mahapyr ukwer apo. Ngā mi'u nixói te ngā pe. A'erehe ngā rehe apyrara ihē asak. ³ Hok pe amujywyr amondo rahā, myahya ixangwer ym. Amō ta paitē ngi uwyr — aja Jesu.

⁴ Jumu'eha ta pandu ipe:

—Ko awa nixói te ame'ē pe jande jaxo. Myja heta ame'ē ta pe mbeju jame'ē ta my? — aja ipe.

⁵ —Myja hetaha mbeju namō pexo my? — aja Jesu.

—Kuja. Awa po wajar mokōi hetaha kohī — aja jumu'eha ta.

⁶ Heta ame'ē ta pe Jesu pandu:

—Pewapyk — aja.

Pe, mbeju ke pyhyk. Tupā pe pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja.

Pe, upa mbeju mopok rahā, jumu'eha ta pe me'ē. Pandu:

—Ngā pe peme'ē me'ē peraho — aja.

⁷ Pe, jumu'eha ta me'ē me'ē raho. Heta katu ym pira ka'ē ke pehī tī. Ame'ē rehe Tupā pe Jesu pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u nde eremuwyr katu — aja tī.

Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Kome'ē ngā pe peme'ē me'ē peraho tī — aja.

⁸ Upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Pe, pyta we ame'ē ke matyr. Kuja, awa po wajar mokōi wasākā tyryhem matyr. ⁹ Arahā heta ngā u'u. Kuja, 4.000 hetaha u'u. Ngā heta ame'ē ta pe Jesu pandu:

—Pehē rok pe pejywyр peho — aja.

¹⁰ Upa ngā oho rahā, pahar jarusu keruhū pe opor oho, jumu'eha ta namō. Ame'ē pe y ruwái rehe oho. Namanu ywy pe uhyk oho.

Ma'e ke parise ta usak tar katu

(*Matéu 12.39; Matéu 16.1-4*)

¹¹ Amō parise ta uhyk ehe. (Parise ta ymanihar hamūi ta mu'e ame'ē ke rehe hendu katu te ame'ē ta ke a'eta.) Pe, Jesu namō je'ē je'ē hū. Parise ta pandu ipe:

—Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ema'ema'e. Jasak ta. Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe nde ke Tupā muwyr, aja jakwa ta — aja Jesu pe.

(Marā ka ym Jesu ma'eha rahā, Tupā muwyr ym, aja ukwa ta tipe. Ame'ē manga ta tipe.) ¹² He'ōha ke Jesu mupuk hū. (Parise ta ākā janam rāi aja ukwa, a'erehe he'ōha mupuk.) Pe, pandu:

—Anī. Ama'e ym ta. Mā! Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e. Ame'ē ke pesak tar katu. Ma'ewā my? Anī ta. A'ewan. Amujesak ym ta pehē pe — aja Jesu pandu.

¹³ Upa pandu rahā, ame'ē ta ke hijar oho. Pe, jarusu keruhū pe opor oho. Huwái koty jywyр oho.

Mbeju mupururukiha rehe har

(*Matéu 16.5-12*)

¹⁴ Jumu'eha ta mbeju ke harái. Raho ym riki. Mbeju petēi jō jarusu keruhū pe raho.

¹⁵ Pe, jumu'eha ta ke Jesu mu'e. Kuja:

—Pesak katu pexo. Mbeju mupururukiha ke pepyhyk ym, parise tama'e ke. Eroma'e ke aja tī. Pepyhyk ym tī — aja Jesu.

¹⁶ Ame'ē ke rehe hendu rahā, jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mbeju nixói, a'erehe aja a'e pandu — aja a'eta jupe.

¹⁷ Ame'ē panduha ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—Mbeju nixói. Ame'ē rehe har pepandu pandu ym ta me'ē te'e. Mā! Pekwa ym my rī. Pehē ākā janam rāi. Pepyhyk ym ma'e ke. ¹⁸ Pehē reha pehī. Pesak ym ma'e. Pehē pyakwar pehī. Pehendu ym ma'e. Aja pexo.

Ihê ama'ema'eha ke peharái my? ¹⁹ Awa po wajar peteihar upa mbeju ke 5.000 hetaha ame'ê ta pe amopok rahâ, myja mbeju pyta we ame'ê ke pematyr my? Myja wasâkâ tyryhem pematyr my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Awa py mokõi wasâkâ tyryhem jamatyr — aja.

²⁰ —Pe, awa po wajar mokõi mbeju ke 4.000 hetaha ame'ê ta pe amopok rahâ, myja mbeju pyta we ame'ê ke pematyr my? Myja wasâkâ tyryhem pematyr my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Awa po wajar mokõi wasâkâ tyryhem jamatyr — aja ipe.

²¹ Pe, Jesu pandu:

—Mâ! Pekwa apo my? — aja jumu'eha ta pe.

“Mbeju mupururukiha” Jesu pandu rahâ: “Ame'ê riki parise ta mu'e ame'ê ke” aja mujekwa. Ame'ê ke rehe hendu ym ta me'ê te'e, aja mujekwa katu.)

Eha ym te ame'ê ke Jesu mukatu

²² Ajame'ê ke Mesái ok ta pe Jesu uhyk uwyr, jumu'eha ta namõ. Jesu rehe eha ym te ame'ê ke amõ ta muhyk werur. Amõ ta pandu:

—Nde po emujar ehe — aja ipe.

²³ Pe, eha ym te ame'ê po Jesu pyhyk. Pe, hykýi raho. Ame'ê ok ta ngi a'eta jõ uhemo oho. Pe, eha rehe tymû. Ipo ke mujar tí, eha rehe. Pandu ipe:

—Eresak ma'e ke apo 'y — aja sawa'e pe.

²⁴ Eha ym te ame'ê ke ma'â. Pandu:

—Asak katu ym. Awa ta ke rehe asak. Myra aja ihê asak. Wata ixo — aja Jesu pe.

²⁵ Pe, eha rehe ipo ke Jesu mujar we tí. Pe, sawa'e ma'â katu. Eha katu oho 'y. Upa katu te ma'e ke rehe usak katu apo 'y. ²⁶ Pe, hok pe sawa'e ke mujywyrr mondo. Pandu ipe:

—Mesái ok ta pe ejywyrr ym eho — aja sawa'e pe.

(Ame'ê ok ta pe ehe har ngã pandu pandu, ame'ê ke Jesu putar ym. A'erehe sawa'e pe pandu: “Ejywyrr ym eho” aja.)

Jesu rehe har Petu pandu

(Matéu 16.13-20; Ruk 9.18-21)

²⁷ Ajame'ê ke amõ renda pe Jesu oho, jumu'eha ta namõ. Sesaréi Siri ok ta rake ihî, ame'ê pe oho. Oho ixo rahâ, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihê rehe har amõ ta pandu rahâ, myja pandu my? — aja.

²⁸ A'eta pandu:

—Kuja amõ ta: “Juâ mujahukiha ke nde” aja je. Amõ ta: “Eri ke nde. Ymanihar Tupã je'êha pandu ame'ê ke nde” aja je. Amõ ta: “Amõ ymanihar Tupã je'êha pandu ame'ê ke nde” aja ngã je — aja ipe.

²⁹ —Pehê rahâ! Myja pekwa my? — aja Jesu.

Petu pandu:

—Kirisutu nde. Kapitã keruhû aja Tupã mu'am ame'ê ke nde — aja ipe.

³⁰ —A'e tÿ. Ihê rehe har amõ ta pe pemujekwa ym — aja hâtã jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Manõha rehe har Jesu pandu

(Matéu 16.21-28; Ruk 9.22-27)

³¹ Arahâ har ngi jumu'eha ta ke Jesu mu'e:

—Ko awa ihê tí. Tupã je'êha rupi ajur. Ihê ke amõ ta mupyrara ta. Jundéu awa tamûi ta putar ym te ta ihê ke. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tí. Putar ym ta ihê ke tí. Moise je'êha mu'e ame'ê ta aja tí. Putar ym ta ihê ke tí. Ihê ke jukwa ta. Pe, mokõi aker rahâ, ihê akwera katu ta ahem — aja Jesu pandu.

³² Aja Jesu mujekwa katu juehe har. Pe, jumu'eha ta ngi Petu Jesu ke hykýi raho. Pandu ipe:

—Anî. Sawa'e! Nde ke jukwa ym ta awa — aja ipe.

³³ Pe, Jesu uwak, pe, amõ jumu'eha ta rehe usak. Pe, Petu pe pandu:

—Nde riki Satana aja saka. (Ãjá ramûi a'e.) Ihê ruwajan aja nde tí. Eho ihê ngi. Nde erekwa erekwa e'am, ame'ê ke Tupã muwyr ym riki. Sawa'e ukwaha namõ nde erepandu. A'erehe ihê ke nde eremupyta tar katu naî. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Jesu kotyhar ta rehe har

(Matéu 16.24-28; Ruk 9.23-27)

³⁴ Pe, heta hû ngã ke Jesu mujy'ar, jumu'eha ta namõ. Pandu ngã pe:

—Ihê namõ amõ ixo tar katu rahâ, ima'e putariha ke hijar ta me'ê te'e. Pe, Tupã putar ame'ê ke ma'ema'e ta me'ê te'e. Ima'e putariha ke mukanim ta me'ê te'e tí. Pe, ihê namõ oho katu. ³⁵ Amõ manõ tar ym. A'erehe a'e pandu: “Anî. Jesu rehe ajurujar ym ihê” aja. Aja rahâ, Tupã namõ ixo ym te ta. Ihê rehe amõ jurujar katu, a'erehe a'e ke amõ jukwa tar katu. Tupã je'êha ke pandu oho, a'erehe ame'ê ke amõ jukwa tar katu tí. Tapijar te'e we jurujar katu, a'erehe amõ jukwa. Manõ. Aja rahâ, Tupã namõ aja te'e ta ixo. ³⁶ Upa katu te kome'ê wyy keruhû pe ma'e katu ame'ê ke ihî. Ame'ê ke amõ jo'ok. Matyr hû tí. Pe, manõ rahâ, Tupã namõ ixo ym te. Aja rahâ, marã ka ym katuha. ³⁷ Uhâha rehe marã ka ym ma'e ke muhepyha. Nixói te ma'e. ³⁸ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e aja ngã ixo apo. Tupã nixói, aja ukwaha naî, aja ngã ixo apo tí.

Ame'ê ta ruwa koty ihê ngi amõ huxî rahâ, ihê ruxî ta ingi tí. Awa ihê tí. Tupã je'êha rupi ajur. Ihê amu'e ame'ê ke ngi amõ huxî rahâ, ame'ê sawa'e ngi ihê ruxî ta tí. Ihê ajywyrr rahâ, ihê ruxî ta ingi. Katu te ha rupi ihê ajywyrr ta. Papama'e katu te ha rupi ajywyrr ta tí. Ima'e je'êha rahoha tama'e katu

te ha rupi ajoywyr ta tī. Arahā ihē ngi huxī ame'ē ta ngi ihē ruxī ta tī — aja Jesu pandu.

9

¹ A'e pandu tī:

—Jetehar te ke pehē pe apandu. Ko riki amō ta ixo apo. Ame'ē ta manō ym we ta rī. Pyrātā te ha namō ihē riki kapitā keruhū, ame'ē rehe usak py ta. Manō ym we ta rī — aja jumu'eha ta pe.

Moise namō Jesu pandu. Eri namō pandu tī.

(Matéu 17.1-13; Ruk 9.28-36)

² Awa po wajar peteī ukwer rahā, Jesu oho. Petu ke raho inamō. Tian amō tī. Juā amō tī. Ame'ē tumeme jō a'eta oho. Ywy'ā keruhū rehe jupir oho. Pe, Jesu rehe Petu ta usak u'am rahā, amō koty a'e uwak oho u'am. ³ Ima'e mundeha hendy hendy. Ituwyr te. Kome'ē ywy keruhū pe ame'ē tuwyrriha ke rehe uhyk ym. ⁴ Pe, Eri rehe Petu ta usak. Moise rehe usak tī. (Ame'ē mokōi ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke a'eta.) Jesu namō mokōi sawa'e ta pandu pandu u'am. ⁵ Pe, Jesu pe Petu pandu:

—Sawa'e! Ko riki katu jande jaxo. Mahapyr xipa jamujā ta. Ko nde pe peteī. Amō Moise pe tī. Amō Eri pe tī. (Aja rahā pepyta we ta rī) — aja ipe.

⁶ Petu ta mukahem hū ingi, a'erehe myja pandu rahā, katu my? Ukwā ym, a'erehe aja pandu. ⁷ Pe, a'eta rehe ywa takāxīha uhyk. Ame'ē pytuniha te'e Petu ta i'āi. Pe, takāxīha ngi panduha uwyr:

—Peme'ē ihē ra'yr. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. A'e pandu ame'ē ke rehe pehendu katu — aja riki.

⁸ Pe, pahar Petu ta juramā usak. Nixōi awa. Jesu jō pete'e ixo.

⁹ Pe, ywy'ā keruhū 'ar ngi wyjy uwyr ixo rahā, hātā Jesu pandu:

—A'eramō pesak ame'ē ke amō ta pe pepandu ym we rī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ke amō ta jukwa ta. Pe, ihē akwera katu ta ahem. Arahā jō pesak ramō ame'ē ke pepandu katu ngā pe — aja Petu ta pe.

¹⁰ Petu ta hendu katu ehe, a'erehe amō ta pe pandu ym. Petu ta jupe:

—“Akwera katu ta” aja a'e. Ma'e ame'ē my? — aja a'eta jupe.

¹¹ Pe, Jesu pe a'eta pandu:

—Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kuja pandu: “Eri uwyr py ta. Haikwer koty Kirisutu uwyr ta” aja pandu. Ma'erehe aja pandu my? — aja ipe.

¹² Jesu mujekwa:

—Ame'ē panduha jetehar te ke. Eri uwyr py ta. Ngā py'a ke mukatu ta uwyr, aja rahā Kirisutu uwyrriha rehe ngā harō katu ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā!

Ihē ke amō ta mupyrara ta, aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ihē ke amō ta putar ym ta, aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī. ¹³ Ko pehē pe apandu katu. Amō riki upa uwyr. Eri aja a'e tī. Amō ta putar, aja a'e ke amō ta mupyrara riki. Yman Tupā je'ēha mujekwa ehe har, aja amō ta muhyk ehe — aja Jesu pandu.

(Eri te rehe har pandu ym. Anī. Eri rehe har Jesu pandu rahā, Juā mujahukiha rehe har pandu. Eri aja Juā tī, aja mujekwa.)

Kurumī ra'yr py'a rehe ājā ihī

(Matéu 17.14-21; Ruk 9.37-43)

¹⁴ A'engi amō jumu'eha ta rehe a'eta uhyk rahā, heta hū ngā rehe usak. Ngā heta ame'ē ta pyter pe jumu'eha ta ixo. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta namō je'ē je'ē hū u'am. ¹⁵ Jesu rehe heta ame'ē ta usak rahā, pandu:

—Mā! Pewe tur! — aja ngā.

Pe, hurryha namō ixoty ujan oho. Pe, ipo pyhyk pyhyk ingi.

—Mā! Ko nde erejur — aja ngā pandu.

¹⁶ Jesu pandu:

—Ma'e ke rehe peje'ē je'ē hū pexo my? — aja ngā pe.

¹⁷⁻¹⁸ Amō pandu ipe:

—Sawa'e! Ihē ra'yr py'a rehe ājā ihī, a'erehe je'engai. Ājā ihī katu rahā, ihē ra'yr ke ombor mungwa. Tyjūi hū tāi. Hāi hātā su'u riki. Pe, upa jupyrātā rātā oho. Nde pe arur ta tipe. Nde nixōi. A'erehe nema'e jumu'eha ta pe apandu: “Ājā ke pemuhem pemondo ingi” aja tipe. A'eta manga tipe. Anī riki. Muhem ym mondo — aja Jesu pe.

¹⁹ —Mā! Tupāma'e pyrātāha rehe pejurujar ym. Heta hū jahy rahā, pehē namō ihē axo riki. Mā! Ihē rehe pejurujar ym we rī. Pehē ke ihē amu'e hū tipe. Anī. Ihē rehe pejurujar ym we rī. Katu ym aja! Ere! Kurumī ke ihē pe erur — aja Jesu pandu.

²⁰ Pe, amō ta werur ipe. Jesu rehe ājā usak rahā, pahar kurumī ke mumanō manō. Kurumī ywy rehe u'ar ukwap. Pe, jere jere oup. Tyjūi hū tāi. ²¹ Kurumī pāi pe Jesu pandu:

—Myja jahy rahā ājā ihī ehe my? — aja.

—Ta'yn rahā har aja te'e. ²² Māte hū jukwa ta tipe. Tata pe kurumī ke ityk, aja jukwa ta tipe. Pe, pu'am. Y pe pyypk tī. Pe, uhem. Jukwa ta tipe. A'erehe nde eremukatu tar katu rahā, jande rehe epyrara esak. Emukatu katu — aja Jesu pe.

²³ —Hā! Nde tī. Tupā rehe nde erejurujar katu rahā, upa katu te ma'e ke nde erema'e katu ta — aja Jesu.

²⁴ Pahar kurumī pāi jixi'uha namō pandu:

—Ajurujar katu we riki ihē. A'ewan ym rī. A'erehe ihē pe emujekwa katu, aja rahā, ajurujar katu te ta tī — aja ipe.

²⁵ Heta ngā ujan uwyr. Juramā uwyr. Ima'e ma'ēha ke mupyta ta, aja ukwa. A'erehe hātā ājā pe pandu:

—Ājā! Nde pe ihē apandu. Ehem eho ingi. Kurumī ke emupyakwar ym te apo. Emuje'engai ym tī. Eho ingi. Ejywyr ym te ehe kŷ — aja Jesu.

²⁶ Ājā riki ahem hū. Pe, kurumī ke manō manō. Pe, uhem oho ingi. Pete'e kurumī tūi. Manō me'ē aja tūi, a'erehe ngā pandu:

—Manō apo 'y — aja ukwaha naī.

²⁷ Ipo rehe Jesu pyhyk. Pe, mupu'am. Pu'am katu kurumī.

²⁸ Ajame'ē ke amō rok pe Jesu ixē oho. A'ep jumu'eha ta pandu ipe:

—Mā! Marā ka ym ājā ke jamuhemiha. Ma'erehe my? — aja Jesu pe.

²⁹ —Aja me'ē ājā ke kuja jō muhem mondo. Tupā namō pepandu pandu katu. Ma'e pe'uha ke pehijar tī. (Aja Tupā rehe pehē py'a pemōi moī katu.) Aja rahā jō, aja me'ē ājā ke pemuhem katu pemondo. (Pyrātā te ame'ē ke a'e, a'erehe aja rahā jō pemuhem katu pemondo) — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Manōha rehe har Jesu pandu tī

(Matéu 17.22-23; Ruk 9.43-45)

³⁰⁻³¹ A'engi oho tī. Ngariréi ywy ke asa oho. Jumu'eha ta ke Jesu mu'e tar katu u'am, a'erehe ohoha ke ngā ukwa, ame'ē ke putar ym. Jumu'eha ta pe jō pandu:

—Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē rehe sawa'e ta ke amō muhyk ta werur. Pe, ihē ke ame'ē sawa'e ta jukwa ta. Mokōi aker rahā, akwera katu ta ahem tī — aja Jesu.

³² “Kwera ta” ame'ē je'ēha ke jumu'eha ta ukwa ym.

—Emujekwa jande pe — aja pandu tar ym. Kyje ingi, a'erehe pandu ym we ipe.

Awa katu te ame'ē rehe har

(Matéu 18.1-5; Ruk 9.46-48)

³³ Kapana'ū ok ta pe uhyk uwyr. Amō rok pe ixē oho. A'ep jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pe rupi jande jajur jaxo rahā, peje'ē je'ē pexo pehē jupe. Ma'erehe peje'ē je'ē my? — aja pandu.

³⁴ A'eta pandu tar ym Jesu pe. Wata ixo rahā, kuja jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande ngi har awa riki katu te ame'ē ke my? — aja riki.

A'erehe ame'ē ke pandu tar ym Jesu pe.

³⁵ A'e wapyk. Awa py mokōi jumu'eha ta ke mujy'ar. Pandu:

—Pejur se! Pesarahā! “Apo ihē py kŷ” aja amō putar katu rahā, a'ejōhar aja ixo ta me'ē te'e. Pe, upa amō tama'e miasu aja ixo ta me'ē te'e tī. Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e aja ixo — aja Jesu pandu.

³⁶ Pe, ta'yn ke Jesu pyhyk raho. Jumu'eha ta pyter pe raho. Peteī ijywa jurupy rupi pyhyk. Pe, jumu'eha ta pe pandu:

³⁷ —Kome'ēja ta'yn ke hok pe mupyta katu. Ihē kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: “Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu” aja. Aja rahā, ihē ke hok pe mupyta katu, aja tī. Amō we tī. Ihē pái ke hok pe mupyta, aja tī. Ihē ke ihē pái muwyr — aja Jesu mujekwa.

Jesu namō ixo me'ē ke

(Ruk 9.49-50)

³⁸ Amō rahā, Juā pandu ipe:

—Sawa'e! Paite amō sawa'e rehe jasak. Nde je'ēha rupi ājā ta ke a'e muhem katu mondo. Jande namō ixo ym, a'erehe japandu ipe: “Anī. Mā peja ym. Jesu je'ēha rupi ājā ta ke emuhem ym emondo” aja ipe — aja Jesu pe pandu.

³⁹ —Anī. Aja pepandu ym sawa'e pe. Ihē je'ēha rupi ma'e katu ame'ē ke amō ma'e rahā, ihē namō ma'ema'e katu tī. Aja rahā, pahar ihē ruwajan wan uwak ym ta. ⁴⁰ Jande namō jumai ym rahā, jande kotyhar ta ke aja ixo. ⁴¹ Pesarahā! Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē. Ihē kotyhar ta ke pehē. A'erehe y ke pehē pe amō me'ē, ita rekūi ra'yr pe. Aja rahā, ame'ē rehe Tupā usak katu ta tī — aja Jesu pandu.

Ma'e ka'u te'eha rehe har

(Matéu 18.6-9; Ruk 17.1-2)

⁴² A'e pandu tī:

—Ihē rehe amō amō ta'yn ta jurujar katu. Pe, amō pandu: “Mā peja Jesu rehe nde erejurujar katuha ke ehijar” aja mu'e. A'erehe ta'yn hijar. Aja rahā, mā peja jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namō a'e ke ypa pe ombor. (Pe, y jukwa. Aja rahā, ta'yn ke mu'e ym ta.) ⁴³ Nde po pe amō amō ma'e ke nde erema'e, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, ame'ē nde erema'eha ke ema'e ym. Nde erema'e ym rahā, nde po ke nde eremondok, ame'ēja saka. Ema'e ym. Nde po peteī nixōi, aja Tupā koty nde ereho ta rahā, katu tiki. Nde po mokōi namō nde erexo aja mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym tiki. Ame'ē renda pe tata uwe ym te. ⁴⁴ [Ame'ē renda pe tapuru manō ym te ta. Tata uwe ym te ta tī. (Aja rahā, ahyha upa ym te ta, aja mujekwa katu.)]

⁴⁵ —Nde py aja tī. Amō amō ma'e renda pe nde erewata ereho, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejurujar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, eho ym. Nde ereho ym rahā, nde py nde eremondok, ame'ēja saka. Eho ym. Nde py peteī nixōi, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Nde py mokōi namō nde erexo aja mupyraraha renda pe nde

ereho ta rahā, katu ym te tiki. ⁴⁶ [Ame'ē renda pe tapuru manō ym te ta. Tata uwe ym te ta tī. (Aja rahā, ahyha upa ym te ta, aja mujekwa katu.)]

⁴⁷ —Nde reha aja tī. Amō amō ma'e ke rehe nde eresak, a'erehe ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. A'erehe ihē rehe nde erejuruar katuha ke nde erehijar. Aja rahā, mā peja ma'e ke rehe esak ym. Nde eresak ym rahā, nde reha nde erejo'ok, ame'ēja saka. Esak ym. Nde reha petē nixói, aja Tupā renda pe nde ereho ta rahā, katu tiki. Nde reha mokōi namō nde erexo aja mupyraraha renda pe nde ereho ta rahā, katu ym te tiki. ⁴⁸ Ame'ē renda pe tapuru manō ym te ta. Tata uwe ym te ta tī. (Aja rahā, ahyha upa ym te ta aja mujekwa katu.)

⁴⁹ —(Jundéu awa ta Tupā rehe ipy'a moī moī rahā, hymba hapy. Ūpa ukwái. Arahā jukyr ke ombor ehe.) Ame'ē jukyr aja johu ngā rehe tata ke Tupā ombor ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, johu ngā ahyha manga ta. Tata ombor, ame'ēja saka. Aja ipy'a katuha ke Tupā manga ta.) ⁵⁰ Jukyr namō ma'e ke katu. Jukyr he'ēha kanim rahā, marā ka ym mujywyrriha. Pehē aja tī. Jukyr katu, aja pexo. Aja rahā, pexoha katu aja pexo katu. Amō ta namō pejumai ym aja pexo katu — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

10

Jumendar ame'ē rehe har (Matéu 19.1-12; Ruk 16.18)

¹ A'engi Jesu oho, jumu'eha ta namō. Jundéi ywy ke asa oho. Y ruwái koty oho. Y rer Jondā. Heta ngā jy'ar uwyr ehe tī. Jesu mu'e uī tī. Amukwehe mu'e, aja mu'e apo tī.

² Pe, parise ta uhyk uwyr ehe. Jesu ukwa katuha ke manga tipe, a'erehe pandu ipe:

—Hakehar ke awa hijar katu my? Myja me'ē jundéu awa ta je'ēha mujekwa my? — aja Jesu pe.

³ —Yman ame'ē rehe har Moise mupinim. Myja mupinim my? — aja Jesu pandu.

⁴ —Kuja mupinim. Hakehar ke amō hijar oho rahā, kuja je'ēha paper rehe mupinim. “Nde ihē rakehar ym apo ‘y’ aja. Pe, ipái ta koty hakehar ke mujywyr mondo, paper namō, aja panduha mupinim — aja parise ta pandu.

⁵ Jesu pandu:

—Aja riki yman Moise mupinim. Pehē ākā janam rāi. Tupā putar ame'ē ke pema'e tar ym, a'erehe aja yman Moise mupinim.

⁶ Yman ma'e ke Tupā mujā py rahā, sawa'e ke mujā. A'engi kūjā ke mujā tī. ⁷ A'erehe sawa'e jumendar rahā, ipái ta ke hijar. Pe, hakehar namō ixo katu. ⁸ Ame'ē mokōihar riki petēihar aja ixo. A'erehe ame'ē ta riki mokōihar aja ym saka. ⁹ A'erehe petēihar aja Tupā mujā rahā, ame'ē ke sawa'e mumokōi

rahā, katu ym — aja parise ta pe Jesu pandu. (“Mumokōi” aja pandu rahā: “Hakehar ke ixawa'e hijar” aja mujekwa.)

¹⁰ Ok wyr pe jywyr oho rahā, jumu'eha ta pandu:

—Ame'ē je'ēha rehe har emujekwa — aja Jesu pe.

¹¹ —Hakehar ke ixawa'e hijar oho, pe, amō kūjā pyhyk rahā, hakehar aja ym ame'ē namō jumusarái aja riki. Katu ym aja.

¹² Kūjā aja tī. Ixawa'e ke kūjā hijar oho, pe, amō sawa'e ke pyhyk rahā, ixawa'e aja ym ame'ē namō jumusarái tī, aja tī. Katu ym tī — aja Jesu pandu. (Aja rahā, hakehar ke ixawa'e hijar rahā, katu ym. Ixawa'e ke hakehar hijar rahā, katu ym tī, aja mujekwa katu.)

Ta'yn ta rehe Jesu katu usak (Matéu 19.13-15; Ruk 18.15-17)

¹³ Jesu pe ta'yn ta ke ngā muhyk werur. Ta'yn ta ākā rehe ipo Jesu mujar, ame'ē ke ngā putar. (Aja Tupā usak katu a'eta rehe aja mujekwa. Anī. Ame'ē ke jumu'eha ta putar ym) a'erehe a'eta pandu:

—Mā! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja ngā pe.

¹⁴ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, jumu'eha ta pe pandu:

—Anī. Mā peja ta'yn ta ihē rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupā putar tī. Kome'ē ta'yn ta Tupā kotyhar wan ta tī. ¹⁵ Ko apandu katu. Tupā kotyhar ta aja ta'yn ta putar katu. Ta'yn ta aja amō putar ym rahā, Tupā kotyhar aja ym te ta awa — aja Jesu pandu.

¹⁶ Pe, i'u 'ar pe ta'yn ta ke Jesu mapyk mapyk. Iākā rehe ipo mujar, pe, pandu:

—Nde rehe Tupā usak katu — aja.

Ima'ehū namō ixo ame'ē rehe har

(Matéu 19.16-30; Ruk 18.18-30; 1 Timo 6.6-10; Tian 1.9-11; Tian 2.5-7; Tian 5.1-3)

¹⁷ Pe, Jesu oho tate rahā, amō sawa'e ujan uwyr ixoty. Huwa koty ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sawa'e! Katu te ame'ē ke nde. Ma'e ihē ama'ema'e rahā, Tupā ihē ke muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

¹⁸ —“Katu te ame'ē ke nde” aja ihē pe nde erepandu. Tupā jō riki katu te ame'ē ke a'e. Awa ke anī. Ihē Tupā aja nde erekwa my?

¹⁹ Esarahā! Tupā je'ēha ke nde erekwa katu. Kuja panduha ihī.

“Amō ke ejukwa ym.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amōma'e ke emukanim ym.

Amō rehe har te'e epandu ym.

Ma'e te'e nde erepandu, aja amōma'e ke emukanim ym.

Nde pái rehe epy'a katu. Ne mái rehe aja tí.
Epy'a katu ehe tí" aja Tupā je'ēha rehe
panduha ihī — aja Jesu pandu.

²⁰ Sawa'e pandu:

—Sawa'e! Aja kurumī rahā har upa Tupā
je'ēha rehe ihē ahendu katu — aja ipe.

²¹ Jesu usak ehe. Ipy'a katu ehe. Pe, pandu
ipe:

—Pewe amō ma'e ke ema'e we rī. Eho.
Upa katu te nema'e ke emuhepy. Aja
tamatarer epyhyk. Pe, upa ame'ē ke ima'e
ym te ame'ē ta pe te'e eme'ē me'ē. Aja rahā,
Tupā koty nema'ehū ta. A'engi eho, ihē
namō ejur — aja Jesu pandu.

²² Ame'ē je'ēha ke rehe hendu rahā, sawa'e
pyai te. Pe, hok pe jywyw oho ingi. Ima'ehū
aja ixo. (Ame'ē ke me'ē tar ym, a'erehe pyai
te.)

²³ Jumu'eha ta rehe Jesu juramā usak.
Pandu:

—Tupā putar, aja amō ixo katu. Aja
ima'ehū ame'ē ta mā ma'e tar ym te — aja
Jesu.

²⁴ Ame'ē ke rehe hendu rahā, jumu'eha ta
pandu:

—Mā! Aja ym my? — aja pandu.

Jesu pandu tí:

—Sa'e ta! Tupā putar, aja amō ixo katu.
Aja mā ma'e tar ym te. ²⁵ Awi jupiha kwar
rupi marā ka ym awa rymba asaha oho.
Kame, ame'ē hymba asaha oho. Pe, ima'ehū
ame'ē ke Tupā putar, aja ixo tar katu rahā,
i'ar koty te we marā ka ym ma'eha — aja
Jesu.

²⁶ Jumu'eha ta mukahem te. Pandu:

—Mā! Aja rahā, awa ke Tupā muhā ta my?
— aja Jesu pe.

²⁷ A'eta rehe Jesu usak katu. Pe, pandu:

—Ame'ē ke sawa'e ta marā ka ym ma'eha.
Tupā anī. Upa katu te a'e ma'e katu. Awa ke
a'e riki muhā katu ta — aja Jesu.

²⁸ Petu pandu:

—Esarahā! Sawa'e pe nde erepandu, aja
upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Pe,
nde namō jande jaxo 'y — aja ipe.

²⁹⁻³⁰ —Hā! Apandu katu pehē pe. Ihē
rehe amō ipy'a katu, a'erehe upa ima'e ke
hijar oho. Aja rahā, ame'ē pe ma'e ke Tupā
mujwyw hū ta. Tupā je'ēha ke amō pandu
oho, a'erehe upa ima'e ke hijar oho. Aja
rahā, ame'ē pe ma'e ke Tupā mujwyw hū
ta tí. Ko hok ke amō hijar oho. Imu ta ke
hijar tí. Ianam ta ke hijar tí. Imāi ta ke hijar
tí. Ta'yn ta ke hijar tí. Kupixa ke hijar tí.
Pe, kome'ē ywy keruhū pe ame'ē ixo rahā,
Tupā mujwyw hū ta ipe. Ko heta ok ke
mujwyw ta. Heta imu ta ke mujwyw ta tí.
Heta ianam ta ke mujwyw ta tí. Heta imāi ta
ke mujwyw ta tí. Heta hekoha ke mujwyw ta
tí. Amō we tí. Ame'ē ta ke amō ta mupywara
ta tí. Puka puka hū ta ehe tí. Pe, 'ar ke upa

rahā, Tupā namō ixo katu ta. Uhā te hū aja
ixo ta. ³¹ Ixoty uhyk rahā, upa katu te uhyk
ame'ē ta rehe juja katu te Tupā me'ē me'ē ta.
Tupā kotyhar ta aja muruwak py, ame'ē ta
rehe Tupā usak katu ta. Tupā kotyhar ta aja
a'ejōhar muruwak, ame'ē ta rehe juja katu te
a'e usak katu ta tí — aja Jesu pandu.

*Manōha rehe har Jesu pandu tí, ma-
hapyrihar ke*

(Matéu 20.17-19; Ruk 18.31-34)

³²⁻³³ Pe, Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo, pe
rupi. Jumu'eha ta oho ixo inamō tí. Hun-
dutar Jesu oho ixo. Amō ta jumukahem.
Jumu'eha ta aja tí. (Māte we uhyk ta, aja
ukwa, a'erehe kyje riki.) Pandu pandu a'eta
jupe:

—Mā! Jerusarē ok ta pe oho ixo! Ohoha
ngi kyje ym a'e — aja.

Pe, awa py mokōi jumu'eha ta jō Jesu raho
we tí. Kuja pandu ixo:

—Awa ihē tí. Tupā je'ēha rupi ajur. Pe-
sarahā! Jerusarē ok ta pe jande jaho jaxo.
Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe ihē ke amō
raho ta. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pe aja tí.
Ihē ke raho ta tí. Upa ame'ē ta ihē ke pyhyk
ta. Pe, kuja pandu ta: "Nde katu ym. Nde
eremanō ta me'ē te'e" aja ta. Pe, jundéu awa
aja ym ame'ē ta pe ihē ke ame'ē ta raho ta.
³⁴ Pe, jundéu awa aja ym ame'ē ta puka puka
hū ta ihē rehe. Ahem hū ta tí. Tymū ta ihē
rehe tí. Hātā pirok katu te ta ihē ke. Pe, ihē
ke jukwa ta. Mokōi aker rahā, akwera katu
ta ahem tí — aja Jesu pandu.

Tian ta panduha ke

(Matéu 20.20-28)

³⁵ Pe, Tian uhyk uwyr ehe, imu namō,
Juā namō. Semende ra'yr ta a'eta. Jesu pe
pandu:

—Sawa'e! Ma'e ke nde pe japandu. Ame'ē
ke jande pe nde erema'e, aja japutar — aja
Tian ta pandu.

³⁶ Jesu pandu:

—Ma'e peputar my? — aja.

³⁷ —Nde riki kapitā keruhū te rahā, ame'ē
renda katu te hū ta riki. Arahā kuja japutar.
Nde rake jande mokōi riki jawapyk tar katu.
Nde jywa katu koty peteí. Ko nde jywa'í koty
amō tí — aja Tian ta.

³⁸ Jesu pandu:

—Mā. Pekwa ym pepanduha ke. Amō ta
ihē ke mahy hū ta. Amō ta ihē ke jukwa ta.
Ihē aja pehē ke rahā, ihē rake pewapyk tar
katu rí? — aja Tian ta pe.

³⁹ —A'e tŷ! — aja ipe.

Pe, Jesu pandu:

—A'e riki. Ihē rehe pejurujar katu, a'erehe
pehē ke amō ta mahy hū ta. Pehē ke amō ta
jukwa ta tí. Ihē aja pehē ke tí. Pepywara ta tí.
⁴⁰ Ihē rake amō wapyk, ame'ē apandu ym ta.
"Se ihē jywa katu koty ewapyk. Se ihē jywa'í
koty ewapyk" aja ihē apandu ym ta. Ame'ē

ke ihē pái jō riki pandu katu. Ame'ē renda ke a'e riki mukatu. Pe, a'e riki pandu katu ta — aja Jesu pandu.

⁴¹ Ame'ē je'ēha rehe amō jande popa jumu'eha ta hendu rahā, Tian ta rehe parahy. (Imu ta rehe jyty'ym, a'erehe parahy.) ⁴² Pe, upa jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pandu:

—Se pejur. Kuja pekwa katu. Jundéu awa aja ym ame'ē tama'e kapitā keruhū ta mondo mondo hū ngā ke. Ima'e je'ēha rupi kapitā ta mondo mondo hū ngā ke tī. ⁴³ Pehē anī. Aja kapitā ta aja pexo rahā, katu ym. (Amō ta ke pemondo mondo rahā, katu ym.) Amō riki kapitā keruhū, aja ixo tar katu rahā, amō ta namō ma'ema'e katu ixo. Paraky te'e aja ixo. Aja rahā, katu tiki. ⁴⁴ Pe, pehē ngi har pete'i riki amō ta 'ar koty te we katuha aja ixo tar katu rahā, a'e riki pehē rehe paraky te'e aja mā peja ixo. Aja rahā, katu tiki. ⁴⁵ A'e riki ihē aja ta tī. Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē namō ma'e ke amō ma'ema'e, a'erehe ihē ajur my? Anī. Aja ym. Amō ta namō ihē ama'ema'e. A'erehe ko ihē ajur. Ihē amanō ta, a'erehe ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe ihē amuhepy ta. A'erehe heta ngā ke Tupā muhā katu ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Matime reha ke Jesu mukatu

(Matéu 20.29-34; Ruk 18.35-43)

⁴⁶ Pe, Jeriko ok ta pe a'eta uhyk uwyr. Pe, asa oho. A'engi Jesu uhem oho. Jumu'eha ta uhem oho inamō tī. Heta ngā uhem oho inamō tī. Pe rake amō sawa'e wapyk uī. Her Matime. Time ra'yr a'e. Eha ym te ame'ē ke Matime, a'erehe tamatarer ke ngā pe pandu pandu uī. ⁴⁷ Pe, amō ta pandu:

—Jesu petur ixo. Nasare ok ta pe har a'e — aja ngā.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, Matime pukái hū uī:

—Jesu! Nde riki Ndawi rainō ke. Epyrara esak ihē rehe — aja riki. (“Ndawi rainō” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e aja mujekwa katu.)

⁴⁸ Amō ta hātā je'ē ipe:

—Epu'ái ym — aja.

Anī. Matime pukái we hū:

—Sawa'e! Ndawi rainō ke nde! Epyrara esak ihē rehe — aja.

⁴⁹ Jesu pyta hendu. Pandu:

—Ihē pe emuwyr — aja ngā pe.

Pe, Matime pe amō ta pukái oho:

—Katu! Epu'am! “Ejur” aja nde pe Jesu pandu. Epu'am. Eho — aja ipe.

⁵⁰ Pe, jupukeka ke ombor. Pahar pu'am. Pe, Jesu rehe uhyk. ⁵¹ Jesu pandu ipe:

—Ma'e nde ereputar ihē ngi my? — aja.

Eha ym te ame'ē ke pandu:

—Sawa'e! Ihē reha ym te. Ihē reha emukatu — aja Jesu pe.

⁵² —Hā! Upa ma'e ahyha ke ihē amukatu, ame'ē ke rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde reha katu apo 'y. Eho katu — aja Jesu ipe.

Pe, pahar eha opok. Upa ma'e ke rehe usak katu 'y. Pe, pe rupi Jesu namō oho.

11

Jumen 'ar pe Jesu oho

(Matéu 21.1-11; Ruk 19.28-40; Juā 12.12-19)

¹ Ajame'ē ke Jerusarē ok ta pe uhyk tate rahā, Mbetaje ok ta pe uhyk py oho. Ame'ē rake Mbeta ok ta ihī tī. Ame'ē ok ta ywy'ā rake ihī. Ywy'ā rer Oriwéi ty. Ame'ē ywy'ā rehe uhyk rahā, hundutar koty mokōi jumu'eha ta ke Jesu mondo. ² Kuja pandu:

—Pesarahā! Jande ndutar koty amō ok ta ihī, Mbeta ok ta ke. A'ep pehē mokōi peho. Pehyk rahā, jumen rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ē rehe amō pukwar. Ame'ē jumen 'ar pe amō oho ym rī. Pejirar, pe, se ihē pe pemuhyk perur. ³ “Ma'erehe jumen pejirar my?” aja amō pandu rahā, pepandu ipe: “Sawa'e riki putar apo. Pahar mujywywyr ta nde pe” — aja mokōihar ta pe Jesu pandu.

⁴ Pe, mokōihar ta oho. Jumen mahem. Awa rape rupi pu'am u'am. Hukwen rake amō pukwar. Pe, iham jirar. ⁵ A'ep amō ta i'āi. Ame'ē ta ngi har amō pandu:

—Ma'erehe jumen pejirar my? — aja.

⁶ Jesu panduha aja mokōihar ta pandu:

—Sawa'e riki jumen putar apo. Pahar mujywywyr ta nde pe — aja ipe.

—Ererahā! — aja riki a'ep pe har pandu.

⁷ Jesu pe jumen raho. Uhyk rahā, jumu'eha tama'e kamixa ke jumen kupe 'ar pe a'eta moī. Ame'ē 'ar pe Jesu wapyk oho.

⁸ Awa rape rupi kamixa ke heta ngā mou mou tī. Amō ta myra rākā mupen ame'ē ke mou mou tī. (Kapitā keruhū jumai ym ha rupi ko tur aja ame'ē mujekwa katu.) Ame'ē 'ar rupi jumen pyrū oho. ⁹ Hundutar oho ame'ē ta pukái pukái oho ixo. Haikwer rupi oho ame'ē ta pukái pukái oho ixo tī. Kuja pukái:

—Ko nde erejur katu! Ko riki sawa'e te je'ēha rupi uwyr ame'ē ke. Mā! Katu te ame'ē ke a'e. Tupā riki katu te ame'ē ke a'e tī. ¹⁰ Ymanihar Ndawi aja kapitā keruhū nde tī. Aja nde ke Tupā mu'am ta. Mā peja Tupā usak katu nde rehe. Tupā riki katu te ame'ē ke a'e — aja ngā pukái pukái oho ixo.

¹¹ Jerusarē ok ta pe Jesu uhyk oho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo oho. Upa ma'e ke rehe juramā usak. Ka'aruk koty apo, a'erehe Jerusarē ok ta ngi uhem oho. Mbeta ok ta pe jywywyr oho tī. Awa py mokōi jumu'eha ta oho inamō tī.

*Sik'y ke Jesu muxirik
(Matéu 21.18-19)*

¹² Ame'ë ku'ë rahā, Mbeta ok ta ngi a'eta uhem oho. Oho ixo rahā, Jesu myahy. ¹³ Paite ma'eywa'y rehe usak. Sik'y rehe usak. Ame'ë'y rehe ho heta tipe. Pe, i'a ke po'ok oho tipe. Pe, usak katu rahā, i'a nixóí te. I'a angaha rehe uhyk ym we rī. Ho te'e jō ihī. ¹⁴ Pe, sik'y rehe har pandu:

–Peme'ë myra ngi i'a ke po'ok ym te ta tí. U'u ym te ta awa – aja Jesu.

Ame'ë je'ëha rehe jumu'eha ta hendu tí.

Muhepyha ta ke Jesu muhem mondo

(Matéu 21.12-17; Ruk 19.45-48; Juā 2.13-22)

¹⁵ Pe, Jerusarē ok ta pe a'eta jywyw oho tí. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu ixo oho tí. Ma'e ke muhepy ame'ë ta ke muhem mondo ingi. Ma'e ke jo'ok ame'ë ta ke muhem mondo tí. Tamatarer muruwak ame'ë tama'e myrape ke mujere tí. (Ame'ëja upa tamatarer ke muhāi ombor. Amō ywyw ngi amō ta uwyr. Amō koty tamatarer ke ame'ë ta werur. Ame'ë ke Jerusarē ok ta pe har tama'e tamatarer ke pe muruwak, ame'ë ta myrape ke Jesu mujere.) Pykahuran ke muhepy, ame'ë tama'e myrape ke mujere tí. ¹⁶ Kuja pandu:

–Koropi peraho ym pehēma'e ke. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rupi peraho ym ma'e ke – aja Jesu pandu.

¹⁷ Ngā ke mu'e rahā, kuja pandu:

–Tupā je'ëha rehe panduha ihī. Ame'ë ke pekwa katu. Kuja Tupā pandu: “Jumu'eha renda rehe har upa katu te ngā pandu ta: ‘Ko riki Tupā namō pandu panduha renda ke' aja riki.” Pehē anī. Ame'ë ke amō koty pemuruwak. Ma'e ke mukanīha renda aja pemuruwak riki. Katu ym aja – aja Jesu. (Muhepyha ta muhepy rahā, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe mukanīha aja ame'ë ta.)

¹⁸ Ame'ë ke rehe pa'ihu ta hendu. Moise je'ëha mu'e ame'ë ta hendu tí. Ngā pandu ame'ë ke rehe a'eta hendu tí. Kuja ngā:

–Mā! Jesu mu'e katu – aja riki pandu.

Ame'ë ke rehe pa'ihu ta hendu tí. Jesu kotyhar aja ngā uwak ta, ame'ë ngi pa'ihu ta kyje, a'erehe kuja pandu pandu a'eta jupe:

–Jesu ke jajukwa ta. Myja jajukwa ta my? – aja pandu pandu a'eta jupe.

Aja pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Moise je'ëha mu'e ame'ë ta namō pandu pandu a'eta jupe.

¹⁹ Pytun ramō rahā, Jerusarē ok ta ngi Jesu uhem oho, jumu'eha ta namō.

Sik'y manō ame'ë rehe har

(Matéu 21.20-22; Juā 14.13-14; Juā 16.24;

Tian 1.6-8)

²⁰ Ame'ë ku'ë rahā, a'eta wata oho ixo. Ma'eywa'y rehe usak tí, sik'y ke rehe. Upa

katu te xirik apo 'y. Ho ke xirik. I'y manō tí. Hapo manō tí. Upa katu te 'y. ²¹ Kwehe sik'y pe Jesu pandu, ame'ë ke Petu ukwa ukwa ixo. Pe, pandu ipe:

–Sawa'e! Esarahā! Kwehe sik'y pe: “Ta ym te ta apo 'y” aja nde erepandu. Ame'ë ke upa katu te manō apo 'y – aja Jesu pe.

²²⁻²³ A'e pandu:

–Ko apandu katu pehē pe. Tupā rehe pejurujar katu rahā, peme'ë ywy'ā rehe pepandu katu: “Ere. Eho! Ejumbor eho y ramūi pe” aja. “Mā! Opor ta nahā my? Akwa ym” aja ym pepandu. Pejurujar katu ehe. Aja rahā, ame'ë ywy'ā opor ta oho. Pepanduha aja Tupā muhyk katu ta. ²⁴ A'erehe apandu katu pehē pe. Tupā namō ma'e ke pepandu pandu rahā: “Pehī apo 'y. Uhyk katu apo 'y” aja pejurujar katu rahā, upa katu te pehē pe Tupā muhyk katu ta – aja Jesu pandu. (“Ywy'ā keruhū” aja Jesu pandu rahā: “Upa ma'e hātā ma'eha ke” aja a'e mujekwa.)

²⁵ A'e pandu tí:

–Pe, Tupā namō pepandu pandu pe'am rahā, amō rehe pehē py'a pemujywyw katu. Amō rehe pemujywyw ym we rī. Arahā pahar pemujywyw katu. Aja rahā, ywa pe har jande pái keruhū pehē rehe ipy'a ke mujywyw katu tí. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pehē rehe ipy'a mujywyw katu ta. ²⁶ [Amō rehe pehē py'a pemujywyw ym rahā, pehē rehe Tupā ipy'a ke mujywyw ym ta tí] – aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

*Awa je'ëha rupi ma'e ke Jesu ma'ema'e my
(Matéu 21.23-27; Ruk 20.1-8)*

²⁷ Pe, Jerusarē ok ta pe a'eta jywyw oho tí. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu wata ixo rahā, jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ëha mu'e ame'ë ta aja tí. Uhyk uwyr ehe tí. Jundéu awa tamūi ta aja tí. Uhyk uwyr ehe tí. ²⁸ Johu ngā pandu:

–Kwehe ngā ke nde eremuhem eremondo sengi. Awa je'ëha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? – aja Jesu pe.

²⁹⁻³⁰ –Anī we rī. Pehē pe ihē apandu ta tí. Pe, ihē pe pepandu py rahā, awa je'ëha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e, ame'ë ke ihē apandu ta pehē pe tí. Pesarahā! Yman Juā ambyr mujahuk, ngā ke. Myja pekwa my? Tupā je'ëha rupi mujahuk my? Anī rahā, sawa'e je'ëha rupi mujahuk my? Ame'ë ke ihē pe pepandu py – aja pa'ihu ta pe.

³¹ Pa'ihu ta je'ë je'ë hū a'eta jupe:

–Mā! Myja japandu ta my? “Tupā je'ëha rupi Juā mujahuk” aja japandu ipe rahā, kuja jande pe Jesu pandu ta: “Aja rahā, ma'erehe Juā pandu ame'ë ke rehe pejurujar ym my?” aja a'e pandu ta. ³² Anī. “Sawa'e je'ëha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā,

ngā parahy te ta jande rehe. Myja japandu ta my? — aja je'ē je'ē hū a'eta jupe. (Juā ambyr ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ke, aja upa ngā ukwa katu, a'erehe heta ame'ē ta ngi pa'ihu ta kyje. Ngā parahy ta, aja ukwa.)
³³ A'erehe a'eta pandu:

—Juā rehe har japandu ym ta nde pe — aja pa'ihu ta.

Pe, Jesu pandu tī:

—Aja rahā, ihē aja tī. Awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e. Tupā rehe ngā jumū'eha renda keruhū ngi ngā ke amuhem amondo, ame'ē ke pehē pe apandu ym ta tī — aja a'e pandu.

12

*Ma'eywa ty usakiha rehe har
 (Matéu 21.33-46; Ruk 20.9-19)*

¹ Pe, myja me'ē ma'eywa ty usakiha ta my, ame'ē ke Jesu pandu pandu uī:

—Ko kupixa pe ma'eywa'y rākā ra'yr ke ijar jyty. Uwa'y rākā ke jyty. Kupixa rymy'y rupi mukurar kurar. Pe, ma'eywa rykwer jo'okiha renda pykūi tī. Kupixa rymy'y rehe myta mujā tī. Ywate ame'ē ke mujā. (Ame'ē ngi usakiha usak usak katu.) Pe, amō ta pe ijar pandu: “Pepaite ihē apaxia ta aho. Ihēma'e kupixa rehe pesak pesak katu. I'a tyarō rahā, ko amō pehēma'e ta kŷ. Amō i'a ihēma'e ta kŷ” aja ijar. “Ere” aja ame'ē ta pandu. Pe, ijar oho. ² I'a tyarō rahā, miasu ke kupixa jar mondo. Usakiha ta koty ma'eywa rykwer rehe miasu oho piam. ³ Anī. Ame'ē ke usakiha ta pyhyk. Pe, upa pirok. Ijar koty mujywyr mondo. Ipo te'e jywyr oho. I'a me'ē ym te. ⁴ A'engi amō miasu ke kupixa jar mondo. Ame'ē ke iākā rupi usakiha ta nupā nupā. Muhuxī ame'ē ke tī. Pe, mujywyr mondo. ⁵ Pe, amō ke ijar mondo. Ame'ē ke usakiha ta jukwa. A'erehe amō amō miasu ta ke ijar mondo. Pe, amō amō ke usakiha ta nupā hū tī. Amō amō ta ke jukwa tī.

⁶ —Amō sawa'e ijar namō ixo. Ta'yr ke ame'ē. Ipái ipy'a katu ehe. Ame'ē ke usakiha ta koty mondo. Ijar pandu jupe: “Ko ihē ra'yr. Usakiha ta hendu katu ta ehe” aja ipái naī. ⁷ Pe, usakiha ta rehe ta'yr uhyk rahā, ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe: “Peme'ē riki ijar ra'yr. (Ipái manō rahā, kupixa riki ima'e wan ta.) Jahorahā! Jajukwa ta peme'ē. Aja rahā, kupixa riki jandema'e wan ta” aja usakiha ta jupe. ⁸ A'erehe ta'yr ke usakiha ta pyhyk. Pe, jukwa. Kupixa kupe koty hete ke ombor.

⁹ —Mā! Ma'e kupixa jar ma'e ta apo my? Pesarahā! Ijar te uwyr, pe, upa katu te usakiha ta ke jukwa ta. Pe, amō usakiha ta pe kupixa me'ē ta. Ame'ē ta kupixa rehe usak usak katu ta ixo. ¹⁰ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha pesak katu.

“Ita rehe har ita ok mujāha pandu: ‘Jaxer te'e kome'ē ita ke’ aja.

Tupā pandu: ‘Anī. Peme'ē ita riki ok pyter wan mupu'am katu riki’ aja.

¹¹ Aja jandema'e sawa'e te ma'eha riki. Katu aja jakwa” aja panduha ihī — aja Jesu pandu.

¹² Jesu ke jundéu awa tama'e kapitā ta pyhyk ta tipe. Ame'ē ta pandu:

—Ma'eywa ty usakiha ta rehe har Jesu pandu. Jande rehe har ame'ē — aja ukwa.

(Ame'ē ta riki usakiha ta aja saka, aja ukwa.) A'erehe a'e ke pyhyk ta tipe. Anī. Heta ame'ē ta hury katu, Jesu panduha rehe. Jesu ke pyhyk rahā, heta ame'ē ta parahy ta. A'erehe heta ame'ē ta ngi kapitā ta kyje, a'erehe pyhyk ym. Oho ingi.

Kapitā keruhū pe tamatarer me'ē katu my?

(Matéu 22.15-22; Ruk 20.20-26)

¹³ Ajame'ē ke Jesu koty parise ta ke jundéu awa tama'e kapitā ta mondo. Ero kotyhar ta ke mondo ixoty tī. Jesu je'ēha rehe hendu. Pe, je'ēha jawy rahā: “Katu ym nde erepandu” aja pandu ta. (Muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.)

¹⁴ Jesu rehe uhyk rahā, ame'ē ta pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Jetehar te ke nde erepandu, aja jakwa katu. Myja me'ē sawa'e my, ame'ē rehe nde eresak eresak ym, a'erehe nde erekwa katuha ke pahar amō mukanim ym. Muka'u te'e ym nde ke. Jetehar rupi Tupā putar ame'ē ke nde eremu'e mu'e katu. A'erehe epandu katu jande pe. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer jame'ē rahā, katu my? Myja me'ē jundéu awa ta je'ēha mujekwa katu my? “Pehē peme'ē katu” aja mujekwa my? “Peme'ē ym” aja mujekwa my? Myja my? Epandu katu — aja parise ta pandu ipe.

¹⁵ Ame'ē ta mokōi ukwaha namō ixo, aja Jesu ukwa katu. A'erehe kuja pandu:

—Ma'erehe ihē akwa katuha ke pemanga te'e pexo my? Ita tamatarer ihē pe perur. Ihē asak ta — aja Jesu.

¹⁶ Pe, werur ipe. Jesu pandu:

—Kome'ē tamatarer rehe awa'ā ihī my? Awa rer amō ta mupinim ko my? — aja parise ta pe.

—Homa awa tama'e kapitā keruhū ā kome'ē. Sesa'ā ke — aja ipe. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

¹⁷ —Aja rahā, kapitā keruhūma'e ke kapitā keruhū pe peme'ē katu. Tupāma'e rahā, Tupā rehe pehē py'a pemoī moī katu. (Ame'ē riki ma'e ke peme'ē ipe, ame'ēja saka) — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, parise ta pandu:

—Mā! Ukwa katu riki a'e — aja Jesu rehe har pandu.

Pe, oho ingi.

Kweraha rehe har

(Matéu 22.23-33; Ruk 20.27-40)

¹⁸ Pe, amō sawa'e ta uhyk uwyr ehe. Sanduse ta uhyk uwyr ehe. Kwera ym te ta awa aja ame'ē ta ukwa. Jesu pe pandu:

¹⁹ —Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Yman kuja Moise mupinim:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe rī. Pe, manō rahā, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk.

Pe, a'e ta'yr ipe. Ame'ē ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja ngā ukwa” aja Moise mukewa.

²⁰ —Apo ehendurahā! Se awa po wajar mokōi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ē ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe rī. Pe, manō.

²¹ A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. Mokōihar aja tī. Sawa'e manō tī. Ta'yr ym ipe tī. A'erehe imu mahapyrihar kūjā ke pyhyk tī. Ame'ē aja tī. Manō tī. Ta'yr ym ipe tī.

²² Aja upa imu ta riki tī. Imu ambyr rakehar ke pyhyk tī. Pe, manō tī. Ta'yr ym ipe tī. Upa awa po wajar mokōi imu ta manō. Pe, kūjā manō tī. ²³ Apo epandurahā! Yman rahā, manō ame'ē ta kwera katu uhem rahā, kūjā riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahā, upa awa po wajar mokōi imu ta riki pyhyk — aja sanduse ta pandu. (“Manō ame'ē ta kwera katu ta uhem” aja ukwa ame'ē ta ke muka'u te'e tar katu, a'erehe ame'ē panduha ke sanduse ta pandu.)

²⁴ Jesu pandu:

—Mā! Tupā je'ēha pekwa ym. Tupāma'e pyrātāha ke pekwa ym tī, a'erehe pehē je'ēha ke pejawy. ²⁵ Yman rahā, ngā kwera katu uhem rahā, jumendar ym te ta awa. Ywa pe Tupā je'ēha rahoha ta ixo. Ame'ē ta aja ngā ixo ta tī. Jumendar ym te ta tī. ²⁶ Apo kweraha rehe har amujukwa ta. Yman ju pirā'y rehe har Moise mupinim. Ame'ē rehe har pekwa riki. A'ep kuja panduha ihī. Moise pe Tupā pandu:

“Ihē rehe Amarā ipy'a moī moī katu. Ihē rehe Isak aja tī. Ipy'a moī moī katu tī. Jako aja tī. Ihē rehe ipy'a a'e moī moī katu tī” aja Tupā pandu.

²⁷ —Pesarahā! Ixuwe katu ixo ame'ē ta jō Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu. Manō ame'ē ta anī. Aja rahā, Amarā ta 'ā ixuwe katu aja ixo rī. Yman riki manō. A'eta 'ā ixuwe katu ixo. A'erehe tapijar te'e we ipy'a ke moī moī katu Tupā rehe. A'erehe: “Amarā ta ihē rehe ipy'a ke moī moī” aja Tupā pandu. (A'eta 'ā pehī.) A'erehe manō ame'ē ta kwera katu ta kŷ, aja Tupā mukewa. A'erehe pehē pekwha pejawy riki — aja Jesu mukewa.

Je'ēha katu te ame'ē ke

(Matéu 22.34-40; Ruk 10.25-28; 1 Juā 5.3)

²⁸ Jesu namō sanduse ta pandu pandu ame'ē ke amō Moise je'ēha mu'e ame'ē hendu. Sanduse ta pe ukwa katuha namō Jesu pandu, aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ukwa. A'erehe a'e riki Jesu pe Tupā je'ēha rehe har pandu:

—Myja me'ē riki katu te ame'ē ke my? — aja ipe.

²⁹ —Kuja riki katu te me'ē ke.

“Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Tupā riki jandema'e sawa'e te. A'e jō riki sawa'e te.

³⁰ Tupā rehe nde py'a emoī moī katu.

Tupā rehe har nde erekwa erekwa exo rahā, epy'a katu ehe.

Upa nde erekwa katuha namō epy'a katu ehe tī.

Upa nema'e pyrātāha namō ma'e ke nde erema'ema'e rahā, epy'a katu ehe tī.”

³¹ —Mokōihar Tupā je'ēha katu te ame'ē ke kuja.

“Ne namō ixo ame'ē ta rehe epy'a katu.

Nde juehe nde erepy'a katu, aja amō rehe epy'a katu tī.”

—Ame'ē mokōi je'ēha riki katu te ame'ē ke.

Aja me'ē amō je'ēha uhyk ym — aja Jesu ipe.

³² Moise je'ēha mu'e ame'ē pandu:

—Sawa'e! Katu nde erepandu. Jete har nde erepandu. Jandema'e sawa'e te jō riki Tupā. Amō Tupā aja nixōi te. ³³ A'erehe Tupā rehe amō ipy'a katu ta me'ē te'e. Upa ukwa katuha namō ipy'a katu ta me'ē te'e tī. Upa ma'e ke pyrātāha namō amō ma'e rahā, Tupā rehe ipy'a katu ta me'ē te'e tī. Pe, inamō ixo ame'ē ta rehe ipy'a katu ta me'ē te'e tī. Juehe aja amō rehe ipy'a katu ta me'ē te'e tī. Ame'ē mokōi je'ēha rehe hendu katu rahā, katu te ame'ē ke. Ma'e hymba hapu, aja ymanihar ta aja Tupā rehe ipy'a moī moī tī. Ame'ē katu we. Amō ma'e heta ma'e ke hapu, aja Tupā rehe ipy'a moī moī rahā, katu we tī. Tupā je'ēha rehe hendu katuha riki i'ar koty te we katuha — aja sawa'e pandu.

³⁴ Ukwa katuha namō sawa'e pandu, aja Jesu ukwa. A'erehe pandu ipe:

—Awa ixoha amō koty Tupā putar. Jete har rupi amō ixo katu, aja a'e putar. Ame'ē ke nde erekwa nahā my, aja akwa. A'erehe ixotyhar aja nde eremuruwak tate nahā my — aja sawa'e pe.

Jesu mu'e katu te, a'erehe arahā har ngi ma'e ke ngā pandu ym ipe tī.

Ndawi rainō rehe har

(Matéu 22.41-46; Ruk 20.41-44)

³⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e uī rahā, kuja pandu:

—Ihē pe pepandurahā! Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kuja pandu: “Kirisutu Ndawi

rainō. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e" aja pandu. Ma'erehe aja pandu my? ³⁶ Tupā'ā mujekwa ame'ē ke Ndawi pandu. Kuja.

"Ihēma'e sawa'e te pe jandema'e sawa'e te pandu: 'Ihē rake ewapyk eī.' (Aja rahā, katu te ame'ē ke nde, aja amujekwa.)

Nde ruwajan ta ke ihē amuputu'u ta, a'erehe nde rehe ame'ē ta hendu katu ta" aja.

³⁷ —Kirisutu rehe har Ndawi pandu: "Ihēma'e sawa'e te" aja. (Aja rahā, a'e Tupā tī, aja Ndawi ukwa.) Aja rahā, myja me'ē Kirisutu Ndawi rainō aja ixo my tī? (Aja rahā, awa te'e a'e, aja mujekwa) — aja ngā pe Jesu pandu.

(Anī. Jundéu awa tama'e kapitā ta pandu ym ma'e ke.) Heta ame'ē ta anī. Jesu je'ēha rehe upa ngā hendu. Hury katu ngā ehe.

Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har

(Matéu 23.1-36; Ruk 20.45-47)

³⁸ Ngā ke Jesu mu'e rahā, kuja pandu:

—Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja mā peja ym pehē tī. Ame'ē ta ima'e mundeha katu te aja putar katu. (Aja rahā, kapitā jupe aja mujekwa tar katu tipe.) Amō we tī. Muhepyha renda rupi wata ixo rahā: "Ko nde erexo. Nde katu" aja je'ēha putar katu tī. (Katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe.) ³⁹ Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe wapyk rahā, kapitā ta rake wapyk tar katu. (Aja rahā, katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe.) Ma'e hurya amō mujā rahā, imi'u matyr. Ame'ē pe oho rahā, aja tī. Kapitā ta rake wapyk tar katu tī. (Katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tī.) ⁴⁰ Ixawa'e manō ame'ē ta pe a'eta pandu: "Pehē ke jahaihu tar katu" aja naī. Anī. Te'e riki. Kūjāma'e ke te'e pyhyk raho. Hok ke te'e jo'ok ingi tī. Pe, katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu, a'erehe i'i Tupā namō pandu pandu. (Aja rahā, katu te ame'ē ke aja ngā ukwaha naī.) Mā! Ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har Jesu pandu.

Ixawa'e manō ame'ē ke tamatarer ke purakar

(Ruk 21.1-4)

⁴¹ Pe, tamatarer purakariha renda koty Jesu wapyk uī. Henda pe tamatarer ke ngā purakar. (Aja Tupā rehe ipy'a moī moī katu.) Jesu usak usak uī rahā, ima'ehū namō ixo ame'ē ta heta purakar. ⁴² Pe, ixawa'e manō ame'ē ke uhyk uwyr a'ep. Tamatarer ta'yr mi namō ixo. Mokōi jō ita tamatarer ra'yr henda pe purakar. Ame'ē mokōi ta'yr te mi. ⁴³⁻⁴⁴ Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pejur. Pesarahā! Amō ta ima'ehū namō ixo. Ame'ē ta ngi har a'eta jo'ok, pe, henda pe purakar. Ima'e ke pyta we

hū rī. Peme'ē ixawa'e manō ame'ē ke anī. Tamatarer heta ym te. Mokōi jō namō ixo. Ame'ē ke upa katu te purakar. Ima'e ke pyta ym te. Nixōi te apo 'y. Ima'e ke jo'ok ta tipe. Anī. Upa katu te ame'ē ke henda pe moī. (Tupā rehe ipy'a moī moī tar katu te hū, a'erehe upa katu te henda pe moī.) Upa katu te moī, a'erehe amō ta 'ar koty te we kūjā moī katu — aja Jesu pandu.

13

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe har

(Matéu 24.1-2; Ruk 21.5-6)

¹ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi Jesu uhem ixo, jumu'eha ta namō. Ame'ē ta ngi har amō pandu ipe:

—Sawa'e! Esarahā! Jumu'eha renda keruhū katu te. Ita keruhū ke te'e mujā ame'ē ke. Mā! Katukwer — aja Jesu pe.

² Jesu pandu:

—A'e tī! Pesak katu ehe apo. Yman rahā nixōi ta. Peme'ē ke amō ta upa mujaxer ta kī. Ita mokōi mokōi ihī ym te ta kī. Upa katu te ita ke amō ta ombor ta. (Aja rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke mujaxer ta, aja mujekwa) — aja jumu'eha ta pe pandu.

Jumai mai ame'ē rehe har

(Matéu 24.3-14; Ruk 21.7-19; 1 Petu 1.6-7;

1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-14)

³ Ywy'ā rehe Jesu wapyk uī, Oriwéi ywy'ā rehe. Arahā Petu uhyk ehe. Tian aja tī. Juā amō tī. Andere amō tī. Uhyk ehe tī. A'eta jō Jesu namō ixo. Paite we Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ihī. Usak katu ehe. Ame'ē rehe har jumu'eha ta pandu:

⁴ —Jande pe epanurahā! Myja rahā, ita mokōi mokōi ihī ym ta my? Ma'e jasak ta my, pe, ame'ē ke uhyk Tate, aja jakwa katu ta my? — aja Jesu pe pandu.

⁵ Jumu'eha ta ke Jesu mu'e:

—Pesak katu kī! Mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym. ⁶ Kuja. Heta uwyr ta. "Jesu je'ēha rupi ihē ajur" aja pandu te'e ta. "Ko Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē" aja pandu te'e ta tī. Heta ngā ke muka'u te'e ta tī. ⁷ Kotete jumaiha tyapuha ke pehendu ta. "Paite amō ta jumai mai ixo" aja pehendu ta tī. Pemukahem ym. Aja jumaiha uhyk ta kī. Uhyk rahā, 'ar rehe angaha uhyk, anī we rī. ⁸ Amō amō ywy pe har ta jumai mai ta ngā juehe. Kapitā keruhū riki amō kapitā keruhū namō jumai mai ta tī. Amō amō ywy katak katak hū ta. Amō amō ywy rehe ngā mi'u nixōi te ta tī. Aja ahyha uhem ramō. Ahy py, ame'ēja saka.

⁹ —Pesak katu pehē juehe. Jundéu awa tama'e kapitā ta ruwa koty pehē ke amō ta raho ta. "Jaxer pehē" aja naī. Pe, pehē ke

nupā ta. Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe raho ta tī. A'ep ngā petek hū ta pehē ke tī. Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe homa awa tama'e kapitā ta ruwa koty pepu'am ta. Kapitā keruhū ruwa koty pepu'am ta tī. Ame'ē ta pe pepandu ta: "Jesu rehe jō amō jurujar katu rahā, ame'ē ke Tupā muhā katu ta" aja pepandu ta. Ame'ē myrandu katu pepandu ta. ¹⁰ Ame'ē myrandu katu ke upa katu te ngā pe amō ta pandu pandu ta me'ē te'e. Pe, 'ar rehe angaha uhyk ta. ¹¹ Pehē ke amō ta pyhyk ta kŷ. Jundéu awa tama'e kapitā ta ruwa koty raho ta tī. Arahā pehē py'a pe pekwa pekwa ym pe'am: "Ma'e jande japandu ta my? Myja me'ē katu my?" aja pekwa pekwa ym pe'am. Kapitā ta ruwa koty pepu'am rahā, je'ēha amō muwyr ame'ē ke pepandu katu. Arahā pehē atu je'ēha pepandu ta my? Anī. Aja ym. Tupā'ā riki mujekwa ame'ē ke pepandu katu ta. ¹² Arahā kapitā pe imu pandu ta: "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta. Ipái ta aja tī. Kapitā pe ta'yr ta ke raho ta. "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta tī. Ipái ta ke ta'yr ta raho ta tī. "Ko Jesu kotyhar ke. Ejukwa" aja pandu ta tī. ¹³ Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rehe upa ngā parahy ta. Ihē rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ē ke Tupā namō ixo ta. Manō. Anī. Tupā namō ixo katu ta — aja Jesu pandu.

Ahyha keruhū ngā rehe uhyk ta ame'ē rehe har

(Matéu 24.15-28; Ruk 21.20-24; 2 Tesaron 2.3)

¹⁴ A'e pandu tī:

—[Paper rehe esak katu! Pe, ekwarahā!] Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe amō ta ma'e jaxer ai te ame'ē ke moī ta. Katu ym a'ep. Ame'ē ke rehe pesak rahā, jundéi wyy pe har ta kanim ujan oho. Ywy'ā koty ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁵ Hok kupe 'ar pe amō ixo rahā, mā peja hok pe ixo ym oho. Pyhyk ym oho ima'e ke. I'i pyta ym. Pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁶ Kupixa pe ixo rahā, ima'e ke rehe hok pe jywyr ym oho. Ima'e mundeha rehe pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) ¹⁷ Arahā ipusu pe imembyr namō kūjā ixo rahā, mā pyrara ta ixo. (Marā ka ym pahar ujaniha.) Ixamby u'u ame'ē ke namō ixo rahā, aja tī. Mā pyrara ta ixo tī. (Marā ka ym pahar ujaniha.) ¹⁸ "Aman ndy'ar rahā, ahyha emuhyk ym" aja Tupā pe pepandu. (Aman ukyr rahā, rysā. A'erehe marā ka ym pahar ujaniha.)

¹⁹ —Arahā ngā rehe ahyha keruhū uhyk ta. Aja ahyha keruhū ngā ukwa ym we rī. Yman kome'ē wyy keruhū Tupā mujā. Arahā har ngā aja ahyha keruhū ngā ukwa ym we rī. Uhyk ym we rī. Arahā jō uhyk

katu ta. Ahyha keruhū upa rahā, aja ahyha keruhū ngā ukwa ym ta tī. Uhyk ym ta tī. ²⁰ Pahar jandema'e sawa'e te ahyha keruhū ke mumba ym rahā, kome'ē wyy keruhū pe ngā nixói te ta tipe. Anī. Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta kome'ē wyy keruhū pe ixo. A'erehe pahar ahyha keruhū ke jandema'e sawa'e te mumba ta.

²¹ —A'engi amō ta pehē pe pandu ta: "Ko Kirisutu ixo. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am me'ē ke" aja pandu naī. Amō: "Pete'e ixo apo" aja ta naī tī. Ame'ē rehe pejurujar ym pehē. Te'e ame'ē ta. ²² Amō ta te'e pandu ta uwyr: "Ihē Kirisutu" aja naī. Amō: "Tupā je'ēha pandu ame'ē ke ihē" aja riki te'e pandu ta. Marā ka ym amō ma'ēha, ame'ē ke ma'ema'e katu ta. Aja Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta ke muka'u te'e ta tipe. Tupā pandu: "Ihē kotyhar ta ke pehē." Ame'ē ta ke muka'u te'e ta tipe. ²³ A'erehe pesak katu kŷ! Ame'ē te'e pandu ame'ē ta uhyk ym we rī. Upa katu te ame'ē rehe har ihē amujekwa pehē pe apo 'y — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu jywyrriha rehe har

(Matéu 24.29-31; Ruk 21.25-28; 2 Tesaron 1.6-7; Apokarip 1.7)

²⁴ A'e pandu tī:

—Ame'ē ahyha keruhū 'ar upa rahā, amō we mâte ma'e ke uhyk ta. Warahy muwe ta tī. Jahy wera ym ta tī. ²⁵ Ywa ngi jahy rata ta u'ar u'ar ta tī. Ywa rehe ihī ame'ē ke Tupā mukatak hū ta.

²⁶ —Ajame'ē ke ihē ajywywyr ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa takāxiha 'ar pe apu'am ta ajur. Tupāma'e pyrātāha namō ajywywyr ta. Hendy hū aja ajywywyr ta. ²⁷ Pe, Tupā je'ēha rahoha ta ke ihē amondo ta. Upa katu te kome'ē wyy keruhū rupi amondo ta. Tupā pandu: "Ihē kotyhar ta ke peme'ē ta. Aputar ame'ē ta ke ame'ē ta" aja. Ame'ē ta ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta. Upa katu te ame'ē ta ke mujy'ar ta. (Pe, Tupā namō ixo ta) — aja Jesu pandu.

Ma'eywa putyr ame'ē rehe har

(Matéu 24.32-35; Ruk 21.29-33)

²⁸ A'e pandu tī:

—Ma'eywa'y riki pehē pe mujekwa ta. Sik'y ke. Hākā rehe hokyr uhem rahā, warahy haku Tate, aja pekwa. ²⁹ Aja ihē ajywywyrriha pekwa ta tī. Warahy uwe, ame'ē rehe har apandu ramō. Aja pesak rahā, ywa ngi ajywywyr Tate, aja pekwa ta. ³⁰ Ko apandu katu. Upa pehē pe apandu ramō, aja uhyk ta. Amō ihē kotyhar ta pyrara hū ta. Anī. Tapijar te'e we ihē rehe jurujar katu ta rī. ³¹ Ywa ke upa kanim ta. Kome'ē wyy keruhū upa kanim ta tī. Ihē apandu ame'ē ke anī. Ame'ē kanim ym te ta. Apandu, aja upa katu te uhyk ta kŷ — aja Jesu pandu.

Jesu jwyryiha angaha rehe har
(Matéu 24.36-44; 1 Tesaron 5.2-3; 2 Petu 3.10)

³² A'e pandu tí:

—Myja rahā, ihē ajywyr ta my? Ma'e wera rahā, ajywyr ta my? My warahy rahā, ajywyr ta my? Ame'ē ke ukwa ym awa. Ywa pe ixo ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta ukwa ym tí. Ihē riki akwa ym tí. Ta'yr ke ihē. Ihē pái jō ukwa katu. ³³ Pesak katu, aja pexo! (Peker aja ym pexo.) Ajywryiha angaha ke rehe pekwa ym. A'erehe pesak katu pexo. Peta kŷ.

³⁴ —Kuja riki. Sawa'e paxia oho, ame'ēja saka. Oho rahā, hok ke hijar oho. Oho tate rahā, miasu ta pe pandu: "Ihē rok rehe pesak katu. Peparaky katu pexo rī" aja ijar pandu. Hukwen rupi harōha pe pandu tí: "Eharō katu e'am" aja. ³⁵ Aja pexo tí. Pehē pe ihē apandu katu: "Pesak katu pexo." Ywa ngi ihē ajywyr rahā, ihē ajywryiha angaha ke pekwa ym ta. Pytun ramō rahā, ajywyr ta nahā my. Pytun pyter pe, ajywyr ta nahā my. Sapukái je'ē ramō rahā, ajywyr ta nahā my. Pytuniwe rahā, ajywyr ta nahā my. Pekwa ym ta, a'erehe peharō katu pexo. ³⁶ Ajywryiha riki pahar ta. Ajywyr rahā, peker aja pehē rehe asak rahā, katu ym ta. ³⁷ A'erehe pehē pe apandu katu: "Peharō katu pexo." Amō we tí. Upa katu te ngā pe apandu tí: "Peharō katu pexo" — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

14

Jesu ke pa'ihu ta jukwa tar katu
(Matéu 26.1-5; Ruk 22.1-2; Juā 11.45-53)

¹ Pe, mokōi ukwer rahā, Pasuko 'ar rehe uhyk ta. Arahā jundéu awa ta mbeju ke u'u ta. Mbeju ke mupururukiha nixōi, ame'ē ke u'u ta. Pe, Jesu ke jundéu awa tama'e pa'ihu ta pyhyk tar katu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tí. Pyhyk tar katu tí. Ngā ukwa ym ha rupi pyhyk tar katu. Pe, jukwa tar katu. ² Ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe:

—Ngā mi'u matyr rahā, heta ngā ixo. Arahā japyhyk ym we ta rī. Arahā japyhyk rahā, jande rehe ngā parahy ta. Jande namō jumai ta — aja a'eta jupe.

Jesu ākā rehe mupiheha kūjā jyhē
(Matéu 26.6-13; Juā 12.1-8)

³ Mbeta ok ta pe Jesu ihī. Simā rok pe. Yman pere ma'e u'u hū ame'ē ke namō Simā ixo. Apo anī. Katu 'y. Pe, u'uha renda pe Jesu wapyk uī rahā, ita parasuku ke kūjā muhyk werur ehe. Ita aramba ke te'e mujā ame'ē ke ame'ē parasuku. Ita parasuku pe na rykwer ihī. Pihe katu te ame'ē! Muhepy hū ame'ē tí. Parasuku kyndaha ke kūjā mopok. Pe, Jesu ākā rehe tykwer jyhē. ⁴ Ame'ē rehe usak rahā, amō ta je'ē je'ē kūjā rehe har. Pandu pandu a'eta jupe:

—Ma'erehe tykwer ke te'e jyhē my? ⁵ Peme'ē rykwer muhepy rahā, tamatarer hū pyhyk ta. Pe, ame'ē ke ima'e ym te ame'ē ta pe me'ē me'ē katu ta tipe — aja a'eta jupe.

A'erehe kūjā rehe har je'ē je'ē hū a'eta jupe. ⁶ Anī. Jesu pandu:

—Mā peja ym pehē. Peje'ē je'ē ym pehē jupe. Katu ym aja. Kūjā rehe peparahy ym. Ma'e katu ame'ē ke ihē pe kūjā ma'e. ⁷ Pesarahā! Ima'e ym te ame'ē ta kote'e ixo. Ame'ē ta pe tamatarer peme'ē tar katu rahā, pete'e ixo. Ihē anī. Pehē namō aja te'eha apyta ym ta. ⁸ Kūjā putar aja a'e ma'e katu. Pesarahā! (Jundéu awa manō rahā, hete ke amō ta mupihe te'e, aja te'eha a'eta ma'eha.) Aja ihē rehe tí. Ihē amanō ym we rī. Ko ihē ke mouha rehe kūjā upa mupihe. (A'erehe ihē rehe pyaiha apo mujekwa rahā, katu tiki.) ⁹ Pesarahā! Apo apandu katu. Ihē rehe har myrandu katu ke amō ta pandu pandu raho. Kome'ē ywy keruhū rupi pandu pandu raho rahā, kome'ē kūjā ma'eha rehe har pandu ta tí. Kūjā ma'eha ke harái ym ta ngā — aja a'eta pe Jesu pandu.

Pa'ihu ta koty Jun oho
(Matéu 26.14-16; Ruk 22.3-6)

¹⁰ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty Jun Ikario oho. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har pete'i a'e. Pa'ihu ta pe pandu:

—Jesu koty pehē ke ihē araho ta — aja Jun.

¹¹ Ame'ē ke rehe pa'ihu ta hendu rahā, hury katu. Pe, pandu ipe:

—Jesu koty jande ke nde ereraho rahā, nde pe tamatarer jame'ē ta — aja Jun pe.

Pe, a'engi Jesu rehe pa'ihu ta ke muhyk ta raho ame'ē angaha ke rehe Jun harō ixo.

Pasuko 'ar ke Jesu ta ukwa ukwa uī
(Matéu 26.17-25; Ruk 22.7-14; Ruk 22.21-23; Juā 13.21-30)

¹² Ajame'ē ke Pasuko 'ar uhyk. Ame'ē 'ar rahā, arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa. (Aja ipy'a pe Tupā rehe har ukwa ukwa uī.) Jesu pe jumu'eha ta pandu:

—Pasuko 'ar rahā, arapuharan ra'yr ka'ē ke nde ere'u ta. Ame'ē ke jamatyr, aja nde ererupt. My jamatyr ta my? — aja ipe.

¹³ Mokōi jō jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pehē mokōi ihē amondo ta. Paite awa ok ta hū ihī, Jerusarē ok ta ke. A'ep peho. A'ep amō sawa'e rehe pesak ta. Iākā 'ar pe y ke ame'ē raho. Ame'ē sawa'e namō peho. Ijar rok pe a'e ixo ta. ¹⁴ Ame'ē rok pe inamō pexe peho tí. Ok jar rehe pesak rahā, kuja pepandu ipe: "Jandema'e mu'eha kuja me'u: 'Pasuko 'ar ke jande jakwa jakwa tar katu. My u'uha renda ihī my? Ihēma'e jumu'eha ta namō arapuharan ra'yr ka'ē ke a'u ta'" aja ijar pe pepandu. ¹⁵ Ywate pyrūha renda ke ijar mujesak ta pehē pe. Upa ma'e ke pehī. (Myrape, ita rekūi. Upa pehī.) A'ep

jande rehe jande mi'u pematyr — aja mokōi jumu'eha ta pe Jesu pandu.

¹⁶ Jerusarē ok ta pe mokōi sawa'e ta oho. Ma'e u'uha renda mahem. Jesu pandu, aja upa katu te usak. Pe, a'eta mi'u matyr. A'ep Pasuko 'ar ke ukwa ukwa ta.

¹⁷ Pytun ramō rahā, Jerusarē ok ta pe Jesu uhyk. Ma'e u'uha renda pe uhyk oho, awa py mokōi jumu'eha ta namō. ¹⁸ Ma'e ke u'u uī rahā, Jesu pandu:

—Ko apandu katu pehē pe. Pehē ngi har petei ihē rehe ihē ruwajan ta ke muhyk ta werur. Muhyk ta ame'ē ko ihē namō u'u uī apo — aja jumu'eha ta pe.

¹⁹ Ame'ē rehe hendu rahā, a'eta pyai. Pe-teī teī pandu ipe:

—Mā! Ihē ke ame'ē my? — aja upa pandu ipe.

Aja pame katu te upa jumu'eha ta pandu. ²⁰ Jesu pandu:

—Awa py mokōi hetaha pehē. Pehē ngi har petei ihē rehe amō ta ke muhyk ta werur. Ita rekūi pe ihē namō mbeju ke munde, ma'e rykwer pe. Ame'ē riki ihē rehe amō ta ke muhyk ta werur. ²¹ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Myja ihē amanō ta my? Kuja. Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja amanō ta. Aja uhyk ta. Ihē ruwajan ta ke ihē rehe muhyk ta werur. Mā! Ame'ē ke pyrara te hū aja ixo ta. A'erehe imāi pusu ngi u'ar ym rahā, katu ta tipe — aja Jesu pandu.

Jesu rete ame'ē ke. Huwy ame'ē ke tī.

(*Matéu 26.26-30; Ruk 22.15-20; 1 Korin 11.23-25*)

²² Ma'e ke u'u rahā, mbeju ke Jesu pyhyk. Pe, Tupā pe pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, ame'ē ke mopok. Jumu'eha ta pe me'ē me'ē. Pandu:

—Pe'u! Kome'ē ihē rete — aja Jesu.

²³ Ita rekūi ra'yr ke Jesu pyhyk. Ma'eywa rykwer ita rekūi ra'yr pe ihī, uwa rykwer ke. Tupā pe pandu tī:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, jumu'eha ta pe me'ē me'ē tī. Johu u'u. ²⁴ A'e pandu:

—Kome'ē ihē ruwy. Upa ngā rehe ihē ruwy uhem ta, a'erehe Tupā pandu ta: “Ihē ra'yr rehe amō jurujar katu rahā, ame'ē ke ihē amuhā katu ta” aja ngā pe pandu ta. ²⁵ Ko apandu katu pehē pe. Uwa rykwer ihē a'u ym ta tī. Kapitā keruhū te aja ihē ke ihē pái keruhū mu'am ta kŷ. Arahā jō pyahu ame'ē ke pehē namō a'u ta kŷ tī — aja Jesu pandu.

²⁶ Upa u'u rahā, Tupā rehe har jyngar. A'engi uhem oho. Oriwéi ywy'ā koty a'eta oho.

Petu te'e pandu ta, ame'ē ke Jesu mujekwa

(*Matéu 26.31-35; Ruk 22.31-34; Juā 13.36-38*)

²⁷ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihē ke upa pehijar ta. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

“Arapuharan ta usakiha ke Tupā jukwa ta. Aja rahā, upa arapuharan ta uhāi ta oho” aja amō mupinim.

—(Aja ta pehē ke tī. Amō ta ihē ke jukwa rahā, upa pehē pehāi ta peho tī.) ²⁸ A'engi ihē akwera katu ahem rahā, Ngariréi ywy pe ihē aho py ta — aja Jesu pandu.

²⁹ Petu pandu:

—Nde ke ihē ahijar ym te ta. Upa amō ta ujan ta oho nengi. Ihē anī ta. Nde namō apyta ta kŷ — aja riki.

³⁰ Pe, Jesu pandu:

—Petu! Ko apandu katu nde pe. Kome'ē pytun, sapukái mokōihar je'ē ym rahā, kuja te'e nde erepandu ta: “Jesu rehe har akwa ym ihē” aja nde erepandu ta. Aja mahapyrihar te'e nde erepandu ta — aja ipe.

³¹ Anī. I'ar koty te we hātā Petu pandu:

—Anī. Aja apandu ym te ta. Nde namō ihē ke amō ta jukwa rahā: “Nde rehe har ihē akwa ym” aja apandu ym te ta — aja ipe.

Petu pandu aja upa jumu'eha ta pandu pandu tī.

Ngese renda ke

(*Matéu 26.36-46; Ruk 22.39-46*)

³² Ajame'ē ke amō renda pe a'eta oho, Ngese renda pe. Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Se pewapyk we rī. Tupā namō ihē apandu ta aho — aja.

³³ Pe, iākā koty we Petu ke Jesu raho. Tian ke raho tī. Juā ke raho tī. Ame'ē mahapyr jō raho. Pe, Jesu pyai te hū. Māte hū ukwaha.

³⁴ Mahapyrihar ta pe pandu:

—Apyai te hū ihē! Amanō aja ihē apyaiha tī. Se pepyta we rī. Pesak katu pexo. (Aja rahā, amō uhyk ym ta jande rehe) — aja Jesu.

³⁵⁻³⁶ A'engi jeje Jesu oho we. Ipixi'a pe u'ar te'e oup. Aja Tupā namō pandu:

—Papa! Ihē apyraraha uhyk tate, ihē rehe. Nde ereputar rahā, ame'ē ngi ihē ke nde eremuhem katu, aja akwa katu. Upa katu te ma'e ke nde erema'ema'e katu. A'erehe pyraraha ngi emuhem katu ihē ke. Anī rahā, ihē py'ahu te'e ahendu katu ta. Nde ereputar ame'ē ke ihē ama'ema'e ta kŷ — aja Tupā pe Jesu pandu.

³⁷ A'engi mahapyrihar ta koty jywyr oho. Uhyk rahā, mahapyrihar ta rehe usak. Ukwery riki. Mupak rahā, Petu pe pandu:

—Simā! Mā! Nde ereker ereju. Nde eresak ym we rī. ³⁸ Peker ym we rī. Tupā namō pepandu! Aja rahā, pejurujar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar ym ta. Ihē

namō nde erepyta tar katu te. Anī. Nde riki pitu te'e — aja Jesu.

³⁹Pe, Jesu oho we tī. Tupā namō pandu tī:
—Papa! Ihē apyrahaha ngi emuhem ihē ke. Anī rahā, ihē py'ahu te'e ahendu katu ta. Nde ereputar ame'ē ke ihē ama'e ta — aja Jesu pandu tī.

⁴⁰Pe, jywyr tī. Mahapyr jumu'eha ta rehe uhyk tī. Ukwer ou tī. Pyhýi te hū. Upak rahā, je'ēha ke uhem ym.

⁴¹Jesu oho we tī. Pe, jywyr tī. Mahapyrihar ta koty jywyr rahā, a'eta ukwer ou tī. A'e pandu:

—Mā! Peker peju tī. Peputu'u peju tī. A'ewan pekeriha. Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. Ame'ē angaha ke rehe uhyk apo 'y. ⁴²Pe pu'am! Jahorahā! Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe muhyk ta werur ame'ē ke petur ixo — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu ke ngā pyhyk
(*Matéu 26.47-56; Ruk 22.47-53; Juā 18.3-12*)

⁴³A'e pandu u'am rahā, Jun uhyk uwyr ehe. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har petei a'e. Jun namō heta ngā uhyk. Kyse puku namō ngā uwyr. Tamarā namō uwyr tī. Ame'ē ta ke Jesu koty pa'ihu ta mondo. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta mondo tī. Jundéu awa tamūi ta mondo tī. ⁴⁴Ngā pe Jun pandu ramō:

—Kuja Jesu ke pekwa ta. Huwa ke ihē apyter, ame'ē riki Jesu. Pahar pepyhyk a'e ke. Pesak katu peraho — aja Jun pandu.

⁴⁵Pe, Jun uhyk rahā, pahar Jesu koty oho. Pandu ipe:

—Sa'e! — aja Jesu pe.

Pe, huwa ke pyter. ⁴⁶Pe, Jesu ke ngā pyhyk. Hātā pyhyk. ⁴⁷Pe, amō a'ep ixo. Ame'ē riki kyse puku jo'ok. Pe, pa'i keruhūma'e miasu ke nupā. Inambi ke mopok ingi, kyse puku pe. ⁴⁸Ngā pe Jesu pandu:

—Kyse puku namō pejur, tamarā namō. Aja ma'e mukaniha ke amō ta pyhyk. Māl Aja ihē ke pepyhyk pejur tī. Aja ym ta tipe rahā, katu. ⁴⁹Pesarahā! Kwehe we amō amō wera rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē amu'e ai. Pehē pyter pe axo. Amō amō ku'ē rahā we, ihē amu'e ai tī. Amō ku'ē rahā we, aja tī. Amu'e ai tī. Arahā pepyhyk ym ihē ke. Anī. Apo ihē ke pepyhyk. Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Aja uhyk apo 'y. Aja ihē ke pepyhyk apo tī. Mukaniha aja ihē ke pepyhyk pejur tī — aja Jesu pandu.

⁵⁰Pe, Jesu ke upa katu te jumu'eha ta hijar oho. Ujan riki oho ingi.

Jawe te'e ujan oho ame'ē ke

⁵¹Jesu ke ngā raho rahā, haikwer rupi amō sawa'e wan oho ixo. Pan tuwyr pe jō hete rupi jupukek oho ixo. Pe, amō ta pyhyk a'e ke. ⁵²Anī. Pan tuwyr ombor oho. Jawe te'e ujan oho.

Ngā panduha renda pe Jesu ke amō ta raho

(*Matéu 26.57-68; Ruk 22.54-55; Ruk 22.63-71; Juā 18.13-14; Juā 18.19-24*)

⁵³Jundéu awa tama'e pa'i keruhū rok pe Jesu ke amō ta raho. A'ep upa pa'ihu ta jy'ar uī. Upa jundéu awa tamūi ta aja tī. Jy'ar uī tī. Upa Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Jy'ar uī tī. Pa'ihu ta namō jy'ar uī tī. ⁵⁴Paite we Jesu raikwer rupi Petu tur ixo. Pe, pa'i keruhū rok pe uhyk, soroka pe. Pa'i keruhūma'e parakyha ta namō Petu wapyk uī. Tata rake jumaku uī. ⁵⁵Pa'ihu ta ma'e usakiha ke kekar kekar tipe. Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ē rehe usak ame'ē ta ke kekar tipe. Johu jy'ar ame'ē ta rupi kekar kekar tipe. Anī. Mahem ym riki. Mahem rahā: “Nde katu ym. Nde eremanō ta me'ē te'e” aja Jesu pe pandu ta tipe. Anī. Mahem ym. ⁵⁶Amō amō pu'am. Te'e pandu, Jesu rehe har. Te'eha juja ym, a'erehe marā ka ym Jesu pe pandu: “Nde katu ym. Nde eremanō ta me'ē te'e” aja.

⁵⁷Pe, amō sawa'e ta pu'am. Jesu rehe har te'e pandu. ⁵⁸Kuja:

—Kwehe Jesu pandu ame'ē ke rehe jahendu: “Kome'ē Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke sawa'e ta mujā. Ihē amai ta. Mokōi aker rahā, amō ke ihē amujā ta. Ame'ē ke sawa'e mujā ym ame'ē ke. Ipo pe te'e mujā ym ame'ē ke” — aja jahendu.

⁵⁹Ame'ē sawa'e ta panduha juja ym tī.

⁶⁰Pe, pa'i keruhū pu'am. Heta ame'ē ta pyter pe pu'am. Jesu pe pandu:

—Nde rehe har amō ta je'ē je'ē hū. Nde erepandu ym ta my? — aja ipe.

⁶¹Pandu ym riki Jesu. Pe, pa'i keruhū pandu tī:

—Kirisutu nde my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde my? Ngā pandu: “Nde riki katu te me'ē ke” aja Tupā pe. Ame'ē ra'yr nde my tī? — aja Jesu pe.

⁶²—A'e tŷ. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Tupā pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Hake ihē awapyk ta ai. Ame'ē rehe pehē johu pesak ta kŷ. Ywa takāxiha 'ar pe ihē apyrū ta ajur. Ame'ē rehe pehē johu pesak ta kŷ tī — aja Jesu pandu. (“Tupā rake” aja Jesu pandu rahā: “Tupā a'e tī” aja mujekwa.)

⁶³⁻⁶⁴Jesu pandu ame'ē ke rehe hendu rahā, pa'i keruhū parahy ehe. A'erehe ima'e mundeha ke musak. (Aja rahā, Tupā parahy tī, aja mujekwa nai.)

—Mā! Pehē johu pehendu riki. Peme'ē riki Tupā aja jupe. Katu ym aja. Peme'ē rehe

har amō ta pandu ame'ē ke japutar ym apo. Myja pekwa my? — aja pa'i keruhū pandu.

A'ep johu jy'ar ame'ē ta pandu:
—Katu ym riki a'e. Manō ta me'ē te'e — aja.
⁶⁵ A'engi amō ta tymū ehe. Pan pe eha ke juyk. Pe, hātā ipo pe huwa ke nupā. Pandu ipe:

—Awa nde ruwa nupā my? — aja Jesu pe.
Hukwen harōha ta aja tī. Huwa ke nupā tī. Aja mahy Jesu ke.

Jesu rehe har Petu te'e pandu
(Matéu 26.69-75; Ruk 22.56-62; Juā 18.15-18; Juā 18.25-27)

⁶⁶ Soroka pe Petu ihī tī. Arahā pa'i keruhūma'e parakyha uhyk uwyr ehe.
⁶⁷ Petu rehe usak. Jumaku uī a'e. Kūjā usak katu ehe. Pe, pandu ipe:

—Jesu namō nde erexo ame'ē ke nde. Jesu Nasare ok ta pe har — aja Petu pe.

⁶⁸ Petu te'e tī:
—Anī. Ihē akwa ym ehe har. Nde erepandu ame'ē ke akwa ym ihē — aja ipe.

Pe, hukwen rake oho. Arahā sapukái je'ē.
⁶⁹ Kūjā usak ehe tī. A'ep ixo ame'ē ta pe pandu:

—Peme'ē riki amō tī. Jumu'eha ta ngi har amō tī — aja.

⁷⁰ Petu te'e tī:
—Anī. Aja ym ihē — aja pandu te'e.
I'ī atu rahā, a'ep i'āi ame'ē ta pandu tī:
—Jetehar te ke. Jumu'eha ta ngi har nde tī.

Ngariréi ywy pe har je'ēha aja nde ereje'ēha, a'erehe inamō nde erexo aja jakwa — aja Petu pe.

⁷¹ Pe, Petu kuja tī:
—Jetehar te ke pehē pe apandu katu. Ihē akwa ym te ehe har. Jetehar te ke apandu ym rahā, mā peja ihē ke Tupā mahy — aja te'e pandu.

⁷² Pejot sapukái je'ē, mokōihar ame'ē. Pe, Jesu je'ēha ke Petu ukwa ukwa u'am: "Sapukái mokōihar je'ē ym rahā we, mahapyr nde erepandu ta: 'Jesu rehe har ihē akwa ym' aja nde erepandu ta." Ame'ē ke Petu ukwa ukwa u'am. Te'e pandu ramō aja Petu ukwa katu, a'erehe jixi'u hū a'e.

15

Pirat ruwa koty Jesu pu'am ame'ē rehe har

(Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Ruk 23.1-5; Juā 18.28-38)

¹ Pytuniwe te rahā, jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe. Jundéu awa tamūi ta namō pandu pandu tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta namō pandu pandu tī. Amō sawa'e ukwa katu ame'ē ta namō pandu pandu tī. Johu ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe uī:

—Homa awa tama'e kapitā pe Jesu ke jaraho. A'e riki jukwaha ke pandu ta — aja.

Pe, Jesu po apyr ipixi'a koty pukwar. Pe, kapitā pe raho. Her Pirat. ² Jesu pe Pirat pandu:

—Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde my? — aja.

—A'e tī — aja Jesu.

³ Pa'ihu ta te'e je'ē je'ē hū:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ē ma'ema'e hū — aja Pirat pe.

⁴ A'erehe ame'ē rehe har Jesu pe Pirat pandu tī:

—Mā! Māte nde rehe har ngā je'ēha ke. Nde juehe har nde erepandu ym ta my? — aja ipe.

⁵ Anī. Jesu pandu ym te ipe tī. A'erehe Pirat jeje ipy'a pe ukwa ukwa u'am:

—Mā! Ma'ewā je'ē ym my? — aja ipy'a pe.

"Jesu ke pejukwa" aja Pirat pandu
(Matéu 27.15-26; Ruk 23.13-25; Juā 18.39-19.16)

⁶ Pasuko' ar rahā, ngā mi'u ke jundéu awa ta matyr. Arahā pame katu te kyndaha ngi peteī sawa'e ke Pirat muhem ta. Te'e poir. Ngā pandu ame'ē sawa'e ke poir.

⁷ Arahā kyndaha pe amō sawa'e ixo. Her Mahamba. Homa awa tama'e kapitāma'e sonda ta namō jumai. Ame'ē ta namō ixo, kyndaha pe. Amukwehe kapitāma'e sonda ta namō jumai rahā, amō sawa'e ke Mahamba jukwa. (A'erehe kyndaha pe ixo.)

⁸ Pirat rehe ngā uhyk. Pandu ipe:
—Kome'ē wera rahā, kyndaha ngi sawa'e ke nde eremuhem. Kome'ē wera rahā pame katu te nde erepoir. Aja sawa'e ke epoir emondo apo tī — aja Pirat pe.

⁹⁻¹⁰ Jesu rehe hetaha ta ipy'a katu aja pa'ihu ta ukwa. A'erehe Jesu rehe jundéu awa tama'e kapitā ta jyty'y'm aja Pirat ukwa katu tī. A'erehe Jesu ke pa'ihu ta werur ipe, aja Pirat ukwa katu tī. A'erehe Pirat pandu:

—Awa peputar my? Jundéu awa tama'e kapitā keruhū ke ihē apoir te'e ta my? — aja a'eta pe.

¹¹ Anī. Ngā ke pa'ihu ta muparahy. Aja muka'u te'e ngā ke. Ngā pe pandu:

—"Mahamba ke te'e emuhem" aja Pirat pe peme'u — aja pa'ihu ta pandu.

A'erehe ngā pandu:

—Mahamba ke te'e emuhem — aja.

¹² Ngā pe Pirat pandu tī:

—Jundéu awa tama'e kapitā keruhū aja Jesu rehe har amō ta pandu. Myja ihē ama'e ta my? — aja.

¹³ Hātā ngā pukái:

—Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa — aja ngā pukái.

¹⁴ —Ma'erehe my? Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te. Jukwa rahā, katu ym — aja Pirat.

Anī. I'ar koty te we ngā pukái hū:

—Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa — aja riki.

¹⁵ Hetaha ta ke Pirat muhury tar katu. A'erehe kyndaha ngi Mahamba ke te'e muhem. Pe, sonda ta pe Pirat pandu:

—Jesu ke pepirok — aja.

(Pirok rahā, jukwa ta ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.) Upa Jesu ke sonda ta pirok rahā, ame'ē sonda ta pe Pirat me'ē. Ame'ē ta myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa ta raho.

Jesu rehe sonda ta puka puka hū
(Matéu 27.27-31; Juā 19.2-3)

¹⁶ Homa awa tama'e kapitā rok wyr pe Jesu ke sonda ta raho, ma'e renda pe, pereto renda pe. Sonda ta pyta we ame'ē ta pe pukái tī.

—Pejur — aja.

¹⁷ Pan pytangwer ame'ē ke pe Jesu ke pukek. (Kapitā keruhūma'e aja saka pan pytangwer.) Iākā rehe har mo'i ehe tī. (Kapitā keruhūma'e aja saka tī.) Ame'ē iākā rehe har sonda ta japekā rākā ke te'e mujā. Ame'ē ke mo'i ehe. ¹⁸ Pe, puka puka hū ehe.

—Nde katu. Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde — aja sonda ta puka puka hū ehe.

¹⁹ U'ywa aja me'ē pe iākā ke nupā, japekā rākā 'ar pe. (Aja mahy.) Tymū ehe tī. (Aja rahā, jaxer ai ame'ē ke a'e aja mujekwa naī.) Ipynarāi pe sonda ta wapyk tī. (Aja rahā, sawa'e katu te ame'ē ke kohi, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwaha naī.) Pe, pandu:

—Nde katu te — aja sonda ta puka puka hū ehe.

²⁰ Upa puka puka hū ehe rahā, pan pytangwer jo'ok ingi, Jesu ngi. Ima'e mundeha mujywyry ipe. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa raho.

Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke amō ta jukwa

(Matéu 27.32-44; Ruk 23.26-43; Juā 19.17-27)

²¹ Jukwaha renda koty ngā raho reko rahā, amō sawa'e wata oho ixo tī. Her Simā. Syre ok ta pe har ke a'e. Mokōi ta'yr ipe. Ta'yr rer Arexan. Amō Hu. Amō renda ngi hok pe Simā jywyry ixo. Arahā sonda ta pandu ipe:

—Kome'ē myra ngā mupia ame'ē ke eraho, Jesuma'e ke — aja ipe.

Pe, Simā jixi'y 'ar pe moī. ²² Pe, Ngóu renda pe Jesu ke muhyk raho. Ame'ē renda pe usak rahā, awa ākā kangwer 'ā aja saka. ²³ A'ep kawī namō mi puhā mupara. Ame'ē puhā ahyha ke muputu'u we ta. Ame'ē kawī Jesu pe me'ē ta tipe. Anī. U'u ym a'e. ²⁴ Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. (Itapywa pe mujar mu'am.) Pe, ima'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke sonda ta ombor ixo. Awa ombor, pe, pinīha i'ar koty te we u'ar rahā, a'e riki mundeha ke

pyhyk. Aja Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho.

²⁵ Warahy uhemihā koty ywa ku'a Tate rahā, myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. ²⁶ Ma'erehe Jesu ke jukwa my, ame'ē ngā ukwaha ke iākā 'ar koty Pirat mupinim. Kuja:

“Jundéu awa tama'e kapitā keruhū kome'ē” aja mupinim.

²⁷ Ame'ē renda pe mokōi ma'e mukanīha ta ke sonda ta mujar mu'am tī, myra ngā mupia ame'ē ke rehe. Ko Jesu jywa katu koty peteī. Amō iyywa'i koty mujar mu'am. ²⁸ Yman Tupā je'ēha ke amō mupinim. Aja uhyk apo 'y. Kuja:

“Ma'e ka'u te'ēha ke ma'ema'e, ame'ē ke ngā mupyrara. Ame'ē ta namō a'e ke ngā mupyrara ta tī” aja amō mupinim.

²⁹ A'ep wata ame'ē ta puka puka hū ehe. Iākā ke ngā mukatak katak hū ipe tī, aja puka puka hū ehe. Pandu tī:

—Mā! Nde erepandu: “Tupā rehe ngā jumū'eha renda keruhū upa ihē amai ta. Pe, mokōi aker rahā, amō amujā ta” aja nde erepandu. ³⁰ Pengi ejujo'ok ewyji! Myra ngā mupia ame'ē ngi ewyji ejur! Aja rahā, nde eremanō ym ta! — aja ngā puka puka hū ehe.

³¹ Aja jundéu awa tama'e pa'ihu ta puka puka hū ehe tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Puka puka hū ehe tī. Upa ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Amō ta ke a'e mukatu hū. (A'erehe manō ym.) Apo jumumanō ym juehe. ³² A'e Kirisutu rahā, myra ngā mupia ame'ē ngi ewyjiyahā! Tupā mu'am ame'ē ke Kirisutu. A'e riki jundéu awa tama'e kapitā keruhū rahā, ewyjiyahā! Aja rahā, jajuruar katu ta ehe — aja pa'ihu ta puka puka hū ehe tī.

Myra ngā mupia ame'ē ke rehe amō mokōi sawa'e ta jixiko u'am tī. Ngā aja ame'ē ta puka puka hū ehe tī.

Jesu manō ame'ē rehe har
(Matéu 27.45-56; Ruk 23.44-49; Juā 19.28-30)

³³ Warahy jandar rahā, ame'ē wyy rupi pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap ihon. ³⁴ Warahy ywa ku'a ihon rahā, hātā Jesu pandu:

—Eroi! Eroi! Rema samatani? — aja.

Ame'ē jundéu awa ta je'ēha kuja riki:

—Tupā! Tupā! Ma'erehe ihē ke nde erehijar my? — aja.

³⁵ Ame'ē je'ēha rehe a'ep ixo ame'ē ta hendu rahā, amō koty ukwa. A'erehe pandu:

—Pehendurahā! Eri pe pukái — aja ukwaha naī. (Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Eri.)

(Anī. Eri pe pukái ym.) ³⁶ Pe, amō ujan oho. Mandeju aja me'ē namō ma'e rykwer

mupya, kawī iro ym te ame'ē ke. Wina aja me'ē rykwer ke. Ame'ē ke myra rehe pukwar, pe, Jesu pe me'ē. Juru rehe mujar. Amō pandu:

—Anī we rī. Eharō we. Jasarahā! Myra ngā mupia ame'ē ngi Eri jo'ok ta uwyr my. Jasak ta — aja.

³⁷ Jesu ahem hū. Pe, manō.

³⁸ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe pan rātā ke te'e hukwen ke kynda mu'am. Ame'ē ihī. Ame'ē riki ywate ngi owok riki. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahā, Tupā koty ohoha katu apo aja mujekwa katu.) ³⁹ Amō sonda tama'e kapitā myra ngā mupia ame'ē koty i'āi. Jesu ahem hū, pe, manō. Myja manō my. Ame'ē rehe usak. A'erehe pandu:

—Jetehar te ke. Tupā ra'yr te peme'ē sawa'e — aja.

⁴⁰⁻⁴¹ Amukwehe Jerusarē ok ta hū pe heta kūjā ta Jesu namō uhyk uwyr. Paite ngi ame'ē ta Jesu rehe usak u'am, myra ngā mupia ame'ē ke rehe. Ko Mari usak u'am. Mandare ok ta ngi ame'ē. A'erehe Mari Mandare aja her. Amō kūjā Sarome. Amō Mari usak u'am tī. Ame'ē Jose māi. Tian māi tī. Ame'ē Tian sawa'e pyahu aja her tī. Amukwehe Ngarirēi ywy pe Jesu wata ixo rahā, ame'ē kūjā ta inamō wata tī. Amō heta kūjā ta inamō wata tī. Arahā Jesu ta namō mā'e ke a'eta ma'ema'e katu tī.

Jesu rete ke mou ame'ē rehe har

(Matéu 27.57-61; Ruk 23.50-56; Juā 19.38-42)

⁴² Pytun tate apo. Ngā mi'u matyr, ame'ē weraha tate upa aha oho. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate. Ame'ē wera rahā, jundéu awa ta putu'u ta. (Paraky ym te ta.) Pe, amō sawa'e ixo. Her Jose. Arimatēi ok ta pe har ke a'e. ⁴³ Sawa'e katu ame'ē ke a'e, aja jundéu awa tamūi ta ukwa. Jesu kapitā keruhū te aja Tupā mu'am ta, ame'ē rehe Jose harō katu tī. A'erehe Tupā koty ipy'a ke a'e muruwak. Ame'ē Jose ipy'ahu, pe, Pirat rehe uhyk. Pandu ipe:

—Jesu rete ke ihē aputar. Amou ta araho — aja Jose.

⁴⁴ Pirat pandu jupe: “Mā! Manō te apo my?” aja jupe. A'erehe miasu pe pandu:

—Sonda tama'e kapitā ke emuhyk se — aja.

Sonda tama'e kapitā uhyk rahā, Pirat pandu ipe:

—Jesu manō apo my'y? — aja ipe.

⁴⁵ —Manō riki 'y — aja kapitā.

⁴⁶ Jesu rete ke Pirat me'ē, Jose pe. Jose oho ingi. Pe, Jesu rete ke mujy werur, myra ngā mupia ame'ē ngi. Muhepyha renda ngi pan tuwyr katu ame'ē ke jo'ok. Ame'ē pe Jesu rete ke pukek. Pe, itakwar keruhū pe hete ke mou. Ita rupi hokwar keruhū pykūi, ame'ē rupi mou. Pe, hukwen ke itahu pe

Jose kynda. Mujere kynda. ⁴⁷ Kūjā ta mouha rehe usak u'am. Ko Mari usak u'am. Ame'ē Mari Mandare. Amō Mari usak u'am tī. Ame'ē Jose māi.

16

Jesu kwera katu uhem ame'ē rehe har

(Matéu 28.1-8; Ruk 24.1-12; Juā 20.1-10)

¹ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar upa rahā, puhā pihe ame'ē ke Mari Mandare jo'ok oho. Sarome oho inamō tī. Amō Mari oho inamō tī. Ame'ē Tian māi. Puhā pihe ame'ē namō Jesu rete ke mupihe ta. Aja te'eha jundéu awa ta ma'eha. ² Pe, nomin pytuniwe rahā, itakwar keruhū koty kūjā ta oho. Warahy uhem ramō te mi rahā, oho. ³ Kwehe hukwen ke itahu pe amō kynda. A'erehe kūjā ta oho ixo rahā, pandu pandu a'eta jupe:

—Awa jande pe ame'ē itahu ke mujere jo'ok ta my? — aja a'eta jupe.

⁴ Uhyk rahā, usak katu rahā, kyndaha ke hukwen rake tūi. Itahu te kyndaha ke. ⁵ Pe, itakwar keruhū pe ixo rahā, Tupā je'ēha rahoha rehe kūjā ta usak. Sawa'e wan aja usak. Kūjā ta jywa katu koty wapyk u'i. Kamixa puku namō ixo. Ima'e ke ituwyr te! Pe, kūjā ta jumukahem ingi! ⁶ Kūjā ta pe pandu:

—Pejumukahem ym ihē ngi. Jesu rete ke pekekar pexo. Nasare ok ta pe har a'e. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe manō a'e. Anī. Se nixōi te a'e. Kwera katu uhem riki. Pesarahā! Mouha renda ke te'e ko. Nixōi te Jesu se. ⁷ Apo peho. Jumu'eha ta pe pepandu peho. Petu pe pepandu tī. Ngarirēi ywy pe pehē ndutar koty Jesu oho ta. A'ep pehē johu pesak ta ehe. Aja kwehe pehē pe pandu: “Ngarirēi ywy pe ihē aho py ta kŷ” aja johu pehē pe Jesu pandu — aja kūjā ta pe pandu.

⁸ A'erehe itakwar keruhū ngi kūjā ta uhem oho. Ujan oho ingi. Ryrŷi riki. Kyje! Mukahem tī. A'erehe ujan oho. Kyje hū, a'erehe amō ta pe pandu ym.

Jesu rehe Mari usak ame'ē rehe har

(Matéu 28.9-10; Juā 20.11-18)

⁹ [Nomin pytuniwe te rahā, Jesu kwera katu uhem. Mari Mandare pe jumujesak py. Amukwehe te ame'ē Mari py'a ngi ājā ta ke Jesu muhem mondo. Kuja ājā hetaha. Awa po wajar mokōi hetaha muhem mondo ingi. ¹⁰ Upa Jesu rehe usak rahā, jumu'eha ta pe Mari pandu oho. Ame'ē ta pyai. Jixi'u tī. (Kweraha ukwa ym we rī, a'erehe pyai we rī. Jixi'u we rī.) ¹¹ Ame'ē ta pe pandu:

—Jesu kwera katu uhem! Ihē asak ehe — aja Mari.

Anī. Mari je'ēha rehe ame'ē ta jurujar ym.

Jesu rehe mokōi jumu'eha ta usak ame'ē rehe har

(Ruk 24.13-35)

¹² Ajame'ē ke Jerusarē ok ta ngi mokōi sawa'e ta wata oho ixo rahā, Jesu uhyk uwyr a'eta rehe. A'eta usak ehe rahā, amō koty saka, a'erehe usak py rahā, Jesu ke ukwa ym. ¹³ Pe, ukwa katu rahā, amō ta rehe ame'ē mokōi sawa'e ta jywyr oho. Pandu:

—Jesu kwera katu riki! Jande jasak ehe! — aja riki mokōi sawa'e ta pandu.

Anī. Ame'ē je'ēha rehe jumu'eha ta juru-jar ym tī.

Awa py peteī jumu'eha ta pe Jesu jumujesak

(Matéu 28.16-20; Ruk 24.36-49; Juā 20.19-23; At 1.6-8)

¹⁴ I'i atu rahā, awa py peteī jumu'eha ta rehe Jesu uhyk uwyr 'y. Ame'ē ta ma'e ke u'u uī. Jesu rehe a'eta usak. Jesu pandu a'eta pe:

—Mā! Pejuru-jar ym riki amō ta je'ēha rehe. Ihē akwera katu rahā, amō ta ihē rehe usak. Ame'ē ta je'ēha rehe pejuru-jar ym. Mā! Katu ym aja. Jumen jurupy hātā, aja pehē. Pehendu tar ym — aja jumu'eha ta pe pandu.

¹⁵⁻¹⁶ Jesu pandu tī:

—Upa kome'ē wyw keruhū pe har ta pe myrandu katu ke pepandu pandu peho. Ihē rehe amō juru-jar katu. Pe, ame'ē ke amō mujahuk. (Aja rahā, ihē kotyhar ke, aja mujekwa.) Ihē rehe juru-jar katu ame'ē ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē myrandu katu ke pepandu pandu peho. Amō juru-jar katu ehe rahā, Tupā muhā katu ta. Amō juru-jar ym rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara ta. ¹⁷ Ihē rehe juru-jar katu ame'ē ta ma'e ke ma'ema'e ta. Pyrātā te ha ke Tupā muwyr, ame'ē namō ma'e ke ma'ema'e ta. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu ta. Aja rahā, Tupā inamō ixo, aja mujekwa ta ngā pe. Ko ihē je'ēha rupi ājā ta ke muhem ta mondo. Amō koty koty awa ta je'ēha ke pandu ta tī. ¹⁸ Pe, mbói ahy hū ame'ē ke pyhyk tar ym ha rupi pyhyk rahā, mbói jukwa ym ta. Ma'e ahy ame'ē rykwer ke putar ym ha rupi u'u rahā, manō ym ta tī. Ma'e ahy ixo ame'ē ta ākā rehe ipo mujar. Aja rahā, katu ta oho ipe — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu katu.

Ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho

(Ruk 24.50-53; At 1.9-11)

¹⁹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jumu'eha ta pe upa pandu rahā, ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho. Hake wapyk oho. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja a'e mujekwa katu.)

²⁰ Ajame'ē ke upa katu te awa ta renda rupi jumu'eha ta pandu pandu oho. Tupā je'ēha ke pandu pandu raho. Ame'ē ta je'ēha ke jete-har te ke, aja jandema'e sawa'e te mujekwa. Jumu'eha ta pe pyrātā te ha ke

muwyr. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke jumu'eha ta ma'ema'e katu. Aja je'ēha riki jete-har te ke aja mujekwa katu ngā pe.]

Upa.

Jesu rehe har Ruk mupinim

Ruk kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë wyy keruhü pe Jesu ixo rahã, ma'e a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Ruk mupinim.

Jesu rehe har Ruk mupinim

¹ Teo! Nde riki katu me'ë ke. Ko paper pinim nde pe ihë amondo axo. Ihë Ruk. Jumu'eha ta namõ Jesu ixo rahã, a'e ma'ema'e, ame'ë ke rehe ngã usak. Ame'ë rehe har amõ ta mupinim, aja nde erekwa katu. Myrandu rehe hendu ame'ë ke upa amõ mupinim katu. ² Jesu ma'ema'eha rehe usak py, ame'ë ta pandu pandu jande pe. Ame'ë ta riki myrandu katu ke pandu pandu raho tí. Ame'ë ke amõ ta hendu. Pe, ame'ë ke amõ ta mupinim.

³ Ihë aja tí. Jesu ma'ema'eha rehe har amõ ta pandu py. Ame'ë ta rehe ihë ahendu katu te tí. A'erehe nde pe ihë amupinim rahã, jete har te ke aja nde erekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'e py, ame'ë ke ihë amupinim aĩ. A'engi mokõihar a'e ma'e, ame'ë ke ihë amupinim aĩ tí. A'engi mahapyrihar a'e ma'e, ame'ë ke amupinim aĩ tí. A'engi aja te'e a'e ma'ema'e ixo ame'ë ke ihë amupinim aĩ tí. ⁴ Ko nde pe ihë amupinim aĩ, a'erehe nde erekwa katu te ta. Nde ke amõ mu'e katu, ame'ë rehe har nde erekwa katu te ta tí. Jete har te ke aja nde erekwa katu te ta tí.

“Juã u'ar ta kÿ” aja Tupã je'ëha rahoha pandu

⁵ Ero riki jundéi wyy pe har tama'e kapitã rahã, amõ sawa'e ixo. Her Sakari. A'e jundéu awa tama'e pa'í. Ambi kotyhar ke a'e tí. Hakehar rer Isambe. Jundéu awa tama'e pa'í rajyr a'e tí. ⁶ Katu ame'ë ta ke a'eta. Aja Tupã ukwa katu tí. Tupã je'ëha rehe a'eta hendu katu te tí. ⁷ Isambe imembyr ym te, a'erehe a'eta ta'yn ym. A'e riki a'í te. Ixawa'e tamüi te tí.

⁸⁻⁹ Amõ wera rahã, pa'ima'e ma'ema'eha ke Sakari kotyhar ta ma'ema'e ixo. A'erehe Tupã rehe ma'e ke Sakari ma'ema'e ixo tí, ame'ëja saka. Parakyha rehe ohoha ke pa'í ta manga manga. “Awa oho ta my?” aja manga manga rahã, Sakari rehe uhyk oho. A'erehe Sakari riki paraky oho. A'erehe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhü pe Sakari ixo oho. A'ep ma'e pihe katu ame'ë ke hapy oho. (Aja Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ ngã.) ¹⁰ Ma'e pihe katu ame'ë ke Sakari hapy u'am rahã, Tupã namõ heta jundéu awa ta pandu pandu u'am. Henda keruhü soroka pe pandu pandu u'am. ¹¹ Pe, Tupã je'ëha rahoha uhyk uwyr ehe, Sakari rehe. Ma'e

piheha hapyha renda rake pu'am u'am. Sakari jywa katu koty pu'am u'am. ¹² Pe, Sakari usak ehe rahã, jumukahem ingi. (Sakari harõ ym ha rupi uhem, a'erehe kyje ingi.) ¹³ Pe, Tupã je'ëha rahoha pandu ipe:

—Sakari! Ekyje ym ihë ngi! Tupã pe nde erepandu: “Ihë pe ihë ra'yr emuwyr” aja nde erepandu Tupã pe. Ame'ë ke a'e ukwa katu. A'erehe nde rakehar imembyr ta kÿ'y. Sawa'e ra'yr u'ar ta kÿ. U'ar rahã: “Juã” aja her emoĩ ehe. ¹⁴ U'ar rahã, nde rury katu te ta. Heta ngã hury katu te ta tí. ¹⁵ Sawa'e katu ame'ë wan ta a'e, aja Tupã ukwa katu tí. Kawĩ u'u ym ta me'ë te'e a'e. Kawĩ aja muka'u ame'ë ke u'u ym ta me'ë te'e tí. Ta'yn rahã har ipy'a rehe Tupã'ã ihĩ katu ta. ¹⁶ Heta jundéu awa ta py'a ke Tupã koty a'e muruwak ta mondo. Tupã riki jandema'e sawa'e te. ¹⁷ Tupã je'ëha ke a'e pandu pandu ta oho tí. Yman Eri Tupã je'ëha pandu ame'ë ke a'e. Ame'ë Eri aja pyrãtãha ke Tupã muwyr ta ipe tí, Juã pe tí. Eri aja ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e ta tí. Kuja ta tí. Ipái namõ ta'yr ke a'e muhury katu ta tí. Katu ame'ë ke ukwa katu, ame'ë ta ma'ema'e. Ame'ë ta koty hendu ym ame'ë ta ke a'e muruwak ta mondo tí. Aja rahã, katu ame'ë ke a'eta ma'ema'e ta tí. Aja jandema'e sawa'e te rehe ngã py'a ke a'e muruwak ta. Aja rahã, huryha namõ sawa'e te rehe harõ ta ngã — aja ta'yn wan ta ame'ë rehe har Tupã je'ëha rahoha pandu.

¹⁸ Pe, Sakari pandu ipe:

—Myja ihë ra'yr ta my? Myja ihë akwa ta my? Ihë riki tamüi te. Ihë rakehar a'í te tí. A'erehe imembyr ym ta, aja akwaha — aja Sakari pandu.

¹⁹ Pe, Tupã je'ëha rahoha pandu:

—Ihë rer Ngambie. Tupã pandu ame'ë ke ihë ama'ema'e. Ima'e miasu ke ihë. Nde koty ihë ke a'e muwyr. A'erehe nde pe Juã u'ariha rehe har ihë apandu ajur. ²⁰ Esarahã! Angaha rehe uhyk rahã, ihë apanduha aja me'ë uhyk ta kÿ. Apo ihë apandu ame'ë ke rehe nde erejuru jar ym, a'erehe ne je'ëha kanim ta oho. Ta'yn u'ar ym rahã we, aja nde erexo ta tí — aja Sakari pe pandu.

²¹ Pe, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhü soroka pe heta ngã harõ u'am. I'í atu we harõ u'am. Kuja ipy'a pe ngã ukwa u'am:

—Mã! I'í we Sakari pyta u'am. Jumu'eha renda keruhü pe pyta hũ. Ma'ewã my? — aja ngã.

²² Pe, Sakari uhem uwyr rahã, marã ka ym je'ëha ke uhemihia ipe. A'erehe jumu'eha renda keruhü pe ixeraiha aja usak, aja ngã ukwa. Je'ëha uhem ym, a'erehe ipo te'e ngã pe a'e pandu 'y. Ma'e usak, ame'ë ke ngã pe ipo te'e pandu 'y. ²³⁻²⁴ Pe, jumu'eha renda keruhü pe pa'ima'e ma'ema'eha ke a'e ma'ema'e we rĩ. Ima'e ma'eha upa rahã, hok

pe jywyr oho, hakehar koty, Isambe koty. Pe, heta ym ukwer rahā, hakehar imembyr. Pe, awa po peteī jahy rahā, hok pe te'e ixo. ²⁵ Pandu:

—A'eramō ihē membyr. Ihē rehe Tupā ipy'a katu. Yman ihē membyr ym te ihē, a'erehe ihē ke amō kūjā ta muhuxī. Apo ihē rehe Tupā usak katu. A'erehe ihē membyr ym ha ke a'e mukanim apo 'y — aja Isambe pandu.

“Jesu u'ar ta kŷ” aja Tupā je'ēha rahoha pandu

²⁶ Isambe pusu tiha oho ixo. Awa po wajar peteī jahy kanim. Arahā ima'e je'ēha rahoha ke Tupā muwyr. Her Ngambie. Nasare ok ta pe muwyr. Ame'ē ok ta Ngariréi wyy rehe ihī. ²⁷ Kūjā koty muwyr. Her Mari. Amō sawa'e pe ipái pandu katu ame'ē ke a'e. Jumendar ta. Sawa'e rer Jose. Ndawi rainō a'e. Ame'ē Ndawi ymanihar kapitā keruhū. ²⁸ Pe, kūjā rehe Ngambie uhyk rahā, pandu ipe:

—Ko ajur. Nde rehe Tupā katu usak. Ne namō a'e ixo katu — aja Mari pe.

²⁹ Ame'ē ke rehe Mari hendu rahā, ma'erehe ym ukwa. Ipy'a pe kuja ukwa ixo: —Mā! Ma'erehe ihē pe aja pandu my? — aja jupe.

³⁰ Tupā je'ēha rahoha pandu ipe:

—Mari! Ekyje ym ihē ngī. Nde rehe Tupā katu usak. ³¹ Esarahā! Ne membyr ta apo kŷ. Sawa'e ra'yr ta kŷ. U'ar rahā, her emoī ehe: “Jesu” aja. ³² A'e riki katu te ame'ē ke a'e. “Tupā ra'yr” aja riki her tī. Tupā ywate te ixo, ame'ē ra'yr ke a'e. Kapitā keruhū aja a'e mu'am ta tī. Ndawi aja mu'am ta a'e ke tī. Ndawi ymanihar hamūi ke. ³³ Jesu jundéu awama'e kapitā keruhū wan ta. Aja te'e ta ixo a'e. Kapitā keruhū aja te'e ta ixo. Ame'ē ke upa ym ta — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

³⁴ Mari pandu ipe:

—Myja ihē membyr ta apo my? Ihē axo te'e me'ē te'e ihē — aja ipe.

³⁵ Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Nde rehe Tupā'ā ihī katu ta kŷ. Tupāma'e pyrātāha ne namō ixo katu ta kŷ. A'erehe ne membyr ta kŷ, pe, ta'yn u'ar rahā, ame'ē riki katu te ame'ē ke ta. “Ihē ra'yr” aja Tupā pandu ta. ³⁶ Esarahā! Ne anam rehe har ekwa ekwa e'am. Her Isambe. Ehe har amō ta pandu: “Imembyr ym te ame'ē ke a'e” aja. Apo anī. A'e riki imembyr apo 'y. Awa po wajar peteī jahy kanim ipe. A'i rahā, imembyr. ³⁷ Tupā putar rahā, upa katu te ma'e ke a'e ma'ema'e katu — aja Mari pe pandu.

³⁸ Pe, Mari pandu:

—A'e tŷ. Tupā pandu ame'ē ke ihē ama'e ta. Tupāma'e miasu aja ihē. Nde erepandu, aja mā peja ihē rehe uhyk katu — aja ipe.

Pe, Tupā je'ēha rahoha oho ingi.

Isambe rehe Mari usak oho

³⁹ Heta ym ukwer rahā, ima'e ke Mari munde katu. Pe, pahar amō ok ta pe oho. Isambe rehe usak oho. Wyy'ā ty rupi ame'ē ok ta ihī. Ame'ē ok ta Jundéi wyy rehe ihī. ⁴⁰ Pe, Sakari rok rehe uhyk oho rahā, Isambe pe pandu:

—Se te'e ihē asak ta ajur — aja Mari ipe.

⁴¹ Ame'ē rehe Isambe hendu rahā, ipusu pe imembyr katak katu. Pe, Isambe py'a rehe Tupā'ā ihī katu. ⁴² Hātā Isambe pandu:

—Mā! Kūjā ta ngī har nde rehe jō Tupā katu te usak. Nde pusu pe ne membyr ihī, ame'ē rehe Tupā katu usak tī. ⁴³ Nde riki ihēma'e sawa'e te māi wan ta. Ihē rehe nde eresak erejur. Mā katu! Ihē rehe Tupā katu usak tī. ⁴⁴ Nde erepandu: “Se te'e ihē asak ta ajur” aja. Ame'ē rehe ihē ahendu rahā, ihē pusu pe ihē membyr katak katu. (Hury katu, a'erehe katak katu.) ⁴⁵ Tupā je'ēha ke Tupā je'ēha rahoha pandu nde pe. Aja nde rehe uhyk ta kŷ. Ame'ē rehe nde erejururjar katu, a'erehe nde riki nde rury katu te — aja Isambe pandu ipe, Mari pe.

Tupā rehe har katu Mari pandu

⁴⁶ Pe, Tupā rehe har Mari pandu:

—Ihēma'e sawa'e te riki katu te ame'ē ke a'e. ⁴⁷ A'e riki ihē muhāha, a'erehe ihē rury katu ihē.

⁴⁸⁻⁴⁹ Ima'e te'e aparaky ame'ē ke ihē. Ihē katu ym ihē jupe ihē. Ihē rehe a'e harái ym, a'erehe ihē rury katu ihē tī. Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. A'e riki katu te ame'ē ke tī.

Ma'e katu te ame'ē ke ihē pe a'e ma'e, a'erehe apo har ngi upa ngā pandu ta: “Hury katu me'ē ke a'e” aja ihē rehe har.

⁵⁰ Upa katu te amō ipy'a ke moī moī ehe. Ame'ē ta rehe pyrara a'e usak. Aja te'eha a'e.

⁵¹ Amō riki juehe jō katu ame'ē ke jupe, aja ipy'a pe ukwa. Ame'ē ukwaha ke Tupā mukanim ingi.

⁵² Henda ngī kapitā keruhū ke a'e mutyryk. “Katu ym ihē jupe” aja ukwa ame'ē ta pe a'e pandu: “Nde katu” aja.

⁵³ Pyrara ame'ē ta pe ma'e ke a'e me'ē katu. Ima'ehū namō ixo ame'ē ta ke a'e mujywyr te'e ta mondo. Ipo te'e mujywyr mondo.

⁵⁴ Yman Tupā manga katu: “Yman rahā, jundéu awa ta namō ihē axo ta” aja Tupā manga katu jandé ramūi ta pe. Ame'ē panduha uhyk apo 'y.

Jundéu awa ta namō Tupā ixo katu 'y. Jundéu awa ta ipy'a moī moī katu ehe. Ame'ē ta namō ixo katu.

⁵⁵ Amarā rainō ta rehe a'e harái ym, jundéu awa ta rehe. Pyrara usak ngā rehe.

Upa katu te hainō ta rehe pyrara usak tī. Aja te'eha pyrara usak katu te ame'ē ke a'e — aja Mari pandu Tupā rehe har.

⁵⁶ Pe, mahapyr jahy rahā, Isambe namō Mari pyta ixo rī. Upa rahā, a'engi hok pe jywyr oho.

Juā u'ariha ke

⁵⁷ Imembyr u'ariha rehe uhyk oho 'y. Pe, Isambe membyr sawa'e ra'yr u'ar. ⁵⁸ Tupā pyrara usak katu te ehe, aja ianam ta ukwa. Hok rake ihī ame'ē ta aja tī. Ukwa tī. A'erehe imāi ta namō a'eta hury katu.

⁵⁹ Awa po wajar mokōi ukwer rahā, ta'yn rehe ihī ame'ē pīrer ke a'eta jupā uwyr. (Aja te'eha jundéu awa ma'eha.) Arahā ipái rer ngi har amō ta moī ta tipe. A'erehe: "Sakari" aja muher ta tipe. ⁶⁰ Imāi pandu:

—Anī. "Juā" aja jamuher ta — aja ngā pe.

⁶¹ Amō ta pandu ipe:

—Ma'erehe: "Juā" aja my? Ne anam ta rer ngi har aja me'ē nixói te — aja imāi pe.

⁶² Pe, ipái pe:

—Myja her nde eremoī ta my? — aja ipo te'e ngā pandu ipe.

⁶³ Pe, ipo te'e ipái pandu:

—Myrape ra'yr mupinim ame'ē ke erur — aja.

Pe, amō werur rahā, ipái mupinim. Her: "Juā" aja mupinim. A'erehe upa ngā pandu:

—Mā! Juā tiki kome'ē ta'yn rer! Mā! — aja.

⁶⁴ Ta'yn rer Sakari mupinim rahā, pahar je'ēha uhem ipe. Je'ēha jywyr tī. Pe, katu Tupā rehe har a'e pandu pandu u'am.

⁶⁵ Ame'ē rehe hendu rahā, upa hok rake ihī ame'ē ta pandu: "Mā! Katu tiki!" aja. Tupāma'e pyrātāha usak, a'erehe pandu: "Mā! Katu tiki!" aja. Pe, upa ame'ē rehe har upa ok ta rupi ngā pandu oho. Jundéi ywy'ā rupi ixo ame'ē ta rupi pandu oho tī.

⁶⁶ Ame'ē rehe upa hendu ame'ē ta ipy'a rehe ma'e ke ukwa ukwa ixo. Kuja. Ta'yn namō Tupāma'e pyrātāha ixo te, aja ngā ukwa, a'erehe pandu:

—Mā! Sawa'e rahā, ma'e katu ame'ē ke kome'ē ta'yn ra'yr ma'ema'e ta kŷ — aja ngā ukwa.

Sakari je'ēha ke

⁶⁷ Ipái py'a rehe Tupā'ā ihī katu, Sakari py'a rehe. Pe, Tupā je'ēha ke Sakari pe mujekwa. A'erehe Sakari kuja pandu:

⁶⁸ —Mā peja katu jandema'e sawa'e te rehe har japandu. Tupā a'e. Jundéu awa ta ipy'a moī moī katu ehe ame'ē ke a'e.

Ixotyhar ta namō Tupā ixo katu, a'erehe katu ehe har japandu. Jande ruwajan ta ngi a'e poir uwyr tī.

⁶⁹ Jande muhāha pyrātā te hū ame'ē ke a'e, aja a'e ke Tupā mu'am tī. Ndawi rainō ke a'e. Ndawi ymanihar ima'e miasu ke a'e.

⁷⁰ "Muhāha muwyr ta" aja ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu. Ame'ē ta katu ame'ē ta ke. Ame'ē ta pe je'ēha ke Tupā muwyr. Kuja ame'ē ta pandu tī:

⁷¹ "Pehē ruwajan ta ngi pehē ke muhāha mupoir ta. Upa pehē rehe parahy ame'ē ta ngi aja tī. Mupoir ta tī" aja.

⁷² "Jande ramūi ta rehe pyrara Tupā usak ta" aja a'e pandu.

"Ymanihar manga katuha ke ihē akwa akwa ta axo. Ihē aharāi ym ta" aja a'e pandu katu tī. Manga katuha katu te ame'ē ke ame'ē.

⁷³⁻⁷⁴ Ymanihar Amarā pe Tupā manga katu. Amarā ymanihar jande ramūi ke.

Kuja Tupā manga katu te: "Pehē ruwajan ta ngi pehē ke ihē apoir ta, aja ihē amanga katu. Pehē ke ihē apoir ta, a'erehe ihē rehe pehē py'a pemoī moī katu ta.

Ame'ē ta ngi pekyje ym ta 'y. Aja ihē rehe pehē py'a ke pemoī moī katu ta" aja Tupā manga katu te.

⁷⁵ Aja rahā, jande py'a juhyk. Aja Tupā rehe jande py'a jamoī moī katu ta.

A'e pandu: "Pehē katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha nixói te pehē pe" aja. A'erehe jande py'a jamoī moī katu ta ehe tī.

Jande jaxo rahā, aja jande py'a jamoī moī katu ta ehe — aja Sakari pandu.

⁷⁶ A'e pandu tī:

—Juā! Ihē ra'yr nde! Kuja nde pe Tupā pandu ta: "Ihē je'ēha ke nde erepandu ta. Ywatehar ame'ē ke ihē" aja Tupā pandu ta.

Jandema'e sawa'e te ndutar koty nde ereho py ta. Tupā koty ngā py'a ke nde eremuruwak ta eremondo. Aja rahā jandema'e sawa'e te uwyr rahā, ngā hendu katu ta ehe.

⁷⁷ Kuja Tupā kotyhar ta pe nde erepandu ta. Jundéu awa ta pe nde erepandu ta: "Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Tupā ipy'a jywyr ta ngā rehe. Pe, a'eta ke Tupā muhā katu ta" aja nde erepandu ta ngā pe.

⁷⁸ Jande rehe Tupā pyrara usak. Jande rehe ipy'a katu tī. A'erehe jande pe muhāha ke a'e muwyr ta.

⁷⁹ Aja rahā, upa manōha ngi kyje, ame'ē ta ke a'e mu'e ta uwyr tī. (Aja rahā, kyje ym ta ngā.)

Myja Tupā namō jande juehe katu jaxo my, ame'ē ke a'e mu'e ta uwyr tī — aja Sakari pandu.

⁸⁰ Pe, Sakari ra'yr tiha oho. Ipy'ahu ame'ē ke a'e. Ukwa katu te we oho tī. Sawa'e rahā, awa nixói te ame'ē pe ixo. Jundéu awa ta pe ma'e ke pandu ym we rī. A'erehe awa nixói te ame'ē pe pyta we rī.

2

*Jesu u'ariha rehe har
(Matéu 1.18-25)*

¹⁻³ Imāi pusu ngi Juā u'ar. A'engi mahapry jahy kanim nahā my. Arahā amō kapitā keruhū je'ēha ke mondo. Homa awa tama'e kapitā keruhū mondo. Her Angu. Amō amō wry pe har kapitā keruhū a'e tī. Ame'ē rupi je'ēha ke mondo. Kuja mondo:

—Ngā hetaha ke ihē akwa ta. Myja ngā hetaha my? Myja hetaha ihē rehe hendu katu ame'ē ta ixo my? Akwa ta. A'erehe pehē rer ke pemapyk peho. Aja rahā ngā hetaha akwa ta — aja je'ēha ke mondo.

Ame'ē ke ngā hetaha mapyk py ame'ē ke. Arahā Sirē kapitā tī. Si wry pe har tama'e kapitā ke a'e. Angu ke je'ēha mondo, a'erehe her ke upa katu te ngā mapyk oho. Imāi pusu ngi u'ar, ame'ē ok ta pe ngā jywyr oho. A'ep her ke mapyk oho.

⁴ A'erehe Jose jywyr oho tī. Imāi pusu ngi u'ar, ame'ē ok ta pe jywyr oho. Ok ta rer Merē. Jundéi wry rehe Merē ok ta ihī. Yman te a'ep Ndawi imāi pusu ngi u'ar tī. Jose Ndawi rainō tī. A'erehe Merē ok ta pe a'e jywyr oho. A'ep Jose jywyr oho rahā, Nasare ok ta ngi uhem oho. Ngariréi wry rehe Nasare ok ta ihī. ⁵ Her ke Jose mapyk oho. Mari namō oho. Mari ke ipái me'ē katu ta ame'ē ke a'e. Ipusu tiha te ipe. Imembyr u'ar tate. ⁶ Merē ok ta pe a'eta ixo rahā, imembyr u'ariha angaha ke rehe uhyk oho 'y. ⁷ A'eta pe ukweriha renda nixói te. Amō rok pe nixói te. Heta te hū ngā ixo, a'erehe nixói te ukweriha renda ke. A'erehe tapi'iruhu renda pe ixo oho. Pe, imembyr py ame'ē ke u'ar a'ep. Sawa'e ra'yr riki. Pan pe imāi pukek. Pe, tapi'iruhu mi'u renda pe mou, myrakwar pe.

Arapuhanan ta usakiha ta rehe Tupā je'ēha raho uhyk

⁸ Merē ok ta sorokap pe arapuhanan ta usakiha ta ixo. Pytun rahā, arapuhanan ta rehe usak usak u'am. Kāpī ty rupi usak usak u'am. ⁹ Pe, Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr a'eta rehe. A'eta ixo ame'ē rupi wera hū. Jandema'e sawa'e te muwera. (Aja rahā, Tupā a'ep ixo, aja mujekwa katu.) Wera hū, a'erehe usakiha ta mukahem hū! ¹⁰ Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Pemukahem ym ihē ngi! Pehē pe myrandu katu ke ihē arur. Ame'ē muhury katu te ta pehē ke. Upa katu te ngā ke muhury katu te ta tī. ¹¹ A'eramō Merē ok ta pe ta'yn ra'yr u'ar. Ndawi ambyr rekohama'e ke, aja ngā ukwa. A'ep ta'yn u'ar ramō. Yman te a'ep Ndawi u'ar tī. Apo ame'ē Merē ok ta pe ta'yn ra'yr u'ar. Ame'ē ta'yn ra'yr Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jandema'e sawa'e te wan ta a'e tī. A'e riki pehē ke muhā katu ta.

¹² Kuja pekwa katu ta ehe har. Tapi'iruhu mi'u renda pe ta'yn ra'yr tūi. Pan pe imāi pukek. Aja pesak rahā, ngā muhāha petúu aja pekwa katu ta — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹³ Ame'ē ke upa pandu rahā, ywatehar ta uhem uwyr tī. Heta te hū uwyr. Uwyr py Tupā je'ēha rahoha rake uwyr. Upa Tupā rehe har katu a'eta pandu. Kuja:

¹⁴ —Ne jō riki katu te me'ē ke. Nde riki ywatehar ke. Kome'ē wry keruhū pe har ta rehe nde rury katu. Ame'ē ta pe ipy'a hurya nde eremuwyr. (Aja rahā, katu ngā juehe ixo) — aja a'eta pandu.

¹⁵ Pe, ywa pe Tupā je'ēha rahoha ta jywyr oho a'eta ngi. Arapuhanan ta usakiha ta ngi jywyr oho. Upa jywyr oho rahā, arapuhanan ta usakiha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Jasak jahorahā! Merē ok ta pe jasak jaho. A'eta pandu ame'ē ke rehe jasak jaho. Tupā riki jande pe mujekwa ame'ē ke rehe jasak jaho — aja pandu pandu a'eta jupe.

¹⁶ A'erehe pahar oho. Jose ta ke a'eta kekar oho. Mari ke kekar tī. Mahem rahā, ta'yn ra'yr rehe a'eta usak, imāi namō, Mari namō. Tapi'iruhu mi'u renda pe ta'yn ra'yr tūi. ¹⁷ Pe, a'eta usak ehe rahā, upa Tupā je'ēha rahoha pandu ame'ē ke a'eta pandu pandu ipái ta pe. Ta'yn ra'yr rehe har Tupā je'ēha rahoha pandu, ame'ē ke a'eta pandu pandu tī. ¹⁸ Arapuhanan ta usakiha ta pandu, ame'ē ke rehe hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! Katu tiki! — aja ngā.

¹⁹ Arapuhanan ta usakiha ta pandu ame'ē ke Mari upa katu te ipy'a pe moī. Ame'ē ke harāi ym ta. ²⁰ Pe, arapuhanan ta usakiha ta jywyr oho. Arahā Tupā rehe har a'eta katu pandu pandu oho ixo. “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu oho ixo tī. Upa katu te a'eta hendu. Upa katu te a'eta usak tī. A'erehe Tupā rehe har katu a'eta pandu pandu oho ixo. Tupā je'ēha rahoha mujekwa, aja ta'yn ra'yr rehe a'eta usak.

Jesu ke muher

²¹ Awa po wajar mokōi ukwer rahā, ta'yn ra'yr rehe ihī ame'ē pিরer jupāha angaha rehe uhyk oho. Arahā: “Jesu” aja her ipái ta moī. Ame'ē her ke Mari pe Tupā je'ēha rahoha mujekwa. Imembyr ym rahā we, ame'ē her ke mujekwa ipe.

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu ke Jose ta raho

²²⁻²³ Pe, Mari ipy'a juhykiha ke rehe uhyk oho. Yman te Moise mupinim, aja juhykiha ke rehe uhyk oho. (Upa juhyk rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Mari ixo katu ta tī.) Pe, ame'ē juhykiha upa rahā, Jerusarē ok ta pe ta'yn ra'yr ke a'eta raho. Jesu ke raho. Tupā ruwa koty raho, ame'ēja saka a'e ta raho. A'erehe Tupā pe

Mari ta pandu: “Kome’ē ta’yn jande pe nde eremuwyr: Ko nema’e ke” aja imāi ta. Yman te Moise pe Tupā mujekwa. Ame’ē ke Moise mupinim:

“Sawa’e jepy ke Tupāma’e ke. Aja pame katu te ima’e ke” aja mupinim.

²⁴ Pe, Jose ta ma’e ke me’ē oho tī. Ma’e ke jukwa, aja ipy’a ke juhyk. Tupā je’ēha ke Moise mupinim, aja Jose ta me’ē raho. Kuja me’ē raho. Mokōi pykahuran ta. Ame’ē nixói rahā, mokōi pykahuran ra’yr ta. Ame’ē ke jundéu awa tama’e pa’i pe me’ē raho. Ame’ē ke pa’i ta jukwa. Pe, hapu. Aja rahā Mari ipy’a juhyk katu, aja Tupā je’ēha rehe panduha ihī.

²⁵ Jesu ke Jose ta raho rahā, Jerusarē ok ta pe amō sawa’e ixo. Her Simeā. Sawa’e katu ame’ē ke a’e. Tupā rehe ipy’a mo’i mo’i katu tī. Huwajan ta ngi jundéu awa ta ke amō mupoir ta. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke muwyr ta. Ame’ē angaha ke rehe Simeā harō ixo tī. Ipy’a rehe Tupā’ā ihī katu tī. ²⁶⁻²⁸ Yman Tupā’ā mujekwa katu ipe:

—Nde eremanō ym ta rī. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke rehe nde eresak ym rahā we, nde eremanō ym ta rī. Yman Tupā pandu: “Ihē amondo ta kŷ” aja riki. Ame’ē ke rehe nde eresak py ta kŷ — aja Simeā pe yman mujekwa.

Apo Simeā pe mujekwa tī:

—Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe eho apo ’y — aja ipe.

A’erehe Simeā oho, Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe. A’ep ta’yn ra’yr ke Jose ta werur. Yman Moise mupinim, aja Tupā ruwa koty raho, ame’ēja saka Jose ta werur. Arahā Simeā uhyk. Pe, usak. Pe, ta’yn ra’yr ke pyhyk. Ta’yn rer Jesu. “Ne jō riki katu te me’ē ke” aja Tupā pe Simeā pandu. ²⁹ Pandu tī:

—Sawa’e! Yman nde erepandu katu: “Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke rehe nde eresak ta kŷ” aja ihē pe. Aja uhyk apo ’y. Ihē asak ’y. A’erehe ihē rury katu. Ajaha ihē amanō ta. Ihē riki nema’e miasu.

³⁰ Ko ngā muhāha rehe ihē asak. Nde eremuwyr ame’ē ke rehe asak. Ihē atu asak katu.

³¹ Heta ngā usak ta ehe tī.

³² Nde rehe har amō awa ta pe a’e mujekwa ta tī. Jundéu awa aja ym ame’ē ta pe mujekwa ta.

Aja rahā, katu jundéu awa ta rehe har amō ta pandu ta tī. Jundéu awa ta nde kotyhar ta ke — aja Tupā pe Simeā pandu.

³³ Ta’yn rehe har Simeā pandu. Ame’ē rehe har Jose ta hendu rahā, jupandu a’eta jupe:

—Mā! Katu tiki! — aja ipy’a pe ukwa ukwa u’am.

³⁴ Pe, Jose ta pe Simeā pandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja. Imāi pe pandu tī:

—Kome’ē ta’yn rehe Tupā usak katu. A’e pandu: “Ihēma’e ko” aja. A’e uwyry, a’erehe heta jundéu awa ta ke kome’ē ta’yn muhā katu ta kŷ. Heta jundéu awa ta ke mupyraraha renda pe mondo ta kŷ tī. “Tupāma’e ko” aja ngā ukwa tī. A’erehe heta ngā je’ē je’ē hū ta ehe har tī. Putar ym ta tī. ³⁵ Aja ipy’a pe ma’e ka’u te’eha ma’ema’eha ke ngā ukwa ukwa ixo. Ame’ē ke amō ukwa ym. Anī. Ame’ē ke ngā pe kome’ē ta’yn mujekwa ta kŷ tī. A’erehe ngā je’ē je’ē hū ta ehe har.

—Mari! Ne rahā tī. A’e ke ngā mupyrara ta tī, ame’ē ke rehe nde eresak ta tī, a’erehe nde ke mupuyi ta kŷ tī — aja Mari pe Simeā pandu.

³⁶ A’ep amō kūjā ixo. Her An. Panue rajyr ke a’e. Ase ambyr rainō ke a’e. A’i te apo ’y. Awa po wajar mokōi warahy ’ar rahā, ixawa’e namō ixo. ³⁷ (Pe, ixawa’e manō.) Yman ixo te’e a’e ’y. Kuja, 84 warahy ’ar rahā, ixo te’e a’e ’y. Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe a’e ixo. Aja te’eha a’e. Tupā rehe ipy’a ke mo’i mo’i katu. Aja te’eha a’e. Tupā rehe ipy’a mo’i mo’i rahā, Tupā namō pandu pandu katu. Ma’e u’uha ke hijar tī. (Aja ipy’a mo’i mo’i katu ehe tī.) ³⁸ A’ep Jose ta ixo. Arahā An uhyk. Pe, Tupā pe pandu:

—Ko nde eremuwyr ame’ē ke. Ihē asak ehe tī. Ne jō riki katu te me’ē ke — aja An.

Pe, amō ta ixo. Huwajan ta ngi Tupā mupoir ta. Jundéu awa ta ke mupoir ta. Ame’ē angaha ke rehe a’eta harō ixo. Ame’ē ta pe kuja An pandu tī:

—Ko uwyry ’y. Tupā muwyr ame’ē ke ko — aja a’eta pe.

³⁹ Tupā je’ēha ke Moise mupinim. Aja upa ma’e rahā, Ngariréi wyy pe Jose ta jywyr oho. Hekoha pe uhyk oho. Hekoha rer Nasare ok ta. ⁴⁰ Pe, ta’yn tiha oho ixo. Pyrātā oho ixo tī. Tupā riki usak katu ehe. Ukwa katu ma’e oho ixo tī.

Kurumī rahā, Tupā rehe ngā jumu’eha renda keruhū pe oho

⁴¹ Warahy ’ar rahā pame katu te Jerusarē ok ta pe Jose ta ohoho. Jundéu awa ta imi’u matyriha rehe usak oho. Jundéu awa tama’e mi’u matyriha weraha rer Pasuko.

⁴² Awa py mokōi warahy ’ar ame’ē ke Jesu. Arahā Pasuko ’ar uhyk oho tī. Ame’ē pe Jose ta oho tī. Aja te’eha a’eta oho. ⁴³ Pe, ngā mi’u matyriha upa rahā, hok pe a’eta jywyr wan oho. Jesu anī. Jerusarē ok ta pe a’e pyta we rī. Ame’ē ke Jose ta ukwa ym we rī. ⁴⁴ Johuha ta namō a’e ixo, aja Jose ta ukwaha naī. A’erehe peteī wera rahā, a’eta wata oho. Pe, ka’aruk koty rahā, ianam ta rupi Jose ta kekar kekar tipe oho. Ehe katu

ame'ë ta rupi kekar kekar tipe oho tî. ⁴⁵ Anî. Mahem ym, a'erehe Jerusarê ok ta pe jywyŕ oho. A'ep kekar ixo tî. ⁴⁶ Pe, mokõi ukwer rahâ, mahem. Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû pe usak ehe. Jundêu awa ta mu'eha ta namõ Jesu wapyk uî. Mu'eha ta rehe hendu uî. Ame'ë ta pe pandu pandu uî tî. ⁴⁷ Jesu pandu rahâ, ukwa katu te ha namõ pandu. A'erehe upa hendu ehe ame'ë ta pandu:

—Mâ! My kome'ë kurumî ma'e ukwa katuha ukwa my! — aja.

⁴⁸ Pe, Jose ta usak ehe rahâ, ipy'a pe ukwa ukwa u'am tî.

—Mâ! Myja a'e ukwa katu my! — aja ukwa. Pe, imâi pandu ipe:

—Jesu! Ma'erehe ko te'e nde ereî my? Nde ke akekar axo rahâ, nde rehe ihê apyai te axo. Nde pái aja tî — aja ipe.

⁴⁹ Pe, imâi ta pe Jesu pandu:

—Ma'ewâ ok ta rupi ihê ke pekekar pexo my? Ihê pái keruhû rok pe ihê axo ta me'ë te'e, aja pekwa ta me'ë te'e — aja imâi ta pe Jesu.

⁵⁰ Anî. Ame'ë panduha rehe har imâi ta ukwa ym. (Tupâ ra'yr a'e, aja imâi ta ukwa ym we rî, a'erehe Jesu panduha ke ukwa ym.)

⁵¹ Ajame'ë ke Nasare ok ta pe Jose ta namõ kurumî ra'yr jywyŕ oho. Jose ta rehe hendu katu. Upa katu te ipy'a pe imâi moî. Harái ym ta. ⁵² Pe, Jesu sawa'e oho. Ukwa katu ma'e oho ixo tî. Tupâ usak katu ehe tî. “Katu ame'ë ke a'e” aja ukwa. Aja ngâ ukwa tî. “Katu ame'ë ke a'e” aja ngâ pandu Jesu rehe har tî.

3

*Juâ mujahukihama'e panduha ke
(Matéu 3.1-12; Mak 1.1-8; Juâ 1.19-28)*

¹ Awa py wajar upa warahy 'ar rahâ, Timbe kapitâ keruhû. Ame'ë awa py wajar upa rahâ, Juâ pe ima'e je'ëha ke Tupâ mupyr. Arahâ Jundêi wpy pe Pon Pirat kapitâ. Ngarirêi wpy pe Ero kapitâ tî. Imu Iturêi wpy pe kapitâ a'e tî. Takoni wpy pe aja tî. Imu rer Siri. Ambiri wpy pe Risa kapitâ a'e tî. ² Arahâ Ana jundêu awa tama'e pa'i keruhû. Kái pa'i keruhû a'e tî. Arahâ awa nixói te ame'ë pe Juâ ixo. Juâ Sakari ra'yr ke a'e. Pe, ima'e je'ëha ke Tupâ muwyr ipe. ³ A'erehe ame'ë ke ngâ pe Juâ pandu pandu oho. Y rymy'y rupi ok ta ihî ihî. Y rer Jondâ. Ame'ë rupi Juâ pandu pandu oho. Kuja ngâ pe pandu:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ë ke pehijar apo 'y. Pe, Tupâ koty pehê py'a pemuruwak pemondo. Aja rahâ, pehê rehe Tupâ ipy'a jywyŕ ta. Aja rahâ, pehê ke ihê amujahuk ta — aja ngâ pe Juâ.

⁴ Yman Tupâ je'ëha ke Isai mupinin. Isai Tupâ je'ëha pandu ame'ë ke a'e. Kuja a'e mupinin:

“Ngâ pe sawa'e pandu pandu u'am. Awa nixói te ame'ë pe pandu pandu u'am.

Kuja: 'Kapitâ keruhû uwyr Tate rahâ, pe ke amõ mukatu. Aja pehê pexoha ke pemukatu tî.

Jandema'e sawa'e te uwyr ta, a'erehe pexoha pemukatu.

⁵ Pehu ke amõ mujâ rahâ, wpy'â ke mupe. Wpy typy ame'ë ke mutyryhem tî.

Pehu iapar rahâ, mutatambyk tî. Ita heta rahâ, jo'ok tî. Aja pehê tî. (Pehu ke mukatu, aja pexoha ke pemukatu tî. Aja rahâ, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupâ koty pehê py'a pemuruwak.)

⁶ Ngâ muhâha ke Tupâ muwyr. Aja rahâ, myja me'ë ngâ ke Tupâ muhâ katu ta my.

Ame'ë ke upa ngâ ukwa ta' aja awa nixói te ame'ë pe ngâ pe pandu pandu.” (Yman ame'ë Isai mupinin rahâ, Juâ rehe har mupinin.)

⁷ Heta ngâ Juâ koty uhyk uwyr. Ok ta ngi uhyk uwyr ehe. Ngâ pe Juâ pandu:

—Mâ! Mbói aja pehê. (Kupixa ke amõ hapu rahâ, mbói ujan oho.) Aja pehê tî. Tupâ mupyraraha uhyk Tate. Ame'ë ngi pehem tar katu tipe. (A'erehe mbói aja pejan tar katu tipe tî.) Pehê ke ihê amujahuk rahâ, pehê ke Tupâ mupyrara ym ta, aja pekwha naî. Aja amõ pandu pehê pe naî. ⁸ Anî. Pexoha katu aja pemujekwa. Aja rahâ, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar aja pemujekwa ta. “Amarâ riki jande ramûi, (a'erehe Tupâ kotyhar ta ke jande. A'erehe jande ke Tupâ mupyrara ym ta)” aja pekwha naî. Anî. Pehem ym ta. Pesarahâ! Ko apandu pehê pe. Tupâ putar rahâ, kome'ë ita ngi Amarâ rainõ ta ke a'e muhem ta. Pehê ke ombor, pe, pehê renda ke pe amõ muhem ta. (Tupâ riki pyrâtâ te hû ame'ë ke a'e. Putar rahâ, je'ëha rupi amõ awa pyahu ame'ë ta ke a'e muhem katu ta. Hendu katu ehe ame'ë ta ke muhem katu, aja mujekwa katu.) ⁹ Ma'eywa'y jaxer rahâ, ame'ë i'y ke amõ mondok ta. Pe, ame'ë myra ke amõ hapu riki. Pe, upa ukwâi. Pesarahâ! Ji riki hapo rake ihî. (Aja rahâ, mondok Tate. Aja rahâ, ngâ ke mupyrara Tate, aja mujekwa katu) — aja Juâ pandu ngâ pe.

¹⁰ Pe, Juâ pe amõ ta pandu u'am:

—Myja jaxo rahâ, katu ta my? — aja ngâ.

¹¹ Juâ pandu:

—(Pexoha katu, aja pemujekwa.) A'erehe mokõi pehêma'e mundeha namõ pexo rahâ, ima'e ym te ame'ë pe petei peme'ë katu. (Aja pepy'a katuha ke pemujekwa.) Pehê mi'u heta rahâ, ima'e ym te ame'ë ta pe peme'ë

katu. (Aja pepy'a katuha ke pemujekwa tī) — aja ngā pe pandu.

¹² Pe, homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta uhyk uwyr ehe, Juā rehe. Ame'ē ta pandu:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Myja jaxo rahā, katu ta my? — aja ipe.

¹³ Juā pandu:

—(Pexoha katu, aja pexo.) Kuja. Homa awa tama'e kapitā keruhū pandu, ame'ē jō ngā ngi tamatarer pepyhyk katu. Amō we pepyhyk ym te — aja tamatarer matyr ame'ē ta pe pandu.

¹⁴ Pe, sonda ta pandu ipe tī:

—Jande riki! Myja jaxo rahā, katu ta my? — aja Juā pe.

A'e pandu:

—(Pexoha katu, aja pexo tī.) Kuja. Penupā aja amō tama'e tamatarer pepyhyk ym. Amō rehe har te'e pepandu ym. Te'e pepandu, aja amōma'e tamatarer ke pepyhyk ym tī. Pehē pe tamatarer ke homa awa tama'e kapitā keruhū me'ē. Ame'ē namō jō pehē rury katu pexo — aja sonda ta pe Juā pandu.

¹⁵ Juā pandu katu, a'erehe ehe har ipy'a pe ngā ukwa ukwa u'am.

—Mā! A'e riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nahā my. Jaharō ame'ē ke my? Apo Juā pandu ta — aja ngā ukwaha nā.

¹⁶ Anī. Ngā pe Juā pandu katu:

—Ihē riki aja ym. Kirisutu ym ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke aja ym ihē. Y pe pehē ke ihē amujahuk. Amō uwyr ta ixo. Tupā'ā namō pehē ke mujahuk ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, pehē py'a rehe Tupā'ā muwyr ta, aja mujekwa katu.) Tata namō mujahuk ta tī. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke a'e mupyrara ta, aja mujekwa katu.) Ihē 'ar koty te we pyrātāha a'e. A'erehe ima'e miasu aja axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē. ¹⁷ Urupe py'a ipo pe mukatak reko, aja ixo. Pe, ixurer ke peir tī. Ame'ē ke tata pe hapy indo. Ame'ē tata uwe ym te ame'ē ke. Pe, matyriha renda pe ahūi aja me'ē ke matyr ta. Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ke a'e riki mutyryk tyryk ta. (Aja rahā ima'e te ame'ē ta ke inamō raho ta.) Henda pe matyr ta, ame'ēja saka. (Ima'e ym ame'ē ta ke mupyraraha renda pe mahy ta.) Ixurer hapy, ame'ēja saka. Tata keruhū a'ep ihē. Uwe ym te ame'ē — aja Juā pandu.

¹⁸ Aja me'ē pandu pandu hū ngā pe.

—Tupā koty pehē py'a pemuruwak pe-mondo — aja ngā pe. Myrandu katu ke pandu pandu tī.

¹⁹ Ero kapitā a'e. Pe, Juā je'ē je'ē hū ipe. Ero mu pete'e ixo. Ame'ē mu rakehar ke Ero pyhyk raho. Imu rakehar rer Erondi. Juā pandu ipe:

—Mā! Ne mu rakehar nde erepyhyk. Katu ym aja. Mā peja amō amō ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'ema'e ym — aja Juā pandu Ero pe.

²⁰ Pe, i'ar koty te we Ero katu ym ame'ē ke ma'e. Kuja. Sonda ta pe a'e pandu.

—Kyndaha pe Juā ke pekynda peraho — aja.

(A'erehe Juā ke sonda ta kynda raho.)

Jesu ke Juā mujahuk

(Matéu 3.13-17; Mak 1.9-11)

²¹⁻²² Pe, kyndaha pe Juā ixo ym rahā we, heta ngā ke a'e mujahuk u'am. Arahā Jesu ke a'e mujahuk tī. Pe, Tupā namō Jesu pandu pandu u'am rahā, ywa ngi Tupā'ā wyjy uwyr ehe. Pykahuran aja saka wyjy uwyr ehe. Pe, ywa ngi panduha uwyr. Kuja: —Nde riki ihē ra'yr. Nde rehe ihē apy'a katu ame'ē ke nde. Ihē ke nde eremuhury katu — aja Jesu pe.

Jesu ramūi ta ke

(Matéu 1.1-17)

²³ Kuja, tirī ta (30) warahy 'ar tate nahā Jesu apo my. Kuja, 30 warahy 'ar aha oho nahā my. Arahā ngā ke a'e mu'e mu'e oho. A'e Jose ra'yr aja je ngā ukwa. Jose Eri ra'yr.

²⁴ Eri Matate ra'yr. Matate Rewi ra'yr. Rewi Maki ra'yr. Maki Janai ra'yr. Janai Jose ra'yr.

²⁵ Jose Matati ra'yr. Matati Amo ra'yr. Amo Naū ra'yr. Naū Eseri ra'yr. Eseri Nangai ra'yr.

²⁶ Nangai Mate ra'yr. Mate Matati ra'yr. Matati Seméi ra'yr. Seméi Jose ra'yr. Jose Jonda ra'yr.

²⁷ Jonda Joanā ra'yr. Joanā Hesa ra'yr. Hesa Soromambe ra'yr. Soromambe Sarati ra'yr. Sarati Neri ra'yr.

²⁸ Neri Meki ra'yr. Meki Andi ra'yr. Andi Kosā ra'yr. Kosā Emanā ra'yr. Emanā Er ra'yr.

²⁹ Er Josue ra'yr. Josue Erie ra'yr. Erie Jorin ra'yr. Jorin Matate ra'yr. Matate Rewi ra'yr.

³⁰ Rewi Simeā ra'yr. Simeā Junda ra'yr. Junda Jose ra'yr. Jose Jonā ra'yr. Jonā Eriakī ra'yr.

³¹ Eriakī Merea ra'yr. Merea Men ra'yr. Men Matata ra'yr. Matata Natā ra'yr. Natā Ndawi ra'yr.

³² Ndawi Jese ra'yr. Jese Ombe ra'yr. Ombe Mboa ra'yr. Mboa Sar ra'yr. Sar Nasō ra'yr.

³³ Nasō Amina ra'yr. Amina Amī ra'yr. Amī Ani ra'yr. Ani Erō ra'yr. Erō Per ra'yr. Per Junda ra'yr.

³⁴ Junda Jako ra'yr. Jako Isak ra'yr. Isak Amarā ra'yr. Amarā Ter ra'yr. Ter Nakor ra'yr.

- ³⁵ Nakor Seru ra'yr. Seru Hangau ra'yr. Hangau Pare ra'yr. Pare Embe ra'yr. Embe Sa ra'yr.
- ³⁶ Sa Kainā ra'yr. Kainā Apaxa ra'yr. Apaxa Sen ra'yr. Sen Noe ra'yr. Noe Rame ra'yr.
- ³⁷ Rame Metusarē ra'yr. Metusarē Eno ra'yr. Eno Jare ra'yr. Jare Marere ra'yr. Marere Kainā ra'yr.
- ³⁸ Kainā Eno ra'yr. Eno Se ra'yr. Se Anā ra'yr. Anā Tupā mujā ame'ē ke a'e.

4

Jesu ke Satana manga tipe (Ājā ramūi a'e)
(Matéu 4.1-11; Mak 1.12-13; Emberéu 2.18; Emberéu 4.15)

¹ Y rake ngi Jesu jywyr oho. Y rer Jondā. Oho rahā, ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu. Pe, awa nixói te ame'ē pe Jesu ke Tupā'ā muhyk raho. ² A'ep Jesu ixo. Ma'e ka'u te'e'ha ke Jesu ma'e, ame'ē ke Satana putar tipe. (Ājā ramūi a'e.) A'erehe manga manga tipe ixo. Kuja, 40 wera rahā, manga manga tipe. Arahā Jesu u'u ym te ma'e ke. A'erehe 40 weraha upa rahā, myahy te hū. ³ Pe, Satana pandu ipe:

—Tupā ra'yr nde. Aja rahā, kome'ē ita pe ebandu. “Mbeju wan ewak. A'u ta” aja ebandu ipe — aja Jesu pe Satana pandu.

⁴ Jesu pandu:

—Anī. Apandu ym ta. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:
“Marā ka ym imi'u namō jō amō ixoha” aja panduha ihī — aja Satana pe.

⁵ Pe, kome'ē ywy keruhū rupi heta te hū kapitā keruhū ta ixo. Amō amō ywy pe ixo. Upa katu te ame'ē ke pahar Jesu pe Satana mujesak. Ywate ngi mujesak. ⁶⁻⁷ Pe, pandu ipe:

—Upa ame'ē ta ihē rehe hendu katu. Ihēma'e ke. Tamatarer hū ame'ē rupi ihī tī. Upa ame'ē riki ihēma'e tī. Upa ihē pe amō muwyr ame'ē ke. Ihēma'e ke. Ihē aputar rahā, upa ame'ē ke amō pe ihē ame'ē katu. Apo ihē rehe nde py'a nde eremoi moī rahā, upa katu te ame'ē ke nde pe ihē ame'ē ta kŷ. Upa katu te nema'e ta — aja Jesu pe.

⁸ A'e pandu:

—Anī. Katu ym aja. Nde rehe ihē py'a amoī moī ym te ta. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī:

“Tupā rehe jō nde py'a nde eremoi moī katu. A'e riki sawa'e te. A'e ke rehe jō ehendu katu” aja panduha ihī — aja Satana pe Jesu pandu.

⁹ Ajame'ē ke Jerusarē ok ta pe Jesu ke Satana muhyk raho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū kupe 'ar pe raho. (Ame'ē kupe ipe katu.) Ame'ē kupe rymy'y rehe muhyk raho. A'ejōhar ihī ame'ē pe muhyk

raho. Iwyr koty upen te hū ame'ē ke ihī. Sorok katu hū riki. Pe, Jesu pe pandu:

—Tupā ra'yr nde. Aja rahā, sengi epor eho. Ywy rehe nde ere'ar erekwa rahā, ahy ym ta nde pe. ¹⁰ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Ima'e je'ēha rahoha ta pe Tupā pandu ta: 'Pepyhyk peho!' aja riki. Aja nde rehe a'eta usak usak katu ta” aja panduha ihī. (A'erehe sengi nde erepor rahā, ahy ym ta nde pe.)

¹¹ —Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:
“Nde po rehe a'eta pyhyk ta, a'erehe ita rehe nde py tukwa ym te ta” aja panduha ihī — aja Jesu pe Satana pandu.

¹² Pe, Jesu pandu ipe:

—Anī. Apor ym ta. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī:

“Tupā riki sawa'e te. A'e katuha ke mā peja te'e emanga ym” aja panduha ihī tī — aja ipe.

¹³ Upa ma'e ka'u te'e'ha ke Jesu ma'e, ame'ē ke Satana putar tipe. (Ājā ramūi a'e.) Upa manga manga tipe. Anī. Jesu ma'e ym te. Upa manga rahā, oho ingi, Jesu ngi. Yman atu uwyr ym ehe rī.

Ngariréi ywy rupi Jesu pandu oho
(Matéu 4.12-17; Mak 1.14-15)

¹⁴ Ajame'ē ke Ngariréi ywy pe Jesu jywyr oho. Tupā'āma'e pyrātāha namō jywyr oho. Upa ame'ē ywy rupi Jesu rehe har ngā ukwa ukwa. ¹⁵ Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu mu'e uī ngā ke. “Peme'ē sawa'e katu” aja ehe har upa ngā pandu.

Jesu ke Nasare ok ta pe har ta putar ym
(Matéu 13.53-58; Mak 6.1-6)

¹⁶ Pe, Nasare ok ta pe Jesu jywyr oho. A'ep sawa'e ame'ē ke a'e. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jy'ariha renda pe ixo oho. Aja te'e'ha a'e ma'eha. Pe, Tupā je'ēha ke pandu tar katu, a'erehe pu'am. ¹⁷ Pe, Isai mupinim ame'ē ke amō me'ē ipe. Isai ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Pe, paper ke Jesu pirar rahā, kuja panduha ihī ame'ē rehe muhyk. Kuja:

¹⁸ “Ihē rehe Tupā katu usak, a'erehe ihē pe pandu: 'Ihēma'e ke nde' aja. Pe, I'a ke ihē py'a rehe a'e moī katu tī.

A'erehe myrandu katu ke pyraa ixo ame'ē ta pe ihē apandu aho. Ma'e ka'u te'e'ha ke ma'ema'e, ame'ē ta marā ka ym hijariha. Kyndaha pe ixo, ame'ēja saka. Ame'ē ta pe apandu aho.

Myja ma'e ka'u te'e'ha ma'ema'eha ke hijar my, aja amujekwa aho. Jete'har te ke ukwa ym ame'ē ta eha ym te, ame'ēja saka. Ame'ē ta pe jete'har te ke amujekwa aho tī.

Ma'e ka'u te'e'ha ke ma'e, a'erehe pyai amō. Myja ame'ē ke mukanim my, ame'ē ke ihē amujekwa aho tī.

¹⁹ Jundéu awa ta pe ihē apandu tī. ‘Pehē ke jandema’e sawa’e te muhā katu ta’ ” aja panduha ihī.

²⁰ Pe, paper pinim ame’ē ke Jesu maman. Pe, kapitā pe mujywyw rahā, wapyk. Mu’e ta. Upa jy’ariha renda pe ihī ame’ē ta usak katu ehe uī. ²¹ Pe, a’ep pe har ta pe Jesu pandu:

–Apo ramō Tupā je’ēha ke ihē apandu. Aja panduha uhyk apo ‘y. Pehendurahā! – aja ngā pe.

²² Hendu ehe rahā, upa ngā pandu:

–Mā! Pandu katu te a’e. Mā! Katu tiki. Jose ra’yr peme’ē. Myja ukwa katuha ukwa my? (Jakwa ym) – aja ngā.

²³ Jesu pandu:

–Amōma’e panduha ke ihē pe pepandu tar katu, aja akwa. Kuja: “Ēi, paje! Nde juehe ejumukatu!” aja. Kuja ihē pe pepandu tar katu tī: “Kapana’ū ok ta pe ma’e katu ame’ē ke nde erema’ema’e, aja jahendu. Aja se nde rekoha pe ema’ema’e tī” aja pepandu tar katu ihē pe tī. Anī. Aja ama’e ym ta se. ²⁴ Ko apandu katu pehē pe. Tupā je’ēha mujekwa ame’ē ke ima’e hekoha te pe har ta putar ym. Aja ihē tī. Se ihē ke peputar ym tī.

²⁵ –Pehendu katurahā! Jete har te ke. Yman te Eri ixo rahā, heta te hū jahy rahā, aman ukyr ym te riki. Warahy ‘ar mahapyr rahā, amō ixu’a rupi rahā, aman ukyr ym te. A’erehe ame’ē wyyw rupi myahy te hū ngā. Ngā mi’u nixói. Arahā jundéu awa tama’e wyyw pe heta ixawa’e manō ame’ē ta ixo. ²⁶ Pe, upa ame’ē ta pe Eri ke Tupā muwyr ym te. Amō awa tama’e ixawa’e manō ame’ē pe muwyr. Jundéu awa aja ym ame’ē pe muwyr. Sare ok ta pe har pe muwyr. Sare ok ta Sinō wyyw rehe ihī. Ame’ē ixawa’e manō ame’ē pe jō Eri oho.

²⁷ –Aja Erise tī. Yman te Erise Tupā je’ēha pandu ame’ē ke a’e. A’e ixo rahā, jundéu awa tama’e wyyw pe heta ma’e ahy ixo ame’ē ta ixo. Pereran ma’e u’u hū ame’ē ta ke. Ame’ē ta ke a’e mukatu ym te. Amō awa sawa’e ke a’e mukatu. Jundéu awa aja ym ame’ē ke mukatu. Her Namā. Si wyyw pe har ke a’e. Ame’ē jō Erise mukatu – aja ngā pe Jesu pandu.

²⁸ Ame’ē panduha ke rehe hendu rahā, upa katu te jy’ariha renda pe wapyk uī ame’ē ta parahy ehe, Jesu rehe. Ame’ē ta rehe har Jesu pandu, aja ngā ukwa, a’erehe parahy ngā Jesu rehe. ²⁹ Pe, a’eta pu’am. Pe, Jesu ke ngā hykíy muhem raho. Ok ta ngi hykíy muhem raho. Ame’ē ok ta wyy’ā rake ihī. Ame’ē wyy’ā ‘ar pe hykíy raho. Upen te’e hū ame’ē pe ombor ta tipe raho. ³⁰ Anī. Heta ame’ē ta pyter rupi Jesu asa oho. Pe, wata oho ngā ngi.

Amō py’a rehe ājā ihī ame’ē ke Jesu mukatu

(Mak 1.21-28)

³¹ Pe, Kapana’ū ok ta pe Jesu oho. Ame’ē ok ta Ngariréi wyyw rehe ihī. A’ep jundéu awa tama’e putu’uha ‘ar rahā, jundéu awa tama’e jy’ariha renda pe Jesu mu’e mu’e ngā ke ixo. ³² Mu’e rahā, ukwa katu te ha namō ngā ke mu’e, a’erehe ngā pandu: “Mā! Je’ēha te reko aja pandu katu! Mā!” aja riki. ³³ Pe, jundéu awa tama’e jy’ariha renda pe amō sawa’e ihī. Ājā ipy’a rehe ihī ame’ē ke a’e. Hātā ame’ē pandu:

³⁴ –Ēi! Jesu! Nasare ok ta pe har ke nde. Ma’ewā jande ke nde eremupyrara erejur my? Nde rehe har ihē akwa katu. Tupā ngi nde erejur ame’ē ke nde. Ima’e je’ēha ke nde erepandu erejur. Ma’e ka’u te’ēha ma’ēha nixói te nde pe, aja akwa katu – aja sawa’e pandu.

³⁵ Ājā pe Jesu pandu:

–Eje’ē ym! Sawa’e ngi ehem eho! – aja ipe.

Hetaha ruwa koty sawa’e ke ājā ityk inom. Pe, uhem oho ingi. Mahy ym ha namō uhem oho. ³⁶ Pandu pandu ngā jupe:

–Mā! Katu tiki! Myja me’ē ame’ē panduha my? Hātā je’ēha rupi ājā pe pandu katu. Pe, sawa’e ngi ājā uhem oho. Pyrātāha namō ājā ke muhem mondo tī – aja ngā jupe.

³⁷ Pe, ame’ē wyyw rupi Jesu rehe har ngā pandu pandu oho.

Petu pen ke Jesu mukatu

(Matéu 8.14-15; Mak 1.29-31)

³⁸ Jundéu awa tama’e jy’ariha renda ngi Jesu uhem oho. Pe, Simā rok pe ixo oho. Apo Simā pen ke haku hū ou. Pe, Jesu pe amō ta pandu oho: “Simā pen haku hū” aja. ³⁹ Pe, ixoty oho. Hake pu’am u’am rahā, pandu: “Eputu’u ipe” aja. Pahar hakuha maha oho ipe. Pahar pu’am. Pe, a’eta mi’u Simā pen me’ē me’ē a’eta pe.

Heta ngā ke Jesu mukatu

(Matéu 8.16-17; Mak 1.32-34)

⁴⁰ Pe, pytun ramō te rahā, jundéu awa tama’e putu’uha ‘ar upa. (A’erehe jundéu awa ta wata katu apo ‘y.) A’erehe Jesu koty ma’e ahy ixo ame’ē ta ke ngā raho raho. Ehe katu ame’ē ta upa ma’e ahy ixo ame’ē ta ke raho ipe tī. Pe, ma’e ahy ixo ame’ē ta ākā rehe ipo ke Jesu mujar. Aja upa katu te mukatu. ⁴¹ Awa ta ngi ājā ta uhem oho tī. Ahem riki uhem oho. Kuja:

–Nde riki Tupā ra’yr – aja Jesu rehe har.

A’e riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu’am ame’ē ke a’e. Ame’ē ke upa ājā ta ukwa katu, a’erehe Jesu pandu:

–Ihē rehe har peje’ē ym – aja ājā ta pe.

Jundéi ywy rupi Jesu pandu oho
(Mak 1.35-39)

⁴² Pytuniwe te rahā, ok ta ngi Jesu uhem oho. Awa nixói te ame'ē renda pe oho. A'ep Tupā namō pandu pandu. Pe, ngā kekar kekar ixo. "My ihon my?" aja ngā. Pe, mahem rahā, Jesu ke ngā mupyta tar katu. Pandu ipe:

—Se jande rekoha pe epyta katu exo — aja Jesu pe.

⁴³ A'e pandu:

—Anī. Apyta ym ta. Amō ok ta rupi myrandu katu ihē apandu ta me'ē te'e oho. Ame'ē rehe ihē ke Tupā muwyr. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, a'erehe pyai. A'erehe ame'ē ke hijar. Pe, Tupā koty ipy'a muruwak rahā: "Ihē kotyhar ke nde" aja Tupā pandu ta. Aja a'e putar. Ame'ē myrandu katu ke ihē apandu ta aho — aja ngā pe Jesu pandu.

⁴⁴ A'erehe pandu pandu oho. Jundéi ywy rupi heta jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ē rupi pandu pandu oho.

5

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar
(Matéu 4.18-22; Mak 1.16-20)

¹ Amō wera rahā, ypa rake Jesu mu'e u'am. Ypa rer Jenesare. (Mokōi her: "Ngariréi" aja ngā ipe tī.) Pe, heta ngā ixoty jy'ar uwyr. Tupā je'ēha ke a'eta hendu tar katu, a'erehe ixoty ngā jy'ar uwyr. A'erehe jarusu keruhū pe opor oho. ² A'ep y rymy'y rehe mokōi jarusu keruhū rehe Jesu usak. Y rymy'y rehe musosok ame'ē ke rehe usak. Ame'ē ke pira pyhykiha ta hijar oho. Pe, kyhapari ke a'eta kutuk u'am. ³ Peteihar jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Simāma'e pe opor oho. Pe, Simā pe pandu:

—Y koty esosok we rī — aja Jesu.

Upa sosok rahā, Jesu wapyk. Pe, heta ame'ē ta ke mu'e uī.

⁴ Upa mu'e rahā, pandu:

—Simā! Apo jarusu keruhū ke y typyha koty esosok we. Nde namō ixo ame'ē ta namō kyhapari embor emondo, y pe. Pira pepyhyk — aja Jesu ipe.

⁵ Simā pandu:

—Sa'e! Pytun rahā jande jamanga hū jaxo tipe. Aja te'e xu'em oho. Japyhyk ym te riki jande. Ko nde erepandu, a'erehe kyhapari ke jambor ta tī — aja Jesu pe.

⁶ Pe, kyhapari ke a'eta ombor indo. Pe, māte hū te'e pira ke 'y. Kyhapari ke musak tate. ⁷ A'erehe ehe katu ame'ē ta pe Simā ta pukái. Amō jarusu keruhū pe ehe katu ame'ē ta i'āi.

—Pahar pira rehe pejur! — aja.

Ixoty a'eta oho. Mokōi jarusu keruhū ke mutyryhem. Tate mupyyk indo. ⁸ Ame'ē pira hetaha rehe Simā usak rahā, Jesu ruwa

koty wapyk. Ipynarāi pe wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī aja mujekwa) Pe, pandu:

—Sawa'e! Nde riki katu te me'ē ke. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe. Ihē anī. Ma'e aka'u te'eha ke ama'ema'e ame'ē ke ihē. A'erehe ihē ruxī ihē. A'erehe ihē ngi eho — aja Jesu pe Simā pandu.

⁹ Māte hū pira ke Simā ta pyhyk, a'erehe: "Mā!" aja Simā ta. Inamō ixo ame'ē ta aja tī. "Mā!" aja tī. ¹⁰ Simā rehe katu ame'ē ta aja tī. Her Tian. Imu rer Juā. Ame'ē mokōi Semende ra'y'r. "Mā!" aja a'eta tī. Pe, Simā pe Jesu pandu:

—Pira ke pepyhyk pexo. Apo har anī. Amō kotyhar ta. Pehē ke ihē amu'e ta. A'erehe amō ta py'a ke Tupā koty pemuruwak ta pexo ky. (Pira pepyhyk, ame'ēja saka.) Pekiye ym. (Ihē namō peho) — aja.

¹¹ Pe, jarusu keruhū ke y rymy'y rehe Simā ta muhyk raho. Y ngi kyhapari ke hykī muhem rahā, upa katu te Simā ta hijar oho. Pe, Jesu namō a'eta oho.

Pereran ma'e u'u hū ame'ē ke Jesu mukatu

(Matéu 8.1-4; Mak 1.40-45)

¹² Amō wera rahā, amō ok ta pe Jesu ixo. A'ep amō sawa'e ixo. Pereran ma'e u'u hū ame'ē ke namō a'e ixo. (A'erehe amō ta rake uhyk ym ame'ē ke a'e.) Pe, Jesu rehe usak rahā, Jesu ruwa koty wapyk oho. Ipynarāi pe wapyk oho. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pe, pandu:

—Sa'e! Nde ereputar rahā, ihē ke nde eremukatu katu aja akwa — aja Jesu pe.

¹³ Ijywa ke Jesu mupuku. Pe, sawa'e ākā rehe ipo ke mujar. Pandu ipe:

—Hā! Nde ke ihē amukatū tar katu. Nde katu apo'y — aja Jesu ipe.

Pe, pereran ma'e u'u hū ame'ē ke pahar upa ka'ē oho ipe. ¹⁴ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ame'ē ke amō ta pe epandu ym. Pahar jundéu awa tama'e pa'i koty eho. Ejumujesak nde juehe har ipe. Nde rehe usak katu ta. "Nde katu" aja pandu ta. Pe, Moise mupinin aja ma'e ke pa'i pe eme'ē. Ame'ē ke a'e hapy ta Tupā pe, ame'ēja saka. Aja rahā, upa ka'ē oho nde pe aja ngā pe nde eremukwa ta — aja sawa'e pe.

¹⁵ Jesu mukatu, ame'ē rehe har ngā pandu pandu oho. Pe, heta ngā jy'ar ixoty. Ima'e panduha rehe a'eta hendu uwyr. Ma'e ahy ixo ame'ē ta ke Jesu mukatu, a'erehe a'eta uwyr tī. ¹⁶ Anī. Heta ame'ē ta ke Jesu hijar oho. Awa nixói te ame'ē pe oho. A'ep Tupā namō pandu pandu.

Upa jupyrātā rātā ame'ē ke Jesu mukatu
(Matéu 9.1-8; Mak 2.1-12)

¹⁷ Amō wera rahā, ngā ke Jesu mu'e mu'e uī. A'ep parise ta ihī tī. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta ihī tī. Ok ta pame katu te ngi a'eta uhyk uwyr ehe. Ngarirēi wyy rehe ok ta ihī, ame'ē ngi uhyk uwyr ehe. Jundēi wyy rehe ok ta ihī, ame'ē ngi uhyk uwyr ehe tī. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr ehe tī. Tupāma'e pyrātāha ihī katu ehe, Jesu rehe. A'erehe ma'e ahy ixo ame'ē ta ke mukatu hū. ¹⁸ Pe, upa jupyrātā rātā ame'ē ke amō sawa'e ta hupir werur reko. Kyha aja me'ē pe a'eta werur reko. Jesu ruwa koty a'eta mou tar katu raho. A'erehe hok pe a'eta ixo tar katu. ¹⁹ Heta te hū ame'ē ta i'āi, a'erehe marā ka ym ixeha. A'erehe ok kupe 'ar pe upa jupyrātā rātā ame'ē ke a'eta hupir raho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) Pe, jupyka ke jo'ok. Ame'ē rupi upa jupyrātā rātā ame'ē ke mujy mondo. Kyha aja me'ē pe mujy mondo, tupaham rehe. Ngā pyter pe mou. Jesu rake mou. ²⁰ Amō ke Jesu mukatu, ame'ē rehe sawa'e ta jurujar katu. Ame'ē ke Jesu ukwa rahā, upa jupyrātā rātā ame'ē pe pandu:

–Sa'e! Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Apo nde rehe ihē py'a jywyr katu – aja Jesu ipe.

²¹ Pe, parise ta pandu pandu a'eta jupe. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta namō pandu pandu a'eta jupe. Kuja:

–Mā! Amō pe Tupā jō riki pandu katu: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu” aja. Aja me'ē Jesu pandu rahā, katu ym riki. Awa te'e Jesu. A'erehe peme'ē riki Tupā aja jupe my. Katu ym aja – aja a'eta jupe.

²² Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe, ame'ē ke Jesu ukwa rahā, pandu:

–Aja ym pekwa pekwa peī. ²³ Myja me'ē riki hātā ma'eha my? Kuja my: “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihē py'a jywyr katu” aja apandu rahā, hātā te ma'eha my? (Ame'ē ke rehe usak ym awa.) Anī rahā, kuja my? “Epu'am! Ewata eho!” aja apandu rahā, hātā te ma'eha my? (Ame'ē rehe usak awa.) ²⁴ Pesarahā! Tupā jō riki ahyha mukatu aja pekwha. Tupā jō riki ipy'a mujwyr katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ke rehe mujwyr katu, aja pekwha tī. Apo ihē tī. Ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē, aja amujekwa ta apo. Ihē pe Tupā pandu tī: “Ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e. Ame'ē ta rehe nde py'a emujwyr katu” aja ihē pe. Pesarahā! Ame'ē ke pekwa ta apo – aja Jesu pandu.

A'erehe upa jupyrātā rātā ame'ē pe a'eta pandu:

–Apandu nde pe! Epu'am! Nde kyha aja me'ē ke emupu'a! Nde rok pe ejywyr eho inamō – aja Jesu.

²⁵ Pe, heta ame'ē ta usak uī ehe rahā, pahar sawa'e pu'am. Kyha aja me'ē pe nino, ame'ē ke mupu'a. Ame'ē ke hok pe raho. Oho ixo rahā, Tupā pe pandu pandu:

–Ne jō riki katu te me'ē ke – aja sawa'e pandu oho ixo.

²⁶ Ame'ē rehe ngā usak rahā, pandu:

–Mā! Katu tiki! – aja.

Pe, Tupā rehe har katu ngā pandu tī:

–Mā! A'eramō marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'e katu, ame'ē ke rehe jasak katu. Mā! – aja ngā pandu.

(Arahā Jesu Tupā tī, aja ngā pe mujekwa katu.)

“Ihē namō ejur” aja Rewi pe Jesu pandu (Matéu 9.9-13; Mak 2.13-17)

²⁷ Ajame'ē ke ok ta ngi Jesu uhem oho. Pe, amō sawa'e rehe usak. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ke a'e. (A'erehe a'e ke jundēi awa ta putar ym ame'ē ke a'e.) Her Rewi. (Amō her: “Matéu” aja.) Tamatarer matyriha renda pe wapyk uī. Jesu pandu ipe:

–Ihē namō eho 'y – aja Rewi pe.

²⁸ A'e pu'am. Upa katu te hijar oho. Pe, Jesu namō oho.

²⁹ Hok pe jywyr rahā, Jesu pe imi'u ke Rewi moī hū. Amō heta tamatarer matyr ame'ē ta wapyk uī tī. Heta amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta wapyk uī tī. ³⁰ Parise ta amō ta ihī tī. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ta amō ta tī. Wapyk uī tī. Parise ta kotyhar ta ke a'eta. Upa ame'ē ta je'ē je'ē hū. Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ta namō a'eta je'ē je'ē hū. Kuja a'eta pandu:

–Ma'ewā ame'ē sawa'e ta jaxer ame'ē ta namō Jesu u'u uī my? Tamatarer matyr ame'ē ta namō aja tī. U'u a'eta namō tī. Katu ym aja – aja parise ta je'ē je'ē hū.

³¹ Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, pandu ngā pe:

–Ma'e ahy ixo rahā, mukatuha koty amō oho. Ahy ym rahā, mukatuha koty oho ym. (Aja apo tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ihē rehe uhyk. Ipy'a juhyk. Ame'ē ke a'eta putar, a'erehe ihē rehe uhyk. Katu jupe, ame'ē ta anī. Ihē rehe uhyk ym.)

³² Pesarahā! Sawa'e katu aja ukwa jupe ame'ē ta pe kuja ihē apandu ym: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja. Anī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, aja ukwa ame'ē ta pe kuja ihē apandu katu: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja riki – aja parise ta pe Jesu pandu.

Ma'e u'uha ke hijar ame'ē rehe har (Matéu 9.14-17; Mak 2.18-22)

³³ Amō ta Jesu pe pandu:

–Juā namō jumu'e ixo ame'ē ta ma'e u'uha ke hijar hijar ixo. (Aja pyaiha ke mujekwa Tupā pe.) Tupā namō a'eta pandu pandu tī. Parise ta namō jumu'e ixo ame'ē ta

aja tī. Ma'e u'uha ke hijar hijar tī. Ne namō jum'u'e ixo ame'ē ta aja ym riki. Ma'e ke a'eta u'u katu ixo. Hijar ym. Ma'erehe my? — aja ipe.

³⁴ Jesu pandu:

—Sawa'e jumendar rahā, ngā mi'u matyr. Huryha mujā. Pe, ame'ē pe oho ame'ē ta ma'e u'uha ke hijar ym. Sawa'e namō ixo rahā, ma'e u'uha ke hijar ym. ³⁵ Ihē namō ihēma'e jum'u'eha ta ixo apo, a'erehe upa ma'e u'uha ke a'eta hijar ym. Yman rahā, ihē ke amō ta pyhyk ta raho a'eta ngi. Arahā ihēma'e jum'u'eha ta upa ma'e u'uha ke hijar ta. (Aja pyaiha ke mujekwa ta) — aja Jesu pandu.

³⁶ Myja me'ē ymanihar ke my, ame'ē ke Jesu pandu tī:

—Kamixa ymanihar sorok rahā, kamixa pyahu mondok, ame'ē kurer ke amō mujar ym ehe. Mondok rahā, kamixa pyahu ame'ē ke mujaxer ta. Pe, ixurer ke kamixa ymanihar rehe katu ym tī. ³⁷ Kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru ymanihar te pe amō purakar ym. Ame'ē pe purakar rahā, mupupur we ixo rī. Pe, hyru ymanihar ke mupuk ta. Pe, kawī jyhen ta oho. Hyru ymanihar ke mujaxer ta tī. ³⁸ Pesarahā! Kawī mupupur ramō ame'ē ke hyru katu ame'ē pe amō purakar rahā, katu ta tiki. (Aja rahā, kawī jyhen ym ta. Hyru ke upuk ym ta tī.) ³⁹ Kawī iro ame'ē ke amō u'u rahā, kawī mupupur ramō ame'ē ke u'u tar ym. “Iro ame'ē ke katu te” aja pandu — aja Jesu pandu.

(Jesu mu'e rahā, myja ixoha katu aja mujekwa. Ixoha pyahu aja saka. Kawī mupupur ramō, ame'ēja saka ame'ē. Kamixa pyahu, ame'ēja saka ame'ē tī. A'erehe parise ta mu'e, aja ixoha namō marā ka ym muparaha. Hyru ymanihar, aja saka. Kamixa ymanihar, aja saka tī, aja Jesu mujekwa.)

6

Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rehe har
(Matéu 12.1-8; Mak 2.23-28)

¹ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ahūi aja me'ē ty rupi Jesu wata oho ixo, jum'u'eha ta namō. Pe, ame'ē ke jum'u'eha ta amō amō po'ok ixo. (Ame'ē ke ipo pe kamyrik. Aja pির ke ombor. Upa ombor rahā, ame'ē ke u'u.) ² Pe, amō parise ta a'ep ixo. Ame'ē ta pandu:

—Anī. Katu ym u'uha. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, aja nema'e jum'u'eha ta kamyrik rahā, katu ym. (Paraky te'e, aja saka. A'erehe katu ym.) Aja Moise je'ēha rehe panduha ihī — aja parise ta pandu.

³ (Amō rehe pyrara usak ta me'ē te'e, aja Jesu mujekwa tar katu.) a'erehe a'e pandu:

—Yman Ndawi myahy te riki. Inamō ixo ame'ē ta aja tī. Myahy te tī. Ame'ē ta

ma'eha ke Tupā je'ēha rehe pesak riki. ⁴ Ma'e u'u ame'ē ke nixōi te rahā, Tupā rehe ngā jum'u'eha renda keruhū pe a'e ixe oho. Pe, mbeju a'ep ihī. Ame'ē ke u'u. Inamō ixo ame'ē ta pe me'ē tī. A'eta u'u tī. Ame'ē mbeju ke Tupā ruwa koty pa'ihu moī, ame'ēja saka. Pa'i ta jō ame'ē ke u'u katu. Amō ta u'u rahā, anī. (Ndawi ta pa'i ta ym.) A'erehe Ndawi ta u'u rahā, katu ym ta tipe. (Aja Moise je'ēha rehe hendu ym) — aja Jesu pandu.

⁵ A'e pandu tī:

—Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ma'e ke amō ma'e, ame'ē ke ihē riki apandu katu. Tupā je'ēha rupi ajur ame'ē ke ko ihē. Awa ihē tī — aja parise ta pe Jesu pandu.

Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke Jesu mukatu

(Matéu 12.9-14; Mak 3.1-6)

⁶ Amō jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixe oho. A'ep ngā ke a'e mu'e uī. A'ep amō sawa'e ihī. Ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē ke a'e. Ijywa katu kotyhar ipo ke upa te'e jupu'a. ⁷ A'ep Moise je'ēha mu'e ame'ē ta amō ihī tī. Parise ta amō ihī tī. Jesu rehe a'eta usak katu uī. Putu'uha 'ar rahā, ma'e ahy ixo ame'ē ke Jesu mukatu ta my? Mukatu rahā, pandu ta ipe: “Mā! Katu ym nde erema'e. Putu'uha 'ar rahā, nde eremukatu. (Nde ereparaky te'e, ame'ēja saka.) Jundéu awa ta je'ēha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja” aja Jesu pe a'eta pandu ta. A'erehe a'eta usak katu ehe uī, Jesu rehe. ⁸ Ame'ē ta ipy'a pe ukwa ukwa uī, ame'ē ke Jesu ukwa katu. A'erehe ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē pe pandu:

—Epu'am! Se heta ame'ē ta pyter pe ejur! — aja riki.

Sawa'e pu'am. Heta ame'ē ta pyter pe pu'am oho. ⁹ Pe, ngā pe Jesu pandu:

—Ihē pe pepandurahā! Putu'uha 'ar rahā, myja jundéu awa je'ēha mujekwa my? Myja riki katu my? Ko amō ta rehe amō pyrara usak rahā, katu my? Ko mai rahā, katu my? Ko amō ta ke jukwa rahā, katu my? Ko jukwaha ke muputu'u rahā, katu my? Myja katu my? Pepandurahā! — aja ngā pe pandu.

¹⁰ Pe, ngā rehe juramā usak. Pandu ym awa. A'erehe ipo ke upa te'e jupu'a ame'ē pe pandu:

—Nde po epirar 'y! — aja.

Ipo ke sawa'e pirar rahā, upa puku oho ipe. Imembek katu oho ipe tī. Ūpa katu. ¹¹ Ame'ē ke rehe usak rahā, parise ta parahy te ehe, Jesu rehe. Jundéu awa je'ēha rehe hendu ym, aja ukwaha naī, a'erehe parahy. Pandu pandu a'eta jupe:

—Myja Jesu ke japyhyk ta my? Pe, jajukwa — aja parise ta pandu pandu a'eta jupe.

Jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar
(Matéu 10.1-4; Mak 3.13-19)

¹² Amō pytun ramō rahā, ywy'ā rehe jeje te Jesu jupir oho. A'ep Tupā namō pandu pandu u'am. Aja te'e xu'em oho. ¹³ Wera rahā, jumu'eha ta ke mujy'ar. Ame'ē ta ngi har awa py mokōi sawa'e ta ke jo'ok. Ame'ē ta pe pandu:

—Pehē riki ihē amondo ta ame'ē ta ke apo 'y — aja.

¹⁴ Ame'ē ta rer kuja. Ko Simā. Amō her moī ehe. “Petu” aja her moī ehe. Ko Andere amō tī. Simā mu a'e. Tian amō tī. Ko Juā amō tī. Tian mu a'e. Amō Siri tī. Amō Matoroméu tī. ¹⁵ Amō Matéu tī. Amō Tome tī. Amō Tian tī. Apéu ra'yr a'e. Amō Simā tī. Sero aja amō ta ipe tī. (“Sero” aja pandu rahā, jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem, aja mujekwa.) ¹⁶ Amō Jun tī. Tian ra'yr a'e. Ko Jun Ikario amō tī. A'e riki Jesu rehe huwajan ta ke muhyk ta werur.

Ngā ke Jesu mu'e. Ahy ixo ame'ē ta ke mukatu tī.

(Matéu 4.23-25)

¹⁷ Pe, ame'ē ta namō ywy'ā ngi wyjy oho. Ywy ipe katu ame'ē pe a'eta uhyk. Amō jumu'eha ta heta a'ep ixo tī. A'ep Jundéi ywy ngi uhyk uwyr ame'ē ta heta ixo tī. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta amō tī. Heta ixo tī. Tir ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta amō tī. Sinō ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta amō tī. Heta ixo tī. Sinō ok ta y ramūi rake ihī. Tir ok ta aja tī. Y ramūi rake ihī tī. ¹⁸ Jesu pandu ame'ē ke rehe johu ngā hendu uwyr. Ma'e ahy ixo ame'ē ta ke mukatu, ame'ē ke rehe johu ngā uhyk uwyr tī. Ājā ipy'a rehe ihī ame'ē ta uhyk uwyr ehe tī. Ame'ē ta ke a'e mukatu tī. ¹⁹ Ima'e pyrātāha namō ngā ke mukatu hū. A'erehe upa ngā ipo ke mujan tar katu ehe. Mujan ehe rahā, upa katu oho ipe.

Huryha rehe har. Pyaiha rehe har tī.

(Matéu 5.1-12)

²⁰ Jumu'eha ta rehe Jesu usak. Pandu: —“Tupā rehe har jakwa ym jande” aja pekwa ame'ē ta mā peja pehē rury katu pe'am.

Ixotyhar ta aja pemuruwak ta. Pe, inamō pexo ta, a'erehe mā peja pehē rury katu pe'am.

²¹ Amō mahy rahā, ma'e ke u'u ta. Aja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu te rahā, mā peja pehē rury katu pe'am. Upa peputar ame'ē ke Tupā muwyr katu ta.

Ma'e peka'u te'eha ke pema'e, a'erehe pejixi'u apo. Ame'ē ke Tupā pe pepandu. Aja rahā, mā peja pehē rury katu ta pe'am. Pepuka ta

tī. Tupā ipy'a jywyr ta pehē rehe, a'erehe pehē rury katu pe'am.

²²⁻²³ —Mā! Pehē rury katu pehē. Ihē rehe pejuruar katu, a'erehe pehē rehe amō ta parahy. Pehē ke putar ym tī. Pehē rehe juru ai ngā tī. “Peme'ē ta jaxer ai” aja pehē rehe har pandu naī tī. Ihē rehe pejuruar katu, a'erehe upa aja ta. Aja rahā, pehē rury katu pexo. Pehē ruryha namō pepor pepor pexo. Pehē aja ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta tī. Ame'ē ta ke pehē ramūi ta mupyrra tī. Aja pehē ke amō ta mupyrra ta tī. Anī. Tapijar te'e we ihē rehe pejuruar katu. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa pe pehēma'e hū ta, a'erehe pehē rury katu pe'am.

²⁴ —Apo pehēma'e hū namō pexo, a'erehe pehē rury katu pe'am.

Mā! I'i atu we rahā, pepyai ta. (Amō ta rehe pekyty'ym.) A'erehe pehē ke Tupā mupyrra hū ta.

²⁵ “Ma'e ke japutar ym te apo. Upa katu te jandema'e kohi apo, a'erehe Tupā ke japutar ym” aja pepandu ame'ē ta. Mā! Tupā koty pehēma'e nixói te ta. Myahy te hū, aja saka nixói te ta. Mā! Tupā mupyrra hū ta pehē ke.

“Upa katu te jandema'e kohi, a'erehe Tupā ke japutar ym” aja apo pepuka puka ame'ē ta. Mā! Pepyai ta. I'i atu we rahā, pejixi'u hū ta. Tupā mupyrra ta, a'erehe pejixi'u hū ta.

²⁶ —Yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ran rehe har amō ta pandu: “Katu peme'ē ta” aja naī. Te'e riki. A'engi Tupā mupyrra hū riki. A'erehe: “Mā! Katu peme'ē ta” aja pehē rehe har pandu naī rahā, mā pepyai pe'am. Ymanihar ta aja Tupā mupyrra ta my tī — aja Jesu pandu.

Huwajan ta rehe ipy'a katu

(Matéu 5.38-48; Matéu 7.12; Ruk 23.34; At 7.60; Hom 12.17-21)

²⁷ A'e pandu tī:

—Ihē rehe hendu ame'ē ta pe ihē apandu katu. Pehē ruwajan ta rehe pepy'a katu. Pehē rehe parahy ame'ē ta rehe pepy'a katu tī. ²⁸ “Mā peja pehē ke Tupā mahy” aja pandu ame'ē ta pe kuja pepandu: “Mā peja pehē rehe Tupā usak katu” aja ipe. Pehē ke mahy ame'ē ta rehe har Tupā namō pepandu katu. (“Mā peja esak katu ehe” aja Tupā namō pepandu.) ²⁹ Nde ruwa amō nupā rahā, aja emujwyr ym ipe tī. Mā peja nde ruwa wajar a'e nupā tī. Nema'e kamixa ke amō raho rahā, mā peja nema'e xirur raho tī. ³⁰ “Nema'e aputar” aja nde pe amō pandu rahā, ame'ē ke eme'ē ipe. Nema'e ke amō pyhyk rahā, ame'ē mujwyrriha ke epandu ym ipe. ³¹ Pehē pe ma'e ke amō ta

ma'ema'e katu, ame'ë ke peputar. Aja pe-mujywywyr ipe tî. Katu ame'ë ke pema'ema'e ngã pe tî.

³²⁻³⁵ —Pehë rehe ipy'a katu ame'ë ta rehe jô pepy'a katu rahã: “Mã! Peme'ë katu ame'ë ke” aja pehë rehe har Tupã pandu ym. Pesarahã! Jaxer ame'ë ta aja tî. Ipy'a katu ehe ame'ë ta rehe jô ipy'a katu tî. (Mã! Pehë ruwajan ta rehe pepy'a katu ta me'ë te'e tî.)

—Pe, pehë pe ma'e katu ame'ë ke ma'e. Ame'ë ta rehe jô pepy'a katu rahã! “Mã! Peme'ë katu ame'ë ke” aja pehë rehe har Tupã pandu ym tî. Pesarahã! Jaxer ame'ë ta aja tî. Ma'e katu ame'ë ke ma'e katu. Ame'ë ta rehe jô ipy'a katu tî. (Mã! Pehë ruwajan ta rehe pepy'a katu ta me'ë te'e tî.)

—Amô ta pe tamatarer pemupyta rahã, ame'ë ke pehë pe mujywywyr ta, aja pekwa. A'erehe ame'ë ta pe pemupyta katu. Aja rahã: “Mã! Peme'ë katu ame'ë ke” aja pehë rehe har Tupã pandu ym. Pesarahã! Jaxer ame'ë ta aja tî. Aja mupyta tî. Juja katu te mujywywyr tî, aja ukwa. Aja ym pehë! (Pehë ruwajan rehe pepy'a katu.) Ame'ë ta rehe pesak katu tî. Tamatarer ke pemupyta katu. Mujywyriha ke peputar ym pexo. Aja rahã Tupã koty nema'e heta te hũ ta. “Tupã ra'yr ta” aja ta pexo. Tupã riki ywatehar te ke a'e. Upa ngã rehe katu ame'ë ke a'e ma'ema'e. “Ne jô riki katu te me'ë ke” aja pandu ym ame'ë ta rehe a'e usak katu tî. Jaxer ame'ë ta rehe aja tî. Usak katu tî. Upa ngã rehe aja tî. Usak katu tî. Aja Tupã. ³⁶ Pehë rehe pehë pã keruhũ pyrara usak. Aja amô ta rehe pepyrara pesak tî — aja Jesu pandu.

“Katu ym nde” aja amô rehe har ependu ym

(*Matéu 7.1-5; Hom 2.1-3*)

³⁷ A'e pandu tî:

—Amô ta rehe har kuja ym pepandu: “Peme'ë ta katu ym” aja. Aja pepandu rahã, aja juja katu te pehë rehe har Tupã pandu ta tî. A'erehe aja ym pepandu. Kuja amô ta rehe har kapitã pe pepandu ym: “Peme'ë riki katu ym. A'erehe emahy” aja pepandu ym. Pepandu ym rahã, aja pehë rehe har Tupã pandu ym ta tî. “Katu ym pehë” aja a'e pandu ym ta tî.

—Amô rehe peparahy rahã, pehë py'a pe-mujywywyr katu ehe. Aja rahã, pehë katu ym rahã, pehë rehe Tupã ipy'a jywywyr katu ta tî.

³⁸ —Amô ta pe ma'e ke peme'ë katu. Aja rahã, pehë pe ma'e ke Tupã me'ë katu ta tî. Tyryhem aja pehë pe muwyr ta. Jete har te ke! I'ar koty te we muwyr ta, pehë pe. Myja me'ë amô ta pe ma'e ke pema'e, aja juja katu te pehë pe Tupã ma'e ta tî — aja Jesu pandu.

³⁹ Myja me'ë eha ym te ame'ë my, ame'ë ke jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Mokôï eha ym te ame'ë ta ixo rahã, marã ka ym jumokôï wataha. Ipo rehe a'eta jupyhyk wata oho rahã, janam ha pe te'e mokôï oho ta. (Aja eha ym te aja ym pehë tî. Jete har te ke pejumu'e katu rahã, ame'ë ke amô ta pe pemu'e katu ta. Janam ha aja pejawy ym ta.) ⁴⁰ Jumu'eha riki mu'eha aja ym. Mu'eha 'ar koty te we ukwa ym. Pe, upa katu te jumu'e rahã, mu'eha aja a'e tî. Ukwa katu ta tî.

⁴¹ —Ne mu reha ke myra kurer mupuk, ame'ë rehe nde eresak. (Aja rahã, ta'yr mi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e.) Mã peja ame'ë rehe har ekwa ekwa ym exo. Nde reha rehe myra keruhũ mupuk riki. (Aja rahã, mâte hũ nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Katu ym aja.) Mã peja ame'ë rehe har ekwa ekwa py exo.

⁴² —Kuja ne mu pe ependu my: “É! Sa'e! Nde reha ngi myra kurer ke ihë ajo'ok ta” aja. (Aja rahã, kuja riki: “Ta'yr mi ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Ame'ë ke mã peja ehijar” aja nde erependu.) Mã! Nde eresak ym my? Nde reha rehe myra keruhũ ihë. (Aja rahã, mâte hũ nde ereka'u te'eha ke nde erema'e.)

—Mã! Mokôï nde erekwaha namô nde erexo. Nde reha ngi myra keruhũ ke ejujo'ok py. (Aja rahã, mâte hũ nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde erehijar katu py.) Aja rahã, upa ma'e ke nde eresak katu ta. Pe, nde mu reha ngi myra kurer ta'yr mi nde erejo'ok katu ta. (Aja rahã, nde mu pe nde erependu: “Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar” aja nde erependu katu) — aja Jesu pandu.

I'a rehe har

(*Matéu 7.16-20; Matéu 12.33-35*)

⁴³ A'e pandu tî:

—Ma'eywa'y hury katu rahã, i'a katu riki. Pe, ma'eywa'y hury ym rahã, i'a ym. ⁴⁴ I'a katu rahã, ma'eywa'y rehe har amô ukwa katu ta. (Ma'eywa'y hury katu, aja ukwa katu ta.) Pesarahã! Juruwe'y ngi akaju ke amô po'ok ym te. Japekã'y ngi waja ke amô po'ok ym te tî. ⁴⁵ Aja amô tî. I'a aja amô rehe har amô ta ukwa katu tî. Katu ame'ë ke amô ma'ema'e rahã, sawa'e katu ame'ë ke a'e, aja amô ta ukwa. (I'a katu, ame'ëja saka.) Jaxer ame'ë ke amô ma'e rahã, sawa'e katu ym ame'ë ke a'e, aja amô ta ukwa. (I'a ym, ame'ëja saka.) Ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ë ke amô pandu. A'erehe i'a ym aja: “Katu ym a'e” aja ehe har ukwa katu awa — aja Jesu pandu.

Ok mujãha rehe har

(*Matéu 7.24-27*)

⁴⁶ A'e pandu tî:

—Ihë pe nde erependu: “É! Sawa'e! Nde katu!” aja. Mã! Aja panduha jô. Anï. Ihë apandu ame'ë ke rehe nde erehendu ym

rahā, katu ym aja. ⁴⁷ Ihē rehe amō uhyk. Pe, ihē je'ēha rehe amō hendu katu. Pe, aja ma'ema'e. Esarahā! Ehe har ihē amujekwa ta pehē pe. ⁴⁸ Ok ke mujā a'e. Kuja y rake mujā. Uwykwar ypyy pykūi katu. Itahu rehe uhyk oho. Ame'ē 'ar pe ok pyter ke jytyka. Ok pyter ke hātā jytyka. Pe, y tiha rahā, ok ke u'ar ym. Ok pyter hātā jytyka, a'erehe y ombor ym.

⁴⁹ —Amō anī. Ihē je'ēha rehe amō hendu tipe. Pe, aja a'e ma'e ym. Ame'ē riki amō koty ok ke mujā. Kuja, y rake mujā tī. Ok pyter ke hātā ym jytyka. Pe, y tiha rahā, upa munde raho. Pahar ok ke y ombor oho. Tūl Mā! Tyapu hū! — aja Jesu pandu.

7

Homa awama'e miasu ke Jesu mukatu (Matéu 8.5-13)

¹ Upa aja me'ē ngā pe Jesu pandu rahā, a'engi oho. Kapanā'ū ok ta pe oho. ² A'ep amō sawa'e ixo. Homa awa ke a'e. (Jundéu awa ym a'e.) Sonda tama'e kapitā ke a'e tī. Ima'e miasu ahy ixo. Ame'ē riki amō miasu 'ar koty te we katu ame'ē ke ipe. Manō tate a'e. ³ Pe, Jesu uwyrriha rehe har kapitā ukwa rahā, jundéu awa tamūi ta ke ixoty a'e mondo. Tamūi ta pe pandu:

—“Ihēma'e miasu ke emukatu ejur. Pahar ejur” aja Jesu pe peme'u peho — aja tamūi ta pe kapitā pandu.

A'erehe tamūi ta oho. ⁴ Jesu rehe uhyk rahā, pandu ipe:

—Sa'e! Kapitā panduha ke nde erema'e rahā, katu ta tiki. ⁵ Jundéu awa ta rehe a'e ipy'a katu. Jandema'e jy'ariha renda ke a'e riki mujā tī — aja Jesu pe.

⁶ Tamūi ta pandu, a'erehe a'eta namō Jesu oho. Kapitā rok pe uhyk tate rahā, ixoty ehe katu ame'ē ta ke kapitā mondo tī. Kapitā je'ēha ke a'eta raho. Kuja Jesu pe kapitā rehe katu ame'ē ta pandu oho:

—Sa'e! Ehendurahā! Kuja kapitā pandu: “Thē rok pe nde erexe rahā, ihē ruxī riki. Amō awa ihē. Nde aja jundéu awa ym ihē tī. ⁷ A'erehe nde koty ihē atu aho ym tī. Esarahā! Epandu jō! Pe, ihēma'e miasu katu ta oho. ⁸ Akwa katu ihē. Ihēma'e kapitā je'ēha rehe ihē ahendu katu tī. Pe, ihē je'ēha rehe amō sonda ta hendu katu tī. Amō pe ihē apandu: 'Eho!' aja. Pe, pahar a'e oho. Amō pe ihē apandu: 'Ejur se!' aja. Pe, pahar a'e uwyr. Ihēma'e miasu pe ihē apandu: 'Eparaky eho!' aja. Pe, a'e paraky oho. A'erehe paite nde erepandu rahā, se ihēma'e miasu katu ta, aja akwa katu” — aja Jesu pe pandu.

⁹ Ame'ē ke Jesu hendu rahā: “Mā! Katu tiki!” aja ukwa. Uwak rahā, haikwer rupi uwyr ame'ē ta pe pandu:

—Mā! Sonda tama'e kapitā jurujar katu te ihē rehe. Ihē apandu pehē pe. Aja jundéu awa ta jurujar ym ihē rehe. Amō wyy pe nixói. Jundéu awa tama'e wyy pe nixói tī. A'eramō akwa — aja Jesu pandu.

Arahā mukatuha ke pandu. Pe, kapitāma'e miasu katu oho. ¹⁰ Sonda tama'e kapitā rok pe ehe katu ame'ē ta jō jywyr oho rahā, kapitāma'e miasu katu aja a'eta usak.

Ixawa'e manō ame'ē membyr ke Jesu mukwera

¹¹ Ku'ē rahā har pe we Naī ok ta pe Jesu oho. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta oho tī. Inamō heta ngā oho tī. ¹² Ok ta kurar rukwen rehe uhyk tate rahā, ok ta ngi heta uhem uwyr ixo. Manō ame'ē ke jytyy ta raho reko tī. Ixawa'e manō ame'ē membyr ke a'e. Peteihar ke a'e. Heta ok ta pe har ta kūjā namō uwyr ixo. ¹³ Usak ehe rahā, pyrara Jesu usak ehe, ixawa'e manō ame'ē ke rehe. Pandu ipe:

—Ejixi'ū ym! — aja kūjā pe.

¹⁴ Pe, kaixā koty oho. Ipo ke mujar ehe rahā, sawa'e ta hupir raho ame'ē ta pyta. Pe, Jesu pandu:

—Sa'e! Ihē apandu nde pe: “Epu'am!” — aja riki.

¹⁵ Pahar manō ame'ē ke wapyk tī. Kwera katu uī. Pandu pandu a'e tī. Imāi pe Jesu pandu:

—Ko ne membyr. Kwera katu tī — aja ipe.

¹⁶ (Pyrātā te ame'ē ke kohi, aja ngā ukwa.) A'erehe Tupā rehe har katu ngā pandu tī.

—Mā! Katu tiki! Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ke jande namō ixo apo! Katu te ame'ē ke a'e. Ima'e awa ta ke Tupā muhā katu uwyr, jundéu awa ta ke — aja ngā pandu.

¹⁷ Pe, Jesu rehe har ngā pandu pandu oho. Jundéi wyy rupi pandu oho. Hake wyy ihī ame'ē rupi pandu oho tī. “Ngā ke Jesu mukatu” aja riki pandu oho ngā.

Jesu koty sawa'e ta ke Juā mujahukiha mondo

(Matéu 11.2-19)

¹⁸ Upa ame'ē mukatuha rehe har Juā pe inamō jumu'e ixo ame'ē ta pandu tī. Arahā kyndaha pe Juā ixo. Pe, inamō jumu'e ixo ame'ē ta ngi har mokōihar pe jō Juā pandu.

—Pejur! Pesarahā! ¹⁹ Sawa'e te pe ma'e ke peme'u peho. Kuja: “ ‘Amō sawa'e uwyr ta' aja ihē apandu. Nde riki ame'ē ke my? Ame'ē ym rahā, amō sawa'e rehe jaharō ta my?’” aja peme'u peho — aja Juā pandu mokōihar pe.

²⁰ Pe, Jesu koty mokōihar ta oho. Uhyk ehe rahā, pandu ipe:

—Nde koty jande ke Juā mujahukiha muwyr. A'e pandu nde pe: “Amō sawa'e uwyr ta” aja a'e pandu. Nde riki ame'ē ke my? Anī rahā, amō sawa'e rehe jaharō ta my? — aja Juā muwyr ame'ē ta pandu ipe.

²¹ Anī. Jesu pandu ym. Kuja a'e ma'ema'eha mujesak. Kuja. Arahā heta ahy ixo ame'ē ta ke mukatu hū. Ājā ipy'a rehe ihī ame'ē ta ke mukatu hū tī. Eha ym te ame'ē ta ke mukatu hū tī. ²² Pe, Juā muwyr ame'ē ta pe pandu:

—Juā koty pejywyr peho. Pesak ramō ame'ē ke upa pepandu ipe. Pehendu ame'ē ke upa pepandu ipe tī. Kuja. Eha ym te ame'ē ke apo ma'e ke usak katu tī. Wata ym te ame'ē ke apo wata katu tī. Pereran ma'e u'u hū ame'ē ta ke apo upa ka'ē oho ipe tī. Ma'e hendu ym te ame'ē ta ke apo ma'e hendu katu tī. Manō ame'ē ta ke kwera katu tī. Pyrara ixo ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu raho tī. A'erehe hury katu ixo apo 'y. ²³ Pe, ihē rehe jurujor katuha ke hijar ym rahā, hury katu a'e ixo. Aja Juā pe pepandu peho — aja Jesu pandu.

—Hā! Japandu ta jaho kŷ — aja sawa'e ta.

(Ahy ixo ame'ē ta ke Jesu mukatu. Manō ame'ē ta ke mukwera katu tī. Aja rahā, a'e riki Kirisutu, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.)

²⁴ Juā muwyr ame'ē ta jywyr oho rahā, Juā rehe har Jesu pandu ngā pe:

—Amukwehe te awa nixōi te ame'ē pe Juā rehe pesak peho rahā, ma'e pesak peho my? Sawa'e pitu te'e ame'ē ke rehe pesak peho my? Anī. Aja ym Juā. (Pyrātā a'e. Pahar amō koty koty ukwaha ke mondo ym a'e.)

²⁵ Ima'e mundeha katu te ame'ē ke namō ixo, ame'ē sawa'e rehe pesak peho my? Anī. Aja ym tī. Pesarahā! Aja mundeha katu te ame'ē ke namō ixo ame'ē ta kapitā keruhū rok pe ixo. Ma'e katu te ame'ē ke namō jō ixo ame'ē ta a'ep ixo tī. Kapitā keruhū rok pe ixo tī. (Juāma'e aja ym. Ima'e mundeha katu te ame'ē namō a'e ixo ym.) ²⁶ Ihē pe pepandu! Awa rehe pesak peho my? Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe pesak peho my? A'e tiki. Pesarahā! Apandu katu pehē pe. Ymanihar te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta 'ar koty te we Juā riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. (A'erehe Juā rehe pehendu katu ta me'ē te'e.) ²⁷ Ta'yr rehe har kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Tupā pandu:

“Ne ndutar koty myrandu raho ame'ē ke ko ihē amondo py.

Nde ereho Tate rahā, ngā py'a ke ihē koty a'e muruwak ta mondo” aja panduha ihī. (Ame'ē mondo py ame'ē ke Juā.)

²⁸ —Apandu pehē pe. Upa katu te sawa'e ta 'ar koty te we Juā katuha ke. Pe, amō ixo. Apo myrandu katu pandu oho ame'ē ta Juā 'ar koty te we katuha. Myrandu ke ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Juā pandu, a'e riki ymanihar ta 'ar koty te we katu. Apo anī. Ihēma'e jumu'eha ta myrandu katu ke pandu. Ame'ē ta Juā 'ar koty te we katuha. Ihēma'e jumu'eha ta ma'e ukwa ym ame'ē ta ke, aja

pekwaha naī. Anī. Ame'ē ta katu te, aja Tupā ukwa katu — aja ngā pe Jesu pandu.

²⁹ Jesu rehe heta ngā hendu. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta hendu ehe tī. Amukwehe te Juā mujahuk ame'ē ta ke a'eta. (Ame'ē ta jaxer te, aja amō ta ukwaha.) Ame'ē ta Tupā je'ēha rehe hendu katu. “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Tupā koty pehē py'a pemuruwak” ame'ē Tupā je'ēha rehe hendu katu. A'erehe Juā mujahuk. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke hijar aja mujekwa.) ³⁰ Parise ta anī. Putar ym. Ame'ē ta pandu: “Jande ke Juā mujahuk ame'ē ke japutar ym. Tupā mujekwa ame'ē ke rehe jahendu tar ym tī” aja riki. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Tupā mujekwa ame'ē ke rehe hendu tar ym tī.

³¹ Jesu pandu tī:

—Myja me'ē ihē ke putar ym ame'ē ta my? Kuja nahā my? ³² Ame'ē ta riki kurumī ra'yr ta aja saka. Kūjātāi ta aja tī. Jumusarāiha ke a'eta mujā. Muhepyha renda pe wapyk. Pe, wajar ta pandu: “Huryha rehe jande jajyngar tipe. Pepurahāi ym. Pyaiha rehe jajyngar tipe. Pejixi'u ym tī” aja wajar ta pe pandu.

³³ —Aja apo jundéu awa ta ixo ame'ē ta tī. Juā mujahukaha uwyr rahā, ma'e u'uha ke a'e hijar. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Kawī ke u'u ym te tī. Pe, ehe har pepandu: “Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e. Katu ym a'e” aja pandu naī. (Pehē rury ym ehe. Wajar ihī, ame'ēja saka pehē tī.)

³⁴ —Pesarahā! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Juā aja ym ihē. Upa ma'e ke ihē a'u. Kawī a'u we tī. Pe, ihē rehe har pepandu: “Pesarahā! Ma'e u'u hū ame'ē ke a'e. Kawī ngi ka'u ame'ē ke a'e” aja ihē rehe pandu naī. Katu ym aja. “Jaxer ai ame'ē ta rehe katu ame'ē ke a'e. Homa awa tama'e kapitā keruhū rehe tamatarer matyr ame'ē ta rehe katu ame'ē ke a'e tī. Katu ym aja” aja riki ihē rehe har pandu naī tī. Tupā muwyr ame'ē ke ihē, aja a'eta putar ym. Jundéu awa ta hury ym ihē rehe. (Jumusarāiha wajar saka.)

³⁵ —Pesarahā! Tupā koty ipy'a ke amō muruwak rahā, Tupā riki upa ma'e ke ukwa katu, aja a'e ukwa katu — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, kuja riki. Juā ke Tupā muwyr. Juā ma'ema'eha katu, aja Tupā ukwa. Jesu ke Tupā muwyr tī. Pe, Jesu ma'ema'eha katu, aja Tupā ukwa tī. Aja Tupā kotyhar ta ukwa katu tī, aja mujekwa.)

Parise rok pe Jesu oho

³⁶ Jesu pe parise pandu:

—Ihē rok pe e'u ejur — aja ipe.

Pe, hok pe inamō uhyk rahā, wapyk. Ma'e ke u'u uī. ³⁷ Ame'ē ok ta pe amō kūjā ixo. Kūjā ixo te'e ame'ē ke a'e. Parise rok pe ma'e

ke Jesu u'u uĩ, aja hendu. A'erehe ixoty oho. Ma'e piheha ke raho. Ita parasuku pe ihĩ, ame'ẽ ke raho. ³⁸ Pe, Jesu py rake wapyk uĩ. Jixi'u uĩ tĩ. Aja ipy ke makym. Pe, i'a puku ame'ẽ pe ipy ke muxikã rahã, ipy ke juru pe pyter pyter tĩ. (Aja ipy'a moĩ moĩ ehe.) Pe, ma'e piheha ke jyhen ehe. ³⁹ Ame'ẽ rehe parise usak. Hok pe Jesu ke muhyk ame'ẽ ke a'e. Her Simã. A'e jupandu jupe uĩ:

—Peme'ẽ sawa'e Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke rahã, kũjã rehe har ukwa ta tipe. Ipy ke pyhyk pyhyk, ame'ẽ rehe har ukwa ta tipe. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ẽ kũjã ke a'e, aja a'e ukwa ta tipe — aja Jesu rehe har Simã jupandu jupe uĩ.

⁴⁰ Ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe pandu: —Simã! Ma'e ke ihẽ apandu ta nde pe — aja.

Simã pandu:

—Ere! Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Epan-durahã! — aja ipe.

⁴¹ Pe, kuja Jesu pandu ipe:

—Ko mokõĩ sawa'e ta ixo. Tamatarer jar ngi tamatarer ke ame'ẽ ta pyhyk. Peteĩ sawa'e heta te hũ pyhyk. Amõ heta ym pyhyk. ⁴² Pe, ijar pe marã ka ym mujy-wyriha. A'erehe mokõĩ sawa'e ta pe ijar pandu: “Ere! Katu apo 'y. Tamatarer pemu-jywyr ym ta me'ẽ te'e. Upa ihẽ aharãĩ apo 'y” aja. Aja rahã, mokõĩ sawa'e ta ngi har myja me'ẽ sawa'e riki ijar rehe ipy'a katu te my? — aja Jesu Simã pe.

⁴³ Simã pandu:

—Tamatarer heta te hũ pyhyk, ame'ẽ riki ipy'a katu te. Tamatarer mujywyriha ijar harãĩ, a'erehe ipy'a katu te, aja nahã my — aja ipe.

Jesu pandu:

—A'e tỹ. Nde erepandu katu — aja.

⁴⁴ Simã pe pandu we rahã, kũjã koty uwak.

—Simã! Kome'ẽ kũjã rehe esarahã! Ko nde rok pe ihẽ ajur rahã, y ke nde eremoĩ ym. Ihẽ py kutukiha ke. (Aja jundũy awa ma'eha ke.) Kome'ẽ kũjã anĩ. Ihẽ py ke kutuk. Eha rykwer pe kutuk. Pe, i'a pe muxikã tĩ. ⁴⁵ Ahyk rahã, ihẽ rehe nde erejuman ym tĩ. “Ko nde erejur katu” aja nde erepandu ym. Kome'ẽ kũjã anĩ. Ihẽ ahyk rahã, ihẽ py ke pyter pyter. Putu'u ym a'e. Aja ipy'a katuha mujekwa. ⁴⁶ Ihẽ ãkã rehe ma'e ka pihe katu ame'ẽ ke nde erejyhen ym. (Aja nde rury katuha ke nde eremujekwa ym.) Kũjã anĩ. Ihẽ py rehe ma'e piheha ke jyhen. Aja ipy'a katuha mujekwa. ⁴⁷ A'erehe ihẽ apandu nde pe. Ihẽ rehe ipy'a katu te ha ke kũjã mujekwa. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a muruwak aja mujekwa.) A'erehe Tupã ipy'a jywyr ehe. Ma'e ka'u te'eha ke kũjã ma'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ehe. Ta'yr mi ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, Tupã ipy'a jywyr ehe. Ta'yr mi ma'e. A'erehe ta'yr mi

ipy'a katuha amõ mujekwa tĩ — aja Simã pe pandu.

⁴⁸ Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Nde rehe ihẽ py'a jywyr — aja ipe.

⁴⁹ Myrape 'ar pe amõ ta wapyk uĩ. Ame'ẽ ta jupandu a'eta jupe uĩ:

—Mã! Awa ko my? Esarahã! Amõ ke rehe ipy'a jywyr ame'ẽ ke a'e. Tupã a'e my tĩ — aja jupandu a'eta jupe uĩ.

⁵⁰ Pe, kũjã pe Jesu pandu:

—Ihẽ rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ke Tupã muhã katu. Ererahã! Eho katu — aja ipe.

8

Jesu namõ kũjã ta oho

¹ Ku'ẽ rahã har pe we amõ amõ ok ta rupi Jesu oho oho ixo. Awa renda rupi ohoho ixo tĩ. “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak. A'e putar aja pexoha pyahu aja pexo katu. Aja rahã: ‘Ihẽ kotyhar ta ke pehẽ’ aja a'e pandu ta” ame'ẽ myrandu katu ke pandu pandu oho ixo. Jumu'eha ta inamõ oho tĩ, awa py mokõĩ ame'ẽ ta ke. ² Inamõ kũjã ta oho tĩ. Amukwehe amõ kũjã ta py'a ngi ãjã ke Jesu muhem mondo. Ame'ẽ kũjã ta oho inamõ tĩ. Amukwehe amõ ma'e ahy ixo ame'ẽ ta ke mukatu tĩ. Ame'ẽ kũjã ta oho inamõ tĩ. Ko Mari Mandare oho inamõ tĩ. Amukwehe te awa po wajar mokõĩ ãjã ta ke Jesu muhem mondo ingi. ³ Ko Joa oho inamõ tĩ. Ku rakehar ke a'e. Ku riki Ero rok pe ma'e ke ma'ema'e ixo ame'ẽ ke a'e. Ko Susã oho inamõ tĩ. Ko amõ kũjã ta heta oho inamõ tĩ. Upa ame'ẽ ta ma'e ke me'ẽ katu, Jesu ta pe. Ima'e tamatarer ke me'ẽ. Ame'ẽ namõ ma'e ke johu jo'ok jo'ok ngã pe.

Ma'e ra'ĩ muhãĩ me'ẽ rehe har (Matéu 13.1-9; Mak 4.1-9)

⁴ Heta ngã ixoty jy'ar uwyr. Amõ amõ ok ta ngi jy'ar uwyr ixoty. Ame'ẽ ta pe myja me'ẽ ma'e ke my, ame'ẽ ke Jesu pandu:

⁵ —Ma'e ra'ĩ ke amõ sawa'e muhãĩ oho. Kupixa pe ma'e ra'ĩ muhãĩ rahã, awa rape rupi amõ ha'ĩ u'ar. A'ep amõ ta pyrũ ehe. Ma'ewyra ta u'u amõ tĩ. ⁶ Amõ ma'e ra'ĩ ita ty rupi u'ar. Ame'ẽ hywõĩ rahã, te'e manõ. Ita ty rupi y nixõĩ, a'erehe te'e manõ. ⁷ Amõ ma'e ra'ĩ juruwe ty rupi u'ar. Juruwe namõ hywõĩ. Pe, juruwe tiha py oho, a'erehe ma'e ra'ĩ hywõĩ rahã, hury ym. A'erehe i'a ym. ⁸ Amõ ma'e ra'ĩ ywy katu ame'ẽ rehe u'ar. A'ep hury katu. I'a hũ tĩ. Hymbo rehe heta te hũ i'a ihĩ. Sẽ (100) aja hetaha. Aja hymbo pame katu te i'a ihĩ — aja Jesu pandu.

A'e pandu tĩ:

—Pesarahā! Pekwa tar katu rahā, ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu katu ta me'ē te'e! — aja ngā pe Jesu pandu.

Myja me'ē ma'e ke my ame'ē rehe har
(Matéu 13.10-17; Mak 4.10-12)

⁹I'i we myja me'ē ma'e ke my, ame'ē rehe har jumu'eha ta pandu:

—Ma'e ame'ē my? — aja Jesu pe.

¹⁰Pe, a'e pandu:

—Apo amō kotyhar Tupā mujekwa. Pyahu ame'ē ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak ame'ē ke a'e putar katu. “Ihēma'e a'e” aja a'e pandu. “Ame'ē ke nema'e jumu'eha ta pe emujekwa” aja Tupā ihē pe pandu. Amō ta pe anī. Amujekwa ym ta. A'erehe myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke apandu pandu. Aja rahā, amō usak usak tipe. Anī. Ukwa ym te ame'ē rehe har. Amō hendu hendu tipe. Anī. Ukwa ym te tī — aja Jesu pandu.

Myja me'ē ma'e ra'ī my, ame'ē ke Jesu mujekwa

(Matéu 13.18-23; Mak 4.13-20)

¹¹A'e pandu tī:

—Myja me'ē ma'e ra'ī my, ame'ē rehe har amujekwa ta apo 'y. Ma'e ra'ī riki Tupā je'ēha aja saka. ¹²Ma'e ra'ī awa rape rupi u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe amō ta hendu tipe. Pe, ame'ē ta rehe Satana uhyk ta. (Ajā ramūi a'e. Ma'ewyra u'u uwyr, ame'ēja saka.) Pe, Tupā je'ēha ke upa mukanim a'eta ngi. Aja rahā, Tupā rehe jurujar ym. Pe, ame'ē ke Tupā muhā ym.

¹³—Ma'e ra'ī ita ty rupi u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe huruya namō hendu katu tipe tī. (Pahar hywōi, ame'ēja saka.) Anī. Pyta katu ym. Heta ym jahy rahā, jurujar katu we rī. Pe, Tupā rehe jurujar katu, a'erehe amō ta putar ym. Mahy riki tī. A'erehe jurujar katuha ke hijar. (Warahy upa jukwa, ame'ēja saka.)

¹⁴—Ma'e ra'ī juruwe ty rupi u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe hendu tipe tī. Pe, ixoha rehe har a'eta jumupyai ixo, a'erehe Tupā je'ēha harái. Upa ipy'a ngi mukanim. Tamatarer hū pyhykiha rehe jō ukwa ukwa ixo, a'erehe Tupā je'ēha harái tī. Jumuhuryha rehe jō ukwa ukwa ixo tī, a'erehe Tupā je'ēha harái tī. Upa mukanim ingi tī. A'erehe Tupā rehe har ukwa tar ym. A'erehe ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e ym. (I'a ym, ame'ēja saka.)

¹⁵—Ma'e ra'ī ywy katu ame'ē rehe u'ar. Ame'ē riki Tupā je'ēha rehe hendu katu tī. Ipy'a pe ihī katu. Hendu katu te ehe tī. Amō koty uwak ym oho, a'erehe ma'e katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. (I'a heta hū, ame'ēja saka) — aja Jesu pandu.

Araparin rehe har
(Mak 4.21-25)

¹⁶A'e pandu tī:

—Araparin amō hapu rahā, pander pe jupyk ym. Myrape wyr pe mo'i ym tī. Anī. Ywate pukwar. Aja rahā, ok pe ngā ixo rahā, wera katu ipe. Wera katu, aja Tupā rehe har ukwa ta. ¹⁷Ihē amu'e ame'ē ke ame'ēja saka. Apo mukanim, ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka. Apo jupyk, ame'ēja saka. I'i atu rahā, upa pirar ta, ame'ēja saka. (Aja rahā, juehe har Tupā mujekwa ta ngā pe. Wera katu, ame'ēja saka.)

¹⁸—Pesarahā! Ma'e pehendu ame'ē ke pekwa katu pexo. Tupā rehe har ukwa tar katu. Aja rahā, ame'ē pe amō we Tupā mujekwa ta. Ta'yr te mi ukwa, aja amō ta ukwaha naī. Anī. Ame'ē ke upa katu te Tupā mukanim ta ingi. Aja rahā, ukwa te ta — aja jumu'eha ta pe Jesu mujekwa.

Jesu māi ta rehe har

(Matéu 12.46-50; Mak 3.31-35)

¹⁹Jesu māi ixoty oho. Imu ta oho ixoty tī. Hake uhyk ym ehe. Heta te hū ngā, a'erehe marā ka ym uhykiha ehe. ²⁰Pe, amō pandu oho ipe:

—Soroka pe ne māi ixo. Ne mu ta amō tī. Ne namō pandu tar katu — aja Jesu pe.

²¹Pe, heta ame'ē ta pe Jesu pandu:

—Tupā je'ēha rehe hendu, pe, pandu: “Katu. Tupā je'ēha mujekwa, aja ihē ama'ema'e ta” aja. Aja pandu ame'ē ta ihē māi aja tī. Ihē mu ta aja tī — aja ngā pe pandu.

Ywytu keruhū ke Jesu muputu'u

(Matéu 8.23-27; Mak 4.35-41)

²²Amō wera rahā, jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Jumu'eha ta opor oho tī. Ame'ē ta pe pandu:

—Ypa ruwái koty jaha jaho — aja Jesu.

Pe, sosok mondo. ²³Pe, aha oho ixo rahā, Jesu ukwer oup. Pe, pahar ywytu keruhū uhyk ehe. Ypa rupi peju hū. Jarusu keruhū pe y ke oho rāi. Tate jere oho. ²⁴Pe, Jesu ke jumu'eha ta mupak oho. Pandu ipe:

—Sa'e! Jande jajere tate jaho — aja Jesu pe.

Pe, pu'am rahā, ywytu keruhū pe Jesu pandu:

—Mā peja ym! Eputu'u katu ihē pe — aja.

Pahar ywytu keruhū putu'u! Y kotok keruhū pe pandu tī:

—Mā peja ym! Ewapyk katu — aja.

²⁵Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Mā! Pehē namō ihē axo. Ihē rehe pejurujar ym. Katu ym aja — aja Jesu.

A'eta mukahem riki. Kyje tī. Jupandu a'eta jupe:

—Mā! Katu tiki! Pyrātā te ame'ē ke kohī. Je'ēha rehe ywytu keruhū hendu katu! Y kotok keruhū aja tī. Hendu katu ehe tī. Mā! Myja me'ē sawa'e ko my? — aja a'eta jupe.

*Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke Jesu mukatu
(Matéu 8.28-34; Mak 5.1-20)*

²⁶ Pe, ypa ruwái rehe Jesu ta aha oho, jarusu keruhū pe. Jera ywy koty oho. Ame'ē ywy Ngariréi ywy kupe koty ihī. ²⁷ Pe, jarusu keruhū ngi Jesu uhem oho rahā, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Ok ta pe har ame'ē ke a'e kwe. Ipy'a rehe ājā ihī ame'ē ke a'e tī. Yman jawe te'e ixo rī, a'erehe hok pe pyta ym te. Kangwerupa rupi ixo ame'ē ke a'e. Itakwar rupi kangwerupa ihī. ²⁸⁻²⁹ Pe, ājā ihī katu ehe rahā, awa nixói te ame'ē pe sawa'e ke mujan mujan mondo. Sawa'e ke amō ta pukwar kwe. Ita tupaham pe ipo apyr pukwar. Ipyta ke pukwar tī. Anī. Ten! Aja ame'ē ke upa te'e mohok. Pe, awa nixói te ame'ē pe ājā mujan mondo. Pe, Jesu rehe sawa'e usak rahā, ahem hū ixo. Jesu ruwa koty u'ar. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī aja mujekwa.) Ājā pe Jesu pandu:

—Sawa'e ngi ehem eho — aja.

A'erehe Jesu pe sawa'e hātā pandu:

—Jesu! Nde riki Tupā ra'yr! Ywatehar ke a'e. Ema'e ym ihē pe. Ihē apandu nde pe, emahy ym ihē ke — aja Jesu pe.

³⁰ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ma'e nde rer? — aja ipe.

—Ihē rer riki: "Heta" — aja.

Sawa'e py'a rehe heta te hū ājā ta ihī, a'erehe: "Heta" aja pandu. ³¹ Pe, Jesu pe ājā ta pandu:

—Mupyraraha renda pe jande ke emondo ym we rī. Aja emahy ym we jande ke rī — aja ipe.

³² Pe, petete kure ta ixo. Ame'ē ke rehe ājā ta usak. Heta te hū kure ta i'āi. Ywy'ā rupi kāpī u'u ixo. Jesu pe ājā ta pandu:

—Kure ta koty jaho tar katu — aja.

—Ere! — aja Jesu.

³³ A'erehe sawa'e ngi ājā ta uhem oho. Kure ta pe ixe oho. (Ka'u te'e hū uwak.) Pe, kure ta upa katu te ujan oho. Upen te'e hū ame'ē pe u'ar oho. Ypa pe u'ar. Ūpa katu te yjukwa.

³⁴ Ame'ē ke kure usakiha ta usak rahā, ame'ē rehe har ok ta pe pandu pandu oho. Amō ta renda rupi pandu pandu oho tī.

³⁵ Pe, ame'ē ke rehe ngā usak oho tī. Jesu rehe uhyk rahā, sawa'e rehe usak. A'eramō ājā ta uhem oho ingi, ame'ē ke rehe usak. Jesu rake wapyk uī. Ima'e mundeha namō ixo apo 'y. Apo ka'u te'e ym tī. Pe, upa ngā kyje ingi, Jesu ngi. (Sawa'e pyrātā te hū ko ixo, aja ukwa, a'erehe kyje ingi.) ³⁶ Sawa'e ke Jesu mukatu, ame'ē ke rehe usak ame'ē ta upa ame'ē rehe har ngā pe pandu. ³⁷ Pe, Jesu ngi upa jera ywy pe har ta kyje. (Sawa'e pyrātā te hū ko ixo, aja ukwa.) A'erehe kyje ngā ingi. (Amō we ngāma'e kanim ta, ame'ē ke putar ym tī.) A'erehe pandu ipe:

—Sengi eho — aja Jesu pe.

A'erehe jarusu keruhū pe Jesu opor oho. Oho ingi. ³⁸ Oho tate rahā, sawa'e pandu ipe. A'eramō ājā ta uhem oho ingi ame'ē ke a'e. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ne namō ihē aho ta — aja Jesu pe.

³⁹ A'e pandu:

—Anī. Nde rok pe ejywyr eho. Nde ke Tupā mukatu, ame'ē rehe har epandu eho — aja sawa'e pe.

Pe, hok pe mujywyr mondo. Pe, ok ta rupi sawa'e pandu pandu oho. "Mā! Katu tiki. Ihē ke Jesu mukatu" aja pandu pandu oho.

*"Ihē rajyr emukatu ejur" aja Jái pandu
(Matéu 9.18-19; Mak 5.21-24)*

⁴⁰ Ypa ruwái koty Jesu jywyr oho. Y rymy'y rehe uhyk rahā, heta ngā harō u'am ehe. Huryha namō ame'ē ta pandu:

—Ko nde erejur! — aja Jesu pe.

⁴¹ Pe, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Her Jái. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitā ke a'e. Huwa koty ipynarāi pe a'e wapyk. (Aja sawa'e katu te ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.) Pandu hū ipe:

—Ihē rok pe jaho! ⁴² Ihē rajyr ahy oup. Manō tate oup. Emukatu ejur! — aja Jesu pe.

Awa py mokōi warahy 'ar ame'ē ke tajyr. Tajyr peteihar ke.

*Kūjā ke Jesu mukatu
(Matéu 9.20-22; Mak 5.25-34)*

Pe, Jái namō Jesu oho ixo rahā, heta ngā jumujar mujar hū te'e oho ixo tī. ⁴³ Heta ame'ē ta pyter pe amō kūjā oho ixo. Jaiha pupur hū ame'ē ke a'e. Awa py mokōi warahy 'ar rahā, aja te'eha a'e. [Mukatuhu ta pe upa katu te tamatarer ke me'ē me'ē. Anī. Mukatu ym te a'e ke.] ⁴⁴ Jesu raikwer rupi uwyr. Pe, heta ame'ē ta rupi asa oho. Pe, Jesuma'e mundeha apyr ke pyhyk. Pahar jaiha pupur ame'ē ke putu'u katu ipe. ⁴⁵ Jesu pandu:

—Awa ihē ke pyhyk my? — aja.

Upa ngā pandu:

—Anī ihē — aja ipe.

Petu pandu:

—Sawa'e! Mā! Ukwa ym awa! Nde rake rupi heta ngā ixo. Mujar mujar hū tī — aja ipe.

⁴⁶ Jesu pandu:

—Jetehar te ke! Ihē ke amō pyhyk! Ihēma'e pyrātāha uhem oho. Amukatu amō ke, a'erehe ihēma'e pyrātāha uhem, aja akwa katu — aja riki.

⁴⁷ Pe, ngā ukwa ym ha rupi asa oho ym ta, aja kūjā ukwa. A'erehe Jesu rake oho. Ryrýi riki. Jesu rake wapyk oho. Pe, ngā pyter pe upa pandu. Ma'erehe Jesu ke pyhyk my, ame'ē rehe har upa pandu. Pahar katu oho jupe, ame'ē rehe har pandu tī. ⁴⁸ Pe, Jesu pandu ipe:

—Ēi, kūjā! Upa ma'e ahyha ke amukatu, ame'ē rehe nde erejuru jar katu, a'erehe nde katu apo 'y. Ejywyr katu eho — aja kūjā pe.

Jái rajyr ke Jesu mukwera katu
(Matéu 9.23-26; Mak 5.35-43)

⁴⁹ Pe, pandu ixo rahā, kapitā rok ngi amō pandu uwyr; Jái rok ngi. Kuja Jái pe pandu: —Nde rajyr manō ramō te. Mā peja mu'eha jywyr oho. Nde rajyr manō tái — aja sawa'e ta pandu. (“Mu'eha” aja pandu rahā: “Jesu ke” aja a'eta ukwa.)

⁵⁰ Sawa'e ta panduha rehe Jesu hendu rahā, Jái pe pandu:

—Anī. Nde py'ahu te'e. Ihē rehe nde erejuru jar katu, aja rahā jō katu ta tiki. Pe, nde rajyr katu ta tī — aja Jesu ipe.

⁵¹ Pe, hok pe uhyk rahā, heta ame'ē ta pe pandu:

—Se pepyta. Soroka pe pepyta — aja Jesu.

Kuja jō inamō hok pe ixo oho. Ko Petu. Juā amō tī. Tian amō tī. Ipái amō tī. Imāi amō tī. Ame'ē ta jō. Heta ame'ē ta soroka pe pyta. ⁵² Kūjātāi manō, a'erehe a'ep pe har ta jixi'u hū. Ahem ehe ixo tī. Pe, Jesu pandu:

—Pejixi'u ym. Kūjātāi manō ym. Ukwer te'e oup — aja ngā pe.

⁵³ —Héi! Héi! Mā! Ukwa ym a'e — aja upa a'ep har ta puka puka hū ehe.

Kūjātāi manō te, aja a'eta ukwa. A'erehe puka puka hū ehe. ⁵⁴ Kapy pe ixo rahā, ipo ke Jesu pyhyk. Pe, pandu:

—Kūjātāi! Epu'am! — aja Jesu.

⁵⁵ Pe, pahar kwera katu. Pu'am tī. Pe, imāi pe Jesu pandu:

—Ma'e ke eme'ē ipe. U'u ta — aja.

(Ma'e u'u rahā, ixeuwe katu a'e aja ukwa katu, a'erehe aja Jesu pandu.) ⁵⁶ Ipái ta pandu:

—Mā! Mā katu tiki! — aja.

Jesu pandu:

—Myja kwera katu my, ame'ē rehe har amō ta pe pepandu ym te — aja ipái ta pe.

Petu ta pe aja tī. “Pepandu ym” aja pandu tī.

9

Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mondo
(Matéu 10.5-15; Mak 6.7-13)

¹ Pe, awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar. Pandu:

—Ihē je'ēha rupi amō ta py'a ngi ājā ta ke pemuhem pemondo. Ihēma'e pyrātāha namō aja tī. Pemuhem pemondo tī. Ihē je'ēha rupi ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu tī. Ihēma'e pyrātāha namō aja tī. Pemukatu tī — aja Jesu pandu.

² Pe, ame'ē ta ke mondo rahā, kuja pandu tī:

—Kuja pepandu pandu peho: “Ixoty ipy'a ke amō muruwak rahā, Tupā pandu ta ipe: ‘Ihēma'e nde’ aja. A'erehe mā peja pehē py'a

ke ixoty pemuruwak” aja ngā pe pepandu peho. Ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu tī.

³ Peho rahā, pehēma'e ke peraho ym te. Pehē mi'u ke peraho ym. Tamatarer ke peraho ym tī. Mokōi kamixa ke peraho ym tī. Pehē kupe pe ma'e rryu peraho ym tī. Myra te'e pehē po pe peraho ym tī. Myra rehe te'e wata ame'ē ke. ⁴ Amō ta rok pe pehyk, pe, pehē pe ijar pandu: “Ko nde erejur katu. Ihē rok pe epyta katu” aja. A'ep pepyta katu we rī. Ame'ē ok ta pe pexo rahā, ame'ē rok pe jō peker. Ame'ē rok pe jō ma'e ke pe'u tī. (Aja rahā, ijar pandu py ame'ē ke parahy ym ta.)

⁵ —Pehē ke amō ta putar ym rahā, ame'ē ok ta ngi pehem peho. “Ko nde erejur katu. Se epyta katu” aja pandu ym te awa. Aja rahā, pehem peho. Peho rahā, pehē py ngi wykyu'i pejuhyk pembor. Ame'ē ke a'ep pe har ta usak rahā, a'ep pe har ta ke Tupā putar ym tī, aja pemujekwa ta ngā pe tī — aja Jesu pandu.

⁶ Upa Jesu pandu rahā, jumu'eha ta oho. Amō amō ok ta rupi ohoho. Myrandu katu ke pandu pandu oho. Oho ixo rahā, ahy ixo ame'ē ta ke a'eta mukatu.

Eroma'e ukwaha

(Matéu 14.1-12; Mak 6.14-29)

⁷ Ero kapitā ke a'e. Ngariréi ywy pe har tama'e kapitā ke. Pe, upa Jesu ma'ema'e ame'ē rehe har hendu. Amō ta pandu:

—Jesu riki Juā mujahukiha ke. Juā ke Tupā mukwera katu muhem tī — aja Jesu rehe har pandu naī.

A'erehe ame'ē hendu rahā, Ero ka'u te'e.

⁸ Amō ta pandu:

—Anī. Jesu riki Eri. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke jywyr uwyr a'e tī — aja Jesu rehe har pandu naī tī.

Amō ta pandu:

—Anī. Ymanihar te Tupā je'ēha pandu ame'ē ke kwera katu uhem tī — aja Jesu rehe har pandu naī tī.

⁹ Pe, Ero pandu:

—Anī. Amukwehe amō pe apandu: “Juā ākā emondok eho ingi” aja. (Juā manō te, aja akwa katu. A'erehe Jesu riki Juā ym, aja akwa katu.) Pe, awa peme'ē my? Māte hū ehe har ihē ahendu — aja.

Pe, Jesu rehe Ero usak tar katu tipe. Ukwa tar katu ehe har.

5.000 hetaha ta pe ngā mi'u ke Jesu me'ē

(Matéu 14.13-21; Mak 6.30-44; Juā 6.1-14)

¹⁰ Pe, Jesu mondo ame'ē ta jywyr uwyr ixoty. Upa katu te ma'ema'eha ke pandu ipe. Pe, ame'ē ta namō jō Jesu oho. Mesāi ok ta pe oho. ¹¹ Pe, ame'ē ke hetaha ta ukwa rahā, haikwer rupi ngā oho tī. Uhyk rahā, Jesu pandu:

—Ko pejur katu — aja hetaha ta pe.

Tupā rehe har kuja pandu: “Apo amō koty Tupā mujekwa. Pyahu ame'ē ke. Kuja. Ixoty ipy'a ke amō muruwak, ame'ē ke a'e putar katu. Ixoty ipy'a muruwak rahā: 'Thēma'e ke a'e' aja a'e pandu” aja Jesu pandu pandu ngā pe. Ahy ixo ame'ē ta ke mukatu tī.

¹² Pe, warahy ka'aruk koty rahā, awa py mokōi jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Pandu ipe:

—Ko awa nixōi te ame'ē pe jaxo. Ngā mi'u nixōi te se. A'erehe hetaha ta ke emujywy emondo. Paite ok ta rupi ngā oho ta. Ame'ē rupi imi'u ngā jo'ok ta. Ūkweriha renda a'ep ihī tī. Amō awa renda rupi aja tī — aja Jesu pe.

¹³ Jesu pandu:

—Anī. Ame'ē ke pehē atu peme'ē me'ē ngā pe — aja jumu'eha ta pe.

A'eta pandu:

—Pira ka'ē mokōi jō kohī. Mbeju, awa po wajar petēihar upa jō kohī tī. Ame'ē uhyk ym ta ngā pe. Amō heta te hū jajo'ok ym rahā, uhyk ym ta ngā pe. Ngā heta te hū kote'e ixo — aja Jesu pe.

¹⁴ Kuja, 5.000 sawa'e ta a'ep ixo nahā my. Sawa'e ta jō manga rahā, aja hetaha ta ixo nahā my. Pe, Jesu pandu:

—Amō koty koty ngā ke pemujy'ar. Ko 50 hetaha nahā. Se amō 50 nahā. Paite amō 50 nahā. Aja pame katu te. “Pewapyk” aja pepandu ngā pe — aja jumu'eha ta pe.

¹⁵ Pe, aja jumu'eha ta mujy'ar. Upa ngā pe pandu:

—Pewapyk — aja riki.

Pe, wapyk. Se 50 hetaha. Se amō 50. Paite amō 50. Aja pame katu te. ¹⁶ Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Pira ka'ē amō. Ywa rehe ma'ā. Pe, pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu — aja Tupā pe.

Pe, mbeju mopok. Ame'ē ke jumu'eha ta pe me'ē. Pira ka'ē mupen tī. Ame'ē ke me'ē tī. Pandu:

—Ngā pe peme'ē me'ē peraho — aja Jesu.

¹⁷ Upa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. Pyta we ame'ē ke jumu'eha ta matyr matyr. Wasākā pe matyr. Kuja, awa py mokōi wasākā muryhem.

Jesu rehe har Petu pandu

(Matéu 16.13-19; Mak 8.27-29)

¹⁸ Pe, amō rahā, Tupā namō jeje Jesu pandu u'am. Jumu'eha ta uhyk uwyr ehe. Jesu pandu:

—Ihē rehe har ngā pandu rahā, myja pandu my? — aja jumu'eha ta pe.

¹⁹ Ame'ē ta pandu:

—Kuja amō ta: “Juā mujahukiha nde” aja je. Amō ta: “Eri nde. Ymanihar Tupā je'ēha pandu me'ē ke” aja je tī. Amō ta: “Amō

ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke kwera katu uhem. Ame'ē ke nde” aja je tī — aja Jesu pe.

²⁰ A'e pandu:

—Pehērahā! Myja ihē rehe har pekwa my? — aja jumu'eha ta pe.

Petu pandu:

—Nde riki Kirisutu! Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde — aja Jesu pe.

Manōha rehe har Jesu pandu

(Matéu 16.20-23; Mak 8.30-33)

²¹ Pe, Jesu pandu:

—Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē. Ame'ē rehe har amō ta pe pepandu ym te — aja jumu'eha ta pe.

²² A'e pandu tī:

—Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ko apandu pehē pe. Ihē ke amō ta mahy hū ta. Jundéu awa tamūi ta putar ym te ihē ke tī. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū aja tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Ihē ke putar ym te tī. Ihē ke amō ta jukwa ta. Pe, mokōi aker rahā, ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu kotyhar ta ke

(Matéu 16.24-28; Mak 8.34-9.1)

²³ Upa ngā pe Jesu pandu:

—Ihē namō amō ixo tar katu rahā, ima'e putariha ke hijar ta me'ē te'e. Pe, Tupā putar ame'ē ke ma'ema'e ta me'ē te'e. Wera rahā pame katu te ima'e putariha ke mukanim ta me'ē te'e tī. Pe, ihē namō tapijar te'e we oho ta me'ē te'e. ²⁴ Amō manō tar ym. A'erehe a'e pandu nai: “Anī. Jesu rehe ajuruwar ym ihē” aja. Aja rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Ihē rehe amō jurujar katu, a'erehe a'e ke amō ta jukwa. Aja rahā, Tupā namō aja te'e ta a'e ixo. ²⁵ Kome'ē wyw keruhū pe ma'e katu ame'ē ke heta te hū ihī. Upa ame'ē ke amō pyhyk. Matyr hū tī. Pe, manō rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Aja rahā, marā ka ym katuha.

²⁶ —Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ngi amō huxī rahā, ihē ruxī ta ingi tī. Ihē amu'e ame'ē ke ngi amō huxī rahā, ame'ē sawa'e ngi ihē ruxī ta tī. Ihē ajywyw rahā, ihē ruxī ta ingi. Katu te ha namō ihē ajywyw ta. Papama'e katu te ha namō ajywyw ta tī. Ima'e je'ēha rahoha tama'e katu te ha namō ajywyw ta tī. Arahā ihē ngi huxī ame'ē ta ngi ihē ruxī ta tī. ²⁷ Pesarahā! Apandu pehē pe! Ihē riki kapitā keruhū te. Ame'ē ke pehē ngi har amō ta usak ta. Ixuwe katu ixo rahā, usak ta, manō ym we ta rī — aja ngā pe Jesu pandu.

Moise namō Jesu pandu. Eri namō pandu tī.

(Matéu 17.1-13; Mak 9.2-8)

²⁸ Upa ame'ē ke Jesu pandu rahā, kuja a'e ukwer nahā my, awa po wajar mokōi. Pe,

ywy'ã keruhũ pe oho. Petu ke raho. Juã amõ tĩ. Tian amõ tĩ. Tupã namõ pandu oho. ²⁹ Pe, Tupã namõ pandu u'am rahã, huwa ke amõ koty uwak oho. Ima'e mundeha ke ituwyr te hũ. ³⁰⁻³¹ Pahar ywa pe har weraha namõ mokõi sawa'e ta uhem. (Wera te hũ rahã, Tupã pete'e ixo aja mujekwa katu.) Ko ymanihar te Moise ke uhem. Ymanihar te Eri amõ tĩ. Jesu namõ a'eta pandu pandu u'am. Kuja a'eta pandu inamõ:

—Jerusarẽ ok ta pe nde eremanõ ta. Aja Tupã putar ame'ẽ ke nde erema'e ta — aja Jesu pe.

³² Petu ta riki ukwer katu te. Pe, upak rahã, Jesuma'e katu te ha rehe a'eta usak. Mokõi sawa'e ta inamõ pu'am u'am, ame'ẽ ke rehe a'eta usak tĩ. ³³ Pe, mokõi sawa'e ta oho ixo ingi rahã, Jesu pe Petu pandu:

—Sawa'e! Ko jande johu jaxo, a'erehe katu tiki. Pehẽ mahapyr pe mahapyr xipa ke jamujã ta. Ko nde pe amõ. Moise pe amõ tĩ. Eri pe amõ tĩ. (Aja rahã, amõ we pepyta we ta my) — aja Petu Jesu pe.

Ukwa ym ma'e panduha ke, a'erehe aja Petu pandu.

³⁴ Pe, Petu pandu u'am rahã, ywa takãxiha uhky a'eta rehe. Takãxiha rysãha uhky a'eta rehe. Pe, ywa takãxiha pe mokõi sawa'e ta ixo oho rahã, Petu ta kyje. Usak ame'ẽ ke ngi kyje. ³⁵ Pe, ywa takãxiha ngi panduha uwyr. Kuja:

—Ko riki ihẽ ra'yr. Katu asak ame'ẽ ke a'e. Ihẽma'e ke a'e. A'e pandu ame'ẽ ke rehe pehendu katu — aja.

³⁶ Panduha putu'u rahã, jeje Jesu ixo. Upa usak ame'ẽ ke amõ ta pe Petu ta pandu ym te. Arahã pandu ym te rĩ.

Kurumĩ py'a rehe ãjã ihĩ
(*Matéu 17.14-18; Mak 9.14-29*)

³⁷ Ame'ẽ ku'ẽ rahã, ywy'ã keruhũ ngi Jesu ta wyjy oho. Wyjy uwyr ixo rahã, heta ngã uhky ixoty. ³⁸ Heta ame'ẽ ta ngi har amõ sawa'e pukái Jesu pe:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Apandu nde pe. Ihẽ ra'yr rehe esarahã! Petẽhar ke a'e.

³⁹ Ipy'a rehe ãjã ihĩ rahã, pahar ahem ahem a'e. Mumanõ manõ a'e ke reko tĩ. Aja rahã, juru ke tyjúi hũ. A'e ke mahy hũ tĩ. Pe, he'õ te rahã, uhem oho ingi. ⁴⁰ Ne namõ jum'u'e ixo ame'ẽ ta pe ihẽ apandu hũ: “Ájã ke pemuhem pemondo ingi” aja riki. Anĩ. Marã ka ym muhemihã — aja Jesu pe.

⁴¹ A'e pandu:

—Mã! Apo pehẽ pexo ame'ẽ ta! Mã! Tupã pyrãtãha rehe pejurujar ym! Katu ym aja. Aja te'e pehẽ namõ ihẽ axo ym ta. Pejuru-jar ym ha namõ aja te'eha ihẽ py'ahu te'e ahendu. Anĩ. Aja ym ta — aja ngã pe.

Pe, sawa'e pe pandu:

—Nde ra'yr ihẽ pe erur — aja ipe.

⁴² Pe, kurumĩ uwyr ixo rahã, a'e ke ãjã ityk. Ywy rehe ityk. Pe, mumanõ manõ hũ. Ájã pe Jesu pandu:

—Ehem eho ingi — aja.

Pe, uhem oho. Aja mukatu, pe, ipái pe raho. ⁴³ Tupãma'e pyrãtãha rehe har ngã pandu:

—Mã! Katu tiki! Katu hũ — aja.

Manõha rehe har Jesu pandu tĩ
(*Matéu 17.22-23; Mak 9.30-32*)

Jesu ma'eha rehe har ngã pandu pandu ixo rĩ:

—Mã! Katu te me'ẽ a'e my! — aja.

Arahã jum'u'eha ta pe Jesu pandu:

⁴⁴ —Ko ihẽ apandu ame'ẽ ke pehẽ py'a pe pekwa pekwa pexo. Aja rahã, peharái ym ta. Awa ihẽ tĩ. Tupã je'ẽha rupi ajur. Pesarahã! Ihẽ rehe ihẽ ruwajan ta ke amõ muhyk ta werur — aja riki.

⁴⁵ Anĩ. Ame'ẽ panduha ke jum'u'eha ta ukwa ym. Mujekwa ym Jesu, a'erehe ukwa ym. Jum'u'eha ta kyje ingi, a'erehe ame'ẽ rehe har pandu ym we ipe tĩ.

Katu te ame'ẽ rehe har
(*Matéu 18.1-5; Mak 9.33-37; Siri 2.3-5; 1 Petu 3.4; 1 Petu 5.5*)

⁴⁶ Jum'u'eha ta je'ẽ je'ẽ hũ a'eta jupe u'am: —Jande ngi har awa riki katu te ame'ẽ ke my? — aja a'eta jupe.

⁴⁷ Ame'ẽ ta ukwa ukwa u'am ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, ta'yn ke pyhyk. Pe, hake mupu'am. ⁴⁸ Pandu:

—Kome'ẽ ta'yn ke hok pe mupyta katu. Ihẽ kotyhar ke, a'erehe pandu ipe: “Ko nde erejur katu. Ihẽ rok pe epyta katu” aja. Aja rahã, ihẽ ke hok pe mupyta katu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Ihẽ pe: “Ko nde erejur katu” aja pandu rahã, ihẽ pái pe: “Ko nde erejur katu” aja pandu tĩ, ame'ẽja saka tĩ. Ihẽ ke ihẽ pái muwyr ame'ẽ ke ihẽ. Pehẽ ngi har amõ kuja ukwa: “Katu ym ame'ẽ ke ihẽ” aja ukwa. Aja rahã, ame'ẽ ke katu te aja Tupã ukwa — aja jum'u'eha ta pe Jesu pandu.

Ehe katu ame'ẽ rehe har
(*Mak 9.38-40*)

⁴⁹ Juã pandu:

—Sawa'e! Paite amõ sawa'e rehe jasak. Ame'ẽ riki nde je'ẽha rupi ãjã ta ke muhem katu mondo, ngã py'a ngi. Jande namõ ixo ym a'e, a'erehe japandu ipe: “Anĩ. Mã peja ym. Jesu je'ẽha rupi ãjã ta ke emuhem ym emondo” aja sawa'e pe jande japandu — aja Jesu pe.

⁵⁰ Pe, Juã ta pe Jesu pandu:

—Anĩ. Aja ym pepandu ipe. Amõ riki pehẽ ruwajan aja ym rahã, pehẽ rehe katu ame'ẽ ke a'e — aja Juã ta pe.

Jesu ke amõ ok ta pe har ta putar ym

⁵¹ Ywa pe Jesu ke Tupã mujywyr ta, ame'ẽ angaha ke rehe uhky Tate rahã. Jesu pandu:

—Jerusarē ok ta pe ihē aho ta kŷ — aja.
 Pe, ixoty oho ixo. ⁵² Amō sawa'e ta ke mondo py. Pe, sawa'e ta oho. Samari ywy pe amō ok ta ihī. Ame'ē pe oho. (A'ep Jesu rehe ukweriha renda ke mukatu oho.)
⁵³ Anī. A'ep pe har ta putar ym. (Jesu riki jundēu awa ke, a'erehe putar ym.) Jerusarē ok ta jaxer aja a'ep pe har ta ukwaha naī. Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo, aja a'ep pe har ta ukwa, a'erehe putar ym tī. ⁵⁴ Ame'ē ke Tian ukwa rahā, Jesu pe pandu. Juā aja tī. Jumu'eha ta ke mokōi. Kuja pandu:

—Sawa'e! Ame'ē ok ta pe har ta ke tata mai ta ym. (Nde ke putar ym ame'ē ta ke a'eta.) Ywa ngi tata keruhū ke japandu ta. Aja nde ereputar my? — aja Jesu pe.

⁵⁵ Jesu uwak rahā, pandu a'eta pe:

—Anī. Peja ym! — aja Tian ta pe.

⁵⁶ Pe, amō ok ta pe Jesu ta oho.

Jesu namō amō ta oho ta tipe
(Matéu 8.18-22)

⁵⁷ Pe, a'eta oho ixo rahā, amō sawa'e pandu ipe:

—Nde ereho ame'ē pe ne namō ihē aho ta kŷ tī — aja Jesu pe.

⁵⁸ A'e pandu ipe:

—Hokwar rupi so'o ukwer. Haity pe ma'ewyra ta ukwer tī. Ihē anī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Ihē akeriha renda nixōi — aja ipe. (Aja rahā, inamō oho rahā, hok te nixōi ta, aja mujekwa katu. Sawa'e jetehtar te oho ta my, ame'ē ke Jesu manga, a'erehe aja pandu.)

⁵⁹ Amō sawa'e pe Jesu pandu:

—Ihē namō eho — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—Sa'e! Anī we rī. Ihē rok pe ajywyw we ta rī. Papa manō rahā, ihē riki ajytyw ta. Arahā jō ne namō ihē aho ta kŷ — aja Jesu pe.

⁶⁰ A'e pandu:

—Anī. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta manō aja saka ixo. Ame'ē ta riki manō te ame'ē ke jytyw ta. Ne anī. Ihē namō ejur apo 'y. "Tupā kotyhar ta aja pemuruwak" aja epandu eho apo 'y — aja sawa'e pe.

⁶¹ Amō sawa'e pandu:

—Sa'e! Ne namō ihē aho ta kŷ. Kuja py ta rī. Ihē rok pe aho we ta rī. Papa ta pe ihē apandu ta: "Ihē aho ta kŷ" aja ta. Upa rahā, ne namō ihē aho ta kŷ — aja Jesu pe.

⁶² A'e pandu ipe:

—Mandī'i'y ke purure pe amō jytyw rahā, hok pe purure mujywyw jywyw ym. Kupixa pe pyta. Aja Tupā rehe har amō pandu pandu oho rahā, hok pe jywyw jywyw oho rahā, katu ym tiki. (Jywyw jywyw rahā, ihē namō oho te ta, aja mujekwa ym. Katu ym aja) — aja Jesu pandu.

10

Kuja, 72 sawa'e hetaha ta ke Jesu mondo

¹ Ajame'ē ke amō heta sawa'e ta pe Jesu pandu: "Ihē koty pejur. Ihēma'e ta ke pehē pexo" aja riki. Jesu jandema'e sawa'e te. Kuja, 72 sawa'e ta ke jo'ok. Ame'ē ta ke jumokōi mokōi pame katu te mondo. Jesu oho ta ame'ē rupi ame'ē ta ke mondo py. Ok ta rupi mondo. Awa renda rupi mondo tī.
² Ame'ē ta pe pandu:

—Heta te hū ngā ixo. Ihē rehe har pandu oho ame'ē ta anī. Heta ym. A'erehe Tupā namō pepandu. "Sawa'e te! Ne je'ēha pandu oho ame'ē ta ke emondo. Heta emondo. Aja rahā, nde koty ngā py'a ke ame'ē ta muruwak ta" aja Tupā pe pepandu. ³ Peho apo 'y. Pesarahā! Arapuharan rehe jangwate usak rahā, marā ka ym arapuharan ujan oho ingi. Arapuharan ta aja saka pehē. Pehē ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta mahy tar katu tī. (Arapuharan ke jangwate pyhyk, ame'ēja saka.) A'erehe peta kŷ. ⁴ Te'e peho. Peho rahā, tamatarer ryrū peraho ym. Ma'e ryrū pehē kupe pe peraho ym tī. Mokōi pehē py rehe har peraho ym tī. Peho pexo rahā, i'i atu pehē rehe uhyk ame'ē ta namō pepyta ym. Pahar peasa peho. ⁵ Amō rok pe pehyk rahā, pepandu py: "Mā peja kome'ē rok pe har ta rehe Tupā usak katu" aja. ⁶⁻⁷ Pe, ok jar pandu: "Katu. Ko pejur katu! Se pepyta" aja rahā, Tupā usak katu ta ehe. Ame'ē rok pe jō pepyta katu. Pehē mi'u ke ok jar me'ē. Ame'ē ke pe'u katu. Parakyha pe ma'e ke ijar me'ē me'ē katu. Aja ihēma'e parakyha ke pehē, a'erehe pehē pe ijar werur ame'ē ke pe'u katu. Amō amō rok pe pehē mi'u pekekar ym peho.

—Anī. Ok jar putar ym rahā: "Katu. Ko pejur katu. Se pepyta" aja ym pandu rahā, peho ingi. Katuha pepandu ame'ē ke pehē rehe jywyw ta, ame'ēja saka. Pehē rehe Tupā usak katu ta.

⁸ —Amō ok ta pe peho, pe, a'ep pe har ta mupyta katu rahā, ma'e ke pehē pe ngā werur ame'ē ke pe'u katu. ⁹ A'ep ahy ixo ame'ē ta ke pemukatu. A'ep pe har ta pe pepandu tī: "Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak. Aja rahā, Tupā pandu ta: 'Ihē kotyhar ta ke pehē apo 'y' aja Tupā pandu" aja ngā pe pepandu.

¹⁰ —Pe, amō ok ta pe peho, pe, a'ep pe har ta pehē ke mupyta ym rahā, ok ta pyter pe peho. A'ep pepandu: ¹¹ "Pehē ok ta rupi jawata rahā, ywyku'i jande py rehe pyta rāi. Pesarahā! Ame'ē ke jajuyhyk apo. Aja rahā, kuja pehē py'a rupi pekwa katu pe'am. Tupā pandu: 'Ihē kotyhar ta aja pemuruwak apo' aja riki. Anī. A'e ke peputar ym" aja ok ta pe har ta pe pepandu.

¹² —Apandu pehē pe. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Tupā mupywara rahā, Sondo ok

ta pe har ta ke a'e mupyrara ta tī. (Ymanihar te jaxer ma'ema'e ame'ē ta ke a'eta, a'erehe mupyrara ta.) Pe, pehē ke mupyta ym apo. (Ame'ē ta Tupā muwyr ame'ē ke putar ym. Ihē riki Tupā muwyr ame'ē ke ihē.) A'erehe ame'ē ok ta pe har ta ke Sondo ok ta pe har ta 'ar koty te we Tupā mupyrara hū ta — aja 72 mondo ame'ē ta pe Jesu pandu.

Amō ok ta pe har ta Jesu rehe jurujar ym (Matéu 11.20-24)

¹³ A'e pandu tī:

—Korasī ok ta pe har ta! Mā! Māte hū pehē ke Tupā mupyrara ta tī. Mesái ok ta pe har ta! Pehē aja tī. Māte hū pehē ke Tupā mupyrara ta tī. Marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke heta hū pehē ruwa koty ihē ama'ema'e tipe. (Anī. Ihē rehe pejurujar ym.) Pehē ruwa koty ihē ama'ema'e ame'ē ke ymanihar Tir ok ta pe ihē ama'ema'e ta tipe rahā, a'ep pe har ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta tipe. Pan xuru aja me'ē ma'e munde'ha ke munde ta tipe. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe.) Aja Tupā koty ipy'a ke muruwak, aja mujekwa ta tipe tī. Tatimbuk ke iākā rehe ombor ta tipe tī. (Aja pyaiha ke mujekwa ta tipe tī.) Ymanihar Sinō ok ta pe har ta aja tī. (Pyaiha ke mujekwa ta tipe tī.) Ma'e ka'u te'eha ke hijar ta tipe tī. Tupā koty a'eta py'a ke muruwak aja mujekwa ta tipe tī.

¹⁴ —Ko ihē apandu. Ngā ke Tupā mupyrara rahā, Tir ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Sinō ok ta pe har ta aja tī. Ame'ē ok ta pe har ta 'ar koty te we Korasī ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta. Aja Mesái ok ta pe har ta ke a'e mupyrara ta tī. ¹⁵ Kapana'ū ok ta pe har ta! Kuja: "Jande anī. Katu te jande" aja pekwaha naī. Upa pehēma'e ok ta ke Tupā mukanim ta tī — aja Jesu pandu.

¹⁶ Jumu'eha ta pe pandu:

—Pehē rehe amō hendu katu rahā, ihē rehe hendu katu tī. Pehē ke amō putar ym rahā, ihē ke putar ym tī. Ihē ke amō putar ym rahā, ihē pái ke putar ym tī. Ihē ke ihē pái muwyr: A'e ke putar ym tī — aja Jesu pandu.

(Upa Jesu pandu rahā, kuja 72 sawa'e ta pandu oho. Tupā je'ēha ke pandu oho.)

Kuja, 72 sawa'e ta jywyr uwyr (Apokarip 21.27)

¹⁷ Ok ta rupi upa pandu oho rahā, kuja 72 sawa'e ta jywyr uwyr, Jesu rehe. Hury riki ame'ē ta. Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e! Pesarahā! Ājā ta riki jande rehe hendu katu tī! Nde je'ēha rupi japandu: "Ehem eho ngā py'a ngi" aja. Aja rahā, ājā ta uhem katu oho — aja Jesu pe.

¹⁸ A'e pandu:

—A'e tī! Satana rehe asak a'am rahā, pyrātāha kanim ingi. (Ājā ramūi a'e.) Ame'ē

ke rehe ihē asak. Ywa ngi Tupā weraha, aja pahar pyrātāha kanim ingi. A'erehe ājā ta ke pemuhem pemondo ngā py'a ngi. ¹⁹ Pesarahā! Ihēma'e pyrātāha ke pehē pe amondo, a'erehe mbói ta rehe pepyrū, pe, su'u rahā, ahy ym pehē pe. Jawajyr ta rehe aja tī. Pepyrū, pe, jupi rahā, ahy ym pehē pe tī. Satanama'e pyrātāha ke aja tī. (Ājā ramūi a'e.) Pehē ke mahy ym ta tī. Pehē ke mahy ym te ta ma'e ke. ²⁰ Ājā ta pehē rehe hendu katu. Ame'ē rehe pehē rury katu. Amō we tī. Tupā kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rer ke Tupā mapyk. Ima'e paper rehe mapyk. Ywa pe ame'ē ke ihē. A'erehe i'ar koty te we hū pehē rury katu te pexo — aja 72 sawa'e ta pe Jesu pandu.

Jesu hurya ke

(Matéu 11.25-27; Matéu 13.16-17)

²¹ Upa 72 sawa'e ta pe Jesu pandu rahā, Jesu rehe Tupā'ā ihī katu te. A'erehe hurya katu te a'e. Pe, Jesu pandu:

—Papa! Ywa pe har ta kapitā keruhū ke nde! Kome'ē ywy keruhū pe har ta kapitā keruhū ke nde tī. "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja nde pe apandu. "Akwa katu te ame'ē ke ihē" aja pandu ame'ē ta pe nema'e pyrātāha ke nde eremujekwa ym. "Ihē riki ajumu'e katu te ame'ē ke ihē" aja pandu ame'ē ta pe nde eremujekwa ym tī. Ta'yn ta aja ihēma'e jumu'eha ta. Upa katu te ukwa ym. Ame'ē ta pe nema'e pyrātā te ha ke nde eremujekwa katu. A'erehe apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja nde pe. Papa! Jetehar te ke. Nde ereputar, a'erehe aja nde eremujekwa katu — aja Tupā pe Jesu pandu.

²² Pe, ngā pe pandu:

—Upa katu te ma'e ke ihē pe ihē pái mujekwa katu. A'erehe upa katu te ihē akwa katu. Ihē rehe har ukwa ym awa. Ihē pái jō ukwa katu te ihē rehe har. Ihē pái rehe har ukwa ym awa. Ihē jō akwa katu te ehe har. Ta'yr ke ihē. Pe, amō ta pe ehe har ihē amujekwa tar katu, ame'ē ta jō ukwa katu te ehe har tī — aja Jesu pandu.

²³ Pe, jumu'eha ta jeje ixo rahā, hake Jesu oho. Pandu:

—Pehē rury katu ame'ē ta ke pehē! Ihē ama'ema'e ame'ē rehe pesak katu, a'erehe pehē rury katu pehē. ²⁴ Apandu pehē pe. Ihē ama'ema'e ame'ē ke rehe pehē atu pesak katu. Ame'ē rehe heta ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta usak tar katu tī. Marā ka ym usakiha. (Arahā se ihē nixói.) Heta ymanihar kapitā keruhū ta aja tī. Usak tar katu tī. Pehē riki ihē je'ēha rehe pehendu, ame'ē rehe ymanihar ta hendu tar katu tī. Marā ka ym henduha. (Arahā se ihē nixói tī.) Pehē anī. Pehendu, a'erehe pehē rury katu ame'ē ta ke pehē — aja Jesu pandu.

Samari ywy pe har sawa'e rehe har (Matéu 22.34-40; Mak 12.28-34)

²⁵ Pe, amō sawa'e uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha ke mu'e ame'ē ke a'e. Jesu ukwa katuha ke a'e manga tipe. Ame'ē ke mujawyr tar katu, a'erehe pandu:

—Sa'e! Ngā mu'eha nde. Myja ma'e ke ihē ama'e rahā, ihē ke Tupā muhā katu ta my — aja ipe.

²⁶ Jesu pandu ipe:

—Moise mupinim ame'ē ke rehe nde eresak. Ame'ē mujekwa katu. Myja nde erema'e rahā, nde ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē pehī. Myja nde erekwa my? — aja sawa'e pe.

²⁷ Sawa'e pandu:

—Kuja panduha ihī. Tupā riki jandema'e sawa'e te! Nde erepy'a katu te ehe.

Tupā rehe nde py'a nde eremoī moī ehe rahā, epy'a katu ehe.

Ehe har nde erekwa erekwa erexo rahā, epy'a katu ehe tī.

Upa nema'e pyrātāha namō ma'e ke nde erema'e rahā, epy'a katu ehe tī.

Upa nde erekwa katuha namō epy'a katu ehe tī.

Nde juehe nde erepy'a katu, aja ne namō ixo ame'ē rehe epy'a katu tī — aja Jesu pe pandu.

²⁸ A'e pandu:

—A'e tī. Aja ema'e eho. Aja rahā, nde ke Tupā muhā katu ta — aja sawa'e pe.

²⁹ Pe, sawa'e riki katu ame'ē ke a'e aja mujekwa tar katu, a'erehe Jesu pe pandu:

—Awa rehe ihē epy'a katu ta me'ē te'e my? — aja sawa'e.

³⁰ (Pe, amō rehe a'e ipy'a katu ta me'ē te'e, ame'ē rehe har Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe kuja sawa'e pe Jesu pandu:

—Jerusarē ok ta ngi amō sawa'e uhem oho. Jundéu awa ke a'e. Jeriko ok ta pe oho ixo. Arahā a'e ke ma'e mukanīha ta pyhyk. Upa ima'e ke ame'ē ta mukanim raho. Nupā hū tī. Tate jukwa. Pete'e tūi 'y.

³¹ —Arahā ame'ē pe rupi jundéu awa tama'e pa'i oho ixo tī. Sawa'e rehe usak rahā, asa oho. Xupe 'ar rupi asa oho.

³² A'engi amō sawa'e oho ixo tī. Pa'ima'e miasu ke a'e. Jundéu awa ke a'e tī. Sawa'e rehe usak rahā, ixoty usak oho. Pyrara usak tar ym ehe, a'erehe upa usak rahā, xupe 'ar rupi asa oho tī.

³³ —Pe, amō sawa'e ame'ē rupi oho ixo tī. Samari ywy pe har ke a'e. (Jundéu awa aja ym ame'ē ke a'e. Samari ywy pe har ta ke jundéu awa putar ym. A'erehe huwajan aja saka.) Sawa'e rehe uhyk oho tī. Usak ehe rahā, pyrara usak ehe. ³⁴ Hake oho. Pirokiha rape rehe puhā moī. Ame'ē ke pukek tī. Pe, ima'e hymba 'ar pe mondo, jumen 'ar pe. Aja amō ukweriha renda pe raho. A'ep usak katu we ehe rī. ³⁵ Ku'ē rahā, hyru ngi tamatarer ke muhem. Mokōi wera rahā, wetep paraky, ame'ē hepyha

jo'ok. Ame'ē ke ukweriha renda jar pe me'ē. Pandu ipe: “Ko riki tamatarer ihī. Kome'ē namō sawa'e rehe esak katu kī. Amō we sawa'e mukatuha rehe puhā nde erejo'ok rahā, ame'ē ke upa nde pe ihē amujywywr ta kī. Koropi aiywywr rahā, amujywywr ta nde pe, a'erehe sawa'e mukatuha rehe esak katu tī” aja ijar pe samari ywy pe har pandu — aja Jesu pandu.

³⁶ Ame'ē panduha upa rahā, sawa'e pe Jesu pandu:

—Apo myja nde erekwa my? Mahapyr sawa'e ta usak ehe, ma'e mukanīha ta nupā ame'ē ke rehe. Mahapyr sawa'e ta ngi har awa ipy'a katu ehe my? — aja Moise je'ēha mu'e ame'ē ke pe pandu.

³⁷ A'e pandu:

—Raho ame'ē ke pyrara usak ehe. (Samari ywy pe har ke.) A'e riki ipy'a katu te — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e tī. Eho tī. Aja nde tī. (Nde ruwajan aja ame'ē rehe epy'a katu kī) — aja sawa'e pe.

Mar rehe Jesu usak oho. Mari rehe usak oho tī.

³⁸ Pe, jumu'eha ta namō Jesu oho ixo rahā, amō ok ta pe uhyk oho. A'ep amō kūjā ixo. Her Mar. Hok pe Jesu ta ke mupyta katu.

³⁹ Ianam inamō ixo tī. Her Mari. Jesu py rake wapyk uī. A'ep Jesu mu'e ame'ē ke rehe hendu uī. ⁴⁰ Mar anī. Ma'e ke mupupur hū a'eta pe oho. A'erehe ipy'a ahy Tate. (Mari mupupur ym uwyr, a'erehe ipy'a ahy Tate ehe.) Pe, Jesu rake oho rahā, pandu ipe:

—Sawa'e! Ihē namō ihē anam mupupur ym. Ihē jō riki ma'e ke amupupur axo. Aja katu nde pe my? Epandu ipe: “Inamō ma'e emupupur eho” aja Mari pe — aja Mar pandu.

⁴¹ Pe, Jesu pandu ipe:

—Mar! Heta ame'ē ta rehe nde eremupupur ym. Nde py'a ahy Tate tī.

⁴² Peteihar ma'e ke jō nde eremupupur rahā, katu tiki. (Ma'e ke ja'u ame'ē ke upa harái ta ngā.) Mari anī. Ihē je'ēha rehe hendu tar katu uī. Ame'ē je'ēha ke Mari harái ym ta. Ame'ē ke katu te ame'ē ke — aja Mar pe Jesu pandu.

11

Tupā namō amō pandu pandu katu ame'ē rehe har

(*Matéu 6.9-15; Matéu 7.7-11; Mak 11.24; Ruk 18.1; 1 Tesaron 5.17*)

¹ Amō renda pe Tupā namō Jesu pandu pandu u'am. Upa pandu rahā, jumu'eha ta ngi har peteī pandu ipe:

—Sawa'e! Myja Tupā namō japandu ta my? Ame'ē ke jande ke emu'erahā! Ima'e

jumu'eha ta ke Juã mujahukiha mu'e, aja jande ke emu'e tĩ — aja Jesu pe.

²Pe, a'e pandu:

—Kuja Tupã namõ pepandu:

"Jande pái keruhũ! Nde rehe har amõ hendu rahã, mã peja pandu: 'Mã katu te' aja.

Nema'e jete har te ke rehe upa katu te awa ta hendu katu, ame'ẽ angaha ke rehe ihẽ aharõ hũ axo.

³Jande mi'u wera rahã pame katu te emuwyr.

⁴Ma'e ka'u te'eha ke jande pe amõ ta ma'e rahã, ame'ẽ ta rehe jande py'a jamu-jywy.

Aja jande rehe nde tĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Ame'ẽ rehe japyai.

Aja rahã, jande rehe nde py'a emujywy katu tĩ.

Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahã, ame'ẽ ke jande py'a ngi emukanim. (Aja rahã, jama'e ym ta)" aja pepandu ipe — aja Jesu mu'e.

⁵Pe, jumu'eha ta ke mu'e tĩ. (Tapijar te'e we Tupã namõ pandu pandu ta me'ẽ te'e, aja mu'e.) A'erehe kuja pandu:

—Pesarahã! Pehẽ ngi har peteĩ riki ehe katu ame'ẽ rok pe oho. Pytun pyter pe oho. Pandu ipe: "Sa'e! Ne mi'u ihẽ pe emuwyr te'e rĩ. ⁶Ihẽ rehe katu ame'ẽ ke uhyk ramõ te uwy. Paite ngi uhyk uwy. Myahy hũ a'e. Nixói te ihẽma'e ke apo. Ma'e ke ym ihẽ ame'ẽ ipe" aja ipe. ⁷Pesarahã! Kuja a'e pandu nahã my. Kapy ngi je'eha ke ehe katu ame'ẽ pe pandu: "Apo anĩ ta. Hukwen ke jykynda u'am. Ihẽ aninoaju. Ta'y n ta aja tĩ. Marã ka ym apu'amiha. Marã ka ym nde pe ihẽ mi'u ihẽ ame'ẽha rĩ" aja pandu my.

⁸Anĩ. Pesarahã! Aja ym ta. Aja pandu ym. Ihẽ apandu pehẽ pe. Ehe katu ame'ẽ ke a'e, a'erehe pahar pu'am ta my? Anĩ. A'e riki i'i pandu pandu hũ u'am. Huxĩ ym panduha. A'erehe pu'am ta. Upa pandu ame'ẽ ke me'ẽ ta ipe.

⁹—A'erehe ihẽ apandu pehẽ pe. Aja Tupã tĩ. Ma'e ke Tupã namõ pepandu. Pe, ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe. (Tupã namõ pepandu rahã, aja tĩ.) Pekekar, ame'ẽja saka tĩ. Pe, Tupã muwyr rahã, pemahem, ame'ẽja saka. (Amõ rok pe pexe tar katu rahã,) pehẽ po penupã nupã. Pe, hukwen ke ijar pirar. (Tupã namõ pepandu pandu rahã, ame'ẽja saka.) Pehẽ po penupã nupã, ame'ẽja saka. Inamõ pepandu pandu rahã, pe, hukwen pirar ame'ẽja saka tĩ. (Pirar rahã, pepandu ame'ẽ ke a'e muwyr ta pehẽ pe tĩ.) ¹⁰Upa inamõ pandu ame'ẽ ta pe a'e muwyr ta kũ. Amõ kekar rahã, mahem ta kũ. Ipo nupã nupã rahã, hukwen ke a'e pirar ta kũ. Aja riki.

¹¹—Pesarahã! Pehẽ namõ ipái ta ixo. Pe, ta'yr pandu: "Papa! Pira ka'ẽ ihẽ a'u ta"

aja. Aja rahã, mbói ke ipái me'ẽ ipe my? Anĩ. Aja ym. Pira ka'ẽ me'ẽ ta ipe. ¹²Pe, ta'yr pandu: "Papa! Sapukái pi'a ihẽ a'u ta" aja. Aja rahã, jawajyr ipái me'ẽ ipe my? Anĩ. Aja ym. Sapukái pi'a me'ẽ ta ipe tĩ. ¹³Awa ta te'e pehẽ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'ẽ ta ke pehẽ. Pehẽ ra'yr ta pe ma'e katu ame'ẽ ke peme'ẽ me'ẽ katu. Aja rahã, pehẽ 'ar koty te we ma'e katu ame'ẽ ke jande pái keruhũ me'ẽ me'ẽ ta pehẽ pe. Ywa pe ixo ame'ẽ ke a'e. "Jande py'a rehe Ne'ã emuwyr" aja pandu ame'ẽ ta pe I'ã ke a'e muwyr katu ta — aja Jesu mu'e jumu'eha ta pe. (Aja tapijar te'e we Tupã namõ pandu pandu ta me'ẽ te'e, aja Jesu mu'e.)

"Mesembu" Satana rehe har (Ãjã ramũ a'e)

(Matéu 12.22-30; Mak 3.20-27)

¹⁴Amõ sawa'e ke ãjã muje'engai te'e. Ame'ẽ ãjã ke Jesu muhem mondo ingi. ãjã uhem oho ingi rahã, sawa'e ma'e ke pandu pandu katu tĩ. Amõ ta pandu:

—Mã! Katu tiki! — aja hetaha ta pandu.

¹⁵Amõ ta anĩ. Jesu rehe har kuja pandu: —Mesembu tiki. Ame'ẽ riki ãjã tama'e kapitam. Ame'ẽ riki pyrãtãha muwyr ipe, Jesu pe, a'erehe ãjã ke a'e muhem katu mondo — aja a'eta pandu naĩ.

¹⁶Jesuma'e pyrãtãha ke amõ ta manga tar katu. A'erehe ame'ẽ ta pandu ipe:

—Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke ema'e apo. Aja rahã, ima'e pyrãtãha ke Tupã muwyr nde pe, aja jakwa ta. Aja rahã, nde ke a'e riki muwyr, aja jakwa ta tĩ — aja Jesu pe.

¹⁷Anĩ. Ame'ẽ ta ma'e ke ipy'a pe ukwa ukwa u'am ame'ẽ ke Jesu ukwa, a'erehe pandu:

—Anĩ ta. Pesarahã! Ywy pe har ta amõ koty koty henda pe jy'ar. Aja jumai mai ixo ngã juehe rahã, pahar ngã jumumba ta ngã juehe. (A'erehe jumai mai ym ta ngã juehe.) Ok wyr pe har ta aja tĩ. Amõ koty koty jy'ar, pe, jumai mai ixo a'eta juehe rahã, pahar jumumba ta a'eta juehe tĩ. (A'erehe jumai mai ym ta a'eta juehe.) ¹⁸Aja Satana kotyhar ta amõ koty koty jy'ar, pe, jumai mai ixo ngã juehe rahã, marã ka ym ãjã ta ixoha. Jumumba ta ngã juehe tĩ. Satanama'e pyrãtãha namõ ãjã ke ihẽ amuhem amondo, aja pepandu rahã, ãjã ta riki jumumba ta ngã juehe, aja pepandu. Anĩ. Aja ym.

¹⁹—Pesarahã! ãjã ke ihẽ amuhem amondo. Pehẽ kotyhar ta aja tĩ. ãjã ta ke muhem mondo tĩ. Awama'e pyrãtãha namõ a'eta muhem mondo my? Satanama'e pyrãtãha namõ muhem mondo my? Anĩ. Aja ym. Aja rahã, ihẽ aja tĩ. Satanama'e pyrãtãha namõ aja ym tĩ. A'erehe pehẽ je'eha pejawy te'e aja pehẽ kotyhar ta riki

mujekwa pehē pe. ²⁰ Jete har te ke. Amō koty riki. Kuja. Tupāma'e pyrātāha namō ājā ta ke ihē amuhem amondo. Aja rahā, ihē riki kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē, aja pekwa katu ta me'ē te'e. Peharō katu pexo ame'ē ke.

²¹ —Sawa'e pyrātā hū ame'ē ke hok rehe usak katu rahā, parā te'e ta ima'e ke rehe ngā. Upa moī katu, kyse puku, itatakwar, hapar. Aja hok rehe usak katu. ²² Pe, i'ar koty te we sawa'e pyrātā ame'ē ke jumai uwyr ehe. Pe, upa muputu'u rahā, amō riki ijar moī katu ame'ē ke upa katu te raho, kyse puku, itatakwar, hapar. Ame'ē pe huwajan ke ijar muputu'u ta, aja ukwaha naī. Anī. Ame'ē ke i'ar koty te we pyrātā ame'ē ke upa raho. Pe, upa ma'e ke raho ame'ē ke amō ta pe me'ē me'ē. Inamō ixo ame'ē ta pe me'ē me'ē. (Aja ihē tī. Sawa'e pyrātā hū ame'ē ke Satana aja saka. Ihē riki i'ar koty te we pyrātā te hū ame'ē ke ihē. A'erehe a'e ke ihē amuputu'u katu. A'erehe ājā ta ke ngā py'a ngi ihē amuhem katu amondo.)

²³ —Ihē kotyhar aja awa ixo ym rahā, ihē namō jumai ame'ē ke a'e. Tupā koty ihē namō ngā ke amō muj'y'ar ym rahā, amō koty muhāi mondo ame'ē ke a'e tī. Tupā ruwajan koty muj'y'ar mondo a'e — aja Jesu pandu.

Sawa'e py'a rehe ājā jywyr oho
(Matéu 12.43-45)

²⁴ A'e pandu tī:

—Sawa'e py'a ngi ājā uhem oho rahā, awa nixói te ame'ē rupi wata wata ixo. Putu'uha renda ke kekar ixo. Mahem ym. A'erehe jupandu jupe: "Sawa'e py'a ngi ihē ahem ajur, ame'ē pe ajywyr ta aho. Ihē rok aja ihē pe" aja jupandu. ²⁵ Pe, jywyr oho. Pe, uhky oho rahā, hok pe nixói awa. Upa peir katu amō. Upa mukatu. Aja awa py'a ke. ²⁶ Ame'ē rehe usak rahā, amō ājā ta a'e oho piam. Awa po wajar mokōi hetaha a'e muhyk. Ame'ē ta riki i'ar koty te we jaxer ai ame'ē ke. Pe, muhyk rahā, sawa'e py'a rehe a'eta ixo oho. A'erehe ame'ē sawa'e mâte jaxer ame'ē ke apo. Ājā petei ixo rahā, katu ym. Apo heta ihī, a'erehe i'ar koty te we jaxeriha — aja Jesu pandu.

(Aja awa tī. Jeje ixoha jumukatu aja ixo tar katu. Anī. Tupā rehe jurujar ym. Nixói ma'e, ame'ēja saka. A'erehe i'atu we rahā, ymanihar aja jywyr tī. Pe, jywyr rahā, i'ar koty te we jaxeriha.)

Hury te me'ē ke

²⁷ Pe, ame'ē pandu rahā, amō heta ame'ē ta pyter ngi kūjā pandu:

—Nde ke ipusu ngi muhem, ame'ē ke mā hury katu a'e. Ne māi ke. Nde ta'yn rahā, nde pe kamby me'ē, ame'ē māi mā hury katu — aja Jesu pe pandu.

²⁸ Pe, a'e pandu:

—A'e tī. Amō we tī. Tupā je'ēha rehe hendu. Pe, panduha aja ma'ema'e ame'ē riki i'ar koty te we hury katu ame'ē ke a'e — aja Jesu pandu.

Jesuma'e pyrātāha ke amō ta usak tar katu

(Matéu 12.38-42)

²⁹ Ngā hetaha juramā jy'ar ehe rahā, Jesu pandu:

—Mā pehē katu ym riki. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e, ame'ē ke rehe pesak tar katu. Aja rahā, Tupā riki ihē ke muwyr, aja pekwa ta aja pepandu tīpe. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke amujesak ym ta pehē pe. Kuja jō amujekwa ta. Pira keruhū pusu pe mokōi Jon ukwer. Pe, jywyr. (Manō ym.) Aja ihē rehe har amujekwa ta pehē pe tī. ³⁰ Yman te Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Jon. Pira keruhū pusu ngi Jon uhem rahā, nini ok ta pe har ta usak ehe rahā, a'e ke Tupā muwyr, aja ukwa katu. Aja ihē tī. Manōha ngi ihē akwera katu ahem rahā, ihē ke Tupā muwyr, aja pehē pekwa katu ta tī. Aja jō pehē pe amujekwa ta. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

³¹ —Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā amō kūjā pu'am ta. Kapitā keruhū kūjā ke a'e. Pepsaite ngi Saromā mu'e ame'ē ke rehe hendu uwyr kwe. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, ame'ē kūjā pandu ta: "Jesu je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym pehē" aja apo pehē pexo ame'ē ta pe pandu ta. Pepsaite ngi kūjā uwyr. (Amō wata oho rahā, heta ukwer.) Warahy jurukwā koty ngi uwyr, iapyr koty ngi. Ukwā katuha namō ma'e ke Saromā mu'e ame'ē ke rehe kūjā hendu uwyr. Pesarahā! Ko ihē axo. Saromā 'ar koty te we ihē akwa katuha. Anī. Pehendu ym ihē je'ēha rehe. (A'erehe ymanihar ta 'ar koty te we pehē ke Tupā mupyrara ta.)

³² —Yman rahā, ngā ke Tupā mupyrara ta. Arahā Nini ok ta pe har ta pu'am ta. Jon pandu ame'ē ke rehe ame'ē ta hendu katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Tupā koty ipy'a muruwak mondo. A'erehe yman rahā, Tupā mupyrara rahā, kuja pandu ta: "Jesu je'ēha rehe pehendu ym. Katu ym pehē" aja pehē pe pandu ta. Jon pandu ame'ē ke rehe Nini ok ta pe har ta hendu. Pesarahā! Ko ihē axo. Jon 'ar koty te we ihē katuha ke. Anī. Ihē je'ēha rehe pehendu ym. (A'erehe ymanihar ta 'ar koty te we pehē ke Tupā mupyrara ta) — aja Jesu pandu.

Amō ma'e weraha ke

(Matéu 5.15; Matéu 6.22-23)

³³ A'e pandu tī:

—Araparin ke amō muwera rahā, mukanim ym awa. Pander pe jupyk ym tī. Anī. Ywate henda 'ar pe moī. Pe, hok

pe ixé uwyr ame'ë ta usak katu ma'e. Aja ihê amu'e ame'ë ke amukanim ym. Anî. Amujekwa katu ngâ pe. ³⁴ Awa reha riki ma'e muweraha aja saka. (Aja rahâ, Tupâ rehe har ukwa, a'erehe ixoha katu aja ixo katu.) Pehê reha katu rahâ, pehê rete rupi wera katu, ame'ëja saka. (Aja rahâ, Tupâ putar aja pexoha katu, aja pexo katu ta.) Nde reha katu ym rahâ, weraha nixói, ame'ëja saka. (Aja rahâ, Tupâ putar, aja ym pexo.) ³⁵ A'erehe apandu katu pehê pe. Pehê reha katu aja pexo. (Aja rahâ, pexo ai te'e aja ym pexo.) ³⁶ Aja rahâ, pehê rete rupi wera katu rahâ, pytuniha nixói te rahâ, upa katu te wera hû, ame'ëja saka. Nde rehe ma'e muwera, ame'ëja saka. (Aja rahâ, aja te'eha Tupâ putar aja pexoha katu aja pexo katu te ta) — aja Jesu pandu.

Parise kotyhar ta rehe har Jesu pandu hû (Matéu 23.1-36; Mak 12.38-40)

³⁷ Iha Jesu pandu rahâ, parise pandu ipe: —Ihê rok pe ma'e ke ja'u jaho rî — aja Jesu pe.

Pe, hok pe ixé oho. Pe, ma'e ngâ u'uha renda pe wapyk oho. ³⁸ Pe, jundéu awa ramûi ta ukwaha aja ipo ke kutuk hû ym ha namô ma'e ke Jesu u'u uî. Ame'ë ke parise usak rahâ, ipy'a pe ukwa ukwa uî:

—Mâ! Jundéu awa ramûi ta ukwaha aja ipo ke kutuk ym a'e. Katu ym, aja akwa — aja parise jupe.

³⁹ Ame'ë ke Jesu ukwa, a'erehe pandu ipe:

—Pehê parise ta! Pehê riki paratuxî aja saka. Y amô u'uha aja tî. Paratuxî soroka ke jô pekutuk katu. Typyha ke anî. Aja pehê pirer ke pekutuk katu. Pehê py'a anî. Juhyk aja ym pexo. Pehê py'a pe upa ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa pexo. Amô ta ke pemahy hû tar katu, ame'ë ke pehê py'a pe pekwa pekwa pexo tî. ⁴⁰ Pehê peka'u te'e! Pehê rete ke Tupâ mujâ. Pehê py'a ke a'e mujâ tî. (A'erehe pehê py'a juhyk, aja pexo ta me'ë te'e tî.) ⁴¹ Ima'e ym te ame'ë ta pe pehêma'e ke peme'ë me'ë. (Aja rahâ, Tupâ koty pehê py'a pemuruwak pemondo, aja pemujekwa ta.) Aja rahâ, pehê py'a ke juhyk aja pexo ta.

⁴² —Parise ta! Mâ! Tupâ mupyrara ta pehê ke. Tupâ rehe pehê py'a pemoi moî. A'erehe ta'yr mi so'o rukwer pupur muhemykiha ke peme'ë ipe. Jande popa hetaha ngi petei peme'ë. Aja ky'in ke. Ma'eywanem ra'yr aja tî. Aja pema'ema'eha. Amô koty anî. Katu ame'ë ke aja ym pema'ema'e. Tupâ rehe pepy'a ym tî. Pesarahâ! Amô we pema'ema'e ta me'ë te'e. Kujâ. Tupâ rehe pepy'a katu ta me'ë te'e. Katu ame'ë ke pema'ema'e katu ta me'ë te'e tî. Ma'e muhemykiha ke peme'ë ta me'ë te'e tî. Ame'ë me'ëha peharâi ym ta me'ë te'e tî.

⁴³ —Parise ta! Mâ! Tupâ mupyrara ta pehê ke! Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe peho rahâ, kapitâ ta wapyka pe jô pe-wapyk tar katu, myrape katu te ame'ë ke pe. (Aja pehê katu te aja pemujekwa tar katu naî.) Ma'e muhepyha renda pe peho rahâ: “Ko nde erexo. Katu nde” aja panduha jô peputar katu. (Aja rahâ, pehê katu te aja pekwha naî.)

⁴⁴ —Mâ! Tupâ mupyrara ta pehê ke! Pehê riki kangwerupa aja saka. Ngâ ukwa ame'ë ke nixói, a'erehe ukwa ym ha rupi kangwerupa rupi amô wata. (Aja rahâ, ipy'a juhyk ym aja ixo apo, aja jundéu awa ta ukwa.) Aja pexo tî. Pehê py'a juhyk ym, aja te'e pexo. Ame'ë ke amô ta ukwa ym. Pe, pehê namô ame'ë ta ixo rahâ, ame'ë ta py'a ke pemujaxer te'e ta tî — aja Jesu pandu.

Moise je'ëha mu'e ame'ë ta rehe har Jesu pandu hû

⁴⁵ Pe, Moise je'ëha mu'e ame'ë ta ngi har petei pandu ipe:

—Sawa'e! Ngâ mu'eha nde. Aja nde erepandu rahâ, jande rehe har nde erepandu hû tî. Katu ym ihê pe — aja Jesu pe.

⁴⁶ Ame'ë Moise je'ëha mu'e ame'ë pe a'e pandu:

—Mâ! Parise ta aja pehê tî. Mâ! Tupâ mupyrara ta pehê ke tî. Pehê pemu'e ame'ë ke rehe marâ ka ym amô hendu katuha. Pe, pemu'e rî. Anî. Pehê atu pehendu ym te ehe tî. Katu ym aja. ⁴⁷ Mâ! Tupâ mupyrara ta pehê ke! Pehê ramûi ta Tupâ je'ëha pandu ame'ë ta ke jukwa. Ame'ë ta kangwerupa ke pemukatu hû. ⁴⁸ Aja rahâ, pehê ramûi ta jukwa ame'ë riki katu aja pekwa tî. Tupâ je'ëha pandu ame'ë ta ke pehê ramûi ta jukwa. Ame'ë ke katu, aja pekwa. A'erehe kangwerupa ke pemukatu pexo rî. ⁴⁹ Anî. Upa ma'e ke Tupâ ukwa katu. Kujâ pandu: “Ihê je'ëha pandu ame'ë ta ke ihê amondo ta. Amô amô ta ke amondo tî. Pe, amô amô ke ngâ jukwa ta. Amô amô ke ngâ mahy ta tî” aja Tupâ pandu. Ukwâ katu a'e. ⁵⁰ A'erehe ame'ë ta aja pehê ke Tupâ mupyrara ta tî. Kome'ë wyw keruhû Tupâ mujâ. A'engi amô amô ymanihar Tupâ je'ëha pandu ame'ë ta ke pehê ramûi ta jukwa. Jukwa ame'ë ta ke Tupâ mupyrara ta. Ame'ë jukwa ame'ë ta aja pehê riki upa katu te mupyraraha ke pyhyk ta tî. ⁵¹ Ko Ambéu ke amô jukwa py. A'engi amô amô ta ke ngâ jukwa tî. Pe! Sakari ke amô jukwa tî. Jetehar te ke. Ngâ jukwa ame'ë ta ke Tupâ mupyrara ta. Ame'ë jukwa ame'ë ta aja pehê riki mupyraraha ke pyhyk ta tî. Tupâ riki mupyrara hû ta — aja Jesu pandu.

Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû pe kapy katu te ame'ë ke ihî. Myrape ihî tî. Ame'ë mokôi pyter pe Sakari ke amô jukwa.

(A'ep a'e ixo rahā, a'e ke amō ta jukwa ym ta me'ē te'e. Anī. Jukwa riki.) Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, ame'ē myrape 'ar pe hymba hapy.

⁵² Jesu pandu tī:

—Moise je'ēha mu'e ame'ē ta! Mā! Tupā mupyrara ta pehē ke! Myja Tupā je'ēha ke amō ukwa katu my, ame'ē ke pemuka'u te'e. Pehē atu pekwa ym tī. Amō ta ukwa tar katu rahā, ame'ē ta ke pemuka'u te'e tī. A'erehe ame'ē ta ukwa ym tī. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

⁵³ Pe, parise rok ngi Jesu uhem oho ixo rahā, parise ta je'ē je'ē hū ipe. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Je'ē je'ē hū ma'e ke ipe. ⁵⁴ Ame'ē ta ma'e ke pandu pandu inamō, Jesu namō. Pe, Jesu ma'e panduha jawy rahā: “Katu ym nde” aja parise ta pandu ta. A'erehe panduha manga manga tipe.

12

Ipy'a pe mokōi ukwaha namō ixo
(Matéu 10.26-27)

¹ Heta te hū ngā jy'ar uwyr ehe. A'erehe jumujar mujar hū ngā juehe. Pe, jumu'eha ta pe Jesu pandu py:

—Parise ta riki ipy'a pe mokōi ma'e ukwaha namō ixo ame'ē ta ke a'eta. A'eta aja ym pehē tī. Ipy'a pe mokōi ukwaha namō a'eta ixo. Ame'ē riki mbeju mupururukiha aja saka. Katu ym aja. ² Pesarahā! Ma'e ke amō jupyk, aja ukwaha naī. Anī. Ame'ē ke Tupā mupirar ta. (Aja rahā, upa mujekwa ta.) Jeje te'e ixokwa katu, aja ukwaha naī. Anī. Ame'ē ke Tupā mujekwa ta tī. ³ Pe, pytun rahā, amō ta ukwa ym ha rupi ma'e ke pepandu, ame'ē ke wera rahā amō ta upa pandu ta. (A'erehe upa hendu ta, pe, ukwa ta ngā.) Kapy pe amō pe peje'ē ra'yr u'am, ame'ē ke amō ta pandu hū ngā pe. (Upa ngā ukwa ta) — aja Jesu pandu.

Tupā ngi pekyje ta me'ē te'e
(Matéu 10.28-31)

⁴ A'e pandu tī:

—Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē. Ko pehē pe apandu axo. Ko awa ke amō jukwa. Ame'ē ta ngi pekyje ym. Jukwa, pe, a'engi amō we marā ka ym awa ke mahyha 'y. ⁵ Ko ihē amujekwa ta pehē pe. Amō ngi pekyje. Tupā ngi pekyje. Upa jukwa rahā, amō we mahy ta. Je'ēha rupi tata keruhū pe ame'ē ke a'e ombor ta. Pyrara hū ta a'ep. Jete. Apandu pehē pe. Pkyje katu ingi, Tupā ngi!

⁶ —Pehē anī. Ihēma'e jumu'eha ta ke pehē. Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Pesarahā! Awa po wajar peteihar upa hetaha ma'ewyra ra'yr rehe amō muhepy rahā, mokōi tamatarer pu'a ra'yr me'ē ipe. Ame'ē ke Tupā ukwa katu. Ma'ewyra ra'yr rehe har ukwa katu a'e. (Aja rahā, ame'ē 'ar

koty te we pehē rehe har ukwa katu, aja mujekwa katu. A'erehe pekyje ym ingi.)

⁷ —Pesarahā! Pehē ākā rehe pehē'a ihī. Ame'ē hetaha ke Tupā ukwa katu. (Aja rahā, upa katu te pehē rehe har ukwa katu, aja mujekwa katu.) A'erehe pekyje ym ingi. Ma'ewyra ra'yr ta rehe a'e usak katu. Ame'ē ta 'ar koty te we pehē rehe a'e usak katu te we ta tī — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Jesu kotyhar ame'ē ta ke. Jesu kotyhar aja ym ame'ē ta ke tī.

(Matéu 10.32-33; Matéu 12.32; Matéu 10.19-20; 2 Timo 1.8)

⁸ A'e pandu tī:

—Ko pehē pe amujekwa a'am. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ngi amō huxi ym. Amō ta pe kuja pandu: “Jesu kotyhar ke ihē” aja. Aja rahā, kuja ehe har ihē apandu ta tī: “Ihē kotyhar ke a'e” aja Tupā je'ēha rahoha ta pe apandu ta. ⁹ Amō ta anī. Ihē ngi huxi a'e. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ngi huxi. A'erehe amō ta pe kuja pandu: “Ihē anī. Ixotyhar aja ym ihē” aja pandu. Aja rahā, kuja ehe har ihē riki apandu ta tī: “Peme'ē anī. Ihē akwa ym peme'ē. Ihē kotyhar ym a'e” aja Tupā je'ēha rahoha ta pe apandu ta.

¹⁰ —Ihē rehe amō juru ai, ame'ē ke rehe Tupā ipy'a jywyr ta. (Tupā koty ipy'a muruwak rahā, Tupā ipy'a jywyr ta ehe.) Tupā'a rehe juru ai rahā, anī. Amō juru ai ehe rahā, ame'ē rehe Tupā ipy'a jywyr ym te ta.

¹¹ —Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pehē ke amō ta hykí ta raho. Ihē rehe pejurujar katu, a'erehe mupyrara ta raho. Kapitā ruwa koty pehē ke raho ta tī. Kapitā ruwa koty aja tī. Mupyrara ta raho tī. Arahā myja pehē juehe har pepandu ta my, ame'ē rehe har pekwa pekwa ym pexo. Ma'e pepandu ta my, ame'ē rehe har pekwa pekwa ym pexo tī. ¹² Arahā Tupā'a riki mujekwa ta pehē pe. Ma'e pepandu ta, ame'ē ke mujekwa ta pehē pe. (Ame'ē ke pepandu ta) — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Ima'ehū rahā, muka'u te'e ta juehe

¹³ Hetaha ta pyter ngi amō sawa'e pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Jande pái manō. Pe, upa ima'e ke hijar jande pe. Ame'ē ngi har: “Ne mu pe eme'ē tī!” aja ihē mu pe apandu. Ihē mu riki upa katu te pyhyk — aja Jesu pe.

¹⁴ A'e pandu:

—Sa'e! Anī. Esarahā! “Ihē amanō rahā, ihē ra'yr ta pe ihēma'e ke eme'ē me'ē” aja nde pái pandu ym te ihē pe. A'erehe ame'ē me'ē ym ta nde páima'e ke — aja sawa'e pe.

¹⁵ Upa ngā pe a'e pandu tī:

—Pehendu katurahā! Upa katu te ma'e ke rehe pehē py'a pemoi moī tar katu rahā,

pesak katu te'e. Pemoi ym pehē. Pesarahā! Ima'ehū namō amō ixo. Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe yman rahā ixo katu ta, aja ukwaha naī. Anī. Aja ym ta — aja Jesu pandu.

¹⁶ (Pe, ame'ē rehe har mujekwa te we. Upa ma'e ke rehe ipy'a moi moi rahā, katu ym aja mujekwa tar katu.) A'erehe myja me'ē ima'ehū matyr ame'ē ke my, ame'ē ke pandu:

—Ko amō sawa'e ixo. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. Pe, heta te hū ma'e ke kupixa pe ihī. ¹⁷ Pe, ipy'a pe ma'e ukwa ukwa uī: “Mā! Kupixa ngi marā ka ym ma'e matyriha. (Tyryhem apo 'y.) Nixói te matyriha renda ke. Myja ta apo my?” aja sawa'e jupe. ¹⁸ Pe, kuja ame'ē jupandu jupe: “Aa! Akwa apo. Matyriha renda ihē amutiha te we ta apo. I'ar koty te we hū tiha ame'ē ke amujā ta. A'ep ihēma'e ke amatyr ta. Kupixa ngi ma'e matyr ame'ē ke amoi ta ipe tī. ¹⁹ Upa rahā, ihē ajupandu ta ihē jupe. ‘Mā! Katu tiki ihē pe. Yman rahā, pehū ta ihēma'e ke. Aputu'u katu. Ihē mi'u amatyr. Ajumuhury katu ihē juehe' aja ihē pe” aja sawa'e pandu jupe tīpe. ²⁰ Anī. Aja ym ta. Ywa ngi Tupā pandu: “Nde riki ereka'u te'e! Kome'ē pytun rahā, nde eremanō ta kŷ. Pe, nema'e matyr hū ame'ē ke awa pe nde eremupya ta my? Nde pe anī. Amō pe nde eremupya ta riki, aja Tupā pandu” — aja Jesu mu'e.

²¹ Pe, a'e pandu tī:

—Aja ta riki amō pe. Ima'e ma'e ke jō amō matyr hū rahā, aja ta. Pe riki Tupā koty nixói te ta ma'e ke. Ma'e katu ame'ē ke nixói te ta. Katu ym aja — aja Jesu pandu.

Tupā rehe ejurujar katu
(Matéu 6.25-34)

²² (Ma'e ke jō amō matyr hū rahā, katu ym, aja mu'e tar katu tī.) A'erehe jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pesarahā! Pehē pe apandu katu. Pehē mi'u rehe har jō pejumupyai ym pexo. “Ma'e jande ja'u ta my? Nixói ma'e. Jan-dema'e mundeha nixói. Awa me'ē ta jande pe my?” aja pejumupyai ym pexo tī. ²³ Ixoha namō amō ixo rahā, ame'ē riki awa mi'u 'ar koty te we katuha. Awa rete aja tī. Awama'e mundeha 'ar koty te we katuha tī. ²⁴ Ma'ewyra rehe pesarahā! Jytym ym ma'e ke. Matyr ym ma'e ke tī. Ma'e matyriha renda nixói tī. Humi'u ke Tupā me'ē katu ipe. Pesarahā! Ma'ewyra 'ar koty te we pehē pexoha katuha ke. (A'erehe pehē rehe Tupā usak katu ta aja mujekwa katu.)

²⁵ —“Myja hetaha warahy 'ar rahā, ko pehē pexo ta my” aja pekwa pekwa pexo rahā, yman pepyta te we ta rī, aja pekwha naī. Anī. Marā ka ym pexoha pemupya te we ta rī. ²⁶ Aja ta'yr mi marā ka ym pexoha

pemupya te we ta rī. Aja rahā, amō ma'e ke rehe pejumupyai ym pexo tī.

²⁷ —Ma'eputyre rehe pesarahā! Ma'e puwan ym. Ima'e ma'e ke mujā ym tī. Amō usak ehe rahā, katukwer. Apandu katu pehē pe. Ymanihar Saromā ima'ehū te namō ixo. Ima'e mundeha katukwer tī. Pesarahā! I'ar koty te we ma'eputyre katu te ha ke. ²⁸ Tupā riki ma'eputyre ke mukatu te. Apo putyr katu. Koī upa ta kanim. Upa xirik. Ame'ē ke jape'a aja amō hany. Upa ukwái. Pesarahā! Ma'eputyre ke a'e mukatu te rahā, pehēma'e mundeha ke a'e me'ē katu ta pehē pe tī. Mā! Ame'ē rehe pejurujar katu ta me'ē te'e tī. ²⁹ Pehē pe'u ame'ē ke rehe pekekar pexo. Aja te'eha ym pehē. Ame'ē rehe jō pejumupyai ym. ³⁰ Ame'ē ke rehe jō kome'ē ywy pe har ta kekar kekar ixo. Aja te'eha ixo. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ke a'eta. Aja pexo ym tī. Pehē mi'u peputar. Pehēma'e mundeha peputar. Ame'ē ke pehē pái keruhū ukwa katu. (Pehē pe a'e muwyr ta.) A'erehe ame'ē ke rehe jō pejumupyai ym pexo. ³¹ Kuja katu. Myja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta my? Ame'ē rehe har pekwa pekwa py pexo. Aja rahā, upa pehēma'e nixói ame'ē ke a'e muwyr ta pehē pe tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Ma'e katu ame'ē ke ywa pe ihī
(Matéu 6.19-21; 1 Petu 1.4)

³² Jumu'eha ta pe a'e pandu tī:

—Ihē kotyhar ta ke pehē! Heta ym pehē. Apandu katu pehē pe. Ngā ngi pekyje ym pexo. Pehē rehe pehē pái keruhū usak katu te ixo, a'erehe ngā ngi pekyje ym pexo. Yman rahā, henda ke pe pehē ke a'e raho ta tī. Aja a'e putar. ³³ Pehēma'e ke upa katu te pemuhepy. Pe, ame'ē tamatarer ke ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē. Pe, tamatarer rryru ijuk ym aja me'ē namō pexo. Ame'ē riki ywa pe ihī, ame'ēja saka. Ywa pe pehēma'e hū namō pexo, ame'ēja saka. A'ep ame'ē ke kanim ym te ta. Ma'e mukanīha nixói. A'erehe mukanim ym te ta awa. ³⁴ Pehēma'e ke ihī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. A'erehe ywa pe pehēma'e ke ihī rahā, a'ep pehē py'a ihī ta tī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Jesu jwyriha rehe peharō katu pexo
(Matéu 24.36-44; Mak 13.32-36)

³⁵ A'e pandu tī:

—Peharō katu pexo! Pehēma'e kamixa pemunde katu. Pehēma'e xirur aja tī. Pemunde katu tī. Araparin pemuwera katu aja pexo tī. ³⁶ Ijar rehe miasu ta harō ixo. (Aja ihē rehe peharō katu pexo tī.) Jumendarīha rehe ngā mi'u matyr. Ame'ē upa rahā, ijar jwyryr uwyr. Ame'ē ke rehe miasu ta harō ixo. A'e jwyryr uwyr rahā, pukái ta. Pe, pahar miasu ta hukwen ke pirar ta. ³⁷ Miasu ta harō katu ixo. Ukwer ym ngā tī. Ame'ē

ke ijar ukwa rahā, miasu ta hury katu ta. Apandu pehē pe. Kamixa ke ijar pypyk katu ta, xirur wyr rupi. Pe, miasu ta pepandu ta: “Ma’e ngā u’uha renda pe pewapyk peho” aja. Pe, a’e atu ngā mi’u ke moī ta, miasu ta pe.³⁸ Pytun pyter pe ijar jywyr ta uwyr my. Satur rahā we ta jywyr my. Miasu ta harō katu ixo. Ame’ē ke ijar usak rahā, miasu ta hury katu ta.³⁹ Pesarahā! Ma’e mukanīha uwyrīha angaha ke rehe ok jar ukwa katu rahā, ukwer ym ta tipe. Harō ta tipe. Pe, a’e ke muputu’u ta tipe. Hok ke ma’e mukanīha musorok ym ta tipe.

⁴⁰—Pehē aja tī. Ihē rehe peharō katu pexo. Awa aja ihē tī. Tupā je’ēha rupi ajur. Ywa ngi ihē riki ajywyw rahā, peharō katu pexo my. “Jywyw ym ta apo rī” aja pekwa pekwa pexo rahā, pahar ihē ajywyw ta — aja Jesu pandu.

Miasu katu ame’ē ke. Miasu katu ym ame’ē ke tī.

⁴¹ Pe, Petu pandu ipe:

—Sawa’e! Apo myja me’ē miasu harō katu ixo my, ame’ē ke nde erepandu. Ame’ē ke jande pe jō nde erepandu my? Upa ngā pe nde erepandu my? — aja Jesu pe.

⁴² A’e pandu:

—Ihē kotyhar ta pe jō apandu. Upa ihē kotyhar ta ihē rehe harō katu ta me’ē te’e. Ijar rehe miasu harō katu. Aja ihē rehe harō katu ta me’ē te’e tī. Pesarahā! Myja me’ē miasu riki ukwa katu ame’ē ke my? Myja me’ē miasu riki ijar pandu ame’ē ke ma’ema’e katu my? Ko apandu ta. Amō miasu pe ijar pandu: “Amō miasu ta rehe esak esak katu exo. Myahy rahā, ngā mi’u ke eme’ē me’ē katu ngā pe” aja ijar pandu. (Pe, ijar paxia oho.)⁴³ Pe, ijar pandu, aja miasu ma’ema’e ixo. Hok pe jywyr rahā, ame’ē ke rehe ijar usak. Aja rahā, ame’ē miasu hury katu ta.⁴⁴ Pesarahā! Apandu pehē pe. Ame’ē miasu pe kuja ijar pandu ta: “Katu ame’ē ke nde. Upa katu te ihēma’e ke rehe nde esak esak katu ta apo y” aja ta.

⁴⁵—Amō kotyhar rahā, katu ym. Miasu katu ym ame’ē ke rahā, kuja jupandu jupe: “Ihē jar pepaite oho. Yman rahā, jywyr ta” aja jupe. Pe, amō miasu ta ke a’e nupā hū. Sawa’e ta ke. Kūjā ta ke aja tī. Nupā hū tī. Pe, ma’e ke jeje u’u te’e hū uī. Kawī ngi ka’u tī.⁴⁶ Pe, ijar rehe harō ym rahā, ame’ē wera rahā, ijar jywyr ta. “Apo jywyr ym we ta rī” aja pandu rahā, pahar ijar jywyr ta. Pe, ame’ē ke ijar mupyrara hū ta. Tupā rehe hendu ym ame’ē ta ke Tupā mupyrara hū ta. Aja ijar mupyrara hū ta. Miasu katu ym ame’ē ke mupyrara hū ta.

⁴⁷—Ijar pandu ame’ē ke miasu ukwa katu tipe. Anī. Ukwaha aja ma’ema’e ym. Jeje ima’e ke ma’ema’e ixo rī. Hendu ym ehe, ijar rehe. Aja rahā, ijar mahy hū ta a’e ke. Pirok hū ta tī.⁴⁸ Pe, amō ihī. Ijar pandu ame’ē

ke miasu ukwa ym. Pe, a’e ma’ema’e’ha katu ym. Ijar mahy a’e ke rahā, katu tiki. Mahy rahā, pirokiwe mi ta. Ukwaha ym ha namō miasu ma’ema’e, a’erehe pirokiwe mi ta. Aja ihē kotyhar ta tī. Pekwa katu rahā, pehendu katu ta me’ē te’e. I’ar koty we pekwa katu rahā, i’ar koty te we pehendu katu ta me’ē te’e — aja Jesu pandu.

Jesu uwyr, a’erehe amō koty koty ngā jy’ar

(Matéu 10.34-36)

⁴⁹ A’e pandu tī:

—Ihē ajur, a’erehe kome’ē ywy pe har ta amō koty koty jy’ar ta. Ame’ē ke upa rahā, katu ta tipe. Ame’ē upaha ihē aputar.⁵⁰ Amō ta ihē ke mupyrara hū ta me’ē te’e. Ame’ē upa ym we rī. A’erehe ihē apyai te’e axo we rī.⁵¹ Kome’ē ywy pe har ta jumai mai ixo. Ame’ē ke ihē amuputu’u ajur, aja pekwhaha my? Anī. Aja ym. Ko pehē pe apandu. Ihē ajur, a’erehe amō koty koty amō ta jy’ar jy’ar ta.⁵² Apo ngi har ok wyr pe awa po peteīhar upa hetaha ta ixo. Ihē rehe mahapyr jurujar katu ta. Mokōi anī ta. Amō rahā, ihē rehe mokōi jurujar katu ta. Mahapyr anī ta. Aja amō koty koty jy’ar jy’ar ta.⁵³ Ihē rehe ipāi ta jurujar katu ta. Ta’yr ta anī. Pe, ihē rehe ta’yr ta jurujar katu ta. Ipāi ta anī. Ihē rehe imāi ta jurujar katu ta. Imembyr kūjā ta anī. Ihē rehe imembyr kūjā ta jurujar katu ta. Imāi ta anī. Ihē rehe imembyr reko ame’ē ta jurujar katu ta. Kūjā ta anī. Ihē rehe kūjā ta jurujar katu ta. Imembyr reko ame’ē ta anī ta. Aja amō koty koty jy’ar jy’ar ta — aja Jesu pandu.

Tupā muwyr ame’ē ke ko ixo, aja ukwa ym ngā

(Matéu 16.2-3)

⁵⁴ Ngā pe pandu tī:

—Aman pihuniha rehe pesak rahā, pahar pepandu: “Aa! Aman ukyr ta” aja. Pe, pahar aman ukyr.⁵⁵ Pe, ywytuhu rahā, pepandu: “Aa! Warahy haku ta apo” aja pepandu. Pe, warahy hakuha uwyr.⁵⁶ Mā! Mokōi pekwhaha namō pexo! Ywa rehe ihī ame’ē ke rehe pesak rahā, ame’ē ke pekwa katu. Ywy rupi ihī ame’ē ke aja tī. Pekwa katu tī. Ihē rehe har anī. Marā ka ym amō ma’eha, ame’ē ke ihē ama’ema’e katu tipe. Ame’ē rehe pesak tipe. Anī. Ihē riki Tupā muwyr ame’ē ke ihē, aja pekwa ym te riki — aja Jesu pandu.

Ne ruwajan namō pahar emukatu

(Matéu 5.25-26)

⁵⁷ A’e pandu tī:

—“Katu ame’ē ke ihē ama’ema’e. Ame’ē ke ihē akwa katu” aja nde erepandu. Aja rahā, katu ame’ē ke nde erema’e ta me’ē te’e.⁵⁸ Esarahā! Nde rehe har ne ruwajan

pandu: “Katu ym nde. A'erehe ngā panduha renda pe nde ke araho ta” aja riki. Mā! Inamō nde ereho erexo rahā, emukatu. “Mā peja ym. Eraho ym ihē ke. Ihē rehe nde py'a emujywywyr katu. Katu ta apo 'y' aja pahar emukatu. Aja rahā, ngā panduha ruwa koty nde ke raho ym ta. Anī rahā, nde eremukatu ym rahā, nde ke raho ta. Aja rahā, sonda ta pe nde ke mondo ta. Pe, kyndaha pe nde ke sonda ta kynda ta raho. ⁵⁹ Apandu nde pe. Nde erehem ym te ta ingi. Mukatuha rehe apa katu te nde eremuhepy ym rahā, kyndaha ngi nde erehem ym te ta. (A'erehe mā peja pahar emukatu. Katu ame'ē ke ema'e katu) — aja Jesu pandu.

13

Tupā koty pehē py'a pemuruwak pe-mondo

¹ Arahā, amō ta Jesu rehe uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Hymba ke amō ngarirēi wyy pe har ta hapyy hapyy ixo. Aja Tupā rehe ipy'a ke moī moī u'am. Arahā, ame'ē ta ke Pirat je'ēha rupi amō ta jukwa. Mā! Ame'ē ta jaxer ai te'e nahā my? — aja Jesu pe pandu uwyr.

² Pe, Jesu pandu:

—Hā! Aja ame'ē ngarirēi wyy pe har ta ke amō ta jukwa. A'erehe kuja pekwhaha my: “Mā! Ame'ē ta jaxer ai ame'ē ta ke nahā my? Amō ngarirēi wyy pe har ta 'ar koty te we jaxer te” aja pekwhaha naī. ³ Anī. Aja ym. Ko pehē pe apandu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupā koty pehē py'a pemuruwak ym rahā, ame'ē ngarirēi wyy pe har ta aja pema'ē ta tī.

⁴ —Amō we tī. Siroe renda pe heta ngā ixo. Awa py wajar mahapyr hetaha ixo. Ame'ē ta rehe wyy pirā ok u'ar ukwa. Ok ywate ame'ē ke u'ar. Upa ngā ke jukwa. Kuja pekwhaha my: “Mā! Ame'ē ta jaxer te. Jerusarē ok ta pe har ta 'ar koty te we jaxer te” aja pekwhaha my? ⁵ Anī. Aja ym. Ko pehē pe apandu katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupā koty pehē py'a pemuruwak ym rahā, ame'ē ta aja upa katu te pema'ē ta tī — aja Jesu pandu.

(“Pema'ē ta” aja pandu rahā: “Mupyraraha renda pe mupyrara ta” aja mujekwa.)

Myja me'ē ma'eywa'y my, ame'ē ke Jesu mujekwa

⁶ Pe, myja me'ē ma'eywa'y my, ame'ē ke a'e pandu:

—Ma'eywa'y rehe amō sawa'e usak oho. Hok rake i'āi ame'ē ke. Ma'eywa rehe usak oho tī. Anī. I'a ym. Nixōi. ⁷ Pe, kupixa usakiha pe ijar pandu: “Esarahā! Yman ma'eywa ke ihē apo'ok ta tipe. Mahapyr warahy 'ar rahā, kome'ē ma'eywa'y ngi apo'ok ta tipe. I'a ym te riki. Ma'ewā

kuja i'āi my. Katu ym. Emondok embor” aja ijar pandu. ⁸ Pe, kupixa usakiha pandu ipe: “Sa'e! Anī we rī. Mā pewe i'āi rī. Ko wyy ke hake rupi ihē amungāi mungāi we ta rī. Ame'ē rupi ma'e mahuryha ihē amoī ta tī. ⁹ Pe, amō i'aha angaha ke rehe uhyk rahā, i'a rahā, katu ta tiki. I'a ym rahā: 'Emondok embor' aja ihē pe nde erepandu ta kŷ. Pe, ihē amondok ta” aja ijar pe kupixa usakiha pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupā tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke ngā muruwak mondo. I'a katu, ame'ēja saka. Ixoty muruwak mondo, ame'ē ke rehe Tupā harō we rī. Pyrara usak we ehe rī. Muruwak ym rahā jō, pe, mupyrara ta ngā ke. I'a ym, ame'ēja saka.)

Putu'uha 'ar rahā, kūjā ke Jesu mukatu

¹⁰ Amō jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe Jesu mu'e uī. ¹¹ A'ep amō kūjā ihī. Ājā ipy'a rehe ihī ame'ē ke a'e, a'erehe ahy hū. Yman te ahy ixo. Heta te hū warahy 'ar rahā, aja te'e ixo. Kuja, 18 hetaha warahy 'ar rahā, aja ixo. Jixiko te'e wata. Marā ka ym pu'am katu wataha. ¹² Jesu usak ehe rahā, pandu ipe:

—Nde katu apo 'y — aja ipe.

¹³ Aja pandu rahā, iākā rehe ipo ke mujar. Aja rahā, pahar katu pu'am u'am. Tupā pe: “Mā! Ne jō riki katu te me'ē ke” aja kūjā pandu pandu.

¹⁴ Jy'ariha rendama'e kapitā parahy ehe, Jesu rehe. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, Jesu mukatu. (Aja rahā, paraky te'e, aja ukwhaha naī, a'erehe parahy ehe.) A'erehe a'ep ihī, ame'ē ta pe pandu:

—Awa po wajar petēi wera rahā jō, ma'e ke amō ma'ema'e katu. Ame'ē wera rahā jō, amō mukatu katu pehē ke. Ame'ē wera rahā jō mukatuha rehe pejur. Putu'uha 'ar rahā, anī ta. Mukatu ym ta me'ē te'e — aja jy'ariha rendama'e kapitā pandu.

¹⁵ Jesu pandu:

—Mā! Putu'uha 'ar rahā ihē aparaky, aja pekwhaha naī. Anī. Pesarahā! Upa pehē ngi har amō tapi'iruhu ke jirar ta raho. Kurar ngi y ke me'ē ta raho. Jumen ke aja tī. Putu'uha 'ar rahā, aja te'e pehē. Ame'ē peparaky, ame'ēja saka tī. (Pehē py'a pe mokōi pekwhaha namō pexo!) Katu ym aja. ¹⁶ Pesarahā! Ko kūjā riki Amarā rainōi ke. (A'erehe Tupā usak katu ehe, ame'ē ke a'e tī.) Kuja, 18 hetaha warahy 'ar rahā, a'e ke Satana mupyrara. (Ājā ramūi a'e.) Mujixiko mahy. A'erehe apo putu'uha 'ar rahā, kūjā ahyha ke amukatu. Apo jō putu'u a'e 'y — aja Jesu pandu.

¹⁷ Aja pandu rahā, huwajan ta huxī. A'e pandu katu, a'erehe ame'ē ta huxī ingi. Amō ta anī. Hury katu riki. Upa ma'e katu ame'ē

ke Jesu ma'ema'e. A'erehe hury katu ngā ehe.

Ma'e ra'i jytym ame'e rehe har
(*Matéu 13.31-32; Mak 4.30-32*)

¹⁸ Jesu pandu:

—Kome'e ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'e ta riki kuja saka. ¹⁹ Kupixa pe ma'e ra'i ta'yr te mi ame'e ke sawa'e jytym. Mosata ra'i ke. Ame'e hywōi. I'y tiha te hū oho rahā, myra aja tiha oho tī. Pe, hākā rehe ma'ewyra ta haity mujā mujā — aja Jesu pandu.

(Aja rahā, Jesu pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym te. Ma'e ra'i ta'yr te mi, ame'ēja saka. I'i atu te rahā, ixotyhar ta heta te hū ta. I'y tiha te hū, ame'ēja saka, aja mujekwa katu.)

Ma'e mupururukiha rehe har
(*Matéu 13.33*)

²⁰ A'e pandu tī:

—Kome'e ywy keruhū pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'e ta riki kuja saka. ²¹ Ahūi aja me'e ku'i pe ma'e mupururukiha ke kūjā mupara. Rar tyryhem mupara. Upa rahā, upa ahūi aja me'e ku'i pururuk hū oho — aja Jesu.

(Aja rahā, pandu py rahā, Tupā kotyhar ta heta ym. I'i atu te rahā, heta te hū ta aja mujekwa katu.)

Hukwen pu'i mi ame'e rehe har
(*Matéu 7.13-14; Matéu 7.21-23*)

²² Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo rahā, amō amō ok ta ra'yr rupi ngā ke mu'e mu'e oho ixo. Awa renda rupi aja tī. Mu'e mu'e oho tī. Aja Jerusarē ok ta koty oho ixo. ²³ Pe, amō pandu ipe:

—Sawa'e! Tupā muhā katu ame'e ta heta ym my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

²⁴ —Hukwen ta'yr mi rupi amō ixo. Pehēma'e pyrātā katuha namō mā peja pexerahā! Ko pehē pe apandu. Heta ame'e ta ixo tar katu tipe. Marā ka ym ixeha. ²⁵ Pesarahā! Ok jar pu'am ta. Pe, hukwen ke kynda ta. Pe, soroka pe pepukái pe'am: "Sa'e! Epirar jande pe" aja ipe. Pe, a'e pandu ta: "Anī ta. My pe har pehē my? Akwa ym ihē" aja pehē pe. ²⁶ Pe, pepandu: "Nde erekwa riki. Nde namō ma'e ke ja'u katu. A'erehe nde rehe katu ame'e ta ke jande. Jande rekoha pe Tupā je'ēha ke nde eremu'e katu jande ke. Jahendu riki" aja ipe. ²⁷ A'e pandu tī: "Anī. My pe har pehē my? Akwa ym ihē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ame'e ta ke pehē. Pejywywyr peho ihē ngi" aja pehē pe ok jar pandu ta. (Ihē riki ame'e ok jar aja saka.)

²⁸ —Tupā ixo ame'e pe huryha namō Amarā ixo. Isak aja tī. Jako aja tī. Huryha namō ixo tī. Upa katu te Tupā je'ēha pandu

ame'e ta aja tī. A'ep huryha namō ixo tī. Pehē anī. Soroka pe pepu'am ta. Ame'e rehe pesak rahā, pejixi'u hū ta. Tupā rehe peparahy ta, a'erehe pehē rāi pesu'u su'u ta. ²⁹ Heta ame'e ta jy'ar ta uwyr. Amō awa ta jy'ar ta uwyr. Jundēu awa aja ym ame'e ta jy'ar ta uwyr. Warahy uhemihā koty ngi jy'ar ta uwyr. Warahy u'ariha koty ngi aja tī. Jy'ar ta uwyr tī. Warahy jurukwā koty ngi aja tī. Jy'ar ta uwyr tī. Tumaha koty ngi aja tī. Jy'ar ta uwyr tī. Tupā ixo ame'e pe jy'ar ta uwyr. Tupāma'e imi'u matyriha rehe wapyk ta uwyr. Hury katu te hū ta ngā. ³⁰ Upa katu te ame'e ta rehe Tupā juja katu te ipy'a katu ta — aja Jesu pandu.

Jerusarē ok ta rehe har Jesu pandu
(*Matéu 23.37-39*)

³¹ Arahā amō parise ta uhyk ehe. Pandu ipe:

—Eho nde sengi! Nde ke Ero jukwa tar katu — aja Jesu pe.

³² A'e pandu:

—Jawaran aja saka a'e. Ngā jukwaha ke. Kuja pepandu peho ipe: "Apyta we ta rī. Apo ngā py'a ngi ājā ta ke amuhem amondo axo. Apo ma'e ahy ixo ame'e ta ke amukatu axo tī. Koī aja ta tī. Koī har pewe ihē ama'eha ke amumba ta" aja Ero pe pepandu peho. ³³ Mā! Ihē aho we ta me'e te'e rī. Koī aja tī. Koī har pewe aja tī. Pe, Jerusarē ok ta pe ahyk ta. Jerusarē ok ta pe jō Tupā je'ēha pandu ame'e ke amō jukwa ta me'e te'e. Amō renda pe anī — aja Jesu. (Aja rahā, Jerusarē ok ta pe a'e manō ta, aja mujekwa katu.)

³⁴ A'e pandu tī:

—Jerusarē ok ta pe har ta! Mā! Ima'e je'ēha pandu ame'e ta ke Tupā muwyr rahā, ame'e ta ke pejukwa. Myrandu katu pandu ame'e ta ke a'e muwyr rahā, ita ra'yr pe pejukwa tī. Jerusarē ok ta pe har ta! Pehē kotyhar ta ke amō amō rahā, ihē amujy'ar tar katu. Amujy'ar rahā, pehē ke amō ta jukwa ym ta tipe. Anī. Amujy'ariha ke peputar ym. Sapukái ra'yr ta ke ipyo wyr pe imāi mujy'ar inom, aja pehē ke amujy'ar tar katu tī. Anī. Peputar ym. ³⁵ Jerusarē ok ta pe har ta! Pehē rekoha ke pehē pe te'e Tupā hijar oho. Ko pehē pe apandu katu. Kuja pepandu ta: "Mā peja jandema'e sawa'e te muwyr ame'e ke rehe Tupā usak katu" aja ta pehē. Aja pepandu rahā jō, ihē rehe pesak ta tī. Ihē riki Tupā muwyr ame'e ke — aja Jesu pandu.

14

Ahy ixo ame'e ke Jesu mukatu

¹ Amō jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, Jesu pe amō parise pandu. Parisema'e kapitā a'e.

—Ihë rok pe ihë namō ja'u jaho — aja.

Pe, inamō ma'e ke Jesu u'u oho. Parise rok pe uhyk rahā, amō ta usak usak katu ehe. Putu'uha 'ar rahā, mukatu ta my? Mukatu rahā: “Nde katu ym’ aja pandu ta, a'erehe usak usak ehe. ² Huwa koty amō sawa'e wata uwyr. Ijywa ke punga rāi ipe. Itymā ke aja tī. Punga rāi tī. ³ Pe, Moise je'ēha mu'eha ta pe Jesu pandu. Parise ta pe pandu tī:

—Myja Moise je'ēha rehe panduha ihī my? Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ahy ixo ame'ē ke amō mukatu katu my? Anī ta my? — aja Jesu a'eta pe.

⁴ Anī. A'eta pandu ym te ipe. “Ma'e katu ame'ē ke ema'e ym’ aja Moise je'ēha pandu ym. A'erehe a'eta pandu ym te ipe. Pe, sawa'e po ke Jesu pyhyk. Mukatu. Pe, hok pe mujywyr mondo. Katu aja mujywyr mondo. ⁵ Pe, a'ep pe har ta pe Jesu pandu:

—Pehē ngi har ta'yr ywykwar typy ame'ē pe u'ar rahā, pahar amō jo'ok ta ingi. Putu'uha 'ar rahā, u'ar. Pahar jo'ok ta ingi. Tapi'iruhu u'ar rahā, aja tī. Putu'uha 'ar rahā, u'ar tī. Pahar jo'ok ta ingi tī. (A'erehe putu'uha 'ar rahā, ahy ixo ame'ē ke amukatu rahā, katu tiki tī) — aja Jesu pandu.

⁶ Ame'ē panduha rehe marā ka ym je'ēha ke amō ta mujywyrriha ipe.

“Ihë katu ihë” aja ekwa ekwa ym exo

⁷ Ma'e ke amō ta u'u uwyr rahā, wapyka katu te ame'ē pe wapyk wapyk oho. Ame'ē rehe Jesu usak rahā, myja me'ē ma'e ke my, ame'ē ke pandu ngā pe.

⁸ —Jumendarriha rehe ngā mi'u ke amō matyr rahā: “Ejur se nde tī” aja ijar pandu nde pe. Aja rahā, kapitā rake ewapyk ym eho. Nde erewapyk rahā, nde 'ar koty te we sawa'e katu ame'ē ke ijar mujy'ar my tī. ⁹ Pe, nde pe pandu uwyr. “Nde wapyka ke kome'ē sawa'e pe eme'ē” aja nde pe ijar pandu. Aja rahā, nde ruxi ta ingi. Amō wapyka, xupe kotyhar pe nde erewapyk ta ereho.

¹⁰ —Pesarahā! Kuja katu. Nde pe ngā mi'u jar pandu: “Ejur se nde tī” aja. Nde ereho rahā, xupe kotyhar wapyka pe ewapyk eho. Pe, nde rehe ijar uhyk uwyr rahā, pandu nde pe: “Anī! Sa'e! Se koty ewapyk ejur. Wapyka katu te ame'ē pe ewapyk ejur” aja ngā mi'u jar. Aja rahā, nde rehe a'ep ihī ame'ē ta usak. Aja rahā, nde rury katu ta.

¹¹ —“Ihë riki amō ta 'ar koty te we katuha” aja jupe ukwa rahā, ame'ē ke Tupā muhuxi ta. “Ihë riki amō ta 'ar koty te we katuha aja ym ihë” aja jupe ukwa rahā, ame'ē ke Tupā muhury katu ta — aja Jesu pandu.

¹² A'engi: “Ihë rok pe ja'u jaho” aja pandu ame'ē pe Jesu pandu:

—Ma'e ke nde ere'u rahā, nde rehe katu ame'ē ta ke jō emujy'ar ym. Aja nde mu ta ke jō emujy'ar ym tī. Ne anam ta ke jō

emujy'ar ym tī. Amō amō nde rok rake rupi ihī, ame'ē ta ima'ehū namō ixo. Ame'ē ta ke jō emujy'ar ym tī. Esarahā! Nde eremujy'ar rahā, pe, i'atu rahā, nde pe pandu ta uwyr: “Ihë rok pe ma'e ke e'u ejur” aja nde pe. ¹³ A'erehe ngā mi'u nde erematy'ar rahā, ima'e ym te ame'ē ta ke emujy'ar. Wata katu ym ame'ē ta ke emujy'ar tī. Eha ym te ame'ē ta ke emujy'ar tī. Ijywa katu ym ame'ē ta ke emujy'ar tī. (Ame'ē ta marā ka ym so'o jukwaha.) Ame'ē ta ke emujy'ar. ¹⁴ Aja rahā, nde rehe Tupā usak katu ta. Esarahā! Ame'ē ta nde pe marā ka ym ma'e ke juja katu te mujywyrriha. Esarahā! Nde pe Tupā riki mujywyr ta. Yman rahā, katu ame'ē ke ma'ema'e ame'ē ta ke Tupā mukwera katu muhem rahā, ma'e ke a'e riki mujywyr katu ta nde pe — aja Jesu pandu parisema'e kapitā pe.

*Ngā mi'u matyr keruhū ke
(Matéu 22.1-10)*

¹⁵ Amō sawa'e myrape rake wapyk uī. Jesu pandu ame'ē ke rehe hendu rahā, pandu ipe:

—Tupā ixo ame'ē pe oho. Pe, myrape rake wapyk ame'ē ta mā hurry katu ta kŷ — aja Jesu pe.

¹⁶ Pe, sawa'e pe pandu:

—Amō sawa'e ngā mi'u ke matyr hū. Heta ngā pe pandu: ¹⁷ “Pehē johu pe'u pejur” aja ngā pe. Angaha ke rehe uhyk rahā, miasu pe pandu: “Eho. Ihë mi'u u'u ame'ē ta pe epandu eho. 'Pe'u pejur. Upa ihë amoī katu' aja epandu eho” aja ngā mi'u matyriha jar pandu.

¹⁸ —Pe, miasu pandu oho rahā, amō amō pandu: “Aho ym ta ihë” aja. Kuja amō pandu py: “Ywy ke ihë amō ajo'ok. A'erehe asak ta aho ehe apo 'y. 'Aho ym ta ihë' aja nde jar pe epandu” aja miasu pe. ¹⁹ Amō pandu: “Tapi'iruhu mokōi mu'am ame'ē ke ajo'ok. Aja me'ē awa po wajar peteihar upa ajo'ok. Ma'e ke hykŷi katu raho nahā my? Ame'ē ke amanga ta aho. 'Aho ym ta ihë' aja nde jar pe epandu” aja miasu pe pandu. ²⁰ Pe, amō pandu: “Ajumendar ramō te ihë. A'erehe marā ka ym ihë ahoha” aja miasu pe.

²¹ —Pe, upa amō ta pandu ame'ē ke ijar pe miasu pandu oho. Ijar parahy hū ngā rehe. Miasu pe pandu: “Pahar eho! Ok ta rupi eho. Upa awa rape rupi eho. Ima'e ym te ame'ē ta ke se emuhyk erur. Itymā hātā ame'ē ta ke aja tī. Se emuhyk erur tī. Eha ym te ame'ē ta ke aja tī. Se emuhyk erur tī. Wata katu ym ame'ē ta ke aja tī. Se emuhyk erur tī” aja miasu pe.

²² —I'atu ijar pe miasu pandu: “Sa'e! Upa nde erepandu ame'ē ke ihë ama'e. Pewe soroka ihī, ma'e u'uha renda pe” aja ipe.

²³—A'erehe miasu pe ijar pandu tī: “Eho we rī. Ok ta kurar kupe koty rupi heta awa rape ihī. Ame'ē ngi upa ngā epyhyk erur. Ihē rok ke emutyryhem. ²⁴ Apandu katu. 'Ma'e ke pe'u pejur' aja ihē apandu py, ame'ē ta u'u ym te ta. Ihē mī'u amaty ame'ē ke u'u ym te ta” aja ijar pandu — aja Jesu mu'e.

(Aja rahā: “Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo” aja jundēu awa ta pe pandu py. Ame'ē ta upa katu te jurujar ym ta. Jundēu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ta, aja Jesu mujekwa.)

Jesu namō ixo ame'ē ta rehe har
(Matēu 10.37-38; Ruk 9.23-24)

²⁵ Heta te hū ngā oho ixo inamō. Pe, Jesu uwak rahā, pandu ngā pe:

²⁶—Ihē namō amō ixo rahā, ihē rehe a'e ipy'a ym rahā, marā ka ym ihē kotyhar aja ixoha. Ipāi rehe amō ipy'a katu. Ame'ē 'ar koty te we ihē rehe ipy'a katu. Aja rahā jō, ihē kotyhar aja ixo ta. Imāi rehe aja tī. Ipy'a katu tī. Hakehar rehe aja tī. Ipy'a katu tī. Ta'y'r ta rehe aja tī. Ipy'a katu tī. Imu ta rehe aja tī. Ipy'a katu tī. Ianam ta rehe aja tī. Ipy'a katu tī. Juehe te'e aja tī. Ipy'a katu tī. Pe, ame'ē ta 'ar koty te we ihē rehe ipy'a katu. Aja rahā jō, ihē kotyhar aja ixo ta.

²⁷—Ihē namō amō ixo rahā, ame'ē ke amō ta jukwa tar katu my. Pe, a'e pandu: “Anī. Ihē ajurujar katuha ke ahijar ym ta. Ihē ke jukwa ta my? Ahijar ym ta” aja. Aja rahā, ihē kotyhar aja ixo ta.

²⁸—Pehē ngi har amō riki ok keruhū mujā rahā, myja myra hetaha rahā, uhyk ta my? Upa ta my? Aja ukwa ukwa py ixo. Upa katu te pehī nahā my, ame'ē ukwa ta. Ukwa ukwa py ixo. ²⁹ Ukwa ym rahā, mumba ym ta. Ixangwer jō upa jytyka. Uhyk ym myra ke. Marā ka ym mumbaha. Ame'ē rehe usak ame'ē ta upa puka puka hū ehe. ³⁰ “Mā! Ok keruhū sawa'e mujā ta tipe ixo. Mumba ym ta riki” aja ngā puka puka hū ehe.

³¹—Pesarahā! Amō kapitā keruhū jumai tate oho. Heta te hū sonda ta namō oho ta. I'ar koty te we huwajan ta rahā, ima'e pyrātāha ke a'e ukwa py ta. Huwajan ta ke a'e muputu'u ta my, ame'ē ke ukwa py ta. Ukwa ukwa py ixo. ³² Marā ka ym muputu'uha rahā, je'ēha ke mondo ta, amō kapitā keruhū koty, huwajan koty. Paite we huwajan ixo rahā, je'ēha ke mondo ta. “Myja rahā, nde ereputu'u ta my? Jamukatu jandē juehe” aja je'ēha ke amō pandu ta oho ipe. Pe, muputu'u.

³³—Aja pehē pe tī. Pekwa pekwa katu py pexo. “Ixotyhar aja ihē axo ta. Ihē ke amō jukwa tar katu rahā, tapijar te'e we ixotyhar aja ihē axo ta” aja pekwa pekwa pexo. Pehē ngi har amō upa katu te ima'e ke hijar ym rahā, marā ka ym ihē kotyhar aja ixoha — aja Jesu pandu.

Jukyr jaxer aja ym pexo
(Matēu 5.13; Mak 9.50)

³⁴ A'e pandu tī:

—Jukyr ma'e ke muhembyk katu. Pe, jukyr ngi he'ēha kanim rahā, marā ka ym he'ēha amō mujywyr ehe. ³⁵ Jaxer riki. Ywy rehe moī rahā, muhury ym ma'eywa'y ra'y'r ke. Amō ma'e muhuryha namō mupara ym tī. Ombor te'e awa. Pehē pekwa tar katu rahā, ihē amu'e ame'ē ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

(Aja riki amō. “Jesu kotyhar aja ihē axo ta” aja amō pandu rahā, jukyr katu aja saka. Pe, Jesu rehe jurujar katuha ke hijar rahā, jukyr he'ēha upa kanim ame'ēja saka. Katu ym. A'e ke Tupā ombor te'e, ame'ēja saka ta tī.)

15

Arapuharan kanim ame'ē rehe har
(Matēu 18.12-14)

¹ Amō rahā, heta ngā jy'ar uwyr ehe, Jesu rehe. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ta jy'ar uwyr ehe. Amō sawa'e katu ym ame'ē ta jy'ar uwyr ehe tī. Panduha rehe hendu uwyr. ² Pe, parise ta je'ē je'ē hū ehe har, Jesu rehe har. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Je'ē je'ē hū ehe har tī. Kuja:

—Mā! Amō jaxer ame'ē ta namō ixo katu. Ma'e ke a'eta namō u'u tī. Katu ym aja jandē pe — aja a'eta je'ē je'ē hū.

³ A'erehe myja me'ē ma'e kanim ame'ē ke my, ame'ē ke Jesu pandu ngā pe:

⁴—Pehē ngi har amō heta arapuharan ta namō ixo. Kuja, 100 hetaha ke. Pe, petēi kanim oho rahā, ijar kekar kekar ta oho. Kāpī u'u, aja kanim ym ame'ē ta ke ijar hijar ta. Pe, kanim ame'ē ke kekar kekar oho. Pe! Mahem. ⁵ Mahem rahā, hury katu ehe. Ijixi'y 'ar pe hupir werur. ⁶ Hok pe muhyk rahā, ehe katu ame'ē ta ke mujy'ar. Hok rake rupi ixo ame'ē ta ke mujy'ar tī. Pandu: “Arapuharan kanim ame'ē ke amahem, a'erehe ihē namō pehē rury katu pexo!” aja arapuharan jar. ⁷ Pesarahā! Aja ywa pe Tupā je'ēha rahoha ta hury katu tī. Amō ta katu ame'ē ta aja ixo. Kuja, 99 hetaha. Ame'ē ta ipy'a ke muruwak ym ta me'ē te'e. Katu ame'ē ta aja ixo. Ame'ē ta rehe Tupā je'ēha rahoha ta hury katu. Pe, petēi sawa'e katu ym ame'ē riki ipy'a ke Tupā koty muruwak mondo rahā, i'ar koty te we Tupā je'ēha rahoha ta hury katu ehe. Kuja, 99 hetaha 'ar koty te we hury katu te ta ha — aja Jesu pandu.

Tamatarer kanim ame'ē rehe har

⁸ A'e pandu rī:

—Kuja amō we tī. Amō kūjā ita tamatarer pu'a namō ixo. Itatuwyr ke te'e mujā ame'ē

ke. Jande popa hetaha namō ixo. Pe, peteĩ kanim rahā, kuja kekar. Araparin ke muwera. Ame'ẽ weraha rupi peir peir ixo. Ame'ẽ matyriha pe kekar kekar katu. Aja upa hok wyr rupi usak usak ixo ehe. Pe, mahem. ⁹ Mahem rahā, ehe katu ame'ẽ ta ke mujy'ar. Hok rake ixo ame'ẽ ta ke mujy'ar tĩ. Pandu: "Ita tamatarer pu'a kanim ame'ẽ ke amahem, a'erehe ihẽ namō pehẽ rury katu pexo!" aja kūjā pandu. ¹⁰ Pesarahā! Aja Tupā je'ẽha rahoha ta hury katu ta tĩ. Peteĩ sawa'e katu ym ame'ẽ ke ipy'a ke Tupā koty muruwak mondo rahā, Tupā je'ẽha rahoha ta hury katu ta ehe tĩ — aja Jesu pandu.

Ta'yr kanim ame'ẽ rehe har

¹¹ A'e pandu tĩ:

—Amō sawa'e mokōi ta'yr ta namō ixo.

¹² Amō wera rahā, ipái pe peteĩ pandu. Ame'ẽ riki u'ar we ame'ẽ ke. (Ame'ẽ ta'yr ipáima'e tamatarer pyhyk tar katu apo 'y. Ipái manōha rehe harō tar ym.) Kuja pandu: "Papa! Nde eremanō rahā, upa katu te nema'e ke jande pe nde eremupya ta kũ. Wajar ihẽma'e ta. Apo ame'ẽ ke ihẽ pe emuwyrāhā!" aja ipái pe. A'erehe ima'e ke ipái me'ẽ me'ẽ. Mokōi ta'yr ta pe me'ẽ hũ.

¹³ —Pe, ame'ẽ ta'yr wajar pyhyk. U'ar we ame'ẽ ke. Upa muhepy. Aja tamatarer pyhyk. Pe, heta katu ym ukwer rahā, ipái rekoha ke hijar oho. Pepaite ihon. Amō ywy pe har ta koty oho. A'ep ka'u te'eha rupi tamatarer ke me'ẽ me'ẽ. Upa katu te ipy'a moĩ, ame'ẽ ke rehe tamatarer me'ẽ me'ẽ rāi. ¹⁴ Aja upa katu te tamatarer kanim ipe. Pe, ame'ẽ ywy rupi nixōi te ngā mi'u ke. A'erehe a'e pyrara ixo tĩ. ¹⁵ A'erehe ame'ẽ ywy pe har sawa'e pe pandu. "Ihẽ aparaky ta nde pe" aja. "Ere. Ihẽma'e kure ta rehe esak katu. Kure mi'u eme'ẽ me'ẽ katu" aja sawa'e pandu. Ame'ẽ ke rehe a'e usak usak ixo. ¹⁶ Myahy a'e. Ynga aja me'ẽ ke kure ta u'u ixo. Ame'ẽ ke a'e u'u ta tipe tĩ. Me'ẽ ym ma'e ke ngā ipe.

¹⁷ —Peramō ipy'a upak ipe. Jupandu jupe: "Mā! Ihẽ páima'e miasu ta ma'e ke u'u rahā, pyta we riki. Heta ma'e ke ihĩ. Ko ihẽ myahyha namō ihẽ axo. Amanō tate ihẽ. ¹⁸ Papa rekoha pe ihẽ ajywyr ta aho tĩ. Kuja ihẽ apandu ta: 'Papa! Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'e, aja Tupā ukwa katu. Nde aja tĩ. Nde erekwa katu tĩ. ¹⁹ 'Ihẽ ra'yr' aja ihẽ pe nde erepandu ym rahā, mā katu apo 'y. Miasu aja nde pe aparaky te'e ta apo tĩ' aja papa pe ihẽ apandu ta" aja jupandu jupe. ²⁰ A'erehe a'engi oho. Ipái rekoha pe jywyr oho ixo.

—Ipái rok paite we riki. Uhyk oho ixo rahā, ipái usak ehe. Pyrara usak ehe. Pe, ujan ixoty. Ta'yr jurupy rupi juman juman. Huwa ke pyter pyter tĩ. (Aja hury katuha mujekwa.)

²¹ —Ta'yr pandu ipe: "Papa! Ma'e aka'u te'eha ke ama'ema'e, aja Tupā ukwa katu. Nde aja tĩ. Nde erekwa katu tĩ. 'Ihẽ ra'yr' aja ihẽ pe nde erepandu ym rahā, katu tiki" aja ipái pe.

²² —Anĩ. Miasu ta pe ipái pandu: "Pahar perur! Ma'e mundeha katu te ame'ẽ ke perur. Pemunde ehe. Ipo rehe har aja tĩ. Ipy rehe har aja tĩ. Perur tĩ. ²³ Upa rahā, perur amō tĩ. Tapi'iruhu ta'yrer ke perur. Ixa te ame'ẽ ke perur. Pejukwa. Jande rury katuha jamujā ta. ²⁴ Ko ihẽ ra'yr manō aja akwa naĩ. Anĩ. Apo ixuwe katu uhyk uwyr. Kanim oho aja ixo. Ko apo ixo 'y" aja ipái pandu. Pe, hury katuha ngā mujā ixo.

²⁵ —Aja ixo rahā, ta'yr jepy ame'ẽ ke kupixa pe paraky ixo. A'engi jywyr uwyr. Hok pe uhyk tate rahā, ma'e tyapuha rehe hendu. ²⁶ Pe, amō miasu pe pukái: "Ejur se! Ma'e puki?" aja ipe. ²⁷ A'e pandu: "Ne mu ko uhyk uwyr. Manō ym a'e. Katu uhyk uwyr. A'erehe jande pe nde pái pandu: 'Tapi'iruhu ta'yrer ke pejukwa. Ixa te ame'ẽ ke' aja jande pe" aja miasu pandu ipe.

²⁸ —Ta'yr jepy ame'ẽ ke parahy te'e. Hok pe ixo tar ym. A'erehe ipái uhem oho ixoty. Pandu ipe: "Exe ejur nde tĩ" aja pandu hũ ta'yr pe. ²⁹ Ta'yr pandu: "Anĩ. Axe ym ta. Esarahā! Aparaky hũ axo nde pe. Heta warahy 'ar aha oho. Te'e paraky ame'ẽja ihẽ. Ne je'ẽha rehe ihẽ ahendu katu te. Aja te'eha ihẽ axo. Nde ereme'ẽ ym te ma'e ke ihẽ pe. Arapuhame ra'yr nde ereme'ẽ ym riki. Ame'ẽ namō ihẽ rehe katu ame'ẽ ta namō jō amuhury ta tipe. Ja'u ta tipe. Anĩ. Nde ereme'ẽ ym ihẽ pe. ³⁰ Apo peme'ẽ nde ra'yr upa katu te nema'e ke mukanim. Kūjā ka'u te'e ame'ẽ ta pe upa mukanim. Ko riki jywyr uwyr. Pe, nde je'ẽha rupi tapi'iruhu ta'yrer ke nema'e miasu ta jukwa. Ixa te ame'ẽ ke. Katu ym aja" aja ipái pe ta'yr jepy ame'ẽ pandu. ³¹ Pe, ipái pandu: "Sa'e! Ihẽ ra'yr nde. Ihẽ namō nde erexo. Aja te'eha nde. Upa ihẽma'e kohĩ. Ame'ẽ riki upa katu te nema'e tĩ. ³² Ko nde mu riki manō, aja ixo. Apo ixuwe katu aja uhyk uwyr. Kanim oho aja ixo. Ko apo ixo 'y. A'erehe jande rury katuha jamujā ta me'ẽ te'e. Jande rury katu ta me'ẽ te'e. Jande rok pe jaxe jahorahā!" aja ta'yr pe ipái pandu — aja Jesu pandu.

(Aja Tupā tĩ. Peteĩ sawa'e katu ym ame'ẽ ke ipy'a ke ixoty muruwak mondo rahā, Tupā hury katu ta, aja Jesu mujekwa katu.)

16

Ijarma'e tamatarer ke amō mukanim

¹ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pe, amō sawa'e ixo. Ima'ehũ ame'ẽ ke a'e. Ima'e tamatarer ke amō usak usak ixo. Pe, ijar pe amō ta pandu oho: "Tamatarer usakiha riki nema'e ke te'e mukanim ixo" aja

ijar pe. ²Pe, amō pe ijar pandu: “Tamatarer usakiha emuhyk se” aja ipe. Usakiha uhyk rahā, ijar pandu ipe: “Nde erema'ema'eha rehe har ihē ahendu. Jete har te my? Myja ihēma'e tamatarer nde ereme'ē me'ē my? Myja nde eremujiwyr tī? Ame'ē ke upa katu te emapyk. Ihē asak ta. Ihēma'e ke nde eresak ym ta apo 'y' aja ijar pandu.

³—Pe, hok pe jywyr rahā, usakiha jupandu jupe: “Ihēma'e parakyha ngi ihē jar ihē ke muhem ta apo. Myja aparaky ta apo my? Ihē pyrātā ym ihē. (Marā ka ym kupixa rehe aparakyha.) Tamatarer ke ngā pe apandu pandu rahā, ihē ruxī ta ihē ke ingi. Aja ama'e ym ta. ⁴Aa! Apo akwa katu! Ihē rehe katu ame'ē ta ke amu'am ta. Pe, ihēma'e parakyha ngi ihē ke muhem rahā, ihē rehe katu ame'ē ta ixo ta. Hok pe ame'ē ta ihē ke mupyta katu ta” aja jupandu jupe.

⁵—A'erehe ijar pe ma'e ke mujiwyr ame'ē ta ke muhyk. Upa muhyk. Amō pe pandu py: “Myja hetaha ihē jar pe nde eremujiwyr ta my?” aja tamatarer usakiha pandu. ⁶Sawa'e pandu: “Mandēju raī ka aja me'ē heta te hū amujiwyr ta me'ē te'e. Kamuxī ra'yr ke tyryhem heta te hū, kuja, 100 hetaha ke” aja usakiha pe. A'e pandu: “Esarahā! Ko nema'e mangaha ke. Se ewapyk. Pahar iwyr koty paper rehe emupinim. Wajar jō nema'e mangaha kohī. Kuja, 50 aja hetaha jō emupinim. Ihēma'e parakyha nixōi rahā, ihē rehe eharāi ym” aja usakiha pandu. (A'e jupandu jupe tī: “Apo ihēma'e parakyha ngi ihē jar muhem rahā, peme'ē ihē rehe usak katu ta my” aja jupandu jupe.)

⁷—Amō pe pandu: “Ne rahā tī! Myja nde eremujiwyr ta ihē jar pe my?” aja usakiha pandu. Amō pandu: “Ahúi aja me'ē heta te hū amujiwyr ta me'ē te'e. Kuja, 1.000 wasākā mangaha mutyryhem” aja usakiha pe. A'e pandu: “Ko nema'e mangaha kohī. Iwyr koty paper rehe emupinim. Kuja, 800 aja emupinim. Te'e apandu ta, aja rahā ihē jar ukwa ym ta. Esarahā! Ihēma'e parakyha nixōi rahā, ihē rehe eharāi ym” aja ipe. (A'e jupandu jupe tī: “Apo ihēma'e parakyha ngi ihē jar muhem rahā, peme'ē ihē rehe usak katu ta my” aja jupandu jupe.)

⁸—Ame'ē usakiha ma'ema'eha rehe har ijar hendu rahā, pandu: “Mā! Usakiha ukwa katu ma'e. Ehe katu ame'ē ta ke mu'am ixo” aja riki ijar pandu. (Jete har te rupi ym usakiha ma'e. Katu ym ame'ē.) Ukwā katuha rehe har jō ijar katu pandu — aja Jesu pandu.

A'e pandu tī:

—Ima'e ke rehe ukwa katuha namō Tupā kotyhar ta usak usak katu. Aja rahā, yman rahā ima'e ke pewe hū ta. Mā! Tupā kotyhar ta 'ar koty te we Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa katuha. Tupā rehe ipy'a ym

ame'ē ta ma'e ke ukwa ukwa ixo, ame'ē ta pe ukwa katuha namō amō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'e. Aja rahā, yman rahā ima'e ke pewe hū ta — aja Jesu pandu.

⁹A'e pandu tī:

—Pesarahā! Kome'ē wyy keruhū pe ma'e ke heta ihī. Tamatarer. Ma'e katu ame'ē ke. Heta ihī tī. “Aa! Ame'ē ke Tupā kotyhar ta pe ihē ame'ē ta. Aja rahā, kome'ē wyy keruhū pe Tupāma'e parakyha riki katu ta oho” aja pepandu. Aja rahā, pema'ō rahā, ixoty oho rahā, pehē pe Tupā pandu ta: “Se pejur katu. Katuha renda ke se. Manō ym te ta awa se. Katu tiki” aja pehē pe Tupā pandu.

¹⁰—Jete har rupi ta'yr mi ma'e ke rehe amō usak usak katu. Aja rahā, jete har rupi heta te hū ma'e ke rehe usak usak katu ta tī. Te'eha rupi ta'yr mi ma'e ke rehe usak usak. Aja rahā, te'eha rupi heta te hū ma'e rehe usak usak ta tī. ¹¹Kome'ē wyy keruhū pe ma'e ke heta ihī ihī. Ame'ē ke jete har rupi ym pesak pesak rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē, ame'ē ke pehē pe a'e me'ē ym ta tī. ¹²Amō tama'e ke rehe pesak pesak katu ym rahā, pehēma'e ke pehē pe amō me'ē ym ta tī.

¹³—Mokōi ijar pe marā ka ym miasu paraky katuha. Mokōi jar pe paraky rahā, peteīhar rehe jō ipy'a katu ta. Amō rehe anī ta. Peteī jar je'ēha rehe hendu katu ta. Amō jar je'ēha rehe anī ta. Hendu ym ta ehe. (Aja Tupā rehe tī.) Tamatarer ke rehe jō ipy'a ke amō moī moī rahā, marā ka ym Tupā rehe ipy'a katuha. (Mokōi ijar aja saka tī) — aja Jesu pandu.

Jesu je'ēha ke

(*Matéu 5.31-32; Matéu 11.12-13; Mak 10.11-12*)

¹⁴Ame'ē panduha ke parise ta hendu rahā, puka puka hū ehe, Jesu rehe. Tamatarer ke rehe ame'ē ta ipy'a ke moī moī katu, a'erehe Jesu rehe puka puka hū. ¹⁵Jesu pandu:

—Sawa'e katu te pehē aja amō ta ukwaha. Ame'ē ke peputar katu. Anī. Aja ym pehē, aja pehē rehe har Tupā ukwa katu. Ma'e ke katu te aja sawa'e ukwaha. Anī. Ame'ē riki jaxer ame'ē ke te'e aja Tupā ukwa katu. Tupā riki ukwa katu te ame'ē ke a'e.

¹⁶—Aja Moise je'ēha rehe har amō koty pekwa. Pesarahā! Juā mujahukiha uhyk ym rahā we, Moise je'ēha rehe amō hendu katu rī. Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ta rehe aja tī. Hendu katu tī. Pe, Juā uhyk. A'engi myrandu katu ke ihē apandu pandu axo. Ma'e ka'u te'eha ke amō hijar, pe, Tupā koty ipy'a ke muruwak. Aja rahā: “Ihē kotyhar ke nde” aja Tupā pandu. Ame'ē myrandu katu rehe heta te hū jurujar katu. ¹⁷Moise je'ēha rehe amō hendu katu ta me'ē te'e tī.

Ywa ke kanim ta oho. Kome'ē ywy keruhū aja tī. Upa ta tī. Moise je'ēha rehe hendu katuha anī. Upa ym te ta. A'erehe Moise je'ēha rehe hendu katu ta me'ē te'e we rī.

¹⁸—Pesarahā! Kuja riki amō. Hakehar ke sawa'e hijar oho. Pe, amō kūjā ke pyhyk rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Pe, hijar ame'ē kūjā ke amō sawa'e pyhyk rahā, ma'e ka'u te'eha ke ame'ē kūjā ma'e tī. Katu ym aja. A'erehe aja pema'e ym ta me'ē te'e — aja Jesu pandu.

Rasaro rehe har. Ima'ehū ame'ē rehe har tī.

¹⁹(Tamatarer rehe jō amō ipy'a moī rahā, katu ym aja Jesu mu'e.) A'erehe kuja pandu:

—Pe, amō sawa'e ixo. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. Ima'e mundeha muhepy hū ame'ē ke namō wata ixo. Wera rahā pame katu te humi'u ke matyr hū. Aja jumuhury hury juehe. ²⁰Hok rukwen pe amō sawa'e ke amō ta muhyk muhyk raho. Her Rasaro. Ima'e ym te a'e. Pere ke mäte hū te'e ehe. ²¹A'ep harō uī. Ima'ehū, ame'ēma'e myrape 'ar ngi imi'u kurer u'ar u'ar. Ame'ē ke Rasaro u'u ta tipe. Me'ē ym amō ipe. Jawar ta riki pere ke here here tī. ²²Pe, ima'e ym te ame'ē ke manō, Rasaro ke. Amarā rake i'ā ke Tupā je'ēha rahoha ta muhyk raho. Ywa pe huryha rehe muhyk raho.

—Ima'ehū ame'ē ke manō tī. Pe, amō ta jytym raho. ²³Mupyraraha renda pe pyrara hū ixo. Ma'ā rahā, Amarā rehe usak. Hake Rasaro l'āi. Pijaite we usak ehe. ²⁴Pe, pukāi: “Amarā! Epyrara ihē rehe esarahā! Ihē koty Rasaro ke emuwyr. Y pe ipo ākā rakehar munde ta. Ame'ē pe ihē juru ke murysā ta. Tata keruhū pe ihē axo. Apyrara hū ihē ke” aja Amarā pe.

²⁵—Pe, Amarā pandu ipe: “Sa'e! Anī. Ywy pe nde erexo rahā, upa katu te ma'e katu ame'ē ke nema'e riki. Ame'ē ke rehe ekwa ekwa exo. Rasaro rehe anī. Upa katu te ma'e katu ym ame'ē ke ima'e riki. Apo anī. Se a'e hury katu ixo apo 'y. Nde anī. Nde erepyrara erexo apo 'y. ²⁶Ko riki amō we tī. Jande pyter rupi sorok te'e hū ame'ē ke tūi. A'erehe sengi marā ka ym nde koty amō ahaha oho. Nde koty har ngi marā ka ym jande koty amō ahaha uwyr tī” aja ipe.

²⁷—Sawa'e pandu: “Amarā! Aja rahā, ko apandu nde pe. Ihē pāi rekoha pe Rasaro ke emondo. ²⁸A'ep ihē mu ta ixo. Awa po wajar petelhar upa hetaha ixo. Ame'ē ta pe je'ēha namō Rasaro ke emondo. Aja rahā, ame'ē ta se uwyr ym ta tī. Se pyrara hū awa” aja pyrara ixo ame'ē ke pandu.

²⁹—Amarā pandu: “Anī ta. Moise mupinim ame'ē ke namō ne mu ta ixo. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē ta namō ixo tī. Ame'ē panduha rehe ne mu ta hendu katu ta me'ē te'e. Hendu katu rahā,

ukwa katu ta. Aja rahā peme'ē pyraraha renda pe oho ym ta tī” aja pyrara ixo ame'ē pe Amarā pandu.

³⁰—Sawa'e pandu: “Anī ta Amarā! Ame'ē ke a'ewan ym we rī. Amō we rahā, katu. Kuja. Manōha ngi amō kwera katu uhem, pe, ame'ē riki Tupā je'ēha ke pandu oho rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke muruwak ta mondo. Tupā koty muruwak ta mondo” aja pyrara ixo ame'ē pandu.

³¹—Amarā pandu: “Anī. Moise je'ēha rehe a'eta hendu ym rahā, amō rehe hendu ym tī. Manōha ngi kwera katu uhem ame'ē ke Tupā je'ēha pandu. Ame'ē ke rehe hendu ym ta tī. Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ta rehe hendu ym rahā, aja tī. Manōha ngi kwera katu uhem ame'ē ke pandu oho. Tupā je'ēha ke pandu oho. Ame'ē ke rehe hendu ym ta tī” aja pyrara ixo ame'ē pe Amarā pandu — aja Jesu pandu.

17

Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e ame'ē rehe har (Matéu 18.6-7; Matéu 18.21-22; Mak 9.42)

¹Jumu'eha ta pe Jesu pandu: —Ma'e ke rehe amō usak, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ta. Aja me'ē aja te'e ta ixo. Pe, ngā muka'u te'eha ke mu'e, ame'ē ke mā Tupā mupyrara te hū ta. ²Ihē rehe amō amō ta'yn ta jurujar katu. Pe, amō pandu: “Mā! Jesu rehe pejurujar katuha pehijar” aja. A'erehe ta'yn ta hijar. Aja rahā, mā peja pandu ame'ē jurupy rupi itahu pukwar. Pe, itahu namō a'e ke ypa pe ombor. Pe, y jukwa. (Aja rahā, ta'yn ta ke mu'e ym ta.) Aja manō rahā, Tupā mupyraraha 'ar koty te we katuha. Tupā mupyrara rahā, mupyrara te hū ta.

³—Pesak katu te'e! Ma'e ka'u te'eha ke ne mu ma'e rahā: “Mā peja ym” aja epandu ipe. Ame'ē ngi ipy'a ke muruwak mondo rahā, nde py'a emujywywr ehe. ⁴Wera rahā, awa po wajar mokōi hetaha ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e nde pe. Pe, a'e ma'e, a'engi nde pe pandu: “Ame'ē ngi ihē py'a amuruwak amondo. Ihē rehe nde py'a emujywywr katu” aja nde pe pandu. Aja rahā, aja pame katu te nde py'a ke emujywywr ehe — aja Jesu pandu.

Jurujar katuha ke

(Matéu 17.20; Mak 11.22-23)

⁵Jesu mondo ame'ē ta pandu ipe:

—Sawa'e! Mā! Jande py'a jamujywyriha hātā ame'ē ma'eha. Jande ke emu'e katu. Aja rahā, jajurujar katuha amō we katu ta. Pe, nde erepandu aja jama'ema'e katu ta — aja Jesu pe.

⁶A'e pandu:

—Pesarahā! Ta'yr mi pejurujar katu rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke

pema'ema'e katu ta kŷ tī. Ta'yr mi pejurujar katu. Ma'e ra'ī ta'yr te mi, ame'ēja saka. Aja rahā kome'ē myra keruhū pe pepandu ta: "Nde rapo ke namō ejujo'ok ehem eho. Y ramūi pe ejujytym eho" aja myra pe. Ta'yr mi pejurujar katu rahā, ame'ē myra jujo'ok ta oho — aja Jesu. ("Myra" aja pandu rahā: "Upa ma'e hātā ma'eha ke" aja mujekwa katu.)

Miasu ma'ema'eha ke

⁷ Ajame'ē ke Jesu mu'e:

—Pehē ngi har amō ixo. Miasu aja paraky ixo, kupixa rehe. Arapuharan ta rehe usak usak ixo amō nahā my. Pe, hok pe uhky jywyr rahā, ame'ē pe kuja nde erepandu my: "Ere. Nde ereparaky katu. Pahar ma'e ke e'u eho" aja pandu my? ⁸ Anī. Aja ym. Amō koty nde erepandu ta. Kuja: "Ma'e ke ihē pe emupupur. Nema'e kamixa emunde. Pe, ihē a'u rahā, ma'e ke emoī moī ihē pe. Upa a'u rahā, nde ere'u ta" aja miasu pe. ⁹ Miasu pe: "Katu nde. Nde ereparaky katu" aja nde erepandu ym ta. Anī. Ne je'ēha rehe jō hendu katu. Aja miasu katu ame'ē ke a'e, aja mujekwa. ¹⁰ Pehē aja tī. "Pehē katu. Pema'ema'e katu" aja jandema'e sawa'e te pandu ym rahā, nde rury katu pexo rī. A'e pandu ame'ē ke pema'ema'e rahā, kuja pepandu ta: "Miasu ta jō jande. Jande pe sawa'e te pandu ame'ē ke jō jama'ema'e" aja pehē — aja Jesu pandu.

"Ne jō riki katu te me'ē ke" aja peteī jō pandu

¹¹ Jerusarē ok ta pe Jesu oho ixo rahā, amō wyy rupi asa oho ixo. Ngariréi wyy ngi uhem oho rahā, Samari wyy pe uhky oho. Ame'ē rupi asa oho ixo. ¹² Pe, amō ok ta pe uhky Tate rahā, pereran ma'e u'u hū ame'ē ta uhky uwyr ixoty. Jande popa sawa'e ta hetaha. Paite we pu'am u'am. (Amō jundéu awa ta namō ixo ym ta me'ē te'e ame'ē ta.) ¹³ A'eta pukái:

—Jesu! Sawa'e! Jande rehe epyrara esak! Jande ke emukatu — aja ipe.

¹⁴ A'eta rehe usak rahā, pandu:

—Ere! Peho! Jundéu awa tama'e pa'ihu koty peho. Pemujesak pehē juehe har ipe. Pehē katu aja a'e mujekwa ta ngā pe — aja Jesu.

Pe, ame'ē ta johu oho ixo rahā, upa katu te katu 'y. ¹⁵ Ame'ē ta ngi har peteī jō jywyr. (Samari wyy pe har ke a'e.) Katu, aja ukwa rahā, Jesu koty jywyr uwyr. Tupā rehe har katu pandu pandu hū uwyr. ¹⁶ Jesu ruwa koty ipynarāi pe wapyk uwyr. (Aja ipy'a moī moī katu ehe.) "Ne jō riki katu te me'ē ke. Ihē ke nde eremukatu" aja pandu ipe, Jesu pe. Samari wyy pe har ke a'e. Jundéu awa ym ame'ē ke a'e.

¹⁷ Jesu pandu:

—Mā! Jande popa sawa'e hetaha amukatu. Awa po wajar tumeme sawa'e ta jywyr ym uwyr, ihē koty. ¹⁸ Mā! Amō awa ke jō jywyr uwyr. Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja pandu uwyr. Mā! Aja jundéu awa ta pandu ym uwyr. Ko samari wyy pe har jō jywyr uwyr — aja Jesu pandu.

¹⁹ Pe, a'e pandu ipe:

—Epu'am katu! Eho! Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde ke amukatu. A'erehe nde katu apo 'y — aja ipe.

Jesu riki kapitā keruhū

(Matéu 24.23-28; Matéu 24.37-41)

²⁰ Amō parise ta Jesu pe pandu:

—Myja rahā kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e muwyr ta my? Pe, jundéu awa ta ke huwajan ta ngi poir ta my? Pe, jandema'e wyy pe kapitā keruhū aja ixo ta my? — aja parise ta pandu.

Jesu pandu:

—Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke uwyr rahā, ehe har upa katu te ngā pandu pandu ym ta. ²¹ Kuja ym ta. Amō pandu: "Pesarahā! Ko riki ixo." Amō: "Paite riki ixo!" Aja ym riki. Pesarahā! Pehē namō a'e ixo apo 'y. Pekwa ym riki — aja parise ta pe. ("A'e ixo apo 'y" aja pandu rahā: "Juehe har" Jesu pandu.)

²² Jumu'eha ta pe jō Jesu pandu. Kuja:

—Ngā pyrara hū, ame'ē angaha rehe uhky ta. Arahā kuja peputar ta. Kirisutu uwyr. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Ihē riki Kirisutu. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pe, ngā mupyraraha ngi pehē ke ihē ajo'ok ta. Ame'ē ke peputar katu tipe. ²³ Pe, amō ta pandu ta pehē pe. "Paite pesak peho! Kirisutu pehi!" Amō: "Se pesak pejur. Kirisutu kohī!" Anī. Pekekar ym peho. Nixói. ²⁴ Tupā wera rahā, paite rupi upa ta wera oho. Paite rupi upa katu te ngā usak. Aja ihē ajywyr rahā, paite rupi upa katu te ngā ukwa katu ta kŷ tī. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. ²⁵ Pesarahā! Ajywyrriha angaha rehe uhky ym we ta rī. Kuja uhky py ta. Ihē ke amō ta mupyrara hū ta. Parise ta aja amō ta putar ym ta ihē ke tī.

²⁶⁻²⁷ —Yman te Noe ixo rahā, amō ta ixoha rehe te'e ukwa ukwa ixo. Ma'e ke u'u uī. Sawa'e ta kŷjā ta ke pyhyk. Kŷjā ta aja tī. Sawa'e ta ke pyhyk tī. Aja te'e ngā ixo. Ima'e ke rehe jō usak usak ixo. Pe, jarusu keruhū pe Noe ixo oho. Pe, y ke upa katu te ma'e ke munde oho. Upa ngā ke jukwa. Ihē ajywyr Tate rahā, aja ta ngā ixo tī. Ixoha rehe te'e upa apo ixo ame'ē ta ukwa ukwa ixo tī. Ima'e ke rehe jō ukwa ukwa ixo. Pahar ihē ajywyr ta. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

²⁸⁻³⁰ —Yman te Ro ixo rahā, aja upa ngā ixo tī. Ima'e ke rehe jō ukwa ukwa ixo. Ma'e ke u'u uī. Ma'e ke muhepy hepy u'am tī.

Kupixa mujā mujā ixo tī. Hok ke mujā mujā ixo tī. Pe, Sondo ok ta ngi Ro uhem oho rahā, aman aja tata ke Tupā mungyr. Tatāpūi aja ita ra'yr ke mungyr tī. Upa katu te ame'ē ok ta pe har ta ke tata jukwa. Pahar jukwa. Ihē ajywyrr rahā, aja ta ngā ixo tī. Ima'e ke rehe jō ukwa ukwa ixo tī. “Uwyr ym a'e” aja ngā ukwaha naī. Anī. Pahar ihē ajywyrr ta. Ko awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur.

³¹ –Pyraraha uhyk rahā, hok kupe ipe ame'ē 'ar pe amō ixo rahā, pahar ujan oho. (Aja rahā, manō ym ta.) Hok pe ixē ym oho. Ima'e ke pyhyk ym oho. Pahar ujan oho. Kupixa pe ixo ame'ē ke hok pe jywyrr ym oho tī. (Ima'e ke pyhyk ym jywyrr.) Pahar ujan oho. ³² Ymanihar Ro rakehar rehe pekwa pekwa pexo. (Haikwer koty ma'ā. Pyta riki. Arahā pahar manō.) ³³ Ima'e ke amō mupyta ta katu aja jō ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahā, ixoha kanim ta. Manō ta. Ima'e ke putar ym. “Mā peja kanim” aja ipy'a pe ukwa ukwa ixo. Pe, ujan oho rahā, ixoha kanim ym ta. Manō ym ta.

³⁴ –Ko apandu pehē pe. Ihē ajywyrr rahā, mokōi sawa'e ukwer ou, pytun rahā. Petei pyta ta. Amō anī. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha raho ta. ³⁵ Ma'e ke mokōi kūjā kytyk kytyk u'am. Petei pyta ta. Amō anī ta. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha raho ta. ³⁶ [Kupixa pe mokōi sawa'e ta paraky ixo. Petei pyta ta. Amō anī ta. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha raho ta] – aja Jesu pandu.

³⁷ Jumu'eha ta pandu ipe:

–Sawa'e! Myp pyraraha uhyk ta my? – aja Jesu pe.

A'e pandu:

–Ma'e inem ame'ē ke tūi rahā, a'ep xumukape jy'ar ta oho. Aja ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e hū, ame'ē renda pe pahar pyraraha uhyk ta – aja Jesu.

(Aja rahā, Jerusarē ok ta pe har ta ke amō awa ta mupyrrara ta uwyr, aja Jesu mujekwa. Jerusarē ok ta pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe aja.)

18

Tapijar te'e we ixawa'e manō ame'ē ke pandu pandu hū

¹ Pe, jumu'eha ta ke Jesu mu'e ixo. Tupā namō a'eta tapijar te'e we pandu pandu ta me'ē te'e. Myja me'ē ame'ē ke my, ame'ē ke a'e mu'e. “Mā! Tupā hendu ym jande rehe” aja pahar pandu ym ta me'ē te'e. A'erehe kuja mu'e ixo:

² –Amō ok ta pe sawa'e ixo. Ame'ē ke amō ta rehe har hendu, pe, pandu: “Nde katu” aja. Anī rahā: “Nde katu ym” aja. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ke a'e. Amō ta rehe pyrrara usak ym tī. ³ Ame'ē ok ta pe ixawa'e manō ame'ē ke ixo tī. Sawa'e koty ohoho hū ixo. Pandu pandu hū tipe ipe: “Ihē rehe

ihē ruwajan ma'e ke ma'ema'e hū. Nde riki epandu ipe: ‘Ema'e ym’ aja. Nde jō riki nde eremukatu” aja kūjā pandu pandu hū tipe ipe. ⁴ Anī. Yman atu kūjā rehe sawa'e hendu ym. A'erehe kūjā jywyrr jywyrr ixoty. A'erehe uhyk kūjā panduha ipe. A'erehe sawa'e jupandu jupe: “Mā! Tupā rehe ihē apy'a ym. Sawa'e ta rehe apyrrara asak ym tī. ⁵ Mā! Peme'ē ixawa'e manō ame'ē ke ihē rehe uwyr uwyr hū ixo. Amukatu ym rahā, ihē ke muhe'ō te'e ta. A'erehe kūjā ruwajan pe ihē apandu ta: ‘A'ewan. Ma'e ke ema'e ym apo 'y. Mā peja pete'e pyta katu' aja apandu ta” aja sawa'e jupandu jupe – aja Jesu pandu.

⁶ A'e pandu tī:

–Pesarahā! Ame'ē sawa'e katu ym ame'ē ke a'e. Anī. Pandu ame'ē ke katu riki. “Ihē amukatu ta” aja a'e pandu. ⁷ Aja Tupā namō pepandu tī. Ixotyhar ta tapijar te'e we pandu pandu: “Jande ke amō ta mupyrrara” aja. Aja rahā, ame'ē ke Tupā mukatu ta. (Sawa'e pe kūjā tapijar te'e we pandu, ame'ēja saka.) “Mā! Jande rehe Tupā hendu ym” aja ym pepandu. ⁸ Anī. Pahar mukatu ta. Pesarahā! Ixotyhar ta rehe usak katu. Yman rahā, kome'ē ywyrr keruhū pe ihē ajywyrr ta ajur tī. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Ihē ajywyrr rahā, Tupā kotyhar ta tapijar te'e we Tupā namō pandu pandu ixo my. Yman ame'ē ta ke amō ta mupyrrara riki. Anī. Tapijar te'e we Tupā namō pandu pandu rahā, katu tiki – aja Jesu pandu.

Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē rehe har

⁹ Juehe har katu aja ukwaha jupe naī, aja me'ē sawa'e ixo. Upa amō ta riki katu ym aja ame'ē ta ukwaha naī tī. Ame'ē ta rehe har Jesu pandu. Myja me'ē ame'ē ta my, ame'ē ke pandu. Kuja:

¹⁰ –Amō rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe mokōi sawa'e ta oho. Tupā namō pandu pandu oho. Petei'har parise ke. Amō riki homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ke a'e. (A'erehe ame'ē sawa'e jaxer ame'ē ke aja parise ta ukwa.) ¹¹ Ko parise se koty jeje pandu pandu u'am, Tupā namō. Kuja: “Tupā! Amō ta aja ym ihē, a'erehe: ‘Ne jō riki katu te me'ē ke' aja ihē apandu nde pe. Amōma'e ke rehe ipy'a ke amō ta moī moī hū. Pe, pyrātāha namō jo'ok ingi. Ihē anī. Aja ym ihē, a'erehe katu ame'ē ke ihē. Kūjā rehe amō ta ka'u te'e hū. Ihē anī. Aja ym ihē. Kotete tamatarer matyr ame'ē ke i'āi. Sawa'e jaxer ame'ē ke aja ihē akwa. Peme'ē aja ym ihē, a'erehe: ‘Ne jō riki katu te me'ē ke' aja apandu nde pe. ¹² Petei' seman ngi har mokōi wera rahā, ma'e ke a'u ym te. (Aja nde rehe ihē py'a amōi moī katu.) Upa ihē apyhyk ame'ē ke

ngi ta'yr te mi nde pe ihē ame'ē. Jande popa hetaha ngi har petēi ihē ame'ē nde pe. (Aja nde rehe ihē py'a amoī moī)“ aja parise jeje pandu pandu u'am. (Jeje te'e pandu pandu u'am. Tupā hendu ym ehe.)

¹³ —Amō sawa'e amō koty panduha. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer matyr ame'ē ke a'e. (Jaxer ame'ē ke a'e, aja parise ta ukwa.) Paite we mi pandu pandu u'am, Tupā namō. Huxī a'e, a'erehe ywa rehe ma'ā ym u'am. (Ywa pe Tupā ixo, ame'ē rehe ma'ā ym u'am.) Ipixi'a ke mokōi po pe nupā nupā u'am. (Aja pyaiha mujekwa.) Pe, kupa pandu u'am: “Tupā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e. Ihē rehe epyrara esak. Ihē rehe nde py'a emujywyr” aja tamatarer matyr ame'ē ke pandu u'am. ¹⁴ Ko apandu pehē pe. Ame'ē rehe Tupā pyrara usak. Ame'ē sawa'e rehe hendu. Pe, ame'ē pe Tupā pandu: “Nde katu. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe” aja. Amō anī. Parise anī. Ame'ē rehe hendu ym. “Nde katu. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe” aja Tupā pandu ym. “Ihē katu te” aja ukwa jupe naī, ame'ē pe Tupā pandu: “Nde katu ym” aja. “Ihē katu ym. Ma'e aka'u te'eha ke ama'e” aja pandu ame'ē ke pe Tupā pandu: “Nde katu” — aja Jesu pandu.

Ta'yn ta rehe Jesu usak katu
(Matéu 19.13-15; Mak 10.13-16)

¹⁵ Ta'yn ta ākā rehe ipo Jesu mujar ta. Aja ipy'a katuha mujekwa. Ame'ē ke amō ta putar, a'erehe ixoty a'eta raho raho. Ame'ē ke jumu'eha ta usak rahā, je'ē je'ē a'eta pe:

—Mā! Jesu ma'ema'e ixo. A'erehe perur ym ipe — aja jumu'eha ta.

¹⁶ Pe, Jesu pandu:

—Anī. Mā peja ta'yn ta ihē rehe uhyk katu. Ta'yn ta ke se pemuhyk perur. Pemupyta ym. Aja riki Tupā putar tī. Kome'ē ta'yn ta aja me'ē ta Tupā kotyhar wan ta tī. ¹⁷ Ko pekwa pekwa pexo. Tupā kotyhar ta aja ta'yn ta putar katu. Ta'yn ta aja amō putar ym rahā, Tupā kotyhar aja ym te ta awa — aja Jesu pandu.

Ima'ehū ame'ē rehe har
(Matéu 13.22; Matéu 19.16-30; Mak 10.17-31; 1 Tímo 6.6-10; Tian 5.1-3)

¹⁸ Pe, amō jundéu awa tama'e kapitā pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Nde riki katu te ame'ē ke nde. Ma'e ihē ama'e rahā, ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja Jesu pe.

¹⁹ A'e pandu:

—“Katu te ame'ē ke nde” aja ihē pe nde erepandu. Tupā jō riki katu te ame'ē ke a'e. Awa ke anī. (Ihē Tupā aja nde erekwa my?) ²⁰ Esarahā! Tupā pandu ame'ē ke nde erekwa katu.

“Amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī. Amō ke ejukwa ym.

Emukanim ym amōma'e ke.

Te'e ma'e ke epandu ym.

Nde pái rehe epy'a katu.

Ne māi rehe aja tī. Epy'a katu tī” aja

Tupā je'ēha ke rehe panduha ihī — aja sawa'e pe Jesu pandu.

²¹ Sawa'e pandu:

—Upa ame'ē panduha rehe ihē ahendu katu. Kurumī rahā har ahendu katu axo — aja Jesu pe.

²² Ame'ē ke rehe Jesu hendu rahā, pandu ipe:

—Pewe amō ma'e ke nde pe. Upa katu te nema'e ke emuhepy. (Aja tamatarer epyhyk.) Pe, ame'ē tamatarer ke ima'e ym te ame'ē ta pe upa katu te eme'ē me'ē. Aja rahā, ywa pe nema'e ke heta te hū ta. Pe, ihē namō eho — aja sawa'e pe.

²³ Ame'ē ke rehe sawa'e hendu rahā, pyai te'e u'am. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. (Me'ē tar ym ma'e ke. A'erehe pyai te'e u'am.) ²⁴ Ame'ē ke Jesu ukwa rahā, pandu:

—“Ere. Tupā putar, aja ihē axo ta” aja ima'ehū ame'ē ta marā ka ym panduha. Aja panduha riki hātā. ²⁵ Awi jupiha kwar rupi marā ka ym amō rymba asaha oho. Kame hymba asaha oho. Aja ima'ehū ame'ē ta ke. Tupā putar aja ixo tar ym te — aja Jesu pandu.

²⁶ Ame'ē rehe hendu ame'ē ta pandu:

—Mā! Aja rahā, Tupā muhā ym te ta awa ke — aja ipe.

²⁷ Jesu pandu:

—Ame'ē ke sawa'e ta marā ka ym ma'eha. Myja awa ke muhā katu ta my, ame'ē ke Tupā jō ukwa katu — aja ngā pe.

²⁸ Pe, Petu pandu:

—Esarahā! Upa katu te jandema'e ke jahijar jajur. Ko ne namō jaho jaxo. Tupā putar aja jama'ema'e jaxo — aja Jesu pe.

²⁹ A'e pandu:

—Hā! Ko apandu pehē pe. Tupā putar, aja upa katu te amō ma'ema'e. A'erehe hok ke hijar oho. Hakehar ke aja tī. Hijar oho tī. Imu ta ke aja tī. Hijar oho tī. Ianam ta ke aja tī. Hijar oho tī. Ta'yn ta ke aja tī. Hijar oho tī. ³⁰ Aja rahā, ma'e ke hijar oho, ame'ē 'ar koty te we Tupā mujywyr ta ipe. Apo ixo rahā, mujywyr ta. Pe, yman rahā, Tupā namō ixo ta. Uhā te hū aja ixo ta — aja Jesu pandu.

Manōha rehe har Jesu pandu, mahapyrihar ke

(Matéu 20.17-19; Mak 10.32-34)

³¹ Awa py mokōi jumu'eha ta ke Jesu mujy'ar raho. Heta ame'ē ta ngi mujy'ar raho. A'eta pe jō pandu:

—Pehendu katurahā! Jerusarē ok ta pe jande jaho jaxo. A'ep ihē rehe har amō

ta mupinim. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē panduha aja upa katu te uhyk ta ihē rehe. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. ³² Jundéu awa aja ym ame'ē ta koty ihē ke jundéu awa ta raho ta. Pe, jundéu awa aja ym ame'ē ta puka puka hū ta ihē rehe. Ihē ke a'eta muhuxī ta tī. Ihē rehe tymū ta tī. (Aja ihē jaxer aja mujekwa ta naī.) ³³ Ihē ke a'eta pirok ta tī. Pe, ihē ke jukwa ta tī. Mokōi aker rahā, ihē akwera katu ta ahem tī — aja Jesu pandu.

³⁴ Anī. Ame'ē panduha ke jumu'eha ta ukwa ym te. Pyhyk ym te. Ukwaha ke Tupā mukanim te'e we ngā ngi. A'erehe Jesu pandu ame'ē ke ukwa ym.

*Eha te ym ame'ē ke Jesu mukatu
(Matéu 20.29-34; Mak 10.46-52)*

³⁵ Jeriko ok ta pe Jesu uhyk tate rahā, pe rymy'y rake amō sawa'e wapyk uī. Eha ym te ame'ē ke a'e. Tamatarer ke ngā pe pandu pandu uī. ³⁶ Heta ame'ē ta ohoha ke rehe hendu. Pe, pandu:

—Ma'e puki? — aja ngā pe.

³⁷ Amō ta pandu:

—Jesu Nasare ok ta pe har ko oho ixo — aja ipe.

³⁸ Pe, ame'ē pukái:

—Jesu! Ndawi rainō nde! Ihē rehe epyrara esak! — aja Jesu pe. (“Ndawi rainō” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.)

³⁹ Hundutar oho ame'ē ta je'ē je'ē hū ipe:

—Epukái ym nde — aja ipe.

Anī. I'ar koty te we hātā pukái:

—Sawa'e! Ndawi rainō nde. Ihē rehe epyrara esak — aja Jesu pe.

⁴⁰ Pe, Jesu pyta. Amō ta pe pandu:

—Se perur — aja.

Pe, eha ym te ame'ē ke uhyk tate uwyr ehe rahā, Jesu pandu ipe:

⁴¹ —Ma'e nde pe ihē ama'e ta my? — aja ipe.

A'e pandu:

—Sawa'e! Ihē reha ym te. Ihē reha ke emukatu! — aja Jesu pe.

⁴² Pe, a'e pandu:

—Ere! Upa ma'e ahyha ke ihē amukatu, ame'ē ke rehe nde erejuruar katu, a'erehe nde reha katu apo 'y. Eho katu 'y — aja ipe.

⁴³ Pe, pahar eha opok. Upa ma'e ke rehe usak katu. Pe, inamō oho, Jesu namō. Tupā pe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu pandu oho ixo. Upa mukatuha rehe usak ame'ē ta aja tī. “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu pandu oho ixo tī.

19

Sakéu rok pe Jesu oho

¹ Pe, Jeriko ok ta pe Jesu uhyk oho. Ame'ē rupi asa oho ixo. ² A'ep amō sawa'e ixo. Her Sakéu. Ima'ehū namō ixo ame'ē ke

a'e. (A'erehe te'eha rupi tamatarer a'e matyr hū. A'erehe sawa'e jaxer ai, aja ngā ukwa. Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer ke matyr. A'e aja amō ta ixo tī.) Ame'ē tama'e kapitā ke a'e. ³ “Awa riki Jesu my?” Ame'ē ke ukwa tar katu. Heta ame'ē ta Jesu rake rupi ixo. A'e sawa'e ra'yr mi te'e, a'erehe marā ka ym jumupukuha usakiha. ⁴ A'erehe heta ame'ē ta hundutar koty ujan oho. Pe, myrahu rehe jupir oho. A'ep harō uī. Ame'ē iwyr rupi Jesu oho rahā, Sakéu usak ta ehe.

⁵ Pe, ame'ē myrahu wyr pe uhyk rahā, ywate koty Jesu ma'ā. Pe, pandu ipe:

—Sakéu! Pahar ewyjy ejur! Apo ne namō ihē apyta ta me'ē te'e — aja Jesu.

—Ere! — aja Sakéu.

⁶ Pe, pahar Sakéu wjy wywr. Huryha namō Jesu ke muhyk katu, hok pe. ⁷ Upa ame'ē ke rehe usak ame'ē ta je'ē je'ē hū:

—Mā! Sawa'e jaxer ai ame'ē ke namō pyta ta oho — aja Jesu rehe har je'ē je'ē hū.

⁸ Ajame'ē ke Sakéu pu'am. Jesu pe pandu:

—Sawa'e! Ehendu katurahā! Upa ihēma'e ke ihē amowok ta apo 'y. Pe, wajar ke ima'e ym te ame'ē ta pe ihē ame'ē me'ē ta. Yman te'eha rupi amōma'e ke apyhyk. A'erehe amujywyr ta apo 'y. I'ar koty te we amujywyr ta ipe. Te'eha rupi pete'i apyhyk rahā, tumeme amujywyr ta ipe — aja Jesu pe.

⁹ A'e pandu ipe:

—Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'ema'eha ke nde erehijar aja nde eremujekwa. (A'erehe Tupā koty nde py'a nde eremuruwak, aja nde eremujekwa katu.) A'erehe nde ke Tupā muhā katu. Amarā rainō ke nde. ¹⁰ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke ihē akekar ajur. Ame'ē ta ke ihē amuhā katu ajur tī. Aja rahā mupyraraha renda pe oho ym ta — aja Jesu pandu. (“Amarā rainō” aja pandu rahā: “Jundéu awa ke a'e” aja mujekwa.)

Ita tamatarer tawa muheta ame'ē ta rehe har

(Matéu 25.14-30)

¹¹ Sakéu pe pandu ame'ē ke rehe amō ta hendu. Ame'ē ta kuja ukwaha. Jerusar'ek ok ta pe Jesu uhyk tate, a'erehe kuja ukwaha naī. “Jundéu awa tama'e kapitā keruhū ihē” aja Jesu pandu ta, aja ame'ē ta ukwaha naī. (Anī. Yman rahā, kapitā keruhū wan ta aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe myja me'ē kapitā keruhū wan ta ame'ē my, ame'ē ke Jesu pandu ngā pe. Kuja:

¹² —Amō sawa'e ixo. Kapitā ra'yr ke a'e. Amō wpy peapite ame'ē pe oho tate. A'ep kapitā keruhū wan amō mu'am ta. Upa rahā, hekoha pe jywyr ta. Kapitā keruhū aja jywyr ta. ¹³ Oho tate rahā, miasu ta ke mujy'ar. Jande popa hetaha mujy'ar.

Ame'ë ta pe ita tamatarer tawa ke me'ë me'ë. Petei pame katu te me'ë me'ë. Pe, pandu: "Pepaite ihë axo rahã, kome'ë tamatarer pemuhepy hepy. Pemuheta" aja ijar pandu. Pe, oho. ¹⁴ Pe, hekoha pe har ta putar ym a'e ke. A'erehe haikwer rupi myrandu rahoha ke a'eta mondo. Kuja myrandu ke raho: "Peme'ë sawa'e kapitã keruhũ aja emu'am ym. Japutar ym. Jandema'e kapitã keruhũ aja japutar ym" aja hekoha pe har ta mondo.

¹⁵ —Anĩ. Ame'ë sawa'e ke kapitã keruhũ aja amõ mu'am. Pe, hekoha pe jywyr oho. Uhyk rahã, amõ ta pe pandu: "Se miasu ta ke pemuhyk perur. Tamatarer ihë ame'ë. Ame'ë ta ke pemuhyk perur. Myja ame'ë ta muheta my? Ame'ë ke akwa ta" aja ijar. ¹⁶ Pe, uhyk py, ame'ë pandu: "Sa'e! Petei ita tamatarer tawa ihë pe nde eremuwyr. Ame'ë ke amuhepy hepy. Aja amuheta mondo. Jande popa ita tamatarer tawa kohĩ apo. Ko upa nema'e" aja miasu. ¹⁷ Ijar pandu: "Katu tiki! Miasu katu ame'ë ke nde. Ma'e ta'yr mi ame'ë ke rehe nde eresak eresak katu, aja akwa. A'erehe apo ngi har heta ok ta rehe nde eresak eresak ta. Kapitã aja nde tĩ. Kuja, jande popa hetaha ok ta rehe nde eresak eresak ta apo 'y" aja miasu pe.

¹⁸ —Pe, amõ miasu uhyk uwyr ehe tĩ. Pandu: "Sa'e! Petei ita tamatarer tawa ihë pe nde eremuwyr. Ame'ë ke ihë amuheta tĩ. Awa po wajar peteihar upa ita tamatarer tawa kohĩ apo. Upa nema'e ko" aja miasu. ¹⁹ Ame'ë pe ijar pandu: "Heta ok ta rehe nde eresak eresak ta tĩ. Kuja, awa po wajar peteihar upa hetaha. Kapitã aja nde tĩ" aja ipe.

²⁰ —Pe, amõ miasu uhyk uwyr ehe tĩ. Pandu: "Sa'e! Ko nema'e ita tamatarer ke. Nde eremuwyr ihë pe, ame'ë ke ko. Pan kurer ra'yr pe ihë apukek, pe, amukanim katu inom. ²¹ Kyty'ym ame'ë ke nde. A'erehe nengi akyje. Amõma'e ke nde erejo'ok katu. Kupixa pe amõ jytyim, ame'ë ngi ma'e ke nde ere'u te'e" aja miasu pandu. ²² Ijar parahy ehe. Pandu ipe: "Katu ym nde! Nde erepandu ame'ë namõ nde ke ihë amahy ta. Akyty'ym ame'ë ke ihë, aja nde erakwa riki. Amõma'e ke ihë ajo'ok katu, aja nde erekwa tĩ. Amõ jytyim ame'ë ngi ma'e ke ihë a'u te'e, aja nde erekwa tĩ. ²³ Aja rahã, tamatarer matyriha renda pe ihëma'e tamatarer nde eremoi rahã, katu ta tipe. Jeje jumuheta ta tipe. Pe, ihë ajoywyr rahã, ame'ë ke ihë apyhyk ta tipe. Muhetaha ke apyhyk ta tipe tĩ" aja miasu pe.

²⁴ —Pe, a'ep i'ai ame'ë ta pe ijar pandu: "Ita tamatarer tawa ke pejo'ok ingi. Amõ miasu pe peme'ë. Jande popa hetaha namõ ixo ame'ë pe peme'ë" aja. ²⁵ [Amõ ta pandu: "Má! Sa'e! Heta riki ima'e apo 'y. Jande popa

hetaha" aja ijar pe.] ²⁶ A'e pandu: "Katu. Ko apandu pehë pe. Heta ima'e ke namõ ixo ame'ë pe i'ar koty te we amõ me'ë ta. Ima'e ym ame'ë ke ta'yr mi te'e namõ ixo, aja ukwaha naĩ. Ame'ë ke amõ jo'ok ta ingi.

²⁷ —Apo ihë ruwajan ta ke ihë ruwa koty pemuhyk perur. Pejukwa. Ame'ë ta ihë ke putar ym. Ihë riki kapitã keruhũ aja putar ym. Ame'ë ta ke pejukwa" aja ijar pandu — aja Jesu mu'e.

(Aja mu'e rahã, juehe har pandu. A'e riki kapitã keruhũ aja putar ym ngã. Anĩ. Kapitã keruhũ rahã, upa huwajan ta ke mupyrara ta, aja Jesu mu'e katu.)

Jerusarë ok ta pe Jesu uhyk oho
(Matéu 21.1-11; Mak 11.1-11; Juã 12.12-19)

²⁸ Ame'ë ke upa pandu rahã, Jerusarë ok ta pe oho. A'e ngã hundutar koty oho. ²⁹ Pe, amõ mokõi ok ta pe uhyk Tate. Her Metaje. Ame'ë rake Mbeta ok ta ihĩ tĩ. Ame'ë mokõi ok ta ywy'ã rake ihĩ. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'ep uhyk Tate rahã, mokõi jumu'eha ta ke hundutar koty Jesu mondo. ³⁰ Kuja pandu:

—Pesarahã! Jande ndutar koty we ok ta ihĩ, Mbeta ok ta ke. A'ep pehë mokõi peho. Ok ta pe pexe rahã, a'ep jumen ra'yr rehe pesak ta. Myra jytyka ame'ë rehe amõ pukwar. Ame'ë 'ar pe amõ oho ym rĩ. Ame'ë ke pejirar. Se ihë pe pemuhyk perur. ³¹ Amõ ta kuja pandu ta pehë pe: "Ma'erehe jumen pejirar my?" aja. Aja rahã, kuja pepandu: "Sawa'e putar. Xupe 'ar pe oho ta" aja a'eta pe pepandu — aja mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu.

³² Pe, ame'ë mokõi sawa'e ta oho. Jesu pandu, aja upa katu te mahem. ³³ Jumen ra'yr ke jirar u'am rahã, jumen jar ta pandu: "Ma'erehe jumen pejirar my?" aja mokõi sawa'e ta pe. ³⁴ Sawa'e ta pandu:

—Sawa'e putar. Kome'ë 'ar pe oho ta — aja. —Hã! — aja ame'ë ta pandu.

³⁵ Pe, jumen ra'yr ke Jesu rehe muhyk raho. Xupe 'ar rupi a'etama'e mundeha ke ngã mou mou. (Aja rahã, kapitã keruhũ ko, aja mujekwa.) Jumen kupe rehe mundeha mou. Ame'ë 'ar pe Jesu ke a'eta mondo.

³⁶ Pe, jumen 'ar pe oho ixo rahã, a'ep ixo ame'ë ta mundeha ke mou mou. Awa rape rupi mundeha ke mou mou. (Aja rahã, kapitã keruhũ jumai ym ha namõ ko tur, aja mujekwa.) Pe, kamixa 'ar rupi jumen pyrũ wata oho. ³⁷ Pe, Jerusarë ok ta pe uhyk Tate rahã, ywy'ã ngi amõ wyjy oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. A'ep heta te hũ jumu'eha ta oho ixo inamõ. Pahar Tupã pe ame'ë ta pandu pandu: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja ipe. Hãtã Jesu rehe har katu pandu pandu tĩ. Jesu mukatu hũ ngã ke ame'ë ke rehe a'eta usak. Ame'ë rehe har katu pandu pandu tĩ.

³⁸ A'eta pandu:

—Sawa'e te je'ēha rupi uwyr ame'ē ke ko. Mā peja Tupā usak katu ehe. Mā peja ywa pe har ta hury katu ixo. Tupā jō riki katu te me'ē ke. Ywatehar ke a'e — aja riki.

³⁹ Heta ame'ē ta pyter pe parise ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō amō pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Nema'e jumu'eha ta pe ebandu: “Pepukái ym” aja — aja Jesu pe parise ta pandu.

⁴⁰ Pe, a'e pandu:

—Anī. Ko apandu pehē pe. Ame'ē ta pandu ta me'ē te'e. Marā ka ym je'ēha mukaniha — aja parise ta pe.

Jerusarē ok ta pe har ta rehe Jesu jixi'u

⁴¹ Ok ta koty oho we. Usak ehe rahā. Jesu jixi'u ehe. ⁴² Pe, ame'ē Jerusarē ok ta pe har ta rehe har pandu:

—Mā! Myja pehē py'a ke amuhury katu my? Ame'ē ke apo pekwa rahā, katu ta tipe. Apo marā ka ym pekwha. ⁴³ Pehē pe pyraraha 'ar ke uhyk ta kŷ. Pehē ruwajan ta uhyk ta kŷ. Ok ta kupe 'ar rupi juramā ta u'am. Mukurar ta. Upa kynda ta. Pe, jumai ta. Juramā ta ngā jumai uwyr. ⁴⁴ Upa katu te ok ta ke mujaxer ta. Ok ta pe har ta ke jukwa ta tī. Ita ngā mupu'am ame'ē ke upa ombor ta. Ihē ke Tupā muwyr. Pehē py'a ke ihē riki amuhury katu ta tipe. Ihē ke peputar ym. Pekwa tar ym ihē rehe har. A'erehe pehēma'e ok ta ke pehē ruwajan ta upa mujaxer ta — aja Jesu pandu. (“Pehēma'e ok ta” aja pandu rahā: “Jerusarē ok ta ke” aja mujekwa katu.)

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu oho

(Matéu 21.12-17; Mak 11.15-19; Juā 2.13-22)

⁴⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu oho. A'ep ma'e muhepyha ta ixo. Ame'ē ta ke muhem mondo. ⁴⁶ Pandu a'eta pe:

—Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Tupā pandu:

“Ihē rehe ngā jumu'eha renda pe ihē namō ngā pandu pandu katu. Ame'ē renda ke aja ngā ukwa” aja Tupā.

—Pehē anī. Ame'ē ke amō koty pemu-ruwak. Ma'e mukaniha renda aja pemu-ruwak. Katu ym aja — aja ma'e muhepyha ta pe Jesu pandu. (Ma'e ke muhepyha rahā, ka'u te'eha rupi muhepy, a'erehe: “Mukaniha renda ke” aja Jesu pandu.)

Pe, muhem mondo ingi.

⁴⁷ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e. Wera rahā pame katu te mu'e. A'e ke jundéu awa tama'e pa'ihu ta jukwa tar katu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Jukwa tar katu tī. Jundéu awa tamūi ta aja tī. Jukwa tar katu tī. ⁴⁸ Myja jukwa ta my? Upa ngā hendu katu u'am ehe. Hury katu ehe.

Upa katu te ukwa tar katu. A'erehe marā ka ym jukwha. Pa'ihu ta kyje ngā ngi.

20

Awa je'ēha rupi Jesu pandu my (Matéu 21.23-27; Mak 11.27-33)

¹ Amō wera rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e uī. Ngā pe myrandu katu ke pandu pandu uī tī. Arahā amō ta uhyk uwyr ehe. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta uhyk uwyr ehe. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta uhyk uwyr ehe tī. Jundéu awa tamūi ta uhyk uwyr ehe tī. ² Upa ame'ē ta pandu ipe:

—Jande pe ebandurahā! Sengi muhepyha ta ke nde eremuhem eremondo. Awa je'ēha rupi nde eremuhem eremondo my? Awa riki nde ke muwyr se my? — aja Jesu pe.

³⁻⁴ A'e pandu:

—Ihē aja tī. Pehē pe apandu ta tī. Ngā ke Juā mujahuk rahā, Tupā je'ēha rupi mujahuk my? — aja Jesu.

⁵ Pe, se koty Jesu ngi oho. Pe, a'eta pandu pandu hū a'eta jupe.

—Myja japandu ta my? “Tupā je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā, jande pe Jesu pandu ta: “Aja rahā, ma'erehe Juā pandu ame'ē ke rehe pejururaj ym my?” aja jande pe pandu ta. ⁶ Anī. “Sawa'e je'ēha rupi Juā mujahuk” aja japandu rahā, peme'ē heta ame'ē ta jukwa ta jande ke. Ita pe jukwa ta. Juā riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e, aja peme'ē ta ukwa katu, a'erehe: “Sawa'e je'ēha rupi” aja japandu rahā, jande ke jukwa ta — aja a'eta je'ē hū a'eta jupe. ⁷ Myja ym panduha. Ukwa ym. A'erehe Jesu koty jywyr rahā, a'eta pandu:

—Juā rehe har japandu ym ta nde pe — aja Jesu pe.

⁸ Pe, a'e pandu:

—Aja rahā, ihē aja tī. Awa je'ēha rupi ma'e ke ihē ama'ema'e. Ame'ē ke pehē pe apandu ym ta tī — aja tamūi ta pe.

Kupixa usakiha ta katu ym ame'ē ta rehe har

(Matéu 21.33-46; Mak 12.1-12)

⁹ Pe, myja me'ē kupixa usakiha ta my, ame'ē ke Jesu pandu:

—Ko amō sawa'e kupixa pe ma'e ke jytyim. Ma'eywa rākā ra'yr ke jytyim. Uwa'y rākā ke. Upa rahā, amō ta pe pandu: “Kupixa rehe pesak katu. I'a tyarō rahā, ko amō pehēma'e ta kŷ. Amō i'a ihēma'e ta kŷ” aja. “Ere” aja ame'ē ta pandu. Pe, amō wyw pe ijar paxia oho. Yman a'ep ihon rī.

¹⁰ —Ma'eywa tyarō rahā, miasu ke ijar mondo. Pandu: “Kupixa usakiha ta koty eho. Ma'eywa rykwer rehe eho piam” aja. Uhyk rahā, ame'ē ta pe miasu pandu: “Ihē jar ma'e ke jō ihē pe pemuwyr” aja. Anī. Miasu ke usakiha ta nupā te'e. Ijar koty ipo

te'e mujywyr mondo. ¹¹ Pe, amō miasu ke ijar mondo tī. Ame'ē ke usakiha ta nupā te'e tī. Muhuxī tī. Pe, ijar koty ipo te'e mujywyr mondo tī. ¹² Pe, mahapyrihar ke ijar mondo tī. Ame'ē ke usakiha ta mahy te'e tī. Kupixa ngi ombor muhem mondo.

¹³ –Pe, kupixa jar jupandu jupe: “Myja me'ē ihē ama'e ta apo my? Kuja nahā. Ihē ra'yr ke ihē amondo ta. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. A'e ke usakiha ta mahy ym ta nahā my” aja jupe. A'erehe ta'yr ke mondo. ¹⁴ Pe, ta'yr rehe usakiha ta usak rahā, pandu a'eta jupe: “Ko riki ijar ra'yr ke. (Ipái manō rahā, kupixa riki ima'e wan ta. Jahorahā!) Jajukwa ta peme'ē. Aja rahā, kupixa jandema'e wan ta” aja a'eta jupe. ¹⁵ A'erehe ta'yr ke kupixa ngi a'eta ombor muhem mondo. Jukwa riki – aja Jesu pandu.

A'e pandu tī:

–Apo myja usakiha ta pe kupixa jar ma'e ta my? Kuja riki. ¹⁶ A'e uhyk rahā, usakiha ta ke jukwa ta. Pe, amō kupixa usakiha ta ke mu'am ta – aja Jesu.

Ame'ē ke rehe ngā hendu rahā, pandu:

–Mā! Peja ym – aja ngā.

¹⁷ Jesu usak katu ngā rehe. Pandu:

–Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Ita rehe har ita ok mujāha pandu: 'Jaxer te'e kome'ē ita ke' aja.

Tupā pandu: 'Anī. Peme'ē riki ok pyter wan mupu'am katu riki' aja a'e pandu” aja panduha ihī.

¹⁸ –Kome'ē ita rehe ipy ke amō tukwa rahā, ahy ta. Amō rehe ita u'ar rahā, mupe ta – aja Jesu pandu.

“Ita” rehe har Jesu pandu rahā: “Juehe har” a'e pandu. “Ipy tukwa” aja pandu rahā: “Jesu ke amō ta putar ym” aja mujekwa. “Amō rehe ita u'ar” aja pandu rahā: “Ame'ē ke Tupā mupyrara hū ta” aja a'e mujekwa katu.)

Kapitā keruhū pe tamatarer ke me'ē rahā, katu my?

(Matéu 22.15-22; Mak 12.13-17)

¹⁹ Kupixa usakiha ta rehe har Jesu pandu rahā, Moise je'ēha mu'e ame'ē ta kuja ukwa.

–Mā! Jande rehe har Jesu pandu. Mā! Katu ym – aja a'eta ukwaha.

A'erehe a'ep Jesu ke a'eta pyhyk tar katu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta aja tī. Pyhyk tar katu tī.

–Apo japyhyk ta – aja pandu.

Anī. Pyhyk ym we rī. Ngā ngi kyje. Pyhyk rahā, ame'ē ta ke ngā nupā ta, ame'ē ngi kyje, a'erehe pyhyk ym we rī. ²⁰ A'erehe pyhykiha angaha ke rehe harō we ixo rī. Amō sawa'e ta pe pa'ihu ta pandu. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta pandu tī. Kuja.

–Jesu koty peho. “Nde eremu'e ame'ē ke jakwa tar katu” aja pepandu ipe. Inamō

pepandu pandu. Pe, ma'e katu ym ame'ē ke pandu rahā, kapitā pe a'e ke jande johu jaraho ta. Kapitā je'ēha rupi jajukwa ta. Aja Jesu ke pepyhyk rahā, tamatarer hū pehē pe jame'ē ta – aja sawa'e ta pe.

²¹ Pe, Jesu rehe sawa'e ta uhyk rahā, (muka'u te'e tar katu, a'erehe katu ehe har pandu py.) Kuja, pandu ipe:

–Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Nde erepandu ame'ē ke jeterhar te ke aja jakwa. Nde eremu'e ame'ē ke aja tī. Jeterhar te ke tī. Upa ngā rehe juja katu te aja nde eresak katu tī, aja jakwa tī. Myja awa ixoha katu my, ame'ē ke myja Tupā putar katu, ame'ē ke jeterhar rupi nde eremu'e, aja jakwa tī. ²² Apo jande pe epanurahā! Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer ke jame'ē rahā, katu my? Anī rahā, jame'ē ym ta my? Myja me'ē jundéu awa je'ēha mujekwa my? “Peme'ē katu” aja mujekwa my? “Peme'ē ym” aja mujekwa my? Epanurahā – aja Jesu pe.

²³ Ame'ē panduha namō muka'u te'e tar katu, aja Jesu ukwa katu. A'erehe a'eta pe pandu:

²⁴ –Ita tamatarer pu'a ra'yr ke ihē pe perur. Asak ta – aja.

Pe, amō ta werur ipe rahā, pandu.

–Pesarahā! Kome'ē tamatarer rehe awa'ā ihī my? Awa rer amō mupinim ko my? – aja sawa'e ta pe.

Ame'ē ta pandu:

–Homa awa tama'e kapitā keruhūma'e ke – aja Jesu pe.

²⁵ Pe, a'e pandu:

–Aja rahā, ma'e ke kapitā keruhūma'e ke rahā, kapitā keruhū pe peme'ē katu. Tupāma'e rahā, Tupā rehe pehē py'a pemoi moī katu. Ame'ē riki ma'e ke peme'ē ipe, ame'ēja saka – aja sawa'e ta pe Jesu pandu.

²⁶ Panduha namō Jesu ke amō ta muka'u te'e ym te, a'erehe heta ame'ē ta ruwa koty: “Katu ym nde erepandu” aja Jesu rehe har marā ka ym panduha. Ma'e ka'u te'eha ke mahem ym te ipe, Jesu pe. A'erehe a'eta je'ēha uhem ym. Kuja jō ukwa:

–Mā! Pandu katu a'e – aja Jesu rehe har.

Kweraha rehe har

(Matéu 22.23-33; Mak 12.18-27; Juā 5.21; Hom 8.10-11; 1 Korin 15.35-57; 1 Tesaron 4.16; Apokarip 20.4)

²⁷ Pe, amō sanduse ta uhyk uwyr ehe. Ame'ē ta awa kwera ym te ta, aja ukwaha. A'eta pandu ipe:

²⁸ –Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Yman kuja Moise mupinim jande pe:

“Sawa'e jumendar, pe, ta'yr ym ipe rahā, manō rahā, imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk. Pe, a'e ta'yr ipe. Ame'ē ta'yr riki imu ambyr ra'yr aja ngā ukwa” aja Moise mupinim.

²⁹ —Apo ehendurahā! Se awa po wajar mokōi imu ta ixo kwe. U'ar py ame'ē ke jumendar. Pe, ta'yr ym ipe riki. Pe, manō. ³⁰ A'erehe imu riki imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe tī. Mokōihar ke ame'ē. (Ame'ē sawa'e manō tī. Ta'yr ym ipe riki tī.) ³¹ A'engi imu mahapyrihar kūjā ke pyhyk tipe tī. (Aja tī. Manō tī. Ta'yr ym ipe tī.) Aja upa imu ta riki tī. Awa po wajar mokōi imu ta ke. Upa imu ambyr rakehar ke pyhyk tipe. Upa manō tī. Ta'yr ym te a'eta ipe tī. ³² A'engi kūjā manō tī. ³³ Apo esarahā! Yman rahā, manō ame'ē ta kwera katu uhem rahā, kūjā riki awa rakehar wan ta my? Se ixo rahā, upa imu awa po wajar mokōi riki pyhyk? — aja sanduse ta pandu.

³⁴ Jesu pandu:

—Kome'ē ywy keruhū pe kūjā ta ke sawa'e ta pyhyk katu. Sawa'e ta ke kūjā ta aja tī. Pyhyk katu tī. ³⁵ Awa kwera katu uhem rahā, anī ta. “Pehē katu. Pekwera katu pehem. Ihē namō pexo katu” aja Tupā pandu ta. Ame'ē ta jumendar ym te ta. Arahā sawa'e ta pyhyk ym te ta kūjā ta ke. Pe, sawa'e ta ke kūjā ta pyhyk ym te ta tī. ³⁶ Ame'ē ta ke Tupā mukwera katu muhem. A'erehe Tupā ra'yr ta aja ame'ē ta. Tupā je'ēha rahoha ta aja saka tī. (A'erehe kūjā ta ke sawa'e ta pyhyk ym te ta tī. Sawa'e ta ke kūjā ta pyhyk ym te ta tī.) Pe, Tupā je'ēha rahoha ta aja manō ym te ta tī.

³⁷ —Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ta. Aja yman Moise mujekwa katu te. Kuja. Ju pirā'y ukwāi ukwāi u'am. Ame'ē rehe har Moise mupinim. Arahā Tupā panduha ke a'e mupinim. Arahā kuja Tupā pandu: “Ihē rehe ipy'a ke Amarā moī moī katu. Isak aja tī. Ipy'a ke moī moī katu tī. Jako aja tī. Ipy'a ke a'e moī moī katu tī” aja Tupā pandu. Aja Moise mupinim. ³⁸ Pesarahā! Ixuwe katu ame'ē ta jō Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu. Manō ame'ē ta anī. Aja rahā, Amarā ta'ā ixuwe katu aja ixo rī. Yman riki manō. I'ā ixuwe katu ixo. A'erehe tapijar te'e we ipy'a moī moī katu Tupā rehe. (A'eta'ā pehī.) A'erehe manō ame'ē ta kwera katu ta kŷ, aja Tupā mujekwa katu — aja sanduse ta pe Jesu pandu.

³⁹ Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō ta pandu:

—Sawa'e! Katu riki nema'e panduha ke — aja Jesu pe.

⁴⁰ A'engi ma'e ke a'eta pandu ym we ipe, Jesu pe.

Kirisutu rehe har pandu
(Matéu 22.41-46; Mak 12.35-37)

⁴¹ Jesu pandu ngā pe:

—Kirisutu riki Ndawi rainō ke, aja amō ta pandu. Ma'erehe my? ⁴² Pesarahā! Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Her Saumo. Ame'ē

rehe ihī. Ame'ē pe Ndawi panduha ihī. Kuja pandu:

“Ihēma'e sawa'e te pe jandema'e sawa'e te pandu: ‘Se ihē rake ewapyk eī. (Aja rahā, katu te ame'ē ke nde, aja amujekwa.)

⁴³ Ne ruwajan ta ke ihē amuputu'u ta, a'erehe nde rehe ame'ē ta hendu katu ta' ” aja Ndawi panduha ke.

⁴⁴ —“Ihēma'e sawa'e te” aja Kirisutu rehe har Ndawi pandu. (Aja rahā, a'e Tupā tī, aja Ndawi ukwa.) Aja rahā, myja Kirisutu riki Ndawi rainō my tī? (Ndawi rainō aja rahā, awa te'e a'e tī, aja mujekwa katu) — aja Jesu pandu.

Ame'ē rehe har panduha mujywyr ym ipe, Jesu pe.

Moise je'ēha mu'e ame'ē ta rehe har
(Matéu 23.1-36; Mak 12.38-40)

⁴⁵ Jesu pandu ame'ē ke rehe heta ame'ē ta hendu ixo. Arahā jumu'eha ta pe Jesu pandu:

⁴⁶ —Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja ym pexo. Ima'e mundeha katu te ame'ē namō jō a'eta wata katu. (Aja rahā, Tupā rehe ipy'a moī moī katu aja mujekwaha jupe naī.) Muhepyha renda pe oho rahā: “Sa'e! Ko nde exero. Nde katu” aja panduha jō putar katu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe oho rahā, wapyka katu te ame'ē ke rehe jō wapyk tar katu. (Aja rahā, katu te ame'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tī.) Ngā mi'u matyriha pe oho rahā, kapitā tama'e wapyka rehe jō wapyk tar katu. (Aja rahā, katu te me'ē ke jupe aja mujekwa tar katu tipe tī.) ⁴⁷ Ixawa'e manō ame'ēma'e ke a'eta upa mukanim ingi. Hok ke aja mukanim ingi tī. Katu ym aja. I'i atu rahā, i'i Tupā namō ma'e pandu pandu u'am. (Aja sawa'e katu ame'ē ta ke a'eta aja mujekwaha jupe naī.) Mā! Ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Amō ta 'ar koty te we ame'ē ta ke mupyrara ta. A'erehe Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja ym pehē — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

21

Ixawa'e manō ame'ē ke tamatarer me'ē hū

(Mak 12.41-44)

¹ Pe, usak u'am rahā, ima'ehū namō ixo ame'ē ta rehe Jesu usak. Tamatarer ke ame'ē ta purakar u'am, tamatarer henda pe. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe henda ihī, ame'ē pe purakar. ² Pe, ixawa'e manō ame'ē ke rehe usak tī. Nixōi te ima'e ke ipe. Mokōi jō tamatarer pu'a ke henda pe moī. Ta'yr te mi ame'ē mokōihar ke. ³ Pe, amō ta pe Jesu pandu:

—Ko apandu katu pehē pe. Peme'ē ixawa'e manō ame'ē ke ixo. Nixōi te ima'e ke ipe. Tamatarer moī rahā, amō ta 'ar koty

te we moī. ⁴ Pesarahā! Amō ta tamatarer pyta we, ame'ē ke ngi henda pe purakar. (Pe, amō we hū pehī rī.) Ixawa'e manō ame'ē ke anī. Ima'e ke nixoi te ipe. Mokōi jō tamatarer pu'a. Ame'ē namō ima'e ma'e ke jo'ok ta tipe. Anī. Upa katu te ame'ē ke henda pe moī. (Apo ima'e ym te 'y.) A'erehe amō ta 'ar koty te we kūjā moī katu — aja Jesu pandu.

Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke amō ta mujaxer ta

(Matéu 24.1-2; Mak 13.1-2)

⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe har amō ta pandu pandu u'am.

—Pesarahā! Mā! Katu te! Ita keruhū katu te ke te'e ngā mujā. Ko Tupā pe ma'e ke ngā me'ē me'ē, ame'ē ke katu te hū tī — aja pandu.

Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, ma'e ke werur. Jumu'eha renda keruhū pe werur. Ame'ē riki katu te hū aja ngā ukwa. Pe, Jesu pandu:

⁶ —Peme'ē rehe pesak katu apo. Yman rahā, nixoi te ta 'y. Peme'ē ke amō ta upa mujaxer ta kŷ. Ita mokōi mokōi ihī ym ta kŷ. Upa katu te ita ke amō ta ombor ta. (Aja rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha keruhū muhāi ta) — aja amō ta pe pandu.

Pyraraha keruhū rehe har

(Matéu 24.3-14; Mak 13.3-13; 1 Petu 1.6-7; 1 Petu 2.19; 1 Petu 3.14; 1 Petu 4.12-16)

⁷ Pe, amō ta pandu ipe:

—Sawa'e! Myja rahā, ita mokōi mokōi ihī ym ta my? Ma'e jasak ta my, pe, ame'ē ke uhyk tate, aja jakwa ta my? — aja Jesu pe.

⁸ A'e pandu:

—Pesak katu kŷ! Mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym. Heta uwyr ta. “Kirisutu je'ēha rupi ihē ajur” aja pandu te'e ta. “Ko Kirisutu ihē. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ihē” aja pandu te'e ta tī. “Upa angaha rehe uhyk apo” aja pandu naī tī. Pehendu ym ehe. ⁹ Jumaiha tyapuha rehe pehendu ta. Paite amō ta jumai ixo, aja pehendu ta tī. Pemukahem ym. Aja jumaiha uhyk ta. Uhyk rahā, 'ar rehe angaha uhyk, anī we rī — aja Jesu pandu.

¹⁰ A'e pandu tī:

—Amō amō wyy pe har ta jumai mai ta ngā juehe. Amō amō kapitā keruhū ta jumai mai ta ngā juehe tī. ¹¹ Amō amō wyy katak hū ta tī. Ngā mi'u nixoi te ta tī. Ma'e ahyha uhem hū ta tī. Pe, ywa rehe ma'e ke ngā usak ta tī. Māte uhyk ta, aja ngā ukwa. A'erehe mukahem hū ta ngā.

¹² —Upa aja me'ē uhyk ym rahā we, pehē ke amō ta pyhyk ta. Mahy ta tī. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe raho ta tī. A'ep pehē rehe har je'ē je'ē hū ta. “Peme'ē ta jaxer” aja naī. Pe, pehē ke nupā ta. Kyndaha pe pehē ke a'eta kynda ta raho

tī. Ihē rehe pejurujar katu, a'erehe kapitā keruhū ruwa koty pehē ke amō ta mupu'am ta. Kapitā ruwa koty aja tī. Pe, mahy ta pehē ke. ¹³ Arahā myrandu katu ke pepandu ta. ¹⁴ Kapitā keruhū ruwa koty pepu'am ym rahā we, kuja pepandu pehē jupe my: “Mā! Myja jande juehe har japandu ta my” aja riki. Anī. Aja ym pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. ¹⁵ Pesarahā! Kapitā ruwa koty pehē ke ngā raho rahā, pehē pe je'ēha ke ihē amondo ta. Ma'e pekwa katuha ke amondo ta tī. Pe, pehē ruwajan je'ēha ke pemukanim ta. “Te'e pepandu” aja a'eta pandu ym ta tī.

¹⁶ —Pehē ke pehē pái ta kynda ta raho tī, kyndaha pe. Pehē māi ta aja tī. Kyndaha pe kynda ta raho tī. Pehē mu ta aja tī. Pehē rendyr ta aja tī. Kyndaha pe a'eta kynda ta raho tī. Pehē rehe katu ame'ē ta aja tī. Kyndaha pe a'eta kynda ta raho tī. Pe, pehē ngi har amō amō ta ke a'eta jukwa ta. ¹⁷ Ihē rehe pejurujar katu, a'erehe pehē rehe upa ngā parahy ta. ¹⁸ Pesarahā! Pehē rehe Tupā usak katu ta kŷ. (Aja rahā, pehē ke amō ta jukwa ym ta, aja mujekwa katu.) ¹⁹ Ihē apandu ame'ē ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu pe'am. Pehē py'ahu te'e pehendu. Aja rahā, pemañ ym ta — aja Jesu pandu.

Jerusarē ok ta ke amō ta mujaxer ta

(Matéu 24.15-21; Mak 13.14-19)

²⁰ A'e pandu tī:

—Jerusarē ok ta soroka rupi sonda ta juramā u'am. Ame'ē ke rehe pesak rahā, Jerusarē ok ta ke mujaxer tate aja pekwa katu. ²¹ Pe, Jundéi wyy rehe ixo ame'ē ta kanim oho rahā, manō ym ta. Ywya'ā rupi kanim oho. Ok ta pe ixo ame'ē ta uhem oho rahā, manō ym ta tī. Ok ta soroka pe ixo ame'ē ta ok ta pe jywyr ym rahā, manō ym ta tī. Ujan oho ingi. ²² Jerusarē ok ta mujaxeriha 'ar ke: “Mahyha mangaha 'ar ke.” Arahā Tupā je'ēha rehe panduha ihī, aja upa katu te uhyk ta. ²³ Arahā, imembyr ipusu pe ixo rahā, mā pyrara hū ta. (Marā ka ym pahar ujaniha.) Ixamby te'e u'u ame'ē namō imāi ixo rahā, pyrara hū ta tī. (Marā ka ym pahar ujaniha tī.) Kome'ē wyy keruhū pe har ta rehe ma'e ahyha uhyk hū ta. Jundéu awa ta ke Tupā mupyrara hū ta tī. ²⁴ Heta jundéu awa ta ke amō ta jukwa ta, kyse puku pe. Amō amō wyy pe pukwar ta raho tī. Pe, Jerusarē ok ta ke amō awa ta mujaxer ta. Ame'ē awa tama'e angaha upa ym rahā we, aja te'eha ta. Mujaxer ta — aja Jesu pandu.

Jesu jywyrriha ke

(Matéu 24.29-31; Mak 13.24-27; 2 Tesaron 1.7; 2 Petu 3.10; Apokarip 1.7)

²⁵ A'e pandu tī:

—Warahy rehe ma'e ke ngā usak ta. Pe, mukahem hū ta. Jahy rehe aja tī. Ngā usak ta tī. Jahy rata rehe aja tī. Kome'ē wyy

keruhū pe har ta mukahem hū ta. Y ramūi yapu hū, ame'ēja saka heta te hū sonda ta uwyr ta. Ame'ē ngi mukahem hū ta ngā. Y kotok keruhū, ame'ēja saka uwyr ta tī. Mukahem hū ta ngā tī. ²⁶ Ma'e pyrara te hū ha kome'ē ywy keruhū rehe uhyk ta kŷ. Ame'ē rehe ngā usak rahā, mukahem hū ta. Iākā muka'u te'e hū ta. Pe, u'ar ukwap. Ywa rehe henda te'e ihī, ame'ē ke wata hū. Ame'ē rehe mâte hū amō ukwaha. Mukahem hū ta.

²⁷⁻²⁸ —Ame'ē upa rahā, ihē ajoywyr ta ajur. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ywa takāxiha 'ar pe ajoywyr ta ajur. Tupāma'e pyrātāha namō ajoywyr ta ajur. Katuha namō ajoywyr ta ajur tī. Ihē apandu ame'ē ke rehe pesak rahā, pepu'am katu. Peta kŷ. Pejuma'u katu kŷ. Aja saka pexo. Pehē ruhāha angaha ke rehe uhyk tate — aja Jesu pandu.

Ho kyr uhem ame'ē rehe har
(Matéu 24.32-35; Mak 13.28-31)

²⁹ Pe, myja me'ē ma'e ke upa tate rahā my, ame'ē ke Jesu pandu:

—Ma'e'y rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e, parawa'y ame'ēja ma'e'y ke. Sik'y amō tī. ³⁰ Hokyry uhem ixo rahā, warahy haku tate, aja pekwa. ³¹ Aja ta tī. Ywa rehe ihī, ame'ē rehe har ihē apandu ramō. Aja pesak rahā, kome'ē ywy keruhū pe Tupā riki kapitā keruhū wan ta. Ame'ē angaha ke rehe uhyk tate, aja pekwa. ³² Kuja pekwa katu pexo. Ihē apandu ramō ame'ē ke upa katu te uhyk ta tī. Ngā mupyraraha ke ihē kotyhar ta pyhyk ta. Anī. Tapijar te'e we ihē rehe jurujar katu ta rī. ³³ Ywa ke upa kanim ta. Kome'ē ywy keruhū upa kanim ta tī. Ihē apandu ame'ē ke anī. Kanim ym te ta. Apandu, aja upa katu te uhyk katu ta kŷ — aja Jesu pandu.

Peta kŷ

³⁴ A'e pandu tī:

—Pesak katu pexo! "Jaho rahā! Jande mi'u jamatyr ta. Ja'u ta!" Aja jō pexo rahā, katu ym tiki. Pexoha rehe jō pekwa pekwa pexo rahā, katu ym tiki tī. Aja te'e pexo rahā, peharō ym rahā, pahar ihē ajoywyr ta ajur kŷ. ³⁵ "Jywy ym we ta rī" aja upa kome'ē ywy keruhū pe har ta pandu nai rahā, pahar ihē ajoywyr ta ajur kŷ. ³⁶ A'erehe peharō katu. Peta kŷ! Pe, kuja Tupā namō pepandu katu: "Pyrātāha ke jande pe emuwyr. Aja rahā, upa ma'e uhyk, ame'ē ke jande py'ahu te'e jahendu ta. Nde ra'yr ruwa koty japu'am katu ta tī" aja tapijar te'e we Tupā namō pepandu — aja Jesu pandu. Awa a'e tī. Tupā je'ēha rupi uwyr a'e.

³⁷ Wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e uī. Ka'aruk koty ok ta ngi uhem oho. Jerusarē ok ta ngi uhem oho. Pe, amō ywy'ā pe pyta

ixo. Ywy'ā rer Oriwē ty. Aja te'e wera oho. ³⁸ Pytuniwe rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe heta ngā oho. A'ep Jesu mu'e ame'ē ke rehe hendu oho.

22

Jesu jukwaha rehe har amō ta pandu pandu

(Matéu 26.1-5; Mak 14.1-2; Juā 11.45-53)

¹ Pe, ngā mi'u matyriha rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahā mbeju ke mupururukiha moī ym jundéu awa ta. ² Pe, amō ta Jesu ke jukwa tar katu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta jukwa tar katu Jesu ke. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Jukwa tar katu tī.

—Myja Jesu ke jajukwa ta my? — aja ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe.

Heta ame'ē ta ngi a'eta kyje. Ngā ukwa rahā, mutyapu hū ta, a'erehe ngā ngi kyje.

Jesu ruwajan wan Jun uwak
(Matéu 26.14-16; Mak 14.10-11)

³ Pe, Jun py'a rehe Satana ihī katu. (Ājā ramūi a'e.) Amō we Jun her tī. Ikario aja Jun her tī. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har peteī a'e. ⁴ Pe, amō ta pe pandu oho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe sonda ta ixo. Harōha ta riki ame'ē ta. Ame'ē tama'e kapitā ta pe Jun pandu oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe pandu oho tī.

—Ihē riki Jesu koty pehē ke araho ta kŷ — aja Jun pandu oho.

⁵ Ame'ē ke rehe pa'ihu ta hendu rahā, hury katu riki.

—Jesu koty jande ke nde ereraho rahā, tamatarer jande jame'ē ta nde pe kŷ — aja a'eta pandu ipe, Jun pe.

⁶ —Ere! Katu! — aja Jun pandu.

Pe, ngā ukwa ym ha rupi Jesu koty a'eta ke muhyk ta raho, ame'ē angaha ke rehe Jun harō ixo.

Ngā mi'u ke matyr; Pasuko 'ar rehe har
(Matéu 26.17-25; Mak 14.12-21; Juā 13.21-30)

⁷ Pe, ngā mi'u matyriha 'ar rehe uhyk. Arahā mbeju ke mupururukiha moī ym jundéu awa ta. Arahā arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa. Ame'ē xa'ē ke u'u ta. Aja Pasuko 'ar ke a'eta ukwa ukwa uī. ⁸ Pe, Petu pe Jesu pandu. Juā pe tī. Kuja pandu:

—Pasuko 'ar rahā, jande mi'u ke jande pe pematyr peho tī — aja Jesu.

⁹ A'eta pandu:

—Myp jande jamatyr ta my? Myp nde erupatar my? — aja ipe.

¹⁰ A'e pandu:

—Pesarahā! Jerusarē ok ta pe peho. Pe-hyk rahā, amō sawa'e pehē rehe uhyk ta. Kamuxī ra'yr pe y ke raho a'e. Ok pe ixo ta oho. Haikwer rupi peho tī. ¹¹ Ok jar pe kuja pepandu: "Sawa'e pandu nde pe: 'My

ma'e u'uha renda ihĩ? Pasuko 'ar rahā, imi'u ke amō matyr. Ame'ē ke ima'e jumu'eha ta namō u'u ta' " aja ok jar pe pepandu. ¹² Pe, ywate hendā keruhū ke ok jar mujesak ta pehē pe. Upa ma'e ke ihĩ, myrape, paratuxĩ, koje, aja. A'ep jande mi'u ke pematyr — aja Petu ta pe Jesu pandu.

¹³ Pe, a'eta mokōi oho. Jesu pandu, aja me'ē upa katu te a'eta usak. Pasuko 'ar rahā, a'eta mi'u ke a'eta matyr tĩ.

Myja manōha rehe har ukwa ukwa uĩ ta my ame'ē ke Jesu mujekwa

(Matéu 26.26-30; Mak 14.22-26; 1 Korin 11.23-25)

¹⁴ Angaha ke rehe uhyk rahā, myrape rake Jesu wapyk uĩ. A'e mondo ame'ē ta namō wapyk uĩ. ¹⁵ Pe, pandu:

—Pasuko 'ar rahā, jande mi'u ke jamatyr. Ko pehē namō ame'ē ke ihē a'u tar katu te aĩ. Ihē ke amō ta mupyrara ym rahā we, pehē namō a'u tar katu. Ko pehē namō ihē a'u aĩ apo. ¹⁶ Apandu pehē pe. Kome'ēja me'ē amō ke ihē a'u ym te ta tĩ. Kapitā keruhū aja ihē ke Tupā mu'am rahā jō amō pehē namō ihē a'u ta kŷ tĩ. Arahā Pasuko 'ar te aja jakwa ta kŷ — aja Jesu pandu.

¹⁷ Pe, ita rekúí ra'yr ke pyhyk. "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu" aja Tupā pe pandu. Pe, jumu'eha ta pe pandu:

—Peme'ē ke pehē pame katu te pe'u. ¹⁸ Ko pehē pe apandu katu. Uwa rykwer ihē a'u ym te ta apo 'y. Kapitā keruhū aja ihē ke ihē pái keruhū mu'am ta kŷ. Arahā jō pyahu ame'ē ke pehē namō a'u ta kŷ tĩ — aja Jesu pandu.

¹⁹ Ajame'ē ke mbeju ke pyhyk. Ame'ē rehe: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande pe jande mi'u nde eremuwyr katu" aja Tupā pe pandu. Pe, mopok. Ame'ē ke me'ē jumu'eha ta pe. Pandu:

—Peme'ē riki ihē rete ke. [Pehē ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe ihē amuhepy ta. A'erehe ihē amanō ta. Ko mbeju ke ihē amopok ramō. Ihē aja pehē tĩ. Pemopok mopok tĩ. Ihē nixói rahā, pemopok pemopok tĩ. Aja rahā, ihē manōha ke pekwa pekwa ta peĩ — aja Jesu.

²⁰ A'eta mi'u upa u'u rahā, mbeju aja ita rekúí ra'yr ke a'e me'ē tĩ. Kawĩ ihĩ ipe. Pandu:

—Peme'ē riki Tupāma'e pandu katuha pyahu ame'ē ke, ame'ēja saka. Kuja pandu katu: "Ihē ra'yr rehe amō jurujar katu rahā, ame'ē ke ihē amuhā katu ta" aja. Ihē amanō rahā, ihē ruwy uhem ta. A'erehe Tupā pandu katu, aja a'e muhyk katu ta kŷ.]

²¹ —Pesarahā! Ihē ruwajan ta ke ihē rehe amō muhyk ta werur. A'e riki ihē namō myrape 'ar pe wapyk uĩ apo. ²² Awa ihē tĩ. Tupā je'eha rupi ajur. Ihē amanō ta. Yman

ame'ē rehe har Tupā pandu katu. Ame'ē panduha aja ihē amanō ta. Pe, ihē rehe amō ta ke muhyk ta werur. Mā! Ame'ē ke Tupā mupyrara hū ta — aja a'e mondo ame'ē ta pe Jesu pandu.

²³ Pe, a'eta pandu pandu a'eta jupe:

—Jande ngi har awa muhyk ta werur my? Awa riki huwajan ta ke muhyk ta werur ehe my? — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe.

"Awa riki katu te me'ē ke" aja jumu'eha ta pandu pandu hū

²⁴ Jumu'eha ta pandu pandu hū a'eta jupe. A'eta pandu: "Jande ngi har awa riki katu te ame'ē ke my?" aja a'eta pandu pandu hū. "Ihē ke!" "Anĩ. Peme'ē riki!" "Anĩ. Ame'ē riki" aja riki pandu pandu hū. ²⁵ Pe, Jesu pandu:

—Kome'ē wyy keruhū pe kapitā keruhū ixo. Je'eha rupi ngā ke a'eta mondo mondo. Pe, kapitā ta amō her jumoi juehe. Kuja. "Ima'e awa ta rehe usak katu ame'ē ke a'e" aja jumoi juehe tipe. A'erehe katu te ame'ē ke a'e, aja ukwaha jupe. ²⁶ Pehē anĩ. Aja ym pexo. Amō kotyhar katu. Kuja. Pehē ngi har amō kuja ukwa. "Amō ta 'ar koty te we ihē riki katu te ame'ē ke ihē" aja ukwa rahā, mā peja pitu te'e aja ixo. Pehē ngi har amō riki katu te aja ukwa rahā, mā peja miasu aja ixo. ²⁷ Myrape 'ar pe amō sawa'e wapyk uĩ. Amō riki imi'u ke me'ē me'ē raho ipe. Ame'ē mokōi ngi har awa riki amō 'ar koty te we kapitā my? Pesarahā! Wapyk ame'ē riki amō 'ar koty te we kapitāha. Pehē pyter pe ihē riki kapitam. Anĩ. Ihē riki pehēma'e miasu aja ihē axo. A'erehe mā peja aja pexo tĩ. Miasu aja pexo tĩ.

²⁸ —Ihē ke amō ta mupyrara rahā, ihē namō pepyta katu pexo. Aja te'eha ihē namō pexo. ²⁹ Ihē ke kapitā keruhū aja ihē pái mu'am. Ko apandu katu pehē pe. Aja pehē ke ihē amu'am ta tĩ. ³⁰ Pe, ywa pe ihē renda pe ihē namō pexo ta kŷ. Ihē riki kapitā keruhū, ame'ē renda pe pexo ta kŷ. A'ep pehē riki kapitā keruhū wan ta tĩ. Tupā kotyhar tama'e kapitā keruhū aja pexo ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Petu rehe har Jesu mujekwa

(Matéu 26.31-35; Mak 14.27-31; Juā 13.36-38)

³¹ A'e pandu:

—Simā! Ehendu katurahā! Ahúí aja me'ē pírer ke amō ombor rahā, urupen pi'a ke mukatak katu. Aja ixurer ke ombor. Pe, ahúí aja me'ē pyta katu. Aja upa pehē ke Satana manga ta tĩ. (Ájā ramúí a'e.) Pehē pejurujar katuha ke manga ta. Pehijar my? Pehijar ym my? Ame'ē ke manga ta. Pesarahā! Tupā pe Satana pandu: "Nde kotyhar tama'e jurujar katuha ke ihē amanga ta" aja a'e. "Ere" aja Tupā pandu

ipe. ³² Simā! Nde rehe har Tupā namō ihē apandu. Ihē rehe nde erejurujuar katu. “Mā peja Simā py'a emātā katu. Aja rahā, jurujar katuha ke hijar ym ta” aja ihē apandu nde rehe har. Pe, ihē koty nde erejywywyr rahā, amō ta py'a ke emātā katu. Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta py'a ke emātā katu tī — aja Jesu pandu.

³³ Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Ko axo. Kyndaha pe nde ke amō kynda raho rahā, ne namō ihē aho ta kŷ. Nde ke amō ta jukwa rahā, ne namō ihē ke jukwa ta kŷ. Akyje ym — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Petu! Ko apandu nde pe. Pytuniwe te rahā, sapukái je'ē ym rahā we, mahapyr kuja nde erepandu ta. “Jesu rehe har akwa ym ihē” aja ihē rehe har nde erepandu ta — aja Jesu pandu ipe.

Ma'e ke namō oho katu apo 'y

³⁵ Jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ymaniwe pehē ke ihē amondo rahā, tamatarer ryrur peraho ym. Pehē kupep ma'e ryrur aja tī. Peraho ym tī. Mokōi pehē py rehe har aja tī. Peraho ym tī. Arahā pehē pe pehēma'e upa my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Anī. Upa ym — aja Jesu pe.

³⁶ Pe, a'e pandu:

—Apo amō kotyhar. Tamatarer ryrur namō amō ixo rahā, inamō oho katu. Ma'e ryrur xupe pe har aja tī. Inamō oho katu tī. Kyse puku nixói rahā, ame'ē rehe kamixa muhepy rahā, katu tiki. Kyse puku namō pexo. ³⁷ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī. “Ma'e mukanīha ta ke ngā jukwa. Aja ame'ē sawa'e ke ngā jukwa ta tī” aja panduha ihī. Ame'ē panduha riki ihē rehe har. Aja ihē rehe uhyk ta kŷ. Ihē aho tate — aja Jesu pandu. (“Kyse puku namō pexo” aja pandu rahā: “Peta kŷ. Pepyrrara ta pexo” aja a'e mukjekwa. Anī. Amō koty jumu'eha ta ukwaha. “Pejumi ta pexo” aja ukwaha naī.)

³⁸ Jumu'eha ta pandu:

—Sawa'e! Esarahā! Ko mokōi kyse puku — aja ipe.

A'e pandu:

—A'ewan — aja.

Tupā namō Jesu pandu pandu

(Matéu 26.36-46; Mak 14.32-42)

³⁹ Ok ta ngi Jesu uhem oho. Ywy'ā pe oho. Ame'ē riki ohoho ame'ē ke. Ywy'ā rer Oriwéi ty. Jumu'eha ta oho inamō tī. ⁴⁰ Pe, ame'ē renda pe uhyk rahā, pandu:

—Tupā namō pepandu pandu. Aja rahā, pejurujuar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar tar ym ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

⁴¹ Pe, kotete we oho ingi. Kuja, 30 met tate koteteha. Pe, ipynarāi pe wapyk. Aja Tupā namō pandu.

⁴² —Papa! Nde ereputar rahā, ihē apyraraha ngi ihē ke emuhem katu. Anī. Ihē aputar ame'ē ke ema'e ym. Nde ereputar ame'ē ke ema'e katu — aja Jesu ipái pe.

⁴³ [Ywa ngi Tupā je'ēha rahoha uhyk ehe. Ipy'a ke a'e mātā. ⁴⁴ Jesu pyai te hū. A'erehe Tupā namō a'e pandu pandu we hū. Hi'ái riki huwy aja ywy rehe sururu hū.]

⁴⁵ Upa pandu rahā, pu'am. Jumu'eha ta koty jyrur oho. A'eta ukwer ou, aja a'e usak. A'eta pyai te hū, a'erehe he'ō hū ou. A'erehe ukwer ou. ⁴⁶ A'e pandu:

—Peker ym rahā, katu ta tipe. Pepu'am. Tupā namō pepandu pandu. Aja rahā, pejurujuar katuha ke amō ta manga rahā, pehijar tar ym ta — aja Jesu pandu.

Jesu ke ngā pyhyk

(Matéu 26.47-56; Mak 14.43-50; Juā 18.3-11)

⁴⁷ A'e pandu u'am rahā, heta ame'ē ta uhyk uwyr ixoty. Jun uwyr py. Awa py mokōi jumu'eha ta ngi har petei a'e. Jesu rehe uhyk. Huwa ke pyter ta. ⁴⁸ Jesu pandu:

—Jun! Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ihē ruwa ke nde erepyter. Aja ihē ke nde eremujekwa ta ngā pe my? — aja ipe.

⁴⁹ Jesu ke ngā pyhyk ta. Ame'ē ke jumu'eha ta ukwa rahā, pandu:

—Sawa'e! Kyse puku pe ngā ke jamujan ta jamondo my? — aja ipe.

⁵⁰ Pe, amō nambi ke kyse puku pe amō mopok ingi. Ijywa katu kotyhar ke. Jundéu awa tama'e pa'i keruhūma'e miasu pehī tī. Ima'e nambi ke mopok ingi. ⁵¹ Pe, Jesu pandu:

—A'ewan tiki — aja.

Pe, miasu nambi renda ke pe ipo mujar. Pe, mukatu. Inambi katu tī. Wajar aja katu tī.

⁵² Pe, pyhyk uwyr ame'ē ta pe Jesu pandu. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pe pandu. Jundéu awa tamūi ta pe pandu tī. Kapitā ta pe pandu tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha tama'e kapitā ta ke ame'ē ta. Kuja Jesu pandu:

—Ma'e mukanīha aja ihē ke pepyhyk pejur tī. A'erehe kyse puku namō pejur. Tamarā namō. Anī. Ma'e mukanīha ym ihē. ⁵³ Pesarahā! Wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe pehē namō ihē axo. Arahā ihē ke pepyhyk ym. Pepyhykiha pemanga ym tī. Apo anī. Ihē pepyhykiha angaha ke rehe uhyk apo 'y. Satana ma'ema'eha angaha ke rehe uhyk apo tī. (Ājā ramūi a'e) — aja Jesu.

Jesu rehe har Petu te'e pandu

(Matéu 26.57-58; Matéu 26.69-75; Mak 14.53-54; Mak 14.66-72; Juā 18.12-18; Juā 18.25-27)

⁵⁴ Pe, Jesu ke ngā pyhyk raho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū rok pe raho. Haikwer rupi Petu oho tī. Pijaite te'e oho ixo. ⁵⁵ Pa'i keruhū rok soroka pe tata ke amō ta hany. Ame'ē rake ngā jumaku uī. Ame'ē ta namō Petu wapyk oho uī. Jumaku uī tī. ⁵⁶ A'ep amō miasu usak ehe. Kūjā ke. A'e ma'ā katu ehe. Pe, pandu amō ta pe:

—Kome'ē sawa'e Jesu namō ixo ame'ē ke tī — aja kūjā.

⁵⁷ Petu pandu kūjā pe:

—Anī! Akwa ym ehe har — aja ipe.

⁵⁸ I'i atu amō sawa'e usak ehe tī. Pandu:

—Ame'ē ta ngi har nde tī — aja Petu pe.

A'e pandu:

—Anī! Sa'e! — aja Petu.

⁵⁹ I'i atu we amō sawa'e pandu hū:

—Jete! Inamō ixo ame'ē ke a'e tī. Ngariréi wpy pe har ke a'e tī, a'erehe inamō ixo ame'ē ke a'e tī — aja Petu rehe har amō pandu hū.

⁶⁰ Petu pandu:

—Sa'e! Nde erepandu ame'ē ke te'e! Akwa ym ehe har — aja ipe.

A'e pandu u'am rahā, pahar sapukái je'ē.

⁶¹ Jesu riki uwak. Petu rehe ma'ā katu te. Ame'ē ke Petu ukwa. Pe, Jesuma'e panduha ke Petu ukwa ukwa u'am. Kuja Jesu pandu: "Sapukái je'ē ym rahā we, mahapyr kuja nde erepandu ta. 'Akwa ym ehe har' aja ihē rehe har nde erepandu ta." Ame'ē panduha ke Petu ukwa ukwa u'am. ⁶² Pe, a'engi uhem oho. Jixi'u hū. Huxī, a'erehe jixi'u hū.

Jesu rehe sonda ta puka puka hū

(*Matéu 26.67-68; Mak 14.65*)

⁶³ Jesu rehe usak te'e ame'ē ta puka puka hū ehe. Ipo pe nupā hū a'e ke tī. ⁶⁴ Kuja. Eha ke amō ta pukek, pan pe. Pe, ipo pe huwa nupā. Pandu ipe:

—Epadurahā! Awa nde ke nupā my? — aja Jesu pe.

⁶⁵ Amō we tī. A'eta juru ai ehe.

Ngā panduha renda pe Jesu ke raho

(*Matéu 26.59-66; Mak 14.55-64; Juā 18.19-24*)

⁶⁶ Pytuniwe rahā, jundéu awa tamūi ta jy'ar oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta jy'ar oho tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta jy'ar oho tī. Ngā panduha renda pe johu jy'ar oho. Amō ta pe a'eta pandu:

—Jesu ke pemuhyk perur se — aja.

⁶⁷ A'e uhyk rahā, a'eta pandu ipe:

—Epandu katu jande pe. Nde riki Kirisutu my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ihē amujukwa rahā, ihē rehe pejururaj ym ta. ⁶⁸ Pe, ma'e ke pehē pe apandu rahā, je'ēha pemujywyr ym ta tī. ⁶⁹ Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Apo har ngi Tupā rake ihē awapyk ta aho. Tupā pyrātā te hū ame'ē ke a'e — aja Jesu ngā pe. ("Tupā rake" aja

Jesu pandu rahā: "Tupā a'e tī" aja mujekwa katu.)

⁷⁰ Johu pandu ipe:

—Aja rahā, nde riki Tupā ra'yr my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e ihē — aja Jesu.

⁷¹ A'eta pandu:

—Mā! Ehe har jande pe amō pandu ame'ē ta ke japutar ym apo. Ima'e panduha ke jande atu jahendu. A'erehe ame'ē panduha namō jande riki japandu ta: "Katu ym nde. Nde eremanō ta me'ē te'e" — aja tamūi ta pandu.

23

Pirat ruwa koty Jesu pu'am

(*Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Mak 15.1-5; Juā 18.28-38*)

¹ Johu pu'am. Pe, amō sawa'e koty a'eta oho. Pirat koty oho. Jesu ke ngā raho tī. ² A'ep ehe har ngā je'ē je'ē hū:

—Jundéu awa ta ke a'e muka'u te'e hū ixo rahā, peme'ē ke japyhyk. "Homa awa tama'e kapitā keruhū pe tamatarer peme'ē ym" aja a'e pandu. "Ihē riki Kirisutu. Kapitā keruhū ihē tī" aja a'e pandu. Aja muka'u te'e hū ngā ke — aja Pirat pe ngā pandu naī.

³ Pirat pandu ipe:

—Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde my? — aja ipe.

Jesu pandu:

—A'e ihē — aja ipe.

⁴ Pe, pa'ihu ta pe Pirat pandu. Heta ame'ē ta pe pandu tī:

—Peme'ē sawa'e ke jajukwa rahā, katu ym tiki. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe. Amahem ym ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe — aja Pirat pandu.

⁵ Pe, ngā pandu pandu we hū:

—Ngā ke a'e mutyapu tyapu hū. Mu'e ame'ē ke namō muparahy ngā ke. Ngariréi wpy pe mu'e py. A'engi upa Jundéi wpy rupi mu'e tī. Apo se uwyr — aja ngā.

Ero ruwa koty Jesu pu'am

⁶ "Ngariréi wpy" aja Pirat hendu rahā, ngā pe pandu:

—Peme'ē sawa'e ngariréi wpy pe har my? — aja Pirat.

—A'e riki — aja ngā.

⁷ Ame'ē wpy pe har Jesu aja Pirat ukwa rahā, Ero koty Jesu ke a'e mondo. Arahā Jerusarē okta pe Ero ixo tī. Ero ngariréi wpy pe har tama'e kapitam. A'erehe Jesu rehe har a'e ukwa ta, aja Pirat putar tipe. Jesu katu my? Katu ym a'e my? Ame'ē ke Ero ukwa ta. (Katu ym rahā, Ero riki jukwaha ke pandu ta) aja Pirat putar tipe. A'erehe ixoty Pirat mondo.

⁸ Pe, Jesu rehe usak rahā, hury katu Ero. Ehe har hendu. Yman usak tar katu ehe.

Marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke Jesu ma'e apo, ame'ē ke rehe usak tar katu tī. ⁹ Pe, Jesu pe a'e pandu pandu hū. Anī. Jesu pandu ym te ipe. ¹⁰ A'ep jundéu awa tama'e pa'i keruhū pu'am. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta aja tī. Jesu rehe har ame'ē ta je'ē je'ē hū.

—Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e hū — aja ame'ē ta je'ē te'e.

¹¹ Pe, Ero puka puka hū ehe. Ima'e sonda ta aja tī. A'eta muhuxī a'e ke tī. Pe, ma'e munde'ha katu te ame'ē ke ngā munde ehe. Kapitā keruhūma'e munde'ha aja munde ehe. Aja puka puka hū ehe. Pe, Pirat koty a'e ke Ero mujywyw rondo. ¹² Arahā Pirat ipy'a jwywyr ehe, Ero rehe. Yman Pirat ruwajan aja Ero ixo. Apo ehe katu aja jwywyr 'y.

Jesu jukwaha ke Pirat pandu

(*Matéu 27.15-26; Mak 15.6-15; Juā 18.39-19.16*)

¹³ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke Pirat mujy'ar. Kapitā ta ke aja tī. Upa ngā ke aja tī. Mujy'ar tī. ¹⁴ Pe, Pirat pandu:

—Ihē pe peme'ē sawa'e ke perur. “Ngā ke a'e muka'u te'e hū” aja ehe har pepandu. Pehē ndutar koty ehe har ihē ahendu katu. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'e'ha ipe. Ehe har peje'ē je'ē hū pe'am, ame'ē ke nixói ehe tī. ¹⁵ Aja Ero ukwa katu tī. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'e'ha ipe. A'erehe jande koty Ero mujywyw muwyr tī. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'e'ha ipe, a'erehe jajukwa rahā, katu ym tiki. ¹⁶ A'erehe ihē je'ēha rupi a'e ke amō ta pirok ta. Pe, a'e ke ihē apo'ir ta — aja Pirat pandu. (Pirok rahā: “Amō ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym” aja mujekwa.)

¹⁷ [Pasuko 'ar rahā, imi'u ke jundéu awa ta matyr. Arahā pame katu te kyndaha ngi sawa'e ke Pirat muhem ta me'ē te'e.] ¹⁸ Pe, upa ngā je'ē hū:

—Anī. Jesu ke ejukwa! Mahamba ke emuhem jande pe! Mahamba ke epoir! — aja Pirat pe.

¹⁹ Mahamba ke sonda ta kynda. Okta rupi ngā ke a'e riki mutyapu tyapu hū. Arahā amō ke a'e jukwa tī. A'erehe a'e ke sonda ta kynda raho.

²⁰ Jesu ke Pirat poir tar katu, a'erehe heta ame'ē ta pe a'e pandu tī.

—Jesu ke apo'ir ta — aja.

²¹ Anī. Ngā je'ē hū:

—Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa! Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa! — aja ngā.

²² Pe, mahapyrihar Pirat pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym te. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'e'ha ipe. Amahem ym. A'erehe jukwa rahā, katu ym tiki. Ihē je'ēha rupi a'e ke amō ta pirok ta. Pe, a'e ke ihē apo'ir ta amondo — aja ngā pe.

²³ Anī. Heta ame'ē ta hātā te hū pandu pandu u'am:

—Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke ejukwa — aja hātā pandu pandu hū.

Uhyk Pirat hendu! ²⁴ A'erehe pandu:

—Pehē pepandu ame'ē ke ihē ama'e ta apo — aja.

²⁵ Pe, Jesu ke jukwa ta, ame'ē ta pe Pirat mondo. Aja ngā putar ame'ē ke a'e ma'e. Pe, amō ke Pirat muhem, Mahamba ke. Ngā pandu ame'ē ke muhem tī. Kyndaha pe ame'ē ke amō ta kynda raho ame'ē ke a'e. Ngā mutyapu tyapu rahā, amō ke Mahamba jukwa tī. Ame'ē Mahamba ke Pirat muhem mondo, kyndaha ngi. Ame'ē ke poir.

Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke jukwa

(*Matéu 27.32-44; Mak 15.21-32; Juā 19.17-27*)

²⁶ Pe, Jesu ke sonda ta pyhyk raho. Oho ixo rahā, amō awa ke rehe a'eta usak. Her Simā. Syre ok ta pe har ke a'e. Kupixa ngi a'e jwywyr uwyr ixo. Ame'ē rehe sonda ta pyhyk. Pe, jixi'y 'ar pe myra ngā mupia ame'ē ke a'eta mo'i. Pandu ipe:

—Jesu raikwer rupi ehupir eraho. Ima'e ke — aja Simā pe.

²⁷ Heta haikwer rupi ngā oho tī. Ame'ē ta namō kūjā ta oho ixo tī. Jixi'u oho ixo tī. Ahem oho ixo tī. (Jesu manō ta, aja ukwa, a'erehe jixi'u oho ixo.) ²⁸ Ixoty Jesu uwak. Pandu:

—Ēi, kūjā ta! Jerusarē ok ta pe har ta ke pehē. Ihē rehe pejixi'u ym. Pehē atu pejixi'u pehē juehe. Pyraraha uhyk ta pehē rehe a'erehe pejixi'u pehē juehe. Pehē membyr ta rehe pejixi'u tī. Pyraraha ta ame'ē ta, a'erehe pejixi'u tī. ²⁹ Ma'e 'ar ke uhyk ta. Arahā kuja upa ngā pandu ta: “Imembyr ym te ame'ē ta hury ixo. Pyraraha rehe imembyr usak ym ta. A'erehe hury ixo. Ipusu ngi imembyr muhem ym ame'ē ta aja tī. Hury ixo tī. Imembyr rehe usak katu, aja ym ame'ē ta aja tī. Hury ixo tī. Pyraraha rehe imembyr usak ym ta, a'erehe hury katu ixo.” ³⁰ Arahā ywy'ā keruhū pe amō ta pandu ta: “Jande ke ejupyk. Pahar ejukwa. Aja rahā, pyraraha rehe jasak ym ta” aja. Amō ta ywy'ā pe: “Jande ke emukanim. Aja rahā, pyraraha rehe jasak ym ta” aja ngā.

³¹ Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e ym te. Anī. Ihē ke amō ta mupyrara ixo apo. Aja rahā, ihē 'ar koty te we pehē ke amō ta mupyrara hū ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, a'erehe ihē 'ar koty te we pehē ke mupyrara hū ta — aja Jesu pandu.

³² Amō mokōi sawa'e ta ke sonda ta raho tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e'ha ta ke a'eta. Ame'ē mokōi Jesu namō jukwa ta. ³³ Pe, amō renda pe uhyk oho. Henda rer: “Awa ākā kangwer.” A'ep myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke mujar mu'am. Mokōi ma'e ka'u te'eha ma'ema'e'ha ta ke mujar mu'am

tī. Jesu jywa katu koty peteī mujar mu'am. Amō ke ijywa'i koty aja tī. Mujar mu'am tī. ³⁴ [Pe, sonda ta rehe har Tupā pe Jesu pandu:

—Papa! Peme'ē ta rehe nde py'a ke emujywy. Ima'e ma'eha ke ukwa ym ha rupi ma'ema'e. A'erehe nde py'a emujywy a'eta rehe — aja sonda ta rehe har a'e pandu.]

Pe, Jesuma'e mundeha ke sonda ta pyhyk pyhyk raho. Ita pinim ra'yr ke omombor. Amō ombor, pe, pinīha i'ar koty te we u'ar rahā, ame'ē riki mundeha ke pyhyk. Aja ima'e mundeha ke pyhyk pyhyk raho.

³⁵ A'ep amō ta usak usak u'am. Aja ixo rahā, jundéu awa tamūi ta puka puka hū ehe.

—Amō ta ke a'e mukatu hū! A'e riki Kirisutu rahā, mā peja pengi a'e wyjy uwyr. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e rahā, mā peja pengi a'e wyjy uwyr — aja puka puka hū ngā.

³⁶ Sonda ta puka puka hū ehe tī. Ixoty a'eta oho. Pe, kawī iro ym te ame'ē ke me'ē tipe. Aja puka puka hū ehe. Anī. U'u ym Jesu. ³⁷ Pandu ipe:

—Nde riki jundéu awa tama'e kapitā keruhū rahā, pengi ewyjy ejur. Pep nde erepyta rahā, nde eremanō ta — aja puka puka hū ehe.

³⁸ I'ar pe kuja amō mupinim: “Ko jundéu awa tama'e kapitā keruhū” aja pinīha moī.

³⁹ A'ep ma'e ka'u te'eha ma'eha ke jixiko u'am tī. Peteī je'e'ē hū ipe, Jesu pe. Kuja:

—Nde riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke nde. Pengi ewyjy eho. Aja rahā, nde eremanō ym ta. Jande ke emujy eraho tī. Aja rahā, jamanō ym ta tī — aja Jesu pe.

⁴⁰ Amō ma'e ka'u te'eha ma'eha anī. Kuja pandu:

—Mā! Peja ym epandu. Tupā ngi nde erekye ym my? Ixoty nde py'a nde eremurwak ta me'ē te'e. Jesu aja jande ke amō ta jukwa u'am tī. ⁴¹ Jandema'e riki katu tiki. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, a'erehe jande ke amō ta jukwa ta tī. Jesu anī. Nixó'i te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe — aja amō jixiko u'am ame'ē pe pandu. Wajar pe pandu.

⁴² Pe, Jesu pe a'e pandu tī:

—Jesu! Kapitā keruhū aja nde erejywy rahā, ihē rehe har ekwa ekwa katu exo — aja ipe.

⁴³ Jesu pandu ipe:

—Ko apandu nde pe. Apo ywa pe ihē namō katuha renda pe nde erexo ta tī — aja ipe.

Jesu manō

(*Matéu 27.45-56; Mak 15.33-41; Juā 19.28-30*)

⁴⁴ Warahy jandar tate rahā, ame'ē ywy rupi pytun oho. Warahy uwe riki. Aja te'e warahy ywa ku'ap ihon. ⁴⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kyndaha u'am. Pan janam hū ke te'e mujā ame'ē ke ame'ē. Hukwen ke kynda u'am. Ame'ē riki ywate ngi owok riki. Pyter rupi owok oho. Iwyr rehe owokiha upa uhyk oho. (Aja rahā, Tupā koty ohoha apo katu, aja mujekwa katu.) ⁴⁶ Pe, hātā Jesu pandu:

—Papa! Ihē'ā ke eraho! — aja ipāi pe.

Upa pandu rahā, manō.

⁴⁷ Sonda tama'e kapitā upa ma'e ke rehe usak. Pe, Tupā rehe har katu pandu. Kuja:

—Jetehar te ke! Katu ame'ē ke peme'ē sawa'e — aja Jesu rehe har pandu.

⁴⁸ Upa ma'e ke rehe amō ta usak. A'ep jy'ar ame'ē ta usak. Upa usak rahā, hok pe jywy oho. Pyaiha namō ipixi'a ke mokōi ipo pe nupā nupā. (Aja pyaiha mujekwa.) Aja hok pe jywy oho. ⁴⁹ Jesu rehe katu ame'ē ta upa ma'e ke rehe usak usak tī. Paite we ame'ē ta usak usak u'am. Kūjā ta usak usak u'am tī. Ame'ē ta Ngariréi ywy ngi inamō uhyk uwyr ame'ē ta ke a'eta.

Jesu ke mou raho

(*Matéu 27.57-61; Mak 15.42-47; Juā 19.38-42*)

⁵⁰⁻⁵¹ Pe, amō sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Ame'ē ok ta Jundéi ywy rehe ihē. Sawa'e katu ame'ē ke a'e. Katu ame'ē ke jō a'e ma'ema'e. Jesu ke kapitā keruhū aja Tupā mu'am, ame'ē rehe Jose jurujar katu. Ame'ē rehe a'e harō ixo tī. A'erehe Tupā koty ipy'a ke a'e muruwak. Jesu jukwaha rehe har tamūi ta pandu pandu rahā, a'ep tamūi ta namō Jose ixo tī. Anī. Jesu jukwaha ke a'e jō putar ym. ⁵² Apo Pirat pe pandu oho.

—Kapitam! Jesu rete ke ihē aputar. (Amou ta araho) — aja Jose.

⁵³ —Ere. Eraho — aja Pirat pandu.

A'erehe hete ke Jose oho piam. Amō ta pe a'e pandu:

—Pemujy perur — aja Jose.

Pe, mujy rahā, pan katu te ame'ē pe pukek. Pe, itakwar keruhū rupi mou raho. Ame'ē ke amō pykūi ame'ē ke. A'eramō mou raho. ⁵⁴ Arahā séi ta séi ra. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate. (Putu'uha 'ar rahā, paraky ym te ta jundéu awa ta.) ⁵⁵ Ngariréi ywy ngi Jesu namō kūjā ta uhyk uwyr. Ame'ē ta Jose namō usak oho tī. Itakwar keruhū rehe a'eta usak tī. Jesu rete mouha rehe usak tī. Ma'e pihe katu ame'ē namō hete ke kytyk ym, aja kūjā ta ukwa.

⁵⁶ Pe, hok pe a'eta jywy oho. Puhā pihe ame'ē ke a'eta matyr. Ma'e piheha ke matyr tī. Ame'ē ke Jesu rete rupi upa kytyk ta. (Aja manō ame'ē rete rehe jundéu awa ta ma'eha ke.)

Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, a'eta putu'u. Moise je'ēha mujekwa aja a'eta ma'e.

24

Jesu kwera katu uhem ame'ē rehe har
(Matéu 28.1-10; Mak 16.1-8; Juā 20.1-10)

¹ Nomin pytuniwe te rahā, itakwar keruhū pe kūjā ta oho. Puhā pihe ame'ē ke matyr. Ame'ē ke a'eta raho. ² Hukwen ngi ita kyndaha ke amō mujere mu'am. Ame'ē ke rehe a'eta usak. ³ A'erehe ixo oho. Anī. Jesu rete ke rehe usak ym. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Hete ke rehe kūjā ta usak ym. ⁴ A'ep a'eta pu'am u'am. Myja ym ukwa. Pe, pahar mokōi sawa'e ta uhem. Hake pu'am u'am. Ima'e mundeha hendy hendy hū. ⁵ Kūjā ta jumukahem hū a'eta ngi. Ywy koty te'e ma'ā. Sawa'e ta pandu:

—Ixuwe katu ame'ē ke pekekar pexo tipe. Ame'ē ke kangwerupa rupi pekekar rahā, katu ym tiki. ⁶ Ko Jesu nixōi te. Kwera katu uhem oho. Amukwehe Ngariréi ywy pe ixo rahā, pandu katu pehē pe. Ame'ē panduha rehe pekwa pekwa pe'am apo. ⁷ Kuja: “Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Pesarahā! Sawa'e katu ym ame'ē ta pe ihē ke amō raho ta kŷ. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē ke amō ta jukwa ta. Mokōi aker rahā, ihē akwera katu ta ahem tī” aja Jesu pandu — aja sawa'e ta pandu.

⁸ Pe, Jesu panduha ke kūjā ta ukwa ukwa u'am tī.

⁹ Pe, itakwar keruhū ngi a'eta jywyr oho. Upa usak ame'ē ke jumu'eha ta pe a'eta pandu tipe, awa py peteī jumu'eha ta pe. Amō ta namō ixo, ame'ē ta pe pandu tipe tī. (Anī. Kūjā ta panduha rehe jurujar ym.) ¹⁰ Kuja kūjā ta rer. Ko Mari Mandare. Amō Joa. Amō Mari. Tian māi a'e. Ame'ē ta namō amō kūjā ta ixo. Upa ame'ē ta riki Jesu mondo ame'ē ta pe pandu tipe. Upa usak ame'ē ke pandu tipe. ¹¹ Anī. Kūjā ta riki ka'u te'e, aja Jesu mondo ame'ē ta ukwaha naī. A'erehe kūjā panduha rehe jurujar ym. ¹² Pe, Petu pu'am rahā, itakwar keruhū pe usak ujan oho. Uhyk rahā, jumumbe ma'ā rahā, hete pukeka ke te'e usak. Ame'ē jō usak. Hete nixōi te. Pe, hok pe jywyr oho. Jupandu jupe:

—Mā! My ihon my? — aja jupe.

Emau ok ta pe oho ame'ē ta rehe har
(Mak 16.12-13)

¹³ Ame'ē 'ar rahā, mokōi sawa'e ta wata oho ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta. Emau ok ta pe oho ixo. Jerusarē ok ta ngi ame'ē pepaite we. Awa py peteī kiro met tate pepaiteha. ¹⁴⁻¹⁵ Ame'ē mokōihar ta pandu pandu a'eta jupe. Jesu manō, ame'ē rehe har pandu pandu a'eta jupe. Aja rahā, Jesu te'e hake uhem u'am. A'eta namō a'e wata

oho ixo tī. ¹⁶ A'eta usak ehe. Anī. Ehe har ukwa ym we rī. ¹⁷ Pe, Jesu pandu:

—Pehē pewata pexo rahā, ma'e pepandu pandu pehē jupe my? — aja sawa'e ta pe.

A'eta pyta. Pyai u'am. ¹⁸ Pe, mokōihar ngi peteī pandu. Her Kereo. Kuja:

—Mā! Nde erekwa ym my? Jerusarē ok ta pe har ta ngi har ne jō riki ma'e ke nde erekwa ym my? A'ep amō amō wera rahā, ma'e ixo ame'ē ke nde erekwa ym my? — aja Jesu pe.

¹⁹ A'e pandu:

—Myja ame'ē my? — aja Jesu.

A'eta pandu:

—Jesu rehe har. Nasare ok ta pe har a'e. A'e pe ma'e uhyk ame'ē ke. A'e riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Pyrātāha namō ma'e katu ame'ē ke a'e ma'ema'e, aja upa ngā ukwa. Tupā aja tī. Ukwa katu tī. Jesu je'ēha te reko, aja upa ngā ukwa katu tī. Ma'e ke pandu katu tī, aja upa ngā ukwa tī. Tupā aja tī. Ukwa katu tī.

²⁰ —Pirat pe a'e ke jandema'e pa'ihu ta raho. Tamūi ta aja tī. Raho tī. Jukwaha ke Pirat jō pandu katu, a'erehe pa'ihu ta raho. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e ke amō ta jukwa. ²¹ A'e ke kapitā keruhū aja Tupā mu'am ta, aja jakwaha naī. Pe, jundéu awa ta ke poir ta, aja jakwaha naī. Jande ruwajan ta ngi poir ta tipe. Anī riki. A'e manō. (A'erehe jande ruwajan ta ngi poir ym.) Mokōi jaker apo.

²² —Jande ngi har kūjā ta muka'u te'e hū jande ke ixo. Pytuniwe te rahā, itakwar keruhū pe a'eta oho. ²³ Jesu rete rehe usak oho tipe. Mahem ym. Jywyr oho rahā, a'eta pandu: “Tupā je'ēha rahoha ta rehe jasak. 'Jesu ixuwe katu' aja jande pe a'eta pandu” aja kūjā ta pandu. ²⁴ A'erehe itakwar keruhū rehe amō ta usak tipe oho tī. Kūjā ta pandu, aja a'eta usak tī. Usak ym ehe, Jesu rehe — aja mokōi sawa'e ta pandu.

²⁵ Pe, mokōi sawa'e ta pe Jesu pandu:

—Mā! Pehē ākā tiha we. Upa amō ta pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe pejurujar ym tī. ²⁶ Tupā muwyr ame'ē ke amō ta mupyrara ta me'ē te'e. Pe, ma'e katu te ha ke Tupā me'ē ta ipe tī — aja Jesu pandu.

²⁷ Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Upa juehe har pandu ame'ē ke Jesu mujekwa. Mokōi sawa'e ta pe mujekwa. Yman Moise mupinim. Ame'ē rehe Jesu rehe har panduha ihī. Ame'ē ke upa mujekwa py. Yman Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ta mupinim tī. Ame'ē rehe Jesu rehe har panduha ihī tī. Ame'ē ke upa mujekwa tī. Juehe har mujekwa.

²⁸ Ok ta pe a'eta oho ixo. Ame'ē pe uhyk tate rahā, Jesu pandu: “Asa we ta aho” aja.

²⁹ —Anī. Se eker rī. Warahy ka'aruk te oho. Pytun tate — aja Jesu pe pandu hū.

Aerehe a'eta namō pyta oho.

³⁰ A'eta namō wapyk. Ma'e u'uha renda pe wapyk. Mbeju ke pyhyk. Pe, Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u ke jande pe nde eremuwyr katu" aja. Pe, mopok mopok. Ame'ē ke a'e me'ē mokōi sawa'e ta pe. ³¹ Arahā ehe har Tupā mujekwa. Mokōi sawa'e ta pe mujekwa. Pe, mokōihar ukwa katu. "Ko Jesu" aja ukwa katu. Arahā pahar Jesu kanim oho. ³² Pe, pandu a'eta jupe:

—Pe rupi jande jajur rahā, Tupā je'ēha ke mujekwa katu jande pe. Arahā jande rury katu te jande jaxo — aja a'eta jupe.

³³ Pahar a'eta pu'am. Pe, Jerusarē ok ta pe jywyr oho. A'ep jumu'eha ta rehe uhyk oho. Awa py petēi hetaha ta rehe uhyk oho. A'eta jy'ar uī. Heta amō ta jy'ar uī tī. ³⁴ Ame'ē ta pe mokōi sawa'e ta pandu:

—A'e ty. Jandema'e sawa'e te kwera katu uhem riki. Simā usak ehe — aja uhyk ramō ame'ē ta pandu.

³⁵ Ame'ē ta pe mokōi sawa'e ta pandu pandu. Pe rupi oho ixo rahā, Jesu uhyk uwyr a'eta rehe. Ame'ē rehe har upa pandu pandu. Pe, mbeju ke mopok rahā, ehe har a'eta ukwa. Ame'ē rehe har upa pandu pandu tī.

Jesu rehe jumu'eha ta usak tī

(Matéu 28.16-20; Mak 16.14-18; Juā 20.19-23; At 1.6-8)

³⁶ Upa ma'e ke mokōi sawa'e ta pandu pandu u'am rahā, pahar Jesu uhem u'am. Ame'ē ta pyter pe uhem u'am. Pe, a'eta pe pandu:

—Mā peja pehē py'a ke Tupā muhury katu — aja Jesu.

³⁷ A'eta mukahem te hū ingi. Awa'ā rehe a'eta usak, aja ukwaha naī. ³⁸ Pe, a'e pandu:

—Pemukahem ym ihē ngi. "Awa ko my?" aja ym pepandu tī. ³⁹ Ihē po rehe pesak katu. Ihē py rehe pesak katu tī. Itapywa rape rehe pesak. Ihē atu ko. Ihē rehe pehē po pemujar. Ihē pিরer kohī. Ihē te ko. Pepyhyk katu ihē ke. Awa'ā aja ym ihē. Pesak katu — aja Jesu.

⁴⁰ Upa pandu rahā, a'eta pe ipo ke mujesak. Ipy ke mujesak tī. Itapywa rape ke mujesak tī. ⁴¹ A'eta jurujar ym we rī. "Mā!" aja a'eta. Hury katu te tī. Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pehē mi'u pehī my? — aja.

⁴² Pira ka'ē ra'yr ke a'eta me'ē ipe. ⁴³ Ame'ē ke pyhyk rahā, a'eta ruwa koty u'u. (Aja rahā, Jesu te aja a'eta ukwa katu.)

⁴⁴ Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pehē namō ihē axo rahā, ma'e ke ihē apandu pehē pe. Kuja. Ihē rehe har Moise mupinim. Aja upa ihē rehe uhyk ta me'ē te'e. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim tī. Upa ihē rehe har mupinim tī. Aja upa ihē

rehe uhyk ta me'ē te'e tī. Saumo rehe amō panduha ihī. Aja upa ihē rehe uhyk ta me'ē te'e tī — aja a'eta pe pandu.

⁴⁵ Pe, Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē ke upa katu te Jesu mujekwa katu. ⁴⁶ A'e pandu:

—Kuja amō ta mupinim. Kirisutu ke amō ta mupyrara hū ta me'ē te'e. Pe, jukwa. Mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu ka muhem. ⁴⁷ Pe, upa awa ta pe myrandu ke pepandu pandu ta me'ē te'e. Kuja amō ta pe pepandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, pehē py'a ke Tupā koty pemuruwak pemondo. Aja rahā, pehē rehe Tupā ipy'a jywyr ta" aja amō ta pe pepandu. Ihē je'ēha rupi pepandu peho. Jerusarē ok ta pe pepandu py. Pe, amō amō ok ta pe pepandu peho. ⁴⁸ Upa pesak, ame'ē rehe har pepandu pandu katu. ⁴⁹ "Tupā'ā ke pehē pe ihē amondo ta" aja ihē pāi pandu katu pehē pe. Ame'ē ke ihē riki pehē pe amuwyr ta. Pesarahā! Pehē pe pyrātāha ke Tupā muwyr ta. Ame'ē rehe peharō pexo rahā, se pepyta we rī. Jerusarē ok ta pe pepyta we rī — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho ame'ē rehe har

(Mak 16.19-20; At 1.9-11)

⁵⁰ Pe, Jerusarē ok ta ngi uhem oho. Inamō ixo ame'ē ta ke a'e raho. Mbeta ok ta pe uhyk Tate. A'ep pyta u'am. A'eta 'ar pe mokōi ijywa ke mupuku. Pe, a'e pandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja Jesu.

⁵¹ A'e pandu u'am rahā, a'eta ngi oho. Ywa pe a'e ke Tupā mujywyr raho. ⁵² Pe, ipy'a ke a'eta moī moī ehe, Jesu rehe. Pe, Jerusarē ok ta pe jywyr oho. A'eta hury katu ixo. ⁵³ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta ohoho. Tupā rehe har katu a'eta pandu.

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja ngā pandu.

Upa.

Jesu rehe har Juå mupinim

Juå kome'ë paper ke mupinim. Jesu rehe har a'e mupinim. Kome'ë wyy keruhû pe Jesu ixo rahã, ma'e a'e ma'ema'e ixo, ame'ë rehe har Juå mupinim.

Je'ëha ke

(Koro 2.9-10; Emberéu 1.2; 1 Juå 5.20)

¹ Kome'ë wyy keruhû nixói te rahã: "Je'ëha" pete'e ixo. (Jesu Kirisutu a'e.) Tupã namõ a'e ixo. Tupã riki a'e tî. ² Ma'e ke nixói te rahã, Je'ëha Tupã namõ ixo. ³ Upa katu te ma'e ke a'e mujã. A'e mujã ym rahã, nixói te ta ma'e ke apo. ⁴ Uhã te hû ame'ë ke a'e. Ngã pe uhãha ke Je'ëha me'ë. Weraha ngã pe a'e werur. (Aja rahã, Tupã rehe har ngã pe mujekwa.) ⁵ Pytuniha ke muweraha muwera katu. Ame'ë ke marã ka ym pytuniha muweha. (Aja rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta pe ma'e ke mujekwa. Tupã rehe har mujekwa. Pe, ame'ë ukwa katuha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta marã ka ym mukanãha.)

⁶ Ko amõ sawa'e ke Tupã muwyr. Myrandu panduha ke a'e. Her Juå. ⁷ Ngã pe ma'e ke a'e pandu uwyr. Weraha rehe har a'e pandu uwyr. Weraha aja Jesu Kirisutu a'e. Pe, ame'ë myrandu rehe heta ngã hendu. Aja rahã ame'ë rehe a'eta jurujar katu my. ⁸ Weraha rehe har Juå pandu uwyr. A'e atu weraha aja ym. ⁹ Ko riki weraha te. Jesu Kirisutu a'e. Kome'ë wyy keruhû pe a'e uwyr. Upa awa ta pe Tupã rehe har a'e mujekwa. (A'erehe weraha aja a'e.)

¹⁰ Je'ëha kome'ë wyy keruhû pe ixo. Ehe har kome'ë wyy keruhû pe har ta ukwa ym. A'e je'ëha rupi kome'ë wyy keruhû Tupã mujã. ¹¹ Ima'e wyy pe a'e uwyr. Anĩ. A'e ke a'ep pe har ta putar ym. (Jundéu awa ta putar ym.) ¹² Ame'ë ta ngi har amõ amõ ta putar katu. A'erehe jurujar katu ehe tî. A'erehe Tupã ra'yr ta aja ame'ë ta ke Tupã muruwak. ¹³ Tupã ra'yr ta ke a'eta apo 'y. Imãi pusu ngi u'ar, a'erehe Tupã ra'yr ta a'eta my? Anĩ, aja ym. Sawa'e ta putar, a'erehe Tupã ra'yr ta ke a'eta my? Anĩ, aja ym tî. Tupã jõ putar, a'erehe Tupã ra'yr ta ke a'eta. "Ihë ra'yr ta pehë" aja a'e mu'am.

¹⁴ Her Je'ëha. A'e uwyr. Awa aja uwyr. Jande namõ a'e ixo. Ngã rehe a'e atu ipy'a katu te. Jetehar Tupã rehe har a'e pandu. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ë ke a'e ma'ema'e katu. Aja ima'e pyrãtãha ke jasak. Ame'ë pyrãtãha ke ipái muwyr ipe. Ta'yr peteihar ke a'e, a'erehe ipái muwyr ipe.

¹⁵ Ehe har Juå pandu. Kuja:

—Amukwehe we ehe har ihë apandu: "Ihë raikwer rupi a'e uwyr ta. Ihë nixói rahã, pete'e a'e ixo. A'erehe ihë 'ar koty te we a'e katuha" — aja Juå pandu.

¹⁶ Ngã rehe a'e atu ipy'a katu te. A'erehe jande rehe a'e usak katu. Jete. Amõ amõ we jande rehe a'e usak katu. ¹⁷ Tupã je'ëha ke Moise mujekwa. (Ame'ë ke Moise je'ëha aja jakwa.) Myja katu ame'ë ke amõ ma'ema'e my? Ma'e riki katu ym. Ame'ë jõ Moise je'ëha mujekwa. Jesu anĩ. Ngã rehe Tupã atu ipy'a katu, ame'ë ke Jesu Kirisutu mujekwa. Jetehar Tupã rehe har a'e mujekwa tî. ¹⁸ Tupã rehe usak ym te awa. Ta'yr riki ehe har mujekwa ngã pe. A'erehe amõ usak ehe rahã, Tupã rehe usak tî, ame'ëja saka. Ta'yr peteihar ke a'e. Tupã a'e tî. Ipái ipy'a katu ehe ame'ë ke a'e.

*Juå mujahukiha pandu ame'ë rehe har
(Matéu 3.1-12; Mak 1.1-8; Ruk 3.1-18)*

¹⁹ Jerusarë ok ta pe jundéu awa tama'e kapitã ta ixo. Amõ ta ke Juå koty a'eta mondo tî. Pa'i ta ke mondo. Rewi rainõ ta ke mondo tî. Sonda aja a'eta. Myja me'ë sawa'e a'e my, ame'ë ke a'eta ukwa tar katu te. Kuja ame'ë ta pandu oho ipe:

—Awa nde? Kirisutu nde my? Kapitã keruhû aja Tupã mu'am ame'ë ke nde — aja Juå mujahukiha pe pandu.

²⁰ Pe, a'e pandu katu te:

—Anĩ. Kirisutu ym ihë — aja a'eta pe.

²¹ A'eta pandu:

—Aja rahã, awa nde? Eri nde my? Ywa ngi Tupã muwyr ame'ë ke — aja ipe.

—Anĩ. Ihë Eri ym tî — aja Juå pandu.

A'eta pandu ipe tî:

—Amõ Tupã je'ëha pandu ame'ë ke rehe jande jaharõ jaxo. Ame'ë ke nde my? — aja ipe.

Juå pandu:

—Anĩ. Ame'ë ym ihë tî — aja a'eta pe.

²² Pe, a'eta pandu tî:

—Awa nde my? Epandu katu jande pe. Ko nde koty jande ke amõ ta muwyr. Ame'ë ta pe nde rehe har japandu ta me'ë te'e. Myja nde juehe har nde erepandu my? — aja Juå pe.

²³ Isai riki yman Tupã je'ëha pandu ame'ë ke. Isaima'e panduha ke Juå pandu. Kuja a'e pandu:

—Kuja ihë.

"Awa nixói te ame'ë pe amõ pandu u'am. Ngã pe pandu u'am: 'Jandema'e sawa'e te rape ke emutatambyk 'y. Ame'ë rupi a'e uwyr ta' aja Isai mupinim."

—Ihë riki ame'ë awa nixói te ame'ë pe apandu a'am — aja Juå pandu. (Hape ke mutatambyk rahã, ngã py'a Tupã koty muruwak. Aja rahã, jandema'e sawa'e te uwyr rahã, hendu katu ta ehe, aja mujekwa.)

²⁴ Juā namō pandu ixo ame'ē ta ke amō ta mondo. Parise ta riki mondo. ²⁵ Juā pe ame'ē ta pandu:

—Kirisutu ym nde. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke aja ym nde. Eri ym nde. Amō Tupā je'ēha pandu ame'ē ke rehe jaharō jaxo. Ame'ē ym nde. Aja rahā, ma'erehe ngā ke nde eremujahuk my? — aja ipe.

²⁶ A'e pandu:

—Y pe ngā ke ihē amujahuk. (Aja rahā, Tupā koty ipy'a ke ngā muruwak, aja mujekwa.) Esarahā! A'e riki pehē namō ixo tipe. (Pehendu ym ehe.) ²⁷ Ihē raikwer rupi a'e uwyr ta. Ihē 'ar koty te we a'e katuha. A'erehe ima'e miasu aja ihē axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē — aja Juā pandu ngā pe.

²⁸ Upa aja me'ē Juā namō amō ta pandu. Mbeta ok ta pe pandu. Ame'ē ok ta y ruwái koty ihī, Jondā ruwái koty. A'ep ngā ke Juā mujahuk u'am. (Mujahuk rahā, Tupā koty ipy'a muruwak, aja ngā mujekwa.)

Jesu rehe har Juā mujekwa ngā pe (Matéu 3.11; Mak 1.10; Ruk 3.22)

²⁹ Ku'ē rahā Juā koty Jesu uwyr ixo. Juā usak ehe rahā, a'e pandu:

—Ko riki Tupāma'e arapuharan ra'yr aja a'e. Ma'e ka'u te'eha ke kome'ē wyy keruhū pe har ta ma'ema'e. Ame'ē ke rehe a'e muhepy ta. A'erehe Tupāma'e arapuharan ra'yr aja a'e. Tupā muwyr ame'ē ke a'e. (Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e.) ³⁰ Kwehe ehe har ihē apandu: “Ihē raikwer rupi amō uwyr ta. Ihē nixói rahā, pete'e a'e ixo. A'erehe ihē 'ar koty te we a'e katuha” aja ihē apandu kwehe. ³¹ Ihē aja tī. Ehe har ihē akwa ym we rī. (Ko Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e) aja akwa ym we rī. Pe, jundéu awa ta pe ehe har ihē amujekwa ta. A'erehe y pe ihē amujahuk ngā ke, aja rahā, ngā ipy'a ke Tupā koty muruwak aja mujekwa — aja Juā pandu.

³²⁻³⁴ Amō we Juā mujekwa. Ma'e a'e usak ame'ē ke a'e pandu ngā pe tī. Kuja a'e pandu:

—Ko Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke, aja ihē akwa ym we rī. Pe, Tupā'a rehe ihē asak. Pykahuran aja ihē asak. Ywa ngi wyy uwyr ehe, Jesu rehe. Pe, Tupā pandu ihē pe: “Y pe ngā ke emujahuk eho” aja. A'e riki ihē pe mujekwa tī: “Sawa'e rehe ihē'a wyy ta uwyr. Ame'ē ke rehe nde eresak ta. A'e riki ihē'a namō ngā ke mujahuk ta” aja Tupā mujekwa ihē pe. Tupā'a wyy uwyr ehe tī. Aja ihē asak 'y. A'erehe ihē apandu pehē pe. Jesu riki Tupā ra'yr — aja Juā pandu. (“Tupā'a namō mujahuk” aja pandu rahā: “Ngā py'a rehe Tupā'a ke muwyr ta” aja mujekwa katu.)

Jesu namō ixo ame'ē ta rehe har

³⁵ Ku'ē rahā a'ep Juā ixo tī. Mokōi sawa'e ta namō. Inamō jumu'e ixo ame'ē ta ke a'eta. ³⁶ Pe, Jesu asa oho ixo rahā, Juā usak ehe. Pandu:

—Peme'ē Tupāma'e arapuharan ra'yr aja a'e. (Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e) — aja Juā pandu. (Yman arapuharan ra'yr ke jundéu awa ta jukwa rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy aja jundéu awa ta ukwa. Aja Jesu a'e tī.)

³⁷ Ame'ē ke rehe mokōi jumu'eha ta hendu rahā, Jesu raikwer rupi a'eta oho. (Juā ke a'eta hijar.) ³⁸ Pe, ixoty Jesu uwak. Mokōi sawa'e ta haikwer rupi uwyr. Ame'ē ta rehe a'e usak rahā, a'eta pe pandu:

—My pehē peho ta my? — aja Jesu.

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. My nde ereker ta my? — aja sawa'e ta ipe.

³⁹ Jesu pandu:

—Pesak pejur — aja sawa'e ta pe.

A'erehe inamō a'eta oho. Jesu ukweriha renda rehe usak oho. Warahy ywa ku'ap ihon rahā usak oho. Pe, inamō a'eta pyta. Aja te'e pytun oho.

⁴⁰ Kwehe Juā pandu ame'ē ke rehe mokōi sawa'e ta hendu. Pe, Jesu namō oho. Andere riki ame'ē mokōi ngi har pete'i. Simā Petu mu a'e. ⁴¹ Pe, pahar Andere oho. Imu ke mahem oho, Simā ke. Pe, Andere pandu ipe:

—Kirisutu rehe asak — aja Simā pe. (“Kirisutu” aja pandu rahā: “Kapitā keruhū” aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e aja mujekwa.)

⁴² Pe, Simā ke a'e muhyk werur ehe, Jesu rehe. Simā rehe a'e usak rahā, pandu ipe:

—Nde riki Simā. Juā ra'yr nde. Apo nde rer: “Sepa” aja tī — aja Jesu ipe. [“Sepa” aja her rahā: “Petu” aja tī. “Sepa” aja rahā: “Ita ke” aja ngā ukwa.]

Jesu namō Siri oho. Natanae oho tī.

⁴³ Ku'ē rahā Jesu jupandu jupe:

—Ngariréi wyy pe ihē aho ta — aja jupe.

Pe, oho ixo rahā, Siri rehe a'e usak. Pandu ipe:

—Ihē namō ejumu'e eho — aja Jesu.

⁴⁴ Siri riki Mesái ok ta pe har ke a'e. Andere aja tī. Petu aja tī. ⁴⁵ Pe, Natanae ke Siri mahem oho. Pandu ipe:

—Kirisutu rehe asak. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Ehe har paper rehe Moise mupinim. “Moise je'ēha ke” aja jakwa, ame'ē rehe mupinim. Sawa'e rehe har a'e mupinim. Amō ta mupinim tī. Sawa'e rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim tī. Ame'ē sawa'e rehe ihē asak. A'e riki Jesu. Jose ra'yr a'e. Nasare ok ta pe har a'e — aja pandu.

⁴⁶ —Mā! Ame'ē ok ta ngi katu ame'ē ke uwyr ym — aja Natanae pandu naī.

Siri pandu:

—Esak ejurahā! — aja Natanae pe.
Pe, Natanae oho inamō.

⁴⁷ Pe, Jesu rehe Natanae uhyk tate rahā,
Jesu usak ehe. Pe, ehe har a'e pandu:

—Peme'ē riki jundéu awa te. Amō ta ke
muka'u te'e ym ame'ē ke a'e — aja Jesu
pandu.

⁴⁸ Pe, Natanae pandu ipe:

—Ihē rehe nde eresak ramō te. Myja ihē
rehe har nde erekwa katu my? — aja Jesu
pe.

A'e pandu:

—Siri nde pe pukái ym rahā we, nde rehe
har ihē akwa katu. Ma'eywa'y wyr pe nde
ereī rahā, ihē akwa katu, sik'y wyr pe — aja
Natanae pe Jesu pandu.

⁴⁹ Ame'ē ke rehe hendu rahā, Natanae
pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Mā! Upa nde
erekwa. Tupā ra'yr nde. Jundéu awa tama'e
kapitā keruhū nde. Jande jaharō jaxo ame'ē
ke nde — aja Jesu pe.

⁵⁰ Pe, a'e pandu:

—Sik'y wyr pe nde ereī rahā, nde rehe
har ihē akwa katu. Aja nde pe ihē apandu.
A'erehe ihē rehe nde erejurujuar katu. Amō
we ma'e ke rehe nde eresak ta. Marā ka
ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e ta.
Ame'ē ke rehe nde eresak ta tī. ⁵¹ Pesarahā!
Ywa pirar, aja nde eresak ta tī. Pe, Tupā
je'ēha rahoha ta rehe pesak ta tī. Awa ihē
tī. Tupā je'ēha rupi ihē ajur. Ihē rehe a'eta
wyjy ta uwyr. Jupir jupir oho tī. Ame'ē ke
rehe pesak ta kŷ — aja Jesu pandu ipe.

2

Jumendaraha rehe Jesu usak oho

¹ Mokōi ukwer rahā, amō ok ta pe amō
sawa'e jumendar. Ok ta rer Kana. Ame'ē ok
ta Ngariréi wyw rehe ihī. A'ep Jesu māi ixo.
² Jesu pe amō pandu. Jumu'eha ta pe tī:

—Jumendaraha rehe pesak pejur tī — aja.

A'erehe a'ep a'eta ixo tī. ³ Pe, kawī ke ngā
upa u'u rahā, Jesu pe imāi pandu:

—Kawī upa riki — aja ipe.

⁴ Jesu pandu:

—Māi! Anī we rī. Ihē akwa ta kŷ. Ihē
ama'eha angaha ke rehe uhyk ym we rī —
aja Jesu ipe.

⁵ Pe, parakyha ta pe imāi pandu:

—A'e pandu ame'ē ke pema'e katu — aja.

⁶ A'ep kamuxīhu l'āi. Tiha ame'ē ke. Kujā,
100 rit tihaha. Awa po wajar peteī hetaha
kamuxī l'āi. Ita ke te'e ngā mujā ame'ē ke.
Y ke amō purakar ipe. Ame'ē pe jundéu awa
ta jukutuk kutuk. Aja te'eha. (Aja rahā, ipy'a
juhyk aja ixo aja jundéu awa ta ukwaha
jupe.) ⁷ Pe, parakyha ta pe Jesu pandu:

—Peme'ē kamuxīhu ke pemutyryhem. Y
ke te'e pemutyryhem — aja.

Pe, a'eta mutyryhem te. Hukwen rake
rupi ihon u'am. ⁸ A'e pandu tī:

—Apo y ke pejo'ok 'y. Ame'ē ke ngā
mi'u matyrihama'e kapitā pe peraho — aja
parakyha ta pe Jesu pandu.

A'eta raho ipe. ⁹ Pe, me'ē ipe. Pe, a'e
u'u. Kawī riki. Y ke te'e kawī wan uwak
oho. (Pyrātāha namō Jesu muruwak.) My
ngi kawī werur my? Ame'ē ke kapitā ukwa
ym. Parakyha ta jō ukwa katu. A'eta riki y
ke jo'ok. Pe, amō pe kapitā pandu:

—Se sawa'e jumendar ame'ē ke emuhyk —
aja amō pe.

Pe, sawa'e uhyk. ¹⁰ Kapitā pandu ipe:

—Amō ta kawī iro ame'ē ke me'ē me'ē
py. Pe, ngā mi'u matyriha rehe uhyk uwyr
ame'ē ta u'u hū rahā, pe, iro ym ame'ē ke
me'ē me'ē. Nde anī. Jande ja'u we hū, iro
ym ame'ē ke. A'eramō kawī iro te ame'ē ke
jande pe amō me'ē me'ē — aja kapitā pandu.

¹¹ Ame'ē ok ta pe ma'e katu ame'ē ke Jesu
ma'e py. Kana ok ta pe. A'ep ima'e pyrātāha
ke a'e mujesak py amō ta pe. A'erehe
inamō jumu'e ixo ame'ē ta jurujar katu
ehe. (Kirisutu a'e. Kapitā keruhū aja Tupā
mu'am ame'ē ke a'e, aja a'eta ukwa katu.)
Kana ok ta riki Ngariréi wyw rehe ihī.

¹² Ame'ē upa rahā, amō ok ta pe Jesu oho.
Kapana'ū ok ta pe oho. Imāi oho tī. Imu
ta oho tī. Jumu'eha ta oho tī. A'ep heta ym
ukwer.

*Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe
Jesu oho*

(*Matéu 21.12-13; Mak 11.15-17; Ruk
19.45-46*)

¹³ Ma'e huryha ke rehe uhyk tate. Her
Pasuko. Arahā jundéu awa ta imi'u matyr.
(Aja yman te Eji wyw ngi jundéu awa ta
ke Tupā muhem muwyr. Ame'ē ke ukwa
ukwa u'am.) Ame'ē Pasuko weraha rehe
uhyk tate, a'erehe Jerusarē ok ta pe Jesu
oho. ¹⁴ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda
keruhū pe a'e oho. A'ep amō sawa'e ta rehe
a'e usak. Amō ta tapi'iruhu ta ke muhepy
hepy u'am tī. Tupā rehe ipy'a ngā moī rahā,
ame'ē ke ngā jukwa. Amō ta arapuharan
ta ke muhepy hepy u'am tī. Tupā rehe
ipy'a ke ngā moī rahā, ame'ē ke jukwa tī.
Pykahuran ta aja tī. Muhepy tī. Amō wyw
ngi amō ta uwyr. Amō koty tamatarer ke
ame'ē ta werur. Ame'ē ke Jerusarē ok ta pe
har tama'e tamatarer ke muruwak ame'ē ta
pehī tī. Tamatarer muruwak ame'ē ta ke
a'eta. Myrape rake wapyk uī. Upa ame'ē ta
rehe Jesu usak. ¹⁵ Pe, tupaham pe nupāha
ke a'e puwan. Ame'ē pe upa ngā rymba ke
a'e muhem mondo. Jumu'eha renda keruhū
ngi muhem mondo. Tapi'iruhu ta ke aja
tī. Arapuharan ta aja tī. Muhem mondo tī.
Myrape a'e mujere tī. Tamatarer muruwak-
iha tama'e ke. Tamatarer ke upa a'e ombor

muhâi. ¹⁶Pykahuran ta ke muhepy ame'ê ta pe a'e pandu:

—Sengi upa pemuhem peraho! Ko riki ihê pái rok. Ame'ê ke muhepyha renda wan pemuruwak. Katu ym. Peho! — aja Jesu pandu.

¹⁷Ame'ê ke rehe jumu'eha ta hendu rahâ, kuja ukwa ukwa u'am. Tupâ je'êha rehe panduha amô mupinim. Ame'ê ke ukwa ukwa u'am. Kuja:

“Tupâ! Ko riki nde rok. A'ep nde rehe ngâ py'a ke ngâ moï moï katu. Ame'ê ke jô ihê aputar katu te.”

Ame'ê panduha ke jumu'eha ta ukwa ukwa u'am.

¹⁸Pe, Jesu pe amô ta pandu uwyr. Jundéu awa tama'e kapitâ ta pandu uwyr:

—Awa je'êha rupi ngâ ke nde eremuhem eremondo my? Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke ema'ema'e katu apo. Jasak ta. Aja rahâ, nde je'êha rupi ngâ ke nde eremuhem eremondo katu, aja jakwa katu ta tî — aja Jesu pe.

¹⁹A'e pandu:

—Kome'ê Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû ke upa pema. Pe, mokôï aker rahâ, amô pyahu ame'ê ke ihê amujâ ta tî — aja Jesu pandu.

²⁰A'eta pandu:

—Mâ! Mokôï nde ereker rahâ, amô nde eremujâ ta my? Marâ ka ym nde eremujâha. Yman te kome'ê jumu'eha renda keruhû ngâ mujâ mujâ ixo. Heta te hû warahy 'ar rahâ, mujâ mujâ ixo. Kuja, 46 warahy 'ar rahâ, mujâ mujâ ixo — aja ngâ pandu.

²¹Anî. Ame'ê jumu'eha renda keruhû rehe har Jesu pandu ym. Juehe har a'e pandu. (“Mai” aja rahâ: “Jukwa” aja riki. Mokôï ukwer rahâ, amô jumu'eha renda keruhû mujâ ta, aja pandu rahâ, mokôï ukwer rahâ, manôha ngi a'e ke Tupâ mukwera katu ta muhem, aja mujekwa katu.)

²²A'erehe manôha ngi a'e kwera katu uhem rahâ, pe, ame'ê panduha rehe jumu'eha ta ukwa ukwa ixo. Pe, Tupâ je'êha rehe panduha ihî, ame'ê riki jete har te ke, aja a'eta ukwa katu. Jesu pandu ame'ê ke rehe a'eta jurujar katu tî.

Ngâ rehe har Jesu ukwa katu

²³Pasuko 'ar rahâ, Jerusarê ok ta pe Jesu ixo. Marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke Jesu ma'ema'e. Ame'ê ke mujesak jesak hû ngâ pe u'am. Ame'ê ke rehe heta ngâ usak, a'erehe: “Ko Kirisutu. Kapitâ keruhû aja Tupâ mu'am ame'ê ke a'e” aja a'eta ukwa katu. ²⁴Jesu anî. Ngâ rehe har a'e ukwa katu. Pahar amô koty ngâ ukwa ta, aja Jesu ukwa katu. A'erehe jurujar ym ngâ rehe. Ma'e ke rehe usak rahâ jô, ngâ jurujar katu ehe, aja Jesu ukwa katu. A'erehe jurujar ym ngâ rehe a'e. ²⁵Marâ ka ym ngâ rehe har

amô panduha ipe. Upa a'e ukwa katu. Ipy'a pe ma'e ke amô ukwa ukwa ixo, ame'ê ke a'e atu ukwa katu tî.

3

Jesu namô Nikonde pandu pandu

¹Ko amô sawa'e ixo. Her Nikonde. Jundéu awa tama'e kapitâ a'e. Parise kotyhar ke a'e. ²Amô pytun rahâ, Jesu rehe a'e usak uwyr. Pandu ipe:

—Sawa'e! Ngâ mu'eha nde. Nde ke Tupâ muwyr, a'erehe ehe har jande ke nde eremu'e katu. Aja jakwa katu. Ne namô Tupâ ixo, a'erehe marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke nde erema'ema'e katu. Pyrâtâ te ha namô nde erema'ema'e katu. A'erehe nde ke Tupâ muwyr aja ihê akwa katu tî — aja Jesu pe.

³A'e pandu:

—Esarahâ! Mokôïhar amô uhem ym rahâ, Tupâ ixo ame'ê pe marâ ka ym ohoha — aja ipe.

⁴Pe, Nikonde pandu:

—Mâ! Marâ ka ym. Tamûi rahâ, mokôïhar uhem ym awa. Marâ ka ym mokôïhar imâi pusu pe ohoha. Pe, marâ ka ym mokôïhar uhemîha — aja ipe.

⁵Jesu pandu:

—Esarahâ! Imâi pusu ngi uhem rahâ, awa te'e a'e. Amô we tî. Tupâ'a je'êha rupi uhem rahâ, Tupâ ra'yr a'e. Aja ym rahâ, Tupâ ixo ame'ê pe marâ ka ym ohoha. ⁶Imâi pusu ngi uhem rahâ, awa te'e a'e. Tupâ'a je'êha rupi uhem rahâ, Tupâ ra'yr a'e. ⁷“Mokôïhar pehem ta me'ê te'e” aja ihê apandu nde pe. “Mâ! Marâ ka ym” aja ym epandu. (Ame'ê ke nde erekwa ym my? Esarahâ! Amô we nde erekwa ym ame'ê ke pehî. Wwytu ke.) ⁸Amô koty koty ngi wwytu jupeju uwyr. Tyapuha nde erehendu. My ngi tur my? My ihon ta my? Ame'ê ke nde erekwa ym. Pehî. Ame'ê ke jô nde erekwa katu. Tupâ'a je'êha rupi uhem rahâ, ame'êja saka tî. Nde erekwa ym tî. Tupâ ra'yr, aja jô nde erekwa — aja ipe.

⁹—Myja puki? — aja Jesu pe.

¹⁰A'e pandu:

—Jundéu awa ta ke nde eremu'e tî. Mu'eha katu ame'ê ke nde. Mâ! Ihê apandu ame'ê ke nde erekwa ym we rî. Jande jakwa katu, ame'ê rehe har japandu pandu katu.

¹¹Esarahâ! Ma'e jasak ame'ê rehe har japandu katu tî. Pe, jande japandu ame'ê rehe har pekwa ym. Kapitâ ta riki pehê. Pekwa ym rî. ¹²Ma'e ke kome'ê wvy keruhû pe ihî. Ame'ê rehe har ihê apandu rahâ, pejurujar ym. Pe, ywa pe ma'e ke ihî. Ame'ê rehe har ihê apandu rahâ, marâ ka ym pejurujariha ehe. ¹³Ma'e ke ywa pe ihî. Ame'ê rehe har amô ukwa ta oho my? Anî. Aja me'ê ke nixói. Oho ym awa. Ihê jô akwa

katu. Awa ihê tí. Tupã je'êha rupi ihê ajur. A'erehe akwa katu.

¹⁴⁻¹⁵ —Awa nixói te ame'ê pe Moise ixo rahã, mbóí'ã a'e mujar mu'am. Myra rehe mujar mu'am. Aja ihê ke amô ta mujar ta mu'am tí. Awa ihê tí. Tupã je'êha rupi ajur. Myra ngã mupia ame'ê ke rehe mujar ta mu'am tí. A'erehe ihê rehe upa ngã jurujar katu rahã, ame'ê ta ke Tupã muhã katu ta — aja Jesu pandu.

¹⁶ Kome'ê ywy keruhû pe har ta rehe Tupã ipy'a katu te hû. A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. Ta'yr petei har ke muwyr. A'erehe amô jurujar katu ehe rahã, mupyraraha renda pe oho ym te ta. Tupã namô ixo katu ta. ¹⁷ Kome'ê ywy keruhû pe Ta'yr ke Tupã muwyr. Kome'ê ywy keruhû pe har ta ke Ta'yr muhã katu ta uwyr. A'eta ke a'e mupyrara ta uwyr. Aní. Aja ym. Muhã katu ta uwyr.

¹⁸ Ta'yr rehe amô jurujar katu rahã: “Nde katu ym. Nde ke amupyrara ta” aja Tupã pandu ym te ta. Amô jurujar ym ehe rahã: “Nde katu ym. Nde ke amupyrara ta” aja Tupã pandu ta kÿ. Tupã ra'yr rehe a'e jurujar ym. Ta'yr petei har rehe jurujar ym, a'erehe aja Tupã pandu ta kÿ.

¹⁹ Ma'erehe mupyrara ta my? Kuja riki. Kome'ê ywy keruhû pe har ta pe weraha uwyr tipe. (Aja rahã, Tupã rehe har Ta'yr mujekwa tipe.) Ame'ê ke a'eta putar ym. Aní. Pytuniha ke a'eta putar. (Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke putar.) Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ixo, a'erehe weraha ke a'eta putar ym. ²⁰ Ma'e ka'u te'eha ke amô ma'e rahã, weraha koty uwyr ym ta. (Tupã rehe har ukwa tar ym. Putar ym.) Weraha koty uwyr rahã, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke Tupã mujekwa ta. A'erehe uwyr ym. (Tupã rehe har ukwa tar ym.) ²¹ Pe, ma'e katu ame'ê ke amô ma'e rahã, weraha rehe uhyk. (Aja rahã, Tupã rehe har a'e ukwa tar katu.) Aja rahã, Tupã putar ame'ê ke a'e ma'ema'e. Aja a'e mujekwa. Tupã rehe hendu katu, a'erehe ma'e katu ame'ê ke a'e ma'ema'e katu tí.

Juã mujahukihã rehe har

²² Nikonde namô upa Jesu pandu rahã, amô ywy pe oho. Jundéi ywy pe oho. Jumu'eha ta oho tí. A'ep jumu'eha ta namô a'e pyta we rí. A'ep amô ta ke a'eta mujahuk. ²³ Amô renda pe Juã mujahuk ixo tí. Enô renda pe mujahuk ixo. A'ep y heta. Ame'ê renda Sarí ok ta rake ihí. Heta ngã uhyk oho ehe. Ame'ê ta ke Juã mujahuk. (Aja rahã, Tupã koty ipy'a muruwak, aja a'eta mujekwa.) ²⁴ [Arahã kyndaha pe Juã ke amô ta kynda ym we rí.]

²⁵ Juã namô jumu'e ixo ame'ê ta ngi har amô ta ixo. Ame'ê ta namô jundéi awa ta je'ê je'ê hû. “Juã mujahuk ame'ê ke riki katu

te” aja Juã namô jumu'e ixo ame'ê ta pandu pandu u'am. “Aní. Jesu mujahuk ame'ê ke riki katu te” aja jundéi awa ta je'ê je'ê hû. ²⁶ A'erehe Juã pe a'eta pandu oho:

—Sa'e! Ngã mu'eha nde. Amukwehe y ruwái koty ne namô amô sawa'e ixo, Jondã ruwái koty. Ehe har nde erepandu. “Peme'ê riki Tupã ra'yr” aja nde erepandu. Ame'ê nde erekwa u'am my. Apo heta ngã ohoho ixoty. Ame'ê ta ke mujahuk u'am apo — aja Juã pe.

²⁷ Pe, Juã pandu:

—Ixoty ngã ke Tupã mondo. A'erehe heta ngã ohoho ixoty. ²⁸ Ihê apandu ame'ê ke pehê atu pekwa katu. Kuja ihê apandu: “Aní. Kapitã keruhû aja Tupã mu'am ame'ê ke aja ym ihê. Ihê ke Tupã muwyr py. Tupã muwyr ame'ê ndutar koty ihê ke Tupã mondo” aja ihê apandu. ²⁹ Sawa'e jumendar rahã, kÿjã riki sawa'ema'e wan ta. Pe, sawa'e rehe katu ame'ê ta sawa'e rake hendu u'am. Pe, sawa'e rehe kÿjã uhyk rahã, ehe katu ame'ê ta hury katu. Aja ihê tí. Jesu rehe heta ngã uhyk oho rahã, ihê rury katu te ihê tí. ³⁰ A'erehe ihê 'ar koty te we ixoty ngã oho rahã, katu tiki. Aja rahã, ihê rury katu te ihê axo rí — aja inamô jumu'e ixo ame'ê ta pe Juã pandu.

Ywa ngi wyjy uwyr, ame'ê rehe har

³¹ Ywa ngi wyjy uwyr. Ame'ê riki i'ar koty te we a'e katuha. Upa awa ta 'ar koty te we a'e katuha. Awa ke aní. Kome'ê ywy keruhû pe ixo ame'ê ke a'e. A'e riki awa te'e tí. Kome'ê ywy keruhû pe ma'e ke ihí. Ame'ê rehe har jô a'e ukwa. Ame'ê ke a'e pandu. Panduha rehe jurujar katu awa tí. Ywa ngi wyjy uwyr ame'ê ke aní. I'ar koty te we jurujar katu ta me'ê te'e ehe. ³² A'ep a'e usak ame'ê rehe har a'e pandu pandu tipe. A'ep a'e hendu ame'ê rehe har a'e pandu pandu tipe tí. Pe, amô jurujar ym ehe. ³³ A'e pandu ame'ê rehe amô jurujar katu rahã, kuja ukwa katu. Tupã pandu ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. Aja rahã, Tupã pandu ame'ê ke jete har te ke aja mujekwa ngã pe. ³⁴ Jesu ke Tupã muwyr. Pe, Tupã pandu ame'ê ke a'e pandu pandu. I'ãma'e pyrãtãha ke Tupã muwyr ipe. Ame'ê riki upa ym. A'erehe Tupã mujekwa ame'ê ke a'e pandu pandu katu. ³⁵ Ta'yr rehe ipái ipy'a katu. Upa katu te a'e me'ê ipe. A'erehe upa katu te ima'e ke. A'erehe upa katu te awa tama'e kapitã keruhû te a'e. ³⁶ Ta'yr rehe amô jurujar katu rahã, a'e ke Tupã muhã katu ta. Ta'yr rehe jurujar ym rahã, marã ka ym a'e uhãha. A'e ke Tupã mupyrara ta. Aja te'e ta ixo.

4

Amô awa kÿjã namô Jesu pandu

¹ Jesu koty amô amô we ngã jumu'e oho. Ame'ê ke parise ta hendu. Juã 'ar koty te we

ngã ke Jesu mujahuk, aja parise ta hendu tĩ. ² Jesu riki ngã ke mujahuk ym. Inamõ jum'u e ixo ame'ẽ ta riki mujahuk u'am, ngã ke. ³ Parise ta hendu ame'ẽ ke Jesu ukwa rahã, Jundéi wyo ngi a'e oho. Ngariréi wyy pe a'e jywyr oho. ⁴ Amõ awa rape Samari wyy rupi ihon. Ame'ẽ rupi Jesu oho ta me'ẽ te'e.

⁵ Samari wyy rupi a'e asa oho rahã, amõ ok ta rehe a'e uhyk tate oho. Her Sikar. Ame'ẽ ok ta rake ma'e wyy kotete ihĩ, Jakoma'e wyy ke. Yman te ta'yr pe ame'ẽ wyy ke Jako me'ẽ. Jose pe a'e me'ẽ. ⁶ A'ep wyykwar ihĩ. Yman te Jako pykũi ame'ẽ ke. Ame'ẽ rake Jesu wapyk. A'e wata hũ, a'erehe he'õ. Warahy jandar tate rahã, a'ep a'e wapyk uĩ.

⁷⁻⁸ [Ok ta pe jum'u'eha ta oho. A'eta mi'u ke jo'ok oho. Pe, Jesu jeje ihĩ rahã,] amõ kũjã uhyk uwyr ehe. Samari wyy pe har ke a'e. Y rehe uwyr. Pe, Jesu pandu ipe:

—Y ihẽ pe emuwyr. Ihẽ hyngwéi te ihẽ ke — aja kũjã pe.

⁹ —Mãi! Nde riki jundéu awa. Ihẽ riki Samari wyy pe har. Ma'ewã y nde erepandu ihẽ pe my? — aja Jesu pe. [Samari wyy pe har tama'e ita rekúi ra'yr ke jundéu awa ta pyhyk ym te. A'erehe: "Máte we ame'ẽ te a'e my" aja kũjã ukwa.]

¹⁰ Jesu pandu:

—Ma'e ke nde pe Tupã me'ẽ tar katu. Ame'ẽ ke nde erekwa rahã, ihẽ pe y nde erepandu ta tipe. "Y ihẽ pe emuwyr" aja nde pe ihẽ apandu. Ihẽ rehe har nde erekwa rahã, aja tĩ. Ihẽ pe y nde riki nde erepandu ta tipe tĩ. Ihẽ pe nde erepandu rahã, y ke nde pe ihẽ ame'ẽ ta tipe. Ame'ẽ y nde ke muxuwe katu ta tipe — aja ipe.

¹¹ —Sa'e! "Y nde ke muxuwe katu ta" aja nde erepandu. Myja ame'ẽ ke ihẽ pe nde ereme'ẽ ta my? Ko wyykwar riki tyy hũ. Y jo'ókíha namõ nde erexo ym. ¹² Jandé ramũi riki kome'ẽ wyykwar ke jande pe mupyta. Jako mupyta. Yman kome'ẽ y ke a'e u'u ixo. Ta'yr ta u'u tĩ. Hymba ta u'u tĩ. Jako riki mupyta jande pe. "Y muxuwe katu ta" aja nde erepandu rahã, Jako 'ar koty te we pyrãtãha nde my? — aja kũjã pandu.

¹³ —Kome'ẽ y amõ u'u rahã, jyngwéi ta tĩ. ¹⁴ Y ke ihẽ ame'ẽ. Ame'ẽ ke amõ u'u rahã, jyngwéi ym te ta. Y ihẽ ame'ẽ ipe rahã, ipy'a pe mundu aja saka. Upa ym te ta. Uhãha namõ ixo ta — aja kũjã pe.

¹⁵ (Awa uhãha rehe har Jesu pandu uĩ. Ame'ẽ ke kũjã ukwa ym we rĩ.) A'erehe a'e pandu:

—Sa'e! Ihẽ ke y muxuwe katu, ame'ẽ ke ihẽ pe emuwyr. Aja rahã, ihẽ hyngwéi ym te ta tĩ. Se y ihẽ ajo'ok ym te ta ajur tĩ — aja Jesu pe.

¹⁶ —Nde sawa'e pe epukái eho. Pe, se ejwyr inamõ ejur tĩ — aja ipe.

¹⁷ —Anĩ. Ihẽ sawa'e ym ihẽ — aja kũjã.

—"Ihẽ sawa'e ym" aja nde erepandu. Ame'ẽ riki jete har te ke. ¹⁸ Heta sawa'e nde erepyhyk. Awa po wajar peteihar upa hetaha. Apo ne namõ ixo ame'ẽ ke nde sawa'e ym. Jete har te ke nde erepandu ihẽ pe — aja kũjã pe.

¹⁹ (Kũjã ixoha rehe har Jesu mujekwa, a'erehe) kũjã pandu:

—Sa'e! Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke nde. Aja ihẽ akwa 'y. (A'erehe ihẽ pe emujekwa. Myp Tupã rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ katu my?) ²⁰ Tupã rehe ihẽ ramũi ta ipy'a moĩ moĩ, samari wyy pe har ta ke. Peme'ẽ wyy'ã keruhũ 'ar pe a'eta moĩ moĩ. Pehẽ anĩ. Jundéu awa ta anĩ. Jerusarẽ ok ta pe jõ Tupã rehe ipy'a ngã moĩ moĩ ta me'ẽ te'e, aja jundéu awa ta pandu. Myja me'ẽ katu te my? — aja Jesu pe kũjã pandu.

²¹ Pe, kũjã pe a'e pandu:

—Ko ihẽ apandu ame'ẽ jete har te ke. Ame'ẽ ke nde erekwa katu ta. Peme'ẽ wyy'ã keruhũ 'ar pe jande pái keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ ym ta awa. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate. Jerusarẽ ok ta pe aja tĩ. Jande pái keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ ym ta awa a'ep tĩ. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate tĩ.

²² Tupã rehe ipy'a ke samari wyy pe har ta moĩ moĩ tipe. Ehe har a'eta ukwa ym. Ipy'a jundéu awa ta moĩ moĩ ehe tĩ. Ehe har a'eta ukwa katu. Jundéu awa ta ngi har ngãma'e muhãha uwyr ta. A'erehe Tupã rehe har a'eta ukwa. ²³ Jande pái keruhũ rehe ipy'a amõ moĩ moĩ katu te ta. Ame'ẽ angaha ke rehe uhyk tate. Jete. Uhyk apo 'y. Tupã rehe har jete har te ke Tupã'ã mujekwa. A'e riki amõ py'a rehe ihĩ katu. A'erehe amõ ixo, a'ep jande pái keruhũ rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu. (Aja rahã, henda nixóí, ame'ẽja saka. Amõ ixo, a'ep ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu ehe.) ²⁴ Tupã riki I'ã te'e a'e. A'erehe jande pái keruhũ rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ tar katu rahã, Tupã'ã je'ẽha rupi uhem ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ta riki jande pái keruhũ rehe ipy'a moĩ moĩ katu — aja Jesu pandu.

²⁵ Kũjã pandu ipe:

—Kirisutu uwyr ta, aja ihẽ akwa. (Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke a'e.) A'e uwyr rahã, upa katu te ma'e ke jande ke a'e mu'e ta — aja Jesu pe.

²⁶ A'e pandu:

—Ko ihẽ aĩ. Kirisutu ihẽ. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ẽ ke ihẽ — aja kũjã pe.

²⁷ Arahã jum'u'eha ta jywyr uwyr. Kũjã namõ Jesu pandu pandu uĩ. Ame'ẽ ke rehe a'eta usak rahã: "Mãi" aja. Anĩ. "Ma'e ke rehe har nde erepandu inamõ my?" aja Jesu pe a'eta pandu ym. "Ma'erehe nde erepandu inamõ my?" aja a'eta pandu ym ipe tĩ. (Jundéu awa tama'e mu'eha rahã, kũjã namõ pandu ym te awa, a'erehe: "Mãi" aja ukwa.)

²⁸ Pe, kamuxī ra'yr ke kūjā hijar oho. Ok ta pe a'e jywyr oho. A'ep pe har ta pe a'e pandu:

²⁹ —Sawa'e rehe pesak peho. Upa katu te ihē ama'ema'e ame'ē ke a'e mujekwa ihē pe. Kirisutu a'e my, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e — aja kūjā pandu.

³⁰ A'erehe ok ta pe har ta uhem oho. Jesu koty a'eta oho.

³¹ Kūjā oho rahā, Jesu pe jumu'eha ta pandu pandu u'am:

—Sawa'e! Ko jande mi'u. E'urahā! — aja pandu hū tipe.

³² A'e pandu:

—A'ewan ihē pe. Ma'e a'u ame'ē ke namō ko ihē axo. Ame'ē ke pekwa ym pehē — aja jumu'eha ta pe.

³³ Pe, jumu'eha ta pandu pandu a'eta jupe:

—Imi'u ke amō ta werur ipe nahā my? — aja a'eta pandu pandu a'eta jupe naī.

³⁴ Jesu pandu:

—Tupā ihē ke muwyr. A'e putar ame'ē ke ihē ama'ema'e rahā, ame'ē riki ihē mi'u aja saka tī. Imi'u namō amō ixo rahā, hury katu a'e. Aja ihē tī. Ihē rury katu tī. Ma'e parakyha ke ihē pe a'e me'ē tī. Ame'ē ke ihē amumba ta axo. A'erehe ihē rury katu axo.

³⁵ —Pehē pepandu: “Amō tumeme jahy kanim rahā, ahūi aja me'ē ke itawa ta. Amō mondok ta” aja. Pe, ihē apandu pehē pe. Pesarahā! Itawa apo 'y. Mondokiha angaha rehe uhyk apo 'y. (Aja rahā, ihē rehe a'ep pe har ta jurujar tar katu.) ³⁶ Ahūi aja me'ē mondokiha pe ijar muhepy. Pe, mondokiha matyr. (Aja matyriha aja apo tī. Ihē rehe peme'ē ta jurujar katu ta.) Aja rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. Matyr rahā, ma'e raī jytytyme ame'ē ta hury katu. Matyr ame'ē ta hury katu tī. Johu hury katu. (Aja apo tī. Ajytytyme aja Tupā je'ēha ke ihē apandu. Pe, matyr aja ihē rehe jurujar katu ta. Johu hury katu ta tī.) ³⁷ Aja amō panduha riki jete. Kuja:

“Ma'eywa ke amō jytytyme oho. Pe, tyarō rahā, ame'ē ke amō riki mondok oho” aja panduha ihī.

³⁸ —Amō kupixa pe peparaky ym. Amō ta paraky. Ame'ē pe pehē ke ihē amondo. A'ep ma'e ke pematyr ta. Pe, pehē rury katu ta. (Aja apo tī. Amō rekoha pe amō ta Tupā je'ēha pandu. A'ep pehē ke ihē amondo. Pe, a'ep pe har ta ihē rehe jurujar katu. Pematyr, ame'ēja saka) — aja Jesu pandu.

³⁹ Ok ta pe samari ywy pe har ta ixo. A'eta pe kūjā pandu: “Upa katu te ihē ama'ema'e ame'ē ke a'e mujekwa” aja Jesu rehe har kūjā pandu. A'erehe heta ame'ē ok ta pe har ta jurujar katu ehe tī, Jesu rehe. ⁴⁰ Pe, Jesu rehe samari ywy pe har ta uhyk uwyr rahā, a'eta pandu ipe:

—Jande namō epyta we rī — aja pandu hū.

A'erehe a'ep mokōi Jesu ukwer.

⁴¹ Jesu mu'e. A'erehe amō we hū a'ep pe har ta jurujar katu ehe. ⁴² Pe, kūjā pe a'eta pandu:

—Ehe har jande pe nde erepandu, a'erehe jajurujar katu ehe apo tī. Ame'ē jō ym. A'e pandu ame'ē ke rehe jande atu jahendu. A'e riki kome'ē ywy keruhū pe har ta ke a'e muhā katu ta. Aja jakwa katu. A'erehe jajurujar katu ehe tī — aja a'ep pe har ta pandu.

Amō kapitā ra'yr ke Jesu mukatu

⁴³⁻⁴⁴ Samari ywy pe mokōi ukwer. Pe, Jesu oho. A'e riki pandu: “Tupā je'ēha ke pandu ame'ē rehe hekoha pe har ta katu ym usak” aja a'e ukwa. A'erehe hekoha te pe oho ym. Anī. Amō ok ta pe oho. Ame'ē ok ta Ngariréi ywy rehe ihī. ⁴⁵ Pe, ame'ē ok ta pe uhyk rahā, a'ep pe har ta hury katu ehe, Jesu rehe. Amukwehe Jerusarē ok ta pe a'eta ixo tī. Pasuko 'ar rahā, ngā mi'u ke jundéi awa ta matyr. Arahā a'eta a'ep ixo tī. Arahā marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Jesu ma'ema'e. Ame'ē ke rehe upa a'eta usak. A'erehe a'eta hury katu ehe.

⁴⁶ Pe, ma'e ok ta pe a'e uhyk tī. Kana ok ta pe uhyk tī. Ngariréi ywy rehe ame'ē ok ta ihī. Yman a'ep y ke te'e kawī wan a'e muruwak. A'ep amō kapitā ixo. Ta'yr ahy ipe. Amō ok ta pe ta'yr ihī. Kapana'ū ok ta pe ihī. ⁴⁷ Jundéi ywy ngi Ngariréi ywy pe Jesu uhyk uwyr. Ame'ē ke kapitā hendu rahā, a'e pandu ipe, Jesu pe.

—Ihē rekoha pe ihē namō eho. Kapana'ū ok ta pe. Ihē ra'yr ahy ou. Manō tate. A'e ke emukatu — aja Jesu pe.

⁴⁸ Jesu pandu ipe:

—Marā ka ym amō ma'eha. Ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Ame'ē ke rehe nde eresak rahā jō, ihē rehe nde erejurujar katu. Mā! Katu ym — aja ipe.

⁴⁹ Kapitā pandu:

—Sa'e! Pahar ihē namō eho. Ihē ra'yr manō tate. Manō ym we rī. Pahar eho — aja Jesu pe.

⁵⁰ (Usak rahā jō jurujar katuha katu ym, aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe a'ep pandu ipe:

—Anī. Aho ym ta. Nde jeje ejywyr eho. Nde ra'yr manō ym ta — aja kapitā pe.

Jesu mukatu, ame'ē ke rehe kapitā usak ym. Anī. Jesu pandu ame'ē ke rehe kapitā jurujar katu. A'erehe pahar a'e jywyr oho. ⁵¹ Hok pe a'e jywyr oho ixo rahā, miasu ta uhyk uwyr ehe. Pandu uwyr:

—Nde ra'yr katu apo 'y — aja kapitā pe.

⁵² Pe, miasu ta pe a'e pandu:

—My warahy rahā, katu oho my? — aja.

A'eta pandu:

—Kwehe hakuha maha oho ipe. Se warahy rahã, hakuha maha oho ipe. Warahy jere rahã — aja ipe.

⁵³ Arahã katu te: “Ne ra'yr manõ ym ta” aja Jesu pandu kwehe. Ame'ë ke ipy'a pe ipái ukwa ukwa u'am. Pe, Jesu rehe a'e jurujar katu te. Upa hok wyr pe har ta jurujar katu ehe tí, Jesu rehe.

⁵⁴ Aja marã ka ym amõ ma'eha, ame'ë ke Jesu ma'e katu. (Aja Kirisutu a'e. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ë ke a'e, aja mujekwa katu ngã pe.) Jundéi wyy ngi Ngariréi wyy pe uhyk rahã, marã ka ym amõ ma'eha, ame'ë ke a'e ma'e katu. Ame'ë riki mokõihar ke.

5

Y kynda ame'ë rake amõ sawa'e ke Jesu mukatu

¹ Pe, heta ukwer rahã, amõ jundéu awa ta mi'u matyriha rehe Jesu usak oho. Jerusarë ok ta pe usak oho. Arahã Tupã rehe jundéu awa ta ipy'a moí moí. A'erehe ngã mi'u matyr. ² Jerusarë ok ta pe y kynda ame'ë ke ihĩ. Hukwen rake ihĩ. Arapuharan ta ixé, ame'ë hukwen rake ihĩ. Y kynda ame'ë rake rupi ok rymy'y heta ihĩ tí. Katukwer ame'ë ta ke. Kuja, awa po wajar peteihar upa hetaha. Ame'ë kynda ame'ë rehe her ngã moí. “Mbeta” aja riki jundéu awa ta je'ëha ipe. ³ Ok rymy'y wyr rupi ahy ixo ame'ë ta heta túi. Eha ym te ame'ë ta a'ep ihĩ tí. Jupyratã rãtã ame'ë ta túi tí. Wata ym te ame'ë ta ihĩ tí. [Y katak ame'ë rehe a'eta harõ ixo. ⁴ Amõ amõ rahã, Tupã je'ëha rahoha wyyj uwyr ehe, y kynda ame'ë rehe. Pe, y ke a'e mukatak. Arahã y pe u'ar py, ame'ë ke jõ katu oho. Petejõ katu oho. Ma'e ahy ixo ame'ë ke upa katu oho.] ⁵ A'ep amõ sawa'e túi. Heta te hũ warahy 'ar rahã, ma'e ahyha namõ te'e a'e ixo. Kuja, 38 warahy 'ar rahã, aja te'e a'e ixo. ⁶ A'ep a'e túi, aja Jesu usak ehe. Heta te hũ warahy 'ar rahã, ma'e ahyha namõ te'e a'e ixo, aja Jesu ukwa. A'erehe a'e pandu ipe:

—Katu aja nde ereputar my? — aja Jesu.

⁷ —Sa'e! Aputar. Y katak rahã, y pe ihẽ ke mou ame'ë nixói. Pe, ihẽ atu aho axo rahã, amõ riki y pe opor py, a'erehe ihẽ katu ym aju — aja Jesu pe.

⁸ —Epu'am. Nema'e tupe ke emaman. Inamõ ewata eho 'y — aja ahy ixo ame'ë pe Jesu pandu.

⁹ Pahar sawa'e katu oho. Tupe ke pyhyk. Inamõ wata oho. Arahã riki jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. ¹⁰ A'erehe jundéu awa tama'e kapitã ta pandu ipe. Sawa'e wata ramõ ame'ë pe pandu:

—Apo riki jundéu awa tama'e putu'uha 'ar ke. A'erehe nema'e tupe ke nde erepyhyk ereraho rahã, katu ym. (Nde ereparaky te'e, aja saka.) Katu ym. Aja jundéu awa je'ëha

rehe panduha ihĩ. Ame'ë rehe jahendu katu — aja ipe.

¹¹ Sawa'e pandu:

—Ihẽ ke mukatu ame'ë pandu ihẽ pe: “Nema'e tupe epyhyk. Inamõ ewata eho” aja ihẽ pe — aja jundéu awa tama'e kapitã ta pe sawa'e pandu.

¹² A'eta pandu ipe:

—Awa aja me'ë pandu nde pe my? — aja sawa'e pe.

¹³ A'e pandu:

—Awa mamy? Akwa ym ihẽ — aja sawa'e. Heta ngã a'ep ixo, a'erehe Jesu oho. A'erehe ehe har sawa'e ukwa ym.

¹⁴ I'i atu we rahã, sawa'e rehe Jesu usak. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe a'e usak ehe. A'e pandu ipe:

—Esarahã! Apo nde katu 'y. Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym tí. Tapijar te'e we nde ereka'u te'eha nde erema'e rahã, nde erepyrara we hũ ta tí — aja sawa'e pe Jesu pandu.

¹⁵ Pe, sawa'e oho. Jundéu awa tama'e kapitã ta pe a'e pandu oho:

—Jesu riki ihẽ ke mukatu — aja pandu.

¹⁶ A'erehe Jesu ke jundéu awa tama'e kapitã ta mupyrrara tar katu. Putu'uha 'ar rahã, a'e mukatu. (Aja rahã paraky te'e, aja ukwa, a'erehe mupyrrara tar katu.)

¹⁷ Pe, ngã pe Jesu pandu:

—Ma'e katu ame'ë ke ihẽ pái keruhũ ma'e ixo rĩ. Aja te'eha a'e. (Aja rahã, putu'uha 'ar rahã, a'e ma'e ixo rĩ, aja mujekwa.) A'erehe aja ma'e katu ame'ë ke ihẽ ama'e ta me'ë te'e tí. (Putu'uha 'ar rahã, ihẽ ama'e ta me'ë te'e tí) — aja ngã pe.

¹⁸ Ame'ë panduha rehe jundéu awa tama'e kapitã ta parahy. I'ar koty te we parahy ehe. Jukwa tar katu. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahã, sawa'e ke mukatu. (Paraky te'e, aja ukwa.) A'erehe katu ym, aja a'eta ukwaha naĩ. Amõ we tí. Tupã riki ipái, aja a'e pandu. Aja rahã, Tupã a'e tí, aja a'eta ukwa. A'erehe parahy te hũ ehe. “Mã! Jajukwa ta” aja pandu pandu a'eta jupe.

Jesu riki Tupã ra'yr

¹⁹ (Tupã a'e tí, aja Jesu mujekwa tar katu.) A'erehe ngã pe a'e pandu:

—Ko pehẽ pe ihẽ apandu: “Ta'yr ke ihẽ.” Ihẽ jeje ma'e ke ihẽ ama'e ym. Ihẽ pái ma'ema'eha rehe ihẽ asak. Aja ihẽ ama'e tí. Ihẽ pái ma'eha aja ihẽ tí. ²⁰ Ihẽ rehe ihẽ pái keruhũ ipy'a katu. (Ta'yr ke ihẽ.) Upa a'e ma'e ixo ame'ë ke ihẽ pe a'e mujekwa. Peme'ë sawa'e ihẽ amukatu. Ame'ë 'ar koty te we marã ka ym amõ ma'eha, ame'ë ke ihẽ ama'ema'e ta. Ihẽ pái mujekwa ta ihẽ pe tí. Ame'ë ke ihẽ ama'ema'e ta tí. Pesak ehe rahã: “Mã! Katu hũ!” aja pekwa ta.

²¹ —Manõ ame'ë ke ihẽ pái keruhũ mukwera katu muhem. Aja ihẽ aputar ame'ë ta ke

ihê amukwera katu ta amuhem tî. Ta'yr ke ihê, a'erehe amukwera katu amuhem ngâ ke tî.

²² —Ihê pái keruhû ihê pe pandu: “Nde riki ngâ pe epandu katu. Kuja. Katu ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Katu nde. Tupã namõ exo katu’ aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Katu ym nde. Mupyraraha renda pe eho' aja’ aja ihê pái pandu ihê pe. Aja a'e atu pandu ym ta. Ihê riki apandu ta kÿ. ²³ Pe, ihê pái keruhû rehe har aja katu ihê rehe har amõ ta pandu ta tî. Katu ihê rehe har amõ ta pandu ym rahã, ihê pái keruhû rehe har katu pandu ym ta tî. Jande juja katu te jande tî. Ta'yr ke ihê. Ihê pái keruhû muwyr ame'ê ke ihê.

²⁴ —Jete har ke pehê pe ihê apandu. Ihê pái ihê ke muwyr. Ihê je'êha rehe amõ hendu. Pe, ihê pái rehe a'e jurujar katu rahã, uhã te hû ame'ê ke a'e aja te'e ta ixo. A'e ke ihê pái keruhû mupyrara ym te ta. Anî. Manõha ngi mutyryk oho, ame'êja saka. (Aja rahã, mupyraraha renda pe oho ngi mutyryk oho, ame'êja saka.) Pe, uhã te hû ame'ê ke a'e aja te'e ta ixo. Aja rahã, Tupã koty oho ta ame'ê ke a'e. Aja rahã, apo Tupã pandu 'y: “Ame'ê ke mupyraraha renda pe oho ym te ta. Anî. Uhã te hû aja ixo apo 'y’ aja Tupã pandu 'y.

²⁵ —Ko apandu pehê pe. Tupã ra'yr ihê. Ma'e angaha ke rehe uhyk ta. Kuja. Manõ ame'ê ta ihê je'êha rehe hendu ta. Aja rahã, uhã ta. Apandu pehê pe. Apo aja tî. Ihê rehe jurujar ym ame'ê ta riki manõ ame'ê ta aja saka. Uhã ym, a'erehe aja. Apo ihê je'êha rehe hendu. Pe, ihê rehe jurujar katu ta. Aja rahã, uhã te hû aja ixo ta apo 'y.

²⁶ —Ihê pái keruhû riki je'êha te reko. A'erehe uhãha ke ngâ pe a'e me'ê katu. Aja ihê tî. Ta'yr ke ihê. Ihê pe a'e pandu: “Ngâ pe uhãha nde ereme'ê katu tî” aja ihê pe pandu.

²⁷ —Ihê pái keruhû pandu: “Ngã pe epandu katu. Kuja. Katu ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Nde katu. Tupã namõ exo katu’ aja nde erepandu katu. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta pe: ‘Nde katu ym. Mupyraraha renda pe eho' aja nde erepandu katu tî’ aja ihê pe pandu tî. Awa ihê tî. Tupã je'êha rupi ajur. A'erehe aja me'ê ihê pe ihê pái pandu.

²⁸ —Ko ihê apandu ame'ê ke rehe: “Mâ!” aja pepandu ym. Kuja. Ihê je'êha rehe upa katu te manõ ame'ê ta hendu ta. Ame'ê angaha ke rehe uhyk ta kÿ. ²⁹ Pe, ihê je'êha rehe hendu rahã, a'eta kwera katu ta uhem. Pe, katu ame'ê ke ma'ema'e, ame'ê ta ke ihê pái keruhû mukwera katu ta muhem. Tupã namõ ixo ta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ê ta ke a'e mukwera katu ta muhem tî. Ame'ê ta ke mupyraraha renda pe mondo ta kÿ — aja Jesu pandu.

Jesu rehe har amõ pandu

³⁰ A'e pandu tî:

—Ihê jeje ma'e ke ihê ama'ema'e ym. Ihê pái keruhû mujekwa. Ame'ê ke jõ ngâ pe ihê apandu pandu ta. “Pehê katu. Tupã namõ pexo katu” aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ê ta pe: “Pehê katu ym. Mupyraraha renda pe peho” aja. Ihê aputar ame'ê ke ihê ama'ema'e ym. Anî. Ihê pái keruhû ihê ke muwyr. A'e putar ame'ê ke ihê ama'ema'e katu. A'erehe jete har rupi ngâ rehe har ihê pandu pandu ta.

³¹ —Ihê apandu: “Ihê ke Tupã muwyr” aja. Aja ihê jõ apandu rahã, ihê apandu ame'ê ke rehe pejurujar ym ta me'ê te'e. ³² Anî. Amõ ihê rehe har pandu ame'ê ke pehî. Ihê pái ke ame'ê. Ihê rehe har a'e pandu ame'ê ke jete har te ke. Aja ihê akwa katu. A'erehe ihê rehe pejurujar katu ta me'ê te'e. ³³ Amõ ta ke Juã koty pehê pemondo. Juã pe a'eta pandu oho. Pe, jete har te ke ihê rehe har Juã pandu. ³⁴ Pesarahã! Ihê rehe har sawa'e pandu. Ame'ê ke ihê aputar my? Anî riki. Kuja riki. Sawa'e pandu ame'ê ke rehe pejurujar katu rahã, ihê rehe har pekwa katu ta tî. Aja rahã, ihê rehe pejurujar katu ta. Aja rahã, pehê ke ihê pái keruhû muhã katu ta.

³⁵ —Araparin aja Juã. Hendy aja saka. (Aja rahã, jete har Tupã rehe har a'e mujekwa.) Pe, pehendu ehe rahã, i'i atu we pehê rury katu ehe. ³⁶ (Ihê rehe har mujekwa, ame'ê ke tumeme pehî.) Ihê rehe har Juã pandu pandu. Amõ we tî. Juã 'ar koty te we ihê rehe har mujekwa ame'ê ke ko ixo. Ihê ama'ema'eha ke. (Ame'ê ihê rehe har mujekwa tî. Mokõihar ke ame'ê.) Ame'ê ke ihê pái keruhû me'ê ihê pe. Ame'ê ke ihê ama'ema'e. Ame'ê rehe amõ usak rahã: “Ko Tupã muwyr ame'ê ke” aja ukwa ta. ³⁷ Amõ we tî. Ihê ke ihê pái keruhû muwyr. A'e riki ihê rehe har pandu tî. (Ame'ê ihê rehe har mujekwa tî. Mahapyrihar ke ame'ê.) Ima'e je'êha rehe pehendu ym te. Ima'e ma'ema'eha rehe pejurujar ym te tî. ³⁸ Je'êha ke a'e muwyr. Ame'ê ke rehe pehendu tar ym tî. Ihê rehe pehê pejurujar ym, a'erehe pehendu tar ym ehe tî. A'e muwyr ame'ê ke ihê.

³⁹ —Tupã je'êha rehe pejumu'e mu'e pexo. Aja rahã, pehê ruhã ta, aja pekwha naî. Pesarahã! Tupã je'êha rehe ihê rehe har panduha ihî. (Ame'ê ke ihê rehe har mujekwa tî. Tumemehar ke ame'ê.) Ame'ê ke jete har ihê rehe har mujekwa tî. ⁴⁰ Anî. Ihê rehe pejurujar tar ym. Ihê rehe pejurujar katu rahã, pehê ke ihê pái muhã katu ta.

⁴¹ —Ihê rehe har katu amõ ta pandu. Ame'ê ke ihê aputar ym. (Katu ihê rehe har Tupã pandu. Ame'ê ke ihê aputar.) ⁴² Pehê rehe har ihê akwa katu. Tupã rehe pehê pepy'a ym, aja ihê akwa katu. ⁴³ Ihê

pái keruhū je'ēha rupi ihē ajur. Pe, ihē ke peputar ym. A'erehe Tupā rehe pehē pepy'a ym, aja akwa katu. Ima'e je'ēha rupi amō sawa'e uwyr rahā, ame'ē ke peputar katu. Ihē anī. Peputar ym.

⁴⁴ —Pehē rehe har katu amō ta pandu. Ame'ē ke peputar katu. Pehē rehe har katu Tupā riki pandu. Ame'ē ke peputar ym. A'erehe marā ka ym ihē rehe pejurujariha. Tupā peteihar a'e. Pandu katuha ke peputar ym.

⁴⁵ —Pehē rehe har ihē pái keruhū pe ihē apandu ym ta. Aja pekwha naī. Kuja: “Pehē katu ym. Ihē rehe pejurujar ym” aja apandu ym ta, aja pekwha naī. Anī. Pesarahā! Amō riki pandu ta tī. Moise pandu ta tī. “Pehē katu ym. Pejurujar ym. Tupā muwyr ame'ē ke rehe pejurujar ym” aja pandu ta tī. A'e mupinim ame'ē ke rehe pehendu katu. Aja rahā, pehē ruhā ta, aja pekwha naī. ⁴⁶ Moise mupinim ame'ē ke rehe pehendu katu ta tipe rahā, ihē rehe pejurujar katu ta tipe tī. Ihē rehe har a'e mupinim, a'erehe pejurujar katu ta me'ē te'e. ⁴⁷ Anī. A'e mupinim ame'ē ke rehe pejurujar ym. A'erehe ihē apandu ame'ē ke rehe marā ka ym pejurujariha tī — aja Jesu pandu jundéu awa tama'e kapitā ta pe.

6

Ngā mi'u ke Jesu muheta

(*Matéu 14.13-21; Mak 6.30-44; Ruk 9.10-17*)

¹ Heta ukwer rahā, ypa ke Jesu aha oho, jarusu keruhū pe. Ypa rer Ngariréi. Mokōi her. Timberi aja her tī. ² Heta haikwer rupi ngā oho tī. Ma'e ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu. Ame'ē ma'e katu ame'ē rehe ngā usak, a'erehe haikwer rupi a'eta oho. ³ Ywy'a rehe Jesu jupir oho. Ame'ē 'ar pe a'e wapyk, jumu'eha ta namō. ⁴ Jundéu awa ta mi'u matyriha 'ar rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahā jundéu awa ta imi'u matyr. ⁵ Jesu juramā usak rahā, hetaha ta uhyk uwyr ixoty. Ame'ē ke rehe a'e usak. Pe, Siri pe a'e pandu:

—Hetaha ta pe ngā mi'u jame'ē ta. My ame'ē ke jande jajo'ok ta my? — aja ipe.

⁶ Myja ngā pe ngā mi'u me'ē me'ē ta my? Ame'ē ke Jesu ukwa katu. Siri ukwaha ke a'e manga u'am. A'erehe aja me'ē a'e pandu ipe, Siri pe. ⁷ Siri pandu:

—Kuja, 200 'ar rahā, amō paraky. Ame'ē tamatarer pe mbeju jajo'ok rahā, uhyk ym ngā pe. Ta'yr mi ngā u'u ta — aja Jesu pe.

⁸ Pe, amō jumu'eha uhyk. Andere ke. Simā Petu mu a'e. ⁹ A'e pandu:

—Se amō kurumī ixo. Mokōi pira ka'ē namō a'e ixo. Mbeju ra'yr; awa po wajar peteihar upa. Ahúi aja me'ē ku'i ke te'e mujā

ame'ē ke. Ame'ē ke ngā hetaha ta rehe uhyk ym te ta — aja Andere.

¹⁰ Pe, Jesu pandu:

—“Pewapyk” aja ngā pe pepandu — aja jumu'eha ta pe.

Pe, jumu'eha ta pandu rahā, upa ngā wapyk. A'ep sorok katu. Kāpī ra'yr heta. Kuja, 5.000 sawa'e ta hetaha ta ixo nahā my. ¹¹ Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Pe, Tupā pe a'e pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu — aja.

Pe, ame'ē ke jumu'eha ta pe a'e me'ē me'ē. Pe, wapyk ame'ē ta pe jumu'eha ta upa me'ē me'ē tī. Aja pira ka'ē tī. Me'ē me'ē tī. Ūpa ngā u'u. Uhyk ngā u'u. ¹² Upa u'u rahā, upa ngā iāpū rahā, jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Pyta we ame'ē ke pematyr. Aja rahā katu ta. Ombor ym ta awa, pyta we ame'ē ke — aja.

¹³ Pe, mbeju pyta ame'ē ke a'eta matyr matyr. Ahúi aja me'ē ku'i ke te'e mujā ame'ē ke. Awa po wajar peteihar upa hetaha ngi ngā u'u. Ame'ē pyta we ame'ē ke matyr matyr. Heta wasākā mutyryhem. Awa py mokōi hetaha mutyryhem.

¹⁴ Marā ka ym mbeju ke amō muhetaha. Ame'ē ke Jesu ma'ema'e katu. Ame'ē rehe a'ep pe har ta usak. A'erehe ngā pandu pandu ngā jupe:

—Tupā je'ēha pandu ame'ē ke kome'ē ywy keruhū pe uwyr ta. Peme'ē riki a'e — aja Jesu rehe har ngā pandu pandu ngā jupe.

¹⁵ A'e ke kapitā keruhū aja ngā mu'am tar katu. Pyrātāha namō a'e ke ngā mu'am ta raho. Aja Jesu ukwa. Ame'ē ke a'e putar ym. (A'e ke Tupā muwyr, aja ngā ukwa ym. Tupā ra'yr a'e, aja ukwa ym tī. Kome'ē ywy keruhū pe har kapitā keruhū, aja jō ngā putar. Ame'ē ke Jesu putar ym tī.) A'erehe oho ngā ngi. Amō we ywy'a rehe jeje jupir oho. Ngā ngi oho.

Y'ar rupi Jesu wata

(*Matéu 14.22-33; Mak 6.45-52*)

¹⁶ Pytan ramō rahā, ypa pe jumu'eha ta oho. ¹⁷ Pe, jarusu keruhū pe a'eta opor oho. Ame'ē pe a'eta aha ta oho ixo. Kapana'ū ok ta koty oho ixo. Pe, pahar pytan oho. Jesu uhyk ym we rī. ¹⁸ Pe, ywytu keruhū jupeju hū uwyr ehe. A'erehe y ke kotok hū. ¹⁹ Paite we jumu'eha ta pykū hū oho ixo. Awa po wajar peteī kiro met paiteha nahā my. Pe, Jesu rehe a'eta usak. Y'ar rupi a'e wata uwyr ixo. Jarusu keruhū koty wata uwyr ixo. A'eta jumukahem hū ingi. ²⁰ Jesu pandu a'eta pe:

—Ihē ko. Pejumukahem ym ihē ngi — aja.

²¹ Pe, hurryha namō jumu'eha ta pandu ipe:

—Ejur nde ipe tī — aja Jesu pe.

A'e opor ipe rahā, pahar y ruwái rehe a'eta uhyk oho. Oho ta, ame'ē ywy pe pahar uhyk oho.

Jesu rehe ngā kekar

²² Ku'ē rahā, petēi jō jarusu keruhū rehe ngā usak. Y ruwái rehe pyta ame'ē ta ke a'eta. Jarusu keruhū pe jumu'eha ta namō Jesu oho ym, aja a'eta ukwa katu. Jumu'eha ta jō oho, aja a'eta ukwa katu. ²³ Pe, amō amō jarusu keruhū pe heta ngā uhyk uwyr a'ep tī. Timberi ok ta ngi uhyk uwyr. Mbeju ke ngā u'u. Ame'ē renda y rymy'y rehe uhyk uwyr. Mbeju Jesu pyhyk rahā, Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u jande pe nde eremuwyr katu" aja a'e pandu. Ame'ē renda rake ame'ē. ²⁴ Pe, a'ep Jesu nixói, aja ngā ukwa. Jumu'eha ta nixói tī, aja a'eta ukwa tī. A'erehe jarusu keruhū pe opor oho tī. Pe, ame'ē pe Kapana'ū ok ta pe oho. Jesu ke a'eta kekar oho.

Mbeju rehe har Jesu pandu

²⁵ Ypa ruwái rehe Jesu ke ngā mahem rahā, pandu ipe:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Myja rahā nde erejuru se my? — aja Jesu pe.

²⁶ A'e pandu:

—Pesarahā! Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke pyrātaha namō ihē ama'ema'e. Aja Tupā ihē ke muwyr, aja amujukwa. Ame'ē ke rehe pesak. A'erehe ihē ke pekekar pexo. Anī. Aja ym. Mbeju ke pe'u. Uhyk pe'u. A'erehe ihē ke pekekar pexo. ²⁷ Pehē mi'u ke rehe jō pehē py'a pemoi moī ym pexo. Ame'ē upa ta. Pahar myahy ta awa. Kuja katu. Ma'e mi'u upa ym, ame'ē ke rehe pehē py'a pemoi moī katu. Ame'ē ke amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo ta. Ame'ē ke ihē ame'ē me'ē ta awa ta pe. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. Ame'ē ngā mi'u ihē ame'ē me'ē, a'erehe Tupā, ihē pái keruhū pandu ihē pe: "Ngā pe uhāna nde ereme'ē me'ē katu, a'erehe nde rehe ihē rury katu" aja pandu. A'erehe awa ruhāha ihē ame'ē katu — aja Jesu pandu.

²⁸ A'eta pandu:

—Tupā putar ame'ē ke jama'e tar katu rahā, myja me'ē jama'e ta my? — aja Jesu pe.

²⁹ A'e pandu:

—Kuja Tupā putar katu. A'e muwyr ame'ē ke rehe pejurujar katu, ame'ē ke a'e putar katu. Ko ihē riki a'e muwyr ame'ē ke ihē. Aja rahā, ihē rehe pejurujar katu, aja Tupā putar katu — aja ngā pe.

³⁰ A'eta pandu:

—Marā ka ym ma'e ke amō ma'eha. Ame'ē ke ema'e. Jande jasak ehe rahā, Tupā nde ke muwyr, aja jakwa ta. Ma'e nde erema'e ta my? ³¹ Esarahā! Awa nixói te ame'ē rupi jande ramūi ta ixo rahā, ma'e ke a'eta u'u. "Mana" aja ipe. Ame'ē ke a'eta u'u. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihē.

"Ywa ngi ngā mi'u ke a'eta pe Moise me'ē" aja panduha ihē.

—Moise me'ē, a'erehe a'e ke Tupā mondo aja jakwa katu. Nerahā! Ma'e jande pe nde eremuwyr ta my? — aja Jesu pe.

³² A'e pandu:

—Pesarahā! Ywa ngi uwyr, ame'ē ngā mi'u ke pehē pe Moise me'ē ym. Ywa ngi uwyr ame'ē ke aja ym ame'ē. Pehē mi'u te ke pehē pe ihē pái keruhū muwyr. ³³ Ngā mi'u ke Tupā me'ē. Ame'ē riki ywa ngi wyjy uwyr ame'ē ke. Pe, kome'ē ywy keruhū pe har ta ke a'e muhā katu ta — aja Jesu pandu.

³⁴ —Sa'e! Ame'ē mi'u ke jande pe eme'ē te'e — aja Jesu pe.

³⁵ A'e pandu:

—Ihē riki ame'ē mi'u aja saka. Ame'ē ke amō u'u rahā, myahy ym te ta. Aja rahā, ihē rehe jurujar katu ame'ē ta myahy ym ta tī. Uhāha namō ixo, a'erehe myahy ym ta. Kome'ē ywy keruhū pe har mi'u ke amō u'u rahā, myahy tī. Jyngwéi tī.

³⁶ —Ihēma'e ma'ema'eha rehe pesak tipe. Ihē ke Tupā muwyr ame'ē rehe pejurujar ym. Aja me'ē upa ihē apandu ramō pehē pe. ³⁷ Amō amō ta ke ihē pái keruhū muhyk ta ihē rehe. A'erehe ihē rehe jurujar katu ta. Ame'ē ta riki ihē kotyhar wan ta. Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta pe ihē apandu ym te ta: "Nde ke aputar ym" aja. ³⁸ Ywa ngi ihē awyjy ajur. Ihē ke muwyr. A'e putar ame'ē ke ihē ama'ema'e ajur. Ihē aputar ame'ē ke anī. Ame'ē ke ama'e ym. ³⁹ Ihē ke muwyr. A'e putar ame'ē ke ihē ama'ema'e ta. Kuja. Awa ta ke ihē rehe a'e muhyk ta. A'erehe ihē rehe a'eta jurujar katu ta. Ame'ē ta mupyraraha renda pe oho ym te ta. Ihē amondo ym te ta. Aja a'e putar. Ame'ē ta manō rahā, pe, 'ar rehe angaha uhyk rahā, upa ame'ē ta ke ihē amukwera katu ta amuhem. ⁴⁰ Kuja ihē pái keruhū putar: Ta'yr ke ihē. Upa ame'ē ke ukwa ame'ē ta jurujar katu ihē rehe. Ame'ē ta ke ihē amuhā katu ta. Pe, 'ar rehe angaha uhyk rahā, upa ame'ē ta ke ihē amukwera katu ta amuhem tī — aja Jesu pandu ngā pe.

⁴¹ Kuja Jesu pandu ramō: "Ngā mi'u aja saka ihē. Ywa ngi ihē awyjy ajur" aja a'e. A'erehe jundéu awa ta je'ē je'ē hū ehe har.

⁴² Kuja a'eta pandu:

—Mā! Ko riki Jesu. My ngi a'e uwyr my? Jakwa katu riki. Awa te'e a'e. Jose ra'yr a'e. Imāi rehe jasak. Ipái rehe aja tī. Jasak tī. A'erehe ywa ngi uwyr ym aja jakwa. Ma'ewā ywa ngi a'e wyjy uwyr aja a'e pandu my? — aja ngā je'ē je'ē hū.

⁴³ Jesu pandu:

—Anī. Peje'ē je'ē hū ym pehē jupe. ⁴⁴ Ihē ke ihē pái keruhū muwyr. Ihē rehe amō ke a'e muhyk katu rahā, ihē rehe a'e jurujar katu. Aja ihē pái muhyk ym rahā, ihē rehe jurujar ym ta awa. Ihē rehe jurujar katu

ame'ë ta ke ihë amukwera katu ta amuhem. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, amukwera katu ta amuhem. ⁴⁵ Tupã je'ëha pandu ame'ë ta kujja mupinim:

“Upa awa ta ke Tupã mu'e ta” aja.

—Aja ihë pái keruhü rehe amõ hendu katu rahã, ihë rehe a'e jurujar katu tí. Ihë pái keruhü pandu ame'ë ke amõ jumu'e rahã, aja tí. Ihë rehe jurujar katu tí. ⁴⁶ Ihë pái keruhü rehe amõ usak. Aní. Aja ym ihë apandu. Ihë jõ asak katu ehe. Ingi ihë ajur. A'erehe ihë asak ehe.

⁴⁷⁻⁴⁸ —Pesarahã! Ngã mi'u aja saka ihë. Ihë rehe amõ jurujar katu rahã, myahy ym te ta ixo. Uhãha ke ihë ame'ë ta ipe, a'erehe myahy ym te ta ixo. ⁴⁹ Ymanihar pehë ramüi ta ma'e ke u'u. “Mana” aja ipe. Ame'ë ke u'u. Awa nixóí te ame'ë rupi ixo rahã, u'u. Pe, a'eta manõ tí. ⁵⁰ Ngã mi'u ywa ngi wyjy uwyr, aja ihë apandu. Ame'ë ke amõ u'u rahã, manõ ym te ta. ⁵¹ Ywa ngi ihë awyjy ajur. Uhãha ke ihë ame'ë katu. Ngã mi'u aja saka ihë. Ame'ë ke amõ u'u rahã, uhã te hũ a'e. Ngã mi'u ke ihë ame'ë katu, ame'ë riki ihë rete ke. Ihë amanõ rahã, ngã pe ihë rete ihë ame'ë, ame'ëja saka. A'erehe ihë rehe jurujar katu rahã, kome'ë wyw keruhü pe har ta uhã te hũ ta — aja Jesu pandu ngã pe.

⁵² Pe, ame'ë ke hendu rahã, jundéu awa ta pandu pandu hũ ngã jupe:

—Myja hete ke ja'u ta my? Myja ame'ë ke jande pe peme'ë sawa'e me'ë ta my? — aja a'eta pandu pandu hũ tí.

⁵³ Jesu pandu ngã pe:

—Pesarahã! Ihë rete ke pehë pe'u ym rahã, pehë ruhã ym te ta. Ihë ruwy ke pe'u ym rahã, aja tí. Pehë ruhã ym te ta tí. Awa ihë tí. Tupã je'ëha rupi ajur. Tupã muwyr ame'ë ke ihë. ⁵⁴ Ihë rete ke amõ u'u rahã, Tupã namõ ixo ta. Ihë ruwy ke amõ u'u rahã, aja tí. Tupã namõ ixo ta tí. Pe, 'ar rehe angaha uhyk rahã, a'e ke ihë amukwera katu ta amuhem. ⁵⁵ Ihë rete riki ngã mi'u te aja saka. Myahy ym te ta awa. Ihë ruwy riki y te aja saka tí. Jyngwéi ym te ta awa. ⁵⁶ Ihë rete ke amõ u'u rahã, ihë namõ a'e juehe katu a'e ixo tí. Ihë ruwy ke amõ u'u rahã, aja tí. Ihë namõ a'e juehe katu a'e ixo tí. Pe, ipy'a rehe ihë aĩ ta. ⁵⁷ Ihë ke ihë pái keruhü muwyr. Uhã te hũ ame'ë ke a'e. A'e uhã te hũ, a'erehe aja ihë tí. Ihë ruhã te hũ ihë tí. Kujja tí. Ihë ruhã te hũ tí, a'erehe ihë rete ke amõ u'u rahã, aja a'e tí. Uhã te hũ a'e tí. ⁵⁸ Aja riki ngã mi'u ke. Ywa ngi wyjy uwyr ame'ë ke. Ame'ë ke pehë ramüi ta u'u ame'ë ke aja ym. Ma'e mi'u ke pehë ramüi u'u. Pe, a'eta manõ. Ngã mi'u ihë ame'ë, ame'ë ke amõ u'u rahã, uhã te hũ ta a'e — aja Jesu pandu ngã pe.

⁵⁹ Aja me'ë Jesu pandu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e mu'e rahã, aja me'ë a'e pandu. Kapana'ũ ok ta pe ame'ë

jy'ariha renda ihí. (Jesu rete ke amõ u'u, ame'ë riki jurujar katu ehe aja riki. Huwy ke amõ u'u, ame'ë ke aja tí. Jurujar katu ehe, aja tí.)

Amõ ta Jesu ke hijar oho

⁶⁰ Aja me'ë Jesu pandu ame'ë ke rehe heta jumu'eha ta hendu. Ame'ë ta ngi har amõ amõ ta pandu:

—Mã! A'e pandu ame'ë ke wewe jakwa. Japutar ym — aja a'eta.

⁶¹ Jumu'eha ta riki je'ë je'ë hũ a'eta jupe. Ame'ë ke Jesu ukwa katu. Amõ pandu ym ipe. Ukwã katu. A'erehe a'e pandu:

—Ihë apandu ame'ë ke peputar ym my? A'erehe ihë namõ peho tar ym apo my?

⁶² Yman ywa pe ihë axo. Apo a'ep ihë ajupiriha ke rehe pesak rahã, peparahy te ta my? Awa ihë tí. Tupã je'ëha rupi ihë ajur. Tupã muwyr ame'ë ke ihë. ⁶³ Awa ruhãha ke Tupã'a me'ë katu. Awa pyrãtãha rupi te'e ma'ema'e rahã, marã ka ym uhãha namõ ixoha. Ihë apandu ramõ ame'ë ke rehe amõ jurujar katu rahã, ipy'a rehe Tupã'a ixo ta. Uhã te hũ ta a'e. ⁶⁴ Pehë aní. Pehë ngi har amõ amõ ta jurujar ym ihë rehe — aja Jesu pandu.

[Amõ amõ ta jurujar ym ehe, aja Jesu ukwa katu. Aja te'eha ukwa katu. Huwajan ta ke Jesu rehe amõ muhyk ta werur. Ame'ë rehe har Jesu ukwa katu tí.]

⁶⁵ Pe, a'e pandu tí:

—Pehë ngi har amõ amõ jurujar ym ihë rehe. A'erehe pehë pe ihë apandu: “Amõ amõ ke ihë rehe ihë pái keruhü muhyk ym rahã, marã ka ym ihë rehe jurujariha” — aja Jesu pandu.

⁶⁶ Ame'ë ke rehe jumu'eha ta hendu rahã, ame'ë ta ngi har amõ amõ ta hijar oho. Jesu namõ a'eta wata ym te tí. ⁶⁷ Pe, awa py mokõi jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Ihë ke pehijar ta peho my tí? — aja.

⁶⁸ Simã Petu pandu:

—Aní. Sawa'e! Awa namõ jaho ta my? Ne jõ awa ruhãha rehe har nde erepandu katu. ⁶⁹ Katu te ame'ë ke nde, aja jakwa katu. Tupã muwyr ame'ë ke nde, aja jakwa katu tí. Ame'ë ke rehe jande jajurujar katu tí — aja Petu pandu.

⁷⁰ Jesu pandu:

—Awa py mokõi riki pehë. Pehë ke ihë amujy'ar ihë koty. Pehë ngi har amõ ixo. Satana rehe hendu katu ta. (Ãjã ramüi a'e) — aja Petu ta pe Jesu pandu.

⁷¹ Satana rehe hendu katu ta, aja pandu rahã, Jun rehe har Jesu pandu. A'e riki huwajan ta ke Jesu rehe muhyk ta werur: Jun riki Simã Ikario ra'yr. Awa py mokõi jumu'eha ta ngi har peteĩ a'e.

7

Jesu mu ta rehe har

¹ Ajame'ë ke Ngariréi ywy rupi Jesu wata oho ixo. Jundéi ywy rupi a'e wata tar ym. Jywy tar ym. A'ep pe har ta a'e ke jukwa tar katu. A'e ke jundéu awa tama'e kapitā ta jukwa tar katu. A'erehe ame'ë rupi oho tar ym. ² Pe, jundéu awa ta mi'u matyriha ke rehe uhyk tate. Arahā kupixa rymy'y rehe xipa mujā. (Ame'ë wyr pe jundéu awa ta ukwer. Aja ymanihar ta ma'ema'e.) Ame'ë ke jundéu awa ta ukwa ukwa ta ixo apo tī. Ame'ë rehe imi'u ngā matyr. ³⁻⁵ [Jesu rehe imu ta jurujar ym. A'erehe puka puka hū ehe.] A'erehe kuja pandu ipe.

—Sengi eho. Jundéi ywy pe eho, Jerusarë ok ta pe. Aja rahā nde erema'ema'eha ke rehe jum'u'eha ta usak ta. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke nde erema'ema'e. Ame'ë ke rehe a'eta usak ta. Jande jakak ta tī. Ima'e ma'eha ke amō ta pe amō mujesak tar katu rahā, ima'e ma'eha ke mukanim ym awa. Aja nde tī. Emujesak katu. Aja rahā, nde ke Tupā muwyr, aja ngā ukwa ta. Jande jakwa ta tī — aja Jesu pe.

⁶⁻⁸ A'e pandu:

—Ihë ahoha angaha rehe uhyk ym we rī. Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta parahy ihë rehe. Upa ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ixo, aja ihë apandu pandu a'eta pe. A'erehe ihë rehe a'eta parahy. Pehë rehe parahy ym. A'erehe ngā mi'u matyriha pe peho tar katu rahā, pesak peho. Ihë ahoha angaha ke rehe uhyk ym we rī. A'erehe pehë namō ihë aho ym ta — aja imu ta pe Jesu pandu.

⁹ Aja me'ë a'e pandu. Pe, Ngariréi ywy pe a'e pyta we rī.

Ngā mi'u matyriha rehe Jesu usak oho

¹⁰ Ngā mi'u matyriha rehe imu ta upa oho rahā, haikwer rupi Jesu oho tī. Ngā ukwa ym ha rupi oho. ¹¹ Ngā mi'u matyr, ame'ë pe heta ngā ixo. Ame'ë ta rupi Jesu ke jundéu awa tama'e kapitā ta kekar kekar ixo tipe. “Myp ixo my?” aja a'eta pandu pandu. ¹² Hetaha ta ngi har amō amō ta pandu pandu hū ehe har. Amō ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ë ke a'e — aja.

Amō ta pandu:

—Anī. Muka'u te'e hū ngā ke — aja nañ.

¹³ Jundéu awa tama'e kapitā ta ngi a'eta kyje. A'erehe hetaha ta ukwa ym ha rupi a'eta pandu pandu ehe har. Wewe katu pandu pandu.

¹⁴ Ngā mi'u matyriha rehe heta ngā ukwer ta. Awa po wajar mokōi hetaha ukwer ta. Pe, mahapyrihar rehe uhyk. Pyter pe uhyk. Arahā Tupā rehe ngā jum'u'eha renda keruhū pe Jesu mu'e oho. ¹⁵ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta pandu pandu a'eta jupe:

—Mā! Myja a'e ukwa katu my? Jundéu awa tama'e paper renda pe a'e jum'u'e ym riki — aja a'eta jupe.

¹⁶ Jesu pandu:

—Ihë atu ukwa ame'ë ke ihë amu'e ym ngā pe. Ihë ke muwyr. A'e ukwa katu ame'ë ke ihë amu'e katu. ¹⁷ Ihë akwa ame'ë ke ihë amu'e my? Anī. Aja ym. Ko Tupā mujekwa ame'ë ke ihë amu'e. Tupā putar ame'ë ke amō ma'ema'e rahā, kuja ukwa katu ta. Ko Tupā mujekwa ame'ë ke ihë amu'e, aja ukwa katu ta. ¹⁸ Amō ukwa ame'ë ke a'e pandu rahā, katu ehe har amō pandu. Ame'ë ke putar. Ihë anī. Ihë ke muwyr. Katu ehe har amō ta pandu. Ame'ë ke ihë aputar katu. A'erehe ihë apandu ame'ë ke jete har te ke. Ngā ke ihë amuka'u te'e ym. ¹⁹ Yman Tupā je'ëha ke Moise mupinim pehë pe tipe. Anī. Pehendu ym te ehe. Moise je'ëha rehe ihë riki ahendu ym, aja pekwaha nañ. A'erehe ihë ke pejukwa tar katu — aja Jesu pandu.

²⁰ Amō amō pandu:

—Mā! Anī. Nde ke jukwa tar ym awa! Ājā nde py'a rehe ihī nahā my, a'erehe: “Ihë ke pejukwa tar katu” aja nde erepandu — aja Jesu pe.

²¹ A'e pandu:

—Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke ihë ama'ema'e. Ma'e ahy ixo ame'ë ke ihë amukatu. “Ihë aparaky te'e” aja pekwaha nañ. “Ma'ewā my?” aja pepandu. ²² (Pehë aja tī. Peparaky te'e tī. Putu'uha 'ar rahā, ma'e ke pema'ema'e tī.) Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, kurumī ra'yr rehe ihī, ame'ë pিরer ke pejupā. (Aja rahā, jundéu awa ke a'e. Tupā usak katu ehe, aja mujekwa.) Moise mupinim aja pejupā. (Aja rahā, peparaky te'e tī.) [Ame'ë jupāha ke Moise mupinim py ym. Amō mupinim py. Ymanihar Moise ramūi riki pandu py.] ²³ Moise mupinim, ame'ë ke rehe pehendu katu, a'erehe kurumī ra'yr rehe ihī pিরer ke pejupā. Putu'uha 'ar rahā, pejupā tī. (Aja rahā, peparaky te'e tī.) Aja rahā putu'uha 'ar rahā, amō ke ihë amukatu rahā, ma'erehe peparahy ihë rehe my? Katu ym aja. ²⁴ Ma'e ke rehe pesak, pe, pahar: “Ko katu” aja pepandu ym. Anī rahā, pahar: “Ko katu ym” aja pepandu ym tī. I'i atu te pekwa pekwa pexo. Aja rahā jō: “Ko katu.” Anī rahā: “Ko katu ym” aja pepandu katu. Jete har rupi pepandu katu — aja Jesu pandu.

Jesu riki Kirisutu, Tupā muwyr ame'ë ke

²⁵ Jerusarë ok ta pe har ta ngi har amō amō ta pandu:

—Ko riki Jesu. A'e ke jundéu awa tama'e kapitā ta jukwa tar katu. ²⁶ Pesarahā! Ngā pe a'e pandu pandu ixo. Jumukanim ym a'e ixo. Je'ëha ke muputu'u ym awa. A'e riki Tupā muwyr ame'ë ke, aja jundéu awa tama'e kapitā ta ukwa katu nahā my apo. ²⁷ Anī nahā my. Tupā muwyr ame'ë ke uwyr rahā, my ngi uwyr my? Ukwa ym

awa. Hekoha jakwa ym. Peme'ë sawa'e anī. Hekoha jakwa katu. (Nasare ok ta pe har ke a'e.) A'erehe my ngi a'e uwyr ame'ë ke jakwa katu. A'erehe peme'ë sawa'e Tupā muwyr ame'ë ke a'e aja ym nahā my – aja ngā pandu pandu naī.

²⁸ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu mu'e u'am rahā, hātā pandu ngā pe:

–Ihē rehe har pekwa katu my? Anī. Pekwa ym riki. Pesarahā! Ihē aputar, a'erehe ihē ajur. Anī. Aja ym. Ihē ke amō muwyr. Jete har te ke pandu ame'ë ke a'e. Ehe har pekwa ym. ²⁹ Ehe har ihē akwa katu. A'e ixo. Ingi ihē ajur, a'erehe ehe har akwa katu. Ihē ke a'e muwyr. (Tupā ke a'e) – aja Jesu pandu.

³⁰ A'e pyhykiha ke jundéu awa tama'e kapitā ta manga te'e ixo. Anī. Pyhyk ym ngā. A'e manōha angaha ke rehe uhk ym we rī. A'erehe pyhyk ym te ngā. ³¹ Ko riki heta ame'ë ta ngi har amō amō ta jurujar katu ehe. A'eta pandu:

–Tupā muwyr ame'ë ke uwyr rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke a'e ma'ema'e ta. Aja katu ame'ë ke peme'ë sawa'e ma'ema'e. A'erehe a'e riki Tupā muwyr ame'ë ke, aja jakwa katu – aja jurujar katu ehe ame'ë ta pandu.

Jesu ke harōha ta pyhyk ta oho

³² “A'e riki Tupā muwyr ame'ë ke” aja heta ame'ë ta wewe pandu pandu. Ame'ë ke rehe parise ta hendu. A'erehe Jesu koty harōha ta ke a'eta mondo. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha ta ke ame'ë ta. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta mondo tī. Jesu ke harōha ta pyhyk ta oho. ³³ Jesu pandu:

–Pehē namō ihē apyta we ta rī. Pe, ihē aho ta. A'engi ihē ke muwyr, ame'ë koty ihē aiywyr ta aho. ³⁴ Ihē ke pekekar ta. Ihē ke pemahem ym te ta. Ihē aho ame'ë pe marā ka ym pehoha – aja ngā pe Jesu pandu. (“Ihē aho ta” aja pandu rahā: “A'e manō ta” aja mujekwa.)

³⁵ Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta pandu pandu a'eta jupe:

–Jande jamahem ym, ame'ë pe a'e oho ta. My ihon ta my? Amō awa tama'e ok ta pe a'e oho ta my? A'ep jundéu awa aja ym ame'ë ta ke a'e mu'e ta oho my? ³⁶ A'e pandu: “Ihē ke pekekar ta. Ihē ke pemahem ym ta. Ihē aho ame'ë pe marā ka ym pehoha” aja a'e pandu. Myja ame'ë my? Jakwa ym jande – aja a'eta jupe.

Y mundu aja saka awa rehe ihī katu

³⁷ Ngā mi'u matyriha riki upa. Weraha a'ejōhar ke. Ame'ë wera rahā, hury katu te ngā. Arahā Jesu pu'am. Pe, hātā pandu ngā pe:

–Jyngwéi ame'ë ke mā peja ihē koty ejur. Amō y ke ihē ame'ë ta. Mā peja ame'ë ke e'u katu. ³⁸ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Ihē rehe amō jurujar katu rahā, y aja saka ipy'a ngi uhem ta. Ame'ë ke muxuwe katu ngā ke” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī – aja Jesu pandu.

³⁹ [Y aja saka ipy'a ngi uhem, aja Jesu pandu rahā, Tupā'a ipy'a rehe ihī katu, ame'ë rehe har a'e pandu. Jurujar katu ehe ame'ë ta py'a pe a'e muwyr ta. Arahā ngā py'a rehe Tupā'a ihī ym we rī. Ipái koty Jesu jywyr ym we rī. A'ep ipái pandu ta: “Nde katu te ame'ë ke nde” aja. A'ep jywyr ym we rī. A'erehe ngā py'a rehe Tupā'a ihī ym we rī.]

Amō koty koty ngā ukwa

⁴⁰ Jesu pandu ame'ë ke rehe heta ngā hendu. Amō ta pandu:

–Jete. Peme'ë riki Tupā je'ēha pandu ame'ë ke a'e. Jaharō jaxo ame'ë ke a'e – aja pandu.

⁴¹ Amō ta pandu:

–Anī. A'e riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke a'e – aja.

Amō ta pandu:

–Anī. Peme'ë riki ngariréi ywy pe har ke a'e. Ame'ë ywy ngi Kirisutu uwyr ym ta. A'erehe peme'ë riki Kirisutu ym a'e. ⁴² Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Kirisutu riki Ndawi rainō. Merē ok ta pe a'e u'ar ta. A'ep yman Ndawi ixo, ame'ë ok ta pe Kirisutu u'ar ta” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

–Peme'ë riki ngariréi ywy pe har ke a'e. A'erehe peme'ë riki Kirisutu ym – aja amō ta pandu naī.

⁴³ Jesu rehe har muka'u te'e ngā panduha. A'erehe amō koty koty ngā ukwaha. ⁴⁴ Amō ta pyhyk tar katu a'e ke. Pe, jukwa tar katu. Anī. Pyhyk ym we rī.

Jundéu awa tama'e kapitā ta jurujar ym ehe

⁴⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhūma'e harōha ta jywyr oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta koty jywyr oho. Parise ta koty jywyr oho tī. Pe, harōha ta pe ame'ë ta pandu:

–Ma'erehe perur ym Jesu ke my? – aja a'eta pe.

⁴⁶ Harōha ta pandu:

–Mā! A'e pandu katu te. A'e je'ēha te reko, aja pandu katu te a'e. A'erehe jarur ym – aja pandu.

⁴⁷ Parise ta pandu:

–Mā! Pehē ke a'e muka'u te'e rāi tī. ⁴⁸ Jundéu awa tama'e kapitā ta ngi har amō jurujar katu ehe my? Anī. Nixói. Parise ta ngi har aja tī. Jurujar ym ehe tī. ⁴⁹ Mā! Paite ame'ë hetaha ta jurujar katu ehe. Anī. Peme'ë ta Moise je'ēha ke ukwa ym. A'erehe ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta – aja parise ta pandu.

⁵⁰ Parise ta ngi har amō ixo. Her Nikonde. Amukwehe we Jesu rehe a'e usak oho. Ame'ë ke a'e. Inamō ixo ame'ë ta pe a'e pandu:

⁵¹ —“A'e jaxer” aja Jesu rehe har japandu rahā, katu ym. “Peme'ë riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e” aja jande japandu rahā, ehe har jahendu py ta. A'e ma'ema'eha ke jande jakwa py ta. Aja jande je'ëha rehe panduha ihī. A'erehe: “A'e jaxer” aja japandu rahā, katu ym — aja Nikonde pandu.

⁵²⁻⁵³ Pe, amō parise ta pandu ipe, Nikonde pe:

—Mā! Nde Jesu kotyhar nahā my tī. A'erehe ngarirēi ywy pe har nde my tī? Tupā je'ëha rehe esak katu! Aja rahā, nde erekwa katu ta tī. Esarahā! Ngarirēi ywy ngi Tupā je'ëha pandu ame'ë ke uwyr ym te ta. Mā! Nde ereka'u te'e — aja ipe.

Arahā, parise ta jy'ariha upa. Upa pandu rahā, hok pe a'eta jywyr oho.

8

Ixawa'e ym ame'ë namō amō kūjā ixo

¹ [Pe, ywy'ā rehe Jesu oho. Ywy'ā rer Oriwēi ty. ² Ku'ë rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu jywyr oho. Pytuniwe oho. Pe, heta ame'ë ta juramā jy'ar uwyr ehe. Pe, ame'ë ta ke a'e mu'e uī. ³ Pe, amō kūjā ke amō ta werur ipe. Ixawa'e aja ym ame'ë namō kūjā ixo rahā, amō ta pyhyk. Ame'ë kūjā ke ngā werur ipe. Moise je'ëha ke mu'e ame'ë ta werur. Parise ta namō werur. Pe, heta ame'ë ta pyter pe kūjā ke a'eta mupu'am. ⁴ Jesu pe a'eta pandu:

—Sawa'e! Ngā mu'eha nde. Kome'ë kūjā riki ixawa'e aja ym ame'ë namō ixo rahā, jande japyhyk. ⁵ Aja rahā, kūjā ke ita pe jajukwa ta me'ë te'e, aja Moise mupinim. Nerahā! Myja nde erepandu my? — aja Jesu pe.

⁶ Aja me'ë a'eta pandu rahā, Jesu je'ëha ke a'eta manga tipe. Kuja. Moise mupinim, anī, amō koty Jesu pandu rahā: “Moise je'ëha rehe nde erehendu ym” aja a'eta pandu ta tipe. Anī. Jesu pandu ym. A'e wapyk. Pe, ywy ke ipo pe a'e mupinim uī. ⁷ Pe, a'eta pandu pandu we rī. Pe, Jesu pu'am. Ngā pe a'e pandu:

—Pehē ngi har ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te, ame'ë ke ixo my? Ame'ë riki kūjā rehe ita ke ombor py. Ejukwarahā! — aja Jesu.

⁸ Pe, a'e wapyk tī. Ywy ke ipo pe mupinim uī tī. ⁹ Pe, Jesu pandu ame'ë ke rehe a'eta hendu rahā, a'eta uhem oho ingi. Petei tei uhem oho ingi. Tamūi ta uhem py oho. (Ma'e ka'u te'eha ke upa ngā ma'ema'e, aja upa ngā ukwa katu.) A'erehe upa katu te uhem oho ingi. Pe, Jesu jeje pyta. Kūjā amō pyta u'am. A'eta mokōi jō pyta. ¹⁰ Pe, Jesu pu'am tī. Pe, kūjā pe a'e pandu:

—My ixo my? Nde ke jukwa tar katu ame'ë ta ke. My ixo my? Pyta ym my? — aja Jesu pandu.

¹¹ —Sa'e! Nixōi se — aja kūjā.

—Aja ihē tī. Nde ke ihē amahy ym ta tī. Ejywyr eho. Pe, amō we ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym tī — aja kūjā pe Jesu pandu.]

Jesu riki ma'e muweraha aja saka

¹² Pe, ngā pe Jesu pandu pandu tī:

—Kome'ë ywy keruhū pe weraha aja saka ihē. (Aja rahā, Tupā rehe har kome'ë ywy pe har ta pe ihē amujekwa.) Ihē kotyhar aja amō ixo tar katu rahā, weraha namō ixo. (Aja rahā, myja ixoha katu, ame'ë ke ukwa ta.) Pytuniha rupi wata ym te ta. (Aja rahā, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym ta) — aja Jesu.

¹³ Parise ta pandu ipe:

—“Weraha aja saka ihē” aja nde erepandu ramō. Nde jeje nde erepandu. A'erehe katu ym. A'erehe jetehtar te ym. A'erehe nde rehe jahendu ym ta me'ë te'e — aja Jesu pe.

¹⁴ A'e pandu:

—Ihē juehe har ihē apandu rahā, ame'ë riki jetehtar te ke. My ngi ihē ajur my, ame'ë ke akwa katu. My ihē aho ta my, ame'ë ke ihē akwa katu tī. Aja rahā, awa je'ëha rupi ko axo, aja akwa katu. A'erehe ihē apandu ame'ë ke jetehtar te ke. My ngi ihē ajur my, ame'ë ke pekwa ym. My ihē aho ta my, ame'ë ke pekwa ym tī. ¹⁵ Sawa'e ukwa katuha namō amō ta rehe har pepandu: “Ko katu ame'ë ke” aja. Anī rahā: “Ko katu ym ame'ë ke” aja. Aja sawa'e ukwa katuha namō pepandu. Ihē anī. ¹⁶ Ihē ke ihē pái keruhū muwyr. A'e ukwa katuha namō ihē apandu: “Ko katu ame'ë ke” aja. Anī rahā: “Ko katu ym ame'ë ke” aja ihē apandu. Ihē pái ukwa katuha namō aja ihē apandu, a'erehe jetehtar rupi apandu katu. ¹⁷ Mokōihar ta juja katu te pandu rahā, jetehtar te ke aja pekwa. Kuja Moise mupinim ame'ë ke rehe panduha ihī:

“Ma'e ke rehe har mokōihar ta juja katu te pandu katu rahā, ame'ë panduha riki jetehtar te ke” aja panduha ihī.

¹⁸ —Ko mokōihar ta panduha riki. Ihē ke ihē pái keruhū muwyr. A'e riki ihē rehe har mujekwa katu. Ko ihē tī. Ihē juehe har ihē amujekwa. Jande jamujekwa ame'ë ke juja katu te pandu katuha. A'erehe ihē rehe har ihē amujekwa riki jetehtar te ke — aja Jesu pandu.

¹⁹ —My nde pái ixo my? — aja ngā ipe.

—Ihē rehe har pehē pekwa ta tipe rahā, ihē pái keruhū rehe har pekwa ta tipe tī — aja Jesu pandu.

²⁰ Aja me'ë Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Jesu pandu pandu. Ngā ke a'e

mu'e rahã, aja me'ë pandu. Tamatarer purakar, ame'ë kapy pe a'e pandu. Pe, a'e ke pyhyk ym awa. Ame'ë angaha ke rehe uhyk ym we rî. (Tupã putar ame'ë angaha ke rehe uhyk ym we rî. A'erehe pyhyk ym we rî.)

Jesu oho ame'ë pe jurujar ym ehe ame'ë ta oho ym te ta

²¹ Ngã pe Jesu pandu tî:

—Ihë aho ta. Pe, ihë ke pekekar ta. Ihë rehe pejurujar ym. Peputar ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ym pehë rehe. Ajaha pemañõ ta kÿ. A'erehe ihë aho ame'ë pe peho ym te ta — aja Jesu pandu.

²² Pe, jundéu awa ta pandu:

—A'e pandu: "Ihë aho ame'ë pe peho ym te ta" aja riki. Myja ame'ë my? A'e jujukwa ta my? — aja ngã pandu.

²³ Jesu pandu:

—Kome'ë ywy keruhû pe har ta ke riki pehë. Ihë anî. Ywa pe har ke ihë. Pehë riki kome'ë ywy keruhû pe har ta ke. A'erehe kome'ë ywy keruhû pe har ta aja jô pekwa pekwa pexo. Ihë anî. Ihë kome'ë ywy keruhû pe har aja ym akwa akwa axo. ²⁴ A'erehe aja ihë apandu pehë pe. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Tupã ipy'a jywyr ym pehë rehe. Ajaha pemañõ ta. Ihë rehe pejurujar ym rahã, ajaha pemañõ ta. "Tupã muwyr ame'ë ke ihë" aja tapijar te'e we apandu axo. Ame'ë rehe pejurujar ym rahã, ajaha pemañõ ta — aja Jesu pandu.

²⁵ A'eta pandu:

—"Tupã muwyr ame'ë ke ihë" aja nde erepandu jande pe. Aja ym nahã my. Awa nde my? — aja Jesu pe.

—Ihë amu'e py rahã, kuja apandu: "Tupã muwyr ame'ë ke ihë" aja pehë pe. Aja me'ë ihë. ²⁶ Amõ we pehë rehe har ihë apandu katu ta tipe. Ihë rehe pejurujar ym. A'erehe: "Pehë jaxer ai" aja apandu ta tipe. Anî. Ihë ke muwyr. A'e jô ame'ë ke pandu katu. A'erehe ihë rehe pejurujar ym rahã, mã peja a'e pandu ame'ë ke rehe pejurujar katu — aja Jesu pandu.

²⁷ Jesu ke ipái keruhû muwyr. Ehe har Jesu pandu pandu u'am. Ame'ë ke jundéu awa tama'e kapitã ta ukwa ym. ²⁸ A'erehe Jesu pandu tî:

—Awa ihë tî. Tupã je'ëha rupi ihë ajur. Myra ngã mupia ame'ë ke rehe ihë ke pejukwa rahã, pekwa ta. "Ihë atu ame'ë. Tupã muwyr ame'ë ke ihë." Aja pekwa katu ta. Amõ we pekwa ta tî. Ma'e ke jeje ihë ama'ema'e ym. Ihë pái keruhû ihë pe mujekwa, ame'ë ke jô ihë apandu. Aja pekwa katu ta tî. ²⁹ Ihë ke muwyr, a'e riki ihë namõ ixo. A'e putar ame'ë ke ihë ama'ema'e. Aja te'eha ihë ama'ema'e. A'erehe ihë ke a'e hijar ym. A'erehe jeje ihë axo ym ihë. Ihë namõ a'e ixo — aja Jesu pandu.

³⁰ A'e pandu ame'ë ke rehe heta ngã hendu. Ame'ë ta jurujar katu ehe.

Jesu panduha ke

³¹ Jurujar katu ehe ame'ë ta pe Jesu pandu. Jundéu awa ta ke ame'ë ta. Kuja:

—Ihë amu'e ame'ë ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu rahã, ihëma'e jumu'eha ta te ke pehë. ³² Aja rahã, jetehtar te ke pekwa katu ta. Ame'ë ke pekwa rahã, pehë ke Tupã muhem aja saka pexo ta — aja Jesu pandu. ("Muhem" aja Jesu pandu rahã: "Tupã muhã katu ta" aja mujekwa katu.)

³³ A'eta pandu:

—Mã! Jande ke muhem ta my? Ma'e ame'ë my? Jande riki Amarã rainõ ta ke. Amõ ta pe jande japaraky te'e ym te. Mã! "Muhem ta" ame'ë panduha jakwa ym — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Pesarahã! Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, ame'ë riki ijar, ame'ëja saka. Aja rahã, marã ka ym ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijariha. ³⁵ Amõ pandu: "Ihë aputar ame'ë ke ihë ama'ema'e katu" aja marã ka ym paraky te'e ame'ë panduha. Anî. Ijar pandu ame'ë ke ma'ema'e ta me'ë te'e. Ta'yr anî. Je'ëha te reko, a'erehe upa putar ame'ë ke a'e ma'ema'e katu. ³⁶ Tupã ra'yr ihë. A'erehe pehë ke ihë amuhem ta, ame'ë ke akwa katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihë amuhem ta. Aja rahã, ame'ë pema'ema'eha ke pehijar katu ta. Pehem ame'ë ta ke aja pexo katu ta. (Aja rahã, pehë ruhã te hũ aja pexo ta.) ³⁷ Pehë riki Amarã rainõ ta ke. Aja ihë akwa katu. Ihë amu'e ame'ë ke peputar ym. A'erehe ihë ke pejukwa tar katu pexo. ³⁸ Ma'e ke ihë pái keruhû mujekwa. Ame'ë rehe har ihë apandu pandu pehë pe tipe. Pesarahã! Pehë riki pehë pái pandu ame'ë ke pema'ema'e — aja ngã pe Jesu pandu.

³⁹ A'eta pandu:

—Esarahã! Amarã jande ramûi ke — aja.

Jesu pandu:

—Pehë riki Amarã rainõ te rahã, Amarã aja ma'e katu ame'ë ke pema'ema'e ta tipe tî. ⁴⁰ Jetehtar Tupã rehe har pehë pe apandu. Ame'ë ke jô pehë pe ihë apandu pandu tipe. Pejurujar ym. A'erehe ihë ke pejukwa tar katu pexo. Amarã rainõ aja ym pehë. Yman Tupã muwyr ame'ë ke a'e jukwa tar ym ixo. ⁴¹ Pehë pái ma'ema'e, ame'ë ke pema'ema'e pexo apo 'y — aja Jesu pandu.

—Anî. Petei jô riki jande pái keruhû. Tupã a'e. Amõ rehe jande py'a jamoï moi ym — aja ngã pandu ipe naï.

⁴² —Tupã riki pehë pái keruhû rahã, ihë rehe pepy'a katu ta tipe. Tupã ngi ihë ajur. Ko ihë axo apo 'y. Ihë aputar, a'erehe ihë ajur my? Anî. Aja ym. Ihë ke a'e muwyr, a'erehe ko ihë ajur. ⁴³ Mã! Ihë apandu ame'ë

ke pekwa ym. Ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu tar ym, a'erehe pekwa ym.

⁴⁴ –Satana riki pehē pái. (Ājā ramūi a'e.) Ta'y'r ta ke pehē. A'e putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu. Ngā jukwaha ke a'e. Aja te'eha riki a'e. Jetehar pandu ym te a'e, a'erehe te'e pame a'e pandu. Te'e a'e pandu rahā, aja te'eha te'e a'e. Amō ta ke a'e mu'e. (A'erehe te'e a'eta pandu tī.) ⁴⁵ Te'e a'e. Ihē anī. Jetehar te Tupā rehe har ihē apandu. A'erehe ihē rehe pehē pejurujar ym. ⁴⁶ “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e” aja ihē rehe har pandu ym te awa. Jetehar ihē apandu rahā, ma'erehe ihē rehe pehē pejurujar ym my? ⁴⁷ Tupā je'ēha rehe Tupā kotyhar ta hendu katu. Pehē anī. Pehē riki Tupā kotyhar ta ym pehē. A'erehe pehendu ym ehe – aja ngā pe Jesu pandu.

Amarā nixói rahā, pete'e Jesu ixo

⁴⁸ Jundéu awa tama'e kapitā ta pandu ipe: –Jetehar japandu. Nde riki samari ywy pe har aja riki. (Jande ruwajan nde.) Ājā nde py'a rehe ihī. (A'erehe nde ereka'u te'e) – aja Jesu pe.

⁴⁹ A'e pandu:

–Anī. Nixói te ājā ihē py'a rehe. Katu ihē pái keruhū rehe har ihē apandu. Pehē anī. Ihē rehe har pehē juru ai. ⁵⁰ Katu ihē rehe har ngā pandu. Ame'ē panduha ke ihē aputar ym. Ame'ē panduha ke amō riki putar. Ihē pái keruhū putar. A'e riki ihē pe pandu ta: “Ne katu te” aja. ⁵¹ Mā! Pejurujar ym ihē rehe. Pesarahā! Ihē apandu ame'ē ke rehe amō hendu katu rahā, a'e manō ym ta – aja Jesu pandu.

⁵²⁻⁵³ A'eta pandu:

–Mā! Nde ereka'u te'e. Amarā manō. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta manō tī. Nde erepandu: “Ihē apandu ame'ē ke rehe amō hendu katu rahā, a'e manō ym ta” aja. Mā! Nde ereka'u te'e. A'erehe ājā nde py'a rehe ihī, aja jakwa katu te apo 'y. Tupā je'ēha rehe Amarā hendu katu. A'e riki jande ramūi. A'e manō. I'ar koty te we nema'e pyrātāha my? Aja rahā, nde rehe hendu katu ame'ē ta manō ym ta my? Tupā je'ēha pandu ame'ē ta aja tī. Tupā je'ēha rehe a'eta hendu katu tī. A'eta manō tī. Nerahā! Nde erepandu ame'ē ke rehe amō hendu rahā, manō ym ta, aja nde erepandu. Anī. Amarā ta 'ar koty te we nema'e pyrātāha aja ym. A'erehe: “Manō ym ta” aja nde erepandu ym ta me'ē te'e – aja ngā pandu.

⁵⁴ –Pesarahā! Kuja ihē. Ihē pái ihē rehe har pandu ame'ē ke ihē. “Nde katu te” aja. Ame'ē ke ihē jehe ihē rehe har apandu rahā, ame'ē panduha jaxer ta tipe. Anī. Amō pandu. Ihē pái riki ihē rehe har pandu: “Nde katu te” aja. A'e riki pehē pái keruhū, aja pepandu. ⁵⁵ Anī. Ehe har pekwa ym te. Ihē anī. Akwa katu ehe har. “Ehe har

ihē akwa ym” aja ihē apandu ta tipe rahā, pehē aja te'e ihē apandu ta tipe tī. Ehe har ihē akwa katu. A'e pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu katu. ⁵⁶ Amarā riki pehē ramūi, aja pepandu. Kome'ē ywy keruhū pe ihē ajur, aja a'e ukwa. A'erehe hury katu. Jete. A'e usak. Pe, hury katu tī – aja ngā pe Jesu pandu.

⁵⁷ Jundéu awa tama'e kapitā ta pandu:

–Mā! Tamūi te ym riki nde. Kuja, 50 warahy 'ar ym nde. Marā ka ym nde rehe Amarā usakiha – aja Jesu pe.

⁵⁸ A'e pandu:

–Pesarahā! Amarā nixói rahā, pete'e ihē axo – aja ngā pe Jesu pandu.

⁵⁹ Ame'ē ke a'eta hendu rahā, ita ra'y'r ke pyhyk. (Tupā a'e tī, katu ym, aja a'eta ukwaha, a'erehe jukwa ta tipe.) Ita ra'y'r ombor ta ehe, Jesu rehe. Anī. Jesu jumukanim ngā ngi. Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi uhem oho.

9

Eha ym te ame'ē ke Jesu mukatu

¹ Jesu wata oho ixo rahā, amō sawa'e rehe a'e usak. Eha ym te ame'ē ke a'e. U'ar ramō rahā, aja te'e a'e. ² Jumu'eha ta pandu ipe:

–Sawa'e! Ngā mu'eha nde. U'ar ramō rahā, eha ym te ame'ē ke a'e. Ipái ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te nahā my? Sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te nahā my? Myja my? – aja Jesu pe.

³ A'e pandu:

–Anī. A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe eha ym te my? Anī. Aja ym riki. Ipái ta aja ma'ema'e. A'erehe eha ym te my? Anī. Aja ym tī. Tupāma'e pyrātāha ke ihē amujesak ta ipe. A'erehe eha ym te aja a'e u'ar. ⁴ Ihē ke ihē pái muwyr. Tupāma'e parakyha ke jama'ema'e ta me'ē te'e. Wera rahā, aja jama'ema'e ta me'ē te'e. (Aja rahā, ko ihē axo rahā, Tupāma'e parakyha ke jama'ema'e ta me'ē te'e.) Pytun rahā, paraky ym ta awa. (Aja rahā, jamanō rahā, marā ka ym japarakyha.) ⁵ Kome'ē ywy keruhū pe ihē axo rahā, weraha aja ihē. (A'ep pe har ta pe Tupā rehe har ihē amujekwa katu, a'erehe weraha aja ihē) – aja Jesu pandu.

⁶ Aja me'ē upa a'e pandu rahā, ywy rehe a'e tymū. Aja a'e mutu'um. Pe, ame'ē ke eha ym te ame'ē reha rehe a'e mujar. ⁷ Pe, Jesu pandu ipe:

–Nde reha ekutuk eho. Y kynda ame'ē pe ekutuk eho. Her Siroe – aja ipe.

[Ame'ē y renda rer: “Y ko werur ame'ē ke” aja ngā ukwa.] Pe, sawa'e oho. Eha ke kutuk oho. Upa rahā, a'e jwyr. Eha katu jwyr uwyr 'y. Upa katu te ma'e ke rehe usak apo 'y.

⁸ Kwehe tamatarer ke ngā pe sawa'e pandu pandu rahā, amō ta usak ehe. A'eta pandu. Sawa'e rok rake ixo ame'ē ta pandu tī. Kuja pandu:

—Peme'ē riki tamatarer ke ngā pe pandu pandu uī ame'ē ke a'e — aja ngā.

⁹ Amō ta pandu:

—A'e tī. A'e riki — aja.

—Anī. Aja ym. A'e aja saka, amō kome'ē — aja amō ta pandu.

—Jete. Ihē ko — aja sawa'e pandu.

¹⁰ Pe, ngā pandu:

—Myja nde reha katu oho apo my? — aja ipe.

¹¹ Sawa'e pandu:

—Amō sawa'e ywy ke mutu'um. Her Jesu. Ame'ē ke ihē reha rehe mujar. Pe, ihē pe a'e pandu: "Eho. Nde reha ekutuk eho. Ykynda ame'ē pe ekutuk eho. Her Siroe" aja ihē pe. A'erehe ihē aho. Pe, ihē reha ihē akutuk rahā, pahar upa ma'e ke rehe ihē asak katu 'y — aja ngā pe.

¹² Amō ta pandu:

—My ame'ē sawa'e ixo my? — aja ipe.

—Ihē akwa ym — aja ngā pe sawa'e pandu.

Mukatuha rehe har parise ta ukwa tar katu

¹³ Pe, parise ta koty sawa'e ke amō ta raho. Sawa'e eha katu ramō ame'ē ke raho.

¹⁴ Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ywy ke Jesu mutu'um. (Paraky te'e, aja ukwaha naī.) Eha ym te ame'ē ke a'e mukatu. ¹⁵ Amō we parise ta pandu:

—Myja nde reha katu oho my? — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—Ywy tu'um ke ihē reha rehe a'e mujar. Ihē reha ihē akutuk. Apo ihē asak katu ma'e ke rehe 'y — aja a'eta pe.

¹⁶ Parise ta ngi har amō ta pandu:

—Aja mukatu ame'ē ke Tupā muwyr ym. Putu'uha 'ar rahā, a'e putu'u ym. (Paraky te'e ame'ēja saka.) A'erehe a'e ke Tupā muwyr ym — aja pandu.

—Anī. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'e ym ta. A'e ma'e riki, a'erehe Tupā muwyr ame'ē ke a'e aja mujekwa — aja amō ta pandu.

Pe, a'eta amō koty koty ukwa.

¹⁷ Pe, sawa'e pe parise ta pandu tī:

—Ne reha ke a'e mukatu, aja nde erepandu. Myja ehe har nde erekwa my? — aja ipe.

Sawa'e pandu:

—A'e riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke — aja parise ta pe.

¹⁸ Jundéu awa tama'e kapitā ta jurujar tar ym. Sawa'e riki eha ym te ame'ē ke. Apo ma'e ke usak katu 'y. Ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym. A'erehe ipāi ta ke a'eta mujyar.

¹⁹ Pe, ipāi ta pe a'eta pandu:

—Ko pehē ra'yr my? U'ar ramō rahā, eha ym te ame'ē ke a'e, aja pepandu. Aja rahā, myja a'e usak katu apo my? — aja ipāi ta pe.

²⁰ Ipāi ta pandu:

—A'e riki jande ra'yr, aja jakwa katu. U'ar ramō rahā, eha ym te ame'ē ke a'e, aja jakwa katu tī. ²¹ Myja a'e usak katu apo my, ame'ē ke jakwa ym. Eha ke awa mukatu my? Ame'ē ke jakwa ym tī. Pehē atu peme'u ipe! Sawa'e riki a'e apo. A'e pandu katu ta — aja parise ta pe ipāi ta pandu.

²² Aja me'ē ipāi ta pandu. Jundéu awa tama'e kapitā ta ngi a'eta kyje, a'erehe aja me'ē a'eta pandu. "Jesu riki Tupā muwyr ame'ē ke" aja amō pandu rahā, kapitā ta pandu ta: "Mā peja jy'ariha renda pe ame'ē ta jy'ar ym te ta apo 'y" aja. ²³ Ame'ē panduha ngi ipāi ta kyje. Jy'ar tar katu we rī. A'erehe aja a'eta pandu: "A'e riki sawa'e apo 'y. Pehē atu peme'u ipe" aja.

²⁴ Sawa'e ke parise ta muhyk tī. Mokōihar muhyk. Eha katu ramō ame'ē ke. A'eta pandu ipe:

—Tupā ruwa koty aja jaxo. A'erehe jete-har te ke nde erepandu katu ta me'ē te'e. Epandu katu apo 'y. Ame'ē sawa'e nde ke mukatu. A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ke a'e, aja jakwa — aja parise ta pandu.

²⁵ Sawa'e pandu:

—A'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e nahā my? Aja ym nahā my? Ame'ē ke ihē akwa ym. Kuja jō ihē akwa katu. Ihē reha ym te ihē. Apo upa ma'e ke rehe ihē asak katu 'y — aja parise ta pe.

²⁶ A'eta pandu:

—Myja a'e ma'e nde pe my? Myja nde reha a'e mukatu my? — aja sawa'e pe.

²⁷ Sawa'e pandu:

—Upa ihē apandu pehē pe. Pe, pehendu ym ihē rehe. Ma'erehe amō we pehendu tar katu my tī? Inamō pejumu'e tar katu nahā my? — aja parise ta pe.

²⁸ Pe, sawa'e pe a'eta je'ē je'ē hū. Pandu ipe tī:

—Nde! Nde riki ima'e jumu'eha ke nde. Jande riki Moise ma'e jumu'eha ta ke jande.

²⁹ Moise namō Tupā pandu, aja jakwa katu. Ame'ē sawa'e anī. Jakwa ym ehe har. Awa je'ēha rupi a'e uwyr my? Jakwa ym — aja parise ta pandu.

³⁰ Sawa'e pandu:

—Māte hū puki! Ihē reha ke a'e mukatu. Pe, awa je'ēha rupi a'e uwyr my? Ame'ē ke pekwa ym! Mā! ³¹ Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'ē ke Tupā namō pandu rahā, Tupā hendu ym ehe, aja jakwa katu. Tupā rehe amō ipy'a katu. A'e putar ame'ē ke ma'e tī. Tupā namō ma'e ke ame'ē pandu rahā, Tupā hendu katu ta ehe. Aja jakwa katu. (A'erehe ihē ke mukatu ame'ē ke rehe Tupā hendu katu, aja ihē akwa katu.) ³² Kome'ē

ywy keruhũ Tupã mujã. Arahã har eha ym te ame'ẽ ke amõ mukatu. Eha ym te ame'ẽ ke u'ar. Ame'ẽ reha ke amõ mukatu. Aja me'ẽ jahendu ym te. ³³ Apo ame'ẽ sawa'e ke Tupã muwyr ym rahã, marã ka ym ma'e katu ame'ẽ ke a'e ma'e'ha — aja parise ta pe sawa'e pandu.

³⁴ A'eta pandu ipe:

—Mã! (jaxer nde.) Nde ere'ar rahã, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'eha namõ nde erexo. Jande ke nde eremu'e tar katu rã. Katu ym nde — aja sawa'e pe parise ta pandu.

Pe, pandu ipe:

—Apo ngi har jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe nde erejy'ar ym te ta 'y — aja sawa'e pe.

Amõ ta eha ym te aja saka

³⁵ Sawae ke parise ta muhem mondo. Ame'ẽ ke Jesu hendu rahã, sawa'e ke kekar oho. Pe, mahem rahã, pandu ipe:

—Tupã je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu my? Awa a'e tĩ. Tupã je'ẽha rupi uwyr ame'ẽ ke a'e — aja Jesu ipe.

³⁶ —Sa'e! Awa ame'ẽ my? Ihẽ pe emujekwa. Aja rahã, ihẽ ajurujar katu ta ehe — aja Jesu pe sawa'e pandu.

³⁷ —Ko ihẽ riki ame'ẽ. Upa nde eresak ihẽ rehe! Ne namõ ihẽ apandu a'am — aja Jesu.

³⁸ Sawae pandu:

—Sawa'e! Nde rehe ihẽ ajurujar katu — aja Jesu pe.

Pe, Jesu ruwa koty a'e wapyk. Ipynarãi pe wapyk. (Aja ipy'a ke a'e moĩ moĩ ehe.)

³⁹ (Ame'ẽ mukatuha rehe har ngã pe) Jesu pandu:

—Kome'ẽ ywy keruhũ pe ihẽ ajur. A'erehe ngã rehe har ihẽ amujekwa ajur. Tupã rehe har amõ ukwa tar katu my? Ehe har amõ ukwa tar ym my? Ame'ẽ ke ngã mujekwa ta. Pesarahã! “Ehe har akwa ym” aja pandu ame'ẽ ke eha ym te, ame'ẽja saka. Ame'ẽ ta ukwa ta. Aja rahã, eha katu ame'ẽ ke a'e aja mujekwa. Amõ pandu: “Ehe har akwa katu” aja pandu naĩ. Eha katu ame'ẽ ke a'e aja ukwaha naĩ. Anĩ. “Ehe har ukwa ym” aja upa ngã pe mujekwa. Aja rahã, eha ym te ame'ẽ ke a'e aja mujekwa — aja Jesu pandu.

⁴⁰ Amõ parise ta a'ep ixo. Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'eta hendu. A'erehe pandu ipe:

—Mã! Jande riki eha ym te ame'ẽ ke jande aja nde erepandu my? — aja Jesu pe. (“Tupã rehe har jakwa” aja ame'ẽ ta ukwaha naĩ.)

⁴¹ Jesu pandu:

—Tupã rehe har pekwa, aja pepandu tipe. Pehẽ reha katu, aja pepandu tipe tĩ. Anĩ. Ihẽ rehe pehendu ym. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pexo. A'erehe pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ym, aja pexo. Pesarahã! “Ehe har jakwa ym” aja pepandu ta

tipe rahã, pehẽ reha ym te aja pexo ta tipe. Aja rahã, Tupã mujekwa ta tipe. Aja rahã, pekwa katu ta tipe. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr ta tipe, aja pexo ta tipe — aja Jesu pandu.

10

Arapuharan ta usakiha rehe har Jesu pandu

¹ Ajame'ẽ ke arapuharan ta usakiha rehe har Jesu pandu ngã pe:

—Pesarahã! Arapuharan kurar rukwen rupi amõ ixo ym oho rahã, ame'ẽ riki mukanĩha ke. Amõ koty rupi ixo oho, mukanim raho. ² Hukwen rupi ixo oho, ame'ẽ riki usakiha ke. Arapuharan ta usakiha ke. ³ Hukwen harõha hukwen ke pirar ta ipe. Pe, her rupi usakiha pukái rahã, arapuharan ta hendu katu. Pe, soroka pe upa muhem raho. ⁴ Upa muhem raho rahã, usakiha riki oho py. Arapuharan ta haikwer rupi oho. Usakiha pukáiha ukwa katu. Haikwer rupi oho. ⁵ Amõ pukái rahã, ame'ẽ raikwer rupi oho ym ta. Ijar pukáiha aja ym hendu, a'erehe haikwer rupi oho ym ta. Ujan ta oho ingi — aja Jesu pandu.

⁶ Myja me'ẽ arapuharan ta usakiha my, ame'ẽ ke Jesu pandu. Anĩ. (Arapuharan ta usakiha rehe har Jesu pandu rahã, juehe har a'e mujekwa uĩ.) Ame'ẽ ke parise ta ukwa ym.

Jesu riki arapuharan ta usakiha katu aja a'e

⁷ Kuja Jesu pandu tĩ:

—Pesarahã! Ihẽ riki arapuharan kurar rukwen aja saka. (Aja rahã, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta riki ihẽ pái keruhũ koty oho ta.) ⁸ Amõ usakiharan ta heta ixo. Tupã rehe har mu'eharan ta ke ame'ẽ ta. Ame'ẽ ta mukanĩha aja saka. Ihẽ nixói rahã, uwyr. Ame'ẽ ta te'e pandu. Anĩ. Ame'ẽ ta rehe arapuharan ta hendu ym. (Aja rahã, Tupã rehe jurujar katu ame'ẽ ta hendu ym.) Mu'eharan ta rehe hendu ym.

⁹ —Kurar rukwen aja saka ihẽ. Arapuharan ta ixo oho. (Aja rahã, ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta ke ihẽ pái keruhũ namõ ixo ta.) Pe, hukwen rupi arapuharan ta ixo oho. Uhem oho tĩ. Pe, kãpi heta ame'ẽ rupi u'u oho. Aja usakiha usak katu, arapuharan ta rehe. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ kotyhar ta rehe ihẽ asak katu tĩ. A'eta rehe ahaihu katu tĩ. ¹⁰ Mukanĩha uwyr rahã, mukanim ta uwyr. Arapuharan ke jekwa ta tĩ. Mai ta uwyr tĩ. Ihẽ anĩ. Ihẽ rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe uhãha ihẽ ame'ẽ ajur. Hury katu hũ ta.

¹¹ —Ihẽ riki usakiha katu ame'ẽ ke ihẽ. Usakiha katu ame'ẽ manõ ta. Aja rahã, arapuharan ta manõ ym ta. Aja ihẽ tĩ. Ihẽ amanõ ta. A'erehe ihẽ rehe jurujar katu

ame'ë ta Tupā namō ixo ta. Mupyraraha renda pe oho ym te ta. ¹² Amō paraky ame'ë rehe arapuharan jar muhepy. Usakiha muhepyha ke. Pe, so'o jarō ame'ë ke uhyk rahā, ame'ë parakyha ujan ta oho. Usakiha te aja ym a'e. Arapuharan ta ima'e ym. Ijar ym a'e. A'erehe ujan oho. Pe, amō amō arapuharan ke so'o jarō ame'ë jukwa. Amō koty koty muhāi mondo tī. ¹³ Tamatarer ke jō parakyha putar. Arapuharan ta rehe a'e ipy'a ym, a'erehe ujan oho.

¹⁴ —Ihē riki usakiha katu ame'ë ke ihē. Awa ihē kotyhar ta my? Ame'ë ke akwa katu. Pe, ihē rehe har ihē kotyhar ta ukwa katu tī. ¹⁵ Aja ihē pāi tī. Ihē rehe har ihē pāi keruhū ukwa katu. Pe, ihē pāi keruhū rehe har ihē akwa katu tī. Aja ihē kotyhar ta ke ihē akwa katu tī. Pe, ihē amanō ta. A'erehe ihē rehe jurujar katu ame'ë ta ihē pāi namō ixo ta.

¹⁶ —Amō arapuharan ta ixo. Aja amō awa ta ixo. Ame'ë ta ke kurar pe amuxe ta me'ë te'e. Aja ihē rehe har ame'ë ta pe ihē amu'e katu ta. (Aja rahā, ame'ë ta ihē rehe hendu katu ta.) Peteihar henda pe johu ixo ta. Ame'ë ta johu petei usakiha rehe jō hendu katu ta. Ihē riki ame'ë usakiha ke.

¹⁷ —“Nde ereputar rahā, ihē amanō ta” aja ihē pāi pe apandu. A'erehe ihē rehe ihē pāi keruhū ipy'a katu. Ihē amanō rahā, ihē ke ihē pāi mukwera katu ta muhem tī. ¹⁸ Ihē aputar ym rahā, ihē ke amō jukwa ym ta. Ihē jō aputar rahā, ihē ke amō jukwa ta. Ihē pe ihē pāi keruhū pandu: “Ne jō nde ereputar rahā, nde eremanō ta. Pe, ne jō nde ereputar rahā, nde erekwera katu ta erehem tī” — aja Jesu pandu ngā pe.

¹⁹ Jesu pandu ame'ë ke rehe jundēu awa tama'e kapitā ta amō koty koty ukwa. ²⁰ Amō amō ta pandu:

—Ipy'a rehe ājā ihī. A'e riki ka'u te'e. Ma'ewā pehendu ehe — aja ngā.

²¹ Amō ta pandu:

—Anī. Ipy'a rehe ājā ihī rahā, marā ka ym aja me'ë katu panduha. Eha ym te ame'ë ta reha ke marā ka ym ājā mukatuha. (A'erehe ipy'a rehe ājā ihī ym aja jakwa katu) — aja Jesu rehe har ngā pandu.

Aja amō koty koty pandu.

Jesu ke jundēu awa ta putar ym

²² Pe, amō ngā mi'u matyriha rehe uhyk oho. Arahā yman Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū mukatu. Ame'ë ke jundēu awa ta ukwa ukwa ixo apo. Jerusarē ok ta pe jumuhury katu ta ngā juehe. Rysā riki arahā. ²³ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rymy'y wyr rupi Jesu wata oho ixo. Jumu'eha renda keruhū rymy'y rer: “Saromā.” ²⁴ Pe, jundēu awa tama'e kapitā ta juramā uwyr ehe. A'eta pandu:

—Aja te'e jande ke nde eremuka'u te'e my. Jetehar te ke epandu jande pe. Nde riki Kirisutu my? Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ë ke nde my? — aja Jesu pe.

²⁵ A'e pandu:

—Upa ihē apandu pehē pe tipe. Pe, pe-jurujar ym. Ihē pāi keruhū je'ēha rupi marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke ihē ama'ema'e. Ame'ë riki ihē rehe har mukewa tipe. ²⁶ Pejurujuar tar ym ehe. Ihē kotyhar ta aja ym pehē. Ihēma'e arapuharan ta aja ym pehē. A'erehe pejurujuar ym ta. ²⁷ Ihē apandu ame'ë ke rehe ihē kotyhar ta hendu katu. Ihēma'e arapuharan ta aja a'eta. A'eta rehe har ihē akwa katu. Pe, ihē namō a'eta jumu'e ixo. ²⁸ A'eta ke ihē amuhā katu ta. Mupyraraha renda pe oho ym te ta. Ihē ngi a'eta ke mukanim ym te ta awa. ²⁹ Ihē rehe ame'ë ta ke ihē pāi keruhū muhyk katu. (Aja rahā, ihē rehe ame'ë ta jurujar katu.) I'ar koty te we a'e pyrātāha ke. Aja rahā, ihē pāi ngi ihē kotyhar ke me mukanim ym te ta awa tī. ³⁰ Jande juja katu te jande — aja Jesu pandu ngā pe.

³¹ Pe, jundēu awa tama'e kapitā ta ita ra'yr pyhyk tī. Japi ta a'e ke tī. Aja jukwa ta tipe.

³² Jesu pandu:

—Pehē ruwa koty marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke ihē ama'ema'e hū. Ihē pāi keruhū mukewa ihē pe, ame'ë ke ihē ama'ema'e hū tī. My me'ë rehe peparahy my? Pe, ihē ke ita ra'yr pe pejapi tar katu my? — aja Jesu pandu.

³³ Kapitā ta pandu:

—Ma'e katu ame'ë ke nde erema'ema'e. Ame'ë ke rehe ita ra'yr ke jambor ym ta. Anī. Awa te'e nde. Tupā nde tī, aja nde erepandu. A'erehe nde ke ita ra'yr pe jajapi ta — aja Jesu pe.

³⁴ A'e pandu:

—Tupā je'ēha rehe panduha ihī, ame'ë ke aja te'eha jetehar te ke. Aja jande jakwa katu. Ame'ë pe kuja Tupā pandu: “Pehē riki tupā ta” aja.

³⁵ —Aja Moise je'ēha rehe panduha ihī. Ima'e je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'ë ta pe a'e pandu: “Pehē riki tupā ta” aja. Aja rahā, ima'e je'ēha ke Tupā muwyr, ame'ë ta riki tupā ta aja panduha ihī. ³⁶ Aja rahā, ame'ë ta 'ar koty te we ihē apandu katu: “Tupā ihē” aja. Ihē rehe ihē pāi keruhū katu usak. Kome'ë wyw keruhū pe ihē ke a'e muwyr. Ingi ajur. A'erehe: “Tupā ra'yr ihē” aja ihē apandu katu. Aja rahā: “Nde ke jajukwa ta” aja pepandu ym ta me'ë te'e.

³⁷ —Ihē pāi keruhū putar ame'ë ke ihē ama'ema'e ym ta tipe rahā, ihē rehe mā peja pejurujuar ym. ³⁸ Ihē pāi keruhū putar ame'ë ke ihē ama'ema'e katu rahā, mā peja ihē rehe pejurujuar katu. Ihē rehe pejurujuar ym rahā, mā peja ihē ama'eha rehe pesak ame'ë ke rehe pejurujuar katu. Aja rahā, pekwa

katu ta. Ihê pái namō ihê juehe katu ihê axo, aja pekwa katu ta. Ihê namō a'e juehe katu a'e ixo, aja pekwa katu ta tĩ — aja Jesu pandu ngã pe.

³⁹ Pe, amō we tĩ. A'e pyhykiha ke jundéu awa tama'e kapitã ta manga tipe. Anĩ. Jesu oho te'e ingi.

⁴⁰ Pe, y ruwái koty Jesu jywyr oho tĩ. Y rer Jondã. Yman a'ep Juã mujahuk u'am. Ame'ẽ rendã pe Jesu oho. A'ep a'e pyta. ⁴¹ Heta ngã uhyk uwyr ehe. A'eta pandu:

—Tupã rehe har Juã mujekwa rahã, marã ka ym amō ma'eha, ame'ẽ ke Juã ma'e ym. Ko riki upa a'e pandu ame'ẽ ke jetehtar te ke. Kome'ẽ rehe har Juã pandu hũ, Jesu rehe har. Ame'ẽ riki upa jetehtar te ke. A'erehe Tupã muwyr ame'ẽ ke ko, aja jakwa katu — aja Jesu rehe har ngã pandu.

⁴² Pe, a'ep heta ngã jurujar katu ehe, Jesu rehe.

11

Rasaro manõ

¹ Pe, amō sawa'e ixo. Her Rasaro. Mbeta ok ta pe har ke a'e. A'ep hendyr ta ixo tĩ. Her Mari. Amō Mar. Pe, Rasaro ma'e ahyha pyhyk. ² [Ame'ẽ Mari riki Jesu py rehe ma'e pihe katu ame'ẽ ke jyhê. Pe, i'a pe juhyk. Muxikã riki. Ame'ẽ kywyr riki ma'e ahyha pyhyk, Rasaro ke.] ³ Pe, Jesu pe je'eha ke hendyr ta mondo. Kuja:

“Sawa'e! Nde erepy'a katu ehe ame'ẽ ke ahyhũ ixo” aja ipe.

⁴ Ame'ẽ ke rehe Jesu hendu rahã, a'e pandu:

—Ma'e ahyha namō a'e ixo. Manõ ta a'e. Ame'ẽ ke rehe jō ym. Katu Tupã rehe har amō ta pandu ta tĩ, a'erehe ma'e ahyha ke a'e pyhyk. Pe, katu ihê rehe har amō ta pandu ta tĩ. Tupã ra'yr ihê — aja Jesu pandu.

⁵ Mar rehe Jesu ipy'a katu. Ianam rehe aja tĩ. Rasaro rehe aja tĩ. Ipy'a katu tĩ. ⁶ Pe, Rasaro ahy ixo, aja Jesu hendu tipe rahã, hendu ame'ẽ pe a'e pyta we rĩ. Mókõi a'ep a'e ukwer rĩ. ⁷ Pe, jumu'eha ta pe a'e pandu:

—Jundéi ywy pe jaiywyr ta jaho — aja.

⁸ A'eta pandu:

—Sawa'e! Ngã mu'eha nde. Amukwehe a'ep pe har jundéu awa tama'e kapitã ta ahy usak nde rehe. Ita ra'yr pe nde ke japi tar katu tĩ. A'ep nde erejywyr ta my? — aja Jesu pe.

⁹ Pe, a'e pandu:

—Aho ta kÿ. Warahy katu rahã, wera katu. Pe, weraha rupi amō paraky katu. (Aja saka wera rahã, Tupã putar ame'ẽ ke ihê ama'ema'e ta me'ẽ te'e. Arahã, ihê ruwajan ta ihê ke jukwa ym ta.) ¹⁰ Pytun rahã, paraky ym awa. (Arahã, Tupã putar ame'ẽ ke ihê ama'ema'e ta tipe rahã, ihê ruwajan ta ihê ke jukwa ta.) A'erehe wera rahã jō Tupã putar ame'ẽ ke ihê ama'ema'e ta — aja Jesu.

¹¹ Pe, pandu tĩ:

—Rasaro riki ukwer ou apo. Amupak ta ihê aho kÿ. Rasaro riki jãnde rehe katu ame'ẽ ke a'e — aja Jesu pandu.

¹² Jumu'eha ta pandu ipe:

—Sawa'e! A'e ukwer ou rahã, katu ta oho — aja Jesu pe.

¹³ Rasaro manõ te. Anĩ. “A'e ukwer ou” aja me'ẽ Jesu pandu. Anĩ. Rasaro ukwer te'e ou, aja jumu'eha ta ukwaha naĩ. ¹⁴ A'erehe Jesu mujekwa katu:

—Rasaro manõ te. ¹⁵ Inamō ihê axo ym, a'erehe pehê pe katu tiki. Inamō ihê axo ym, a'erehe ihê rehe pejurujar katu te we ta. Ihê ke Tupã muwyr aja pejurujar katu te we ta tĩ. A'erehe ihê rury katu axo. Jahorahã! Jask ta jaho ehe — aja Jesu pandu.

¹⁶ Pe, amō jumu'eha ta pe Tome pandu:

—Inamō jãnde johu jaho tĩ. (Jandema'e mu'eha ke ngã jukwa ta.) Inamō jamanõ ta — aja.

Ame'ẽ Tome rehe har amō ta pandu: “Mókõihar ta ke” aja.

Kweraha rehe har Jesu pandu

¹⁷ Mbeta ok ta pe Jesu uhyk oho rahã, Rasaro ke ngã upa mou, aja ukwa. Itakwar rupi mou. Tumeme ukwer apo. Ajaha pe Jesu uhyk oho. ¹⁸ Mbeta ok ta riki Jerusarê ok ta ngi paite ym. Mahapyr kiro met Tate nahã my, paiteha ke. ¹⁹ Paite ym, a'erehe heta Jerusarê ok ta pe har ta uhyk uwyr ehe, Mar rehe. Jundéu awa ta ke a'eta. Mari rehe aja tĩ. Uhyk uwyr ehe tĩ. Ixywyr manõ, a'erehe hendyr ta py'a ke muhury uwyr ngã.

²⁰ Jesu riki uwyr ixo, aja Mar hendu rahã, ixoty a'e oho. Mari anĩ. Hok pe a'e pyta.

²¹ Mar uhyk ehe rahã, a'e pandu:

—Sawa'e! Se nde erexo rahã, ihê kywyr manõ ym ta tipe. ²² Apo Tupã pe ma'e ke nde erepandu rahã, nde rehe a'e hendu katu ta. Aja ihê akwa katu — aja Jesu pe.

²³ A'e pandu:

—Nde kywyr kwera katu ta uhem tĩ — aja ipe.

²⁴ Mar pandu:

—Ar rehe angaha uhyk rahã, a'e ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja ihê akwa katu — aja Jesu pe.

²⁵ A'e pandu ipe:

—Ihê riki ngã ke ihê amukwera katu ta amuhem. Uhãha ihê riki ame'ẽ me'ẽ ta ngã pe. Ihê rehe amō jurujar katu rahã, a'e uhã te hũ ta ixo. Manõ rahã, a'e kwera katu ta uhem tĩ. ²⁶ Apo ixo ame'ẽ ta ihê rehe jurujar katu rahã, uhã te hũ ta ixo. Ihê apandu ame'ẽ ke rehe nde erejurujar katu my? — aja Mar pe Jesu pandu.

²⁷ Mar pandu:

—A'e tÿ. Sawa'e! Nde riki Tupã muwyr ame'ẽ ke, aja ihê akwa katu. Tupã ra'yr nde,

aja akwa katu tī. Kome'ē wyw keruhū pe uwyr ame'ē ke nde — aja Jesu pe Mar pandu.

Jesu jixi'u

²⁸ Upa Mar pandu rahā, hok pe a'e jywyr oho. Mari pe pandu. Ngā ukwa ym ha rupi pandu.

— Sawa'e pete'e ixo. Nde pe pukái u'am — aja ianam pe.

²⁹ Ame'ē ke rehe Mari hendu rahā, pahar pu'am. Pe, ixoty a'e oho. ³⁰ [Ok ta pe Jesu uhyk ym we rī. Mar namō a'e pandu u'am. A'ep a'e pyta we rī.] ³¹ Hok pe Mari namō amō ta ixo. Jundéu awa ta ixo. Mari ke a'eta muhury we u'am. A'eta Mari rehe usak. A'e pu'am. Pe, pahar oho. Ame'ē ke rehe a'eta usak rahā, Mari raikwer rupi a'eta oho tī. Kangwer renda rehe Mari jixi'u oho, aja a'eta ukwaha nai.

³² Jesu ixo ame'ē pe Mari uhyk rahā, usak ehe, Jesu rehe. Pe, Jesu ruwa koty ipynarāi pe Mari wapyk. (Aja ipy'a ke a'e moī moī ehe.) Pe, a'e pandu:

— Sawa'e! Se nde erexo rahā, ihē kywyr manō ym ta tipe — aja Jesu pe.

³³ A'e jixi'u, ame'ē ke rehe Jesu usak. Mari namō jundéu awa ta uwyr tī. A'eta jixi'u tī. Ame'ē ke rehe a'e usak tī. Pe, pyrara usak ehe. Pyai a'e tī. ³⁴ Pe, Jesu pandu:

— My pehē pemou my? — aja.

Amō ta pandu:

— Sawa'e! Esak ejurahā! — aja ipe.

³⁵ Jesu jixi'u. ³⁶ A'erehe jundéu awa ta pandu: “Mā! Pesarahā! Ipy'a katu ehe, Rasaro rehe” aja ngā. ³⁷ Amō ta je'ē je'ē hū:

— Mā! Eha ym te ame'ē ke a'e mukatu. Mā! Rasaro ke a'e mukatu ta tipe my tī? Aja rahā, manō ym ta tipe my tī. Katu ym — aja ngā ukwaha nai.

Rasaro ke Jesu mukwera

³⁸ Jesu pyai hū tī. Pe, kangwer renda pe a'e oho. Itakwar keruhū ke ame'ē. Itahu pe hukwen ke amō kynda. ³⁹ Jesu pandu:

— Itahu ke pemujere — aja ngā pe.

Pe, Mar pandu. Ixywyr ambyr rendyr ke a'e. Kuja pandu:

— Anī! Sawa'e! Inem apo! Tumeme mouha ke ukwer apo — aja Jesu pe.

⁴⁰ Jesu pandu:

— Nde erejuruar katu rahā, Tupāma'e pyrātāha rehe nde eresak ta kī. Aja nde pe ihē apandu — aja Mar pe.

⁴¹ Pe, amō ta itahu mujere. Pe, ywa rehe Jesu ma'ā. A'e pandu:

— Ihē pái keruhū! Ihē rehe nde erehendu katu, a'erehe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja apandu nde pe. ⁴² Aja te'eha ihē rehe nde erehendu katu, aja ihē akwa katu. “Nema'e pyrātāha ke emujesak” aja apandu apo. Aja rahā, se ixo ame'ē ta usak ta tī. Aja rahā, ihē ke nde eremuwyr aja se ixo ame'ē ta jurujar katu ta — aja Jesu pandu.

⁴³ Upa pandu rahā, hātā a'e pukái:

— Rasaro! Ehem ejur!

⁴⁴ Pe, manō ame'ē ke kwera katu uhem uwyr. Upa jupukeka namō uhem uwyr. Ijywa rupi pukek, pan pe. Itymā rupi aja tī. Huwa rupi aja tī. Pe, Jesu pandu amō ta pe:

— Pejirar. Mā peja hok pe jywyr oho! — aja ngā pe.

Jesu ke amō ta jukwa tar katu

(*Matéu 26.1-5; Mak 14.1-2; Ruk 22.1-2*)

⁴⁵ Mari rehe heta jundéu awa ta usak uwyr. Jesu mukwera ame'ē ke rehe ame'ē ta usak tī. Pe, ame'ē ta jurujar katu ehe. ⁴⁶ Pe, amō ta oho. Parise ta koty oho. Pe, Jesu mukwera ame'ē rehe har ame'ē ta pe a'eta pandu. ⁴⁷ Pe, parise ta jy'ar oho. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta namō johu jy'ar. Pe, pandu pandu a'eta jupe:

— Myja me'ē peme'ē ma'eha jamukanim ta my? Marā ka ym amō ma'eha. Ame'ē ke upa peme'ē sawa'e ma'ema'e ixo. ⁴⁸ Ame'ē ke jamuputu'u ym rahā, upa ngā jurujar katu ta ehe my. Pe, homa awa tama'e kapitā ta parahy ta. Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke upa ta a'eta mai. Jande ngi jandema'e wyw ke a'eta jo'ok ta tī — aja a'eta jupe.

⁴⁹ Pe, amō pandu. Her Kái. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū a'e. Ame'ē warahy 'ar rahā, pa'i keruhū a'e. Kuja a'e pandu:

— Mā! Pekwa ym ma'e ke! ⁵⁰ Jande johu homa awa tama'e sonda ta jukwa rahā, katu ym. A'erehe petei sawa'e manō rahā, johu jande ke ame'ē ta jukwa ym ta. Ame'ē ke pekwa ym my — aja ngā pe Kái pandu. (“Petei sawa'e manō” aja pandu rahā: “Jesu manō ta me'ē te'e” aja mujekwa.)

⁵¹ [Aja me'ē a'e pandu tipe. Ukwa katu ym panduha ke. Ame'ē warahy 'ar rahā, jundéu awa tama'e pa'i keruhū a'e. A'erehe Tupā mujekwa ame'ē ke a'e pandu katu u'am. A'erehe ukwa katu ym panduha ke. Kuja riki Jesu ke amō ta jukwa ta. Pe, jundéu awa ta manō ym ta. (“Manō ym ta” aja pandu rahā: “Mupyraraha renda pe oho ym te ta” aja mujekwa katu.) ⁵² Jesu manō, a'erehe jundéu awa ta jō manō ym ta my. Anī. Ame'ē jō ym. Jesu manō, a'erehe upa amō awa ta manō ym ta tī. Tupā ra'yr ta aja me'ē ta amō koty koty ixo. Ame'ē ta manō ym ta tī. Tupā ra'yr ta aja me'ē ta amō koty koty ixo. Petei'har aja johu ngā ixo, aja mujy'ar. A'erehe Jesu manō tī. (“Manō ym ta” aja pandu rahā: “Mupyraraha renda pe oho ym te ta” aja mujekwa katu.)]

⁵³ Pe, a'engi Jesu ke jundéu awa tama'e kapitā ta jukwa tar katu. “Mā peja Jesu ke jajukwa” ame'ē ke a'eta pandu pandu a'eta jupe. ⁵⁴ A'erehe Jundéi wyw pe Jesu ixo rahā, heta ame'ē ta rupi a'e wata ym. Pe, amō koty a'e oho. Amō ok ta pe oho. Her Eparī ok ta.

Ame'ë riki awa nixói te ame'ë rake ihĩ. A'ep jum'u'eha ta namō a'e pyta.

⁵⁵ Pe, ngā mi'u matyriha rehe uhyk tate. Her Pasuko. Arahā jundéu awa ta imi'u matyr. Jumuhury ngā. Pe, amō amō ok ta ngi Jersarē ok ta pe heta ngā uhyk oho. A'ep imi'u matyriha uhyk ym rahā we, jahuk ngā. Moise mupinim, aja jahuk. Aja rahā, Tupā ruwa koty ipy'a juhyk, aja saka ixo, aja ngā ukwa. ⁵⁶ Arahā Jesu ke ngā kekar kekar ixo tipe. Tupā rehe ngā jum'u'eha renda keruhū pe a'eta jy'ar rahā, pandu pandu ngā jupe:

—Myja ta my? Kome'ë ngā mi'u matyriha rehe Jesu usak ym ta uwyr my? Uwyr ym ta my? — aja ngā jupe.

⁵⁷ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu. Parise ta pandu tĩ. Kuja:

—Jesu rehe pesak rahā, jande pe pepandu pejur. Aja rahā, a'e ke japyhyk ta jaho — aja ngā pe pandu.

12

Ma'e pihe katu ame'ë ke Jesu pyrehe Mari jyhē

(Matéu 26.6-13; Mak 14.3-9)

¹ Pasuko 'ar rehe uhyk ym we rĩ. Heta we ta ukwer rĩ. Kuja, awa po wajar peteĩ ukwer we ta rĩ. Pe, Mbeta ok ta pe Jesu oho. A'ep Rasaro ixo. Jesu mukwera ame'ë ke a'e. ² A'ep pe har ta imi'u moĩ ipe. Mar amō moĩ moĩ ngā pe. Jesu namō ma'e u'uha renda pe Rasaro wapyk uĩ. ³ Pe, ita parasuku ra'yr ke Mari pyhyk. Ta'yr riki. Kuja meiju rit ihĩ. Ma'e jumupiheha ihĩ ipe. Her na. Hepy te hũ ame'ë ke. Ame'ë ke Jesu py rehe a'e jyhē. Pe, jutuwa pe juhyk. Upa hok wyr rupi piheha uhāi oho. ⁴ Pe, jum'u'eha ta ngi har amō pandu. Jun Ikario ke. A'e riki Jesu ruwajan ta ke muhyk ta werur ehe. Ame'ë pandu:

⁵ —Mā! Jumupiheha upa mujaxer. Ame'ë ke muhepy rahā, tamatarer pyhyk hũ ta tipe. Pe, ame'ë tamatarer ke ima'e ym te ame'ë ta pe me'ë me'ë katu. Aja rahā katu ta tipe — aja Jun pandu.

Jumupiheha hepy hũ. Kuja, 300 wera rahā, amō paraky. Pe, ame'ë tamatarer pe ame'ë jumupiheha jo'ok katu. Hepy te hũ. ⁶ Aja me'ë Jun pandu rahā, ima'e ym te ame'ë ta pe a'e me'ë tar katu. Anĩ. Aja ym. Mukanĩha a'e. A'e riki tamatarer ryru rahoha ke. Pe, ame'ë ngi a'e te'e jo'ok jo'ok. Pe, ima'e ke rehe jō ma'e muhepy hepy. (Amō we tamatarer hyru pe matyriha a'e putar, a'erehe kūjā rehe har je'ë je'ë a'e.) ⁷ Pe, Jesu pandu:

—Mā peja Mari rehe har peje'ë je'ë ym. Ihē rete ke amō ta mou ta raho. (Aja riki jundéu awa ta. Amō manō, pe, hete ke mupihe. Pe, mou.) Ihē ke mou ym we rĩ. Mou ta raho.

Mou ym rahā we, ihē ke Mari mupihe. Mou apo, ame'ëja saka. ⁸ Ima'e ym te ame'ë ta pe tamatarer ke peme'ë me'ë tar katu rahā, pete'e ixo. Aja te'eha ixo. Ihē anĩ. Aja te'eha pehē namō ihē axo ym ta, a'erehe kūjā ma'eha katu — aja ngā pe pandu.

Rasaro ke amō ta jukwa tar katu tĩ

⁹ Mbeta ok ta pe Jesu ixo, aja heta jundéu awa ta hendu. A'erehe a'eta oho ixoty. Jesu rehe a'eta usak oho. A'e ke rehe jō ym. Rasaro rehe a'eta usak oho tĩ. Jesu mukwera ame'ë ke a'e. ¹⁰⁻¹¹ A'erehe heta jundéu awa ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. A'erehe jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu a'eta jupe: “Rasaro ke jajukwa jaho” aja a'eta jupe. Jesu rehe ngā jurujar katu rahā, jundéu awa tama'e kapitā ta koty ngi a'eta tyryk oho. (Jesu kotyhar wan ta.) A'erehe Jesu rehe jyty'ym, a'erehe Rasaro ke jukwa tar katu tĩ.

Jersarē ok ta pe Jesu uhyk oho

(Matéu 21.1-11; Mak 11.1-11; Ruk 19.28-40)

¹² Ame'ë ku'ë rahā, Jersarē ok ta pe Jesu uwyr ixo, aja heta te hũ ngā hendu. Pasuko 'ar rahā, ngā mi'u matyriha rehe ngā uwyr. Jesu uwyr ta aja ngā hendu. ¹³ A'erehe pindo ro aja me'ë ngā mondok. Ame'ë ke namō Jesu rehe ngā usak oho. (Aja rahā, kapitā keruhū jumai ym ha rupi kotur, aja mujekwa katu.) Hātā pandu pandu oho:

—Tupā riki katu te me'ë ke. Sawa'e te je'ëha rupi uwyr ame'ë ke nde. Mā peja Tupā usak katu nde rehe. Mā peja jundéu awa tama'e kapitā keruhū rehe a'e usak katu tĩ — aja heta ngā pandu pandu.

¹⁴ Pe, jumen ke Jesu mahem. Ame'ë 'ar pe a'e wapyk. Tupā paper rehe ymanihar panduha ihĩ, aja a'e oho. Kuja:

¹⁵ “Siā ok ta pe har ta! Pekiye ym pehē! Pehēma'e kapitā keruhū petur ixo apo 'y. Jumen ra'yr 'ar pe uwyr ixo” aja Tupā je'ëha rehe panduha ihĩ. (“Siā ok ta pe har ta” aja pandu rahā: “Jersarē ok ta pe har ta” aja mujekwa.)

¹⁶ Arahā ame'ë panduha ke jum'u'eha ta ukwa ym. Ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho rahā, ame'ë panduha ihĩ ame'ë ke ukwa ukwa ixo. Tupā je'ëha rehe panduha ihĩ, aja a'eta ma'ema'e ipe. Ame'ë ke ukwa ukwa ixo tĩ.

¹⁷ Itakwar keruhū ngi Rasaro ke Jesu pukái. Pe, mukwera katu. Arahā Jesu namō heta ngā ixo. Ame'ë ta mukwera rehe usak. Ame'ë rehe har a'eta pandu pandu ngā pe. ¹⁸ Ame'ë ke rehe ngā hendu. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke Jesu ma'e. Aja riki. A'erehe a'eta usak ehe oho, Jesu rehe. ¹⁹ Pe, parise ta pandu pandu a'eta jupe:

—Pesarahā! Ixoty upa ngā oho rĩ. Katu ym jande pe. Marā ka ym ixoty ngā jy'ariha

jamukanīha! — aja a'eta jupe. (A'erehe jyty'ym ehe, Jesu rehe.)

Amō awa ta Jesu rehe usak tar katu

²⁰ Ngā mi'u matyriha rehe amō awa ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke. Ngere wyy pe har ta ke ame'ē ta. Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī oho. Jerusarē ok ta pe moī moī oho. ²¹ A'ep ame'ē ta Siri rehe usak rahā, pandu ipe:

— Sa'e! Jesu rehe jasad tar katu — aja ipe.

[Siri riki Mesái ok ta pe har kwe. Ame'ē ok ta Ngariréi wyy rehe ihī.] ²² Pe, Siri Andere pe pandu oho. A'engi Jesu pe mokōihar ta pandu oho:

— Nde rehe amō awa ta usak tar katu — aja.

²³ Pe, ngā pe Jesu pandu:

— Ihē katu te me'ē ke, aja Tupā mujekwa ta. (Ame'ē ke peme'ē amō awa ta ukwa ta tī.) Ame'ē angaha ke rehe uhyk apo. Awa ihē tī. Tupā je'ēha rupi ajur. ²⁴ Ko ihē apandu pehē pe. Ahūi aja me'ē ra'ī petēihar jō ixo. Jytyym ym rahā, petēihar jō ixo. Jytyym rahā, hywōi ta. I'a hū ta. Aja ihē tī. Ihē ke amō ta jukwa ta. Ihē re mou ta raho. (Ha'ī jytyym, ame'ēja saka.) Pe, ihē akwera katu ta ahem. A'engi ihē rehe jurujar katu ta ngā. Pe, ihē kotyhar ta heta hū ta. (I'a heta hū, ame'ēja saka.) ²⁵ Amō pandu: “Jesu rehe ihē ajurujar katu, a'erehe amō ta ihē ke jukwa tar katu. Anī. Amanō tar ym. A'erehe ajurujar katuha ke ahijar ta” aja. Aja rahā, a'e te'e manō ta kŷ. Tupā namō ixo ym ta. Amō pandu: “Kome'ē wyy keruhū pe axo. Jesu rehe ajurujar katu, a'erehe ihē ke amō ta jukwa tar katu. Jesu putar rahā, ihē amanō ta. Ihē ajurujar katuha ke ahijar ym ta” aja. Aja rahā, Tupā namō a'e ixo katu ta. ²⁶ Ihēma'e miasu aja amō ixo tar katu rahā, mā peja ihē apandu ame'ē ke emā'ema'e katu. Pe, ihē axo ame'ē pe ihēma'e miasu ta ixo ta tī. Ihē apandu ame'ē ke amō ma'ema'e rahā: “A'e katu te ame'ē ke a'e” aja ihē pái keruhū pandu ta — aja Jesu pandu.

Manō ame'ē rehe har Jesu pandu

²⁷ A'e pandu tī:

— Apyai te ihē apo. Myja ta ihē apandu my? Kuja my: “Papa! Ihē apyraraha ngi ihē ke ejo'ok” aja my? Anī. Aja me'ē ihē apandu ym ta. Ihē apyraraha ihē apyhyk ta. A'erehe kome'ē wyy keruhū pe ihē ajur. ²⁸ “Papa! Ihē apyrara ta axo. Ame'ē ke ngā ukwa rahā: “Tupā! Ne jō riki katu te me'ē ke' aja emupandu ngā ke” — aja ipái pe Jesu pandu.

Pejot ywa ngi panduha uwyr:

— “Ihē riki katu te me'ē ke” aja ngā ke ihē amupandu. (Aja rahā: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja ihē rehe har ngā pandu ta.) Aja amō we ihē amupandu ta tī — aja.

²⁹ A'ep heta ngā ixo. Ame'ē je'ēha rehe ame'ē ta hendu rahā, pandu naī:

— Mā! Tupā tyapu hū — aja.

Amō ta pandu:

— Anī. Tupā je'ēha rahoha pandu ipe — aja naī.

³⁰ Jesu pandu:

— Anī. Ihē pái pandu. Tupā pandu. Ihē ke a'e muhury tar katu, a'erehe aja me'ē a'e pandu my? Anī. Aja ym. Ihē ke a'e muwyr aja ihē rehe har pejurujar katu te we ta rī. A'erehe aja me'ē Tupā pandu. ³¹ Apo Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe Tupā pandu ta: “Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Katu ym pehē” aja. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē tama'e kapitā pehī. Satana a'e. (Ājā ramūi a'e tī.) Ame'ēma'e pyrātāha ke Tupā muputu'u ta kŷ tī. ³² Pe, ihē ke amō ta mujar ta mu'am. Pe, heta kome'ē wyy keruhū pe har ta ke ihē koty amujy'ar ta — aja Jesu pandu.

³³ [Aja me'ē a'e pandu rahā, myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō ta, aja mujekwa ngā pe.] ³⁴ Pe, ngā pandu:

— Tupā je'ēha rupi uwyr ame'ē ke uhā te hū, aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Aja jande jakwa. Tupā je'ēha rupi uwyr ame'ē ke myra ngā mupia ame'ē ke rehe manō ta kŷ, aja nde erepandu tī. Kirisutu ke a'e. (Manō ta ame'ē ke uhā te hū aja saka.) Mā! Aja rahā, awa riki Tupā je'ēha rupi uwyr ame'ē ke my? Jakwa ym — aja Jesu pe ngā pandu.

³⁵ A'e pandu:

— Weraha aja pehē namō axo ta. Weraha aja ihē. (Aja rahā, amō we mi Tupā rehe har ihē amu'e katu te we ta rī.) A'erehe ihē axo rahā, ehe har pejumu'e katu te we rī. Pe, pytuniha aja uwyr ta. (Aja rahā, ihē nixói ta. Aja rahā, amu'e ym ta tī.) Tupā rehe har ukwa ym rahā, myja katu ame'ē ke amō ma'ema'e my? Ame'ē ke ukwa ym. Ixoha katu ym riki. ³⁶ Weraha aja ihē. Ihē axo rahā, Tupā rehe har ihē amu'e rī. Ame'ē rehe pejurujar katu. (Aja rahā, ihē kotyhar ta aja pexo ta.) Weraha aja pexo. (Aja rahā, Tupā rehe har pejumu'e ta rī) — aja Jesu pandu ngā pe.

Aja me'ē upa pandu rahā, a'e jumukanim oho ngā ngi. (Jundéu awa tamūi ta jukwa tar katu. Manōha angaha rehe uhyk ym we rī, a'erehe jumukanim oho.)

Jundéu awa ta jurujar tar ym ehe

³⁷ Jundéu awa tama'e kapitā ta ruwa koty marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Jesu ma'ema'e hū tipe. A'eta jurujar ym ehe. ³⁸ Pe, yman Isai mupinim, aja me'ē uhyk. Isai riki ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Kuja a'e mupinim:

“Tupā! Myrandu japandu, ame'ē ke rehe jurujar ym awa. Ngā pe nema'e

pyrâtâha nde eremujesak. Nde rehe jurujar ym awa tî” aja Isai mupinim.
³⁹⁻⁴⁰ Pe, jundéu awa ta jurujar ym ehe. Jesu rehe har amô we Isai mupinim. Ame'ê pandu ame'ê ke rehe uhyk apo tî.

“Ngã ke Tupã muma'ã ym. Aja rahã, usak ym ma'e ke ngã.

Ngã ukwaha ke a'e mukanim tî. Aja rahã, ma'e ke ukwa ym ngã tî.

Ixoty ipy'a ke ngã muruwak ym mondo. A'erehe ame'ê ta ke Tupã muhã ym” aja Isai mupinim.

Ame'ê ke rehe uhyk apo tî. A'erehe jundéu awa ta jurujar ym ehe. Jesu rehe.

⁴¹ Yman Jesu nixói rahã, Jesuma'e pyrâtâha rehe Isai usak, ame'êja saka. A'erehe aja me'ê a'e mupinim. Yman Tupã'a mujekwa ame'ê ke Isai mupinim.

⁴² Amô ta anî. Heta jundéu awa tama'e kapitã ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. Anî. Parise ta ngi ame'ê ta kyje. A'erehe ngã hetaha ta pe ame'ê ta pandu ym. Parise ta ukwa rahã, pandu ta: “Jy'ariha renda pe pejy'ar ym te ta apo 'y” aja. Ame'ê ke kapitã ta putar ym. Jy'ar katu te we ta rî, a'erehe: “Jesu rehe jajurujar katu” aja ngã hetaha ta pe ame'ê ta pandu ym. ⁴³ Ame'ê ta ma'e putar katu tî. “Mã! Pehê katu” aja sawa'e ta pandu. Ame'ê ke i'ar koty te we putar katuha. “Pehê katu” aja Tupã pandu, ame'ê ke putar we.

Jesu je'êha rupi Tupã pandu pandu ta ngã rehe har

⁴⁴ Ngã pe hâtã Jesu pandu:

—Ihê rehe amô jurujar katu rahã, ihê rehe jô jurujar katu. Anî. Ihê ke muwyr, ame'ê ke rehe a'e jurujar katu tî. ⁴⁵ Ihê rehe amô usak rahã, ihê ke muwyr ame'ê ke rehe usak tî, ame'êja saka tî. ⁴⁶ Weraha aja ihê ajur. Kome'ê ywy keruhû pe ihê ajur. (Aja rahã, Tupã rehe har ihê amujekwa ajur.) Pe, ihê rehe jurujar katu ame'ê ta pytuniha aja ixo ym. (“Tupã rehe har akwa ym” aja ixo ym ta.) ⁴⁷ Ihê apandu ame'ê ke rehe amô hendu ym rahã, ehe har ihê apandu ym ta. “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e” aja apandu ym ta. Ehe har aja me'ê ihê apandu ym ajur. Anî. Kuja riki. Ame'ê ta ke ihê amuhã katu ajur. ⁴⁸ Ihê ke amô putar ym. Ihê apandu ame'ê ke rehe hendu ym tî. A'erehe 'ar rehe angaha uhyk rahã, Tupã pandu ta. “Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Katu ym nde” aja ta. ⁴⁹ Jete. Ihêma'e akwa katuha jô ihê apandu my? Anî. Aja ym. Ihê ke ihê pái keruhû muwyr. “Ma'e ihê apandu ta my” ame'ê ke a'e riki mujekwa ihê pe. Ihê pe je'êha muwyr tî. ⁵⁰ A'e pandu ame'ê ke rehe amô hendu katu rahã, ame'ê ke a'e muhã katu ta. Aja ihê akwa katu. A'erehe ihê

pái keruhû pandu ame'ê ke ihê apandu katu ngã pe tî — aja Jesu pandu.

13

Y pe jumu'eha ta py ke Jesu kutuk

¹ Petei ukwer rahã, Pasuko 'ar rahã, imi'u matyriha rehe uhyk ta. Kome'ê ywy keruhû Jesu hijar ta oho. Ipái koty oho ta. Ame'ê angaha rehe uhyk oho 'y. Aja a'e ukwa katu. Kome'ê ywy keruhû pe ima'e jumu'eha ta ixo. Ame'ê ta rehe aja te'eha a'e ipy'a katu. Upa ym ame'ê.

² Pytun ramô rahã, ma'e ke Jesu u'u uî, jumu'eha ta namô. Huwajan ta ke Jesu rehe Jun muhyk ta werur. Ame'ê ke Jun py'a rehe Satana upa moî. (Åjã ramûi a'e.) Jun riki Simã Ikario ra'yr. ³ Upa pyrâtâha ke ipái keruhû muwyr ipe, Jesu pe. Ame'ê ke a'e ukwa katu. Tupã ngi a'e uwyr. Ixoty a'e jwywr ta oho, aja a'e ukwa katu tî. ⁴ Pe, Jesu pu'am. Kamixa i'ar rupi har jo'ok. Iwyr rupi har pete'e ihî. Pe, y juhykiha ke ixu'a rupi a'e pukwar. (Aja rahã te'e paraky ame'ê ma'eha aja a'e ma'e.) ⁵ Pe, mbasi pe y ke a'e moî. Pe, jumu'eha ta py ke a'e kutuk, y pe. Upa kutuk rahã, y juhykiha pe muxikã. ⁶ Pe, Simã Petu rehe uhyk rahã, Petu pandu:

—Sawa'e! Ihê py nde erekutuk ta my tî? — aja ipe.

⁷ —A'e tÿ. Ma'erehe nde py ihê akutuk ta my? Ame'ê ke nde erekwa ym we rî. A'engi nde erekwa ta — aja ipe.

⁸ —Mã! Ihê py nde erekutuk ym te ta! (Mã! Te'e paraky ame'ê ma'eha aja nde erema'e ym ta ihê pe. Ame'ê ke aputar ym) — aja Jesu pe.

—Nde py ihê akutuk ym rahã, ihêma'e jumu'eha aja ym ta nde — aja Petu pe.

⁹ —Sawa'e! Aja rahã, ihê py jô ekutuk ym. Anî. Ipa ekutuk. Ihê po ekutuk tî. Ihê ruwa aja tî. Ihê py tî. Upa ekutuk — aja Simã Petu pandu.

¹⁰ —Y pe amô upa jahuk rahã, xi'a ym awa. Amô we jahuk ym ta awa. Ipy jô a'e kutuk katu. Upa katu te pehê py'a juhyk, aja pexo. Anî. Pehê ngi har peteïhar jô ipy'a juhyk ym, aja me'ê ixo — aja Jesu ipe.

¹¹ [Huwajan ta ke amô muhyk ta werur ehe, ame'ê rehe har Jesu ukwa. A'erehe a'e pandu: “Upa katu te pehê py'a juhyk, aja pexo. Anî. Pehê ngi har peteïhar jô ipy'a juhyk ym, aja me'ê ixo” aja pandu. (Ame'ê riki Jun.)]

¹² Jumu'eha ta py upa kutuk rahã, kamixa i'ar rupi har ke Jesu munde tî. Pe, henda pe a'e wapyk oho tî. A'e pandu a'eta pe:

—Ma'erehe pehê py ihê akutuk my? Ame'ê ke pekwa my? Pehê pe amujekwa ta. ¹³ “Ngã mu'eha nde” aja ihê pe pepandu. “Ihêma'e sawa'e te” aja ihê pe pepandu tî. Aja me'ê ko ihê tî. A'erehe aja me'ê

pepandu rahã, katu tiki. ¹⁴ Pehẽma'e sawa'e te ihẽ. Pehẽma'e mu'eha ihẽ tĩ. Pehẽ py ke ihẽ akutuk ramõ. ¹⁵ Te'e paraky ame'ẽ ke aja pehẽ pe ihẽ ama'e tĩ. Aja rahã, aja pema'ema'e pehẽ jupe tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta aja pema'ema'e pehẽ jupe tĩ. ¹⁶ Pesarahã! Ijar 'ar koty te we miasu katuha my? Anĩ. Aja ym. Myrandu mondo ame'ẽ 'ar koty te we myrandu rahoha katuha my? Anĩ. Aja ym tĩ. (A'erehe ihẽ 'ar koty te we pehẽma'e katuha my? Anĩ. Aja ym tĩ. Aja rahã ihẽ aja pehẽ tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta aja pema'ema'e ta me'ẽ te'e tĩ.) ¹⁷ Apo ihẽ apandu ramõ, ame'ẽ rehe har pekwa katu. Aja me'ẽ te'e paraky ame'ẽ ta aja pema'ema'e rahã, pehẽ rury katu ta pexo.

¹⁸ —Pehẽ py'a juhyk, aja apandu ramõ. Upa katu te pehẽ rehe har apandu ym. Ihẽ katu asak ame'ẽ rehe har ihẽ akwa katu. Pe, Tupã je'eha rehe panduha ihĩ. Aja uhyk ta me'ẽ te'e. Kuja:

"Ihẽ namõ ma'e ke u'u. A'e riki ihẽ ruwajan wan uwak oho" aja panduha ihĩ.

¹⁹ —Aja uhyk ym rahã we, ame'ẽ ke ihẽ apandu pehẽ pe. Aja rahã, ame'ẽ rehe uhyk rahã, ihẽ rehe pejurujar katu ta. Ihẽ ke Tupã muwyr. Aja me'ẽ ke ihẽ. Upa akwa katu. Ame'ẽ ke rehe pehẽ pejurujar katu ta tĩ. ²⁰ Ko jete har te ke ihẽ apandu pehẽ pe. Ihẽ amondo ame'ẽ ke rehe amõ ipy'a katu rahã, ihẽ rehe a'e ipy'a katu tĩ. Ihẽ rehe amõ ipy'a katu rahã, ihẽ ke muwyr, ame'ẽ ke rehe a'e ipy'a katu tĩ. (Tupã rehe tĩ) — aja Jesu pandu.

Huwajan ta ke Jesu rehe Jun riki muhyk ta werur

(Matéu 26.20-25; Mak 14.17-21; Ruk 22.21-23)

²¹ Jesu upa pandu rahã, pyai te hũ. Kuja a'e mujekwa:

—Ko jete har te ke ihẽ apandu pehẽ pe. Pehẽ ngi har petei ihẽ ruwajan ta ke ihẽ rehe muhyk ta werur — aja Jesu.

²² Pe, jumu'eha ta ma'ã ma'ã a'eta juehe. Awa rehe har a'e pandu my, ame'ẽ ke a'eta ukwa ym te. ²³ Jumu'eha ta ngi har amõ wapyk uĩ. Jesu rake wapyk uĩ. Jesu ipy'a katu ehe ame'ẽ ke a'e. ²⁴ Ame'ẽ pe ipo te'e Simã Petu pandu:

—Awa rehe har Jesu pandu my? Ame'ẽ ke eme'u ipe — aja Simã ipo te'e.

²⁵ Pe, ame'ẽ jumu'eha oho we ixoty, Jesu koty. Pe, pandu ipe:

—Sawa'e! Awa rehe har nde erepandu my? — aja Jesu pe.

²⁶ Jesu pandu:

—Ma'e rykwer pe mbeju ke ihẽ amururu ta. Ame'ẽ ke amõ pe ihẽ ame'ẽ ta. Ehe har ihẽ apandu — aja ipe.

Pe, mbeju ke a'e pyhyk. Ma'e rykwer pe mururu. Pe, Jun pe a'e me'ẽ. A'e riki

Simã Ikario ra'yr. (Aja ihẽ pe Jesu mujekwa. A'erehe Jesu rehe huwajan ta ke Jun riki muhyk ta werur, aja akwa. Ihẽ Juã.) ²⁷ Pe, mbeju ke Jun pyhyk rahã, pahar ipy'a rehe Satana ihĩ. (Ajã ramũ ke a'e.) Pe, Jesu pandu ipe, Jun pe:

—Ma'e ke nde erema'e ta, ame'ẽ ke pahar eme'e eho — aja ipe.

²⁸ A'ep wapyk uĩ ame'ẽ ta ukwa ym. Ma'erehe aja Jesu pandu my, ame'ẽ ke ukwa ym. ²⁹ Tamatarer usakiha ke Jun. A'erehe ngã mi'u matyriha rehe amõ we ma'e ke jo'ok ta me'ẽ te'e, aja Jesu pandu ipe, aja amõ amõ jumu'eha ta ukwaha a'eta jupe nai. Amõ ta kuja ukwaha a'eta jupe nai tĩ. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe ma'e ke Jun me'ẽ me'ẽ, aja Jesu pandu ipe, aja ukwaha a'eta jupe nai tĩ. ³⁰ Mbeju ke Jun upa pyhyk rahã, a'e uhem oho. Pytun riki.

"Pepy'a katu pehẽ juehe pexo." Ame'ẽ panduha pyahu ame'ẽ ke.

³¹ Jun uhem oho rahã, amõ jumu'eha ta pe Jesu pandu:

—Awa ihẽ tĩ. Tupã je'eha rupi ajur. Apo ihẽ katuha ke Tupã mujekwa ta pehẽ pe. Tupã katuha ke ihẽ riki amujekwa ta tĩ. Ihẽ ma'eha namõ amujekwa ta pehẽ pe. ³² Pe, Tupãma'e pyrãtãha ke ihẽ amujekwa rahã, apo a'e atu ihẽma'e pyrãtãha ke mujekwa ta tĩ. ³³ Ihẽ ra'yr ta aja pehẽ. Pehendu katurahã! Pehẽ namõ yman ym ta ihẽ axo apo 'y. Ihẽ ke pekekar ta pexo kũ. Amukwehe jundéu awa ta pe kuja ihẽ apandu: "Ihẽ aho ame'ẽ pe peho ym ta" aja. Apo aja me'ẽ pehẽ pe ihẽ apandu ta tĩ.

³⁴ —Panduha pyahu ame'ẽ ke ihẽ apandu pehẽ pe apo. Kuja: "Pepy'a katu pehẽ juehe pexo." Pehẽ rehe ihẽ apy'a katu. Aja pepy'a katu ta me'ẽ te'e pehẽ juehe pexo tĩ. ³⁵ Pepy'a katu pehẽ juehe pexo rahã, pehẽ riki ihẽma'e jumu'eha ta ke, aja amõ ta ukwa katu ta tĩ — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Petu te'e pandu ta, ame'ẽ ke Jesu mujekwa

(Matéu 26.31-35; Mak 14.27-31; Ruk 22.31-34)

³⁶ Simã Petu pandu:

—Sawa'e! My nde ereho ta my? — aja Jesu pe.

—Ihẽ aho ame'ẽ pe marã ka ym ihẽ raikwer rupi nde erehoha. Yman te rahã, ihẽ raikwer rupi nde ereho ta kũ tĩ — aja Petu pe.

³⁷ Petu pandu ipe:

—Sawa'e! Ma'erehe nde raikwer rupi ihẽ aho ym ta my? Ihẽ amanõ ta, aja rahã, nde ke amõ ta jukwa ym ta — aja Jesu pe.

³⁸ —Nde eremanõ ta my? Anĩ. Ko jete har apandu nde pe. Sapukái je'ẽ ym rahã we: "Jesu rehe har akwa ym ihẽ" aja ihẽ rehe har te'e nde erepandu ta. Mahapyr aja me'ẽ

te'e nde erepandu ta — aja Petu pe Jesu pandu.

14

Ipái koty ohoaha Jesu mujekwa

¹ Jesu pandu tí:

—Mā peja pepyai ym. Pejumupyai ym tí. Tupā rehe pejurujar katu. Aja rahā, ihē rehe pejurujar katu tí. ² Ihē pái renda pe māte hū ok ta ke ihī. Aja ym rahā, ihē apandu ym ta tipe. Māte hū ihī. A'ep upa katu te ihē amoi ta. Upa katu te ihī ta. ³ Pe, upa rahā, ihē ajywyw ta. Pe, ihē namō pehē ke ihē araho ta kŷ. Ihē axo ame'ē pe pexo katu ta kŷ tí. ⁴ Ihē aho ta, ame'ē pe pehoha pekwa katu pexo — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

⁵ Tome pandu:

—Sawa'e! My nde ereho ta my? Jande jakwa ym. A'erehe jahoha jakwa ym tí — aja ipe.

⁶ Jesu pandu:

—Ihē rehe amō jurujar katu rahā jō, a'ep oho ta. Ihē riki jetehtar te ke Tupā rehe har ihē amujekwa. Ihē riki awa ta ke ihē amuhā katu ta. Ihē rehe amō jurujar ym rahā, ihē pái renda pe oho ym te ta awa. ⁷ Apo ihē rehe har pekwa katu. A'erehe ihē pái rehe har pekwa katu ta tí. Apo har kupe koty ehe har pekwa. Pesak ehe tí — aja jumu'eha ta pe.

⁸ Siri pandu ipe:

—Sawa'e! Nde pái keruhū jande pe emujesak! Aja rahā, a'ewan apo — aja ipe.

⁹ Jesu pandu:

—Siri! Yman riki pehē namō ihē axo. Ihē rehe har nde erekwa ym my rī? Ihē rehe amō usak rahā, ihē pái rehe usak tí, ame'ēja saka tí. A'erehe: “Nde pái keruhū jande pe emujesak” aja ym epandu. ¹⁰ Ihē pái namō ihē juehe katu ihē axo. Aja nde erejurujar katu my — aja Siri pe pandu.

Pe, jumu'eha ta pe a'e pandu tí:

—Pehē pe ihē apandu ame'ē ke ihē jeje apandu. Anī. Aja ym. Ihē namō ihē pái ixo. A'e riki ihē ama'ema'eha ke mujekwa. ¹¹ Ihē pái namō ihē juehe katu ihē axo. Ame'ē ke rehe mā peja pejurujar katu. Ame'ē ke rehe pejurujar ym rahā, marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. (Ame'ē ke rehe pesak.) A'erehe mā peja ihē rehe pejurujar katu. ¹² Ko ihē apandu pehē pe. Ihē rehe amō jurujar katu rahā, ihē aja marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta tí. Jete. Ihē pái koty ihē aho ta, a'erehe ihē 'ar koty te we marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta tí. Ihē aho rahā, pyrātāha ke a'e muwyr ta, a'erehe ihē 'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke amō ma'ema'e katu ta tí.

¹³ —Ihē aputar aja pepandu ame'ē ke ihē amuwyr ta pehē pe. Aja rahā, ihē páima'e pyrātāha ke ihē amujesak ta pehē pe. Ta'yr ke ihē. ¹⁴ Ihē aputar aja upa ihē pe pepandu rahā, ihē amuwyr ta pehē pe — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Tupā'ā ke ipái muwyr ta

¹⁵ A'e pandu tí:

—Ihē rehe pepy'a katu rahā, ihē je'ēha rehe pehendu katu ta. ¹⁶ Ihē pái pe ihē apandu ta. Pe, amō pehē namō ma'e ke ma'ema'e, ame'ē ke a'e muwyr ta pehē pe. ¹⁷ I'ā ke ame'ē. Jetehtar te ke Tupā rehe har a'e mujekwa ta. Pehē namō aja te'eha a'e ixo ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe a'e muwyr ym te ta. I'ā ke muwyr ym te ta. Tupā rehe har a'eta ukwa ym. A'erehe ame'ē ta pe muwyr ym te ta. Pehē anī. Tupā rehe har pekwa katu. Pehē namō a'e ixo. Pehē py'a rehe a'e ihī katu tí. A'erehe ehe har pekwa katu pexo.

¹⁸ —Pehē jeje pexo aja ihē amupyta ym ta pehē ke. Pehē koty ihē ajywyw ta. ¹⁹ Heta ym ukwer rahā, ihē rehe amō ta usak ym ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta usak ym te ta ihē rehe. Pehē anī. Ihē rehe pesak katu ta kŷ tí. Ihē ruhā te hū aja ihē axo, a'erehe pehē ruhā te hū aja pexo ta tí. ²⁰ Ihē akwera katu ahem rahā, ihē rehe pesak ta kŷ tí. Arahā ihē pái namō ihē juehe katu ihē axo, ame'ē ke pekwa katu ta. Ihē namō pehē juehe katu pehē pexo, ame'ē ke pekwa katu ta tí.

²¹ —Ihē je'ēha ke amō ukwa, pe, hendu katu ehe rahā, ame'ē riki ihē rehe ipy'a katu ame'ē ke. Ihē rehe amō ipy'a katu rahā, ame'ē rehe ihē pái ipy'a katu ta tí. Ihē aja tí. Apy'a katu ehe tí. Pe, ihē juehe har ihē amujekwa katu te we ta ipe rī — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

²² Pe, amō Jun pandu. [Jun Ikario ame'ē anī. Amō Jun.] Kuja pandu:

—Sawa'e! Jande pe nde rehe har nde eremujekwa ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe nde rehe har nde eremujekwa ym ta. Myja ame'ē my? — aja Jesu pe.

²³ A'e pandu:

—Ihē rehe amō ipy'a katu rahā, ihē je'ēha rehe hendu katu ta tí. Ihē pái ipy'a katu ta ehe tí. Ame'ē namō ihē pái pyta ta ixo tí. Ihē aja tí. Ipy'a rehe apyta ta tí. ²⁴ Ihē rehe amō ipy'a ym rahā, ihē je'ēha rehe hendu ym ta tí. A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa ym ihē rehe har. Ihē apandu ame'ē ke rehe jō pehendu. Anī. Ihē pái pandu ame'ē ke rehe pehendu tí. Ihē ke a'e muwyr.

²⁵ —Pehē namō ihē axo rahā, upa Tupā'ā rehe har ihē apandu pehē pe. ²⁶ A'e riki pehē namō ma'ema'e ame'ē ke a'e. Upa ma'e ke a'e mu'e ta pehē pe. Upa ihē apandu ame'ē ke a'e mujekwa ta pehē pe tí. Ma'e ke pehará rahā, ame'ē ke a'e mujekwa ta pehē

pe. Ihê je'êha rupi l'ã ke Tupã muwyr ta kÿ. A'e riki mu'e katu ta pehê ke.

²⁷ —Pehê py'a ke ihê amuhury katu ta. Pekiye ym ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta hury. Aja ym ihê amuhuryha. (I'ar koty te we ihê amuhury katuha.) Pejumupayi ym. (Pehê namô aja te'eha ihê axo ta.) A'erehe pekiye ym tî. ²⁸ “Ihê aho ta. Pe, pehê koty ihê ajywyr ta” aja ihê apandu ame'ê ke rehe pehendu. Ihê 'ar koty te we ihê pái katuha. A'erehe ixoty ihê aho ta. A'erehe mã peja pehê rury katu pexo. Ihê rehe pepy'a katu rahã, pehê rury katu ta. ²⁹ Ame'ê rehe uhyk ym rahã we, ame'ê rehe har upa ihê apandu pehê pe. Pe, ame'ê rehe uhyk rahã, pejurujar katu ta ehe. ³⁰ Amô uwyr ixo. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê tama'e kapitã ke a'e. A'e uwyr ixo, a'erehe i'atu we pehê namô ihê apandu ym ta apo rî. Ihêma'e pyrãtãha ke a'e muputu'u ym te ta. ³¹ Ihê pái rehe ihê apy'a katu, aja kome'ê ywy keruhû pe har ta ukwa ta me'ê te'e. A'erehe upa a'e pandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu. Jaho. Sengi jahorahã — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

15

Juehe har Jesu pandu

¹ Jesu pandu:

—Ma'eywa'y aja ihê. Ame'ê ma'eywa'y usakiha aja ihê pái. ² Amô amô hymbo rehe i'a ym. Amô amô hymbo rehe i'a katu. Pe, i'a ym ame'ê ke usakiha mondok. Pe, i'a katu, ame'ê ngi hãkãjuk aja upa ma'e jaxer ame'ê ke mondok. Upa mukatu. Aja rahã, i'a katu te ta. Aja ihê kotyhar ta tî. Amô amô tama'e ixoha katu ym. Ame'ê ta ke ihê pái mupyrara ta. (Mondok ame'êja saka ta.) Amô amô tama'e ixoha katu riki. Ame'ê ta ixoha ke ihê pái mukatu ta tî. Aja rahã, i'ar koty te we ixo katuha. (Aja rahã i'ar koty te we ma'e katu ame'ê ke ma'ema'e ta.) ³ Ihê apandu ame'ê ke rehe pejurujar katu. A'erehe pehê py'a ihê pái juhyk. ⁴ Ma'eywa'y rehe hymbo pyta katu rahã, i'a katu ta. Aja ihê namô pehê juehe katu pexo rahã, pexoha katu ta. (Aja rahã i'ar koty te we ma'e katu ame'ê ke pema'ema'e ta.) A'erehe mã peja ihê namô pehê juehe katu pexo.

⁵ —Ihê riki ma'eywa'y aja saka. Pehê riki ma'eywa rymbo aja saka. Ma'eywa rymbo i'y rehe pyta rahã, i'a katu ta. Aja ym rahã, marã ka ym i'aha. Aja pehê tî. Ihê namô pehê juehe katu pexo rahã, pexoha katu aja pexo. (Aja rahã, i'ar koty te we ma'e katu ame'ê ke pema'ema'e katu ta.) Aja ym rahã, marã ka ym pexo katuha. ⁶ Ma'eywa'y rehe hymbo katu ym rahã, usakiha ombor ta. Pe, ame'ê ke xirik ta oho. Ame'ê ke usakiha matyr ta. Pe, hapu ta. Upa ukwái ta. Aja pehê tî. Ihê namô pehê juehe katu

aja ym pexo rahã, ihê pái mupyrara ta. ⁷ Ihê namô pehê juehe katu pexo rahã, peputar ame'ê ke pepandu katu ihê pái pe. Aja rahã, ame'ê ke pehê pe a'e muwyr ta. Ihê apandu ame'ê ke rehe pehendu katu rahã, aja ta tî. Muwyr ta pehê pe tî. ⁸ Kuja ihê pái katuha ke pemujesak ta. Pexoha katu rahã, ame'ê ke pemujesak ta. Aja rahã, ihêma'e jumu'eha ta ke pehê, aja pemujekwa katu ta tî. ⁹ Ihê rehe ihê pái ipy'a katu. Aja pehê rehe ihê apy'a katu tî. A'erehe mã peja ihê namô pehê juehe katu pexo. Aja rahã tapijar te'e we pehê rehe ihê apy'a katu. ¹⁰ Ihê pái pandu ame'ê ke rehe ihê ahendu katu. A'erehe tapijar te'e we ihê rehe a'e ipy'a katu. A'erehe ihê apandu ame'ê ke rehe pehendu katu rahã, tapijar te'e we pehê rehe ihê apy'a katu ta tî.

¹¹ —Upa aja me'ê pehê pe ihê apandu. Aja rahã, ihê rury katuha aja pehê tî. Pehê rury katu te ta tî. ¹² Pesarahã! Pehê pe ihê apandu. Pehê rehe ihê apy'a katu. Aja mã peja pepy'a katu pehê juehe tî. ¹³ Ehe katu ame'ê ta rehe amô ipy'a katu te rahã, a'e manô ta my. Aja rahã, ehe katu ame'ê ta manô ym ta my. Amô rahã, i'ar koty te we ipy'a katuha mujesak. Aja ipy'a katuha rehe amôma'e uhyk ym. ¹⁴ Pehê riki ihê rehe katu ame'ê ta ke. Ihê apandu ame'ê ke rehe pehendu katu rahã, ihê rehe katu ame'ê ta ke pehê. A'erehe ihê amanô ta. Aja rahã, mupyraraha renda pe peho ym te ta. Aja pehê rehe ihê apy'a katu te, aja amujekwa ta.

¹⁵ —Ijar ma'eha ke te'e paraky ame'ê ukwa ym. Pehê anî. Pekwa katu ihê ama'ema'eha. Ihê pái pandu ame'ê ke rehe ihê ahendu. Ame'ê ke upa katu te pehê pe ihê apandu. A'erehe upa pekwa katu. A'erehe: “Ihêma'e parakyha ta” aja ym pehê pe ihê apandu apo 'y. Anî. Upa pekwa katu, a'erehe: “Ihê rehe katu ame'ê ta ke pehê” aja pehê pe ihê apandu ta apo 'y. ¹⁶ Ihê ke pehê pejo'ok. Anî. Aja ym. Pehê ke ihê riki ajo'ok. Pe, ihê apandu: “Mã peja katu pexo. Ma'e katu ame'ê ke pema'ema'e. Ame'ê ke ngã harái ym ta” aja.

—Pe, ihê je'êha rupi ihê pái pe ma'e ke pepandu rahã, ame'ê ke a'e muwyr katu ta pehê pe. ¹⁷ Pe, kuja pehê pe ihê apandu: “Mã peja pepy'a katu pehê juehe pexo” — aja Jesu pandu.

Jesu koty har ta rehe amô ta ahy te'e usak

¹⁸ Jesu pandu tî:

—Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ixo. Pehê rehe ame'ê ta ahy te'e usak rahã, kuja pekwa pekwa pexo. Ihê rehe ame'ê ta ahy te'e usak py. ¹⁹ Pehê riki ame'ê ta kotyhar ta rahã, pehê rehe ame'ê ta ipy'a katu ta tipe tî. Ame'ê ta ngi har pehê ke ihê ajo'ok. A'erehe ame'ê ta kotyhar ta aja ym pehê apo

'y. A'erehe pehê reहे ame'ê ta ahy te'e usak.
²⁰ Amukwehe ihê apandu ame'ê ke pekwa pekwa pexo. Kuja: "Miasu riki ijar 'ar koty te we katuha aja ym" aja ihê apandu. Ihê riki pehê jar ke. A'erehe ihê ke amô ta mupyrara rahâ, miasu ta ke mupyrara ta tî. Aja rahâ, pehê ke ame'ê ta mupyrara ta tî. Ihê apandu ame'ê ke reहे ame'ê ta hendu katu rahâ, pepandu ame'ê ke reहे ame'ê ta hendu katu ta tipe tî. ²¹ Ihê kotyhar ta ke pehê. A'erehe pehê ke amô ta mupyrara ta tî. Pehê reहे hendu ym ta tî. Ihê ke muwyr ame'ê reहे har ame'ê ta ukwa ym, a'erehe pehê ke mupyrara ta. ²² Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Pe, ihê ajur ym rahâ, ihê amu'e ym rahâ, ame'ê ta ke Tupâ mupyrara ym ta tipe. Anî. Ihê ajur riki. Amu'e tî. A'erehe: "Jande jakwa ym ha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e" aja marâ ka ym ame'ê ta panduha apo 'y. ²³ Ihê reहे amô ahy te'e usak rahâ, ihê pái reहे aja tî. Ahy te'e usak ta tî. ²⁴ Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe ame'ê ta pe Tupâ pandu: "A'e tîy. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e" aja. Ame'ê ta ruwa koty marâ ka ym amô ma'eha, ame'ê ke ihê ama'ema'e tipe. Ame'ê ke reहे usak tipe. Anî. Ihê reहे ahy te'e usak. Aja ihê ama'ema'e ym rahâ, ame'ê ta ke Tupâ mupyrara ym ta tipe. Anî. Usak riki. Pe, ihê reहे ame'ê ta ahy te'e usak. Ihê pái reहे aja tî. Ahy te'e usak tî. A'erehe ihê pái mupyrara ta. ²⁵ Aja Tupâ je'eha ke amô mupinim. Aja me'ê uhyk. Kuja:

"Ihê reहे amô ta ahy te'e usak."

²⁶ —Pehê namô ma'e ke ma'ema'e, ame'ê uwyr ta. Tupâ'â ke a'e. Ihê pái ngi uwyr ta. Jetechar te ke a'e mu'e ta pehê ke. Ihê pái ngi a'e ke ihê amuwyr ta. Ihê reहे har a'e mujekwa ta. ²⁷ Pehê aja tî. Ngâ ke amu'e py rahâ har ihê namô pexo. A'erehe ihê reहे har pepandu pandu ta ngâ pe tî — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

16

¹ A'e pandu tî:

—Upa aja me'ê ihê apandu pehê pe. Aja rahâ, ihê reहे pejurujar katuha ke pehi-jar ym ta. ² Pe, jundéu awa tama'e kapitâ ta pandu ta: "Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pejyar ym te ta apo 'y" aja. Aja pehê ke a'eta muhem ta ingi. Pe, pehê ke amô ta jukwa ta. Ame'ê angaha ke reहे uhyk ta tî. Pehê ke amô ta jukwa rahâ, Tupâ putar ame'ê ke ame'ê ta ma'ema'e, aja ame'ê ta ukwa a'eta jupe naî. ³ Aja me'ê pehê pe a'eta ma'ema'e ta tî. Ihê reहे har a'eta ukwa ym. Ihê pái reहे har aja tî. Ukwa ym tî. A'erehe aja me'ê pehê pe a'eta ma'ema'e ta tî. ⁴ Pepyrahaha reहे har ihê apandu. Aja rahâ, ame'ê angaha ke reहे uhyk rahâ,

ihê apandu ame'ê ke pekwa pekwa ta pexo. Peta kÿ. Aja rahâ tapijar te'e we ihê reहे pejurujar katu rî — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Tupâ'â reहे har Jesu pandu we rî

A'e pandu tî:

—Pehê ke ihê amu'e py rahâ, pehê pepyrahaha reहे har ihê apandu ym. Pehê namô ihê axo, a'erehe ame'ê reहे har ihê apandu ym. ⁵ Apo anî. Apo ihê aho ta. Ihê ke muwyr. Ixoty ihê aho ta kÿ. "My nde ereho ta my?" aja ihê pe pehê ngi har pandu ym ta awa. Pekwa katu, a'erehe pandu ym ta awa. ⁶ Ihê aho ta, ame'ê reहे har apandu. A'erehe pepyai te hû. ⁷ Pesarahâ! Ihê aho rahâ, pehê pe katu tiki. Ihê aho ym rahâ, pehê namô ma'e ke ma'ema'e, ame'ê uwyr ym ta pehê reहे. Tupâ'â ke a'e. Pe, ihê aho rahâ, pehê pe a'e ke ihê amondo ta. ⁸ Pe, a'e uwyr rahâ, Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta pe ma'e ke a'e mujekwa ta. Kuja mujekwa ta. "Ma'e riki ka'u te'eha ma'ema'eha my? Ame'ê ke jande jakwa katu" aja Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta pandu. Anî. Ukwaha jupe naî, aja Tupâ'â mujekwa ta. Ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihê pe, aja mujekwa ta tî. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta ma'ema'e. Ame'ê ta pe Tupâ pandu ta: "Mupyraraha renda pe peho ta kÿ" aja. Ame'ê ke Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta pe Tupâ'â mujekwa ta tî. ⁹ Ihê reहे Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta jurujar tar ym. Pandu tî: "Japutar ym a'e ke" aja. A'erehe kuja Tupâ'â mujekwa ta. "Ma'e riki ka'u te'eha ma'ema'eha my? Ame'ê ke jakwa katu" aja ame'ê ta pandu. Anî. Ukwaha jupe naî, aja Tupâ'â mujekwa ta. ¹⁰ Ihê pái koty ihê aho ta. A'erehe ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihê pe, aja a'e mujekwa ta tî. Ihê pái koty ihê aho ta. Pe, ihê reहे pesak ym ta tî. ¹¹ Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê tama'e kapitâ ixo. Tupâ ura pandu: "Nde katu ym. Nde ke amupyrara hû ta kÿ" aja. A'erehe Tupâ reहे ipy'a ym ame'ê ta ke a'e mupyrara hû ta tî. Aja me'ê Tupâ'â mujekwa ta tî.

¹² —Amô we pehê pe ihê apandu tar katu tipe. Pekwa ym we ta rî. ¹³ Pe, Tupâ'â uwyr rahâ, upa jetechar te ke pehê pe a'e mu'e ta. Jetechar te mu'eha ke a'e. A'e je'eha ke a'e pandu ta my? Anî. Aja ym. A'e hendu ame'ê ke pehê pe a'e mu'e ta. Tupâ ngi hendu ame'ê ke mu'e ta. Pe, ma'e ke uhyk ym we rî. (Yman rahâ, ma'e ke uhyk ta.) Ame'ê ke a'e mujekwa ta pehê pe tî. ¹⁴ Katu ihê reहे har a'e pandu ta. Ihê apandu tar katu ma'e ke, ame'ê ke a'e riki mujekwa ta pehê pe. ¹⁵ Upa ihê pái pandu ame'ê ke ihê apandu tî. A'erehe aja ihê apandu pehê pe. Ihê apandu ame'ê ke l'â mujekwa ta jumu'e pe tî, aja ihê apandu — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Pyaiha ke huryha wan ta uwak

¹⁶ A'e pandu tî:

—I'i atu rahã, ihê rehe pesak ym ta. Pe, amõ we mi rahã, ihê rehe pesak ta kÿ tî — aja jumu'eha ta pe.

¹⁷ Pe, amõ ta japandu pandu a'eta jupe:

—Mã! A'e pandu: "I'i atu rahã, ihê rehe pesak ym ta. Pe, amõ we mi rahã, ihê rehe pesak ta kÿ tî" aja jande pe. Myja me'ë ame'ë my? A'e pandu tî: "Ihê pái koty ihê aho ta, a'erehe ihê rehe pesak ym ta" aja. Myja me'ë ame'ë my tî? (Mã! Jakwa ym.) ¹⁸ "Amõ we mi" aja a'e pandu. Myja me'ë ame'ë my? A'e panduaha jakwa ym — aja jumu'eha ta pandu a'eta jupe.

¹⁹ Ame'ë rehe har jumu'eha ta pandu tar katu ipe, aja Jesu ukwa katu. A'erehe a'e pandu:

—Ihê apandu pehê pe. "I'i atu rahã, ihê rehe pesak ym ta. Pe, amõ we mi rahã ihê rehe pesak ta kÿ tî" aja pehê pe. Ame'ë rehe har pepandu pandu pehê jupe my? ²⁰ Ko ihê apandu pehê pe. Ihê ke amõ ta jukwa rahã, pejixi'u hũ ta. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta hury katu ta. Pehê anî. Pehê pepyai tipe. A'engi pehê rury katu ta tî. Ihê rehe pesak rahã, pehê rury katu ta tî.

²¹ —Kÿjã imembyr u'ar Tate rahã, ahy ta. U'ar rahã, a'e hury katu. Imembyr ra'yr u'ar, a'erehe hury katu. A'erehe ahyha upa harã. ²² Aja ta pehê tî. Ihê ke amõ ta jukwa ta. A'erehe pepyai hũ apo. A'engi pehê rehe ihê asak ta tî. Ihê akwera katu ahem rahã, asak ta pehê rehe tî. (Ihê rehe pesak katu ta tî.) Aja rahã, pehê rury katu te ta tî. Ame'ë ke pehê ngi mukanim ym te ta awa.

²³ —Ihê pái koty ihê ajywyrahã, ma'e ke ihê pe pepandu ym ta. Anî. Ihê pái pe pepandu ta. Ko ihê apandu pehê pe. Ihê je'ëha rupi ma'e ke ihê pái pe pepandu rahã, upa pehê pe a'e muwyr ta kÿ. ²⁴ Ihê je'ëha rupi ma'e ke pepandu ym we rî. Apo mã peja pepandu katu inamõ 'y. Aja rahã, pehê pe a'e muwyr katu ta kÿ. Aja rahã, pehê rury katu te ta — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

Kome'ë wyy keruhũ pe har tama'e kapitãma'e pyratãha ke

Jesu muputu'u

²⁵ A'e pandu tî:

—Ma'e ke pehê pe ihê apandu. Ihê aho, myja me'ë ame'ë my, ame'ë ke ihê apandu. Pekwa katu we. Amõ we mi rahã, aja me'ë ihê apandu ym ta. Ame'ë angaha rehe uhyk ta. Arahã, ihê pái rehe har ihê amujekwa katu te ta. Pekwa katu te ta. ²⁶⁻²⁸ Ihê pái ngi ihê ajur. Kome'ë wyy keruhũ pe ihê ajur. Apo kome'ë wyy keruhũ ke ihê ahijar ta aho. Ihê pái koty ihê aho ta. Ame'ë angaha ke rehe uhyk rahã, ihê je'ëha rupi ma'e ke pepandu ta ipe, ihê pái pe. Arahã pehê rehe har ihê apandu ym ta ipe. Pehê atu pepandu ta ipe. A'e atu pehê rehe ipy'a katu. Ihê

rehe pehê pepy'a katu, a'erehe pehê rehe a'e ipy'a katu tî. Tupã ngi ihê ajur, ame'ë ke pekwa katu, a'erehe pehê rehe a'e ipy'a katu tî — aja jumu'eha ta pe pandu.

²⁹ Pe, jumu'eha ta pandu ipe:

—Jete! Nde ereho ta. Myja me'ë ame'ë ke my, ame'ë ke nde eremujekwa katu te jande pe apo. Jakwa katu te apo 'y. A'erehe myja me'ë ma'e ke my, aja nde erepandu ym ta me'ë te'e apo. ³⁰ Upa katu te nde erekwa katu, aja jakwa katu apo 'y. Jande japandu ym rahã, japandu tar katu ame'ë ke nde erekwa katu. A'erehe nde pe amõ pandu ym ta me'ë te'e. A'erehe Tupã ngi nde erejur, ame'ë ke jakwa katu — aja jumu'eha ta ipe.

³¹ Pe, Jesu pandu:

—Apo ihê rehe pejurujar katu. ³² Pehendu katurahã! Ma'e angaha ke rehe uhyk ta. Jete! Uhyk apo 'y. Kuja. Ihê ke upa pehijar ta peho. Pehẽma'e ke rehe pesak te'e ta peho. Ihê jeje ihê axo ta my? Anî. Jeje te anî. Ihê namõ ihê pái ixo, a'erehe ihê jeje te ihê axo ym te ta. ³³ Upa aja me'ë ihê apandu pehê pe. Aja rahã, ihê namõ pehê juehe katu pexo rahã, pehê rury katu ta. Pekiye ym ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta pehê ke. Anî. Pekiye ym. Tupã rehe ipy'a ym ame'ë tama'e kapitã ixo. Satana a'e. (Ajã ramũ ke a'e tî.) Ima'e pyratãha ke upa ihê amuputu'u — aja jumu'eha ta pe Jesu pandu.

17

Juehe har Tupã namõ Jesu pandu

¹ Aja me'ë Jesu upa pandu rahã, ywa rehe a'e ma'ã. Ipái namõ pandu pandu. Kuja:

—Papa! Ma'e angaha ke rehe uhyk apo 'y. Kuja. Ihẽma'e pyratãha ke emujekwa ngã pe. Aja rahã, nema'e pyratãha ke ihê amujekwa ta ngã pe tî. Nde ra'yr ke ihê.

² Upa awa tama'e kapitã keruhũ ke ihê tî. Aja ihê ke nde eremu'am. Pe, ihê pe ngã ke nde eremuhyk katu. (A'erehe ame'ë ta ihê rehe jurujar katu.) Ame'ë ta ke ihê amuhã katu ta. ³ Kuja ame'ë ta riki uhã te hũ ame'ë ta ke. Nde rehe har ukwa katu ame'ë ta uhã te hũ ame'ë ta ke. Ne jõ riki Tupã te. Ihê rehe har ukwa ame'ë ta aja tî. Uhã te hũ ame'ë ta ke a'eta tî. Ihê ke nde eremuwyr. ⁴ Kome'ë wyy keruhũ pe har ta pe nema'e pyratãha ke ihê amujekwa. Ihê parakyha ihê pe nde ereme'ë, ame'ë ke ihê amumba. Nde rehe har ihê amujekwa. Ame'ë riki ihẽma'e parakyha ke. ⁵ Papa! Kome'ë wyy keruhũ nixói te rahã, ne namõ ihê axo. Arahã ihẽma'e pyratãha ke nde eremujesak katu. Aja apo nde ruwa koty ihẽma'e pyratãha ke emujesak tî — aja ipái namõ Jesu pandu.

Ixotyhar ta rehe har Tupã namõ Jesu pandu

⁶ A'e pandu tî:

—Kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi har amō ta ixo. Ame'ē ta ke ihē pe nde eremuhyk katu. (A'erehe ame'ē ta ihē rehe jurujar katu.) A'erehe ame'ē ta ihē kotyhar ta ke apo 'y. Ame'ē ta pe nde rehe har ihē amujekwa katu. Nde kotyhar ta ke ame'ē ta tī. Apo ihē kotyhar ta ke tī. Ame'ē ta ke ihē koty nde eremuwyr. Ne je'ēha rehe ame'ē ta hendu katu. ⁷ Kuja ame'ē ta ukwa katu. Upa ihē apandu ame'ē ke ihē pe nde eremuwyr. Ihēma'e pyrātāha aja tī. Nde eremuwyr tī. Aja ame'ē ta ukwa katu tī. ⁸ Ihē pe nde erepandu ame'ē ke ame'ē ta pe ihē apandu tī. Ame'ē ta hendu katu ehe. Nengi ihē ajur. Jetehar te ke ame'ē. Aja ame'ē ta ukwa katu tī. Ihē ke nde eremuwyr. Ame'ē rehe ame'ē ta jurujar katu tī.

⁹ —Nde rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe har nde pe ihē apandu ym. Ihē rehe nde eremuwyr katu. (A'erehe ame'ē ta ihē rehe jurujar katu.) Ame'ē ta nde kotyhar ta ke apo 'y. Ame'ē ta rehe har ne namō ihē apandu pandu. ¹⁰ Upa ihē kotyhar ta riki ihēma'e tī. Pe, upa nde kotyhar ta riki ihēma'e tī. Pe, ihēma'e pyrātāha ke ame'ē ta mujesak katu ta ngā pe. ¹¹ Apo nde erexo ame'ē pe ihē aho ta tī. Kome'ē ywy keruhū pe ihē nixói ta. Ihē kotyhar ta anī. Pyta we ta se.

—Papa! Katu te ame'ē ke nde! Nema'e pyrātāha namō ame'ē ta rehe esak katu. Aja rahā, jande aja petēihar aja johu ngā ixo ta tī. Nema'e pyrātāha ke ihē pe nde eremuwyr tī. ¹² Ame'ē ta namō ihē axo rahā, ne je'ēha rupi ihē asak katu ngā rehe. Ame'ē ta ke ihē pe nde ereme'ē, ame'ēja saka. Ihē asak katu ngā rehe, a'erehe ihē rehe ame'ē ta tapijar te'e we jurujar katu te we rī. Petēi jō ihē ke hijar. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ē ke a'e. (Jun a'e.) Ihē ngi a'e oho, a'erehe yman Tupā je'ēha rehe ehe har amō mupinin, aja uhyk apo 'y. Ihē ke a'e hijar, aja uhyk apo 'y.

¹³ —Apo nde erexo ame'ē pe ihē aho ta kŷ. Se ihē axo rahā, ame'ē ta rehe har upa ihē apandu ne namō. Aja rahā, ihē rury katuha aja a'eta hurry katu te ta tī. ¹⁴ Nde erepandu ame'ē ke ame'ē ta pe ihē apandu tī. Ihē aja ame'ē ta riki nde rehe ipy'a ym ame'ē ta aja ym. A'erehe nde rehe ipy'a ym ame'ē ta ahy te'e usak ngā ehe, nde kotyhar ta rehe. ¹⁵ Kome'ē ywy keruhū ngi nde kotyhar ta ke eraho. Anī. Aja ym ihē apandu ta. Kuja ihē apandu nde pe. Jaxer ai te ame'ē ta ixo. Ame'ē tama'e pyrātāha ke emuputu'u ame'ē ta ngi. Aja rahā, ame'ē ta rehe nde kotyhar ta hendu ym ta. ¹⁶ Nde rehe ipy'a ym ame'ē ta kome'ē ywy keruhū pe ixo. Ame'ē ta aja ym ihē tī. Ihē aja nde kotyhar ta tī. Ame'ē ta nde rehe ipy'a ym ame'ē ta aja ym tī. ¹⁷ Nde je'ēha riki jetehar te ke. Nde kotyhar ta hendu katu ehe. A'erehe nde ereputar ame'ē ke aja nde erema'ema'e katu. Aja rahā, nde

ereputar ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e katu ta tī. ¹⁸ Kome'ē ywy keruhū pe ihē ke nde eremuwyr. Ne je'ēha ke ihē apandu ajur. Aja ame'ē ta ke ihē amondo axo tī. Kome'ē ywy keruhū pe har ta pe ne je'ēha ke ame'ē ta pandu ta oho. ¹⁹ Ame'ē ta rehe ihē apy'a katu. A'erehe nde ereputar ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Aja rahā, ame'ē ta nde ereputar ame'ē ke ma'ema'e katu ta tī — aja ipái namō Jesu pandu.

Amō jurujar katu, ame'ē ta rehe har Tupā namō Jesu pandu pandu

(A'e pandu tī:)

²⁰ —Ihē kotyhar ta rehe har ne namō ihē apandu. Ame'ē ta rehe har jō ym. Ko ne je'ēha ke ame'ē ta pandu rahā, amō ta hendu katu ta. Ame'ē ta ihē rehe jurujar katu ta tī. Ame'ē ta rehe har ne namō ihē apandu axo apo 'y.

²¹ —Papa! Mā peja petēihar aja a'eta ixo katu, aja nde pe ihē apandu. Ne namō ihē juehe katu ihē axo. Pe, ihē namō nde juehe katu nde erexo tī. Aja mā peja jande namō a'eta juehe katu a'eta ixo ta tī. Mā peja petēihar aja a'eta ixo katu ta. Aja rahā, ihē ke nde eremuwyr ame'ē ke rehe kome'ē ywy keruhū pe har ta jurujar katu ta tī. Nde riki ihē ke eremuwyr ame'ē ke nde. ²² Nema'e pyrātāha ke ihē pe nde eremuwyr. Ame'ē ke ihē amondo ta tī, ame'ē ta pe. Aja rahā, petēihar aja a'eta ixo ta tī. Jande aja petēihar aja a'eta ixo ta tī. ²³ A'eta namō ihē juehe katu ihē axo. Ihē namō nde juehe katu nde erexo. Pe, petēihar aja a'eta ixo katu ta tī. Aja rahā ihē ke nde eremuwyr, aja kome'ē ywy keruhū pe har ta ukwa katu ta. Nde kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, aja ame'ē ta ukwa katu ta tī. Ihē rehe nde erepy'a katu aja ame'ē ta ukwa katu ta tī, kome'ē ywy keruhū pe har ta ukwa katu ta tī.

²⁴ —Papa! Nde kotyhar ta ke ihē pe nde eremuwyr. Ihē axo ame'ē pe ame'ē ta ixo ta tī. Ame'ē ke ihē aputar. Pe, ihē namō a'eta ixo rahā, ihēma'e pyrātāha rehe a'eta usak ta. Kome'ē ywy keruhū nixói rahā, ihē rehe nde erepy'a katu. A'erehe nema'e pyrātāha ke ihē pe nde eremuwyr.

²⁵ —Papa! Katu te ame'ē ke nde! Nde rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa ym nde rehe har. Ihē anī. Ihē akwa katu nde rehe har. Pe, ihē ke nde eremuwyr, aja ihē namō ixo ame'ē ta ukwa katu. ²⁶ Ame'ē ta pe nde rehe har ihē amujekwa. Tapijar te'e we ihē amujekwa katu. Aja rahā, a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe ixo. Ihē rehe nde erepy'a katu, aja a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe ixo tī. Pe, a'eta namō ihē juehe katu ihē axo — aja ipái pe Jesu pandu.

18

Jesu ke sonda ta pyhyk

(*Matéu 26.47-56; Mak 14.43-50; Ruk 22.47-53*)

¹ Tupā namō upa pandu rahā, hākā ra'yr ruwāi koty Jesu oho. Jumu'eha ta namō oho. Hākā ra'yr rer Senō. Hākā ra'yr ruwāi koty ita kurar ihē. Ame'ē pe a'eta ixe oho. ² Ame'ē renda ke Jun ukwa katu tī. Amō amō rahā, a'ep jumu'eha ta namō Jesu ohoho, a'erehe ame'ē renda ke Jun ukwa katu. Jun riki huwajan ta ke Jesu rehe muhyk ta werur. ³ Pe, ame'ē renda pe Jun oho tī. Heta homa awa tama'e sonda ta ke a'e raho. Amō harōha ta ke a'e raho tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha ta ke. Ame'ē ta ke pa'ihu ta mondo. Parise ta mondo tī. Johu Jun namō oho rahā, kyse puku namō oho. Kandéi namō oho tī. Araparin namō oho tī.

⁴ Upa ma'e ke ixo ta, ame'ē ke Jesu ukwa katu. A'erehe ngā koty a'e oho. Pe, pandu:

—Awa ke pekekar pexo my? — aja Jesu.

⁵ —Jesu ke jakekar jaxo. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja amō ta pandu ipe.

—Ko ihē a'am — aja Jesu ngā pe.

Sonda ta namō Jun ixo. A'e riki Jesu rehe har mujekwa ngā pe. ⁶ “Ko ihē a'am” aja Jesu pandu rahā, sonda ta xupe koty jywy. Pe, ywy rehe u'ar ukwap. ⁷ Amō we Jesu pandu:

—Awa ke pekekar pexo my? — aja ngā pe.

—Jesu ke jakekar jaxo. Nasare ok ta pe har ke a'e — aja ipe tī.

⁸ —Ihē te ko aja upa ihē apandu pehē pe. Ihē ke jō pekekar pexo rahā, mā peja ihē namō ixo ame'ē ta oho te'e — aja ngā pe Jesu pandu.

⁹ [Aja me'ē a'e pandu rahā, i'i we a'e pandu ame'ē ke rehe uhyk apo 'y. Kuja: “Papa! Upa ihē pe nde ereme'ē. Ame'ē ta ngi har kanim ym amō.” Ame'ē panduha rehe uhyk.] ¹⁰ Pe, Simā Petu kyse puku ke muhem. Ixu'a ngi muhem. Pe, amō sawa'e nambi ke a'e mopok ingi. Pa'i keruhūma'e miasu nambi ke mopok ingi. Her Mauko. Ijywa katu kotyhar inambi ke mopok. ¹¹ Petu pe Jesu pandu:

—Anī. Henda pe kyse puku emuxe katu emondo, ipirer pe. Pyraraha ihē pe ihē pái muwyr. Ame'ē ke ihē py'ahu te'e ahendu katu ta. Ame'ē ke nde erekwa ta me'ē te'e — aja ipe.

Pa'i keruhū ruwa koty Jesu ixo

¹² Pe, Jesu ke homa awa tama'e sonda ta pyhyk. Sonda tama'e kapitā ta aja tī. Pyhyk tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rukwen harōha ta aja tī. Pyhyk tī. Pe, Jesu po apyr rupi a'eta pukwar. Tupaham pe pukwar. ¹³ Pe, a'e ke Kái tutyr pe a'eta raho py. Her Ana. Ame'ē warahy'ar rahā, Kái riki

jundéu awa tama'e pa'i keruhū. ¹⁴ A'e riki jundéu awa tama'e kapitā ta pe pandu kwe. Kuja pandu:

—Petēi sawa'e manō ta me'ē te'e. Aja rahā, jande ke homa awa tama'e sonda ta jukwa ym ta — aja Kái pandu kwe.

Petu te'e pandu

(*Matéu 26.57-58; Matéu 26.69-70; Mak 14.53-54; Mak 14.66-68; Ruk 22.54-57*)

¹⁵⁻¹⁶ Jesu raikwer rupi Simā Petu oho. Amō jumu'eha oho tī. Ihē riki ame'ē. Ihē Juā. Ihē ke pa'i keruhū ukwa katu. A'erehe pa'i keruhū rok kurar pe Jesu ke amō ta raho rahā, ihē aho tī. Petu soroka pe pyta. Kurar rukwen rake pyta. A'erehe kūjā harōha pe ihē apandu:

—Petu ke emuxe katu — aja kūjā pe.

—Ere — aja kūjā.

Pe, Petu ixe tī. ¹⁷ Hukwen rake kūjā ixo. A'e pandu Petu pe:

—Nde riki peme'ē sawa'e namō nde eremu'e ixo ame'ē ke nde — aja ipe.

—Anī. Aja ym ihē — aja kūjā pe Petu te'e pandu.

¹⁸ Rysā te riki. A'erehe miasu ta tata ke hapy. Harōha ta aja tī. Hapy tī. Ame'ē rake rupi a'eta jumaku uī. Pe, a'eta koty Petu oho tī. Pe, jumaku uī a'e tī.

Jesu namō pa'i keruhū pandu

(*Matéu 26.59-66; Mak 14.55-64; Ruk 22.66-71*)

¹⁹ Pe, Jesu pe jundéu awa tama'e pa'i keruhū pandu. Her Ana. Kuja pandu:

—Myja hetaha ne namō ixo ame'ē ta my?

Myja nde eremu'e mu'e my? — aja ipe.

(Ame'ē ke Ana ukwa rahā, homa awa tama'e kapitā pe pandu ta oho tī. Pe, ame'ē ukwaha rupi Jesu ke jukwa ta. A'erehe aja pandu.)

²⁰ Jesu pandu:

—Hetaha pyter pe aja te'eha ihē apandu pandu. Ihē amu'e rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihē amu'emu'e. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē amu'emu'e tī. A'ep jundéu awa ta jy'ar tī. Hetaha pyter pe jō ihē amu'emu'e. ²¹ Aja rahā, ma'erehe ihē pe nde erepandu my? Ihē apandu ame'ē ke rehe amō ta hendu. Ame'ē ta pe eme'u katu. Ihē apandu ame'ē ke a'eta ukwa katu. A'erehe ame'ē ta pe epanurahā! Ame'ē ta pandu ta nde pe — aja pa'i keruhū pe Jesu pandu.

²² Aja me'ē Jesu pandu ame'ē ke rehe harōha hendu rahā, a'e pandu:

—Mā! Aja me'ē pa'i keruhū pe nde erepandu ym ta me'ē te'e. Katu ym — aja Jesu pe naī.

Pe, Jesu ruwa ke harōha nupā. (Pa'i keruhū pe katu ym pandu aja ukwaha naī, a'erehe nupā.) ²³ Jesu pandu:

—Ihë apanduha ihë ajawy rahã, ame'ë ke emujekwa ngã pe. Anĩ rahã, jeteihar te ke ihë apandu rahã, ihë ke nde erenupã rahã, katu ym — aja harõha pe a'e pandu.

²⁴ A'engi Jesu ke Ana mondo. Pukwar aja mondo. Kái koty mondo. A'e riki jundéu awa tama'e pa'i keruhũ tĩ.

Te'e Petu pandu tĩ

(*Matéu 26.71-75; Mak 14.69-72; Ruk 22.58-62*)

²⁵ A'ep Petu jumaku uĩ rĩ. Pe, amõ ta pandu ipe:

—Peme'ë sawa'e namõ nde erejumu'e erexo ame'ë ke nde my? — aja ipe.

Petu te'e pandu:

—Anĩ. Aja ym ihë — aja ngã pe.

²⁶ Pa'i keruhũma'e miasu nambi ke Petu mopok. Ame'ë ianam a'ep ixo tĩ. Pa'i keruhũma'e miasu a'e tĩ. Petu pe a'e pandu:

—Ita kurar pe Jesu namõ nde erexo. A'erehe nde rehe ihë asak a'ep tĩ — aja ipe.

²⁷ Pe, Petu te'e pandu tĩ:

—Anĩ — aja.

Pe, pahar sapukã je'ë.

Pirat ruwa koty Jesu pu'am oho u'am

(*Matéu 27.1-2; Matéu 27.11-14; Mak 15.1-5; Ruk 23.1-5*)

²⁸ Kái rok ngi Jesu ke sonda ta raho. Homa awa tama'e kapitã rok pe raho. Pytuniwe te rahã, raho. Jundéu awa tama'e kapitã ta ixo ym. Homa awa tama'e kapitã rok pe ixo ym. Ixe rahã, katu ym ta. Ipy'a xi'a ta aja ukwa a'eta jupe. Pasuko 'ar rahã, ngã mi'u ke ngã matyr. Ame'ë ke ipy'a xi'a rahã, u'u ym ta. Jundéu awa aja ym ame'ë rok pe ixo rahã, u'u ym ta. Aja te'eha jundéu awa ta ukwa.

²⁹ A'erehe soroka pe Pirat uhem uwyr. A'ep jundéu awa tama'e kapitã ta namõ pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ë sawa'e ma'ema'e my? Pehë pepandurahã! — aja Pirat pandu.

³⁰ A'eta pandu:

—Ma'e ka'u te'eha ke peme'ë sawa'e ma'ema'e. A'erehe a'e ke jande jarur nde pe — aja ipe.

³¹ Pirat pandu:

—Pehë atu peraho. Pehë je'ëha rupi ehe har pekwa peho. Katu ame'ë ke ma'ema'e my? Jaxer te ame'ë ke ma'ema'e my? Pehë atu pekwa peho — aja ngã pe.

Jundéu awa tama'e kapitã ta pandu:

—Anĩ. Jande je'ëha rupi jajukwa ym ta awa ke. (Ame'ë ke nde jõ nde erepandu katu. Nde riki kapitã. Homa awa tama'e kapitã ke nde) — aja Pirat pe.

³² Aja rahã, Jesu panduha aja me'ë uhyk katu. A'e pandu kwe. "Myra ngã mupia ame'ë ke rehe ihë ke amõ ta jukwa ta." Ame'ë panduha angaha ke rehe uhyk apo 'y. Jeteihar te riki ame'ë. (Homa awa ta jõ myra ngã mupia ame'ë ke rehe amõ ta ke jukwa

katu.) ³³ Hok pe Pirat jywyr oho. Jesu pe a'e pandu:

—Pahar ejur se! Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ ke nde my? — aja ipe.

³⁴ Jesu pandu:

—Ame'ë ke nde atu erekwa my? Anĩ rahã, ame'ë ke amõ ta pandu nde pe my? Jeteihar rupi nde erepandu ta me'ë te'e. "Katu nde." Anĩ rahã: "Katu ym nde" aja — aja ipe.

³⁵ Pirat pandu:

—Mã! Jundéu awa ym ihë. A'erehe jundéu awa ta ma'ema'eha akwa ym ihë. Homa awa ke ihë, a'erehe jeteihar rupi nde rehe har apandu ta me'ë te'e. Jundéu awa ke nde. Ame'ë ta riki nde ke werur ihë pe. Pa'ihu ta aja tĩ. Nde ke werur ihë pe tĩ. A'erehe ame'ë ta ngi nde rehe har ahendu. Ma'e nde erema'ema'e my? — aja ipe.

³⁶ Jesu pandu:

—Ihë riki kome'ë ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ rahã, ihë namõ ixo ame'ë ta jumai mai hũ ta. Aja rahã, ihë ke jundéu awa ta pyhyk ym ta tipe. Jeteihar te ke. Kome'ë ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ym ihë — aja ipe.

³⁷ Pirat pandu:

—Aja rahã, kapitã keruhũ ke nde my? — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—A'e tỹ. Nema'e panduha aja ihë. Ihë mãi pusu ngi ihë a'ar. A'erehe kome'ë ywy keruhũ pe ihë axo. A'erehe jeteihar te ihë apandu ajur. Jeteihar te rehe hendu katu ame'ë ta ihë rehe hendu katu ta tĩ — aja Jesu pandu ipe.

³⁸ Pirat pandu:

—Mã! Myja me'ë jeteihar te amõ ukwa katu ta my? — aja ipe.

Jesu jukwaha ke Pirat pandu

(*Matéu 27.15-31; Mak 15.6-20; Ruk 23.13-25*)

Jesu namõ upa pandu rahã, soroka pe Pirat oho tĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta pe a'e pandu oho tĩ:

—Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e. A'erehe jajukwa rahã, katu ym ta. ³⁹ Pasuko 'ar rahã pame katu te kyndaha ngi amõ ke aja te'eha ihë amupoir. Aja te'eha pehë pe amupoir. Ko jundéu awa tama'e kapitã keruhũ ke ihë amupoir ta my. Aja peputar my? — aja Pirat.

⁴⁰ Ngã pandu:

—Anĩ. Peme'ë anĩ. Amõ sawa'e emuhem indo. Mahamba emuhem indo. Aja jande japutar — aja Pirat pe.

(Mahamba riki amõ ke jukwa ame'ë ke a'e.)

—Jesu ke peraho. Soroka pe peraho. Penupā a'e ke. So'o pīrer pe penupā — aja. (Nupā rahā, a'e ke jukwa ta, aja mujekwa katu.)

Pe, sonda ta nupā hū. ² Pe, japekā rākā ke te'e iākā rehe har sonda ta mujā. Ame'ē ke Jesu ākā rehe a'eta moī. (Aja a'e ke mahy hū.) Ma'e mundeha katu te ame'ē ke a'eta munde ehe tī. (Kapitā keruhūma'e mundeha aja saka a'eta munde ehe.) ³ Pe, huwa koty a'eta pu'am ohoho u'am. Puka puka hū ehe. Kuja:

—Mā! Jundéu awa tama'e kapitā keruhū nde! — aja puka puka hū ehe.

Pe, huwa ke a'eta nupā tī. Ipo pe nupā.

⁴ Hok kurar soroka pe Pirat uhem oho tī. Heta ame'ē ta pe a'e pandu:

—Pesarahā! Pehē pe Jesu ke ihē amuhem ta arur. Aja rahā, ma'e ke pekwa katu ta. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e, a'erehe jajukwa rahā, katu ym tiki, aja pekwa ta — aja Pirat pandu.

⁵ Pe, kurar soroka pe Jesu uhem oho. Japekā rākā ke te'e iākā rehe har sonda ta mujā. Ame'ē namō a'e uhem oho. Ma'e mundeha katu te ame'ē ke namō uhem oho tī. Pe, Pirat pandu:

—Pesarahā! Sawa'e kohī — aja heta ame'ē ta pe.

⁶ Jundéu awa tama'e pa'ihu ta usak ehe rahā, hātā pukái pukái. Sonda ta aja tī. Kuja:

—Ejukwa! Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa! Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa! — aja Pirat pe.

Pirat pandu:

—Anī. Pehē atu myra ngā mupia ame'ē ke rehe pejukwa. Ma'e jaxer ame'ē ke nixói te ipe, aja ihē akwa — aja ngā pe.

⁷ Jundéu awa tama'e kapitā ta pandu:

—“Tupā ra'yr ihē” aja pandu ame'ē ke manō ta me'ē te'e. Aja jande je'ēha rehe panduha ihī. “Tupā ra'yr ihē” aja Jesu pandu. A'erehe a'e ke jajukwa ta me'ē te'e — aja Pirat pe.

⁸ “A'e riki Tupā ra'yr” aja ngā pandu ame'ē ke rehe Pirat hendu rahā, amō we kyje a'e. (Tupā ra'yr ke jukwa tar ym, ame'ē ngi kyje.) ⁹ Pe, hok wyr pe a'e ixē oho tī. Jesu ke a'e raho inamō. Pe, pandu ipe:

—My ngi nde erejur my? — aja Jesu pe.

Anī. Jesu pandu we ym ipe. ¹⁰ Pirat pandu ipe:

—Mā! Nde erepandu ym ihē pe. Ehendu katu! Ihē apandu rahā, nde erehem katu te'e ta nde ereho. Anī rahā, ihē apandu rahā, nde ke sonda ta jukwa ta. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa ta — aja Jesu pe.

¹¹ A'e pandu:

—Anī. Aja ym. Kapitā aja nde ke Tupā riki mu'am. A'erehe je'ēha te nde erereko. A'erehe ne je'ēha rupi ihē pe upa ma'e ke nde erema'e katu. Ko ihē ke nde pe ngā

werur. Ame'ē ta ma'eha riki i'ar koty te we jaxeriha. Nema'e ma'eha 'ar koty te we jaxeriha — aja Jesu pandu ipe.

¹² Ame'ē panduha ke Pirat hendu rahā, Jesu ke a'e poir tar koty te hū. Anī. Jundéu awa tama'e kapitā ta hātā pandu pandu:

—Peme'ē ke nde erepoir rahā, homa awa tama'e kapitā keruhū namō katu ym nde. “Ihē riki kapitā keruhū” aja Jesu pandu. A'erehe a'e riki homa awa tama'e kapitā keruhū ruwajan — aja Pirat pe ngā pandu.

¹³ Ame'ē panduha ke Pirat hendu rahā, soroka pe Jesu ke a'e raho. Ngā namō panduha renda pe a'e wapyk. Ngā rehe har ukwa, ame'ē renda pe wapyk. “Katu my?” Anī rahā: “Katu ym my?” Ame'ē renda pe Pirat wapyk. Ame'ē henda pe amō ta pandu: “Ita mouha rape” aja. (Jundéu awa je'ēha rahā: “Ngambata” aja pandu ipe.)

¹⁴ Arahā warahy jandar rahā tate. Ame'ē wera rahā ngā mi'u ke jundéu awa ta matyr matyr. Pasuko weraha rehe uhyk tate. Pe, jundéu awa ta pe Pirat pandu:

—Pehēma'e kapitā keruhū ke ko — aja.

¹⁵ Jundéu awa ta pukái hū:

—Ejukwa! Ejukwa! Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ejukwa! — aja.

Pirat pandu:

—Pehēma'e kapitā keruhū myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē ajukwa ta my? Ame'ē ke peputar my? — aja ngā pe.

Pa'ihu ta pandu:

—Anī. Peme'ē riki jandema'e kapitā keruhū ym. Sesa jō riki jandema'e kapitā keruhū — aja Pirat pe. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.)

¹⁶ Pe, Jesu ke ame'ē ta pe Pirat me'ē. A'e je'ēha rupi myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa ta. A'erehe Jesu ke sonda ta raho.

Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu manō (Matéu 27.32-44; Mak 15.21-32; Ruk 23.26-43)

¹⁷ Pe, a'e oho. Ima'e myra ngā mupia ame'ē ke a'e raho. Ijixi'y 'ar pe raho. Pe, ma'e henda pe uhyk oho. Her: “Awa ākā kangwer.” [Jundéu awa je'ēha rahā: “Ngóu” aja.] ¹⁸ A'e'epa ame'ē myra ngā mupia ame'ē ke rehe sonda ta mujar mu'am. Amō mokōi sawa'e ta ke a'eta mujar mu'am tī. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe mujar mu'am. Jesu jywa katu koty petēi. Amō ijywa'i koty. Ame'ē ta pyter pe Jesu i'āi. ¹⁹ Pe, amō pe Pirat pandu:

—Ngā ukwaha ke emupinim. Kuja:

“Ko Jesu. Nasare ok ta pe har ke a'e.

Jundéu awa tama'e kapitā keruhū”

—Aja paper rehe emupinim — aja Pirat pandu. (Aja rahā amō kapitā keruhū kohī. Aja rahā, homa awa tama'e kapitā keruhū ruwajan kohī, aja mujekwa.)

Ame'ë paper pinim rehe amõ koty koty je'ëha ihĩ. Ko jundéu awa je'ëha ke. Amõ ratĩ je'ëha ke tĩ. Amõ ngere awa je'ëha ke tĩ. Ame'ë paper pinim ke myra ngã mupia apyr rehe asa inom. Itapywa ra'yr pe asa inom. Jesu åkã koty asa inom. ²⁰ Ame'ë ke rehe heta jundéu awa ta usak. Myra ngã mupia ame'ë ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Ame'ë renda paite ym. Ok ta ngi paite ym. (A'erehe jukwaha ke heta ngã usak oho.) A'erehe heta usak ehe, paper pinim rehe. ²¹ Pe, Pirat pe jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu:

—Anĩ. “Jundéu awa tama'e kapitã keruhũ” aja amõ mupinim. Katu ym aja. Amõ koty emupinim. Kuja: “Kome'ë sawa'e pandu naĩ. Ihẽ riki jundéu awa tama'e kapitã keruhũ” aja emupinim — aja Pirat pe pandu.

²² Pirat pandu:

—Anĩ. Mã peja pyta. Amõ koty ihẽ amupinim ym ta — aja pa'ihu ta pe.

²³ Myra ngã mupia ame'ë ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Tumeme sonda ta ixo. Upa Jesu ke mujar mu'am rahã, ima'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk. Aja pame katu te pyhyk. Pe, mundeha pukeka aja me'ë pyta. Ame'ë rehe muwykiha nixói te. Peteihar pan. ²⁴ Sonda ta pandu jupe: “Mã peja ixo. Jamowok ym ta. Ita pinim ra'yr jambor ta. Aja ame'ë mundeha japyhykiha ke jakwa ta” aja. Aja rahã, Tupã je'ëha rehe amõ mupinim. Ame'ë rehe uhyk. Kuja:

“Ihẽma'e mundeha ke a'eta pyhyk pyhyk.

Pukeka aja me'ë rehe ita pinim ra'yr ke a'eta omombor” aja pinĩha ihĩ. Ame'ëja sonda ta ma'ema'e apo 'y.

²⁵ Myra ngã mupia ame'ë ke rehe Jesu i'ãi. Kotete imã ixo. Imã anam a'ep ixo tĩ. Amõ Mari a'ep ixo tĩ. Koropa rakehar a'e. Mari Mandare ixo a'ep tĩ. ²⁶ Pe, imã rehe Jesu usak. Amõ jumu'eha rehe aja tĩ. Usak tĩ. A'e ipy'a katu ame'ë ke ame'ë jumu'eha. Ihẽ ke ame'ë. Ihẽ Juã. Pe, imã pe Jesu pandu:

—Mãi! Peme'ë riki ne membyr apo 'y — aja ipe.

²⁷ Pe, ihẽ pe Jesu pandu tĩ:

—Peme'ë riki ne mãi apo 'y — aja.

Arahã har ihẽ rok pe ihẽ araho. Ihẽ Juã. Jesu mãi ke ihẽ araho. Ihẽ mãi aja ihẽ asak katu ehe tĩ.

Jesu manõ

(*Matéu 27.45-56; Mak 15.33-41; Ruk 23.44-49*)

²⁸ Jupe uhyk ame'ë ke upa katu te uhyk apo 'y. Aja Jesu ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—Ihẽ hyngwéi — aja.

Aja pandu rahã, Tupã je'ëha rehe amõ mupinim, aja me'ë uhyk tĩ. ²⁹ Ita rekúu ra'yr a'ep ihĩ. Kawĩ ihĩ ipe. Iro ym te ame'ë ke. Ame'ë namõ mandeju aja me'ë ke mururu.

Ame'ë ke myra rehe sonda pukwar. Pe, Jesu juru rehe ame'ë ke mujar. ³⁰ Ame'ë ke Jesu pyter. Pe, pandu:

—Upa 'y — aja pandu.

(Aja rahã, ipái pandu ame'ë ke upa katu te a'e ma'ema'e 'y, aja mujekwa katu.) Pe, iãkã ke iwyr koty jixiko. Pe, manõ.

Jesu ku'a ke sonda kutuk, myra rehe har itatakwar pe

³¹ Ame'ë wera rahã, upa ma'e ke jundéu awa ta matyr matyr. Ku'ë rahã, putu'uha 'ar ke, a'erehe ma'e ke matyr ym ta. (Paraky te'e, ame'ëja saka, a'erehe ma'e ke ma'e ym ta.) Ame'ë putu'uha 'ar rahã, hury katu te ngã. A'erehe myra ngã mupia ame'ë ke rehe awa rete pyta ame'ë ke jundéu awa ta putar ym. A'erehe pahar jukwa tar katu. A'erehe Pirat pe jundéu awa tama'e kapitã ta pandu oho:

—Mahapyr sawa'e ta myra ngã mupia ame'ë ke rehe sonda ta mujar mu'am. Jajukwa ta. Ame'ë ta tymã ke jamupen tar katu. Aja rahã, pahar manõ ta. Upa manõ rahã, hete ke jamuujy ta jarur — aja Pirat pe.

³² Pirat pandu: “Ere.” A'erehe itymã ke sonda ta mupen oho. Jesu rake mokõi sawa'e ta myra ngã mupia ame'ë ke rehe sonda ta mujar mu'am. Pe, sawa'ema'e tymã ke sonda ta mupen. Amõ sawa'ema'e ke mupen tĩ. ³³ Pe, Jesu rehe a'eta uhyk rahã, Jesu manõ, aja a'eta ukwa. A'erehe itymã ke a'eta mupen ym. ³⁴ Sonda ta ngi har peteĩ sonda myra rehe har itatakwar pe kutuk. Jesu ku'a ke kutuk. Pe, pahar huwy uhem. Y uhem tĩ. ³⁵ Upa ame'ë ke rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Asak ame'ë ke ihẽ apandu. Ame'ë riki jetehar te ke, aja ihẽ akwa. Jetehar te ke ihẽ apandu, aja ihẽ akwa tĩ. Aja rahã, pejurujar katu ta ehe tĩ. ³⁶ Jesu tymã ke sonda ta mupen ym. Aja rahã, yman Tupã je'ëha rehe amõ mupinim. Aja me'ë uhyk apo 'y. Kuja amõ mupinim:

“Ima'e ixangwer upen ym te ta” aja.

³⁷ Amõ we tĩ. Tupã je'ëha rehe amõ mupinim tĩ. Kuja:

“Myra rehe har itatakwar pe kutuk ame'ë ke rehe ngã usak ta” aja amõ mupinim. Aja me'ë panduha rehe uhyk apo tĩ.

Jesu rete ke itakwar rupi amõ mou raho
(*Matéu 27.57-61; Mak 15.42-47; Ruk 23.50-56*)

³⁸ Pe, amõ sawa'e ixo. Her Jose. Arimatéi ok ta pe har ke a'e. Jesu rehe a'e jurujar katu a'e tĩ. Jundéu awa tama'e kapitã ta ngi a'e kyje. A'erehe jurujar katuha rehe har amõ ta pe a'e pandu ym. Pe, Jesu manõ rahã, Pirat pe Jose pandu oho:

—Jesu rete ke ihẽ aputar. Amou ta araho — aja ipe.

—Ere. Eraho — aja Pirat Jose pe.

Pe, Jesu rete ke Jose mujy raho. ³⁹ Jose namō Nikonde oho tī. A'e riki pytun rahā, Jesu rehe usak oho ame'ē ke a'e kwe. Ma'e pihe katu ame'ē ke a'e raho. Her aroe. Amō mi. Ame'ē mokōi mupara ame'ē ke a'e raho. Puhýi riki. Kwaren sin (45) kir puhýiha raho. ⁴⁰ Pe, Jesu rete ke ame'ē mokōi sawa'e ta mujy raho. Pe, pan katu ame'ē pe a'eta pukek. Pukek rahā, ma'e pihe katu ame'ē ke a'eta mou tī. Pan pyter rupi mou. Awa rete ke jundéu awa ta jytym rahā, aja te'eha riki. ⁴¹ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke sonda ta mujar mu'am. Ame'ē henda rake amō henda ihī. Ita kurar renda ke ihī. Ame'ē henda pe itakwar keruhū ihī. Ngā pykūi ame'ē ke. Pyahu te ke ame'ē. Ame'ē rupi amō hete ke amō ta mou ym te rī. ⁴² Ame'ē rupi Jesu rete ke Jose ta mou. Hake ihī, a'erehe a'ep mou. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar uhyk tate, a'erehe a'ep mou.

20

Jesu kwera katu uhem

(*Matéu 28.1-8; Mak 16.1-8; Ruk 24.1-12*)

¹ Nomin pytuniwe te rahā, wera ym we rī. Itakwar keruhū pe Mari Mandare oho. Uhyk rahā, hukwen kyndaha ke amō mujere pirar, ame'ē ke rehe a'e usak. Itahu pe amō kynda. Ame'ē ke mujere pirar. ² Ame'ē ke ukwa rahā, Simā Petu koty a'e ujan oho. Pandu oho. Ihē pe a'e pandu uwyr tī. Ihē Juā. Ihē rehe Jesu ipy'a katu. Kuja kūjā pandu:

—Jandema'e sawa'e te rete ke amō ta raho. Myp raho my? Ihē akwa ym ihē — aja Mari pandu.

³ Pe, itakwar keruhū rehe Petu usak oho. Ihē aho inamō tī. ⁴ Jande mokōi jajan jaho. Pe, Petu ke ihē asa aho. Pe, itakwar keruhū rehe ihē ahyk py aho. ⁵ Pe, ihē ajumumbe ama'ā hupí. Pan katu ame'ē ke jō ihē asak. Jesu rete pukeka ke. Anī. Ihē axe ym aho hupí. ⁶ Ihē raikwer rupi Simā Petu uhyk. Pahar itakwar keruhū rupi a'e ixe oho. Pan katu ame'ē ke jō pete'e túi ame'ē ke rehe a'e usak. ⁷ Pan pe Jesu ākā ke amō maman. Ame'ē ke rehe a'e usak tī. Pan katu ame'ē ke namō ame'ē túi ym. Jeje jupu'a ou. ⁸ Pe, itakwar keruhū rupi ihē axe aho tī. A'ep ihē riki ahyk py ame'ē ke ihē. Upa ihē asak tī. Jete. Jesu kwera katu uhem, ame'ē ke rehe ihē ajuruar katu. ⁹ [Arahā Tupā je'ēha ke jande jakwa ym we rī. Tupā je'ēha rehe amō mupinin. "Manōha ngi a'e kwera katu ta uhem tī." Ame'ē ke jakwa ym we rī.] ¹⁰ A'engi jande rok pe jayjwyr jaho.

Jesu rehe Mari Mandare usak

(*Matéu 28.9-10; Mak 16.9-11*)

¹¹ Itakwar keruhū soroka pe Mari jixi'u u'am. Jixi'u u'am rahā, a'e jumumbe ma'ā hupí. ¹² Pe, mokōi Tupā je'ēha rahoha ta

rehe a'e usak. Ima'e mundeha ituwyr te ame'ē namō a'eta ihī. Jesu ākā renda ke pe amō wapyk uī. Jesu py renda ke pe amō wapyk uī tī. ¹³ A'eta pandu ipe:

—Mari! Ma'erehe nde erejixi'u ere'am my?

A'e pandu:

—Jandema'e sawa'e te rete ke amō ta raho. Myp raho my? Ihē akwa ym — aja Mari.

¹⁴ Ame'ē ke a'e pandu rahā, a'e uwak. Pe, amō sawa'e a'ep ixo. Mari usak ehe. Ame'ē sawa'e riki Jesu. Ame'ē ke Mari ukwa ym we rī. ¹⁵ Pe, Jesu pandu ipe:

—Mari! Ma'erehe nde erejixi'u ere'am my? Awa ke nde erekekar erexo my? — aja Mari pe.

Jesu riki ita kurar usakiha ke, aja Mari ukwaha naī. A'erehe Mari pandu ipe.

—Sa'e! Hete ke nde ereraha rahā, nde eremouha renda ke ihē pe emujekwa. Hete ke ihē araho ta — aja Mari pandu.

¹⁶ Jesu pandu ipe:

—Mari!

Pe, ixoty Mari uwak. Jundéu awa je'ēha a'e pandu:

—Hambo! — aja.

[Ame'ē riki: "Ngā mu'eha nde" aja mujekwa.] (Arahā a'e riki Jesu, ame'ē ke Mari ukwa katu.) ¹⁷ Jesu pandu ipe:

—Ihē pái keruhū koty ihē ajywyw ym aho rī. A'erehe ihē rehe epyhyk ym e'am. Ihē namō jumu'e ixo ame'ē ta pe epandu eho. A'eta riki ihē mu ta aja. Ihē rendyr ta aja tī. Kuja epandu eho: "Ihē pái keruhū koty ihē ajywyw ta aho. A'e riki pehē pái keruhū tī. Tupā a'e. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Pehe pepy'a pemōi mōi katu ehe ame'ē ke a'e tī. Ixoty ajywyw ta aho" aja epandu eho — aja Mari pe Jesu pandu.

¹⁸ A'erehe, jumu'eha ta pe Mari Mandare pandu oho:

—Jandema'e sawa'e te rehe ihē asak — aja a'e pandu.

Upa Jesu pandu ame'ē ke a'e pandu ngā pe tī.

Jesu rehe jumu'eha ta usak

(*Matéu 28.16-20; Mak 16.14-18; Ruk 24.36-49*)

¹⁹ Nomin pytun rahā, jumu'eha ta j'ar uī. Jundéu awa tama'e kapitā ta ngi a'eta kyje, a'erehe kapy rukwen ke a'eta kynda katu. Pe, a'eta pyter pe Jesu uhem u'am. A'e pandu:

—Mā peja pehē py'a ke Tupā muhury katu — aja.

²⁰ Ame'ē ke upa pandu rahā, a'eta pe ipo ke a'e mujesak. Itapywa rape ke mujesak. Ixu'a ke mujesak tī. Myra rehe har itakwar rape ke mujesak. Pe, jandema'e sawa'e te rehe jumu'eha ta usak rahā, a'eta hury katu te. ²¹ Pe, a'eta pe Jesu pandu tī:

—Mā peja pehē ke Tupā muhury katu. Kome'ē wyw keruhū pe ihē ke ihē pái muwyr. Aja kome'ē wyw keruhū rupi pehē ke ihē amondo ta tí. Ihē rehe har pepandu ta peho — aja jumu'eha ta pe a'e pandu.

²² Ame'ē ke upa pandu rahā, a'eta rehe a'e peju. Pe, pandu:

—Mā peja pehē py'a rehe Tupā ā ihī katu.

²³ Ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e. Ame'ē ta pe kuja pepandu: “Tupā ipy'a pehē rehe jywyr” aja. Aja rahā, jetehar te ke. Tupā ipy'a jywyr katu, a'eta rehe. Kuja pepandu: “Tupā ipy'a jywyr ym pehē rehe” aja amō ta pe. Aja rahā, Tupā ipy'a jywyr ym ta a'eta rehe tí — aja Jesu pandu jumu'eha ta pe.

Tome pe Jesu pandu

²⁴ Jumu'eha ta namō Jesu ixo tí. Arahā ipy petēi jumu'eha ta ngi har amō ixo ym. Her Tome. “Mokōihar ta ke” aja amō ta ipe tí. ²⁵ Pe, a'e jywyr rahā, amō jumu'eha ta pandu ipe:

—Jandema'e sawa'e te rehe jasak — aja ipe.

Tome pandu:

—Ipo rehe itapywa rape rehe ihē asak ym rahā, a'e kwera katu uhem, aja ihē ajurujar ym ta ehe. Hape rupi ihē po ihē amunde ym rahā, aja ajurujar ym ta ehe tí. Ixu'a rehe myra rehe har itatakwar rape rupi ihē po ihē amujar ym rahā, ajurujar ym ta ehe tí — aja jumu'eha ta pe.

²⁶ Awa po wajar petēi ukwer rahā, upa jumu'eha ta jy'ar uī tí. Kapy tiha ame'ē pe jy'ar uī. Tome a'ep ihī tí. Hukwen riki amō ta kynda katu. Pe, pahar Jesu uhem u'am. Jumu'eha ta pyter pe uhem u'am. Pe, pandu:

—Ko ihē ajur — aja.

²⁷ Pe, Tome pe a'e pandu:

—Ihē po rehe esarahā! Itapywa rape rupi nde po emunde. Ihē ku'ap nde po emunde tí. Myra rehe har itatakwar rape rehe emujar tí. Ihē akwera katu ahem, ame'ē ke rehe nde erejurujar ym. Apo ejurujar katu ihē rehe 'y — aja Jesu.

(Aja pandu rahā, Jesu nixóí rahā, kwehe we Tome pandu ame'ē ke Jesu upa ukwa katu, aja mujekwa katu.) ²⁸ Tome pandu ipe:

—Ihēma'e sawa'e te nde! Tupā riki nde. Nde rehe ihē py'a ihē amōi moí katu — aja Jesu pe.

²⁹ Tome pe a'e pandu:

—Ihē rehe nde eresak katu, a'erehe ihē rehe nde erejurujar katu. Amō ta ihē rehe usak ym ta. Pe, ihē rehe a'eta jurujar katu ta tí. Mā! Ame'ē ta huru katu ta — aja Jesu pandu.

Tupā je'ēha ke Juā mupinim

³⁰ Jumu'eha ta ruwa koty marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Jesu ma'ema'e katu. Māte hū ma'ema'e. A'eramō a'eta usak ehe. “Mā! Katu hū” aja a'eta pandu hū. Upa ame'ē ke kome'ē paper rehe ihē amupinim ym. Ihē Juā. ³¹ Kome'ē paper rehe amō amō Jesu ma'ema'eha ke ihē amupinim. Ame'ē ke rehe pesak rahā, Jesu riki Kirisutu, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja pejurujar katu ta. A'e riki Tupā ra'yr, aja pejurujar katu ta tí. Pejurujar katu ehe rahā, pehē ruhāha namō pexo, aja pekwa katu. A'erehe kome'ē paper ihē amupinim.

21

Jesu rehe awa po wajar mokōi jumu'eha ta usak

¹ Ajame'ē ke ypa keruhū rake jande jaxo. Ypa keruhū rer Timberi. A'ep Jesu uhyk oho tí. Arahā kuja a'e mujesak jande pe. ² Ypa keruhū rake jajy'ar ja'am. Ko Simā Petu. Amō Tome. Amō Natanae. Ihē tí. Ihē Juā. Ihē mu, Tian amō. (Semende riki jande pái.) Amō mokōi jumu'eha ta jy'ar u'am jande namō tí. Tome pe amō ta pandu: “Mokōihar ta ke” aja. Natanae riki Kana ok ta pe har ke a'e. Kana ok ta Ngariréi wyw rehe ihī. ³ Jande pe Simā Petu pandu:

—Pira rehe ihē aho ta — aja.

—Ne namō jaho ta tí — aja jande ipe.

Pe, jarusu keruhū pe japor jaho. Pytun rupi kyhapari ke jamombor jaxo tipe. Japyhyk ym te pira ke. ⁴ Pe, wera ramō te rahā, y rymy'y rake Jesu pu'am u'am. Jasak ehe rahā, Jesu ke aja jakwa ym. ⁵ Pe, jande pe Jesu pukái:

—Sa'eta! Pira pepyhyk my?

—Anī. Japyhyk ym te riki! — aja jande ipe.

⁶ A'e pandu:

—Pehēma'e jarusu keruhū jywa katu koty kyhapari pembor. Aja rahā, pira pepyhyk ta kŷ — aja jande pe.

A'e pandu, a'erehe kyhapari ke jambor. Pe, māte hū pira ke japyhyk 'y. A'erehe marā ka ym kyhapari jamuhemiha. ⁷ Jesu ipy'a katu ame'ē ke ihē. Ihē riki Petu pe apandu:

—Jandema'e sawa'e te tiki! — aja.

(Arahā Jesu tiki aja jahu jakwa katu.) Ame'ē ke rehe Petu hendu rahā, pukeka aja me'ē pe a'e jupukek. Pe, y pe a'e opor oho. Xum! Pe, Jesu koty a'e jupetē oho. [Pira ke pyhyk ixo rahā, mundeha ke upa a'e jo'ok, a'erehe ma'e ke a'e jupukek.] ⁸ Jandema'e jarusu keruhū ke jamuhyk jaraho. Y rymy'y rehe jamuhyk jaraho. Kyhapari hykŷi jaraho. Māte hū pira ke ipe. Y rymy'y paite ym. Sē (100) met tate paiteha. ⁹ Pe, wyw rehe japor rahā, tata rehe jasak. Tatāpūi 'ar pe pira musepetu ame'ē ke rehe jasak. Mbeju rehe jasak tí. ¹⁰ Pe, a'eta pe Jesu pandu:

—Pira pepyhyk ramō. Amō we perur — aja.

¹¹ Jarusu keruhū pe Simā Petu opor oho tī. Kyhapari pyhyk. Pe, ywy rehe a'e opor rahā, ywy pe upa hykyi muhem raho. Pira tiha ame'ē ke pame katu te tūi. Heta te hū tūi. Kuja, 153 hetaha tūi. Anī. Kyhapari usak ym. ¹² Jande pe Jesu pandu:

—Pe'u pejur! — aja.

A'e riki jandema'e sawa'e te aja jakwa katu, a'erehe: “Awa nde my?” aja japandu ym ipe. ¹³ Pe, mbeju ke Jesu pyhyk. Jande pe a'e me'ē me'ē. Pira ka'ē ke aja tī. Me'ē me'ē tī.

¹⁴ Arahā riki mahapyrihar ke Jesu mujesak jande pe. Manōha ngi kwera katu uhem. A'engi mahapyrihar Jesu rehe jasad.

Petu namō Jesu pandu

¹⁵ Upa ja'u rahā, Simā Petu pe Jesu pandu. Simā Juā ra'yr.

—Simā! Se ne namō ixo ame'ē ta ixo. Ihē rehe a'eta ipy'a katu. I'ar koty te we ihē rehe nde erepy'a katu my? — aja ipe.

Simā pandu:

—Sawa'e! A'e t̄y. Nde rehe ihē apy'a katu, aja nde erekwa katu — aja ipe.

—Ihē kotyhar ta riki arapuharan ra'yr ta aja saka. Ame'ē ta rehe esak katu — aja Simā pe.

¹⁶ Simā Juā ra'yr. Mokōihar Jesu pandu ipe:

—Simā! Ihē rehe nde erepy'a katu my? — aja ipe.

—Sawa'e! A'e t̄y. Nde rehe ihē apy'a katu. Aja nde erekwa katu — aja Petu.

—Ihē kotyhar ta riki arapuharan ta aja saka. Ame'ē ta rehe esak katu — aja Simā pe.

¹⁷ Simā Juā ra'yr. Mahapyrihar pandu ipe:

—Simā! Ihē rehe nde erepy'a katu my? — aja Petu pe.

Aja me'ē mahapyrihar Jesu pandu ipe. A'erehe Petu pyai. A'e pandu:

—Sawa'e! Upa katu te nde erekwa katu. A'erehe nde rehe ihē apy'a katu, aja nde erekwa katu — aja Jesu pe.

A'e pandu:

—Ihē kotyhar ta riki arapuharan ta aja saka. Ame'ē ta rehe esak katu. ¹⁸ Esarahā! Nde sawa'e wan rahā, nema'e mundeha ke nde atu eremunde. Nde ereho tar katu ame'ē pe nde ereho te'e. Nde tamūi te rahā, nde jywa ke nde eremupuku ta. Pe, amō pukwar ta. Pe, nde ereho tar ym ame'ē pe nde ke amō ta raho ta — aja Petu pe.

¹⁹ [Aja me'ē a'e pandu rahā, myja Petu manō ta my, ame'ē ke Jesu mujekwa ixo. Petu manō rahā, amō ta pandu ta: “Petu pe pyrātāha nde eremuwyr. A'erehe jukwa ame'ē ta ngi a'e kyje ym. A'erehe ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā rehe har amō ta pandu ta.] Pe, Jesu pandu ipe:

—Ihē namō eho! — aja Petu pe.

Juā rehe har Jesu pandu

²⁰ Petu uwak rahā, ihē rehe a'e usak. Ihē Juā. Ihē rehe Jesu ipy'a katu ame'ē ke ihē. Amukwehe hake ihē awapyk aī rahā, ihē apandu ipe:

—Sawa'e! Awa riki nde ruwajan ta ke nde rehe muhyk ta werur my? — aja ihē.

²¹ Apo ihē rehe Petu usak rahā, Jesu pe a'e pandu:

—Sawa'e! Juā rahā, myja a'e ixo ta my? — aja Petu pandu. (Aja rahā, myja Juā manō ta my, aja Petu ukwa tar katu.)

²² Jesu pandu ipe:

—Ihē ajoywyr rahā, pewe a'e ixo ta my rī. Ame'ē ke ihē aputar nahā my. Ihēma'e rehe ejuma'u ym. Nde riki ihē namō eho — aja Petu pe.

²³ Ame'ē ke hendu rahā, amō Jesu namō jumu'e ixo ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe: “Juā riki manō ym ta” aja naī. Anī. Aja me'ē Jesu pandu ym. Kuja a'e pandu katu: “Ihē ajoywyr rahā, pewe a'e ixo ta my rī. Ame'ē ke aputar nahā my. Ihēma'e rehe ejuma'u ym” aja jō Jesu pandu.

²⁴ Ihē riki apandu katu. Ihē Juā. Jesu pandu ame'ē ke ihē apandu tī. A'e ma'ema'e ame'ē ke ihē apandu pandu tī. Paper rehe upa ihē amupinim tī. Ihē apandu ame'ē riki jete har te ke aja upa ngā ukwa katu.

Je'ēha a'ejōhar

²⁵ Jesu ma'ema'e, ame'ē ke pewe hū rī. Ame'ē ke peteī teī paper rehe amō mupinim rahā, māte hū paper pinim ke ihī ta. Aja ihē akwa katu.

Upa.

At Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

Ruk kome'ë paper ke mupinim. Teo pe mondo. "Teo" aja pandu rahã, upa Tupã rehe ipy'a katu ame'ë ta ke, aja ngã ukwa.

Ma'erehe kome'ë paper ke Ruk mupinim my? Kuja. Myja myrandu katu Jesu kotyhar ta pandu pandu raho my? Ame'ë ke a'e mujekwa tar katu, a'erehe kome'ë paper ke mupinim. Jerusarë ok ta pe pandu py. Arahã myrandu katu ke jundéu awa ta pe jö Jesu kotyhar ta pandu pandu. A'engi jundéu awa aja ym ame'ë ta pe pandu pandu oho tí. A'engi amö amö ywy pe pandu pandu oho tí. A'engi Hom ok ta pe Páu pandu pandu. A'engi upa kome'ë ywy keruhü rupi Jesu kotyhar ta pandu oho. Upa awa ta pe pandu pandu oho.

Jesu kotyhar ta ma'e ke ma'ema'e

¹⁻² Nde riki Teo. Yman nde pe paper ihë amupinim amondo. Ihë Ruk. Jundéu awa tama'e ywy rupi Jesu wata oho ixo rahã, upa a'e ma'ema'e ame'ë ke nde pe ihë amupinim. Upa a'e mu'emu'e ame'ë ke nde pe ihë amupinim tí. Tupã'ã je'ëha rupi ma'e Jesu pandu pandu. A'e mondo ame'ë ta pe a'e pandu pandu. Amukwehe te ame'ë ta pe a'e pandu: "Ihë namö peho. Pehë ke ihë ajo'ok" aja Jesu pandu. Ame'ë ta pe a'e pandu pandu. Upa pandu rahã, ywa pe a'e jywyr oho.

³ Amukwehe te we myra ngã mupia ame'ë ke rehe Jesu manö. Pe, kwera katu uhem rahã, a'e mondo ame'ë ta usak usak ehe tí. Kuja, moköi awa py upa ukwer rahã, usak usak katu ehe tí. A'erehe a'e kwera katu ixo tí, aja mujekwa katu. Ma'e ke Jesu ma'ema'e ixo tí, a'erehe a'e kwera katu ixo tí, aja mujekwa katu tí. Ixuwe katu ixo tí, aja mujekwa katu ngã pe tí. Arahã myja me'ë rahã, Tupã pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja a'e pandu my? Ame'ë rehe har tapijar te'e we a'e mu'e mu'e ixo rí. ⁴ A'e mondo ame'ë ta namö Jesu ixo rahã, kuja a'e pandu a'eta pe tí:

—Pehë rehe Tupã'ã ihí ym rahã we, Jerusarë ok ta ngi pehem ym peho. Tupã'ã ke pehë pe Papa muwyr ta. Aja amukwehe te we pehë pe ihë apandu katu. Ame'ë ke rehe peharö pexo rí. ⁵ Yman y pe amö ta ke Juã mujahuk. Apo heta ym wera rahã, pehë py'a rehe Tupã'ã ke Papa muwyr ta — aja a'e mondo ame'ë ta pe Jesu pandu.

Ywa pe Jesu jywyr oho

⁶ Jesu namö a'e mondo ame'ë ta jy'ar u'am rahã, a'eta pandu ipe:

—Sawa'e! Apo jundéu awa tama'e kapitã keruhü aja nde erexo ta my? Pe, jande ruwajan ta ngi jande ke nde erepoir ta my? — aja Jesu pe. ("Jande ruwajan ta" aja pandu rahã: "Homa awa tama'e sonda ta ke" aja mujekwa.)

⁷ Pe, Jesu pandu a'eta pe:

—Ame'ë rehe har pekwa pekwa ym pe'am. Ame'ë rehe har Papa jö ukwa katu. Ame'ë weraha ke a'e jö riki je'ëha rupi manga katu. Jahy ke a'e jö manga katu tí.

⁸ Pe, Tupã'ã pehë namö ihí rahã, pehë py'a ke Tupã mätã ta. Pe, ihë rehe har pepandu pandu ta peho. Jerusarë ok ta rupi pepandu pandu ta peho. Jundéi ywy rupi pepandu pandu ta peho tí. Samari ywy rupi pepandu pandu ta peho tí. Upa kome'ë ywy keruhü rupi pepandu pandu ta peho tí — aja a'e mondo ame'ë ta pe Jesu pandu.

⁹ Upa Jesu pandu rahã, a'e mondo ame'ë ta usak usak u'am ehe. Pe, usak usak u'am ehe rahã, ywa pe Jesu jupir oho. Katak ym oho. Pe, takãxíha pukek oho.

¹⁰ Jupiriha ke rehe usak usak u'am rahã, pahar moköi sawa'e ta uhky uwyr a'eta rehe. Ima'e mundeha tuwyr te! ¹¹ Jesu mondo ame'ë ta pe a'eta pandu:

—Ngariréi ywy pe har ta. Ywa rehe pesak pesak ym pe'am. Ywa pe Jesu jywyr oho. Pehë ngi Tupã mujwyr raho. Ame'ë jupiriha ke aja wjy'ar ta uwyr tí — aja moköi sawa'e ta pandu.

Jun renda ke pe Mati ke ngã mu'am tí

¹² Pe, ywy'ã ngi Jesu mondo ame'ë ta wjy'ar oho. Ywy'ã rer Oriwéi ty. Pe, Jerusarë ok ta pe jywyr oho. Jerusarë ok ta riki kotete, paiteha mangaha moköi jö kiro met. ¹³ Pe, jywyr rahã, ywate har henda ihí, ame'ë pe wapyk oho. A'ep amö ta jy'ar uwyr tí. Ko Petu. Amö Juã. Amö Tian. Amö Andere. Amö Siri. Amö Tome. Amö Matoroméu. Amö Matéu. Amö Tian. Ame'ë riki Apéu ra'yr. Amö Simã. Jundéu awa tama'e ywy ngi huwajan ta ke a'e mujan tar katu muhem ame'ë ke a'e. Amö Jun. Tian ra'yr a'e. ¹⁴ Peteihar aja a'eta ixo. Tupã namö pandu pandu uí. Kújã ta a'eta namö ihí tí. Mari ihí tí. Jesu mãi a'e. Jesu mu ta ihí tí.

¹⁵ Arahã Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta heta ixo. Kuja, 120 hetaha. Pe, ame'ë ta pyter pe Petu pu'am u'am. ¹⁶ A'e pandu a'eta pe:

—Ihë mu ta! Pehendu katurahã! Yman Jun rehe har Ndawi mupinim. Tupã'ã mujekwa ame'ë ke a'e mupinim. Aja piníha ke Jun ma'ema'e. Jesu rehe ngã pyhyk ame'ë ta ke Jesu koty Jun muj'ar raho. ¹⁷ Amukwehe te we jande namö Jun wata ixo rí. Jande aja Tupã rehe har a'e pandu pandu oho tí. Jande aja Jesu usak katu ehe tí. ¹⁸ [Jun riki katu ym ame'ë ke ma'e. Aja

tamatarer ke a'e pyhyk. Ame'ë tamatarer pe kupixa ke a'e jo'ok. A'ep iäkã koty u'ar oho. Ipusu pyter rupi owok. Pe, ipusu ke upa uhem. ¹⁹ Ame'ë rehe har upa Jerusarë ok ta pe har ta ukwa tĩ. A'erehe ame'ë kupixa rer riki Asenda. "Kupixa ke huwy mururu oho" aja jundéu awa ta je'ëha ipe.] ²⁰ Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ. Kuja, Saumo rehe ihĩ:

"Mã peja hok ke jeje te'e ihĩ!

Mã peja amõ ta nixó ipe!"

Kuja pinĩha ihĩ tĩ:

"Mã peja henda ke pe Tupã rehe har amõ pandu pandu oho!" aja pinĩha ihĩ.

²¹⁻²² —A'erehe amõ sawa'e Jun renda ke pe jande namõ ixo rahã, katu tiki. Jande aja Jesu kwera katuha rehe har pandu pandu rahã, katu tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande aja Jesu namõ wata ame'ë sawa'e ke rahã, katu tĩ. Jesu ke Juã mujahuk, a'engi Jesu namõ wata ixo ame'ë sawa'e ke rahã, katu tĩ. Ywa pe Jesu jywyr oho, ame'ë ke rehe usak ame'ë sawa'e ke rahã, katu tĩ — aja Petu pandu.

²³ Pe, mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Jesu namõ wata ixo ame'ë ta ke mu'am. Ko Jose. Masamba aja her tĩ. Her te Jusu. Amõ sawa'e ke a'eta mu'am tĩ. ²⁴ Her Mati. Pe, katu usak ame'ë rehe har Tupã namõ ngã pandu pandu. Kuja pandu:

—Sawa'e! Jande pái keruhũ! Upa awa ta rehe har nde erekwa katu. Kome'ë mokõihar ngi har peteĩ jande namõ pyta ta. Awa rehe nde eresak katu my? Ame'ë ke jande pe emujekwa katu. ²⁵ Jande namõ a'e paraky ta ixo. Nde rehe har pandu pandu ta oho tĩ. Ame'ë parakyha ke Jun hijar oho. Pe, mupyraraha renda pe oho — aja a'eta pandu pandu.

²⁶ Mokõi sawa'e ta ke a'eta mu'am. Pe, ita pinim ra'yr ke a'eta ombor. Aja peteĩhar rehe katu a'eta usak. Ombor rahã, Mati rehe jō katu ngã usak. Pe, ipy peteĩ Jesu mondo ame'ë ta namõ Mati ixo. (A'e riki Jun renda ke pe pyta.)

2

Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu

¹ Penteko weraha rehe uhyk oho. (Ame'ë wera rahã, imi'u ke jundéu awa ta matyr.) Arahã upa Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta jy'ar uĩ. ² Peteĩhar renda pe jy'ar uĩ. Pe, pahar ywa ngi ma'e tyapu hũ. Ywytu keruhũ aja tyapuha. Ok wyr pe Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta wapyk uĩ. ³ A'ep tyapuha ixo uwyr. Pe, tata hendyha aja a'eta usak. Ame'ë ke a'eta äkã 'ar pe hetaha aja ihĩ. Pe, aja pame katu te a'eta äkã 'ar pe hendy. ⁴ Pe, upa katu te a'eta rehe Tupã'ã ihĩ katu. Amõ koty koty ngã je'ëha uhem. (A'erehe Tupã'ã

uwyr aja mujekwa katu.) Ame'ë je'ëha ke Tupã'ã muwyr a'eta pe.

⁵ Arahã Jerusarë ok ta pe heta jundéu awa ta ixo. Tupã je'ëha rehe hendu katu ame'ë ta ixo. Amõ amõ wyy ngi uhyk uwyr ame'ë ta ixo. ⁶ Ame'ë tyapuha rehe hendu rahã, ixoty ame'ë ta johu jy'ar oho. Ngã je'ëha riki amõ koty koty je'ëha. Pe, aja pame katu te ngã je'ëha ke rehe ngã hendu. Ame'ë ta amõ koty koty ngã je'ëha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta pandu pandu. Ame'ë ke rehe ngã hendu. A'erehe mäte we ame'ë te a'eta my. ⁷ Upa ngã hetaha pandu pandu ngã jupe:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta riki ngariréi wyy pe har ta ke. A'erehe jande je'ëha ke ame'ë ta ukwa ym ta tipe. ⁸ Jande ngi har ym tĩ. Anĩ. Jande je'ëha ke ame'ë ta pandu katu apo 'y. Myp jande je'ëha ke ame'ë ta ukwa my? Jakwa ym. Mã! Aja pame katu te jande je'ëha rehe jahendu. Amõ koty je'ëha ke jande japandu. ⁹ Ko Par wyy ngi amõ ta uhyk uwyr. Amõ koty je'ëha ame'ë tĩ. Amõ ta Me wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ koty je'ëha ame'ë tĩ. Aja pame tĩ. Amõ koty koty je'ëha tĩ. Amõ ta Erã wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Mesopot wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Jundéi wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Kapando wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Põ wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Asia wyy ngi uhyk uwyr tĩ. ¹⁰ Amõ ta Hiri wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Pansi wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Eji wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Rim wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Ame'ë Rim wyy ke Syre ok ta rake ihĩ. Amõ ta Hom ok ta ngi uhyk uwyr tĩ. ¹¹ A'engi amõ amõ jundéu awa ta uhyk uwyr. A'engi jundéu ramũi ta je'ëha rehe hendu katu ame'ë ta uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Kere pua'ũ ngi uhyk uwyr tĩ. Amõ ta Ara wyy ngi uhyk uwyr tĩ. Pyratãha namõ upa katu te ma'e ke Tupã ma'ema'e, ame'ë rehe har jande jahendu. Amõ amõ jande je'ëha ke Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta pandu. A'erehe jande jakwa katu — aja ngã pandu pandu ngã jupe.

¹² Pe, upa ngã pandu pandu ngã jupe:

—Mã! Ma'erehe my? — aja.

¹³ Pe, mäte we ame'ë te a'eta my. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta rehe amõ ta puka puka hũ. A'eta pandu:

—Anĩ. Peme'ë ta kawĩ ngi ka'u ixo — aja ngã.

Petu je'ëha ke

¹⁴ Pe, Petu pu'am. Awa py peteĩ Jesu mondo ame'ë ta namõ pu'am. Pe, ngã hetaha pe hãta pandu:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahã! Upa Jerusarë ok ta pe har ta! Pehendu katu tĩ! Ihẽ rehe pehendu katu. Pehẽ pe ihẽ apandu ta. ¹⁵ Kawĩ ngi jaka'u, aja pekwaaha naĩ. Anĩ. Jaka'u ym. Ko warahy ywa ku'ap rĩ. (Pytuniwe ka'u ym awa.) ¹⁶ Pesarahã! Amõ

koty koty ngā je'ēha japandu pandu. Aja pehendu ramō ame'ē ke yman amō sawa'e mupinim. Her Joe. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Kuja a'e mupinim. Tupā pandu:

¹⁷ “Peme'ē wyy keruhū pe angaha uhyk tate rahā, Tupā'a ke ihē amondo ta. Heta awa ta rehe a'e ihī katu ta.

A'erehe ihē je'ēha ke pehē ra'yr ta pandu pandu ta. Pehē rajyr ta pandu pandu ta tī.

Ixeraia aja sawa'e ta usak ta. Aja ihē je'ēha ke a'eta ukwa ta. Tamūi ta ixeraia ta tī. Aja ihē je'ēha a'eta ukwa ta tī.

¹⁸ Arahā ihē miasu ta rehe Tupā'a ihī katu ta.

Sawa'e ta rehe ihī katu ta. Kūjā ta rehe ihī katu ta tī.

Pe, ihē je'ēha ke a'eta pandu pandu ta.

¹⁹ Ywa rehe ma'e ke ihē amōi ta. Ame'ē ngi jumukahem ta ngā u'am.

Ywa rehe aja kome'ē wyy keruhū pe tī. Ihēma'e pyrātāha ke ihē amujesak ta ngā pe.

Aman hawi aja awa ruwy hawi ta tī. Jahy rata u'ar hū ta tī.

Ywa takāxiha aja tata takāxiha pu'am hū ta tī.

²⁰ Warahy uwe ta. Awa ruwy pirā aja jahy tī. Upa aja uhyk py.

Pe, jandema'e sawa'e te jywyr ta. Arahā pyrātāha ke ihē amujesak ta ngā pe.

²¹ Pe, upa ihē pe ngā pandu rahā, ame'ē ta ke ihē amuhā katu ta.

Ihē rehe jurujar katu ame'ē ta ke amuhā katu ta” aja Tupā pandu. Aja Joe mupinim.

—(Upa aja uhyk ramō, a'erehe amō koty koty ngā je'ēha ke japandu pandu) — aja Petu pandu.

²² A'e pandu tī:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Jesu rehe har ihē apandu ta pehē pe. Nasare ok ta pe har ke a'e. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu hū. Ngā ke a'e mukatu hū. Amō ta py'a ngi ājā ta ke a'e muhem hū mondo tī. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe tī, a'erehe aja a'e ma'ema'e katu. A'erehe Tupā usak katu ehe, aja ngā ukwa. Upa ame'ē rehe har pekwa katu.

²³ Upa ame'ē rehe pesak tī. Yman Jesu manōha rehe har Tupā ukwa katu. A'e putar ame'ē ke ngā ma'ema'e. A'erehe Jesu ke pepyhyk. Pe, sawa'e katu ym ame'ē ta pe a'e ke peraho. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe ame'ē ta jukwa. Pehē pejukwa, ame'ēja saka. ²⁴ Anī, A'e ke Tupā mukwera katu muhem. Manōha ngi mukwera katu muhem. Marā ka ym pete'e tūi. ²⁵ Yman kweraha rehe har Ndawi mupinim. (Jesu rehe har a'e mupinim. Kuja Jesu pandu, ame'ēja saka:)

“Ihēma'e sawa'e te rehe ihē asak katu a'am. A'e riki ihē rake ihī, a'erehe manōha ngi akyye ym ihē.

²⁶ A'erehe ihē rury katu tī. Ihē rury katuha apandu pandu. Ihē amanō ta. Anī. Ihē akwera katu ta ahem tī, aja akwa katu.

²⁷ Wetep akwera katu ta ahem. Manōha renda pe ihē'ā ke nde erempuyta ym te ta.

Ihē rehe nde erepy'a katu. Ihē rete ke nde eremunem ym te ta tī. (Aja rahā, akwera katu ta ahem, aja akwa katu.)

²⁸ Ihē ruhāha ke ihē pe nde eremujekwa. Ihē namō nde erexo ta, a'erehe ihē ke nde eremuhury ta” aja Ndawi mupinim — aja Petu pandu.

²⁹ A'e pandu tī:

—Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Ndawi ambyr rehe har ihē apandu ta pehē pe. Yman Ndawi manō. Jande ramūi ambyr a'e. A'e ke amō ta jytym raho. Pete'e ywykwar pe ixangwer ke tūi. ³⁰⁻³¹ Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Tupā manga katu, aja a'e ukwa katu. Yman Ndawi pe kuja Tupā pandu: “Yman atu rahā, nde aja ne rainō riki kapitā keruhū wan ta tī” aja Tupā pandu. Ame'ē Ndawi rainō riki Kirisutu. Aja Ndawi ukwa katu, a'erehe Kirisutu kweraha rehe har kuja a'e pandu:

“Manōha renda pe i'ā ke Tupā mupyta ym te ta. Hete ke munem ym te ta” aja Ndawi pandu. (Munem ym te rahā, mukwera katu ta, aja mujekwa katu.)

³² —Jesu ke Tupā mukwera katu muhem. (A'erehe hete munem ym te.) Kwera katu uhem rahā, jande jasak ehe, a'erehe ame'ē rehe har japandu pandu. ³³ Ywa pe Jesu ke Tupā mujywyr raho. Hake a'e wapyk oho. (Aja rahā katu te ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.) Tupā'a ke a'e me'ē ta ipe, aja kwehe Jesu pe ipāi keruhū pandu katu. Ame'ē Tupā'a riki jande py'a rehe a'e moī, ame'ē ke pekwa apo 'y. Tyapuha pehendu tī. ³⁴⁻³⁵ Ndawi riki ywa pe oho ym. Anī. Ixuwe katu rahā, kuja a'e pandu:

“Ihēma'e sawa'e te pe Tupā pandu: ‘Ihē rake ewapyk. (Aja rahā katu te me'ē ke nde, aja amujekwa katu.)

Nde ruwajar rehe ihē apor ta. Ame'ē ta ke ihē amuputu'u ta nde pe' aja Tupā” aja Ndawi pandu — aja Petu pandu. (“Ihēma'e sawa'e te” aja Ndawi pandu rahā: “Kirisutu rehe har” a'e pandu.)

³⁶ A'e pandu tī:

—Upa jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Jesu ke myra ngā mupia ame'ē ke rehe pemujar pemu'am. Apo a'e riki jandema'e sawa'e te aja Tupā mu'am. Kirisutu a'e tī. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Ko jetehar te ke pekwa apo 'y — aja ngā pe Petu pandu.

³⁷ Ame'ē ke rehe jundēu awa ta hendu rahā, pyai te ngā. Petu pe ngā pandu. Jesu mondo ame'ē ta pe ngā pandu tī:

–Sawa'e ta! Myja jandē jama'e ta my apo 'y? – aja jundēu awa ta pandu.

³⁸ Pe, ngā pe Petu pandu:

–Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Pejuruar katu ehe. Aja rahā, pehē rehe Tupā ipy'a jywyr ta. Aja rahā, pehē ke jande jamujahuk ta. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta pehē apo 'y, aja pemujekwa katu ngā pe.) Pe, pehē rehe Tupā'ā ihī ta. ³⁹ Yman ame'ē rehe har Tupā pandu katu. Ame'ē pandu katuha ke uhyk apo 'y, a'erehe pehē rehe Tupā'ā ihī katu ta tī. Pehē ra'yr ta rehe ihī katu ta tī. Amō awa ta pe ihī katu ta tī. Upa katu te Tupā usak katu ame'ē ta rehe ihī katu ta tī – aja Petu pandu.

⁴⁰ Aja Petu pandu hū. Pandu we hū. Mu'e katu tī. Kuja:

–Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hū. A'erehe puyraraha uhyk ta ngā rehe. Amō ta Jesu ke putar ym, a'erehe myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa. Mā peja ame'ē ta aja ym pehē tī. A'erehe Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Aja rahā, pehē ke a'e muhā katu ta – aja Petu pandu.

⁴¹ Ame'ē je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. Pe, ame'ē ta ke ngā mujahuk. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.) Arahā heta ngā jurujar katu ehe, Jesu rehe. Kuja, 3.000 hetaha. ⁴² Jesu mondo ame'ē ta namō ame'ē ta jumu'e uī. A'eta namō ngā juehe katu ngā ixo. Johu ma'e ngā u'u uī tī. Tupā namō johu ngā pandu pandu tī.

Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe har

⁴³ Tupāma'e pyrātāha namō Jesu mondo ame'ē ta ma'e ke ma'ema'e hū. Mukatu hū ngā ke. Aja me'ē ma'ema'e hū. A'erehe upa ngā jupandu ngā jupe:

–Mā! Katu te hū – aja ngā.

⁴⁴ Upa Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta je'ē je'ē ym ha namō ixo. Amō Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta namō ngā juehe katu ngā ixo. Ima'e ke rehe kyt'y ym tī. ⁴⁵ Ima'e ma'e ke muhepy tī. Henda ke muhepy tī. Aja tamatarer ke matyr. Pe, jurujar katu ame'ē ta ima'e ym te rahā, ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē te'e. ⁴⁶ Pe, wera rahā pame katu te Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe j'ar oho. A'ep Tupā namō ma'e pandu pandu u'am. Ok pe johu ma'e ngā u'u tī. Hury katu a'eta tī. Peteihar aja ngā ixo tī.

⁴⁷ Tupā namō kuja pandu pandu tī: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. “Peme'ē ta katu ame'ē ta ke a'eta” aja Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe har amō ta pandu pandu.

Wera rahā pame katu te ngā ke Tupā muhā katu. Aja Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta jumuheta oho.

3

Wata ym te ame'ē ke Petu mukatu

¹ Amō wera rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Petu oho. Juā oho inamō tī. Warahy ywa ku'a ihon rahā, oho. Arahā jundēu awa ta Tupā namō ma'e pandu pandu katu. ² Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe hukwen ihī. Hukwen rehe har ngā pandu. “Katukwer” aja. Ame'ē rake sawa'e wapyk uī. Wata ym te ame'ē ke a'e. Ta'yn rahā har aja te'e a'e. Wera rahā pame katu te amō ta hupir raho. Pe, ixo oho ame'ē ta pe tamatarer ke a'e pandu pandu tī. ³ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Petu ixo tate rahā, sawa'e usak ehe. Juā rehe usak tī. Pe, tamatarer ke pandu a'eta pe. ⁴ Petu ma'ā katu ehe. Juā aja tī. Pe, pandu ipe:

–Jande rehe ema'ā katu! – aja ipe.

⁵⁻⁶ A'erehe sawa'e ma'ā katu ehe. Tamatarer ke pyhyk ta, aja ukwaha naī. Petu pandu ipe:

–Tamatarer namō ihē axo ym te. Ko ma'e namō axo ame'ē ke ihē ame'ē ta nde pe. Jesu Kirisutu riki Nasare ok ta pe har. A'e je'ēha rupi ihē apandu nde pe: “Ewata” – aja sawa'e pe.

⁷ Pe, ijywa katu rehe pyhyk. Pe, mupu'am. Pahar itymā imembek katu ipe. Ipyta katak katu ipe tī. ⁸ Pe, opor. Pu'am katu. Jywyr jywyr ixo. Petu ta namō ixo oho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo oho. Huryha namō opopor oho. “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā rehe har pandu pandu oho tī. ⁹ Wataha ke rehe upa amō ta usak usak tī. Tupā rehe har pandu pandu ame'ē ke rehe amō ta hendu katu tī. ¹⁰ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rukwen rake wapyk uī ame'ē ke a'e, aja amō ta ukwa katu. “Katukwer” ame'ē rukwen rake wapyk uī ame'ē ke a'e, aja ukwa katu tī. Tamatarer pandu pandu ame'ē ke a'e tī, aja ukwa katu tī. Myja wataha apo my? Ukwa ym. “Māte we ame'ē te a'e my!” aja a'eta.

Petu je'ēha ke

¹¹ Ame'ē jumu'eha renda keruhū pe soroka ihī. Soroka renda rer: “Saromā.” A'ep Petu ta ixo. Petu jywa rehe sawa'e pyhyk u'am. Juā jywa rehe pyhyk u'am tī. A'eta koty heta amō ta ujan oho. ¹² Māte we ame'ē te a'eta my. Pe, hetaha ta rehe Petu usak rahā, pandu ngā pe:

–Sawa'e ta! Māte we ame'ē te aja ym pekwaha. Pesak pesak ym jande rehe tī. Jande je'ēha rupi ym sawa'e wata. Jande katuha rupi ym sawa'e wata tī. (Jesu je'ēha rupi sawa'e wata katu.)

13-14—Amarā riki jande ramūi. Isak a'e tī. Jande ramūi tī. Jako a'e tī. Jande ramūi tī. A'eta Tupā rehe ipy'a moī moī katu. Jesu aja tī. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu tī. Pe, manōha ngi Tupā mukwera katu muhem. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe, Jesu pe. Katu te ame'ē ke a'e tī. Anī. Peputar ym a'e ke. Jundéu awa tama'e kapitā ta pe a'e ke peraho. Pirat poir tar katu tipe. Anī. Peputar ym aja. Amō ke pehē pepandu. “Ngā jukwaha ke epoir” aja Pirat pe pepandu. (A'erehe Mahamba ke a'e poir.)¹⁵ Awa ta muxuweha ke Jesu. A'e ke pejukwa. Anī. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'engi jande jasak ehe. Ame'ē rehe har japandu pandu tī.¹⁶ Sawa'e wata ramō ame'ē ke rehe pesak. Ehe har pekwa katu tī. Jesu rehe jande jajuruhar katu, a'erehe jande pe pyrātāha ke Tupā muwyr. Ame'ē namō sawa'e ke jamukatu. Jesu je'ēha rupi jamukatu. A'erehe sawa'e wata katu ame'ē ke rehe pesak apo 'y.

¹⁷—Ihē mu ta! Jesu ke pejukwa. Jundéu awa tama'e kapitā ta aja tī. Jukwa tī. Pekwa ym ha rupi pejukwa, aja ihē akwa katu apo.¹⁸ Ngā mupyraraha ke Kirisutu pyhyk. Yman ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē ta pe Tupā mujekwa. Ame'ē ke a'eta pandu pandu. Ame'ē pyraraha ke Jesu rehe uhyk apo 'y.¹⁹ Apo Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak pemondo. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehē py'a ngi Tupā juhyk ta.²⁰ Aja rahā, pehē ruryha ke a'e muwyr ta. Pe, Jesu ke a'e mujwyr ta muwyr tī. A'e riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e.²¹ Tupā usak katu ehe ame'ē ke a'e. Ywa pe a'e pyta we ta rī. Upa katu te pyahu ym rahā, pyta we ta rī. Upa katu te Tupā mupyahu ta tī, aja a'e pandu. (Ywa ke. Kome'ē ywy keruhū aja tī. Mupyahu ta tī.) Yman ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. A'eta riki katu te me'ē ke.²² Yman jande ramūi ta pe Moise pandu: “Tupā riki jandema'e sawa'e te. Ihē aja pehē pe Tupā je'ēha pandu ame'ē ke Tupā muwyr ta tī. Pehē ngi har peteihar ke a'e. Upa a'e pandu ame'ē ke rehe pehendū katu ta me'ē te'e.”²³ Ame'ē ke rehe amō hendū ym rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara ta. Tupā kotyhar ta namō pyta ym te ta” aja Moise mupinim — aja Petu pandu.

²⁴ A'e pandu tī:

—Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu tī. Samue pandu py. A'engi uwyr ame'ē ta pandu tī. Pesak ramō ame'ē rehe har upa katu te a'eta pandu pandu. (Tupā kotyhar ta rehe Tupā'ā uwyr ta, ame'ē rehe har upa katu te pandu pandu.)²⁵ Yman Tupā manga katu. Ame'ē ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē ke pehē pe katu.

tī. Ame'ē ke pehē pe tī. Yman kuja Amarā pe pandu: “Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe ne rainō usak katu ta” aja Tupā pandu — aja Petu pandu.

²⁶ A'e pandu tī:

—“Ihēma'e ke nde” aja Ta'yr pe Tupā pandu. Pe, Ta'yr ke pehē pe a'e muwyr py. Aja pehē rehe a'e usak katu. Aja rahā, ixoty pehē py'a ke a'e muruwak. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ame'ē ke a'e putar — aja Petu pandu pandu ngā pe.

4

Ngā panduha renda pe Petu ta ke kapitā ta muhyk raho

¹ Petu pandu ngā pe rahā, jundéu awa tama'e pa'i ta uhyk uwyr. Juā pandu rahā tī. Sonda tama'e kapitā uhyk uwyr tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū harōha ta ke ame'ē ta. Sanduse ta uhyk uwyr tī.² (Manōha ngi amō kwera ym te ta uhem aja a'eta ukwaha.) Mokōi Jesu mondo ame'ē ta rehe a'eta parahy, ma'e, Petu ta rehe. Jesu ke Tupā mukwera katu muhem, aja Petu ta mu'e. Jesu kwera katu uhem, a'erehe amō ta kwera katu ta uhem tī, aja sanduse ta ukwa, a'erehe a'eta parahy Petu ta rehe.³ Pe, Petu ta ke a'eta pyhyk. Ka'aruk te apo, a'erehe kyndaha pe kynda raho.⁴ Koī pandu ta. Pe, Petu je'ēha rehe hendū ame'ē ta Jesu rehe jurujar katu. Heta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ē ta heta te hū. Sawa'e pame katu te manga rahā, kuja, 5.000 tate hetaha nahā my.

⁵ Ame'ē ku'ē rahā, jundéu awa tama'e kapitā ta jy'ar uwyr. Tamūi ta jy'ar uwyr tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta jy'ar uwyr tī. Jerusarē ok ta pe jy'ar uwyr.⁶ Ame'ē ta namō amō ta jy'ar tī. Ana jy'ar tī. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū a'e. Kái jy'ar tī. Juā jy'ar tī. Arexan jy'ar tī. Upa jundéu awa tama'e pa'i keruhū anam ta jy'ar tī.⁷ Petu ta ke a'eta mupa'm. Pe, pandu a'eta pe:

—Jande ruwa koty pepu'am. Pesarahā! Awa pyrātāha namō pemukatu my? Awa je'ēha rupi pemukatu my? — aja Petu ta pe pandu.

⁸ Pe, Petu py'a rehe Tupā'ā ihī katu. A'e je'ēha rupi Petu pandu:

—Kapitā ta! Pehendū katurahā! Tamūi ta!⁹ Pehendū katu tī. Myja sawa'e wata ym te ame'ē ke jamukatu my? Myja ma'e katu ame'ē ke jama'e my? Aja pepandu jande pe tī.¹⁰ Apandu ta pehē pe. Aja rahā, pekwa katu ta. Jundéu awa ta ukwa katu tī. Ko Jesu Kirisutuma'e pyrātāha namō kome'ē sawa'e wata katu. A'e je'ēha rupi wata katu. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e ke pejukwa. Anī. A'e ke Tupā mukwera katu muhem.

¹¹ Tupā je'ēha rehe Jesu rehe har kuja amō mupinim:

“Ita ke jaxer te'e aja ita ok mujāha ukwaha. Anī. Ame'ē riki ok pyter rehe mupu'am katu te ame'ē ke, aja amō ukwa katu” aja amō mupinim.

—(Ame'ē ita aja Jesu tī. Ita aja a'e ke peputar ym tī. Anī. Tupā usak katu ehe. Katu te ame'ē ke a'e, aja ukwa katu.) ¹² Jesu jō riki awa ta ke muhā katu. Aja amō her kome'ē ywy keruhū pe har ta pe Tupā muwyr ym. Amō her rupi jande ke muhā ym. “Jesu” ame'ē rer rupi jō a'e muhā katu — aja Petu pandu.

¹³ Petu riki kyje ym, aja tamūi ta ukwa. Juā kyje ym tī, aja a'eta ukwa tī. Jundéu awa tama'e paper renda pe jumu'e ym ame'ē ta ke a'eta, aja a'eta ukwa katu tī. Sawa'e ta te'e ame'ē ta ke aja a'eta ukwa katu tī. A'erehe mâte we ame'ē te aja tamūi ta ukwa. Petu ta Jesu namō wata ixo ame'ē ta ke a'eta, a'erehe pandu katu, aja tamūi ta ukwa tī. ¹⁴ Petu mukatu ame'ē ke Petu ta rake pu'am u'am, a'erehe marā ka ym a'eta je'ēha ipe. ¹⁵ Pe, tamūi ta jupe pandu pandu tar katu, a'erehe soroka pe Petu ta ke tamūi ta muhem mondo. Upa muhem rahā, a'eta pandu pandu a'eta jupe:

¹⁶ —Myja ta sawa'e pe jama'e my? Sawa'e ke Petu ta mukatu ame'ē rehe har heta ngā ukwa apo 'y. Ame'ē ke marā ka ym jande jamukanīha. ¹⁷ Ame'ē mukatuha rehe har amō ta pandu pandu oho ame'ē ke japutar ym. A'erehe kuja japandu ta: “Jesu rehe har ngā pe pepandu ym te apo 'y. Pepandu rahā, pehē ke jamahy ta” aja Petu ta pe japandu ta — aja pandu pandu a'eta jupe.

¹⁸ Pe, Petu ta ke amō mujwyr werur. Pandu:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y. Ehe har pemu'e ym te tī — aja Petu ta pe tamūi ta pandu.

¹⁹ Pe, Petu pandu:

—Myja me'ē Tupā pe katu my? Ko pehē je'ēha rehe jahendu katu my? Ko Tupā pandu ame'ē ke rehe jahendu katu my? Myja pekwa my? Ihē riki Tupā pandu ame'ē ke rehe jō ihē ahendu katu ta. Juā aja tī. ²⁰ Jesu ma'ema'e ame'ē ke rehe jasad. Ame'ē ke tapijar te'e we japandu ta rī. Jesu mu'e mu'e ame'ē ke rehe jahendu tī. Ame'ē ke tapijar te'e we japandu ta tī. Marā ka ym jahijariha — aja Petu pandu.

²¹ Pe, hātā Petu ta pe tamūi ta je'ē. Pe, poir. Mukatuha rehe har upa ngā ukwa, a'erehe Tupā pe ngā pandu pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja.

Ngā hetaha ngi tamūi ta kyje, a'erehe marā ka ym Petu ta ke mahyha. ²² Petu ta mukatu ame'ē sawa'e heta warahy 'ar ame'ē ke a'e. Kuja, 40 i'ar koty te we warahy 'ar ame'ē ke a'e.

Pyrātāha namō Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pandu pandu

²³ Tamūi ta poir rahā, Petu jywyr oho. Juā jywyr oho tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe uhyk oho. Upa jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu ame'ē ke a'eta pandu pandu ngā pe. Upa tamūi ta pandu ame'ē ke pandu pandu tī. ²⁴ Upa hendu rahā, kuja johu Tupā namō a'eta pandu pandu:

—Jande pái keruhū! Jandema'e sawa'e te nde. Ywa ke nde eremujā. Kome'ē ywy keruhū nde eremujā tī. Y ramūi nde eremujā tī. Upa ame'ē ta rehe ixo ame'ē ta ke nde eremujā tī. ²⁵ Yman ne je'ēha ke Ndawi mupinim. Tupā'ā mujekwa ipe. Ndawi riki jande ramūi. Ne miasu ke a'e tī. Kuja nde pe Ndawi pandu:

“Ma'ewā nde rehe amō awa ta parahy te'e my?

Ma'ewā jundéu awa ta te'e ukwa ukwa ixo my?

²⁶ Kome'ē ywy keruhū pe kapitā keruhū ta ixo. Ame'ē ta jy'ar uwyr. Kapitā ta jy'ar uwyr tī.

Ne namō ame'ē ta jumai uwyr. Kirisutu namō a'eta jumai uwyr tī. Kapitā keruhū aja nde eremu'am ame'ē ke a'e” aja nde pe Ndawi pandu — aja Tupā namō ngā pandu pandu.

²⁷ Tupā namō ngā pandu pandu tī:

—Jete. Kome'ē ok ta rehe Ero uhyk uwyr. Pon Pirat namō jy'ar uwyr. Amō awa ta namō jy'ar uwyr tī. Jundéu awa ta namō jy'ar uwyr tī. Jesu namō ame'ē ta jumai uwyr, a'erehe johu ngā jy'ar uwyr. Jesu riki nde ra'yr. Katu te me'ē ke a'e. Kirisutu a'e. Kapitā keruhū aja nde eremu'am ame'ē ke a'e. ²⁸ Yman ame'ē jumaiha rehe har nde erepandu katu, aja upa ame'ē ta ma'ema'e. Ne je'ēha aja ma'ema'e. Nde ereputar ame'ē ke a'eta ma'ema'e tī.

²⁹ —Jandema'e sawa'e te! Esak apo! Jande ke a'eta mahy tar katu. A'erehe jande py'a ke emātā. Aja rahā, jakyje ym ta ngā ngi. Aja rahā, ne je'ēha ke japandu pandu ta. ³⁰ Nde kotyhar ta ke jande. Ne je'ēha ke japandu rahā, ahy ame'ē ta ke emukatu. Amō amō ta ke emukatu tī. Jesu je'ēha rupi nema'e pyrātāha ke nde emujekwa katu ngā pe. Jesu riki nde ra'yr. A'e riki katu te me'ē ke — aja Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pandu pandu.

³¹ Upa pandu rahā, a'eta jy'ariha renda ke katak katak hū. (Aja rahā, ame'ē ta rehe Tupā hendu katu, aja mujekwa.) A'eta rehe Tupā'ā ihī katu. A'erehe Tupā je'ēha ke pandu pandu. Kyje ym ngā ngi.

Kyty'y ym ngā

³² Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pe-teihar aja ngā ixo. “Kome'ē ihēma'e jō” aja ym pandu awa. Upa ima'e ma'e ke kyty'y

ym. ³³ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu kweraha rehe har Jesu mondo ame'ë ta pandu pandu hũ. Tupãma'e pyrãtãha namõ pandu pandu. Tupã usak katu te ngã rehe tĩ. ³⁴ Kupixa namõ amõ ixo rahã, ame'ë ke muhepy. Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ë ta pe raho. Hok namõ amõ ixo rahã, ame'ë ke muhepy tĩ. ³⁵ Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ë ta pe raho tĩ. Pe, ima'e ym te ame'ë ta pe Jesu mondo ame'ë ta me'ë me'ë. A'erehe ima'e ym te ame'ë ta nixói te.

³⁶ Ko amõ sawa'e ixo. Her Jose. "Manambe" aja Jesu mondo ame'ë ta amõ her moĩ ehe tĩ. "Amõ ke muhury katu ame'ë ke a'e" aja jande je'ëha. Rewi rainõ ke a'e. Xi ypa'ũ pe har ke a'e. ³⁷ Kupixa namõ a'e ixo. Ame'ë ke muhepy. Pe, upa katu te tamatarer ke Jesu mondo ame'ë ta pe a'e raho.

5

Anani rehe har. Sasi rehe har tĩ.

¹ Pe, amõ sawa'e ixo. Her Anani. Hakehar rer Sasi. Ywy namõ a'eta ixo. Ame'ë ke a'eta muhepy. ² Pe, tamatarer ke Jesu mondo ame'ë ta pe raho. Anĩ. Tamatarer ke mupyta we wi jupe. ³ Ame'ë ke hakehar ukwa tĩ. Petu pandu ipe:

—Anani! Ywy muhepyha ke nde pe nde eremupyta we. ⁴ Satana nde py'a rehe ihĩ. (Ajã ramũi a'e.) Katu ym aja. Tupã'a pe te'ende erepandu. Ywy ke nde eremuhepy ym rahã we, nema'e riki. Nde eremuhepy rahã, tamatarer ke upa katu te nema'e tĩ. Nde pe nde eremupyta we ame'ë ke nde py'a rupi nde erekwa erexo. Upa katu te nde ereme'ë, aja jande pe nde erepandu naĩ. Katu ym aja. Sawa'e ta pe te'ende erepandu. Amõ we tĩ. Tupã pe te'ende erepandu tĩ — aja Petu pandu.

⁵ Ame'ë ke hendu rahã, Anani manõ ukwap. Upa hendu ame'ë ta mukahem hũ. ⁶ Ta'ynuhu ta pu'am. Pe, hete ke pukek. Jytym raho.

⁷ Ixawa'e manõ. I'i katu rahã, hakehar uhyk uwyr. Ixawa'e manõha rehe har ukwa ym uwyr. ⁸ Petu pandu ipe:

—Ywy muhepyha ke upa katu te perur my — aja ipe.

Kũjã pandu:

—A'e tỹ. Upa katu te jarur — aja Petu pe.

⁹ Pe, Petu pandu ipe:

—Tupã'a pe te'ende erepandu tar katu tĩ. Nde sawa'e aja tĩ. Anĩ. Upa Tupã'a ukwa katu. Nde sawa'e jytym raho ame'ë ta hukwen rehe uhyk ramõ. Nde ke jytym ta raho tĩ — aja kũjã pe.

¹⁰ Pe, pahar Petu py rehe u'ar ukwap. Manõ ukwap. Ta'ynuhu ta ixo uwyr rahã, kũjã manõ ame'ë ke rehe usak. Pe, jytym raho tĩ. Ixawa'e rake rupi jytym tĩ. ¹¹ Upa Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta mukahem

hũ. Manõha rehe har hendu ame'ë ta mukahem hũ tĩ.

Tupã pyrãtãha namõ mukatu hũ

¹² Jesu mondo ame'ë ta mukatu hũ ngã ke. Ahy ixo ame'ë ta ke mukatu hũ. Aja Tupãma'e pyrãtãha ke ngã pe mujesak. Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ rehe soroka ihĩ. Soroka rer Saromã. A'ep upa Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta jy'ar. ¹³ Johu ngã jy'ar ixo. Ame'ë ta rehe har amõ ta pandu: "Katu ame'ë ta ke ame'ë ta" aja pandu. Anĩ. Ame'ë ta namõ jurujar ym ame'ë ta jy'ar tar ym. ¹⁴ Amõ ta anĩ. Amõ amõ ta Jesu rehe jurujar katu tĩ. Heta sawa'e ta jurujar katu. Kũjã ta aja tĩ. Heta jurujar katu ehe tĩ. ¹⁵ Jesu mondo ame'ë ta mukatu, a'erehe ahy ixo ame'ë ta ke awa rape rupi ngã mou. Tupe 'ar pe mou. Myrape 'ar pe mou tĩ. Pe, hake rupi Petu te'e asa oho rahã, warahy pe i'ã jesak. Ame'ë ke ahy ixo ame'ë ta 'ar rupi aha ta oho. Pe, katu ta oho, aja ngã ukwa. ¹⁶ Jerusarë ok ta xupe 'ar rupi ok ta juramã ihĩ. Ame'ë ok ta ngi heta uhyk uwyr ehe. Ahy ixo ame'ë ta ke ngã huip werur ipe. Ajã ta ipy'a rehe ihĩ ame'ë ta ke werur ipe tĩ. Upa katu te Petu mukatu. (Aja rahã, Jesu rehe har Petu ta pandu ame'ë riki jete har te ke aja mujekwa katu. Petu ta namõ Tupã ixo, aja mukekwa katu tĩ.)

Jesu mondo ame'ë ta ke amõ ta mahy

¹⁷ Pe, jundéu awa tama'e pa'i keruhũ jyty'ym Jesu mondo ame'ë ta rehe. Upa inamõ ixo ame'ë ta jyty'ym a'eta rehe tĩ. Inamõ ixo ame'ë ta rer sanduse ta. (Jesu mondo ame'ë ta koty heta ngã jy'ar oho, a'erehe jyty'ym a'eta rehe.) ¹⁸ Pe, Jesu mondo ame'ë ta ke a'eta pyhyk. Kyndaha pe kynda raho, ok ta kyndaha pe. ¹⁹ Pe, pytun rahã, Tupã je'ëha rahoha uhyk uwyr a'eta rehe. Kyndaha rukwen ke pirar. Pe, a'eta ke soroka pe raho. Pandu:

²⁰ —Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe peho. A'ep upa awa ixoha pyahu rehe har ngã pe pepandu pandu — aja Jesu mondo ame'ë ta pe pandu.

²¹ A'eta hendu katu ehe. Pe, pytuniwe rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe oho. A'ep mu'e mu'e u'am.

Pe, ngã panduha renda pe jundéu awa tama'e pa'i keruhũ uhyk uwyr. Inamõ ixo ame'ë ta uhyk uwyr tĩ. Pe, jundéu awa ta tamũi ta ke a'eta mujy'ar tĩ. Johu panduha ta ke mujy'ar. Pe, kyndaha pe sonda ta ke a'eta mondo. Pandu:

—Jesu mondo ame'ë ta ke pemuhyk perur se — aja sonda ta pe pandu.

²² Pe, kyndaha pe sonda ta uhyk rahã, mahem ym. ²³ Jesu mondo ame'ë ta ke mahem ym. Pe, ngã panduha renda pe jywy'r oho. A'eta pandu:

—Kyndaha rehe jahyk rahā, upa hukwen ke kynda katu te. Upa hukwen harōha ta harō katu u'am tī. Anī. Hukwen ke jande japirar rahā, jamahem ym sawa'e ta ke — aja sonda ta pandu.

²⁴ Ame'ē ke rehe hendu rahā, pa'ihu ta māte we ame'ē te a'eta my. Sonda tama'e kapitā aja tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū sondama'e kapitā ke a'e.

—Myp a'eta ihon my? — aja pandu pandu a'eta jupe.

²⁵ Pe, amō uhyk uwyr. Pandu:

—Pesarahā! Kyndaha pe sawa'e ta ke pekynda peraho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ixo apo 'y. Ngā ke a'eta mu'e mu'e u'am — aja tamūi ta pe amō pandu.

²⁶ Ame'ē ke rehe hendu rahā, sonda tama'e kapitā oho piam. Sonda ta inamō oho tī. Pe, Jesu mondo ame'ē ta ke muhyk werur tī. Hātā ym pyhyk a'eta rehe. Hātā pyhyk rahā, ita ke sonda ta rehe ngā ombor ta, aja kapitā ukwa. Hetaha ngi kyje, a'erehe wewe katu pyhyk raho.

²⁷ Pe, Jesu mondo ame'ē ta ke muhyk rahā, ngā panduha renda pyter pe mupu'am. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū pandu:

²⁸ —Jesu rehe har pemu'e ym apo 'y, aja hātā pehē pe japandu. Anī. Pehendu ym. Pemu'e ame'ē rehe har upa Jerusarē okta pe har ta ukwa apo. Jesu ke amō ta riki jukwa. Anī. A'e ke jande riki jajukwa aja pepandu. Katu ym aja — aja Jesu mondo ame'ē ta pe pandu.

²⁹ Pe, Petu namō Jesu mondo ame'ē ta pu'am u'am. Pe, Petu pandu ngā pe:

—Tupā je'ēha rehe jō jahendu katu rahā, katu te ame'ē. Amō sawa'e je'ēha rehe anī. (Katu we ame'ē.) ³⁰ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke pemujar pemu'am. Aja pejukwa. Anī. Jesu ke Tupā mukwera katu muhem. Tupā rehe jande ramūi ipy'a moī moī katu. ³¹ Pe, Jesu ke hake Tupā muhyk raho. A'erehe a'e riki kapitā keruhū. A'e riki awa muhāha tī. Ma'e ka'u te'eha ke jundéu awa ta ma'ema'e. Anī. Tupā rehe ipy'a muruwak mondo rahā, Tupā ipy'a jywyr ta ngā rehe. ³² Jesu rehe har japandu pandu. Jasak ame'ē rehe har japandu pandu tī. Jesu rehe har Tupā'a mujekwa tī. Tupā rehe hendu katu ame'ē ta py'a rehe Tupā'a ke a'e moī katu — aja Petu pandu.

³³ Ame'ē ke pa'ihu ta hendu rahā, parahy te hū. Jesu mondo ame'ē ta ke a'eta jukwa tar katu. ³⁴ Pe, ngā panduha renda pe amō sawa'e pu'am. Her Ngamari. Parise riki a'e. Moise je'ēha mu'e ame'ē ke a'e tī. "Sawa'e katu me'ē ke" aja upa ngā ukwa ehe har. Pe, a'e pandu:

—Jesu mondo ame'ē ta ke soroka pe emondo — aja.

³⁵ Pe, ngā panduha renda pe ixo ame'ē ta pe pandu:

—Jundéu awa tama'e kapitā ta! Pehendu katurahā! Petu ta ke pemahy ym we rī. Ma'e ke pekwa py peī. ³⁶ Amukwehe te amō sawa'e ixo. Her Téu. Kapitā a'e jupe. Heta sawa'e ta inamō jy'ar oho. Kuja, 400 hetaha. Anī. A'e ke amō jukwa. Pe, inamō ixo ame'ē ta upa uhāi ujan oho. Ame'ē ta ngi har nixói te apo 'y. ³⁷ A'engi amō sawa'e uwyr tī. Her Jun. Ngariréi ywy pe har a'e. Ngā hetaha ke kapitā keruhū manga manga rahā, Jun uwyr. Inamō heta ngā oho tī. Anī. A'e ke amō jukwa tī. Pe, inamō ixo ame'ē ta upa uhāi ujan oho tī. ³⁸ A'erehe pehē pe ihē apandu katu apo. Jesu mondo ame'ē ta ke pemahy ym. Mā peja ixo. Sawa'e je'ēha rupi a'eta ma'e ke ma'ema'e ixo rahā, upa ta kanim oho. ³⁹ Anī rahā, Tupā je'ēha rupi a'eta ma'ema'e ixo rahā, marā ka ym kanīha. Tupā namō pejumai ta — aja Ngamari pandu.

Pe, a'e pandu ame'ē ke rehe ngā hendu katu. ⁴⁰ Pe, Jesu mondo ame'ē ta ke muhyk werur tī. Upa a'eta ke amō ta nupā hū. Pe, pandu tī:

—Jesu rehe har pepandu ym te apo 'y — aja kapitā ta pandu a'eta pe.

⁴¹ Pe, poir mondo. Ngā panduha renda ngi a'eta uhem oho. Jesu kotyhar ta ke a'eta, a'erehe amō ta mahy. Mahyha ke a'eta pyhyk, ame'ē ke Tupā putar aja a'eta ukwa katu, a'erehe hury katu oho. ⁴² Wera rahā pame katu te a'eta mu'e u'am. Tupā rehe ngā jumu'eha keruhū pe mu'e u'am. Amō ta rok pe mu'e u'am tī. Jesu Kirisutu rehe har mu'e u'am.

6

Awa po wajar mokōi haihu katu ame'ē ta ke

¹ Arahā Jesu rehe amō amō heta jurujar katu. Jundéu awa ta ke ame'ē ta. Ame'ē ta ngi har amō ta ngere awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta ke tī. Amō ta emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta ke tī. Pe, ngere awa ta je'ēha pandu ame'ē ta parahy. Emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta rehe parahy. Kuja pandu:

—Emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta kty'yam jande rehe. Ixawa'e manō ame'ē ta heta we ixo. Ame'ē ta ngi har emberéu awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta pe me'ē me'ē katu ma'e ke. Ngere awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta pe me'ē me'ē we mi ma'e ke. Katu ym aja. Juja ym me'ē me'ēha — aja ngere awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ta je'ē je'ē hū.

²⁻³ Pe, upa katu te Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke amō ta mujy'ar. Jesu mondo ame'ē ta riki mujy'ar. Ame'ē ta ke awa py mokōi hetaha. Ngā pe a'eta pandu:

—Jande mu ta! Pehendu katurahā! Ngā mi'u ke jande jame'ē me'ē rahā, marā ka ym Tupā je'ēha ke amō ta pe jamu'eha rī. Ngā mi'u jame'ēha rehe jō jama'ema'e ja'am. Katu ym aja. Jesu rehe har amō ta pe jamu'e ym rahā, katu ym. A'erehe amō sawa'e ta rehe pesak katu. Ko ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu ame'ē ta rehe pesak katu. Amō we tī. Ukwa katu ame'ē ta rehe pesak katu tī. Amō we tī. Sawa'e katu te ame'ē ta rehe pesak katu tī. Pehē ngi har awa po wajar mokōi sawa'e ta rehe pesak katu. Pe, ame'ē ta pe japandu ta: “Ngā mi'u ke peme'ē me'ē” aja. Jande anī. ⁴ Tupā je'ēha ke jamu'e ta ngā pe rī. Tupā namō japandu pandu ta rī — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu.

⁵ Ame'ē je'ēha rehe upa ngā hury katu, a'erehe ngā mi'u me'ēha ta ke mu'am. Ko Esete ke ngā mu'am. Jesu rehe jurujar katu te ame'ē ke a'e. Ipy'a rehe Tupā'ā ihī katu ame'ē ke a'e tī. Amō Siri ke ngā mu'am tī. Amō Pok ke mu'am tī. Amō Nikanor ke mu'am tī. Amō Timā ke mu'am tī. Amō Pame ke mu'am tī. Amō Nikorāu ke mu'am tī. Amō awa ke a'e. Jundēu awa ym a'e. Antioki ok ta pe har a'e. Yman jundēu awa tamūi ta ukwaha rehe a'e jurujar katu. Apo Jesu rehe jurujar katu tī. ⁶ (Ame'ē awa po wajar mokōi sawa'e ta ngā mi'u ke me'ē me'ē ta.) Pe, ame'ē sawa'e ta ke Jesu mondo ame'ē ta ruwa koty ngā mupu'am. Pe, Tupā namō pandu pandu. Ame'ē ta ākā rehe a'eta po ke Jesu mondo ame'ē ta mujar. (Aja ngā mi'u ke me'ē me'ē ame'ē ta ke a'eta, aja ngā pe mujekwa.)

⁷ Tupā je'ēha rehe amō amō ta hendu katu te hū. Jesu rehe amō amō Jerusarē ok ta pe har ta jurujar katu tī. Heta jundēu awa tama'e pa'i ta jurujar katu tī.

Esete ke amō ta pyhyk

⁸ Esete rehe Tupā usak katu te, a'erehe ahy ixo ame'ē ta ke Esete mukatu hū. Tupāma'e pyrātāha namō mukatu hū ngā ke. A'erehe ame'ē ke rehe ngā usak rahā, pandu: “Mā! Katu hū!” aja pandu. ⁹ Pe, in-amō amō sawa'e ta je'ē hātā tā hū. Amō koty jundēu awa tama'e jy'ariha renda ngi har ta ke a'eta. Henda rer: “Ngā poir ame'ē ta ke” aja ngā jupe. Syre ok ta ngi uwyr ame'ē ta ke a'eta tī. Arexandiri ok ta ngi uwyr ame'ē ta ke a'eta tī. Amō ta Siri wyy ngi uwyr ame'ē ta ke amō ta tī. Amō ta Asia wyy ngi uwyr ame'ē ta ke amō ta tī. Pe, Esete namō a'eta je'ē hātā tā hū. ¹⁰ Ukwa katuha ke Tupā'ā muwyr ipe, Esete pe. A'erehe marā ka ym Esete je'ēha ke ame'ē ta mukanīha. A'erehe jyty'ym ehe. ¹¹ A'erehe amō sawa'e ta pe pandu:

—Esete rehe har te'e pepandu peho. Aja rahā, kome'ē tamatarer pehē pe jame'ē ta — aja ngā poir ame'ē ta pandu.

A'erehe sawa'e ta te'e pandu oho:

—“Moise katu ym. Je'ēha rehe pehendu ym” aja Esete pandu ame'ē ke rehe jahendu. “Tupā katu ym. A'e je'ēha rehe pehendu ym tī” aja Esete pandu ame'ē ke rehe jahendu tī — aja Esete rehe har te'e a'eta pandu.

¹² Ame'ē panduha namō upa ngā ke sawa'e ta muparahy. Tamūi ta ke a'eta muparahy tī. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta ke a'eta muparahy tī. A'erehe johu ngā Esete koty oho. Pyhyk a'e ke. ¹³ Pe, ngā panduha renda pe raho. Pe, Esete rehe har te'e pandu ame'ē ta ke a'eta werur tī. Te'eha ta pandu:

—Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū katu te, aja jande jakwa katu. Anī. “Jaxer te'e” aja Esete pandu. “Moise je'ēha katu ym. Pehendu ym ehe” aja a'e pandu tī. ¹⁴ Kuja a'e panduha rehe jahendu tī. Upa Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke Jesu mujaxer ta. Jesu riki Nasare ok ta pe har ke a'e. Upa Moise mu'e ame'ē ke amō koty muruwak ta, aja Esete pandu. Ame'ē ke rehe jahendu tī — aja Esete rehe har te'e sawa'e ta pandu.

¹⁵ Upa katu te ngā panduha renda pe wapyk uī ame'ē ta Esete ruwa rehe usak usak uī. Huwa ke hendy. Tupā je'ēha rahoha ruwa aja hendy.

7

Esete je'ēha ke

¹ Esete pe jundēu awa tama'e pa'i keruhū pandu:

—Ame'ē je'ēha jete har te nde pe my? — aja ipe.

²⁻³ Esete pandu:

—Anī. Te'e riki. Tamūi ta! Pehendu katurahā! Ihē anam ta! Pehendu katu tī. Amarā riki jande ramūi. Mesopot wyy rehe a'e ixo rahā, Tupā pandu ipe. Wera te hū namō ixo ame'ē ke a'e. Ma'e, Harā ok ta pe Amarā tyryk ym we oho rī. Kuja Tupā pandu ipe: “Sengi etryk eho. Nde anam ta ke ehijar eho. Nde pái rekoha ehijar eho tī. Amō wyy ke nde pe amujesak ta. A'ep etryk eho” aja Amarā pe. ⁴ A'erehe Kaundēi wyy ke Amarā hijar oho. Harā ok ta pe tyryk oho. Ipái oho inamō tī. A'engi ipái manō rahā, amō wyy pe a'e ke Tupā mutryk mondo. Kome'ē wyy pe muwyr, ma'e, Tupā mujesak ame'ē ke pe. Yman a'ep a'e uhyk oho. Apo ame'ē wyy pe jande jaxo tī. ⁵ Anī. Wyy ke nixōi ipe, Amarā pe. Ima'e ke nixōi te. Tupā me'ē ym we ipe rī. Amarā ra'yr nixōi te rahā, Tupā manga katu ipe: “Kome'ē wyy ke nde pe ihē ame'ē ta. Nema'e ta. Ne rainōma'e ta tī” aja Amarā pe Tupā pandu katu — aja Esete pandu.

⁶ A'e pandu tī:

—Kuja Tupā pandu tī: “Amō wyy rehe ne rainō ta ixo ta. A'ep paraky te'e hū ta. Ame'ē ta ke amō awa ta mahy hū ta tī. 'Ar ke

ymanuhū ta raho. Kuja, 400 warahy 'ar aha ta oho. ⁷ Ame'ē ke upa rahā, ame'ē awa ta ke ihē amahy ta. Te'e muparakya ha ta ke ihē amahy ta. A'engi ame'ē ywy ngi ne rainō ta uhem oho. Kome'ē ywy rehe juywyr ta. Pe, ihē rehe ipy'a ke a'eta moī moī katu ta" aja Amarā pe Tupā manga katu. ⁸ Tupā pandu katu, ame'ē ukwa katuha ke Amarā pe Tupā muwyr. Kuja. Ehe ihī ame'ē pিরer ke jupā rahā, jundéu awa kotyhar ke a'e aja mujekwa. Tupā usak katu ehe ame'ē ke a'e, aja ukwa katu. A'erehe ta'yr pিরer ke Amarā jupā. Ta'yr rer Isak. U'ar, ame'ē ngi awa po wajar mokōi ukwer rahā, ipিরer ke jupā. (Aja rahā, Tupā manga katuha ke a'e putar katu, aja mujekwa katu.) Isak aja tī. Ta'yr pিরer ke jupā tī. Ta'yr rer Jako. Jako aja tī. Ta'yr ta pিরer ke jupā tī. (Ipিরer jupā rahā, ko jundéu awa ta kotyhar ta ke a'eta. Tupā usak katu a'eta rehe, ame'ē ta ke a'eta, aja mujekwa katu.) Jako ra'yr ta heta. Awa py mokōi ta'yr ta hetaha ipe. Jande ramūi ta ke a'eta.

⁹ –Jako ra'yr ta ngi har petēi Jose. Imu ta jyty'ym ehe. Pe, imu ta muhepy. Pe, Eji ywy pe Jose ke amō ta raho. Paraky te'e a'e ixo. Pe, Jose rehe Tupā usak katu. ¹⁰ A'e ke amō ta mupyrara rahā, Tupā muputu'u katu ingi. Tupā usak katu ehe tī. Ukwa katuha ke muwyr ipe tī. A'erehe eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū ruwa koty pu'am rahā, Jose rehe kapitā keruhū usak katu. Kapitā keruhū rer Parao. Pe, Jose ke kapitā aja a'e mu'am. Eji ywy pe har tama'e kapitā aja a'e mu'am. Kapitā keruhū rok kapitā a'e tī. ¹¹ Pe, ngā pe ngā mi'u nixōi te. Ūpa Eji ywy rupi nixōi. Kanaā ywy rupi nixōi te tī. Pырara hū ngā. Jande ramūi pe nixōi te tī. ¹² Pe, Eji ywy pe ahūi aja me'ē pyta we mi aja Jako hendu. A'erehe ta'yr ta ke ixoty mondo, jande ramūi ta ke. ¹³ Mokōihar a'eta oho rahā, imu ta pe juehe har Jose mujekwa. Pe, Jose rehe har Parao ukwa tī. Jose riki jundéu awa ke a'e, aja a'e ukwa. ¹⁴ Pe, ipái pe myrandu Jose mondo. "Eji ywy pe ihē koty ejur. Upa katu te ne anam ta erur tī" aja myrandu mondo.

¹⁵ –Kuja, 75 ngā hetaha ixo. Pe, Eji ywy pe Jako oho. A'ep a'e manō. A'ep jande ramūi ta manō tī, ma'e, Jako ra'yr ta ke. ¹⁶ Ymanuhū tī, jande ramūi kangwer ke amō ta mutyryk raho. Sikē ok ta pe raho. A'ep itakwar keruhū ihī. Ame'ē pe ixangwer ke ngā mou tī. Yman ame'ē itakwar keruhū ke Emor ra'yr ngi Amarā jo'ok. Tamatarer Amarā muhepy ipe.

¹⁷ –Yman Amarā pe Tupā manga katu. Ame'ē panduha rehe uhyk tate rahā, Eji ywy pe jande ramūi ta jumuheta oho. ¹⁸ Pe, Eji ywy pe amō kapitā keruhū uhem ngā pe. Jose ambyr rehe har ukwa ym a'e. ¹⁹ Ame'ē kapitā keruhū muka'u te'e jande ramūi ta

ke. Mupyrara hū tī. Kuja jande ramūi pe panduha mondo tī: "Ta'yn ra'yr u'ar rahā, pehē rok ngi pembor indo. Sawa'e ra'yr ta pame katu te pembor indo" aja kapitā keruhū pandu. Aja sawa'e ra'yr ta ke jukwa. ²⁰ Arahā amō sawa'e ra'yr u'ar. Her Moise. Katu hū ame'ē ke a'e, aja imāi ta ukwa. ²¹ A'erehe jukwa ym. Mahapyr jahy imāi namō mukanim. Pe, hok ngi imāi muhem mondo rahā, Parao rajyr mahem. Kapitā keruhū rajyr ke a'e. "Ko ihē membyr apo 'y. Ihē amutiha ta" aja Parao rajyr pandu. ²² Pe, upa eji awa tama'e ukwa katuha Moise ke amō mu'e. Je'ēha ke pandu katu te tī. Upa ma'e ke ma'ema'e katu te tī.

²³ –Mokōi awa py upa warahy 'ar ame'ē ke Moise. Pe, arahā ianam ta rehe usak oho. Ianam ta riki jundéu awa ta ke. ²⁴ Pe, oho ixo rahā, ianam ke eji ywy pe har mahy te'e, ame'ē ke rehe usak. Pe, ame'ē ke muputu'u oho. Mahyha ngi mupoir ta, a'erehe jukwa. ²⁵ Eji ywy pe har ke Moise jukwa. [Ihē anam ta ke ihē amupoir ajur, a'erehe ihē ke Tupā muwyr. Ame'ē ke ihē anam ta ukwa ta, aja Moise ipy'a pe ukwa katu. Anī. Aja ym ianam ta ukwa.] ²⁶ Amō wera rahā, mokōi jundéu awa ta jumai ixo, ame'ē rehe Moise usak tī. Pe, muputu'u ta tipe. Pandu a'eta pe: "Sa'e ta! Pehendu katurahā! Mā peja ym! Pehē riki anam ta. A'erehe pejumai ym pexo" aja Moise pandu. ²⁷ Pe, ianam ke mupyrara ame'ē ke sosok mondo. Moise ke sosok mondo. Pandu ipe: "Jandema'e kapitā ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tī. 'Awa katu my?' Anī rahā: 'Awa katu ym my?' Ame'ē panduha aja ym nde. ²⁸ Kwehe eji ywy pe har ke nde erejukwa. Aja ihē ke nde erejukwa tar katu my tī" aja Moise pe pandu. ²⁹ Ame'ē ke rehe hendu rahā, Eji ywy ngi Moise ujan oho. (Parao ukwa ta tī. Ame'ē ngi kyje, a'erehe ujan oho.) Mijiā ywy pe oho. Amō ywy pe har aja ixo. (Usak te'e aja ixo.) A'ep hakehar ke pyhyk. Pe, mokōi ta'yr ipe.

³⁰ –A'ep amō mokōi awa pypa warahy 'ar aha oho. Ywy'ā keruhū rake awa nixōi te ame'ē ywy ihī. Ywy'ā keruhū rer Sinái. A'ep Moise wata oho ixo rahā, jupirā'y ke ukwái ukwái te'e ixo. Ame'ē ke rehe a'e usak. Tata hendyha pyter pe Tupā je'ēha rahoha uhem. ³¹ Ame'ē ke rehe usak rahā: "Mā! Ma'e my?" aja pandu jupe. A'erehe hake ngi we usak katu oho ehe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu ipe: ³² "Ihē rehe ne ramūi ta ipy'a moī moī katu. Ihē rehe Amarā ipy'a moī moī katu. Isak aja tī. Ipy'a moī moī katu tī. Jako aja tī. Ipy'a ke a'e moī moī katu tī" aja panduha uwyr ipe. Pe, Moise jumukahem ingi, a'erehe ryry'i u'am ingi. ³³ Usak tar ym apo ehe 'y. Jandema'e sawa'e te pandu tī: "Ihē Tupā. Ko ihē axo. Nde erepyrū ere'am, ame'ē ywy ke katu te ame'ē ke. A'erehe nde

py rehe har ejo'ok. (Aja rahā ihē rehe nde py'a nde eremoi moī katu, aja ihē pe nde eremujekwa.)³⁴ Ihē kotyhar ta ke Eji ywy pe ixo. Ame'ē ta ke amō ta mupyrara hū. Ame'ē ke ihē akwa katu. Ame'ē ta jixi'u hū. Ame'ē ke rehe ihē ahendu tī. A'erehe ame'ē ta ke ihē amupoir ajur. Esarahā! Eji ywy pe nde ke ihē amondo ta. Ame'ē ta ke nde erepoir ta ereho" aja Moise pe pandu.

³⁵—Yman riki ame'ē Moise ke jundéu awa ta putar ym. Pandu ipe: "Jandema'e kapitā ym nde. Jandema'e panduha aja ym nde tī" aja Moise pe. Ame'ē Moise ke Tupā mondo. A'e ke kapitā aja a'e mu'am. Poiriha ke a'e tī. Inamō Tupā je'ēha rahoha ma'ema'e katu. Jupirā'y ke ukwāi ukwāi te'e. Ame'ē pyter pe usak, a'e riki Moise namō ma'ema'e katu.³⁶ Eji ywy pe ma'e ke Moise ma'ema'e hū. Aja Tupāma'e pyrātāha ke a'e mujesak ngā pe. Y ramūi pe aja tī. Y ramūi rer: "Y pytā." Pe, Eji ywy ngi ianam ta ke mujy'ar raho. Awa nixōi te ame'ē rupi wata oho ixo. Mokōi awa py upa warahy 'ar rahā, wata oho ixo. A'ep Tupāma'e pyrātāha ke ngā pe a'e mujesak tī.³⁷ Jundéu awa ta pe Moise pandu: "Ihē aja amō Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr ta tī. Pehē ngi har uhem ta" aja Moise pandu.³⁸ Awa nixōi te ame'ē pe jundéu awa ta jy'ar ixo. Ame'ē ta namō Moise ixo. Sināi ywy'ā keruhū rake a'eta jy'ar uwyr. Ame'ē ywy'ā keruhū 'ar pe Moise namō Tupā je'ēha rahoha pandu pandu. A'ep Tupā je'ēha ke Moise pyhyk. Ame'ē je'ēha rehe awa hendu katu rahā, ixo katu ta. Ame'ē ke jande ramūi ta pe a'e pandu pandu. Ame'ē ke jande pe muwyr tī.

³⁹—Anī. Moise pandu ame'ē ke rehe jande ramūi ta hendu ym. Putar ym a'e ke.⁴⁰ Eji ywy pe jywyr ta tipe oho. Ywy'ā keruhū 'ar pe Moise ixo rī, pe, imu pe jande ramūi ta pandu, ma'e, Arā pe: "Ma'e'ā jande pe emujā. Tupā aja jande pe. Jande ndutar koty oho ta. Eji ywy ngi jande ke Moise mujy'ar werur. Jande jakwa ym ehe har apo. My ihon mamy" aja Arā pe jande ramūi ta pandu.⁴¹ Arahā itatawa ke te'e tapi'iruhu ra'yr'ā ke a'eta mujā. Ame'ē ruwa koty tapi'iruhu te ke a'eta jukwa. Aja ipy'a moī moī katu u'am ehe. A'eta mujā ame'ē ke rehe hury katu.⁴² A'erehe jande ramūi ta ke Tupā hijar oho. Pe, upa ywa rehe hendy ame'ē ke rehe jande ramūi ipy'a moī moī katu u'am. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī. Tupā pandu:

"Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Mokōi awa pypa warahy 'ar rahā, awa nixōi te ame'ē rupi pexo.

Heta tapi'iruhu ke pejukwa rahā, ihē rehe pehē py'a pemoi moī ym pexo.

⁴³Amō rehe pehē py'a pemoi moī katu pexo.

So'o pিরer ok ke peraho. Ame'ē wyr pe Moro'ā pemoi. Jahy rata'ā pemoi tī. Her Hēpā.

Ame'ē ta tupā ta aja pekwahe pehē jupe. Ame'ē'ā rehe pehē py'a pemoi moī katu pexo. Katu ym aja.

A'erehe amō ywy rehe pehē ke ihē amondo ta. Mambiro ok ta kupe koty ihē amondo ta" aja Tupā pandu.

—Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī — aja Esete pandu.

⁴⁴A'e pandu tī:

—Awa nixōi te ame'ē rupi jande ramūi wata oho ixo rahā, so'o pিরer ok ke a'eta raho. Ame'ē pe Tupā rehe jande ramūi ipy'a moī moī katu ixo. So'o pিরer ok mujāha ke Moise pe Tupā mujekwa. Aja jande ramūi mujā.⁴⁵ A'engi Moise manō rahā, jande ramūi ta ke Josue mujy'ar raho. Kome'ē ywy pe mujy'ar werur. Arahā kome'ē ywy pe amō awa ta ixo. Pe, ame'ē ta ke Tupā muhem mondo. Pe, kome'ē ywy ke jande ramūi pyhyk. Henda ke pe pyhyk. Kome'ē ywy pe uhyk rahā, so'o pিরer ok ke werur tī. Ame'ē ke hainō ta pe jande ramūi mupyta. Ndawi uhem rahā, ame'ē ke pewe ixo rī.⁴⁶ Ndawi rehe Tupā usak katu. Pe, Tupā pe Ndawi pandu: "Kome'ē ywy pe nde pe ok keruhū ihē amujā tar katu. Ame'ē pe nde rehe ngā ipy'a ke moī moī katu ta. Nde rehe jako ipy'a katu ame'ē ke a'e tī" aja Ndawi pandu.⁴⁷ Anī. Ndawi mujā ym. Ta'yr riki mujā.⁴⁸ Saromā riki ok keruhū mujā. Anī. Awa ta mujā ame'ē ke rehe Tupā ixo ym. Tupā riki ywate har a'e. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī.⁴⁹ Tupā pandu:

"Ywa pe ihē axo. Ihē riki sawa'e te. Kome'ē ywy keruhū pe aja tī. Ihē axo tī.

Ok keruhū awa ta mujā ame'ē ke rehe ihē apyta ym ta. Henda peteihar rehe ihē apyta ym ta tī.

⁵⁰ Ihē riki upa katu te ma'e ke ihē amujā, aja Tupā pandu" aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī — aja Esete pandu.

⁵¹A'e pandu tī:

—Tamūi ta! Pehē ākā janam rāi. Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta ke pehē, a'erehe pehendy ym. Tupā'ā je'ēha ke jande ramūi putar ym.⁵² Aja pehē tī. Peputar ym tī. Upa Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke jande ramūi ta mupyrara. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke a'eta jukwa tī. Tupā ra'yr uwyr ta, aja pandu ame'ē ta ke a'eta jukwa. Pe, Ta'yr uwyr rahā, peputar ym a'e ke.⁵³ A'e ke pejukwa tī. Tupā je'ēha ke pehē pe Tupā je'ēha rahoha ta muwyr. Anī. Ame'ē ke rehe pehendy ym — aja jundéu awa ta pe Esete pandu pandu.

Esete ke amō ta jukwa

⁵⁴ Esete je'ēha rehe hendu rahā, ngā panduha rendama'e kapitā ta parahy ehe. Parahyha rehe hāi su'u su'u u'am.⁵⁵ Pe,

Esete py'a rehe Tupā'ā ihī katu. Pe, ywa rehe Esete ma'ā rahā, Tupā rake wera te hū, ame'ē rehe usak. Tupā rake Jesu pu'am u'am ame'ē ke rehe usak tī. ⁵⁶ A'e pandu:

—Pesarahā! Ywa pe sawa'e te i'āi. Amukwehe te we kome'ē ywy keruhū te wyy uwyw ame'ē ke a'e. Tupā rake pu'am u'am apo 'y. Ame'ē ke rehe ihē asak — aja Esete pandu.

⁵⁷ Anī. Ipyakwar ke ipo pe hetaha ta kynda. (Hendu tar ym a'eta.) Ahem hū tī. Pe, opor oho ehe. ⁵⁸ Pe, ok ta ngi muhem raho. A'ep ita pe japi. Aja a'e ke ngā jukwa. Sawa'e wan namō ita omborihā ta kamixa ke hijar oho. ⁵⁹ Sawa'e wan ame'ē rer Sāu. Ita a'eta omombor ixo rahā, Esete pukái:

—Jesu! Ihēma'e sawa'e te nde! Ihē'ā ke eraho! — aja pukái.

⁶⁰ Pe, ipynarāi pe u'ar. Hātā pukái ipe tī:

—Sawa'e! Ihē rehe peme'ē ta katu ym ame'ē ke te'e ma'ema'e ixo. Peme'ē ta ke emupyrara ym — aja Esete pukái.

Upa pandu rahā, a'e manō.

Pe, Esete ke ngā jukwa rahā, Sāu pandu tī: "Ere! Pejukwa katu!" aja riki.

8

Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Sāu mupyrara

¹ Arahā Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta heta ixo. Jerusarē ok ta pe heta ixo. Ame'ē ta ke amō ta mahy hū. Mupyrara hū tī. A'erehe amō amō ywy rupi uhāi oho. Jundéi ywy rupi uhāi oho. Samari ywy rupi uhāi oho tī. Jesu mondo ame'ē ta jō Jerusarē ok ta pe ixo. ² Tupā rehe hendu katu ame'ē ta Esete rete ke jytym raho. Jixi' u hū ehe.

³ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Sāu mumba tar katu. Ok rupi pame katu te kekar oho ixo. Mahem rahā, muhem raho. Pe, kyndaha pe kynda raho. Sawa'e ta ke aja. Kūjā ta ke aja tī. Kyndaha pe kynda raho tī.

Samari ywy pe myrandu katu ke amō pandu oho

⁴ Amō amō ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta uhāi oho. A'ep Jesu rehe har pandu pandu. Myrandu katu ke pandu raho. ⁵ Amō sawa'e ixo. Her Siri. Samari ywy pe ok ta ihī. A'ep a'e oho. Myrandu katu pandu pandu raho. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Awa muhāha a'e, aja ok ta pe har ta pe a'e pandu pandu raho tī. ⁶ Pe, je'ēha rehe ok ta pe har ta hendu hendu katu te u'am. Tupāma'e pyrātāha namō marā ka ym amō ma'ēha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. (Aja rahā, Jesu rehe har pandu ame'ē riki jete har te ke, aja mujekwa. Inamō Tupā ixo, aja mujekwa tī.) ⁷ Heta ngā py'a ngi ājā ta ke Siri muhem mondo. Ājā ta uhem rahā, hātā

ahem hū. Heta jupyrātā rātā ame'ē ta ke mukatu tī. Heta wata katu ym ame'ē ta ke mukatu tī. (Aja rahā, Jesu rehe har pandu ame'ē riki jete har te ke, aja mujekwa. Inamō Tupā ixo, aja mujekwa tī.) ⁸ A'erehe a'ep pe har ta hury katu ehe.

⁹ Pe, ame'ē ok ta pe amō sawa'e ixo. Her Simā. Paje a'e. Yman samari ywy pe har ta ke a'e muka'u ka'u te'e. Sawa'e keruhū jupe, aja pandu pandu ngā pe. ¹⁰ Je'ēha rehe upa hendu katu. Upa ok ta pe har ta hendu katu ehe. Ngā pandu:

—Tupāma'e pyrātāha namō a'e ixo — aja Simā rehe har upa ngā pandu naī.

¹¹ Paje a'e. Yman ngā ke muka'u te'e, a'erehe a'ep pe har ta hendu katu ehe. ¹² Pe, myrandu katu ke Siri pandu pandu. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e, aja pandu pandu. Ame'ē rehe amō jurujar katu rahā: "Ihē kotyhar ke" aja Tupā pandu. Pe, ame'ē myrandu katu rehe a'ep pe har ta jurujar katu. Sawa'e ta jurujar katu. Kūjā ta aja tī. Jurujar katu tī. Pe, ame'ē ta ke Siri mujahuk. (Aja rahā Tupā kotyhar ta ke apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.) ¹³ Simā jurujar katu tī. Upa Siri mujahuk rahā, inamō Simā ixo. Tupāma'e pyrātāha namō Siri mukatu hū ngā ke. Ame'ē ke Simā usak rahā, jupandu jupe:

—Mā! Katu te — aja Simā jupe.

¹⁴ Jerusarē ok ta pe Jesu mondo ame'ē ta ixo. Kuja a'eta hendu. Tupā je'ēha rehe Samari ywy pe har ta jurujar katu, aja a'eta hendu. A'erehe Petu ke Siri koty a'eta mondo. Juā ke mondo tī. ¹⁵ A'ep a'eta uhyk rahā, jurujar katu ame'ē ta rehe har Tupā namō pandu pandu:

—Kome'ē ta rehe Tupā'ā emuwyr — aja Tupā pe pandu.

¹⁶ A'ep pe har ta rehe Tupā'ā ihī ym we rī, a'erehe Tupā namō Petu ta pandu. A'ep pe har ta ke mujahuk rahā, Jesu je'ēha rupi mujahuk jō. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ¹⁷ Pe, a'eta ākā rehe ipo ke Petu ta mujar. Pe, a'ep pe har ta rehe Tupā'ā ihī katu tī.

¹⁸⁻¹⁹ Amō ta ākā rehe ipo ke Jesu mondo ame'ē ta mujar rahā, a'ep pe har ta rehe Tupā'ā ihī katu. Ame'ē ke rehe Simā usak rahā, Petu ta pe a'e pandu:

—Ame'ē pyrātāha ke ihē pe pemuwyr rahā, tamatarer pehē pe ihē ame'ē ta. Pe, amō ta ākā rehe ihē po amujar rahā, a'eta rehe Tupā'ā ihī katu ta tī — aja Simā pandu.

²⁰ Petu pandu:

—Tupā'ā ke Tupā me'ē te'e. Ame'ē ke rehe tamatarer nde eremuhepy ta, aja nde erekwaha naī. Katu ym aja. A'erehe tamatarer ke ne namō mupyraraha renda pe oho ta my. ²¹ Tupā koty nde py'a ihī katu ym, a'erehe jande namō nde erema'ema'e ym ta. Tupā rehe har nde eremu'e ym ta tī.

²² Nde erekwaha ngi emuruwak katu. Katu ym ame'ē nde erekwaha rehe har Tupā namō epandu pandu. Aja rahā, Tupā ipy'a jywyr ta nde rehe. ²³ (Tupāma'e pyrātāha namō ma'e ke jama'ema'e.) Aerehe nde erejty'ym te ha namō nde erexo, aja akwa. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha namō nde erexo. Ame'ē ke nde erehijar ym rī, aja ihē akwa tī — aja Simā pe Petu pandu.

²⁴ Pe, Petu pe Simā pandu. Juā pe pandu tī:

—Anī. Pehērahā! Ihē rehe har Tupā namō pehē riki pepandu. Aja rahā, ma'e ke ihē rehe uhyk ym ta. Petu pandu ramō: “Tamatarer ke ne namō mupyraraha renda pe oho ta” aja ihē rehe uhyk ym ta — aja Simā pandu.

²⁵ Tupā je'ēha ke Petu ta pandu pandu. Jesu rehe a'eta usak ame'ē rehe har pandu pandu tī. Upa pandu rahā, Jerusarē ok ta pe a'eta jywyr oho. Jywyr oho ixo rahā, amō amō ok ta rupi myrandu katu pandu pandu oho. Samari ywy pe ok ta ihī. Ame'ē rupi pandu pandu oho ixo.

Etio ywy pe har namō Siri pandu

²⁶ Siri rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr. Pandu ipe:

—Ehorahā! Warahy jurukwā koty awa rape ihī, ma'e, iapyr kotyhar ke. Jerusarē ok ta ngi Ngasa ok ta pe awa rape ihon. (Ymanihar awa rape ke ame'ē.) Ame'ē awa rape rupi eho — aja Siri pe pandu.

²⁷⁻²⁸ Pe, kamixa ke Siri munde. Pe, ame'ē rape rehe uhyk oho. Ame'ē rupi hekoha pe amō sawa'e jywyr ta oho ixo. Etio ywy pe har a'e. Eunu a'e. Etio ywy pe har tama'e kapitā keruhū pe a'e paraky ixo. Kapitā keruhū riki kūjā ke. Kūjā rer Kanda. Ima'e tamatarer usakiha ke sawa'e. Kapitā a'e tī. Amukwehe we Jerusarē ok ta pe oho. Tupā rehe ipy'a a'e moī moī oho. Apo hekoha pe jywyr oho ixo. Myra ujan ame'ē 'ar pe oho ixo. Pe, oho ixo rahā, Tupā je'ēha rehe usak usak uī. Yman Isai mupinim, ame'ē rehe usak usak uī. ²⁹ Isai riki ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Pe, Siri pe Tupā'ā pandu:

—Ixoty eho exo — aja ipe.

³⁰ Pe, ixoty Siri ujan oho ixo. Pe, uhyk ehe. Isai mupinim ame'ē ke sawa'e pandu pandu. Ame'ē ke rehe Siri hendu rahā, pandu ipe:

—Sa'e! Nde eresak eresak ame'ē ke nde erekwa katu my? — aja Siri pandu ipe.

³¹ Sawa'e pandu:

—Anī. Amō ihē ke mu'e ym rahā, marā ka ym ihē akwaha. Se ewapyk ejur. Ihē rake ewapyk — aja Siri pe sawa'e pandu.

³² Pe, sawa'e rake wapyk. Tupā je'ēha rehe sawa'e usak usak ame'ē ke kuja ihī:

“Jukwaha renda pe arapuharan ke amō jukwa raho.

A'e aja tī. A'e ke amō ta jukwa ta raho tī.

Arapuharan ra'yr ke amō ta hawī rahā, ahem ym. A'e ke aja tī. Je'ē ym ta a'e ke tī.

³³ A'e ke ngā mupyrara rahā, amō muputu'u ym ingi. Ame'ē ywy pe har ta katu ym te ame'ē ke ma'ema'e ipe. Ame'ē rehe har pandu ym awa.

A'e ke amō ta jukwa ta. Pe, kome'ē ywy keruhū ke hijar ta oho” aja pinīha ke sawa'e usak usak uī.

³⁴ Pe, Siri pe sawa'e pandu:

—Emujekwa ihē pe rahā! Awa rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pandu pandu ko my? Juehe har pandu pandu my? Amō rehe har pandu pandu my? — aja sawa'e pandu.

³⁵ Pe, Jesu rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke pandu pandu, ame'ē ke Siri mujekwa ipe. Tupā je'ēha rehe sawa'e usak ramō, ame'ē ke Siri mu'e. ³⁶ Ame'ē ngi Jesu rehe har mu'e mu'e tī. Pe, pe rupi oho ixo rahā, y rehe a'eta uhyk oho. Pe, etio ywy pe har pandu:

—Ko y ihī. Ihē ke nde eremujahuk rahā, katu my? — aja Siri pe pandu.

³⁷ [Siri pandu ipe:

—Jesu rehe nde erejurujar katu rahā, katu tiki — aja etio ywy pe har pe pandu.

A'e pandu:

—Jesu Kirisutu riki Tupā ra'yr, aja ihē akwa katu — aja etio ywy pe har pandu.]

³⁸ Aerehe myra ujan ame'ē ke etio ywy pe har mupyta. Pe, y rehe a'eta uhyk oho. Mokōi jō a'eta. ³⁹ A'e ke Siri mujahuk. (Aja rahā, Tupā kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) Pe, y ngi a'eta uhem rahā, Siri ke Tupā'ā pyhyk raho. Etio ywy pe har usak ym te ehe tī. Pe, pe rupi huru jywyr oho tī.

⁴⁰ Siri riki pahar Asot ok ta pe uhem. A'engi amō amō ok ta pe myrandu katu pandu pandu oho. Jesu rehe har ame'ē myrandu katu ke pandu pandu oho. Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho.

9

Jesu rehe Sáu jurujar katu

(At 22.6-16; At 26.12-18)

¹⁻² Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe Sáu parahy te rī. Upa jukwa tar katu. A'erehe jundéu awa tama'e pa'i keruhū pe a'e oho. Pandu ipe:

—Ndama ok ta pe ihē aho ta. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda heta ihī. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amāhem rahā, apukwar ta arur. Sawa'e ta ke ihē apukwar ta arur. Kūjā ta ke apukwar ta arur tī. Jerusarē ok ta pe arur ta. Ne je'ēha rupi ihē aho ta. A'erehe paper pinim ke ihē pe emuwyr — aja pa'i keruhū pe Sáu pandu.

Pe, ame'ē ke Sáu pe a'e me'ē.

³ Pe, Sáu oho. Ndama ok ta pe uhyk tate rahā, pahar ywa ngi wera te hū. Hake rupi wera te hū. ⁴ Wyy pe a'e u'ar ukwap. Kuja je'ēha rehe a'e hendu:

—Sáu! Ma'ewā ihē ke nde eremupyrara my? — aja Sáu hendu.

⁵ Sáu pandu:

—Sa'e! Awa nde my? — aja pandu ipe.

Pe, Sáu pe pandu:

—Ihē riki Jesu. Ihē ke nde eremupyrara erexo. ⁶ Ere. Epu'am. Ndama ok ta pe eho. A'ep ma'e nde erema'ema'e ta ame'ē ke amō pandu ta nde pe — aja Jesu pandu.

⁷ Sáu namō oho ame'ē ta pyta u'am. Uhem ym ngā je'ēha ke. Amō je'ēha rehe jō a'eta hendu. Anī. Usak ym awa ke rehe. ⁸ Pe, Sáu pu'am. Pe, eha pirar rahā, usak ym te ma'e ke. A'erehe ipo rehe amō ta pyhyk. ⁹ Aja Ndama ok ta pe hykí muhyk raho. Mahapyr ukwer rahā, usak ym te ma'e ke rehe. Arahā u'u ym te ma'e ke. Y ke u'u ym tī.

¹⁰ Pe, Ndama ok ta pe amō sawa'e ixo. Her Anani. Jesu rehe jurujar katu a'e. Ixeraiha aja usak. Aja jandema'e sawa'e te mujekwa ipe:

—Anani!

A'e pandu.

—Sawa'e! Ma'e nde pe? — aja Anani.

¹¹ Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Eho! Ok ta rape rupi eho. Ok ta rape rer: "Tatambyk." Ame'ē rupi Jun rok ihī. Ame'ē rupi epandu: "My Jun rok ihī my? My Sáu? Tar ok ta pe har a'e" aja epandu eho. Ihē pe ma'e pandu pandu u'i apo. ¹² Kuja ixeraiha aja a'e usak. Ixoty nde erehyk ereho. Nde po ke iākā rehe nde eremujar. Aja rahā, ma'e ke rehe a'e usak katu ta tī. Aja ixeraiha rehe a'e usak — aja Anani pe jandema'e sawa'e te pandu.

¹³ A'e pandu:

—Sawa'e! Ame'ē sawa'e rehe har amō ta pandu hū ihē pe. Nde kotyhar ta rehe mātē hū ma'e jaxeraiha ke ma'ema'e. Aja Jerusarē ok ta pe ixo ame'ē ta pe ma'ema'e hū tī.

¹⁴ Ko Ndama ok ta pe aja tī. Nde kotyhar ta ke mahy ta uwyr tī. Upa nde rehe jurujar katu ame'ē ta ke a'e pyhyk ta uwyr. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū je'ēha rupi a'e uwyr. A'erehe aho tar ym ixoty — aja Anani pandu.

¹⁵ Jandema'e sawa'e te pandu ipe:

—Anī. Sáu koty eho! Ihē asak katu ehe ame'ē ke a'e. Ihē rehe a'e paraky ta apo 'y. Ihē rehe har a'e pandu pandu ta oho. Ame'ē riki ima'e parakya ke. Amō awa ta pe ihē rehe har pandu pandu ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe pandu ta oho. Kapitā keruhū pe pandu ta oho tī. Jundéu awa ta pe pandu pandu ta oho tī. ¹⁶ Ihē rehe har a'e pandu pandu ta oho, a'erehe a'e ke amō ta

mupyrara te hū ta. Ame'ē ke ihē amujekwa ta ipe — aja Anani pe pandu.

¹⁷ Pe, ixoty Anani oho. Jun rok mahem rahā, ixo oho. Pe, Sáu ākā rehe ipo mujar. Pandu ipe:

—Sáu! Jesu rehe nde erejurujar katu apo 'y, a'erehe nde riki ihē mu apo 'y! Se nde erejur rahā, Jesu rehe nde eresak. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e riki ihē ke muwyr nde koty. A'erehe ihē ajur. Nde reha ke amopok katu ajur. Nde py'a rehe Tupā'ā ihī katu ta tī — aja Sáu pe Anani pandu.

¹⁸ Pe, pahar Sáu reha ngi ma'e ke u'ar. Pira pিরer aja saka ame'ē ke u'ar. Pe, usak katu tī. Pe, pu'am. Pe, a'e ke Anani mujahuk. (Aja rahā, Jesu kotyhar ke a'e apo 'y, aja mujekwa katu.) ¹⁹ Pe, ma'e ke upa u'u rahā, pyrātā katu tī.

Ndama ok ta pe myrandu katu ke Sáu pandu pandu

Ndama ok ta pe Sáu pyta we rī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta namō pyta we rī. ²⁰ Pe, pahar jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e ixo oho. Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. "Jesu riki Tupā ra'yr" aja ngā pe a'e pandu pandu.

²¹ Upa hendu ame'ē ta pandu: "Mā! Ma'erehe my!" aja ngā. Pe, pandu pandu a'eta jupe tī:

—Mā! Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke kome'ē sawa'e mupyrara hū. Jerusarē ok ta pe ixo, ame'ē ta ke mupyrara hū. Ndama ok ta pe aja tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke pyhyk uwyr tī. Pe, Jerusarē ok ta pe a'e pukwar ta raho. Pa'ihu ta pe pukwar ta raho, a'erehe se uwyr. Apo Jesu rehe har a'e pandu pandu katu. Ma'ewā puki! — aja a'eta jupe.

²² Sáu pandu katu te:

—Jetehar te riki. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e — aja ngā pe a'e mujekwa katu te.

Ame'ē rehe har pandu katu te, a'erehe jundéu awa ta je'ēha ke mujywyr ym ipe. Ndama ok ta pe ixo ame'ē ta mujywyr ym ipe.

²³ Yman a'ep Sáu ixo. Pe, jundéu awa ta jy'ar ixo. Pandu pandu a'eta jupe:

—Sáu ke jande jajukwa ta jaho — aja a'eta jupe.

²⁴ A'erehe ok ta rukwen pe a'eta harō u'am. Wera rahā, harō u'am. Pytun rahā, harō u'am tī. Sáu ke a'eta pyhyk rahā, jukwa ta. Anī. Ame'ē rehe har Sáu pe amō pandu oho. ²⁵ A'erehe pytun rahā, Sáu ke ehe katu ame'ē ta muhem mondo. Ok ta ita kurar ngi mujy mondo. Wasākā ran keruhū pe mujy mondo. Pe, ujan oho a'eta ngi.

Jerusarē ok ta pe Sáu ixo

²⁶ Pe, Jerusarē ok ta pe Sáu uhyk oho. Uhyk rahā, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta

namō a'e jy'ar ta tipe oho. Anī. Sáu ngi a'eta kyje. Jesu rehe Sáu jurujar katu apo 'y, ame'ē ke a'eta ukwa ym, a'erehe kyje ingi. ²⁷ Pe, Manambe oho ixoty. Pe, Jesu mondo ame'ē ta koty Sáu ke a'e muhyk raho. Ame'ē ta pe upa Sáu rehe har a'e pandu:

—Pe rupi Sáu oho ixo rahā, jandema'e sawa'e te rehe a'e usak. Jandema'e sawa'e te pandu pandu ipe tī. Apo Jesu rehe har Sáu pandu pandu tī. Ndamā ok ta pe a'e pandu pandu hū. Pandu rahā, a'e kyje ym amō ta ngi — aja Jesu mondo ame'ē ta pe Manambe pandu.

²⁸ Pe, ame'ē ta namō Sáu pyta. Jerusarē ok ta rupi Jesu rehe har a'e pandu pandu oho. ²⁹ Pandu pandu rahā, kyje ym ngā ngi. Pe, amō awa je'ēha pandu ame'ē ta a'ep ixo tī. Jundéu awa ta ke a'eta tī. Ngere awa ta je'ēha a'eta pandu. Ame'ē ta namō Jesu rehe har Sáu pandu pandu hū. Je'ē hātā tā a'eta namō tī. Pe, Sáu ke ame'ē ta jukwa ta tipe. ³⁰ Ame'ē ke Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ukwa rahā, Sesaréi ok ta pe Sáu ke a'eta raho. A'engi Tar ok ta pe Sáu ke a'eta mondo.

³¹ Ajame'ē ke Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke amō ta mupyrara ym. (Sáu mupyrara ym apo 'y.) A'erehe upa Jundéi wvy rupi ixo ame'ē ta ke amō ta mupyrara ym tī. Ngariréi wvy pe ixo ame'ē ta ke mupyrara ym tī. Samari wvy pe ixo ame'ē ta ke mupyrara ym tī. Pe, Jesu rehe jurujar katu te we ngā oho ixo. Tupā rehe ipy'a katu ixo tī. Tupā'a mujekwa katu tī, a'erehe amō amō ta Jesu rehe jurujar katu tī.

Ri ok ta pe Petu oho. Jop ok ta pe oho tī.

³² Amō amō ok ta rupi Petu ohoho ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe a'e usak oho. ³³ Pe, Ri ok ta pe uhyk oho. A'ep amō sawa'e rehe uhyk. Her Enéi. Upa jupyrātā rātā ame'ē ke a'e. Awa po wajar mahapyr warahy 'ar rahā, myrape 'ar pe tui, hok pe. ³⁴ Pe, Petu pandu ipe:

—Enéi! Nde ke Jesu Kirisutu mukatu! Myrape 'ar ngi epu'am. Pukeka ke emupuku katu emou — aja Enéi pe pandu.

³⁵ Pahar Enéi pu'am. Upa Ri ok ta pe har ta usak ehe. Pe, Tupā koty ipy'a ke ame'ē ta muruwak mondo. Saro ok ta pe har ta aja tī. Usak ehe tī. Pe, Tupā koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo tī.

³⁶ Jop ok ta pe kījā ixo. Her Tambi. Ngere awa ta je'ēha kuja amō her tī: “Ndo” aja ipe. Jesu rehe a'e jurujar katu tī. Katu ame'ē pame katu te amō ta pe a'e ma'ema'e katu. Ima'e ym te ame'ē ta rehe a'e haihu katu tī. ³⁷ Ri ok ta pe Petu ixo rahā, ma'e ahyha ke kījā pyhyk. Pe, manō. Hete ke amō ta kutuk. Y pe kutuk. (A'ep pe har ta aja te'eha a'e. Upa kutuk rahā, hete ke pukek.) Pe, kapy ywate har henda ihī ame'ē pe mou.

³⁸ “Ri ok ta pe Petu ixo” aja Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta hendu. Ri ok ta kotete ihī. A'erehe ixoty mokōi sawa'e ta mondo. Kuja sawa'e ta pandu oho ipe:

—Pahar jande namō eho — aja Petu pe pandu oho.

³⁹ Pe, Petu pu'am. Sawa'e ta namō oho. Jop ok ta pe uhyk rahā, kapy ywate har henda ihī ame'ē pe amō ta raho. Upa ixawa'e manō ame'ē ta juramā u'am. Petu rake rupi juramā u'am. Jixi'u hū u'am. Ixuwe katu rahā, kamixa ke Ndo mujā mujā. Ame'ē ke Petu pe mujesak jesak u'am. Kamixa paku Ndo mujā ame'ē ke mujesak jesak u'am tī. ⁴⁰ Pe, kapy ngi upa kījā ta ke Petu muhem mondo. Pe, ipynarāi pe wapyk. Tupā namō pandu pandu. Pe, hete koty uwak. Pandu:

—Tambi! Epu'am! — aja kījā manō ame'ē ke pe Petu pandu.

Pe, eha ke kījā pirar. Petu rehe ma'ā rahā, wapyk. ⁴¹ Ipo ke Petu pyhyk. Pe, mupu'am. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke a'e mujy'ar. Ixawa'e manō ame'ē ta ke mujy'ar tī. ⁴² Kījā kwera ramō ame'ē ke a'e mujesak kījā ta pe. Ame'ē rehe har myrandu upa Jop ok ta rupi amō ta pandu pandu oho. ⁴³ A'erehe Jesu rehe heta ngā jurujar katu. Jop ok ta pe Petu pyta we rī. So'o pিরer rehe ma'eha namō a'e pyta we rī. Her Simā.

10

Kone rehe har

¹ Sesaréi ok ta pe amō sawa'e ixo. Her Kone. Homa awa tama'e sonda ta ixo. Itar wvy ngi sonda ta uwyr. Ame'ē tama'e kapitā ke a'e. Kuja, 100 hetaha sonda tama'e kapitā ke a'e. Sawa'e katu ame'ē ke a'e. ² Jundéu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu. Upa katu te hok wyr pe har ta aja tī. Tupā rehe ipy'a moī moī katu tī. Amō awa rikī a'e. Jundéu awa ym a'e. Pe, jundéu awa ta ima'e ym te rahā, ame'ē ta rehe a'e haihu katu. Tupā namō a'e pandu pandu katu te tī. ³ Amō wera rahā, warahy ywa ku'a ihon tate rahā, ixeraiha aja a'e usak. Tupā je'ēha rahoha wvyjy uwyr ehe, aja a'e usak katu. A'e pandu:

—Kone! — aja Tupā je'ēha rahoha.

⁴ Kone usak ehe rahā, jumukahem ingi. Pe, pandu ipe:

—Sa'e! Ma'e nde pe my? — aja Kone pandu.

Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Tupā namō nde erepandu pandu, ame'ē ke a'e ukwa katu. Ma'e ke nixói te ame'ē ta rehe nde erehaihu katu, ame'ē ke ukwa katu tī. ⁵ A'erehe nde rehe a'e usak katu. Apo Jop ok ta pe sawa'e ta ke emondo. Simā Petu pe: “Jande namō eho” aja a'eta pandu ta oho. ⁶ Amō sawa'e rok pe Simā Petu ixo.

Ok jar rer amō Simā. Ame'ē Simā so'o pিরer rehe ma'ēha ke a'e. Y ramūi rake hok ihī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁷ Pe, Tupā je'ēha rahoha jywyr oho. Aja ixeraiha aja Kone usak. Pe, mokōi miasu ta ke Kone mujy'ar. Amō sonda ke mujy'ar tī. Ame'ē sonda riki jundēu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu tī. Konema'e miasu a'e tī. ⁸ Ame'ē mahapyr sawa'e ta pe upa usak ame'ē rehe har Kone pandu pandu. Pe, Jop ok ta pe mahapyr sawa'e ta ke a'e mondo.

⁹ Ame'ē ku'ē rahā, pe rupi a'eta oho ixo rī. Warahy jandar tate rahā, Jop ok ta pe uhyk tate. Arahā, ok kupe 'ar pe Petu oho. (Ame'ē ok kupe ipe katu.) A'ep Tupā namō pandu pandu ta. (Aja te'eha jundēu awa ta ma'ema'e katu. Ok kupe 'ar pe Tupā namō pandu pandu katu uī.) ¹⁰ A'e myahy uī. Ma'e ke u'u tar katu. Pe, ma'e ke amō mupupur ixo rahā, ixeraiha aja a'e usak. ¹¹ Kuja usak. Ywa ngi pan keruhū aja ame'ē wjy uwyr ixo. Iapyr rehe pame katu te pukwar. Ame'ē mujy muwyr. ¹² Kome'ē wvy keruhū pe mujy muwyr. Ame'ē jywī pe upa katu te wvy rupi so'o ta wata ame'ē ta ihī. Upa katu te ipixi'a pe ma'e wata ame'ē ta ihī tī. Upa katu te ma'ewyra wewe ame'ē ta ihī tī. ¹³ Pe, kuja hendu:

—Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'ē ke e'u! — aja ipe.

¹⁴ Petu pandu:

—Sa'e! Anī! So'o ta para ihī. Jande ramūi u'u ym ame'ē ke pehī. A'erehe ihē a'u ym ta tī — aja Petu.

¹⁵ Pe, kuja je'ēha uhyk ehe tī:

—Jete riki. Apo katu aja Tupā pandu. Jaxer te'e aja ym ekwa ekwa eī — aja Petu pe.

¹⁶ Aja mahapyr uhyk katu te ehe. Pe, upa ywa pe jywyr oho tī. Aja ixeraiha aja Petu usak.

¹⁷ Usak ramō ame'ē rehe har ipy'a pe Petu ukwa ukwa katu te uī. “Ma'ewā aja my?” aja jupe. Arahā Kone mondo ame'ē ta uhyk uwyr. Hukwen koty pu'am u'am. Simā rok ke amō ta mujekwa a'eta pe. ¹⁸ Pe, a'eta pukái:

—Se Simā Petu ixo my? — aja sawa'e ta pukái.

¹⁹ Usak ramō ame'ē rehe har Petu ukwa ukwa uī rī. Pe, Tupā'ā pandu ipe:

—Ehendu katurahā! Mahapyr sawa'e ta nde pe pandu uwyr. ²⁰ Epu'am. Ewyjy eho. Sawa'e ta namō eho. Ekyje ym a'eta ngi. Nde koty a'eta ke ihē amuwyr — aja Petu pe.

²¹ Pe, Petu wjy oho a'eta koty. Pandu:

—Sawa'e ke pekekar pexo ame'ē ke ko ihē. Ma'e pehē pe? — aja Kone muwyr ame'ē ta pe Petu pandu.

²² A'eta pandu:

—Nde koty jande ke Kone muwyr. Sonda tama'e kapitā a'e. Sawa'e katu ame'ē ke a'e.

Jundēu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu. Kone rehe har upa jundēu awa ta pandu katu. Kwehe Tupā je'ēha rahoha mujekwa ipe: “Nde rok pe Petu ke emuhyk erur. Nde pe ma'e ke a'e pandu pandu ta” aja Kone pe. A'erehe jande jajur — aja Petu pe sawa'e ta pandu.

²³ Pe, Petu pandu:

—Pejur! Se pepyta we rī. Ka'aruk koty apo — aja sawa'e ta pe.

Ame'ē ku'ē rahā, ima'e ke Petu moī katu. Pe, a'eta namō oho. Amō ta oho tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke. Jop ok ta pe har ta ke a'eta. ²⁴ A'engi amō ku'ē rahā, Sesaré ok ta pe a'eta johu uhyk oho. Kone rok pe uhyk rahā, Kone harō ixo. Petu ta rehe harō ixo. Ianam ta ke a'e mujy'ar. Ehe katu ame'ē ta ke mujy'ar tī. Upa ame'ē ta harō ixo tī. ²⁵ Hok pe Petu ixo tate rahā, ixoty Kone oho. Pe, Petu py koty a'e jumumbe jumumbe oho. Ipynarāi pe a'e wapyk uī tī. (Aja ipy'a moī moī ta tipe.) ²⁶ Pe, a'e ke Petu mupu'am. Pandu ipe:

—Epu'am katu! Nde aja sawa'e te'e ihē tī. Ihē rehe nde py'a emoī moī ym eī — aja Kone pe Petu pandu.

²⁷ Hok pe ixo oho rahā, Kone namō Petu pandu pandu. ²⁸ A'ep hetaha ta rehe Petu usak. Pe, a'eta pe Petu pandu:

—Jundēu awa aja ym namō jande jaxo rahā, katu ym. Aja jande ramūi ta je'ēha ke. Ame'ē ke pekwa katu. Ko jundēu awa ihē. Amō awa rok pe aja tī. Amō awa rok pe jande jaxe rahā, katu ym tī. Aja jande ramūi ta je'ēha tī. Ame'ē ke pekwa katu tī. Anī. Aja ym apo 'y. Amō awa namō jaxo rahā, katu apo 'y. Aja ihē pe Tupā mujekwa. Amō awa jaxer ym, aja ihē pe Tupā mujekwa katu tī. Ihē keraiha rupi a'e mujekwa katu ihē pe. ²⁹ A'erehe ihē pe nde kotyhar ta pandu rahā, pahar ihē ajur. Apo ihē akwa ta. Ma'erehe ihē ke nde eremuhyk se my? — aja Petu ipe.

³⁰ Pe Kone pandu:

—Amukwehe ihē rok pe ihē axo. Mahapyr aker apo. Tupā namō ihē apandu pandu aī. Se warahy rahā, apo aja, ma'e warahy ywa ku'a ihon rahā. Pahar ihē ruwa koty sawa'e uhem u'am. Ima'e mundeha riki hendy! ³¹ Ihē pe a'e pandu: “Kone! Tupā namō nde erepandu pandu ame'ē ke Tupā ukwa katu. Ima'e ym te ame'ē ta rehe nde erehaihu katu ame'ē ke Tupā ukwa katu tī. ³² Apo Jop ok ta pe amō ke emondo. Simā Petu pe a'eta pandu ta oho. Amō Simā rok pe ixo. Ame'ē Simā so'o pিরer rehe ma'ēha ke a'e. Y ramūi rake hok ke ihī” aja ihē pe. ³³ A'erehe pahar nde koty sawa'e ta ke ihē amondo. Pahar nde erejur. Katu aja. Ko jande jaxo apo. Jande rehe Tupā usak katu ixo. Upa nde pe Tupā mujekwa ame'ē ke rehe jande jahendu tar katu — aja Petu pe Kone pandu.

Petu je'ēha ke

³⁴ Pe, Petu pandu:

—Jete! Ihē akwa katu apo! Ihē keraiha aja ihē asak. A'erehe upa katu te awa ta rehe Tupā juja katu te usak katu, aja akwa katu. ³⁵ Amō amō awa ta ipy'a ke moī moī katu ehe rahā, ame'ē ke Tupā putar katu tī. Amō amō awa ta katu ame'ē ke ma'ema'e rahā, ame'ē ke a'e putar katu tī. Upa katu te amō amō awa ta rehe a'e juja katu te usak katu. (Upa so'o ke a'u katu, ame'ēja saka Tupā mujekwa.)

³⁶ —Apo kuja pekwa katu. Jundéu awa ta pe je'ēha ke Tupā muwyr. Ngā py'a ke Jesu muhury katu, ame'ē myrandu katu ke muwyr. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ³⁷ Upa Juā pandu pandu rahā, Jesu riki pandu pandu uwyr tī. Upa Juā mujahuk rahā tī. Ngariréi ywy pe Jesu pandu pandu py. A'engi Jundéi ywy rupi pandu pandu oho. ³⁸ Jesu rehe har pekwa katu. Nasare ok ta pe har a'e. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe. Tupā'ā ke a'e moī katu ehe tī. Usak katu ehe tī. A'erehe upa ok ta rupi katu ame'ē ke a'e ma'ema'e oho. Ājā ta awa ta py'a rehe ihī, ame'ē ta ke upa mukatu hū tī. ³⁹ Awa ta py'a ngi upa muhem mondo. Jundéu awa ta ok ta rupi Jesu ma'ema'e, ame'ē rehe jande jasad. Ame'ē rehe har japandu pandu. Jerusarē ok ta pe ma'ema'e ame'ē ke rehe jasad tī. Ame'ē rehe har japandu pandu tī. Pe, myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu ke amō ta mujar mu'am. Aja a'e ke ngā jukwa.

⁴⁰ —Pe, mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. ⁴¹ Jesu ke jande pe a'e mujesak tī. Upa ngā usak ym ehe. Jande pe jō Tupā mujesak. Jande rehe Tupā usak katu ame'ē ta ke jande. Yman rahā, jande rehe a'e usak katu ta tī, aja a'e ukwa katu. Upa a'e kwera katu uhem rahā, Jesu namō ma'e ke jande ja'u. (Aja rahā, a'e atu kwera katu aja jakwa katu. Ixuwe katu a'e, aja jakwa katu tī.) ⁴² Pe, jande pe a'e pandu: “Ihē rehe har ngā pe pependu pandu peho. Ngā rehe har ihē atu apandu pandu ta aja Tupā mu'am. ‘Katu pehē. Tupā namō pexo katu’ aja apandu ta. Anī rahā: ‘Katu ym pehē. Mupyraraha renda pe peho’ aja apandu ta tī. Aja ixuwe katu ame'ē ta rehe har ihē apandu ta. Manō ame'ē ta ke ihē amukwera katu ta muhem. Pe, ame'ē ta rehe har apandu katu ta tī” aja jande pe Jesu pandu — aja Petu pandu.

⁴³ A'e pandu tī:

—Jesu rehe har upa ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Kupa pandu: “Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. Pe, Jesu rehe a'e jurujar katu rahā, Tupā ipy'a jywyr ta ehe. Jesu je'ēha rupi Tupā ipy'a jywyr ta ehe” aja ymanihar ta pandu — aja Kone ta pe Petu pandu.

Amō awa ta rehe Tupā'ā ihī katu

⁴⁴ Petu pandu pandu uī rahā, upa hendu uī ame'ē ta rehe Tupā'ā ihī katu. Kone ta rehe ihī katu. ⁴⁵⁻⁴⁶ Amō amō awa tama'e je'ēha ke Kone ta pandu pandu. (Aja Tupā'ā ihī katu, aja mujekwa katu Petu ta pe.) Tupā rehe har pandu pandu tī: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu katu ipe. Ame'ē ke Jop ok ta ngi Petu namō uwyr ame'ē ta hendu. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'eta tī. Jundéu awa ta ke a'eta tī. Pe, aja ame'ē ta hendu rahā, amō awa ta rehe Tupā'ā ihī katu, aja a'eta ukwa katu tī. (Jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe ihī katu, aja ukwa katu tī.) A'erehe: “Mā! Katu tiki” aja pandu. Pe, Petu pandu:

⁴⁷ —Jande aja kome'ē ta rehe Tupā'ā ihī katu tī. A'erehe kome'ē ta ke jande jamujahuk rahā, katu tiki. Amō ta riki marā ka ym je'ēha ke — aja Petu pandu. (Mujahuk rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu amō ta pe.)

⁴⁸ Pe, inamō uwyr ame'ē ta pe Petu pandu:

—Jesu Kirisutu je'ēha rupi kome'ē ta ke pemujahuk — aja a'eta pe.

Upa mujahuk rahā, Petu ta pe Kone pandu:

—Jande namō pepyta we rī — aja a'eta pe.

11*Jerusarē ok ta pe har ta pe Petu pandu pandu*

¹ Tupā je'ēha rehe amō awa ta jurujar katu, aja Jesu mondo ame'ē ta hendu. Jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu, aja hendu. Jundéi ywy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Tupā je'ēha rehe amō awa ta jurujar katu, aja ame'ē ta hendu tī. ² Pe, Jerusarē ok ta pe Petu jywyr rahā, amō ta je'ē je'ē hū inamō. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta a'eta. Ipirer jupāha putar katu ame'ē ta ke a'eta. A'erehe hamūi ta ukwa aja me'ē rehe hendu katu we rī. Ame'ē ta je'ē je'ē hū tī:

³ —Amō awa ta rok pe nde erexe ereho. Aja rahā, katu ym. Jundéu awa ta aja ym ame'ē ta ke. Ame'ē ta namō ma'e ke nde ere'u tī. Katu ym tī — aja Petu pe je'ē hū.

⁴⁻⁵ Pe, upa katu te ame'ē rehe har Petu pandu pandu. Kupa pandu:

—Jop ok ta pe ihē axo rahā, Tupā namō ihē apandu pandu aī. Pe, ihē keraiha aja ihē asak. Ame'ē rupi kuja ihē asak. Ywa ngi pan keruhū aja me'ē wyjy uwyr. Iapyr rehe pame katu te pukwar. Ame'ē mujy muwyr. ⁶ Ihē rake pyta. Jywī pe ihē ama'ā katu rahā, ywy rupi so'o wata ame'ē ta rehe ihē asak. Ka'a rupi so'o ixo ame'ē ta rehe ihē asak tī. Ipixi'a pe wata ame'ē ta rehe ihē asak tī. Ka'a rupi ma'ewyra wewe ixo ame'ē ta rehe ihē asak tī. ⁷ Pe, kuja ihē pe je'ēha pandu

muwyr: "Petu! Epu'am! Ma'e ke ejukwa! Ame'ë ke e'u!" aja ihë pe. ⁸Pe, ihë apandu: "Sa'e! Anī! Jande ramūi ta u'u ym ame'ë ke ihë a'u ym ta tī" aja ihë apandu. ⁹Pe, ywa ngi je'ëha ihë pe uwyr tī: "Ame'ë ke jetehtar te riki. Apo amō koty. 'Katu' aja Tupā pandu. 'Ame'ë ke jaxer te'e' aja ym ekwa eī" aja ihë pe. ¹⁰Aja mahapyr ihë rehe uhyk katu te. Pe, upa katu te ywa pe jywyr oho.

¹¹—Pe, arahā ok pe mahapyr sawa'e ta uhyk uwyr tī. Simā rok pe ihë axo, a'ep uhyk uwyr. Ame'ë ta ke ihë koty amō muhyk muwyr. Sesaréi ok ta ngi muhyk muwyr. ¹²Pe, ihë pe Tupā'ā pandu: "Pahar sawa'e ta namō eho" aja ihë pe. Ko ixo ame'ë ta ihë namō oho tī. Awa po wajar petēi hetaha ta oho tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'eta tī. Sesaréi ok ta pe jande jahyk rahā, Kone rok pe jande jaxē jaho.

¹³—Hok pe Tupā je'ëha rahoha rehe Kone usak, ame'ë rehe har jande pe a'e pandu pandu. Tupā je'ëha rahoha pandu ipe: "Jop ok ta pe sawa'e ta emondo. Simā Petu pe a'eta pandu ta oho: 'Pahar jandē namō eho' aja. ¹⁴Nde ke Tupā muhā katu ta ame'ë rehe har a'e pandu ta nde pe. Upa nde rok wyr pe har ta ke Tupā muhā katu ta tī. Ame'ë rehe har a'e pandu ta tī" aja Kone pe pandu. ¹⁵Pe, a'eta pe ihë apandu pandu rahā, jande aja ame'ë ta rehe Tupā'ā ihī katu tī. ¹⁶Pe, Jesu je'ëha ke ihë akwa a'am. Kuja a'e pandu: "Y pe Juā mujahuk. Pehē amō koty. Pehē rehe Tupā'ā ihī katu ta" aja Jesu pandu katu. ¹⁷Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu rahā, Tupā'ā ke jande py'a rehe Tupā muwyr. Jande aja jundéu awa aja ym ame'ë ta py'a rehe Tupā'ā ke Tupā muwyr tī. A'erehe marā ka ym ihë aje'ëha. Tupā namō ihë ajumai ym ta me'ë te'e — aja Petu pandu.

¹⁸Ame'ë ke rehe Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta hendu rahā, je'ëha uhem ym. Jerusarē ok ta pe har ta ke a'eta. Pe, Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja. Kuja pandu tī:

—Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ë ta Tupā koty ipy'a muruwak mondo rahā, ame'ë ta ke Tupā muhā katu ta tī — aja Jerusarē ok ta pe har ta pandu.

Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo

¹⁹Yman Esete ke amō ta jukwa rahā, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke amō ta mupyrara tī. A'erehe amō koty koty ame'ë ta uhāi oho. Amō amō ta Seni wyy pe oho. Amō amō ta Xi ypa'ū pe oho tī. Amō amō ta Antioki ok ta pe oho tī. Ame'ë ta uhāi uhāi oho rahā, jundéu awa ta pe jō Tupā je'ëha ke pandu pandu. ²⁰Pe, amō sawa'e ta Antioki ok ta pe uhyk oho. Xi ypa'ū pe har ta ke a'eta. Syre ok ta pe har ke amō ta

tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'eta. Pe, Antioki ok ta pe uhyk rahā, jundéu awa aja ym ame'ë ta pe myrandu katu ke a'eta pandu pandu. Jesu rehe har pandu pandu. ²¹Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e je'ëha rupi a'eta pandu pandu. A'erehe hamūi ta ukwaha ke heta ngā hijar. Antioki ok ta pe har ta riki hijar. Pe, jandema'e sawa'e te rehe a'eta jurujar katu tī.

²²Ame'ë rehe har myrandu ke Jerusarē ok ta pe har ta hendu. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta hendu. A'erehe Antioki ok ta pe Manambe ke a'eta mondo. (Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'e muhury ta oho, a'erehe a'e ke a'eta mondo.) ²³A'ep a'e uhyk rahā, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta heta ixo. A'erehe a'eta rehe Tupā usak katu, aja Manambe ukwa katu. A'erehe a'e hurry katu. Pandu pandu we hū tī:

—Tapijar te'e we Jesu rehe pejurujar katu — aja Manambe pandu.

²⁴Sawa'e katu ame'ë ke Manambe. Tupā'ā ihī katu ehe tī. Jesu rehe a'e jurujar katu te tī. Manambe pandu katu, a'erehe heta ngā Jesu rehe jurujar katu.

²⁵Tupā je'ëha ke inamō Sāu mu'e ta, aja Manambe putar, a'erehe Tar ok ta pe Manambe oho. A'ep Sāu ke a'e kekar oho. ²⁶Mahem rahā, Antioki ok ta pe werur inamō. Petei warahy 'ar rahā, a'ep mokōi sawa'e ta pyta rī. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta namō ame'ë ta pyta. Johu ngā ke a'eta mu'e mu'e. Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo. Ame'ë ta pe amō ta pandu py: "Kirisutu kotyhar ta ke" aja. (Amō: "Jesu kotyhar ta ke" aja her tī.)

²⁷Arahā Antioki ok ta pe Tupā je'ëha pandu ame'ë ta uhyk uwyr. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr. ²⁸Heta ame'ë ta ngi har petēi pu'am. Her Angambo. Tupā'āma'e pyrātāha namō kuja a'e pandu:

—Kome'ë wyy keruhū rupi ngā mi'u nixōi te ta. Ngā myahy te hū ta — aja Angambo pandu.

Jetehtar te riki ame'ë. Aja uhyk. Karāu riki homa awa tama'e kapitā keruhū rahā, aja uhyk. ²⁹A'erehe Jesu kotyhar ta pandu:

—Jundéi wyy rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo. Ame'ë ta myahy hū ta. A'erehe tamatarer ke jamujy'ar ta. Ame'ë ta pe jamondo ta — aja Antioki ok ta pe har ta pandu.

Pe, ima'ehū namō ixo ame'ë ta heta me'ë. Aja mujy'ar. Ima'e heta ym rahā, ame'ë ta ta'yr mi me'ë. Aja mujy'ar tī. ³⁰Pe, upa tamatarer mujy'ar rahā, Jesu rehe jurujar katu ame'ë tama'e kapitā ta pe mondo. Jundéi wyy rupi ixo, ame'ë kapitā ta pe mondo. Manambe riki tamatarer raho. Sāu amō raho inamō tī.

12

Jesu kotyhar ta ke amō ta mupyrara tī

¹ Arahā amō amō we Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Ero mupyrara. Ero riki jundéu awa tama'e kapitam. ² Pe, Ero je'ēha rupi Tian ke amō jukwa oho. Tian riki Juā mu. Kyse puku pe jukwa. Ame'ē rehe jundéu awa ta hury katu. ³ Ame'ē ke Ero ukwa rahā, Petu ke a'e pyhyk tī. Pasuko weraha rehe uhyk tate rahā, Petu ke pyhyk. (Ame'ē wera rahā, jundéu awa ta mbeju ke u'u. Mbeju ke mupururukiha nixói te, ame'ē ke u'u.) ⁴ Upa pyhyk rahā, kyndaha pe kynda raho. Heta sonda ta harō u'am. Awa py wajar mokōi sonda ta harō u'am. Tumeme harō py. A'engi amō tumeme harō tī. A'engi amō tumeme harō tī. Aja pame katu te harō u'am. Pe, Pasuko weraha upa rahā, Petu ke Ero muhem tar katu. Jundéu awa ta ruwa koty jukwa tar katu. ⁵ Pe, Petu rehe sonda ta usak katu u'am. (Jesu kotyhar ta anī.) A'eta Tupā namō pandu pandu hū. "Kyndaha ngi Petu ke emuhem katu" aja inamō pandu pandu hū.

Kyndaha ngi Petu ke Tupā je'ēha rahoha muhem

⁶ Pytun rahā, mokōi sonda ta pyter rupi Petu ukwer ou. Ku'ē rahā, Petu ke Ero muhem ta tipe. Jukwa ta tipe. Petu ke ipo apyr rupi sonda ta pukwar, ita tupaham pe. Ita tupaham pe sonda ta ipo apyr rupi pukwar tī. Kyndaha rukwen ke sonda ta harō u'am tī. ⁷ Pe, pahar kyndaha rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk. Wera hū a'ep. Petu jixi'y rehe pyhyk. Pe, mukatak. Aja mupak. Pandu ipe:

—Pahar epu'am! — aja Petu pe.

Pe, pu'am rahā, pahar ita tupaham ke jujirar ingi. Tik tik tik. Upa jujirar. ⁸ Pandu ipe tī:

—So'o pিরer nde ku'a rupi har emujar. Nde py rehe har epukwar tī — aja Petu pe.

Ame'ē upa rahā, pandu ipe tī:

—Kamixa emunde tī! Jahorahā! — aja Petu pe.

⁹ Pe, inamō Petu oho ixo. Kyndaha ngi uhem oho ixo. Anī. Petu ukwa ym rī. Tupā je'ēha rahoha muhem raho ame'ē ke Petu ukwa katu ym. Ixerai nahā my, aja Petu ukwaha naī. ¹⁰ Hukwen harōha asa py oho. Mokōihar ta ke asa oho tī. Pe, ita rukwen rehe uhyk oho. Ame'ē riki ok ta rukwen ke. Ok ta pe ixo oho ame'ē ke. Ame'ē rehe uhyk rahā, jupirar te'e u'am. Pe, a'eta uhem oho. Awa rape rupi wata we, pe, pahar Petu ke Tupā je'ēha rahoha hijar oho. ¹¹ Arahā Petu ukwa katu. Kuja jupandu jupe:

—Ihē akwa katu te apo 'y! Tupā je'ēha rahoha ke ihē koty Tupā muwyr. Ero ngi ihē ke a'e mupoir. Ihē ke mupoir, a'erehe ihē ke

amō jukwa ta, ame'ē ke jundéu awa ta usak ym ta apo 'y — aja Petu jupe.

¹² Poiriha Petu ukwa rahā, Mari rok rehe uhyk oho. Mari riki Juā māi. Mak aja Juā rer tī. A'ep heta jy'ar uī. Tupā namō pandu pandu uī. ¹³ Pe, ok kurar rukwen rehe Petu uhyk rahā, pukái u'am. Pe, kūjātāi usak oho. Ma'e mupupuriha ke a'e. Her Ho. ¹⁴ Petu je'ēha ke a'e ukwa. A'erehe hury katu jywyr oho. Hukwen ke pirar ym we ipe rī. Pe, amō ta pe a'e pandu oho:

—Se soroka pe Petu ixo! — aja kūjātāi.

¹⁵ Amō ta pandu:

—Anī. Nde te'e pe aja. Nde ereka'u te'e! — aja kūjātāi pe.

Anī. A'e pandu we rī:

—Jete atu te atu. Se Petu ixo! — aja a'eta pe.

Pe, amō ta pandu:

—Anī. Tupā je'ēha rahoha riki. Petu rehe usak katu ame'ē ke a'e — aja ipe.

¹⁶ Petu pukái pukái we u'am rī. Pe, amō hukwen pirar oho. Petu rehe a'eta usak rahā, a'eta pandu: "Mā! Myja nde erehem my? Mā!" aja a'eta pandu. ¹⁷ Pe, ipo ke Petu mukatak. (Aja a'eta je'ēha ke muputu'u a'eta ngi.) Pe, kyndaha ngi Tupā muhem ame'ē rehe har pandu pandu a'eta pe. Petu pandu tī:

—Ame'ē rehe har Tian pe pepandu peho. Jesu kotyhar ta pe pepandu peho tī — aja a'ep ixo ame'ē ta pe Petu pandu.

Pe, amō koty kanim oho.

¹⁸ Pytuniwe te rahā, sonda ta pandu pandu hū a'eta jupe. "My Petu ihon mamy?" aja sonda ta pandu hū. ¹⁹ Pe, sonda ta pe Ero pandu:

—Pekekar pehorahā! — aja a'eta pe.

Anī. Mahem ym a'eta. Pe, hukwen harōha ta pe Ero pandu pandu. Petu uhemihā rehe har pandu. Anī. Je'ēha nixói te a'eta rehe. Pe, amō sonda ta pe Ero pandu:

—Harōha ta ke pejukwa! — aja.

A'engi Jundéi ywy ngi Ero oho. Sesaréi ok ta pe oho. A'ep pyta rī.

Ero manōha rehe har

²⁰ Ero ixo ame'ē ywy ngi ngā mi'u ke Tir ok ta pe har ta werur. Aja te'eha a'eta. Sinō ok ta pe har ta aja tī. Ngā mi'u werur tī. Pe, Tir ok ta pe har ta rehe Ero parahy te. Sinō ok ta pe har ta rehe parahy tī. A'erehe ame'ē mokōi ok ta pe ngā mi'u ke Ero mondo ym te apo 'y. A'erehe Ero rehe Tir ok ta pe har ta usak oho. Sinō ok ta pe har usak oho tī. Mukatu ta oho. (Aja rahā, ngā mi'u ke Ero mondo ta tī, aja ngā ukwa. A'erehe mukatu oho.) Eroma'e miasu pe ame'ē ta pandu py. Her Mbasa. Kapitā rok usakiha ke a'e. Ame'ē namō a'eta mukatu py oho. A'engi Ero namō mukatuhā rehe har johu ngā pandu ta oho.

²¹ Pe, amō weraha ke Ero manga. Arahā kapitāma'e myrape tymā 'ar pe a'e wapyk. Ima'e mundeha katu te ame'ē ke a'e munde. Pe, ngā pe a'e pandu pandu katu te uī. ²² A'erehe Ero rehe ngā ipy'a katu u'am. Ehe har kua pandu:

—Kome'ē wyw keruhū pe har ym a'e! Tupā tiki a'e — aja ukwa ngā jupe.

²³ Tupā aja Ero rehe ipy'a ke amō ta moī moī katu. Ame'ē ke Ero muputu'u ym ngā ngi. A'erehe pahar Tupā je'ēha rahoha parahy ehe. Ma'e ahyha mondo ehe. Upa hete rupi tapuru su'u su'u hū. Aja a'e manō.

²⁴ Pe, Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu oho. Amō amō ta Jesu rehe jurujar katu tī.

²⁵ Tamatarer ke upa raho rahā, Manambe jywyr oho. Jerusarē ok ta ngi jywyr oho. Sāu jywyr oho inamō tī. Jywyr oho rahā, Juā Mak ke a'eta raho. Antioki ok ta pe a'eta jywyr uhyk oho.

13

Manambe ke Jesu kotyhar ta mondo. Sāu ke mondo tī.

¹ Antioki ok ta pe Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ngi har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ixo. Mu'eha ta ke a'eta tī. Ko Manambe. Amō Simā. “Amō awa pihun” aja her tī. Amō Rusi. Syre ok ta pe har a'e. Amō Sāu. Amō Manaē. Ero namō a'e tyha oho ame'ē ke a'e. ² Ero riki jundēu awa tama'e kapitam. Pe, Jesu kotyhar ta riki johu ma'e u'uha ke hijar. (Aja Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī katu.) Tupā namō a'eta pandu pandu uī tī. Arahā Tupā'a mujekwa a'eta pe:

—Manambe rehe ihē katu asak. Sāu rehe aja tī. A'erehe a'eta ke pemondo. Ihē amujekwa ame'ē ke a'eta ma'ema'e ta oho — aja a'eta pe Tupā'a mujekwa.

³ Pe, a'eta ma'e u'uha hijar we rī. Tupā namō pandu pandu we tī. Pe, Manambe ākā rehe ipo ke Jesu kotyhar ta mujar. Sāu ākā rehe mujar tī. (Aja Tupā katu usak a'eta rehe, aja amō ta pe Jesu kotyhar ta mujekwa katu.) Pe, Manambe ta ke a'eta mondo.

Xi ypa'ū rehe Manambe ta uhyk oho

⁴ Serēu ok ta pe Manambe wata uhyk oho. Sāu aja tī. A'eta ke Tupā'a mondo. A'engi Xi ypa'ū rehe uhyk oho. Jarusu keruhū pe oho. ⁵ Pe, Sarami ok ta pe uhyk rahā, jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho. A'ep Tupā je'ēha ke a'eta pandu pandu. Juā Mak a'eta namō ixo. Manambe ta namō ma'e ke a'e ma'ema'e ixo.

⁶⁻⁸ Ypa'ū rupi a'eta asa oho. Pe, Pa ok ta pe uhyk oho. A'ep amō sawa'e rehe a'eta usak. Her Mba Jesu. Erima aja her tī. Ngere je'ēha pandu ame'ē ke: “Erima” aja ipe. Jundēu awa ke a'e. Paje a'e. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e jupe. Kapitā rehe katu ame'ē ke

a'e. Kapitā rer Seji Pāu. Ukwa katu a'e ma'e. Pe, Manambe ta namō a'e pandu oho. Manambe ta ke a'e juehe muhyk werur. Tupā je'ēha ke a'e hendu tar katu. Anī. Ame'ē ke Erima putar ym. Paje putar ym. Jesu rehe kapitā jurujar katu ame'ē ke a'e putar ym tī. A'erehe Manambe ta namō a'e je'ē je'ē hū. ⁹ Pe, paje rehe Sāu ma'a katu. Sāu amō her ipe tī. “Pāu” aja amō ipe tī. ¹⁰ Tupā'a ihī katu ehe. Pe, Pāu pandu:

—Satana pa'yr ke nde! (Ājā ramūi a'e.) Katu amō ta ma'ema'e ame'ē ke nde ereputar ym. Amō ta ke nde eremuka'u te'e hū. Tupā riki jetehtar te ke mujekwa katu. Anī. Ame'ē ke te'eha aja nde eremuruwak eremondo. ¹¹ A'erehe apo nde ke Tupā mahy ta. Heta nde ereker rahā, ma'e ke nde eresak ym te ta. Nde reha uwe ta — aja paje pe Pāu pandu.

Pahar Erima pe weraha kanim oho. Usak ym te ma'e ke. A'e ke pete'e jywyr jywyr ixo. Ipo rehe amō pyhyk ta raho ame'ē ke a'e kekar ixo. ¹² Ame'ē rehe kapitā usak rahā, Jesu rehe jurujar katu. Jesu rehe har Pāu ta mu'e mu'e uī. Ame'ē ke kapitā hendu hendu uī tī. Paje reha uwe ame'ē ke rehe a'e usak tī. A'erehe a'e pandu: “Mā!” aja.

Pisi wyw rehe Pāu ta oho

¹³ Pe, Pa ok ta ngi Pāu uhem oho. Manambe oho tī. Ehe katu me'ē ta oho tī. Jarusu keruhū pe oho. Pe, Peje ok ta pe uhyk oho. Ame'ē ok ta Pansi wyw rehe ihī. Juā anī a'e. Pāu ta ke Juā Mak hijar oho. (Pāu ta namō pyta ym.) Jeje Jerusarē ok ta pe jywyr oho. ¹⁴ Pe, Peje ok ta ngi Pāu ta uhem oho. Antioki ok ta pe uhyk oho. Ame'ē ok ta Pisi wyw rehe ihī. Pe, jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, jundēu awa tama'e jy'ariha renda pe a'eta ixo oho. A'ep wapyk uī. ¹⁵ Pe, Moise mupinim ame'ē ke amō pandu pandu. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē ke pandu pandu tī. Upa pandu rahā, Pāu ta pe jy'ariha rendama'e kapitā ta pandu:

—Jande mu ta! Pandu katuha ke pepandu tar katu rahā, pepandu apo — aja Pāu ta pe.

¹⁶ Pe, Pāu pu'am rahā, ipo mukatakiha namō ngā je'ēha ke muputu'u ngā ngi. Pe, pandu:

—Jundēu awa ta! Pehendu katurahā! Upa katu te Tupā rehe ipy'a moī moī katu ame'ē ta tī! ¹⁷ Pehendu katu tī! Tupā rehe jundēu awa ta ipy'a moī moī katu. Ko jande johu riki jundēu awa ta ke. Jande ramūi ta rehe Tupā usak katu. Yman amō awa ta aja Eji wyw rehe jande ramūi ixo. Arahā jande ramūi ke Tupā muheta. Pe, pyrātāha rupi jande ramūi ke a'e muhem muwyr. Eji wyw ngi muhem muwyr. ¹⁸ Awa nixói te ame'ē rupi jande ramūi wata wata ixo. Mokói awa py upa warahy 'ar rahā, wata wata ixo. Arahā ma'e ka'u te'eha ke jande ramūi ta

ma'ema'e hū. Anī. Tupā ipy'a katu te we ehe rī. Hijar ym we rī. ¹⁹ Kanaā wvy rehe amō amō awa ta ixo. Ame'ē ta ke Tupā mumba. Amō koty henda pe har ta ke mumba tī. Amō koty koty henda pe har ta ke mumba tī. Aja awa po wajar mokōi amō koty henda pe har ta ke a'e mumba tī. Pe, ame'ē ta renda ke pe jande ramūi ta ke a'e mupyta. ²⁰ Ame'ē wvy rehe heta warahy 'ar rahā, jande ramūi ta ixo. Kuja, 450 warahy 'ar rahā, ixo.

—A'engi ngā rehe har pandu pandu ame'ē ta ke Tupā mu'am. Kapitā ta aja a'eta tī. Pe, Samue uhyk. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. ²¹ Pe, kapitā keruhū ke jande ramūi putar rahā, Sāu ke Tupā mu'am. Ki ra'yr a'e. Menjamī rainō ke a'e. Mokōi awa py upa warahy 'ar rahā, a'e riki kapitā keruhū. ²² Pe, Sāu ke Tupā hijar rahā, Ndawi ke a'e mu'am tī. Ndawi riki Jese ra'yr. Kapitā keruhū aja mu'am. Kuja ehe har Tupā pandu: “Sawa'e ihē aputar katu ame'ē ke ihē amahem. A'e riki Ndawi. Upa katu te ihē apandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu” aja Tupā pandu. ²³ Yman jundēu awa ta ke amō muhā katu ta, aja Tupā pandu katu. A'e riki Jesu. Jesu riki ngā muhāha aja Tupā mu'am. Jesu riki Ndawi rainō. (Aja rahā, kapitā keruhū a'e tī, aja mujekwa katu.) ²⁴ Jesu pandu ym rahā we, jundēu awa ta pe Juā pandu pandu. Kuja pandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Pe, Tupā koty pehē py'a pemuruwak. Aja rahā, pehē ke ihē amujahuk ta” aja Juā pandu pandu. ²⁵ Pe, Juāma'e parakyha upa tate rahā, a'e pandu: “Amō rehe peharō pexo. Ihē riki a'e ym. Pehendu katurahā! Ihē raikwer rupi a'e uwyr ixo. Jesu ke a'e. A'e riki katu te me'ē ke. A'erehe ima'e miasu, aja axo rahā, ihē katu ym ihē jupe ihē” aja Juā pandu — aja Pāu pandu.

²⁶ A'e pandu tī:

—Ihē mu ta! Pehē riki Amarā rainō ta! Pehendu katurahā! Upa katu te Tupā rehe ipy'a moī moī katu me'ē ta tī! Pehendu katu tī! Awa ta ke Tupā muhā katu ta, ame'ē myrandu katu ke jande pe a'e muwyr. ²⁷ Jesu riki awa muhāha ke a'e. Ame'ē ke Jerusarē ok ta pe har ta ukwa ym. Kapitā ta ukwa ym tī. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu. Ame'ē ke a'eta ukwa ym tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim ame'ē ke rehe a'eta usak usak. Ame'ē ke a'eta ukwa ym tī. “Jesu ke pejukwa” aja a'eta pandu rahā, Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim aja Jesu ke a'eta jukwa. ²⁸ Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke sonda ta jukwa katu te'e ta. Jesu riki aja ma'ema'e ym. Anī. Amō ta jukwa tar katu te'e. A'erehe Jesu jukwaha rehe har Pirat pe a'eta pandu. ²⁹ Pe, jukwaha rehe har upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē

ta mupinim, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e. (Mupinim, aja jukwa.) Upa jukwa rahā, myra ngā mupia ame'ē ngi amō ta mujy. Pe, itakwar keruhū rupi a'eta mou raho. ³⁰ Anī. A'ep pyta ym. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. ³¹ Kwera katu uhem rahā, inamō ixo ame'ē ta usak usak katu ehe tī. Amukwehe te we Ngarirēi wvy ngi Jerusarē ok ta pe Jesu namō a'eta ohoho. A'eta riki usak usak katu ehe tī. Heta ukwer rahā usak usak katu ehe tī. Ehe har jundēu awa ta pe a'eta pandu pandu apo. ³²⁻³³ Ko pehē pe myrandu katu ke jande japandu pandu tī. Jande ramūi ta pe Tupā manga katu. Jesu ke a'e mukwera katu muhem rahā, ame'ē manga katuha ke jande pe a'e muhyk katu. Jande ramūi ta rainō ta ke jande. Kweraha rehe har Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Her Saumo. Mokōihar rehe ihī. Kuja Tupā je'ēha: “Nde riki ihē ra'yr. Apo: ‘Nde riki nde erexo py ame'ē ke nde' aja ihē amu'am.

Aja rahā: ‘Nde riki katu te' aja nde ke ihē amu'am. Aja ngā pe ihē amujekwa” aja Tupā pandu.

³⁴ —Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī.

Tupā pandu:

“Nde rehe ihē asak katu ta, aja Ndawi pe ihē amanga katu” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī.

—Ame'ē ke a'e pandu rahā, Jesu ke a'e mukwera katu ta muhem, aja a'e ukwa katu. A'erehe hete ke inem ym te ta. ³⁵ Amō Saumo rehe kuja panduha ihī tī:

“Nde ra'yr rete ke nde eremunem ym te ta.

Katu te ame'ē ke a'e” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī — aja Pāu pandu.

³⁶ A'e pandu tī:

—Ndawi rehe har jande jakwa katu. Kome'ē wvy pe a'e ixo rahā, Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e. Inamō ixo ame'ē tama'e kapitā keruhū ke a'e. Pe, a'e manō. Hamūi rake rupi amō ta jytyt tī. Pe, hete ke inem oho. (A'erehe Saumo rehe panduha ihī. Ame'ē panduha Ndawi rehe har aja ym.) ³⁷ Pe, Tupā mukwera katu ame'ē ke inem ym te ta. (Jesu a'e.) ³⁸ Sa'e ta! Pehendu katurahā! Pekwa katu ta apo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e pexo. Anī. Tupā ipy'a pehē rehe jywyr. Jesu je'ēha rupi jywyr. Ame'ē ke pehē pe japandu pandu. ³⁹ Jesu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā ipy'a jywyr katu ehe. Upa katu te ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehē py'a ngi a'e juhyk. Moise je'ēha rehe jō amō hendu katu rahā, aja ym. Tupā ipy'a jywyr ym ehe. Juhyk ym. ⁴⁰ A'erehe pekwa katurahā! Aja rahā, yman Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, aja pehē rehe uhyk ym ta. Kuja a'eta mupinim: ⁴¹ Tupā pandu:

“Pepuka puka hū ame'ē ta! Pesak katurahā! Māte pekwaha! Mā peja pamanō!

Kome'ē wyy pe pexo rahā, ihēma'e pyrātāha namō ma'e katu te ame'ē ke ihē ama'ema'e. Anī. Ame'ē rehe pejurujar ym.

Ma'e katu te ma'ema'eha rehe har pehē pe amō pandu pandu. Anī. Pejurujar ym ehe tī, aja Tupā pandu" aja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinin.

—Mā peja aja ym pehē tī. Jurujar ym ame'ē ta aja ym pehē tī — aja Páu pandu pandu hū.

⁴² Jundéu awa jy'ariha renda ngi Páu uhem oho. Manambe uhem oho tī. Arahā jundéu awa aja ym ame'ē ta pandu a'eta pe:

—Amō putu'uha 'ar rahā, nde erepandu ramō, ame'ē rehe har jande pe pepandu pandu tī — aja Páu ta pe.

⁴³ A'engi ngā uhem oho rahā, Páu ta namō heta jundéu awa ta oho. Jundéu awa aja ym ame'ē ta Páu ta namō oho tī. Ame'ē ta jundéu awa ramūi ta ukwa aja jurujar katu tī. Páu ta pandu pandu:

—Pehē rehe Tupā usak katu. Ame'ē rehe pewe pexo rī — aja Páu ta pandu.

⁴⁴ Pe, amō putu'uha 'ar uhyk rahā, upa tate ok ta pe har ta jy'ar uwyr. Tupā je'ēha rehe hendu uwyr. ⁴⁵ Páu ta namō ngā jy'ar. Ame'ē ke rehe jundéu awa ta usak rahā, jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. (Páu ta koty jy'ar ngā, a'erehe a'eta rehe jyty'ym.) Je'ē je'ē hū inamō.

—Páu te'e — aja a'eta pandu pandu.

⁴⁶ Pe, puka puka hū ehe tī. Anī. Páu kyje ym ngā ngi. Manambe kyje ym tī. A'eta pandu:

—Pehē riki jundéu awa ta ke, a'erehe pehē pe Tupā je'ēha ke japandu pandu py rahā, katu tiki. Anī. Ame'ē rehe pehendu tar ym. Pehē ruhāha ke peputar ym, aja pekwaha tī. A'erehe pehē ke jahijar ta jaho. Amō awa ta pe Tupā je'ēha ke japandu ta jaho. (Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe.) ⁴⁷ Jete. Kuja jande pe Tupā mujekwa:

“Amō awa ta pe ihē je'ēha ke nde erepandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe nde erepandu ta.

Awa ta ke ihē amuhā katu ta, ame'ē ke a'eta ukwa katu ta tī. Upa kome'ē wyy keruhū pe har ta ukwa ta tī" aja Tupā pandu — aja Páu ta pandu.

⁴⁸ Páu je'ēha rehe amō awa ta hendu rahā, hury katu.

—Tupā je'ēha riki katu te — aja a'eta pandu pandu.

Pe, Tupā muhā katu ta, ame'ē ta jurujar katu ehe. Jesu rehe jurujar katu.

⁴⁹⁻⁵⁰ Pe, amō ta Tupā je'ēha ke Páu ta pandu pandu ame'ē ke putar ym. Aja ok ta pe har ta kapitā ta ixo. Ame'ē ta ke jundéu awa ta muparahy. Páu ta rehe muparahy. Kūjā ima'ehū namō ixo ame'ē ta ke a'eta muparahy tī. Amō awa ta ke ame'ē kūjā ta.

Jundéu ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a moī moī katu ame'ē ta ke a'eta tī. Pe, Páu ta ke ngā mupyrara. Pandu: “Jande rekoha ngi peho” aja Páu ta pe. Pe, ame'ē wyy ngi muhem mondo. ⁵¹ Oho rahā, ipy ngi xi'aha ke Páu ta juhyk. Aja ngā pe ma'e mujekwa. Ame'ē ok ta pe har ta Tupā je'ēha ke putar ym aja Páu ta mujekwa. Pe, Iko ok ta pe Páu uhyk oho. Manambe uhyk oho tī. ⁵² Antioki ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. A'eta hury katu. Ngā py'a rehe Tupā'ā ihī katu tī.

14

Iko ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹ Iko ok ta pe aja tī. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Páu ta ixo oho tī. A'eta pandu pandu katu, a'erehe heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amō awa ta jurujar katu ehe tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. ² Pe, Jesu rehe jundéu awa ta jurujar ym ame'ē ta ixo tī. Amō awa ta ke ame'ē ta muparahy. A'erehe Jesu kotyhar ta rehe parahy. ³ Anī. Yman a'ep Páu ta ixo. A'eta kyje ym ngā ngi. Awa ta rehe Tupā ipy'a katu, ame'ē rehe har a'eta pandu pandu. Tupāma'e pyrātāha namō ahy ame'ē ta ke a'eta mukatu hū. Ame'ē rehe ngā usak rahā, jeterhar te ke Páu ta pandu pandu aja ukwa katu. ⁴ Anī. Iko ok ta pe har ta amō koty koty ukwa. Wajar Páu ta je'ēha rehe jurujar katu. Amō wajar jundéu awa ta je'ēha rehe jurujar katu. Ame'ē ta Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta ke a'eta.

⁵ Pe, amō awa ta namō jundéu awa ta jy'ar. Kapitā ta namō johu ngā jy'ar. Ame'ē ta pandu pandu ngā jupe:

—Páu ta ke jamahy jahorahā! Ita pe jajapi ta jaho! Jajukwa ta — aja ngā jupe.

⁶ Pe, ame'ē ke Páu ta ukwa rahā, Rit ok ta pe Páu ta ujan oho. Nder ok ta pe a'eta oho tī. Mokōi ok ta Rikaō wyy rehe ihī tī. ⁷ Ame'ē wyy rupi wata wata oho tī. Ame'ē rupi myrandu katu ke a'eta pandu pandu oho. Jesu rehe har pandu pandu oho.

Rit ok ta pe Páu ta ixo. Nder ok ta pe ixo tī.

⁸ Rit ok ta pe sawa'e wapyk uī. Wata ym te ame'ē ke a'e. Ta'yn rahā har aja te'eha a'e. ⁹ Páu je'ēha rehe a'e hendu. Pe, Tupā mukatu ta, ame'ē rehe sawa'e jurujar katu uī, aja Páu ukwa. A'erehe sawa'e rehe a'e ma'ā katu. ¹⁰ Hātā pandu ipe:

—Epu'am katu! — aja sawa'e pe.

Pe, sawa'e pu'am. Pe, jywyr jywyr wata ixo. ¹¹ Páu mukatuha rehe hetaha ta usak rahā, amō awa je'ēha pe a'eta pandu pandu hū. Rikaō wyy pe har ta je'ēha namō kuja a'eta pandu:

—Tupā ta aja sawa'e ta uwak uwyr. Jande koty wyjy uwyr — aja a'eta ukwaha naī.

¹²Pe, Manambe rehe amō her moī tī. A'ep pe har tama'e tupā rer moī ehe. "Jup" aja moī ehe. Páu rehe amō her moī tī. A'ep pe har tama'e tupā rer moī ehe tī. Páu riki pandu ame'ē ke a'e, a'erehe: "Meku" aja moī ehe. ¹³Ame'ē ok ta rukwen rake Jup rehe ngā jumu'eha renda ihī. Ame'ē pa'i ta tapi'iruhu werur. Tapi'iruhu jurupy rupi ma'eputy pukwar pukwar ame'ē ke moī ehe. Pe, ame'ē ke jumu'eha renda pe werur. A'ep jukwa ta. Tupā ta aja saka Páu ta, aja pa'i ta ukwaha naī, a'erehe aja Páu ta rehe pa'i ta ipy'a moī moī ta. Hetaha ta ipy'a moī moī ta a'eta rehe tī.

¹⁴Ame'ē ke Páu ukwa rahā, ima'e mundeha ke a'e musak musak u'am. Manambe aja tī. (Aja musak rahā, katu ym ngā ma'ema'e ixo, ame'ē ke ngā pe Páu ta mujekwa.) Pe, hetaha pyter pe Páu ta ujan oho. Kuja Páu ta hātā pandu ixo:

¹⁵—Sa'e ta! Mā peja ym pema'eha. Pehē aja awa te'e jande tī. Pehē pe myrandu katu ke jande japandu jajur. Aja rahā, peme'ēja jaxeriha ke pehijar ta. Tupā te rehe pehē py'a ke pemuruwak ta pemondo. Tupā te riki uhā te hū ame'ē ke a'e. Ywa ke a'e mujā. Upa katu te ywate rupi ma'e wewe ixo ame'ē ta ke a'e mujā tī. Kome'ē ywy keruhū mujā tī. Upa katu te ywy rupi wata ame'ē ta ke mujā tī. Y ramūi ke mujā tī. Upa katu te y rupi ixo ame'ē ta ke mujā tī. ¹⁶Yman upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta putar ame'ē ke a'eta ma'ema'e. Ame'ē rehe Tupā je'ē ym. ¹⁷Tupā pete'e ixo ame'ē te'e a'e, aja ngā pe a'e mujekwa. Ame'ē rehe har kuja mujekwa. Ywa ngi aman ke a'e mungyr muwyr. Upa katu te ma'eywa ke awa ta u'u ame'ē ke a'e muhury katu tī. Jande pe jande mi'u ke a'e muwyr tī. Jande ruryha ke jande pe muwyr tī. Katu pame katu te a'e ma'ema'e tī — aja Páu ta pandu pandu.

¹⁸Aja Páu ta pandu pandu hū. Pe, ngā ke mupyta. Tate tapi'iruhu ke ngā jukwa!

¹⁹Antioki ok ta ngi amō jundéu awa ta uhyk uwyr. Iko ok ta ngi amō ta uhyk uwyr tī. Ame'ē ta ngā ke muparahy. Páu rehe muparahy. (Tupā je'ēha ke Páu pandu ame'ē ke a'eta putar ym. A'erehe ngā ke muparahy.) Pe, Páu ke ita pe ngā japi. Manō aja ngā ukwaha, a'erehe ok ta ngi hykī muhem raho. ²⁰Pe, Jesu kotyhar ta juramā jy'ar ehe rahā, Páu pu'am. Pe, ok ta pe jywyr oho. Ame'ē ku'ē rahā, Nder ok ta pe oho. Manambe oho tī.

Antioki ok ta pe Páu ta jywyr oho tī

²¹Nder ok ta pe myrandu katu ke Páu pandu pandu. Manambe pandu pandu tī. Ngā hendu katu, a'erehe heta Jesu rehe jurujar katu. Pe, Rit ok ta pe Páu ta jywyr uhyk oho. A'engi Iko ok ta pe jywyr oho tī. A'engi Antioki ok ta pe jywyr oho tī. Pisi ywy rehe

ame'ē ok ta ihī. ²²Ame'ē ok ta rupi Páu ta oho rahā, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta py'a ke a'eta mātā katu te we rī. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī. Ame'ē ta ke Páu ta muhury katu tī. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. Páu ta pandu ngā pe:

—Jesu rehe pejurujar katu te we pexo. Ame'ē ke pehijar ym. Jande ke amō ta mupyrara hū ta. Tupā kotyhar ta ke pehē, aja pekwa katu. A'erehe Tupā ixo ame'ē pe pexo ta — aja jurujar katu ame'ē ta pe Páu ta mu'e mu'e.

²³Amō amō ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ok ta pe pame katu te tamūi ta ke Páu ta mu'am. Jesu kotyhar ta rehe tamūi ta usak usak katu ta. Upa mu'am rahā, Tupā namō ma'e pandu pandu. Ma'e u'ha ke hijar tī. (Aja Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu.) Tamūi ta pe pandu:

—Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe mā peja pehē rehe Jesu usak katu — aja Páu ta pandu.

²⁴A'engi Páu ta oho. Pisi ywy rupi Páu ta asa oho. Pe, Pansi ywy rehe uhyk oho. ²⁵Peje ok ta pe uhyk rahā, a'ep Tupā je'ēha ke ngā pe a'eta pandu pandu tī. ²⁶A'engi Ata ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhū pe opor oho. Ame'ē pe Antioki ok ta pe jywyr oho. Ame'ē ok ta riki Siri ywy rehe ihī. Amukwehe te we ame'ē ok ta ngi Páu ta oho rī. A'ep Páu ta pe Jesu kotyhar ta pandu kwe:

—Tupā je'ēha ke pepandu pandu peho. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja mokōi sawa'e ta pe kwe.

Tupā je'ēha ke pandu pandu. Ame'ē riki Páu tama'e parakyha. Ame'ē ke upa 'y.

²⁷Pe, ame'ē ok ta pe uhyk rahā, Jesu kotyhar ta ke Páu ta mujy'ar. Pandu pandu ngā pe:

—Jande rehe Tupā usak katu. A'erehe jande namō Tupā ma'ema'e katu. A'erehe Ta'y'r rehe amō awa ta jurujar katu. Jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ehe — aja Páu ta pandu pandu.

²⁸Yman atu a'ep a'eta pyta ixo rī. Jesu kotyhar ta namō pyta ixo rī.

15

Jerusarē ok ta pe jy'ariha ihī

¹Antioki ok ta pe amō sawa'e ta uhyk uwyr. Jundéi ywy ngi uhyk uwyr. Jesu kotyhar ta pe kuja a'eta mu'e:

—Moise je'ēha mu'e, aja pehē rehe ihī ame'ē pিরer ke pejupā ym rahā, pehē ke Tupā muhā ym ta — aja sawa'e ta mu'e naī.

²Anī. Páu je'ē:

—Anī! Aja ym — aja je'ē hātā tā te hū.

Aja Manambe je'ē hātā tā te hū tī. Sawa'e ta namō a'eta je'ē hātā tā te hū. Je'ēha ke putu'u ym ngā ngi, a'erehe kuja a'eta pandu:

—Páu! Manambe namō Jerusarē ok ta pe eho. Moise je'ēha mu'e ame'ē ta namō eho. Ipirer jupā, ame'ē rehe har Jesu mondo ame'ē ta namō pehē johu pepandu peho. A'ep tamūi ta namō pepandu peho. Amō se Antioki ok ta pe har ta oho ta tī — aja Antioki ok ta pe har ta pandu Páu ta pe.

³ Pe, ame'ē ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Seni ywy rupi oho ixo. Samari ywy rupi oho ixo tī. Oho ixo rahā, a'ep pe har ta pe a'eta pandu pandu:

—Ima'e hamūi ta ukwa ame'ē ke amō awa ta upa katu te hijar. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Pe, Jesu rehe jurujar katu apo 'y — aja Páu ta pandu.

Ame'ē ke rehe hendu rahā, upa katu te Jesu kotyhar ta hury katu. ⁴ Pe, Jerusarē ok ta pe Páu ta uhyk rahā, Jesu kotyhar ta hury katu. Jesu mondo ame'ē ta hury katu tī. Tamūi ta hury katu tī. A'eta pandu:

—Ko pehē pejur katu — aja Páu ta pe.

Pe, Páu ta po ke ngā pyhyk katu a'eta ngi. Pe, Páu ta pandu:

—Tupā je'ēha ke jande japandu pandu rahā, jande namō Tupā ma'ema'e katu. A'erehe heta ngā Jesu rehe jurujar katu — aja Páu ta pandu.

Aja upa katu te pandu pandu ngā pe. ⁵ Amō ta anī. Jesu rehe parise ta jurujar katu ame'ē ta pu'am. (Moise je'ēha rehe parise ta hendu katu.) Ame'ē ta pandu:

—Ipirer ke amō awa ta jupā rahā, katu. Moise mupinim ame'ē ke rehe hendu katu rahā, katu tiki tī — aja parise ta.

⁶ Ame'ē rehe har tamūi ta namō Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu ngā jupe. ⁷ I'i atu ame'ē rehe har je'ē hātā tā ngā jupe. Pe, Petu pu'am. Pandu:

—Ihē mu ta! Pehendu katurahā! Yman ihē rehe Tupā usak katu, aja pekwa katu. Pehē ngi har ihē ke a'e jo'ok. Pe, amō awa ta pe myrandu katu ke ihē apandu aho. (Kone ta pe apandu aho.) Ihē apandu rahā, a'eta riki hendu katu tī. ⁸ Pe, Jesu rehe a'eta jurujar katu tī. Awa ta rehe har Tupā ukwa katu. Amō awa ta rehe a'e usak katu tī, a'erehe a'eta py'a rehe Tupā'ā ke a'e muwyr tī. ⁹ Jande aja a'eta py'a rehe Tupā'ā ihī katu tī. Jande aja Tupā ipy'a katu a'eta rehe tī. Jesu rehe a'eta jurujar katu tī, a'erehe Tupā ipy'a jywyr a'eta rehe tī. ¹⁰ Katu ame'ē ke Tupā ma'ema'e. Anī. Apo amō koty peputar. Katu ym aja. Amō kotyhar rehe amō awa ta hendu katu te ixo. Ame'ē ke peputar. Katu ym aja. Jande aja marā ka ym Moise je'ēha rehe jande ramūi ta hendu katuha tī. ¹¹ Jete! Jande aja Jesu rehe amō awa ta jurujar katu tī, a'erehe a'eta ke Tupā muhā katu tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Jande aja a'eta rehe Jesu usak katu tī, a'erehe Tupā muhā katu tī. Jesu riki jandema'e sawa'e te — aja Petu pandu.

¹² Pe, je'ēha ke hetaha ta muputu'u. Pe, Manambe pandu pandu. Páu pandu pandu tī. Amō awa ta namō a'eta ixo rahā, Tupāma'e pyrātāha namō a'eta mukatu hū. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Ahy ixo ame'ē ta ke a'eta mukatu hū. (Aja rahā, Jesu rehe har Páu ta pandu pandu, ame'ē ke riki jetehar te ke aja mujekwa katu. Páu ta namō Tupā ixo, aja mujekwa katu tī.) Upa katu te ame'ē rehe har pandu pandu ngā pe. ¹³ Upa pandu rahā, Tian pandu:

—Ihē mu ta! Pehendu katurahā! ¹⁴ Amō awa ta ngi har amō amō ta rehe Tupā usak katu. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. A'eta riki Tupā kotyhar ta apo 'y. Aja amō awa ta rehe ipy'a katuha ke Tupā mujekwa. Ame'ē rehe har jande pe Simā pandu ramō. Ame'ē riki jetehar te ke. ¹⁵ Ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim tī. Kuja mupinim. ¹⁶ Tupā pandu:

“Ndawi rainō ta ihē rehe ipy'a moī moī ym. A'engi ihē asak katu ta ngā rehe tī.

Pe, ihē rehe Ndawi aja hainō ta ipy'a moī moī katu ta tī.

¹⁷ Pe, upa katu te amō awa ta ihē rehe ipy'a moī moī ta tī.

Upa katu te amō awa ta ngi har ihē kotyhar ta aja ixo ta tī. Ame'ē ta ke ihē rehe ipy'a moī moī katu ta tī” aja Tupā pandu.

¹⁸ —Yman ame'ē rehe har ngā pe Tupā mujekwa — aja Tian pandu. (“Amō awa ta” aja pandu rahā: “Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke” aja mujekwa.)

¹⁹ Tian pandu tī:

—Jande je'ēha rehe amō awa ta pyai rahā, katu ym, aja ihē akwa. Hamūi ta ukwaha ke a'eta upa hijar. Pe, Tupā koty ipy'a ke a'eta muruwak mondo. ²⁰ A'erehe paper pinim ke jamondo ngā pe rahā, katu tiki. Kuja: (Ita'ā riki tupā aja amō ta ukwaha ngā jupe naī.) Ame'ē ruwa koty so'o rukwer ke amō moī. Ame'ē ke pe'u ym.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'ē rukwer ke pe'u ym tī.

So'o ruwy ke pe'u ym tī.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Aja jamupinim rahā, katu ta tiki.

²¹ —Aja jande jamupinīha rehe amō awa ta hendu katu rahā, Moise je'ēha ke ukwa ame'ē ta ke a'eta muparahy ym ta. Yman Moise mupinim ame'ē ke ngā pandu pandu. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Ok ta pame katu te Moise je'ēha ke ngā pandu pandu tī. A'erehe Moise je'ēha ke heta ngā ukwa katu. A'erehe ame'ē ta ke muparahy rahā, katu ym tiki — aja Tian pandu.

Amō awa ta pe paper pinim mondo

²² Antioki ok ta pe Páu namō mokōi sawa'e ta mondo rahā, katu tiki, aja Jesu mondo ame'ē ta ukwa katu. Manambe namō mondo rahā, katu tiki tī. Aja tamūi ta ukwa tī. Aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa tī. Pe, ame'ē ta ngi har mokōi sawa'e ta rehe a'eta usak katu. Pe, Jun ke a'eta mu'am. "Masamba" aja her tī. Amō Sir ke ngā mu'am tī. Ame'ē mokōi riki kapitā ta. Jurujar katu ame'ē tama'e kapitā ta. ²³ Paper pinim ke ame'ē ta raho. Kuja paper pinim ke mondo:

Ko jande riki Jesu mondo ame'ē ta ke. Ko riki tamūi ta ixo tī. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo tī. Pehē pe paper pinim ke jande johu jamondo jaxo. Pehē katu pexo. Pehē riki amō awa ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke. Jesu rehe pejurujar katu tī, a'erehe jande mu ta apo 'y. Pehē riki Antioki ok ta pe har ta ke. Si ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tī. Siri ywy pe har ta pe paper pinim ke jamondo jaxo tī.

²⁴ Jande ngi har pehē ke amō ta muka'u te'e, aja jahendu. Ame'ē ta je'ēha rehe pejumupyai tī, aja jahendu tī. Ame'ē ta ke pehē koty jamondo ym. ²⁵ A'erehe jande jay'ar jaxo. Peteihar aja jande jaxo. Mokōi sawa'e ta rehe jasak katu. Ame'ē ta ke Manambe namō jamondo ta apo, pehē koty. Páu namō a'eta oho ta tī. Manambe rehe jande japy'a katu. Páu rehe aja tī. Japy'a katu ehe tī.

²⁶ Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe rehe har Páu ta pandu pandu oho. A'eta ke amō ta jukwa tar katu tipe. Anī. Páu ta kyje ym ngā ngi. Pandu pandu te we oho rī.

²⁷ Pe, mokōi sawa'e ta ke pehē pe jamondo jaxo. Ko Jun. Amō Sir. Upa katu te jamupinim ame'ē ke pehē pe a'eta pandu ta tī.

²⁸ Jundéu awa ramūi ta ukwaha rehe pehendū ym aja jamupinim rahā, katu tiki, aja jande pe Tupā'ā mujekwa. Aja rahā, katu, aja jakwa katu tī. Kuja jō pehendū katu rahā, katu tiki.

²⁹ (Ita'ā riki tupā aja amō ta ukwaha ngā jupe nai.) Ame'ē ruwa koty ngā mi'u ke amō ta moī. Ame'ē ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tī.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'ē rukwer ke pe'u ym tī.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Upa ame'ē ke rehe pehendū katu rahā, katu tiki. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu. A'ewan.

Aja paper pinim ke mondo.

³⁰ Pe, mokōi sawa'e ta ke Jesu kotyhar ta mondo. Páu ta namō mondo tī. Pe, Antioki ok ta pe a'eta uhyk oho. Uhyk rahā, upa katu

te Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke a'eta mujy'ar. Pe, paper pinim ke a'eta me'ē ngā pe. ³¹ Ame'ē ke rehe ngā usak usak rahā, hury katu. Je'ēha katu ame'ē ke paper rehe ihī, a'erehe hury katu. Pe, Jesu kotyhar ta namō Jun pandu pandu hū. ³² Sir pandu pandu tī. Jun riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e tī. Sir aja tī. Jurujar katu ame'ē ta py'a ke a'eta mātā katu. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī. Ngā ke a'eta muhury katu tī. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. ³³ A'ep a'eta pyta rī. Pe, a'eta ke Jesu kotyhar ta mujywy'r mondo. Pandu a'eta pe:

—Pehē ke jande mu ta muwy'r ame'ē ta koty pejywy'r peho! Mā peja pehē rehe Tupā usak katu! — aja Jun ta pe ngā pandu.

³⁴ [Anī. Sir jywy'r ym oho.

—Apyta we ta rī — aja Sir jō pandu.]

³⁵ Yman atu, ame'ē ok ta pe Páu ta pyta, Antioki ok ta pe. Jesu rehe har a'eta pandu pandu hū. Ngā pe amō ta namō a'eta pandu pandu hū. Tupā je'ēha ke a'eta mu'e mu'e hū tī.

Páu ngi amō koty Manambe oho

³⁶ Heta jahy kanim rahā, Manambe pe Páu pandu:

—Amukwehe te we ok ta rupi Tupā je'ēha ke japandu pandu jaho. Jande japyrū ame'ē ok ta rupi pame katu te jasak jaho tī. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. A'eta katu ixo my? Jakwa ta. Jasak jaho — aja Páu pandu.

—Jahorahā! — aja Manambe pandu.

³⁷⁻³⁸ Juā Mak ke Manambe raho tar katu.

“Anī. Raho rahā, katu ym” aja Páu pandu. Amukwehe te we Pansi ok ta pe uhyk rahā, hekoha pe Juā jywy'r oho. Páu ta ke a'e hijar oho. Tupā je'ēha ke a'e pandu ym oho.

³⁹ Parakyha upa ym rahā, jywy'r oho. Pe, Juā rahoha rehe har Manambe namō Páu je'ē hātā tā te hū. A'erehe Páu ngi amō koty Manambe oho. Xi ypa'ū pe Juā namō Manambe oho. Jarusu keruhū pe oho. ⁴⁰ Páu riki Sir namō oho tar katu. Ame'ē mokōi sawa'e ta pe Jesu kotyhar ta pandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja Páu ta pe.

⁴¹ Pe, oho. Si ywy rupi a'eta oho. Siri ywy rupi oho tī. Oho ixo rahā, Tupā je'ēha ke a'eta mu'e mu'e oho ixo. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta py'a ke a'eta mātā. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī.

16

Páu ta namō Timo oho

¹ Nder ok ta pe Páu ta uhyk oho. A'engi Rit ok ta pe uhyk oho tī. A'ep Timo ixo. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Imāi aja tī. Imāi riki jundéu awa. Ipái anī. Amō awa ke a'e. Jundéu awa aja ym ame'ē ke a'e. ² Rit ok

ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Iko ok ta pe ixo tī. Upa katu te ame'ē ok ta pe har ta pandu:

—Sawa'e katu ame'ē ke a'e — aja Timo rehe har ngā pandu.

³ Pe, Timo ke Páu raho tar katu. Anī. Jundéu awa ta hurry m ta. Ipái riki amō awa ke aja upa katu te ame'ē ok ta pe har ta ukwa katu. Jundéu awa ta ukwa katu. A'erehe Timo rehe ihī ame'ē pিরer ke Páu jupā. (Aja rahā, jundéu awa te a'e tī, aja jundéu awa ta pe Páu mujekwa tī.)

⁴ Amō amō ok ta rupi oho ixo rahā, Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke a'eta me'ē me'ē.

—Paper pinim rehe panduha ihī. Ame'ē ke rehe pehendu katu — aja Páu ta pandu pandu.

Amukwehe te we ame'ē paper pinim ke Jerusarē ok ta pe Jesu mondo ame'ē ta mupinim. Tamūi ta mupinim tī. ⁵ Aja Jesu kotyhar ta py'a ke a'eta mātā katu oho. Aja Tupā rehe har ukwa katu te we rī. Wera rahā pame katu te Jesu rehe amō amō ta jurujar katu te we rī.

Toroa ok ta pe ixeraiha aja Páu usak

⁶ Hiri ywy rupi Páu ta wata oho ixo. Ngara ywy rupi wata oho ixo tī. Asia ywy rupi Tupā je'ēha ke a'eta pandu tar katu. Anī. Tupā'ā mujekwa:

—Anī. Ame'ē rupi peho ym — aja Páu ta pe.

⁷ Misi ywy rymy'y rehe uhyk rahā, Mbiti ywy rupi oho tar katu. Anī. Tupā'ā mujekwa tī.

—Anī. Ame'ē rupi peho ym tī — aja Páu ta pe mujekwa tī.

⁸ A'erehe Misi ywy rupi asa oho. Pe, Toroa ok ta pe uhyk oho. ⁹ Pytun rahā, ixeraiha aja Páu usak. Kuja usak. Masendo ywy pe har riki pu'am u'am. A'e pandu:

—Ihē rekoha pe ejur, Masendo ywy pe. Jande ke emu'e ejur — aja Páu pe. (Masendo ywy y ramūi ruwái koty ihī.)

¹⁰ Aja ixeraiha aja Páu usak. A'erehe pahar ima'e ke Páu moī katu. Masendo ywy pe Páu ta oho. A'ep myrandu katu ke ngā pe japandu jaho. Aja Tupā putar, aja jande jakwa katu. (Ko ihē aho tī. Ihē Ruk. Kome'ē paper ke ihē amupinim.)

Siri ok ta pe Páu ta oho

¹¹ Toroa ok ta ke jande jahijar jaho. Pe, Samota ok ta pe jahyk jaho. Jarusu keruhū pe jahyk jaho. Ame'ē ku'ē rahā, Nea ok ta pe jahyk jaho tī. A'ep jarusu keruhū ngi jahem jaho. ¹² A'engi Siri ok ta pe jawata jaho. A'ep heta ym jande jaker. Ame'ē ok ta riki tiha te. Masendo ywy pe ame'ē ok ta ihī. Masendo ywy rupi aja tiha me'ē amō nixói. ¹³ A'ep homa awa tama'e sonda ta ixo tī. Pe, jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā, ok ta ngi jahem jaho. Y rymy'y rehe jahyk jaho. A'ep jundéu awa ta j'ar oho,

aja jakwa katu. Tupā namō ma'e pandu panduha renda, aja jakwa tī. Pe, kūjā ta pe Tupā je'ēha ke japandu pandu jaī. ¹⁴ Kūjā ta ngi har peteī ixo. Her Ryji. Tiati ok ta pe har a'e. Pan katu te ame'ē muhepyha a'e. Pan pirangwer ke muhepy a'e. Jundéu awa ramūi ta aja Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī katu. Páu je'ēha rehe a'e hendu rahā, Tupā mujekwa katu ipe. (A'erehe Jesu rehe a'e jurujar katu.) ¹⁵ Pe, Ryji ke jande jamujahuk. Upa katu te hok wyr pe har ta ke jamujahuk tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.) Pe, jande pe a'e pandu:

—Jesu rehe ihē ajurujar katu te aja pekwa rahā, ihē rok pe pepyta we rī — aja Ryji pandu.

Aja jande pe a'e pandu pandu hū, a'erehe hok pe jande japyta.

Kyndaha pe Páu ta ke amō kynda raho

¹⁶ Amō wera rahā, Tupā namō ma'e pandu panduha renda pe jaho jaxo. Jaho jaxo rahā, jande rehe kūjātāi usak. Ājā ipy'a rehe ihī ame'ē ke a'e. A'erehe ma'e ke uhyk ym we rī, ame'ē rehe har a'e pandu katu. Usak ym we rī, ame'ē ke a'e mujekwa katu tī. A'erehe kūjātāi je'ēha rupi tamatarer ke ijar ta pyhyk hū. ¹⁷ Pe, Páu raikwer rupi a'e wata ixo. Jande raikwer rupi wata ixo tī. Kuja hātā pandu pandu:

—Kome'ē sawa'e ta riki Tupā rehe paraky u'am. Tupā riki ywate har a'e. Pehē ke Tupā muhā katu ta, ame'ē rehe har a'eta pandu pandu — aja kūjātāi pandu pandu.

¹⁸ Aja heta wera rahā, pandu pandu. Ame'ē ke uhyk hendu. A'erehe Páu uwak rahā, ājā pe a'e pandu:

—Jesu Kirisutu je'ēha rupi ihē apandu nde pe. Ehem eho ingi — aja Páu pandu.

¹⁹ Pahar ājā uhem oho ingi. Ame'ē ke kūjātāi jar ta usak rahā, ma'e ke kūjātāi pandu ym ta apo 'y, a'erehe tamatarer pyhyk ym ta 'y, aja ijar ta ukwa katu. A'erehe Páu ke ijar ta pyhyk. ²⁰ Sir ke pyhyk tī. Pe, homa awa tama'e kapitā ta pe raho. Ngā panduha renda pe kapitā ta ixo. Pe, kapitā ta rehe muhyk rahā, a'eta pandu:

—Kome'ē ta riki jundéu awa ta ke. Jan-dema'e ok ta pe har ta ke kome'ē ta muparahy. ²¹ A'etama'e ukwaha ke kome'ē ta mu'e mu'e u'am. Ame'ē rehe jahendu katu rahā, katu ym. Homa awa ta riki jande. Amō koty jande jakwa — aja ijar ta pandu pandu.

²² Aja hetaha ta je'ē je'ē hū tī. Páu rehe har je'ē je'ē hū. Pe, Páuma'e mundeha ke kapitā ta musak musak ingi. Sirma'e aja tī. Pe, amō ta pe kapitā ta pandu:

—Kome'ē ta ke pepirok — aja kapitā ta pandu.

²³ Upa pirok hū rahā, kyndaha pe kynda raho. Kyndaha harōha pe pandu:

—Ekynda katu — aja ipe.

²⁴ A'erehe harōha kynda katu. Kapy a'ejōhar ame'ē pe raho. Pe, myra pe ipy ke munde. Aja kynda katu.

²⁵ Pytun pyter tate rahā, Tupā namō Páu pandu pandu. Sir aja tī. Tupā rehe har a'eta jyngar jyngar tī. Ame'ē ke rehe kyndaha pe ihī ame'ē ta hendu uī tī. ²⁶ Pe, pahar ywy ke katak hū. Kyndaha katak hū tī. Upa katu te hukwen ke jupirar tī. Upa katu te ita tupaham pe pukwar ame'ē ke jujirar ngā ngi tī. Kyndaha pe ihī ame'ē ta ngi jujirar. ²⁷ Kyndaha harōha upak. Pe, kyndaha rukwen pirar ame'ē ke rehe usak rahā, upa katu te uhem oho, aja ukwaha naī. A'erehe kyse puku ke muhem. ²⁸ Pe, jujukwa tar katu juehe. Anī. Hātā Páu pandu ipe:

—Anī! Ejujukwa ym nde juehe! Upa katu te kote'e jande jaxo — aja ipe.

²⁹ Pe, weraha rehe harōha pandu. Amō werur rahā, ame'ē namō kapy a'ejōhar ame'ē pe ujan oho. Ryrī riki! Páu ruwa koty ipynarāi pe wapyk oho uī. Sir ruwa koty wapyk uī tī. (Aja sawa'e katu ame'ē ke kohī, a'erehe hendu katu ehe aja mujekwa.)

³⁰ Pe, Páu ta ke muhem. Pandu a'eta pe:

—Sa'e ta! Myja ihē ke Tupā muhā katu ta my? — aja harōha pandu.

³¹ Páu ta pandu ipe:

—Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ejurujar katu ehe. Aja rahā, nde ke Tupā muhā katu ta. Nde rok wyr pe har ta aja tī. Muhā katu ta tī — aja Páu ta pandu.

³² Pe, Tupā je'ēha ke Páu ta pandu pandu ipe. ³³ Hok wyr pe har ta pe pandu pandu tī. Pytun pyter pewe rī, pe, arahā pirokiha rape ke harōha kutuk kutuk. Y pe kutuk. A'engi a'e ke Sir ta mujahuk. Upa hok wyr pe har ta ke mujahuk tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu.) ³⁴ Pe, Páu ta ke harōha raho. Hok pe raho. Imi'u ke a'e me'ē Páu ta pe. Tupā rehe kyndaha harōha jurujar katu, a'erehe hury katu. Upa hok wyr pe har ta aja tī. Hury katu tī.

³⁵ Ame'ē ku'ē rahā, harōha koty sonda ta ke kapitā ta mondo. Harōha pe a'eta pandu oho. Sonda ta pandu ipe:

—Ererahā! Páu ta ke epoir — aja harōha pe.

³⁶ A'erehe Páu ta pe harōha pandu oho:

—Pehē ke kapitā ta poir, aja sonda ta ihē pe pandu uwyr. A'erehe mā peja pehem peho. Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja harōha pandu.

³⁷ Pe, sonda ta pe Páu pandu:

—Anī. Jahō ym ta rī. Katu ym ame'ē ke jande jama'ema'e my? Jama'ema'e ym my? Ame'ē rehe har kapitā ta ukwa ym. (Katu ym ame'ē ke jama'ema'e ym riki.) A'erehe jande ke amō pirok ame'ē ke katu

ym. Homa awa ta ke mupirok ym awa. Ko homa awa ta ke jande. Anī. Ngā hetaha ruwa koty jande ke a'eta mupirok. Pe, kyndaha pe jande ke a'eta kynda tī. Apo amō ta usak ym, aja jande ke a'eta muhem mondo tar katu my. Anī. Katu ym aja. "Jande ke pejur piam" aja pepandu peho — aja Páu pandu.

³⁸ Pe, ame'ē ke kapitā ta pe sonda ta pandu oho. Páu ta homa awa ta ke aja kapitā ta hendu rahā, kyje. (Homa awa ta ke kapitā ta mupirok, a'erehe ame'ē ta rehe amō ta parahy ta, aja kapitā ta ukwa, a'erehe ame'ē ngi kyje.) ³⁹ Pe, kyndaha koty kapitā ta oho. Páu ta pe pandu:

—Homa awa ta ke pehē aja jakwa ym pehē rehe har. A'erehe peparahy ym jande rehe — aja kapitā ta pandu.

Pe, kyndaha ngi muhem. Pandu:

—Jandema'e ok ta ke pehijar peho — aja Páu ta pe.

⁴⁰ Kyndaha ke Páu ta hijar oho rahā, Ryji rok pe oho. Jesu kotyhar ta namō a'eta pandu pandu. Mu'e mu'e katu ngā ke. Aja Tupā rehe har ngā pe a'eta mujekwa katu te we rī. Upa rahā, a'engi a'eta oho.

17

Tesaron ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹ Ansi ok ta rupi Páu ta asa oho. Aporo ok ta rupi asa oho tī. Pe, Tesaron ok ta pe uhyk oho. A'ep jundéu awa tama'e jy'ariha renda ihī. ² Ame'ē pe Páu ixe oho. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te a'e ixe oho. Aja te'eha a'e riki. Aja mahapyr putu'uha 'ar rahā, Tupā je'ēha ke a'e mu'e mu'e. ³ Kirisutu rehe har ngā pe a'e mujekwa katu tī. Kuja a'e mujekwa:

—Kirisutu ke amō ta mupyrra ta me'ē te'e. A'e manō ta me'ē te'e tī. Pe, kwera ta me'ē te'e tī. Ko Jesu rehe har pehē pe ihē apandu pandu. A'e riki Kirisutu. Aja rahā, kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e aja mujekwa katu. Jundéu awa ta harō hū ame'ē ke a'e — aja Páu mujekwa.

⁴ Páu ta pandu pandu rahā, amō amō jundéu awa ta jurujar katu. Pe, Jesu kotyhar ta aja muruwak. Pe, Páu namō ame'ē ta ixo. Sir namō ixo tī. Heta amō awa ta jundéu awa ta ramūi ukwa aja Tupā rehe ipy'a moī moī tī. Ame'ē ta a'ep ixo tī. Ame'ē ta ngi har heta Jesu rehe jurujar katu tī. Pe, Páu ta namō ixo tī. Heta kapitā ta aja tī. Jurujar katu tī. Kūjā ta ke ame'ē ta. Pe, Páu ta namō ixo tī.

⁵ Jesu rehe heta te hū ngā jurujar katu, a'erehe amō jundéu awa ta jyty'ym a'eta rehe. Páu ta rehe jyty'ym. Pe, sawa'e katu ym ame'ē ta ke a'eta mujy'ar. Johu mujy'ar. Ok ta pe har ta ke ame'ē ta muparahy. Pe, Jasā rok pe johu ngā ujan oho. Páu ta

ke kekar oho. Ngā hetaha ta ruwa koty mupu'am ta tipe ngā. ⁶ Anī. Mahem ym. A'erehe Jasā ke a'eta muhem raho. Jesu kotyhar ta ke a'eta muhem raho tī. Kapitā ta pe raho. Páu ta rehe har a'eta je'ē je'ē hū:

—Jande ok ta pe uhyk uwyr ame'ē ta muparahy ngā ke. Aja ok ta rupi pame katu te a'eta muparahy ngā ke oho ixo. ⁷ Ame'ē ta ke hok pe Jasā mupyta. Homa awa tama'e kapitā keruhū je'ēha rehe a'eta hendu ym. (Sesa ke a'e.) Henda ke pe amō kapitā keruhū ihī. A'e riki Jesu, aja a'eta pandu. Katu ym aja — aja kapitā ta pe hetaha ta je'ē je'ē hū.

⁸ Ame'ē je'ēha namō ngā hetaha ta ke muparahy hū. ⁹ Kapitā ta ke aja tī. Muparahy hū tī. Pe, Jasā ngi tamatarer ke kapitā ta pyhyk. Jasā namō ixo ame'ē ta ngi pyhyk tī. Pe, Jasā ta ke poir. Ame'ē ok ta ngi Páu ta uhem oho rahā, ame'ē tamatarer ke kapitā ta mujywyr ta. Jasā ta pe mujywyr ta.

Mberéi ok ta pe Páu ta uhyk oho

¹⁰ Pytun rahā, Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Sir ke mondo tī. Mberéi ok ta pe mondo. A'ep Páu ta uhyk rahā, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ixo oho tī. ¹¹ A'ep pe har ta katu. Tesaron ok ta pe har ta aja ym. Tupā je'ēha ke Mberéi ok ta pe har ta hendu tar katu te. Páu ta je'ēha riki jete har te ke my, ame'ē ke ukwa tar katu. A'erehe wera rahā pame katu te Tupā je'ēha rehe a'eta jumu'e mu'e uī. ¹² Pe, heta jundéu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Amō awa ta jurujar katu ehe tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Heta sawa'e ta jurujar katu ehe. Kūjā ima'ehū namō ixo ame'ē ta aja tī. Heta jurujar katu ehe tī. ¹³ Mberéi ok ta pe har ta pe Tupā je'ēha ke Páu pandu pandu tī, aja jundéu awa ta hendu. Tesaron ok ta pe har ta hendu. A'erehe Mberéi ok ta pe ame'ē ta uhyk uwyr tī. Ngā hetaha ta pe je'ē je'ē hū. Ngā hetaha ta ke ame'ē ta muparahy tī. ¹⁴ Pahar Páu ke Jesu kotyhar ta mondo. Y ramūi rymy'y rehe mondo. Sir pyta we rī. Timo pyta tī. Mberéi ok ta pe a'eta pyta we rī. ¹⁵ Pe, amō ta Páu ke raho. Ame'ē ta Ate ok ta pe Páu ke muhyk raho. A'engi Mberéi ok ta pe ame'ē ta jywyr oho. Páu je'ēha ke a'eta raho. Sir pe raho. Timo pe raho tī. Kuja: “Pahar ihē koty pehē mokōi pejur” aja Páu je'ēha ke raho.

Ate ok ta pe Páu ixo

¹⁶ Ate ok ta pe Sir rehe Páu harō ixo. Timo rehe a'e harō ixo tī. Harō ixo rahā, ok ta rupi heta ma'e'ā rehe a'e usak usak. Ma'e'ā riki tupā aja ok ta pe har ta ukwaha ngā jupe. (Tupā te rehe ipy'a ke moī moī ym aja Páu ukwa katu.) A'erehe Páu pandu jupe: “Mā! Katu ym!” aja jupe. ¹⁷ A'erehe jundéu awa ta namō a'e pandu pandu hū. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hū.

Jundéu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a ke amō awa ta moī moī. Ame'ē ta namō pandu pandu hū tī. Wera rahā pame katu te muhepyha renda pe a'e oho tī. A'ep uhyk uwyr ame'ē ta namō a'e pandu pandu hū tī. ¹⁸ Pe, amō sawa'e ta je'ē je'ē hū inamō. Epi kotyhar ta mu'e ame'ē ta je'ē je'ē hū inamō. Esetōi kotyhar ta mu'e ame'ē ta je'ē je'ē hū inamō tī. Amō ta pandu:

—Mā pandu hū peme'ē ke ma'e ke. Ukwa ym ma'e. Ma'e pandu my? — aja Páu rehe har pandu.

Jesu rehe har Páu pandu. Manō ame'ē ta ke kwera katu ta uhem, ame'ē rehe har a'e pandu tī. A'erehe kuja amō sawa'e ta pandu naī:

—Amō tupā ta rehe har peme'ē pandu, aja jakwa — aja sawa'e ta pandu naī.

¹⁹ Pe, Páu ke sawa'e ta pyhyk raho. Ngā panduha renda pe raho. Panduha renda rer Areo. Páu pe sawa'e ta pandu:

—Amō kotyhar nde eremu'e. Ame'ē ke jande jakwa tar katu. ²⁰ Nde erepandu ame'ē ke jande jahendu ramō. Ame'ē riki amō kotyhar jande pe. Ame'ē ke jakwa tar katu. Epandurahā! — aja Páu pe pandu.

²¹ Ate ok ta pe har ta aja te'eha a'eta. Amō wyy pe har ta a'ep ixo. A'eta aja tī. Amō amō we myrandu pyahu ame'ē ke rehe a'eta hendu tar katu. Myrandu pyahu ame'ē ke pandu pandu tar katu tī. Aja te'eha a'eta.

²² Pe, panduha renda pyter pe Páu pu'am. Areo pyter pe pu'am. Kuja pandu:

—Ate ok ta pe har ta! Hendu katurahā! Tupā rehe pehē py'a pemoī moī katu, aja pekwa'ha pehē jupe, aja ihē akwa katu. ²³ Pehēma'e ok ta rupi ihē awata aho axo rahā, mäte ihē ma'e'ā ke rehe ihē asak asak. Ame'ē ta rehe pehē py'a pemoī moī, ame'ē ke rehe asak. Pe, amō ma'e'ā rehe kuja pinīha ihē amahem:

Tupā rehe har jakwa ym.

Ame'ē pe kome'ē ma'e'ā ke.

—Ame'ē ke rehe pekwa ym ha rupi pehē py'a pemoī moī. Ame'ē rehe har pehē pe ihē apandu ta. ²⁴ A'e riki Tupā te. Kome'ē wyy keruhū a'e mujā. Upa katu te kome'ē wyy keruhū pe ihī ame'ē ta ke mujā tī. Ywa ke a'e mujā tī. A'e riki sawa'e te. Tupā rehe ngā jumu'eha renda ta ke amō ta mujā. ²⁵ Ame'ē pe Tupā te ixo ym. Ma'e ke amō ta mujā, ame'ē ke a'e putar ym tī. Marā ka ym amō me'ēha ipe. A'e riki me'ēha ke. A'e riki awa ta pe upa katu te me'ē. Ixuweha ke a'e me'ē. Katuha ke me'ē tī. A'erehe ma'e ke marā ka ym amō me'ēha ipe. ²⁶⁻²⁷ Petei sawa'e ke a'e mujā. Anā ke a'e. Ame'ē ngi upa katu te kome'ē wyy keruhū pe har ta uhem. Pe, kome'ē wyy keruhū rupi ngā ke Tupā te muhāi hāi. A'erehe awa nixói te, ame'ē wyy nixói. Pe, marā rahā awa ixo ta my, ame'ē ke a'e manga katu. Myp ixo ta my, ame'ē ke a'e

manga katu tī. A'e ke amō kekar kekar rahā, mahem ta nahā my. Jande ngi pame katu te kotete a'e ihī. ²⁸ Amōma'e panduha kuja riki: "A'e ixo, a'erehe jande jaxo katu tī. Jande jawata. Upa katu te jande jama'ema'e."

—Pehē ngi har amō mupinīha ke kuja mupinim:

"Jande ke Tupā mujā, a'erehe ta'yr ta riki jande" aja mupinim.

²⁹ —Jande riki ta'yr ta rahā, jande aja Tupā riki ixuwe katu a'e tī, aja jakwa katu. Ita tawa'ā aja ma'e'ā ixuwe ym te a'e. Ita tuwyr'ā aja ym a'e tī. Ita'ā aja ym a'e tī. Upa ame'ē ta ixuwe ym te ame'ē ta ke aja jakwa katu. Awa te'e ukwaha rupi ame'ē'ā ta ke amō ta mujā katu. ³⁰ Aja ym Tupā te. Ma'e'ā amō mujā rahā, Tupā rehe har ukwa ym a'e, a'erehe Tupā ipy'a jywyr ehe. Ukwa ym ha rupi ma'ema'e, a'erehe ipy'a jywyr ta. Apo upa katu te awa ta pe a'e pandu: "Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi ihē koty pehē py'a pemuruwak katu pemondo" aja Tupā pandu — aja Páu pandu.

³¹ A'e pandu tī:

—Jete har rupi upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe har Tupā te ukwa ta. Ame'ē 'ar ke a'e manga katu. Amō sawa'e rehe a'e usak katu. Pe, a'e riki henda ke pe ngā rehe har a'e ukwa ta. Katu ame'ē ke ma'ema'e my? Katu ym ame'ē ke ma'ema'e my? Ame'ē ke ukwa ta. Ame'ē sawa'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'erehe jete har rupi ngā rehe har a'e ukwa katu ta, aja upa ngā pe a'e mujekwa — aja Páu pandu.

³² Kweraha rehe har Páu pandu. Ame'ē rehe sawa'e ta hendu rahā: "Mā! Te'e ame'ē" aja amō amō ta puka puka hū ehe. Amō ta pandu ipe:

—Ame'ē rehe har amō we jahendu tar katu tī — aja Páu pe.

³³⁻³⁴ Pe, ngā panduha renda ngi Páu uhem oho. Amō amō ta inamō oho. Jesu rehe jurujar katu tī. Amō sawa'e jurujar katu tī. Her Nioni. Areo kotyhar ke a'e. Amō kūjā jurujar katu ehe tī. Her Nama. Amō amō ta aja tī. Jesu rehe jurujar katu tī.

18

Korin ok ta pe Páu oho

¹ Ajame'ē ke Ate ok ta ngi Páu uhem oho. ² Korin ok ta pe uhyk oho. A'ep amō sawa'e rehe a'e usak. Her Ak. Jundéu awa ke a'e. Pō ywy pe har a'e. Hakehar rer Pirisi. Hom ok ta ngi upa katu te jundéu awa ta ke homa awa tama'e kapitā keruhū muhem mondo. Kapitā keruhū rer Karāu. A'erehe Itar ywy ngi Ak ta uhyk ramō. Korin ok ta pe uhyk ramō. Itar ywy pe Hom ok ta ihī. Pe, Ak ta rehe Páu usak oho. ³ Ak ta aja pan ianam ame'ē ke te'e ok ke Páu mujā tī. A'erehe a'eta

namō Páu pyta. ⁴ A'eta namō paraky uī tī. Jundéu awa tama'e putu'uha 'ar rahā pame katu te jundéu awa ta namō Páu pandu pandu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu. Jesu rehe jundéu awa ta jurujar katu, ame'ē ke a'e putar. Amō awa ta aja tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e putar tī. A'erehe ame'ē ta namō Páu pandu pandu hū.

⁵ Masendo ywy ngi Sir uhyk uwyr. Timo uhyk uwyr tī. A'eta uhyk uwyr rahā, (pan ianam ame'ē ke te'e ok ke mujā. Ame'ē ke a'e hijar.) Pe, Tupā je'ēha ke Páu mu'e mu'e jō ixo. Kuja jundéu awa ta pe a'e pandu:

—Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jundéu awa ta harō hū ixo ame'ē ke a'e — aja Páu pandu pandu.

⁶ Anī. Ame'ē ke jundéu awa ta putar ym. Páu rehe har a'eta katu ym pandu. A'erehe ima'e mundeha ke Páu mukatak. Xi'aha ke ombor ingi. (Aja ma'e rahā, Tupā je'ēha ke a'eta putar ym, aja a'e mujekwa a'eta pe.) Páu pandu a'eta pe:

—Mupyraraha renda pe peho ta rahā, ihē rehe je'ēha nixōi ta. Jesu rehe har ihē apandu pandu katu pehē pe. Anī. Pejurujar ym ehe. Apo amō awa ta pe ihē apandu ta aho. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe apandu ta aho — aja jundéu awa ta pe Páu pandu.

⁷ Pe, a'eta ke Páu hijar oho. Amō rok pe pyta oho. Ok jar rer Tisi Jusu. Jundéu awa ramūi ta ukwa aja Tupā rehe ipy'a a'e moī moī katu. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda rake hok ke ihī. ⁸ Amō sawa'e Jesu rehe jurujar katu tī. Her Kiri. Jundéu awa tama'e jy'ariha rendama'e kapitā a'e. Upa katu te hok wyr pe har ta Jesu rehe jurujar katu tī. Heta Korin ok ta pe har ta myrandu katu rehe hendu. Pe, Jesu rehe jurujar katu tī. Ame'ē ta ke amō ta mujahuk tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke a'eta apo 'y, aja mujekwa katu ngā pe.)

⁹ Amō pytun rahā, ixeraiha aja Páu usak. Kuja Jesu mujekwa ipe:

—Ekyje ym! Epandu pandu katu te we exo rī. ¹⁰ Ne namō ihē axo. A'erehe marā ka ym nde ke amō mahyha. Heta ok ta pe har ta ihē rehe jurujar katu ta — aja Jesu mujekwa ipe. Aja ixeraiha aja Páu usak.

¹¹ A'erehe Páu pyta rī. Tupā je'ēha ke a'e mu'e mu'e. Awa py wajar mahapyr jahy rahā, a'ep pyta rī.

¹² Ngere ywy pe amō kapitā pu'am. Homa awa tama'e kapitā a'e. Her Ngari. Arahā, jundéu awa ta jy'ar. Pe, Páu ke a'eta pyhyk raho. Ngā panduha renda pe raho. ¹³ Kuja Ngari pe Páu rehe har a'eta pandu:

—"Tupā rehe ejurujar katu" aja ngā pe kome'ē sawa'e pandu pandu. Aja ym jande

jakwa. Amō kotyhar a'e mu'e. Katu ym aja — aja Ngari pe jundéu awa ta pandu.

¹⁴ Páu pandu tate rahā, Ngari pandu py: — Jundéu awa ta! Pehendu katurahā! Katu ym kome'ē sawa'e ma'ema'e rahā, ame'ē rehe har ihē ahendu ta. Jaxer ai ame'ē ma'ema'e rahā, ame'ē rehe har ihē ahendu ta tī. ¹⁵ Anī. Aja ym. Jundéu awa ta je'ēha rehe har peje'ē je'ē hū. Awa rer rehe har peje'ē je'ē hū tī. Pehē pekwha rehe har peje'ē je'ē hū tī. Ame'ē ke rehe ihē ahendu ym ta. Ame'ē rehe har pehē jupe pepandu pandu peho. Ame'ē rehe har akwa ym ta — aja jundéu awa ta pe kapitā pandu.

¹⁶ Pe, ngā panduha renda ngi a'eta ke kapitā muhem mondo. ¹⁷ Pe, amō sawa'e ke ame'ē ok ta pe har ta pyhyk. Her Sote. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda kapitā a'e. Pe, ngā panduha ruwa koty ame'ē sawa'e ke hetaha ta petek. Anī. Ame'ē rehe Ngari usak tar ym. Ukwa tar ym. “Mā peja” aja Ngari pandu. Pe, a'e hijar oho ngā ke.

Antioki ok ta pe Páu jwywyr oho

¹⁸ Korin ok ta pe heta Páu ukwer. Jesu kotyhar ta namō a'e pyta rī. A'engi Senkeréi ok ta pe oho. A'ep i'a ke Páu jāpī. Ame'ē ke amō ta usak rahā, Tupā namō ma'e Páu manga katu, aja a'eta ukwa katu. Piriši oho inamō tī. Ak oho inamō tī. A'engi Si ywywyr pe a'eta oho. ¹⁹ Jarusu keruhū pe oho. Pe, Ese ok ta pe a'eta uhyk oho. A'ep Ak pyta. Hakehar pyta tī. Pe, jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe Páu ixe oho. Jundéu awa ta namō a'e pandu pandu hū. ²⁰ Pe, Páu pe a'eta pandu:

— Yman atu jande namō se epyta rī — aja ipe.

²¹ Anī. Páu pyta tar ym. Oho tate rahā, a'e pandu ngā pe:

— Tupā putar rahā, pehē koty ihē ajywywyr ta — aja Páu pandu.

Pe, Ese ok ta ngi oho. Jarusu keruhū pe oho.

²² Pe, Sesaréi ok ta pe uhyk oho. A'ep jarusu keruhū ngi uhem oho. A'engi Jerusarē ok ta pe wata uhyk oho. Jesu kotyhar ta rehe a'e usak. A'engi a'e oho tī. Pe, Antioki ok ta pe wata uhyk oho tī. ²³ A'ep yman atu pyta rī. Pe, oho tī. Ngara ywywyr rupi wata oho. Hiri ywywyr rupi wata oho tī. Oho ixo rahā, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e mātā katu. Aja Tupā rehe har a'e mujekwa katu te we rī.

Apor rehe har

²⁴ Ese ok ta pe amō jundéu awa uhyk uwyr. Sawa'e rer Apor. Arexandiri ok ta pe har ke a'e. Ma'e pandu katu a'e. Tupā je'ēha ke a'e ukwa katu tī. ²⁵ Jesu ma'ema'e ame'ē rehe har amō mu'e a'e ke. Pe, Jesu rehe har Apor pandu pandu hū. Ehe har jeterhar mu'e mu'e tī. (Anī. Upa katu te Jesu rehe

har ukwa ym.) Juā mujahukiha mu'e ame'ē ke jō Apor ukwa katu. Juā mujahuk ame'ē ke jō a'e ukwa katu tī. ²⁶ Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe a'e pandu pandu. Kyje ym ngā ngi. Ame'ē ke rehe Piriši hendu. Ak hendu tī. Upa hendu rahā, hok pe Apor ke a'eta raho. A'ep Tupā ma'ema'e ame'ē rehe har a'eta mujekwa katu te ipe. ²⁷ Pe, Apor pandu:

— Ngere ywywyr pe ihē aho ta — aja.

A'rehe Apor rehe har Jesu kotyhar ta paper rehe mupinim. Ame'ē ke Apor raho. Amō Jesu kotyhar ta pe paper pinim ke mujesak ta. Ngere ywywyr pe ixo ame'ē ta pe kuja mupinim.

“Apor po ke pepyhyk katu ingi” aja mupinim.

Pe, ame'ē ywywyr pe Apor uhyk rahā, Jesu kotyhar ta py'a ke a'e mātā katu. A'ep pe har ta rehe Tupā usak katu, a'rehe heta jurujar katu ehe. ²⁸ Ame'ē ta py'a ke Apor mātā katu. (Ame'ē ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Ok ta pyter pe jundéu awa ta namō Apor pandu pandu hū. A'e pandu katu te, a'rehe jundéu awa ta je'ēha ke a'e mukanim ngā ngi. Tupā je'ēha rehe Jesu rehe har ihē. Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jundéu awa ta harō ixo ame'ē ke a'e. Aja ngā pe a'e mujekwa katu.

19

Ese ok ta pe Páu oho

¹ Korin ok ta pe Apor ixo rahā, ywywyr rupi Páu wata oho. Amō amō ywywyr 'ar rupi ok ta ihē. Ame'ē rupi wata oho. Pe, Ese ok ta pe uhyk oho. A'ep jumu'eha ta ke a'e mahem. (Ame'ē ta upa katu te Jesu rehe har ukwa ym.) Juā mujahukiha mu'e ame'ē ke jō ame'ē ta ukwa katu. ² Páu pandu a'eta pe:

— Jesu rehe pejurujar katu rahā, pehē rehe Tupā'ā ihē katu my? — aja pandu.

A'eta pandu:

— Anī. Tupā'ā rehe har jande jakwa ym te — aja.

³ Páu pandu tī:

— Aja rahā, myja pehē ke amō mujahuk my? — aja.

A'eta pandu:

— Juā mujahukiha aja jande ke amō mujahuk — aja ipe.

⁴ Pe, Páu pandu:

— Juā mujahuk rahā, kuja ngā pe mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi Tupā koty ipy'a ke amō muruwak mondo, aja ngā pe mujekwa. Kuja jundéu awa ta pe Juā pandu: “Ihē raikwer rupi amō sawa'e uwyr ta. Ame'ē rehe pejurujar katu” aja Juā pandu. Juā raikwer rupi uwyr ame'ē ke Jesu — aja Páu pandu.

⁵ Ame'e ke sawa'e ta hendu rahā, a'eta ke amō mujahuk. Jesu je'ēha rupi mujahuk. (Aja Jesu kotyhar ke a'eta apo 'y, aja ngā pe mujekwa.) ⁶ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, ame'e ta ākā rehe ipo ke Páu mujar. Pe, ame'e ta rehe Tupā'ā ihī katu tī. Pe, amō amō awa ta je'ēha a'eta pandu pandu. (Aja rahā, Tupā'ā ihī katu a'eta rehe, aja mujekwa katu.) Tupā je'ēha rehe har a'eta pandu pandu tī. ⁷ Ame'e ta awa py mokōi sawa'e ta hetaha.

⁸ Mahapyr jahy rahā, ngā namō Páu pandu pandu hū. Pandu rahā, ngā ngi a'e kyje ym. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe pandu pandu hū. Jesu riki Tupā mu'am me'e ke. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am. Jundéu awa ta harō hū ixo ame'e ke a'e. Pe, Jesu rehe amō jurujar katu rahā: "Ihē kotyhar ke nde apo 'y. Ihē namō nde erexo ta" aja Tupā pandu. ⁹ Anī. Ame'e ke amō ta putar ym. A'eta jurujar ym. Tupā ma'ema'e ame'e rehe har katu ym a'eta pandu. Ngā hetaha ta pe a'eta pandu: "Pejurujar ym" aja pandu. A'erehe ame'e ta ke Páu hijar oho. Jesu kotyhar ta ke a'e raho inamō. Ame'e ta ke jō Páu mu'e mu'e. Wera rahā pame katu te amō jumu'eha renda pe a'e mu'e. Jumu'eha renda riki amō sawa'ema'e. ¹⁰ Her Tira. Aja mokōi warahy 'ar rahā, Páu mu'e. A'erehe Tupā je'ēha rehe heta Asia wyy pe har ta hendu. Heta jundéu awa ta hendu. Heta amō awa ta hendu tī. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke a'eta.

Sewa ra'yr ta rehe har

¹¹ Tupāma'e pyrātāha namō Páu mukatu hū. Ahy ixo ame'e ta ke mukatu hū. ¹² A'erehe pan kurer ta ke Páu rehe ngā mujar. Pan ra'yr ta ke mujar ehe tī. Ame'e ta ke ahy ixo ame'e ta pe ngā raho rahā, katu oho. Ājā ta ke muhem mondo amō ta ngi tī. ¹³⁻¹⁴ Ko amō jundéu awa ta ixo. Sewa ra'yr ta riki ixo. Kuja hetaha, awa po wajar mokōi. Ipái riki jundéu awa tama'e pa'i keruhū. A'eta wata wata ixo. Amō ta py'a ngi ājā ta ke a'eta muhem mondo tī. Pe, Páu aja Jesu je'ēha rupi a'eta ājā ke muhem ta tipe manga. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ājā pe a'eta pandu:

—Jesu rehe har Páu pandu pandu. Ame'e je'ēha rupi japandu: "Ehem eho" — aja ājā pe Sewa ra'yr ta pandu.

¹⁵ Pe, a'eta pe ājā pandu:

—Jesu rehe har ihē akwa katu. Páu rehe har ihē akwa katu tī. Pehē anī. Awa pehē my? — aja ājā pandu.

¹⁶ Pe, Sewa ra'yr ta rehe sawa'e opor oho. Ājā ipy'a rehe ihī ame'e ke opor oho a'eta rehe. Pyrātā opor oho a'eta rehe. Pe, ityk. Hok ngi sawa'e ta ke muhem mondo. Karāiha rape ke rāi muhem raho. Jawe te'e uhem oho tī. ¹⁷ Ame'e rehe har heta jundéu

awa ta hendu. Heta amō awa ta hendu tī. Jundéu awa aja ym ame'e ta ke a'eta. Ese ok ta pe ixo ame'e ta hendu. Hendu rahā, upa ngā jumukahem hū ingi. "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Jesu rehe har ngā pandu katu te. ¹⁸ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, heta Jesu rehe jurujar katu ame'e ta ma'e pandu uwyr. Amukwehe we pajema'e ukwaha ke a'eta ma'ema'e ixo rī. Ame'e rehe har a'eta pandu uwyr. ¹⁹ Ngā hetaha ta pyter pe pandu uwyr. Ngā hetaha ta pyter pe heta paper ke ame'e ta werur tī. Pajema'e ukwaha ke paper rehe ihī. Ame'e ke werur. Pe, hapy. Upa ukwái. Paper rehe muhepyha manga rahā, tamatarer heta te hū tiki. Kuja, 50.000 wera rahā, paraky ame'e muhepyha ke rehe uhyk. Ame'e ke ngā hapy. Upa ukwái. (Aja pajema'e ukwaha ke hijar te, aja mujekwa katu.) ²⁰ Ukwái ha rehe ngā usak rahā, Tupā je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. Tupā je'ēha riki pyrātā te, ame'eja saka, a'erehe heta ngā jurujar katu ehe, Jesu rehe.

Ese ok ta pe ngā mutyapu hū

²¹ A'engi: "Masendo wyy rupi ihē aho ta. A'engi Ngeré wyy rupi aho ta tī. A'engi Jerusarē ok ta pe ahyk ta aho" aja Páu pandu. Kuja a'e pandu tī:

—Upa Jerusarē ok ta pe har ta rehe ihē asak rahā, Hom ok ta pe ihē aho ta tī — aja Páu pandu.

²² A'erehe Masendo wyy pe Timo ke a'e mondo py. Inamō Era ke mondo tī. Páu namō ma'ema'e katu ame'e ta ke a'eta. Pe, Asia wyy pe Páu pyta we rī.

²³ Arahā Ese ok ta pe Tupā ma'ema'e ame'e rehe har ngā je'e je'e hū. Putar ym, a'erehe je'e je'e hū. ²⁴ Neme riki ngā ke muparahy. Ita tuwyr rehe ma'eha a'e. A'ep Ndia rehe ngā jumu'eha renda ihī. Ndia riki imāi keruhū. Tupā aja a'ep pe har ta ukwaha ngā jupe. Jumu'eha renda aja saka ok ra'yr ke Neme mujā mujā. Ita tuwyr ke te'e mujā mujā. Miasu ta heta tī. Ame'e ma'eha rehe tamatarer a'eta pyhyk katu tī. ²⁵ Pe, miasu ta ke Neme mujy'ar. Neme aja ita tuwyr rehe heta ma'eha ta i'āi tī. Ame'e ta ke a'e mujy'ar tī. A'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Jande jama'eha namō tamatarer japyhyk katu, aja pekwa katu. ²⁶ Apo Páu rehe har pekwa. A'e je'ēha rehe pehendu tī. Kuja a'e pandu: "Ipo pe ma'e'ā jande jamujā ame'e ke Tupā ym" aja Páu pandu. A'erehe a'e je'ēha rehe heta ngā jurujar katu. A'erehe Tupā koty ipy'a ke heta ngā muruwak mondo. Upa Asia wyy pe har ta aja tī. Tupā koty ipy'a ke muruwak mondo tī. (A'erehe ma'e'ā ke hijar oho apo. Ndia ke hijar oho apo.) ²⁷ Katu ym aja. Jande jamujā mujā ame'e ke jaxer, aja amō ta ukwa ta. Amō we tī. Ndia rehe

ngā jumu'eha renda ke ngā hijar ta oho tī. Mujaxer ta tī. Katukweriha ke mumba ta tī. Ndia riki katu te. Jande māi keruhū riki a'e. Tupā aja jande jupe. Asia ywy pe har ta ipy'a moī moī katu ehe. Amō ywy pe har ta aja tī. Ipy'a moī moī katu ehe tī — aja Neme pandu.

²⁸ Ame'ē je'ēha rehe ngā hetaha ta hendu rahā, parahy te hū. Hātā pandu pandu hū ixo:

—Ndia riki katu te me'ē ke! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hū.

²⁹ A'erehe upa ok ta rupi ngā mutyapu tyapu hū oho ixo. Pe, Ngái ke ngā hetaha ta pyhyk raho. Arita ke pyhyk raho tī. Ngā jy'ariha renda keruhū pe pyhyk raho. Ngái ta masendo ywy pe har ta ke. Páu namō wata ixo ame'ē ta ke a'eta. ³⁰ Ngā hetaha ta pe Páu pandu tar katu oho tī. Anī. A'e ke Jesu kotyhar ta mupyta. ³¹ Asia ywy pe har tama'e kapitā ta je'ēha mondo ipe tī. Páu pe mondo. Páu rehe katu ame'ē ta ke a'eta. Kuja je'ēha ke mondo:

—Ngā jy'ariha renda keruhū pe eho ym — aja Páu pe.

³² Pe, ngā jy'ariha renda keruhū pe hetaha ta mutyapu tyapu te hū. Amō amō ta pukái pukái hū. Amō amō ta riki amō kotyhar pukái pukái hū. Upa ka'u te'e. A'erehe upa tate ngā hetaha ta ukwa ym ma'e. Ma'ewā ngā jy'ar uwyr my? ³³ Ame'ē ke ukwa ym. Arexan riki ngā ke mujy'ar, aja amō ta ukwa. A'e ke jundéu awa ta mupu'am, a'erehe aja amō ta ukwa. Hetaha ruwa koty mupu'am. Pe, pu'am rahā, ipo ke Arexan mukatak. (Aja ngā je'ēha ke a'e muputu'u ngā ngi.) Pe, jundéu awa ta rehe ngā parahy, ame'ē ke a'e mukatu ta tipe. ³⁴ Anī. A'e riki jundéu awa ke a'e aja hetaha ta ukwa rahā, pukái pukái we hū rī. I'i atu kuja hātā pandu pandu hū:

—Ndia riki katu te ame'ē ke a'e! Upa Ese ok ta pe har ta jurujar katu ehe! — aja pandu hū.

³⁵ Pe, i'i atu ngā hetaha ta tyapuha ke ok tama'e mupiniha muputu'u ngā ngi. Kuja pandu:

—Ese ok ta pe har ta! Pehendu katurahā! Ndia rehe jumu'eha renda ke Ese ok ta pe har ta usak usak katu. Ame'ē rehe har upa ngā ukwa. Ndia riki katu te ame'ē ke a'e. Ywa ngi i'ā u'ar. Ita'ā ke u'ar. Ame'ē ke upa ngā ukwa katu tī. ³⁶ Ame'ē rehe har marā ka ym jaxer amō panduha ke. A'erehe mā peja peputu'u katu. ³⁷ Pemutyapu hū ym tī. Ndia rehe jumu'eha renda ngi ma'e ke Ngái ta mukanim ym. “Ndia jaxer” aja jande māi keruhū rehe har a'eta pandu ym tī. Mā! Sawa'e ta ke se perur. Ma'ewā my? ³⁸ Amō rehe har Neme pandu tar katu rahā, ngā panduha renda pe a'e raho katu. Inamō ixo ame'ē ta oho katu tī. A'ep kapitā ta ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ē ke ukwa

ta. A'ep amō ta rehe har Neme ta pandu pandu katu ta. ³⁹ Amō kotyhar pepandu pandu tar katu rahā, a'ep peho katu tī. Ngā ke amō ta mujy'ar rahā, ame'ē rehe har pepandu katu. Kapitā ta ruwa koty amō ta ukwa ta. Katu my? Katu ym my? Ame'ē ke ukwa ta. ⁴⁰ Taramō te jande jamutyapu hū. Kapitā keruhū namō jajumai jaxo, aja amō ta pandu ta oho ipe. Jamutyapu hū te'e. Ame'ē rehe har marā ka ym japanduha ipe — aja hetaha ta pe ok tama'e mupiniha pandu.

⁴¹ Upa pandu rahā, ngā hetaha ta ke a'e muhāi mondo.

20

Masendo ywy rupi Páu oho. Ngere ywy rupi a'e oho tī.

¹ Ngā mutyapuha upa putu'u rahā, Jesu kotyhar ta ke Páu mujy'ar. Ame'ē ta ke a'e muhury katu. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. Pe, Páu pandu:

—Ihē aho ta — aja.

² Pe, Masendo ywy rupi oho. Ame'ē rupi wata oho. Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e mu'e. Muhury katu tī. A'erehe Jesu rehe ngā ipy'a katu te we rī. Pe, Ngere ywy pe Páu uhyk oho. ³ A'ep mahapyr jahy a'e mukanim. Pe, Si ywy pe a'e oho tate. Jarusu keruhū pe oho tate. Arahā a'e ke jundéu awa ta jukwa ta aja Páu ukwa. A'erehe Masendo ywy rupi wata oho rahā, katu aja a'e ukwa. (Aja rahā, jukwa ym ta, aja ukwa katu.) ⁴ Páu namō Pi ra'yr oho tī. Her Sopato. Mberéi ok ta pe har a'e. Arita oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e. Sekū oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e tī. Ngái oho tī. Nder ok ta pe har a'e. Tik oho tī. Asia ywy pe har a'e. Toro oho tī. Asia ywy pe har a'e tī. ⁵ Timo oho tī. Ame'ē ta johu oho py. Toroa ok ta pe oho. A'ep Páu rehe a'eta harō ixo. Pe, ihē rehe Páu uhyk uwyr. Ihē Ruk. ⁶ Siri ok ta pe ihē axo. Jundéu awa ta mi'u matyriha weraha upa rahā, a'engi jande mokōi jaho. (Ame'ē wera rahā, mbeju ke mupururukiha nixōi, ame'ē ke jundéu awa ta u'u.) Pe, Toroa ok ta pe jande jaho. Jarusu keruhū pe jaho. Awa po wajar peteihar upa jaker rahā, pe, jahyk jaho. A'ep awa po wajar mokōi jande jaker.

Toroa ok ta pe har ta rehe Páu usak. A'ejōhar usak ngā rehe.

⁷ Nomin pytun rahā, upa Jesu kotyhar ta jy'ar. Mbeju ke mopokiha rehe jy'ar. (Aja Jesu manōha rehe a'eta ukwa ukwa uī.) Ngā pe Páu pandu pandu hū. Ame'ē ku'ē rahā, Páu oho ta, a'erehe pandu pandu we hū. Pytun pyter rahā, ma'e pandu pandu we hū rī. ⁸ Jande jayy'ariha renda pe heta ma'e weraha ihī. Ywatehar henda ihī ame'ē pe jande jayy'ar jaī. ⁹ Pe, awa ma'āha rape 'ar pe ta'ynuhu wapyk uī. Her Euti. Páu pandu

pandu u'am rahā, Euti pyhíyí katu te hū. Pe, ukwer katu. Pe, wyy pe u'ar ukwap. Pi! Mahapyr ywatehar henda ngi u'ar ukwap. Amō ta oho piam rahā, pete'e manō oup. ¹⁰Pe, Páu wyjy oho ehe. Ipynarāi pe wapyk oho ehe. Pyhyk, pe, amō ta pe a'e pandu:

—Pejixi'u ym. Kwera katu apo — aja Páu pandu.

¹¹Pe, ywatehar henda pe Páu jupir oho tī. Upa ma'e ke u'u rahā, pandu pandu we hū ngā pe tī. Aja te'e xu'em oho. ¹²Pe, a'engi Páu oho. Pe, ta'ynuhu kwera katu ame'ē ke hok pe amō ta mujywr raho. Katu jywywr oho. Upa ngā hurry katu.

Mire ok ta pe Páu uhyk oho

¹³Jande pe Páu pandu:

—Jarusu keruhū pe peho. Aso ok ta pe peho. Ihē riki pe rupi ihē aho ta. A'ep pehē namō jarusu keruhū pe ihē apor ta aho tī — aja jande pe.

A'erehe jarusu keruhū pe jande japor jaho. Ame'ē pe Aso ok ta pe jahyk py jaho. ¹⁴A'ep jande rehe Páu uhyk uwyr rahā, jarusu keruhū pe a'e opor oho tī. A'engi ame'ē pe Mitire ok ta pe jahyk jaho. ¹⁵A'engi jande jaho tī. Ame'ē ku'ē rahā, Ki ypa'ū rake rupi jasa jaho. ¹⁶Amō ku'ē rahā, Sā wyy pe jahyk jaho. Amō ku'ē rahā, Mire ok ta pe jande jaho. Asia wyy pe Páu pyta tar ym. A'erehe Ese ok ta rake rupi jasa jaho. Pahar Jerusarē ok ta pe Páu uhyk tar katu. A'ep jundēu awa ta mi'u matyriha wera rahā, uhyk tar katu. Uhyk rahā, katu ta ipe, aja Páu ukwa. Ngā mi'u matyriha weraha rer Penteko.

Ese ok ta pe har tamūi ta namō Páu pandu pandu

¹⁷Mire ok ta pe Páu ixo rahā, Ese ok ta pe har ta tamūi ta pe myrandu a'e mondo. Jesu kotyhar ta rehe tamūi ta usak usak katu.

“Pahar ihē koty pejur” aja myrandu a'e mondo.

¹⁸Pe, tamūi ta uhyk uwyr ehe rahā, Páu pandu:

—Asia wyy pe ihē ahyk py ajur rahā, a'engi ihē rehe har pekwa katu. Myja pehē namō ihē axo, ame'ē ke pekwa katu. ¹⁹Jesu jandema'e sawa'e te. Ima'e miasu aja ima'e parakyha ke ihē ama'ema'e hū. Tupā je'ēha ke ihē amu'e mu'e hū axo. “Katu te ihē” aja ym akwa. Aja ihē axo rahā, ihē amu'e mu'e rī. Amō ta jurujar ym ehe rahā, ihē ajixi'u tī. Ihē ke jundēu awa ta mahy tar katu rahā, ame'ē ngi ihē akyje ym. Tapijar te'e we amu'e mu'e rī. ²⁰Heta pejy'ar rahā, pehē ke ihē amu'e hū. Pehē rok pe ihē amu'e hū pehē ke tī. Pehē pe ma'e katu ame'ē ke upa katu te ihē amu'e, aja pekwa katu tī. ²¹Kuja ihē apandu: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ngi Tupā koty pehē py'a pemuruwak pemondo. Jesu rehe

pejurujar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te” aja jundēu awa ta pe ihē apandu pandu hū. Aja amō awa ta pe ihē apandu pandu hū tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta.

²²—Apo Jerusarē ok ta pe ihē aho ta axo. Tupā'ā putar, a'erehe ihē aho axo. A'ep ma'e ihē rehe uhyk ta my? Ihē akwa ym. ²³Kuja jō ihē akwa katu. Ok ta pe pame katu te Tupā'ā mujekwa ihē pe. Kuja mujekwa. Ihē ke amō ta mahy tar katu. Kyndaha pe ihē ke amō ta kynda tar katu raho tī, aja ihē pe mujekwa. ²⁴Pe, ihē ke amō ta jukwa ta rahā, ngā ngi ihē akyje ym ta. Tupā je'ēha ke ihē apandu we ta rī. Ngā ke Tupā muhā katu ta, ame'ē myrandu katu ke ihē apandu ta rī. Ame'ē rehe har ihē apandu, ame'ē ke ihēma'e parakyha. Ame'ē ke ihē pe Jesu me'ē. Pe, ame'ē parakyha ke ihē amumba tar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

²⁵—Upa pehē renda rupi ihē awata aho rahā, Tupā rehe har pehē pe ihē apandu pandu. Myja katu pexoha Tupā putar my, ame'ē rehe har ihē amu'e katu pehē ke. Apo ihē rehe pesak ym te ta tī. ²⁶Apo jetehar te pehē pe ihē apandu katu tī. (Upa katu te Jesu rehe har pehē pe apandu pandu. Upa amu'e mu'e hū.) A'erehe mupyraraha renda pe pehē ngi har amō oho ta rahā, ihē rehe je'ēha nixói. ²⁷Ma'e Tupā putar, ame'ē rehe har upa katu te pehē pe ihē apandu. ²⁸Pesak katu pehē juehe pexo. Aja rahā, Tupā ngi amō koty pehē py'a pemuruwak ym ta pemondo. Upa Jesu kotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo tī. Ame'ē parakyha ke pehē pe Tupā'ā me'ē. Jesu kotyhar tama'e kapitā ta ke pehē. A'erehe ame'ē ta rehe pesak katu pexo. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta Tupā kotyhar ta ke tī. Ta'y'r manōha rupi a'e ipy'a jywywr ngā rehe.

²⁹—Ihē raikwer rupi amō ta uwyr ta. Ame'ē ta pehē rehe uhyk ta, aja akwa katu. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta muka'u ka'u te'e hū ta. Jurujar katu ame'ē ta ukwa katuha ke amō koty ame'ē ta muruwak ta mondo, aja ihē akwa katu. Katu ym aja. ³⁰Jete. Pehē pyter ngi har amō ta pu'am ta. Ame'ē ta te'e ma'e pandu ta. Amō amō ta jurujar katu ame'ē ta ke a'eta muka'u ka'u te'e ta. Aja ame'ē ta namō jumu'e ixo ame'ē ta aja muruwak ta. ³¹A'erehe pesak katurahā! Aja rahā, peka'u ka'u te'e ym ta. Pekwa katurahā! Mahapyr warahy 'ar rahā, pehē ke ihē amu'e mu'e hū. Wera rahā, ihē amu'e mu'e hū. Pytun rahā, ihē amu'e mu'e hū tī. Pehē ngi har amō ta jurujar ym ame'ē ta rehe ihē ajixi'u hū tī.

³²—Apo pehē rehe har Tupā namō apandu: “Mā peja Ese ok ta pe har ta rehe esak katu.” Jetehar te ke. A'e usak katu ta pehē rehe. Ame'ē myrandu ke pehē py'a rehe pemupyta katu. Aja rahā, ame'ē myrandu namō pehē py'a ke a'e mātā katu

ta. Aja ehe har a'e mujekwa katu te we ta rī. Upa ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ē ke a'e mupyta katu. Ame'ē ke me'ē me'ē ta. Aja pehē pe tī. Me'ē me'ē ta tī. ³³ Amō tama'e tamatarer rehe ihē py'a ihē amoī ym. Amō tama'e mundeha rehe ihē py'a ihē amoī ym tī. ³⁴ Ihē aparaky hū. Aja tamatarer ihē apyhyk. Ame'ē pe ihēma'e ke ihē ajo'ok. Ihē namō ixo ame'ē ta pe ihē ame'ē tī. Ame'ē ke ihē riki ajo'ok tī. Ame'ē rehe har pekwa katu. ³⁵ Ihē aja peparaky katu rahā, katu tiki. Aja rahā, ima'e ym te ame'ē ta pe jande jame'ē me'ē katu. Jesu pandu ame'ē ke jande jakwa. Kuja a'e pandu:

“Amō ngi ma'e ke amō pyhyk rahā, hury we.

Pe, amō pe amō me'ē rahā, hury katu te” aja Jesu pandu.

–(A'erehe ima'e ym te ame'ē ta pe jame'ē me'ē katu rahā, katu tiki) – aja tamūi ta pe Páu pandu.

³⁶ Upa Páu pandu rahā, tamūi ta namō ipynarāi pe wapyk. Pe, Tupā namō a'eta pandu pandu. ³⁷ Pe, Páu ke Ese ok ta pe har tamūi ta jumā juman rahā, jixi'u hū. Huwa ke a'eta pyter pyter tī. (Aja ipy'a katuha ke mujekwa.) ³⁸ “Ihē rehe pesak ym te tī” aja Páu pandu ramō. Ame'ē je'ēha rehe tamūi ta pyai te. Pe, jarusu keruhū tūi ame'ē pe Páu namō a'eta oho.

21

Jerusarē ok ta pe Páu uhyk oho

¹ “Jaho ta” aja japandu ngā pe. Pe, upa ngā po rehe japyhyk pyhyk ngā ngi rahā, Ese ok ta pe har tamūi ta jywyr oho. Hok pe jywyr oho. Pe, jarusu keruhū pe jande japōr jaho. A'engi jaho tī. Ko ypa'ū pe katu te jahyk jaho. Ame'ē ku'ē rahā. Ho ypa'ū pe jahyk jaho tī. A'engi Pa ok ta pe jahyk jaho tī. (Jande jaho tar katu ame'ē pe ame'ē jarusu keruhū oho ym, a'erehe ame'ē ke jahijar.)

² A'erehe a'ep amō jarusu keruhū ke jande jamahem. Seni wyy pe oho ame'ē ke ame'ē jarusu keruhū. Ame'ē pe japōr jaho tī. Pe, jaho tī. ³ Xi ypa'ū rehe jasak rahā, ame'ē rake rupi jasa jaho. Jande jywa'i koty ypa'ū ihī. Pe, Si wyy pe jaho jaxo. Pe, Tir ok ta pe jahyk jaho. A'ep upa ma'e ke raho ame'ē ke jarusu keruhū jar hijar ta oho. A'erehe jarusu keruhū ngi jahem jaho. ⁴ A'ep Jesu kotyhar ta ke jamahem. Ame'ē ta namō japyta rī. (Amō jarusu keruhū jamahem ym.) A'erehe a'ep awa po wajar mokōi jaker rī. Tupā'ā je'ēha rupi ame'ē ta pandu:

–Jerusarē ok ta pe eho ym – aja Páu pe pandu.

(Anī. “Ihē aho ta me'ē te'e” aja Páu pandu.)

⁵ Pe, jarusu keruhū ohoha angaha ke rehe uhyk rahā, ok ta ke jahijar jaho. Upa katu te Jesu kotyhar ta jande namō wata oho. Hakehar ta ke raho tī. Ta'yn ta ke raho tī. Ok ta soroka pe jahem jaho. Pe, y rymy'y

rehe jahyk jaho rahā, upa jande pynarāi pe jawapyk. Pe, Tupā namō upa japandu pandu. ⁶ Upa ngā po ke japyhyk pyhyk ngā ngi rahā, jarusu keruhū pe japōr jaho. Hok pe a'ep pe har ta jywyr oho.

⁷ Pe, jaho tī. Tir ok ta ke jahijar jaho. Pe, Torema ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhū ngi jahem jaho. Jesu kotyhar ta rehe jasak jaho. Ame'ē ta namō japyta. ⁸ A'ep peteī jaker. Ame'ē ku'ē rahā jawata jaho. Pe, Sesaréi ok ta pe jahyk jaho. A'ep Siri rok pe japyta. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Amukwehe te we Jerusarē ok ta pe ngā mi'u ke a'e me'ē me'ē. Awa po wajar mokōi sawa'e ta namō a'e me'ē me'ē. Siri riki ame'ē ta ngi har peteī. ⁹ Tumeme tajyr ta ipe. Kūjā ta ixo te'e rī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ke a'eta tī. ¹⁰ A'ep japyta we rahā, amō sawa'e uhyk uwyr. Jundéi wyy ngi uhyk uwyr. Her Angambo. Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e tī. ¹¹ Jande rehe a'e uhyk rahā, Páuma'e ixu'a rupi har ke a'e jo'ok ingi. Ame'ē pe jupukwar juehe. Ipyta ke jupukwar. Ipo apyr ke jupukwar tī. Pe, jande pe a'e pandu:

–Kuja Tupā'ā mujekwa: “Ihē aja kome'ē ku'a rupi har jar ke jundéu awa ta pukwar ta tī. Aja Jerusarē ok ta pe ixo ame'ē ta ma'e ta. Pe, amō awa ta pe kome'ē jar ke a'eta raho ta” aja Tupā'ā mujekwa – aja Angambo pandu.

¹² Ame'ē ke rehe jahendu rahā, Páu pe japandu hū. A'e pe har ta pandu hū tī. Kuja:

–Jerusarē ok ta pe eho ym – aja Páu pe jande johu japandu hū.

¹³ Anī. Páu pandu:

–Pejixi'u ym. Ihē ke pemupyai ym. Jerusarē ok ta pe ihē ke amō pukwar rahā, pete'e ta ihē axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ihē ajurujar katu ehe, a'erehe ihē ke amō ta jukwa ta rahā, pete'e ta ihē axo tī – aja jande pe Páu pandu.

¹⁴ Jande rehe Páu hendu ym. A'erehe kuja jō jande japandu:

–Tupā putar ame'ē ke ema'e katu! – aja ipe.

Pe, jande jaje'ē ym we tī.

¹⁵ A'ep jande japyta we rī. Pe, jandema'e jamōi katu rahā, Jerusarē ok ta pe jaho.

¹⁶ Jande namō amō amō Sesaréi ok ta pe har ta oho tī. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe, amō sawa'e rok pe jande ke a'eta raho. A'ep japyta ta. Sawa'e rer Mena. Xi ypa'ū pe har a'e. Yman Jesu rehe a'e jurujar katu.

Tian rehe Páu usak oho

¹⁷ Jerusarē ok ta pe jande jahyk rahā, jande po ke Jesu kotyhar ta pyhyk pyhyk katu jande ngi. ¹⁸ Hury katu. Ame'ē ku'ē rahā, Tian rehe Páu usak oho. Jande jasak jaho ehe tī. A'ep Jesu kotyhar tama'e kapitā ta jy'ar tī. Tamūi ta ke a'eta. ¹⁹ Upa ame'ē ta po ke a'eta ngi Páu pyhyk rahā, upa katu te

a'e ma'ema'e ame'ē ke a'e pandu pandu a'eta pe. Amō awa ta renda rupi wata oho rahā, Tupā je'ēha rupi ma'e ke ma'ema'e, ame'ē rehe har a'e pandu pandu a'eta pe. ²⁰ Ame'ē je'ēha rehe hendu rahā, Tupā pe a'ep pe har ta pandu:

—Nde jō riki katu te me'ē ke — aja Tian ta pandu.

Pe, Páu pe Tian ta pandu:

—Jandē mu! Katu tiki! Jesu rehe heta te hū jundēu awa ta jurujar katu. Ame'ē ta Moise je'ēha rehe hendu katu we rī. ²¹ Kuja nde rehe har ame'ē ta ukwa. Amō awa tama'e wyy rehe jundēu awa ta ixo. Ame'ē ta pe kuja nde eremu'e: “Moise je'ēha ke pehijar. Mā peja pehē ra'yr pিরer ke pejupā ym. Jundēu awa ramūi ta ukwaha rehe pehendu ym tī” aja nde eremu'e, aja sehar ta ukwaha naī. ²² Se nde erehyk erejur, aja sehar ta ukwa ta. ²³ Myja ta apo my? Kuja jande japandu ame'ē ke ema'erahā! Kuja katu. Ko tumeme sawa'e ta ixo. Tupā pe ma'e ke ame'ē ta manga katu. Ame'ē ke upa ym we rī. ²⁴ Jundēu awa ta ukwaha aja ame'ē sawa'e ta ipy'a ke juhyk ta oho. Ame'ē ta namō eho. Tupā pe ma'e ke a'eta me'ē ta oho, ame'ēja saka. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta me'ē ta oho. Ame'ē tama'e ke rehe nde emuhepy eho. Aja rahā, ame'ē ta'a ke amō jāpī ta. Aja rahā, nde rehe har sehar ta hendu ame'ē ke te'e, aja upa ngā ukwa ta. Moise je'ēha rehe nde erehendu katu tī, aja upa ngā ukwa ta tī. ²⁵ Jesu rehe amō awa ta jurujar katu tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Amukwehe we ame'ē ta pe paper pinim jande jamondo. Kuja japandu:

“(Ma'e ā riki tupā aja amō ukwaha jupe naī.)

Ame'ē ruwa koty ngā mi'u ke amō moī. Ame'ē ke pe'u ym.

So'o ruwy ke pe'u ym tī.

So'o juwyk aja amō ta te'e jukwa ame'ē rukwer ke pe'u ym tī.

Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.”

—Aja amō awa ta pe jande jamupinim — aja Tian pandu.

²⁶ (Ame'ē ke rehe Páu hendu katu.) A'erehe tumeme sawa'e ta ke a'e raho. Ame'ē ku'ē rahā, jundēu awa ta ukwa aja ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ame'ē ta namō ipy'a ngi a'e juhyk oho. Upa rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'e ixo oho. Jundēu awa tama'e pa'i ta pe weraha mangaha ke a'e pandu oho. Myja rahā, ipy'a juhykiha upa ta my, ame'ē ke pandu oho. Ame'ē weraha uhyk rahā, Tupā rehe ngā jumu'eha anda keruhū pe ma'e ke a'eta werur ta. Tupā pe me'ē ta, ame'ēja saka. Aja Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī katu ta. Sawa'e ta pame katu te werur ta. Páu werur ta tī.

Páu ke jundēu awa ta pyhyk

²⁷ Awa po wajar mokōi wera upa Tate rahā, Páu rehe amō jundēu awa ta usak. Asia wyy pe har ta ke a'eta. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'eta usak ehe. Ngā hetaha ta pe ame'ē ta pandu pandu hū. Pe, muparahy. Pe, Páu ke hetaha ta pyhyk. ²⁸ A'eta hātā pandu:

—Jundēu awa ta! Pejur! Kome'ē sawa'e riki jundēu awa ta rehe har katu ym pandu. “Moise je'ēha rehe pehendu ym” aja a'e pandu oho tī. “Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū riki jaxer” aja a'e pandu oho tī. Aja upa kome'ē wyy rupi a'e pandu pandu oho. Kome'ē jumu'eha renda keruhū riki katu te, aja jande jakwa. Anī. A'ep amō awa ta ke a'e muhyk raho apo. Jundēu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. A'erehe kome'ē renda keruhū ke a'e mujaxer — aja ngā hetaha ta pandu hū.

²⁹ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe Toro ke Páu muhyk, aja a'eta ukwaha naī. A'erehe aja pandu, ma'e, mujaxeriha rehe har pandu. Toro riki Ese ok ta pe har ke a'e. Amō awa ke a'e. Jundēu awa ym ame'ē ke a'e. Kwehe Jerusarē ok ta rape rupi Páu wata ixo rahā, Toro namō a'e wata ixo. Ame'ē ke rehe hetaha ta usak. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe raho aja ukwaha naī. (Anī. A'ep Páu raho ym.)

³⁰ Upa ok ta rupi muka'u ka'u te'e hū ngā ke. Páu koty ngā hetaha ta ujan oho. Pe, pyhyk. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi hykyi muhem raho. Pe, pahar jumu'eha renda keruhū rukwen ke amō ta kynda.

³¹ Páu ke hetaha ta jukwa tar katu rahā, homa awa tama'e kapitā keruhū pe amō pandu oho. Sonda tama'e kapitā keruhū ke a'e. “Upa Jerusarē ok ta pe har ta mutyapu tyapu hū” aja pandu oho. ³² Pahar sonda ta namō kapitā keruhū ixoty ujan oho. Amō kapitā ta ke a'e raho tī. Ngā hetaha ta koty ujan oho. Kapitā keruhū rehe hetaha ta usak rahā, Páu ke a'eta poir. Petekiha ke putu'u ingi. Sonda ta rehe a'eta usak tī. ³³ Páu rehe kapitā keruhū uhyk rahā, a'e ke pyhyk. Sonda ta pe a'e pandu:

—Mokōi ita tupaham pe pepukwar! — aja kapitā keruhū pandu.

(Jaxer te ame'ē ke Páu aja kapitā keruhū ukwaha naī. A'erehe mokōi ita tupaham pe pukwar, aja pandu.)

Pe, hetaha ta pe a'e pandu:

—Awa sawa'e ko my? Myja jaxer ame'ē ke a'e ma'ema'e my? — aja kapitā keruhū pandu.

³⁴ Amō amō ta hātā pandu pandu. Amō koty koty pandu pandu, a'erehe muka'u ka'u te'e hū. Ma'ewā mutyapu hū my, ame'ē rehe har kapitā keruhū ukwa ym. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe sawa'e ke peraho! — aja kapitā keruhū pandu.

³⁵⁻³⁶ Ok myta rehe Páu namō sonda ta uhyk rahā, hetaha ta parahy te hū ehe. Haikwer rupi a'eta oho ixo. Hātā pandu hū: —Ererahā! Jajukwarahā! — aja hetaha ta pandu hū.

A'erehe Páu ke ipo 'ar pe sonda ta raho. (Aja rahā, hetaha ta a'e ke pyhyk ym.)

Páu je'ēha ke

³⁷ Sonda ta rok pe Páu ke muxe Tate rahā, sonda tama'e kapitā keruhū pe Páu pandu:

—Ne namō ma'e ihē apandu tar katu — aja ipe.

Kapitā keruhū pandu ipe:

—Ngere awa je'ēha ke nde erekwa katu my? (Ame'ē jō ihē akwa katu) — aja Páu pe.

—Akwa katu ihē — aja Páu pandu.

³⁸ —Aja rahā, eji wyy pe har aja ym nde. Amukwehe te ngā hetaha ta ke ame'ē eji wyy pe har mujy'ar. Heta te hū ngā jukwaha ta ke a'e mujy'ar. Kuja, 4.000 hetaha ta ke. Awa nixōi te ame'ē pe mujy'ar. Pe, kapitā keruhū namō jumai ixo — aja Páu pe kapitā keruhū pandu.

³⁹ Páu pandu:

—Anī. Ihē riki aja ym. Ko jundēu awa ihē. Tar ok ta pe har ihē. Esarahā! Ngā pe ihē apandu tar katu — aja kapitā keruhū pe pandu. Syri wyy rehe Tar ok ta ihī. Ame'ē ke ok ta tiha te hū!

⁴⁰ Kapitā keruhū pandu:

—Ererahā! Ngā pe epandu — aja Páu pe.

Pe, myta 'ar pe Páu pu'am. Ipo ke mukatak. (Aja ngā je'ēha ke a'e muputu'u ngā ngi.) Ngā putu'u rahā, Páu pandu ngā pe. Jundēu awa je'ēha namō pandu:

22

¹ —Sa'e ta! Pehendu katurahā! Ihē mu ta! Pehendu katu tī. Tamūi ta! Pehendu katu tī. Ihē juehe har apandu ta pehē pe — aja Páu.

² Jundēu awa je'ēha namō Páu pandu pandu. Ame'ē rehe ngā hetaha ta hendu rahā, putu'u katu. Pe, Páu pandu pandu:

³ —Ko jundēu awa ihē. Tar ok ta pe har ihē. Syri wyy rehe ame'ē ok ta ihī. Jerusarē ok ta pe ihē tiha aho. Ngamari namō ihē ajumu'e. Moise je'ēha rehe jandē ramūi ta hendu katu. Ame'ē ke a'e mu'e katu te ihē ke tī. Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu te apo. Pehē aja ihē amukwehe te we tī. ⁴ Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amupyrara tī. Ajukwa tī. Sawa'e ta ke ihē apyhyk, pe, kyndaha pe ihē akynda araho tī. Kūjā ta aja tī. Apyhyk rahā, kyndaha pe ihē akynda araho tī. ⁵ Ihē rehe har jundēu awa tama'e pa'i keruhū pandu rahā, ma'e ke pekwa ta tī. Ihē apandu a'am ame'ē ke jetehtar te ke, aja pekwa ta tī. Jundēu awa tama'e kapitā ta pandu rahā, pekwa ta tī.

Ame'ē ta ngi paper pinim ihē apyhyk. Jandē mu ta pe ame'ē ta mupinim. Ndama ok ta pe har ta pe mupinim. A'ep Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē apyhyk oho. Jerusarē ok ta pe amujywyw ta tipe. A'ep ame'ē ta ke amahy ta tipe — aja Páu pandu.

Tupā koty ipy'a ke Páu muruwak mondo ame'ē rehe har a'e pandu

(At 9.1-19; 26.12-18)

⁶ A'e pandu tī:

—Ihē awata aho axo. Warahy jandar Tate rahā, Ndama ok ta pe ahyk Tate aho axo. Arahā pahar ywa ngi ihē rake rupi ma'e wera te hū. ⁷ Wyy rehe ihē a'ar. Jandē je'ēha aja ihē ahendu. Kuja ihē pe pandu: “Sáu! Ma'ewā ihē ke nde eremupyrara my?” aja ihē ahendu. ⁸ Ihē apandu: “Sa'e! Awa nde my?” aja ipe. A'e pandu ihē pe: “Ihē riki Jesu. Nasare ok ta pe har ihē. Ihē ke nde eremupyrara erexo” aja ihē pe. ⁹ Weraha rehe ihē namō ixo ame'ē ta usak tī. Ihē pe ma'e pandu, ame'ē je'ēha rehe a'eta hendu ym. ¹⁰ Pe, ihē apandu: “Sawa'e! Ma'e ihē ama'e ta apo my?” aja ipe. Jandema'e sawa'e te pandu: “Epu'am! Ndama ok ta pe eho. A'ep nde pe ma'e amō pandu ta. Tupā putar ame'ē ke nde erema'ema'e ta. Upa katu te ame'ē rehe har nde pe amō pandu ta” aja ihē pe. ¹¹ Wera te hū, a'erehe ihē reha ym te. A'erehe ihē po ke ihē namō ixo ame'ē ta pyhyk. Pe, Ndama ok ta pe aja te'e ihē ke a'eta muhyk raho.

¹² —A'ep amō sawa'e ixo. Her Anani. Tupā rehe a'e ipy'a katu. Jandē ramūi je'ēha rehe a'e hendu katu tī. Sawa'e katu ame'ē ke a'e, aja upa jundēu awa ta pandu pandu. Ndama ok ta pe ixo ame'ē ta ke aja pandu pandu ehe har. ¹³ A'e riki ihē rehe uhyk. Ihē rake pu'am. Pe, ihē pe pandu: “Sáu! Jesu rehe nde ererujar katu, a'erehe nde riki ihē mu apo 'y. Ma'e ke rehe esak katu tī” aja ihē pe. Pahar ma'e ke rehe ihē asak tī. Ama'ā katu ehe tī. ¹⁴ Pe, ihē pe a'e pandu tī: “Nde rehe Tupā usak katu. Jandē ramūi ipy'a moī moī katu ehe. A'e riki nde rehe usak katu. A'e putar ame'ē ke nde pe a'e mujekwa. Ta'y'r katu te ame'ē ke a'e. A'e ke mujesak nde pe. Ta'y'r je'ēha ke nde pe a'e mujekwa tī. ¹⁵ Nde eresak ame'ē ke upa ngā pe nde erepandu pandu ta. Nde erehendu ame'ē ke upa ngā pe nde erepandu pandu ta tī. Ta'y'r rehe har upa ngā pe nde erepandu pandu ta ereho. ¹⁶ Apo jahorahā! Epu'am. Jesu rehe nde ererujar katu. A'erehe, ma'e nde ereka'u te'ēha nde erema'ema'eha ke nde py'a ngi Tupā juhyk katu. Nde ke ihē amujahuk ta. (Aja rahā, Jesu kotyhar ke nde apo 'y, aja nde eremujekwa ta ngā pe)” aja ihē pe Anani pandu. A'erehe a'e pandu ame'ē ke ihē ama'e — aja Páu pandu.

Amō awa ta pe Páu ke Tupā mondo ame'ē
rehe har Páu pandu

¹⁷ A'e pandu tī:

—Jerusarē ok ta pe ihē ajoywyr aho. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē axo. Tupā namō ihē apandu pandu aī rahā, ihē keraiha aja ihē asak. ¹⁸ Kuja ihē asak. Ihē pe Jesu mujekwa: “Ihē rehe har nde erepandu pandu. Ame'ē ke sehar ta putar ym. A'erehe pahar Jerusarē ok ta ke ehijar eho” aja ihē pe. ¹⁹ Pe, ihē apandu ipe: “Sawa'e! Anī. Kuja sehar ta ukwa katu. Amō amō jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihē axe aho. Pe, nde rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē apyhyk. ²⁰ Ame'ē ta ke ihē apirok hū tī. Pewe amō tī. Nde rehe har Esete pandu pandu. A'e ke ngā jukwa rahā, a'ep ihē axo tī. Jukwa rahā: ‘Ere’ aja ihē apandu tī. Jukwaha tama'e mundeha ke ihē namō a'eta hijar. Ame'ē ke Jerusarē ok ta pe har ta ukwa katu. A'erehe se ihē apyta tar katu. Se nde rehe har ihē apandu tar katu rī” aja ihē apandu ipe. ²¹ A'e pandu: “Anī. Eho! Paite nde ke ihē amondo ta. Amō awa ta pe nde ke ihē amondo ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta koty amondo ta” aja ihē pe a'e pandu — aja Páu pandu.

²² “Jundéu awa aja ym ame'ē ta koty Páu mondo ta.” Ame'ē ke rehe jō ngā hetaha ta hendu. Pe, hātā te hū a'eta pandu pandu:

—Pemuhem pemondo! Pejukwarahā! A'e manō ta me'ē te'e — aja pandu pandu hū.

²³ Ahem hū tī. A'etama'e mundeha ke a'eta mukatak katak hū. Ywy ku'i ke omombor hū tī. (Aja parahy te ha ke mujekwa.)

²⁴ Ame'ē ke rehe kapitā keruhū usak rahā, sonda ta pe a'e pandu:

—Sonda ta rok pe Páu ke pemuxe peraho. So'o pিরer tupaham pe a'e ke pepirok. A'e ke jande japirok rahā, a'e pandu ta. Ma'erehe jundéu awa ta ahem ahem hū my? Ame'ē rehe har a'e pandu ta. Aja rahā, jande jakwa ta — aja kapitā keruhū pandu.

²⁵ Pe, so'o pিরer tupaham pe Páu ke sonda ta pukwar u'am rahā, amō sondama'e kapitā pe Páu pandu. Hake pu'am ame'ē pe pandu:

—Ma'e aka'u te'eha ihē ama'e my? Ama'e ym my? Ame'ē rehe har pekwa ym we rī. A'erehe ihē ke pepirok rahā, katu ym. Homa awa ke so'o pিরer tupaham pe amō pirok ym tī. Ko homa awa ihē — aja Páu pandu.

²⁶ Ame'ē ke kapitā hendu rahā, kapitā keruhū pe a'e pandu oho:

—Anī. Ma'e nde erema'e erexo my? Homa awa ke a'e. A'e ke nde erepirok rahā, katu ym — aja kapitā pandu.

²⁷ A'erehe Páu pe kapitā keruhū pandu oho:

—Erandu ihē pe rahā! Homa awa ke nde my? — aja Páu pe.

Pe, Páu pandu:

—A'e tī — aja ipe.

²⁸ Pe, sonda tama'e kapitā keruhū pandu: —Homa awa aja ihē amuruwak rahā, ame'ē pe tamatarer ihē amuhepy hū — aja ipe.

Páu pandu:

—Anī ihē. Homa awa aja ihē māi pusu ngi ihē a'ar — aja ipe.

²⁹ Ame'ē ke sonda ta ukwa rahā, Páu ke sonda ta tate pirok, ame'ē ta hijar oho. Páu riki homa awa aja kapitā keruhū ukwa rahā, a'e kyje. Páu ke a'e mupukwar, a'erehe kyje.

Ngā panduha renda pe Páu pu'am

³⁰ Páu rehe har jundéu awa ta je'ē je'ē hū. Ame'ē rehe har sonda tama'e kapitā keruhū ukwa tar katu te. A'erehe ame'ē ku'ē rahā, Páu ke a'e poir. Ita tupaham ke a'e jirar ingi. Jundéu awa tama'e pa'ihu ta ke a'e mujy'ar tī. Ngā panduha rendama'e kapitā ta ke a'e mujy'ar tī. Ame'ē ta ruwa koty Páu ke a'e mupu'am raho. Ehe har a'e ukwa tar katu.

23

¹ Ngā panduha renda pe ixo ame'ē ta rehe Páu usak usak katu. Pandu ngā pe:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Ihē rehe har Tupā ukwa katu. Akyje ym ingi. Sawa'e katu ame'ē aja ihē axo — aja Páu pandu.

² Anani riki jundéu awa tama'e pa'ī keruhū. Páu rake pu'am ame'ē ta pe a'e pandu:

—Páu juru ke penupā — aja.

³ Ame'ē ke rehe Páu hendu rahā, Anani pe je'ēha a'e mujywywyr:

—Katu ym ne je'ēha! Ne je'ēha aja nde ke Tupā mahy ta tī. Mokōi nde erekwaha namō nde erexo. Moise je'ēha aja ym ihē rehe har nde erekwa ereī. Ame'ē rehe nde erehendu ym tī. Amō ta pe nde erepandu: “Páu juru ke penupā” aja, a'erehe Moise je'ēha rehe nde erehendu ym. Katu ym aja — aja Páu ipe.

⁴ Pe, Páu rake pu'am ame'ē ta pandu ipe:

—Pa'ī keruhū rehe har katu ym nde erepandu. Tupāma'e parakyha ke a'e — aja Páu pe.

⁵ Pe, Páu pandu:

—Sa'e ta! A'e riki pa'ī keruhū ame'ē ke ihē akwa ym. Akwa rahā, aja ihē apandu ym ta tipe. Tupā je'ēha rehe kuja amō mupinim: “Pehēma'e kapitā rehe har katu ym aja ebandu ym” aja Tupā je'ēha rehe panduha ihē.

—Pa'ī keruhū riki jandema'e kapitā tī, ame'ē ihē akwa rahā, katu ym aja ihē apandu ym ta tipe — aja Páu pandu.

⁶ Pe, ngā panduha renda pe har ta rehe Páu usak katu rahā, wajar riki sanduse kotyhar ta ke, aja a'e ukwa. Amō wajar parise kotyhar ta ke, aja a'e ukwa tī. A'erehe panduha renda pe hātā a'e pandu:

—Sa'e ta! Pehendu katurahā! Ihē pái aja parise kotyhar ke ihē tí. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem aja ihē akwa. Ame'ē ke ihē rehe har pekwa ta peí apo — aja Páu pandu.

⁷ Ame'ē ke a'e pandu rahā, sanduse ta namō parise ta je'ē je'ē hātā tā ngā jupe. A'erehe mokōihar aja ngā ukwaha ngā uí. Amō amō ta sanduse ta aja ukwa uí. Amō amō ta parise ta aja ukwa uí. ⁸ Manō ame'ē ke kwera ym te ta, aja sanduse ta ukwaha naí. Aní. Manō ame'ē ta kwera katu ta, aja parise ta ukwa. Tupā je'ēha rahoha ta nixóí te, aja sanduse ta ukwa. Aní. Tupā je'ēha rahoha ta pete'e ixo, aja parise ta ukwa. Awa'ā nixóí te, aja sanduse ta ukwaha naí. Aní. Awa'ā namō awa ixo, aja parise ta ukwa. ⁹ A'erehe je'ē je'ē hātā tā hū ngā jupe. A'erehe hetaha ta pukái pukái we hū rí. Pe, parise ta ngi har amō ta pu'am. Moise je'ēha mu'eha ta ke a'eta. Hātā a'eta pandu:

—Páu rehe ma'e katu ym ame'ē ke jama-hem ym. Awa'ā aja ame'ē pandu katu ipe nahā my. Tupā je'ēha rahoha pandu katu ipe nahā my — aja mu'eha ta pandu.

¹⁰ Ngā je'ē je'ē hātā tā te we hū rí. Páu ke hetaha ta mohok mohok ta raho. Ame'ē ngi sonda tama'e kapitā keruhū kyje. A'erehe sonda ta pe a'e pandu:

—Hetaha ta pyter pe peho. Páu ke pepy-hyk peraho ngā ngí. Pehē rok pe a'e ke peraho — aja kapitā keruhū pandu.

¹¹ Ame'ē pytun rahā, Páu rake Jesu pu'am uwyr. Pandu ipe:

—Nde py'ahu aja exo. Jerusarē ok ta pe ihē rehe har nde erepandu pandu ta ký. Aja Hom ok ta pe ihē rehe har nde erepandu pandu ta ký tí — aja Páu pe pandu.

Páu ke amō ta jukwa tar katu

¹² Ame'ē ku'ē rahā, amō jundéu awa ta jy'ar. Pandu pandu ngā jupe:

—Páu ke jajukwa ta jaho. Apo a'e ke jajukwa ym rahā we, ma'e ke ja'u ym te ta rí. Y ke ja'u ym te ta tí. A'e ke jajukwa ym rahā, mā peja jande ke Tupā mahy ta. Jande jamanga katu — aja a'eta jupe.

¹³ Aja pandu ame'ē ta heta ixo. Aja awa pypa mokōi i'ar koty te we sawa'e ta pandu.

¹⁴ Ame'ē ta pa'ihu ta pe pandu oho. Tamūi ta pe pandu oho tí. Kuja pandu:

—Páu ke jajukwa ym rahā, mā peja jande ke Tupā mahy ta. Páu ke jajukwa ym rahā we, ja'u ym te ta ma'e ke rí. Aja jande japandu katu jande jupe. ¹⁵ A'erehe sonda tama'e kapitā keruhū pe je'ēha pemondo. Ngā panduha rendama'e kapitā ta namō johu pemondo. Kuja te'e pemondo ipe: “Páu rehe har jakwa katu te we ta rí. A'erehe panduha renda pe erur!” aja kapitā keruhū pe te'e pehē johu pemondo. Pe, Páu ke a'e

werur ixo rahā, japor ta ehe. A'e ke jajukwa ta — aja sawa'e ta pandu.

¹⁶ Ame'ē panduha rehe Páu rendyr imem-byr sawa'e hendu. A'erehe sonda ta rok pe a'e ixo oho. Upa hendu ame'ē ke rehe har Páu pe a'e pandu. ¹⁷ A'erehe amō sonda tama'e kapitā pe Páu pandu:

—Ejurahā! Ko esarahā! Kapitā keruhū pe kome'ē kurumí eraho. Ma'e ke kurumí pandu ta ipe — aja ipe.

¹⁸ Pe, sonda tama'e kapitā keruhū pe kurumí ke kapitā raho. Kapitā keruhū pe sonda pandu:

—Se kyndaha pe Páu ixo. Ihē pe a'e pukái. Nde pe kome'ē kurumí ihē arur, aja a'e putar. Nde pe ma'e ke kurumí pandu ta, aja ihē pe a'e pandu tí — aja sonda tama'e kapitā pandu ipe.

¹⁹ Pe, kurumí po rehe kapitā keruhū pyhyk raho. Se koty we kurumí namō jō a'e oho. Pandu ipe:

—Ma'e ihē pe nde erepandu ta my? — aja kurumí pe.

²⁰ Kurumí pandu ipe:

—Nde pe jundéu awa ta ma'e ke pandu ta uwyr, aja a'eta ukwa. “Koí ngā panduha renda pe Páu ke eraho” aja nde pe a'eta pandu ta. Ehe har a'eta ukwa katu te we ta rí, aja a'eta pandu ta. Aní. A'eta te'e pandu ta. ²¹ Apandu nde pe. Ame'ē ta rehe ehendu ym. Awa pypa mokōi i'ar koty te we sawa'e ta ixo. Ame'ē ta kanim ta harō u'am. Páu ke ame'ē ta jukwa ym rahā we, ma'e ke u'u ym te ta, aja ame'ē ta manga katu. Apo upa katu a'eta pe. Ne je'ēha rehe a'eta harō u'am — aja kapitā keruhū pe kurumí pandu.

²² Pe, Páu rendyr imembyr sawa'e pe kapitā keruhū pandu:

—Ere. Ihē pe nde erepandu, ame'ē ke amō pe epandu ym — aja kurumí pe pandu.

Pe, kurumí ke hok pe kapitā keruhū mujwyr mondo.

Ser ruwa koty Páu pu'am

²³ Páu ke amō ta jukwa tar katu. Ame'ē ngi sonda tama'e kapitā keruhū kyje. A'erehe mokōi sonda tama'e kapitā ta pe a'e pandu:

—Pejur! Pesarahā! Kuja, 200 sonda ta ke pemujy'ar. Amō 70 sonda ta kahwa 'ar pe oho ame'ē ta ke pemujy'ar tí. Amō 200 sonda ta myra rehe har itatakwar namō wata ame'ē ta ke pemujy'ar tí. Upa pemōi katu. Pe, i'i atu pytun rahā, Sesaréi ok ta pe pehē johu peho. ²⁴ Kahwa 'ar pe Páu ke peraho tí. (Aja rahā, jundéu awa ta Páu ke jukwa ym ta.) Pe, Ser rehe pemuyhyk katu — aja kapitā keruhū pandu.

²⁵ Ser riki kapitā tí. Pe, kuja paper rehe sonda tama'e kapitā keruhū mupinim:

²⁶ Ser! Kapitā katu te ame'ē ke nde.

Ko nde pe ihē amupinim aí. Katuha nde pe ihē amondo axo.

²⁷ Kome'ē sawa'e ke jundéu awa ta pyhyk. Páu ke. Tate jukwa. Homa awa ke a'e, aja ihē akwa. A'erehe sonda ta namō ixoty ihē aho. Pe, a'e ke ihē apyhyk ajo'ok ngā ngi. ²⁸ Jundéu awa ta ngi ihē apyhyk ajo'ok. Ma'erehe a'e ke jundéu awa ta pyhyk my, ame'ē rehe har ihē akwa tar katu. A'erehe ngā panduha renda pe Páu ke ihē araho. ²⁹ Pe, kuja ihē akwa. Jundéu awa ramūi ta ukwa ame'ē ke rehe Páu hendu ym. A'erehe ehe har jundéu awa ta je'ē je'ē hū. Ma'e katu ym ame'ē ke a'e ma'ema'e ym. A'erehe marā ka ym a'e ke amō jukwaha. Marā ka ym kyndaha pe mupytaha tī.

³⁰ Páu ke jundéu awa ta jukwa ta, aja ihē pe amō pandu uwyr. A'erehe pahar nde koty a'e ke ihē amondo ta aja akwa. "Ser koty Páu rehe har pepandu peho" aja Páu rehe parahy ame'ē ta pe ihē apandu tī.

Karáu Risi

Aja sonda tama'e kapitā keruhū mupinim.

³¹ Pe, kapitā keruhū je'ēha aja sonda ta ma'ema'e. Ame'ē pytun rahā, Antipa ok ta pe Páu ke a'eta raho. ³² Ame'ē ku'ē rahā, sonda ta wata ame'ē ta jywyr oho. Sonda ta rok pe jywyr oho. Amō sonda ta anī. Kahwa 'ar pe sonda ta oho, ame'ē ta jō Páu namō oho we rī. ³³ Pe, Sesaréi ok ta pe muhyk rahā, kapitā pe paper pinim ke a'eta me'ē. Páu ke a'eta muhyk raho ipe tī. ³⁴⁻³⁵ Upa paper pinim ame'ē ke rehe kapitā usak rahā, Páu pe a'e pandu:

—My pehar wywy pe har ne my? — aja Páu pe.

A'e pandu ipe:

—Siri wywy pe har ihē — aja ipe.

Ame'ē ke kapitā ukwa rahā, a'e pandu:

—Nde rehe har pandu ame'ē ta uhyk uwyr rahā, nde rehe har ihē ahendu ta — aja Páu pe kapitā pandu.

Pe, sonda ta pe a'e pandu:

—Kyndaha pe Páu ke pekynda peraho. "Eroma'e kapy" aja pandu ame'ē pe peraho. Pesak katu ehe — aja kapitā pandu.

24

Páu rehe har jundéu awa ta je'ē je'ē hū

¹ Awa po wajar peteīhar upa ukwer rahā, Sesaréi ok ta pe Anani oho. Jundéu awa tama'e pa'i keruhū ke a'e. Amō tamūi ta namō a'e oho. Sawa'e ma'e pandu katu te ame'ē ke a'eta raho tī. Her Ter. Kapitā ruwa koty a'eta pu'am ta. Pe, Páu rehe har a'eta pandu ta. ² Pe, Páu ke sonda ta muhyk rahā, kuja Páu rehe har Ter pandu pandu. Kapitā pe pandu:

—Ser! Katu ame'ē ke nde! Nde riki kapitā rahā, yman atu jajumai ym ha aja jaxo katu. Nde erekwa katuha rupi jundéu awa ta pe

katu ame'ē ke nde erema'ema'e. Upa kome'ē wywy rupi katu ame'ē ke nde erema'ema'e. ³ A'erehe katu aja jakwa katu. Jande rury katu nde rehe tī.

⁴ —I'i atu rahā, nde ke ihē amupyta ym ta se. A'erehe nde pe ihē apandu. Eharō we rī. Ihē je'ēha rehe ehendu katu we rī. ⁵ Páu riki ma'e jaxer ame'ē ke ma'ema'e. Amō amō ta renda rupi oho rahā, jundéu awa ta ke a'e muparahy. Pe, mutyapu hū ngā ke. Jesu riki Nasare ok ta pe har. Jesu kotyhar tama'e kapitā ke Páu. ⁶ Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū a'e mujaxer tar katu. Arahā a'e ke japyhyk. [Jande ramūi ta je'ēha rupi ehe har jakwa tar katu. ⁷ Anī. Jande rehe sonda tama'e kapitā keruhū uhyk uwyr. Her Risi. Pyrātāha namō jande ngi Páu ke a'e pyhyk raho. ⁸ Pe: "Ehe har pandu ame'ē ta Ser koty peho" aja jande pe a'e pandu. A'erehe ko jande ja'am.] Apo Páu pe nde erepandu rahā, nde erekwa katu ta tī. Upa katu te ehe har japandu ame'ē ke jeterhar te ke, aja nde erekwa ta tī — aja Ser pe Ter pandu.

⁹ Kapitā pe Páu rehe har jundéu awa ta je'ē je'ē hū tī. Upa katu te Ter je'ēha riki jeterhar te ke, aja a'eta pandu pandu ipe tī.

Ser pe Páu pandu pandu

¹⁰ Pe, Páu pe kapitā ipo pandu: "Ererahā!" aja. Pe, Páu pandu ipe:

—Yman jande anam ta rehe har nde erekwa katu, aja ihē akwa katu. (A'erehe jundéu awa ta rehe har nde erekwa katu, aja akwa.) A'erehe nde pe ihē juehe har ihē apandu rahā, ihē rury katu. ¹¹ Amukwehe we Jerusarē ok ta pe ihē aho. Awa py mokōi aker apo. Tupā rehe ihē py'a amōi moī katu aho. Ame'ē rehe har nde erekwa tar katu rahā, amō pe epanurahā! ¹² Ihē ke jundéu awa ta usak rahā, amō ta namō ihē aje'ē hātā tā ym. Amō ta ke ihē amuparahy ym. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē axo rahā, aja ym. Jundéu awa tama'e jy'ariha renda pe ihē axo rahā, aja ym tī. Amō ta ke ihē amuparahy ym tī. Ok ta rape rupi ihē axo rahā, aja ym tī. Amō ta ke ihē amuparahy ym tī. ¹³ Ihē rehe har katu ym a'eta pandu, ame'ē ke jeterhar te ke, aja marā ka ym amō mujekwaha. Jeterhar te aja ym.

¹⁴ —Apo kuja ihē apandu nde pe. Jande ramūi ta aja Tupā rehe ihē py'a amōi moī katu tī. Amō kotyhar rehe ihē ajurujar katu. Ame'ē ke te'e, aja a'eta ukwaha ngā jupe. Upa katu te Moise mupinim ame'ē ke rehe ihē ahendu katu. Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, ame'ē ke rehe ihē ahendu katu tī. ¹⁵ Upa katu te manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Katu ame'ē ta ke mukwera katu ta muhem. Katu ym ame'ē ta ke mukwera katu ta muhem tī. Ame'ē ke rehe peme'ē sawa'e ta jurujar

katu. Peme'ē sawa'e ta aja ihē ajurujar katu tī. ¹⁶ A'erehe katu ihē ama'ema'e tar katu axo. Aja te'eha ihē axo. Ame'ē ke Tupā ukwa katu. Ngā ukwa katu tī.

¹⁷ —Yman atu, Jerusarē ok ta pe ihē axo ym rī. A'ep ihē aho ramō. Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ihē araho. ¹⁸ Tupā pe ma'e ke ihē ame'ē aho tī. Aja ihē py'a ihē amoī moī axo ehe. Arahā Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē rehe jundéu awa ta usak. Jande ramūi ta je'ēha aja ihē py'a upa juhyk rahā, ihē rehe a'eta usak. Ihē namō heta ym ngā ixo. Ngā mutyapu hū ym tī. ¹⁹ Asia ywy ngi jundéu awa ta uwyr ame'ē ta a'ep ixo. Ame'ē ta riki se uwyr rahā, katu ta tipe. Pe, nde pe a'eta pandu ta tipe rahā, katu tiki. (Anī. Se ame'ē ta uwyr ym.) Ihē rehe har ma'e pandu tar katu rahā, ame'ē ta riki pandu katu ta tipe. ²⁰ Anī rahā, peme'ē sawa'e ta ihē rehe har pandu katu. Amukwehe ngā panduha renda pe ihē apu'am rahā, ma'e katu ym ihē rehe har ame'ē ta ukwa my? Ame'ē ke a'eta pandu rahā, katu tiki. ²¹ Ame'ē ta pyter pe ihē apu'am a'am rahā, kuja ihē hātā apandu: "Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Ame'ē rehe ihē ajurujar katu. A'erehe apo ihē rehe har pekwa pekwa peī" aja ihē apandu. Ame'ē riki katu ym, aja a'eta ukwa rahā, ame'ē jō ihē pe a'eta pandu katu ta — aja Páu pandu.

²² Jesu rehe ngā jurujar katu, ame'ē rehe har Ser ukwa katu. Pe, a'e pandu:

—A'ewan apo. Sonda tama'e kapitā keruhū uhyk uwyr rahā, nde rehe har ihē akwa ta — aja Páu pe. (Sonda tama'e kapitā keruhū rer Risi.)

Pe, ngā pe Ser pandu:

—Peho apo — aja.

²³ Sonda tama'e kapitā pe a'e pandu tī:

—Kyndaha pe Páu ke ekynda eraho. Esak katu ehe. A'e wata katu te'e. Ma'e ke ehe katu ame'ē ta me'ē tar katu ipe rahā, a'eta me'ē katu ipe — aja Ser pandu.

Ser namō Páu pandu pandu. Tusi namō pandu pandu tī.

²⁴ Heta ym ukwer rahā, ngā panduha renda pe Ser uhyk tī. Hakehar namō uhyk. Her Tusi. A'e riki jundéu awa ke. Pe, amō pe Ser pandu:

—Páu ke emuhyk — aja ipe.

Páu ke amō muhyk rahā, Páu je'ēha rehe Ser hendu hendu. Myja Jesu Kirisutu rehe amō jurujar katu, ame'ē rehe har Páu pandu pandu ipe. ²⁵ Myja katu ame'ē ke sawa'e ma'ema'e my, ame'ē rehe har Páu pandu pandu ipe tī. Katu ym ipy'a pe ma'e ukwa ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, katu ym. Ame'ē rehe har a'e pandu pandu ipe tī. 'Ar ke Tupā manga katu. Arahā upa ngā rehe har a'e ukwa ta. Katu my? Katu ym my?

Ame'ē ke ukwa ta. Ame'ē rehe har a'e pandu pandu ipe tī. Ame'ē ke Ser hendu rahā, a'e mukahem. Páu pe a'e pandu:

—Eho apo. Amō wera rahā, nde pe ihē apukái ta aho — aja Ser pandu.

²⁶ Poirija rehe tamatarer ke Páu me'ē ta ipe my, aja riki Ser putar. A'erehe amō amō wera rahā, Páu pe a'e pukái pukái oho. Inamō a'e pandu pandu.

²⁷ Mokōi warahy 'ar aha oho rahā, amō homa awa tama'e kapitā pu'am. Her Por Set. Ser renda ke pe a'e pu'am. Jundéu awa ta ke Ser muhury tar katu, a'erehe kyndaha pe Páu ke a'e mupyta rī.

25

Kapitā keruhū koty Páu oho tar katu

¹ Sesaréi ok ta pe Set uhyk uwyr. A'e riki homa awa tama'e kapitā apo 'y. Pe, mahapyr ukwer rahā, Sesaréi ok ta ke a'e hijar oho. Jerusarē ok ta pe oho. ² A'ep inamō jundéu awa tama'e pa'ihu ta pandu pandu. Jundéu awa tama'e kapitā ta pandu pandu inamō tī. ³ Páu rehe har a'eta je'ē je'ē hū ipe. Pe, Set pe a'eta pandu:

—Jerusarē ok ta pe Páu ke emuhyk — aja Set pe a'eta pandu.

Pe rupi Páu uwyr ixo rahā, Páu ke a'eta jukwa ta, aja a'eta manga katu a'eta jupe. ⁴ A'erehe muhykiha rehe a'eta pandu ipe. Anī. Set pandu:

—Anī. Kyndaha pe Páu ixo. Sesaréi ok ta pe ixo. A'ep ihē ajywyr Tate aho. ⁵ A'ep ihē namō pehēma'e kapitā ta oho rahā, katu tiki. Ma'e jaxer ame'ē ke Páu ma'ema'e rahā, ame'ē rehe har a'eta pandu pandu ta a'ep — aja jundéu awa ta pe Set pandu.

⁶ Jerusarē ok ta pe Set pyta we rī. Jande popa ukwer nahā my. Awa po wajar mahapyr nahā my. Pe, Sesaréi ok ta pe a'e jywyr oho. Ame'ē ku'ē rahā, ngā panduha renda pe a'e wapyk oho. Amō pe a'e pandu:

—Se Páu ke emuhyk erur — aja.

⁷ Páu uhyk rahā, hake rupi jundéu awa ta juramā u'am ehe. Jerusarē ok ta ngi uhyk uwyr ame'ē ta juramā u'am ehe. Páu ma'e jaxer ame'ē ke ma'ema'e aja a'eta je'ē je'ē hū. Anī. Ame'ē ke jetehtar te ke aja a'eta mujekwa ym ngā pe. ⁸ Pe, Páu pandu:

—Anī. Ma'e jaxer ame'ē ke ihē ama'e ym. Jundéu awa ta je'ēha rehe ahendu ym aja ym axo. Ahendu katu ehe. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ke aja tī. Ame'ē ke amujaxer ym tī. Homa awa tama'e kapitā keruhū rehe aja tī. Ihē juru ai ym ehe tī — aja ngā pe Páu pandu.

⁹ Jundéu awa ta ke Set muhury tar katu tipe. A'erehe Páu pe a'e pandu:

—Jerusarē ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihē akwa ta. Nde rehe har

peme'ë ta je'ë je'ë hũ. Ame'ë ke jete har te my, ame'ë ke ihë akwa ta — aja Set pandu.

¹⁰ Páu pandu:

—Anĩ ta. Ko ngã panduha renda pe ihë apu'am a'am. Homa awa tama'e kapitã keruhũ je'ëha rupi ihë ke amõ ukwa rahã, katu tiki. Jundéu awa ta pe ma'e jaxer ame'ë ke ihë ama'e ym. ¹¹ Ame'ë ke nde erekwa katu. Amõ ka'u te'eha ke ma'e, ame'ë ke kapitã keruhũ je'ëha rupi sonda ta jukwa katu ta. Aja ihëma'e rahã, ko ihë axo. Ihë akanim ym ta aho. Anĩ. Ihë rehe har jundéu awa ta je'ë je'ë hũ, ame'ë ke jete har te ym rahã, ame'ë ta pe ihë ke me'ë ym ta awa. Ihë ke amõ jukwa ym ta. A'erehe kuja ihë aputar. Ihë rehe har Sesa ukwa ta — aja Páu pandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitã keruhũ.)

¹² Pe, amõ kapitã ta namõ Set pandu pandu. Pe, Páu pe pandu:

—Nde rehe har Sesa ukwa ta, aja nde ereputar. Aja rahã, ixoty nde ke ihë amondo ta — aja Set pandu.

Angi namõ Páu pandu pandu. Mbereni namõ pandu pandu tĩ.

¹³ Heta ukwer rahã, Sesaréi ok ta pe amõ kapitã uhyk uwyr. Her Angi. Kũjã namõ a'e uhyk uwyr. Her Mbereni. Uhyk rahã, Set pe katuha rehe har a'eta pandu oho. ¹⁴ Amõ amõ wera rahã, a'ep a'eta pyta rĩ. Pe, Páu rehe har Set pandu a'eta pe:

¹⁵ —Kyndaha pe Páu ke Ser mupyta. Pe, Jerusarë ok ta pe ihë aho rahã, Páu rehe har jundéu awa tama'e pa'ihu ta je'ë je'ë hũ ihë pe. Tamũi ta aja tĩ. Je'ë je'ë hũ tĩ. Pe, ihë je'ëha rupi Páu ke a'eta jukwa tar katu. ¹⁶ Anĩ. Aja homa awa ke jukwa te'e ym, aja jundéu awa ta pe ihë apandu. Ehe har je'ë je'ë hũ ame'ë ta pandu pandu py. Juehe har amõ pandu pandu tĩ. Upa rahã, ame'ë rehe har amõ ukwa katu. Pe, katu ym ma'e ame'ë ke sonda jukwa katu. Katu ym ma'e ym rahã, jukwa ym awa. Aja jundéu awa ta pe ihë apandu. ¹⁷ Se jundéu awa ta uhyk rahã, ihë aharõ ym. Pahar ame'ë ku'ë rahã, ngã panduha renda pe ihë awapyk aho. Amõ pe ihë apandu: "Se Páu ke emuhyk erur" aja ipe. ¹⁸ Pe, jundéu awa ta pu'am rahã, Páu rehe har a'eta je'ë je'ë hũ. Ma'e jaxer ame'ë ke Páu ma'e. Ame'ë rehe har a'eta je'ë je'ë ta, aja ihë akwa. ¹⁹ Anĩ. Aja ym. Amõ ke rehe jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ë rehe har a'eta je'ë je'ë hũ. Kuja a'eta je'ë je'ë. Sawa'e manõ. Her Jesu. Manõha ngi a'e kwera katu uhem, aja Páu pandu. Ame'ë rehe har a'eta je'ë hãtã tã hũ. ²⁰ Myja ame'ë rehe har ihë akwa ta my? Akwa ym. A'erehe Páu pe ihë apandu: "Jerusarë ok ta pe nde ereho ta my? A'ep nde rehe har ihë akwa ta" aja ipe. ²¹ Anĩ. Aja Páu putar ym. Kuja a'e pandu: "Anĩ. Ihë rehe har homa awa

tama'e kapitã keruhũ ukwa ta" aja ihë pe Páu pandu. A'erehe sonda pe ihë apandu: "Kyndaha pe Páu ke eraho. Esak katu ehe" aja ipe. Heta ym ukwer rahã, Sesa koty a'e ke ihë amondo ta — aja Set pandu.

²² Pe, Set pe Angi pandu:

—Páu je'ëha rehe ihë ahendu tar katu tĩ — aja ipe.

Set pandu:

—Koĩ nde erehendu ta — aja Angi pe.

²³ Ame'ë ku'ë rahã, kapitãma'e mundeha ke Angi munde. Ima'e ke munde. Mbereni aja tĩ. Mundeha katukwer ame'ë ke munde tĩ. Pe, ngã panduha renda pe a'eta ixo oho. Katukweriha aja a'eta ixo oho. Sonda tama'e kapitã keruhũ ta ixo oho tĩ. Ok tama'e kapitã ta ixo oho tĩ. ²⁴ Pe, Set pandu rahã, Páu ke amõ muhyk werur. Pe, Set pandu:

—Angi! Ehendu katurahã! Upa se jy'ar uwyr ame'ë ta! Pehendu katu tĩ. Kome'ë sawa'e rehe pesarahã! Ehe har upa jundéu awa ta je'ë je'ë hũ ihë pe. Jerusarë ok ta pe har ta je'ë je'ë hũ. Se ame'ë ta uwyr rahã, je'ë je'ë hũ tĩ. "Ejukwa" aja ame'ë ta pandu hũ. ²⁵ Amõ ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ke sonda ta jukwa ta. Páu aja ma'e ym, aja ihë akwa. Anĩ. Ehe har Sesa ukwa ta, aja a'e putar. A'erehe ixoty a'e ke ihë amondo ta, aja akwa. ²⁶ Sesa pe paper pinim ihë amondo ta. Mã ma'e Páu rehe har ihë amupinim ta my? Akwa ym ihë. A'erehe pehë pyter pe Páu ke ihë arur. Angi! Nde pe arur tĩ. Ehe har jande jahendu ta. Aja rahã, ma'e ke Sesa pe ihë amupinim ta my? Ame'ë ke ihë akwa ta. ²⁷ Sesa pe kome'ë sawa'e ihë apukwar ta amondo. Ehe har ihë amupinim ym rahã, ihë riki aka'u te'e, aja amõ ta ukwa ta. (A'erehe ehe har jakwa ta apo 'y) — aja Set pandu.

26

Angi namõ Páu pandu pandu

¹ Páu pe Angi pandu:

—Nde juehe har epandu katu — aja ipe.

Pe, ijywa ke Páu mupuku. (Aja kapitã pe: "Katu" aja ipo pe pandu.) Kuja kapitã pe juehe har a'e pandu:

² —Angi! Nde riki ihë rehe har nde erehendu ta, a'erehe ihë rury katu. Ihë rehe har jundéu awa ta je'ë je'ë hũ. Ame'ë rehe har upa katu te nde pe ihë apandu ta apo. ³ Jundéu awa ramũi ta ukwa ame'ë ke nde erekwa katu te. Amõ koty koty hamũi ta ukwa ame'ë rehe har ngã je'ë hãtã tã hũ, ame'ë rehe har nde erekwa katu te tĩ. A'erehe ihë rury katu tĩ. Apo nde pe ihë apandu. Ewapyk katu we eĩ rĩ. Ehendu katu we rĩ.

⁴ —Kurumĩ ngi har ihë rehe har upa jundéu awa ta ukwa katu. Ihë rekoha pe ihë

axo rahā, ihē rehe har ame'ē ta ukwa katu. Jerusarē ok ta pe ihē axo rahā, ihē rehe har ame'ē ta ukwa katu tī. ⁵ Jande ramūi ta ukwa ame'ē ke rehe parise ta hendu katu te. Aja parise hendu katuha rehe amō ta uhyk ym. Aja kurumī ngi har parise kotyhar ihē. Ame'ē ke jundēu awa ta pandu tar katu rahā, jete har te ke aja a'eta pandu katu ta tipe. ⁶ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem, aja jande ramūi ta pe a'e pandu katu. Ame'ē ke rehe ihē ajurujar katu, a'erehe ko ihē rehe har pekwa pei apo. ⁷ Awa py mokōi jy'ariha renda pe jande anam ta ihī. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Ame'ē ke rehe a'eta harō ixo. A'erehe Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī. Pytun rahā aja tī. Wera rahā aja tī. Moī moī katu tī. Kapitām! Esarahā! Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem, ame'ē rehe ihē ajurujar katu tī. A'erehe ihē rehe har jundēu awa ta je'ē je'ē hū. ⁸ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem. Ma'ewā ame'ē rehe pehē pejurujar ym my?

⁹ –Yman Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amahy rahā, katu tiki, aja ihē akwa. Jesu riki Nasare ok ta pe har a'e. ¹⁰ Jurujar katu ame'ē ta ke ihē amahy hū. Aja Jerusarē ok ta pe ihē ama'ema'e. Jundēu awa tama'e pa'i keruhū je'ēha rupi Jesu kotyhar ta ke kyndaha pe ihē akynda araho. Heta ihē akynda araho. Ame'ē ta ke amō ta jukwa ta, aja ihē akwa rahā: “Ererahā” aja ihē apandu tī. ¹¹ Upa jundēu awa tama'e jy'ariha renda rupi ame'ē ta ke ihē amahy hū. Heta te hū jahy rahā, aja te'e ihē axo rī. Ame'ē ta ke ihē amupyrara hū rahā, jurujar katuha ke a'eta hijar ta, aja ihē akwaha. Amō amō ok ta pe jundēu awa tama'e jy'ariha renda ihī. Upa katu te ame'ē rupi ihē amupyrara aho. Ihē aparahy te hū, a'erehe ame'ē rupi ihē amupyrara aho – aja Páu pandu.

Jesu rehe Páu jurujar katu ame'ē rehe har a'e pandu

(At 9.1-19; At 22.6-16)

¹² A'e pandu tī:

–A'erehe Ndama ok ta pe ihē aho. Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara aho. Pa'ihu ta je'ēha rupi ihē aho. ¹³ Ihē ke a'eta mondo tī. Kapitām! Ehendurahā! Warahy jandar rahā, pe rupi ihē aho axo rahā, ywa ngi ihē rake rupi wera te hū. Ihē namō oho ixo ame'ē ta rake rupi aja tī. Wera te hū tī. Warahy weraha 'ar koty te we hendyha ihē asak. ¹⁴ Upa katu te ywy rehe jande ja'ar jakwap. Jundēu awa je'ēha ke ihē ahendu. Kujwa pandu ihē pe: “Sáu! Ma'ewā ihē ke nde eremupyrara my? Tapi'iruhu aja te'e nde tī. Tapi'iruhu ke ijar mujan mujan mondo rahā, myra rāxi pe a'e kutuk kutuk. Ame'ē rehe i'u ke tapi'iruhu te'e mujywyr rahā,

jeje te'e jumahy. Aja nde juehe te'e nde erejumahy erexo tī” aja ihē ahendu. ¹⁵ Ihē apandu: “Sa'e! Awa nde my?” aja ipe. Pe, jandema'e sawa'e te pandu: “Ihē riki Jesu. Ihē ke nde eremupyrara. ¹⁶ Apo epu'am. Ihēma'e miasu nde apo 'y, aja ihē pe ihē apandu ajur. A'eramō ihē rehe nde eresak, ame'ē rehe har amō ta pe nde erepandu ta. Yman atu rahā, ihē rehe nde eresak ta tī. Ame'ē rehe har amō ta pe nde erepandu ta tī. ¹⁷ Nde rehe ihē asak katu ta, a'erehe nde ke jundēu awa ta jukwa ym ta. Nde ke jundēu awa aja ym ame'ē ta jukwa ym ta tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta pe amondo ta. Apo amō awa ta pe nde ke ihē amondo ta. ¹⁸ Aja rahā, ame'ē ta ke nde eremu'e rahā, ma'e ke ame'ē ta ukwa katu ta. Ima'e katu ym ukwaha ngi upa Tupā ukwa katuha koty a'eta muruwak ta oho. Satana kotyhar ta aja a'eta ixo. Ame'ē ta ke Tupā kotyhar ta aja nde eremuruwak ta tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. Pe, ihē rehe a'eta jurujar katu rahā, Tupā ipy'a jywyr ta a'eta rehe. Pe, Tupā usak katu ame'ē ta namō a'eta ixo ta tī” aja ihē pe Jesu pandu – aja Páu pandu.

Tupā je'ēha ke Páu pandu pandu oho ame'ē rehe har a'e pandu

¹⁹ A'e pandu tī:

–Ihē pe Jesu pandu, a'erehe upa katu te a'e pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e. Ywa ngi ihē pe a'e pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e. Angi! Ehendu katurahā! ²⁰ Kujwa ihē apandu aho: “Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar. Tupā koty pehē py'a pemuruwak katu pemondo. Katu ame'ē ke pema'ema'e. Aja rahā, Tupā koty pehē py'a pemuruwak katu pemondo, aja ngā pe pemujekwa ta” aja Ndama ok ta pe ihē apandu py. Aja Jerusarē ok ta pe ihē apandu aho tī. Aja upa jundēi ywy rupi ihē apandu aho tī. Aja amō awa ta pe ihē apandu aho tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta pe apandu. ²¹ A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe ihē axo rahā, ihē ke jundēu awa ta pyhyk. Ihē ke jukwa ta tipe. ²² Anī. Ihē rehe Tupā pyrara usak. A'erehe ihē ke jundēu awa ta jukwa ym. A'erehe upa ngā pe myrandu katu ke ihē apandu pandu apo rī. Kapitā ta pe ihē apandu. Kapitā ym ame'ē ta pe ihē apandu tī. Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim ame'ē ke ihē apandu tī. Moise mupinim ame'ē ke ihē apandu tī. Kujwa ame'ē ta mupinim: ²³ “Kirisutu ke amō ta mupyrara ta. Jukwa ta tī. Pe, manōha ngi a'e riki kwera katu uhem py. Aja rahā, awa ta ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē myrandu katu ke jundēu awa ta pe amō pandu ta. Amō awa ta pe pandu ta tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta pe” aja ymanihar ta mupinim. Ame'ē ke ihē apandu tī – aja Páu pandu.

²⁴ Aja juehe har Páu pandu pandu rahā, hātā Set pandu ipe:

—Páu! Nde riki ereka'u te'e! Paper rehe nde erejumu'e hū, a'erehe nde ereka'u te'e — aja ipe.

²⁵ Páu pandu:

—Set! Anī! Aka'u te'e ym ihē! Jete har te ke ihē apandu. ²⁶ Ame'ē rehe har Angi ukwa katu tī, a'erehe ihē akyje ym ha namō ihē apandu. Ame'ē rehe har upa katu te ngā pandu, a'erehe upa katu te a'e ukwa, aja ihē akwa katu. ²⁷ Angi! Myrandu katu ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē rehe nde erejuruar katu my? Nde erejuruar katu, aja ihē akwa — aja Páu pandu.

²⁸ Páu pe Angi pandu:

—Mā! Pahar Jesu rehe ihē ke nde eremu-juruar katu ta tipe — aja ipe.

²⁹ Páu pandu ipe:

—Pahar nahā my? Yman atu rahā nahā my? Ihē aja Jesu rehe nde erejuruar katu rahā, katu tiki. A'eramō ihē je'ēha rehe hendu ame'ē ta upa katu te jurujar katu rahā, katu tī. Aja Tupā namō ihē apandu pandu. Kuja ihē ke amō pukwar, aja amō ta ke pukwar. Ame'ē ke jō ihē aputar ym — aja Páu pandu.

³⁰ Pe, upa Páu pandu rahā, Angi pu'am. Mbereni pu'am tī. Amō kapitā pu'am tī. Upa katu te amō ta pu'am tī. ³¹ Soroka pe uhem oho rahā, ame'ē ta pandu pandu a'eta jupe:

—Ma'e jaxer ame'ē ke Páu ma'e ym. A'e ke sonda jukwa rahā, katu ym. Kyndaha pe kynda rahā, katu ym tī — aja a'eta jupe.

³² Pe, Set pe Angi pandu:

—“Ihē rehe har Sesa ukwa ta” aja Páu pandu ym rahā, a'e ke jande japoira ta tipe — aja pandu.

27

Hom ok ta koty Páu oho

¹ Pe, Hom ok ta pe Páu ke kapitā mondo ta aja a'e panduha. Hom ok ta Itar ywy rehe ihē. (Hom ok ta pe Sesa riki Páu rehe har ukwa ta. Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.) Jarusu keruhū pe mondo ta. Ko ihē aho inamō tī. Ihē Ruk. Sonda tama'e kapitā pe Páu ke amō raho. Kapitā rer Jur. Homa awa tama'e kapitā keruhūma'e miasu ke sonda ta. Ame'ē kapitā ke Jur. Amō heta kyndaha pe oho ame'ē ta ke Jur raho tī. ² Jande namō Arita oho tī. Tesaron ok ta pe har a'e. Masendo ywy pe Tesaron ok ta ihē. Pe, jarusu keruhū pe jande johu japor jaho. Ame'ē jarusu keruhū riki Atami ok ta pe har ke. Asia ywy rymy'y rupi ame'ē jarusu keruhū oho Tate. Y rymy'y rupi heta ok ta ihē. Ame'ē rupi oho Tate. ³ Pe, jande jaho. Ame'ē ku'ē rahā, Sinō ok ta pe jahyk jaho. Páu rehe Jur usak katu, a'erehe jarusu keruhū ngi Páu uhem katu.

Ehe katu ame'ē ta rehe a'e usak oho. Pe, Páu pe ame'ē ta ma'e ke me'ē katu. (Upa rahā, jarusu keruhū pe Páu jywyr tī.) ⁴ A'engi jarusu keruhū pe jaho tī. Jarusu keruhū rehe ywytu juwapi hū uwyr, a'erehe ypa'ū jywa katu kotyhar rupi jaha jaho. (Ame'ē rupi ywytu jupeju katu ym.) Ypa'ū rer Xi. ⁵ Y rupi jaha jaho. Siri ywy rake rupi jaho. Pansi ywy rake rupi jasa jaho tī. Pe, Mi ok ta pe jahyk jaho. Risi ywy pe Mi ok ta ihē. ⁶ A'ep amō jarusu keruhū ke sonda tama'e kapitā mahem. Ame'ē jarusu keruhū Arexandiri ok ta pe har ke. Itar ywy pe ame'ē oho ta. A'erehe ame'ē pe jande ke kapitā mondo. Pe, jande jaho tī.

⁷ Heta wera rahā, wewe katu jande jaho jaxo. Pe, weweha rupi Sini ok ta rake jande jahyk jaho. Ywytu juwapi hū ehe, a'erehe warahy jurukwā koty marā ka ym ohoha, iapyr kotyhar rupi. A'erehe amō ypa'ū rake rupi jande jaho. Ypa'ū rer Kere. (Ame'ē rupi ywytu jupeju katu ym.) ⁸ Samo ywy rake rupi jande jaho. Y rymy'y rupi wewe katu jande jaho. Pe, weweha rupi jarusurupa pe jahyk jaho. Jarusurupa rer: “Jarusurupa katu te.” Ame'ē ngi Rasēi ok ta kotete ihē.

⁹ A'ep heta te hū jaker. Pe, ma'e weraha asa oho. Ymanihar aja ngā py'a ke Tupā juhyk, aja jundéu awa ta ukwa ukwa ixo. Arahā jundéu awa ta ma'e ke u'ha hijar. Ame'ē weraha asa oho. Apo y rupi oho rahā, katu ym. Māte hū te'e riki ywytu ke. A'erehe kuja Páu pandu:

¹⁰ —Sa'e ta! Pehendu katurahā! Sengi jaho rahā, katu ym, aja ihē akwa. Jarusu keruhū ke ywytu keruhū mujaxer ta. Jarusu keruhū pe ma'e raho ame'ē ke kanim ta tī. Jande ke aja ta tī. Jamanō ta tī — aja Páu pandu.

¹¹ Anī. Páu je'ēha rehe sonda tama'e kapitā hendu ym. Jarusu keruhū jar je'ēha rehe a'e hendu katu. Jarusu keruhū rahoha ta je'ēha rehe hendu katu tī. Ame'ē ta oho rahā, katu tiki, aja ukwaha. ¹² Aman ndy'ar rahā, ame'ē jarusurupa pe pyta rahā, katu ym. Māte hū te'e ywytu ke. A'erehe upa Tate sawa'e ta pandu: “Jahorahā” aja. Seni ok ta pe uhyk rahā, katu tiki, aja ukwaha. Kere ypa'ū rehe Seni ok ta ihē. Ame'ē riki jarusurupa katu te me'ē ke. Ywytu keruhū jupeju ym ehe. A'ep aman ndy'ar rahā, pyta ta tipe.

Y ramūi pyter pe aman keruhū uhyk uwyr

¹³ Pe, warahy jurukwā koty ngi ywytu jupeju katu ym. Iapyr koty ngi jupeju katu ym. A'erehe oho rahā, katu tiki, aja sawa'e ta ukwaha. Pe, jarusu keruhū mupytaha ke y ngi sawa'e ta jo'ok. Pe, jande jaho. Kere ypa'ū rake rupi jande jasa jaho. Y rymy'y te rupi jaho. ¹⁴ Jaho we rahā, jande

rehe ywytu keruhū uhyk. Māte hū te'e ywytu ke. Ame'ē pe sawa'e ta her moī: "Nonde" aja ipe. Ame'ē ngi sawa'e ta kyje te hū. ¹⁵ Kere ypa'ū ngi jupeju uwyr. Jarusu keruhū rehe junupā uwyr. Tumaha koty marā ka ym oho. A'erehe jarusu keruhū ke jande jamuruwak. Ywytu keruhū namō jarusu keruhū oho. ¹⁶ Amō ypa'ū ra'yr rake rupi jande jasa jaho rahā, ywytu pyrātā ym jupeju. Ypa'ū ra'yr rer Kāu. Arahā y ngi amō jarusu ke jande jamuhem. Ame'ē rehe jande japaraky hū. ¹⁷ Jarusu ke hykī raho ame'ē ke y ngi jande jamuhem. Ame'ē ke jarusu keruhū 'ar pe mou katu. Pe, jarusu keruhū ku'a rupi pukwar katu. Tupaham hajyk ame'ē pe pukwar katu. Rim wyy rymy'y rupi wyy ku'i heta ihī. Ame'ē rehe jarusu keruhū jutukwa ta my. Aja ngā ukwaha, a'erehe kyje ingi. A'erehe pan keruhū ke mujy. Pe, jarusu keruhū ke ywytu keruhū te'e raho. ¹⁸ Ame'ē ku'ē rahā, māte hū te'e jupeju te hū rī. Aman pihun tī. A'erehe ma'e ngā raho ame'ē ke y pe ngā ombor indo. (Aja jarusu keruhū ke muwewi.) ¹⁹ Ame'ē ku'ē rahā, jarusu keruhū pe har ke y pe jande jambor indo. Jande po pe jambor. (Aja jarusu keruhū ke muwewi tī.) ²⁰ Heta wera rahā, warahy rehe jande jasak ym. Jahy rata ta rehe jasak ym tī. Ywytu keruhū jupeju we hū. Aman ukyr hū tī. A'erehe jande ke upa ta y jukwa ta nahā my, aja jakwaha.

²¹ Heta ukwer rahā, ma'e ke ngā u'u ym. Pe, ngā pyter pe Páu pu'am. Pandu ngā pe: —Sa'e ta! Kwehe we ihē je'ēha rehe pehendū rahā, Kere ypa'ū ngi jajur ym ta tipe. Upa ma'e ke kanim ym ta tipe tī. ²² Apo pehē pe ihē apandu. Pehē py'a ke pemātā. Manō ym te ta awa apo. Jarusu keruhū jō kanim ta oho. ²³ Tupā kotyhar ke ihē. Ihē py'a ihē amoī moī katu ehe tī. Pytun rahā, ihē rehe Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr. Tupā muwyr ame'ē ke ihē rehe uhyk uwyr. ²⁴ Pe, ihē pe a'e pandu: "Páu! Ekyje ym! Homa awa tama'e kapitā keruhū ruwak koty nde erepu'am ta ereho. ('Sesa' aja her. Ame'ē ruwa koty nde erepu'am ta ereho.) Nde rehe Tupā usak katu, a'erehe upa jarusu keruhū pe ne namō oho ame'ē ta manō ym ta" aja ihē pe pandu. ²⁵ Sa'e ta! A'erehe pehē py'a ke pemātā! Tupā manga katu ame'ē ke ihē akwa katu. Ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu, aja uhyk katu ta. ²⁶ Amō ypa'ū rehe jande ke ywytu keruhū muhyk ta raho — aja Páu pandu.

²⁷ Pe, awa py tumeme jaker. Y ramūi rupi jande jaho rī. Y ramūi rer Menditeha. Jande ke ywytu keruhū raho rī. Pytun pyter tate rahā, wyy rehe jahyk tate, aja jarusu keruhū rahoha ta ukwa. ²⁸ A'erehe y pe typyha mangaha ke ame'ē ta ombor. Manga rahā, 36 met aja ukwa. Jande jaho we rahā,

a'eta manga tī. Typa we oho ixo, aja ukwa. Kuja, 27 met aja mangaha. ²⁹ Ita rehe jarusu keruhū jutukwa ta. Ame'ē ngi ngā kyje. A'erehe y pe tumeme jarusu keruhū mupytaha ke a'eta mujy mondo. Jarusu keruhū tangwa ngi mujy mondo. Pe, weraha ke ngā harō ixo. Kyje ixo tī. ³⁰ Pe, jarusu ra'yr ke jarusu keruhū rahoha ta mujy mondo. Kuja ame'ē ta te'e pandu:

—Jarusu keruhū āpūi rehe amō mupytaha ke jande japukwar ta — aja te'e pandu.

A'eta uhem tar katu oho ingi. (A'eta jō ma'e ypa'ū pe oho tar katu. Jarusu keruhū ke hijar tar katu oho.) A'erehe te'e pandu.

³¹ Pe, sonda tama'e kapitā pe Páu pandu. Sonda ta pe pandu tī. Kuja pandu:

—Jarusu keruhū pe peme'ē rahoha ta pyta ym rahā, marā ka ym jande johu jahemiha — aja Páu pandu.

³² A'erehe jarusu ra'yr ham ke sonda ta mondok. Pe, jarusu ra'yr ke jeje te'e y raho.

³³ Wera tate rahā, Páu pandu:

—Pehē mi'u ke pe'u. Awa py tumeme jande jaker rahā, peharō pexo. Arahā pehē mi'u ke pe'u ym te. ³⁴ A'erehe pehē pe ihē apandu. Pe'u apo. Aja rahā, y pe pejupetē peho rahā, pehē pyrātā katu ta. Pemanōha ngi pekyje ym. Manō ym ta awa apo 'y — aja Páu pandu.

³⁵ Upa pandu rahā, mbeju ke Páu pyhyk. Hetaha ta pyter pe Páu pu'am. Tupā pe a'e pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande pe jande mi'u ke nde eremuwyr katu — aja Tupā pe.

³⁶ Pe, mbeju ke a'e mopok. Pe, u'u u'am. Ame'ē ke rehe ngā usak rahā, upa katu te hury katu. Upa katu te u'u tī. ³⁷ Jarusu keruhū pe heta ngā ixo. Kuja, 276 hetaha ta. ³⁸ Uhyk ngā u'u rahā, jarusu keruhū ke a'eta muwewi tī. A'erehe y pe ahūi aja me'ē ke a'eta omombor indo. Jarusu keruhū pe raho, ame'ē ke a'eta.

Jarusu keruhū upen

³⁹ Wera rahā, ka'a my'y ke jarusu keruhū rahoha ta ukwa ym. "Ma'e wyy my?" Ngā ukwa ym. Pe, y rymy'y xanduha ngā usak. A'ep wyy ku'i heta. Ame'ē pe jarusu keruhū ke a'eta mujan ta mondo, aja ukwa. ⁴⁰ Uhyk ta nahā mi'y? Manga ta. A'erehe jarusu keruhū mupytaha ham ke mondok. Y pe hijar oho. Jarusu keruhū mujereha ke jirar tī. Pe, pan keruhū ke mupu'am. Jarusu keruhū āpūi koty ihī ame'ē ke mupu'am. Aja rahā, iāpūi koty ywytu mupeju ta raho. Pe, y rymy'y koty jande jaho. ⁴¹ Pe, mokōi y rumaha ihī ame'ē rehe jahyk jaho. A'ep wyy ku'i rehe jarusu keruhū jutukwa. Iāpūi ke mupyta katu. Tangwa anī. Tangwa ke rehe y kotok keruhū nupā hū. Mupen mupen ixo.

⁴² Y rymy'y rehe kyndaha pe oho ame'ē ta jupetē uhyk rahā, ujan ta oho ingi, aja sonda

ta ukwaha. A'erehe upa katu te jukwa ta, aja sondo ta pandu pandu a'eta jupe. ⁴³Anī. Páu ke sonda tama'e kapitā jukwa tar ym. A'erehe sonda ta jukwa ta ame'ē ke a'e muputu'u a'eta ngi. Pe, kuja a'e pandu:

—Upa katu te pejupetē katu ame'ē ta y pe pepor py. Y rymy'y rehe pejupetē pehyk peho. ⁴⁴A'engi pejupetēha ke pekwa ym ame'ē ta peho. Myrape ke rehe pepyhyk pyhyk peho. Aja peho. Jarusu keruhū upen ame'ē ke rehe pepyhyk tī. Aja peho tī — aja kapitā pandu.

Aja upa katu te y rymy'y rehe jande jahyk jaho. Manō ym te awa. Y jukwa ym awa.

28

Máu ypa'ū rehe jande jaxo

¹Upa y ngi jande jahem rahā, Máu ypa'ū rehe jande jaxo, aja jakwa. ²Jande rehe a'ep pe har ta hury katu. Pe, aman ukry ukry we rī. Rysā riki. A'erehe tata ke a'ep pe har ta hapy. Jande pe pandu:

—Pejumaku pejur rī — aja a'ep pe har ta pandu.

³Myra kurer ke Páu kakwar. Ame'ē ke tata pe a'e moī rahā, ame'ē ngi mbóī uhem. (Haku, a'erehe uhem.) Pe, Páu po ke su'u. Jixiko u'am ehe. ⁴Ame'ē ke a'ep pe har ta usak rahā, pandu pandu a'eta jupe:

—Peme'ē riki amō ke jukwa ame'ē ke te'e nahā my. Y pe manō ym. Apo a'e ke Tupā mahy nahā my, a'erehe manō ta — aja a'ep pe har ta ukwaha naī.

⁵Anī. Ipo ke Páu mukatak. Pe, tata pe mbóī u'ar. Ahy ym ipe. Ipo ke punta ta nahā my, aja a'ep pe har ta ukwaha. ⁶Pahar manō ta nahā my, aja ukwaha tī. I'ngā harō u'am. Anī. Ahy ym te ipe. A'erehe amō koty a'ep pe har ta ukwa.

—A'e riki Tupā — aja a'ep pe har ta ukwaha a'eta jupe.

⁷Ame'ē ypa'ū rehe kapitā ixo. Her Pu. Ima'e kupixa kotete ihī. Jande pe a'e pandu: —Ihē rok pe pepyta katu — aja jande pe.

Pe, mahapyr jaker rahā, a'ep jande jaxo. Upa jande pe ma'e ke a'e me'ē me'ē hū. ⁸Pu pái riki myrape 'ar pe te'e tūi. Haku katu te oup. Ka'a hū tī. Ipuxi huwy hū tī. Kapy pe Páu ixo oho ixoty. Tupā namō a'e pandu. Pe, iākā rehe ipo ke Páu mujar. Aja mukatu. ⁹Ame'ē ke ypa'ū pe har ta ukwa rahā, upa katu te ahy ixo ame'ē ta ke Páu rehe mujy'ar werur. Upa katu te Páu mukatu. ¹⁰Jande pe ame'ē ta ma'e ke werur werur hū. Ngā mī'u ke werur hū. A'engi jarusu keruhū pe jande jaho rahā, jande pe nixóī ma'e ke, ame'ē ke upa katu te jande pe werur tī.

Hom ok ta pe jande jahyk jaho

¹¹Ame'ē ypa'ū rehe mahapyr jahy jande jamukanim. Pe, amō jarusu keruhū pe jande japor jaho. Ame'ē riki A'erehe ok

ta pe har ke. Kuja her ke ijar mupinim ipe: “Nio” aja. Aman ndy'ar rahā, ame'ē ypa'ū rehe ame'ē pyta rī. Ame'ē pe jande jaho. ¹²A'engi Siraku ok ta pe jande jahyk jaho. A'ep mahapyr jande jaker. ¹³A'engi jande jaho tī. Jarusu keruhū pe jaho. Y rymy'y rupi jande jaho. Pe, Heji ok ta pe jahyk jaho. Ame'ē ku'ē rahā, warahy jurukwā koty ngi ywytu jupeju peju uī tī. Iapyr koty ngi jupeju peju uī tī. Pe, mokōi jaker rahā, Posuori ok ta pe jahyk jaho. A'ep jarusu keruhū ngi jande jahem jaho. ¹⁴A'ep Jesu kotyhar ta rehe jasak. Jande pe ame'ē ta pandu:

—Awa po wajar mokōi pytun rahā, jande namō pepyta rī — aja.

A'erehe japyta rī. A'engi Hom ok ta keruhū pe jawata jahyk jaho. ¹⁵A'ep Jesu kotyhar ta ixo. Jande jahyk Tate, aja ame'ē ta hendu rahā, pe rupi jande rehe usak uwyr. Amō ta Pasa Api ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harō u'am tī. Amō ta Terēi Wen ok ta pe uhyk uwyr. A'ep jande rehe harō ixo tī. Upa ame'ē ta rehe Páu usak rahā, hury katu. Tupā pe Páu pandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja Páu.

Hom ok ta keruhū pe Páu ixo

¹⁶Hom ok ta pe jande jahyk rahā, Páu pe sonda tama'e kapitā pandu:

—Ok pe nde jeje epyta katu — aja ipe.

Pe, petēi jō sonda usak ehe.

¹⁷Mahapyr ukwer rahā, jundéu awa tama'e kapitā ta ke Páu mujy'ar. Ame'ē ta jy'ar uwyr rahā, Páu pandu:

—Sa'e ta! Jundéu awa ta rehe katu ym ame'ē ke ihē ama'e ym. Jande ramūi ta ukwa: “Ame'ē ke katu ym” aja ihē apandu ym tī. Jerusarē ok ta pe ihē axo rahā, kynda pe ihē ke amō ta kynda raho. Pe, homa awa ta koty ihē ke amō ta kynda raho. ¹⁸Ihē rehe har jundéu awa ta je'ē je'ē hū. Anī. Ihē rehe har ma'e aka'u te'eha ama'ema'eha mahem ym ngā. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, ame'ē ke sonda ta jukwa ta. Aja ihē pe nixóī te. A'erehe ihē ke homa awa ta poir tar katu. ¹⁹Anī. Ame'ē ke jundéu awa ta putar ym. A'erehe kuja ihē apandu: “Sesa riki ihē rehe har ukwa ta” aja ihē apandu. (Sesa riki homa awa tama'e kapitā keruhū.) Pesarahā! Jundéu awa ta pe ihē je'ēha nixóī. ²⁰A'erehe pehē ke ihē amujy'ar. Ko pehē rehe ihē asak a'am. Pehē namō ihē apandu a'am. Manō ame'ē ta kwera katu ta, aja jundéu awa ta ukwa. Ame'ē ke rehe ihē ajurujar katu tī, a'erehe ita tupaham pe ihē ke amō pukwar — aja Páu pandu.

²¹Pe, jundéu awa tama'e kapitā ta pandu:

—Jande pe paper pinim ke jundéi ywy pe har ta mondo ym. Nde rehe har ame'ē ta mupinim ym. A'engi myrandu ke amō ta werur ym tī. Jaxer nde rehe har amō ta

pandu ym tī. ²² Kuja jō jahendu. Amō amō ta renda rupi Jesu kotyhar ta rehe har ngā je'ē je'ē hū. A'erehe Jesu rehe nde erejuru jar katu, ame'ē rehe har jahendu tar katu — aja Páu pe kapitā ta pandu.

²³ Pe, weraha ke Páu namō a'eta manga. Ame'ē weraha uhyk rahā, Páu ixo ame'ē pe heta jy'ar uwyr ehe. Pe, Tupā rehe har ngā pe pandu pandu.

—Jesu riki Kirisutu. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke a'e. Jundéu awa ta harō hū ame'ē ke a'e. Pe, ixoty amō ipy'a muruwak rahā, Tupā kotyhar aja ixo. “Thēma'e ke a'e” aja Tupā pandu ta — aja Páu pandu pandu hū.

Mu'e mu'e hū tī. Moise mupinim ame'ē ke ngi Jesu rehe har ngā pe a'e mujekwa tipe. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim, ame'ē ngi Jesu rehe har mujekwa tipe tī. Aja pytuniwe pandu pandu. Aja te'e pytun oho. ²⁴ Páu je'ēha ke amō amō ta pyhyk katu. Juru jar katu ehe. Amō ta anī. Amō amō ta juru jar ym ehe. ²⁵ Anī. Juja ym ngā je'ēha ke. Páu ke a'eta hijar tate rahā, kuja Páu pandu ngā pe:

—Isai riki Tupā je'ēha pandu ame'ē ke a'e. Tupā'ā je'ēha rupi jande ramūi ta pe mujekwa. Ame'ē riki jetehar te ke. ²⁶ Isai pe Tupā'ā mujekwa: “Jundéu awa ta pe epandu eho” aja. Pe, Tupā je'ēha ke kuja Isai pandu oho:

“Jundéu awa ta! Pehendu hendu tipe. Anī. Pekwa ym ta.

Pesak pesak tipe. Anī. Ame'ē ke pekwa ym ta tī.

²⁷ Pejuru jar tar ym ehe.

Pehendu tar ym, a'erehe ipo pe pehē pyakwar ke pekynda, ame'ēja saka.

Pesak tar ym, a'erehe pehē reha ke pejupyk, ame'ēja saka. Pekwa tar ym.

Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak ym pe mondo. A'erehe pehē rehe Tupā ipy'a jywyr ym” aja Isai pandu pandu.

²⁸ —Apo pekwa katurahā! Amō awa ta pe Tupā je'ēha ke japandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe japandu ta. Awa ta ke Tupā muhā katu ta, aja japandu ta. Ame'ē ta hendu katu ta — aja Páu pandu.

²⁹ [Upa Páu pandu rahā, jundéu awa ta uhem oho ingi. A'eta je'ē hātā tā te hū ngā jupe.]

³⁰ Mokōi warahy 'ar rahā, hok ixoha rehe Páu muhepy. Ijar pe tamatarer ke a'e me'ē. Hok muhepyha ke. Páu rehe heta ngā usak uwyr. Upa katu te ame'ē ta rehe Páu hury katu. ³¹ Pe, kuja Páu pandu:

—Tupā koty pehē py'a ke pemuruwak rahā, Tupā pandu ta: “Thēma'e ke pehē” — aja.

Jesu Kirisutu rehe har mu'e mu'e katu tī. Páu pandu rahā, kyje ym ngā ngi. Pandu ym ngā:

—Epandu ym Tupā rehe har. Epandu ym Kirisutu rehe har — aja Páu pe pandu ym te ngā.

(A'erehe Jesu rehe har Páu pandu pandu hū ngā pe. Mu'e mu'e hū tī.)

Upa.

Hom ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Páu kome'ë paper ke mupinim. Hom ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper pinim ke a'e mondo.

Kuja Páu mu'e katu. "Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã jô: 'Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe' aja Tupã pandu" aja Páu mu'e katu. Aja upa ngã pe Tupã pandu ta. Jundéu awa ta pe aja pandu ta. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe aja tí. Pandu ta tí. Jesu rehe jurujar katu rahã jô, aja Tupã pandu ta.

Hom ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ë ta pe paper pinim ke Páu mondo

¹ Ihê Páu. Hom ok ta pe har ta pe ihê amupinim aĩ. Jesu Kirisutuma'e parakyha ke ihê. Ihê pe Tupã pandu:

—Ihê kotyhar aja nde ke ihê aputar. Jesu mondo ame'ë ke nde tí. Myrandu katu ke epandu eho. Jesu Kirisutu rehe har, ame'ë myrandu katu ke epandu eho — aja Tupã pandu.

² Yman ame'ë myrandu katu rehe har Tupã pandu: "Ihê amujekwa ta" aja. Ame'ë ke ima'e je'eha pandu ame'ë ta pe mujekwa. Ame'ë ke a'eta pandu pandu. Tupã je'eha rehe ame'ë myrandu katu ihĩ. Je'eha katu te ame'ë ke rehe ihĩ. ³ Ame'ë myrandu katu rehe Ta'yr rehe har ihĩ tí. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te a'e. Ndawi rainõ ke a'e, a'erehe awa te'e a'e tí. Ndawi kapitã keruhũ a'e. ⁴ Kirisutu Tupã a'e tí, aja mujekwa. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe. Manõha ngi Ta'yr ke Tupã mukwera katu muhem. Pyrãtã te ha namõ mukwera katu muhem. A'erehe Tupã pandu: "Ihê ra'yr ke nde" aja. A'erehe Tupã ra'yr a'e. ⁵ A'e riki ihê rehe katu usak. A'erehe ihê pe a'e pandu: "Nde ke ihê amondo ta" aja. A'erehe Kirisutuma'e parakyha ke ihê ama'ema'e. A'erehe myrandu katu ke upa awa ta pe ihê apandu pandu. Aja rahã, ame'ë ta ngi har amõ amõ jurujar katu ehe. Hendu katu ehe tí. ⁶ Pehê pe tí. Pejuruar katu ehe tí. Tupã pandu: "Jesu Kirisutu kotyhar ta aja pexo, aja ihê aputar" aja riki Tupã pandu.

⁷ Ko pehê pe paper pinim ihê amupinim aĩ. Hom ok ta pe har ta ke pehê. Pehê rehe Tupã ipy'a katu ame'ë ta ke pehê. A'e pandu: "Ihê kotyhar ta aja pexo, aja ihê aputar" aja riki Tupã.

Mã peja pehê rehe Tupã, jande pái keruhũ ipy'a katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te aja tí. Ipy'a katu tí. Mã peja pehê py'a ke a'eta muhury katu tí.

Ko pehê rehe har ihê apandu py

⁸ "Hom ok ta pe har ta Jesu Kirisutu rehe jurujar katu" aja amõ amõ ywy pe har ta hendu riki. A'erehe Tupã pe ihê apandu: "Mã! Ihê rury katu. Ne jô riki katu te me'ë ke" aja. ⁹ Ta'yr rehe har ihê apandu pandu ngã pe. Aja Tupã pe ihê aparaky te hũ. Pe, kuja ihê apandu. Pehê rehe har Tupã namõ ihê apandu pandu katu. Jete riki. Pehê rehe har apandu pandu Tupã namõ. Ame'ë ke Tupã ukwa katu tí. ¹⁰ Kuja inamõ ihê apandu:

—Jande pái keruhũ! Hom ok ta pe har ta koty ihê aho ym we rĩ. A'erehe ereputar rahã, a'eta koty ihê ke emondo katu. Nde ereputar rahã, katu tiki — aja Tupã namõ ihê apandu pandu.

Pehê rehe har aja te'eha apandu pandu inamõ. ¹¹ (A'erehe pehê rehe ihê asak tar katu te riki.) Pe, pehê namõ ihê axo rahã, pehê ke ihê amu'e ta. Aja rahã, ma'e katu ame'ë ke pehê pe Tupã a' me'ë me'ë ta. Aja ihê aputar katu. Aja rahã, pehê py'a ke ihê amãtã ta. ¹² Mã! Kuja riki. Myja me'ë Kirisutu rehe ihê ajuruar katu. Ame'ë namõ pehê py'a ke ihê riki amãtã ta. Pe, myja me'ë Kirisutu rehe pehê pejuruar katu. Ame'ë namõ ihê py'a ke pehê riki pemãtã katu ta tí. Upa katu te jande py'a ke jamãtã katu ta jande juehe.

¹³ Ihê mu ta! Kuja pekwa pekwa pexo. Amõ amõ we rahã, kuja ihê ajupandu ihê jupe: "Hom ok ta pe har ta rehe ihê asak ta aho apo 'y' aja. Anĩ. Amõ amõ we rahã, ma'e ke uhyk, a'erehe marã ka ym ihê ahoha. Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe myrandu katu ihê apandu pandu. Pe, ame'ë ta Kirisutu rehe jurujar katu. Aja amõ we Hom ok ta pe har ta Kirisutu rehe jurujar katu, aja ihê aputar katu tí. (A'erehe pehê koty ihê aho tar katu tí.) ¹⁴ "Myrandu katu epandu eho" aja Tupã pandu ihê pe. A'erehe upa katu te awa ta pe ihê apandu ta me'ë te'e. Aja upa amõ amõ ok ta pe har ta pe ihê apandu ta me'ë te'e tí. Upa ka'a pe har ta pe aja tí. Apandu ta me'ë te'e tí. Paper rehe jumu'e, ame'ë ta pe aja tí. Apandu ta me'ë te'e tí. Paper rehe jumu'e ym, ame'ë ta pe aja tí. Apandu ta me'ë te'e tí. ¹⁵ A'erehe pehê pe myrandu katu ke ihê apandu tar katu te hũ. Pehê riki Hom ok ta pe har ta ke pehê.

Tupãma'e pyrãtãha ke

¹⁶ Myrandu katu riki jete har te ke aja ihê akwa katu. Tupãma'e pyrãtãha ke mujekwa, a'erehe jete har te ke aja akwa katu. Kuja. Kirisutu rehe amõ jurujar katu rahã, a'e ke Tupã muhã katu. Ima'e pyrãtãha namõ muhã katu. Aja jundéu awa ta ke a'e muhã py. A'engi jundéu awa aja ym ame'ë ta ke muhã katu tí. A'erehe myrandu katu riki

jetehtar te ke aja ihē akwa katu. ¹⁷ Kuja riki myrandu katu mujekwa. Myja rahā Tupā pandu katu my: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Ame'ē ke kuja rahā, a'e pandu katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu. Ame'ē ta pe jō Tupā pandu katu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī tī: “Amō jurujar katu ehe, a'erehe Tupā pandu: ‘Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe’ aja riki. Ame'ē riki uhā te hū aja ixo ta” aja panduha ihī.

Awa ta riki jaxer

¹⁸ Ywa ngi ima'e parahyha ke Tupā mujekwa. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta rehe a'e parahy. A'erehe ngā ke mupyrara ta. Jetehtar te ke mukanim. A'erehe amō ta jetehtar te ke ukwa ym tī. (Aja rahā, Tupā rehe har ukwa ym.) Ame'ē jetehtar te ke mukanim ame'ē ta rehe parahy a'e tī. A'erehe mupyrara ta ngā ke tī.

¹⁹ Tupā pete'e ixo, aja ukwa katu awa. Ame'ē ke Tupā mujekwa ngā pe tipe. Ame'ē ke ngā putar ym, a'erehe ngā ke Tupā mupyrara ta tī.

²⁰ Tupā rehe usak ym awa. A'e mujā ame'ē ke rehe usak katu awa. A'erehe a'e riki Tupā te, aja ukwa tipe. Kome'ē ywy keruhū a'e mujā, a'erehe aja te'eha a'e pyrātā te, aja ngā ukwa. A'erehe a'e riki Tupā te, aja ukwa tipe tī. A'erehe: “Tupā rehe har jande jakwa ym” aja marā ka ym amō panduha.

²¹ Tupā pete'e ixo aja ngā ukwa tipe. Pandu ym riki: “Ne jō riki Tupā te. Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Anī. Pandu ym. A'erehe ma'e ke ipy'a pe a'eta ukwa ukwa ixo rahā, ka'u te'e aja saka ixo. Iākā janam rāi, a'erehe jetehtar te ke ukwa ym. Aja rahā, Tupā rehe har ukwa ym. ²² “Jande jakwa katu te ame'ē ta ke jande” aja a'eta jupe naī. Anī. Ka'u te'e aja a'eta ixo.

²³ Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e. Ipy'a ke ngā moī moī ym ehe. Anī riki. Ma'e'ā rehe ipy'a ke moī moī katu. Myra ke te'e mujā. Itatawa ke te'e mujā tī. Itatuwyr ke te'e mujā tī. Ame'ē riki tupā aja ame'ē ta ukwaha jupe naī. Sawa'e'ā ke mujā. Kūjā'ā ke mujā tī. Uhā te hū ym ame'ē ke mujā. Ma'ewyra'ā ke mujā tī. So'o'ā ke mujā tī. Ipixi'a rehe wata, ame'ē'ā ke mujā tī. Ame'ē ta riki tupā ta aja ukwaha jupe naī tī. Upa ame'ē ta rehe ipy'a ke ngā moī moī riki. Katu ym aja. A'erehe ywa ngi ima'e parahyha ke Tupā mujekwa.

²⁴ Aja ngā ma'ema'eha ke. A'erehe ame'ē ta ke Tupā hijar. Tupā pandu: “Mā peja ixo. Aputar ym ame'ē ta ke” aja riki. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e tar katu. Ma'e ke a'eta ma'ema'e ngā juehe. Ame'ē

rehe amō usak rahā, huxī hū. Tupā pandu: “Mā peja ixo. Aputar ym ame'ē ta ke” aja riki. ²⁵ Jetehtar te Tupā rehe har a'eta ukwa tipe. Ame'ē ke a'eta putar ym. Anī. Te'e ame'ē ke a'eta putar katu. Tupā mujā ame'ē ke rehe ipy'a ke a'eta moī moī katu. Tupā riki mujāha ke a'e. Ipy'a ke ngā moī moī ym ehe.

Jande anī. Mā peja Tupā pe jō japandu katu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Aja te'eha mā peja japandu. A'e tī. Amen.

²⁶ Tupā te rehe ipy'a ke ngā moī moī ym. A'erehe ame'ē ta ke Tupā hijar. Tupā pandu: “Mā peja ixo” aja. A'erehe ngā putar ame'ē ke a'eta ma'ema'e. Huxī ame'ē ke ma'ema'e. Pe, ixawa'e ta ke kūjā ta hijar. Pe, kūjā ta pame te'e ka'u te'e ngā juehe. ²⁷ Sawa'e ta aja tī. Hakehar ta ke a'eta hijar tī. Pe, sawa'e ta pame te'e ka'u te'e ngā juehe. A'eta ma'ema'e ngā juehe. Huxī ame'ē ke ma'ema'e ngā juehe. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe Tupāma'e pyraraha ke a'eta pyhyk.

²⁸ Tupā rehe har jetehtar te a'eta ukwa, ame'ē rehe har a'eta pandu: “Jande japutar ym” aja. A'erehe ame'ē ta ke Tupā hijar. Tupā pandu: “Mā peja ixo” aja. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke jō ipy'a pe ngā ukwa ukwa ixo. A'erehe ma'e ke a'eta ma'ema'e ym rahā, katu, aja ukwa tipe. Anī. Ame'ē ke a'eta ma'ema'e. Katu ym tiki. Marā ka ym putu'uha ingi. ²⁹ Ame'ē ta upa ma'e katu ym ame'ē ke ma'ema'e. Ma'e ka'u te'eha ke aja tī. Ma'ema'e tī. Kyty'ym tī. Amō ta ke mujaxer tar katu tī. Amō rehe jyty'ym hū tī. Ianam ta ke jukwa tī. Ianam ta namō jumai mai ixo tī. A'eta muka'u te'e ngā juehe. Amō ta ke mahy tar katu tī. Te'eha rupi amō ta rehe har katu ym pandu tī. ³⁰ Amō ta rehe juru ai tī. Tupā ke putar ym te tī. Parahy war tī. Sawa'e te jupe tī. Kūjā te jupe tī. “Ihē jō katu te” aja pandu jupe tī. “Myja me'ē katu ym ame'ē ke ihē ama'ema'e ta my” aja ukwa ukwa ixo jō tī. Katu ym aja. Ipāi ta rehe hendu ym tī. Imāi ta rehe hendu ym tī. ³¹ Ka'u te'e aja ixo tī. A'eta pandu ame'ē ke ma'ema'e ym tī. Amō ta rehe pyrara usak ym tī. Amō ta rehe ipy'a ym tī. ³² Tupā pandu ame'ē ke a'eta ukwa katu tipe. Kuja panduha ke: “Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta manō ta” aja. Ame'ē ke ukwa katu tipe. Anī. Tapijar te'e we aja ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e we rī. Amō we tī. Amō ta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e rahā: “Katu pema'ema'eha” aja riki pandu. (Hury katu ehe.) Katu ym aja.

2

Tupā mupyrara ta

¹ Pesarahā! Amō ta rehe har kuja pepandu my: “Ma’e peka’u te’eha ke pema’ema’e. Katu ym aja” aja riki. Mā! Pehē atu aja tī! “Katu ym” aja pepandu. Pe, ame’ē ta aja juja katu te peka’u te’eha ke pema’ema’e tī. Aja rahā, pehē juehe har pepandu: “Katu ym jande” aja saka tī. ²Ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ame’ē ta ke Tupā mupyrara ta. Aja rahā, katu aja jakwa katu. ³Mā! Pehē aja tī. “Ma’e ka’u te’eha ke ame’ē ta ma’ema’e. Katu ym aja” aja pepandu. Ame’ē ta aja juja katu te peka’u te’eha ke pema’ema’e tī. Aja rahā, Tupā mupyraraha ngi pehem ym te ta tī.

⁴Mā kuja pepandu my: “Tupā katu te. Pahar ngā ke a’e mupyrara ym. Ngā jaxer rahā, i’i a’e harō we tipe. Anī. Tupā ma’ema’eha japutar ym” aja pepandu my. Mā! Kuja pekwa katu riki. I’i a’e harō rahā, ixoty pehē py’a pemuruwak ta my. A’erehe pehē rehe pyrara usak katu rī. Aja pekwa katu riki. ⁵Anī. Pehē py’a pemuruwak tar ym. Hātā wyw ke jumen pyrū, ame’ēja saka pexo tī. Jumen aja pehendū tar ym tī. Pehē py’a pemuruwak tar ym ixoty. A’erehe ngā ‘ar koty te we pehē ke Tupā mupyrara ta. Jete har te ngā ke Tupā mupyrara ta. Ame’ē angaha ke rehe uhyk rahā, pehē ke mupyrara ta. Arahā Tupā parahy ta. Ma’e ka’u te’eha ke ngā ma’ema’e, a’erehe a’e parahy ta ngā rehe. ⁶Ma’e ke amō pame katu te ma’ema’e, aja Tupā me’ē me’ē ta ipe. Juja katu te me’ē me’ē ta ipe.

⁷Amō ta tapijar te’e we katu ame’ē ke ma’ema’e. Kirisutu katuha aja a’eta ke Tupā muruwak ta, ame’ē rehe ame’ē ta harō ixo tī. “Pehē katu” aja Tupā pandu ame’ē ke a’eta putar katu tī. Uhāha angaha rehe harō ixo tī. Ame’ē ta ke Tupā muhā katu ta.

⁸Amō ta anī. Kyt’yym ame’ē ta ke a’eta. Katu ame’ē ke ma’ema’e ame’ē ta ke a’eta putar ym tī. Pe, ma’e katu ym ame’ē ke a’eta ma’ema’e tar katu. Ame’ē ta rehe Tupā parahy ta. Pe, mupyrara ta tī. ⁹Upa katu te ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ame’ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ahy hū ta. Aja jundéu awa ta ke a’e mupyrara ta. Ame’ē ta jō ym. Jundéu awa aja ym ame’ē ta ke a’e mupyrara ta tī.

¹⁰Upa katu te ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e, ame’ē ta ke Ta’yr katuha aja Tupā muruwak ta tī. Katu te ixo, aja muruwak ta. Ame’ē ta pe a’e pandu ta tī: “Pehē katu” aja. Ame’ē ta py’a ke a’e muhury katu ta tī. Aja jundéu awa ta pe Tupā ma’ema’e ta. Ame’ē ta jō ym. Jundéu awa aja ym ame’ē ta pe a’e ma’ema’e ta tī. ¹¹Upa awa ta rehe Tupā juja katu te usak. Johu ta. Pe, ame’ē ta rehe har jete har rupi pandu pandu ta. “Pehē katu” aja ta.

¹²Moise je’ēha namō jundéu awa ta ixo. Pe, ma’e ka’u te’eha ke ame’ē ta ma’ema’e

rahā, Tupā pandu: “Moise je’ēha ke pekwa tipe. Pehendu ym ehe. A’erehe pehē ke ihē amupyrara ta” aja. Moise je’ēha rehe hendu ym, a’erehe Tupā mupyrara ta.

Jundéu awa aja ym ame’ē ta anī. Moise je’ēha namō ixo ym. Ukwa ym. Pe, ma’e ka’u te’eha ke ame’ē ta ma’ema’e rahā: “Moise je’ēha ke pekwa” aja Tupā pandu ym. Kuja a’eta ukwa katu. Ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e rahā: “Mā! Ihē katu ym” aja ipy’a pe ukwa katu. Ukwa katu, a’erehe Tupā mupyrara ta.

¹³Moise je’ēha rehe hendu rahā jō: “Nde katu te. Ma’e ka’u te’eha ma’eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ym. Moise je’ēha mujekwa, aja amō ma’ema’e te rahā: “Nde katu te. Ma’e ka’u te’eha ma’eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu katu. ¹⁴Moise je’ēha namō jundéu awa aja ym ame’ē ta ixo ym. Ukwa ym. Pe, ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e, aja ipy’a pe ukwa katu jupe. Moise je’ēha pandu, aja ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e. Aja rahā, ame’ē riki ima’e je’ēha aja saka. Ame’ē riki Moise je’ēha pandu, ame’ēja saka jundéu awa aja ym ame’ē ta pe. ¹⁵Pe, Moise je’ēha pandu ame’ē ke ipy’a pe ihī katu, aja mujekwa. Amō rahā, a’eta pandu a’eta jupe: “Katu ame’ē ke jama’e” aja. Amō rahā, pandu a’eta jupe: “Mā! Ma’e jaka’u te’eha ke jama’e” aja riki. Aja ipy’a pe a’eta ukwa katu riki, a’erehe Moise je’ēha pandu ame’ē ke ipy’a pe ihī katu, aja mujekwa tī. ¹⁶Aja ta riki. Amō ta ukwa ym ha rupi ma’e ke ipy’a pe a’eta ukwa ukwa ixo. Ame’ē ke Jesu Kirisutu riki mujekwa ta. “Nde katu.” Amō pe: “Nde katu ym” aja mujekwa ta. Ame’ē mujekwaha angaha rehe uhyk rahā, Jesu Kirisutu ke Tupā muwyr ta. Arahā, Jesu pandu pandu ta. “Nde katu.” Amō pe: “Nde katu ym” aja pandu ta. Ame’ē ke ihē amujekwa. Ihē Páu. Myrandu katu ke ihē apandu pandu rahā, ame’ē ke ihē amujekwa.

Jundéu awa ta rehe har Moise je’ēha mujekwa

¹⁷Jundéu awa ta! Myja me’ē ta pehē my? Apandu ta. Pehē pepandu: “Jundéu awa ta ke jande” aja. “Moise je’ēha namō jaxo, a’erehe jande pe jō Tupā pandu: ‘Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe’ ” aja pepandu pehē jupe. “Jande jō riki Tupā rehe har jakwa katu” aja pepandu pehē jupe naī tī.

¹⁸Myja pema’ema’eha ke Tupā putar my, ame’ē ke pekwa katu tipe. (Anī. Pehendu ym ehe.) Myja katu ame’ē ke amō ma’ema’e my, ame’ē ke Moise je’ēha mujekwa katu. Ame’ē ke pekwa katu tipe tī. (Anī. Pehendu ym ehe tī.)

¹⁹Pepandu: “Jande jō riki jakwa katu ame’ē ta ke jande. A’erehe amō ta ke jamu’e

katu. Ame'ë ta riki eha ym te ame'ë ta aja saka. Pytun rupi wata ame'ë ta aja saka. Ukwa ym ame'ë ta" aja pepandu naï.

²⁰ "Ukwa ym ame'ë ta ke jande jō jamu'e katu" aja pepandu naï. (Jundéu awa ta ke pehë.) "Ka'u te'e ame'ë ta ke jande jō jamu'e katu" aja pepandu naï tī. "Moise je'ëha namō jande jaxo, a'erehe upa katu te jande jakwa katu te. Pe, japandu ame'ë ke riki jetehtar te ke. Aja jakwa katu" aja riki pepandu naï. (Jundéu awa ta ke pehë.)

²¹ Mā! Moise je'ëha ke amō ta pe pemu'e. Aja rahā, ma'erehe pemu'e, aja pema'ema'e ym my? Pehë atu pehendū ym ehe. Moise je'ëha rehe pehendū ym. Katu ym aja. Pepandu: "Amōma'e ke pemukanim ym" aja pemu'e. Pehë anī. Amōma'e ke pemukanim riki. Katu ym aja. (Aja rahā, Moise je'ëha rehe pehendū ym, aja pemujekwa katu. Jundéu awa ta ke pehë.)

²² Pepandu: "Amō kūjā rehe eka'u te'e ym" aja pemu'e. Pehë anī. Amō ta kūjā rehe peka'u te'e. Katu ym aja. (Aja rahā, Moise je'ëha rehe pehendū ym, aja pemujekwa tī.)

Ma'e'ā riki tupā aja amō ta ukwaha jupe naï. "Ame'ë rehe pehë py'a pemōi moï ym" aja pemu'e. Pe, ma'e'ā rok pe pexe, pe, tamatarer ke amō ta matyr; ame'ë ke pemukanim riki. Katu ym aja. (Aja rahā, Moise je'ëha rehe pehendū ym, aja pemujekwa katu tī.)

²³ "Jande riki Moise je'ëha namō jaxo, a'erehe katu te ame'ë ta ke jande" aja pepandu. Ame'ë Moise je'ëha rehe pehendū ym, a'erehe amō ta pandu: "Tupā japutar ym" aja amō ta pandu. ²⁴ Tupā je'ëha rehe panduha ihī:

"Jundéu awa ta! Pehë pema'eha riki jaxer, a'erehe Tupā rehe jundéu awa aja ym me'ë ta juru ai" aja riki panduha ihī.

²⁵ Jundéu awa ta ke pehë. Pehë rehe ihī ame'ë pিরer ke pejupā. (Aja rahā, jundéu awa ta te ke pehë. Tupā usak katu pehë rehe, aja pekwhaha.) Pe, Moise je'ëha rehe pehendū katu rahā, pehë pিরer ke jupā, ame'ë katu tiki. Tupā kotyhar ta ke aja pemujekwa ngā pe. Moise je'ëha rehe pehendū ym rahā, mā pehë pিরer ke pejupā ym te, mā peja te'e pexo. Katu ym aja. Tupā kotyhar ta aja ym, aja pexo.

²⁶ Jundéu awa aja ym ame'ë ta ipিরer ke a'eta jupā ym. Pe, Moise je'ëha rehe a'eta hendu katu rahā, kuja Tupā ukwa ta. Ipirer ke jupā, ame'ëja saka ixo, aja Tupā pe. ²⁷ Jundéu awa aja ym ame'ë ta rehe ihī ame'ë pিরer ke jupā ym tipe. Pe, a'eta Moise je'ëha rehe hendu katu rahā, kuja mujekwa. "Jundéu awa ta! Pehë katu ym. Moise je'ëha rehe pehendū ym. Moise je'ëha namō pexo tipe. Ame'ë panduha paper rehe ihī tipe. Pehë pিরer pejupā tipe. Anī. Pehendū ym ehe. Katu ym pehë" aja jundéu awa ta pe

pandu. Moise je'ëha rehe jundéu awa aja ym ame'ë ta hendu katu, aja ixo, a'erehe aja mujekwa. ²⁸ Amō riki jundéu awa ke, aja amō ta ukwaha. Anī. Aja te'eha aja ym. Ipirer ke jundéu awa jupā, a'erehe jundéu awa ta te ke a'eta, aja ukwaha. Anī. Aja te'eha aja ym.

²⁹ Kuja riki jundéu awa te. Amō py'a ke Tupā juhyk, ame'ë riki jundéu awa te. (Aja rahā, ame'ë riki Tupā kotyhar te ke a'e.) Ame'ë ke Tupā'ā ma'eha ke. Ipy'a rehe jundéu awa te, aja saka. Pe, ipy'a juhyk ame'ë pe: "Nde katu ame'ë ke nde" aja Tupā pandu. Aja pandu ym awa. Tupā jō pandu katu. Moise je'ëha rehe hendu katu rahā, ipy'a ke juhyk ym. A'erehe: "Nde katu ame'ë ke nde" aja Tupā pandu ym.

3

¹ (Jundéu awa aja ym ame'ë ta riki jundéu awa aja juja katu te saka rahā, kuja amō pandu my.) "Jundéu awa aja ym ame'ë ta 'ar koty te we jundéu awa ta katuha my? Ipirer ke jupā rahā, i'ar koty te we katuha my?" aja pandu my. ² A'e tŷ. Katu tiki. Kuja riki. Jundéu awa ta pe Tupā pandu: "Ihē je'ëha ke pehë pe ihē amondo" aja. Aja rahā, Tupā je'ëha namō jundéu awa ta ixo. (A'erehe jundéu awa aja ym ame'ë ta 'ar koty te we katuha.) ³ Pe, ame'ë je'ëha rehe amō ta hendu ym rahā, ame'ë ta pe ma'e Tupā pandu katu, aja a'e ma'e ym ta my tī? ⁴ Anī. Aja ym. Tupā pandu katu, ame'ë ke a'e ma'ema'e katu te. Jetehtar te ke a'e ma'ema'e. Sawa'e te'e pandu. Tupā anī. Jetehtar te ke a'e ma'ema'e katu te. Kuja Tupā je'ëha rehe panduha ihī:

"Tupā! Nde erepandu rahā, jetehtar te ke nde erepandu, aja nde eremujekwa. Ngā panduha ruwa koty oho rahā: 'Tupā jetehtar te ke ma'ema'e' aja mujekwa ta me'ë te'e" aja panduha ihī.

⁵ (Pe, amō ta panduha ihē amujekwa ta.) Kuja pandu my: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahā, kuja jamujekwa. (Tupā ipy'a jywyr ta jande rehe.) A'erehe Tupā riki katu te, aja jamujekwa. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ta ke mupyrara ta, a'erehe a'e katu te, aja jamujekwa. Pe, a'e katu te, aja jamujekwa rahā, ma'erehe jande ke a'e mupyrara ta my? Katu ym jakwaha" aja pandu. (Aja amō ta pandu naï.) ⁶ Anī. Kuja ihē pe. Katu ame'ë ke jō Tupā ma'ema'e. Aja ym rahā, awa ta rehe har a'e ukwa ym ta tipe. Katu my? Katu ym my? Ame'ë rehe har ukwa ym ta tipe.

⁷ Pe, amō ta pandu naï. "Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e rahā, (ihē rehe Tupā ipy'a jywyr ta,) a'erehe Tupā katuha ke i'ar koty te we amujekwa" aja amō ukwaha naï. "Aja Tupā katuha amujekwa rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e

rahā: 'Nde katu ym' aja ihē rehe har pandu ym ta me'ē te'e" aja amō ta pandu naī. ⁸ A'erehe amō ta pandu naī: "Mā peja ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaho. (Tupā ipy'a jywyr ta jande rehe.) A'erehe Tupā riki katu te, aja jamujekwa ta" aja riki amō ta pandu naī. Mā! Aja ihē riki apandu, aja amō ta pandu naī. (Anī. Aja ihē apandu ym.) Ihē Páu. Aja ihē rehe har juru ai ngā. Katu ym aja. Ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta.

Katu ame'ē ke ma'ema'e ym te awa

⁹ Jundéu awa ta ke jande. Jundéu awa aja ym ame'ē ta 'ar koty te we jandema'e katuha my? Anī. Aja ym. Juja katu te riki. A'eta aja jundéu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī. Marā ka ym hijariha. Aja ihē amujekwa ramō. ¹⁰ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Katu ame'ē ke amō ma'ema'e, aja ma'ema'e ame'ē ke nixói te, aja Tupā ukwa katu.

¹¹ Jetehar te ke ukwa, ame'ē ke nixói te tī. Tupā rehe har ukwa tar katu, ame'ē ke nixói te tī.

¹² 'Tupā ke ihē aputar ym' aja upa ngā ixo tī. Upa riki ka'u te'eha ma'ema'eha aja ngā ixo tī.

Katu ame'ē ke ma'ema'e, aja ma'ema'e ame'ē ke nixói te.

¹³ A'eta te'e pandu, aja amō ta pe a'eta mujekwa tī.

Te'e je'ē hū tī.

A'eta juru ai. Ame'ē riki mbói ahy ame'ē su'u amō ke aja saka. Mujaxer amō ta ke.

¹⁴ A'eta pandu rahā, amō ta rehe har katu ym te ame'ē ke a'eta pandu hū.

¹⁵ Amō ta ke a'eta mahy tī. Jukwa tī.

¹⁶ Amō amō rok pe a'eta ohoho. Ame'ē pe har ta ke a'eta mujaxer. Pe, aja pyrara ixo aja a'eta hijar ngā ke.

¹⁷ Amō ta jumaiha ke muputu'u, ame'ē ke a'eta ukwa ym te tī.

¹⁸ Tupā rehe ipy'a ke moī moī, ame'ē ke a'eta jumu'e ym te tī" aja riki Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

¹⁹ Apo kuja jakwa katu. Moise je'ēha rehe hendu katu ta me'ē te'e, aja amō ta ukwaha. Aja rahā, upa katu te Moise je'ēha mujekwa, ame'ē rehe hendu katu ta me'ē te'e. (Pyta we ym te ta henduha.) Aja rahā: "Ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e ym" aja pandu ta. (Anī. Aja upa katu te Moise je'ēha rehe hendu katu te ame'ē ke nixói te.) Aja rahā, upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta pandu ta: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Katu ym jande" aja. Aja rahā, upa katu te ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. ²⁰ A'erehe kuja my? Moise je'ēha mujekwa, aja amō ma'ema'e. A'erehe Tupā pandu my: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja pandu my? Anī. Aja Tupā pandu ym. Kuja riki Moise je'ēha mujekwa. Ma'e

ka'u te'eha ke amō ma'e. Pe, Moise je'ēha rehe usak rahā, pandu: "Mā! Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e" aja ukwa katu. Aja Moise je'ēha mujekwa.

Myja me'ē amō riki katu aja Tupā mu'am my

²¹ Myja me'ē amō pe Tupā pandu: "Nde katu te nde. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ē ke a'e mujekwa katu ngā pe apo 'y. Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā, aja Tupā pandu ym te. Aja Moise je'ēha mujekwa. Aja Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mujekwa tī.

²² Kuja Tupā pe amō katu te. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā pandu katu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Upa katu te jurujar katu ame'ē ta pe aja Tupā pandu katu. Upa katu te awa ta juja katu te riki. Jundéu awa ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja tī. Kuja riki juja katu te. ²³ Upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe Tupā koty oho ym te ta awa. Hake katu te hū, rehe Tupā ipy'a katu te hū. A'erehe Jesu Kirisutu manōha rupi Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Manōha rupi amō ke Jesu muhā katu.

²⁵ Jesu Kirisutu ke Tupā muwyr. Pe, Jesu manō. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta rehe ipy'a ke Tupā mujwyr. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame'ē ta rehe ipy'a ke mujwyr. Aja rahā, a'e pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja mujekwa. Yman Tupā harō hū. (Ixoty ngā ipy'a ke ngā muruwak ta my, ame'ē rehe harō hū ixo.) Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e ame'ē ke rehe a'e usak ym, ame'ēja saka a'e ixo. (Aja rahā, harái aja ixo.)

²⁶ Apo anī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke a'e mupyrara ta me'ē te'e. A'erehe Jesu ke a'e muwyr. Ngā ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy uwyr. A'erehe awa ta namō Tupā jumukatu, aja mujekwa. Aja rahā, Tupā riki katu te, aja mujekwa. Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pe a'e pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja.

²⁷ Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā, a'e ke mukatu ym. A'erehe: "Katu te ame'ē ke ihē" aja marā ka ym a'e panduha. Nixói panduha. Ma'erehe my? Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Tupā pandu ym. Anī. Aja ym. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahā jō, Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja.

²⁸ Apo jande jakwa katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahā jō, Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Moise je'eha mujekwa, aja ma'ema'e ame'ē ta pe: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja Tupā pandu ym te ta. ²⁹ Myja me'ē Tupā my? Tupā rehe jundéu awa ta jō ipy'a moī moī my? Jundéu awa aja ym ame'ē ta moī moī my tī? Jete riki. Tupā rehe jundéu awa aja ym ame'ē ta ipy'a moī moī katu tī. ³⁰ Tupā riki peteihar a'e. Jesu Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu rahā, Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja tī. Jurujar katu ehe rahā, Tupā pandu tī: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja tī. (Awa ta pe juja katu te Tupā pandu.) ³¹ Pe, jande jajurujar katu ehe rahā, Moise je'eha mujekwa, aja jama'ema'e ym te ta apo my? Anī. Aja ym. Kirisutu rehe jande jajurujar katu, a'erehe i'ar koty te we Moise je'eha katu, aja jakwa katu. Moise je'eha ke jahijar ym ta.

4

Jurujar katuha ke Amarā mujekwa

¹ Apo Amarā jurujar katuha rehe har ihē apandu ta. A'e riki jundéu awa ta ramūi ke a'e. Myja Amarā ixo my? Kuja. ² Ma'e ke Amarā ma'ema'e, a'erehe Tupā pandu ipe my: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja my? Anī. Aja ym. Aja Tupā pandu ta tipe rahā: “Katu te ame'ē ke ihē” aja Amarā pandu ta tipe tī. Anī. Aja Tupā pe marā ka ym Amarā panduha. ³ Kuja Tupā je'eha rehe panduha ihī. Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe Tupā pandu ipe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja riki panduha ihī.

⁴ Amō pe amō paraky rahā, ame'ē pe ijar muhepy. Tamatarer me'ē ipe. Te'e me'ē, aja ym riki. Paraky katu, a'erehe tamatarer ke parakya pyhyk katu. ⁵ Aja Tupā ma'e my? Anī. A'e pandu ame'ē ke rehe amō jurujar katu. Ame'ē jō. (Paraky ym, ame'ēja saka.) A'erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja riki. Jurujar katuha ke Tupā ukwa katu, a'erehe a'e pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē pe Tupā riki pandu katu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja.

⁶ Aja yman Ndawi pandu tī. Hury katu ame'ē rehe har pandu. Ma'e ke Ndawi ma'ema'e, a'erehe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde

pe” aja Tupā pandu my? Anī. Aja ym Tupā pandu. Ipy'a ke Tupā juhyk, a'erehe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu. Ame'ē riki hury katu me'ē ke a'e. ⁷ Kuja Ndawi pandu:

“Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e. Pe, Tupā ipy'a jywyr ehe. Ame'ē riki hury katu ame'ē ke a'e.

Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e, ame'ēma'e py'a ke Tupā juhyk. A'erehe ame'ē riki hury katu ame'ē ke a'e tī.

⁸ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e. Ame'ē ke jandema'e sawa'e te upa harāi.

A'erehe ame'ē riki hury katu ame'ē ke a'e tī” aja riki Ndawi pandu.

⁹ “Hury katu ame'ē ta ke” aja Ndawi pandu. Ame'ē ta riki jundéu awa ta ke jō my? Ame'ē ta ehe ihī ame'ē pিরer ke jupā ame'ē ta ke. Anī. Ame'ē ta jō ym. Ipirer ke jupā ym ame'ē ta hury katu tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Ipy'a ke Tupā mujwyr katu a'eta rehe tī, a'erehe hury katu a'eta tī. Tupā je'eha rehe panduha ihī, ame'ē ke japandu ramō. Kuja. Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja ipe, aja riki panduha ihī.

¹⁰ Myja rahā aja Tupā pandu my? Ehe ihī ame'ē ipirer ke Amarā jupā ym rahā we, aja Tupā pandu my? Ipirer upa jupā rahā, pandu my? Pesarahā! Ipirer ke jupā ym rahā we, Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Upa jupā rahā, anī. Jupā ym rahā, pandu katu. ¹¹ “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā upa pandu. A'engi ehe ihī ame'ē pিরer ke Amarā jupā. Ipirer jupā ym rahā we, Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ipe. Ame'ē panduha ke Amarā mujekwa, a'erehe ipirer ke jupā. Aja rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā pandu ta tī: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Upa katu te jurujar katu ame'ē ta pe aja Tupā pandu katu tī. A'erehe Amarā riki ame'ē ta ramūi aja saka riki. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ramūi aja saka. Ipirer ke jupā ym ame'ē ta ka a'eta. ¹² Jundéu awa ta ramūi ke a'e tī. Ipirer ke jupā ame'ē ta ke a'eta. Ame'ē ta jō ym. Amarā aja Tupā pandu ame'ē ke rehe jurujar katu tī. A'erehe ame'ē ta ramūi aja Amarā. Aja riki Amarā jurujar katu, ipirer jupā ym rahā we riki.

Amarā pe ma'e ke Tupā manga katu

¹³ “Kome’ē wyy ke nema’e ta” aja Tupā manga katu Amarā pe. Aja hainō ta pe manga katu tī. Aja rahā, upa kome’ē wyy keruhū riki Amarā tama’e ta aja Tupā manga katu. Moise je’ēha rehe Amarā hendu katu, a’erehe: “Kome’ē wyy ke nema’e ta” aja Tupā pandu my? Anī. Aja ym. Tupā pandu ame’ē ke rehe Amarā jurujar katu, a’erehe Tupā pandu ipe: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja. ¹⁴ Pesarahā! Tupā manga katu ame’ē ke amō ta pe katu my? Kuja Moise je’ēha rehe hendu katu ame’ē ta pe katu my? Anī. Aja ym. Moise je’ēha rehe hendu katu ame’ē ta pe ma’e ke me’ē ta tipe rahā, te’e Tupā rehe jurujar katu, aja saka riki. Tupā manga katu ame’ē riki jaxer aja ta tipe tī. ¹⁵ Moise je’ēha rehe amō hendu ym rahā, ame’ē ke Tupā mupyrara riki. Pe, ma’e je’ēha nixói rahā, katu tiki. Ma’e je’ēha nixói rahā, myja ym hendu katuha ehe. Nixói je’ēha. (Aja rahā, mupyrara ym ta tipe.)

¹⁶ Hendu ym ame’ē ta ke Tupā mupyrara. Jurujar katu ame’ē ta anī. Ame’ē ta pe Tupā pandu katu: “Nde rehe ihē asak katu ta” aja. Aja rahā, a’e usak katu ame’ē ta jurujar katu ehe. Ame’ē ta pe Tupā manga katu ma’e ke. Aja riki upa Amarā rainō ta pe tī. Moise je’ēha rehe hendu katu me’ē ta pe jō my? Ma’e, jundéu awa ta pe jō my? Anī. Upa Amarā aja Tupā pandu ame’ē ke rehe jurujar katu ame’ē ta pe Tupā manga katu ma’e ke. Amarā aja Tupā pandu ame’ē ke rehe jande jajurujar katu tī. A’erehe Amarā riki jande ramūi te aja saka a’e tī. ¹⁷ Tupā je’ēha rehe panduha ihī, aja saka riki. Amarā pe Tupā pandu:

—Amō amō wyy pe har ta pandu ta nde pe: “Nde aja Tupā pandu ame’ē ke rehe jajurujar katu tī. A’erehe jande ramūi aja nde tī” — aja pandu ta.

A’e riki hamūi aja Tupā ukwa katu. Tupā riki manō ame’ē ta ke mukwera katu muhem. A’e je’ēha rupi ma’e nixói ame’ē ke muhem katu. Mujā katu. Ame’ē Tupā rehe Amarā jurujar katu. ¹⁸ “Ne rainō heta ta” aja Tupā pandu. Arahā ta’yr ym te Amarā. A’erehe marā ka ym Tupā pandu ame’ē ke rehe jurujar katuha. Anī. Tupā pandu ame’ē ke rehe tapijar te’e we Amarā jurujar katu. A’erehe amō amō wyy pe har ta pandu: “Jande ramūi aja nde tī” aja Amarā pe. Tupā je’ēha rehe panduha ihī. Kuja:

“Ne rainō jahy rata aja heta te hū ta. Marā ka ym hetaha mangaha” aja riki.

¹⁹ Arahā Amarā tamūi te hū. Kuja, 100 warahy ‘ar tate ame’ē ke a’e. “Tamūi te hū ihē. Marā ka ym amuta’yriha apo ‘y’ aja a’e jupe. Hakehar, Sar aja tī. A’i te tī. Imembyr ym te a’e. Marā ka ym imembyriha. Anī. Tapijar te’e we Tupā pandu ame’ē ke rehe

Amarā jurujar katu. Hijar ym ame’ē. ²⁰ Kuja ym a’e pandu jupe: “Mā! Ihē ra’yr ym ta nahā my. Tupā pandu ame’ē ke uhyk ym ta nahā my” aja ym a’e pandu. Anī. Tupā pandu ame’ē ke rehe jurujar katu a’e, a’erehe pyrātā aja a’e ixo. Pe, Tupā pe a’e pandu: “Ne jō riki katu te me’ē ke” aja. ²¹ Ima’e panduha ke Tupā ma’ema’e katu ta, aja Amarā ukwa katu te hū. ²² A’erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Amarā pe. Amarā jurujar katu ehe, a’erehe aja Tupā pandu. ²³ “Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha nde erema’eha nixói te nde pe” aja Tupā je’ēha rehe amō mupinim. Amarā katuha ke amō ta ukwa, a’erehe jō mupinim my? ²⁴ Anī. Ame’ē jō ym. Jande jaxo ta, a’erehe Tupā je’ēha rehe panduha pehī. Jande riki Amarā aja tī. “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe” aja Tupā pandu jande pe. Jande jajurujar katu ehe, a’erehe aja Tupā pandu. A’e riki Jesu, jandema’e sawa’e te ke manōha ngi mukwera katu muhem. ²⁵ Ngā koty Jesu ke amō ta raho. Pe, Jesu ke ame’ē ta jukwa. Ma’e jaka’u te’eha ke jama’ema’e. Ame’ē ke rehe Jesu muhepy, a’erehe a’e manō. Pe, a’e ke Tupā mukwera katu muhem. Aja rahā, jande pe Tupā pandu katu: “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe” aja jande pe.

5

“Nde katu te. Ma’e nde ereka’u te’eha

Nde erema’eha ke nixói te nde pe” Aja Tupā pandu

¹ Jesu rehe jajurujar katu, a’erehe Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma’e peka’u te’eha pema’eha nixói te pehē pe” aja jande pe. Tupā parahyha ke Jesu Kirisutu, jandema’e sawa’e te muputu’u jande ngi. A’erehe Tupā namō jande juehe katu jande jaxo. ² Ipái pe Jesu pandu: “Peme’ē ta ihē rehe jurujar katu, a’erehe peme’ē ta rehe esak katu” aja. A’erehe jande rehe Tupā ipy’a katu te hū. Pe, Tupā katuha aja jande jaxo ta kŷ tī. Ame’ē rehe jaharō jaxo, a’erehe jande rury katu jaxo. ³ Jande ke amō ta mupyrara rahā, jande rury katu jaxo tī. Jande ke amō ta mupyrara rahā, tapijar te’e we jande py’ahu te’e jahendu, aja jakwa. A’erehe jande rury katu jaxo. ⁴ Tapijar te’e we jande py’ahu te’e jahendu rahā, jande pe Tupā pandu: “Pehē katu” aja. Aja jande pe pandu rahā, i’ar koty te we jaharō katu. Inamō jaxo ta, ame’ē rehe jaharō katu. ⁵ Myja ame’ē ke jakwa katu my? Kuja. Jande rehe a’e ipy’a katu te hū. Ame’ē ke I’ā riki jande pe mujekwa. I’ā ke jande py’a rehe Tupā muwyr. Inamō jaxo ta, aja jakwa katu. Jande py’a rehe I’ā

ihĩ katu, a'erehe: "Mā! Inamō jaxo ta nahā my?" aja ym jakwaha. Jakwa katu te riki.

⁶ Marā ka ym jande ke jajumuhā jande juehe aja jaxo rahā, Kirisutu manō. Jande riki katu ym te ame'ē ta ke jande. Pe, Kirisutu manō. Rangaha uhyk katu te, aja Tupā ukwa katu rahā, Kirisutu manō.

⁷ Shehar amō katu ame'ē ke rehe amō ipy'a tar katu rahā, ame'ē henda ke pe amō manō tar katu nahā my. Anī. Nixói amō, aja akwaha. Pe, pandu my: "Ihē riki nde renda ke pe amanō ta. Aja rahā, nde eremanō ym ta" aja. Aja pandu ta nahā my. Ukwa ym awa. ⁸ Tupā anī. Jande rehe a'e ipy'a katu te hū, aja a'e mujekwa katu jande pe. A'erehe jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rahā, Kirisutu manō. ⁹ A'e manō, a'erehe jande pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Aja a'e pandu, a'erehe Tupā mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem katu te ta. Tupā mupyraraha uhyk ym te ta jande rehe.

¹⁰ Jaxer ai ame'ē ke jande, a'erehe Tupā ruwajan ke jande kwe. Pe, Ta'yr riki manō, a'erehe jande pe a'e pandu apo 'y: "Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē" aja. Apo Tupā rehe katu ame'ē ta ke jande. Kirisutu uhā te hū aja ixo, a'erehe jande ke a'e muhā katu ta tī, aja jakwa katu. ¹¹ Amō we tī. Tupā rehe katu ame'ē ta ke jande, aja jande ke Jesu Kirisutu mu'am. A'erehe jande rury katu jaxo. Jandema'e sawa'e te a'e.

Anā rehe har. Kirisutu rehe har tī.

¹² Ma'e ka'u te'eha ke petēi sawa'e ma'e py. Anā a'e. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, a'erehe a'e manō. A'erehe upa katu te awa ta manō ta me'ē te'e tī. Anā ngi jumu'e, ame'ēja saka. Upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e a'erehe manō ta me'ē te'e tī. ¹³ Je'ēha ke Moise pe Tupā me'ē ym we rī. Kome'ē wyy keruhū pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe manō. Ma'e je'ēha nixói rahā, amō pe amō pandu ym: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e" aja. Ame'ē ke paper rehe mapyk ym, ame'ēja saka. ¹⁴ Anī. Upa manō tī. Anā ixo rahā har ngi Moise ixo rahā, upa katu te awa ta manō. Aja rahā, upa katu te ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e aja jakwa katu. Anā aja manō tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e hendu ym. A'e aja awa ta anī. Amō koty ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'erehe upa katu te manō.

Amō riki uwyr ta. Kirisutu a'e. A'e riki Anā aja saka. (Anā ma'e ke ma'e py, a'erehe upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Kirisutu uhāha me'ē katu, ame'ē riki ma'e py, ame'ēja saka tī. A'erehe awa ta rehe Tupā ipy'a katu.) ¹⁵ A'erehe ame'ē mokōi juja ym te. Ma'e ke Tupā te'e me'ē.

Ame'ē riki Anā ma'eha aja ym. Ma'e ka'u te'eha ke Anā ma'e. Ame'ē petēi sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe heta ngā manō. Ame'ē riki jete har te ke. Kuja riki. Upa ngā rehe Tupā ipy'a katu. Ame'ē riki Anā ma'eha 'ar koty te we katuha. Kuja. Petēi sawa'e. Jesu Kirisutu a'e. A'e manō, a'erehe ngā ke Tupā muhā katu. Ame'ē ke Tupā te'e me'ē.

¹⁶ Pe, amō we juja ym te. Petēi sawa'e, Anā a'e. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, Tupā pandu: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Katu ym nde" aja. Ma'e ke Tupā te'e me'ē. Amō koty ame'ē. Tupā pandu: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ē ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Ame'ē ke a'e te'e me'ē.

¹⁷ Petēi sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe upa katu te awa ta manō ta me'ē te'e. Pe, amō sawa'e ma'e ame'ē ke i'ar koty te we katuha. Jesu Kirisutu ma'e ame'ē ke. A'erehe Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. Ame'ē ke a'e te'e me'ē. Ame'ē ke upa katu te Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā me'ē te'e. Pe, Kirisutuma'e pyrātāha namō ixo ta.

¹⁸ Pesarahā! Petēi sawa'e riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'erehe upa awa ta pe Tupā pandu: "Pehē katu ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e" aja riki. Aja amō koty tī. Katu te ame'ē ke petēi sawa'e ma'e. Jesu Kirisutu a'e. A'erehe Tupā pandu: "Anī pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ē ke rehe Kirisutu muhepy" aja. A'erehe ame'ē ta pe uhāha ke a'e me'ē.

¹⁹ Tupā pandu ame'ē ke rehe petēi sawa'e hendu ym. Anā a'e. A'erehe upa awa ta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke a'eta tī. Aja amō koty tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe petēi sawa'e hendu katu te. Jesu Kirisutu a'e. A'erehe heta ame'ē ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja riki.

²⁰ Pe, je'ēha ke Moise pe Tupā muwyr. A'erehe ma'e riki ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke ngā ukwa. Ame'ē ke ukwa rahā, i'ar koty te we ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ymanihar 'ar koty te we ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, mā ame'ē 'ar koty te we Tupā ipy'a katuha ihī. Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū. ²¹ Aja rahā, kuja riki. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, a'erehe manō ta me'ē te'e. Aja amō koty tī. Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū, a'erehe a'e pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. Aja rahā, jande ke a'e muhā katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ma'eha rupi jande ke a'e muhā katu. (Kuja a'e ma'eha. Jaka'u te'eha

jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy, a'erehe jande ke muhā katu a'e.)

6

Ixoha pyahu aja saka

¹ Myja me'ē japandu ta my? Tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ta my? Aja rahā, ame'ē 'ar koty te we jande rehe Tupā ipy'a katu ta riki. Aja my? ² Anī. Katu ym te aja! Tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta me'ē te'e. Pesarahā! Jande riki jamanō, ame'ē ta aja saka jande. Manō te aja rahā, upa ma'e ke ma'e ym te. Upa putu'u. Aja jande tī. Manō ame'ē ta aja saka jande jaxo. A'erehe tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym ta me'ē te'e. Japutu'u, ame'ēja saka.

³ Jande ke amō mujahuk rahā, Jesu Kirisutu kotyhar ta ke jande, aja jamujekwa katu. Ame'ē ke pekwa katu. Pe, jande ke amō mujahuk rahā, Jesu Kirisutu manō, aja inamō jande jamanō tī, ame'ēja saka tī.

⁴ Jande ke amō mujahuk rahā, y pe jande ke pypyk. Ame'ē riki Kirisutu aja jande ke amō ta jytym tī, ame'ēja saka tī. Inamō jande jamanō, a'erehe jande ke jytym tī, ame'ēja saka tī. Y ngi jande ke muhem rahā, Kirisutu aja jande ke Tupā mukwera katu muhem tī, ame'ēja saka tī. Pyrātā katu te ha namō mukwera katu muhem. Aja rahā, jaxoha pyahu aja jaxo apo 'y. A'erehe tapijar te'e we ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym ta me'ē te'e.

⁵ Kirisutu aja jande jamanō tī. A'erehe inamō jaxo. Peteihar aja jaxo. A'erehe amō we tī. Kirisutu aja jande ke Tupā mukwera katu muhem tī, ame'ēja saka tī. A'erehe inamō peteihar aja jaxo tī. ⁶ Pe, kuja jakwa. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu ke amō ta jukwa rahā, inamō ymanihar jande jaxoha ke jukwa tī, ame'ēja saka tī. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu, ame'ē japutariha ke Tupā mukanim jande ngi. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ē ke jande jar aja saka ixo ym ta. Mondo mondo ame'ēja saka ym ta. Aja rahā, jama'e ym ta. ⁷ Amō manō te rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te apo 'y. A'erehe ame'ē riki ijar aja saka ixo ym te apo 'y. Mondo mondo aja ym ta. Poir, aja saka ixo. (Aja rahā ma'e ym ta.) ⁸ Kirisutu manō rahā, inamō jande jamanō tī, ame'ēja saka tī. Aja rahā, a'e ixuwe katu, aja inamō jande jaxo katu ta tī, aja jakwa katu tī. ⁹ Manōha ngi Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, manō ym te ta tī. Manōha riki ijar aja saka ym te ta. Aja jakwa katu. ¹⁰ A'erehe kuja riki. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e, ame'ē rehe Kirisutu muhepy, a'erehe a'e manō. Peteihar a'e manō. Apo a'e ixuwe katu ixo. Tupā namō katu ixo, aja riki a'e

ixo. ¹¹ Aja mā peja pexo tī. Pehē pemanō, aja pexo. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ē riki pehē jar aja saka ixo ym te ta 'y. (Aja rahā, pema'ema'e ym ta.) Anī. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu, aja pexo apo 'y.

¹² Tapijar te'e we ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym we rī. Ame'ē riki pehē jar aja saka. Mā peja ym pexo. Aja rahā, pehē py'a rupi ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa pexo. Ame'ē ke pema'e ym ta kŷ. ¹³ Pehē pepandu ta me'ē te'e pehē jupe: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta apo kŷ" aja. Kuja katu te: "Tupā kotyhar ta aja jande jaxo. Aja rahā, a'e pandu, aja katu ame'ē ke jama'ema'e ta kŷ" aja pepandu ta me'ē te'e pehē jupe. Pehē riki pemanō ame'ē ta aja saka ym we pexo. Tupā mukwera katu, ame'ē ta aja pexo. A'erehe Tupā pe pepandu: "Ko nema'e ke jande. Katu ame'ē ke jama'ema'e ta kŷ" aja pepandu ipe. ¹⁴ "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Marā ka ym jajumuputu'uha" aja mā peja pepandu ym. Aja ym pexo. Moise je'ēha pandu ame'ē ke pema'e ta me'ē te'e. Anī. Aja ym pexo. Pehē rehe Tupā ipy'a katu, aja pexo. A'erehe mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym.

Ma'e katu ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e

¹⁵ Myja me'ē japandu ta my? Moise je'ēha rehe jahendu ym apo 'y, a'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta my? Anī. Katu ym aja. Jande rehe Tupā ipy'a katu, a'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta my tī? Anī. Katu ym aja. ¹⁶ Kuja pekwa katu. Amō pe pepandu: "Nde pe ihē te'e aparaky ta. Nde rehe jō ahendu katu ta" aja. Aja rahā, ame'ē riki nema'e jar aja ixo ta. Ame'ē riki kuja saka. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. (Marā ka ym peputu'uha ame'ē ngi. A'erehe pehē jar aja saka.) Pehendu katu ehe ame'ēja saka, a'erehe pehē jar ame'ēja saka. Pe, ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, pemanō ta. Amō ijar pehī tī. Tupā rehe pehendu katu rahā, pehē pe a'e pandu ta: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixó te pehē pe" aja. A'erehe ame'ē riki pehē jar aja apo 'y. (A'erehe pehendu katu ehe.)

¹⁷⁻¹⁸ Yman ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Marā ka ym peputu'uha ame'ē ngi. Ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ēja saka. Aja rahā, jetehar ke pehē pe amō ta mu'e. Ame'ē rehe pehendu katu te hū. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ē riki pehēma'e jar aja ym apo 'y. Pehē ke Tupā mupoir, aja pexo. Pe, Tupāma'e ke pehē. A'e riki pehēma'e jar apo 'y. Aja rahā, katu ame'ē ke pema'ema'e ta

apo 'y. A'erehe kuja Tupā pe ihē apandu: "Mā! Ne jō riki katu te me'ē ke" aja riki.

¹⁹ Awa ta jar rehe har ihē apandu axo. Paraky te'e ame'ē rehe har apandu tī. Aja rahā, pehē pekwa katu ta. Yman pepandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jō jama'e ta" aja. Aja rahā, ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ēja saka. Aja rahā, upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Aja apo tī. Kuja pepandu ta me'ē te'e: "Katu ame'ē ke jō jama'ema'e ta apo 'y. Aja rahā, Tupā kotyhar ta te aja jaxo" aja riki. Aja rahā, ame'ē riki pehēma'e jar apo 'y. Pehendu katu ehe.

²⁰ Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e rahā, ame'ē riki pehēma'e jar aja saka. Pehendu katu ehe, ame'ēja saka. Arahā Tupā putar ame'ē ke pema'e tar ym. Pema'e ym te. ²¹ Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e, ame'ē ngi pehē ruxi apo 'y. Ame'ē ke pema'ema'e rahā, ma'e riki pehēma'e muhepyha my? Kuja. Manōha ke. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, pema'ō ta. ²² Apo ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu, ame'ē ke Tupā mukanim pehē ngi. Pehē ke mupoir, ame'ēja saka. Apo Tupā rehe pehendu katu. A'e riki pehēma'e jar apo 'y. Aja rahā, ma'e riki pehēma'e muhepyha my? Kuja. Tupā putar ame'ē ke jō pema'ema'e tar katu. Aja rahā, pema'ō rahā, pehē ruhā te hū aja pexo ta inamō. (Ame'ē riki pehēma'e muhepyha ke.) ²³ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, ame'ē rehe muhepy ta, ame'ēja saka ta. Mupyrahā renda pe oho ta. Ame'ē riki muhepyha ke. Tupā anī. Uhāha ke a'e me'ē te'e. Jesu Kirisutu, jan-dema'e sawa'e te kotyhar te ke a'e, a'erehe uhāha ke Tupā te me'ē katu ipe, (Jesu rehe jurujar katu ame'ē pe.)

7

Jumendar aja saka

¹ Ihē mu ta! Sehar ta je'ēha rehe har pekwa, a'erehe apo ihē apandu ame'ē ke pekwa katu ta tī. Amō ixuwe katu rahā jō, sehar ta je'ēha rehe hendu katu ta me'ē te'e. Manō rahā, anī. Marā ka ym henduha. ² Kūjā jumendar ame'ē ke aja tī. Ixawa'e ixo rahā, inamō hakehar ixo ta me'ē te'e. Aja sehar ta je'ēha rehe panduha ihī. Pe, ixawa'e manō rahā, anī. "Ixawa'e namō ixo ta me'ē te'e" ame'ē panduha rehe hendu ym apo 'y. Je'ēha nixói. ³ Pe, ixawa'e ixo rahā, amō sawa'e namō jumusarái rahā, ka'u te'e ame'ē kūjā. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Ixawa'e manō rahā, jumendaraha upa, aja riki. Nixói, aja riki. Jeje ixo tī. A'erehe amō sawa'e ke pyhyk rahā, ka'u te'e ym. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym tī.

⁴ Ihē mu ta! Pehē riki ame'ē kūjā aja saka. Moise je'ēha rehe har japandu rahā,

jande jamanō, ame'ēja saka. (Ixawa'e manō, ame'ēja saka tī.) A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu ym, ame'ēja saka tī. Kirisutu manō, a'erehe inamō jamanō, ame'ēja saka. Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, ixotyhar ta ke jande. (Amō sawa'e ke japyhyk, ame'ēja saka. A'erehe Kirisutu rehe jō jahendu katu ta me'ē te'e.) Aja rahā, katu ame'ē ke jama'ema'e apo 'y. Aja Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e apo 'y.

⁵ Yman jande py'a rupi ma'e ke japutar, aja jaxo rahā, ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Ma'e riki ma'e ka'u te'e ame'ē ma'eha ke my? Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa katu. A'erehe ame'ē ke jama'e tar katu. Pe, aja jama'e rahā, jamanō ta. ⁶ Apo anī. Jande jamanō, ame'ēja saka. A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu katu, ame'ē ngi jande ke Tupā mupoir, ame'ēja saka. (Aja rahā, ame'ē rehe jahendu ym ta apo 'y.) Yman Moise je'ēha jande ke kynda, ame'ēja saka. Ame'ē ngi jande ke mupoir, ame'ēja saka. (Aja rahā, ame'ē rehe jahendu ym ta apo 'y.) A'erehe apo Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e katu. Ymanihar aja anī. Je'ēha ke paper rehe amō mupinim, aja jaxo ym. Anī. Apo har pyahu aja jaxo. Tupā'ā mujekwa, aja jaxo. Aja Tupā putar ame'ē ke jama'ema'e katu.

Ma'e riki ma'e ka'u te'e ame'ē ma'eha ke

Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa

⁷ Myja me'ē japandu ta my? Amō ta pandu: "Moise je'ēha riki katu ym" aja. Anī. Aja ym riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke ihē pe Moise je'ēha mujekwa. (A'erehe Moise je'ēha katu tī.) Kuja ame'ē panduha ihī: "Amōma'e rehe nde py'a emoī ym" aja. Pe, ame'ē panduha nixói rahā, marā ka ym ma'e ihē aka'u te'eha ihē ama'eha ke akwaha. Amōma'e rehe ihē py'a amoī rahā, ame'ē riki katu ym, aja akwa ym ta tipe. ⁸ Pe, ame'ē je'ēha ihē akwa riki. A'erehe ma'e ihē aka'u te'eha ama'eha ke ihē akwa katu. A'erehe i'ar koty te we amōma'e ke rehe ihē py'a amoī moī. Moise je'ēha nixói rahā, ma'e riki ma'e ihē aka'u te'eha ama'eha ke ihē akwa ym ta tipe.

⁹ Moise je'ēha ke ihē akwa ym rahā, ihē katu axo aja ihē jupe. Pe, ame'ē je'ēha ke ihē akwa rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e tar katu hū. ¹⁰ Ame'ē je'ēha rehe amō hendu katu te rahā, a'e ke Tupā muhā katu ta, aja a'e putar. Ihē pe anī. Ahendu ym ehe. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e, aja akwa katu. A'erehe ihē amanō, ame'ēja saka. Tupā namō ihē axo ym ta, aja akwa. ¹¹ Pe, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e. Ame'ē riki ihē ke muka'u te'e, ame'ēja saka. Ame'ē je'ēha mujekwa, aja ihē ama'ema'e katu ta, aja ihē akwa ihē jupe naī. Aja muka'u te'e. Anī. Kuja ame'ē

je'ēha mujekwa. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e, a'erehe ihē amanō ta, aja mujekwa riki. Tupā namō axo ym ta, aja mujekwa.

¹² Aja rahā, Moise je'ēha riki katu te. Tupā muwyr ame'ē ke. Ame'ē je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē riki katu te tī. Myja me'ē ngā ma'ema'eha ke Tupā putar, ame'ē ke mujekwa. Ngā ke muhury katu tī. ¹³ Aja rahā, katu te ame'ē ke ihē ke jukwa, ame'ēja saka my? Anī. Aja ym. Ihē riki ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e, a'erehe ihē amanō, ame'ēja saka. Tupā namō ihē axo ym ta, aja riki. Tupā pandu ame'ē ke katu. Pe, ame'ē ke ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke mujekwa ihē pe. Aja rahā, ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, ame'ē ke ihē akwa katu te. Amō we tī. Ame'ē ma'e ka'u te'eha ma'eha riki i'ar koty te we katu ym ha, aja akwa.

Ihē py'a amō koty koty ihon ame'ēja saka riki

¹⁴ Myja me'ē Tupā putar my? Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa. A'erehe Moise je'ēha ke Tupā muwyr, aja jande jakwa katu. Pe, ihē riki awa te'e ihē. A'erehe ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e. Marā ka ym aputu'uha ingi. Ihē jar aja saka ame'ē. (A'erehe ahendu katu ehe.) ¹⁵ Ma'erehe ma'e ke ihē ama'ema'e my? Ihē akwa ym riki. Pesarahā! Ihē aputar ame'ē ke ihē ama'e ym. Ihē aputar ym ame'ē ke ihē ama'e katu. ¹⁶ Ihē ama'e tar ym ame'ē ke ihē ama'e rahā, ihē apandu riki: "Jete har te riki. Moise je'ēha riki katu me'ē ke" aja akwa katu. ¹⁷ Pe, ihē riki ame'ē ke ama'ema'e, aja ym riki. Ihē py'a rehe ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e tar katu, ame'ē riki ihī. Ame'ē riki ihē ke muma'e, ame'ēja saka. (A'erehe, ihē ama'ema'e riki.) ¹⁸ Katu ame'ē ke ihē ama'e, ame'ē ke ihē py'a rehe ihī ym, aja ihē akwa katu. Ihē riki awa te'e ihē. Pitu te'e ihē. Katu ame'ē ke ihē ama'e tar katu, ame'ē riki ihē py'a rehe ihī tipe. Anī. Marā ka ym ihē ama'eha. ¹⁹ Katu ame'ē ke ihē ama'e tar katu tipe. Aja ym ihē ama'eha. Anī. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e tar ym. Ame'ē ke ihē ama'e riki. ²⁰ Ihē ama'e tar ym ame'ē ke ihē ama'e rahā, ihē riki ama'e, aja ym riki. Anī. Ma'e ihē aka'u te'eha ke ama'e tar katu, ame'ē riki ihē py'a rehe ihī katu. Ame'ē riki ihē ke muma'e, ame'ēja saka. (A'erehe ihē ama'ema'e.)

²¹ A'erehe kuja riki ihē ama'eha. Katu ame'ē ke ihē ama'e tar katu rahā, kuja jō ihē ama'e: "Ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e we rī" aja riki. Aja riki ihē apanduha. ²² Je'ēha ke Tupā muwyr, ame'ē rehe ihē rury katu. Ihē py'a rupi ihē rury katu. ²³ Pe, ihē apandu: "Je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'ē riki katu ame'ē ke" aja akwa. Pe, amō je'ēha rehe ihē ahendu katu tipe, aja

ihē akwa. Juja ym ame'ē. Huwajan aja saka ame'ē. Ame'ē riki ihē ke ma'e ihē aka'u te'eha ke muma'e, ame'ēja saka. (A'erehe ihē ama'ema'e.) Marā ka ym ihē aputu'uha ingi. ²⁴ Mā! Ihē rury ym te ame'ē ke ihē. Awa riki ihē ke mupoir ta ingi my? (Ihē ke mupoir rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e ym ta.) Aja rahā, mupyraraha renda pe ihē aho ym ta. Awa riki mupoir katu ta ingi my?

²⁵ Pesarahā! Tupā riki. A'e pandu ta, a'erehe Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te riki ihē ke poir katu ta ingi. A'erehe Tupā pe apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja apandu.

Aja rahā, kuja riki ihē axo. Ihē akwa katuha namō Tupā putar ame'ē ke ihē ama'e katu. Ihē py'a pe aputar ame'ē ke ihē ama'e rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e. (Ihē rehe har ihē apandu. Aja rahā, upa ngā pe amujekwa. Ihē aja upa katu te ngā tī. Ipy'a pe putar ame'ē ke ma'e rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī.)

8

Tupā'ama'e pyrātāha namō ixo

¹ Jesu Kirisutu kotyhar aja amō ixo rahā: "Katu ym nde. Mupyraraha renda pe eho" aja Tupā pandu ym te ta. ² Jesu Kirisutu kotyhar aja ihē axo. A'erehe Tupā'ama'e pyrātāha riki ihē py'a rehe ihī katu. A'erehe ihē axo katu te, aja ihē axo. Aja rahā, ma'e ihē aka'u te'eha ke ihē ama'e tar katu, ame'ē ke a'e riki muputu'u katu. Pe, mupyraraha renda pe aho, ame'ē rape ngi ihē ke a'e muhem tī, ame'ēja saka. ³ "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta aja ym riki. Marā ka ym mukatuha. Awa pitu te'e. Hendu ym ehe. Moise je'ēha rehe hendu ym. "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta aja ym riki. Tupā anī. Ame'ē ke a'e pandu katu. Kujā: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. A'e pandu tī: "Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē riki katu ym" aja. A'erehe Ta'y'r ke a'e muwyr. A'e uwyr rahā, awa te'e a'e uwyr tī. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. Ame'ē awa te'e a'e tī. Pe, ma'e ka'u te'eha ke Ta'y'r ma'e ym te riki. Awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy uwyr. Aja ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katuha ke mukanim ingi. ⁴ Aja riki a'e. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke jande jama'ema'e ta me'ē te'e, aja Moise je'ēha mujekwa. Ame'ē ke jama'ema'e. Tupā'ama'e pyrātāha riki jande py'a rehe ihī, a'erehe jama'ema'e katu. Jande py'a rupi jama'ema'e tar katu my? Anī. Aja ym. Tupā'ama'e pyrātāha

namō jama'ema'e katu. ⁵ Amō juehe putar, aja amō ta ixo ta katu. Ame'ē ta ipy'a pe ukwa ukwa ixo, ame'ē ke jō ma'ema'e katu. Tupā'ā mujekwa rahā, amō koty. A'e mujekwa, aja amō ixo tar katu. Ame'ē ta amō kotyhar ixo. Tupā'ā putar, aja ixo katu. ⁶ Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo, ame'ē ke jō amō ma'ema'e rahā, mupyraraha renda pe oho ta. Tupā namō ixo ym te ta. Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, uhāha namō ixo ta. Pe, ipy'a ke Tupā muhury katu. ⁷ Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo ame'ē ke jō amō ma'ema'e rahā, Tupā ruwajan aja a'e ixo ta. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e hendu ym. Marā ka ym henduha a'e. ⁸ Ipy'a pe ma'e ukwa ukwa ixo, ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, Tupā ke marā ka ym muhuryha a'e.

⁹ Pehē anī. Pehē py'a pe ma'e pekwa pekwa pexo, ame'ē ke pema'e ym. Anī. Pehē py'a rehe Tupā'ā ihī katu. A'e mujekwa ame'ē ke pema'ema'e katu. Tupā'ā ke Kirisutu muwyr. A'e riki pehē py'a rehe ihī ym rahā, Kirisutu kotyhar aja ym pehē. ¹⁰ Pe, Kirisutu riki pehē py'a rehe ihī katu rahā, pehē ruhāha ke Tupā'ā me'ē ta kŷ. Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe" aja. A'erehe pehē ruhāha ke I'ā me'ē katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e riki. A'erehe pehē rete manō ta. Pehē'ā anī. Pehē ruhā te hū ta. ¹¹ Manōha ngi Jesu Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem. Aja rahā, pehē ke a'e mukwera katu ta muhem tī. Pehē pemanō ta ame'ē ta ke pehē. I'ā riki pehē py'a rehe ihī katu, a'erehe pehē ke Tupā mukwera katu ta muhem tī.

¹² Ihē mu ta! Pesarahā! Tupā'ā mujekwa ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e. Jande py'a pe ma'e jakwa jakwa jaxo, ame'ē ke mā peja jama'e ym jaxo. ¹³ Pehē py'a pe pekwa pekwa pexo ame'ē ke pema'ema'e rahā, mupyraraha renda pe peho ta. Tupā namō pexo ym te ta. Pe, Tupā'āma'e pyrātāha namō ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pemuputu'u rahā, pehē ruhā te hū, aja pexo ta.

¹⁴ Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke ma'ema'e ame'ē ta riki Tupā ra'yr ta. ¹⁵ Pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Aja rahā, Tupā ngi jande ke I'ā mukyje ym tī. (Aja rahā, Tupā ngi jakyje ym.) Kuja riki. Jande riki Tupā kotyhar ta ke jande aja I'ā mu'am. Pe, ima'e pyrātāha namō Tupā pe japandu: "Papa! Ihē pái keruhū!" aja riki. ¹⁶ Tupā kotyhar ta ke jande, aja jakwa katu. Aja Tupā'ā mujekwa jande pe tī. "Jetehar te. Ta'yr ta ke pehē" aja mujekwa jande pe tī. ¹⁷ Ta'yr ta ke jande. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā mupyta ixoty, ame'ē ke jandema'e wan ta. Kirisutuma'e ke ixoty Tupā mupyta tī. Ame'ē ke Kirisutu namō japyhyk

ta tī. Jandema'e wan ta tī. Yman Kirisutu ke ngā mupyrara. Aja jande ke ngā mupyrara tī. Aja jaxo rahā, Kirisutuma'e katuha ke inamō jandema'e wan ta tī.

Upa mukatu te ta

¹⁸ Kome'ē ywy keruhū pe jaxo rahā, jande japyrara jaxo. Yman rahā, ma'e katu te ame'ē ke jande pe Tupā mujekwa ta. Ame'ē riki jande japyrara 'ar koty te we katuha. Marā ka ym jujaha. Katu te hū. Aja ihē akwa katu te. ¹⁹ Ixotyhar ta ke Tupā mujesak ta. Ame'ē rehe upa katu te a'e mujā ame'ē ta harō katu te hū. ²⁰ Upa Tupā mujā ame'ē ke rehe har a'e pandu: "Ma'e jaxer aja uwak ta oho" aja. Jeje uwak my? Anī. Tupā putar, a'erehe a'e pandu: "Ma'e jaxer aja uwak ta oho" aja. Pe, ma'e katu ta, aja harō ixo we rī. ²¹ Yman rahā, Tupā riki mukatu ta. Upa a'e mujā ame'ē ke mukatu ta. Aja rahā, jaxer aja uwak ym te ta tī. Aja rahā, Tupā kotyhar ta aja katu te hū ta tī. Ame'ē rehe harō katu ixo. ²² Pe, apo upa Tupā mujā ame'ē ke ahy aja ixo. A'erehe jambu hū aja ixo tī. Aja jakwa. Kūjā inembyr ahy rahā, imāi jambu aja saka Tupā mujā ame'ē ke. ²³ Tupā mujā ame'ē ke jambu aja ixo. Ame'ē jō ym. Jande aja tī. Jambu aja jaxo tī. Jande py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Aja rahā, kuja a'e mujekwa: "Ihē ra'yr ta ke pehē" aja. A'erehe inamō jaxo ta. Ame'ē rehe jaharō hū jaxo. Pe, jaharō jaxo rahā, japyrara jaxo, a'erehe jambu aja jaxo. ²⁴ Jaharō hū jaxo, a'erehe jaxo katu we rī. Uhyk ta ame'ē ke rehe jasad rahā: "Pehī" aja jakwa. A'erehe ame'ē rehe jaharō ym we ta jaxo. Ma'e ke rehe usak rahā: "Pehī" aja ukwa, a'erehe ame'ē rehe harō ym ta awa. ²⁵ Ma'e ke rehe jasad ym ame'ē ke rehe jaharō rahā, jande py'ahu te'e jaharō katu jaxo. A'erehe Tupā mukatuha angaha ke rehe jande py'ahu te'e jaharō katu jaxo.

²⁶ Amō we tī. Jande pitu te'e jande. A'erehe jande py'a ke Tupā'ā mātā katu. Myja me'ē Tupā namō jande japandu pandu ta my? Tupā'ā riki japandu ame'ē ke Tupā pe raho katu, ame'ēja saka. Jambuha aja saka riki. Ame'ē jambuha ma'e ke my? Panduha nixói. Tupā'ā riki mujekwa Tupā pe. Jande rehe har Tupā namō I'ā riki pandu pandu katu. ²⁷ Ipy'a pe ma'e ke amō ukwa ukwa ixo, ame'ē ke Tupā ukwa katu. I'ā riki ukwa ukwa ixo, ame'ē ke a'e ukwa katu tī. Jande namō ixotyhar ta rehe har I'ā pandu katu. Tupā putar ame'ē ke I'ā pandu pandu. A'erehe I'ā ukwa ukwa ixo, ame'ē ke Tupā ukwa katu a'e tī.

²⁸ Kuja jakwa katu. Ipy'a katu ehe ame'ē ta pe Tupā pandu: "Ihē koty pejur. Ihēma'e ta" aja. Pe, ame'ē ta rehe ma'e ke uhyk. Ma'e katu ame'ē ke uhyk my? Ma'e katu ym ame'ē ke uhyk my? Aja rahā: "Myja me'ē

ame'ë ke katu aja ihë amuruwak ta my?" aja Tupã ma'ema'e ixo. Aja ipy'a katu ehe ame'ë ta pe a'e ma'ema'e ixo.

²⁹ Kome'ë wyw keruhū nixói rahã, awa riki ima'e wan ta my, ame'ë ke Tupã ukwa katu riki. "Ame'ë ta riki ihë ra'yr ta kÿ tî" aja a'e pandu. Ame'ë ta riki Ta'yr mu ta aja ta kÿ. Pe, ame'ë ta ngi har Ta'yr te riki je'ëha te reko. ³⁰ "Peme'ë riki ihëma'e ta kÿ" aja Tupã pandu. Amō we tî. Ame'ë ta pe a'e pandu tî: "Amō ta ngi har pehë ke ihë ajo'ok" aja. Amō we tî. Ame'ë ta pe: "Pehë katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehë pe" aja a'e pandu tî. Amō we tî. Ame'ë ta pe ima'e katuha ke a'e mujesak ta tî.

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hū

³¹ Upa ma'e katu ame'ë ke Tupã ma'ema'e katu. A'erehe myja me'ë japandu ta my? Kuja riki. Tupã riki jande kotyhar aja ixo. A'erehe jande ke muputu'u ame'ë ta nixói. (A'erehe muputu'u ym te ta awa jande ke.) Jande kotyhar aja Tupã ixo. ³² A'erehe: "Ihë ra'yr ke ihë amondo ym ta. A'e manō ym ta" aja Tupã pandu ym. Anī. Ta'yr ke a'e muwyr. A'e pandu: "Upa ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe ihë ra'yr muhepy ta. A'erehe a'e manō ta" aja pandu. Ta'yr ke muwyr. Aja rahã, upa ma'e katu ame'ë ke jande pe Tupã te'e me'ë katu ta tî. Kyty'ÿ ym a'e ma'e ke. ³³ Ixotyhar ta riki Tupã jo'ok ame'ë ta ke. Ame'ë ta pe: "Mā! Katu ym pehë" aja pandu ym te ta awa. Tupã riki pandu: "Pehë katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehë pe" aja. ³⁴ Awa riki kuja pandu ta my? "Mā! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Pupyrraraha renda pe peho ta me'ë te'e" aja. Anī. Aja pandu ym te ta awa. Aja Kirisutu pandu ym te ta. A'e riki manō. Arahã upa jandema'e jaka'u te'eha jama'eha ke rehe muhepy. A'erehe: "Katu ym pehë" aja pandu ym te ta awa. Amō we tî. Manōha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, Tupã rake a'e ihī. (Aja rahã, katu te me'ë ke a'e, aja mujekwa katu.) Jande rehe har inamō Kirisutu pandu pandu ixo.

³⁵ Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. Ame'ë ke amō riki mukanim ta my? Anī. Mukanim ym te ta awa 'y. Ma'e katu ym ame'ë ke jande rehe uhyk nahã my? Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Japyrara jande jaxo nahã my? Anī. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Jande ke amō ta mahy nahã my? Anī. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Myahy te aja jaxo nahã my? Anī. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Jandema'e ym te nahã my? Anī. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. "Pehë ke jajukwa ta" aja amō ta

pandu nahã my? Anī. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Jande ke amō ta jukwa ta nahã my? Anī. Jande ngi Kirisutu ipy'a katuha ke mukanim ym te ta awa tî. Upa aja rahã, jande rehe Kirisutu ipy'a katuha ke amō mukanim ym te ta. ³⁶ Jande japyrraraha rehe har Tupã je'ëha rehe panduha ihī:

"Tupã! Nde kotyhar ta ke jande. A'erehe wera rahã jande ke amō ta jukwa tar katu.

Arapuharan ke amō jukwa raho. Aja saka jande ke amō ta jukwa tar katu tî" aja panduha ihī.

³⁷ Jetehar te ke! Upa aja pyrraraha riki jande rehe uhyk nahã my? Marã ka ym jande ke 'y. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu, a'erehe Tupã rehe jō jande py'a jamapyk katu. ³⁸ Jande rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ë ke mukanim ym te ta awa, aja ihë akwa katu. Jande jaxo rahã, jande rehe a'e ipy'a katu. Jande jamanō rahã, aja tî. Jande rehe ipy'a katu tî. Ame'ë ke Tupã je'ëha rahoha ta mukanim ym te ta. Amō ywa pe har ta aja tî. Mukanim ym te ta tî. Satana kotyhar ta aja tî. Mukanim ym te ta tî. Apo jande rehe a'e ipy'a katu. Yman rahã, aja ta tî. Ipy'a katu ta tî. ³⁹ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katu. Ame'ë ipy'a katuha mukanim ame'ë ke nixói te. Upa ma'e ke Tupã mujã. Ame'ë ngi har ipy'a katuha mukanim ame'ë ke nixói te tî. Ywa pe ihī, ame'ë ke aja tî. Ame'ë ipy'a katuha mukanim ame'ë ke nixói te tî. Kome'ë wyw keruhū pe ihī ame'ë ke aja tî. Ipy'a katuha ke mukanim ame'ë ke nixói te tî.

9

Jundéu awa ta rehe har Páu pandu

¹⁻² "Ihë anam ta rehe ihë pyai te hū. Jundéu awa ta ke ame'ë ta. (Upa katu te ame'ë ta Kirisutu rehe jurujar ym. A'erehe Tupã muhã ym.) A'erehe ihë apyai te hū. Ihë apyaiha putu'u ym riki" aja ihë apandu. Ihë Páu. Aja jetehar te ke ihë apandu. Kirisutu kotyhar ke ihë, a'erehe te'e apandu ym ihë. Ihë py'a rehe Tupã'ā ihī katu, a'erehe te'e apandu ym, aja ihë akwa katu. ³ Upa katu te jundéu awa ta ke Tupã muhã katu, ame'ë ke aputar. Upa katu te muhã ym. A'erehe kuja ihë pe Tupã pandu ta tipe: "Nde riki ihë amai ta ame'ë ke nde. Kirisutu kotyhar aja ym nde erexo apo 'y" aja. Pe, upa katu te jundéu awa ta ke Tupã muhã katu ta tipe rahã, ame'ë panduha ihë pe katu ta tipe. ⁴ Ihë anam ta riki jundéu awa rainō ta. Yman ame'ë ta pe Tupã pandu: "Ihë ra'yr ta ke pehë" aja. Pe, ima'e pyrātāha ke a'eta pe Tupã mujesak. A'eta pe pandu tî: "Ihë rehe pehendu katu rahã, pehë rehe ihë asak katu ta" aja. Pe, Moise pe je'ëha ke

a'e muwyr. Myja me'ë Tupā rehe ipy'a ke mo'i mo'i katu my? Ame'ë ke a'eta pe Tupā mujekwa katu. "Katu ame'ë ke pehē pe ihē ama'ema'e ta kŷ" aja Tupā pandu katu tī. ⁵ Ymanihar pehē ramūi riki Amarā. Isak aja tī. Jako aja tī. Ame'ë ta rainō ta ke jundéu awa ta. Pe, Kirisutu uwyr rahā, jundéu awa aja imāi pusu ngi a'e u'ar tī. Pesarahā! Tupā riki upa katu tema'e kapitā keruhū a'e. Mā peja jande japandu: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja. Mā peja aja te'eha japandu. A'e tŷ. Amen.

⁶ Upa katu te jundéu awa ta pe Tupā pandu my: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja my? Anī. Upa katu te ixotyhar ta aja ym. A'erehe: "Tupā pandu ame'ë ke uhyk ym" aja ihē apandu ym. ⁷ Amō we tī. Upa katu te Amarā rainō ta riki Tupā kotyhar ta aja ym ixo. Kuja jō riki. Amarā pe Tupā pandu: "Isak rainō ta jō riki ne rainō te ta ke. Ame'ë ta jō riki nema'e te ta" aja ipe. ⁸ Ame'ë riki kuja riki. Amarā amō kūjā ke pyhyk, (Anga ke.) A'erehe Amarā ra'yr u'ar, (Isamae ke.) Ame'ë rainō ta Tupā kotyhar ta ym. Amō koty riki Tupā kotyhar ke. Kuja. Tupā manga katu, aja Amarā ra'yr u'ar. (Isak ke a'e.) A'e riki Tupā kotyhar ke. Hainō ta riki Tupā kotyhar ta ke tī. ⁹ Tupā manga katu ame'ë panduha riki kuja: "Angaha uhyk katu rahā, ihēma'e pyratāha ke nde pe ihē amuwyr ta. Sar, nde rakehar pe nde ra'yr ta apo kŷ. Imembyr sawa'e ke u'ar ta" aja manga katu ipe.

¹⁰ Amō we tī. Upa katu te Tupā kotyhar aja ym. Pesarahā! Hembe membyr mokōi riki. Ipāi petēi. Hembe sawa'e Isak a'e. Jande ramūi ke a'e. ¹¹⁻¹² Hembe pe Tupā pandu: "Haikwer rupi u'ar ame'ë rehe u'ar py ame'ë hendu katu ta" aja. Ame'ë ta u'ar ym rahā we, aja Tupā pandu. Sawa'e ra'yr ta ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e ym we rī. Katu ym ame'ë ke ma'ema'e ym we tī. Ma'ema'e ym rahā we, aja Tupā pandu. Aja rahā, Tupā putar, a'erehe jō petēi sawa'e pe a'e pandu: "Ihē kotyhar wan ta nde" aja petēi pe pandu. (Ame'ë ke Jako pe pandu.) Amō pe anī. (Esau pe anī.) A'eta ma'e ke ma'ema'e, a'erehe aja ym. Tupā putar, a'erehe jō. ¹³ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Jako rehe ihē apy'a katu. Esau rehe anī. A'e ke ihē aputar ym" aja Tupā pandu.

(Esau u'ar py. Haikwer koty Jako u'ar. A'erehe upa katu te Amarā rainō ta riki Tupā kotyhar ta ke aja ym.)

¹⁴ Aja rahā, myja me'ë japandu ta my? "Tupā katu ym" aja japandu ta my? Anī. Aja ym ta jande. ¹⁵ Pesarahā! Moise pe Tupā pandu:

"Apyrara ihē asak tar katu ame'ë ta rehe apyrara ihē asak ta.

Ihē apy'a katu tar katu ame'ë ta rehe ihē apy'a katu ta" aja riki.

¹⁶ Aja rahā, Tupā ma'ema'eha riki sawa'e putar, a'erehe amō rehe Tupā pyrara usak my? Anī. Aja ym. Ma'e ke sawa'e ma'ema'e, a'erehe Tupā pyrara usak ehe my? Anī. Aja ym tī. Tupā jō putar, a'erehe amō rehe pyrara aja a'e usak katu. ¹⁷⁻¹⁸ Amō rehe anī. Amō ke muhendu ym aja a'e riki putar rahā, aja a'e ma'ema'e. Parao aja saka. (Eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū a'e.) Parao pe Tupā pandu, ame'ë riki Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja Tupā pandu:

"Nde ke eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū aja ihē amu'am. Pe, nde ke ihē rehe amuhendu ym, aja ihē ama'e ta. (Aja rahā, ihē rehe nde erehendu ym ta.) Aja rahā, amō ta ihēma'e pyratāha ke ukwa katu ta tī. A'erehe nde kapitā keruhū aja ihē amu'am. Aja rahā, amō amō hekoha pe har ta aja ukwa katu ta tī. Ihē riki pyratā te hū, aja ukwa ta" aja riki panduha ihī.

Aja rahā, Tupā putar ame'ë ke rehe pyrara a'e usak. Tupā rehe hendu tar ym, ame'ë ta pe: "Mā peja ixo" aja Tupā. (A'erehe Tupā jō putar ame'ë ke a'e ma'ema'e katu, aja mujekwa katu.)

Ngā rehe pyrara Tupā usak.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ta rehe Tupā parahy.

¹⁹ Aja rahā, pehē ngi har amō pandu ta ihē pe my: "Katu ym aja. Tupā putar, a'erehe ngā rehe a'e pyrara usak. Aja rahā: 'Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e' aja Tupā pandu ym ta me'ë te'e. Tupā putariha ke mukanim ym te ta awa." Aja ihē pe amō pandu my? ²⁰ Mā! Sa'e! Aja Tupā pe je'ēha emujywy ym exo. Pesarahā! Tujuk pander ke amō mujā rahā, mujāha pe pander pandu: "Ma'erehe ihē ke nde eremujā my?" aja pander pandu ym. ²¹ Pesarahā! Pander ke amō mujā rahā, a'e putar aja ame'ë pander ke tujuk ke te'e mujā. Tujuk jo'ok. Pe, ame'ë ke te'e mokōi pander a'e mujā. Petēi pander pe wera rahā pame katu te ma'e ke mupupur. Amō pander anī. Ma'e huryha mujā rahā jō, ame'ë pe ma'e ke mupupur. Katu te ame'ë ke ame'ë pander, a'erehe huryha rehe jō ma'e ke mupupur.

²² Ame'ë pander mujāha aja Tupā tī. A'e ma'ema'eha riki mujāha aja tī. A'e putar, aja a'e ma'ema'e. Amō ke pander aja saka tī. Amō ta pe a'e parahyha ke a'e mujesak tar katu. Mupyrara tate ame'ë ta ke a'eta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe ame'ë ta rehe parahy a'e. Ame'ë ta pe pyratāha ke mujesak tar katu tī. Pahar parahy. Anī. Aja ym. I'i harō. Aja rahā, ipy'a ke muruwak ta my? A'erehe i'i a'e harō. ²³ Amō ta pe a'e katu te ha ke a'e mujesak tar katu tī. A'erehe

i'i a'e harō tī. Pe, jande pe ima'e pyrātā te ha ke a'e mujesak tī. A'e pyrara usak ame'ē ta ke jande. Yman jande pe ima'e pyrātā te ha ke a'e mujekwa ta, aja a'e ukwa. Pe, mujekwa tī. ²⁴Pe, jande riki a'e putar ame'ē ta ke jande. A'e pandu: "Ihē kōtyhar ta ke pehē" aja jande pe. Ame'ē ta ngi har jundēu awa ta ke. Amō riki jundēu awa aja ym ame'ē ta ke tī. ²⁵Yman Tupā je'ēha rehe Osēi mupinim. Kuja Tupā pandu ame'ē ke a'e mupinim. Tupā pandu:

"Ihē kōtyhar aja ym ame'ē ta pe ihē apandu ta: 'Ihē kōtyhar ta ke pehē apo 'y' aja. Amō ta riki ihē apy'a ym ame'ē ta ke. Ame'ē ta pe ihē apandu ta: 'Ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē apo 'y' aja.

²⁶Amō renda pe amō ixo rahā, ihē apandu: 'Ihē kōtyhar ta ke aja ym pehē' aja. Ame'ē renda ke pe ihē apandu ta: 'Ihē riki ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē. Ihē ra'yr ta ke pehē apo 'y' aja Osēi mupinim. (Aja rahā, Tupā putar ame'ē ta ke a'e jo'ok, aja mujekwa.)

²⁷Yman jundēu awa ta rehe har Isai mupinim tī:

—Y ramūi rymy'y rehe ywy ku'i heta te hū. Aja jundēu awa ta heta te hū tipe tī. Ame'ē ta ngi har heta ym ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. ²⁸Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē angaha ke rehe i'i a'e harō ym ta. Pahar mupyrara ta — aja Isai mupinim. (A'erehe heta ym jundēu awa ta ke Tupā muhā katu ta aja mujekwa.)

²⁹Yman amō we Isai mupinim tī: "Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Heta ym jundēu awa ta ke a'e mupyta ym rahā, jundēu awa ta nixōi te ta tipe. Sondo ok ta pe har ta aja jundēu awa ta nixōi te ta tipe. Ngomo ok ta pe har ta aja nixōi te ta tipe tī" aja Isai mupinim. (A'erehe heta ym jundēu awa ta ke Tupā muhā katu ta, aja mujekwa katu.)

Myrandu katu riki jundēu awa ta pe katu tī

³⁰Upa aja rahā, kuja japandu katu. "Myja me'ē Tupā pe katu te aja jande jaxo my" aja jundēu awa aja ym ame'ē ta putar ym. Kekar aja ym ixo. Anī. Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe ame'ē ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja riki. ³¹Jundēu awa ta anī. Ma'e je'ēha rehe a'eta kekar. Ame'ē pe: "Myja me'ē Tupā pe a'eta katu te my" aja a'eta putar tipe. Kekar tipe tī. ³²Ma'erehe mahem ym my? Jesu Kirisutu rehe jurujar ym, a'erehe mahem ym. A'eta ma'ema'eha jō riki katu, aja a'eta ukwaha naī. A'erehe Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar tar ym. Kirisutu riki ita aja saka. Ame'ē rehe ipy tukwa. Tukwa rahā, u'ar u'ar.

Ukwa ym, a'erehe u'ar u'ar, ame'ēja saka. ³³Ame'ē rehe har Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

"Pesarahā! Siā ok ta pe ita ke ihē amoī ta.

Ame'ē rehe ipy ke ngā tukwa tukwa ta. Pe, u'ar u'ar ta.

Pe, amō jurujar katu ehe rahā, pandu ta jupe: 'Mā! Katu hū' aja ta" aja Tupā pandu.

Aja panduha ihī. (Kirisutu riki ame'ē ita aja saka. Heta jundēu awa ta jurujar tar ym ehe. U'ar u'ar ame'ēja saka. Aja rahā, mai, ame'ēja saka ixo. "Siā" aja pandu rahā: "Jerusarē ok ta ke" aja mujekwa.)

10

¹Ihē mu ta! Kuja ihē aputar katu. Ihē Páu. Upa katu te jundēu awa ta ke Tupā muhā katu, aja ihē aputar katu. Ame'ē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu riki. Jundēu awa ta riki ihē anam ta. ²Tupā rehe a'eta ipy'a ke moī moī katu tipe, aja ihē apandu katu pehē pe. Anī. Ukwa ha rupi ym Tupā rehe ipy'a ke moī moī. ³Myja me'ē Tupā pandu my: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja. Ame'ē ke jundēu awa ta ukwa ym. A'erehe myja me'ē Tupā namō katu te my, ame'ē ke ima'e ukwaha namō kekar kekar tipe. A'erehe a'eta pandu ym: "Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu ta" aja. Anī. Ima'e ukwaha namō kekar tipe. ⁴Kirisutu uwyr: A'erehe amō jurujar katu ehe rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe hendu katu, ame'ēja saka. A'erehe Moise je'ēha ke Kirisutu mumba, ame'ēja saka riki. Aja rahā, Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe" aja riki.

Tupā muhā katu ame'ē ta ke

⁵Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta myja me'ē Tupā koty katu te aja ixo ta my. Ame'ē rehe har Moise mupinim. Kuja. "Je'ēha mujekwa aja amō ma'ema'e rahā, a'e ixo katu ta. Hury katu ta" aja riki. (Ame'ē Moise je'ēha rehe hendu katuha hātā ma'eha. Kirisutu rehe jurujar katuha, anī. Hātā ym ma'eha.) ⁶Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe" aja. Ame'ē panduha riki Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Kuja:

"Pepandu ym pehē jupe: 'Awa riki ywa pe oho ta my?' aja." (Aja rahā, awa riki Kirisutu pe pandu ta oho my: "Kome'ē ywy keruhū pe ewyjy ejur" aja pandu riki.)

Upa a'e uwyr, a'erehe aja pandu ym ta me'ē te'e ipe. ⁷Amō we tī.

“Pehē pepandu ym pehē jupe tī: ‘Awa riki itakwar keruhū pe ixē ta oho my?’ aja.” (Aja rahā, awa riki Kirisutu ke mukwera katu ta muhem my, aja pandu riki.)

Tupā upa mukwera katu muhem riki, a'erehe aja pandu ym te ta me'ē te'e. ⁸ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī. “Myrandu ke Tupā mujekwa, ame'ē riki pehī. Nde erepandu riki. Nde erekwa riki” aja panduha ihī. Ame'ē myrandu kuja. Tupā rehe nde erejuruar katu ta me'ē te'e. Ame'ē ke japandu pandu. ⁹ Amō ta ruwa koty nde erepandu: “Jesu riki ihēma'e sawa'e te. Manōha ngi Jesu ke Tupā mukwera katu muhem, ame'ē rehe ihē ajuruar katu.” Aja nde erepandu rahā, nde ke Tupā muhā katu ta. ¹⁰ Jesu rehe jande jajuruar katu rahā, Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja. Pe, ame'ē jajuruar katuha ke amō ta ruwa koty japandu rahā, jande ke Tupā muhā katu. ¹¹ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī.

“Amō jurujar katu ehe rahā, jupandu ym ta jupe: ‘Mā! Jaxer’ aja ym ta” aja panduha ihī. Katu ta.

¹² Tupā pe upa awa ta juja katu te riki. Jundéu awa ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta. Upa katu te juja katu te. Myja me'ē upa ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta my? Ame'ē riki juja katu te. Upa awa ta pe peteihar jō riki jandema'e sawa'e te ixo. Tupā ke a'e. Inamō pandu pandu ame'ē ta pe katu ame'ē ke a'e te'e me'ē me'ē katu te hū. ¹³ Kuja riki Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Jandema'e sawa'e te pe amō pandu: ‘Ihē ke emuhā katu’ aja. Upa aja pandu ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta” aja panduha ihī.

¹⁴ Aja rahā, amō jurujar ym ehe rahā: “Ihē ke emuhā katu” aja marā ka ym a'e panduha. Pe, myrandu ke hendu ym rahā, marā ka ym jurujar katuha ehe. Pe, myrandu ke amō pandu ym oho rahā, marā ka ym henduha. ¹⁵ Pe, myrandu rahoha ke Tupā mondo ym rahā, marā ka ym myrandu ke panduha awa. Pesarahā! Myrandu rahoha ke Tupā mondo riki. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: “Myrandu katu ke pandu ame'ē ta uwyr ixo. Mā! Katu te ame'ē uwyrha ke” aja panduha ihī. ¹⁶ Myrandu katu rehe upa katu te jurujar katu my? Anī. Upa katu te aja ym. Aja riki Isai mupinim tī. “Sawa'e! Ihē apandu ame'ē ke rehe jurujar ym awa” aja mupinim. ¹⁷ Aja rahā, kuja riki. Kirisutu rehe har amō pandu pandu, ame'ē riki myrandu ke. Pe, myrandu rehe amō hendu rahā, Kirisutu rehe jurujar katu.

¹⁸ Myja me'ē jundéu awa ta my? Aja ihē apandu. Myrandu ke a'eta hendu ym my? Ame'ē jeterhar te my? Jeterhar ym. Hendu

riki. Kuja myrandu rehe har Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“A'eta pandu, ame'ē panduha riki kome'ē wyw keruhū rupi amō pandu pandu oho. Ame'ē panduha ke upa kome'ē wyw keruhū pe har ta hendu” aja panduha ihī.

¹⁹ Pe, ihē apandu tī. Myrandu ke jundéu awa ta hendu rahā, ukwa ym my? Anī. Ukwa riki. Moise riki pandu py ame'ē ke a'e. Kuja. Jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe har Tupā pandu:

“Awa ta ym ame'ē ta ke peme'ē ta' aja jundéu awa ta ukwaha naī. Ame'ē ta rehe ihē riki katu asak ta. A'erehe jundéu awa ta jyty'ym ta ame'ē ta rehe.

‘Ka'u te'e ame'ē ta ke peme'ē ta' aja jundéu awa ta ukwaha naī. (Ame'ē ta pe ihē apandu ta: ‘Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe’ aja.) A'erehe ame'ē ta rehe jundéu awa ta parahy ta” aja Tupā pandu. Aja Moise mupinim.

(“Peme'ē ta” aja pandu rahā: “Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta” aja mujekwa katu.)

²⁰ Isai aja tī. Kyje ym ha namō Tupā pandu ame'ē ke a'e mupinim. Kuja Tupā pandu: “Ihē rehe kekar ym ame'ē ta riki ihē ke mahem.

‘Myp ihī my?’ aja pandu ame'ē ta pe ihē juehe har amujekwa” aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim. (Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ehe, aja mujekwa.)

²¹ Amō we jundéu awa ta rehe har Isai mupinim. Kuja. Tupā pandu:

“Wera rahā pame katu te ihē apandu: ‘Ihē koty pejwywyr’ aja jundéu awa ta pe.

Anī riki. Hendu ym ame'ē ta ke a'eta. ‘Tupā ke jupatur ym’ aja pandu ame'ē ta ke a'eta” aja Tupā pandu. Aja Isai mupinim.

11

Jundéu awa ta rehe Tupā pyrara usak

¹ “Jundéu awa ta ke ihē apatur ym” aja Tupā pandu my? Anī. Aja ym. Aja ihē akwa katu. Ihē ke a'e ombor ym. Ihē Páu. Jundéu awa ke ihē tī. A'erehe jundéu awa ta ke a'e ombor ym tī, aja akwa katu. Ihē jundéu awa ke tī. Amarā rainō ke ihē. Ymanihar te ihē ramūi riki Menjamī. Jundéu awa ke a'e tī.

² Jundéu awa ta ke Tupā ombor ym. Yman te jundéu awa ta nixói rī. Tupā pandu: “Ihē kotyhar wan ta” aja. Eri rehe har Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī. Ame'ē ke pekwa riki. Jundéu awa ta ke Tupā ombor ym, aja Eri panduha mujekwa tī. Jundéu awa ta rehe har Eri je'ē je'ē hū Tupā pe.

³ –Sawa'e! Ne je'ēha pandu ame'ē ta ke jundéu awa ta jukwa jukwa hū. Nde rehe ipy'a ke ngā moī moī, ame'ē renda ke a'eta upa mujaxer. Ne je'ēha pandu ame'ē ta ngi har ihē jō riki axo. Pe, ihē ke a'eta jukwa tar katu tī – aja Eri.

⁴ Kuja Tupā pandu ipe:

–Anī. Ne jō ym. Amō heta ihē rehe ipy'a ke moī moī ame'ē ta ixo. Kuja, 7.000 hetaha ixo. Ame'ē ta Mbáu rehe ipy'a ke moī moī ym. (Mbáu riki tupāran ke) – aja riki Eri pe Tupā pandu.

⁵ Aja jundéu awa ta ke Tupā ombor ym, aja mujekwa. Aja apo tī. Heta ym ame'ē ta rehe Tupā pyrara usak. A'erehe ame'ē ta pe Tupā pandu. “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja. (A'erehe upa ombor ym aja mujekwa katu.)

⁶ Ma'e katu ame'ē ke a'eta ma'ema'e, a'erehe ame'ē ta pe Tupā pandu my? “Ihē kotyhar ta ke pehē.” Anī. Aja ym. Ame'ē ta rehe a'e pyrara usak, a'erehe jō aja a'e pandu. Ma'e ke a'eta ma'ema'e, a'erehe: “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja Tupā pandu my? Aja rahā, pyrara usakiha namō: “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja Tupā pandu ym ta tipe. Anī. A'eta ma'e ke ma'ema'e, a'erehe: “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja Tupā pandu ym te. (Pyrara usak, a'erehe: “Ihē kotyhar ta ke pehē” aja Tupā pandu katu.)

⁷ Myja me'ē Tupā koty katu ta awa my? Myja me'ē Tupā pandu my: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja. Ame'ē ke jundéu awa ta kekar tipe. Heta ym ame'ē ta jō mahem riki. Ame'ē ta pe jō Tupā pandu: “Ihē kotyhar ta ke pehē.” Amō hetaha ta pe anī. Ipyakwar ym ame'ēja saka ixo. (A'erehe Tupā pandu, ame'ē ke rehe hendu ym.) ⁸ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī: “Iākā ke Tupā mujanam rāi. A'erehe a'eta ukwa ym ma'e ke. Yman aja ixo. Apo aja ixo tī. Jundéu awa ta ukwa ym tī” aja panduha ihī. ⁹ Aja Ndawi mupinim tī. Kuja:

“Awa mi'u matyriha rehe hury katu ixo, aja ukwaha naī. Mā peja ame'ē ta ke Tupā pyhyk. Pe, ame'ē ta ke mupyrara tī.

¹⁰ Mā peja a'eta reha ke emuwe. Aja rahā, usak ym ta ma'e ke, aja ixo ta. Ukwa ym ta ma'e ke.

Pe, mā peja ma'e puhýiha ke emoī xupe pe, ame'ēja saka. Aja rahā, pyrara aja ixo ta. Aja te'eha ixo ta” aja Ndawi mupinim jundéu awa ta rehe har.

¹¹ Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar ym. A'erehe ame'ē ta ke Tupā ombor my? Aja te'eha ombor my? Anī. Aja ym ixo, aja ihē apandu. Jurujar ym jundéu awa ta. Ame'ē riki a'etama'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. A'erehe jundéu awa aja ym ame'ē ta pe Kirisutu rehe har amō ta pandu pandu. A'erehe ame'ē ta jurujar katu ehe.

Jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ehe. A'erehe ame'ē ta ke Tupā muhā katu. Aja jundéu awa ta ke Tupā mujyty'ym. (Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe jundéu awa ta jyty'ym.) ¹² Jurujar ym jundéu awa ta. Ame'ē riki a'etama'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. A'erehe upa kome'ē wyw keruhū pe har ta pe katu ame'ē ke Tupā te'e me'ē katu. Jundéu awa ta hendu ym ehe, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ē ta pe ma'e katu ame'ē ke Tupā te'e me'ē katu riki tī. Apo aja rahā, Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu rahā, i'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke Tupā te'e me'ē ta. Jundéu awa aja ym ame'ē ta pe Tupā te'e me'ē ta.

Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta

¹³ Jundéu awa aja ym me'ē ta! Pehē pe ihē apandu apo. Pehē koty ihē ke Kirisutu mondo. Myrandu katu ke ihē apandu pandu, a'erehe ihē ke mondo. A'erehe ihē rury katu ihē. ¹⁴ Pehē koty ihē apandu pandu oho, a'erehe pehē rehe jundéu awa ta jyty'ym my? Aja ihē ama'ema'e tar katu. Pehē rehe jyty'ym aja a'eta ixo rahā, Kirisutu rehe a'eta jurujar katu ta my tī. Aja rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta tī. ¹⁵ Jundéu awa ta rehe har Tupā pandu: “Pehē ke ihē aputar ym” aja. A'erehe upa amō awa ta ke ehe katu ame'ē ta aja Tupā muruwak. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke ehe katu ame'ē ta aja Tupā muruwak. Aja rahā, jundéu awa ta pe: “Pehē ke ihē aputar” aja Tupā pandu rahā, mā i'ar koty te we hū jundéu awa aja ym ame'ē ta pe katu te hū ta. Manōha ngi amō kwera katu uhem, aja saka ta. Katu te hū ta.

¹⁶ Mbeju ke jundéu awa ta pyhyk. Tupā rehe ipy'a ke moī moī rahā, ta'yr mi mbeju ke mopok. Pe, pandu: “Ko nema'e” aja Tupā pe. Aja rahā, ame'ē ta'yr mi riki Tupāma'e, ame'ēja saka. Aja rahā, wetep Tupāma'e tī. Aja saka riki jundéu awa ta tī. Amarā riki jundéu awa jepy ke a'e, ame'ēja saka. Ta'yr mi ame'ē ke, ame'ēja saka riki. Tupā kotyhar ke a'e. Aja rahā, hainō ta riki Tupā kotyhar ta ke tī. (Wetep ame'ēja saka tī. “Ta'yr mi” aja pandu rahā, upa katu te jundéu awa ta ke Tupā ombor ym, aja mujekwa katu.)

Amarā riki myra rapo aja saka tī. Hainō ta riki ame'ē myra rākā aja saka. Hapo riki Tupā kotyhar rahā, upa myra rākā aja tī. Tupā kotyhar ta tī. Aja rahā, upa jundéu awa ta riki Tupā kotyhar ta tī.

¹⁷ Pe, amō ma'eywa'y riki hok rake i'āi. Pe, hākā upen riki. A'erehe ijar amō'y rākā ke mujar ehe. Te'e uhem, ame'ē ma'eywa'y ngi hākā jo'ok. Ame'ē ke mujar ehe. Hākā upen ame'ē riki jundéu awa ta aja saka. Ame'ē ta ke Tupā ombor. Pe, amō rākā ke mujar ehe. Ame'ē riki pehē aja saka. Jundéu awa aja

ym ame'ë ta ke pehë. Mujar rahã, ixotyhar ta ke pehë aja Tupã muruwak. Aja rahã, jundéu awa ta aja pehë pe katu ame'ë ke Tupã te'e me'ë tí. ¹⁸ Hãkã upen, aja jundéu awa ta ke Tupã ombor. "Katu ym jundéu awa ta" aja mã peja ym pependu pehë. Hãkã aja jö pehë. A'erehe kuja: "Jande jö riki katu te" aja mã peja ym pependu. Pesarahã! Hãkã riki pyrãtãha ke hapo pe mondo ym. Anĩ. Hapo riki hãkã pe pyrãtãha ke mondo. Aja pehë tí. Myra rãkã aja jö pehë. Jundéu awa ta riki hapo aja saka. (Aja rahã, jundéu awa ta riki jundéu awa aja ym ame'ë ta pe pyrãtãha mondo ixo, ame'ëja saka.)

¹⁹ Pe, kuja pependu ta my? "Sa'e! Hãkã te ke amö mupen riki. Aja rahã, jundéu awa ta ke Tupã ombor riki. Pe, ame'ë ta renda ke pe jande ke moĩ, ame'ëja saka riki" aja. ²⁰⁻²¹ A'e tÿ. Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar ym, a'erehe a'eta ke Tupã ombor. (Hãkã mupen ame'ëja saka.) Kirisutu rehe pehë pejurujar katu, a'erehe jundéu awa ta renda ke pe pehë riki Tupã kotyhar ta ke. Jundéu awa aja ym ame'ë ta ke pehë. Pehë katu te pehë jupe, aja ym pexo. Pehë ke Tupã ombor ta my tí, ame'ë ngi pekyje pexo. Jundéu awa ta riki hãkã te, ame'ëja saka riki. Kirisutu rehe jurujar ym, a'erehe a'eta ke Tupã ombor. Pehë aja tí. Pejurujariha ke pehijar rahã, pehë ke a'e ombor ta tí. A'erehe ame'ë ngi pekyje pexo. ²² Aja rahã, myja me'ë Tupã ipy'a katu ame'ë ke jakwa my? Myja me'ë a'e mupyrara ame'ë ke jakwa my tí. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ë ta ke a'e mupyrara. Pehë rehe a'e ipy'a katu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahã, pehë rehe a'e ipy'a katu. Aja ym pexo rahã, pehë ke a'e ombor ta tí.

²³ Pe, ipy'a ke jundéu awa ta muruwak, pe, Kirisutu rehe jurujar katu rahã, ixotyhar ta ke aja Tupã muruwak ta ký tí. Hãkã te ke i'y te rehe mujwywyr, ame'ëja saka. Aja Tupã ma'e katu. Pyrãtã te hũ a'e. ²⁴ Jundéu awa aja ym ame'ë ta ke pehë. Ka'a pe har myra rãkã aja saka pehë. Ame'ë rãkã upen, ame'ë ke ma'eywa'y katu ame'ë rehe mujar. Hãtã ame'ë ma'eha. Aja rahã, ixotyhar ta ke aja pehë ke Tupã muruwak. Jundéu awa ta riki ma'eywa'y katu aja saka. Ma'eywa'y katu rãkã upen, pe, ame'ë ke ombor. Aja jundéu awa ta ke Tupã ombor. Apo henda te ke pe ame'ë rãkã te ke mujar tí. Ame'ë hãtã ym ma'eha. Aja rahã, jundéu awa ta ke ixotyhar ta aja Tupã muruwak ta tí. Ame'ë hãtã ym ma'eha. Kirisutu rehe a'eta jurujar katu ta, a'erehe ixotyhar ta aja Tupã muruwak ta riki. Hãtã ym ame'ë ma'eha.

Upa ngã rehe pyrara Tupã usak

²⁵ Ihë mu ta! Yman ma'e jetehar te ke ukwa ym awa. Ame'ë ke pekwa apo, aja ihë aputar. Ame'ë ke pekwa rahã: "Mã! Jande

jakwa katu te jande" aja ym pekwa pekwa ta pexo. Kuja riki. Jundéu awa ta pandu: "Kirisutu rehe jande jajurujar tar ym" aja. Aja tapijar te'e we pandu ym ta. Heta hũ jundéu awa aja ym ame'ë ta Tupã kotyhar ta aja a'e muruwak. Ame'ë hetaha a'ewan jö rahã, Kirisutu rehe jundéu awa ta jurujar katu ta tí. ²⁶ Myja me'ë jundéu awa ta ke Tupã muhã katu ta my? Ame'ë rehe har Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ. Kuja riki:

"Siã ok ta ngi muhãha uwyr ta. Jundéu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ë ke muhãha harãí ta. A'eta rehe ipy'a ke a'e mujwywyr ta.

²⁷ Tupã pandu: 'Jundéu awa ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. A'eta rehe ihë py'a amujwywyr ta.

Aja rahã, ihë kotyhar ta aja a'eta ke ihë amuruwak ta. Aja yman ihë apandu ame'ë ke ihë ama'ema'e riki" aja Tupã pandu." Aja panduha ihĩ. ("Siã ok ta" aja pandu rahã: "Jundéu awa ta ke" aja mujekwa katu.)

²⁸ Myrandu katu rehe har jundéu awa ta pandu: "Jande japutar ym" aja. A'erehe Tupã ruwajan ta aja a'eta ixo. "Japutar ym" aja a'eta pandu, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ë ta pe myrandu katu ke amö ta pandu pandu oho. Yman jundéu awa ramũí ta pe Tupã pandu. "Ihë kotyhar ta ke pehë" aja a'e. A'erehe apo jundéu awa ta riki ehe katu me'ë ta aja ixo rĩ. ²⁹ Ipy'a pe Tupã ukwa ukwa, ame'ë ke amö koty muruwak ym. A'erehe a'e jo'ok ame'ë ta rehe har amö koty Tupã ukwa ukwa ym ixo. Ma'e katuha ke Tupã me'ë, ame'ë rehe har amö koty Tupã ukwa ukwa ym ixo tí. Mujwywriha pandu ym tí. A'erehe ehe katu ame'ë ta aja apo jundéu awa ta ixo rĩ.

³⁰ Jundéu awa aja ym ame'ë ta! Yman Tupã rehe pehendu ym. Apo pehë rehe Tupã pyrara usak katu 'y. Jundéu awa ta hendu ym ehe, a'erehe pehë rehe a'e pyrara usak katu apo 'y. ³¹ Aja pehë rehe pyrara Tupã usak. A'erehe jundéu awa ta hendu ym ehe. Aja rahã, apo a'eta rehe Tupã pyrara usak ta tí. ³² Upa awa ta hendu ym ehe. Jundéu awa ta aja. Jundéu awa aja ym ame'ë ta aja tí. Tupã pandu: "Mã peja hendu ym ame'ë ta aja te'e ixo" aja. Upa awa ta aja rahã, ame'ë ta rehe Tupã pyrara usak. Aja a'e mujekwa. Aja rahã, ixoty ipy'a ke muruwak ta my.

Tupã riki katu te ame'ë ke a'e

³³ Mã! Katu te ame'ë ke Tupã. Ukwa katu te a'e. Upa katu te ma'e ke a'e ukwa katu. Myja me'ë a'e ukwa ukwa ixo my? Ukwa ym awa. A'e ma'e rahã, ma'erehe aja a'e ma'e my? Ukwa ym awa tí. ³⁴ Aja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ:

"Jandema'e sawa'e te ukwa ukwa ixo, ame'ë ke amõ ukwa my? Anĩ. Ukwa ym awa.

'Ihë riki Tupã ke amu'e' aja pandu ym te awa. Marã ka ym mu'eha.

³⁵ Awa riki ma'e ke me'ë ipe my? Pe, pandu ipe: 'Apo ma'e ke ihë pe emujywy' aja riki. Anĩ. Aja pandu ym te awa" aja panduha ihĩ.

³⁶ Upa katu te ma'e ke a'e mujã. Upa katu te ma'e ke ixo, ame'ë riki a'e je'ëha rupi ixo katu. Upa ma'e ke ixo, a'erehe japandu: "Ne jõ riki je'ëha te nde erereko" aja. Mã peja Tupã pe japandu: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja. Mã peja aja te'e ta japandu. A'e tÿ. Amen.

12

Tupã putar ame'ë ke ma'ema'e ta me'ë te'e

¹ Ihë mu ta! Pesarahã! Pehë rehe Tupã pyrãta usa, a'erehe ihë apandu pehë pe. Tupã pe pepandu: "Ihë jar aja nde exo katu" aja. "Jande jaxo rahã, nde pe te'e jande ja-jume'ë katu jande ke" aja pepandu ipe. Aja rahã, a'e putar ame'ë ke jõ pema'ema'e katu. Aja pehë py'a pemoĩ moĩ te ehe. A'e ke pemuhury katu tĩ. ² Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'e ukwa ukwa ixo, aja pema'ema'e ym. Pehë py'a ke mupyahu, aja mã peja Tupã mujã. Aja rahã, a'e putar ame'ë ke pekwa katu ta. Ma'e katu ame'ë ke pekwa katu ta. Ma'e riki a'e ke muhury katu, ame'ë ke pekwa katu ta tĩ. A'e putar ame'ë ke upa katu te pema'ema'e, ame'ë ke pekwa katu ta tĩ.

³ Ihë Páu. Ihë rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe ima'e je'ëha ke ihë apandu pandu. Aja ihë ke a'e mondo. A'erehe pehë pe ihë apandu katu: "Pehë katu te ame'ë ke pehë" aja ym pekwa pekwa pexo. Jete har te pehë juehe har pekwa pekwa pexo. Myja me'ë pyrãtãha ke a'e muwyr, aja pema'ema'e. Pyrãtãha ke pehë pe Tupã muwyr, a'erehe pehë py'a pemapyk katu te ehe aja Tupãma'e parakyha ke pema'ema'e. Ta'y mi muwyr rahã, aja pema'ema'e tĩ. Aja jete har te pehë juehe har pekwa pekwa pexo. ⁴ Jande rete riki peteĩhar. Pe, heta ma'e ke ihĩ. Awa jywa ke. Awa py ke. Awa tymã ke. Aja heta. Aja pame katu te ame'ë namõ ma'e ke ma'ema'e katu. ⁵ Jande aja tĩ. Tupãma'e ke jande. Heta te hũ jande. (Hete rehe heta ma'e ihĩ,) aja jande rete tĩ. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe peteĩhar aja jaxo. Hete riki peteĩhar aja ixo.

⁶ Jande pe pame katu te pyrãtãha ke Tupã muwyr. A'erehe a'e muwyrriha aja, ima'e parakyha ke jama'ema'e katu ta me'ë te'e. Tupã je'ëha ke japandu rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ë namõ Tupã je'ëha japandu pandu ta me'ë te'e. ⁷ Amõ Jesu kotyhar

ta namõ ma'e ke jama'ema'e katu rahã, pyrãtãha ke Tupã muwyr. Ame'ë namõ jama'ema'e katu ta me'ë te'e. Tupã je'ëha ke jamu'e rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ë namõ jande jamu'e ta me'ë te'e. ⁸ Jesu kotyhar ta py'a ke jamãtã rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ë namõ jamãtã ta me'ë te'e. Ima'e ym te ame'ë ta rehe kytÿ'y ym rahã, pyrãtãha ke a'e muwyr. Ame'ë namõ kytÿ'y ym ta me'ë te'e. Kapitã aja amõ ixo rahã, mã peja eparaky katu te. Amõ rehe pyrãta usa rahã, mã peja huru katuha namõ epyrãra esak ehe.

⁹ Jete har rupi amõ ta rehe amõ ipy'a katu ta me'ë te'e. Te'eha rupi anĩ. Mã peja jaxer ai ma'ema'eha ke peputar ym. Katu ame'ë ke jõ pema'ema'e tar katu pexo. ¹⁰ Imu ta ipy'a katu a'eta juehe. Pehë johu Kirisutu rehe pejururjar katu, a'erehe imu ta aja pexo. A'erehe mã peja pehë pepy'a katu pehë juehe pexo. Mã peja amõ ta riki katu ame'ë ta ke aja pahar pekwa pekwa pehë juehe pexo. ¹¹ Pejÿty'ym aja ym pexo. Peparaky katu pexo. Pehë rury katuha rupi jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke pema'ema'e. (Tupã je'ëha ke pepandu pandu, ame'ë riki pehëma'e parakyha.) ¹² Pehë ruhãha rehe peharõ pexo, a'erehe pehë rury katu pexo. Pehë ke amõ ta mupyrãra rahã, pehë py'ahu te'e pehendu pexo. Upa ma'e ke uhyk, ame'ë rehe har Tupã namõ pepandu pandu katu. ¹³ Amõ amõ Jesu kotyhar ta riki ima'e ym te. Ame'ë ta rehe pekyty'ÿ ym. Jesu kotyhar ta rehe pesak ramõ te, ame'ë ta ke pehë rok pe pemupyta katu.

¹⁴ Pehë ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrãra rahã, Tupã pe: "Katu ame'ë ke emuwyr ame'ë ta pe" aja pepandu. "Mã! Ame'ë ta ke emupyrãra" aja Tupã pe pepandu ym. ¹⁵ Amõ ta huru katu aja ixo rahã, a'eta namõ pehë rury katu pexo tĩ. Amõ ta pyai aja ixo rahã, a'eta namõ pepyai pexo tĩ. ¹⁶ Amõ ta namõ pehë juehe katu pexo. "Katu te jande" aja ym pehë juehe har pekwa pekwa pexo. Amõ ta pe ma'e ke pema'ema'e rahã, te'e paraky aja pexo. Ame'ë ke pema'ema'e katu. Pehë jõ pekwa katu aja ym pekwa pekwa pexo. ¹⁷ Pehë pe ma'e jaxer ai ame'ë ke amõ ma'e rahã, juja katu te pemujywy ym ipe tĩ. Ma'e jaxer ai ame'ë ke pema'ema'e ym ipe tĩ. "Katu ame'ë ke ko" aja amõ ta ukwa, ame'ë ke pema'ema'e katu. ¹⁸ Pehërahã! Upa amõ ta namõ jumai ym ha aja pexo katu.

¹⁹ Ihë rehe katu me'ë ta! Pehë pe ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, juja katu te pemujywy ym ipe. Anĩ. Kuja pekwa katu. Ame'ë ta ke Tupã jõ riki mupyrãra katu ta. "Anĩ ta ihë. Ame'ë ke Tupã riki mupyrãra katu ta" aja pekwa pekwa pexo. Pesarahã!

Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

“Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke ihē riki amupyrara ta.

Ame'ē ta ma'ema'eha, aja ihē riki amujywywyr ta a'eta pe' aja Tupā pandu.” Aja panduha ihī. A'erehe pehē atu ma'e peka'u te'eha ke pemujywywyr ym ngā pe.

²⁰ Amō we tī. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

“Ne ruwajan myahy rahā, ne mi'u ke eme'ē ipe tī.

Jyngwéi rahā, y ke eme'ē ipe tī.

Aja katu te ame'ē ke nde erema'e ipe. (Aja rahā, Tupā koty ipy'a ke ame'ē muruwak ta my)” aja panduha ihī.

²¹ “Jaho! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e jaho!” aja amō pandu pehē pe rahā, kuja pepandu katu: “Anī. Aja ym ta jande” aja pepandu katu. Amō koty pema'e. Ma'e katu ame'ē ke pema'e. Aja rahā, ame'ē ma'e ka'u te'eha ma'eha ke pemukanim.

13

Kapitā ta rehe hendu katu ta me'ē te'e

¹ Kapitā ta rehe upa katu te hendu katu ta me'ē te'e. Tupā putar, a'erehe ame'ē ta riki kapitā ta aja ixo. Ame'ē ta ke Tupā riki mu'am, ame'ēja saka. A'erehe ame'ē ta rehe ngā hendu katu ta me'ē te'e. ² Kapitā je'ēha rehe amō hendu ym rahā, Tupā rehe hendu ym tī. Kapitā ke Tupā mu'am, a'erehe Tupā rehe hendu ym tī. A'erehe amō hendu ym ehe rahā, a'e ke kapitā mahy ta. Ame'ē ke juehe juma'eha ke. ³ Awa riki kapitā ngi kyje my? Pesarahā! Katu ame'ē ke ma'ema'e ame'ē ta kyje ym ingi. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta jō kyje ingi. Kapitā ngi nde erekyje tar ym my? Aja rahā, katu ame'ē ke jō ama'ema'e. Aja rahā, nde pe a'e pandu ta: “Nde katu” aja. ⁴ Tupāma'e miasu aja kapitā ta. A'erehe se katu aja nde erexo aja a'eta putar. A'erehe parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. Pe, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e rahā, ekyje ingi. A'e riki je'ēha te reko, a'erehe nde ke a'e mahy ta. A'erehe ekyje ingi. Tupāma'e miasu ke kapitā ta. Pe, sehar ngā ke a'eta mahy ta, aja Tupā mu'am. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke mahy ta. ⁵ A'erehe kapitā ta rehe nde erehendu katu ta me'ē te'e. Nde ke Tupā mupyrara ta, ame'ē ke jō ym. Amō we tī. Kuja nde erekwa tī. “Mā! Kapitā rehe ahendu katu ta me'ē te'e” aja nde py'a pe nde erekwa riki. A'erehe kapitā ta rehe nde erehendu katu ta me'ē te'e tī.

⁶ Tupā je'ēha rupi kapitā ta ma'ema'e. A'erehe ame'ē ta pe ta'yr mi tamatarer ke peme'ē ta me'ē te'e. Tupā me'ē, ame'ē parakyha ke kapitā ta ma'ema'e, a'erehe

ta'yr mi tamatarer pehē peme'ē kapitā ta pe. “Impo” aja riki. Ame'ē namō parakyha ke kapitā ta ma'ema'e. ⁷ Ame'ē: “Impo” ke peme'ē katu kapitā ta pe. Pehē peme'ē ta me'ē te'e. Se pexo, a'erehe pehē ngi tamatarer ta'yr mi ame'ē ta matyr. Pexoha muhepyha, ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē ke peme'ē katu. Ywy rehe pexo, a'erehe pehē ngi tamatarer ta'yr mi a'eta matyr. Ywy muhepyha, ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē ke pehē peme'ē tī. A'eta je'ēha te reko, aja mā peja pekwa pekwa pexo. Ame'ē ta pe: “Pehē katu” aja mā peja pepandu. Pehendu katu ame'ē ta rehe tī.

Pehē pepy'a katu pehē juehe

⁸ Amō ta pe ma'e ke pemujywywyr ta me'ē te'e. Tamatarer ke my? Pahar upa katu te pemujywywyr katu. Kuja jō pemujywyriha upa ym. Pehē johu pepy'a katu pehē juehe pexo. Ame'ē pemujywyriha upa ym. (Tapijar te'e we pepy'a katu pehē juehe pexo.) Aja amō rehe amō ipy'a katu rahā, Moise je'ēha rehe hendu katu te, ame'ēja saka. ⁹ Kuja riki ame'ē panduha:

“Amō kūjā rehe eka'u te'e ym.

Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī.

Amō ke ejukwa ym.

Amōma'e ke emukanim ym.

Amōma'e ke rehe nde py'a emōi ym” aja panduha ihī.

Amō we panduha ihī tī. Upa katu te ame'ē ta je'ēha riki kuja peteihar aja saka. Kuja:

“Nde erepy'a katu nde juehe, aja amō rehe epy'a katu tī” aja riki.

¹⁰ Amō rehe nde erepy'a katu rahā, ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e ym ta ipe. A'erehe amō rehe nde erepy'a katu rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe nde erehendu katu.

¹¹ Aja johu pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Pehē pepak, aja pexo. Ame'ē angaha uhyk, ame'ēja saka. (Aja rahā, katu ame'ē ke pema'ema'e ta me'ē te'e.) Kirisutu rehe jande jajuruar katu py rahā, jande ke Tupā muhā katu. Arahā ame'ē muhāha angaha uhyk tate aja jakwa. Apo jajuruar katu py 'ar koty te we tateha aja jakwa katu. A'erehe pehē pepak, aja pexo.

¹² Pytun upa tate. (Aja rahā, jande jaka'u te'eha jama'eha upa tate, ame'ēja saka.) Wera tate apo. (Aja rahā, jande ruhāha angaha uhyk tate.) Pytun rahā, ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Mā peja ame'ē ke ngi japutu'u. Tupā je'ēha mu'e, ame'ē jakwaha rupi ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jamuputu'u. Aja mā peja jaxo.

¹³ Jande jama'ema'eha ke amō ta usak, aja jaxo. A'erehe mā peja katu ame'ē ke jama'ema'e. Aja rahā kuja jaxo ym ta. Kawī ngi jaka'u ym ta. Amō kūjā rehe jaka'u te'e ym ta tī. Amō sawa'e rehe jaka'u te'e ym ta

tī. Ma'e jama'eha rehe amō usak rahā, huxī riki. Ame'ē ke jama'e ym ta tī. Amō namō jajumai ym ta tī. Amō rehe jayty'ym ym ta tī. ¹⁴ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ixo. Mā peja a'e aja jaxo tī. Katu te ame'ē ta ke aja jaxo tī. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Ame'ē ke pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. Ame'ē ke ngi mā peja pemuputu'u katu.

14

Jesu kotyhar ta rehe har peje'ē je'ē ym pexo

¹ Pehē koty amō ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ē ta ke a'eta. "Mā! Jande aja pekwa ym. Amō koty pekwa" aja peje'ē je'ē ym pexo. Anī. Pehē pejy'ar rahā: "Ko pejur katu" aja pepandu ngā pe. A'eta po ke pepyhyk katu a'eta ngi tī. ² Amō ta jurujar katu ehe, Jesu rehe. A'erehe upa katu te ma'e ke u'u. Upa so'o rukwer ke u'u katu. Tupāran ruwa koty so'o rukwer ke amō moī, ame'ē ke u'u katu tī. Amō ta anī. Jurujar katu wan ehe, Jesu rehe. A'erehe so'o rukwer ke u'u ym te. Tupāran ruwa koty so'o rukwer ke amō moī, ame'ē ke u'u tar ym. A'erehe upa katu te so'o rukwer ke u'u ym te. Ma'e rō jō u'u katu. Ma'eywa ke jō u'u tī. ³ Upa katu te so'o rukwer ke u'u ym ame'ē ta pe: "Mā! Katu ym aja. So'o rukwer ke pe'u" aja pandu ym tī. So'o rukwer ke u'u ym ame'ē ta aja pandu ym. So'o rukwer ke u'u ame'ē ta pe: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja Tupā pandu, a'erehe ame'ē ta rehe har mā peja peje'ē je'ē ym.

⁴ Amōma'e miasu rehe har: "Katu ym a'e" aja mā peja pepandu ym. Kome'ē ywy keruhū ijar riki pandu ta: "Katu ame'ē ke a'e ma'ema'eha" aja. Anī rahā: "Katu ym a'e ma'ema'eha" aja. Jesu kotyhar ta anī. Kuja riki. Ame'ē ta pe jandema'e sawa'e tema'e pyrātāha ke muwyr, a'erehe katu ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e ta. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta: "Pehē katu" aja ixotyhar ta pe. (A'erehe pehē pepandu ym.)

⁵ Amō ta pandu: "Kome'ē weraha katu te ame'ē ke. Jama'e ym ta ma'e ke. Japutu'u ta" aja riki. Amō ta anī. Wera rahā pame katu te riki juja katu te aja ukwa. (A'erehe wera rahā pame katu te paraky ixo.) Myja me'ē weraha katu my? Ame'ē rehe har pehē pame katu te pekwa pekwa pexo. ⁶ Ma'e weraha riki katu te ame'ē ke aja amō ta ukwaha. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moī moī tar katu, a'erehe weraha katu te aja ukwa. Upa so'o rukwer ke u'u ame'ē ke aja tī. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a ke moī moī tar katu, a'erehe upa so'o rukwer ke u'u riki. Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u nde riki eremuwyr jande pe" aja. Pe, u'u. So'o rukwer u'u ym ame'ē ta aja tī. Jandema'e sawa'e te rehe ipy'a

ke moī moī tar katu, a'erehe so'o rukwer ke u'u ym. Tupā pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke. Jande mi'u nde eremuwyr jande pe" aja. Pe, u'u. Juja katu te ngā. ⁷ Kome'ē ywy keruhū pe jaxo rahā, jande jeje jaxo ym. Jamanō rahā, japutar jande jupe a'erehe jamanō. Anī. Aja ym. ⁸ Jaxo rahā, jandema'e sawa'e te pe amō ta pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. A'erehe ko jaxo. Jamanō rahā, jandema'e sawa'e te pe amō ta pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Aja riki jamanōha. A'erehe jande jaxo rahā, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande. Jamanō rahā, jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke jande tī. Juja katu te ngā. ⁹ Kirisutu manō. Pe, manōha ngi kwera katu uhem. Aja rahā, apo ixo ame'ē ta pandu: "Jandema'e sawa'e te ke nde" aja ipe. Manō ame'ē ta aja tī. Kwera rahā: "Jandema'e sawa'e te ke nde" aja ipe tī. A'erehe jande jeje jaxo ym. ¹⁰ Pehē ke tī. So'o rukwer u'u ym te ame'ē ta! Mā peja pehē mu ta rehe har peje'ē je'ē ym. "Pehē katu ym" aja pepandu ym. So'o rukwer u'u ame'ē ta! Pehē tī. Mā peja pehē mu ta pe: "Pehē katu ym" aja pepandu ym. Tupā ruwa koty jande johu japu'am ta ja'am. A'e riki jande rehe har pandu ta: "Katu pexo" aja. Anī rahā: "Katu ym pexo" aja riki. A'e riki ngā rehe har ukwa katu ame'ē ke a'e. ¹¹ Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Jandema'e sawa'e te pandu:

"Ihē riki Tupā. Ko apandu ihē. Upa ngā ihē ruwa koty ipynarāi pe wapyk ta kī. Aja ihē rehe ipy'a ke moī moī ta.

Pe, upa ngā pandu ta ihē pe: 'Ne jō riki Tupā' aja." Aja panduha ihī.

¹² Se jaxo rahā, myja me'ē jama'ema'e my? Yman rahā, ame'ē rehe har jande pame katu te Tupā pe japandu ta me'ē te'e. (A'erehe apo pehē mu ta rehe har: "Pehē katu ym" aja pepandu ym.)

Mā peja pehē mu ta rehe pepy'a katu

¹³ Tupā riki ngā rehe har ukwa katu ame'ē ke a'e. A'erehe mā peja amō ta pe: "Pehē katu ym" aja pepandu ym. Kuja pekwa pekwa pexo rahā, katu tiki. "Ma'e ke jande jama'e rahā, jande aja jande mu ta ma'e ta tī. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'e rahā, jande mu ta ma'e ka'u te'eha ke ma'e ta tī. A'erehe ame'ē ke jande jama'e ym ta" aja riki pekwa pekwa pexo. Aja rahā, katu tiki.

¹⁴ Jesu, ihēma'e sawa'e te kotyhar ke ihē. A'erehe kuja ihē akwa katu. "Ma'e mi'u ke e'u ym" aja Tupā pandu ym, aja akwa katu. Ihē mu anī. Amō koty a'e ukwa: "Ma'e mi'u e'u ym" aja Tupā pandu, aja ukwaha naī. Aja rahā, ame'ē mi'u u'u ym rahā, katu riki. ¹⁵ Ma'e mi'u ke pe'u, a'erehe pehē mu pyai. Katu ym pema'eha aja a'e ukwaha. A'erehe

pyai. Aja rahā, ame'ē mi'u pe'u rahā, pehē mu rehe pepy'a ym. Ma'e mi'u ke pe'u, a'erehe pehē mu ke pemujaxer. A'erehe ame'ē ke mā peja pema'e ym. (Ame'ē mi'u ke mā peja pe'u ym ti.)

Pesarahā! Pehē mu ka'u te'eha ma'eha ke rehe Kirisutu manō. Ame'ē imu ke mā peja pemujaxer ym. ¹⁶ Upa ma'e mi'u katu, aja pekwa katu. Amō ta anī. Ame'ē mi'u pe'u uha amō ta ukwa: "Mā! Jaxer" aja. A'erehe pesak katu kŷ. Pehē mu ke pemujaxer ym.

¹⁷ Pehē johu Tupā kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē mi'u rehe har jō pekwa pekwa ym pexo. "Ma'e ja'u ta my?" aja jō mā peja ym pekwa pekwa pexo. Anī. Tupā'ā mujekwa ame'ē ke ma'ema'e ta me'ē te'e. Kuja. Ma'e katu ame'ē ke Tupā putar, ame'ē ke pema'ema'e ta me'ē te'e. Mā peja pehē py'a ke Tupā'ā muhury katu. Mā peja pehē rury katu pexo. Upa aja riki Tupā'ā muma'e katu. (A'erehe pehē rury katu pexo.) ¹⁸ Upa aja amō ixo rahā, Kirisutu putar ame'ē ke amō ma'ema'e katu. Aja rahā, Tupā ke a'e muhury katu. Pe, amō ta pandu: "Katu a'e ma'ema'eha ke" aja.

¹⁹ Pesarahā! Myja me'ē amō ta namō jande juehe katu jande jaxo my? Ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e. Myja me'ē amō ta py'a ke jamātā katu my? Ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e ti. ²⁰ Jesu kotyhar ta pe Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja. Ame'ē ta ke pemujaxer ym pexo. Upa ma'e mi'u pe'u rahā, katu tiki. "Katu ym" aja ukwa ha rupi amō ta u'u. Aja rahā, ma'e jaxer ai ame'ē ke ma'ema'e. Aja rahā, pehē riki pe'u rahā, katu ym tiki ti. (A'erehe mā peja pe'u ym ti.) ²¹ A'erehe so'o rukwer ke pe'u ym rahā, katu tiki. Kawī ke pe'u ym rahā, katu tiki ti. Upa amō ma'e ke pema'ema'eha aja ti. Pehē pema'e, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke pehē mu ta ma'e ti. Aja rahā, katu ym. A'erehe mā peja ame'ē ke pema'e ym ti. Aja rahā, ame'ē ke pehē mu ma'e ym ta ti.

²² Upa awa mi'u katu, aja nde erekwa rahā, ame'ē rehe har amō ta pe emujekwa ym. Tupā pe jō emujekwa katu. Pehē mokōi jō pekwa pexo. Aja awa mi'u nde ere'uha rehe har katu aja nde py'a rupi nde erekwa katu. Ame'ē rehe har: "Mā! Katu ym ihē ama'e" aja amō pandu ym rahā, ame'ē riki hury katu ame'ē ke a'e. ²³ Ma'e ke amō u'u rahā: "Mā! Katu we my?" aja ukwa. Aja rahā, ame'ē ke amō u'u rahā, Tupā pandu: "Katu ym nde erema'eha" aja. Ipy'a pe ukwa katu, aja a'e ma'ema'e ym. A'erehe: "Katu ym nde erema'eha" aja Tupā pandu. Ipy'a pe ma'e ke ukwa katu, aja amō ma'e ym rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. Katu ym aja.

15

Amō ta ke pemuhury katu

¹ Jande ngi har amō ta Tupā rehe jurujar katu te. Aja rahā, ame'ē ta riki jurujar katu wan ame'ē ta py'a ke mātā ta me'ē te'e. Aja rahā, a'eta ipy'ahu ta ti. Hury katu ta ti. "Myja me'ē jande rury katu jande juehe my" ame'ē rehe jō pekwa pekwa ym pexo. Anī. ² Jande mu ta ke jande pame katu te jande jamuhury katu ta me'ē te'e. A'eta pe katu ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e ti. Aja rahā, a'eta py'a ke jamātā katu. Aja Kirisutu rehe a'eta jurujar katu te we rī.

³ Pesarahā! Se Kirisutu ixo rahā, jumuhury ym a'e juehe. Anī. Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Tupā! Nde rehe ngā juru ai. Ame'ē riki ihē rehe uhyk apo ti" aja panduha ihī.

Ame'ē riki Tupā pe Kirisutu pandu, ame'ēja saka riki. A'erehe Tupā putar ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. ⁴ Yman ma'e ke Tupā je'ēha rehe amō ta mupinim. Upa katu te ame'ē ke jande pe mu'e ame'ē ke. Jande ke mu'e rahā, jande py'a ke mātā katu ta. Jande ke amō ta mupyrrara rahā, jande py'ahu te'e jahendu ti. Pe, Tupā namō jaxo ta, ame'ē rehe jaharō katu jaxo ti. ⁵ Jande rehe Tupā usak katu, a'erehe jande py'ahu te'e aja jaxo katu. Jande py'a ke a'e mātā katu ti. Kuja Tupā namō ihē apandu: "Hom ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahā, Kirisutu katuha aja a'eta ixo ta ti. (Katu ixo ta.) Pe, a'eta johu petēhar aja ukwa ukwa ta ti" aja inamō ihē apandu. ⁶ Aja rahā, pehē johu Tupā pe pepandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pāi.

Jundēu awa aja ym ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu pandu

⁷ Pehē pe Kirisutu mujekwa: "Ihē kotyhar ta ke pehē" aja. Aja pehē jupe ti. "Pehē namō jande juehe katu jandē jaxo ti" aja pepandu pehē jupe ti. Pehē po ke pepyhyk pyhyk katu pehē ngi ti. Aja rahā, Tupā rehe har amō ta pandu ta: "Tupā riki katu te ame'ē ke a'e. Ixotyhar ta ipy'a katu ngā juehe ixo" aja. ⁸ Kuja pehē pe ihē apandu katu. Jundēu awa ta koty Kirisutu uwyr rahā, te'e paraky ame'ēja a'e uwyr. Aja rahā, ima'e panduha ke Tupā ma'ema'e katu, aja Kirisutu mujekwa. Kuja riki. Jundēu awa ramūi ta pe ma'e ke Tupā manga katu, ame'ē ke a'e muhyk katu, aja Kirisutu mujekwa. ⁹ (Kirisutu uwyr rahā, te'e paraky ame'ēja a'e uwyr.) Aja rahā, jundēu awa aja ym ame'ē ta pandu ti: "Mā! Ngā rehe nde erepyrrara eresak. Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe pandu. Aja pandu rahā, ymanihar panduha uhyk aja mujekwa. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Ihê pái keruhū! Jundéu awa aja ym ame'ê ta namō ihê axo rahā, nde rehe har katu ame'ê ke ihê apandu ta.

Ihê ajyngar rahā, nde rehe har ihê ajyngar ta. Katu ame'ê ke ihê ajyngar ta" aja panduha ihī.

¹⁰ Pe, amō we Tupā je'êha rehe panduha ihī tī:

"Jundéu awa aja ym ame'ê ta! Pehē rury katu pexo. Jundéu awa ta namō pehē rury katu pexo!

Tupā kotyhar ta ke ame'ê ta tī. Johu pehē rury katu pexo" aja panduha ihī.

¹¹ Amō we Tupā je'êha rehe panduha ihī tī: "Upa jundéu awa aja ym ame'ê ta! Mā peja jandema'e sawa'e te pe pepandu: 'Ne jō riki katu te me'ê ke' aja. Aja upa katu te awa ta pandu ta me'ê te'e tī" aja panduha ihī.

¹² Pe, Tupā je'êha rehe Isai mupinim tī. Kuja: "Jese rainō uwyr ta. A'e riki jundéu awa aja ym ame'ê tama'e kapitā keruhū wan ta. Aja Tupā mu'am ta.

A'e riki muhāha ke. Ame'ê ta jurujar katu ta ehe. A'erehe ame'ê ta ke a'e muhā katu ta" aja Isai mupinim. ("Jese rainō" aja pandu rahā: "Kirisutu ke" aja mujekwa.)

¹³ Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Aja rahā, inamō pexo ta, ame'ê rehe peharō katu pexo. Pejurujar katu ehe, a'erehe mā peja pehē ke a'e muhury katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'e muhury katu tī. Aja rahā, i'ar koty te we peharō katu pexo. Pyrātāha ke Tupā'a muwyr pehē pe, a'erehe i'ar koty te we peharō katu pexo. Tupā namō pexo ta, ame'ê rehe peharō katu pexo.

Ma'erehe Hom ok ta pe har ta pe Páu mupinim my,

Ame'ê ke a'e mujekwa

¹⁴ Ihê mu ta! Pehē katu te aja ihê akwa katu. Myja me'ê katu ame'ê ke pema'ema'e ta me'ê te'e, aja pekwa katu te riki, aja akwa katu tī. Myja me'ê pexoha katu my, ame'ê ke pemu'e katu pehē jupe, aja akwa katu tī. ¹⁵ Pe, kome'ê paper rehe ma'e ke ihê amupinim. Aja rahā, peharāi ym ta. Akyje ym ha namō ihê amupinim. Tupā riki pandu ihē pe: "Jesu Kirisutuma'e misu aja exo" a'erehe kyje ym ha namō ihē amupinim pehē pe. ¹⁶ Jesu Kirisutuma'e misu ihē. Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ihē apandu pandu. Myrandu katu ke Tupā mujekwa, ame'ê ke ihē apandu pandu. Jundéu awa tama'e pa'i aja myrandu katu ke ihē apandu pandu tī. Aja rahā, a'eta jurujar katu. Pe, Tupā kotyhar ta aja uwak. Tupā ruwa koty a'eta ke amō moī, ame'ēja saka. Pa'i moī moī, ame'ēja saka. Aja rahā, Tupā pandu: "Katu.

Ihê kotyhar ta ke peme'ê ta" aja pandu. A'eta riki Tupāma'e ta ke aja l'ā mu'am.

¹⁷ Jesu Kirisutu kotyhar ke ihē, a'erehe Tupā pe ihē aparaky axo. "Ima'e je'êha ke ihē apandu pandu axo, a'erehe ihē rury katu" aja ihē. ¹⁸ Kirisutu ma'ema'eha jō ihē apandu pandu katu. Ngā ngi akyje ym ha namō apandu pandu katu. Ihē pe pyrātāha ke a'e muwyr, a'erehe jundéu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu rahā, a'eta jurujar katu ehe, Kirisutu rehe. Tupā rehe a'eta hendu katu. Ihē je'êha ke a'eta hendu. Ihē ama'ema'eha ke rehe a'eta usak tī. A'erehe a'eta pe Kirisutu rehe har ihē amu'e katu. A'erehe a'eta jurujar katu ehe. ¹⁹ Pyrātāha ke ihē pe Tupā'a muwyr. Aja marā ka ym amō ma'eha. Ame'ê ke ihē ama'ema'e katu. (Aja ihē apandu ame'ê ke jeterhar te ke aja mujekwa. Ihē namō Tupā ixo, aja mujekwa katu tī.) Amō ma'e ke ihē ama'e rahā, ngā pandu: "Mā! Katu" aja. Aja riki. A'erehe Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ê ta jurujar katu. A'erehe Jerusarē ok ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu katu te hū. Kirisutu rehe har ame'ê myrandu katu ke apandu pandu. Pe, Jerusarē ok ta ngi ihē aho rahā, amō amō ok ta rehe ahyk aho. Upa ame'ê rupi ihē apandu pandu tī. Aja Iry ywy rymy'y rehe ihē ahyk aho.

²⁰ Aja jō ihē apatar katu. Kirisutu rehe har amō ta ukwa ym te. Ame'ê ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu tar katu. Kirisutu rehe har ukwa, ame'ê ta pe tapijar te'e we ihē amu'e tar ym. A'ep amō riki Tupāma'e parakyha ke ma'ema'e. A'erehe a'ep ihē aho tar ym. ²¹ Kirisutu rehe har ukwa ym ame'ê ta pe ihē apandu tar katu aho. Kuja Tupā je'êha rehe panduha ihī:

"Kirisutu rehe har amō ta pe amō pandu ym we rī. Ame'ê ta hendu ta.

Ehe har hendu ym ame'ê ta ukwa ta riki" aja panduha ihī. A'erehe ame'ê ta pe ihē apandu tar katu aho.

Hom ok ta pe Páu oho tar katu

²² Amō ta pe myrandu katu ke ihē apandu pandu axo. A'erehe pehē koty ihē aho ym we rī. Amō amō rahā, pehē koty ihē aho ta tipe. Marā ka ym ahoaha. ²³ Apo anī. Upa koropi myrandu katu ke ihē apandu pandu riki. Ihēma'e parakyha upa. A'erehe apo aho ta kŷ. Yman pehē rehe ihē asak tar katu axo. ²⁴ A'erehe pehē koty ihē aho ta apo kŷ. Esepan ywy pe ihē aho rahā, pehē namō ihē apyta we ta rī. Pehēma'e ywy kupe koty Esepan ywy ihī. Pehē koty heta aker rahā, Esepan ywy pe aho ta. Arahā, ihē pe ma'e ke peme'ê katu ta, aja ihē apatar. Aja rahā, ihē aho katu ta.

²⁵⁻²⁶ Apo Jerusarē ok ta pe ihē aho ta axo. A'ep Tupā kotyhar ta ke ihē amuhury ta aho. Masendo wyy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ngere wyy pe aja tī. Ixo tī. Upa ame'ē ta pandu: "Jerusarē ok ta pe jande mu ta ixo. Ima'e ym te aja ame'ē ta ixo. Ame'ē ta pe tamatarer jame'ē ta. Jamatyr riki" aja masendo wyy pe har ta pandu. Aja ngere wyy pe har ta pandu tī. (Ame'ē tamatarer ke ihē araho ta tī.)

²⁷ "Tamatarer jamatyr ta" aja a'eta pandu a'eta jupe. Ame'ē rehe har amō ta mu'e ym. A'eta atu pandu a'eta jupe. Pe, ima'e ym te ame'ē ta rehe a'eta kyty'y ym ta me'ē te'e. A'eta riki jundéu awa aja ym ame'ē ta ke. Jundéu awa ta pe ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē, ame'ē ke a'eta kyty'y ym, ame'ēja saka riki. Myrandu katu ke jundéu awa ta me'ē kyty'y ym, ame'ēja saka. Jundéu awa aja ym ame'ē ta namō kyty'y ym, ame'ēja saka. A'erehe apo amō ta pe ma'e ke mujwyr rahā, katu tiki tī. A'erehe jundéu awa ta pe tamatarer ke jundéu awa aja ym ame'ē ta mondo rahā, katu tiki tī. ²⁸ Tamatarer ke ame'ē wyy pe har ta matyr. Jerusarē ok ta pe jande mu ta ixo. Upa katu te ame'ē ta pe tamatarer ke ihē ame'ē rahā, Esepan wyy pe ihē aho ta. Aho rahā, pehē namō ihē apyta ta rī. Hom ok ta pe har ta ke pehē. ²⁹ Pehē rehe ahyk rahā, pehē namō apandu pandu ta. Aja rahā, mâte hū ma'e katu ame'ē ke Kirisutu ma'ema'e ta pehē pe.

³⁰ Ihē mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. Pehē py'a rehe Tupā'ā ihī katu, a'erehe pehē pepy'a katu pehē juehe pexo, aja a'e mu'e. (A'erehe pehē pepy'a katu pehē juehe pexo.) A'erehe Tupā namō ihē rehe har pepandu pandu katu te hū. ³¹ Kuja pepandu pandu inamō: "Jundéi wyy pe nde rehe jurujar ym ame'ē ta ixo. Páu ke ame'ē ta putar ym. A'erehe Páu rehe esak katu, aja rahā, ame'ē ta mahy ym ta Páu ke" aja pepandu. Amō we pepandu inamō tī. "Jerusarē ok ta pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta koty Páu ta oho. Ame'ē ta ke mā peja emuhury katu. Aja rahā, Páu ngi tamatarer pyhyk katu ta" aja Tupā namō pepandu katu.

³² Pe, Tupā putar rahā, ihē rury katuha namō pehē rehe ihē ahyk ta aho. Pe, pehē namō ihē axo rahā, ihē py'a ke pemātā katu ta. Jande johu jande rury katu aja te'e jaxo ta. ³³ Tupā riki jande py'a ke muhury katu a'e. "Mā peja Hom ok ta pe har ta rehe esak katu" aja Tupā namō ihē apandu. A'e tī. Amen.

16

Katuha ke Páu mondo

¹ Sembe rehe har ihē apandu pehē pe apo 'y. Jesu kotyhar ke a'e tī. Kūjā katu ame'ē ke a'e. Senkeréi ok ta rehe Jesu kotyhar

tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ē pe paraky ame'ē ke a'e. ² Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e. A'erehe pehē rehe uhyk rahā, ipo ke pepyhyk pyhyk katu ingi. Pehē rok pe pemupyta katu tī. Tupā kotyhar ta aja riki. Apo ima'e ym te rahā, peme'ē katu ipe, Sembe pe. Yman heta amō ta rehe a'e kyty'y ym. Ihē rehe aja tī. A'erehe apo ima'e ym te rahā, peme'ē katu ipe tī, Sembe pe.

³ Pirisi pe katuha ke ihē amondo axo. Ak pe aja tī. Pirisi sawa'e a'e. Ihē namō Tupā je'ēha ke a'eta pandu pandu tī. Jesu Kirisutuma'e parakyha ta ke a'eta tī. ⁴ Ihē ke amō ta tate jukwa rahā, ihē namō a'eta ixo katu te. A'erehe a'eta ke amō ta tate jukwa tī. Ihē namō pyta, a'erehe Ak ta pe: "Katu tiki. Pehē katu" aja ihē apandu. Ihē jō ym apandu. Upa amō Jesu kotyhar ta aja tī. Pandu tī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'eta. Ame'ē ta Ak ta pe pandu tī: "Katu tiki. Pehē katu" aja. ⁵ Ak ta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar. Ame'ē ta pe katuha ke ihē amondo axo tī.

Epe pe katuha ihē amondo axo tī. Ihē rehe katu ame'ē ke a'e. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Asia wyy rehe a'e riki Kirisutu rehe jurujar katu py. ⁶ Mari pe katuha ke ihē amondo axo tī. Pehē pe a'e paraky hū. ⁷ Ando pe katuha ihē amondo axo tī. Juni pe aja tī. Ihē aja jundéu awa ta ke a'eta tī. Kyndaha pe ihē axo rahā, ihē namō a'eta ixo tī. Kirisutu rehe ihē ajurujar ym we rī. A'eta jurujar katu ehe. A'eta rehe har Jesu mondo ame'ē ta ukwa katu.

⁸ Ampiri pe katuha ke ihē amondo axo tī. Ihē rehe katu ame'ē ke a'e. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e tī. ⁹ Umba pe katuha ke ihē amondo axo tī. Jande aja Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu tī. Kirisutuma'e parakyha ke a'e tī. Eta pe katuha ke ihē amondo axo tī. Ihē rehe katu ame'ē ke a'e. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. ¹⁰ Ape pe katuha ke ihē amondo axo tī. A'e ke amō ta mupyrara rahā, Kirisutu rehe jurujar katuha ke hijar ym. Tapijar te'e we jurujar katu ehe. Arito rok wyr pe ixo ame'ē ta pe katuha ke ihē amondo axo tī. ¹¹ Eroniā pe katuha ke ihē amondo axo tī. Ihē aja jundéu awa ke a'e tī. Nasi rok wyr pe har ta pe katuha ke ihē amondo axo tī. Jande aja ame'ē ta Kirisutu rehe jurujar katu tī.

¹² Tise pe katuha ke ihē amondo axo tī. Tipo pe aja tī. Katuha ke amondo axo tī. Kūjā ta ke a'eta. Jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. Pesi pe katuha ke ihē amondo axo tī. Ihē rehe katu ame'ē ke a'e. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Jandema'e sawa'e te parakyha ke a'e ma'ema'e hū. ¹³ Hu pe katuha ke ihē amondo axo tī. Amō ta 'ar koty te we jandema'e sawa'e tema'e parakyha ke

a'e ma'ema'e katu. Imāi pe katuha ke ihē amondo axo tī. Ihē māi aja ihē rehe a'e haihu katu tī. ¹⁴ Asī pe katuha ke ihē amondo axo tī. Sengō pe aja tī. Eme pe aja tī. Pato pe aja tī. Ema pe aja tī. Katuha ke amondo axo tī. A'eta namō amō Jesu kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta pe katuha ke ihē amondo axo tī. ¹⁵ Siro pe katuha ke ihē amondo axo tī. Juri pe aja tī. Nere pe aja tī. Nere rendyr pe aja tī. Orin pe aja tī. Upa ame'ē ta namō Tupā kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta pe katuha ke ihē amondo axo tī.

¹⁶ Pehē pejuman juman pehē juehe. (Aja pehē pepy'a katu pehē juehe pexo, aja pemujekwa katu.) Kirisutu kotyhar ta se ixo. Amō amō renda pe ixo. Upa ame'ē ta pehē pe katuha ke mondo ixo tī. Hom ok ta pe har ta ke pehē.

A'ejōhar je'ēha ke

¹⁷ Ihē mu ta! Apandu katu pehē pe. Amō koty koty ngā ke mujy'ar ame'ē ta rehe pesak katu. Amō koty koty jy'ar rahā, ame'ē ta je'ē je'ē ngā jupe. Katu ym aja. Ame'ē ta aja pexo ym tī. Ame'ē ta riki amō koty mu'e. A'erehe jurujar katuha ke amō ta hijar. Katu ym aja. Pehē ke amō ta mu'e, ame'ē riki katu ym, aja a'eta pandu naī. Māl Ame'ē ta namō pexo ym pehē. ¹⁸ Ame'ē ta riki Kirisutu, jandema'e sawa'e tema'e parakya ke ma'ema'e ym. Myja me'ē a'eta jumuhury ngā juehe my? Ame'ē jō a'eta ma'ema'e. Panduha katu ame'ē ke a'eta pandu pandu. Māl Pandu katu te hū tī. Aja amō ta ke a'eta muka'u te'e. Ame'ē ta muka'u tar katu, aja ukwa ym ame'ē ta ke a'eta muka'u te'e riki. ¹⁹ Pehē anī. Myrandu katu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, aja amō amō rekoha pe har ta hendu. A'erehe pehē rehe ihē rury katu. Ma'e katu ame'ē ke pekwa katu te, aja ihē aputar. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke pehē py'a pe pekwa pekwa ym pexo. ²⁰ Tupā riki jande py'a ke muhury katu ame'ē ke a'e. Pahar Satana ke a'e riki muputu'u ta. Aja rahā, pehē ke a'e muka'u ym te ta.

Mā peja pehē rehe Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu.

Katuha ke amō ta mondo tī

²¹ Pehē pe katuha ke Timo mondo ixo tī. Ihē namō Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu tī. Pehē pe katuha ke Rusi mondo ixo tī. Jasā aja tī. Mondo ixo tī. Sosi aja tī. Katuha ke mondo ixo tī. Ame'ē mahapyr jundéu awa ta ke tī.

²² Ihē Tesi. Páu pandu ame'ē ke kome'ē paper rehe ihē riki amupinin ai. Jesu kotyhar ke ihē tī. Pehē pe katuha ke ihē amondo axo tī.

²³ Pehē pe katuha ke Ngái mondo ixo tī. Hok pe ko ihē axo. Ihē Páu. Ngái rok wyr pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar tī. Pehē pe katuha

ke Era mondo ixo tī. Se Korin ok tama'e tamatarer ke a'e riki matyr matyr. Me'ē me'ē tī. Pehē pe katuha ke Kwar mondo ixo tī. Jesu kotyhar ke a'e tī. ²⁴ [Mā peja johu pehē rehe Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu. A'e tī. Amen.]

"Nde jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe Páu pandu

²⁵ Tupā pe mā peja japandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Myrandu katu ke ihē apandu rahā, Jesu Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. Kuja ihē amujekwa. Pehē py'a ke Tupā mātā katu, aja rahā, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Yman te myrandu katu ame'ē jetehtar te ke Tupā mujekwa ym. ²⁶ Apo anī. Ame'ē jetehtar te ke a'e mujekwa katu ngā pe 'y. Tupā je'ēha rehe ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinin. Amō we tī. Tupā mujekwa tī: "Pemujekwa peho" aja jande pe. Uhā te hū ame'ē ke a'e. Pe, upa awa ta pe Jesu kotyhar ta pandu pandu oho. Aja rahā, hendu ame'ē ta putar rahā, Kirisutu rehe jurujar katu ta tī. Je'ēha rehe hendu katu ta tī.

²⁷ Tupā jō riki ukwa katu te ame'ē ke a'e. Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe manō. A'erehe mā peja Tupā pe japandu: "Ne jō riki katu te ame'ē ke a'e" aja. Aja te'e ta japandu. A'e tī. Amen.

Upa.

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteñhar ke

Amō paper pinim ke Páu mondo py (1 Korin 5.9-11.) My ame'ē my? Ukwa ym awa. Kanim ame'ē.

A'engi amō amō ma'e rehe har Korin ok ta pe har ta ukwa tar katu. A'erehe upa ame'ē rehe har Páu mujekwa katu (1 Korin 7.1; 1 Korin 7.25; 1 Korin 8.1; 1 Korin 12.1; 1 Korin 16.1.) Ame'ē paper pinim ke kome'ē. Peteñhar ke aja jakwa.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ē ta pe Páu mupinim

¹⁻² Pehē riki Jesu kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehē. Ko pehē pe paper pinim ihē amupinim ai. Ihē Páu. Ihē namō Sote ixo tī. Ihē pe Tupā pandu kwe:

—Nde ke ihē amondo axo. Jesu Kirisutu rehe har nde erepandu pandu ereho, aja ihē aputar — aja Tupā pandu.

Korin ok ta pe har ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ē ta ke pehē. Aja ym rahā we Tupā pandu:

—Ihē kotyhar wan ta pehē. Ihēma'e wan ta — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe Tupāma'e ta ke pehē apo 'y. Aja upa Korin ok ta juramā rupi ixo ame'ē ta tī. Jesu Kirisutu rehe ipy'a moī moī ame'ē ta ke a'eta. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. A'eta Tupāma'e ta ke tī. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'etama'e sawa'e te a'e tī.

³ Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta usak katu. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Jesu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rehe Tupā usak katu. A'erehe Tupā namō ihē apandu pandu rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja ihē apandu ipe. Aja te'eha ihē. ⁵ Jesu kotyhar ta ke pehē, a'erehe upa katu te ma'e ke namō pexo. Tupā'ā me'ē me'ē, ame'ē ke namō pexo. A'erehe ko upa amō awa ta je'ēha ke pekwa katu. Ame'ē pekwa katuha ke pehē pe a'e me'ē. Upa ma'e pekwa katuha namō pexo tī. Ame'ē ke pehē pe a'e me'ē tī. Tupā rehe har amō ta mu'e, ame'ē ke upa pekwa katu tī. Ame'ē ke pehē pe a'e me'ē tī. ⁶ Kirisutu rehe har pehē pe ihē apandu pandu. A'erehe ehe har pekwa katu. Pehijar ym ta. ⁷ A'erehe upa katu te ma'e katu ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr. Tupā'ā me'ē ame'ē ke a'e muwyr. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke Tupā mujywar ta. Ame'ē ke rehe peharō katu pexo rahā, upa katu te ma'e katu ame'ē

namō pexo. ⁸⁻⁹ Ma'e Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. A'e pandu pehē pe:

—Ihē ra'yr namō pehē juehe katu pehē pexo — aja.

Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Pehē py'a ke Tupā mātā katu te we ta rī. Aja te'eha a'e. Kuja pekwa ta. Pehē py'a a'e mātā rahā, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Aja rahā, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyr rahā, pehē rehe har kuja:

—Pehē peka'u te'eha pema'ema'eha namō pexo — aja pandu ym te ta.

Pesarahā! A'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe a'e pandu ym ta:

—Pehē peka'u te'eha pema'ema'eha namō pexo — aja pandu ym te ta.

Amō koty koty Jesu kotyhar ta ukwa ukwa

¹⁰ Ihē mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi pehē pe ihē apandu. Peje'ē je'ē hū ym pehē jupe pexo! Aja rahā, amō koty koty pekwa ym ta. Peteñhar aja pekwa pexo. Pexoha peteñhar aja pexo. ¹¹ Korói anam ta ngi har amō ta ihē pe pandu:

—Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta je'ē je'ē hū ngā jupe. Korin ok ta pe har ta ke ame'ē ta — aja.

¹² Kuja amō koty koty pekwhaha. Amō pandu: "Páu kotyhar ke ihē." Amō pandu: "Anī. Apor kotyhar ke ihē" aja. Amō pandu: "Anī. Petu kotyhar ke ihē" aja. Amō pandu: "Anī. Jesu kotyhar ke ihē" aja.

¹³ Mā! Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta amō koty koty ixo. Katu ym aja. Ihē riki myra ngā mupia ame'ē ke rehe amanō my? Anī. Aja ym. (Jesu riki ame'ē rehe manō. A'erehe: "Páu kotyhar ke ihē" aja pepandu rahā, katu ym.) Pehē ke amō ta mujahuk rahā, ihē kotyhar ke pehē, a'erehe mujahuk my? Anī. Aja ym. (Jesu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē ke amō ta mujahuk. Aja rahā: "Páu kotyhar ke ihē" aja pepandu rahā, katu ym tī.)

¹⁴⁻¹⁵ Pehē ngi har heta ngā ke ihē amujahuk ym. A'erehe: "Páu riki jande johu mujahuk. A'erehe Páu kotyhar ta ke jande" aja marā ka ym pepanduha. A'erehe ihē rury katu. A'erehe Tupā pe ihē apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Pehē ngi har mokōi jō ihē amujahuk riki. Kiri ke ihē amujahuk. Ngái amō tī. A'eta mokōi jō. ¹⁶ Pe, amō ta ixo. Ihē aharái. Esete amō ihē amujahuk tī. Ianam ta aja tī. A'eta jō nahā my. Amō ta akwa ym ihē. (Heta ym amujahuk, a'erehe: "Páu kotyhar ta ke jande" aja pepandu rahā, katu ym.)

¹⁷ —Ngā ke emujahuk eho — aja ihē pe Kirisutu pandu ym te.

Kuja a'e pandu:

—Myrandu katu epandu pandu eho — ame'ë jô ihê pe pandu.

A'erehe ame'ë ke ihê apandu rahâ, sawa'e ukwa katu te pandu aja ym ihê apandu. Aja ihê apandu tipe rahâ, myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô, ame'ë rehe hendu katu ym ta awa. Amô koty hendu ta. Amô katu te pandu ame'ë ke rehe hendu katu ta. Katu ym aja. Mupara aja saka ta. Aja rahâ, myra ngâ mupia ame'ë ke rehe manô, ame'ë riki pyrâtâ ym, ame'ëja saka ta. Pyrâtâha rupi ngâ ke Tupâ muhâ katu, aja ym ta tipe. A'erehe pyrâtâ ym, ame'ëja saka ta.

Pyrâtâha ke Tupâ mujesak. Ukwa katu ha ke a'e mujesak tî.

¹⁸ “Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô.” Ame'ë rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Ame'ë ta kuja ukwa katu: “Pyrâtâha rupi jande ke a'e muhâ katu” aja ukwa katu. Amô ta anî. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ë ta hendu rahâ: “Ma'ewâ manô my. Ka'u te'e” aja ukwaha naî. ¹⁹⁻²⁰ Aja Tupâ ma'eha ke ukwa ym. Aja yman Tupâ je'êha rehe amô mupinim tî. Kuja Tupâ pandu:

“Jande jakwa katu te' aja pandu ame'ë ta ukwaha ke ihê amukanim ta” aja Tupâ pandu, aja amô mupinim.

Aja rahâ, Tupâ ma'eha ke mupyraraha renda pe oho ta ame'ë ta ukwa ym. A'erehe my ukwa katu ame'ë ta ixo my? My mu'e katu te hû ame'ë ta ixo my? My je'êha pandu katu te ame'ë ta ixo my? Upa ame'ë ta ukwaha ke Tupâ mukanim. Tupâ rehe ipy'a ym ame'ë ta ukwa katuha jaxer aja Tupâ mujekwa.

²¹ Tupâ ukwa katu te ame'ë ke a'e. Pandu: —Amô ukwa katu te ha namô marâ ka ym ihê rehe har ukwaha — aja.

Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô, ame'ë ke japandu pandu. “Ka'u te'e ame'ë” aja Tupâ rehe ipy'a ym ame'ë ta ukwaha naî. Tupâ pe jô anî. A'e pandu: “Myra ngâ mupia, ame'ë ke rehe Kirisutu manô, aja Pâu ta pandu pandu. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihê amuhâ katu ta” aja Tupâ pandu.

²² “Ma'e ke marâ ka ym amô ma'eha, ame'ë ke pyrâtâha namô Tupâ ma'ema'e rahâ, jande jajurujar katu ta ehe” aja jundéu awa ta pandu. Jundéu awa aja ym ame'ë ta amô koty pandu: “Ma'e ukwa katu te ha namô Tupâ rehe har pemujekwa rahâ, jande jajurujar katu ta ehe” aja riki. ²³ Jande riki anî. “Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô” aja jô japandu pandu ngâ pe. “Ame'ë ke japutar ym” aja jundéu awa ta pandu jande pe. Kirisutu manô ame'ë rehe har jundéu awa aja ym ame'ë ta hendu rahâ:

“Mâ! Ka'u te'e ame'ë” aja riki a'eta ukwaha naî.

²⁴ Tupâ muhâ katu ame'ë ta anî. Jete har te ke ukwa. Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô. Pe, Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Pyrâtâha namô muhâ katu. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu rahâ, a'e ukwa katu te, aja jakwa katu. Aja upa Tupâ muhâ katu ame'ë ta ukwa katu tî.

²⁵ “Myra ngâ mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manô. Mâ! Ka'u te'e” aja amô ta ukwaha naî. Anî. Ame'ë ta ukwaha 'ar koty te we Tupâ ukwa katuha. “Tupâ pyrâtâ ym” aja amô ta ukwaha naî. Anî. Ame'ë ta pyrâtâha 'ar koty te we Tupâ pyrâtâ te hû.

²⁶ Ihê mu ta! Pesarahâ! “Ihê kotyhar ta aja pemuruwak” aja pehê pe Tupâ pandu kwe. Myja pexoha my, ame'ë rehe har pekwa pekwa pexo. Arahâ pehê namô ukwa katu te ame'ë ta heta ym ixo. Aja pekwa katu. Pehê namô kapitâ ta aja me'ë ta heta ym ixo tî. Aja pekwa katu. Ima'ehû namô ixo ame'ë ta heta ym ixo tî. Aja pekwa katu tî. ²⁷ “Ukwa ym” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Ixotyhar ta aja a'e muruwak tî. Aja rahâ, ukwa katu te ame'ë ta ke a'e muhuxî. Pete'e pyta, a'erehe huxî. “Jande pitu te'e” aja amô ta ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu tî. Ixotyhar ta aja a'e muruwak. Aja rahâ, pyrâtâ te ame'ë ta ke a'e muhuxî tî. Pete'e pyta, a'erehe huxî. ²⁸ “Katu ym a'eta” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu. Ixotyhar ta aja muruwak tî. “Jaxer ame'ë ta ke” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu tî. Ixotyhar ta aja muruwak tî. “Katu ym te a'erehe jaxer ai te” aja ngâ ukwa ame'ë ta ke Tupâ muhâ katu tî. Ixotyhar ta aja muruwak tî. Upa aja muhâ katu rahâ: “Ko ukwa katu te ame'ë ke katu te” aja Tupâ rehe ipy'a ym ame'ë ta ukwaha jupe naî, ame'ë ke Tupâ mukanim. “Ko pyrâtâ te ame'ë ke katu te” aja ukwaha jupe naî, ame'ë ke Tupâ mukanim tî. ²⁹ Aja Tupâ muhâ katu rahâ: “Ihê atu katu te ame'ë ke ihê” aja Tupâ pe marâ ka ym panduha.

³⁰ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehê, aja Tupâ pehê ke muruwak. A'erehe Kirisutu ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pe Tupâ pandu: “Pehê katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixó te pehê pe” aja. Ima'e ta ke jande tî. Jande ke a'e muhâ katu. ³¹ Upa aja riki Tupâ ma'ema'eha, a'erehe: “Mâ! Katu” aja amô pandu rahâ: “Tupâ ma'ema'eha jô katu te ame'ë ke” aja pandu. Aja Tupâ je'êha rehe panduha ihî:

“Katu aja ma'e ke rehe har amô pandu ta rahâ: ‘Tupâ ma'ema'eha jô katu te ame'ë ke’ aja epandu” aja amô mupinim.

2

Myra ngā mupia ame'e ke rehe Kirisutu manō

¹ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē ahyk rahā, Tupā je'ēha ke ihē apandu pehē pe kwe. Jete har te ke ame'e. Yman mujekwa ym ngā pe a'e rī. Apo mujekwa katu 'y. Ame'e pehē pe ihē apandu rahā, je'ēha pandu katu te ha namō ihē apandu ym riki. Amō ukwa katu te ha namō ihē apandu ym tī. ² Pehē namō ihē axo rahā, ihē ajupandu ihē jupe:

—Jesu Kirisutu rehe har jō ihē apandu ta. Myra ngā mupia ame'e ke rehe a'e manō. Ame'e jō ihē apandu ta. Amō ma'e ke apandu ym ta — aja ihē jupe.

³ Pe, pehē namō ihē axo rahā, akyjeha ihē kangwer ym aja axo. Aryryi ihē tī. Tupā putar aja ym ihē apandu my, ame'e rehe ihē ajumuppyai. A'erehe akyjeha ihē kangwer ym aja axo. Aryryi ihē tī. ⁴ A'erehe myrandu ihē apandu pandu pehē pe rahā, amō ukwa katu te ha namō ihē apandu my? Anī. Aja ym. Ihē apandu rahā, pyrātāha namō marā ka ym amō ma'ēha, ame'e ke Tupā'a ma'ema'e katu. Ame'e ke rehe pesak. A'erehe ihē apandu ame'e ke jete har te ke aja pekwa. (Tupā ihē namō ixo, aja pekwa katu tī.) ⁵ A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Amō ukwa katu te ha namō ihē apandu, a'erehe pejurujar katu ehe my? Anī. Aja ym. Tupāma'e pyrātāha ke rehe pesak, a'erehe pejurujar katu ehe.

Tupā ukwa katu te a'e

⁶⁻⁷ Tupā'a rehe hendu katu te ame'e ta pe jō amō ukwa katu te ha namō ihē apandu pandu. Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta ukwa katu te. Ame'e ukwa katu te ha namō aja ym ihē apandu. Kapitā ta ukwa katu te tī. Ame'e ukwa katu te ha namō aja ym ihē apandu tī. Anī. Kuja riki. Tupā ukwa katu te, ame'e ukwa katu te ha namō ihē apandu pandu. Kapitā tama'e pyrātāha ke Tupā muputu'u ta. Tupā ukwa katu te ame'e ke a'e. Yman kome'e wyy keruhū a'e mujā ym rahā we a'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. A'erehe a'e jupandu jupe:

—Ihē kotyhar ta ihē namō ixo ta. Katu te hū ta — aja Tupā.

Yman ame'e je'ēha a'e mujekwa ym rī. Apo a'e mujekwa katu 'y. Ame'e je'ēha ke ihē apandu pandu ngā pe. ⁸ Ame'e Tupā ukwa katu te ha ke kapitā ta ukwa ym. Kome'e wyy keruhū pe ixo ame'e tama'e kapitā ta ukwa ym. A'eta ukwa katu rahā, jandema'e sawa'e te ke a'eta jukwa ym ta tipe. Myra ngā mupia ame'e ke rehe jukwa ym ta tipe. Jandema'e sawa'e te riki katu te ame'e ke a'e. ⁹ Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim:

“Ma'e ke Tupā moī katu. Ame'e ke ipy'a katu ehe ame'e ta pe a'e me'e katu.

Ame'e ke rehe usak ym we awa rī. Ame'e ke rehe har hendu ym tī.

Ame'e rehe har ipy'a pe ukwa ukwa ym awa tī.

Ame'e ke ipy'a katu ehe ame'e ta pe a'e me'e katu" aja amō mupinim.

Tupā rehe har Tupā'a mujekwa katu

¹⁰ (Ma'e katu ame'e ke ipy'a katu ehe ame'e ta pe Tupā me'e katu.) A'erehe Tupā ukwa katu te ha ke kome'e wyy keruhū pe ixo ame'e tama'e kapitā ta ukwa ym. Ame'e ke jande pe Tupā mujekwa katu. Yman mujekwa ym ngā pe rī. Apo a'e mujekwa katu 'y. I'ā jande pe a'e muwyr. A'e riki mujekwa katu jande pe 'y. Upa katu te ma'e ke I'ā ukwa katu. Tupā putar ame'e ke ngā ukwa ym. Ame'e ke upa katu te I'ā riki ukwa katu tī. Ma'erehe ma'e ke Tupā ma'ema'e my? Ame'e ke ngā ukwa ym. I'ā anī. Ukwa katu a'e. ¹¹ Amō ipy'a pe ukwa ukwa ixo ame'e ke a'e jō ukwa katu. Amō anī. Ukwa ym. Aja Tupā rehe har amō ukwa ym tī. I'ā jō ukwa katu. ¹² A'erehe ehe har jande pe I'ā mujekwa. Tupā rehe ipy'a ym ame'e ta ma'e ukwa. Aja ukwaha namō jande jaxo ym. Anī. I'ā ke jande pe Tupā muwyr, a'erehe ehe har jande pe I'ā mujekwa. Ma'e katu ame'e ke jande pe Tupā me'e, ame'e rehe har upa katu te jande pe I'ā mujekwa.

¹³ Amō ukwa katuha namō ma'e ke mu'e, ame'e ke japandu pandu ym. Tupā'a mujekwa ame'e ke jō japandu pandu katu. Ame'e ke ipy'a rehe I'ā ihī ame'e ta ke jande jamu'e mu'e katu. ¹⁴ Ipy'a rehe Tupā'a ihī ym rahā, a'e mu'e ame'e ke marā ka ym a'e ukwaha. “Ma'e puki my?” aja a'e pandu. Ukwa ym a'e. Tupā'a ihī ym ehe, a'erehe ukwa ym. “Mā ka'u” aja a'e pandu tī. Ma'e ke Tupā'a mujekwa, ame'e ke ipy'a rehe Tupā'a ihī ame'e ta jō ukwa katu. ¹⁵ Ipy'a rehe Tupā'a ihī rahā, upa ma'e ke ukwa katu. “Kō katu. Peme'e ihē pe katu” aja upa ukwa katu. Pe, Tupā'a ihī ehe, ame'e rehe har amō ukwa ym. “Mā ka'u te'e a'e” aja Tupā'a ihī ym ehe ame'e ukwaha naī. ¹⁶ Aja Tupā rehe har a'e ukwa ym tī. Aja kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

“Tupā ukwa ukwa uī, ame'e ke ukwa ym awa. Tupā ke marā ka ym amō mu'ēha” aja panduha ihī.

Aja rahā, Tupā rehe har Tupā'a ihī ym ehe ame'e ta ukwa ym te, aja mujekwa katu. A'erehe Tupā'a ihī ehe ame'e rehe har ukwa ym tī. Jande anī. Tupā'a jande py'a rehe ihī katu, a'erehe Kirisutu ma'e ukwa ukwa uī, ame'e ke jande jakwa. (Tupā'a mujekwa jande pe, a'erehe jakwa. Aja rahā, Tupā ukwa ukwa uī, ame'e ke jande jakwa tī.)

3

Ta'yn ta aja pehē

¹ Ihê mu ta! Tupã'ã rehe tapijar te'e we pepy'a katu, aja ym pexo. A'erehe pehê ke marã ka ym amu'e katuha. Peppy'a katu ym ehe, aja pexo. Ta'y'n ra'yr u'ar ramõ, ame'êja pexo. Aja rahã, Kirisutu rehe har amõ amõ we pejumu'e ym pexo. ² Ta'y'n ra'yr ta aja pehê. Imembyr ra'yr pe imãi kamby me'ê. Aja pehê ke ihê amu'e. (Aja rahã ta'yr mi Kirisutu rehe har amu'e pehê ke.) Ma'e so'o rukwer pehê pe ihê ame'ê ym, ame'êja amu'e ym. (Aja rahã, upa katu te Kirisutu rehe har apandu ym pehê pe.) Arahã pekwa katu ym. Apo pekwa katu ym we ta rĩ. ³⁻⁴ Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pehê, a'erehe pahar pekwa ym riki. Amõ pandu: "Páu kotyhar ke ihê" aja. Amõ pandu: "Ihê anĩ. Apor kotyhar ke ihê" aja. Aja amõ koty koty jy'ar rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pexo. Katu ym aja. A'erehe upa katu te Kirisutu rehe har pehê pe apandu ym we ta rĩ. A'erehe pejty'y'm pehê juehe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pehê tí. Pehê peje'ê je'ê pehê jupe rahã, Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja pehê tí. A'eta ixoha aja pehê pexo tí. Katu ym aja.

Tupãma'e miasu ta ke

⁵ Ma'e riki Apor ma'ema'e my? Tupãma'e miasu ke a'e. Ma'e riki ihê ama'ema'e my? Ihê Páu. Tupãma'e miasu ke ihê tí. Jande juja katu te jande tí. (A'erehe amõ koty koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu kotyhar ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta ke jande." Aja rahã, katu ym.) Tupã je'êha ke pehê pe japandu pandu. Tupãma'e miasu ta ke jande. Pe, pejurujar katu ehe. Tupã pandu ame'ê ke Apor ma'ema'e. Aja ihê ama'ema'e tí. Jande juja katu te jande tí.

⁶ Pehê riki Tupãma'e kupixa aja pehê. Pe, ma'e ra'ĩ ihê ajtytym ipe, ame'êja saka. (Aja rahã Tupã je'êha pehê pe ihê apandu pandu, a'erehe Jesu rehe pejurujar katu.) Apor riki ma'eywa'y ra'yr rehe y ombor ixo, ame'êja saka. (Aja rahã, pehê pe Tupã je'êha ke a'e mu'emu'e katu. A'erehe Tupã rehe har pekwa katu pexo.) Pe, Tupã riki upa ma'e kupixa pe har ta ke mutiha, ame'êja saka. (Aja rahã Tupã riki pehê ke muhury katu.) ⁷ A'erehe ma'e ra'ĩ jtytym ame'ê ke katu te aja ym. (Aja rahã, ihê katu te aja ym ihê tí. Tupã je'êha apandu ame'ê ke ihê.) Y ombor ame'ê ke katu te aja ym tí. (Aja rahã, Apor katu te aja ym tí. Tupã je'êha ke mu'e ame'ê ke a'e.) Tupã jõ riki katu te ame'ê ke a'e. A'e riki pehê ke muhury katu.

⁸ Ma'e ra'ĩ jtytym ame'ê ke amõ namõ juja katu te riki. Y ombor ame'ê namõ juja katu te. Aja rahã, Tupã je'êha pandu ame'ê ke juja katu te. Mu'e ame'ê ke namõ juja katu te riki. A'eta pe ma'e ke Tupã me'ê ta. Paraky katu ame'ê pe a'e me'ê katu ta. Paraky katu ym ame'ê pe me'ê katu ym ta. ⁹ Je'êha pandu

ame'ê ke namõ mu'e, ame'ê ke pandu pandu ixo. Aja rahã, Apor namõ Tupã je'êha ke ihê apandu pandu, ame'êja jaxo. Jande juja katu te jande tí. (A'erehe amõ koty koty pejy'ar rahã, katu ym. "Páu kotyhar ta ke jande." "Anĩ. Apor kotyhar ta ke jande." Aja rahã, katu ym.)

¹⁰ Pehê riki Tupã rok aja tí. Ukwa katuha ke ihê pe Tupã muwyr. Ame'ê namõ ok ke ihê amujã katu, aja ihê axo. Pyter ke ihê ajtytyka. (Aja rahã, Tupã je'êha ke ihê apandu pandu, pe, Jesu rehe ngã jurujar katu.) Ok ke amõ ta upa mujã, ame'êja saka. (Aja rahã, Tupã rehe har a'eta mu'emu'e katu ngã pe.) Ok mujã rahã, katu mujã rahã, katu tiki. (Aja Tupã je'êha katu mu'e rahã, katu tiki.)

¹¹ Jesu Kirisutu riki ok pyter aja saka. A'e jõ riki ok pyter katu te ame'ê ke aja saka. Tupã riki mu'am aja saka. A'erehe amõ ok pyter ke marã ka ym mu'ãha. (Aja rahã, Jesu Kirisutu rehe har jõ amõ pandu ta me'ê te'e.)

¹² Ok pyter ke amõ mu'am rahã, myra hãtã ke mu'am. Pahar ijuk ym ta. (Aja rahã, Kirisutu rehe har katu mu'e.) Aja rahã, katu mujã, ame'êja saka tí. Itatawa ke te'e mujã, ame'êja saka. Itatuwyr ke te'e mujã, ame'êja saka tí. Ita hepy hũ ame'ê ke te'e mujã, ame'êja saka tí. Amõ ta myra hãtã ym ame'ê ke mu'am. Pahar ijuk ta. (Aja rahã, Kirisutu rehe har katu ym mu'e aja saka.) Aja rahã, katu ym mujã, ame'êja saka. Inaja ro ke te'e mujã, ame'êja saka. Kupi'i ke te'e mujã, ame'êja saka tí. Myra hãtã ym ame'ê ke te'e mujã, ame'êja saka tí.

¹³ Ok ke tata ukwãi rahã, myra hãtã jõ pyta u'am. Aja Kirisutu jywyr rahã, ngã ke a'e mupyrara ta. Arahã myja me'ê ehe har amõ mu'e, ame'ê ke Kirisutu mujekwa ta. Tata aja ame'ê namõ a'e ukwa ta. Katu mu'e my? Katu ym mu'e my? Ame'ê ke a'e mujekwa ta. ¹⁴ Katu amõ mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e katu ame'ê ke Tupã me'ê ta. Katu mu'e, ame'ê pe me'ê ta. ¹⁵ Katu ym mu'e, aja Kirisutu ukwa rahã, ma'e ke Tupã me'ê ym ipe. Nixõi ma'e ke ipe. A'e ke Tupã muhã katu jõ. Tata ngi jawe te'e uhem oho, ame'êja saka a'e.

¹⁶ Tupã'ã riki pehê py'a rehe ihĩ katu. A'erehe pehê riki Tupã ixoha renda aja pehê. Ame'ê ke pekwa katu. ¹⁷ A'erehe pehê pe amõ jaxer ame'ê ke mu'e rahã, Tupã ixoha renda ke mujaxer, ame'êja saka tí. Aja rahã, ame'ê mu'eha ta ke Tupã mupyrara ta. Tupã ixoha renda riki katu te ame'ê ke. Pehê riki ixoha renda aja pehê. A'erehe pemujaxer ym pehê juehe har.

¹⁸ "Upa ihê akwa katu" aja amõ ukwa ixo. Aja mã peja pejumuka'u te'e ym pehê juehe. "Upa ihê akwa katu" aja Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ukwa ukwa ixo. Aja pehê ngi har amõ ta ukwa ukwa ixo rahã, mã

peja kuja pepandu: “Mā! Jaka'u te'e jande. Jakwa ym jande” aja. Aja rahā ima'e ukwa katuha ke Tupā muwyr ta a'eta pe. Ehe har mujekwa ta a'eta pe tī. Aja rahā, Tupā rehe har a'eta ukwa katu ta. ¹⁹ Upa ma'e ukwa katu, aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha naī. Anī. Ame'ē ta ukwa ym. Ka'u te'e aja Tupā ukwa katu. Yman aja Tupā je'ēha rehe panduha amō mupinim:

“Ma'e ukwa katu ame'ē kuja pandu: 'Māl Akwa katu ihē' aja. Anī. Ame'ē ukwaha namō a'e ke Tupā muka'u te'e ta. Aja ame'ē ukwaha ke amō mukanim” aja panduha ihī.

²⁰ Aja amō we Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē ke mujekwa tī. Kuja:

“ 'Akwa katu' aja amō ukwa. Ame'ē riki jaxer aja Tupā ukwa katu” aja panduha ihī.

²¹ A'erehe: “Páu mu'e katu te.” “Anī. Apor mu'e katu te” aja mā peja pepandu ym. Aja rahā, amō koty koty pejy'ar ym ta. “Páu kotyhar ta ke jande.” “Apor kotyhar ta ke jande” aja ym ta pehē. Pesarahā! Upa ma'e ke pehē py'a mātāha ke. ²² Apor pehē mu'eha ke. Petu aja tī. Mu'eha ke a'e tī. Ihē aja tī. Ihē Páu. Pehē mu'eha ke ihē tī. Kome'ē ywy keruhū Tupā mujā, ame'ē pe pexo. A'erehe pehē rury katu aja pexo. Pehē pexo katu, a'erehe pehē rury katu pexo. Pehē pemanō rahā, Tupā namō pexo ta kŷ. Apo Tupā usak katu pehē rehe rī. Yman rahā aja ta tī. A'erehe aja upa ma'e ke pehē py'a mātāha ke. ²³ Pe, Kirisutu kotyhar ta ke pehē. Tupā kotyhar ke Kirisutu. (A'erehe mā peja amō koty koty pejy'ar ym.)

4

Kirisutu mondo ame'ē ta ke

¹ Pehē ke jande jamu'e. Jande rehe har pekwa pekwa pexo rahā, Kirisutuma'e miasu ta ke jande, aja mā peja pekwa pekwa pexo. Yman myrandu katu ke Tupā mujekwa ym rī. Ame'ē ke a'e mujekwa apo 'y. Ame'ē myrandu katu japandu pandu ame'ē ta ke jande, aja mā peja pekwa pekwa pexo. ² Miasu rahā, ijar pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta me'ē te'e. Aja Kirisutu pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e ta me'ē te'e tī. ³ Pesarahā! “Kirisutu pandu ame'ē ke Páu ma'ema'e katu ym” aja pepandu naī. Aja pepandu rahā, pehēma'e panduha ihē pe anī ta. “Kirisutu pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu my?” aja ihē juehe har ajupandu ym ihē jupe tī. ⁴ A'e pandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu, aja ihē akwa katu. Ihē akwa tipe. “Nde katu” aja mujekwa ym we rī. Jandema'e sawa'e te riki pandu ta. “Katu nde erema'ema'e” aja a'e. (Ame'ē jō ihē aputar katu.) ⁵ A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ē ke nde erema'ema'e” aja peje'ē

ym ta me'ē te'e. Jandema'e sawa'e te jywyr ym rahā we, aja peje'ē ym ta me'ē te'e. A'e jywyr rahā, amō ma'ema'eha ke a'e riki pandu ta. Amō ma'ema'eha ke amō ta ukwa ym, ame'ē ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta. Ukwa katu a'e. Ipy'a pe ma'e ke amō ukwa ukwa ixo, ame'ē ke a'e mujekwa ta tī. Ukwa katu te a'e. Pe, ame'ē rehe har a'e pandu ta. Pe, katu ame'ē ke ma'ema'e, ame'ē ta pe Tupā jō pandu ta: “Pehē katu” aja. A'erehe: “Kirisutu pandu ame'ē ke Páu ma'ema'e katu ym” aja ihē rehe har peje'ē je'ē ym ta me'ē te'e.

⁶ Ihē mu ta! Apandu ramō ame'ē ke Apor rehe har ihē apandu. Ihē juehe har amō tī. Apandu tī. Jande mokōi jande juehe har ihē apandu. Aja rahā: “Peme'ē katu te ame'ē ke” aja pepandu ym ta. Aja Tupā je'ēha mujekwa. Kuja:

“Mā peja amō mupinim ame'ē rehe pehendu katu” aja panduha ihī.

Aja rahā, kuja ym ta: “Peme'ē katu. Jande ke mu'e katu” aja. “Anī. Peme'ē anī. Jande mu'eha riki katu te” aja pepandu ym ta tī. ⁷ Pehē mu'eha riki amō ta 'ar koty te we katuha aja ym riki. Upa mu'eha ta ke pehē koty Tupā mondo. Aja rahā: “Jande mu'eha ta amō mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marā ka ym pepanduha. Tupā riki mondo. Pehē atu mu'am ym. Tupā mondo. A'erehe: “Jande mu'eha ta amō mu'eha ta 'ar koty te we katuha” aja marā ka ym pepanduha.

⁸ Korin ok ta pe har ta! Upa pehēma'e ke pehī, aja pekwha naī. Pehēma'e hū namō pexo, aja pekwha naī tī. Pehē riki kapitā keruhū. Jande anī, aja pekwha naī. Mā! Pehē riki kapitā keruhū ta tipe rahā, katu tiki. Aja ta tipe rahā, pehē namō jande riki kapitā keruhū ta tipe tī. Upa ma'e ke namō pexo, a'erehe: “Páu ke japutar ym” aja pepandu. ⁹ Jande riki Kirisutu mondo ame'ē ta ke. Jande riki amō ta wyr koty te we katuha, aja Tupā mu'am, aja ihē akwa. Sonda ta jukwa ta ame'ē ta riki jaxer, aja ngā ukwa. Aja jande riki tī, aja upa ngā pe Tupā mujekwa. Aja Tupā je'ēha rahoha ta ukwa tī. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwa tī. Jande jaxer ame'ē ta ke jande, aja ukwa tī. ¹⁰ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō, aja japandu pandu, a'erehe jande riki jaka'u te'e, aja amō ta ukwaha. Pehē anī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pekwa katu te ame'ē ta ke pehē, aja amō ta ukwa. Jande riki pitu te'e aja amō ta ukwa. Pehē anī. Pehē pyrātā riki, aja amō ta ukwa. Katu ame'ē ta ke, aja pehē rehe har amō ta ukwa. Jande anī. Jaxer ame'ē ta ke aja ngā ukwa. ¹¹ Apo jande myahy jande jaxo. Jande janengwēi jaxo tī. Jandema'e mundeha ymanihar namō jaxo tī. Jande ke amō ta mupyrara tī. Jande jawata te'e jaxo. Jande rok nixōi. ¹² Jande japaraky

hū. Aja tamatarer japyhyk. Pe, ame'ē pe upa jandema'e ke jande jajo'ok jo'ok. Jande rehe har amō ta juru ai rahā, ame'ē ta pe japandu: "Mā peja pehē rehe Tupā usak katu" aja. Jande ke amō ta mupyrara rahā, jande py'ahu te'e jahendu. ¹³Jande rehe har katu ym amō ta pandu rahā, ame'ē ta pe hātā jaje'ē ym jande. Katu ame'ē ke japandu a'eta pe. Ma'e puxi aja jande aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha. Jaxer ai te aja jande rehe har ukwaha tī. Upa aja apo jaxo we rī. (Jesu mondo ame'ē ta ke jande.)

¹⁴Ihē amupinim ramō ame'ē pe pehē ke ihē amuhuxī my? Anī. Aja ym. Pehē ke ihē amuhē tar katu, a'erehe aja ihē amupinim. Aja rahā, pehē pexoha ke pemukatu ta nahā my. Ta'yr ke ipāi mu'e katu, aja pehē ke ihē amuhē tar katu tī. ¹⁵Myja Kirisutu kotyhar ta pexoha katu my? Ame'ē rehe har mu'e ame'ē ta māte hū ixo pehē koty. Pehē pāi aja ame'ē ta heta ym. Peteī jō pehē pāi aja ixo. Ihē ame'ē. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē aja pexo. Myrandu katu pehē pe ihē apandu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehē pāi aja ihē. ¹⁶A'erehe ihē aja pehē pexo tī. Aja rahā: "Katu te jande" aja pekwa ym pexo tī. ¹⁷Ko Timo ke pehē koty ihē amondo ta. Pehē pe a'e pandu ta:

—Jesu Kirisutu kotyhar ke Páu, a'erehe ixoha pyahu aja a'e ixo katu. Ame'ē ixoha pyahu ame'ē ke Jesu kotyhar ta pe Páu mu'e mu'e. Amō amō ok ta rupi ixo ame'ē ta ke mu'e mu'e — aja pehē pe Timo pandu ta.

Aja rahā, peharāi ym ta. Timo pe Jesu rehe har ihē apandu rahā, a'e jurujar katu ehe. A'erehe ihē ra'yr aja a'e. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Ihē apandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu tī.

¹⁸Pehē koty ihē aho ym ta tipe aja pekwhaha, a'erehe pehē ngi ihē akyje aja pekwhaha naī. A'erehe pehē ngi har amō amō kuja ukwaha: "Mā! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr" aja riki. ¹⁹Pesarahā! Tupā putar rahā, pahar pehē koty ihē ahyk ta aho. Ihē ahyk rahā, ma'e ke ihē atu akwa ta. Amō amō ta pandu: "Mā! Jande ngi Páu kyje, a'erehe Timo ke a'e muwyr" aja pandu ame'ē ta ixo. Panduha jō my? Panduha aja ma'ema'e katu my? Ame'ē ke ihē akwa ta. ²⁰Aja riki jande. Amō pandu: "Tupā! Ihēma'e kapitā keruhū aja exo katu." Aja pandu rahā, Tupāma'e pyrātāha ke a'e mujekwa ta ipe. Pyrātāha namō ma'e ke ma'ema'e ta. Panduha jō aja ixo ym ta. (Pyrātāha muwyr ta.) ²¹A'erehe pehē koty ihē ahyk rahā, myja me'ē pehē pe katu my? Myra ra'yr namō ahyk ta aho my? (Aja rahā, pehē ke anupā ta.) Pehē rehe ihē apy'a katuha namō ihē ahyk ta aho my? Wewe katu panduha namō ihē ahyk ta aho my? Pesarahā! Wewe katu panduha namō

ihē ahyk tar katu. (A'erehe pahar pexoha pemukatu.)

5

Amō rehe ka'u te'eha ke

¹Jesu kotyhar ta ke pehē. Pehē namō amō ixo. "Imāi nungar namō a'e ukwer ou" aja ihē pe pehē koty ngi uhyk uwyr ame'ē ke pandu. Mā jaxer ai te ma'eha ke ame'ē. Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta aja ym ma'eha. ²Mā! Pehē ruxī ym. Anī. "Katu" aja pekwhaha pehē jupe. Anī. Katu ym aja. Mā peja ym pehē! Ame'ē ma'eha ngi pehē ruxī pexo. Ame'ē jaxer ai ame'ē ke ma'e, ame'ē ke pejy'ar rahā, pehē pyter ngi pemuhem pemondo. Jesu kotyhar tama'e jw'ariha renda rehe pejy'ar rahā, ame'ē sawa'e ke pemuxe ym. ³⁻⁴Pehē namō ihē axo ym. Pepsaite ihē axo. Anī. Ihē py'a rupi pehē rehe har ihē akwa akwa axo. A'erehe pehē namō ihē axo, ame'ēja saka. Pe, ame'ē jaxer ai ame'ē ke ma'e ame'ē pe, Jesu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu.

—Mā peja nde ke Tupā mupyrara! — aja riki.

Amō Jesu kotyhar har ta namō pejy'ar rahā, pehē rehe har ihē akwa akwa axo, a'erehe pehē namō ihē axo, ame'ēja saka. Pehē pejy'ar rahā, Jesu, jandema'e sawa'e te riki pehē py'a ke mātā ixo. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e ta. ⁵A'erehe ame'ē sawa'e ke pemuhem pemondo pehē ngi. Aja rahā, Satana koty mondo, ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) Pe, ame'ē sawa'e ke a'e riki mahy ta. Mujaxer ta tī. Sawa'e i'ā anī. Jandema'e sawa'e te muhā katu ta. A'e jwywr rahā, ngā ke a'e mupyrara ta. Arahā ame'ē sawa'e'a ke a'e muhā katu ta tī.

⁶"Katu te" aja pehē pekwa pehē jupe pexo rahā, katu ym. Mā peja ym pexo. Amōma'e panduha ke pekwa:

—Jaxi muhāi rahā, ipy'a ngi pyairo ke jo'ok. Ta'yr mi mupuk rahā, upa hukwer ke moro ta — aja panduha ihī.

Ame'ē ke pekwa katu. Aja peteī sawa'e ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, a'e aja upa amō ta ma'e ta tī. (Upa moro, ame'ēja saka.) ⁷A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ē ke pehē pyter ngi pemuhem pemondo. Aja rahā, pehē py'a juhyk, aja pexo. Ymanihar aja pehē tī. (Pyairo ke pembor, ame'ēja saka.) Aja rahā, hukwer ke moro ym ta tī. Aja rahā, pehē namō ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói tī. Aja pexo riki apo 'y, aja ihē akwa. Eji ywy ngi jundéu awa ta uhem oho rahā, arapuharan ra'yr ke a'eta jukwa. Ame'ē ke jukwa rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupā mukanim, ame'ēja saka. Ame'ē arapuharan ra'yr aja Kirisutu tī. A'e manō. Jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e

muhepy. Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mukanim, ame'ēja saka. ⁸ A'erehe mā peja ima'e ta ke aja jaxo. Mā peja jande py'a juhyk, aja jaxo. Amō namō pandu rahā, mā peja jetehar te ke jō japandu. Ma'e jaka'u te'eha ke mā peja jama'ema'e ym jaxo. Amō ta rehe jaxer ai ame'ē ke mā peja jama'e ym tī.

⁹ Amukwehe paper pinim pehē pe ihē amondo. Ame'ē pe kuja ihē amupinim:

“Amō kūjā rehe ka'u te'e. Ame'ē ke namō mā peja pejy'ar ym. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Ame'ē ke namō aja tī. Pejy'ar ym tī.”

¹⁰ “Pejy'ar ym inamō” aja amupinim rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe har amupinim ym riki. Tupā kotyhar ta rehe har amupinim. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta amō kūjā rehe ka'u te'e hū. Amō sawa'e rehe kūjā ka'u te'e hū tī. Amō tama'e ke rehe ipy'a moī moī hū. A'erehe mukanim riki amōma'e ke. Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī tī. Upa ame'ē ta namō pexo tar ym rahā, kome'ē wyy keruhū ngi pehem te ta tipe. ¹¹ “Pejy'ar ym inamō” aja ihē amupinim rahā, Jesu kotyhar ta rehe har ihē amupinim. Ame'ē riki amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Tupāran rehe ipy'a ke moī moī tī. Amō ta rehe juru ai tī. Kawī ngi ka'u tī. Amōma'e ke mukanim tī. Pesarahā! Ame'ē namō pejy'ar ym pexo. Hake inamō ma'e ke pe'u ym te tī.

¹²⁻¹³ Pesarahā! Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta pe kuja ihē apandu ym:

—Ma'e peka'u te'eha ke pema'e. Mā peja pehē ke Tupā mupyrara — aja.

Ihē anī. Tupā riki aja me'ē pandu ta. Jesu kotyhar ta pe anī. Pehē atu pepandu katu:

—Mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym — aja riki.

A'erehe ame'ē ka'u te'eha ma'eha ke mā peja pehē pyter ngi pemuhem pemondo.

6

Myja je'ē je'ēha ke muputu'u ngā ngi my?

¹ Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe pehē riki pehē mu mu. Pe, pehē ngi har imu namō amō je'ē je'ē rahā, jurujar ym ame'ē ta ruwa koty oho riki. Mā katu ym. Mā peja peho ym. Anī. Tupā kotyhar ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ē je'ēha ke mukatu ta.

² Pesarahā! 'Ar rehe angaha uhyk rahā, kome'ē wyy keruhū pe har ta pe Tupā kotyhar ta pandu: “Pehē katu.” Aja katu ame'ē ta pe pandu ta. “Pehē katu ym.” Aja katu ym ame'ē ta pe pandu ta tī. Kome'ē wyy keruhū pe har ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe aja rahā, ma'erehe pehē mu je'ē je'ēha ke pemukatu ym my? Mā peja ame'ē ke pemukatu!

³ Pesarahā! Tupā je'ēha rahoha ta pe japandu ta tī. “Pehē katu.” Aja Tupā rehe hendu katu ame'ē ta pe japandu ta. “Pehē katu ym.” Aja Tupā rehe hendu ym ame'ē ta pe japandu ta tī. Aja Tupā je'ēha rahoha ta pe japandu rahā, ma'erehe sehar peje'ē je'ēha ke pehē atu pemukatu ym my? Mā peja pemukatu!

⁴ Mā! Ame'ē rehe har amō ta je'ē je'ē rahā, jurujar ym ame'ē ta ruwa koty peho ta my? A'eta riki je'ē je'ēha mukatu ta my? Katu ym aja. A'eta riki katu ym ame'ē ta aja pekwa. A'erehe a'eta ruwa koty peho ym.

⁵ Mā katu ym. Pehē ngi ihē ruxī riki. Pejurujar katu ame'ē ta ngi har ukwa katu te ame'ē ixo my? Peteī ixo my? Pehī riki. (Ixoty peho.) A'e riki pehē mu ta je'ē je'ēha ke mukatu ta kŷ. ⁶ Pehē anī. Ixoty peho ym riki. Pehē mu ta riki je'ē je'ē rahā, jurujar ym ame'ē ta ruwa koty peho. A'eta riki je'ē je'ēha mukatu riki. Katu ym aja.

⁷ Mā jetehar te riki. Imu ta je'ē je'ēha ke jurujar ym ame'ē ta ruwa koty peho. A'eta riki mukatu. A'eta ruwa koty peho, a'erehe katu ym pehē aja pemujekwa. Pehē rehe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, mā peja pexo. Pehē py'a pemujywyr. Aja rahā, pahar pemukatu ta. Pehēma'e ke amō mukanim rahā, mā peja pexo. Pehē py'a pemujywyr. Aja rahā, pahar pemukatu ta tī. ⁸ Anī. Aja pema'e ym pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e pehē jupe. Pehē riki pehē mu mu! Pehē mu ma'e ke pemukanim pexo. Katu ym aja.

⁹ Pesarahā! Tupā ixo ame'ē pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta oho ym te ta. Ame'ē ke pekwa katu. Peka'u te'e ym. Pesarahā! Sawa'e te renda pe amō kūjā rehe ka'u te'e, ame'ē ke oho ym te ta. Amō sawa'e rehe ka'u te'e ame'ē ke aja tī. Oho ym te ta tī. Tupāran rehe ipy'a moī moī, ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Kūjā ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe, ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Tupā ixo ame'ē pe oho ym te ta tī. ¹⁰ Amō ma'e ke mukanim, ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Amōma'e ke rehe ipy'a moī moī ixo ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Kawī ngi ka'u ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Amō ta rehe juru ai, ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Nupā. Aja amōma'e ke mukanim, ame'ē ta aja tī. Oho ym te ta tī. Upa ame'ē ta sawa'e te renda pe oho ym te ta. Tupā ixo ame'ē pe oho ym te ta.

¹¹ Aja me'ē pehē ngi har amō amō ixo kwe. Apo pehē py'a ke Tupā juhyk 'y. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e juhyk. “Ihē kotyhar ta ke pehē. Ihēma'e ta” aja Tupā pandu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu, a'erehe: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe” aja Tupā pandu. Pehē py'a rehe Tupā ā

ihĩ katu, a'erehe: "Pehẽ katu te" aja Tupã pandu tĩ. (A'erehe pexoha katu aja pexo.)

Pehẽ rehe har Tupã pe amõ ta pandu: "Ne jõ riki katu te ame'ẽ ke"

(Amõ rehe peka'u te'e aja pexo rahã, katu, aja pekwaha pehẽ jupe naĩ. Anĩ. Katu ym aja. Pehẽ riki Tupãma'e ke, a'erehe pexoha katu aja pexo rahã, katu tiki.) ¹² Pe, amõ pandu:

—Upa ma'e ke ihẽ ama'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'e katu — aja.

Ame'ẽ jete tipe. Amõma'e ma'eha riki katu ym nde pe. "Upa ma'e ke ihẽ ama'ema'e tar katu, ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e katu" aja ihẽ apandu ta tipe. Pe, ihẽ ama'e rahã, marã ka ym ame'ẽ ama'eha ngi amuputu'uha. Ihẽ ke muma'e, ame'ẽja saka. A'erehe ihẽ ama'e. Katu ym aja. ¹³ Amõ pandu:

—Awa mi'u pehĩ, a'erehe awa pusu pehĩ tĩ. (U'u ta.) Pe, awa pusu pehĩ, a'erehe awa mi'u pehĩ tĩ, aja. (A'erehe jande myahy) — aja.

Ame'ẽ jete. Yman rahã, ame'ẽ mokõihar ke Tupã mumba ta. Awa mi'u ke. Awa u'uha ke tĩ. Mumba ta. Jande ke anĩ. Pete'e jande jaxo ta rĩ. A'erehe jaxoha katu, aja jaxo ta me'ẽ te'e. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e, a'erehe sawa'e ke Tupã mujã my? Anĩ. Aja ym. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e, a'erehe kũjã ke a'e mujã my? Anĩ. Aja ym tĩ. "Ihẽma'e ke" aja jandema'e sawa'e te putar, a'erehe awa ke a'e mujã. A'e riki jandema'e sawa'e te. Aja rahã, awa rete riki sawa'e tema'e ke, ame'ẽja saka. ¹⁴ Manõha ngi jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. Pe, ima'e pyrãtãha namõ jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ. A'erehe awa rete riki sawa'e tema'e ke.

¹⁵ Kirisutuma'e ke pehẽ, ame'ẽ ke pekwa. Pe, Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ta my? Anĩ ta. Marã ka ym amondoha. ¹⁶ Pesarahã! Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarãi rahã, mokõi riki peteihar aja ixo. Ame'ẽ ke pekwa my? Pekwa katu riki pehẽ! Kuja Tupã je'eha rehe panduha ihĩ:

"Mokõihar riki peteihar wan ta" aja riki.

A'erehe kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ pejumusarãi rahã, inamõ Kirisutu peteihar aja ixo. Mã! Katu ym! A'erehe Kirisutuma'e ke kũjã ka'u te'e ame'ẽ koty ihẽ amondo ym te ta. ¹⁷ Pe, amõ riki jandema'e sawa'e tema'e ke rahã, inamõ peteihar aja ixo. Tupã'ã ihĩ katu ehe, a'erehe inamõ peteihar aja ixo.

¹⁸ Mã peja amõ kũjã rehe eka'u te'e ym. Mã peja amõ sawa'e rehe eka'u te'e ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, juehe jumujaxer ym. Kũjã ka'u te'e ame'ẽ namõ amõ jumusarãi rahã, a'e jumahy juehe. Kirisutuma'e ym aja mujekwa, a'erehe a'e jumahy juehe. ¹⁹ Amõ we tĩ. Tupã'ã riki pehẽ py'a

rehe ihĩ katu, a'erehe pehẽ riki Tupã'ã rok aja pexo. Ame'ẽ ke pekwa katu. Pehẽ rehe l'ã ke Tupã muwyr. A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ pema'e ym. Anĩ. Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu. A'erehe pexoha rehe pesak katu. Peka'u te'eha ke pema'e ym. ²⁰ Ta'yr manõ. Peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe Tupãma'e ke pehẽ. (A'erehe pema'e tar katu ame'ẽ ke jõ, pema'e ym. Anĩ.) Tupã putar ame'ẽ ke pema'ema'e katu tĩ. Pexoha katu aja pexo. Aja rahã amõ ta pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke" aja Tupã pe pandu ta.

7

Jumendar rahã, katummy? Ame'ẽ rehe har Páu mujekwa.

¹ Paper pinim ihẽ pe pemuwyr kwe. "Amõ jumendar rahã, katu my?" aja paper pinim ihẽ pe pemuwyr. Ame'ẽ rehe har ihẽ amupinin ta pehẽ pe apo 'y. Amõ jumendar ym rahã, katu tiki. ² Amõ rehe ka'u te'e hũ ngã. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e tĩ. A'erehe kũjã namõ sawa'e jumendar rahã, katu tiki. Aja rahã, amõ kũjã rehe ka'u te'e ym ta. Sawa'e namõ kũjã jumendar rahã, katu tiki tĩ. Aja rahã, amõ sawa'e rehe ka'u te'e ym ta tĩ. ³ Hakehar riki putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e riki putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ. Jumuhury katu a'eta juehe. ⁴ Hakehar putar rahã jõ anĩ. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer. Ixawa'e putar rahã jõ anĩ tĩ. Hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. ⁵ A'erehe hakehar putar rahã, mã peja inamõ ixawa'e ukwer. Ixawa'e putar rahã, mã peja inamõ hakehar ukwer tĩ.

Pe, hakehar pe ixawa'e kuja pandu:

—Tupã namõ ihẽ apandu pandu ta axo. A'erehe ne namõ ihẽ aker ym ta kũ — aja.

—A'e tũ — aja hakehar pandu.

Ixawa'e pe aja hakehar pandu tĩ. Aja jõ rahã, inamõ ixo ame'ẽ namõ mã peja eker ym. Aja heta ym ukwer rahã, katu. Ame'ẽ upa rahã, inamõ ukwer katu tĩ. Aja ym rahã, heta ukwer rahã, hakehar ame'ẽ ym rahã, amõ kũjã rehe ixawa'e ka'u te'e ta. Marã ka ym ame'ẽ mukaniha. Ixawa'e ame'ẽ ym rahã, amõ sawa'e rehe hakehar ka'u te'e ta tĩ. Marã ka ym mukaniha. "Amõ rehe eka'u te'erahã" aja Satana pandu, ame'ẽja saka. (Ãjã ramũ a'e.) Aja rahã katu ym. A'erehe Tupã namõ panduha upa rahã, mã peja inamõ ixo ame'ẽ namõ ukwer katu.

⁶ Jumendar ame'ẽ rehe har ihẽ apandu ramõ. "Mã peja ejumendar" aja ym ihẽ apandu. "Amõ putar rahã, ejumendar" aja ihẽ apandu. ⁷ Ihẽ rakehar ym riki ihẽ. Ihẽ Páu. Upa pehẽ ihẽ aja pexo, aja ihẽ aputar. Aja pame katu te amõ koty koty Tupã mujã.

Amō jumendar ta me'ē te'e. Amō jumendar ym ta me'ē te'e tī.

⁸ Jeje te'e ixo ame'ē ta pe ihē apandu ta kŷ. Ixawa'e manō ame'ē ta pe aja tī. Pesarahāl Ihē jeje te'e axo. Ihē aja pehē pexo rahā, katu tiki. ⁹ Amō rehe peka'u te'e rahā, mā peja pejumendar. Marā ka ym amō rehe ka'u te'eha mukaniha. Aja rahā, pejumendar rahā, katu tiki.

¹⁰ Upa jumendar ame'ē ta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē akwaha aja ym. Jandema'e sawa'e te mu'e ame'ē ke ihē apandu ta 'y. Kūjā ta pe apandu. Ne sawa'e ke mā peja ehijar ym. ¹¹ Nde erehijar, pe, amō sawa'e ke epyhyk ym. Nde jeje te'e exo kŷ. Aja nde ereputar ym rahā: "Nde sawa'e namō ejumukatu eho tī. Nde sawa'e koty ejywyr eho" aja apandu. Hakehar ke ixawa'e hijar ym ta me'ē te'e tī.

¹² Amō ta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē akwaha ke ihē apandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ēha anī. Ko sawa'e riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke ixawa'e hijar ym. ¹³ Ko kūjā riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. Pe, ixawa'e riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, hakehar namō a'e ixo tar katu rahā, mā peja a'e ke hakehar hijar ym. ¹⁴ Ame'ē jurujar ym ame'ē ixawa'e riki hakehar namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe, ixawa'e rehe. Hakehar riki jurujar ym ame'ē ke a'e. Ixawa'e namō ixo, a'erehe Tupā usak katu ehe tī, hakehar rehe. Aja ym rahā, ta'yn ta riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja saka ixo. Anī. Ta'yn ta Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja ym. A'erehe a'eta rehe Tupā usak katu tī.

¹⁵ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ē ixo. Inamō ixo ame'ē ke Jesu rehe jurujar ym ame'ē ke a'e. Pe, a'e pandu: "Nde ke ahijar ta" aja. Aja rahā, mā peja hijar oho. "Eho ym" aja mā peja jurujar katu ame'ē epandu ym. Mā peja hijar oho. Kuja Tupā putar. Jumokōi je'ē je'ē ym ha rupi ixo, aja a'e putar. ¹⁶ Kūjā! Nde riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne sawa'e namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī. Sawa'e! Ne riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke nde. Ne rakehar namō exo katu. Aja rahā, a'e riki Jesu rehe jurujar katu ta nahā my tī.

Tupā putar; aja pehē pexo katu

¹⁷ A'erehe myja me'ē amō ixo apo, aja mā peja exo rī. Pehē rehe Tupā katu usak, a'erehe a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahā myja me'ē pexo my? (Pehē rakehar namō pexo my? Pehē sawa'e namō pexo my? Pehē pexo te'e me'ē te'e pehē, aja pexo my? Te'e paraky aja pexo my?) Ame'ē pexoha Tupā me'ē,

muwyr saka riki. A'erehe aja pame katu te pexo rī. Amō koty koty amō ta aja tī. Aja Jesu kotyhar ta pe ihē apandu pandu. Amō amō ok ta rupi ixo ame'ē ta pe ihē apandu pandu tī. ¹⁸ Amō rehe Tupā katu usak, a'erehe a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahā ehe ihī ame'ē pিরer jupāha ihī my? Aja rahā, mā peja aja ixo, jupāha namō. Emukanim ym ame'ē ke. Jurujar katu py rahā, a'e ixo. Ame'ēja exo rī. Amō pe Tupā pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak." Arahā, ehe ihī ame'ē pিরer ke jupā ym my. Aja rahā, mā peja jupā ym aja exo rī. Jurujar katu py rahā, a'e ixo. Aja exo rī. Jupā ym, aja exo rī. ¹⁹ Ehe ihī ame'ē pিরer jupā my? Ame'ē ke Tupā ukwa tar ym. Ehe ihī ame'ē pিরer jupā ym my? Ame'ē ke a'e ukwa tar ym tī. Kuja jō a'e ukwa tar katu. Ima'e je'ēha rehe amō hendu katu my. Ame'ē ke jō a'e ukwa tar katu.

²⁰ Ngā rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Arahā myja me'ē ngā ixo my, aja mā peja exo katu rī. ²¹ Ne rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Arahā se te'e paraky ame'ē ke nde my? Aja exo rī. Pe, nde jar pandu:

—Ihēma'e miasu ym nde apo 'y. Te'e eho katu — aja.

Aja rahā, mā peja ame'ē parakyha ngi ehem eho.

²² Sehar te'e paraky ame'ē ke rehe jandema'e sawa'e te katu usak, a'erehe pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi uhem oho, ame'ēja saka. Ame'ē ngi poir ame'ē ke a'e, ame'ēja saka. Jandema'e sawa'e te kotyhar ke a'e, a'erehe poir aja saka ixo.

Pe, sehar amō pe te'e paraky aja ym ame'ē pe Kirisutu pandu: "Mā peja ihē kotyhar aja pemuruwak" aja. Aja rahā, Kirisutu pe te'e paraky aja a'e ixo apo 'y. ²³ Kirisutu manō. Arahā peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja rahā Kirisutu manōha rupi pehē rehe Tupā muhepy, ame'ēja saka. A'erehe amō ta pe te'e paraky ame'ē tama'e aja ym pexo. (Tupāma'e ke pehē.) ²⁴ Ihē mu ta! Pesarahāl! Pehē rehe Tupā katu usak rahā, a'e pandu: "Mā peja ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja. Arahā Tupā namō pehē juehe katu pehē pexo. Ame'ē ke pehijar ym. Tapijar te'e we inamō pehē juehe katu pexo rī.

Jeje te'e ixo ame'ē ta rehe har

²⁵ "Myja me'ē jeje te'e ixo ame'ē ta pe japandu ta my" aja ihē pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ē rehe har jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu ym. Ihē akwa ame'ē ke ihē apandu ta. Ihē rehe

jandema'e sawa'e te pyrara usak. A'erehe ihê apandu ame'ë ke rehe mā peja pehendu katu. (Ihê Páu.)

²⁶ Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara ixo. A'erehe amō jeje te'e ixo rahã, aja te'e exo rĩ. Aja rahã, katu tiki. ²⁷ Nde rakehar namō nde erexo rahã, ehijar ym. Jeje te'e nde erexo rahã, kũjã ke epyhyk ym. Jeje te'e nde erexo rĩ. ²⁸ Jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke nde erema'e ym. Kũjã jeje te'e ixo ame'ë jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym. Jumendar ame'ë ta ima'e ke rehe usak usak ixo. Kupixa mujã. Imi'u matyr. Ima'e ke rehe usak usak hũ ixo. Aja pehẽ rehe ihê aputar ym. A'erehe mā peja jeje te'e pexo, aja ihê apandu.

²⁹⁻³¹ Ihê mu ta! Pekwa katu pexo! 'Ar rehe angaha upa Tate. Kome'ë ywy keruhũ yman ym ta ixo. Apo ixo ame'ë ke upa ta. A'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi ima'e ixoha rehe amō usak katu. A'erehe hakehar namō ixo ame'ë ta hakehar aja ym ame'ë ta aja pexo katu. Jeje te'e aja pexo katu. Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. Jixi'u ame'ë ta riki hury katu ame'ë ta aja pexo katu! Puka puka ame'ë ta riki pyai ame'ë ta aja pexo katu! Ma'e ke muhepy jo'ok, ame'ë ta riki jo'ok ame'ë ke ima'e ym aja pexo katu. Ima'ehũ namō ixo ame'ë ta riki ma'e ke ima'e ym te ame'ë ta aja pexo katu! Aja rahã ixoha rehe har ukwa ukwa ym ta ixo. 'Ar rehe angaha upa Tate, a'erehe Tupãma'e ma'ema'eha rehe pesak py. A'engi pehẽma'e pexoha rehe pesak katu.

³² "Ma'e jande ja'u ta my? Ma'e jande jamunde ta my?" aja te'eha pekwa pekwa pexo. Pexoha rehe har pekwa pekwa pexo, aja ihê aputar ym. Sawa'e jeje te'e ixo rahã, jandema'e sawa'e te putar ame'ë ke a'e ma'ema'e tar katu. A'erehe: "Myja me'ë ima'e parakyha rehe ihê ama'ema'e katu my" aja jō a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har ukwa ukwa ym ixo. ³³ Hakehar namō sawa'e ixo rahã, hakehar ke a'e muhury tar katu. A'erehe imi'u matyriha rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Myja hakehar ke a'e muhury katu ta my. Ame'ë rehe har aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. ³⁴ A'erehe mokōi ukwaha rehe har ukwa ukwa ixo. Myja me'ë Tupã putar ame'ë ke a'e ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo tĩ.

Kũjã jeje te'e ixo ame'ë riki jandema'e sawa'e te pe ma'ema'e katu. Myja me'ë pyrãtãha namō ima'e ke ma'ema'e katu my, aja a'e ukwa ukwa ixo. Myja me'ë ipy'a ke a'e moĩ moĩ katu ehe my, aja a'e ukwa ukwa ixo tĩ. Ixawa'e namō ixo, ame'ë anĩ. Ixawa'e ke a'e muhury tar katu, a'erehe: "Ma'e jande ja'u ta my" aja te'eha a'e ukwa ukwa ixo. Ixoha rehe har jō a'e ukwa ukwa ixo.

³⁵ Ihê apandu ramō ame'ë ke katu. Katu pehẽ pexoha ke ihê aputar, a'erehe aja me'ë ihê apandu ramō. "Ejumendar ym" aja ym ihê apandu riki. Katu ame'ë ke pema'ema'e, ame'ë ke ihê aputar. Ma'e matyriha rehe har pekwa pekwa ym ha namō jandema'e sawa'e te pe pema'ema'e katu. Aja ihê aputar. Tupã je'ëha ke pepandu pandu, ame'ë riki pehẽma'e parakyha ke.

³⁶ Kũjã pái pe sawa'e pandu: "Nde rajyr ihê aputar" aja. Ame'ë ta rehe har ihê apandu ta apo 'y. Ame'ë sawa'e pandu: "Kũjã ke ihê apyhyk ym ta apo 'y" aja. Aja a'e ukwa ukwa ixo: "Ihê apandu, a'erehe ihê apyhyk ym rahã, kũjã huxĩ ta" aja. Aja rahã, a'eta jumendar rahã, katu tiki. Pe, amō kũjã rehe sawa'e ka'u te'e hũ. Marã ka ym mukaniha. A'erehe jumendar rahã, katu aja a'e ukwa ukwa ixo. Aja a'e putar. Aja rahã, kũjã pyhyk rahã, katu tiki. Pe, jumendar rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ym. ³⁷ Pe, sawa'e pandu:

—Ihê ajumendar ym ta apo 'y — aja.

Pe, kũjã pái pandu: "Ere" aja. Kũjã pandu tĩ: "Ere" aja tĩ. Pe, amō kũjã rehe ka'u te'e ym, aja ukwa katu tĩ. Upa aja me'ë rahã, jumendar ym rahã, katu tiki. ³⁸ A'erehe kuja riki. Sawa'e kũjã namō jumendar rahã, katu tiki. Amō rahã, kũjã namō jumendar ym rahã, i'ar koty te we katuha.

³⁹ Ixawa'e ixo rahã, inamō kũjã ixo katu tĩ. Jeje te'e aja ixo ym. A'erehe amō sawa'e ke a'e pyhyk rahã, katu ym tiki. Ixawa'e manō rahã, amō sawa'e ke a'e pyhyk katu. A'e putar ame'ë ke pyhyk katu. Ame'ë sawa'e Jesu rehe jurujar katu ame'ë ke a'e. Aja me'ë jō a'e pyhyk katu. Jurujar ym ame'ë ke anĩ. Epyhyk ym. ⁴⁰ Ixawa'e manō ame'ë jeje te'e ixo rahã, i'ar koty te we a'e hury katuha. Aja riki ihê akwa. Tupã'a ihê py'a rehe ihĩ katu, a'erehe ihê apandu ame'ë ke rehe mā peja pehendu katu tĩ.

8

Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amō moĩ

¹ Tupãran ruwa koty ngã mi'u ke amō ta moĩ moĩ. "Ame'ë mi'u ke jande ja'u rahã, katu my?" aja ihê pe paper pinim pemuwyr kwe. Ame'ë rehe har ihê apandu ta apo 'y. (Anĩ. Apandu ym we rĩ.) Pehẽ ngi har amō panduha ihĩ: "Upa jande riki jakwa katuha namō jaxo" aja riki pandu. Aja: "Ihê akwa katu" aja amō ukwa ukwa ixo rahã, katu te aja ukwaha jupe. Pe, ma'e ke rehe harãi. Kuja. Imu ta rehe ipy'a katuha harãi. Imu ta rehe amō ipy'a katu rahã, ame'ë ta py'a ke mātã katu ta. ² Amō pandu:

—Upa katu te ihê akwa katu — aja ukwaha jupe.

Ame'ë riki jupe katu ame'ë te'e a'e jupe. A'erehe upa katu te a'e ukwa ym riki. ³ Pe,

Tupā rehe amō ipy'a katu, a'erehe imu ta rehe ipy'a katu tī. Aja rahā: "A'e katu" aja Tupā ukwa.

⁴ Apo ngā mi'u rehe har apandu ta. Tupāran ruwa koty ma'e so'o rukwer ke amō ta moī moī. (Ame'ē ke muhepya renda pe amō ta muhepy hepy. Ame'ē ke Jesu kotyhar ta u'u rahā, katu my? Katu ym my?) Ame'ē rehe har ihē apandu ta apo 'y.

Ma'e ixuwe ym ame'ē ke tupāran aja amō ta ukwaha naī. ⁵ "Tupā" aja amō ta ukwaha naī tī. Ame'ē heta pete'e ixo my? Ywa pe pete'e ixo my? Kome'ē wyw keruhū pe pete'e ixo my? "Jandema'e sawa'e te" aja ukwaha naī tī. Ame'ē pete'e ixo my tī?

⁶ Jande pe anī. Peteihar jō Tupā te riki. A'e jō ixo aja jakwa katu. Jande pāi keruhū a'e. Upa ma'e ke a'e mujā. Jandē jaxo, a'erehe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja japandu ipe.

Peteihar jō riki Jesu Kirisutu. Jandema'e sawa'e te a'e. A'e je'ēha rupi upa ma'e ke Tupā mujā. A'e ixo, a'erehe jande ko jaxo tī.

⁷ Tupāran nixōi te, aja upa katu te Jesu kotyhar ta ukwa ym. Jurujar ym rahā we tupāran ruwa koty ngā mi'u ke a'eta moī moī hū. A'erehe apo ame'ē humi'u ke u'u rahā, ame'ē riki tupāran kotyhar ta ke, aja a'eta ukwa naī rī. Ame'ē ukwaha marā ka ym mukanīha. A'erehe: "Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Katu ym ihē" aja ukwaha. ⁸ Ma'e ke jande ja'u, a'erehe i'ar koty te we Tupā namō a'e juehe katu a'e ixo my? Anī. Aja ym. Ma'e ke ja'u ym rahā, i'ar koty te we Tupā namō a'e juehe katu a'e ixo my? Anī. Aja ym tī. Juja katu te riki awa ta Tupā pe. U'u rahā, juja katu te. U'u ym rahā, juja katu te tī.

⁹ Tupāran ruwa koty ngā mi'u ke amō moī moī. Ame'ē ke pe'u rahā, katu. Pe'u ym rahā, katu tī. Pehē pe juja katu te. Jesu rehe jurujar katu wan ame'ē ta pe anī. "Katu ym" aja ukwa. Pe, pehē pe'u rahā, pehē rehe a'e usak. A'erehe a'e u'u tī. A'engi: "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Katu ym ihē" aja a'e ukwa. Aja rahā, mā peja ame'ē mi'u pe'u ym. (Ne mu ixoha ke emujaxer ym.)

¹⁰ Tupāran ihī. Ame'ē rok pe ngā mi'u ke huwa koty amō moī. Ame'ē ke u'u rahā, katu ym, aja Jesu rehe jurujar katu wan ame'ē ke ukwa. Nde pe anī. "Upa ihē akwa katu. Tupāran ixuwe ym" aja nde erekwa katu. A'erehe ame'ē rok pe nde erexe, pe, ngā mi'u ke nde ere'u. Ame'ē ke jurujar katu wan ame'ē ke usak, a'erehe a'e u'u tī. ¹¹ Pe, a'e pyai ixo. "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Katu ym ihē" aja a'e ukwa jupe. Mā! "Upa ihē akwa katu. Tupāran ixuwe ym" aja nde riki erekwa katu nde jupe. A'erehe jurujar katu wan ame'ē ke aja: "Katu ym ihē" aja ukwa jupe. A'e riki nde mu ke. A'e uhāha ke rehe Kirisutu manō. ¹² Ne mu ke nde eremupyai riki. A'erehe: "Ma'e aka'u te'eha

ke ihē ama'e" aja a'e ukwa jupe. Ne mu ke nde eremupyai rahā, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, aja Kirisutu riki ukwa katu, ame'ēja saka. ¹³ A'erehe ihē mu ixoha ke ihē amujaxer ym. Ihē Pāu. Tupāran ruwa koty ngā mi'u ihī. Ame'ē ke a'u rahā, katu ym, aja ihē mu ukwa rahā, ame'ē mi'u ke ihē a'u ym te ta tī. Ihē aja nde rahā, katu tiki tī. (E'u ym tī.)

9

Jesu mondo ame'ē ta ke

¹ Ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Jesu mondo ame'ē ke ihē. Ihē Pāu. Upa Jesu kwera katu uhem rahā, ihē asak ehe. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu pehē pe, a'erehe pehē pejurujar katu ehe. Ixotyhar ta ke pehē. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja pekwa ta me'ē te'e. ² "Amō Jesu mondo ame'ē ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Pāu anī. Pyhyk ym. A'erehe Pāu Jesu mondo ame'ē aja ym a'e" aja amō ta pandu naī. Pehē anī. "Pāu riki Jesu mondo ame'ē ke a'e" aja pekwa katu. Pehē riki jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. A'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja pemujekwa ngā pe.

³ Amō Jesu mondo ame'ē ta jandema'e tamatarer ke pyhyk. Pāu anī. Jandema'e tamatarer ke pyhyk ym. A'erehe: "Pāu riki Jesu mondo ame'ē aja ym a'e" aja ukwaha. A'erehe: "Pāu pe jande mi'u jame'ē ym ta" aja pandu pandu rahā, mā kuja ihē apandu. ⁴ Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu. Ame'ē riki ihēma'e parakyha. A'erehe ihē pe a'eta mi'u ke amō ta muwyr rahā, katu tiki. ⁵ Amō amō ok ta rupi Tupā je'ēha ke amō Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu oho rahā, hakehar ta namō a'eta oho. Hakehar ta pe ngā mi'u me'ē me'ē tī. Jandema'e sawa'e te mu ta aja tī. Hakehar ta raho tī. Petu aja tī. Hakehar raho a'e tī. Mā! A'eta aja ihē rahā, katu tiki tī. Ngā mi'u ihē pe amō ta muwyr rahā, katu tiki tī. ⁶ Amō parakyha rehe Jesu mondo ame'ē ta paraky ym. Tupā je'ēha ke jō pandu pandu. Pe, imi'u ke amō ta me'ē me'ē ngā pe. Mā! Ihē jō aja ym my. Manambe amō. Amō parakyha rehe jande mokōi japaraky, pe, ame'ē rehe tamatarer japyhyk. Ame'ē pe jandema'e ke jajo'ok. Mā! Jande jō aja rahā, katu ym.

⁷ Jumaiha rehe sonda oho rahā, amō parakyha rehe paraky ym oho. Ima'e kapitā riki imi'u me'ē ipe. Ma'e ke kupixa pe ijar jytym rahā, ame'ē ke a'e u'u tī. Ixamby ke arapuharan ngi ijar jō'ok. Ame'ē ke a'e u'u. Mā! Aja saka ihē tī. Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu. A'erehe ihē pe ngā mi'u amō ta muwyr rahā, katu tiki tī. Manambe pe aja tī. Me'ē ipe rahā, katu tiki tī.

⁸ Kupixa jar rehe har ihê apandu. Sonda ta amô. Arapuharan jar amô. Ame'ê ke jô ym. Aja Moise je'êha mujekwa katu tî. ⁹ Kuja Moise je'êha rehe jasak:

“Ahûi aja me'ê kurer ke jo'ok rahâ, tapi'iruhu pyrû pyrû oho ehe. Arahâ iâpûi ke epukwar ym ingi. U'u tar katu rahâ, mâ peja u'u, aja riki.”

Paraky rahâ, ma'e ke u'u tî. Tapi'iruhu rehe jô Tupâ pyrara usak my? ¹⁰ Anî. Ame'ê rehe jô ym. Jande rehe har a'e ukwa ukwa ixo. (Jesu mondo ame'ê ta ke jande.) Je'êha ke japandu pandu rahâ, ngâ mi'u amô ta muwyr jande pe. (Tapi'iruhu paraky, ame'êja saka.) Pesarahâ! Kupixa ke amô mondok. Amô riki ma'e ke jyty. Ame'ê mokô: riki kupixa ngi ma'e ke u'u ta. Aja a'eta ukwa katu. ¹¹ Kupixa pe ma'e ke amô jyty. Ma'e tyarô rahâ, ame'ê ke ijar u'u ta. Aja jande tî. Tupâ je'êha ke pehê pe japandu pandu rahâ, ma'e ke jayty, ame'êja saka. Apo pehê ngi pehê mi'u japyhyk rahâ, katu tiki. (Kupixa ngi ijar ma'e u'u, ame'êja saka.) ¹² Aja amô Jesu mondo ame'ê ta riki. Pehê ngi pehê mi'u ke pyhyk rahâ, katu tiki. A'erehe pehê ngi ihê apyhyk rahâ, i'ar koty te we katuha. Manambe aja tî.

Pesarahâ! Pehê ngi ihê apyhyk ym te riki ma'e ke. Amô ma'e ke rehe ihê aparaky, aja tamatarer apyhyk. Pe, ame'ê pe ihêma'e ke ajo'ok. Manambe aja tî. Aja rahâ: “Pâu ta te'e u'u tar katu, a'erehe Tupâ je'êha ke pandu pandu” aja amô ta pandu ym te ta. Aja pandu ym te ta awa, a'erehe myrandu katu rehe amô ta jurujar katu ta. Kirisutu rehe har ukwa katu ta tî. ¹³ Tupâ rehe ngâ jumu'eha renda keruhû pe pa'i ta paraky u'am. (Jundêu awa tama'e pa'i ta ke ame'ê ta.) Ame'ê renda pe ngâ mi'u ke amô ta werur. Ame'ê ke pa'i ta u'u tî. Ame'ê ke pekwa katu. Tupâ rehe ipy'a ke amô ta moï rahâ, arapuharan ra'yr ke a'eta hany. Jumu'eha renda keruhû pe hany. Pe, ame'ê ngi amô ke hany ame'ê ta u'u tî. Ame'ê ke pekwa katu. ¹⁴ Aja saka apo tî. “Mâ peja myrandu katu ke pandu pandu ame'ê ta pe pehê mi'u ke peme'ê katu.” Aja jandema'e sawa'e te mujekwa katu.

¹⁵ Aja amô ta ngi ma'e ke ihê apyhyk ym. Kome'ê paper pinim ihê amondo rahâ, ihê pe ngâ mi'u ke amô ta me'ê ta, a'erehe ihê amupinim axo, aja pekwa. Anî. Aja ym. Muhepyha ke ihê apyhyk rahâ, ihê ruxî ta. Ihê amanô py ta tipe. Muhepyha ihê aputar ym. “Muhepyha ihê apyhyk ym ta” aja ajupandu katu te ihê jupe. “Aja ym” aja marâ ka ym amô ta panduha. ¹⁶ Myrandu katu ke ihê apandu pandu. A'erehe: “Katu te ihê” aja akwa ihê jupe rahâ, katu ym tiki. Pesarahâ! Jandema'e sawa'e te riki pandu: “Myrandu katu ke epandu pandu eho” aja ihê pe. Mâ! Ame'ê ke ihê apandu

pandu ym aho rahâ, ihê ke Tupâ mupyrara ta, aja akwa. ¹⁷ Ihê atu ihê aputar, a'erehe myrandu katu ke ihê apandu pandu aho rahâ, muhepyha ke ihê apyhyk rahâ, katu tiki. Anî. Aja ym riki. Tupâ riki ihê pe pandu: “Myrandu katu epandu eho” aja. Ame'ê parakyha ke ihê pe me'ê. A'erehe ihê apandu pandu aho. ¹⁸ Anî. Myrandu katu ihê apandu pandu aho rahâ, muhepyha ke ihê apyhyk ym. (Jesu mondo ame'ê ke ihê.) A'erehe muhepyha ke ihê apyhyk rahâ, katu tiki. Anî. Aja ym ta ihê. Apyhyk ym ta.

¹⁹ Ihê aputar ame'ê ke ihê ama'ema'e katu riki. Amôma'e te'e paraky ame'ê ke ihê aja ym ihê. Anî. Upa amô ta rehe te'e aparaky ame'ê ke ihê aja ihê axo. Aja rahâ upa ngâ pe myrandu katu ihê apandu pandu. Aja rahâ, heta ngâ Jesu rehe jurujar katu ta nahâ my. ²⁰ Jundêu awa ta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo tî. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu rahâ, heta a'eta jurujar katu ta ehe my. Moise je'êha rehe jô ihê ahendu ym. Jesu je'êha rehe ihê ahendu katu tî. Amô ta riki Moise je'êha rehe jô hendu katu. A'eta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo tî. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu rahâ, heta a'eta jurujar katu ta ehe my tî. ²¹ Aja jundêu awa aja ym ame'ê ta tî. A'eta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo tî. A'eta namô ihê axo rahâ, jundêu awa ta ixoha, aja ym ihê axo. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu pandu rahâ, heta jundêu awa aja ym ame'ê ta jurujar katu ta ehe my tî. Pesarahâ! Kirisutu je'êha rehe ihê ahendu katu. A'erehe Tupâ je'êha rehe ihê ahendu katu tî. ²² Jesu rehe jurujar katu wan ame'ê ta namô ihê axo rahâ, a'eta ixoha aja ihê axo tî. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê amujekwa katu rahâ, a'eta ukwa katu te we ta my tî. Pesarahâ! Amô ta ixoha, aja ihê axo tî. Aja rahâ, Jesu rehe har ihê apandu pandu rahâ, a'eta jurujar katu ta ehe my tî.

²³ Aja ihê axo. Aja rahâ, myrandu katu ke ihê apandu pandu katu aho. Pe, ma'e katu ame'ê ke ihê pe Tupâ muwyr. ²⁴ Jumusarái ha rehe amô ta ujan. Arahâ heta ujan oho tipe. Uhyk py ame'ê ke jô ma'e ke pyhyk. Ame'ê ke pekwa katu. A'erehe uhyk py, aja pejan katu tî. Aja rahâ, uhyk py, aja ma'e katu ame'ê ke Kirisutu me'ê, ame'ê ke pepyhyk ta. ²⁵ Jumusarái ha rehe amô ujan rahâ, wera rahâ pame katu te a'e ujan riki. Aja rahâ pyrâtâ katu oho. Pe, uhyk py rahâ, iâkâ rehe har ke iâkâ rehe kapitâ moï ta. Aja ujan ame'ê ke putar. Ame'ê iâkâ rehe har pahar jaxer ta oho. Tupâ je'êha mujekwa aja jande jaxo rahâ, ujanîha rehe jaxo, ame'êja saka. Pe, ma'e katu ame'ê ke Tupâ me'ê ta. Ame'ê jaxer ym te ta. A'erehe mâ peja Tupâ je'êha mujekwa aja pexo katu. ²⁶ A'erehe ihê ajan aja ihê axo tî. Tupâ je'êha mujekwa aja ihê axo. Pahar ahyk py ta aja tî. Jumusarái

ha rehe amō ipo pe tukwa tukwa. Te'e ihē atukwa tukwa ym. Pahar amō ke ihē aityk ta, aja hātā ihē atukwa tukwa. ²⁷ Ihē ke ihē ajutukwa tukwa ihē jupe. Aja rahā, pyrātā katu ihē axo. Aja rahā, ihē aputar ame'ē ke pahar ihē ama'ema'e ta. Ame'ē riki Tupā je'ēha mujekwa aja ihē axo. Amō ta pe ihē apandu: "Tupā je'ēha mujekwa aja pexo. Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke Tupā me'ē ta pehē pe" aja riki. Pe, ihē riki Tupā je'ēha mujekwa aja axo ym rahā, ma'e katu ame'ē ke a'e me'ē ym ta ihē pe. Aja rahā, katu ym. A'erehe Tupā je'ēha mujekwa aja ihē axo. Ihē aja pexo tī. (Tupā je'ēha mujekwa, aja pexo tī.)

10

Tupāran rehe pehē py'a pemoi moī ym

¹ Ihē mu ta! Jande ramūi ymanihar rehe har pekwa pekwa pexo. (Ame'ē ta Eji wyy ngi uhem ame'ē ta ke.) Moise namō ixo ame'ē ta ke a'eta. Upa ame'ē ta ywa takāxiha pu'am, ame'ē raikwer rupi wata oho. Upa ame'ē ta y apyrer rupi wata aha oho. Y rer riki y pytā ke. ² Ywa takāxiha pu'am ame'ē raikwer rupi wata oho. Mujahuk, ame'ēja saka. (Aja rahā, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja a'eta mujekwa. Hendu ta ehe.) Y apyrer rupi wata aha oho tī. Mujahuk, ame'ēja saka tī. (Aja rahā, a'eta riki Moise kotyhar ta ke aja mujekwa tī. Hendu ta ehe.) ³ Upa ame'ē ta ma'e mi'u ke u'u riki. Tupā'a me'ē ame'ē ke a'eta u'u. Ywa ngi mungyr ame'ē ke u'u. ⁴ Upa ame'ē ta y u'u tī. Tupā'a me'ē ame'ē ke a'eta u'u. Y ke a'eta putar rahā, ita ngi y ke Moise muhem. Tupā'a mujekwa ame'ē ngi muhem. Kirisutu je'ēha rupi muhem, ame'ēja saka. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu rahā: "Jande namō ita wata oho ixo ame'ēja saka" aja pandu. A'eta namō Kirisutu wata oho, ame'ēja saka a'erehe aja pandu. ⁵ A'eta rehe Tupā usak katu tipe. Tupā rehe a'eta hendu ym. A'erehe Tupā hury ym a'eta rehe. A'erehe a'eta rehe Tupā parahy. A'erehe upa Tate a'eta ke a'e jukwa. Awa nixōi te ame'ē rupi a'e tama'e kangwerupa heta tūi.

⁶ Ame'ē ta aja jande jaxo rahā, katu ym tiki. A'erehe ame'ē ta aja pexo ym tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'eta aja pema'ema'e ym tī. ⁷ Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī riki. A'eta aja pema'ema'e ym tī. A'eta rehe har kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihē:

"Tupāran rehe ipy'a ke a'eta moī moī rahā, ma'e ke u'uha rehe jō putar katu. A'engi purahái tī. Aja tupāran rehe ipy'a ke ame'ē ta moī moī."

Mā peja ame'ē ta aja pexo ym tī. Tupāran rehe pehē py'a pemoi moī ym tī. ⁸ Amō kūjā

ta rehe sawa'e ta ka'u te'e. Amō sawa'e ta rehe kūjā ta ka'u te'e tī. Mā peja ame'ē ta aja pexo ym tī. A'eta ka'u te'e rahā, heta ngā ke Tupā jukwa. Kuja, 23.000 hetaha jukwa. Petei wera rahā, aja hetaha manō. ⁹ A'eta pandu: "Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e rahā, jande ke Tupā mupyrara ym ta" aja pandu naī. A'erehe a'eta hendu ym ehe, pe, tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. A'erehe a'eta ke mbōi su'u riki. Pe, heta ngā manō. A'eta aja mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo tī. ¹⁰ Tupā rehe har a'eta je'ē je'ē hū. A'eta aja pexo ym tī. A'eta je'ē je'ē hū rahā, Tupā je'ēha rahoha uhyk uwyr, pe, heta ame'ē ta ke a'e jukwa. A'erehe a'eta aja mā peja pexo ym tī. (Tupā rehe har peje'ē je'ē ym pexo tī.)

¹¹ Jande ramūi ymanihar rehe mātē me'ē uhyk. A'eta ixoha rehe har amō ta mupinim. Pe, ame'ē ke rehe jasad rahā, a'eta aja jaxo rahā, jande ke Tupā mupyrara ta tī, aja mujekwa. 'Ar rehe angaha uhyk Tate, a'erehe jande ramūi ta aja mā peja ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym tī.

¹² A'erehe mā peja pandu ym amō: "Ihē akwa katu, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e ym ta" aja ukwaha naī. Mā! Aja ym a'e jupe. Pahar ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e ta my. ¹³ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahā, pehē riki awa ta te'e aja pemujekwa pehē jupe. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu. Marā ka ym peputu'uha ingi. Pe, pema'e ym rahā riki Tupā pandu ta: "A'ewan" aja. Pe, peputu'u ta ingi. Pema'e ym ta. Tupā pandu: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahā, pehē py'a ke ihē riki amātā ta" aja riki. Aja rahā, ame'ē ke pema'e ym ta. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'e katu ta.

¹⁴ Ihē rehe katu me'ē ta! Pehē ramūi ta ke Tupā mupyrara. A'erehe mā peja tupāran rehe pehē py'a pemoi moī ym apo 'y. ¹⁵ Pehē pekwa katu ame'ē ta ke pehē. Aja me'ē ta pe ihē apandu pehē pe. Ihē apandu ame'ē ke jete my? Ame'ē ke pehē riki pekwa katu pehē jupe.

¹⁶ Jandema'e sawa'e te manōha ke jande jakwa jakwa jaī rahā, ma'e rykwer ke ja'u. Ita rekūi japyhyk rahā, japandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe. Pe, ame'ē rykwer ja'u rahā, Kirisutu ruwy ke uhem, ame'ē ke jakwa jakwa jaī. Aja rahā, Kirisutu namō jande juehe katu jaxo, aja jamujekwa ngā pe. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tī. Pe, mbeju ke jamopok tī. Ame'ē ke ja'u rahā, Kirisutu manō, ame'ē ke jakwa jakwa jaī tī. Aja rahā, Kirisutu namō jande juehe katu jaxo aja jamujekwa tī. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja jamujekwa tī. ¹⁷ Jande reta jaxo. Mbeju riki petei.

Ame'ë jande johu ja'u. A'erehe jande johu peteihar aja jaxo.

¹⁸ Jundéu awa ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta ke a'eta. Tupã rehe ipy'a ke a'eta moï moï rahã, ma'e hymba ke a'eta hapy. Jundéu awa tama'e pa'i ta hapy hapy. Ame'ë riki a'etama'e parakyha. Pe, ame'ë hymba ka'ë ke amô u'u rahã, Tupã rehe ipy'a moï moï. Ixotyhar ta ke a'eta aja mujekwa. ¹⁹ Aja rahã, tupãran ixuwe, aja ihë apandu my? Anï. Aja ym. Ixuwe ym. Huwa koty amô mi'u ke amô moï. Ame'ë ke amô u'u rahã, pyrãtãha pyhyk my? Anï. Aja ym. ²⁰ Kuja ihë apandu. Tupãran ruwa koty ma'e ke moï moï rahã, ãjã ta pe ma'e ke me'ë, ame'ëja saka riki. Tupã pe me'ë, aja ym. A'erehe ame'ë ke pe'u rahã, ãjã ta namô pehë juehe katu pexo. Aja ihë aputar ym. Ixotyhar ta ke pehë, a'erehe aja ihë aputar ym tï. (A'erehe tupãran ruwa koty ma'e ke pemoï ym.)

²¹ Jandema'e sawa'e te manôha ke pekwa pekwa peï rahã, ma'e rykwer pe'u. Aja rahã, jandema'e sawa'e te namô pehë juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehë aja tï. Aja rahã, marã ka ym ãjã ta namô pehë juehe katu pexoha. A'erehe huwa koty ma'e ke moï ame'ë ke marã ka ym pe'uha. Mbeju ke pe'u rahã, jandema'e sawa'e te manôha ke pekwa pekwa peï. Aja rahã, jandema'e sawa'e te namô pehë juehe katu pexo, aja pemujekwa. Ixotyhar ta ke pehë aja tï. Aja rahã, marã ka ym ãjã ta namô pehë juehe katu pexo. A'erehe huwa koty ma'e ke moï, ame'ë ke marã ka ym pe'uha. ²² Tupã ke jamuparahy tar ym. A'erehe mã peja ãjã ta namô jande juehe katu jaxo ym. Tupãma'e pyrãtãha 'ar koty te we jandema'e pyrãtãha my? Anï. Aja ym riki. A'erehe ãjã ta namô jande juehe katu jaxo rahã, jande ke Tupã mupyrara ta tï. A'erehe tupãran ruwa koty ngã mi'u moï, ame'ë ke pe'u ym.

²³ "Upa japutar ame'ë ke jama'e katu" aja amô ta pandu. Ame'ë riki jetehtar te tipe. Upa ma'e ke katu, aja ym riki. "Upa japutar ame'ë ke jama'e katu" aja panduha. Jetehtar te tipe. Upa ma'e amô ta ke muhury ym riki. ²⁴ Ma'e ke jumuhury juehe ame'ë ke jô amô ma'e rahã, katu ym tiki. Amô ta ke muhury, ame'ë ke amô ma'e rahã, katu tiki.

²⁵⁻²⁶ Kuja Tupã je'ëha rehe panduha ihï: "Kome'ë wyw keruhü Tupã mujã. Ima'e ke. Upa katu te kome'ë wyw keruhü pe ixo, ame'ë ke a'e mujã tï. Ima'e ke tï" aja.

A'erehe muhepyha renda ngi ma'e so'o rukwer ke pejo'ok rahã, pe'u katu te'e. "Tupã mujã ame'ë ke ko" aja pekwa. "Tupãran ruwa koty kome'ë so'o rukwer amô moï my?" aja ym pepandu. "Moï my?" aja pepandu ym ha namô pe'u katu.

²⁷ Jesu rehe jurujar ym ame'ë ke nde pe pandu:

—Ihë rok pe ma'e ke e'u ejur — aja.

Pe, nde erepandu:

—Ihë aho ta kÿ — aja.

Pe, nde erehyk rahã, nde pe me'ë, ame'ë ke e'u. Hok jar pe: "Tupãran ruwa koty kome'ë mi'u ke nde eremoï my" aja epandu ym. (Nde erepandu ym ha namô e'u katu ma'e ke.) ²⁸ Pe, amô pandu. Jurujar katu wan ame'ë ke a'e.

—Tupãran ruwa koty kome'ë mi'u moï ame'ë ke ko — aja.

Aja rahã, ame'ë mi'u ke e'u ym. Jurujar katu wan ame'ë ke pandu, a'erehe e'u ym. "U'u rahã, katu ym" aja a'e ukwaha naï, a'erehe e'u ym. ²⁹ A'e ukwaha ke, a'erehe e'u ym. Nde erekwa, aja ym. "Nde ere'u rahã, katu" aja nde erekwa katu.

Pe, amô pandu:

—Amô ukwa ame'ë ke ihë ama'e rahã, katu ym aja akwa ihë jupe. A'erehe ihë akwa ame'ë ke ihë ama'e ta. Amô ukwa ame'ë ke ihë ama'e ym ta. ³⁰ Ihë mi'u ihë a'u rahã, Tupã pe ihë apandu: "Ne jô riki katu te me'ë ke. Ihë mi'u ihë pe nde eremuwyr" aja. Pe, ihë a'u. Aja rahã, ma'erehe ihë rehe amô je'ë je'ë my? Je'ë je'ë rahã, katu ym — aja riki amô pandu. (Anï. Jurujar katu wan ame'ë rehe nde erepy'a katu ta me'ë te'e, a'erehe aja epandu ym.)

³¹ Upa ma'e ke pema'e rahã, katu ame'ë ke pema'e. Ma'e ke pe'u rahã, aja tï. Katu ame'ë ke pema'e tï. Aja rahã, Tupã pe: "Ne jô riki katu te me'ë ke" aja amô ta pandu ta. ³² Katu aja pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Ame'ë ke upa ngã ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tï. Tupã kotyhar ta aja tï. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tï. ³³ Ihë aja pexo tï. Upa ihë ama'e ame'ë namô amô ta py'a ke ihë amuhury tar katu. Ihë juehe ajumuhuryha ke ihë ama'e ym. Amô ta ke ihë amuhury tar katu. Aja rahã, a'eta Jesu rehe jurujar katu ta my. Aja rahã, a'eta ke Tupã muhã katu ta.

11

Iãkã ke jupyk ame'ë rehe har

¹ (Amô ta ke ihë amuhury tar katu.) A'erehe ihë aja pexo tï. Ihë riki Kirisutu aja ihë axo tï. Amô ta py'a ke ihë amuhury tar katu. ² Ihë apandu ame'ë ke pekwa pekwa pexo, a'erehe: "Pehë katu" aja ihë apandu ta. Ihë amu'e ame'ë ke rehe pehendu katu, a'erehe: "Pehë katu" aja apandu ta tï. ³ Pesarahã! Kirisutu riki upa katu te awa tama'e sawa'e te. Ame'ë ke pekwa, aja ihë aputar. Pe, ixawa'e riki hakeharma'e kapitam. Tupã riki Kirisutuma'e sawa'e te. ⁴ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupã namô sawa'e pandu pandu. Arahã iãkã rehe ma'e ke namô jupyk rahã, katu ym. Ejupyk ym. Tupã je'ëha ngã pe pandu

pandu rahā, aja tī. Iākā ke ejupyk ym tī. Jupyk rahā, Kirisutu rehe hendu ym, aja mujekwa. Kirisutu sawa'e te aja ym, aja mujekwa.

⁵ Tupā rehe ngā jumu'eha renda pe Tupā namō kūjā pandu pandu. Arahā iākā rehe ma'e ke namō jupyk ym rahā, katu ym. Ixawa'e rehe a'e hendu ym, aja mujekwa ngā pe. A'erehe ixawa'e ke a'e muhuxī. (A'erehe mā peja iākā ke jupyk.) Tupā je'ēha ke kūjā pandu pandu rahā, aja tī. Mā peja iākā jupyk tī. Jupyk ym rahā, ixawa'e ke a'e muhuxī tī. Iākā ke kūjā jāpī rahā, huxī aja saka a'e. Iākā jupyk ym rahā, aja tī. Juja katu te riki. Huxī aja a'e ixo tī. (A'erehe mā peja iākā ke jupyk.) ⁶ Iākā rehe ma'e namō kūjā jupyk ym rahā, mā peja iākā ke amō jāpī. Iākā jāpī aja ixo rahā, a'e huxī. Aja rahā, jāpī ym rahā we, mā peja iākā ke jupyk. Tupā je'ēha pandu rahā, jupyk. Tupā namō pandu rahā, aja tī. Jupyk tī. ⁷ Tupā riki sawa'e te. A'e aja sawa'e riki kome'ē ywy keruhū pe kapitā a'e. A'erehe iākā rehe ma'e ke namō jupyk rahā, katu ym. Amō wyr koty te we a'e aja a'e mujekwa ym ta. Amō rehe te'e paraky aja mujekwa ym ta. Kūjā anī. Sawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ta me'ē te'e. A'erehe mā peja iākā rehe ma'e namō jupyk.

⁸ Pesarahā! Sawa'e ke Tupā mujā py. A'engi sawa'e ngi ma'e ke jo'ok, pe, ame'ē ke te'e kūjā ke a'e mujā. Kūjā ngi sawa'e ke a'e mujā ym riki. ⁹ Sawa'e pete'e ixo, a'erehe kūjā ke Tupā mujā. Sawa'e namō ma'eha ke kūjā. Kūjā pete'e ixo, a'erehe sawa'e ke a'e mujā my? Anī. Aja ym riki. ¹⁰ A'erehe Tupā je'ēha sawa'e pandu rahā, iākā rehe ma'e ke namō kūjā jupyk. Aja rahā, ixawa'e rehe a'e hendu katu, aja mujekwa katu ngā pe. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha ta usak rahā: "Katu tiki" aja ukwa.

¹¹ Tupā kotyhar ta aja jande jaxo. A'erehe marā ka ym sawa'e jejeha. Kūjā namō ma'eha putar. Marā ka ym kūjā jejeha. Sawa'e namō ma'eha putar a'e tī. ¹² Sawa'e ngi ma'e ke Tupā jo'ok, pe, ame'ē ke te'e kūjā ke a'e mujā. Aja apo kūjā ngi sawa'e uhem. U'ar rahā, ima'e pusu ngi uhem. Aja rahā, mokōi a'eta jumujā a'eta juehe aja mujekwa. Upa aja riki Tupā mu'am. Aja a'e putar.

¹³ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupā namō kūjā pandu pandu rahā, iākā rehe ma'e ke namō jupyk ym rahā, katu my? Ame'ē ke pehē riki pepandu. Pesarahā! Katu ym, aja pekwa. ¹⁴ Sawa'e'a riki puku rahā, muhuxī, aja jakwa jande jupe. ¹⁵ Kūjā'a puku rahā, anī. Puku rahā, a'e katu te aja jakwa jande jupe. I'a riki jupyka ke aja Tupā mujā. ¹⁶ "Aja ym ta" aja amō ta je'ē je'ē tar katu rahā, kuja jō ihē apandu. Jande riki Jesu mondo ame'ē ta ke jande. Jande

riki japandu: "Iākā rehe ma'e ke namō kūjā jupyk rahā, katu tiki" aja. Pesarahā! Amō amō henda pe Tupā rehe ipy'a ke jurujar katu ame'ē ta moī moī rahā, aja kūjā ta ixo. Iākā rehe ma'e ke namō a'eta jupyk riki. A'erehe a'eta aja pehē kotyhar ta kūjā ta tī. Jupyk rahā, katu tī.

Jandema'e sawa'e te manōha ke ukwa ukwa uī

¹⁷ Apo amō rehe har ihē apandu ta. Tupā rehe pehē py'a pemoī moī rahā, pepy'a ym pehē juehe pexo. Tupā rehe har jepumu'e katu te we aja ym rī. A'erehe ihē rury ym ihē. Amō ta Tupā rehe ipy'a moī moī tar katu rahā, pemuka'u te'e pehē juehe. A'erehe Tupā rehe ipy'a moī moī katu ym. ¹⁸ Pesarahā! Pehē pejy'ar rahā, amō koty koty pekwa pexo. Aja pehē koty ngi uwyr ame'ē ta pandu ihē pe. Aja nahā my, aja ihē akwa. ¹⁹ [Amō koty koty ukwa ame'ē ta ixo nahā my. Aja rahā, katu ixo ame'ē ta ke amō ta ukwa ta. Ame'ē ke mujekwa ta me'ē te'e.] ²⁰ Pehē pejy'ar rahā, ma'e ke pe'u. Aja jandema'e sawa'e te manōha ke pekwa pekwa peī my? Anī. Aja ym pehē. ²¹ Pehē pe'u rahā, pe'u te'e. Uhyk py, ame'ē ke pahar riki u'u. Uhyk u'u. A'ejōhar uhyk ame'ē ke myahy riki. Nixói ma'e ke. Upa amō ta u'u. A'erehe amō ta iāpū riki. Amō ta kawī ngi ka'u riki. Amō ta myahy riki. Katu ym aja. ²² Pehē rok pehī. Pehē myahy rahā, a'ep'pe'u katu. Amō Tupā kotyhar ta pe pemuhuxī. Ma'e nixói te, ame'ē ta jy'ar uwyr tī. Ame'ē ta uhyk rahā, ma'e u'uha ke nixói. A'erehe ame'ē ta ke pemuhuxī. Katu ym aja. Myja me'ē ihē apandu ta my? Pehē pejy'ar rahā, katu pexo, aja ihē apandu ta my? Anī. Aja ym riki pehē. Katu ym aja.

²³ Pesarahā! Jandema'e sawa'e te mu'e ihē ke. Ame'ē ke pehē pe ihē apandu tī. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe huwajan ta ke Jun muhyk werur. Muhyk ym rahā we, ame'ē pytun rahā, mbeju ke Jesu pyhyk. ²⁴ Tupā pe a'e pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Upa pandu rahā, mbeju ke a'e mopok. Pe, pandu: "Kome'ē riki ihē rete ke. Ihē amanō ta, a'erehe pehē pemañō ym ta. Ihē aja mbeju ke pemopok tī. Aja ihē amanōha ke pekwa pekwa peī" aja Jesu pandu. ²⁵ Aja upa a'eta mi'u u'u rahā, ita rekūi ke a'e pyhyk. Pe, pandu: "Kome'ē riki Tupā pandu'ha pyahu aja saka. Ihē amanō ta, pe, ihē ruwy uhem ta. A'erehe a'e pandu'ha pyahu riki jetehar te ke aja mujekwa. Ita rekūi pe ma'e rykwer pe'u rahā, mā peja ihē amanōha ke pekwa pekwa peī" aja riki Jesu. ²⁶ Aja rahā, kuja pekwa apo. Pejy'ar rahā, mbeju ke pe'u rahā pame katu te: "Ko jandema'e sawa'e te manō" aja pepandu pandu pehē jupe. Ita rekūi pe ma'e rykwer ihē. Ame'ē ke pe'u rahā pame katu te: "Ko jandema'e sawa'e

te manō” aja pepandu pandu pehē jupe. A'e jywyr ym rahā we, aja tapijar te'e we pema'ema'e.

²⁷ Mbeju ke u'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har pandu pandu. Aja rahā, jumusarāi ha rupi u'u rahā, Kirisutu ke a'e putar ym. Aja a'e mujekwa. Ita rekūi pe ma'e rykwer ke jumusarāi ha rupi u'u rahā, aja tī. Kirisutu ke a'e putar ym tī, aja a'e mujekwa tī. Huwy ke a'e putar ym tī, aja mujekwa tī. Katu ym aja. ²⁸ “Ihē py'a juhyk aja me'ē ihē axo” aja amō ukwa py uī. Aja jō rahā, pe, mbeju ke a'e u'u katu. Ita rekūi pe ma'e rykwer ke u'u katu tī. Ipy'a juhyk ym ixo rahā, mā peja a'e u'u ym. ²⁹ Mbeju ke amō u'u rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har a'e ukwa ukwa uī, aja a'e ukwa. Ita rekūi pe ma'e rykwer u'u rahā, aja tī. Jandema'e sawa'e te manōha rehe har a'e ukwa ukwa uī tī. Aja ukwa ym rahā riki u'u rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta. ³⁰ Pesarahā! Amō ta ukwa ym rahā, u'u. A'erehe ame'ē ta ahy ixo. Amō ta pitu te'e ixo tī. Amō ta manō tī. (Tupā mupyrara riki.) ³¹ “Ihē py'a juhyk aja me'ē ihē axo” aja jakwa py. Pe, mbeju ke jande ja'u. Ma'e rykwer aja tī. Ja'u tī. Aja rahā, jande ke Tupā mupyrara ym ta. ³² “Pehē py'a juhyk ym pexo” aja jande pe Tupā mujekwa. Pe, jande ke a'e mupyrara. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar. Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta namō jande ke a'e mupyrara hū ym ta.

³³ Ihē mu ta! Pesarahā! Pejy'ar rahā, jandema'e sawa'e te manōha rehe har pekwa pekwa peī rahā, peharō pehē juehe peī. Uhyk py ame'ē ta ke mā peja amō ta rehe peharō we peī rī. (Haikwer rupi uhyk uwyr, ame'ē ta rehe peharō katu. Pe, pehē johu peteihar aja pe'u.) ³⁴ Amō myahy rahā, mā peja hok pe a'e u'u. Pe, jy'ar uwyr rahā, u'u hū ym ta. Aja rahā, a'e ke Tupā mupyrara ym ta. Pe, amō we ma'e rehe har ihē apandu tar katu riki. Ame'ē ke pehē rehe ihē ahyk rahā, ihē apandu ta.

12

Ma'e katu ame'ē ke Tupā'ā me'ē, ame'ē rehe har

¹ “Ma'e ke Tupā'ā me'ē, ame'ē rehe har jande pe emujekwa” aja ihē pe paper pinim pemuwyr. Ame'ē rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ihē mu ta! Jetehtar te ke pekwa, aja ihē aputar. ² Yman Tupā rehe pepy'a ym rahā we, tupāran rehe pehē py'a pemoī moī. Ixuwe ym ame'ē ke rehe pehē py'a pemoī moī. Arahā, peka'u te'e riki. Aja pekwa katu. ³ Ipy'a rehe Tupā'ā ihī, ame'ē ke kuja pandu ym: “Jesu riki jaxer ai” aja pandu ym te. Aja marā ka ym panduha. Pe, kuja pandu katu: “Jesu riki ihēma'e sawa'e te.

Tupā a'e” aja amō pandu. Aja pekwa katu ame'ē ke ihē aputar.

⁴ Ma'e ke Tupā'ā me'ē. Ame'ē ke amō koty koty a'e me'ē me'ē. Me'ēha riki peteihar jō. Tupā'ā ke a'e. ⁵ Tupāma'e parakyha ke amō ma'ema'e rahā, amō koty koty paraky. Ijar riki peteihar. Jandema'e sawa'e te a'e. ⁶ Tupāma'e parakyha ke amō ma'ema'e rahā, amō ukwa katu te. Amō ukwa we. Amō ukwa katu ym. Me'ēha riki peteihar. Tupā a'e. Ma'eha ke ma'ema'e katu te rahā, ukwa katuha ke Tupā muwyr ipe. Ma'eha ma'ema'e we rahā, ukwa we ha ke a'e muwyr ipe tī. Aja a'e me'ē me'ē riki.

⁷ Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Ame'ē ta rehe pame katu te pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. A'erehe amō ta py'a ke ame'ē ta muhury katu. A'erehe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. Kuja. ⁸ Amō pe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. A'erehe upa ma'e ke ukwa katu te a'e. Tupā aja: “Ko katu.” “Ko katu ym” aja ukwa katu a'e tī. Amō pe Tupā rehe har Tupā'ā mujekwa tī. A'erehe ukwa katu a'e. Mujekwaha riki peteihar. Tupā'ā ke a'e. ⁹ Amō pe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. A'erehe ame'ē riki Tupā rehe amō ta 'ar koty te we jurujar katu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe ahy ixo ame'ē ta ke a'e mukatu. Pyrātāha muwyr ame'ē ke peteihar. Tupā'ā ke a'e. ¹⁰ Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe Tupā mujekwa, ame'ē ke a'e pandu pandu katu ngā pe tī. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe a'e ukwa katu, kuja: “Tupā rehe har Tupā'ā je'ēha rupi pandu my” ame'ē ke ukwa katu. Anī rahā: “Tupā rehe har Tupā'ā je'ēha rupi pandu ym my” aja ukwa katu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe amō awa je'ēha ke a'e pandu. Amō pe pyrātāha ke a'e muwyr tī. A'erehe ame'ē amō awa je'ēha ke amō pandu, ame'ē ke ima'e je'ēha namō mujekwa katu ngā pe. (A'erehe ma'e pandu my, ame'ē ke upa ngā ukwa katu.) ¹¹ Ame'ē pyrātāha muwyr ame'ē ke peteihar jō. Tupā'ā ke a'e. A'e putar, a'erehe pyrātāha ke a'e muwyr muwyr katu ngā pe.

Jande rete riki peteihar aja saka

¹² Kirisutu riki peteihar. Awa ke rehe heta ma'e ke ihī. Ijywa. Ipy. Itymā. Aja heta ihī. Aja jurujar katu ame'ē ta heta ixo. Upa ame'ē ta riki peteihar aja ngā ixo. Awa rete peteihar aja saka. Aja riki Kirisutu tī. Peteī a'e. Ixotyhar ta riki heta. Upa ame'ē ta peteihar aja ixo. ¹³ Aja jande tī. Jundéu awa ta ke jande my? Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke jande my? Amō pe te'e paraky ame'ē ke jande my? Amō pe te'e paraky ame'ē aja ym ame'ē ke jande my? Upa jande ke peteihar

aja Tupā'ā mu'am. Kirisutu kotyhar ta ke jande aja mu'am. Upa jande py'a rehe a'e ihī katu. Peteī a'e.

¹⁴ Amō rete rehe heta ma'e ke ihī. Peteī jō aja ym. Heta ihī. Ijywa. Itymā. Ipy. Heta riki. Awa rete riki peteīhar. ¹⁵ Ipy pandu: "Ihē riki awa po aja ym. A'erehe kome'ē retema'e ym ihē" aja. Aja pandu naī. Ame'ē py riki ame'ē retema'e ke. ¹⁶ Inambi pandu: "Ihē riki awa reha aja ym. A'erehe kome'ē retema'e ym ihē" aja pandu naī. Ame'ē reha riki ame'ē retema'e ke. ¹⁷ Amō rehe eha jō ihī rahā, marā ka ym a'e henduha. (Inambi nixói.) Amō rehe inambi jō ihī rahā, marā ka ym a'e hētūha. (Iāpūi nixói.) ¹⁸ Aja ym riki. Amō koty koty ma'e ke amō rete rehe Tupā moī. Eha ke. Inambi ke. Ijywa ke. A'e putar aja a'e moī. ¹⁹ Eha pame katu te rahā, hete nixói ta tipe. Ipy pame katu te rahā, aja tī. Hete nixói ta tipe. Inambi pame katu te rahā, aja tī. Hete nixói ta tipe. ²⁰ Aja ym riki. Amō koty koty ma'e ke hete rehe ihī. Inambi ke. Ijywa ke. Eha ke. Hete riki peteīhar. Aja riki Tupā kotyhar ta ke. Heta ixo. Ame'ē ta pe pyrātāha amō koty koty Tupā'ā muwyr. A'erehe ahy ixo ame'ē ke amō mukatu. Amō awa je'ēha ke amō pandu. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu pandu katu. Aja riki. Pe, Tupā kotyhar ta riki peteīhar aja ixo ta me'ē te'e.

²¹ Pesarahā! Ipo pe eha: "Nde ke ihē aputar ym" aja pandu. Aja marā ka ym panduha. Ipy pe iākā: "Nde ke ihē aputar ym" aja pandu. Aja marā ka ym panduha tī. (A'erehe amō Tupā kotyhar pe: "Nde ke ihē aputar ym" aja nde erepandu ym ta me'ē te'e.) ²² Amō we tī. Amō rete rehe ma'e ke pyrātā ym ame'ē ixo, aja amō ukwaha naī. Ame'ē nixói rahā, hete katu ym riki. ²³ Amō rete ke rehe ma'e ke ihī. Ame'ē riki jaxer aja jakwaha naī. Ame'ē ke jande jajupyk. Pe, katu te aja a'e ukwa. Amō rehe amō usak rahā, huxī riki awa. Ame'ē ke jande jajupyk tī. Pe, katu te aja a'e ukwa tī. ²⁴ Amō hete ke rehe usak rahā, katu te aja amō ukwa. Ame'ē ke jupyk ym awa. Huwa ke aja jupyk ym awa. Amō rete ke Tupā mujā rahā, amō ma'e ke jupyk ta me'ē te'e. Ame'ē riki i'ar koty te we katu, aja a'e mujā. ²⁵ Aja rahā, amō koty koty ym ta riki awa rete. Peteīhar aja jō ixo. Upa awa retema'e ke ma'ema'e katu a'e juehe.

²⁶ Ijywa riki ahy ixo rahā, upa hete mahy. Ipy ahy ixo rahā, upa hete mahy tī. (A'erehe peteī Jesu kotyhar ahy ixo rahā, amō ta pyai tī.) Ijywa namō ma'e ke ma'e rahā, amō pandu: "Nde pyrātā" aja. Aja rahā, upa hete hury katu, ame'ēja saka. Ipy namō ma'ema'e rahā, amō pandu: "Nde pyrātā" aja. Aja rahā, upa hete hury katu, ame'ēja saka tī. Aja peteī katu rahā, wetep riki katu tī. Aja Tupā kotyhar ta tī. (Peteī hury katu

rahā, upa amō ta hury katu tī.) A'erehe amō pe: "Nde ke japutar ym" aja marā ym panduha. Amō ta namō jande juehe katu jande jaxo ta me'ē te'e. Amō ta riki katu ym aja jande jakwa tipe rahā, ame'ē riki katu te aja Tupā ukwa. A'erehe amō riki jaxer aja mā peja pepandu ym. Amō koty koty pekwa ym pexo. Peteīhar aja jō pexo katu. (Amō rete rehe har apandu rahā, Tupā kotyhar ta rehe har ihē apandu. A'erehe: "Pehē ke japutar ym" aja pepandu ym. "Pehē katu ym" aja pepandu ym tī.)

²⁷ Upa pehē riki Kirisutu rete aja saka. Peteī teī riki Kirisutu retema'e ke aja saka. Amō riki ijywa aja saka. Amō riki ipy aja saka. Amō riki eha aja saka. Aja pame katu te. ²⁸ Tupā kotyhar ta aja tī. Amō amō ta ke Tupā mu'am. Kuja. Jesu mondo ame'ē ta ke aja a'e mu'am py. A'engi Tupā mujekwa, ame'ē ke pandu pandu ame'ē ta ke a'e mu'am tī. A'engi Tupā je'ēha ke mu'e ame'ē ta ke a'e mu'am tī. A'engi marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu ame'ē ta ke a'e mu'am tī. A'engi Tupā'āma'e pyrātāha namō ahy ixo ame'ē ta ke mukatu ame'ē ta ke a'e mu'am tī. Amō ta ke amō namō ma'ema'e katu ame'ē ta ke a'e mu'am tī. Je'ēha te rupi mondo mondo ame'ē ta ke a'e mu'am tī. Amō awa je'ēha ke pandu ame'ē ta ke a'e mu'am tī.

²⁹ Pesarahā! Upa katu te Jesu mondo ame'ē ta aja ym. Amō amō aja. Upa katu te Tupā mujekwa, ame'ē ke pandu pandu ame'ē ta aja ym tī. Amō amō aja. Upa katu te Tupā je'ēha pandu ame'ē ta aja ym tī. Amō amō aja. Upa katu te marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke ma'ema'e katu ame'ē ta aja ym tī. Amō amō aja. ³⁰ Upa katu te ahy ixo ame'ē ta ke mukatu ame'ē ta aja ym tī. Amō amō aja. Upa katu te amō awa je'ēha ke pandu ame'ē ta aja ym tī. Amō amō aja. Amō awa je'ēha ke pandu ame'ē ke ima'e je'ēha namō mujekwa. Upa katu te ame'ē ta aja ym tī. Amō amō aja. Pesarahā! Amō koty koty Tupā kotyhar ta ma'ema'eha. ³¹ Ma'e ke Tupā'ā me'ē me'ē. Amō riki katu te. Amō riki katu. I'ar koty te we katuha, ame'ē ke peputar pexo.

Pesarahā! Kuja riki i'ar koty te we katu te ha ke. Ko amujekwa ta kŷ.

13

Ipy'a katuha ke

¹ Amō awa ta je'ēha ke ihē apandu katu my? Tupā je'ēha rahoha ta je'ēha ke ihē apandu katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Ihē apandu, ame'ē riki ma'e tyapuha jō riki. "Pē! Pē! Pē!" aja ita nupā tyapuha jō riki. Tyapu te'e jō. Katu ym aja.

(A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

² Tupā mujekwa ame'ē ke ihē apandu pandu katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. Upa katu te ma'e ke ihē akwa katu my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Amō ukwa ym ame'ē ke ihē pe Tupā mujekwa my? A'erehe ame'ē ke ihē akwa katu.

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym. (A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

Ihē ajurujar katu te. A'erehe ajurujar katuha namō marā ka ym amō ma'e'ha, ame'ē ke ihē ama'e katu.

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Te'e riki ihē axo. Katu ym aja. (A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

³ Ima'e ym te ame'ē ta pe upa katu te ihēma'e ke ihē ame'ē me'ē my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Tata pe ihē ke amō hapy my? Aja jukwa. Aja Jesu rehe ajurujar katuha ke ahijar ym, aja ihē amujekwa my?

Pe, amō ta rehe ihē apy'a ym rahā, katu ym.

Marā ka ym ihē katuha. Katu ym aja. (A'erehe amō ta rehe ihē apy'a katu ta me'ē te'e.

Ame'ē riki katu te me'ē ke.)

⁴ Amō ta rehe japy'a katu rahā, pahar amō ta rehe japarahy ym. Wewe katu japandu ipe.

Amō ta rehe japy'a katu rahā, Jajyty'y ym a'eta rehe.

Amō ta i'ar koty te we jande katuha aja ym jakwa. "Katu te ame'ē ke jande" aja jakwa ym jande jupe tī.

⁵ Amō ta rehe jande japy'a katu rahā, jaju-muhuxī ame'ē ke jama'e ym.

Jande juehe har jō jakwa jakwa ym jaxo tī. Amō ta rehe har jakwa jakwa ta jaxo.

Pahar japarahy ym tī. Amō ta rehe japy'a katu,

A'erehe pahar amō ka'u te'e'ha ma'e'ha ke jaharāi.

Pahar jande py'a jamujywywyr ehe.

⁶ Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe amō riki ma'e ka'u te'e'ha ke ma'e rahā, jande rury ym. Japyai riki.

Katu aja amō ixo rahā, jande rury katu ehe.

⁷ Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe: "A'e jyty'ym. Jaxer ai a'e" aja ehe har japandu ym.

Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe juehe har Amō pandu rahā, jande jajurujar katu ehe.

Amō riki katu ym rahā, a'e katu wan ta oho, ame'ē rehe jaharō katu jaxo.

Amō ta rehe japy'a katu, a'erehe jande ke A'e mahy rahā, jande py'ahu te'e jahendu.

⁸ Amō ta rehe tapijar te'e japy'a katu jaxo. Ipy'a katuha upa ym ta.

Amō ma'e ke upa ta. Kuja.

Tupā mujekwa ame'ē ke amō ta pandu pandu. Ame'ē panduha ke upa ta.

Amō awa ta je'ēha ke pandu ame'ē ke Tupā'ā muwyr amō pe. Ame'ē ke upa ta tī.

Ma'e ukwa katu te ha ke Tupā'ā muwyr amō pe. Ame'ē ke upa ta tī.

Ipy'a katuha anī. Upa ym ta ame'ē.

⁹ Ma'e ukwa katu te ha ke Tupā'ā muwyr tipe. Upa katu te ukwa ym awa, ukwa we. Tupā'ā mujekwa ame'ē ke amō pandu pandu.

Upa katu te a'e mujekwa ym. Mujekwa we mi.

¹⁰ Pe, Kirisutu jywyr rahā, upa katu te ngā ukwa katu te ta kŷ. Pyta we ym ta ma'e ukwa ym ha. Upa katu te Tupā mujekwa, ame'ē ke a'e mujekwa ta jande pe tī.

¹¹ Kurumī rahā, ihē je'ēha riki kurumīma'e riki. Ihē axoha riki kurumīma'e. Akwaha riki kurumīma'e.

Apo riki sawa'e ihē axo 'y. A'erehe kurumī ym axo.

¹² Waruwa xi'a rahā, jesak katu ym ma'e. Aja upa katu te Tupā rehe har jakwa katu ym we apo. Waruwa xi'a, ame'ē rehe jasak, ame'ēja saka.

Yman rahā, huwa koty japy'am rahā, ehe har upa katu te jakwa ta kŷ. Apo ihē akwa we riki. Yman rahā, upa katu te ihē akwa katu ta kŷ.

Ihē rehe har upa katu te Tupā ukwa katu apo. Aja yman rahā, upa katu te ehe har ihē akwa katu ta kŷ tī.

¹³ Tupā pete'e ixo, ame'ē rehe jajurujar katu. Inamō jaxo ta tī. Ame'ē angaha ke rehe jaharō katu jaxo. Amō ta rehe japy'a katu tī.

Ame'ē mahapyr riki katu. Jajurujar katuha ke.

Jaharōha ke tī. Japy'a katuha ke tī.

Pesarahā! Amō ta rehe tapijar te'e we jande japy'a katu rahā, ame'ē riki i'ar koty te we katuha.

14

Ma'e ke Tupā'ā me'ē, ame'ē ke amō we Páu mujekwa

¹ Amō ta rehe amō ipy'a katu rahā, i'ar koty te we katuha. A'erehe mā peja amō ta rehe pepy'a katu pexo. Ma'e ke Tupā'ā me'ē me'ē katu, ame'ē ke mā peja peputar katu. Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu pandu, ame'ē riki katu te me'ē ke. Ame'ē ke peputar katu te.

² Amō awa je'ēha ke amō pandu rahā, Tupā namō jō a'e pandu katu. Amō ta namō pandu ym. Amō jeje te'e ukwa ym ame'ē ke Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke amō awa je'ēha ke pandu. A'erehe

amō ta ukwa ym. ³Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. (A'erehe ukwa katu.) A'erehe mujekwa katu ngā pe ma'e ke. A'erehe Tupā rehe har a'e mujekwa katu ngā pe. A'eta py'a ke a'e mātā, a'erehe Tupā rehe a'eta jurujar katu te we rī. Pyai ame'ē ta ke a'e muhury katu tī. ⁴Amō awa je'ēha ke amō pandu rahā, juehe a'e jumuhury. A'e jeje te'e Tupā rehe jurujar katu te we rī. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. A'erehe Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke a'e muhury katu. Upa a'eta Tupā rehe jurujar katu te we rī. A'erehe Tupā mujekwa ame'ē ke pandu rahā, jande je'ēha rupi pandu. Aja rahā, katu te. Upa ukwa katu ta.

⁵Upa pehē riki amō awa ta je'ēha ke pepandu ame'ē ke ihē aputar we. Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu, ame'ē ke ihē aputar katu te. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, katu te ame'ē. Amō awa je'ēha ke amō pandu rahā, katu we ame'ē. Ame'ē amō awa je'ēha ke jande je'ēha rupi amō mujekwa rahā, katu tiki. Mujekwa rahā, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta. Aja rahā, hury katu ta. ⁶Ihē mu ta! Pehē rehe ihē ahyk rahā, amō awa je'ēha rupi ihē apandu rahā, marā ka ym katuha. Je'ēha pekwa ym ta. Amō we Tupā rehe har pekwa ym ta tī. Mujekwaha nixói, a'erehe pekwa ym ta. Tupā mujekwa ame'ē ke ihē apandu my? Amō we amō we Tupā rehe har ihē apandu my? Tupā'a mujekwa ame'ē ke apandu my? Ma'e ke amu'e katu my? Upa aja amō awa je'ēha rupi apandu rahā, marā ka ym katuha. Ukwa ym ta, a'erehe katu ym. Jande je'ēha rupi mujekwaha nixói rahā, marā ka ym pehē py'a mātāha. Katu ym aja.

⁷Je'ēha ukwa ym rahā, kuja saka. Takwar ra'yr aja saka. Peju rahā, tyapu katu ym rahā, awa peju my? Ukwa ym ta amō. ⁸Tapi'iruhu 'ak ke peju rahā, tyapu katu ym rahā, marā ka ym jawar henduha. So'o mujan ym ta. ⁹Ame'ēja saka riki. Amō awa je'ēha rupi ma'e ke pepandu rahā, amō ta ukwa ym ta. Je'ēha ukwa ym ta. Hendu tipe. ¹⁰Kome'ē ywy keruhū rupi awa ta je'ēha heta ihī. Amō koty koty je'ēha ke. Amō awa ta amō koty je'ēha. A'eta pandu rahā, ianam ta ukwa katu riki. Amō awa ta amō koty je'ēha. A'eta pandu rahā, ianam ta ukwa katu ta tī. Aja pame katu te. ¹¹Pe, amō pandu rahā, pe, ame'ē je'ēha ihē akwa ym rahā, a'e riki amō awa aja akwa katu. Ihē riki amō awa aja a'e ukwa tī.

¹²Pyrātāha ke Tupā'a muwyr ame'ē ke peputar katu riki. Pe, a'e muwyr rahā, ame'ē namō mā peja Jesu kotyhar ta ke pemu'e katu. Aja rahā, ame'ē ta py'a ke pemātā katu te we ta rī. Aja rahā katu te.

(Amō awa ta je'ēha rupi pepandu rahā, amō ta py'a ke pemātā ym ta. Ame'ē katu ym.)

¹³Amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā, mā peja Tupā namō epandu: "Ame'ē amō awa je'ēha rupi amō pandu. Ame'ē ke emujekwa katu ihē pe. Aja rahā, amō ta pe ihē amujekwa katu ta tī" aja inamō epandu. Aja rahā, amō pandu ame'ē ke jande johu jakwa katu ta. ¹⁴Pesarahā! Tupā namō amō awa je'ēha rupi ihē apandu rahā, Tupā'a pyrātāha namō ihē apandu. A'erehe ma'e ihē apandu my, ihē atu ihē akwa ym. (Aja rahā, amō ta ukwa ym tī. Katu ym aja.)

¹⁵Pesarahā! Myja me'ē ihē axo my? Kuja katu te. Tupā'a pyrātāha namō ihē apandu ta Tupā namō. Ihē akwa katuha namō ihē apandu ta inamō tī. Tupā'a pyrātāha namō Tupā rehe har ihē ajyngar ta tī. Ihē akwa katuha namō ehe har ihē ajyngar ta tī. ¹⁶Tupā'āma'e pyrātāha namō Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja amō awa je'ēha rupi nde erepandu. A'erehe nde rehe hendu ame'ē ta ukwa ym. Je'ēha ukwa ym. Aja rahā: "Amen, a'e t'y" aja marā ka ym panduha. ¹⁷Katu te ame'ē ke nde erepandu Tupā pe tipe. Hendu ame'ē ta ke ukwa ym. Je'ēha ukwa ym, a'erehe ipy'a ke nde eremātā ym riki. Katu ym aja.

¹⁸Amō awa ta je'ēha rupi pepandu. Ihē riki pehē 'ar koty te we amō awa je'ēha rupi ihē apandu. A'erehe Tupā pe ihē apandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. ¹⁹Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, anī. Amō awa je'ēha rupi apandu ym ta. Jande je'ēha ke apandu. Heta ym ihē apandu, ame'ē ke a'eta ukwa katu. Aja rahā, katu tiki. Je'ēha ke ukwa katu. Aja Tupā rehe har ihē amu'e rahā, katu tiki. Māte hū amō awa je'ēha rupi apandu rahā, marā ka ym ngā ukwaha. Je'ēha ukwa ym. Aja rahā, amō we Tupā rehe har amu'e ym. Katu ym aja. A'erehe amō awa je'ēha rupi apandu ym ta.

²⁰Ihē mu ta! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, ta'yn ta aja pexo. (Aja rahā, ta'yr mi pema'e.) Pehē pekwha anī. Tuwete aja pexo. Aja rahā, amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā: "Mā! Katu" aja pepandu ym ta. ²¹Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Tupā pandu:

"Jundéu awa ta! Ihē kotyhar ta ke pehē. Pehē pe amō sawa'e ta ke ihē amondo ta.

Amō awa je'ēha rupi pehē pe a'eta pandu ta. Pehē namō ame'ē ta pandu tipe. Anī. Ihē rehe pehendū ym riki" aja Tupā pandu.

(Amō awa ta ke Tupā muwyr. Ame'ē ta amō awa je'ēha rupi pandu. Tupā putar, ame'ē ke ame'ē ta ma'ema'e.) ²²Aja apo tī. Amō awa je'ēha rupi amō ta pandu. Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke ma'ema'e. Ame'ē kuja mujekwa. Amō awa je'ēha rupi amō

pandu rahā, jurujar ym ame'ē ta hendu. Pe, a'eta kuja ukwa: "Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu" aja ukwa. Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta anī. Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, jande je'ēha rupi a'e pandu tī. A'erehe kuja ukwa: "Mā! Tupā'āma'e pyrātāha namō ame'ē ta pandu" aja ukwa. Jurujar ym ame'ē ta anī. Aja ukwa ym.

²³ Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, upa riki amō awa je'ēha rupi pandu u'am. Arahā ame'ē je'ēha ukwa ym ame'ē ta ixē uwyr rahā, pehē riki peka'u te'e aja a'eta ukwa. Jurujar ym ame'ē ta ixē uwyr rahā, aja tī. Peka'u te'e aja ukwa tī. ²⁴ Tupā mujekwa ame'ē ke upa riki pandu u'am rahā, jurujar ym ame'ē ke ixē uwyr. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ke ixē uwyr tī. Upa ame'ē ke hendu rahā, ukwa ta. Pe, a'e pandu: "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'ema'e, aja ihē akwa. Ihē ke Tupā mupyra ta, aja ihē akwa tī" aja pandu ta. ²⁵ Pe, ma'e ka'u te'eha ke ipy'a pe a'e ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke a'e ukwa ta a'e jupe. Aja rahā, ipy'a ke Tupā koty a'e muruwak ta. Pe, Tupā rehe ipy'a ke moī moī ta. A'e pandu: "Jetehar te ke. Ihē akwa apo 'y. Apo pehē namō Tupā ixo katu" aja riki.

Myja Jesu kotyhar ta ixo katu my

²⁶ Ihē mu ta! Pehē pejy'ar rahā, myja me'ē pexo katu my? Ame'ē ke ihē amujekwa ta apo 'y. Pejy'ar rahā, mā peja jurujar katu ame'ē ta py'a ke pemātā katu. Peteī teī epandu katu. Amō riki Tupā rehe har jyngar. Amō riki ehe har mu'e katu. Amō riki ma'e ke Tupā mujekwa ame'ē ke mu'e katu. Amō riki amō awa je'ēha rupi pandu. Ame'ē ke hendu ame'ē ta pe amō riki mujekwa katu. Aja rahā, upa ukwa ta. Pejy'ar rahā, aja peteī teī pandu rahā, katu tiki. ²⁷ Amō awa je'ēha rupi amō pandu rahā, mahapyr sawa'e ta pandu. Mokōi sawa'e ta pandu rahā, katu tī. Ko peteī sawa'e pandu. A'e upa pandu rahā, amō pandu. Aja pema'e. Pe, amō riki ame'ē amō awa je'ēha ke jande je'ēha rupi mujekwa katu ta me'ē te'e. Hendu ame'ē ta pe mujekwa katu. Jande je'ēha rupi mujekwa katu. Aja rahā, johu upa ukwa katu ta. ²⁸ Pe, amō mujekwa ame'ē ke nixōi rahā, amō awa je'ēha rupi pandu tar katu, ame'ē ke mā peja epandu ym. Jeje ejupandu jupe. Tupā namō jō epandu tī. ²⁹ Jande je'ēha rupi Tupā mujekwa ame'ē ke amō pandu rahā, mahapyr sawa'e ta jō pandu. Mokōi sawa'e ta pandu rahā, katu tī. Pe, upa hendu ame'ē ta pandu a'eta jupe: "Tupā mujekwa ame'ē ke a'e mujekwa my" aja riki. ³⁰ Pe, amō pandu u'am rahā, ma'e myrandu ke amō pe Tupā mujekwa. Aja rahā, ame'ē ke pandu apo 'y. Pandu u'am ame'ē ke mā peja eputu'u. Ewapyk. ³¹ Pehē peputar

rahā, upa pehē riki Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu katu. Peteī pandu. Pe, upa pandu rahā, amō riki pandu. A'e upa pandu rahā, amō riki pandu. Aja pame katu te. Aja rahā upa hendu ame'ē ta ukwa katu ta. Aja Tupā rehe har upa ngā ukwa katu te we ta rī. ³² Tupā mujekwa, ame'ē ke amō pandu rahā, myja rahā pandu my, ame'ē ke mā peja ekwa katu. Myja rahā, putu'u my, ame'ē ke mā peja ekwa katu tī. ³³ A'erehe pejy'ar rahā, johu pepandu rahā, tyapu hū, ame'ē ke Tupā putar ym. Anī. Peteī teī pandu, aja a'e putar katu.

Tupā kotyhar ta jy'ar rahā, ³⁴ kūjā ta ma'e ke pandu ym rahā, katu tiki. Jy'ariha renda pe ixo rahā, mā peja pandu ym riki. "Ngā jy'ar rahā, kūjā riki kapitā aja ym ta" aja jundēu awa ta je'ēha mujekwa. ³⁵ Ma'e ke kūjā ta ukwa tar katu rahā: "Myja my?" aja jy'ariha renda pe pandu ym. Hok pe jywyr oho rahā, ixawa'e pe pandu: "Jy'ariha renda pe ma'e a'eta pandu my?" aja riki. Jy'ariha renda pe pandu rahā, katu ym ta tiki.

³⁶ Pehē riki Korin ok ta pe har ta ke. Pehē riki Tupā je'ēha ke pepandu py my? Anī riki. Pehē pe jō Tupā je'ēha ke amō ta pandu my? Anī riki tī. A'erehe: "Katu te jande" aja pekwa pekwa ym pehē jupe. ³⁷ Pehē ngi har amō ta riki Tupā mujekwa ame'ē ke pandu pandu. Amō ta riki pyrātāha namō ma'eha ke Tupā'ā muwyr, ame'ē ke namō ixo. Aja rahā, ihē amupinim ame'ē riki jandema'e sawa'e te je'ēha ke, aja ame'ē ta ukwa ta me'ē te'e. ³⁸ "Jandema'e sawa'e te je'ēha rupi Pāu mupinim ym" aja amō pandu rahā, mā peja pete'e ixo.

³⁹ Ihē mu ta! Tupā mujekwa ame'ē ke pepandu pandu. Mā peja ame'ē ke peputar katu te. Amō ta amō awa ta je'ēha rupi pandu tar katu rahā: "Mā peja epandu ym" aja pepandu ym ipe. ⁴⁰ Pehē pejy'ar rahā, johu upa katu te pepandu pandu rahā, tyapu hū. Aja ym pexo. Anī. Peteī teī epandu katu.

15

Kirisutu kwera katu uhem

¹ Ihē mu ta! Mā peja myrandu katu rehe har pekwa pekwa pexo. Ymaniwe ame'ē ke pehē pe ihē apandu pandu. Pe, pejurujar katu ehe. Aja pexo apo rī. ² Ame'ē myrandu katu ke pehē pe ihē apandu pandu. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe rahā, pehē ke Tupā muhā katu ta. Te'e pejurujar rahā, pehē ke Tupā muhā ym ta.

³ Myrandu katu ke ihē ahendu, ame'ē ke pehē pe ihē apandu pandu. Ame'ē riki amō panduha 'ar koty te we katuha. Kuja riki. Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ē ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe

a'e manō. Tupā je'ēha rehe amō mupininim, aja a'e ma'e. ⁴ Itakwar keruhū rupi a'e ke amō ta mou raho. Mokōi ukwer rahā, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Tupā je'ēha amō mupininim, aja ma'e. ⁵ Upa kwera katu uhem rahā, Petu pe a'e jumujesak. A'engi jumu'eha ta pe a'e jumujesak tī. Awa py mokōi hetaha ta pe. ⁶ A'engi ymaniwe in-amō ixo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī. Heta ame'ē ta pe. Kuja, 500 hetaha ta pe a'e jumujesak. Petei wera rahā, 500 hetaha ta usak ehe. Upa tate ame'ē ta ixo we rī. Amō ta manō riki. ⁷ A'engi Tian pe a'e jumujesak tī. A'engi upa a'e mondo ame'ē ta pe a'e jumujesak tī.

⁸ A'engi ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē katu ym ihē jupe ihē tipe. Ihē pe a'e jumujesak tī. Ihē riki a'ejōhar aja saka. ⁹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki ihē 'ar koty te we katuha. Ihē riki iwyr koty te'e we katuha. Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara hū axo, a'erehe ihē riki Jesu mondo ame'ē ke aja ihē apandu ym ta tipe ihē juehe har. ¹⁰ Anī. Ihē rehe Tupā usak katu. A'erehe Jesu mondo ame'ē ke ihē tī. Te'e riki aja ym. Amō Jesu mondo ame'ē ta 'ar koty te we ihē aparaky katu. Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, ame'ē parakya ke. Ihēma'e pyrātāha namō ame'ē ihē ama'ema'e my? Anī. Aja ym. Tupāma'e pyrātāha namō ima'e je'ēha ke ihē apandu pandu katu. ¹¹ Amō Jesu mondo ame'ē ta riki myrandu katu ke pandu pandu. Ihē riki apandu pandu tī. Juja katu te riki. Ame'ē rehe pejurujar katu tī.

Kwera katu uhem ame'ē rehe har

¹² Jande japandu: "Kirisutu manō. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem" aja riki. Aja rahā: "Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta" aja marā ka ym pepanduha. ¹³ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym, ame'ē riki jetehtar te rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁴ Pe, Kirisutu ke a'e mukwera ym rahā, Kirisutu rehe har marā ka ym japandu panduha. A'e kwera ym rahā, a'e nixōi, a'erehe marā ka ym pejurujariha ehe. ¹⁵ Amō we tī. Tupā rehe har te'e jande japandu tī. Jande japandu: "Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem" aja riki. Pe, manō ame'ē ta ke a'e mukwera ym ta rahā, te'e japandu ehe har. Aja ngā pe jamujekwa. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta, ame'ē riki jetehtar te rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁶ Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta rahā, Kirisutu ke a'e mukwera ym tī. ¹⁷ Kirisutu ke a'e mukwera ym rahā, pejurujar katu naī. Peka'u te'e riki. Peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'erehe pema'ema'e, mupyrara renda pe peho ta. ¹⁸ Amō we tī. Jesu kotyhar ta manō. Ame'ē ta riki mupyraraha renda pe ixo apo 'y. ¹⁹ Kome'ē ywy keruhū pe jande jaxo rahā

jō riki Kirisutu rehe jajuurujar katu. Jamanō rahā, ixoty jaho ym rahā, jande pe amō ta pandu: "Mā! Te'e pejurujar naī" aja. Upa amō ta 'ar koty te we japyaiha. Katu ym aja.

²⁰ Anī. Pesarahā! Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem 'y. Ame'ē riki jetehtar te ke. Kirisutu ke a'e mukwera rahā, manō ame'ē ta ke a'e mukwera ta tī, aja a'e mujekwa katu. ²¹ Petei riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e. (Anā ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanō ta. Aja tī. Petei Tupā mukwera katu. (Kirisutu ke a'e.) A'erehe upa katu te jamanō rahā, upa katu te jande ke Tupā mukwera katu ta tī. ²² Anā rainō ta ke jande. A'erehe upa katu te jamanō ta. Jande riki Jesu kotyhar ta ke tī. A'erehe jande ke Tupā mukwera katu ta tī. ²³ Ngā ke Tupā mukwera rahā, ka'u te'eha rupi ym ta. Anī. Katu ta. Kirisutu ke a'e mukwera py. Pe, Kirisutu jywyr rahā, ixotyhar ta ke Tupā mukwera katu ta tī. ²⁴ A'engi 'ar rehe angaha uhyk katu ta. Arahā ajā tama'e pyrātāha ke Kirisutu muputu'u katu te ta. Upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u ta tī. Upa rahā, Tupā pe Kirisutu pandu ta: "Papa! Ne jō riki kapitā keruhū te apo 'y" aja riki. ²⁵ Upa katu te huwajan ta ke Tupā muputu'u ta tī. Aja rahā, upa ame'ē ta Kirisutu rehe hendu katu ta. Huwajan ta ke Tupā muputu'u ym rahā we Kirisutu riki kapitā keruhū rī. ²⁶ Amō manō rahā, ame'ē manōha riki awa ruwajan aja saka we rī. Ame'ē ke a'ejōhar Tupā mukwera katu. Aja rahā, manō ym te ta awa. ²⁷ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Kirisutu rehe upa katu te ngā ke Tupā muhendu katu ta. Aja rahā, upa katu te hendu katu ta ehe." Upa katu te aja pandu rahā, Tupā jō anī. A'e riki upa katu te amō ta ke muhendu katu ta. Kirisutu rehe muhendu katu ta. ²⁸ Aja rahā upa katu te hendu katu ta ehe. Kirisutu rehe upa katu te ngā ke Tupā muhendu katu rahā, Tupā pe ta'yr pandu ta:

—Papa! Nde rehe ihē ahendu katu ta tī — aja ipe.

Aja rahā, Tupā riki upa katu te ma'e kapitā keruhū te riki. A'e jō riki kapitā keruhū te.

²⁹ Pesarahā! Amō ta ke amō mujahuk riki. Aja rahā, y ngi uhem rahā, kwera katu uhem, aja mujekwa. Manō ame'ē ta kwera ta, aja panduha saka. Pe, amō ta pandu naī: "Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym ta" aja naī. Ame'ē jetehtar te rahā, mujahuk ym ta tipe. Anī. Tapijar te'e we pemujahuk riki. Aja rahā, ngā ke Tupā mukwera ta, aja pemujekwa. ³⁰ Jande aja tī. Māte we jaxo. Tapijar te'e we aja jaxo. Anī. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ym rahā, ihē ke mukwera ym ta tī. A'erehe ihē amanō tar ym.

³¹ Ihē mu ta! Pesarahā! Wera rahā pame katu te amō ta ihē ke jukwa tar katu. Tapijar

te'e we jukwa tar katu. (Anī. Akyje ym ingi. Ihē ke Tupā mukwera katu ta, aja akwa katu. A'erehe ihē akyje ym ingi.) Ame'ē riki jete. Kuja jetehar te tī. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu, a'erehe ihē rury katu ihē axo. Amō we tī. Jesu kotyhar ta ke pehē, a'erehe aja ihē rury katu axo. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ³² Ko Ese ok ta pe ihē axo. Amō ta ihē rehe parahy riki. So'o jarō ame'ē ta aja saka. Ihē ke ame'ē ta mupyrara rahā, ihē py'ahu te'e ahendu axo. Anī. Manō ame'ē ke Tupā mukwera ym rahā, marā ka ym katuha. Manō ame'ē ke Tupā mukwera ym rahā, amō mupinīha aja jaxo ta tipe. Kuja:

—Koī jamanō ta, a'erehe mā peja ja'u te'e jaxo. Jajumuhury katu jande juehe jaxo apo 'y — aja riki yman amō mupinim.

³³ Anī. Aja mā peja ym pexo. "Katu ym ame'ē namō amō ixo rahā, a'e katu ym wan ta tī." A'erehe mā peja peka'u te'e ym pexo. ³⁴ Pehē py'a pemupak! Aja rahā, manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta, aja pekwa katu ta kŷ. Pemuka'u te'e ym, aja rahā, ma'e peka'u te'e'eha ke pema'e ym ta, aja pexo ta kŷ. Pehē namō amō ta ixo. Tupā rehe har ukwa ym ame'ē ta. Katu ym aja. A'erehe pehē ngi ihē ruxī.

Kwera rahā, awa rete myja me'ē ta my

³⁵ Amō pandu my:

—Myja me'ē manō ame'ē ke Tupā mukwera ta my? Hete nixōi riki. Myja me'ē awa rete my tī — aja.

³⁶ Mā! Pekwa ym. Pesarahā! Ma'e ra'ī te'e hywōi ym. Pejytym ym rahā, hywōi ym. ³⁷ Pehē pejytym ame'ē ke ma'e ra'ī te'e. Ahūi aja me'ē ha'ī nahā my. Amō ma'e ra'ī nahā my. Pesarahā! Ha'ī ke pejytym. I'y ke anī. ³⁸ Ma'e ra'ī hywōi rahā, i'y ke uhem. Tupā putar, aja me'ē i'y ke. Ma'e ra'ī ngi i'y uhem. Amō ma'e ra'ī ngi amō koty i'y uhem. Amō ma'e ra'ī ngi amō koty i'y uhem. Aja pame katu te. (Ame'ēja saka jande rete tī. Tupā mukwera rahā, amō koty jande rete uhem ta tī.)

³⁹ Awa rukwer riki so'o rukwer aja ym. Amō koty riki. Ma'ewyra rukwer amō koty tī. Pira rukwer amō koty tī. Upa juja ym.

⁴⁰ Ywa pe ma'e ke ixo. Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke ixo tī. Ywa pe har ta amō koty katuha. Kome'ē ywy keruhū pe har ta amō koty katuha tī. ⁴¹ Warahy hendy katu. Jahy hendyha amō koty weraha. Jahy rata hendyha amō koty hendyha a'e tī. Heta jahy rata ihī tī. Upa ame'ē hendyha amō koty koty hendyha.

⁴² Aja ta tī. Manō ame'ē ta ke Tupā mukwera rahā, awa rete amō kotyhar. Awa rete ke amō jyty m rahā, inem ta oho. Pe, manō ame'ē ke Tupā mukwera rahā, ame'ē inem ym te ta. Uhā te hū ta ixo. ⁴³ Awa rete ke amō

jyty m rahā, awa rete jaxer. Pitu te'e ame'ē ke ame'ē. Tupā mukwera rahā, awa rete katu te. Pyrātā katu te. ⁴⁴ Awa rete ke amō jyty m rahā, manō ame'ē ke jyty m. Hete riki. Tupā mukwera rahā, amō kotyhar uhem. Tupā'a me'ē, ame'ē ke uhem. Pesarahā! Kome'ē ywy keruhū pe awa rete ixo. Ywa pe amō kotyhar ixo. Tupā'a me'ē, ame'ē ke ixo. ⁴⁵ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Anā sawa'e py. Kome'ē ywy keruhū pe har hete ke Tupā me'ē ipe, aja riki." Amō Anā ixo. A'ejōhar ame'ē ke aja japandu. A'e Kirisutu. A'e riki awa ke muhā katu. ⁴⁶ Kome'ē ywy keruhū pe har hete ke uhem py. A'engi amō kotyhar hete ke Tupā muhem ta. Tupā'a me'ē, ame'ē ke uhem ta. ⁴⁷ Anā sawa'e py tī. Ywy ke te'e a'e ke Tupā mujā. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ke a'e. Amō Anā rehe har a'ejōhar ame'ē ke aja japandu. Kirisutu a'e. A'e riki ywa ngi uwyr. A'erehe ywa pe har ke a'e. ⁴⁸ Ywy ke te'e Anā Tupā mujā. Anā aja kome'ē ywy keruhū pe har ta tī. A'erehe manō ta. Ywa ngi amō wyjy uwyr. Kirisutu a'e. Kirisutu aja ixotyhar ta tī. A'erehe manō ym te ta tī. ⁴⁹ Ywy ke te'e Tupā mujā ame'ē ke aja jande jaxo tī. Yman rahā, ywa ngi wyjy uwyr ame'ē ke aja jande jaxo ta tī.

⁵⁰ Ihē mu ta! Pesarahā! Ihē amujekwa ta pehē pe apo 'y. Tupā ixo ame'ē pe manō ame'ē ta oho ym te ta. Ma'e inem ame'ē ta marā ka ym Tupā namō pytaha. (A'erehe jande rete amō koty uwak ta me'ē te'e.)

⁵¹⁻⁵² Ihē rehe pehendu katurahā! Yman ukwa ym awa. Ame'ē ke ihē amujekwa ta pehē pe apo 'y. Jande ngi har amō ta manō ta. Upa jande jamanō ym ta. Tupāma'e jumi'a tyapu ta. A'ejōhar tyapu rahā, pahar amō koty jande rete ke Tupā muruwak ta. Eha ke amō jupimi, aja pahar te muruwak ta. Jumi'a tyapu rahā, manō ame'ē ta ke Tupā mukwera ta. Pe, manō ym te ta tī. Pe, upa jande rete ke amō koty Tupā muruwak ta. ⁵³ Awa manō rahā, inem ta. Ame'ē ke Tupā muruwak ta me'ē te'e. Aja rahā, inem ym te ta. Manō ame'ē ta ke a'e muruwak ta me'ē te'e tī. Aja rahā, uhā te hū ta ixo. ⁵⁴⁻⁵⁵ Upa aja rahā, inem ame'ē ke Tupā muruwak ta. Aja rahā, inem ym te ta. Aja rahā, Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Aja uhk ta. Manō ym te ta awa apo 'y. Uhā te hū ta awa ixo.

Manō ym te ta awa apo 'y. Upa Tupā mukwera katu riki.

Manō ym te ta awa apo 'y. A'erehe marā ka ym jande ke mupyaiha.

⁵⁶ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e. A'erehe a'e manō riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke my? Ame'ē ke Moise je'ēha riki mujekwa katu ngā pe. ⁵⁷ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manō. Upa jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy.

A'erehe inamō jaxo rahā, jamanō ym te ta 'y. A'erehe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā pe japandu katu.

⁵⁸ Ihē mu ta! Ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē! Mā peja Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Mā peja jandema'e sawa'e te rehe tapijar te'e we peparaky pexo. A'e putar ame'ē ke pema'ema'e rahā, ame'ē riki pehēma'e parakyha ke. Ima'e parakyha rehe pema'ema'e rahā, ma'e katu ame'ē ke pehē pe a'e me'ē me'ē ta, aja pekwa. (Pehē ke a'e mukwera katu ta muhem kŷ.)

16

Jesu kotyhar ta ngi tamatarer ke matyr

¹ Tamatarer matyriha rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ame'ē rehe har paper pinim ihē pe pemuwyr. Pesarahā! Ngara wyyw rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe ihē apandu, aja pema'ema'e tī. Kuja. “Jundēi wyyw rupi Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō amō ta ima'e ym te ma'e ke. Ame'ē ta pe mā peja tamatarer ke pemondo. Pehē pematyr, ame'ē ke pemondo” aja ihē apandu ngara wyyw pe har ta pe. ² Nomin pame katu te tamatarer ke pemupyta. Ta'yr mi pehē pame katu te pemupyta. Pehē peparakyha namō heta pepyhyk rahā, heta we pemupyta. Heta ym pepyhyk rahā, heta ym pemupyta. Aja pame katu te. Aja me'ē pehē rehe ihē ahyk ym rahā we, pematyr. ³ Pe, pehē rehe ihē ahyk rahā, ame'ē tamatarer ke Jerusarē ok ta pe ihē amondo ta. Pehē pepandu ame'ē sawa'e ta namō ihē amondo ta. Sawa'e rehe har paper rehe ihē amupinim ta tī. Aja rahā, Jerusarē ok ta pe har ta ukwa katu ta a'eta rehe har tī. ⁴ Heta tamatarer ke pematyr rahā, sawa'e ta namō ihē araho ta tī. Aja rahā, sawa'e ta ihē namō oho ta tī.

Páu rehe har

⁵ Masendo wyyw rupi ihē aho py ta. A'engi pehē koty ihē aho ta. Masendo wyyw rupi ihē aho ta me'ē te'e. ⁶⁻⁷ Pehē koty ihē ahyk rahā, pehē namō ihē apyta we ta nahā my. Aman ndy'ar rahā, apyta ta nahā my. Pahar pehē ngi ihē aho ym ta rī. Tupā putar rahā, pehē namō ihē apyta katu we ta rī. Pe, a'ewan asak rahā, pehē ngi ihē aho ta tī. Myp ihē aho ta my? Akwa ym rī. Ihē aho rahā, ihē pe ma'e ke peme'ē ta, aja ihē akwa.

⁸ Se Ese ok ta pe ihē apyta we ta rī. Penteko 'ar upa rahā, sengi ihē aho ta. ⁹ Se Tupā rehe har ihē amu'e mu'e hū axo. Pe, ame'ē ke amō ta putar ym riki. Ihē ruwajan ta aja saka.

¹⁰ Pehē rehe Timo uhyk rahā, pahar ipo ke pepyhyk pyhyk katu te ingi. Pehē rok pe pemupyta katu. Ihē aja Tupā rehe a'e paraky ixo tī. Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu, ame'ē riki ima'e parakyha.

¹¹ A'erehe: “Jaxer a'e” aja ym pekwaaha ehe har. Pehē ngi a'e oho rahā, ma'e ke peme'ē katu ipe. A'e putar ame'ē ke peme'ē ipe. Aja rahā, ihē rehe a'e uhyk katu ta. A'e uhykiha rehe ihē aharō axo. Imu ta namō a'e uhyk ta. Jurujar katu ame'ē ta ke a'eta.

¹² Apor rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ihē apandu pandu ipe: “Korin ok ta pe har ta rehe esak eho. Jande mu ta namō eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho” aja riki. A'e pandu: “Apo anī ta rī” aja a'e. A'e ukwa rahā, pehē koty a'e oho ta.

Je'ēha a'ejōhar

¹³ Pehē ruwajan ta aja me'ē pewe ixo. Pekwa katu pexo. Aja rahā, pehē ke a'eta muka'u te'e ym ta. Aja rahā, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Pehē ruwajan ta ngi pekyje ym pexo. Pehē py'a ke pemātā katu. ¹⁴ Upa ma'e ke pema'ema'e rahā, amō ta rehe pepy'a katu pexo.

¹⁵ Esete rehe har pekwa katu. Ianam ta rehe har aja tī. Pekwa katu tī. Ngere wyyw pe Jesu rehe jurujar katu py ame'ē ta ke a'eta. Pe, Tupā kotyhar ta namō ma'e ke a'eta ma'ema'e katu. Ihē mu ta! Ihē apandu pehē pe. ¹⁶ Ame'ē ta rehe pehendu katu. Ame'ē ta aja amō ta ixo tī. Tupā kotyhar ta namō ma'e ke ma'ema'e katu tī. Ame'ē ta rehe pehendu katu tī.

¹⁷ Se Esete uhyk riki. Potuna aja tī. Akái aja tī. A'eta uhyk, a'erehe ihē rury katu axo. Se ihē namō pexo ym, a'erehe ihē py'a pemātā ym. A'erehe Esete ta riki ihē py'a ke mātā katu. ¹⁸ A'erehe ihē ke a'eta muhury katu. Pehē ke a'eta muhury katu, aja ihē ke muhury katu tī. Katu ame'ē ta ke a'eta, aja ihē apandu.

¹⁹ Asia wyyw pe Jesu kotyhar ta ixo. Katuha ke a'eta mondo ixo pehē pe. Ak mondo ixo tī. Piri mondo ixo tī. A'eta rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ē ta katuha ke mondo ixo tī. ²⁰ Se Jesu kotyhar ta ixo. Upa a'eta katuha ke mondo ixo pehē pe tī.

Pehē pejuman juman pehē juehe. Aja pepy'a katu pehē juehe pexo aja pemujekwa ngā pe.

²¹ Ko ihē po pe te'e ihē riki paper pinim ihē amupinim aī. Ihē Páu. Katuha ke pehē pe ihē amondo axo tī.

²² Jandema'e sawa'e te rehe amō ipy'a ym rahā, mā peja ame'ē ke Tupā mupyrara. Mā peja jandema'e sawa'e te pahar jywyr.

²³ Mā peja Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu pehē rehe.

²⁴ Upa jande riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke. A'erehe pehē rehe ihē apy'a katu tī.

Upa.

Korin ok ta pe har ta pe Páu mupinim Mokõihar ke

Páu kome'ë paper ke mupinim tí. Korin ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper pinim ke mondo. Mokõihar ke.

Paper pinim a'e mondo py. Ame'ë rehe: "Pehendu katu" aja Páu mupinim. Amõ ta pandu: "Páu jande ke muka'u te'e" aja pandu naí. "Aní. Amuka'u te'e ym" aja Páu mujekwa katu.

Korin ok ta pe har ta rehe a'e ipy'a katu, a'erehe pyrara hũ a'e ixo, aja mujekwa. Aja myrandu katu ke Páu pandu pandu ngã pe. Pyrara hũ ixo, a'erehe ipy'a katu ngã rehe aja a'e mujekwa katu.

Korin ok ta pe Jesu kotyhar har ta ixo ame'ë ta pe Páu mupinim tí

¹⁻² Pehë riki Tupã kotyhar ta ke. Korin ok ta pe har ta ke pehë. Ihë Páu. Ko pehë pe paper pinim ihë amondo axo. Timo ihë namõ ixo. Jande mu aja a'e. Tupã kotyhar ta Ngere ywy pe ixo. Upa katu te ame'ë ta pe paper pinim jamondo jaxo tí. Tupã putar, a'erehe ihë pe Jesu Kirisutu pandu kwe:

—Nde ke ihë amondo axo. Ihë rehe har nde erepandu pandu ta ereho — aja Kirisutu pandu.

Mã peja pehë rehe Tupã, jande pái keruhũ ipy'a katu te hũ. Mã peja Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te aja tí. Ipy'a katu te hũ tí. Mã peja pehë py'a ke Tupã muhury katu tí. Mã peja Jesu Kirisutu aja tí. Muhury katu tí.

Japyrara jaxo rahã, jande py'a ke Tupã mãtã katu

³ Jandë rehe Tupã pyrara usak. A'e riki Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke. Jande pái keruhũ tí. Upa jande py'a ke a'e mãtã katu, a'erehe mã peja japandu: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja. ⁴ Upa katu te mãte jakwaha aja jaxo rahã, jande py'a ke a'e mãtã katu. Aja rahã, amõ ta riki mãte ukwaha aja ixo rahã, ame'ë ta py'a ke jande jamãtã katu tí. Jande py'a ke Tupã mãtã, aja amõ ta py'a ke jamãtã katu tí. ⁵ Kirisutu pyrara hũ kwe. Ixotyhar ta ke jande, a'erehe a'e aja jande tí. Japyrara jaxo tí. Inamõ jandë juehe katu jande jaxo, a'erehe jande japyrara rahã, jande py'a ke Tupã mãtã katu. ⁶ Myrandu katu ke japandu pandu. A'erehe jande ke amõ ta mupyrara. Pejuruurjar katu ehe, a'erehe pehë ke Tupã muhã katu. A'erehe pehë pepyrara aja pexo rahã, pehë py'a ke a'e mãtã katu tí. Jande py'a ke a'e mãtã rahã, pehë py'a ke a'e mãtã katu ta tí, aja pekwa katu. Pehë pe pyrãtãha ke a'e muwyr, a'erehe pehë py'ahu te'e pehendu. Jande aja pehë pepyrara

pexo rahã, pehë py'ahu te'e pehendu tí. ⁷ A'erehe pejuruurjar katuha ke pehijar ym ta, aja jakwa katu. Jande aja pepyrara pexo rahã, jande aja pehë py'a ke Tupã mãtã katu ta tí. Aja jande jakwa katu.

Pyraraha te hũ ngi Páu ke Tupã muhem

⁸ Jande mu ta aja pehë! Pesarahã! Asia ywy pe jande jaxo rahã, mãte jakwaha. Ame'ë ke pekwa aja japutar. Asia ywy pe jande ke ngã mupyrara hũ. Mahy hũ tí. A'erehe jajupandu jande jupe: "Jande jamanõ ta" aja jande jupe naí. ⁹ Mãte jakwaha, a'erehe: "Páu ta manõ ta me'ë te'e" aja amõ ta pandu, aja jaxo. Aja rahã, marã ka ym jande te'e jahemiha ingi, aja jakwaha. Tupã jõ riki jande ke muhem ta ingi, aja jakwa katu. A'e riki ngã ke mukwera katu ame'ë ke a'e. ¹⁰ Jamanõ ta, aja jakwaha. Aní. Ame'ë ngi jande ke Tupã muhem riki. Jete! Muhem ta kÿ tí. Tapijar te'e we jande ke a'e muhem ta kÿ tí, ame'ë ke jakwa katu tí. (Ame'ë ke pekwa katu tí, aja japutar.) ¹¹ Pe, jande namõ ma'e ke pema'ema'e ta tí. Kuja. "Pyraraha ngi Páu ta ke emuhem" aja jande rehe har Tupã namõ pepandu pandu rahã, jande namõ ma'e ke pema'ema'e katu tí, ame'ëja saka. Heta ngã jande rehe har Tupã namõ pandu pandu ame'ë ke a'e muwyr ta jande pe. Jande rehe a'e usak katu ta, a'erehe: "Páu ke Tupã mupoir" aja ngã ukwa rahã, Tupã pe ngã pandu ta: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja riki.

Te'e Páu pandu ym

¹² (Pehë ngi har amõ ta pandu: "Páu Kirisutu mondo ame'ë ke aja ym a'e" aja naí. Aní. Kirisutu mondo ame'ë ke ihë, aja akwa katu.) Kome'ë ywy keruhũ pe ihë axo rahã, Tupã mujekwa ame'ë ke namõ axo katu. Pehë namõ axo rahã, aja axo tí. Mokõi akwaha namõ axo ym tí. Ihë atu akwaha namõ axo ym. Aní. Ihë rehe Tupã ipy'a katu. A'erehe pyrãtãha ke ihë pe muwyr. Ame'ë namõ kome'ë ywy keruhũ pe axo katu. Pehë namõ axo rahã, aja tí. A'erehe katu ym ame'ë ke ama'ema'e ym, aja akwa. A'erehe ihë rury katu.

¹³⁻¹⁴ Amukwehe we paper pinim ihë amondo pehë pe. Ame'ë ke pepyhyk. Pe, pekwa. Pekwa katu, ame'ë ke jõ paper rehe ihë amupinim. Mokõi akwaha ihë amupinim ym. Jete har te ke amupinim. Ihë amupinim ame'ë rehe har ta'yr mi pekwa rĩ. (Myrandu katu ke ihë apandu, ame'ë ma'ema'eha rehe ihë ke Jesu Kirisutu mondo.) A'erehe Kirisutu mondo ame'ë ke ihë aja upa katu te pekwa katu, ame'ë ke ihë aputar. Aja rahã, Jesu, jandema'e sawa'e te jwywr rahã, jande rehe pesak rahã, pehë rury katu ta. Arahã pehë rehe jasak rahã, jande rury katu ta tí.

15-16 Ihê amupinim ame'ê rehe har pekwa katu, aja akwa katu. A'erehe ihê ajupandu ihê jupe: "Masendo ywy koty ihê aho rahâ, Korin ok ta pe ixo ame'ê ta rehe ihê asak ta aho" aja ihê jupe. Kuja tî. "Masendo ywy ngi ihê ajjwyr rahâ, Korin ok ta pe ixo ame'ê ta rehe ihê asak ta aho tî" aja ihê jupe. Aja rahâ, mokôihar pehê rehe ihê asak ta. Aho rahâ, asak ta. Ajjwyr rahâ, aja tî. Asak ta tî. Aja rahâ, mokôihar pehê rury katu ta. Pe, pehê ngi ihê aho rahâ, ma'e ke ihê pe peme'ê katu ta. Aja rahâ, Jundéi ywy pe aho katu ta. ¹⁷ ("Aho ta" aja ihê apandu. Pe, je'êha ihê pe amô muhyk werur, a'erehe: "Aho ym we ta rî" aja apandu. Ame'ê ke pehê ngi har amô ta ukwa rahâ, kuja ukwaha ngâ jupe naî.) "Manga te'e ixo aja me'ê sawa'e Pâu" aja naî. Anî. Aja ym. "Ihê aho ta" aja apandu rahâ, ihê atu aputar ame'ê ke apandu, aja a'eta ukwaha naî. A'erehe a'eta pandu: " 'Aho ta' aja Pâu pandu rahâ, pahar: 'Anî. Aho ym ta' aja pandu" aja pandu pandu. A'erehe: "Manga te'e ixo aja me'ê sawa'e Pâu" aja ukwaha naî. ¹⁸ Anî. Aja ym ihê. Tupâ pandu ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. Aja ihê tî. Ihê apandu ame'ê ke ama'ema'e katu tî. A'erehe: "Aho ta" aja ihê apandu rahâ, pahar: "Anî, aho ym we ta rî" aja ym ihê apandu. A'erehe amanga te'e axo aja me'ê sawa'e ym ihê, aja pekwa.

¹⁹ Amô we tî. Jesu Kirisutu Tupâ ra'yr. Ehe har pehê pe ihê apandu pandu. Sir aja tî. Timo aja tî. Pandu pandu tî. Manga te'e ixo aja me'ê sawa'e ym te Kirisutu. Anî. A'e pandu ame'ê ke aja te'eha a'e ma'ema'e katu. Aja ihê tî. Ihê apandu ame'ê ke ama'ema'e katu tî, aja pekwa katu. ²⁰ Pesarahâ! Upa katu te Tupâ pandu ame'ê ke Jesu ma'ema'e. Tupâ pandu katu ame'ê ke Jesu muhyk katu tî. A'erehe Jesu rehe har jakwa rahâ, jetehtar te ke ihê apandu, aja jakwa katu. Aja rahâ: "Tupâ riki katu te ame'ê ke a'e" aja ngâ pandu ta. (A'erehe amanga te'e axo aja me'ê sawa'e ym ihê, aja pekwa katu tî.) ²¹ Pe, Tupâ riki jande pe pyrâtaha ke muwyr. A'erehe Kirisutu kotyhar ta ke jande aja a'e mujekwa katu jande pe. Pehê pe aja jande pe a'e mujekwa katu tî. A'e riki jande pe pandu: "Ihêma'e parakyha ke pema'e peho" aja. (A'erehe Kirisutu rehe har japandu pandu jaxo.) ²² (Ihêma'e ke rehe ihê rer ihê amupinim.) Tupâ aja tî. "Ko ihêma'e ke" aja Tupâ pandu. A'erehe jande py'a rehe I'â ke muwyr. Aja rahâ: "Ko ihêma'e ke" aja a'e mujekwa katu. Jande py'a rehe I'â ke a'e muwyr. Ame'ê kuja mujekwa. Yman rahâ, jande ke a'e muhâ katu ta, aja mujekwa. (Jande py'a rehe I'â ihî katu, a'erehe ihê apandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu aja pekwa katu tî.)

Pehê pe aje'ê je'ê tar ym, a'erehe pehê

koty aho ym

²³ Ko jetehtar te ke pehê pe ihê apandu, aja Tupâ ukwa katu riki. Jetehtar te ke ihê apandu ym rahâ, mâ peja ihê ke Tupâ mahy katu. Ko pehê pe apandu: "Pehê koty ihê aho ta" aja. Pe, ihê aho ym. Ma'erehe my? Ame'ê ke amujekwa ta apo 'y. Kuja. Ihê ajupandu ihê jupe: "Korin ok ta pe ihê aho rahâ, a'ep pe har ta pe ihê aje'ê je'ê hû ta. Ame'ê ta ixoha katu ym, a'erehe aje'ê je'ê hû ta" aja ihê jupe. Anî. Aja aje'ê je'ê tar ym. A'erehe pehê koty ihê aho ym riki. ²⁴ "Aje'ê je'ê ta" aja apandu rahâ, pehêma'e kapitâ ihê aja my? Anî. Aja ym ihê. Myja me'ê pejurujuar katu my? Ame'ê rehe har ihê apandu ym. Kirisutu rehe pejurujuar katuha ke pehijar ym, aja ihê akwa katu. "Aje'ê je'ê hû ta" aja apandu rahâ, pexoha rehe har jô ihê apandu. Pehê pexoha ke ihê amukatu tar katu. Aja rahâ, Tupâ koty pehê py'a pejumuruwak ta my tî.

2

¹⁻² Pehê ke jande jamuhury tar katu, a'erehe ihê ajupandu ihê jupe: "Korin ok ta pe ihê aho ym we ta rî. Aja rahâ, ame'ê ta ke ihê amupyai ym ta" aja ihê jupe. Pesarahâ! Pehê ke ihê amupyai rahâ, awa riki ihê ke muhury katu ta my? Nixói awa! Ihê riki amupyai ame'ê ta jô riki ihê ke muhury katu ta. Pehê ke ame'ê ta. A'erehe pehê ke ihê amupyai tar ym. (A'erehe pehê koty aho ym rî.) ³ Paper pinim pehê pe ihê amondo py. Ame'ê pe ihê aje'ê je'ê hû ha pehî. Aja rahâ, upa pehê pexoha ke pemukatu my? Aja ym rahâ, pehê rehe ihê ahyk rahâ, ihê aje'ê je'ê hû ta tî. Aja rahâ, ihê apyai ta, aja ihê aputar ym. Ihê ke pemupyai, anî. Ihê ke pemuhury katu ta me'ê te'e. Ihê rury katu rahâ, pehê rury katu tî, aja ihê akwa katu. ⁴ Amukwehe pehê pe paper pinim ihê amondo rahâ, upa ihê py'a rupi ihê apyai te. Ajumupyai tî. Ihê apyai, a'erehe ihê ajixi'u hû tî. (Ihê amupinim aî rahâ, ajixi'u aî tî.) Upa pehê rehe ihê apy'a katu te, aja ihê amujekwa tar katu pehê pe, a'erehe ame'ê paper pinim ihê amondo. Pehê ke ihê amupyai, anî. Aja aputar ym.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ê sawa'e rehe pehê py'a pemujjwyr katu

⁵ (Pehê koty imâi nungar namô ukwer kwe. Ame'ê rehe har ihê amupinim kwe.) Amô ta ke ame'ê jaxer ai ma'e ame'ê mupyai rahâ, ihê ke jô mupyai ym. Pehê ke a'e mupyai tî. A'erehe: "Upa katu te pehê riki ihê ke mupyai" aja apandu tar ym. ⁶⁻⁷ Ame'ê sawa'e pe pehê ngi har hetaha ta je'ê je'ê hû. Ame'ê a'ewan riki. Tupâ koty ipy'a ke ame'ê mujjwyr. A'erehe apo pehê py'a pemujjwyr katu ta me'ê te'e ehe. A'e ke pemuhury tî. Aja rahâ, ame'ê sawa'e tapijar te'e we

pyai ym te ta ixo. “Māte ihē ke akwaha” aja pandu ym ta. “Ihē ke Tupā putar ym” aja ukwa ukwa ym ta ixo tī. ⁸ A'erehe pehē pe ihē apandu. Pehē pepy'a katu ehe, aja pemujekwa ipe, sawa'e pe.

⁹⁻¹⁰ Upa ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu katu my, ame'ē ke ihē akwa tar katu. Aja te'eha ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu katu my. Ame'ē ke ihē akwa tar katu tī. A'erehe paper pinim pehē pe ihē amondo kwe. Ma'e ka'u te'eha ke ame'ē sawa'e ma'e. Ame'ē ke rehe pehē py'a pemujywyw rahā, ihē rehe pehendu katu, aja akwa katu. Pehē py'a pemujywyw ehe rahā, ihē py'a ihē amujywyw ehe tī. Pehē ke ihē amuhury tar katu, a'erehe ame'ē sawa'e rehe ihē py'a ihē amujywyw tī. (A'e tŷ. Ihē py'a ihē amujywyw ehe.) Kirisutu ihē rehe usak, aja ihē axo, a'erehe ihē py'a ame'ē sawa'e rehe ihē amujywyw tī. ¹¹ Aja rahā, jande ke Satana muka'u te'e ym ta. (Ājā ramūi a'e.) A'e putar ame'ē ke jande jakwa katu. Jande riki mā'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, ame'ē ke a'e putar, aja jande jakwa katu.

Toroa ok ta pe Pāu ixo rahā, jumupyai a'e

¹² Toroa ok ta rehe ihē ahyk aho rahā, a'ep myrandu katu ke ihē apandu pandu. Kirisutu rehe har apandu pandu. Arahā Kirisutu rehe ngā ke jandema'e sawa'e te mujurujar katu. A'erehe heta jurujar katu ehe. Ame'ē riki jandema'e sawa'e te ma'ema'eha ke, aja akwa katu. ¹³ Arahā Tit, jande mu ke ihē amahem ym, a'erehe ihē ajumupyai hū. (Ihē rehe pehendu katu my, ame'ē ke Tit pandu ta ihē pe, aja akwaha naī. Nixói a'ep.) A'erehe a'ep pe har ta pe ihē apandu: “Tit ke ihē akekar ta aho” aja. Pe, Masendo wyy pe ihē aho.

Tupā pe ma'e pihe katu ame'ē ke jande

¹⁴ (Amō rahā we, Tit rehe asak. A'erehe pehē pexoha rehe har akwa. Pexoha katu, aja akwa.) A'erehe Tupā pe ihē apandu: “Mā! Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. Pesarahā! Amō ta ke kapitā muputu'u rahā, muputu'u ame'ē ta ke a'e werur. “Ko ihē amuputu'u ame'ē ta ke” aja kapitā mujesak hekoha ta pe. Aja Tupā tī. Kirisutu riki kapitā keruhū a'e. (Jande jajurujar katu ehe.) A'erehe jande riki Kirisutu kotyhar ta ke. (A'erehe a'e muputu'u ame'ē ta aja saka jande tī.) A'erehe Kirisutu namō jande ke Tupā mujesak hekoha ta pe, ame'ēja saka. A'erehe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā pe ihē apandu.

Tupā pandu jande pe: “Kirisutu rehe har pepandu pandu peho” aja. A'erehe ehe har japandu pandu jaho. Ma'e pihe katu ame'ē ke amō jyhē rahā, upa koropi pihe katu. Aja Kirisutu rehe har japandu rahā, upa ngā renda rupi Kirisutu rehe har ukwa ta. (Ma'e piheha ok ta rupi upa

pihe katu, ame'ēja saka.) ¹⁵ Tupā pe jande ke Kirisutu me'ē, ame'ēja saka. A'erehe Tupā pe jande riki ma'e pihe katu ame'ēja saka. Aja rahā Kirisutu rehe har japandu pandu. Tupā muhā katu ame'ē ta pe japandu pandu. Mupyraraha renda pe oho ta ame'ē ta pe japandu pandu tī. Kirisutu rehe har japandu pandu tī. ¹⁶ A'erehe ame'ē ta hendu rahā, ma'e inem, ame'ēja saka ngā pe. Putar ym. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Tupā koty oho ta ame'ē ta pe anī. Kirisutu rehe har hendu rahā, ma'e pihe katu, ame'ēja saka. Jurujar katu ehe. A'erehe Tupā namō ixo ta.

Pesarahā! Kirisutu rehe har mupyraraha renda pe oho ta ame'ē ta pe amō pandu pandu. Tupā koty oho ta ame'ē ta pe aja tī. Pandu pandu tī. Aja rahā, awa riki Kirisutu rehe har pandu pandu katu my? ¹⁷ Jande riki. Amō ta anī. Jande aja a'eta ixo ym. Amō ta Tupā je'ēha ke pandu pandu rahā, tamatarer hū ke pyhyk ta, aja ukwaha naī. (Ihē aja tī, aja pehē ngi har amō ta pandu naī. Manambe aja tī. Tamatarer hū japyhyk, aja jande rehe har pandu naī tī.) Anī. Aja ym jande. Jandē ke Tupā mondo, a'erehe ima'e je'ēha ke japandu pandu. Mokōi jakwaha aja ym japandu pandu. Kirisutu miasu ta ke jande, a'erehe jande rehe Tupā usak, aja jaxo. Aja ima'e je'ēha ke japandu pandu.

3

Tupā je'ēha pyahu ame'ē ke

¹ (Ihē apandu ame'ē ke jetehar te ke, aja pekwa katu.) Ihē rehe har amō we pehē pe apandu ym ta me'ē te'e. Pekwa katu, a'erehe apandu ym ta me'ē te'e. Paper rehe: “Pāu katu ame'ē ke a'e” aja amō mupinim. Aja ihē aputar my? Anī. Aputar ym. Amō ta aja putar riki. Ehe har amō ta ukwa ta: “Katu ame'ē ke a'e” aja. A'erehe paper rehe ehe har amō mupinim. Ihē anī. Aputar ym. Pe, paper rehe ihē rehe har pemupinim, aja rahā amō ta ihē rehe har ukwa ta. Aja aputar ym tī. Pesarahā! ² (Myrandu katu ke pehē pe japandu pandu rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehē rehe amō ta usak rahā, jande riki Kirisutu mondo ame'ē ta ke jande aja ukwa katu.) A'erehe pehē rehe usak rahā, pehē atu ihēma'e paper pinim ame'ēja saka. Manambema'e aja tī. Ima'e paper pinim ame'ēja saka tī. Paper pinim rehe amō usak rahā, upa ma'e ke ukwa katu. Ame'ēja saka pehē rehe amō ta usak rahā, jande riki Kirisutu mondo ame'ē ta ke jande, aja ukwa katu. A'e tŷ. Pehē rehe japy'a katu. A'erehe jande py'a rehe pexo, ame'ēja saka. ³ Pehē atu paper pinim, ame'ēja saka tī. Kirisutu mupinim, ame'ēja saka. Pehē koty jande ke Kirisutu mondo,

a'erehe ehe har japandu pandu. Pejuru jar katu ehe, a'erehe a'e riki mupinim, ame'ēja saka. Kirisutu mupinim, ame'ēja saka rahā, mupihūha namō mupinim ym. Yman ita rehe je'ēha ke Tupā mupinim, ame'ēja saka ym tī. Anī. Awa py'a rehe mupinim, ame'ēja saka. Aja rahā, awa py'a rehe I'ā ke a'e muwyr. (Ame'ē riki mupinīha, ame'ēja saka.) Ixuwe katu te hū ame'ē ke Tupā. Tupā'ā ke Kirisutu muwyr.

⁴ Myrandu katu japandu pandu, ame'ē riki jandema'e parakyha. Ame'ē rehe jande ke Kirisutu mondo, aja jakwa katu. A'erehe jandema'e parakyha rehe Tupā usak, aja rahā, katu aja jakwa katu. ⁵ Jande atu jakwaha namō myrandu katu ke japandu pandu my? Anī. Aja ym. Tupā riki jande pe ima'e pyrātāha ke muwyr. ⁶ A'e riki pyrātāha ke muwyr, a'erehe ima'e je'ēha pyahu ame'ē ke japandu pandu katu. Ame'ē je'ēha pyahu kuja riki. Kirisutu rehe awa jurur jar katu rahā, ipy'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Ame'ē je'ēha pyahu ame'ē ke. Moise je'ēha rehe hendu katu rahā, amō koty ame'ē. Moise je'ēha rehe jō amō hendu katu rahā, Tupā namō ixo ym te ta. Amō py'a rehe I'ā ihī rahā, Tupā namō ixo katu ta. Aja rahā, uhā te hū ta ixo.

⁷ Yman itape rehe je'ēha ke Tupā moī. Ame'ē ke Moise pe Tupā me'ē rahā, a'ep hendy te hū. Aja pyrātāha ke mujesak. (Aja a'ep a'e ixo aja mujekwa ngā pe tī.) Pe, Moise ruwa hendy hū tī. Ame'ē uwe wan ixo rahā, hendy we hū rī. A'erehe marā ka ym huwa rehe jundēu awa ta usak usakiha. Ame'ē Moise je'ēha ke amō pandu pandu rahā, kuja ukwa: "Mā! Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e. Tupā namō axo ym ta" aja ukwa. Pe, ame'ē je'ēha ke Moise pe Tupā me'ē rahā, a'ep hendy te hū. Pyrātāha ke mujesak tī. (Aja a'ep a'e ixo aja mujekwa ngā pe tī.)

⁸ Aja rahā ame'ē je'ēha 'ar koty te we Tupā'ā ma'eha. Amō ke muhā katu rahā, pyrātā te ha rupi Tupā'ā muhā katu. ⁹ Ame'ē Moise je'ēha rehe amō hendu rahā, jupandu jupe: "Mā! Katu ym ihē. Ihē ke Tupā mupyrara ta" aja. Ame'ē Moise je'ēha riki katu riki. Je'ēha pyahu ame'ē ke i'ar koty te we katuha. Je'ēha pyahu ame'ē ke rehe amō hendu katu rahā, Tupā pandu: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe" aja. A'erehe Moise je'ēha 'ar koty te we je'ēha pyahu katuha. ¹⁰ Apo je'ēha pyahu ame'ē namō jaxo. Moise je'ēha 'ar koty te we katu te ha. A'erehe ymanihar Moise je'ēha katu ame'ē ke upa, aja japandu. ¹¹ Moise je'ēha i'ixo, ame'ēja saka. Ame'ē riki katu rahā, upa ym te ame'ē ke i'ar koty te hū katuha. Je'ēha pyahu ame'ē ke upa ym te. A'erehe je'ēha pyahu ame'ē ke i'ar koty te we katuha. (Uhā te hū ha ke ame'ē me'ē. A'erehe i'ar koty te we katuha.)

Tupā je'ēha ke jundēu awa ta ukwa ym

¹² Je'ēha pyahu riki upa ym te ta, ame'ē ke jakwa katu. A'erehe kyje ym ha namō Kirisutu rehe har japandu pandu. ¹³ Moise aja jaxo ym tī. Tupā je'ēha wewe ukwa, aja ym jamu'e. Pesarahā! Huwa ke Moise jupyk. Pan pe jupyk. Aja rahā, huwa hendyha uwe ame'ē ke jundēu awa ta usak ym. ¹⁴ Moise ruwa ke pan jupyk. Aja jundēu awa ta py'a tī. Pan pe jupyk ame'ēja saka apo tī. A'erehe yman Moise pe je'ēha ke Tupā muwyr, ame'ē ke jundēu awa ta usak usak tipe rahā, iākā mujanam rāi. (A'erehe ukwa ym.) Kirisutu kotyhar aja jō amō jumuruwak rahā, ame'ē pan kanim. (Aja rahā, upa ukwa katu.) ¹⁵ Apo aja tī. Moise je'ēha ke jundēu awa ta usak usak rahā, ipy'a ke pan jupyk, ame'ēja saka ixo we rī. Usak ame'ē ke ukwa ym. ¹⁶ Pe, jandema'e sawa'e te koty jumuruwak rahā, ixotyhar aja ixo. Aja rahā, ame'ē pan ke Tupā mukanim. Aja Tupā je'ēha mujekwa. Jo'ok ame'ēja saka. Aja rahā, je'ēha ke ukwa katu. ¹⁷ "Jandema'e sawa'e te" aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē riki Tupā'ā ke. Pe, jandema'e sawa'e te'ā riki jande py'a rehe ihī rahā, jande ākā ke a'e mupirer mi. (Aja rahā, Tupā rehe har jakwa katu te ta.) ¹⁸ Jande ruwa ke pan pirer ame'ē ke jupyk ym jaxo. A'erehe upa jande rehe ngā usak rahā, katu ame'ē ke jande, aja ukwa. Jandema'e sawa'e te katuha aja jaxo tī, aja ukwa. Pe, jandema'e sawa'e te, a'e riki Tupā'ā ke. A'e riki jande ke muruwak ixo. Jandema'e sawa'e te katuha aja amō we amō we jande ke muruwak ixo. Pe, yman rahā, a'e aja jaxo ta tī. Arahā a'e aja nixói te ta ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jande pe.

4

Tupā rehe har ngā pe Páu ta mujekwa

¹ Jande rehe Tupā pyrara usak, a'erehe jande pe a'e pandu. "Myrandu katu ke pepandu pandu peho" aja riki. Ame'ē riki jandema'e parakyha. Ame'ē ke jande pe a'e riki me'ē, a'erehe: "Marā ka ym jandeha" aja ym jande py'a pe jakwa jakwa jaxo. ² Amō ta ukwa ym ha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Upa ame'ē ke jahijar. Ma'e ke jande ke muhuxi, ame'ē jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar tī. Tupā je'ēha ke japandu rahā, amō ta ke jamuka'u te'e tar ym. ("Páu ta muka'u te'e tar katu" aja amō ta pandu naī.) Anī. Jeterhar te ke Tupā je'ēha mujekwa. Aja jande jaxo. Tupā jande rehe usak uī, aja jaxo. Aja rahā, jande rehe amō ta usak rahā, pandu ta: "Páu ta ixoha katu" aja. ³ Myrandu katu ke japandu pandu. Ame'ē ke amō ta ukwa ym rahā, ame'ē ta riki mupyraraha renda pe oho ixo ame'ē ta ke. A'erehe ukwa ym ixo. ⁴ Kirisutu riki Tupā a'e tī. Kirisutu riki

katu te me'ë ke. (Aja rahã, nixói te ma'e jaxeriha ipe.) Ame'ë panduha ke myrandu katu rehe ihĩ. Pe, myrandu katu ke amõ ukwa rahã, ame'ë ukwaha riki ma'e weraha aja saka. Pe, mupyrraha renda pe oho ta ixo ame'ë ta rehe ame'ë weraha hendy ixo tipe, ame'ëja saka. Kirisutu rehe har mukwa tipe. Ame'ë weraha ke Satana muwe, ame'ëja saka. (Äjã ramõi a'e.) Aja rahã, iãkã ke mujanam räi. (Aja rahã, ukwaha mukanim. A'erehe ukwa ym te.) A'erehe myrandu katu rehe mupyrraha renda pe oho ixo ame'ë ta jurujar ym. Satana riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ë tama'e kapitã keruhũ.

⁵ Sawa'e te wan ta jande a'erehe jande rehe har japandu pandu. Anĩ. Aja ym. Jesu Kirisutu rehe har jande japandu pandu. A'e riki jandema'a'e sawa'e te. Ngã muhãha ke a'e aja japandu pandu. Pe, jande riki pehẽma'e miasu ta ke. Jande ke Jesu mondo, a'erehe pehẽma'e miasu ta ke jande tĩ. ⁶ Yman te pytun te'e rahã, Tupã pandu: "Mã peja wera katu" aja. A'e riki weraha mujã. Ame'ë Tupã riki jande py'a pe weraha ke muwyr, ame'ëja saka. (Aja rahã, juehe har a'e mukjekwa jande pe.) Pырãtã te hũ ame'ë ke a'e. Kirisutu rehe har amõ ukwa rahã, Tupã rehe har ukwa tĩ. A'erehe Tupãma'a'e pyrãtãha ke Kirisutu mujesak.

Jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr

⁷ Jande riki pitu te'e. Tujuk pander aja saka. Imembek. Anĩ. Ima'e pyrãtãha ke jande pe Tupã muwyr. A'erehe ehe har japandu pandu katu. Ehe har ukwa ame'ë ke katu te me'ë ke. Ehe har japandu rahã, ima'e pyrãtãha namõ japandu, aja ngã pe Tupã mukjekwa. Jandema'a'e pyrãtãha namõ anĩ. ⁸ Amõ amõ rahã, jande ke amõ ta mahy hũ tipe. (Jande pe ima'e pyrãtãha Tupã muwyr.) A'erehe tapijar te'e we Tupã je'ëha ke japandu pandu. Myja me'ë jama'e ta my? Aja amõ amõ rahã, jakwa jakwa jaxo. Anĩ. Mãte jakwaha aja ym te jaxo. ⁹ Jande ruwajan hetã ixo. Pe, jande rehe katu ame'ë ta pete'e ixo tĩ. Jande ke amõ ta muputu'u tĩ. Mahy tĩ. Jande ke jukwa ym we rĩ. ¹⁰ Jesu ke amõ ta mupyrrara. Aja jande ke amõ ta mupyrrara ixo tĩ. Aja te'e ta jaxo. A'e ke amõ ta jukwa. Aja jande ke amõ ta jukwa tar katu tĩ. Aja te'e ta jaxo. Jajurujar katuha jahijar ym. Aja rahã, Jesu ywa pe ixo, a'erehe ima'e pyrãtãha ke jande pe muwyr, aja jamukjekwa katu ngã pe. (Aja rahã, Jesu ixuwe katu te hũ ixo, aja mukjekwa katu.) ¹¹ Jande jaxo rahã, jande ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta jukwa tar katu tipe. Jesu rehe har japandu pandu, a'erehe jande ke jukwa tar katu. Anĩ. Japandu pandu we rĩ. Aja rahã, Jesu ywa pe ixo, a'erehe jande pe ima'e pyrãtãha ke muwyr, aja jamukjekwa

katu ngã pe. (Aja rahã, ixuwe katu te hũ ixo, aja mukjekwa katu tĩ.) ¹² Pesarahã! Kuja riki. Jesu rehe har japandu pandu, a'erehe jande ke amõ ta jukwa tar katu. Mãte we me'ë jande jaxo. Japyrrara jaxo. Pehẽ anĩ. Jande japandu, ame'ë rehe pejurujar katu, a'erehe katu aja pexo. (Pepyrrara ym, aja pexo katu.)

¹³ Mãte we me'ë jande jaxo (tapijar te'e we myrandu ke japandu.) Aja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ:

"Tupã je'ëha riki jete har te ke aja akwa katu, a'erehe ame'ë ke ihẽ apandu katu" aja amõ pandu.

Aja Tupã je'ëha riki jete har te ke aja jakwa katu, a'erehe myrandu katu ke japandu katu tĩ. ¹⁴ Manõha ngi Jesu, jandema'e sawa'e te ke Tupã mukwera katu muhem. (A'erehe Tupã je'ëha riki jete har te ke aja jakwa katu.) Jesu ke Tupã mukwera katu muhem. Aja jande jamanõ rahã, yman rahã, jande ke a'e mukwera katu ta muhem tĩ, aja jakwa katu. Pe, Jesu namõ jaxo ta. Pehẽ aja tĩ. Mukwera katu ta muhem tĩ. Pe, pehẽ namõ jande ke huwa koty a'e mupu'am ta. ¹⁵ Apo upa aja japyrrara jaxo rahã, pehẽ pe katu. Myrandu katu ke pehẽ pe japandu, a'erehe pehẽ pe katu. Pe, amõ amõ ta rehe pyrara Tupã usak te hũ rahã, Tupã rehe ame'ë ta jurujar katu ta. "Mã! Ne jõ riki katu te hũ" aja Tupã pe pandu ta tĩ. Aja katu Tupã rehe har pandu te hũ riki.

Tapijar te'e we Tupã rehe Pãu jurujar katu

¹⁶ (Jande ke Tupã mukwera katu ta muhem, aja jakwa katu.) A'erehe jande jajupyai ym jaxo. Jande pitu te'e riki. Jande rete tamũiha ohoho ixo. Jande py'a anĩ. Wera rahã pame katu te jande py'a ke Tupã mãtã katu. A'erehe tapijar te'e we Tupã rehe jajurujar katu. Jahijar ym ame'ë. ¹⁷ Apo jande ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mahy we ixo rĩ. Jande ke mupyrrara we ixo rĩ. Ame'ë upa ta. Apo japyrrara jande jaxo. Aja rahã, yman rahã, Tupã namõ jaxo ta. Katu te hũ ta. Ame'ë ke upa ym te ta. Pырaraha 'ar koty te we katu te ha. A'erehe jajurujar katuha jahijar ym. ¹⁸ A'erehe marã ka ym ma'e ke rehe amõ usakiha, ame'ë rehe har jande py'a pe jakwa jakwa jaxo. Ma'e ke amõ usak ym, ame'ë upa ym te ta. Ywa pe Tupã namõ ixo ame'ë ke upa ym te ta. Ma'e ke amõ usak, ame'ë upa ta. Ame'ë rehe har jande py'a pe jakwa jakwa ym jaxo.

5

Jande rete pyahu ame'ë ke Tupã me'ë ta

¹ (Japyrrara jaxo. Anĩ. Jajurujar katuha jahijar ym. Yman rahã, jande rete pyahu ame'ë ke Tupã me'ë ta.) Pesarahã! Kome'ë ywy keruhũ pe jaxo rahã, jande rete riki

xipa, ame'ēja saka. Xipa ijuk, ame'ē riki jande jamanō, ame'ēja saka. Jamanō rahā, amō jande rete ke Tupā mujā ta, ywa pe. A'e riki mujā ame'ē ke. Ame'ē ke ijuk ym te ta. Uhā te hū ame'ē ke. ² Ywa pe jande rete pyahu ame'ē ke jande pe Tupā me'ē ta. Ame'ē ke japutar katu tipe apo 'y. Japutar katu te hū, a'erehe: "Mā! Ame'ē namō apo jaxo rahā, katu" aja jande jupe. ³ Amō jande rete pyahu namō jande jaxo ta rahā, jande'ā jawe te'e, ame'ēja saka ixo ym ta. ⁴ Kome'ē wyy keruhū pe jande jaxo rahā, jande pitu te'e riki. Japyrara jaxo, a'erehe: "Ái ái ái" aja japandu, ame'ēja saka riki. Japyrara jaxo, a'erehe jande rete ngi jahem tar katu riki. Aja jō ym. Ywa pe har jande rete pyahu ke japutar katu. Aja rahā, jamanō ym te ta riki. Jande ruhā te hū ta riki. ⁵ Jande rete pyahu ke Tupā moī katu ta. Ame'ē ke jetehtar te aja a'e mujekwa, a'erehe jande py'a rehe I'ā ke a'e muwyr. Aja rahā, yman rahā jande rete ke a'e mupyahu ta, aja a'e mujekwa katu.

⁶⁻⁸ Tupā'ā jande py'a rehe ihī katu, a'erehe jande pyrātā katu te jande. Kome'ē wyy keruhū pe jande jaxo rahā, ywa pe jandema'e sawa'e te namō jaxo ym rī, aja jakwa katu. Se jande rete ke jambor, ame'ēja saka. Pe, ywa pe jandema'e sawa'e te namō jaxo katu, aja japutar katu. Ame'ē ke jasak, a'erehe jajurujar katu ehe. Anī. Aja ym. Jasak ym re rī. Pe, jande jajurujar katu ehe. Aja te'e ta jaxo. ⁹ Jandema'e sawa'e te namō jaxo tar katu. Amō we tī. Ima'e ma'e'ha ke jama'ema'e tar katu. Ame'ē ke jō japutar katu te. Se jaxo rahā, aja japutar katu te. Ywa pe jaxo rahā, aja tī. Ima'e ma'e'ha ke jama'e tar katu tī. ¹⁰ Jande johu Kirisutu ruwa koty japu'am ta kŷ. Upa ixotyhar ta aja tī. Huwa koty pu'am ta kŷ tī. Pe, jande rehe har a'e pandu pandu ta. Kome'ē wyy keruhū pe jande jama'ema'eha rehe har a'e pandu pandu ta. (A'erehe ima'e ma'e'ha ke aja te'eha jama'ema'e tar katu.) Katu ame'ē ke ma'ema'e rahā: "Nde katu" aja Kirisutu pandu ta. Pe, ame'ē katuha aja ma'e katu ame'ē ke Kirisutu me'ē ta ipe tī. Katu ym rahā: "Nde katu ym" aja Kirisutu pandu ta. Pe, ame'ē katu ym ha aja ma'e ke a'e me'ē ta tī. Aja pame katu te ta. (A'erehe jandema'e sawa'e te putar ame'ē ke mā peja pema'ema'e katu.)

Tupā rehe katu ame'ē ta ke

¹¹ (Jande jama'e'ha rehe har jandema'e sawa'e te pandu ta) a'erehe ima'e ma'e'ha jama'ema'e tar katu te. A'erehe amō ta pe japandu: "Pejurujar katu ehe" aja riki. Jetehtar te jamu'e, aja Tupā ukwa katu. Aja ihē rehe har pekwa, aja ihē aputar tī. ¹² Aja rahā: "Katu ame'ē ta ke jande" aja japandu ym. Anī. "Jetehtar te jamu'e" aja japandu rahā, jande rehe har pekwa ta, aja

japutar. Aja rahā, amō ta pe katu jande rehe har pepandu katu ta tī. Ame'ē panduha pekwa katu ta. Ame'ē ta amō rehe usak te'e rahā: "Mā! Katu ame'ē ke" aja ukwaha naī. Soroka pe jō usak, ame'ēja saka. Ixoha ukwa ym. Ipy'a pe usak ym, ame'ēja saka. Ame'ē ta jande rehe usak te'e, a'erehe: "Katu ym Páu ta" aja ukwaha naī. Jande jaxoha ukwa ym, a'erehe: "Katu ym" aja pandu naī.

¹³ Jaka'u te'e jande, aja pekwa'ha my? Aja jaxo rahā, Tupāma'e ma'e'ha ke jama'ema'e tar katu, a'erehe jaka'u te'e aja jaxo. Jaka'u te'e ym jande, aja pehē pekwa'ha my? Aja ym jaxo rahā, pehē py'a ke jamātā tar katu, a'erehe jaka'u te'e aja ym jaxo.

¹⁴ Jande rehe Kirisutu ipy'a katu, a'erehe a'e putar ame'ē ke jama'ema'e katu. Peteī sawa'e manō. Aja rahā, upa awa ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy. Aja jakwa katu. A'e manō rahā, upa katu te awa ta manō inamō tī, ame'ēja saka. ¹⁵ A'e manō. Aja rahā, upa awa ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja rahā, apo ixo ame'ē ta juehe har ma'ema'eha rehe jō usak usak rahā, katu ym. Kirisutu putar ame'ē ke apo ixo ame'ē ta ma'ema'e ta me'ē te'e tī. Kirisutu manō, pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem tī. A'erehe jurujar katu ehe ame'ē ta Tupā namō ixo ta. A'erehe Kirisutu putar ame'ē ke apo ixo ame'ē ta ma'ema'e ta me'ē te'e tī. (Aja pehē tī. Kirisutu putar ame'ē ke pema'ema'e ta me'ē te'e tī.)

¹⁶ Amō rehe jasak rahā: "Peme'ē katu." Amō rehe: "Peme'ē katu ym" aja japandu ym apo 'y. "Kirisutu katu ym" aja jurujar ym ehe ame'ē ta ukwaha naī. Yman ame'ē ta aja jakwa naī tī. ¹⁷ Kirisutu kotyhar aja amō jumuruwak rahā, a'e pyahu aja ixo 'y. Kwehehar ixoha ke mukanim, aja ixo. Ixoha pyahu aja ixo apo 'y. ¹⁸ Upa ame'ē ke Tupā ma'ema'e ame'ē ke. Jande ke a'e muruwak. Yman huwajan ta ke jande. Apo ehe katu ame'ē ke jande. Ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Kirisutu manō, a'erehe ehe katu ame'ē ke jande aja Tupā muruwak. Pe, jande pe a'e pandu tī: "Kirisutu rehe har pepandu peho" aja. A'erehe ngā jurujar katu ehe rahā, ehe katu ame'ē ta ke aja Tupā muruwak tī. ¹⁹ Jande japandu ame'ē ke kuja riki. "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō. A'erehe upa ma'e ngā ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupā harāi. Kirisutu manō, ame'ē namō upa awa ta ke ehe katu ame'ē ta aja Tupā muruwak ixo" aja japandu. Myja me'ē ehe katu aja ngā ke Tupā muruwak, ame'ē myrandu ke jande pe Tupā mujekwa. Ame'ē ke japandu pandu.

²⁰ Ko jande jaxo. Kirisutu je'eha rupi japandu pehē pe. Jande japandu rahā, Tupā riki pandu pehē pe, aja tī. Jande ke Kirisutu mondo, a'erehe japandu pehē

pe: “Tupā ruwajan ta ke pehē. Mā peja Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahā ehe katu ame'ē ta ke aja pehē ke Tupā muruwak ta” aja japandu. ²¹ Ma'e ka'u te'eha ke Kirisutu ma'e ym te. Upa jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke Kirisutu rehe Tupā moī, ame'ēja saka. Arahā upa muhepy. Aja rahā, Kirisutu kotyhar ta aja jaxo rahā, Tupā pandu ta: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe” aja.

6

¹ Tupā pe japaraky aja jaxo. Myrandu katu japandu pandu, ame'ē riki jandema'e parakyha ke. A'erehe pehē pe japandu katu: “Pehē rehe Tupā ipy'a katu. A'erehe ixotyhar ta aja pejumuruwak. A'erehe mā peja pexoha pyahu aja pexo” aja japandu.

² Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē ke kuja Tupā pandu:

“Ngā rehe apyrara ihē asak, ame'ē angaha rehe uhyk.

Arahā ihē pe pepandu, a'erehe pehē rehe ihē ahendu.

Ngā ke ihē amuhā katu ta, ame'ē angaha ke rehe uhyk.

Ihē pe pepandu, a'erehe pehē ke ihē amuhā katu ta” aja Tupā pandu.

Pesarahā! Apo pehē rehe Tupā ipy'a tar katu. Apo pehē ke muhā tar katu. Mā peja pejurujar katu ehe tī!

³ Myrandu katu ke japandu pandu, ame'ē jandema'e parakyha riki jaxer, aja amō ta pandu, ame'ē ke japutar ym. A'erehe jande katu aja jande jaxo. Aja rahā amō ta: “Tupā rehe ajurujar tar ym ihē” aja pandu ym ta.

⁴ Anī. Kuja jaxo. Upa jandema'e ma'eha namō jande riki Tupāma'e miasu ta ke aja jamujukwa ngā pe. Tupāma'e miasu ta ke jande aja jamujukwa rahā, jande ke amō ta mahy rahā, jande py'ahu te'e jahendu. Japyrara jaxo tī. Aja Tupāma'e miasu ta ke jande aja jamujukwa tī. ⁵ Jande ke amō ta nupā riki. Kyndaha pe jande ke amō ta kynda raho tī. Jande juramā rupi mutyapu tyapu hū ngā. Japaraky te hū, a'erehe jande re'ō te hū. Jaker ym tī. Ma'e ke ja'u ym tī. Aja japaraky te hū. ⁶ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e aja ym jaxo tar katu. Aja rahā jande riki Tupāma'e miasu ta ke, aja jamujukwa pehē pe. Tupā je'ēha ke jakwa katu tī, aja Tupāma'e miasu ke jande, aja jamujukwa tī. I'i amō ta rehe jahendu te'e tī. Pahar japaraxy ym amō rehe. Katu ame'ē ke jō amō ta pe jama'ema'e tī. Upa aja Tupāma'e miasu ta ke jande, aja jamujukwa. Jande py'a rehe Tupā'ā ihī katu tī. Jetehtar amō ta rehe japy'a katu tī. ⁷ Jetehtar ke jō amō ta pe japandu pandu. Tupāma'e pyrātaha namō ma'e ke jama'ema'e. Upa aja Tupāma'e miasu ta ke jande aja jamujukwa katu. Tupā pandu jande pe: “Pehē katu te. Ma'e peka'u

te'eha pema'eha nixōi te pehē pe” aja jaxo. A'erehe: “Katu ym pehē” aja amō pandu rahā: “Katu jaxo” aja jakwa katu. Aja jaxo, a'erehe amō ta pe myrandu katu ke japandu katu. Upa aja Tupāma'e miasu ta ke jande, aja jamujukwa katu. ⁸ Amō we tī. Amō ta: “Páu ta mu'e katu” aja jande rehe har pandu. Amō ta anī. “Katu ym” aja ukwaha naī. Jande rehe amō ta juru ai tī. Amō ta: “Katu ame'ē ke peme'ē ta” aja jande rehe har pandu tī. Amō ta: “Páu ta te'e je'ē” aja ukwaha naī. Anī. Jetehtar te ke japandu pandu. ⁹ “Jaxer ke Páu ta” aja amō ta ukwaha naī, a'erehe jetehtar jande rehe har a'eta ukwa tar ym. “Katu Páu ta” aja amō ta ukwa, a'erehe jetehtar jande rehe har ukwa katu. “Páu ta manō ta” aja amō ta ukwaha naī. Anī. Pesarahā! Ko jaxo we rī. “Páu ta ke Tupā mupyrara” aja amō ta ukwaha naī. Anī. Jande ke jukwa ym we rī. ¹⁰ Amō rahā, japyai riki. Anī. Jande rury katu te we rī. Aja te'e ta jaxo. Japyrara aja jaxo. Pe, amō ta pe Tupā rehe har japandu. A'erehe ehe har amō ta ukwa katu. Aja rahā, ame'ē riki ima'ehū aja ixo. Jandema'e nixōi te aja jaxo. Pe, upa ma'e ke japutar, ame'ē ke namō jaxo. Upa aja jaxo rahā, Tupāma'e miasu ta ke jande, aja jamujukwa ngā pe.

¹¹ Korin ok ta pe har ta! Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Upa ma'e ke pehē pe jamujukwa katu. Jande py'a rehe ihī, ame'ē ke upa jamujukwa katu pehē pe tī. ¹² Aja rahā pehē rehe jande japy'a katu, aja jamujukwa katu. Ame'ē ke japutu'u ym pehē ngi. Jande rehe pehē pepy'a katu, ame'ē ke pehē riki peputu'u, jande ngi. ¹³ Pehē riki ihē ra'yr ta aja saka. A'erehe ko pehē pe ihē apandu katu. Pehē rehe jande japy'a katu, aja pehē tī. Jande rehe pepy'a katu tī!

Jurujar ym ame'ē namō pejumokōi ym pehē pexo

¹⁴ Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta namō pejumokōi ym pehē pexo. Marā ka ym paraky katuha. Katu ame'ē namō katu ym ame'ē ke marā ka ym juehe katuha. Tupā rehe har ukwa katu ame'ē namō ukwa ym ame'ē marā ka ym juehe katuha. (A'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta namō pejumokōi ym pehē pexo.) ¹⁵ Kirisutu namō Satana marā ka ym juja panduha. (Ājā ramūi a'e.) Aja rahā, Kirisutu kotyhar namō Satana kotyhar marā ka ym juja panduha. Tupā rehe jō amō ipy'a moī moī katu ame'ē namō Tupā rehe jurujar ym ame'ē marā ka ym juehe katuha. (A'erehe Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta namō pejumokōi ym pehē pexo.) ¹⁶ Tupā riki ixuwe katu te hū ame'ē ke a'e. Jande py'a rehe a'e ihī katu. A'erehe jande riki Tupā rehe ngā jumu'eha renda aja saka. A'erehe Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, marā ka ym tupāran

rehe ipy'a ke moïha. Jande py'a rehe Tupã ihĩ katu. (A'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ë ta namõ pejumokõi ym pehë pexo.) Yman kuja a'e pandu:

"Ihë kotyhar ta namõ ihë axo ta. Ame'ë ta py'a rehe ihë axo katu ta.

Ihë rehe ipy'a ke a'eta moï moï ta. Ame'ë ta ihëma'e wan ta" aja riki. (A'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ë ta namõ pejumokõi ym pehë pexo.)

¹⁷Jandema'e sawa'e te pandu ti:

"Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ke pehijar peho. Ame'ë ta ngi petyryk peho.

Upa ma'e jaxer ai ame'ë ke pehijar ti. Aja rahã, ihë kotyhar ta ke pehë aja ihë akwa katu.

¹⁸Pehë pái ke ihë aja ihë axo ta.

Ihë ra'yr ta ke pehë aja pexo ta ti. Ihë rajyr ta ke pehë aja pexo ta ti" aja yman jandema'e sawa'e te pandu. Pырãtã te hũ ame'ë ke a'e.

Ta'yr ta ke pehë, a'erehe Tupã rehe jurujar ym ame'ë ta namõ pejumokõi ym pehë pexo.

7

¹ Yman upa aja pandu katuha ke Tupã moï katu jande pe. Aja rahã, jamu'e katu rahã, jakwa katu. A'erehe upa ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke mã peja jahijar katu. Ihë rehe katu me'ë ta! Apy'a katu pehë rehe! Apandu katu pehë pe! Mã peja ma'e jaxer ai ame'ë rehe har jande py'a pe jakwa jakwa ym jaxo! Mã peja katu jaxo. Mã peja Tupã rehe jande py'a jamoï moï katu.

Páu hury katu

² (Ihë mu ta! Japandu pehë pe. Jande rehe juru ai ame'ë ta rehe pehendu ym.) Amõ ta pe ma'e katu ym ame'ë ke jama'ema'e ym. Jamujaxer ym amõ ta ke. Amõ ta ke jamuka'u te'e ym ti. Aja japyhyk ym ma'e ke. A'erehe mã peja jande rehe pepy'a katu.

³ Aja apandu rahã: "Ihë rehe pepy'a ym" aja ihë apandu ym. Apandu ramõ te: "Pehë rehe japy'a katu" aja riki. Aja rahã, Tupã putar rahã, pehë namõ aja te'e ta jaxo. Pe, pehë rekoha pe jamanõ ta my ti. Aja pehë rehe ihë apy'a katu aja amujekwa ta. ⁴ Pehë rehe ihë ajurujar katu. Amõ ta pe: "Korin ok ta pe har ta katu ame'ë ta ke a'eta" aja jõ pehë rehe har ihë apandu pandu. Mãte ihë akwaha. Anĩ. Ihë py'a ihë amãtã katu te riki. Ihë rury katu te hũ ti.

⁵ Masendo wyw pe jahyk rahã, tapijar te'e we jande ke amõ ta mupyrara. Amõ amõ rekoha rupi jaho rahã, aja ti. Jande ke mupyrara ti. Jande namõ amõ ta je'ë je'ë hũ ti. Pe, pehë pexoha rehe har jamupyai ti. ⁶ Pyai ame'ë ta ke Tupã muhury katu. A'erehe a'e riki jande ke muhury katu. Jande rehe Tit uhyk katu uwyr. A'erehe

jande ke Tupã muhury katu. ⁷ A'e uhyk uwyr rahã, jande ke a'e muhury katu. Amõ we ti. A'e ke pehë pemuhury katu ti, aja Tit pandu jande pe, a'erehe jande rury katu ti. Kuja jande pe a'e pandu ti:

—Páu! Nde rehe Korin ok ta pe har ta usak tar katu. Ne namõ ixo ame'ë ta rehe aja ti. Usak tar katu ti. Ame'ë sawa'e jaxer ixo, a'erehe ame'ë py'a ke a'ep pe har ta muruwak. Apo Tupã rehe ipy'a katu 'y. A'eta pandu ti: "Anĩ. Páu ta katu" aja a'eta pandu — aja Tit jande pe pandu.

A'erehe jande riki jande rury katu te hũ.

⁸ Paper pinim pehë pe ihë amondo kwe. Ame'ë rehe pesak rahã, pepyai riki. "Mã! Ihë amondo ym rahã, katu ta tipe" aja ihë akwa ym axo. I'i pehë ke ihë amupyai, ame'ë ke ihë akwa rahã, ihë apyai ta tipe. ⁹ Anĩ. Apo ihë rury katu riki. Pehë ke ihë amupyai. A'erehe anĩ. Pehë pepyai, a'erehe pehë py'a ke pemuruwak. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar. Tupã putar, aja pehë pepyai riki. Pexoha pemukatu, a'erehe pehë ke jamupyai te, aja ym. ¹⁰ Tupã putar, aja amõ pyai rahã, ixoty ipy'a ke a'e muruwak. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke hijar. Ame'ë ke Tupã muhã katu. Aja rahã: "Katu tiki" aja amõ ukwa. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta jupyai a'eta juehe jõ rahã, Tupã koty ipy'a muruwak ym. Manõ rahã, Tupã namõ ixo ym te ta.

¹¹ Pehë pepyai, a'erehe ixoty pehë py'a ke Tupã muruwak. Mã peja ame'ë ke pekwa pekwa pexo! Pehë py'a ke a'e muruwak, a'erehe pahar ma'e katu ym ame'ë ke pemukatu. "Mã! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Ame'ë ke jamukatu ta" aja pepandu. Pe, pemukatu ti. "Mã! Ma'erehe ame'ë sawa'e ixoha jamukatu ym my?" aja pepandu. Pehë pejuparahy pehë juehe ti. Pehë ke Tupã mupyrara ta, ame'ë ngi pekyje ti. Jande rehe pepy'a katu, aja pemujekwa ti. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, a'e riki ipy'a ke Tupã koty muruwak ti, aja peputar katu ti. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'ë ke pemahy tar katu. Upa aja pemujekwa. Aja rahã, pahar katu ym ame'ë ke pemukatu tar katu ti, aja pemujekwa katu jande pe ti.

¹² A'erehe ame'ë paper pinim ke ihë amondo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e, ame'ë pe ihë amondo. Ame'ë pe jõ ym. Anĩ. Amõ ke ame'ë sawa'e muhuxĩ. Ame'ë huxĩ ame'ë pe ihë amondo ti. Ame'ë pe jõ ym ti. Anĩ. Pehë pe ihë amondo ti. Aja rahã, jande rehe pehë pepy'a katu te, aja pejumujekwa pehë jupe ti. (Jande rehe pehendu katu, a'erehe jande rehe pepy'a katu, aja pejumujekwa katu pehë jupe ti.) Ame'ë ke pehë pe amujekwa tar katu, a'erehe ame'ë paper pinim ke ihë amondo. "Ame'ë katu" aja Tupã pandu ti, ame'ëja saka ti.

¹³ Jande rehe pehē pepy'a katu, a'erehe jande rury katu tī. Jande jō riki jande rury katu my? Anī. Tit ke pemuhury tī. Ame'ē ke jakwa rahā, jande rury katu te riki tī. ¹⁴ Pehē koty Tit oho Tate rahā, ihē apandu ipe: "Korin ok ta pe har ta katu riki. Nde rehe haihu katu ta" aja. Pe, ihē apandu aja pema'ema'e. (A'erehe ihē rury katu axo.) Jete har ke pehē rehe har japandu. Aja te'eha japandu. Tit pe japandu aja pehē pema'ema'e katu ipe. ¹⁵ Tit pandu ame'ē ke rehe pehendu katu. Ame'ē ke a'e ukwa ukwa ixo. Pehē rok pe a'e ke pemupyta katu. Upa a'e pandu ame'ē ke pema'ema'e my, aja pekwa pekwa pexo. Upa ame'ē ke Tit ukwa ukwa ixo rahā, i'ar koty te we pehē rehe a'e ipy'a katu. ¹⁶ Ihē apandu ame'ē ke pema'ema'e ta, aja ihē akwa katu. A'erehe ihē rury katu tī.

8

Tamatarer ke me'ē ame'ē rehe har

¹ Jande mu ta! Pesarahā! Masendo ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta rehe Tupā usak katu. A'erehe a'eta ma'ema'eha ke pekwa, ame'ē ke japutar. ² A'eta ke amō ta mupyrara te hū. Aja Tupā rehe jurujar katuha ke amō ta mukanim ta tipe. Anī. Mukanim ym. Masendo ywy pe har ta hury katu te hū, a'erehe tamatarer ke a'eta me'ē me'ē hū. Heta ym a'etama'e ke. Anī. A'eta me'ē me'ē katu riki. ³ Ko apandu pehē pe. Ima'e ke namō a'eta ixo, ame'ē ke a'eta me'ē me'ē. Jete. Ame'ē 'ar koty te we a'eta me'ē me'ē. Aja jumunioxoi a'eta juehe, ame'ēja saka. A'eta putar, a'erehe aja a'eta me'ē me'ē katu. ⁴ A'eta jande pe pandu pandu hū: "Jundéi ywy rehe Tupā kotyhar ta ixo. Pyrara ixo. Ima'e ym te ma'e ke. Ame'ē ta rehe jande jahaihu tar katu. Jandema'e tamatarer ke jamatyr ta. Mā peja ame'ē ke peraho ngā pe" aja masendo ywy pe har ta pandu hū jande pe.

⁵ Ta'yr mi a'eta matyr ta aja jakwaha naī. Anī. Heta te hū matyr riki. Amō we tī. Kuja a'eta pandu py: "Jande riki Tupā kotyhar ta ke jande" aja riki. A'erehe Tupā putar aja jamu'e, ame'ē ke a'eta ma'ema'e tī. ⁶ Ame'ē jakwa rahā, Tit pe japandu: "Tit! Amukwehe Korin ok ta pe har ta pe tamatarer matyriha ke nde eremu'e. Pe, a'eta matyr. Apo ixoty ejywywr eho tī. Pe, matyriha ke emumba. Aja rahā, upa matyr ta. Jesu kotyhar ta ma'e ke ima'e ym te, ame'ē ta pe ame'ē ke a'eta mondo tar katu" aja japandu Tit pe. ⁷ Pehēma'e ke mâte hū pehī. Kuja. Tapijar te'e we Tupā rehe jō pejurujar katu te. Amō ta ke pemu'e katu te pexo tī. Tupā je'eha ke pekwa katu te tī. Upa ma'e katu ame'ē ke jō pema'ema'e tar katu tī. Jande rehe pehē pepy'a katu te hū tī. Upa aja

pehē. Aja pehēma'e pehū aja saka. A'erehe apo ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ke pemondo katu te hū, aja japutar.

⁸ Pehē pema'ema'e ame'ē ke ihē apandu ym ta. Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ke amō ta riki mondo tar katu te hū, aja pehē pe ihē amujekwa tar katu. A'erehe amō ta aja pehē tī. Aja rahā, myja me'ē ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu my, ame'ē ke ihē akwa tar katu. Aja ame'ē ta rehe pepy'a katu, aja pemujekwa ta.

⁹ Pesarahā! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te riki awa ta rehe pyrara usak, ame'ē ke pekwa. Ywa pe upa katu te ima'e ke pehī. Anī. Upa hijar. Pe, kome'ē ywy keruhū pe uwyr rahā, ima'e ym te aja ixo. Pehē ke a'e muhā tar katu, a'erehe ima'e ym te ixo. Aja rahā, ywa pe pehēma'e ke mâte hū ta. (Aja pekwa pekwa pexo. Aja rahā, sehar ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu ta me'ē te'e tī.)

¹⁰ Petei warahy 'ar aha oho apo. Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer ke pemondo tar katu. Tamatarer pematyr riki. (Ame'ē upa ym we rī.) Apo ame'ē ke pemumba rahā, katu tiki, aja ihē apandu pehē pe. Pehē riki ima'e ym te ame'ē ta pe pemondo tar katu py. Pe, pehē riki pematyr py. Upa ym we rī. ¹¹ A'erehe apo pemumbarahā! Pematyr! Yman pepandu: "Ima'e ym te ame'ē ta pe tamatarer jamondo ta" aja. Aja apo pematyriha ke pemumba. Pehēma'e tamatarer pehī apo 'y. Ame'ē ngi pematyr. ¹² Tamatarer ke peme'ē tar katu rahā, pehēma'e ngi har peme'ē katu. Ame'ē rehe Tupā pandu: "Katu tiki" aja. Pehēma'e ym rahā, peme'ē ym. Ame'ē rehe Tupā pandu tī: "Katu tiki" aja tī. Juja katu te.

¹³⁻¹⁴ "Pehē jō riki peme'ē katu. Amō ta anī" aja ym ihē aputar. Apo pehēma'e riki heta. A'erehe ima'e ym te ame'ē ta pe pemondo katu rahā, katu tiki. Yman rahā, pehēma'e ym te rahā, pe, amō tama'e heta rahā, pehē pe ame'ē ta riki me'ē me'ē ta tī. Aja rahā, juja katu te ngā me'ē me'ē ngā jupe. ¹⁵ Aja Tupā je'eha rehe panduha ihī:

"Ma'e ke amō matyr hū, ame'ē ke pyta hū ym.

Ma'e ke ta'yr mi matyr, ame'ē ke uhky katu ipe" aja panduha ihī.

Tit namō ehe katu ame'ē ta oho ta

¹⁶ Jande aja Tit kuja putar tī. "Korin ok ta pe har ta tamatarer matyr. Upa ym we rī. Ame'ē ke mumba rahā, katu tiki" aja a'e putar tī. Ame'ē putariha ke Tupā muwyr ipe. A'erehe Tupā pe japandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. ¹⁷ Japandu ipe: "Korin ok ta pe har ta rehe esak eho" aja Tit pe. A'e pandu: "Hā! Ihē aho tar katu te tī. Ame'ē ta ke amu'e ta aho ky" aja jande pe pandu. Japandu ym rahā we, a'e oho tar

katu. A'erehe a'e pandu: "Ihê aho ta kÿ" aja. ¹⁸ Tit namō amō jande mu ke jamondo ta jaxo. Ame'ē rehe har se upa Jesu kotyhar ta pandu: "Katu a'e. Myrandu katu a'e pandu pandu katu riki" aja. Ame'ē ke jamondo ta jaxo, Tit namō. (Ame'ē ta tamatarer matyriha ke mumba ta pehē koty.) ¹⁹ Amō we tī. Jesu kotyhar ta pandu ipe: "Nde ke jande japutar. Páu ta namō eho katu. Amō Jesu kotyhar ta pyrara ixo. Ame'ē ta pe Páu ta namō tamatarer eraho tī. Ame'ē ta rehe jande jahaihu tar katu, ame'ē ke emujekwa eho tī" aja. Aja rahā, tamatarer pyhyk ame'ē ta pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe.

²⁰⁻²¹ Mā tamatarer hū pehē peme'ē. "Ame'ē ke Páu ta juehe pyhyk pyhyk" ame'ē je'ē ha japutar ym. A'erehe jete har jamuhāi tar katu jamondo. Aja Tupā ukwa ame'ē ke japutar tī. Aja upa ngā ukwa ame'ē ke japutar katu tī.

²² A'erehe Tit ta namō ame'ē jande mu ke jamondo jaxo. Ame'ē mu amō koty koty jamondo kwe. Aja rahā: "Pahar ihê aho ta" aja a'e pandu. Apo pehē rehe a'e jurujar katu te. A'erehe pehē rehe uhyk rahā, pehē py'a ke a'e mātā katu ta. Aja rahā, tamatarer matyriha ke pemumba ta. Upa ta pematyr. ²³ Tit rehe har ihê apandu tī. Ihê namō myrandu katu ke a'e pandu pandu tī. Ihê namō pehē py'a ke a'e mātā tar katu tī. Pe, amō mu ta Tit namō oho ta ixo. Ame'ē ta ke se Jesu kotyhar ta riki mondo tī. A'eta je'ē ha rupi ame'ē mokōi ta oho ixo. Ame'ē ta ke amō ta ukwa rahā, Kirisutu pe pandu: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. ²⁴ Ame'ē ta pe pemujekwa. Pyrara ixo ame'ē ta rehe pehē pepy'a katu, aja pemujekwa. Tamatarer pemondo rahā, pehē pepy'a katu amō ta rehe, aja pemujekwa. Aja rahā, upa Jesu kotyhar ta ukwa ta tī. Amō we tī. Jande japandu: "Korin ok ta pe har ta tamatarer ke matyr katu ta" aja riki jande. Ame'ē riki jete har te ke aja mā peja pemujekwa katu ngā pe tī. A'erehe tamatarer pematyriha ke pemumba katu.

9

Jesu kotyhar ta rehe haihu katu ame'ē rehe har

¹ Jundéi ywy pe Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe amō Jesu kotyhar ta tamatarer ke mondo ixo. Ame'ē rehe har pehē pekwa, a'erehe ame'ē rehe har amō we hū ihê amupininim. Anī ta. ² Ame'ē ta pe tamatarer ke pemondo tar katu tī, aja ihê akwa katu. A'erehe pehē rehe har masendo ywy pe har ta pe ihê apandu katu. "Ngere ywy pe jande mu ta ixo. Korin ok ta pe har ta ke. Ima'e ym te ame'ē ta pe a'eta tamatarer ke mondo tar katu" aja ihê apandu. "Jete. Yman

amō warahy 'ar rahā, ame'ē ta tamatarer ke mondo ta tipe" aja jande japandu. Ame'ē ke masendo ywy pe har ta ukwa rahā, tamatarer ke ame'ē ta mondo tar katu tī. ³ Amō ta pe japandu: "Korin ok ta pe har ta tamatarer ke matyr katu riki" aja jande. Pe, tamatarer pematyr ym rahā, amō ta pandu ta: "Páu te'e pandu" aja. A'erehe jande mu ta ke pehē koty jamondo jaxo. Pehē namō ixo rahā, tamatarer ke pematyr katu ta. Upa pehī ta. ⁴ Anī rahā, pehē ngi jande ruxī ta. Ihê namō masendo ywy pe har ta pehē rehe uhyk rahā, tamatarer nixói, aja jakwa. Aja rahā, pehē ngi jande ruxī ta. Pehē rehe jajurujar katu riki a'erehe pehē ngi jande ruxī ta. Pehē ruxī ta pehē ke tī. ⁵ A'erehe jande mu ta pe ihê apandu: "Korin ok ta pe peho py. Pehē raikwer rupi ihê aho ta. Korin ok ta pe har ta pandu: 'Tamatarer jande jamatyr ta' aja. Ame'ē ke a'ep pe har ta namō pematyr" aja ihê apandu. Aja rahā, pehē rehe ihê ahyk rahā, tamatarer pehī ta. Aja rahā, pehē ruryha namō tamatarer pematyr, aja pemujekwa ta ngā pe. Peme'ē tar ym ha namō pematyr. Anī. Aja ym riki. Pehē rury katuha namō pematyr.

Huryha namō peme'ē katu

⁶ Heta ym ma'e ra'i ke amō jyty m rahā, ta'yr mi i'a ke matyr tī, ame'ē ke pekwa pekwa pexo. Heta te hū ma'e ra'i ke amō jyty m rahā, heta te hū i'a ke matyr ta tī. (Aja tamatarer me'ē ha ke tī. Heta tamatarer peme'ē rahā, heta ma'e ke pehē pe Tupā muwyr ta tī.) ⁷ A'erehe: "Kuja hetaha ihê ame'ē ta" aja amō pandu. Aja rahā, aja a'e me'ē rahā, katu tiki. Huryha namō me'ē, ame'ē ke rehe Tupā hury katu tī. A'erehe me'ē tar ym ha namō amō me'ē rahā, katu ym. "Mā! Ihê ame'ē ta me'ē te'e" aja ukwaha namō me'ē rahā, katu ym tī. ⁸ Pehē pexoha rehe ma'e ke peputar, ame'ē ke Tupā muwyr ta. "Ma'e ke jande pe emuwyr" aja Tupā namō pepandu, ame'ē 'ar koty te we a'e muwyr ta. Aja rahā, aja te'eha pehē pexoha rehe ma'e ke pehī. Amō we hū pehē ma'e pehī ta. Aja rahā, ame'ē ngi har pyrara ixo ame'ē ta pe peme'ē katu. ⁹ Aja riki Tupā je'ē ha mujekwa. Kuja Tupā je'ē ha rehe panduha ihī:

"Ma'e ima'e ym te ame'ē ta pe Tupā muwyr katu te hū. Aja te'eha pyrara a'e usak katu ixo" aja riki.

¹⁰ Ma'e ra'i ke amō jyty m rahā, tyarō rahā, i'a pehī tī. Ame'ē ke Tupā muwyr ipe, ame'ē ja saka. Awa mi'u ke a'e muwyr katu tī. Aja pehē pe tī. Pehē pexoha rehe ma'e ke peputar, ame'ē ke Tupā upa muwyr ta pehē pe tī. Amō we hū muwyr ta pehē pe tī. Aja rahā, pehē ma'e pehū ta. Aja rahā, ame'ē ngi har ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu te we hū ta tī. ¹¹ Pehē ma'e ke

heta hū, aja Tupā muwyr ta pehē pe. Aja te'eha ta. Aja rahā, ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē katu ta. Aja te'eha pexo ta. Pehē pematyr, ame'ē ke jamuhāi jamondo. Aja rahā, pyhyk ame'ē ta pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe. ¹² Pehē peme'ē, ame'ē riki ima'e ym te ame'ē ta pe peme'ē katu ta. Tupā kotyhar ta ima'e ym te rahā, ame'ē ta pe peme'ē katu ta. Pe, a'eta pyhyk rahā, Tupā pe pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja pandu hū ta. ¹³ Tamatarer pehē pematyr hū rahā, myrandu katu rehe pehendu katu, aja pemujekwa katu ngā pe. Kirisutu rehe har myrandu katu ame'ē ke pehendu katu. A'erehe Tupā pe ngā pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Ame'ē myrandu katu pepandu pandu katu tī. Jundéi ywy pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta pe tamatarer peme'ē katu. Amō ta pe peme'ē katu tī. ¹⁴ A'erehe pehē rehe har Tupā namō a'eta pandu pandu katu. Pehē rehe a'eta ipy'a katu riki. Pyrara ixo ame'ē ta pe peme'ē katu rahā, katu tiki, aja pehē pe Tupā mujekwa. Aja pehē rehe a'e usak katu te hū. ¹⁵ Ma'e katu te ame'ē ke amō te'e me'ē. Marā ka ym hepyha mangaha. Katu te hū. Aja jande pe Ta'yr ke Tupā muwyr tī. A'erehe mā peja jande japandu ipe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja riki.

10

"Thē ke Kirisutu mondo" ame'ē rehe har Páu pandu

¹⁻² Ko ihē Páu. (Ihē rehe juru ai ame'ē ta pe apandu apo 'y.) Ihē rehe har ame'ē ta pandu: "Jande namō Páu ixo rahā, jande ngi a'e kyje, a'erehe hātā ym pandu. Pepsaite ixo rahā, mā hātā panduha a'e mupinim jande pe" aja amō ta pandu naī. Pesarahā! Katu ame'ē ke jō Kirisutu ma'ema'e. Wewe katu pandu ngā pe tī. Aja pehē pe ihē apandu tar katu tī. (A'erehe pehē py'a pemuruwak, aja rahā Kirisutu aja wewe katu pehē pe apandu ta tī.) Pehē py'a pemuruwak ym rahā, mā hātā ihē aje'ē je'ē ta pehē pe. Pesarahā! Ihē rehe juru ai ame'ē ta pe hātā ihē aje'ē katu, aja akwa katu. (Tupā je'ēha ke japandu rahā, tamatarer hū japyhyk, aja ame'ē ta pandu naī.) Ame'ē ta pe, hātā ihē aje'ē ta, aja ihē akwa katu. ³ Awa te'e aja jande jaxo tī. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta namō kome'ē ywy keruhū pe jaxo. "Myrandu katu riki te'e" aja amō ta pandu naī. Ame'ē ta je'ēha ke jamukanim rahā, jande je'ēha rupi aja ym jamukanim. ⁴ Pesarahā! Tupā je'ēha rupi ame'ē ta je'ēha ke jamukanim. Pyrātāha ke a'e muwyr jande pe. Ame'ē namō myrandu katu ke putar ym ame'ē ta ukwaha ke jamukanim. Ame'ē ta te'e pandu: "Myrandu katu riki te'e" aja riki. Ame'ē ke Tupāma'e pyrātāha

rupi jamukanim. ⁵ Juehe har Tupā mujekwa ngā pe. Ame'ē ke amō ta putar ym. Je'ē je'ē hū ehe har. A'eta ukwa katu, aja a'eta jupe naī. Upa ame'ē ke Tupā je'ēha rupi jamukanim. Aja rahā, ame'ē ta ukwaha ke jamuruwak. Pe, Kirisutu rehe hendu katu. ⁶ Jande rehe pehendu katu, aja upa pemujekwa jande pe. Aja rahā, jande rehe hendu ym ame'ē ta pe jaje'ē je'ē ta. Ame'ē ta pe jaje'ē ta: "Pehē katu ym" aja.

⁷ Pesarahā! "Páu Kirisutu mondo ame'ē ke aja ym a'e" aja amō ta pandu naī. Mā! Ame'ē ta awa rehe jō usak te'e, aja ixo. Soroka pe jō usak te'e aja ixo. Pehē koty amō Kirisutu mondo ame'ē ke ixo. Mā! Ehe har pekwa pekwa pexo tī. A'e Kirisutu mondo ame'ē ke rahā, ihē aja tī. ⁸⁻⁹ "Jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ihē apandu pandu. Ihē ke a'e mondo" aja pehē pe ihē apandu. Aja ihē apandu hū riki. Ame'ē ngi ihē ruxī ym. A'e je'ēha rupi pexoha rehe har hātā ihē aje'ē je'ē. Anī. Aja ym. Paper pinim ke pehē pe ihē amondo axo. Ame'ē pe pehē ke ihē amukyje. Anī. Aja ym ihē aputar tī. Kuja aputar. Kirisutu je'ēha rupi pehē py'a ke ihē amātā. Aja rahā 'ar koty te we Tupā rehe jō pehē py'a pemapyk katu. Ame'ē ke aputar katu. (A'erehe ihē ke Kirisutu mondo.) ¹⁰ Pesarahā! Kuja amō pandu ta my. "Paper pinim ke Páu muwyr. Hātā je'ēha ke a'e mupinim. Je'ē je'ē hū, ame'ē panduha ihī. Jande namō a'e ixo rahā, pitu te'e a'e. A'e je'ēha te reko ym. Je'ēha hātā ym te riki" aja pandu my. ¹¹ Ame'ē ta kuja ukwa ta me'ē te'e. Pehē namō ihē axo ym rahā, paper pinim ihē amondo. Ame'ē pe hātā je'ēha ke ihē amupinim. Pe, pehē koty aho rahā, juja katu te ta. Ihē amupinim, aja pehē pe hātā ihē aje'ē je'ē ta ky. Akyje ym ta ihē.

¹² Amō ta pandu: "Jande riki katu te ame'ē ta ke jande" aja a'eta juehe har jupandu. Ame'ē ta aja ihē my? Anī. Aja: "Ihē katu te ihē" aja ym ihē rehe har akwa akwa axo. A'eta aja ihē tī, aja ym axo. Juja ym. Ame'ē ta pandu a'eta jupe: "Pesarahā! Jande jō riki katu ame'ē ke jama'ema'e. Amō ta aja ym jaxo. Jande jō katu" aja a'eta jupe ukwaha. Mā! Ukwa ym te ame'ē ta ke a'eta. Ka'u te'e ame'ē ta ke a'eta. ¹³ Aja ym ihē rehe har ihē apandu. "Tupāma'e pyrātāha namō myrandu katu apandu" aja apandu. Aja ym rahā, aja ihē apandu ym ta tipe.

Amō amō hehoka pe ihē ke Tupā mondo. Manambe amō. A'ep jō myrandu katu ke japandu jaho. Ame'ē hehoka jandema'e parakyha renda, ame'ēja saka. Pe, yman pehē koty jande ke Tupā mondo. Jandema'e parakyha renda, ame'ēja saka tī. ¹⁴ Pehē koty jande ke Tupā mondo. Aja ym rahā: "Tupā je'ēha rupi jajur" aja japandu ym ta tipe. Yman pehē rehe jahyk rahā, myrandu

katu ke japandu pandu pehē pe. Ame'ē myrandu katu japandu rahā, Kirisutu rehe har japandu.

¹⁵ Pesarahā! Ngā pe amō riki Tupā je'ēha ke mu'e py. Ame'ē raikwer rupi amō ta oho, pe, pandu: "Jande jō riki Tupā je'ēha ke jamu'e katu" aja. Aja ym jaxo. Anī. Kuja jaxo. Pehē koty jande ke Tupā mondo. A'erehe pehē ke jamu'e. Aja rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu te we hū, aja japutar. Aja rahā, i'ar koty te we Tupā je'ēha pehē ke jamu'e katu ta. ¹⁶ Aja upa rahā, pehē rekoha kupe koty myrandu katu ke apandu pandu ta aho. Myrandu katu ke amō pandu ym, ame'ē ta renda pe apandu pandu ta aho. Aja rahā, amō ta pandu py, ame'ē renda pe haikwer rupi ihē aho ym ta. "Ihē jō pehē pe Tupā je'ēha ke ihē amu'e" aja ym ihē apandu ta tī.

¹⁷ Pesarahā! Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī: "Ihē jō riki ama'ema'e katu" aja amō pandu tar katu rahā, kuja a'e pandu ta me'ē te'e: "Jandema'e sawa'e te riki ma'ema'e, ame'ē ke ko. Katu te ame'ē" aja panduha ihī. ¹⁸ Jandema'e sawa'e te riki amō rehe har pandu ta: "A'e katu" aja. Aja rahā, ame'ē ke katu. Juehe har amō pandu: "Ihē katu" aja. Aja rahā, katu aja ym a'e. (A'erehe ihē rehe har Tupā pandu: "Nde katu" aja ihē aputar. Sawa'e pandu ame'ē ke anī. Aputar ym ame'ē ke.)

11

Mā peja pehē ke Kirisutu mondo ame'ē ta ran muka'u te'e ym

¹ ("Katu ame'ē ke ihē" aja ihē apandu rahā) aka'u te'e ame'ē ke aja saka ihē apandu axo. Mā peja pehē py'ahu te'e pehendu. ² Pehē riki kūjā ixo te'e ame'ē ke, ame'ēja saka. Ma'e ka'u te'e ha ma'e ha ipy'a pe nixoi te, ame'ēja saka. Pe, petei sawa'e pe jō pehē ke ihē apandu katu, ame'ēja saka. "Nde pe ihē ame'ē ta" ame'ēja saka. Ame'ē sawa'e Kirisutu ke. (Pe, Kirisutu ngi amō koty pehē py'a pemuruwak, a'erehe pehē rehe ihē ajyty'ym.) Tupā aja tī. Pehē rehe jyty'ym tī. Aja pehē rehe ajyty'ym tī. ³ Yman Ewa pe mbōi te'e pandu. Satana riki. (Ājā ramūi a'e.) Pandu katu tipe. Anī. Muka'u te'e Ewa ke. Aja pehē ke amō ta muka'u te'e ta my tī. Ame'ē rehe ihē ajumupyai. Muka'u te'e rahā, Kirisutu rehe jō pehē pepy'a katu te, ame'ē ke pehijar ta my. ⁴ Pehē pe Jesu rehe har jande jamu'e. Amō kotyhar Jesu rehe har amō ta mu'e pehē pe. Pe, ame'ē ta rehe pehē ruryha namō pehendu katu. Katu ym aja. Tupā je'ēha ke japandu rahā, Tupāma'e pyrātāha namō ma'e ke jama'ema'e, aja jete har te ke aja jamujekwa. Apo amō kotyhar Tupā'ā rehe har amō ta mu'e. Ame'ē rehe pehendu

katu. Katu ym aja. Myrandu katu ke pehē pe japandu. Ame'ē rehe pejurujar katu. Apo amō kotyhar myrandu katu ke amō ta pandu pehē pe. Ame'ē rehe pehendu katu tī. Katu ym aja.

⁵ Kirisutu mondo ame'ē ta ke pehē koty ixo apo. "Jande katu te" aja ame'ē ta ukwa a'eta jupe naī. Anī. Ihē 'ar koty te we katuha, aja ym ame'ē ta, aja akwa. ⁶ Ma'e pandu katu te hū ame'ē ke aja ym ihē. Anī. Tupā rehe har akwa katu te hū ame'ē ke ihē, aja jō ihē akwa. Ame'ē ke pehē pe ihē amujekwa katu. Aja te'e ha pehē pe ihē amujekwa. (Aja rahā, ihē rehe pehendu katu ta apo my.)

⁷ Myrandu katu ke jande pe Tupā mujekwa. Ame'ē ke pehē pe ihē apandu pandu. Arahā pehē ngi tamatarer ke ihē apyhyk ym. A'erehe: "Pāu Kirisutu mondo ame'ē ke aja ym a'e" aja pekwa ha naī. Anī. Kirisutu mondo ame'ē ke ihē. Pesarahā! Ngāma'e miasu aja ihē axo, a'erehe ihē aparaky axo. Aja tamatarer apyhyk. Ame'ē pe jō ihēma'e ajo'ok katu. Ngāma'e miasu aja ihē axo, a'erehe katu ym my? Anī. Katu tiki. Aja ihē axo. Aja rahā Tupā rehe har pejum'u'e katu. Aja katu pehē pe.

⁸ Pehē pe myrandu katu ke ihē apandu pandu axo rahā, amō ta ngi tamatarer ihē apyhyk. Amō hekoha pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ngi tamatarer ihē apyhyk. (Pehē ngi anī.) Ihē pe a'eta te'e me'ē me'ē. A'erehe ame'ē tama'e ke ihē amukanim, ame'ēja saka. (A'erehe ihēma'e ke upa pehī.) A'erehe pehē pe myrandu katu ihē apandu pandu. (Aja pehē namō ma'e ke ihē ama'ema'e.) ⁹ Pe, pehē namō ihē axo rahā, tamatarer ke ihē aputar rahā, pehēma'e ke ihē apyhyk ym. Masendo wyy pe har ta jande mu ta riki tamatarer ke muwyr ihē pe. Upa ihē aputar ame'ē ke a'eta muwyr. Yman: "Tamatarer ihē aputar" aja apandu ym pehē pe. Aja yman rahā, apandu ym te ta tī. Aja te'e ha apandu ym ta.

¹⁰ Kirisutu kotyhar ke ihē. A'erehe jete har ke apandu. Kuja. "Myrandu katu ke ihē apandu axo rahā, amōma'e tamatarer ke ihē apyhyk ym te ta" aja ihē akwa. Aja te'e ta ihē. Pehēma'e tamatarer apyhyk ym te ta. Aja upa ngere wyy pe har tama'e ihē apyhyk ym ta tī. (Ngere wyy pe pexo. Korin ok ta aja tī. Ngere wyy rehe ihī tī.) ¹¹ "Jandema'e tamatarer Pāu pyhyk ym, a'erehe jande rehe a'e ipy'a ym" aja amō ta pandu naī tī. Anī. Aja ym. Pehē rehe ihē apy'a katu, ame'ē ke Tupā ukwa katu tī.

¹² Myrandu katu ihē apandu rahā, amōma'e tamatarer ihē apyhyk ym we ta rī. Aja tapijar te'e we ihē axo ta rī. Aja rahā, amō Kirisutu mondo ame'ē ta kuja: "Pāu aja myrandu katu ke japandu" aja marā ka ym panduha. Ame'ē ta amō tama'e tamatarer ke pyhyk riki. A'erehe ihē aja: "Ihē apyhyk

ym” aja marā ka ym panduha. Ame'ē ta riki Kirisutu mondo ame'ē ta ke aja a'eta jupe. ¹³ Ame'ē ta Kirisutu mondo ame'ē ta ke aja ym. Kirisutu mondo ame'ē ta ran ke a'eta. Te'e a'eta pandu. “Tupāma'e parakyha ke jama'ema'e” aja te'e a'eta. A'eta rehe amō usak rahā, ame'ē ta Kirisutu mondo ame'ē ta ke a'eta aja riki. Anī. Muka'u te'e ngā ke ame'ē ta.

¹⁴ Pesarahā! Satana riki jumuruwak. (Ājā ramūi a'e.) Tupā je'ēha rahoha katu te aja a'e jumuruwak. Aja a'e muka'u te'e ngā ke. ¹⁵ A'erehe Satana kotyhar ta jumuruwak riki tī. Kuja. “Katu ame'ē ta ke jande. Jetehar te ke japandu ngā pe” aja ame'ē ta pandu naī. Pandu ame'ē ta ran, aja ame'ē ta jumuruwak. (Aja Kirisutu mondo ame'ē ta ran ta ke.) Aja muka'u te'e ngā ke. 'Ar rehe angaha uhyk rahā, ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē ta ma'ema'eha, aja mupyrara ta. (A'erehe Kirisutu mondo ame'ē ta ran rehe pehendu ym.)

Kirisutu mondo ame'ē ke aja Pāu ixo rahā, a'e ke ngā mupyrara hū

¹⁶ Ihē riki aka'u te'e ame'ē ke, aja pehē ngi har amō ta ukwaha a'eta jupe. Aja ym rahā, katu tiki. Pe, apandu tī. “Ihē aka'u te'e ame'ē ke ihē” aja ihē rehe har apandu we mi rahā, mā peja: “Pāu ke japutar” aja pepandu. Aja rahā, mu'eharan ta aja saka: “Ihē katu” aja ihē axo ihē jupe. ¹⁷ Ame'ē ke ihē apandu rahā, Tupā je'ēha rupi ym ihē apandu. Ihēma'e je'ēha rupi apandu. “Ihē katu” aja apandu rahā, aka'u te'e ame'ē ke ihē aja apandu axo. (Aja rahā, ihē rehe pehendu katu ta my tī.) ¹⁸ “Ihē katu” aja pandu ame'ē ta heta ixo. Awa te'e aja pandu tī. A'erehe ihē apandu tī. “Ihē katu” aja ihē jupe. (Aja rahā, ihē rehe pehendu katu ta my tī.) ¹⁹ Pehē pekwa katu te aja pekwaha pehē jupe. Mā! Pekwa katu tipe. Ka'u te'e ame'ē ta katu aja pekwaha. Pe, ame'ē ta rehe pehendu katu. (Aja rahā, mā peja ihē rehe pehendu katu tī. A'erehe aka'u te'e ame'ē ke ihē aja ihē axo tī.)

²⁰ Pehē ke amō koty koty mondo ame'ē ta rehe har pepandu: “Mā peja pexo” aja. Pehēma'e ke te'e pyhyk raho ame'ē ta rehe har: “Mā peja peraho” aja tī. Pehē ke a'eta muka'u te'e tī. “Mā peja” aja pepandu tī. “Jaxer ai ame'ē ta ke pehē” aja a'eta ukwaha pehē rehe har. “Mā peja” aja pepandu tī. Pehē ke a'eta nupā, aja pehē jaxer aja a'eta ukwaha. Pe, pepandu: “Mā peja” aja. ²¹ Mā! Ame'ē ta ma'ema'eha aja ihē ama'e ym. Ihē ruxī ingi, a'erehe ihē ama'e ym riki. A'erehe ihē pitu te'e, aja amō ta ukwaha naī. Mā! Je'ēha te areko ym ihē, aja a'eta ukwaha naī tī.

Ma'e ke rehe har: “Mā! Katu te” aja amō pandu tar katu rahā, ihē aja tī. “Katu te”

aja ihē rehe har apandu. Aja rahā, aka'u te'e ame'ē ke ihē, aja akwa ihē juehe har. (Aja rahā, ihē rehe pehendu katu ta my tī.) ²² Kirisutu mondo ame'ē ta ran jundēu awa ta ke my? Ihē aja tī. Jundēu awa ke ihē tī. Ame'ē ta Amarā rainō ta ke my? Ihē aja tī. Amarā rainō ke ihē tī. ²³ Kirisutuma'e parakyha ke ame'ē ta my? Ame'ē ta 'ar koty te we ihē riki Kirisutuma'e parakyha ke. (Aja Kirisutu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa pehē pe.) Aja apandu rahā, aka'u te'e ame'ē ke ihē, aja akwa ihē juehe har. Kirisutu mondo ame'ē ta ran 'ar koty te we myrandu katu ke ihē apandu pandu. Ame'ē ta 'ar koty te we kyndaha pe ihē ke amō ta kynda raho. Ame'ē ta 'ar koty te we ihē ke amō ta pirok hū. Ame'ē ta 'ar koty te we tate ihē amanō. (Aja Kirisutu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁴ So'o pিরer pe ihē ke jundēu ta awama'e kapitā ta nupā hū. Kuja, 39 hetaha ihē kupe rupi nupā. Aja kuja hetaha. Awa po wajar petēhar upa aja riki. ²⁵ Homa awa ta ihē ke nupā tī. Myra ra'yr pe nupā. Ame'ē kuja hetaha, mahapyr. Petēhar ihē rehe parahy ame'ē ta ita ombor. Ihē ke japi tipe. Tate ihē ke jukwa. Jarusu keruhū pe ihē aho axo rahā, jarusu keruhū ke y kotok keruhū upa mupēpen. Mahapyrihar aja ihē axo. Amō rahā, y pe ihē axo. Aja te'e pytun oho. Aja te'e xu'eh oho tī. Tate ihē ke y jukwa. (Aja Kirisutu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁶ Amō amō hekoha pe ihē awata aho rahā, pyrara ihē axo. Y tīha ame'ē tate ihē ke jukwa. Ma'e mukanīha ta tate ihē ke jukwa tī. Ihē ke jundēu awa ta tate jukwa tī. Jundēu awa aja ym ame'ē ta tate jukwa ihē ke tī. Ok ta pe ihē axo rahā, ihē ke amō ta tate jukwa tī. Ka'a rupi ihē awata axo rahā, pyrara ihē axo tī. Y ramūi aha aho rahā, tate y ihē ke jukwa tī. Ihē rehe katu ame'ē ta ran ihē ke mupyrara tī. (Aja Kirisutu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁷ Ihē aparaky te hū. Ihē re'ō te ihē axo tī. Pyrara ihē axo, a'erehe amō amō rahā, ihē aker ym. Myahy hū ihē axo tī. Ma'e ke ihē a'u ame'ē ke amō amō rahā nixói te. Pyrara ihē axo tī. Amō amō rahā, ihē akeriha renda nixói te tī. Amō amō rahā, ihēma'e mundeha nixói tī. (Aja Kirisutu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa pehē pe.)

²⁸ Amō we tī. Wera rahā pame katu te Jesu kotyhar ta rehe har ihē ajumupyai hū axo. Amō amō ok ta pe ixo ame'ē ta rehe har ihē ajumupyai hū axo. (Jururjar katuha ke hijar my, ame'ē rehe ajumupyai hū axo.) ²⁹ Jesu kotyhar riki Tupā rehe jō ipy'a mapyk wan rahā, ihē apyai tī. Pe, amō rehe hendu, a'erehe ma'e jaxer ai ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, ihē apyai te hū tī. (Aja

Kirisutu mondo ame'ë ke ihê, aja amujekwa pehê pe.)

³⁰ "Ihê katu te" aja ihê jupe apandu ta me'ë te'e rahâ, ihê riki pitu te'e aja ihê amujekwa ta. Ame'ë rehe har ihê apandu katu ta. ³¹ Ihê te'e apandu ym, aja Tupâ ukwa katu. A'e riki Jesuma'e pái keruhû. "Ne jô riki katu te me'ë ke" aja Tupâ pe japandu. Jesu jandema'e sawa'e te a'e. Pesarahâ! Te'e apandu ym ihê. ³² Ndama ok ta pe ihê axo rahâ, ihê ke kapitâ pyhyk ta tipe. Arahâ Are riki kapitâ keruhû. Harôha ta pe kapitâ pandu: "Ok ta rukwen keruhû rehe peharô. A'ep Páu ke pepyhyk" aja riki. ³³ Anĩ. Ihê ke a'eta pyhyk ym. Ok ta kurar ngi ihê ke ihê rehe katu ame'ë ta mujy mondo. Wasâkâran keruhû pe mujy mondo. Kurar soroka rupi mujy mondo. (Aja ihê ajan aho ingi. Aja ihê pitu te'e, aja ihê amujekwa ngâ pe.)

12

Páu pe ma'e ke Tupâ mujekwa

¹ "Ihê katu te" aja apandu ihê jupe rahâ, katu ym aja akwa. Anĩ. (Pehê koty Kirisutu mondo ame'ë ta ran ixo. Ixeraiha aja ame'ë ta usak hû, aja pandu.) A'erehe: "Katu te" aja ame'ë ta ukwaha jupe naĩ. A'erehe aja ihê tí. Ihê keraiha aja ihê asak tí. Ame'ë rehe har apandu ta apo 'y. Jandema'e sawa'e te mujekwa ihê pe. Ame'ë rehe har ihê apandu ta apo 'y. ² Yman ywa pe ihê ke Tupâ raho. Ywa te hû, aja akwaha. Yman riki. Kuja, 14 warahy 'ar aha oho apo. Ihê ke a'e raho te my? Ihê keraiha aja ihê asak my? Ame'ë ke Tupâ jô riki ukwa katu. Ihê akwa ym. ³ Kuja. Pahar Tupâ ixo ame'ë pe ihê ke a'e raho. Ame'ë ke jetejhar te my? Ihê akwa ym. Ihê keraiha aja ihê asak my? Ame'ë ke Tupâ jô ukwa katu, aja apandu tí. ⁴ A'ep ma'e ke ihê ahendu. Ame'ë rehe har marâ ka ym amô pe ihê apanduha. Je'êha nixói. Ihê ahendu ame'ë ke amô pe apandu ym ta me'ë te'e. "Emujekwa ym ngâ pe" aja ihê pe a'e pandu. ⁵ Ma'e ke ihê ahendu, a'erehe: "Ihê katu te" aja akwa ihê jupe. Ihê rehe har: "Katu te" aja ym apandu. Ihê pitu te'e, ame'ë rehe har jô ihê apandu katu. ⁶ "Ywa pe ihê asak aho" aja ihê apandu rahâ: "Mâ! Ka'u te'e ame'ë ke a'e" aja ihê rehe har apandu ta my. Anĩ. Jete ihê apandu, a'erehe aka'u te'e aja ym ihê. Ywa pe ihê asak aho, ame'ë rehe har ihê apandu ym ta. Pesarahâ! Kome'ë wyw keruhû pe ihê ama'ema'eha ke rehe amô usak. Ihê apandu ame'ë ke rehe hendu tí. A'erehe ihê rehe har ukwa katu. (Kirisutu mondo ame'ë ke ihê, aja ukwa katu.)

⁷ Mâte hû katu ame'ë ke ihê asak, a'erehe: "Ihê katu te" aja ihê axo my? Anĩ. Aja Tupâ putar ym, a'erehe ma'e ahy te ame'ë ke ihê pe a'e muwyr. Ame'ë riki Satanama'e je'êha

rahoaha, aja saka. (Ãjã ramûi a'e.) A'e riki ihê ke mahy, ame'ëja saka. Aja rahâ: "Ihê katu te" aja ym ihê akwa akwa axo. ⁸ Ame'ë ahyha rehe har Tupâ namô ihê apandu. Mahapyr ihê apandu: "Ihê ngi ahyha ke emukanim" aja apandu ipe. ⁹ A'e pandu:

—Anĩ. Amukanim ym ta. Nde rehe ihê apy'a katu te. Ame'ë jô riki katu. Ame'ë ke a'ewan nde pe. Nde pitu te'e rahâ, ihêma'e pyrâtâha ke nde eremujekwa katu ngâ pe — aja Tupâ ihê pe.

A'erehe: "Ihê pyrâtâ ym" aja ihê apandu katu ngâ pe. Ihê pitu te'e rahâ, Kirisutuma'e pyrâtâha ihê namô ixo. A'erehe ihê rury katu te. ¹⁰ Ihê pitu te'e rahâ, ihê rury katu ihê axo. Ihê rehe amô ta juru ai rahâ, ihê rury katu ihê axo tí. Ihê apyrara rahâ, aja tí. Ihê rury katu axo tí. Ihê ke amô ta mahy rahâ, aja tí. Ihê rury katu axo tí. Mâte ihê akwaha aja rahâ, aja tí. Ihê rury katu ihê axo tí. Upa ame'ëja rahâ, ihê rury katu. Kirisutu kotyhar ke ihê, a'erehe ihê rury katu ihê axo. Ihê pitu te'e rahâ, Kirisutuma'e pyrâtâha ke ihê amujekwa katu ngâ pe, a'erehe ihê rury katu ihê axo.

Korin ok ta pe har ta rehe Páu jumupyai

¹¹ "Ihê katu te" aja ihê rehe har ihê apandu rahâ, aka'u te'e ame'ë ke ihê aja ihê axo. Ame'ë ke pehê riki ihê ke pemupandu, ame'ëja saka. "Páu katu te" aja pehê riki pepandu ta me'ë te'e tí. "Ihê katu te" aja ym ihê akwa. Pehê koty Kirisutu mondo ame'ë ta ran ixo. Ame'ë ta riki: "Katu te hû" aja pekwaha naĩ. Ame'ë ta wyr koty te we ihê katuha aja ym ihê axo. (Jande juja katu te jande tí. A'erehe aka'u te'e ame'ë ke ihê aja ihê axo.) ¹² Pehê namô ihê axo rahâ, marâ ka ym amô ma'eha, ame'ë ke Tupâma'e pyrâtâha namô ihê ama'ema'e hû. A'erehe ihê riki Kirisutu mondo ame'ë ke aja amujekwa pehê pe. Ihê ke amô ta mahy rahâ, ihê py'ahu te'e ahendu. Aja Tupâma'e pyrâtâha namô ihê ama'ema'e hû. Aja rahâ, ihê riki Kirisutu mondo ame'ë ke ihê aja amujekwa pehê pe tí. ¹³ Amô ok ta pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ë ta wyr koty te we pehê katuha my? Anĩ. Aja ym riki. Pe, kuja jô pema'e ym. Pehê pe tamatarer ke ihê apandu ym. Pehê ngi apyhyk ym. Ame'ë jô. A'erehe: "Mâ! Páu rehe Korin ok ta pe har ta ipy'a ym. Tamatarer me'ë ym ipe" aja amô ta ukwaha naĩ. A'erehe pehê ruxĩ ingi my? Mâ! Ame'ë ke ihê ama'eha, aja saka. A'erehe ihê apyai tí. Mâ peja ihê rehe pehê py'a pemujywyw katu.

¹⁴ Apo pehê rehe ihê asak tar katu tí. "Ihê asak ta aho" aja apandu ihê jupe. Mahapyrihar ke ame'ë. Ahyk rahâ, pehê pe tamatarer ke ihê apandu ym ta tí. Ame'ë ke ihê aputar ym. Tapijar te'e we Kirisutu rehe pehendu katu. Ame'ë ke ihê aputar katu. Pesarahâ!

Ta'yn ta riki ipái ta rehe usak katu ta me'ë te'e, aja ym. Ipái ta riki ta'yn ta rehe usak katu ta me'ë te'e. Ta'yn ta aja pehë. Ihë riki pehë pái aja tí. A'erehe pehë pe tamatarer ke apandu ym ta. Ipái rehe ta'yn ta usak katu, aja ym ta. ¹⁵ Upa katu te ihëma'e ke ihë rury katuha namō pehë pe ihë ame'ë ta riki. Aja pehë py'a amātā ta. Jete! Upa ihëma'e pyrātāha namō ma'e ke ihë ama'ema'e ta. Aja pehë py'a ke amātā ta tí. Mā! Aja pehë rehe ihë apy'a katu te hū. Aja rahā iwyr koty te we ihë rehe pepy'a my?

¹⁶ Ihë aja pepandu apo: "Jete. Jande pe tamatarer ke Páu pandu ym. Pyhyk ym" aja. Pehë ngi har amō ta pandu my: "Anī. Jande ke Páu muka'u te'e. Aja jandema'e ke pyhyk. Amō riki pyhyk ipe" aja naī. ¹⁷ Myja me'ë pehëma'e ke ihë apyhyk my? Myrandu rahoha ke pehë koty ihë amondo. Ame'ë ta riki pehëma'e ke pyhyk my? Anī riki. ¹⁸ Tit pe ihë apandu te hū: "Korin ok ta pe eho. Jesu kotyhar ta rehe esak eho" aja. Amō jande mu ke inamō ihë amondo tí. Pehëma'e ke Tit pyhyk, aja pepandu my? Anī. A'e pyhyk ym tí. Ihë aja Tit tí. Pyhyk ym tí. Pehë py'a ke a'e mātā tar katu tí. Ihë aja a'e ixoha katu tí.

¹⁹ "Jande riki katu" aja jande rehe har japandu pandu rahā, katu jande rehe har pekwa, aja japutar my? Anī. Aja ym japutar. Jande rehe katu ame'ë ta ke pehë. Pehë rehe japy'a katu. Pesarahā! Jande rehe Tupā usak, aja jaxo. Pe, Kirisutu je'ēha rupi pehë pe japandu katu. Upa jande jama'eha namō pehë py'a ke jamātā katu.

²⁰ Pehë rehe ihë ahyk rahā, amō kotyhar pexoha aja ihë akwa ta my. Ihë aputar, aja ym pexo, ame'ë rehe ihë ajumupyai. Pe, peputar, aja ym ihë axo my. Amō kotyhar ihë axoha aja pekwa ta my. Pehë rehe ahyk rahā, peje'ë je'ë hū pehë jupe aja ihë akwa ta my. (Aja rahā, pehë pe ihë aje'ë je'ë hū ta tí.) Ame'ë rehe ihë ajumupyai ta. Amō amō ta rehe pejyty'ym, ame'ë rehe ajumupyai ta tí. Pahar peparahy ngā rehe. Pehë pekyty'ym ngā rehe my. (Aja rahā, pehë pe ihë aje'ë je'ë hū ta tí.) Amō ta rehe pehë juru ai my. Amō ta rehe har katu ym pepandu my. "Katu te jande" aja jō pekwa pehë juehe har my. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe pejy'ar rahā, tyapuha rupi pejy'ar. Upa aja me'ë ihë akwa ta my. Aja rahā, ihë aje'ë je'ë hū ta pehë pe. Ame'ë rehe ihë ajumupyai.

²¹ Amō rahā, pehë rehe ihë ahyk rahā, pehë ke ihë amupyrara ta my. Ame'ë rehe ihë ajumupyai. Pehë ke amupyrara rahā, ihë ke Tupā muhuxī, ame'ēja saka. Katu pehë rehe har ihë apandu, a'erehe ihë ruxī ta. Yman amō ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tí. Mā! Katu ym! Ame'ë ngi ipy'a ke ame'ë ta muruwak ym rī. Tupā koty

muruwak ym rī. Ame'ë ta rehe ihë asak rahā, ihë ajixi'u ta.

13

Korin ok ta pe har ta pe Páu je'ë hū

¹ Pehë rehe asak ta aho tí. Mahapyrihar ke apo. (A'erehe peta kŷ.) Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Amō rehe har peteī pandu: 'Nde riki ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e. Asak riki' aja. Peteī usak ehe rahā, pehendu ym ehe. Mokōi riki usak ehe rahā, ame'ë mokōihar ta rehe pehendu katu. Mokōihar ta 'ar koty te we usak ehe rahā, ame'ë ta rehe pehendu katu tí" aja panduha ihī.

A'erehe pehë rehe ahyk rahā, usak ame'ë ta rehe ihë ahendu ta. ² Yman mokōihar pehë namō ihë axo rahā, ihë apandu pehë pe: "Ma'e ka'u te'eha ma'eha ta ke ihë amupyrara ta" aja. Aja yman ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ë ta pe ihë apandu. Apo pehë namō ihë axo my. Ihë apandu katu tí. Amō rahā, pehë namō ihë axo rahā, upa katu te ma'e ka'u te'eha ma'e ame'ë ta ke ihë amupyrara ta. Pyta ym ta. Aje'ë je'ë hū ta ngā pe tí. ³ Kirisutu je'ēha rupi ihë apandu, aja pekwa tar katu. Ihë ahyk rahā, ame'ë ke upa katu te amujekwa ta. Kirisutu pyrātā te hū ame'ë ke a'e. Pehë ke a'e mupyrara rahā, a'e pyrātā te hū aja a'e mujekwa ta pehë pe. (Aja ihë tí. Kirisutu mondo ame'ë ke ihë, aja amujekwa ta pehë pe.)

⁴ Myra ngā mupia ame'ë ke rehe Kirisutu manō rahā, a'e pitu te'e aja ngā ukwaha naī. A'e ixuwe katu te hū apo 'y. Ima'e pyrātāha namō Tupā mukwera katu muhem. Jande aja tí. Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe jande pitu te'e aja ngā ukwaha naī tí. Pe, ixotyhar ta ke jande. A'erehe ima'e pyrātāha ke jande pe Tupā muwyr. Ame'ë ke pehë pe jamujekwa ta. (Aja rahā, Kirisutu je'ēha rupi pehë ke jamupyrara katu, aja pekwa ta. Kirisutu mondo ame'ë ta ke jande, aja jamujekwa ta pehë pe tí.)

⁵ Jete har te Tupā rehe pejurujar katu my? Ame'ë rehe har pekwa pekwa pexo. Kirisutu rehe pejurujar katu my? Pejuru jar ym my? Ame'ë ke pehë jō pekwa katu. Pehë py'a rehe Jesu Kirisutu ihī ym rahā, jaxer ame'ë ta ke pehë, aja pekwa katu. ⁶ Jande riki Kirisutu mondo ame'ë ta ke jande, aja pekwa katu ame'ë ke japutar. ⁷ Tupā namō japandu: "Korin ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahā, ma'e jaxer ai ame'ë ke a'eta ma'ema'e ym ta" aja jande inamō. Aja japandu ipe rahā, jete har pehë ke jamu'e aja jamujekwa tar katu, a'erehe my? Anī. Aja ym. Pexoha katu aja japutar, a'erehe Tupā namō japandu pandu pehë rehe har. "Jete har ym Páu ta mu'e" aja amō ta ukwa

naĩ. Anĩ. Pexoha katu aja japutar katu rĩ. ⁸ Jeteħar te ke Tupā mujekwa, ame'ẽ ke japandu ta me'ẽ te'e. Ame'ẽ ke jō jamu'e ta me'ẽ te'e.

⁹ Jande pitu te'e aja jaxo rahā, jande rury katu. Jande pitu te'e aja jaxo rahā, pehẽ ke jamupyrara ym ta riki. Pehẽ pyrātā, aja pexo rahā, pexoha ke pemukatu ta, a'erehe jande rury katu tĩ. A'erehe Tupā pe japandu: "Korin ok ta pe har ta rehe esak katu. Aja rahā, upa mukatu ta" aja inamō japandu. ¹⁰ A'erehe pehẽ namō ihẽ axo ym rahā, kome'ẽ paper pinim ke ihẽ amondo pehẽ pe. (Aja rahā, pehẽ pexoha ke pemukatu ta, aja akwa.) Aja rahā, pehẽ rehe ihẽ ahyk rahā, pehẽ pe ihẽ aje'ẽ je'ẽ ym ta me'ẽ te'e. Jandema'e sawa'e te je'ẽha rupi pehẽ pe hātā ihẽ apandu ym ta me'ẽ te'e. Ihẽ pe a'e pandu: "Ihẽ je'ẽha rupi ebandu eho" aja. (A'erehe a'e mondo ame'ẽ ke ihẽ.) A'e je'ẽha rupi pehẽ py'a ke ihẽ amātā tar katu. Aja rahā, pehẽ py'a ke pemoĩ moĩ katu ta ehe. A'e je'ẽha rupi hātā pehẽ pe ihẽ apandu tar ym. A'erehe pexoha ke pemukatu.

Katuha ke Páu mondo

¹¹ Ihẽ mu ta! Pehẽ rury katu pexo! Pehẽ pexoha ke pemukatu. Ihẽ amupinim ame'ẽ ke rehe pehendu katu. Petēħar aja pexo katu pehẽ juehe. Pejumai ym ha namō pexo katu. Pehẽ rehe Tupā ipy'a katu. Pehẽ py'a ke a'e muhury katu tĩ.

¹² Pehẽ pejuman juman pehẽ juehe, aja pepy'a katu pehẽ juehe pexo, aja pemujekwa katu ngā pe. Se ihẽ namō Tupā kotyhar ta ixo. Pehẽ pe ame'ẽ ta katuha ke mondo ixo.

¹³⁻¹⁴ Mā peja pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ. Jandema'e sawa'e te ke a'e. Mā peja pehẽ rehe Tupā ipy'a katu te hũ tĩ. Mā peja Tupā'ā namō pehẽ juehe katu pexo tĩ.

Upa.

Ngara ywy pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ë ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amõ ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahã, kome'ë paper ke a'e mupinim.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta amõ koty ukwa apo 'y. "Jesu rehe jurujar katu, ame'ë a'ewan ym we rĩ. Moise je'ëha rehe hendu katu ta me'ë te'e tĩ. A'erehe ipirer ke jupã ta me'ë te'e tĩ" aja amõ ta mu'e naĩ.

"Aja ym" aja Páu mujekwa katu. "Jesu rehe jurujar katu rahã, ame'ë ke Tupã muhã katu. Ame'ë jõ katu te" aja Páu mujekwa katu.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihẽ mu ta" aja Páu pandu.

Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo ame'ë ta pe

Paper pinim ke Páu mondo

¹ Ihẽ Páu. "Myrandu katu epandu eho" aja ihẽ pe pandu ym awa. Aja ihẽ ke amõ mu'am ym tĩ. Jesu Kirisutu riki pandu: "Myrandu katu epandu eho" aja ihẽ pe. Aja Tupã, jande pái keruhũ pandu tĩ. A'e riki Jesu ke manõha ngi mukwera katu muhem.

² Pehẽ riki ngara ywy pe har ta ke pehẽ. Ngara ywy rupi Jesu kotyhar ta ixo. Johu pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Pehẽ pe katuha ihẽ amondo axo tĩ. Se ihẽ namõ ixo ame'ë ta katuha mondo ixo tĩ. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Ihẽ mu ta aja a'eta.

³ Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu.

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke kome'ë ywy keruhũ pe har ta ma'ema'e ixo apo rĩ. Ame'ë ke jande jahijar apo 'y, aja Kirisutu putar. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e pandu: "Ame'ë muhepyha rehe ihẽ atu amanõ ta" aja. Ame'ë ke Tupã, jande pái keruhũ putar. A'erehe a'e putar ame'ë ke Kirisutu ma'ema'e katu. ⁵ Mã peja Tupã rehe har katu japandu: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu katu. Amen. Ame'ë riki: "A'e tỹ" aja.

Myrandu katu te ame'ë rehe har

⁶ (Mã! Amõ kotyhar rehe pehendu pexo apo 'y.) A'erehe ihẽ apyai! Mã pahar Tupã ke pehijar pexo. Tupã riki pehẽ pe pandu: "Pehẽ rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe pejurujar katu ehe. Aja rahã, pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta" aja pehẽ pe Tupã pandu.

Tupã ke pehijar pexo apo tĩ. Pe, amõ kotyhar myrandu katu rehe pejurujar katu pexo apo tĩ. Katu ym aja. ⁷ Pesarahã! Pehẽ ke amõ ta muka'u te'e ixo. (Aja ihẽ ahendu. A'erehe: "Amõ kotyhar myrandu katu" ame'ë rehe har ihẽ riki apandu tĩ, aja amõ ta pandu naĩ.) "Amõ kotyhar myrandu katu" ame'ë ke nixói te riki. Myrandu katu ke ihẽ apandu rahã, Kirisutu rehe har amujekwa. Ame'ë myrandu katu ke amõ koty amõ ta muruwak tar katu ixo. (Ihẽ anĩ.) ⁸ Myrandu katu ke pehẽ pe japandu. Apo: "Amõ kotyhar myrandu katu ke" pehẽ pe japandu rahã, mã peja mupyraraha renda pe jande jaho. Jete. "Amõ kotyhar myrandu katu ke" ywa pe har Tupã je'ëha rahoha pandu uwyr rahã, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho tĩ. Aja te'e ta ixo. ⁹ Myrandu katu rehe pejurujar katu. Anĩ. Apo amõ kotyhar myrandu katu ke pehẽ pe amõ pandu rahã, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho. Amukwehe te we japandu. Apo amõ we ihẽ apandu tĩ. Amõ kotyhar myrandu katu pandu ame'ë ke, mã peja mupyraraha renda pe a'e oho. Aja te'e ta ixo.

¹⁰ Aja me'ë ihẽ apandu rahã: "Páu katu" aja amõ ta pandu ame'ë ke ihẽ aputar my? Anĩ. Aja ym. Tupã riki pandu: "Páu katu." Ame'ë ke ihẽ aputar. Amõ ta ke ihẽ amuhury tar ym axo. Amõ ta ke amuhury tar katu axo rahã, Kirisutuma'e miasu aja ym ta tipe ihẽ.

Jesu riki ihẽ ke mondo

¹¹ Ihẽ mu ta! (Pehẽ ngi har amõ ta pandu: "Páu ke Jesu mondo ym" aja pandu naĩ.) Pehẽ pe ihẽ amujekwa katu ta. Kuja. Myrandu katu ke ihẽ apandu pandu. Ame'ë ke ipy'a rupi amõ ukwa ukwa ame'ë ke my? Anĩ. Aja ym riki. ¹² Myrandu katu ke ihẽ pe amõ mujekwa ym. Ihẽ ke amõ mu'e ym tĩ. Kuja riki. Jesu Kirisutu, a'e riki ihẽ pe mujekwa katu. (A'erehe Jesu mondo ame'ë ke ihẽ.)

¹³ Yman ihẽ axoha ke pehẽ pe amõ ta pandu. Arahã jundéu awa ta aja Tupã rehe ihẽ py'a amoi moĩ. Kuja ihẽ axoha ke. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihẽ amupyrara hũ axo rĩ. Ame'ë ta rehe apyrara ym ihẽ asak. Ame'ë ta ke ihẽ amai hũ tĩ. ¹⁴ Jundéu awa ta aja Tupã rehe ihẽ py'a ke ihẽ amoi moĩ. Amõ ta riki ihẽ aja tamũiha a'eta tĩ. Juja tamũiha. "Ame'ë ta 'ar koty te we Tupã rehe ihẽ py'a amoi moĩ katu" aja akwa. Jande ramũ ta ukwaha ke rehe amõ ta 'ar koty te we ihẽ ahendu katu.

¹⁵ Anĩ. (Jesu kotyhar ta ke ihẽ amupyrara rahã): "Mã peja ym" aja Tupã pandu ihẽ pe. Pe, ihẽ rehe a'e ipy'a katu. Ihẽ mãi pusu ngi ihẽ a'ar ym rahã we a'e pandu: "Ihẽma'e wan ta a'e. Ihẽma'e parakyha wan ta" aja riki a'e ukwa. ¹⁶ Tupã kuja ukwa tĩ: "Páu

pe ihê ra'yr rehe har ihê amujekwa ta" aja tî. Aja rahâ, jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke ihê apandu pandu katu ta. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê.) Ihê pe Tupâ mujekwa rahâ, amô sawa'e pe ihê apandu ym aho. "Myja me'ê riki myrandu katu ke" aja ihê apandu ym aho. ¹⁷ Jete! Jerusarê ok ta pe ihê aho ym tî. A'ep Jesu mondo py ame'ê ta ixo. A'eta rehe ihê asak ym aho. Kuja ihê axo. Pahar Ara ywy pe ihê aho. (A'ep Jesu rehe har ihê ajumu'e inamô.) A'engi Ndama ok ta pe ihê ajywy aho. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê aja amujekwa pehê pe.) ¹⁸ Heta jahy kanim, kuja, tirî ta i séi (36) hetaha kanim rahâ, Jerusarê ok ta pe ihê aho. Petu rehe ihê asak aho. Inamô ihê apyta. Awa py peteî upa ihê aker a'ep. ¹⁹ Tian rehe ihê asak tî. Jandema'e sawa'e te mu ke a'e. Amô Jesu mondo ame'ê ta rehe ihê asak ym te. Ame'ê mokôihar rehe jô ihê asak, ko Petu. Amô Tian.

²⁰ Upa ihê apandu ramô jete har te ke. Te'eha ihê apandu ym. Ame'ê ke Tupâ ukwa katu a'e tî.

²¹ A'engi amô amô ta renda rupi ihê aho. Si ywy pe amô ta henda ihî. Siri ywy pe aja tî. Henda ihî tî. Ame'ê ta rupi ihê aho. ²² Jundêi ywy rupi ihê aho ym. A'erehe a'ep pe har ta ukwa ym ihê rehe har. Jurujar katu ame'ê ta ke a'eta. Usak ym te ihê rehe. Kirisutu rehe ihê ajurujar katu ame'ê ke a'ep pe har ta ukwa ym tî. ²³ Amô ta pandu ame'ê ke rehe jô a'ep pe har ta hendu. Kuja ihê rehe har amô ta pandu: "Jande ke sawa'e mupyrara hû. Yman jurujar katuha ke a'e muhijar tar katu tipe. Mupyrara hû tipe. Anî. Apo Kirisutu rehe jurujar katu 'y aja a'e pandu pandu ixo riki" aja ihê rehe har amô ta pandu. ²⁴ Apo Kirisutu rehe har ihê apandu pandu axo. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê.) A'erehe Tupâ rehe har katu a'eta pandu: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja Tupâ rehe har.

2

Amô Jesu mondo ame'ê ta rehe asak aho

¹ Awa py tumeme (14) warahy 'ar aha oho rahâ, Jerusarê ok ta pe ihê ajywy aho tî. Manambe namô ihê aho tî. Tit ke ihê araho tî. ² "Jerusarê ok ta pe eho" aja ihê pe Tupâ mujekwa, a'erehe a'ep ihê aho. A'ep tamûi ta namô jô ihê apandu pandu. Tamûi ta riki Jesu kotyhar tama'e kapitâ ta ke. Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ihê apandu pandu. Ame'ê ke myja me'ê ihê apandu my. Ame'ê ke tamûi ta pe ihê amujekwa aho. A'erehe a'ep ihê aho. Yman Tupâ pe ihê aparaky axo. Apo ihê aparaky we rî. Myrandu katu ihê apandu pandu ame'ê riki ihêma'e parakyha ke. Ame'ê ke

jaxer, aja tamûi ta ukwa, aja ihê aputar ym. (Ame'ê rehe: "Katu" aja tamûi ta pandu, ame'ê ke ihê aputar katu.) A'erehe tamûi ta pe ihê amujekwa aho.

³ Tit riki ihê namô ixo ame'ê ke a'e. Jundêu awa ym ame'ê ke a'e. Ngere awa ke a'e. "Mâ peja ehe ihî ame'ê pিরer ke jupâ" aja pandu ym awa ipe. (Pիրer jupâ rahâ, jundêu awa kotyhar te ke a'e aja mujekwa katu. Aja rahâ, i'ar koty te we Tupâ usak katu ehe, aja ukwaha naî.) ⁴ Pe, amô sawa'e ta ixo. A'eta pandu tipe: "Nde pիրer ke ejupâ" aja Tit pe. A'eta te'e pandu a'eta juehe har: "Jesu rehe jajurujar katu. Pehê mu ke jande" aja riki. Pe, jande namô a'eta j'y'ar uwyr. Jande rehe a'eta usak te'e uwyr. Kuja. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe ymanihar jundêu awa ta je'êha rehe jahendu ym apo 'y. (A'erehe ipիրer ke jajupâ ym.) Ame'ê ke a'eta ukwa uwyr. "Ymanihar jundêu awa ta je'êha rehe pehendu katu ta me'ê te'e tî" aja pandu tipe. Ame'ê ke a'eta manga tipe. ⁵ A'eta pandu ame'ê ke rehe jahendu ym te 'y. Aja rahâ, myrandu katu te ame'ê ke pehê pe japandu katu te we rî. (Ame'ê ke ymanihar jundêu awa je'êha namô jamupara ym te.)

⁶ A'ep kapitâ ta ixo, Jerusarê ok ta pe. (Myja me'ê sawa'e ta my. "Kapitâ ta" aja me'ê ihê apandu. Kapitâ rahâ, katu ihê pe. Kapitâ ym rahâ, katu ihê pe tî. Ipy'a rehe Tupâ usak katu. Aja amô rehe har a'e riki ukwa katu.) Ame'ê kapitâ ta amô we myrandu katu rehe har mujekwa ym ihê pe. "Katu myrandu katu nde erepandu ame'ê ke nde" aja ihê pe a'eta pandu. ⁷ Kuja a'eta ukwa. Ihê riki jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke apandu pandu. Ame'ê parakyha ke ihê pe Tupâ me'ê, ame'êja saka. Aja kapitâ ta ukwa. Petu aja tî. A'e riki jundêu awa ta pe myrandu katu ke a'e pandu pandu. Ame'ê parakyha ke Tupâ me'ê ipe tî. ⁸ Jundêu awa ta pe myrandu katu ke Petu pandu ixo rahâ, pyrâtâha ke Tupâ muwyr ipe. Petu aja ihê pe tî. Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke ihê apandu axo rahâ, pyrâtâha ke ihê pe Tupâ muwyr tî. (A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê, aja amujekwa katu.)

⁹ Tian riki Jesu kotyhar tama'e kapitâ a'e. Petu aja tî. Juâ aja tî. Jundêu awa aja ym ame'ê ta pe jô myrandu katu ke ihê riki apandu aho. Ame'ê parakyha ke Tupâ me'ê ihê pe. Aja Petu ta ukwa katu. A'erehe ihê po ke a'eta pyhyk pyhyk katu ihê ngi. Manambe po ke aja tî. (Aja rahâ, a'eta aja ihê tî. Manambe namô tî. Tupâ je'êha pandu ame'ê ta ke jande tî, aja ngâ pe mujekwa. A'erehe Jesu mondo ame'ê ke ihê tî, aja mujekwa katu.) Jande johu riki Tupâ je'êha pandu ame'ê ta ke jande. Jande johu japandu jande jupe: "Petu ta jundêu awa ta pe Tupâ je'êha pandu pandu ta. Manambe

namō Páu jundéu awa aja ym ame'ē ta pe pandu pandu ta" aja jande johu japandu jande jupe. Aja riki katu jande pe. ¹⁰ Kuja jō Petu ta putar katu. Jerusarē ok ta pe ma'e ke ima'e ym te ame'ē ta ixo. Jesu kotyhar ta ke ame'ē ta tī. Ame'ē ta rehe Manambe namō ihē apyrara asak katu, aja Petu ta putar. (Aja rahā, ame'ē ta pe ma'e ke jame'ē katu ta, aja jamujekwa.) Aja me'ē ihē ama'ema'e tar katu te hū ihē tī.

Petu pe ihē aje'ē je'ē hū

¹¹ Antioki ok ta pe Petu uwyr rahā, hetaha ta ruwa koty ihē aje'ē je'ē hū ipe. Katu ym a'e ma'eha. (Amō jundéu awa aja ym ame'ē ta jande mu. Ame'ē ta ke Petu muka'u te'e. Katu ym aja.) Aerehe ihē aje'ē je'ē hū ipe. (Kuja a'e ma'eha.) ¹² Petu ixo, ame'ē ok ta pe sawa'e ta ke Tian mondo. Jundéu awa ta ke mondo. Ame'ē ta uhyk ym rahā we jundéu awa aja ym ame'ē ta namō Petu ma'e ke u'u uī. Jurujar katu ame'ē ta ke a'eta. Imu ta ke a'eta tī. Ame'ē ta namō Petu u'u uī. Jundéu awa ke Petu. Pe, Tian mondo ame'ē ta uhyk rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta ke Petu hijar oho. A'eta namō ma'e ke u'u ym apo 'y. Uhyk ame'ē ta ngi Petu kyje, jundéu awa ta ngi. Ame'ē ta jundéu awa aja ym ame'ē ta pিরer ke jupā aja a'eta putar. (Aja rahā, jundéu awa ta kotyhar ta te ke a'eta tī, aja mujekwa katu. Aja rahā, i'ar koty te we Tupā usak katu ngā rehe, aja ukwaha naī.) Ame'ē ta ngi Petu kyje, aerehe jundéu awa aja ym ame'ē ta ke a'e hijar. U'u ym ma'e ke apo 'y. ¹³ A'e aja amō ta tī. Kyje tī. Jesu kotyhar ta ke a'eta tī. Ipirer jupā ame'ē ke putar ame'ē ta ngi a'eta kyje tī. Aerehe jundéu awa aja ym ame'ē ta namō u'u ym 'y. Mā! Jete! Manambe aja tī. Kyje a'e tī. ¹⁴ Pesarahā! Myrandu katu ke ukwa katu rahā, jetehar te ke ukwa katu. Aja Petu ta ixo ym. Ame'ē ke ihē akwa rahā, hetaha ta ruwa koty Petu pe ihē apandu:

—Nde riki jundéu awa ke. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja nde erexo ramō. A'eta namō upa katu te ma'e ke nde ere'u ereī. Jundéu awa ta aja ym. Upa ma'e ke u'u ym. Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta pe: “Mā peja jundéu awa ta aja pexo katu” aja ym epandu. Katu ym aja — aja Petu pe ihē aje'ē je'ē riki.

(Aja rahā, Petu aja Jesu mondo ame'ē ke ihē, aja amujekwa katu. Aerehe Petu pe ihē aje'ē je'ē katu ihē.)

Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Tupā muhā katu

¹⁵ Jete! Jande māi pusu ngi jande ja'ar rahā, jundéu awa ta ke jande. Aja jaxo. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja ym jaxo. Ame'ē ta riki: “Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ta ke” aja jundéu awa ta ukwaha. Ame'ē ta

aja ym jaxo aja jakwa katu. ¹⁶ Jesu Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe — aja jurujar katu ame'ē pe Tupā pandu.

Aja jakwa katu. Moise je'ēha mujekwa ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, kuja: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ym, aja jande jakwa katu. Anī. Kuja jakwa katu tī. Jesu Kirisutu rehe jande jajurujar katu. Aerehe Tupā pandu:

—Kirisutu rehe pejurujar katu. Aerehe pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe — aja jande pe Tupā pandu.

Jete! Moise je'ēha mujekwa aja amō ma'ema'e rahā: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ym te ta. ¹⁷ Pesarahā! Kirisutu kotyhar ta ke jande, aerehe Tupā pandu: “Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe” aja. Aerehe Moise je'ēha rehe jahendu ym apo 'y. Ame'ē ke amō ta ukwa rahā, kuja pandu my: “Mā! Katu ym. Moise je'ēha rehe pehendu ym. Aerehe Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rī. Jundéu awa aja ym ame'ē ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e we rī” aja pandu naī. Aja rahā, Kirisutu pandu: “Mā peja peka'u te'eha ke pema'e” aja saka my? Anī te riki. Aja Kirisutu pandu ym te. ¹⁸ “Moise je'ēha rehe ehendu ym” aja ihē apandu kwe. Pe, apo: “Ame'ē rehe ehendu katu” aja ihē apandu rahā, ihē je'ēha mutambyk ym. Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e, aja ihē. Katu ym aja. Aerehe: “Moise je'ēha rehe ehendu katu” aja apandu ym te. ¹⁹ Aerehe Moise je'ēha rehe ihē ahendu ym te. Ihē amanō ame'ēja saka ihē axo. Aja rahā, ahendu ym te ehe. Aerehe apo Tupāma'e parakya ke ihē ama'ema'e katu. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō rahā, inamō ihē ke ngā jukwa, ame'ēja saka riki. Ihē amanō, ame'ēja saka. ²⁰ Aja rahā, apo se ihē axo rahā, ihē aputar ame'ē ke ihē ama'ema'e ym. (Kirisutu putar ame'ē ke ihē ama'ema'e.) Kirisutu riki ihē py'a rehe ixo, aerehe Kirisutu rehe ihē ahendu katu. Aerehe se ihē axo rahā, Tupā ra'yr rehe ihē tapijar te'e we ihē ajurujar katu axo. Ihē rehe a'e ipy'a katu. Aerehe ihē mu'e aka'u te'eha ama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e manō rahā, muhepy. ²¹ Kirisutu rehe amō jurujar katu rahā, Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja ipe. “Aja ym” aja ihē apandu ym te. Pesarahā! Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja Tupā pandu ta tipe rahā,

myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu te'e manō, ame'ēja saka. Jaxer tī, ame'ēja saka tī.

3

Moise je'ēha rehe pehenduyim ta me'ē te'e

¹ Ngara ywy pe har ta! Mā! Pehē riki peka'u te'e pehē! Pehē ke amō muka'u te'e riki. Katu ym aja. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Jesu Kirisutu manō. Ame'ē ke pehē pe jamujekwa katu te riki. Pehē ruwa koty jamujekwa katu te pehē pe. ² Pehē pe ihē apandu ta. Moise je'ēha rehe pehenduyim katu rahā, pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr my? Anī. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu ke pehenduyim rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. Arahā riki I'ā ke Tupā muwyr pehē py'a rehe. ³ Mā! Peka'u te'e pexo rahā, katu ym. Iman Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, I'ā ke pehē py'a rehe Tupā muwyr. Ame'ē pyrātāha namō pexo kwe rī. Anī. Apo pehēma'e pyrātāha namō jō pexo katu ta, aja pekwa. Katu ym aja. ⁴ Mā! Kirisutu rehe pejurujar katu rahā, pehē ke amō ta mupyrara riki. Ame'ē ke mupitu te'e pehē ke my? Anī. Pehē py'a ke mātā riki. ⁵ Pehē py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr rahā, pehē pyter pe pyrātāha namō marā ka ym amō ma'ēha, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Moise je'ēha rehe pehenduyim katu, a'erehe aja me'ē katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu my? Anī. Aja ym. Kuja riki. Myrandu katu rehe pehenduyim rahā, Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'ē ke Tupā ma'ema'e katu.

Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu

⁶ Amarā rehe har pekwa pekwa pexo. Ehe har Tupā paper rehe panduha ihī. Kuja. Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe ehe har Tupā pandu:

—A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe — aja Amarā rehe har pandu.

⁷ A'erehe Tupā rehe jurujar katu ame'ē ta riki Amarā rainō te, ame'ēja saka. Aja mā peja pekwa katu pexo. ⁸ Yman Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Ma'e ke uhky ym rī, ame'ē ke a'e mujekwa katu. Kuja. Tupā rehe jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ta, a'erehe Tupā pandu ta:

—Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te pehē pe — aja jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe har Tupā pandu ta.

Ame'ē ke uhky ym rī. Pe, Tupā je'ēha rehe amō mujekwa. A'erehe myrandu katu ke Amarā pe Tupā pandu, ame'ē ke amō mupinim. Kuja Tupā pandu Amarā pe:

—Ihē apandu ame'ē ke rehe nde erejurujar katu. A'erehe upa kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe ihē asak katu ta — aja Amarā pe Tupā pandu.

“Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta” aja pandu rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta tī.

Jundéu awa ta aja tī. Upa katu te riki, aja mujekwa katu.) ⁹ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe upa ma'e ke Tupā me'ē me'ē katu ipe. Amarā aja amō ta tī. Upa Tupā rehe jurujar katu ame'ē ta rehe Tupā usak katu ta tī. Amarā aja a'eta rehe Tupā usak katu ta tī.

Jandema'e pyrātāha namō jaxo rahā, japyrara jaxo

¹⁰ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:

“Upa katu te Moise mupinim ame'ē ke rehe aja te'eha amō hendu ym rahā, mā peja a'e ke Tupā mupyrara” aja panduha ihī.

A'erehe Moise je'ēha rehe amō ta hendu katu. Aja a'eta ixo. (Marā ka ym upa katu te hendu katu ehe.) Aja rahā Tupā mupyrara ta ame'ē ta ke a'eta. ¹¹ Moise je'ēha rehe amō hendu katu rahā, marā ka ym Tupā panduha ehe har: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja. Aja Tupā je'ēha rehe panduha mujekwa katu jande pe. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Tupā rehe amō jurujar katu, a'erehe Tupā pandu ehe har: ‘A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe’ aja ehe har Tupā pandu. Aja rahā, ame'ē riki uhā te hū ta.”

¹² Tupā koty katu aja pexo ta tipe, a'erehe Moise je'ēha rehe pehenduyim katu. Aja rahā, Tupā rehe pejurujar ym ta me'ē te'e. Moise je'ēha mujekwa, aja pema'ema'e ta me'ē te'e jō. Aja rahā, kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Moise je'ēha mujekwa, aja me'ē upa katu te amō ma'ema'e rahā, a'e ixo katu te hū ta” aja panduha ihī. (Anī. Upa katu te ma'ema'e ame'ē ta nixói te.)

¹³ Pesarahā! Upa katu te Moise je'ēha rehe amō hendu ym rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ēja saka. A'e manō rahā, upa katu te mupyraraha rehe muhepy. Jande ke Tupā mupyrara ta tipe rahā, Kirisutu ke a'e mupyrara. A'erehe Tupā mupyraraha ngi jande ke Kirisutu muhem, ame'ēja saka. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

“Tupā mupyrara ame'ē ke myra rehe emuxiko e'am” aja panduha ihī.

¹⁴ Kirisutu ke Tupā mupyrara. Aja rahā, jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe Tupā usak katu. Amarā pe Tupā pandu katu. “Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe upa kome'ē ywy keruhū pe har ta rehe ihē asak katu ta” aja Amarā pe. Aja jundéu awa aja ym ame'ē ta rehe Tupā usak katu tī. Jesu Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe a'eta rehe Tupā usak katu tī. Aja jande tī. Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu, a'erehe jande py'a rehe I'ā

ke Tupā muwyr. Tupā manga katu, aja a'e muwyr.

Tupā manga katu ame'ē rehe har

¹⁵ Ihē mu ta! Pehē pe ihē apandu ta. Apo amō ta ma'ema'e ixo, ame'ē rehe har ihē amujekwa ta pehē pe. Kuja. Ma'e ke rehe mokōi sawa'e ta manga katu a'eta jupe. Pe, ame'ē je'ēha ke paper rehe mupinim katu rahā, marā ka ym ame'ē je'ēha ke amō mukanīha. Amō we ma'e ke mupinim ym te ehe tī. Muruwak ym te je'ēha ke tī. Juja katu te ixo.

¹⁶ Aja Tupā manga katu ame'ē ke tī. Muruwak ym te je'ēha ke tī. Amarā pe ma'e ke Tupā manga katu. Hainō pe aja tī. Pesarahā! "Hainō ta pe" aja ym pandu. "Hainō ta" aja pandu rahā, heta ame'ē ta riki. Anī. Kuja pandu: "Ne rainō pe." Aja rahā, peteihar jō aja jakwa katu. Ame'ē: "Ne rainō" aja pandu rahā: "Kirisutu ke a'e."

¹⁷ Kuja ihē apandu. Tupā manga katu ame'ē ke a'e mupinim, ame'ēja saka. Pe, manga katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta. (Aja rahā, muruwak ym te je'ēha ke.) Ame'ē Amarā pe manga katuha raikwer koty Moise je'ēha uhyk. Kuja, kwa turu sē tu i tirī ta (430) warahy 'ar aha oho rahā, Moise je'ēha uhyk. Ame'ē ke Amarā pe manga katu ame'ē ke marā ka ym mukanīha. Tupā manga katu ame'ē ke marā ka ym mukanīha. ¹⁸ Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē pe uhāha Tupā me'ē rahā, Amarā pe Tupā manga katu, ame'ē ke mukanim ta tipe riki. Aja ym riki. Mukanim ym te. Kuja riki. Uhāha ke Amarā pe Tupā me'ē ta, aja a'e manga katu. Tupā manga katu a'erehe me'ē ipe. Muruwak ym te je'ēha ke.

Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ke, ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa

¹⁹ (Amarā pe manga katu, ame'ē ke mukanim ym.) Aja rahā, ma'erehe Moise je'ēha uhyk my? Kuja riki. Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke my? Ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa. A'erehe ame'ē uhyk. Amarā rainō uhyk ym rahā we, Moise je'ēha rehe amō hendu katu ta me'ē te'e. Amarā rainō uhyk rahā, Moise je'ēha upa. Amarā rainō riki Kirisutu. A'erehe Kirisutu uhyk rahā, Moise je'ēha upa. A'e pe ma'e ke Tupā pandu katu. Je'ēha ke jundēu awa ta pe Tupā muwyr rahā, Tupā je'ēha rahoha ta riki muwyr. Pe, amō riki mupinim. Moise riki mupinim, a'erehe: "Moise je'ēha" aja japandu. ²⁰ Amarā pe pandu rahā, anī. Ma'e katu ame'ē ke Tupā pandu ipe rahā, a'e jō riki pandu ipe. Je'ēha rahoha ta ke muwyr ym. Amō sawa'e ke muwyr ym tī. Tupā jō je'ēha muwyr ipe, Amarā pe.

Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta jō Tupā muhā katu

²¹ Amarā pe Tupā manga katu ame'ē ke Moise je'ēha mukanim my? Anī. Aja ym te riki. Moise je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē pe: "Nde ke ihē amuhā katu ta" aja Tupā pandu ta tipe rahā, Moise je'ēha rehe upa katu te hendu katu ta me'ē te'e. Ame'ē ta pe Tupā pandu ta tipe: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te nde pe" aja. ²² Aja ym riki. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī. "Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e riki. Marā ka ym hijariha ingi." Aja rahā, kuja jō katu. Jesu Kirisutu rehe jurujar katu, ame'ē ta pe uhāha ke Tupā me'ē katu. "Jurujar katu ame'ē ta pe uhāha ke ihē ame'ē ta" aja Tupā manga katu. Ame'ē ke Tupā me'ē katu ngā pe.

²³ Kirisutu rehe jajurujar ym rahā we, Moise je'ēha rehe jahendu katu. (Aja rahā: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja Tupā pandu, aja jakwaha nāi.) Amō kotyhar jakwa ym. A'erehe jande ke kynda, ame'ēja saka. "Kirisutu rehe pejurujar katu" aja jande pe Tupā mujekwa ym rahā we, Moise je'ēha rehe jahendu katu jaxo. ²⁴ (Arahā ta'yn ta aja saka jande.) A'erehe Moise je'ēha riki jande ke mutiha ame'ē ke, ame'ēja saka. Ame'ē riki Kirisutu uwyr ym rahā we, jande mu'eha aja saka tī. "Ma'e riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke" ame'ē ke mu'e. (Aja rahā: "Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym" aja mu'e tī.) Pe, Kirisutu uwyr rahā, jande jajurujar katu ehe. (A'erehe jaka'u te'eha jama'ema'eha ke a'e mukanim.) Aja rahā, Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja pandu. ²⁵ Apo Kirisutu rehe jajurujar katu 'y. Ame'ē angaha ke rehe uhyk katu te apo 'y. A'erehe jande mu'eha aja jande ke mutiha ym ta rī. A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu ym ta me'ē te'e apo 'y.

Kirisutu kotyhar ta peteihar aja ixo

²⁶ Jesu Kirisutu rehe pehē johu pejurujar katu, a'erehe Tupā ra'yr ta ke pehē. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe Tupā ra'yr ta pehē tī. ²⁷ Y pe pehē ke amō mujahuk rahā, Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē aja pemujekwa ngā pe. Aja rahā, Kirisutu aja pehē tī. Kirisutu katu te aja pehē tī. ²⁸ A'erehe amō ta amō koty koty ym Tupā pe. Kome'ē ywy keruhū pe har ta upa juja katu te ipe. Amō jundēu awa ta ke. Amō jundēu awa aja ym ame'ē ta ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Amō paraky te'e ame'ē ke a'e. Amō awa jar ame'ē ke a'e, aja ym ipe tī. Upa juja katu te ipe. Amō sawa'e ke, amō kūjā ke, aja ym ipe. Upa juja katu te ipe. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe upa juja katu te ipe. A'erehe upa pehē riki peteihar aja pexo. ²⁹ Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe

Amarā rainō ta ke pehē, aja pexo. Aja rahā, yman ma'e ke Tupā manga katu ame'ē ke pehē pe a'e me'ē ta apo 'y. Pehē ruhāha ke a'e me'ē ta.

4

Moise je'ēha ke Tupā mukanim

¹ Amō we ihē apandu ta. Ipáima'e ke ta'yr pyhyk ta. Sawa'e rahā, pyhyk ta. Sawa'e ym rahā we, miasu aja a'e ixo. Upa ipáima'e ima'e ke tipe. ² Ta'yr sawa'e ym rahā we, amō sawa'e ta usak katu ehe. Mutiha ame'ē ta ke a'eta. Ta'yrma'e ke rehe sawa'e ta usak usak katu. Ta'yr namō a'eta ma'ema'e katu. Sawa'e ta pe ipái pandu: "Ihē ra'yr sawa'e rahā, ihēma'e ke pehē peme'ē katu ipe" aja. Ame'ē angaha rehe uhyk ym rahā we, sawa'e ta riki ta'yrma'e ke rehe usak usak katu ixo.

³ Aja jande tī. Yman sawa'e ym jande tī. Aja rahā Tupā rehe har jakwa ym rī. Arahā Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta mu'e, ame'ē ke jande jama'ema'e jaxo. Miasu aja jande tī. ⁴ Pe, Tupā putar, ame'ē angaha ke rehe uhyk katu rahā, Ta'yr ke Tupā muwyr 'y. Sehar kūjā pusu ngi a'e u'ar. Moise je'ēha rehe a'e hendu katu, aja a'e ixo. ⁵ Aja rahā, amō Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta ke a'e muhem, ame'ēja saka. Moise je'ēha hendu katuha ngi muhem. Aja rahā, jande ke ta'yr ta aja Tupā muruwak. (Sawa'e ta aja jande jaxo apo 'y. A'erehe Moise je'ēha rehe jahendu ym ta me'ē te'e apo 'y.)

⁶ Jande py'a rehe I'ā ke Tupā muwyr. Aja rahā, ta'yr ta ke jande, aja jande pe a'e mujekwa. Pe, jande py'a rehe ihī rahā, I'ā pandu: "Papa! Jande pái keruhū!" aja. ⁷ A'erehe miasu ta ym pexo apo 'y. Ta'yr ta ke pehē. Aja rahā, ta'yr ta pe apo ima'e ke Tupā me'ē me'ē katu, aja pehē pe a'e me'ē me'ē katu ta tī.

Ngara ywy pe har ta! Pehē rehe ihē ajumupyai

⁸ Yman Tupā rehe har pekwa ym te pexo. A'erehe ma'e ke tupā ta aja pekwa pehē jupe naī. Ame'ē ke rehe pehē py'a pemoī moī katu. Anī. Ame'ē ke Tupā te ym. ⁹ Apo anī. Tupā te rehe har pekwa katu 'y. Anī. Kuja ihē apandu ta my. Pehē rehe har Tupā riki ukwa katu. Apo ma'erehe jundéu awa ramūi ta mu'e ame'ē ke rehe pejwyr my? Katu ym aja. Ame'ē ta mu'e ame'ē ke jaxer riki. Awa ke ame'ē mu'e ame'ē ke muhā ym riki. Ame'ē ta mu'e ame'ē ke pema'ema'e tar katu my tī? Anī. Katu ym aja.

¹⁰ Kuja hamūi ta mu'eha rehe pekwa pekwa pexo. Amō weraha rehe har pekwa pekwa pexo. Ame'ē weraha riki katu te ame'ē ke aja pekwa pekwa pexo naī. Ma'e jahy rehe har aja tī. Katu te ame'ē ke aja pekwa pekwa pexo naī tī. Amō aman ndy'ar

rehe har aja tī. Amō warahy 'ar rehe har aja tī. I'ar koty te we katu te ame'ē ke aja pekwa pekwa pexo naī tī. Aja pekwa rahā, Tupā ke pemuhury, aja pekwa pehē jupe naī. Katu ym aja. ¹¹ Amō koty pemuruwak ta, aja pehē rehe ihē ajumupyai axo. Pehē ke ihē amu'e mu'e hū. (Jetehtar te ke ihē amu'e pehē pe.) Ame'ē ke pemukanim nahā my. Aja rahā, pehē ke ihē amu'e ym te, ame'ēja saka. Upa kanim, ame'ēja saka. Katu ym aja.

¹² Ihē mu ta! Pehē pe ihē apandu katu. Mā peja ihē aja pexo tī. (Ihē aja Moise je'ēha rehe pehendu ym ta me'ē te'e tī.) Pesarahā! Yman Moise je'ēha rehe pehendu ym te. Amō awa ta ke pehē. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke pehē, a'erehe Moise je'ēha rehe pehendu ym te arahā. A'erehe pehē aja ihē axo apo tī. Moise je'ēha rehe ahendu ym aja axo apo tī. Arahā ihē rehe pehē rury katu pexo. (Apo ihē rehe pehē rury my?)

¹³ Pehē rehe ihē ahyk py rahā, ihē ahy axo. A'erehe pehē namō ihē apyta. Arahā, myrandu katu ke pehē pe ihē apandu pandu. Ame'ē rehe pekwa pekwa pexo. ¹⁴ Ihē ahy axo, a'erehe ihē ke Tupā mupyrara aja pekwa naī. A'erehe ihē ngi pekyje riki. Anī. "Páu jaxer. Japutar ym" aja ym pepandu. Tupā je'ēha rahoha po aja ihē po ke pepyhyk pyhyk katu ihē ngi tī. Aja: "Páu katu" aja pekwa. Jesu Kirusutu po aja ihē po ke pepyhyk pyhyk katu ihē ngi tī. Aja: "Páu katu" aja pekwa. Ihē rehe pehē rury katu. ¹⁵ Pehē rury katu te pexo kwe! Arahā pehē reha ke pejo'ok ta tipe. Pe, ame'ē ke ihē pe peme'ē ta tipe. (Aja rahā, pehēma'e katu te hū ame'ē ke ihē pe peme'ē ta tipe.) Mā! Apo amō koty pemuruwak riki. ¹⁶ Jetehtar te ke pehē pe ihē apandu pandu. Moise je'ēha rehe pehendu ym ta me'ē te'e. Ame'ē jetehtar te ke apandu pehē pe. A'erehe ihē riki pehē ruwajan aja amō ta ukwa my? Anī. Aja ym ihē.

¹⁷ Ixotyhar ta aja pehē ke amō ta muruwak tar katu. Muka'u te'e ame'ē ta ke a'eta. Anī. A'eta ma'ema'e ame'ē ke katu ym pehē pe. Jetehtar te ihē amu'e, ame'ē ngi pehē ke a'eta muhem aja jō a'eta putar. Aja rahā, ame'ē ta aja pejum'u'e ta tī, aja a'eta putar. Katu ym aja. ¹⁸ Pehē rehe a'eta hury katu rahā, katu riki. Pe, jetehtar te ke ame'ē ta mu'e tar katu rahā, katu tiki tī. Pe, ame'ē ta rehe pehē rury katu rahā, katu tiki tī. Aja te'e ihē rehe tī. Pehē namō ihē axo rahā, ihē rehe pehē rury katu rahā, katu tiki tī. Pehē namō ihē axo ym rahā, ihē rehe pehē rury katu rahā, katu tiki tī.

¹⁹ Ihē ra'yr ta aja pehē! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē! Imembyr imāi ngi u'ar rahā, ahy ipe. Ame'ēja saka ihē pe tī. Kirusutu ukwa katu aja pekwa ym rahā we, pehē rehe ihē ajumupyai. Ahy ihē pe, ame'ēja saka ihē axo, a'erehe pehē

rehe ihē ajumupyai. ²⁰ Mā! Apo pehē namō ihē axo tar katu. Aja rahā amō koty ihē je'ēha ihē amuruwak ta tipe. Apo pehē pe hātā panduha ihē amupinim aī. Pehē namō ihē axo rahā, wewe katu ihē apandu ta tipe. (Kirisutu ukwa katuha ngi amō koty pehē py'a pemuruwak my.) Ame'ē rehe ajumupyai tī.

Paraky te'e ame'ē rehe har. Anga rehe har tī. Sar rehe har tī.

²¹ Mā! Moise je'ēha rehe hendu tar katu me'ē ta! Pesarahā! Pehē pe ihē apandu. Moise je'ēha rehe pehendu tar katu rahā, ame'ē riki mujekwa ta pehē juehe har. "Katu ym pehē" aja mujekwa ta. ²² Kuja panduha ihī:

"Mokōi ta'yr ta Amarā pe. Peteī riki kūjā paraky te'e ame'ē membyr ke. Kūjā paraky te'e ame'ē rer: 'Anga.' Amō ta'yr riki hakehar te membyr ke. Hakehar te rer: 'Sar.' "

²³ Kūjā paraky te'e ame'ē ke pe Amarā ta'yr. Hakehar te pe ta'yr tī. Tupā riki manga katu: "Nde rakehar imembyr ta" aja Tupā manga katu Amarā pe. A'erehe hakehar pe Amarā ta'yr. ²⁴⁻²⁵ Ame'ē mokōi kūjā ta kuja mujekwa ngā pe. Mokōi kūjā ta riki mokōi je'ēha, ame'ēja saka. Peteī je'ēha wyy'ā keruhū ngi uwyr. Wyy'ā keruhū rer Sinái. A'ep Moise pe je'ēha ke Tupā muwyr. "Angama'e wyy'ā keruhū" aja ngā pandu. Ame'ē ke Ara wyy pe ihī. Pe, paraky te'e ame'ē ta aja ixo. Ame'ē ta riki Anga membyr ta aja saka. Moise je'ēha rehe hendu katu, a'erehe paraky te'e me'ē aja saka. Amō we tī. Se Jerusarē ok ta ihī. Ame'ē riki Anga aja saka tī. Pe, ame'ē ok ta pe har ta paraky te'e ame'ē ta aja saka tī. Moise je'ēha rehe hendu katu, a'erehe aja tī. Paraky te'e ame'ē ta aja saka tī.

²⁶ Pe, amō Jerusarē ok ta ihī. Ywa pe har ke ame'ē. Ame'ē pe har ta paraky te'e aja ym te ixo. A'erehe ame'ē ok ta riki jande māi te aja saka. Sar aja saka. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta ame'ē ok ta pe har ta aja saka. Sar membyr aja saka. Paraky te'e aja ym te. ²⁷ Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Kūjā imembyr ym te ame'ē ke mā peja nde rury katu te exo.

Imembyr u'ar rahā, ahy ipe. Aja ukwa ym ame'ē ke mā peja nde rury katuha namō nde ejixi' u exo. Mā peja nde rury katuha namō epukái exo.

Ixawa'e namō ixo, ame'ē 'ar koty te we ixawa'e hijar ame'ē imembyr ta.

A'erehe mā peja nde rury katuha namō epukái exo" aja Isai mupinim. (Aja rahā, ywa pe har Jerusarē ok ta pe heta te hū Tupā kotyhar ta ixo ta. Ywy pe har Jerusarē ok ta 'ar koty te we heta te hū ixo ta, aja mujekwa katu.)

²⁸ Ngara wyy pe har ta! Ihē mu ta! Pesarahā! Isak u'ariha rehe har Tupā manga katu. A'e je'ēha rupi a'e u'ar. Isak aja pehē tī. Tupā manga katu, a'erehe ta'yr ta ke pehē tī. A'e je'ēha rupi aja saka. ²⁹ Yman kūjā pe Amarā ta'yr. Anga membyr ke. Ame'ē riki imu ke mupyrara ixo. Isak ke mupyrara. Isak ke Tupā'ā muhem, ame'ēja saka. A'e ke Anga membyr mupyrara ixo. Aja apo tī. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta ke Moise je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta mupyrara ixo tī. Isak ke Anga membyr mupyrara, ame'ēja saka. ³⁰ Pe, kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī tī:

"Hakehar te membyr riki ipáima'e ke pyhyk ta. A'e ke aja kūjā paraky te'e ame'ē membyr pyhyk ym ta tī.

A'erehe imembyr namō kūjā paraky te'e ame'ē ke emujan emondo" aja panduha ihī.

³¹ A'erehe pehē pekwa katu pexo apo. Ihē mu ta! Pesarahā! Jande riki kūjā paraky te'e ame'ē membyr ta aja ym te jande. (Aja rahā Moise je'ēha rehe jahendu ym ame'ē ta ke jande.) Jande riki hakehar te membyr ta aja jaxo. (Aja rahā, Kirisutu rehe jajurujar katu ame'ē ta ke jande.)

5

Moise je'ēha rehe hendu katu ha ngi jande ke Kirisutu muhem

¹ Jande riki Kirisutu muhem ame'ē ta ke jande! Moise je'ēha rehe amō hendu katu, ame'ē ke ngi jande ke Kirisutu muhem. A'erehe aja pexo katu! Pejywyr ym ehe. Moise je'ēha rehe pehendu ym we tī. Mu'eharan ta mu'e ame'ē ke rehe pehendu ym tī.

² Ihē Páú. Pesarahā! Pehē pe ihē apandu katu. Pehē pিরer ke amō jupā rahā, jundéu awa ta kotyhar ta te ke pehē, a'erehe pehē rehe Tupā usak katu aja pekwha naī. Aja rahā, Kirisutu jō riki pehē ke muhā ym ta, aja pekwha naī. Katu ym aja. A'e jō a'ewan ym aja pekwha naī tī. Katu ym aja. ³ Ihē apandu we rī. Amō ipirer ke jupā, ame'ē ke amō putar. Apandu katu ipe tī. Ipirer ke jupā rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe a'e hendu katu ta me'ē te'e. ⁴ Pehē ngi har amō ta Moise je'ēha rehe hendu katu. Aja rahā: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'ēha pema'ēha nixói te pehē pe" aja Tupā pandu ta, aja ame'ē ta ukwha naī. Aja rahā, Kirisutu ke a'eta hijar oho, ame'ēja saka. A'eta rehe Tupā ipy'a katu, ame'ē ke putar ym, aja pandu. ⁵ Jande riki amō kotyhar. "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'ēha pema'ēha nixói te pehē pe" aja Tupā pandu ta jande pe. Ame'ē angaha rehe jaharō katu jaxo. Jande jajurujar katu ehe tī, a'erehe jande pe pyrātāha ke Tupā'ā muwyr. Ame'ē namō

jaharō katu jaxo. ⁶ Kirisutu namō jande juehe katu jande jaxo rahā, amō ipirer jupā ame'ē ke rehe har Kirisutu ukwa ym. Ipirer ke amō jupā rahā, ame'ē rehe a'e usak ym. Ipirer ke amō jupā ym rahā, ame'ē rehe a'e usak ym tī. Juja katu te ipe. Kuja jō katu. Kirisutu rehe amō jurujar katu. A'erehe amō ta rehe amō ipy'a katu.

⁷⁻⁸ Jetehar rehe pehendū katu pexo kwe! Katu tiki arahā. Mā! Awa ame'ē ke pehē ngi mukanim my? Katu ym aja! Myja jetehar te ngi pehē py'a ke amō koty muruwak my? Tupā riki aja ym. A'e riki pehē pe pandu ame'ē ke a'e: "Kirisutu rehe pejurujar katu. Aja rahā, pehē ke ihē amuhā katu ta" aja Tupā pandu. ⁹ Kuja amō panduha ihē:

"Mbeju ke mupururuk rahā, ta'yr te mi mupururukiha ke amō moī katu" aja.

(Ame'ēja ta'yr mi te'eha rehe pejurujar katu rahā, pehē johu peka'u te'e ta. Katu ym aja.) ¹⁰ Jandema'e sawa'e te namō jande juehe katu jande jaxo. A'erehe amō koty mu'e ame'ē ke rehe pehendū ym ta, aja ihē akwa katu. A'erehe pehē rehe ihē ajurujar katu. Pe, pehē ke muka'u te'e ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Awa muka'u te'e my? Akwa ym ihē. A'e ke Tupā mupyrara ta, ame'ē ke jō akwa katu.

¹¹ Ngara ywy pe har ta! Ihē mu aja pehē! Ihē juehe har apandu ta apo 'y. "Pehē pিরer ke pejupā ta me'ē te'e" aja ihē apandu rahā, ma'erehe: "Pāu katu ym" aja ihē rehe har jundēu awa ta pandu my? (Anī. "Pehē pিরer pejupā" aja apandu ym te riki.) Aja me'ē ihē apandu rahā, Kirisutu rehe har ihē apandu rahā, amuparahy ym ta jundēu awa ta ke. "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō. Aja ngā ke Tupā muhā katu" ame'ē panduha muparahy ym ta amō ta ke. Pesarahā! "Pehē pিরer ke pejupā ta me'ē te'e" aja ihē apandu ym te riki a'erehe: "Pāu katu ym" aja ihē rehe har amō ta pandu naī. ¹² Pehē ke muka'u te'e ame'ē ta upa kanim oho rahā, katu tiki. Aja ihē aputar. (Ipirer ke ta'yr mi jupā.) Mā! Wetep mondok rahā, katu tiki. (Aja rahā, pehē ke upa muka'u te'e ame'ē ta hijar ta oho.)

Pehē mu ta rehe pepy'a katu

¹³ Ihē mu ta! Pehē rehe har ihē apandu ta apo 'y. "Ihē kotyhar ta aja pemuruwak" aja Tupā pandu pehē pe. A'erehe ixotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē koty mu'eharan ta ixo. Ame'ē ta putar ame'ē ke pema'ema'e ym apo 'y. A'erehe: "Upa katu te ma'e ke japutar ame'ē ke jama'ema'e katu" aja mā peja ym pekwa pekwa pexo. Aja pexo kwe. Anī. Kuja katu tiki. Amō ta rehe pehē pepy'a katu, a'erehe ame'ē ta rehe ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e katu. ¹⁴ Upa katu te Moise je'ēha riki kuja peteihar aja je'ēha riki. Kuja:

"Nde juehe nde erepy'a katu, aja amō ta rehe nde erepy'a katu tī" aja je'ēha ihē. (Aja jama'e rahā, upa katu te Moise je'ēha rehe jahendu katu, ame'ēja saka.)

¹⁵ Pesarahā! Amō ta rehe pepy'a ym pexo rahā, so'o jarō aja peparahy pehē juehe pexo. Aja rahā, upa pehē juehe pejumumba ta aja saka. Aja rahā, pehē juehe katuha ke pehijar ta. Pehē juehe pejumaha pehē pexo rahā, aja tī. Pehē juehe katuha ke pehijar ta tī. Katu ym aja.

Ma'e ke Tupā'ā putar ame'ē ke pema'ema'e katu

¹⁶ Kuja pehē pe ihē apandu katu: "Pehē py'a pe ma'e ke Tupā'ā mujekwa aja mā peja pema'ema'e katu." Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tar ym pexo. ¹⁷ Jande atu jama'ema'e tar katu ame'ē ke Tupā'ā ma'ema'e tar ym. Pe, Tupā'ā ma'ema'e tar katu ame'ē ke jande atu jama'ema'e tar ym tī. Aja rahā, Tupā'ā namō jande ruwajan ta aja jaxo, a'erehe a'e putar ame'ē ke jama'ema'e ym. (A'erehe Tupā'ā putar ame'ē ke jama'ema'e ta me'ē te'e.) ¹⁸ Pehē py'a rehe ma'e ke Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke pema'ema'e rahā, Moise je'ēha rehe pehendū ym ta me'ē te'e.

¹⁹ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu, ame'ē ke jakwa katu. Kuja riki. Amō kūjā rehe ka'u te'e. Amō sawa'e rehe ka'u te'e tī. Ka'u te'e hū tī. Aja amō usak rahā, huxī hū. Ame'ē ke ma'ema'e tī. ²⁰ Ma'e'ā riki tupā aja amō ukwaha jupe naī. Ame'ē ke rehe ipy'a ke amō moī moī katu. Katu ym aja. Pajema'e ukwaha ke ma'ema'e tī. Katu ym tī. Ehe katu ame'ē ke te'e huwajan wan uwak oho. Pe, jumai mai tī. Amō rehe jyty'ym tī. Parahy oho tī. "Apo ihē py kŷ" ame'ē ke jō putar katu tī. Katu ym aja. Amō koty koty jy'ar oho tī. Amō koty koty ukwaha oho tī. ²¹ Ma'e ke amō pyhyk rahā, amō parahy ehe. Katu ym aja. Kawī ngi ka'u ka'u tī. Amō ta 'ar koty te we kawī ke u'u tar katu tī. Upa aja me'ē ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e tī. Katu ym aja. Yman pehē pe ihē pandu. Aja apo ihē apandu pehē pe tī. Upa aja me'ē ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, Tupā ixo ame'ē pe oho ym te ta awa. (A'erehe upa ame'ē ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym.)

²² Pesarahā! Kuja pexo. Amō py'a pe ma'e ke Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke amō ma'ema'e. Kuja. Amō ta rehe amō ipy'a katu. Tupā rehe hurry katu tī. Amō ta namō juehe katu a'e ixo tī. Ipy'ahu ixo tī. Amō rehe parahy ym tī. Amō ta rehe kyty'y ym tī. Ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e tī. Ma'e manga katu ame'ē ke ma'ema'e katu tī. ²³ "Ihē riki sawa'e te" aja juehe har ukwa ym te awa. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e tar katu

rahā, ame'ē ngi putu'u. Upa aja ma'ema'e rahā: "Nde katu ym" aja je'ēha nixói ta ipe. ²⁴ Jesu Kirisutu kotyhar ta riki ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katu ame'ē ke hijar tí. Aja ma'ema'e tar katu ame'ē ke jukwa, ame'ēja saka. (Aja rahā, jama'ema'e tar ym.) ²⁵ Jande ruhāha ke jande pe Tupā'ā me'ē. Aja rahā, japandu ipe: "Nde eremujekwa ame'ē ke jama'ema'e katu ta" aja. ²⁶ "Ihē riki sawa'e te" aja ym jaxo ta me'ē te'e. Mā peja jande juehe jajumuparahy ym. Mā peja jande juehe jajyty'ym.

6

Pesak katu pehē juehe

¹ Ihē mu ta! Pehē pe ihē apandu katu. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā, amō ta usak ehe. Aja rahā, pehē ngi har amō ta pandu oho ipe. Pe, mukatu. "Mā peja ym" aja ipe. Kuja ame'ē ta pandu oho. Tupā'ā rehe hendu katu ixo, ame'ē ta jō pandu oho ipe. Wewe katu pandu ipe. Pehē atu pesak katu pehē juehe tí. (Aja rahā, ame'ē ke aja pehē atu ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar ym tí.) ² Ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'e. A'erehe a'eta pyai te hū. Aja rahā, a'eta namō pehē juehe pejupyai pexo tí. Ame'ē ta ke pemuhury peho tí. Ma'e puhýi ame'ē ke a'eta namō pehupir katu, ame'ēja saka. Aja rahā, Kirisutu pandu: "Amō ta rehe pepy'a katu" ame'ē ke rehe pehendu katu. ³ "Aja ym ta ihē. Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e ym ame'ē ke ihē" aja amō pandu rahā, juehe har katu te ame'ē ke a'e aja ukwaha jupe naí. Aja rahā, juehe a'e jumuka'u te'e a'e ixo. Katu ym aja. ⁴ Mā peja ima'e ma'eha pame katu te amō ta ukwa ukwa ixo. Katu my? Katu ym my? Katu rahā, katu ame'ē ke a'e ma'ema'e, aja a'e ukwa katu. Hury katu ta ixo. Aja rahā, amō ta ma'eha namō ima'e ma'eha ke manga ym ta. Awama'e riki i'ar koty te we katuha my? Aja manga ym ta. ⁵ Jete! Ima'e ma'ema'eha rehe har Tupā pe jō mujekwa ta me'ē te'e.

⁶ Tupā je'ēha rehe panduha ihī, ame'ē ke amō ta pe amō mu'e ixo. Aja rahā, mu'e ixo ame'ē pe upa ma'e ke jumu'eha ta kyty'ŷ ym rahā, katu tiki. (Aja rahā, mu'eha pe ma'e ke jumu'eha ta me'ē katu ta.)

Mā peja katu ame'ē ke jama'ema'e katu

⁷ Mā peja pehē atu pejumuka'u te'e ym pexo! Tupā ke muka'u te'e ym te awa! (Myja me'ē amō ma'ema'e, ame'ē ke Tupā ukwa katu. A'erehe a'e ke muka'u te'e ym te awa.) Ma'e ra'í amō jyty m rahā, ame'ē ke uhem. ⁸ Aja amō tí. Ma'e katu ym ame'ē ke amō ma'e tar katu. Ame'ē riki kupixa pe ma'e ke jyty m, ame'ēja saka. A'engi ame'ē uhem rahā, ma'e jaxer ame'ē ke uhem, ame'ēja saka tí. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'e

a'e. Ame'ē ke Tupā ukwa katu. Muka'u te'e ym te a'e ke awa.) Aja rahā, mupyrrahā renda pe oho ta ame'ē ke a'e.

Amō ta aní. Ipy'a pe ma'e ke Tupā'ā mujekwa ame'ē ke amō ma'ema'e. Ame'ē ke kupixa pe ma'e ke jyty m, ame'ēja saka tí. A'engi ame'ē uhem rahā, ma'e katu ame'ē ke uhem tí, ame'ēja saka tí. (Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e katu a'e. Ame'ē ke Tupā ukwa katu tí.) Aja rahā, ame'ē pe uhāha ke Tupā'ā me'ē katu. ⁹ A'erehe tapijar te'e we ma'e katu ame'ē ke jama'ema'e katu. Aja jaxo rahā, yman rahā ma'e katu ame'ē ke jande pe Tupā me'ē ta kŷ. ¹⁰ A'erehe amō amō rahā, ma'e katu ame'ē ke amō ta pe jama'ema'e katu rahā, katu tiki. Jete! Kuja katu te. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta pe katu ame'ē ke jama'ema'e katu rahā, katu tiki.

A'ejōhar je'ēha ke

¹¹ Ihē Páu. Apo kome'ē a'ejōhar je'ēha ke ihē po pe te'e ihē amupinim aí. (Ihēma'e akwaha amupinim ym. Aní. Tupā je'ēha amupinim aí.) Pesak katurahā! Pinīha tiha ame'ē namō ihē amupinim aí. (Aja rahā, ihē amupinim ame'ē ke rehe pehendu katu ta me'ē te'e, aja pekwa katu ta.) ¹² Amō ta pehē pe pandu: "Pehē pিরer ke pejupā ta me'ē te'e" aja. (Aja rahā, jundéu awa ta kotyhar ta te ke pehē. Aja rahā, i'ar koty te we Tupā usak katu pehē rehe aja pekwaha naí.) Aja mu'eharan ta putar. Aja rahā, pehē pিরer ke pejupā rahā, a'eta pandu ta: "Jande jama'eha katu te" aja riki naí. Pesarahā! "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō. A'erehe jō Tupā koty amō katu" aja pandu tar ym. Pandu rahā, a'eta ke amō ta mupyrrara ta tipe. A'erehe amō ipিরer jupāha jō a'eta pandu katu. ¹³ Ipirer ke jupā ame'ē ta Moise je'ēha rehe hendu ym tipe. Pe, pehē pিরer ke pejupā ame'ē ke jō a'eta putar katu. Pehē pিরer ke pejupā rahā, amō ta pe a'eta pandu hū ta: "Ko ipিরer ke jupā ame'ē ta ke amō ta pete'e ixo! Japandu ame'ē ke rehe hendu katu ame'ē ta ke a'eta" aja a'eta pandu hū ta. A'erehe: "Katu te ame'ē ta ke jande" aja a'eta pandu ta a'eta jupe naí. Katu ym aja.

¹⁴ Ihē aní. Jandema'e sawa'e te, Jesu Kirisutu manō. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō. Ame'ē namō jō ngā ke Tupā muhā katu. Ame'ē rehe har jō ihē apandu pandu. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō, a'erehe ma'e aka'u te'eha ama'eha ke ihē ahijar. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hū. Ame'ē ke ihē ahijar. Ame'ē ke ihē ama'e tar ym tí. Ame'ē ngi ihē amanō, ame'ēja saka. (Aja rahā, ihē ama'e ym.) ¹⁵ Ipirer ke amō jupā my. Amō jupā ym my. Amō koty koty ym ame'ē ta. Juja katu te Tupā ukwa

katu. Kuja jō riki amō kotyhar katu. Amō py'a ke Tupā mupyahu. Ame'ē riki katu te.

¹⁶ Aja ngā ixo rahā, mā peja a'eta py'a ke Tupā muhury katu. Mā peja a'eta rehe Tupā pyrara usak tī. Aja upa Tupā kotyhar ta rehe tī. Pyrara usak tī. A'eta py'a ke muhury katu tī.

¹⁷ Apo har kupe koty mā peja ihē ke mupyrara ym awa. (Kirisutu rehe har ihē apandu, a'erehe ihē ke amō ta mahy hū.) A'erehe ihē ke rehe pirokiha rape māte hū te'e ihī. Ame'ē ke ma'e mujekwa ngā pe. Kuja. Jesuma'e miasu ke ihē, aja mujekwa ngā pe.

¹⁸ Ngara ywy pe har ta! Ihē mu ta pehē! Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja johu pehē rehe a'e ipy'a katu te hū. Amen. Ame'ē riki: "A'e t'y" aja.

Upa.

Ese ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ë ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep e'e ixo rahā, kome'ë paper ke a'e mupinim.

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper ke a'e mupinim. Kuja Páu mu'e. Se ixo rahā, upa Jesu kotyhar ta Jesu rete aja saka riki. A'erehe peteīhar aja ixo ta me'ë te'e, aja a'e mu'e. Jesu riki ixotyhar tama'e ākā ke a'e. A'erehe ixotyhar ta hendu katu ta me'ë te'e ehe aja a'e mu'e tī.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ë ta pe paper pinim ke Páu mondo

¹ Ese ok ta pe har ta riki pehē. Tupā jurujar katu ke pehē. Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu ame'ë ta ke pehē. Ko pehē pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Jesu Kirisutu kotyhar ke ihē. Tupā putar, a'erehe Jesu Kirisutu pandu:

—Ihē rehe har epandu pandu eho — aja ihē pe.

A'erehe Jesu Kirisutu mondo ame'ë ke ihē.

² Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu tī.

Tupā kotyhar ta ke jande

³ Kirisutu kotyhar ta ke jande, a'erehe upa ma'e katu ame'ë ke Tupā'a me'ë me'ë. Ame'ë ke jande pe Tupā muwyr katu. Ywa pe har ma'e katu, ame'ëja saka ma'e ke a'e muwyr katu. A'erehe mā peja japandu:

—Ne jō riki katu te me'ë ke — aja Tupā pe.

A'e riki Jesu Kirisutu pái ke. Kirisutu riki jandema'e sawa'e te.

⁴ Kome'ë wvy keruhū Tupā mujā ym rahā we a'e pandu:

—Pehē ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy ta kŷ. A'erehe a'e manō ta kŷ. A'erehe kome'ë wvy keruhū pe har ta ngi har pehē riki ihēma'e wan ta kŷ. Aja rahā, ihē kotyhar ta ke pehē. Ihē ruwa koty pepu'am rahā, nixói te ta ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehē pe. "Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e" aja pehē rehe har pandu ym te ta awa tī — aja Tupā pandu.

⁵ Jande rehe a'e ipy'a katu. A'erehe jande rehe har upa a'e pandu:

—Jesu Kirisutu manōha rehe a'eta jurujar katu ta kŷ. A'erehe ihē ra'yr ta aja ihē amuruwak ta tī. Ihē namō ixo ta kŷ — aja.

Aja a'e putar. Aja a'e ukwa katu tī. ⁶ Ta'yr rehe a'e ipy'a katu. Jande jajurujar katu ehe, a'erehe jande rehe Tupā ipy'a katu tī. A'erehe mā peja japandu ipe:

—Ne jō riki katu te me'ë ke. Mā! Jande rehe nde erepy'a katu te hū — aja Tupā pe.

⁷ Ma'e jaka'u te'eha ke jande jama'ema'e. Ame'ë rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manō. A'erehe jande rehe ipy'a ke Tupā mujwyr katu. Mā! Jande rehe a'e ipy'a katu te hū. ⁸ Ame'ë ke upa ym. Māte hū jande rehe a'e ipy'a katu. ⁹⁻¹⁰ A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu. Upa ukwa katuha namō a'e ma'ema'e. Kuja a'e jupandu jupe:

—Upa katu te ihē amujā. Ywa pe ixo ame'ë ke amujā. Wvy keruhū pe ixo ame'ë ke aja tī. Amujā tī. Kirisutu riki upa katu te ame'ë tama'e kapitā keruhū wan ta kŷ — aja jupandu jupe.

Aja a'e putar. Kirisutu riki sawa'e te aja a'e putar. Angaha ke rehe uhyk katu rahā, aja Kirisutu ke a'e mu'am ta kŷ. Yman ame'ë ke mujekwa ym ngā pe. Apo jande pe mujekwa katu 'y.

¹¹ Tupā jupandu jupe: "Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihē kotyhar ta aja ihē amuruwak ta" aja riki. Kome'ë wvy keruhū a'e mujā ym rahā we, aja a'e jupandu jupe. Aja a'e putar, a'erehe upa ma'e ke ixo katu. Upa a'e pandu ame'ë ke ixo katu tī. Pe, kome'ë wvy keruhū pe har ta ngi har jande ke ixotyhar ta aja a'e muruwak. "Ihē kotyhar ta pehē" aja a'e pandu. Jande ke jo'ok, ame'ëja saka. ¹² Aja rahā, mā peja Tupā katuha rehe har jande japandu:

—Mā! Katu te hū — aja.

Jande riki jundéu awa ta ke. Kirisutu uwyr ym rahā we, jundéu awa ta harō pyixo ehe.

¹³ Pehē riki jundéu awa aja ym ame'ë ta ke. (Ese ok ta pe har ta ke pehē.) Jandeja pehē tī. Myrandu katu te rehe pehendu rahā, pehendu katu ehe tī. Pehē ke Tupā muhā katu ta aja myrandu katu jamujekwa pehē pe. Pe, Kirisutu rehe pejurujar katu. Pe: "Ko ihēma'e ke" ame'ë ukwa katuha ke Tupā moī pehē py'a rehe. Pehē py'a rehe I'a ke Tupā moī. Aja rahā: "Ko ihēma'e ta ke" aja Tupā pandu. "Ihē'a ke ihē amoī ta" aja a'e pandu katu yman. Ame'ë ke a'e moī katu apo 'y. ¹⁴ I'a ke jande py'a rehe moī, a'erehe jande ke a'e muhā katu ta kŷ, aja jakwa katu. A'e manga katu, a'erehe aja jakwa katu. Aja rahā, ixoty jaxo rahā, nixói te ta ixotyhar ta pe ma'e ka'u te'eha ma'eha ke, aja jakwa katu. A'erehe mā peja ima'e katuha rehe har japandu: "Mā! Katu te" aja Tupā pe.

Tupā namō ihē apandu pandu

¹⁵⁻¹⁶ Jande rehe Tupā ipy'a katu. A'erehe Jesu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar

katu, aja ihê ahendu. A'erehe Tupã pe tapijar te'e we ihê apandu: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja ipe. Tupã kotyhar ta rehe pehê pepy'a katu, aja ihê ahendu tî. A'erehe Tupã pe tapijar te'e we ihê apandu tî: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja ipe. ¹⁷ Pehê rehe har Tupã namô ihê apandu pandu. Kuja:

—Tupã! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke nde. Jande pái keruhû nde. Nde katu te ame'ê ke nde. Ne'ã ke Ese ok ta pe har ta py'a rehe emoî katu. Aja rahã, upa ma'e ke a'eta pe Ne'ã mujekwa katu ta. Nde rehe har a'eta pe mujekwa katu ta tî. Aja rahã, nde rehe har Ese ok ta pe har ta ukwa katu te ta. ¹⁸ Ko apandu nde pe. Ese ok ta pe har ta ákã emupirer mi. Aja rahã, ma'e ke nde erekwa katu, aja a'eta ukwa katu ta tî. Ne namô a'eta ixo ta kÿ, aja nde erepandu. Ame'ê ke a'eta ukwa katu te we ta. Nde kotyhar ta pe ma'e katu te hû ame'ê ke nde ereme'ê katu ta. Mâ! Heta te hû ame'ê. Ame'ê ke Ese ok ta pe har ta ukwa katu ta tî. ¹⁹⁻²⁰ Ne rehe jande jajurujar katu. Nema'e pyrâtãha namô jande ke nde eremuhã katu. Mãte hû nema'e pyrâtãha! Ame'ê pyrâtãha namô Kirisutu ke manôha ngi nde eremukwera katu eremuhem. Pe, nde jywa katu koty a'e ke nde eremapyk. (Aja rahã, katu te ame'ê ke a'e aja nde eremukwa.) Ywa pe nde eremapyk. Nema'e pyrâtãha namô Kirisutu ke nde eremukwera katu eremuhem. Ame'ê pyrâtãha jande rehe ihê tî. Juja katu te riki. ²¹ Amô we pyrâtãha ke emujekwa. Kirisutu riki upa katu te ywa pe ixo ame'ê tama'e kapitã keruhû te tî. Upa katu te ájã ta hendu katu ehe tî. Kapitã keruhû ta apo ixo. Kirisutu riki ame'ê ta 'ar koty te we kapitã keruhû te ha. Aja rahã, pyrâtã te hû ame'ê ke a'e aja mujekwa katu. Yman rahã, kapitã keruhû ta ixo ta tî. Kirisutu riki ame'ê ta 'ar koty te we kapitã keruhû te ha tî — aja Tupã namô ihê apandu pandu pehê rehe har.

²² Kirisutu pe Tupã pandu:

—Kapitã keruhû te nde. Upa katu te ma'e ke nde eremondo mondo apo — aja ipe.

Pe, jurujar katu ame'ê tama'e kapitã keruhû te a'e tî. ²³ (Kirisutu riki ixotyhar ta ákã, ame'êja saka.) Ixotyhar ta riki Kirisutu rete aja saka. A'erehe a'e riki wetep ame'êja saka jamujã. Jande py'a rehe a'e ihê katu. A'e ixo a'erehe upa katu te ma'e ke katu tî. Pe, Kirisutu riki upa katu te ma'e renda rupi ixo. Ywa pe ixo. Kome'ê ywy keruhû pe ixo tî. Pyta we ym te ma'e renda rupi ixo.

2

Jande ke Tupã muhã katu

¹ Yman Tupã je'êha rehe pehendu ym. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tî. Tupã rehe har pekwa pekwa ym te pexo, a'erehe

manô ame'ê ta aja pehê. ² Arahã kome'ê ywy keruhû pe har ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e tî. Arahã Satana rehe pehendu katu, a'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. A'e riki Tupã rehe hendu ym ame'ê tama'e kapitã. (Ájã ramûi a'e.) ³ Jete riki. Yman Tupã rehe hendu ym ame'ê ta aja upa katu te jande tî. Jande japutar ame'ê ke japyhyk pyhyk. Jande py'a rupi ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jakwa jakwa jaxo tî. Ame'ê ke jama'ema'e. Jaka'u te'e jaxo tî. Upa amô ta aja jande ke Tupã mupyrara ta me'ê te'e.

⁴ Apo anî. Johu jande rehe Tupã pyrara usak. Jande rehe a'e ipy'a katu te hû tî. ⁵ Yman jahendu ym ehe, a'erehe manô ame'ê ta aja jaxo. Arahã jande rehe a'e katu usak, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Aja rahã, jande ke a'e mukwera katu muhem ame'êja saka riki. Manôha ngi Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem a'erehe jande ke mukwera katu muhem tî, ame'êja saka tî.

⁶ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke jande apo 'y. A'erehe Kirisutu namô jande ke Tupã mukwera katu muhem, ame'êja saka riki. Pe, ywa pe Kirisutu namô kapitã keruhû aja jande ke a'e mu'am, ame'êja saka tî. ⁷ Aja rahã, jande rehe upa katu te a'e ipy'a katu te hû. Ame'ê ke upa ngã pe mujekwa katu. Ame'ê ke aja te'eha mujekwa ta tî. Ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe Jesu Kirisutu muhepy. A'erehe a'e manô. Aja jande rehe Tupã ipy'a katu te hû, aja a'e mujekwa katu. ⁸ Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehê ke Tupã muhã katu. Pehê rehe a'e ipy'a katu te hû. A'erehe jô pehê ke a'e muhã katu. Ame'ê ke peputar, a'erehe pehê ke a'e muhã katu my? Anî. Aja ym. Pehê ruhãha ke Tupã te'e me'ê. ⁹ A'erehe: "Mâ! Jande jama'eha namô jande ke Tupã muhã katu" aja marã ka ym pepanduha. Katu pehê pexoha a'erehe pehê ke a'e muhã katu my? Anî. Aja ym te tî. ¹⁰ (Jande ke a'e muhã katu.) A'erehe Kirisutu kotyhar ta ke jande apo 'y. A'erehe jande py'a ke mupyahu aja Tupã mujã. Katu jande, aja Tupã mujã. A'erehe ma'e katu ame'ê ke jama'ema'e. Kome'ê ywy keruhû mujã ym rahã we, Tupã pandu katu: "Ihê kotyhar ta ma'e katu ame'ê ke ma'ema'e ta kÿ" aja.

Kirisutu kotyhar ta riki johu katu ngã juehe ixo

¹¹ Ymanihar pexoha rehe har pekwa pekwa pexo. Pehê mâi pusu ngi pe'ar rahã, jundéu awa ta aja ym pe'ar. "Pehê pিরer ke pejupã ym ame'ê ta ke" aja pehê rehe har jundéu awa ta pandu. (Aja pehê rehe puka puka hû ngã.) "Jande pিরer ke jajupã ame'ê ta ke jande" aja jundéu awa ta pandu a'eta jupe. (Aja rahã, i'ar koty te we Tupã usak katu a'eta rehe, aja ukwaha naî.) Ame'ê

jupāha japandu rahā, hete ngi ma'e ke jupā.
¹² Tupā rehe har pekwa ym rahā, Kirisutu kotyhar ta aja ym pehē. Amō awa ta ke pehē. Jundéu awa kotyhar ta aja ym pehē. Jundéu awa ta pe Tupā pandu: "Pehē rehe ihē asak katu te ta" aja a'e pandu katu. Ame'ē pandu katuha ke nixōi pehē pe kwe. Amō awa ta ke pehē. Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke pehē. Pehē ruhāha rehe har pekwa ym te, aja kome'ē wyy keruhū pe pexo. Tupā rehe har pekwa ym te tī.

¹³ Apo Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē 'y. Yman Tupā rehe har pekwa ym te, a'erehe Tupā ngi paite pexo, ame'ēja saka. Apo Tupā kotyhar ta ke pehē. Ehe har pekwa katu, a'erehe Tupā rake pexo 'y. Pehē ma'e peka'u te'eha pema'ema'e ame'ē muhepyha ke rehe Kirisutu manō, a'erehe Tupā kotyhar ta ke pehē apo 'y.

¹⁴ Mokōi awa ta ixo. Jundéu awa ta ixo. Amō jundéu awa aja ym ame'ē ta ixo tī. Ame'ē mokōi awa ta huwajan ta aja ixo. Ame'ē mokōi awa ta pyter rupi ita kurar aja me'ē ihī. Pe, Kirisutu manō rahā, ame'ē ita kurar aja me'ē a'e upa ombor, ame'ēja saka. A'erehe ame'ē mokōi awa ta johu ixo apo 'y. Hury katu ngā juehe ixo apo 'y. Jundéu awa ta namō jundéu awa aja ym ame'ē ta johu ngā ixo. Kirisutu riki mukatu, a'erehe johu ngā ixo.

¹⁵ Myja jundéu awa ta ixo ta me'ē te'e my, ame'ē ke Moise je'ēha mujekwa. Jundéu awa tama'e ke ame'ē je'ēha. Ame'ē ke Kirisutu mukanim uwyr. Aja rahā, mokōi awa ta riki johu ngā ixo. Mokōi awa ta ixotyhar ta ke, a'erehe johu ngā ixo. Aja a'e mukatu. Johu ixo ame'ē ta ke ixoty mujy'ar. ¹⁶ Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu manō. Aja rahā, jande rehe Tupā parahyha ke a'e mukanim tī. Ngā parahyha ke mukanim tī. A'erehe jundéu awa ta namō jundéu awa aja ym ame'ē ta juehe katu ixo. Johu ngā ixo. Pe, Tupā parahyha ke mukanim tī. A'erehe johu ngā py'a ke Tupā koty Kirisutu muruwak. Aja rahā, Tupā koty mujywyr ame'ēja saka.

¹⁷ "Tupā namō katu" ame'ē myrandu katu ke upa ngā pe Kirisutu pandu pandu uwyr. Pehē pe a'e pandu pandu uwyr tī. Jundéu awa ta pe a'e pandu pandu uwyr tī. A'eta Tupā rehe har ukwa we ame'ē ta ke. Pehē riki jundéu awa aja ym ame'ē ta ke. Yman Tupā rehe har pekwa ym te ame'ē ta ke pehē. ¹⁸ Kirisutu manō, a'erehe jande pái keruhū namō johu jande japandu pandu katu. Jundéu awa ta aja. Jundéu awa ym ame'ē ta aja tī. Pandu pandu inamō tī. Jundéu awa ta py'a rehe I'ā ihī katu. Ame'ē I'ā jundéu awa aja ym ame'ē ta py'a rehe ihī katu tī. A'erehe jande pái keruhū namō ame'ē ta pandu pandu katu tī.

¹⁹ Jundéu awa aja ym ame'ē ta! Pesarahā! Ixotyhar ta ke pehē. A'erehe amō awa ta ym Tupā pe. Tupā rehe har pekwa ym te ame'ē ta aja ym pehē. Jande aja Tupā kotyhar ta aja pexo apo tī. A'erehe ywa pe har ta aja pehē tī. Jande aja Tupā ra'yr ta riki pehē tī. A'erehe ywa pe har ta aja pehē tī.

Tupāma'e ok keruhū aja jande

²⁰ Upa Tupā kotyhar ta riki ok keruhū aja. Tupā ixo ame'ē ok aja ixotyhar ta ke. Tupā rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Kirisutu mondo ame'ē ta aja tī. Pandu pandu tī. (Ame'ē ta riki jurujar katu py ame'ē ta ke a'eta.) A'erehe ame'ē ta riki ok keruhū mu'am py, ame'ēja saka. A'engi ame'ē ta 'ar pe jamujā jaxo tī, ame'ēja saka tī.

Pe, Kirisutu riki ita ok pyter ke aja saka. ²¹ Pyter riki ok ke mupyta katu. Kirisutu riki aja tī. Amō amō awa ta ke johu ngā aja a'e mujy'ar. Peteihar aja ixo. Pe, amō amō heta jurujar katu ehe. A'erehe ok keruhū tiha te hū oho ame'ēja saka ixo. Ok katu te ame'ē ke aja saka. Ame'ē ke jandema'e sawa'e tema'e ke. ²² Pehē riki Kirisutu kotyhar ta ke. Pehē namō upa katu te amō jurujar katu ehe ame'ē ta jumuheta hū ixo. Aja ok keruhū aja Kirisutu mu'am. A'ep Tupā johu katu. Kirisutu kotyhar ta py'a rehe I'ā ihī katu. A'erehe Tupā riki ixo katu tī. (A'erehe upa Kirisutu kotyhar ta riki ok keruhū aja saka.)

3

Jundéu awa ym ame'ē ta pe Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu

¹ Pehē riki amō awa ta ke. Jundéu awa ta ym. Pehē pe Jesu Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. (Ame'ē ke amō ta putar ym. A'erehe ihē ke kyndaha pe amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo. A'erehe pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu. Ihē Páu. ² Ihē rehe Tupā ipy'a katu. Pe, ihē pe parakyha ke a'e me'ē. Pehē pe Jesu Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. Ame'ē parakyha ke ihē pe a'e me'ē. Ame'ē ke pehendu, aja ihē akwa. Pe, pejurujar katu ehe. ³ Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē ke yman ngā pe a'e mujekwa ym. Apo ame'ē ke ihē pe a'e mujekwa katu 'y. [Ame'ē rehe har a'eramō ihē amupinin we mi. ⁴ Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ē ta jurujar katu ta, a'erehe Tupā muhā katu ta kŷ. Ame'ē ke yman Tupā mujekwa ym ngā pe. Apo ihē pe mujekwa 'y, a'erehe ihē akwa katu. Pe, ame'ē rehe har a'eramō paper rehe ihē amupinin. Ame'ē rehe pesak rahā, pekwa katu ta tī.]

⁵ Jundéu awa aja ym ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta. Ame'ē ke ymanihar ta pe Tupā mujekwa ym. Apo ame'ē ke Jesu

mondo ame'ë ta pe a'e mujekwa katu. Katu ame'ë ta ke a'eta. A'eta riki Tupã je'ëha ke pandu pandu ame'ë ta ke tî. A'eta pe Tupã mujekwa. ⁶ Kuja a'e mujekwa. Myrandu katu mujekwa rahã, Kirisutu rehe jundéu awa aja ym ame'ë ta jurujar katu. A'erehe Tupã katu usak ngã rehe tî. Ma'e katu ame'ë ke jundéu awa ta pe Tupã pandu katu. Ame'ë pandu katuha ke jundéu awa aja ym ame'ë ta pe pandu katu tî. Pe, jundéu awa ta aja jundéu awa aja ym ame'ë ta Kirisutu rete aja saka tî. Tupã jupandu jupe:

—Jesu Kirisutu rehe jurujar katu rahã, ame'ë ke ihë amuhã katu ta — aja.

Ame'ë pandu katuha ke jundéu awa tama'e ke. Jundéu awa aja ym ame'ë tama'e ke tî. Johu ngãma'e ke. Kirisutu rehe jurujar katu, a'erehe pandu katuha johu ngãma'e ke tî.

⁷ Tupã pandu ihë pe:

—Myrandu katu epandu eho. Ihëma'e pyrãtãha ke ihë amondo ta nde pe — aja ihë pe.

Ame'ë parakyha ke a'e me'ë te'e ihë pe. ⁸ Upa Tupã kotyhar ta ngi har ihë riki katu ym te aja ihë akwa. Aní. Ihë pe a'e pandu:

—Jundéu awa aja ym ame'ë ta pe myrandu katu epandu eho. Kirisutu rehe har, ame'ë myrandu katu epandu eho — aja ihë pe.

Ame'ë parakyha ke ihë pe a'e me'ë. Mãte hũ Kirisutu katu te ha ke. Marã ka ym upa katu te ehe har amõ panduha. Mãte hũ ehe har ihë. ⁹ Pe, ihë pe Tupã pandu tî:

—Jundéu awa aja ym ame'ë ta ke ihë amuhã katu ta tî. Yman ame'ë ke amujekwa ym ngã pe. Apo ame'ë ke upa ngã pe emujekwa eho — aja ihë pe.

Upa katu te ma'e ke Tupã mujã. Jundéu awa aja ym ame'ë ta ke a'e muhã katu ta tî. Upa katu te ymanihar ta pe ame'ë ke a'e mujekwa ym te. ¹⁰ Apo aní. Upa mujekwa katu. Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta kome'ë ywy keruhũ pe ixo. Ame'ë ta rehe Tupã je'ëha rahoha ta usak rahã: “Mã! Tupã ukwa katu” aja a'eta ukwa katu. Tupã ukwa katu te ma'e ke. Ame'ë ke amõ koty koty Tupã mujekwa. Ame'ë ke Tupã je'ëha rahoha ta ukwa katu. Ywa pe har ta kapitã keruhũ ta ke a'eta. Ajã ta ukwa katu tî. ¹¹ Kome'ë ywy keruhũ nixói te rahã, Tupã jupandu jupe:

—Yman rahã ihë akwa katuha ke ihë amujekwa ta ngã pe kÿ — aja.

Pe, Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te uwyr rahã, ima'e ukwa katuha ke Tupã mujekwa ngã pe. Kirisutu manõ, a'erehe ngã ke Tupã muhã katu, aja ima'e ukwa katuha ke a'e mujekwa. ¹² Jande riki Kirisutu kotyhar ta ke. Jajurujar katu ehe, a'erehe Tupã namõ japandu pandu katu. Jakyje ym ha namõ japandu pandu katu inamõ. Tupã ruwa koty japu'am, ame'ëja saka. ¹³ Ko apandu pehë pe. Pehë pe myrandu katu

ihë apandu, a'erehe ihë ke amõ ta mupyrara ixo. (Aja pehendu.) A'erehe ihë rehe pejumupyai pexo. Aní. Pejumupyai ym pexo. Kirisutu rehe pehendu katu, a'erehe pehë rury katu pexo.

Kirisutu ipy'a katu te hũ

¹⁴ Pehë riki jundéu awa ta ym. Pehë rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe jande pái keruhũ namõ ihë apandu pandu pehë rehe har. ¹⁵ Tupã riki jande pái keruhũ. A'erehe upa katu te ixotyhar ta riki peteihar aja ixo. Ywa pe har ta riki Tupã kotyhar ta ke. Kome'ë ywy keruhũ pe har ta riki Tupã kotyhar ta ke tî. ¹⁶ Kuja Tupã namõ ihë apandu:

—Jande pái keruhũ! Mã! Ne katu te hũ! A'erehe Ese ok ta pe har ta pe nema'e pyrãtãha emondo. Ne'ã riki mondo ta. Aja rahã, a'eta py'ahu te'e ta. ¹⁷ Kirisutu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe mã peja a'eta py'a rehe Kirisutu ixo katu te. A'eta py'a rehe hok ihë, ame'ëja saka mã peja Kirisutu ixo katu te. Mã peja amõ ta rehe a'eta ipy'a katu. Aja rahã pahar ipy'a katuha ke kanim ym ta. (Ese ok ta pe har tama'e ipy'a katuha ke kanim ym ta.) Myra hãtã ame'ë hapo aja saka ipy'a katuha pyta katu ta. Ok keruhũ pyter ke aja saka ipy'a katuha pyta katu ta tî. ¹⁸⁻¹⁹ Aja rahã, amõ amõ Tupã kotyhar ta namõ kuja ukwa katu ta. Jande rehe Kirisutu ipy'a katu te hũ. Ame'ë ke upa katu te ukwa katu rahã, katu tiki. Ame'ë Kirisutu ipy'a katuha ke marã ka ym amõ mangaha. Ipe te hũ aja saka. Pepaite hũ aja saka tî. Ywate te hũ aja saka tî. Typy te hũ aja saka tî. Mã! Kirisutu ipy'a katu te hũ. Ame'ë ke mã peja Ese ok ta pe har ta ukwa katu. Aja rahã, nde aja a'eta ixo ta tî. Katu te aja ixo ta tî. Jande pái keruhũ! Upa nde pe ihë apandu — aja Tupã namõ ihë apandu.

²⁰ Tupã namõ ma'e ke japandu pandu. Ame'ë 'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta. Ima'e pyrãtãha jande py'a rehe ihë katu. Ame'ë namõ i'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta. Jande py'a pe ma'e ke jakwa jakwa jaxo. Ame'ë 'ar koty te we a'e ma'ema'e katu ta tî. ²¹ Jurujar katu ehe ame'ë ta ixo. A'erehe mã peja Tupã pe japandu katu:

—Ne jõ riki katu te me'ë ke — aja.

Jesu Kirisutu ixo, a'erehe mã peja Tupã pe japandu katu tî:

—Ne jõ riki katu te me'ë ke — aja.

Aja te'e ta japandu katu jaxo. Amen. “A'e tÿ” aja ame'ë.

4

Jurujar katu ame'ë ta riki Kirisutu rete aja saka

¹ Jandema'e sawa'e te rehe har ihë apandu pandu. (Ame'ë ke amõ ta putar ym. A'erehe ihë ke kyndaha pe amõ ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihë axo. Ko ihë

apandu pehê pe. Mâ peja Tupã ra'yr ta aja katu pexo. Kirisutu rehe pejurujar katu rahã, Tupã pandu:

—Ihê ra'yr ta pehê — aja.

A'erehe mâ peja Tupã ra'yr ta aja katu pexo. Johu katu pexo. ² “Katu te ihê” aja ym pehê py'a pe pekwa pekwa pexo. Pehê py'a pemahy ym pehê juehe pexo. Pahar peparahy ym pexo tí. Pehê py'ahu te'e pehendu tí. Aja te'eha pexo. Amô ta rehe katu ame'ê ke pema'ema'e katu. Aja pehê py'a katuha ke pemujekwa ngã pe. ³ Pehê johu aja Tupã'ã mujy'ar. Pehê peparahyha ke a'e mukanim pehê ngi, a'erehe mâ peja johu katu aja pehê juehe pexo. ⁴ Jurujar katu ame'ê ta riki Kirisutu rete aja saka. Peteihar ame'ê. Tupã'ã riki Peteihar a'e tí. Tupã mujekwa pehê pe:

—Ihê namô pexo ta ký — aja.

Ame'ê rehe peharô pexo. Ame'ê riki Peteihar tí. ⁵ Jandema'e sawa'e te ixo. Peteihar a'e tí. Jurujar katu ame'ê ta ke jô Tupã muhã katu. Ame'ê pe jô awa ke uhã te hü. Jurujar katu ame'ê ta ke amô mujahuk rahã, Kirisutu kotyhar ke a'e, aja mujekwa ngã pe. Mujahuk rahã, Peteihar ame'ê. Johu ngã ixo. ⁶ Tupã Peteihar a'e tí. Upa jurujar katu ame'ê tama'e pái keruhü a'e. Peteihar a'e tí. Upa katu te ixotyhar tama'e sawa'e te a'e. Peteihar a'e tí. Upa ixotyhar ta pe ima'e pyrãtäha ke a'e muwyr tí. Peteihar ame'ê tí. Upa katu te ixotyhar ta py'a rehe a'e ihî katu tí. A'erehe mâ peja Peteihar aja pexo.

Ixotyhar ta pe ma'e ke Kirisutu me'ê me'ê

⁷ Peteihar aja jaxo. Pe, amô koty koty ma'e ke Kirisutu me'ê me'ê te'e. Upa katu te jande pe te'e me'ê me'ê. A'e putar aja a'e me'ê me'ê. Amô amô pe me'ê me'ê hü tí. Amô amô pe ta'yr mi me'ê tí. A'erehe myja Jesu me'ê me'ê, ame'ê namô mâ peja Jesu kotyhar ta pe katu ame'ê ke jama'ema'e katu. ⁸ Ma'e ke me'êha kuja Tupã je'êha rehe panduha ihî. Kirisutu rehe har mujekwa.

“Ywa kupe koty a'e jupir oho rahã, heta ngã ke a'e raho inamô. Ame'ê ta ke a'e muputu'u ame'ê ta ke a'eta. Ame'ê ta ke a'e raho.

Pe, ixotyhar ta pe ma'e katu ame'ê ke a'e me'ê me'ê.” (“Muputu'u ame'ê ta ke” aja pandu rahã: “Jurujar katu ehe ame'ê ta ke” aja mujekwa.)

⁹ “A'e jupir oho” aja panduha ihî. Myja ame'ê my? Kuja. Kome'ê wyw keruhü pe a'e wyjy py uwyr. ¹⁰ Aja rahã, ywate ngi wyjy uwyr ame'ê ke jupir oho tí. Ywa kupe koty a'e oho. Aja rahã, upa henda rupi katu te a'e ixo. Kome'ê wyw keruhü rupi aja tí. A'e ixo tí. Ywa pe aja tí. A'e ixo tí. ¹¹ A'e atu ima'e pyrãtäha ke ixotyhar ta pe me'ê me'ê. A'erehe ima'e parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. A'erehe amô ta riki Jesu mondo ame'ê

ta ke. Ehe har a'eta pandu pandu. Amô ta riki Tupã je'êha ke pandu pandu ame'ê ta ke tí. Amô ta ukwa ym ame'ê ta pe Tupã rehe har pandu pandu tí. Amô ta Jesu kotyhar ta usakiha ta ke tí. Ame'ê ta riki Tupã je'êha ke mu'e tí.

¹² Aja rahã, upa Tupã kotyhar ta ukwa katu ta. Tupã je'êha pandu pandu oho ame'ê ke ukwa katu ta tí. Pe, Kirisutu kotyhar ta py'a ke a'eta muhury katu ta tí. Ixotyhar ta riki Kirisutu rete aja saka. ¹³ Aja rahã, upa jande Peteihar aja jaxo ta. Tupã rehe har Peteihar aja jakwa katu ta jaxo. Tupã ra'yr rehe har jakwa katu te ta tí. Aja rahã, tuwete ta aja jaxo. (Aja rahã, upa jakwa ta. Upa Kirisutu aja katu te jande tí.)

¹⁴ Aja rahã, ta'yn ta aja ym ta jande. Ta'yn rahã, jarusu ra'yr aja saka. Amô koty koty ngi wyytu peju uwyr rahã, amô koty koty jarusu ra'yr ke y kotok keruhü raho raho. Ta'yn rahã, ame'êja saka. Aja rahã te'e mu'e ame'ê ta rehe a'eta hendu hendu. Pe, amô koty koty Tupã rehe har ukwa. A'eta ke te'e mu'e ame'ê ta muka'u te'e. A'eta jupe ukwa ame'ê namô muka'u te'e. ¹⁵ Aja rahã, katu ym. Kuja katu. Amô ta rehe jande japy'a katu, a'erehe jete har te ke japandu. Aja amô amô we Kirisutu aja jande tí. Katu te aja jaxo tí. A'e riki jurujar katu ame'ê ta äkã aja saka. (A'erehe ixotyhar ta hendu katu ehe, aja mujekwa katu.) ¹⁶ Aja rahã, a'e putar ame'ê ke upa ma'ema'e katu. Ixotyhar ta pame katu te ma'e katu ame'ê ke ma'ema'e katu. Aja johu katu ngã ixo rahã, awa rete katu ame'êja saka. Upa ma'e ke ma'ema'e katu. A'erehe Petei ma'e ke ma'ema'e katu rahã, amô ta py'a ke mätã katu. Muhury katu. Aja pame katu te. Aja rahã, johu ixotyhar ta py'a ke muhury katu te we hü ta. Ipy'a katuha namô muhury katu te we hü ta. Tuwete oho, ame'êja saka ta. (Aja rahã, johu ixotyhar ta py'a ke muhury katu te we hü ta. Ixotyhar ta py'a ke mätã katu ta ngã juehe tí.)

Kirisutu rehe jurujar katu rahã, a'e riki pyahu aja saka

¹⁷ Jandema'e sawa'e te je'êha rupi ihê apandu pehê pe. Hätã ihê apandu pehê pe. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta aja ym pexo tí. Ipy'a pe te'e ma'e ke a'eta ukwa ukwa ixo, ame'ê ke jaxer ai. ¹⁸ Jete har te ke ukwa ame'ê ke Satana mukanim a'eta ngi. (Äjã ramüi a'e.) Tupã rehe har a'eta ukwa ym te. “Ani” aja hendu tar ym, a'erehe ukwa ym te. A'erehe uhãha nixói a'eta rehe. Tupã me'ê, ame'ê ke nixói te a'eta pe. ¹⁹ A'eta huxi ym te. A'erehe upa ma'e jaxer ame'ê ke a'eta ma'ema'e. Amô küjã rehe a'eta ka'u te'e. Amô sawa'e rehe ka'u te'e tí. Pahar pahar upa ka'u te'eha ma'ema'eha ke jô a'eta putar. Aja riki Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta.

²⁰ Pehē riki aja ym pehē. Kirisutu rehe har pejumu'e rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja pexo rahā, katu ym, aja pekwa katu. ²¹ Jete! Ehe har pehendū. Ixotyhar ta ke pehē, a'erehe jetehar te ke amō ta mu'e pehē pe. Jesu riki jetehar te ke mu'e. Ame'ē ke pehē pe amō ta mu'e tī. ²² A'erehe ymanihar jaxer pexoha ke aja ym pexo apo 'y. Yman jaxer ame'ē ma'ema'eha ke jō peputar rahā, amō amō we hū pexoha mujaxer aja riki oho. ²³ Pehē py'a pyahu aja Tupā mukatu ta me'ē te'e. ²⁴ Pehē pexoha pyahu aja pexo ta me'ē te'e tī. Ame'ē riki Tupā katuha aja riki. Aja rahā, pexo katu te ta riki. Ma'e ka'u te'eha ke pema'e ym ta riki.

²⁵ (Tupā katuha aja pexo tī.) A'erehe mā peja amō Kirisutu kotyhar ta pe te'e pepandu ym te apo 'y. Ixotyhar ta riki hete aja saka riki. Johu jande. A'erehe upa jetehar te ke pepandu ta me'ē te'e. ²⁶ Amō ta rehe peparahy rahā, ame'ē namō ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Peparahya namō aja te'e pytun oho. Aja ym pehē. (Pahar pehē py'a pemujywy'r ehe.) ²⁷ Peparahy pexo rahā, Satana pe: "Jaka'u te'eha jama'e jahorahā" aja pepandu, ame'ēja saka riki. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ta my tī. Katu ym aja. ²⁸ Yman amō tama'e ke aja te'e amō mukanim ixo rahā, mā peja ym apo 'y. Pe, a'engi paraky katuha namō tamatarer pyhyk. Pe, ame'ē pe ima'e ma'e ke a'e jo'ok jo'ok katu. Pe, ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē katu ta tī.

²⁹ Amō rehe juru ai ym pexo. Je'ēha katu ame'ē ke jō pepandu. Aja rahā, amō amō ta ke pemuhury katu ta. Aja rahā, pehē rehe hendu ame'ē ta hury katu ta tī. ³⁰ Tupā'ā ke pemuppyai ym. (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, Tupā'ā ke pemuppyai ta.) A'e riki pehē py'a rehe ihī katu. A'erehe pehē riki Tupāma'e ke aja mujekwa katu a'e. I'ā ihī katu pehē py'a rehe, a'erehe inamō pexo katu te ta, aja Tupā mujekwa katu pehē pe. ³¹ Amō rehe ahy te pesak ame'ē ke pehē py'a ngi pemukanim. Amō ta namō peje'ē je'ē hū ym. Amō ta rehe pehē juru ai ym tī. Upa peparahya ke pehē py'a ngi pemukanim tī.

³² Kuja katu tiki. Katu pexo. Pehē py'a katu pehē juehe pexo. Pehē py'a pemujywy'r pehē juehe pexo. Kirisutu manō. A'erehe pehē rehe ipy'a ke Tupā mujywy'r. Aja pehē py'a pemujywy'r pehē juehe pexo tī.

5

Amō ta rehe pepy'a katu

¹ Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Ta'yr ta ke pehē. A'erehe a'e katuha aja mā peja pexo katu ta kŷ tī. (Aja rahā, ma'e katu ame'ē ke pema'ema'e katu.) ² Jande rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe a'e manō. Ame'ē pe jande ke a'e muhā katu. Jande rehe Kirisutu

ipy'a katu. Aja amō ta rehe pehē pepy'a katu ta me'ē te'e tī. Aja pexo katu tī. Kirisutu manō rahā, ma'e ke Tupā pe a'e me'ē, ame'ēja saka. A'erehe ame'ē rehe Tupā hury katu. Ma'e pihe katu ame'ēja saka tī. A'erehe ame'ē rehe Tupā hury katu tī.

Tupā kotyhar ta ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta me'ē te'e

³ Tupā kotyhar ta ke pehē. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. "Amō kūjā ta rehe a'eta ka'u te'e" aja pehē rehe har amō ta pandu rahā, katu ym. "Amō sawa'e ta rehe a'eta ka'u te'e" aja pehē rehe har amō ta pandu rahā, katu ym tī. Upa ka'u te'eha katu ym tī. Ma'e ke rehe ipy'a moī moī rahā, katu ym tī. Aja pehē rehe har amō ta pandu rahā, katu ym. Tupā kotyhar ta ke pehē, a'erehe katu ym. ⁴ Pehē je'ēha namō amō ta ke pemuhuxī rahā, katu ym tiki. Je'ēha ka'u te'eha pepandu rahā, katu ym tiki tī. Jaxer ame'ē ke pepandu rahā, katu ym tiki tī.

Kuja katu tiki. Tupā pe kuja pepandu:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja pepandu rahā, katu tiki.

⁵ Jete. Amō kūjā rehe ka'u te'e rahā, ame'ē ke Kirisutu kotyhar aja ym a'e. Tupā kotyhar aja ym tī. Amō sawa'e rehe ka'u te'e ame'ē ke aja tī. Kirisutu kotyhar aja ym tī. Tupā kotyhar aja ym tī. Ma'e ke rehe ipy'a moī hū ame'ē ke aja tī. Kirisutu kotyhar aja ym tī. Tupā kotyhar aja ym tī. Ma'e ke rehe ipy'a moī moī hū rahā, ma'e'ā rehe ipy'a ke a'e moī moī, ame'ēja saka. Katu ym aja.

⁶ Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ē ta riki amō ta ke muka'u te'e. Je'ēha ka'u te'e ame'ē namō muka'u te'e. Pehē tī. Muka'u te'e tar katu pehē ke tī. A'erehe mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym. ⁷ A'erehe ame'ē ta namō pexo ym. Muka'u te'e ame'ē ta namō pexo ym.

Tupā kotyhar ta weraha aja saka ame'ē pe ixo

⁸ Yman pytuniha aja ame'ē pe pexo. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa ym. Apo Tupā kotyhar ta ke pehē 'y. A'erehe weraha aja ame'ē pe pexo katu 'y. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu. A'erehe mā peja weraha aja ame'ē pe pexo katu apo 'y. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta. ⁹ Tupā rehe har pekwa katu rahā, weraha aja ame'ē pe pexo katu. Aja rahā, pema'ema'e hū ta. Kuja. Amō ta pe katu ame'ē ke pema'ema'e katu. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tī. Jetehar te ke jō pepandu pandu ta tī. Aja pexo katu ta. ¹⁰ Weraha aja ame'ē pe pexo rahā, ma'e ke jandema'e sawa'e te ke muhury my. Ame'ē ke pekwa pekwa katu pexo. Pe, ame'ē ke pema'ema'e katu tī.

11 Pytuniha aja ame'ë pe ixo ame'ë ta ma'e ka'u te'eha ke jō ma'ema'e. Ame'ë ta namō mā peja pexo ym. Kuja katu. A'eta ma'eha riki katu ym, aja pemujekwa ngā pe. "Mā peja ym" aja pepandu ngā pe. 12 Amō ta ukwa ym ha rupi ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e. Ame'ë rehe har amō pandu rahā, huxī hū amō. 13 Pe, upa ma'e ke weraha pe amō moī rahā, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ngā pe mujekwa. Aja rahā, ame'ë riki katu ym te, aja ngā pe mujekwa katu. (Aja rahā, ipy'a ke muruwak ta my tī. Tupā koty muruwak ta my tī.) 14 Ma'e ke ngā pe mujekwa katu rahā, ame'ë riki weraha pe moī. A'erehe amō pandu:

"Nde ereker ereju ame'ë ke epak!

Nde eremanō, ame'ëja saka. Epu'am!

Pe, nde pe Kirisutu muwera katu ta, ame'ëja saka." (Tupā rehe hendu ym ame'ë ta manō, ame'ëja saka ixo. Ukwer aja tī. Pe, Tupā rehe har Kirisutu mujekwa rahā, amō rehe a'e muwera, ame'ëja saka.)

15 Pehendu katurahā! Pehē pexoha katu aja pexo. Ukwa ym ame'ë ta aja ym pexo. Ukwa ym ame'ë ta Tupā rehe har ukwa ym. Ukwa katu ame'ë ta aja pexo tī. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu. 16 Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ta heta ixo apo 'y. A'erehe amō kotyhar pexo. Aja te'eha katu ame'ë ke pema'ema'e. 17 Weraha aja ame'ë pe pexo, a'erehe peka'u te'e ym pexo. Myja pehē pexo ame'ë ke jandema'e sawa'e te putar my. Ame'ë ke pekwa pekwa katu pexo. Pe, ame'ë ke pema'ema'e katu.

Tupā'ā pehē py'a rehe pemupyta katu

18 Kawī ngi peka'u ym. Ame'ë pehē ke mujaxer jō. Kuja rahā, katu tiki. Mā peja Tupā'ā ihī katu pehē py'a rehe. 19 Pehē py'a pejumuhury katu pehē juehe rahā, Ndawi riki jyngariha mupinim, ame'ë ke pepandu pandu pehē jupe. Tupā rehe pejyngar tī. Tupā rehe har pepandu, ame'ë ke pejyngar tī. Pehē pejyngar rahā: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja pekwha namō jandema'e sawa'e te rehe pejyngar. Pehē ruryha namō: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja jandema'e sawa'e te rehe pejyngar. 20 Upa katu te ma'e ke rehe aja te'eha: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja Tupā pe pepandu. Jande pāi keruhū a'e. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ëha rupi pepandu pandu ipe.

Ne sawa'e rehe ehendu katu

21 Kirisutu rehe pehē py'a pemoī moī katu, a'erehe pehendu katu pehē juehe.

22 Ixawa'e katu ame'ë ta te'e! Pehē pe apandu ta apo! Pehē sawa'e ta rehe pehendu katu. Aja rahā, jandema'e sawa'e te je'ëha rehe pehendu katu tī. 23 Ixawa'e riki hakeharmā'e kapitā aja saka. Aja Kirisutu tī. Jurujar katu ehe ame'ë tama'e kapitā a'e

tī. A'e riki jurujar katu ame'ë ta ke muhā katu. Jurujar katu ame'ë ta riki hete aja saka. 24 Ixawa'e ta rehe hakehar ta hendu katu ta me'ë te'e. Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta hendu katu. Aja ixawa'e ta rehe hakehar ta tī. Hendu katu tī.

Ne rakehar rehe epy'a katu

25 Sawa'e ta! Pehē pe apandu tī. Pehē rakehar ta rehe pepy'a katu. Jurujar katu ame'ë ta rehe Kirisutu ipy'a katu. A'erehe a'eta uhāha ke rehe a'e muhepy. A'erehe manō. Aja pehē rakehar ta rehe pepy'a katu tī. 26 Pe, jurujar katu ame'ë ta py'a ke Kirisutu juhyk rahā, Tupā pe pandu:

—Ko a'eta riki nema'e apo 'y. Nde kotyhar ta ke — aja Kirisutu pandu.

Jurujar katu ame'ë ta ke amō ta mujahuk rahā, a'eta py'a ngi ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Kirisutu juhyk. Ame'ë ta ke a'eta aja mujekwa katu. Pe, Tupā je'ëha rehe hendu katu rahā, a'eta py'a juhyk aja a'eta ixo tī. 27 Aja jurujar katu ame'ë ta py'a ke a'e juhyk rahā, ame'ë ta ke ixoty a'e muhyk ta kŷ. Katu te ta a'eta. Nixói te ta ma'e ka'u te'eha ma'eha ke a'eta pe. Jahy ruwy ym te, ame'ëja saka a'eta katu te ta. Ma'e katu ym ame'ë ke nixói te ta a'eta pe. 28 Hakehar ta rehe sawa'e ta ipy'a katu ta me'ë te'e. A'eta juehe a'eta ipy'a katu, aja hakehar ta rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tī. Hakehar rehe sawa'e ipy'a katu rahā, a'e juehe ipy'a katu tī. 29 Juehe ipy'a ym ame'ë ke nixói. Aja ym. Kuja riki. A'e atu u'u katu ma'e ke ixo. A'e atu ixo katu. Jurujar katu ame'ë ta rehe Kirisutu haihu katu. Aja amō juehe juhāihu katu tī. 30 Jande riki Kirisutu rete aja saka. Ixotyhar ta ke jande. A'erehe jurujar katu ame'ë ta rehe Kirisutu haihu katu. 31 Jumendarīha rehe har kuja Tupā je'ëha rehe panduha ihī:

"Ipāi ta ke sawa'e hijar oho. Pe, hakehar namō ixo katu.

Mokōihar riki petēihar aja ixo" aja panduha ihī.

32 Māl Ame'ë jetehar te ke Tupā je'ëha mujekwa jande pe. Pe, kuja ihē akwa. Jurujar katu ehe ame'ë ta riki Kirisutu namō petēihar aja ixo. 33 Tupā je'ëha rehe panduha ihī, ame'ë ke pehē pe katu tī. Sawa'e juehe ipy'a katu. Aja hakehar rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tī. Pe, ixawa'e rehe hakehar hendu katu ta me'ë te'e tī.

6

Ta'yr ta ipāi ta rehe hendu katu ta me'ë te'e

Tajyr ta aja tī, hendu katu ta me'ë te'e tī

1 Ta'yn ta! Kurumī ta! Kūjātāi ta! Tiha ame'ë ta! Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē pāi ta rehe pehendu katu ta me'ë te'e. Aja rahā, katu ame'ë ke

pema'ema'e. ² Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī: “Nde pái rehe ehendu katu. Ne māi rehe aja tī. Ehendu katu tī.” Ame'ē je'ēha namō ma'e manga katuha ke Tupā moī. ³ Kuja moī:

—Nde pái ta rehe nde ehendu katu rahā, upa katu te katu nde pe. Kuja. Kome'ē wyw keruhū pe yman nde erexo ta — aja Tupā manga katu.

A'erehe ipái ta rehe ta'yn ta hendu katu ta me'ē te'e. Kurumī ta aja tī. Hendu katu ta me'ē te'e tī. Kūjātāi ta aja tī. Hendu katu ta me'ē te'e tī.

⁴ Ta'yn pái ta! Ta'yn māi ta tī. Ta'yn ta ke pemuparahy ym. Pehē ra'yr ta pe aja tī. Pehē rajyr ta pe aja tī. A'eta ke pemuparahy ym tī. Kuja katu. A'eta ke pemutiha rahā, a'eta ke pemu'e katu. Aja rahā, pehē rehe a'eta hendu katu ta. Wewe katu pepandu a'eta pe. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe ehe har wewe katu pemu'e katu a'eta ke.

Jjar ta pe miasu ta hendu katu ta me'ē te'e

⁵ Miasu ta! Sehar pehē jar ixo. A'eta rehe pehendu katu. Pemuparahy ym ta aja pekyjeha namō pehendu katu a'eta rehe. Mokōi pekwha namō pexo aja ym peparaky katu. Kirisutu rehe peparaky, ame'ēja saka pehē jar rehe peparaky katu. ⁶ Pehē rehe pehē jar usak ixo rahā jō, peparaky katu my? Anī. A'eta usak ym rahā, peparaky katu tī. Pehē rehe a'eta usak ixo rahā jō, peparaky katu rahā: “Mā! Miasu riki paraky katu te” ame'ē panduha ke jō peputar. Katu ym aja. Kirisutuma'e miasu aja pehē. A'erehe sehar pehē jar usak ym rahā, peparaky katu tī. Aja Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu te. ⁷ Pehē riki miasu ta ke. Peparaky rahā, pehē ruryha namō peparaky katu. Sawa'e ta rehe jō peparaky, aja ym pekwa. Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe peparaky, aja pehē rury katuha namō peparaky katu. ⁸ Pesarahā! Kuja pekwa pekwa pexo tī. Se katu aja amō paraky rahā, ame'ē namō ywa pe ma'e katu ame'ē ke jandema'e sawa'e te me'ē me'ē katu ta. Upa katu te ngā pe a'e me'ē me'ē katu ta. Miasu ta pe aja tī. Me'ē katu tī. Miasu aja ym ame'ē ta pe aja tī. Ma'e katu ame'ē ke a'e me'ē ta tī. Se katu aja paraky a'erehe me'ē me'ē katu ywa pe.

Miasuma'e jar ta pe ihē apandu apo tī

⁹ Miasuma'e jar ta! Pehē pe ihē apandu tī. Pehē pe ipy'a katuha namō miasu ta paraky. Aja pehē pepy'a katuha namō miasu ta pe pepandu pandu. Ame'ē ta pe: “Pahar peparaky ym rahā, nde ke ihē anupā ta” aja ym pepandu. Pesarahā! Jandema'e sawa'e te ywa pe ixo ame'ē ke a'e. Kuja pekwa pekwa pexo. Pehēma'e miasu ame'ē ta aja pehē riki ixotyhar ta ke tī. Jandema'e sawa'e te ywa pe ixo ame'ēma'e ke pehē tī.

Ngā pe juja katu te a'e ma'e ke me'ē me'ē katu ta tī. A'e usak rahā: “Ko miasu ta ke” aja ym ipe. “Ko miasuma'e jar ta” aja ym ipe tī. Upa juja katu te ipe. A'erehe pehē pepy'a katuha namō miasu ta pe pepandu pandu katu.

Tupāma'e mundeha namō pexo katu

¹⁰ A'ejōhar panduha ke ihē apandu ta apo. Jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke pehē. A'erehe ima'e pyrātāha namō pexo katu. Ame'ē namō pehē py'a ke pemātā katu pexo. ¹¹ Ima'e mundeha aja me'ē Tupā me'ē pehē pe. Ame'ē namō pexo katu. Aja rahā, Satana riki pehē ke muka'u te'e ym ta. (Ājā ramūi a'e.) ¹² Amō awa ta namō jajumai mai jaxo my? Anī. Aja ym. Ājā ta namō jajumai jaxo, ame'ēja saka jaxo. A'eta katu ym te. Ywa pe har ta ke a'eta tī. A'eta riki Tupā rehe hendu ym ame'ē tama'e kapitā keruhū ta. ¹³ A'erehe Tupāma'e mundeha aja me'ē namō pexo katu. Pe, mupyraraha pehē rehe uhyk rahā, pehē ke pehē ruwajan ta muputu'u ym ta. Ame'ē mupyraraha upa rahā, pete'e pexo katu ta rī.

¹⁴ A'erehe pepu'am katu, aja pexo. Tupāma'e mundeha aja me'ē namō pexo. Kuja. Sonda ta aja pehē ku'a rupi har pepukwar katu. Aja rahā, jetehar te ke namō pexo katu. Sonda ta aja pehē juehe ita kamixa pemunde tī. Aja rahā, Tupā pandu: “Pehē katu. Ma'e peka'u te'ha pema'eha ke nixói te pehē pe” aja pexo katu. ¹⁵ Sonda ta aja pehē py rehe har pemunde tī. Aja rahā, pahar myrandu katu ke amō ta pe pepandu peho. “Pehē py'a ke Tupā muhury katu ta.” Ame'ē myrandu katu ke pepandu peho. ¹⁶ Sonda ta aja pehē jywa rehe itape ke aja te'e pemujar katu. Aja rahā, Kirisutu rehe pejururjar katu pexo. Aja rahā, ame'ē pe upa u'y hapy ame'ē ke pemuwe ta tī, ame'ēja saka tī. Satana ombor ame'ēja saka tī. (Ājā ramūi a'e.) Ombor rahā, pejururjar katuha ke a'e mukanim tar katu. Ame'ē u'y hapy ame'ē ke pemuwe ta tī, ame'ēja saka tī. ¹⁷ Sonda ta aja pehē ākā rehe har pehē ākā rehe pemoi tī. Itasape ke. Aja rahā, pehē ke Tupā muhā katu, aja pekwa katu. Sonda ta aja ita tamarā namō pexo katu. Pehē pe Tupā'a me'ē katu, ame'ē ke aja saka. Aja rahā, Tupā je'ēha namō pexo katu. Ame'ē ke pepandu pandu. ¹⁸ Aja Tupāma'e mundeha aja me'ē namō pexo. Amō we tī. Tupā namō pepandu pandu. Kuja:

—Jande pái keruhū! Ihē pe nema'e pyrātāha emuwyr — aja ipe.

Pehē pe Tupā'a mujekwa rahā, Tupā namō aja te'eha pepandu pandu. A'erehe peta kŷ! Peputu'u ym ingi. Upa Tupā kotyhar ta rehe har Tupā namō aja te'eha pepandu pandu.

¹⁹ Ihē rehe har Tupā namō pepandu pandu tī.

—Jande pái keruhū! Páu pe nema'e pyrātāha ke emondo katu. Aja rahā, kyje ym ha namō nema'e je'ēha ke a'e pandu pandu ta. Myrandu katu ke a'e mujekwa ta ngā pe. Yman ukwa ym ame'ē ke. Ame'ē ke mujekwa ta ngā pe apo 'y — aja ihē rehe har Tupā namō pepandu.

²⁰ Ame'ē myrandu katu ke ihē apandu ta. A'erehe ihē ke Jesu mondo. Kyndaḥa pe ihē axo apo. A'erehe kuja Tupā namō pepandu tī:

—Mā peja kyje ym ha namō myrandu katu ke Páu pandu pandu. Aja rahā katu tiki — aja Tupā namō pepandu ihē rehe har.

Katuha ke ihē amondo

²¹ Pehē koty Tik ke ihē amondo ta. Ihē rehe har a'e mujekwa katu ta pehē pe. Aja rahā, ihē axoha ke pekwa katu ta. Tik rehe jande japy'a katu ame'ē ke a'e. Jande mu a'e. Jandema'e sawa'e te pe a'e paraky ixo tī. Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu, ame'ē riki ima'e parakyha ke. Tik pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. ²² Ihē rehe har a'e mujekwa ta pehē pe. A'erehe pehē koty a'e ke ihē amondo axo. Myja upa jaxo my, ame'ē rehe har a'e mujekwa ta pehē pe. Aja rahā, pehē py'a ke a'e muhury katu ta.

²³ Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu. Mā peja pehē py'a ke a'eta mātā katu tī. Aja rahā, upa pehē mu ta rehe pehē pepy'a katu ta. Kirisutu rehe pejuruḥar katu, a'erehe upa pehē mu ta rehe pepy'a katu tī. ²⁴ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe ipy'a katu ame'ē ta ixo. Mā peja ame'ē ke a'eta mukanim ym te. Mā peja a'eta rehe Tupā ipy'a katu te hū.

Upa.

Siri ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'ë ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahā, kome'ë paper ke a'e mupinim.

Páu pe Siri ok ta pe har ta tamatarer ke mondo. A'erehe a'e pandu: "Katu tiki" aja. Tupā pe pandu tī: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja.

Páu pyrara ixo tipe. Anī. Tapijar te'e we myrandu katu ke a'e pandu pandu. Tapijar te'e we Jesu rehe har a'e ukwa tar katu tī, aja mupinim tī. "Mā peja Jesu ukwa katu aja pehē tī" aja Páu mupinim Siri ok ta pe har ta pe.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Siri ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'ë ta pe paper pinim ke Páu mupinim

¹ Ihē Páu. Timo ihē namō a'e ixo tī. Jesu Kirisutuma'e parakyha ta ke jande. Ehe har japandu pandu, ame'ë riki jandema'e parakyha ke.

Ko pehē pe paper pinim ke ihē amondo axo. Siri ok ta pe har ta ke pehē. Tupā kotyhar ta ke pehē. Upa Jesu Kirisutu rehe jurujar katu ame'ë ta pe paper pinim ihē amondo axo tī. Tupā kotyhar tama'e kapitā ta pe amondo axo tī. Tupā kotyhar ta rehe ma'e ke amō ta ma'ema'e katu tī. Ame'ë ta pe paper pinim amondo axo tī.

² Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu.

Tupā namō Siri ok ta pe har ta rehe har ihē apandu pandu

³ Pehē rehe har ihē akwa akwa axo rahā: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja Tupā pe ihē apandu pandu. Aja te'eha ihē. ⁴⁻⁵ Jesu rehe pejurujar katu py rahā, tamatarer ihē pe pemuwyr. A'erehe myrandu katu ke ihē apandu pandu axo rī. Aja we apo tī. Amō ta pe myrandu katu ihē apandu pandu axo rahā, ihē pe tamatarer pemuwyr tī. A'erehe pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu rahā, ihē rury katuha namō: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja Tupā pe ihē apandu katu. ⁶ Pe, kuja ihē akwa katu te. Pehē pejurujar katu py rahā, l'a ke pehē py'a rehe Tupā moī. Aja rahā Kirisutu katuha aja pehē ke Tupā muwak ixo. Aja a'e muwak we ixo rī. Pe, Jesu Kirisutu jywyr rahā, ame'ë muwakiha ke a'ewan ta. Arahā Tupā pandu

ta: "Uhyk katu. Kirisutu katuha aja pehē tī" aja.

⁷ Pehē rehe har ihē akwa akwa axo rahā, ihē rury katu. Pehē rehe ihē apy'a katu, a'erehe ihē rury katu. "Myrandu katu ke epandu eho" aja Tupā ihē pe. Ame'ë parakyha ke ihē ama'ema'e. Aja ihē axo rahā, ihē pe tamatarer ke pemuwyr. Apo kyndaha pe ihē axo rahā, aja ihē pe pemuwyr tī. Kyndaha pe ihē axo ym rahā we, aja tī. Pemuwyr tī. Kyndaha pe ihē axo ym rahā we, kapitā ruwa koty ihē apu'am. "Jesu rehe har myrandu katu riki jetehar te ke" aja ihē apandu. Ngā pe apandu tī. Aja rahā, Jesu rehe har ukwa katu te we ngā. ⁸ Pehē rehe Jesu Kirisutu ipy'a katuha aja ihē apy'a katu tī. Jetehar te ke ihē apandu. Ame'ë ke Tupā ukwa katu.

⁹ Kuja pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu:

—Mā peja Siri ok ta pe har ta ipy'a katu te we a'eta juehe ixo. Mā peja nde rehe har a'eta jumu'e katu te we ixo tī. Aja rahā ukwa katuha namō ipy'a katu te we ta a'eta juehe. Mā peja katu ame'ë ke a'eta ukwa katu te we ixo. Aja rahā, ipy'a katu te we ta a'eta juehe tī. ¹⁰ Upa aja rahā, ma'e riki katu te ame'ë ke a'eta ma'ema'e ta. Aja rahā, Kirisutu jywyr rahā, a'eta pe nixói te ta ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. "Katu ym ame'ë ta" aja amō ta pandu ym te ta tī. ¹¹ Pe, Jesu Kirisutu riki ima'e pyrātāha ke muwyr. A'erehe ame'ë namō katu ame'ë ke jō Siri ok ta pe har ta ma'ema'e ta. Aja rahā, nde pe katu ngā pandu: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja riki — aja Tupā namō pehē rehe har ihē apandu pandu.

Tapijar te'e we Tupā je'eha ke ihē apandu pandu katu

¹² Ihē mu ta! Ihē rehe har pekwa katu aja ihē aputar katu. Māte we ihē axoha kwe. Apyrara hū axo kwe. (Anī. Tapijar te'e we myrandu katu apandu pandu.) A'erehe myrandu katu ke amō amō we hū amō ta ukwa katu te we ixo. ¹³ (Ame'ë ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihē ke kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo apo. Ame'ë ke se ixo ame'ë ta ukwa. Kirisutu rehe har ihē apandu pandu. Kirisutuma'e parakyha ke ihē. A'erehe kyndaha pe ihē axo apo. Ame'ë ke upa amō ta ukwa. Ame'ë ke kapitā rok harōha ta ukwa katu tī. ¹⁴ Kyndaha pe ihē axo. Anī. Ihē py'ahu axo. A'erehe jandema'e sawa'e te rehe heta jande mu ta jurujar katu te we ixo. l'ar koty te we a'eta ipy'ahuha. A'erehe Tupā je'eha ke a'eta pandu pandu katu tī. Ngā ngi kyje ym ha namō pandu pandu.

¹⁵⁻¹⁷ Jete! Amō ta Kirisutu rehe har pandu pandu tī. "Jande japandu rahā, jande rehe Páu jyty'ym ta" aja ame'ë ta ukwaha naī.

A'erehe ame'ë ta pandu pandu. Ihë namō je'ë hātā tā tar katu tī. A'erehe Kirisutu rehe har pandu pandu tī. Muka'u te'eha namō a'eta pandu pandu. Kirisutu rehe har pandu pandu rahā: "Peme'ë ta katu" aja panduha ke a'eta putar katu. A'eta mu'e ame'ë ke rehe heta ngā hendu. A'erehe kyndaha pe ihë axo rahā, ihë riki ajty'y'm a'eta rehe aja a'eta ukwaha naī.

Amō ta anī. Amō ta ihë rehe ipy'a katu. A'erehe Kirisutu rehe har a'eta pandu pandu. Jete har rupi pandu pandu. Kapitā ruwa koty ihë apu'am rahā: "Jesu rehe har myrandu katu riki jete har te ke" aja ihë apandu. Ame'ë parakyha ke ihë pe Tupā me'ë. Aja a'eta ukwa. A'erehe ihë rehe a'eta ipy'a katu.

¹⁸ Upa riki katu ihë pe. Ka'u te'eha namō amō ta Kirisutu rehe har pandu pandu. Jete har rupi amō ta pandu pandu tī. Mokōihar ta Kirisutu rehe har pandu pandu. A'erehe ihë rury katu ihë axo.

¹⁹ Ihë rehe har Tupā namō pepandu pandu. "Pāu ke kyndaha ngi emuhem" aja. A'erehe kyndaha ngi ihë ke kapitā muhem katu ta, aja akwa. A'erehe ihë rury katu te axo. Tupā'ā ihë rehe usak katu, Jesu Kirisutu muwyr ame'ë ke a'e. A'erehe kyndaha ngi ihë ke kapitā muhem katu ta tī. Aja akwa. A'erehe ihë rury katu te axo. ²⁰ Ihë riki Kirisutu rehe har ihë apandu pandu tar katu te. Aja te'eha ihë axo. Ame'ë jō ihë aputar katu. Aja ym rahā, ihë ruxī ta. Ihë py'ahu ta me'ë te'e. Aja te'eha ihë axo. Amanō ta nahā my. Aja rahā: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja Kirisutu rehe har amō ta pandu. Aja ihë aputar. Ko axo we nahā my rī. Aja rahā: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja Kirisutu rehe har amō ta pandu tī. Aja ihë aputar tī.

²¹ Ihë atu ko axo we rahā, Kirisutu rehe har: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja ihë apandu axo. Ihë amanō rahā, amō ta Kirisutu pe pandu ta: "Ne jō riki katu te me'ë ke." Aja rahā i'ar koty te we katuha. ²² Pe, ko ihë axo rahā we Kirisutu rehe har ihë apandu pandu katu te we axo. Myja ihë aputar katu my? Akwa ym. ²³ Ihë amanōha ke aputar my? Ko axoha we aputar my? Myja my? Akwa ym. Kuja ihë akwa. Ihë amanō tar katu. Aja rahā, Kirisutu namō ihë axo ta kŷ. Ame'ë riki i'ar koty te we katuha. ²⁴ Pehë pe anī. Ko axo rahā we, katu tiki pehë pe. (Aja rahā, amō we Kirisutu rehe har pehë pe ihë amu'e ta rī.) ²⁵ Aja akwa. A'erehe ihë amanō ym we ta rī. Pehë namō ihë axo we ta rī. Aja rahā, pehë ke ihë amu'e we ta axo rī. Aja rahā, tapijar te'e we Kirisutu rehe pejurujar katu te we rī. Aja rahā, pehë rury katu te we ta pexo. ²⁶ Pe, amō we pehë namō ihë axo rahā, Jesu Kirisutu pe: "Ne jō riki katu te me'ë ke" aja

pepandu ta. A'e riki kyndaha ngi ihë ke muhem ta, a'erehe aja pepandu ta.

Pexoha katu aja pexo katu

²⁷ Apo amō we apandu ta. Kirisutu rehe har myrandu katu rehe panduha ihī. Ame'ë myrandu ke amō mu'e, aja pexoha katu ta me'ë te'e. Aja rahā, pehë pexoha rehe har ihë ahendu ta. Pehë rehe ihë asak ta aho my. Aho ym ta my. Pehë rehe har ihë ahendu ta. Kirisutu rehe pejurujar katu te we rī. Pehijar ym. Aja ihë ahendu ta. Aja rahā, katu te. Myrandu katu rehe amō ta jurujar katu. Ame'ë ke peputar, a'erehe ame'ë ke pehë johu pepandu pandu. Peteihar aja pepandu pandu. Ame'ë rehe ihë ahendu ta tī. Aja rahā, katu te tī. ²⁸ Pehë ke amō ta mupyrara rahā, a'eta ngi pekyje ym. Pehë py'ahu te'e pehendu aja pemujekwa a'eta pe. Aja rahā, a'eta ma'eha ke pemujekwa. (Kirisutu ke a'eta putar ym.) A'erehe mupyrara renda pe a'eta oho ta ame'ë ta ke a'eta, aja pemujekwa. Pehë anī. Tupā muhā katu ame'ë ta ke pehë, aja pemujekwa katu. A'e riki pehë ke muhā katu ta. ²⁹ Pehë pe Tupā pandu: "Pehë rehe katu asak. Kirisutu rehe pejurujar katu. Amō we tī. Ehe har pepandu pandu peho tī. A'erehe pehë ke amō ta mupyrara ta tī" aja Tupā pandu. ³⁰ Ihë aja pehë tī. Mu'eharan ta namō peje'e je'ë hū tī. Aja pexo tī. Aja rahā ame'ë ta mu'e ame'ë ke pemukanim ta tī. A'erehe ihë aja pehë tī. Yman ame'ë ta namō ihë aje'e je'ë hū tī, aja pekwa. Apo aja ihë axo tī. Aja pehendu tī.

2

Kirisutu rehe har

¹ Kirisutu riki pehë py'a ke mātā. Pehë rehe a'e ipy'a katu, a'erehe pehë ke muhury katu. Tupā'ā namō pehë juehe katu pexo. Amō ta rehe pepy'a katu. Amō ta rehe pepyrara pesak tī. ² Ko apandu pehë pe. Ihë aja juja katu te pekwa pekwa pexo tī. Jumaī ym ha namō pexo. Pepy'a katu pehë juehe. Peteihar aja pexo. Aja rahā, ihë ke pemuhury katu te ta. ³ Ma'e ke pema'ema'e rahā, amō ta pandu my: "Mā! Katu hū peme'ë ta." Ame'ë panduha peputar my? Mā peja ym aja. "Mā! Jande jō katu te" aja ym pekwa pekwa pehë juehe har. Amō ta katuha riki pehë 'ar koty te we aja pekwa katu pexo. Amō ta 'ar koty te we pehë katuha ke aja ym pekwa pekwa pexo tī. ⁴ Amō ta pe kuja pepandu katu: "Pehë namō jama'ema'e ta" aja. Pe, ame'ë ta pehë pe: "Pehë namō jande jama'ema'e ta tī" aja. Juja katu te ma'ema'eha ngā jupe. Aja katu. Pehēma'e ke rehe jō pesak ym pexo. ⁵ Jesu Kirisutu ukwa katuha aja mā peja pekwa pekwa katu pexo tī. "Mā! Ihë katu te ihë"

aja ym te panduha a'e. Kuja Kirisutu ukwa katu:

⁶ “Tupā aja a'e tī. Aja te'eha a'e ixo. Ima'e pyrātāha namō Tupā aja a'e ixo ta, aja ukwa jupe my? Anī. Aja ym riki.

⁷ Kuja a'e ukwa tī. Upa katu te ywa pe ixo ame'ē ta ke jeje a'e hijar. Tupā aja ame'ē ke hijar uwyr tī.

Awa aja te'e a'e uwyr. Te'e paraky ame'ē ke aja a'e ixo.

⁸ Katu te a'e jupe, aja ym a'e ukwa.

Tupā rehe a'e hendu katu. A'erehe a'e manō. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō.

⁹ Manōha ngi mukwera katu muhem. A'erehe katu te ame'ē ke a'e aja Tupā mu'am.

Pe, ywa kupe koty mujywyr raho. A'erehe amō ta 'ar koty te we a'e katuha aja mu'am.

A'e aja me'ē amō nixōi te.

¹⁰ Aja rahā: 'Jesu' aja her ke hendu ame'ē ta ipynarāi pe wapyk ta. (Ame'ēja ipy'a ke moī moī katuha ke mujekwa ta.)

Aja upa katu te ngā wapyk ta. Ywa pe har ta wapyk ta tī. Aja ipy'a ke moī moī katu ta ehe. Kome'ē ywy keruhū pe har ta aja tī. Ipy'a ke moī moī katu ta ehe tī. Mupyraraha renda pe ihī, ame'ē ta aja tī. Ipy'a ke moī moī katu ta ehe tī.

Upa katu te ngā ipy'a ke moī moī ta ehe tī.

¹¹ Pe: 'Jesu Kirisutu riki sawa'e te' aja upa katu te ngā pandu ta.

Pe, Jesu rehe har katu ma'e pandu rahā, Tupā pe: 'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja pandu ta tī. A'e riki jande pái keruhū te.”

Pexoha katu aja ngā pe pemujekwa

¹² Pehē riki ihē rehe katu ame'ē ta ke. Ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī. Pesarahā! Pehē namō ihē axo rahā, ma'e ke ihē apandu pehē pe. Ame'ē rehe pehendu katu. Apo pehē namō axo ym. Ko amō we panduha ke pehē pe ihē amondo axo. Ame'ē rehe pehendu katu ta me'ē te'e tī. Kuja. Pehē ke Tupā muhā katu. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'eha ngi pehē ke a'e poir, ame'ēja saka. A'erehe mā peja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Amō we ame'ē ke pema'e ta my, ame'ē pekyjeha namō katu ame'ē ke jō pema'ema'e. ¹³ Ima'e pyrātāha ke Tupā muwyr pehē pe. A'erehe a'e putar ame'ē ke pema'ema'e tar katu. Pehendu tar katu ehe tī.

¹⁴ Upa ma'e ke pema'e rahā, pehē ruryha namō pema'e pexo. Peje'ē hātā tā ha namō aja ym pema'e. ¹⁵ Aja rahā: “Pehē katu ym” aja amō ta pandu ym ta. Pehē py'a juhyk, aja Tupā ra'yr ta katu aja pexo tī. Kome'ē ywy keruhū pe pexo. A'ep ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ixo. Jaxer ame'ē ta aja

tī. Ixo tī. Ame'ē ta namō pexo rahā, pehē riki amō kotyhar ta ke aja pemujekwa ta me'ē te'e. Katu ame'ē ta ke pehē aja pemujekwa ta me'ē te'e. ¹⁶ Aja rahā, myja ngā ke Tupā muhā katu, ame'ē rehe har ngā pe pepandu pandu. Ame'ē ke pehē pe ihē amu'e katu, aja pemujekwa ihē pe. Aja rahā: “Pesarahā! Siri ok ta pe har ta katu” aja ihē apandu ta. Kirisutu jywyr rahā, aja ihē apandu ta. Aja ihē rury katu axo.

¹⁷ Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe Tupā pe pepandu: “Ko jande riki nema'e ta ke. Jande py'a jamoī moī katu nde rehe” aja pepandu. Pe, Tupā rehe har pehē pe ihē apandu katu te we axo rī. A'erehe pehē py'a pemōi moī katu te we ehe. A'erehe ihē ke amō ta jukwa ta my? (Aja Tupā rehe ihē apy'a katuha ke ihē amujekwa ta ngā pe.) Aja rahā, ihē rury katu ta axo. Pehē aja ihē rury katu ta axo tī. ¹⁸ Aja pehē tī. Pehē rury katu ta me'ē te'e. Ihē aja pehē rury katu ta pexo tī.

Pehē koty Timo ke ihē amondo ta

¹⁹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e putar rahā, pahar pehē koty Timo ke ihē amondo ta. Pe, pehē ngi Timo jywyr rahā, pehē rehe har a'e pandu ta uwyr ihē pe tī. Aja rahā, (katu pexo aja ahendu rahā,) ihē rury katu ta ihē axo. ²⁰ Ihē aja a'e jō pehē rehe a'e jumupyai ixo tī. Myja pexoha apo my, aja pehē rehe har a'e jumupyai ixo. ²¹ Amō ta anī. Juehe har ixoha rehe har jō sehar ta usak usak ixo. Jesu Kirisutu rehe har pandu tar ym. Ame'ē parakya ke ma'ema'e tar ym. ²² Timo riki paraky katu. Aja a'e mujekwa katu pehē pe. Ame'ē rehe har pekwa katu. Ipái aja ta'yr tī. Mokōihar ta paraky katu. Aja ihē namō myrandu katu ke Timo pandu pandu tī. (Ihē ra'yr aja a'e.) ²³ Myja se ihē axo ta my? Kyndaha ngi ihē ahem ta my? Ame'ē ke ihē akwa rahā, pahar pehē koty Timo ke ihē amondo ta. Aja akwa. ²⁴ Pe, Tupā putar rahā, ihē atu pehē rehe asak ta aho. Yman ym rahā ihē asak ta aho.

Pehē koty Eparondi ke ihē amondo ta

²⁵ Eparondi ke pehē koty ihē amondo ta me'ē te'e, aja akwa. Ihē mu aja a'e. Tamatarer ke a'e werur ihē pe. Pehē pemuwyr ame'ē ke a'e werur. Se Hom ok ta pe ihē namō myrandu katu ke a'e pandu pandu tī. Mujekwa katu tī. ²⁶ Ma'e ahyha ke a'e pyhyk, aja pehendu. Pehendu aja a'e ukwa rahā, jumupyai ixo tī. Apo pehē rehe a'e usak tar katu tī. ²⁷ Jete riki. Ma'e ahyha ke a'e pyhyk. Tate manō. Anī. Tupā pyrara usak ehe. A'e ke rehe jō ym pyrara usak. Ihē rehe pyrara usak tī. A'erehe manō ym. Manō rahā, i'ar koty te we ihē pyai ta tipe tī. ²⁸ Anī. A'e manō ym. A'erehe pahar pehē koty a'e ke ihē amondo tar katu. Pe, pesak ehe rahā, pehē rury katu ta. Aja rahā, ihē

apyaiha ke upa kanim ta tī. ²⁹ Pehē koty a'e uhyk rahā, ipo ke pepyhyk pyhyk katu ingi. Pehē ruryha namō pepyhyk katu ingi. Pesak ehe rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe pepandu. Pehē mu aja ipo ke pepyhyk katu ingi. Eparondi aja me'ē sawa'e ta rehe har: "Katu ame'ē ta ke a'eta" aja pekwa pekwa katu tī. ³⁰ Myrandu katu ke a'e pandu pandu. Kirisutu pe paraky ame'ē ke a'e tī. Arahā tate a'e manō. Pyraraha ngi kyje ym a'e. Myrandu katu pandu pandu. A'erehe Eparondi aja me'ē sawa'e rehe har: "Katu ame'ē ke a'e" aja pekwa pekwa pexo. Se Hom ok ta pe pehē pexo ym. A'erehe marā ka ym ihē py'a ke pemātāha. A'erehe a'e riki ihē py'a ke mātā katu.

3

"Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha

Nixói te nde pe" aja Tupā pandu

¹ Ihē mu ta! Amō we ihē amupinim ta. Pesarahā! Jandema'e sawa'e te kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rury katu pexo. Amukwehe pehē pe ihē apandu, ame'ē juja katu te paper pinim ke pehē pe ihē amondo axo. Ihē py'a jukwa ym riki. Ihē amondo rahā, pejurujuhar katuha ke pehijar ym ta. ² Amō mu'eha ta rehe pesak te'e. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e hū. Muka'u te'e hū amō ta ke tī. Amō pিরer ke jupā ta me'ē te'e, aja riki a'eta mu'e. (Pিরer ke jupā rahā, Tupā kotyhar ta te ke a'eta, aja a'eta ukwaha jupe naī.) ³ Anī. Jande atu Tupā kotyhar ta ke. Ame'ē jakwa katuha ke Tupā moī, jande py'a rehe. I'ā ke jande py'a rehe moī. A'erehe ixotyhar ta ke aja jakwa katu. A'erehe Tupā rehe jande py'a ke jamoī moī katu. Jesu Kirisutu namō jande juehe katu jaxo. A'erehe jande rury katu. Pিরer rehe mangaha ke amō ta moī rahā, Tupā kotyhar ta ke aja a'eta ukwaha naī. Jande anī.

⁴ Ihē atu ihē aputar rahā, ame'ē pিরer jupāha ke rehe ihē ajurujuhar katu ta tipe. Ame'e ma'eha ke rehe amō jurujuhar katu rahā, ko ihē riki i'ar koty te we ihē ajurujuhar katu ta tipe. ⁵ Ihē māi pusu ngi a'ar. Pe, awa po wajar mahapyr aker rahā, ihē pিরer ke amō jupā. Aja rahā, jundéu awa te ke ihē, aja amujekwa. Menjamī rainō ke ihē. Ihē pái ta riki jundéu awa ta ke. Jundéu awa ramūi ta ukwaha rehe ihē ahendu katu tī. Parise ta kotyhar ke ihē. (Ame'ē ta riki Moise je'ēha rehe hendu katu te.) Aja ihē tī. Ahendu katu ehe tī. ⁶ Ame'ē ke rehe amō ta hendu katu te. Aja ihē aputar katu te tī. A'erehe Jesu kotyhar ta ke ihē amupyrara hū axo kwe. Amō koty a'eta ukwa, aja ihē akwaha naī, a'erehe ihē amupyrara hū a'eta ke axo. Moise je'ēha rehe amō hendu katu te rahā, katu ame'ē ke a'e, aja ukwaha jupe naī. Aja

ihē tī. Nixói ma'e aka'u te'eha ama'eha ihē pe, aja ihē akwaha ihē jupe naī.

⁷ Pe, ihē axoha riki katu te, aja akwaha naī. Apo ame'ē ymanihar axoha riki jaxer aja akwa katu apo 'y. Kirisutu rehe ihē ajurujuhar katu, a'erehe aja ihē akwa katu apo 'y. ⁸ Jete. Upa katu te jaxer riki, aja akwa katu apo 'y. Pe, amō koty ihē akwa. Amō riki ymanihar 'ar koty te we katuha. Jesu Kirisutu rehe har ihē akwa. Ame'ē riki i'ar koty te we katuha. Jesu riki ihēma'e sawa'e te. Ehe har ihē akwa katu apo 'y, a'erehe ymanihar akwaha ke ihē ahijar. Ame'ē jaxer aja akwa. Aja rahā, Kirisutu kotyhar te aja ihē axo. ⁹ Pe, Kirisutu namō ihē juehe katu ihē axo. Moise je'ēha rehe ihē ahendu katu, a'erehe ihē ke Tupā muhā katu my? Anī. Aja ym. Ko Kirisutu rehe ihē ajurujuhar katu, a'erehe ihē ke Tupā muhā katu 'y. Jete. Upa Kirisutu rehe jurujuhar katu ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta kŷ. ¹⁰ Kuja ihē aputar apo 'y. Kirisutu rehe har jō ihē akwa tar katu te we hū ihē axo rī. Tupāma'e pyrātāha ke aja tī. Akwa tar katu te we hū ihē axo tī. Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem rahā, pyrātāha namō mukwera katu muhem. Ame'ē ke ihē akwa tar katu te we ihē axo tī. Kirisutu ke amō ta mupyrara. A'e aja ihē ke amō ta mupyrara ta aja ihē aputar axo tī. A'e manō. A'e aja ihē aputar katu tī. ¹¹ Pe, manō ame'ē ta ke Tupā mukwera katu ta muhem rahā, ko ihē ke a'e mukwera katu ta muhem tī. Aja ihē aputar tī.

Kirisutu ixoha aja ihē axo tar katu tī

¹² Upa katu te ehe har ihē akwa katu, aja ym ihē apandu. Uhyk ym we rī. Upa katu te akwa ym we rī. A'erehe tapijar te'e we ihē ajumu'e axo. Jesu Kirisutu riki ihē ke muhā katu. Ixotyhar ke ihē. A'erehe tapijar te'e we ehe har ihē ajumu'e axo tī. ¹³ Ihē mu ta! Ko pehendu katurahā! Ehe har akwa katu te ha ke uhyk ym we rī. Aja akwa katu. Kuja ihē axo ta apo 'y. Ymanihar ihē axoha rehe har ihē akwa akwa ym ta axo. Apo har kupe koty ma'e ihē ruwa koty ihī ame'ē ke rehe ihē akwa akwa ta axo. ¹⁴ Kuja riki. Jesu Kirisutu kotyhar ke ihē, a'erehe Tupā pandu ta: "Ywa pe ejur" aja. Ame'ē rehe aharō katu axo, a'erehe Kirisutu rehe har ihē tapijar te'e we ajumu'e ihē axo.

¹⁵ Jande johu Tupā rehe har jakwa katu ame'ē ta ke jande. Yman ehe har jakwa katu ame'ē ta ke jande. Aja me'ē ta rahā, jande johu Kirisutu rehe har tapijar te'e we jajumu'e ta me'ē te'e. Aja amō ta putar ym rahā, amō koty ukwa rahā, ame'ē ke Tupā mujekwa ta. (Aja rahā, Kirisutu rehe har ukwa tar katu tī.) ¹⁶ Pe, Kirisutu rehe har jajumu'e. Aja tapijar te'e we jaxo ta me'ē te'e. Jamu'e katu te we ta me'ē te'e tī.

Ywa pe har ta aja pehē a'erehe pexoha katu pexo

¹⁷ Ihē mu ta! Mā peja ihē axoha aja pehē johu tī. Myja katu jaxoha my? Ame'ē ke jamujekwa pehē pe. Aja amō ta ixoha katu rahā, pesak katu a'eta rehe. A'eta aja pehē tī. Pexoha katu tī. ¹⁸ Amō amō we hū apandu pehē pe. Ihē apyaila namō apandu we ta amō tī. Kuja. Amō ta heta ixo. A'eta ixoha riki amō koty. Jaxer riki. Ame'ē ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō. Ma'e ka'u te'eha ke tapijar te'e we amō ta ma'ema'ixo. A'erehe huwajan ta aja a'eta ixo rī. ¹⁹ Mupyararaha renda pe a'eta oho ta. Ma'e ka'u te'eha ma'eha rehe jō ipy'a ke a'eta moī moī. Tupā rehe moī ym. Kome'ē ywy keruhū pe ixoha rehe har jō a'eta ukwa ukwa ixo tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'eha rahā, katu aja a'eta ukwaha jupe naī. Huxī ym riki.

²⁰ Jande riki amō koty. Ywa pe har ta aja jande. Jande muhāha rehe jaharō hū jaxo. Jesu Kirisutu riki jande muhāha. Jaharō hū jaxo ehe. Ywa ngi a'e wyjy ta uwyr. A'e riki jandema'e sawa'e te. ²¹ Jande rete ke a'e muruwak ta kŷ. Apo jande pitu te'e riki. Ima'e rete ke katu te ame'ē ke. A'erehe a'e aja jande ke a'e muruwak ta kŷ. Pyrātāha namō jande ke a'e muruwak ta kŷ. A'erehe upa katu te ngā hendu katu te ehe. Upa katu te. Pyta we ym ta.

4

Pehē py'a pemujywywyr pehē juehe

¹ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē apy'a katu. Pehē rehe ihē asak tar katu tī. Ihē ke pemuhury katu. Pehē ngi ihē ruxi ym. Ko apandu pehē pe. Kirisutu rehe pejurujar katu. Ame'ē ke pehijar ym. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe pexo.

² Ko kūjā ta pe ihē apandu. Ewo pe. Syn pe amō. (Peje'ē je'ē pehē jupe, aja ihē ahendu.) A'erehe mā peja pehē py'a pemujywywyr katu pehē juehe. Kirisutu rehe pejurujar katu. A'erehe pehē anam ta aja pehē.

³ Sa'e! Nde erepandu ame'ē ke nde erema'ema'e katu. Ihē namō myrandu katu ke nde erepandu pandu. Apo apandu nde pe. Ame'ē kūjā ta pe epandu katu, Ewo pe. Syn pe tī. Aja rahā, a'eta py'a jywywyr ta a'eta juehe. Yman ame'ē kūjā ta riki ihē namō myrandu katu ke pandu pandu hū tī. Amō sawa'e aja tī. Keremē ke. Amō ta heta aja tī. Ame'ē ta ihē namō myrandu katu ke pandu pandu tī. Upa ame'ē ta rer ke ima'e paper rehe Tupā mupinim katu. Uhā te hū ame'ē ta rer ke ame'ē paper rehe ihē.

Pehē rury katu aja pexo katu

⁴ Kirisutu namō pehē juehe katu pexo. A'erehe pehē rury katu pexo. Aja te'eha

pexo. Ko riki apandu we tī. Mā peja pehē rury katu pexo.

⁵ Mā peja upa amō ta rehe katu ame'ē ta ke pehē, aja pexo katu. Sawa'e te jywywyr tate. ⁶ Upa ma'e ke rehe pejumupyai ym pexo. Ame'ē rehe har Tupā namō pepandu. Inamō pepandu rahā, ma'e ke nixōi te pehē pe ame'ē ke pepandu ipe. "Ne jō riki katu te me'ē ke" ame'ē panduha namō pepandu ipe. ⁷ Jesu Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē py'a ke Tupā muhury katu ta. Ipy'a muhuryha ke amō ukwa katu. Tupā riki muhury katu rahā, i'ar koty te we katuha.

Ma'e katu ame'ē ke jō pehē py'a rupi pekwa pekwa pexo

⁸ Ihē mu ta! Ko a'ejōhar panduha ke apandu pehē pe apo 'y. Kuja. Ma'e katu ame'ē ke jō pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. "Mā katu ko" aja amō ta pandu, ame'ē rehe har pehē py'a pe aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Jetehar te ke aja tī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī. Ma'e ke muhuxī ym amō ke, ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Katu ame'ē ke ma'ema'e, ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Ma'e jaxer ai ym ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. Amō ta rehe ipy'a katu, ame'ē rehe har aja tī. Pekwa pekwa pexo tī. "Peme'ē panduha katu" aja amō ta pandu, ame'ē rehe har aja tī. Pehē py'a pe pekwa pekwa pexo tī. Aja rahā, pekwa pekwa pexo aja pema'ema'e ta. (A'erehe ma'e katu ame'ē ke jō pehē py'a pe pekwa pekwa katu pexo.) ⁹ Ma'e ke ihē amu'e pehē pe. Aja pema'ema'e katu tī. Ihē axoha rehe pesak. Aja pexo tī. Pe, pehē namō Tupā ixo katu ta. Jande py'a ke muhury katu ame'ē ke a'e.

Ihē pe tamatarer pemuwyr a'erehe pehē pe apandu: "Katu pehē"

¹⁰ Jandema'e sawa'e te kotyhar ke ihē. A'erehe ihē rury katu te hū. Tupā pe ihē apandu tī: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja. Heta te hū jahy kanim, pe, apo ihē rehe pehaihu katu tī. Ihē pe tamatarer pemuwyr tī. Aja ihē rehe pehē pepy'a katu, aja pemujekwa katu ihē pe. A'erehe ihē rury katu te hū ihē. Ihē rehe peharāi, aja ym apandu. Ihē rehe peharāi ym. Tamatarer pemuwyrriha pemanga tipe. Ame'ē ke akwa katu. Anī. Marā ka ym tamatarer ihē pe pemuwyrriha. Ame'ē ke akwa katu tī. ¹¹ Ihē rehe ma'e ke pema'ema'e ym rahā, ihē apyrara ym axo. Upa ma'e ihē axoha rehe ihē rury katu. Aja ihē akwa katu. ¹² Ihēma'e ym te aja ihē axo rahā, ihē rury katu axo. Ihēma'e hū aja axoha ke ihē akwa katu tī. Aja axo rahā, ihē rury katu tī. Aja ihē ajumu'e katu. A'erehe ihē myahy te rahā, ihē rury katu. Ihē āpū rahā, aja tī. Ihē rury katu tī. Ihēma'e ym te rahā, aja tī. Ihē rury

katu tī. Ma'e heta rahā, aja tī. Ihē rury katu tī. Aja te'eha ihē. Amō amō renda pe ihē axo rahā, ihē rury katu. ¹³ Upa katu te ma'e ke ihē rehe uhyk rahā, ihē rury katu. Pyrātāha ke ihē pe Kirisutu muwyr, a'erehe ihē rury katu.

¹⁴ Pe, ihē apyrara rahā, ihē rehe pehaihu katu. Aja rahā, katu tiki. ¹⁵ Siri ok ta pe har ta ke pehē. Masendo ywy pe pexo. A'ep myrandu katu ke ihē apandu pandu py pehē pe. Pe, pehē ngi ihē aho rahā, pehē jō riki ihē pe ma'e ke peme'ē katu. Aja pekwa katu. Pehē jō ma'e ke rehe pekyty'y ym ihē pe. Ihē apyrara rahā, pehē jō pepyai tī. ¹⁶ Pe, Tesaron ok ta pe ihē axo rahā, ihēma'e ke nixói te. Arahā ihē pe tamatarer ke pemuwyr. Jete. A'engi mokōihar pemuwyr tī. ¹⁷ Ame'ē ke ihē apyhyk rahā, ihē rury katu. Ame'ē rehe jō ym. Tupā koty pehēma'e ke ihī hū ta, aja saka. Ame'ē pehēma'e hetaha ke ihē aputar katu riki. ¹⁸ Jete. Upa katu te ihē pe pemuwyr. Ame'ē ke upa ihē apyhyk. Pemuwyr te hū. Upa ma'e ihē aputar ame'ē ke kohī apo. Pemuwyr ame'ē ke Eparondi werur. A'erehe i'ar koty te we ihēma'e kohī. Pemuwyr ame'ē ke Tupā koty ma'e pihe katu, ame'ēja saka. Tupā hury katu ehe. Ymanihar ta Tupā rehe ipy'a moī moī rahā, ma'e pihe katu ame'ē ke mutakāxi. Hapy, ame'ēja mutakāxi. Aja ihē pe pehē pemuwyr ame'ē ke tī. (Tupā ke pemuhury katu ame'ē ke tī.) ¹⁹ Pe, pehēma'e ke upa katu te nixói te rahā, ame'ē ke Tupā me'ē me'ē ta, pehē pe. Jande japy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Ima'e ma'e ke upa ym te ta. Jesu Kirisutu namō pehē juehe katu pexo, a'erehe pehē pe a'e me'ē me'ē katu. ²⁰ Tupā riki jande pái keruhū. "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja japandu pandu katu. Aja te'eha ta. "Amen." Ame'ē: "A'e t'y."

Katuha ke Páu mondo

²¹ Pehē koty Tupā kotyhar ta ixo. Jesu Kirisutu kotyhar ta ke a'eta tī. A'eta pe katuha ke ihē amondo axo. Se Hom ok ta pe amō ta ixo. Pehē mu ta aja a'eta tī. A'eta mondo ixo tī. Pehē pe katuha ke mondo ixo tī. ²² Se Tupā kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta pehē pe katuha ke mondo ixo tī. Kapitā keruhū rok pe Jesu kotyhar ta amō ta ixo. Kapitā keruhūma'e parakyha ta ke ame'ē ta. Ame'ē ta katuha ke mondo ixo pehē pe tī.

²³ Jesu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja johu pehē rehe Jesu Kirisutu usak katu.

Upa.

Koro ok ta pe har ta pe Páu mupinim

Hom ok ta pe Páu ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu ixo, ame'e ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho. A'ep a'e ixo rahā, kome'e paper ke a'e mupinim.

Koro ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'e ta pe amō ta amō koty mu'e ixo. Kuja: "Jesu katu te ame'e ke a'e. Anī. Tupā aja ym a'e" aja mu'e naī.

Ame'e mu'eha ke Páu mukanim tar katu, a'erehe a'e mu'e katu. "Jete har te ke. Jesu Tupā a'e tī" aja mu'e katu. "Mā peja pehē ke amō ta muka'u te'e ym" aja Koro ok ta pe har ta pe Páu mupinim.

Jesu kotyhar ta pe: "Ihē mu ta" aja Páu pandu.

Koro ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo

Ame'e ta pe paper pinim ke Páu mondo

¹⁻² Pehē riki Koro ok ta pe har ta ke. Tupā kotyhar ta ke pehē tī. Ko pehē pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Ko Timo ihē namō ixo tī. Jande mu aja a'e. Jesu Kirisutu mondo ame'e ke ihē. Aja Tupā putar katu. Kirisutu rehe pejurujar katu tī. A'erehe jande mu ta aja pehē tī.

Mā peja pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū. Mā peja pehē py'a ke a'e muhury katu. A'e riki jande pái keruhū.

Myrandu katu rehe pehendu rahā, Jesu rehe pejurujar katu

³ Tupā namō japandu rahā, pehē rehe har japandu. Arahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja japandu ipe. Aja te'eha jande. Tupā riki Jesu Kirisutu pái keruhū. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ⁴ Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, aja jahendu, a'erehe: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja Tupā pe japandu. Tupā kotyhar ta rehe pehē pepy'a katu, aja jahendu tī. A'erehe: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja japandu ipe tī. ⁵ Myrandu katu rehe pehendu py rahā, Tupā namō jurujar katu ame'e ta ixo ta, aja pehendu. Jete har te ke ame'e. A'erehe Jesu rehe pejurujar katu. Tupā namō ixo ta, aja pehendu. A'erehe amō ta rehe pehē pepy'a katu tī. Tupā namō pexo ta, ame'e ke pekwa katu. Ame'e ke pehē ngi mukanim ym te ta awa. Ywa pe ihī katu, ame'ēja saka. ⁶ Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū. Ame'e ke rehe pehendu py rahā, jete har te ke aja pekwa. A'erehe pehē py'a pemuruwak. Pehē pexoha katu aja pemuruwak tī. Pe, myrandu katu pehē koty amō ta pandu pandu oho. A'erehe amō amō ta hendu katu tī. Aja kome'e ywy keruhū rupi tī. Myrandu katu pandu pandu

oho tī. Pe, ngā py'a muruwak tī. Ixoha katu aja muruwak tī. ⁷ Awa ta rehe Tupā ipy'a katu te hū, ame'e ke Epar riki mu'e katu pehē pe. Jande japy'a katu ehe ame'e ke a'e tī. Jande aja Kirisutu pe a'e paraky ixo tī. Tupā je'eha ke a'e pandu pandu, ame'e riki ima'e parakya ke. Pehē koty jande jaho ym, a'erehe a'e riki Tupā je'eha ke pandu pehē pe. (A'erehe pehendu katu ta me'e te'e ehe.) ⁸ Tupā'ā riki pehē pepy'a rehe ihī katu, a'erehe amō ta rehe pepy'a katu aja jande pe Epar pandu.

Pehē rehe har Tupā namō japandu pandu

⁹ A'erehe pehē rehe har jahendu rahā, Tupā namō pehē rehe har japandu pandu. Aja te'eha jande. Kuja inamō japandu:

—Jande pái keruhū! Koro ok ta pe har ta pe ma'e ke nde ereputar ame'e ke emujekwa katu. Nde erekwa katu ame'e ke Ne'ā muwyr. Ame'e namō nde ereputar ame'e ke emujekwa katu ngā pe — aja Tupā namō japandu.

¹⁰ Aja rahā, Tupā putar, aja pexo katu ta kŷ. A'e putar ame'e ke pema'ema'e ta kŷ tī. Aja rahā, katu ame'e ke jō pema'ema'e katu ta. Amō we Tupā rehe har pekwa katu te we ta tī. ¹¹ A'e jō riki pyrātā te hū ame'e ke. Ame'e pyrātāha namō pehē py'a mā peja a'e mātā katu. Aja rahā, pehē ke amō ta mupyrra rahā, pehē py'ahu te'e pehendu ta kŷ. ¹² Ixotyhar ta pe ma'e katu ame'e ke a'e me'e me'e ta kŷ. A'e ixo ame'e renda pe me'e me'e ta kŷ. Ame'e renda rupi wera te hū. (Aja rahā, Tupā a'ep ixo, aja mujekwa katu.) "Ihēma'e ta ke" aja a'e pandu, a'erehe ma'e katu ame'e ke pehē pe a'e me'e me'e ta tī. A'erehe jande pái keruhū namō pepandu rahā: "Ne jō riki katu te me'e ke" aja pepandu ipe. Pehē rury katuha namō aja pepandu.

¹³ Satana kotyhar ta ke jande kwe. (Ājā ramūi a'e.) Apo Tupā ra'yr koty jande ke Tupā muruwak. A'erehe Ta'yr kotyhar ta ke jande apo 'y. Ta'yr rehe a'e ipy'a katu te. Pe, Ta'yr pandu ame'e ke rehe jahendu katu jaxo rahā, jande rehe Tupā usak katu. Ymanihar jaxoha aja ym jande apo 'y. Satana kotyhar ta aja jaxo rahā, ymanihar jaxoha namō jaxo. Katu ym aja. ¹⁴ Apo anī. Ta'yr kotyhar ta ke jande apo 'y, a'erehe Satanama'e pyrātāha ngi jande ke Ta'yr muhem. Upa jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Ame'e ke rehe Ta'yr muhepy. A'erehe jande rehe Tupā ipy'a jwywr katu tī.

Kirisutu rehe har

¹⁵ Tupā rehe usak ym te awa. Kirisutu rehe awa usak, a'erehe Tupā rehe usak, ame'ēja saka tī. Tupā a'e tī. 'Ar nixói te rahā, pete'e a'e ixo. Upa katu te ma'e ke a'e mujā. Ame'e 'ar koty te we a'e katu te ha ke. ¹⁶ A'e ixo, a'erehe upa katu te ywa

rehe ihē ame'ē ke Tupā mujā. Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe ixo, ame'ē ta ke mujā tī. Awa usak, ame'ē ke mujā. Usak ym, ame'ē ke mujā tī. Kuja awa usak ym ame'ē ta ke mujā tī. Je'ēha rahoha ta ke mujā. (Ame'ē ta rehe usak ym awa.) Ame'ē tama'e kapitā keruhū ta ke mujā tī. (Ame'ē ta rehe usak ym tī.) Upa katu te ame'ē ta ke a'e mujā tī. Kirisutu je'ēha rupi upa katu te mujā. Upa katu te mujā, ame'ē kapitā keruhū te Kirisutu. ¹⁷ Kome'ē ywy keruhū nixóí te rahā, pete'e a'e ixo. A'e ixo, a'erehe upa katu te ma'e ke henda pe katu aja ihē tī. ¹⁸ A'e riki jurujar katu ame'ē tama'e kapitā keruhū. Pe, jurujar katu ehe ame'ē ta riki hete aja. Iākā aja riki Kirisutu. (Aja rahā, ixotyhar ta hendu katu ehe.) A'e riki jurujar katu ehe ame'ē ta ke muhā katu. Tupā ra'yr ke a'e. A'e riki manōha ngi kwera katu py uhem. A'erehe upa katu te ma'e ke ihē, ame'ē ta 'ar koty te we a'e katu te ha ke. ¹⁹ Upa katu te Tupā aja Ta'yr a'e tī. Juja katu te a'eta tī. Aja Tupā putar katu. ²⁰ Tupā pandu:

—Ihē ra'yr riki upa katu te ma'e ke mukatu ta ihē pe tī — aja.

Myra ngā mupia ame'ē ke rehe Ta'yr manō, a'erehe Tupā hury katu ngā rehe tī. Upa katu te a'e mukatu, hury katu ngā rehe tī. Kome'ē ywy keruhū pe ixo, ame'ē ta rehe hury katu. Ywa rehe ma'e mujā, ame'ē ke ihē. Ame'ē mukatu tī. Ame'ē ta rehe hury katu tī.

Tupā rehe katu ame'ē ta ke pehē apo 'y

²¹ Tupā rehe har pehē py'a pe pekwa ym te pexo kwe. Pexo ai te'e, a'erehe huwajan ta aja pexo. Pehē py'a pe ma'e jaxer ame'ē ke pekwa pekwa pexo tī, a'erehe huwajan ta aja pexo tī. ²² Pe, ehe katu ame'ē ta ke pehē apo 'y, aja pehē ke a'e muruwak. Ta'yr manō, a'erehe pehē ke a'e muruwak katu. Aja rahā, a'e ixo ame'ē pe pehē ke a'e muhyk katu ta. Pehē riki katu te ame'ē ta ke aja a'e muhyk katu ta. Pehē py'a juhyk ame'ē ta aja tī. Pehē ke muhyk katu ta tī. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixóí te pehē pe aja pehē ke a'e muhyk katu ta tī.

²³ Kuja katu tiki. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu pexo rī. Ehe har pejumu'e katu te we pexo rī. Myrandu katu ke pehendu rahā, myja Tupā namō amō ixo katu ta, aja pehendu. Pejurujar katu ehe tī. Tupā namō pexo ta, ame'ē pekwa katuha ke pemukanim ym ta me'ē te'e. Ame'ē myrandu katu ke kome'ē ywy keruhū pe har ta pe amō ta pandu pandu oho. Ame'ē ke ihē apandu pandu axo tī. Ame'ē rehe ihē aparaky axo. Ihē Páu.

Tupāma'e miasu ke ihē

²⁴ Jesu rehe har ngā pe ihē apandu pandu, a'erehe ihē ke amō ta mupyrara. (A'erehe pehē pe katu tī. Ehe har pehē pe kome'ē

paper rehe ihē amujekwa tī.) A'erehe ihē ruryha namō ihē py'ahu te'e ahendu. Kirisutu ke amō ta mahy hū. Ame'ē mahyha a'ewan ym we rī. Jurujar katu me'ē ta riki Kirisutu rete aja saka. Pe, ame'ē ta ke amō ta pyrara hū. Ihē ke aja tī. Ihē ke mupyrara hū ngā ixo tī. Aja rahā, Kirisutu pyrara ke ihē riki amumba ta rī. ²⁵ Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā je'ēha ke ihē amu'e katu. Ame'ē parakya ke Tupā me'ē ihē pe. Pehē pe aja tī. Amu'e katu tī. Upa katu te ima'e je'ēha ke ihē apandu katu ngā pe. ²⁶ Yman ima'e je'ēha ke kome'ē ywy keruhū pe har ta pe a'e mujekwa ym rī. Apo ixotyhar ta pe a'e mujekwa katu 'y. ²⁷ Kuja a'e ukwa. Pehē py'a rehe Kirisutu ihē katu. Ame'ē ke yman a'e mujekwa ym rī. Apo ame'ē ke ixotyhar ta pe a'e mujekwa katu. Mā katu te hū ame'ē ke ame'ē. Ima'e katu te ha ke pesak ta tī. Ame'ē ke yman mujekwa ym tī. Apo upa ame'ē ke a'e mujekwa katu tī.

²⁸ Kirisutu rehe har upa ngā pe japandu pandu. Upa jande jakwa katuha namō upa ngā ke jamu'e katu. "Pejurujar katu ehe" aja japandu ngā pe tī. Aja rahā, aja pame katu te Tupā ruwa koty jamuhyk ta, ame'ēja saka. "Ko Kirisutu kotyhar ta ke. Ehe har ukwa katu te ame'ē ta ke" aja jamuhyk ta. ²⁹ Ame'ē ke rehe ihē aparaky hū. Ima'e je'ēha ke ihē apandu, ame'ē riki ihēma'e parakya ke. Ima'e pyrātā te ha ke Kirisutu muwyr ihē pe. A'erehe ima'e je'ēha ke ihē apandu hū.

2

Ihēma'e aparakya rehe har apandu ta

¹ Ko pehē pekwa katu aja ihē aputar. Pehē rehe har Tupā namō ihē apandu pandu te hū. Ihē aparaky hū, ame'ēja saka. Raoniséi ok ta pe har ta rehe har aja tī. Pehē rekoha juramā rupi upa katu te ihē rehe usak ym ame'ē ta rehe har aja tī. Tupā namō apandu pandu tī. ² Kuja Tupā namō ihē apandu:

—Jande pái keruhū! A'eta py'a ke emātā katu. Petēihar aja mā peja a'eta ipy'a katu a'eta juehe ixo. Mā peja nde rehe har a'eta ukwa katu te. Aja rahā, ka'u te'e ym ta. Kirisutu rehe har nde eremujekwa, ame'ē ke a'eta ukwa katu te ta tī. Yman ehe har ngā pe nde eremujekwa ym. Apo nde eremujekwa katu 'y — aja ihē apandu inamō.

³ Upa ma'e ke Tupā ukwa katu te a'e. Ame'ē ke Kirisutu mujekwa jande pe. Pe, Kirisutu rehe har amō ukwa katu rahā, Tupā ukwa katuha ke a'e ukwa ta tī.

⁴ Ko pehē pe ihē amupinim aī. Te'e amō ta pandu. Aja je'ē hātā tā pehē namō. Mā peja pehē ke a'eta muka'u te'e ym. Ame'ē ta panduha rehe pehendu rahā: "Mā! Katu" aja pekwha naī. Anī. Ame'ē je'ēha namō mā peja pehē ke muka'u te'e ym. ⁵ Pehē namō ihē axo ym. Pe, pehē rehe har ihē py'a

pe ihē akwa akwa axo. Kirisutu rehe pehē johu pejurujar katu te. Pehijar ym, aja ihē ahendu, a'erehe ihē rury katu axo.

Kirisutu namō pehē juehe katu pexo

⁶ Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu a'erehe pepandu: "A'e riki jandema'e sawa'e te" aja pehē py'a pe pemu'am. A'erehe inamō pehē juehe katu pexo. ⁷ Mā peja pahar a'e ke pehijar ym. Myra rapo yppp ihon, aja inamō pexo katu. (Pehijar ym.) I'y tiha oho, aja ehe har pejumu'e katu te we pexo rī. Pehē ke Epar mu'e, aja pejurujar katu te we rī. Tupā namō pepandu rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja pepandu ipe.

⁸ Pesak katurahā! Kirisutu rehe har pehē ke amō muka'u te'e rahā, katu ym tiki. Ngā ukwaha namō muka'u te'e. Jaxer ke ame'ē ukwaha. Ame'ē ke hamūi ta ukwaha ke ngā ukwa ixo. Kirisutu mu'e aja ym ame'ē. Pe, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha ke namō muka'u te'e tī. Ame'ē ke Kirisutu mu'e aja ym tī. ⁹ Kirisutu uwyr rahā, awa te'e a'e aja kome'ē ywy keruhū pe a'e ixo. Tupā a'e tī. Juja katu te a'eta tī. ¹⁰ Inamō pehē juehe katu pexo. A'erehe Kirisutu rehe har pekwa katu te, aja pexo. Amō Tupā je'ēha rahoha ta riki kapitā keruhū ta ke. Ame'ē ta 'ar koty te we Kirisutu pyrātā te hū ha.

Pehē ke Tupā muhā katu

¹¹ Pehē py'a rehe Kirisutu ihī, ame'ē riki pehē pirer ke pejupā, ame'ēja saka. (Ame'ē ke ixotyhar ta ke pehē, aja mujekwa.) Ame'ē ke amō mujā ym. Kirisutu mujā ame'ē ke. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu rahā, pepandu ta: "Anī. Japutu'u ta ingi" aja. (Aja rahā, ame'ē ma'e peka'u te'eha pema'eha ngi pehē ke Kirisutu muhem.) ¹² Pe, y pe pehē ke amō mujahuk rahā, Kirisutu namō pehē ke amō ta jytym, ame'ēja saka. Aja rahā, pexo ai te'e, ame'ē ke pehijar aja pemujekwa. Pe, y ngi pehē ke amō muhem rahā, Kirisutu namō pehē ke Tupā mukwera katu muhem, ame'ēja saka tī. Aja rahā, pexoha pyahu, aja pexo. Pejurujar katu ehe, a'erehe Kirisutu namō pehē ke a'e mukwera katu muhem, ame'ēja saka.

¹³ Yman pemanō ame'ēja saka pehē. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e, a'erehe pemanō, ame'ēja saka. Amō awa ta aja pehē. Jundēu awa ta ym. Amō awa ta ke pehē, a'erehe pemanō ame'ē ta ke pehē kwe tī. Apo anī. Kirisutu namō pehē juehe katu pexo 'y. A'erehe pehē ruhā te hū aja pexo apo 'y. Ma'e jaka'u te'eha ke jande johu jama'ema'e. Ame'ē ke jande py'a ngi Tupā juhyk. Pe, jande rehe ipy'a ke a'e mujywy. ¹⁴ Upa jandema'e ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke paper rehe amō mupinim, ame'ēja saka riki. Pe, ame'ē paper ke Tupā munixói te

'y. Kirisutu manō, ame'ē myra ngā mupia ame'ē ke rehe ame'ē paper ke Tupā munixói te 'y. (Aja upa katu te mukanim.) ¹⁵ A'erehe amō ta ke ājā ta mukyje, ame'ē ke Kirisutu mukanim 'y. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe a'e manō rahā, ājā tama'e pyrātāha ke a'e muputu'u. Ame'ē ke a'e mujekwa ngā pe. A'erehe upa ngā ukwa katu apo 'y. (A'erehe ājā ta ngi ngā kyje ym ta me'ē te'e.)

Mu'eharan ta rehe pehendu ym

¹⁶ Pesarahā! Ma'e ke pe'u, ame'ē rehe har katu ym, aja mu'eharan ta pandu. Ame'ē ta rehe pehendu ym. Amō ma'e wera rahā, Tupāma'e ame'ē, a'erehe peparaky ym, aja pandu tī. Jahy pihun te rahā, aja tī. Peparaky ym tī. Jundēu awa tama'e putu'uha 'ar rahā aja tī. Peparaky ym tī, aja a'eta mu'e tī. Upa aja mu'eharan ta mu'e ame'ē ke rehe pehendu ym. ¹⁷ Upa ame'ē ta riki ma'e mujekwaha jō. Kuja. Yman rahā uwyr ame'ē ke mujekwa. Ame'ē uwyr apo 'y. Kirisutu a'e. A'erehe mu'eharan ta rehe pehendu ym. ¹⁸ A'eta rehe pehendu ym, a'erehe pexoha riki katu ym aja amō ta pandu naī. Mā peja pemukahem ym. Ame'ē ta riki Tupā je'ēha rahoha ta rehe ipy'a moī moī katu, aja a'eta pandu. Pehē aja ym. (Tupā je'ēha rahoha ta rehe pehē py'a pemōi ym.) A'erehe pexoha katu ym aja pandu naī tī. Katu ym a'eta juehe aja a'eta pandu a'eta jupe. Ame'ē riki te'e. (A'eta katu te aja ukwaha.) Ixeraiha aja a'eta usak, a'erehe ukwa katu te aja a'eta pandu naī tī. A'erehe a'eta katu te aja a'eta jupe ukwaha naī. ¹⁹ Ame'ē ta Kirisutu kotyhar ta ym apo. Anī. Hijar oho.

Kirisutu riki jurujar katu ame'ē ta ākā aja saka. (Aja rahā, ixotyhar ta hendu katu ehe.) Jurujar katu ame'ē ta hendu katu ehe rahā, pyrātāha ke a'e muwyr ngā pe. (Jurujar katu ame'ē ta Kirisutu rete aja saka.) Hajy amō ke pyrātā katu. Mutariha aja tī. Pyrātā katu tī. (Aja Kirisutu namō ixotyhar ta juehe katu ixo rahā, Tupā putar aja ehe har ukwa katu te we ta ixo.)

Awama'e ukwaha rehe pehendu ym

²⁰ Kirisutu riki manō rahā, inamō pemanō ame'ēja saka tī. Aja rahā, Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ukwaha ngi pehē ke a'e muruwak. A'erehe Tupā rehe hendu ym ame'ē ta aja pexo rahā, katu ym tiki. ²¹ A'eta pandu:

—Kome'ē mi'u pe'u ym. Pemanga ym tī. Pepyhyk ym te tī — aja.

²² Ame'ē mi'u amō u'u. A'engi pusu ngi uhem riki. A'erehe a'eta pandu ame'ē ke awa ta ke te'e pandu ame'ē ke jō. A'etama'e ukwaha ke mu'e, ame'ē jō. (A'erehe upa ame'ē rehe pehendu ym.) ²³ Jete! Hurjha namō Tupā je'ēha rahoha ta rehe ipy'a ke a'eta moī moī rahā, a'eta ukwa katu te, aja

mujekwa naī. A'eta katu ym a'eta juehe aja a'eta jupe naī. Aja rahā, ukwa katu te, aja mujekwa naī tī. Ma'e ke u'u ym te rahā aja tī. Ukwa katu te, aja mujekwa naī tī. Pe, upa ame'ē ta aja ma'ema'e rahā, ipy'a pe ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke muputu'u ym. (Pe, ukwa ukwa ixo, aja a'eta ma'ema'e ixo tī.) Katu ym aja. A'erehe ame'ē mu'eharan ta rehe pehendu ym pehē.

3

Ywa pe har ma'e katu ame'ē ke pekwa pekwa pexo

¹ Kirisutu ke Tupā mukwera katu muhem rahā, pemañoha ngi pehē ke a'e mukwera katu muhem tī, ame'ēja saka. A'erehe pexoha pyahu aja pexo katu. A'erehe ywa pe pehē pexo, aja pekwa pekwa pexo. (Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e, ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo tī.) Ame'ē ywa pe Tupā rake Kirisutu wapyk uī. Ijywa katu koty wapyk. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja mujekwa katu.) ² Ywa pe ma'e ke ihī. Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. (Aja rahā, Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e ta.) Kome'ē ywy keruhū pe ma'e ke ihī, ame'ē rehe har pekwa pekwa ym pexo. (Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe har ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tī.) ³ Aja rahā, pemañō, ame'ēja saka pexo. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ke rehe har pekwa pekwa ym pexo. Tupā namō pehē juehe katu pexo. Aja rahā, Kirisutu ixoha te aja pexo katu tī. Ame'ē ke Tupā mujekwa ym we rī. (Kome'ē ywy keruhū pe har ta pe mujekwa ym we rī.) ⁴ Pe, Kirisutu jywywyr rahā, inamō pexo ta tī. Katu te ha namō a'e jywywyr ta. (Arahā upa ngā pe pexoha te ke Tupā mujekwa katu ta.)

Pexo ai te'e kwe

⁵ Pesarahā! Ma'e ka'u te'eha ke kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'ema'e tar katu. Aja pehē tī. Ame'ē ke pemukanim ta me'ē te'e. Kuja! Amō kūjā rehe peka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe peka'u te'e ym tī. Pehē py'a pe ma'e jaxer ame'ē ke pekwa pekwa pexo ame'ē ke peputu'u ingi. Peka'u te'e ym. Amō tama'e ke rehe pehē py'a pemoī ym tī. Ame'ē ta rehe pehē pemoī rahā: "Ko tupā" aja ame'ē rehe pehē pekwa. Katu ym aja. ⁶ Upa aja me'ē ke amō ta ma'ema'e. Aja rahā Tupā je'ēha rehe hendu ym. A'erehe ame'ē ta ke Tupā mahy hū ta. ⁷ Aja pehē kwe tī. Pexo ai te'e kwe tī.

⁸ Apo upa amō we ma'e ke pehijar ta me'ē te'e. Kuja. Peparahy ym. Peje'ē je'ē hū ym tī. Amō ta rehe har katu ym peje'ē ym tī. Amō ta rehe pehē juru ai ym tī. ⁹ Amō ta pe te'e ym pehē tī. Yman aja te'e pexo ame'ē

ke pehē tī. Apo ame'ē pexoha ke pehijar ta me'ē te'e.

Pexoha pyahu aja pexo katu

¹⁰ Apo pehē py'a pe katu ame'ē ke jō pekwa pekwa pexo. Pehē py'a pyahu, ame'ēja saka. Ame'ē ke Tupā moī. A'e riki pyahu aja mujā. Amō amō we rahā, ame'ē ke a'e mukatu te we ixo rī. Aja rahā, a'e katu te ha aja pehē tī. Aja rahā, juehe har pehē pe a'e mujekwa katu te we ta rī. ¹¹ Ixotyhar ta pyahu aja ixo. A'erehe juja katu te awa ta ipe. Amō koty koty awa ta ke aja ym ipe. Ko jundéu awa ta ke aja a'e ukwa ym. Ko jundéu awa aja ym ame'ē ta ke aja a'e ukwa ym tī. Ko ipirer jupā ame'ē ta ke aja a'e ukwa ym tī. Ko ipirer jupā ym ame'ē ta ke aja ukwa ym tī. Ko amō awa ta aja ukwa ym tī. Ko ukwa ym te ame'ē ta ke aja ukwa ym tī. Ko miasu ta ke aja ukwa ym tī. Ko miasu ym ame'ē ta ke aja ukwa ym tī. Upa awa ta juja katu te ipe. Kirisutu jō riki katu te me'ē ke. Upa jurujar katu ame'ē ta py'a rehe a'e ihī katu. A'erehe upa ixotyhar ta juja katu te ipe.

Amō ta rehe pepy'a katu

¹² Pehē riki Tupā kotyhar ta ke. Pehē rehe a'e ipy'a katu. Pehē rehe a'e katu usak tī. A'erehe ixotyhar ta ke aja a'e muruwak. A'erehe amō ta rehe pepyrara pesak katu ta me'ē te'e. Pepy'a katu amō ta rehe tī. Pahar je'ēha pemujywywyr ym amō ta pe tī. Pahar peparahy ym amō ta rehe tī. "Mā! Katu te me'ē ke jande" aja ym pekwa pekwa pehē juehe har. ¹³ Pehē pe jaxer amō ta ma'e rahā, peje'ē ym a'eta pe. Pehē py'a pemujywywyr katu ehe tī. Pehē pe amō je'ē je'ē hū rahā, pahar pehē py'a pemujywywyr ehe. Pehē rehe Kirisutu ipy'a jywywyr, aja pehē py'a pemujywywyr amō ta rehe tī. ¹⁴ Amō we tī. Kuja riki katu te ame'ē ke. Amō ta rehe pepy'a katu. Aja rahā, pehē katu te pehē juehe pexo.

¹⁵ "Myja ihē axo ta my? Ma'e ihē ama'e ta my?" aja pexo rahā, mā peja pehē py'a ke Kirisutu muhury katu. Aja rahā, pehē pema'eha rehe: "A'e t'y" aja a'e pandu tī. (Aja ym rahā, pema'e ym ma'e ke.) "Peteñhar aja pexo tī. Pehē kotyhar ta namō pehē juehe katu pexo" aja Tupā mujekwa katu pehē pe. Aja rahā pehē py'a ke a'e muhury katu tī, aja pekwa ta. Pe, Tupā pe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja pepandu katu.

Tupā rehe har pejnyngar katu

¹⁶ Kirisutu je'ēha ke pehē py'a pe pemupyta katu. Katu te ame'ē ke pemu'e katu pehē jupe. Ukwa katuha ke pehē pe Tupā muwyr, ame'ē namō pemu'e katu pehē jupe. Tupā je'ēha ke pejnyngar. Tupā rehe har pejnyngar tī. Tupā mujekwa ame'ē ke pejnyngar tī. Tupā rehe pejnyngar rahā:

“Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pehē py'a pe pekwa pekwa pexo ehe har. ¹⁷ Upa katu te pema'ema'e, ame'ē ke Jesu je'ēha rupi pema'ema'e. Upa katu te pepandu ame'ē ke Jesu je'ēha rupi pepandu tī. A'e riki jandema'e sawa'e te. Pejuruar katu ehe, a'erehe Tupā namō pepandu rahā: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pepandu ipe. A'e riki jande pái keruhū.

Kirisutu kotyhar ta ma'ema'eha, ame'ē rehe har

¹⁸ Ixawa'e katu me'ē ta! Pehē pe apandu apo 'y! Pehē riki Kirisutu kotyhar ta ke, a'erehe pehē sawa'e ta rehe pehendu katu ta me'ē te'e.

¹⁹ Hakehar katu me'ē ta! Pehē pe apandu apo 'y! Pehē rakehar ta rehe pepy'a katu. Peje'ē je'ē hū ym a'eta pe.

²⁰ Kurumī ta aja tī. Kūjātāi ta aja tī. Ta'yn ta aja tī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē tī, a'erehe upa katu te nde pái pandu ame'ē ke rehe pehendu katu. Ne māi rehe aja tī. Pehendu katu tī. Aja rahā, katu tiki. Aja rahā, Tupā ke pemuhury katu, ame'ēja saka.

²¹ Ko ipái ta pe ihē apandu katu. Pehē ra'yr ta ke pemuparahy ym. Pehē rajyr ta ke aja tī. Pemuparahy ym tī. Imāi ta pe apandu tī. Pehē membyr ta ke pemuparahy ym tī. Pemuparahy rahā, a'eta jupyai ta ixo. Katu ym aja. A'erehe pemuparahy ym.

²² Ko miasu ta pe ihē apandu apo. Sehar pehē jar ta ixo. Upa katu te ame'ē ta pandu ame'ē ke rehe pehendu katu. Amō ta riki ijar usak u'am rahā jō paraky katu. Aja rahā, ijar pandu ta: “Pehē katu” aja ukwaha jupe. Aja ym pehē. Tupā rehe pehē py'a pemoī moī katu, a'erehe peparaky katu. Pemuka'u te'eha aja ym peparaky. ²³ Peparaky rahā, peparaky katu. Tupā pe peparaky pexo, aja pekwa pekwa pexo. A'erehe peparaky katu. Pehē jar ta rehe jō peparaky pexo, aja ym pekwa pekwa pexo. ²⁴ Tupā riki ma'e ke pehē pe me'ē ta, aja pekwa pekwa pexo. Ixotyhar tama'e ke a'e mupyta katu. Yman rahā, a'e me'ē ta pehē pe. Pesarahā! Kirisutu riki pehē jar te. Peparaky ipe, aja pekwa pekwa pexo. ²⁵ Katu ym ame'ē ke amō ma'e rahā, aja juja Tupā mujywyr ta ipe. Awa ta rehe juja katu te a'e usak. A'erehe katu ym ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, ame'ē ke a'e mupyrara ta tī.

4

¹ Ko miasu jar ta pe ihē apandu apo. Penupā ym, miasu ta ke. A'eta paraky katu rahā, pemuhepy katu a'eta pe tī. Pesarahā! Pehē jar keruhū ywa pe ixo tī, aja pekwa pekwa pexo. (Kirisutu a'e.) A'erehe katu ame'ē ke miasu ta pe pema'ema'e tī.

Tupā namō pepandu katu

² Ma'e ke rehe har Tupā namō pepandu pandu rahā, pahar ame'ē rehe har peputu'u ym. Pepandu katu te we rī. Aja te'eha pehē. Peta kŷ. Aja rahā, pepyhŷi ym ta pexo. (Aja rahā, tapijar te'e we Tupā namō pepandu pandu katu ta.) Tupā namō pepandu rahā: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pepandu ipe tī. ³ Kirisutu rehe har ihē apandu. (Ame'ē ke amō ta putar ym. A'erehe ihē ke kyndaha pe amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo apo. Pe, Tupā namō pepandu rahā, jande rehe har pepandu tī. Kuja pepandu ipe:

—Páu ta ke emupoir. Aja rahā, ne je'ēha ke a'eta pandu pandu katu ta. Yman Kirisutu rehe har ngā ukwa ym, ame'ē ke a'eta mujekwa katu ta apo — aja Tupā namō pepandu katu.

⁴ Kuja inamō pepandu tī:

—Páu pandu rahā, mā peja Kirisutu rehe har a'e mujekwa katu te. Aja rahā, katu tiki — aja inamō pepandu ihē rehe har.

Amō ta pe Tupā je'ēha pemujekwa katu

⁵ Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta ixo. Ame'ē ta namō pexo rahā, pekwa katuha namō pexo katu. Amō amō rahā, ame'ē ta rehe pesak rahā, Tupā je'ēha ke pepandu katu ngā pe. Ame'ē angaha ke pemukanim ym. ⁶ Amō ta namō pepandu rahā, panduha katu ame'ē ke pepandu. Jaxer aja ym pepandu. Pehē pe amō pandu: “Myja my?” Aja rahā, ame'ē ke pemujekwa katu ipe rahā, katu tiki.

Koro ok ta pe har ta pe Páu rehe har Tik mujekwa ta

⁷⁻⁸ Tik ke pehē koty ihē amondo ta. Jande mu aja a'e tī. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e tī. Ihē aja Kirisutu rehe a'e paraky ixo. Ima'e je'ēha ke a'e pandu, ame'ē riki Tikma'e parakya. Tik pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Pehē koty uhyk rahā, upa ihē rehe har pandu ta pehē pe. A'erehe pehē koty ihē amondo ta kŷ. Myja jande johu jaxo, ame'ē rehe har pehē pe a'e mujekwa ta tī. Aja rahā, pehē ke muhury katu ta. ⁹ Inamō One oho ta tī. Jande mu aja a'e tī. Ihē apy'a katu ehe ame'ē ke a'e tī. A'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Pehē kotyhar ke a'e. Sehar myrandu ke upa katu te a'eta jumokōi pandu ta pehē pe.

Katuha ke ngā mondo

¹⁰ Arita riki katuha ke mondo ixo pehē pe. Ihē namō kyndaha pe a'e ixo. Katuha ke Mak mondo ixo tī. Manambe anam ke a'e. Ehe har ihē apandu pehē pe kwe. Pehē koty a'e uhyk rahā, pehē rury katuha namō ipo ke pepyhyk katu ingi, aja ihē apandu kwe. ¹¹ Josue amō her Jusu. Katuha ke a'e mondo ixo tī. Ame'ē mahapyr jundéu awa ta ke. Ma'e Arita, Mak, Josue. Jundéu awa

ta ngi har a'eta mahapyr jō ihē namō Tupā rehe har pandu pandu. Ta'yr rehe jurujar katu ame'ē ta pe Tupā pandu katu: "Ihē kotyhar ta ke pehē apo 'y. Aputar katu" aja. Ame'ē je'ēha pyahu ame'ē ke ame'ē mahapyr sawa'e ta mujekwa katu ngā pe. Ihē namō mujekwa katu. Ihē ke a'eta mahapyr muhury katu tī.

¹² Epar riki katuha ke mondo ixo a'e tī. A'e riki pehē kotyhar tī. Jesu Kirisutu rehe a'e paraky tī. Ima'e je'ēha ke pandu, ame'ē riki Eparma'e parakyha ke. Pehē rehe har Tupā namō a'e pandu pandu hū.

—Mā peja Koro ok ta pe har ta py'a ke emātā katu. Aja rahā, jurujar katuha ke a'eta hijar ym ta. Nde rehe har a'eta ukwa katu te. Aja ixo 'y. Upa katu te nde ereputar ame'ē ke a'eta ukwa katu te, aja mā peja a'eta ixo tī — aja pehē rehe har Tupā namō Epar pandu pandu hū.

¹³ Jete! Ihē apandu katu. Pehē rehe har Tupā namō a'e pandu pandu hū. Raoniséi ok ta pe har ta rehe har aja tī. Tupā namō pandu pandu hū tī. Iera ok ta pe har ta rehe har aja tī. Tupā namō pandu pandu hū tī. Ame'ē rehe ahendu tī. ¹⁴ Ruk riki katuha ke pehē pe mondo ixo a'e tī. Nduku ke a'e. Jande japy'a katu ehe ame'ē ke a'e. Nema riki katuha ke pehē pe mondo ixo a'e tī.

¹⁵ "Katuha ke jande jamondo jaxo" aja Jesu kotyhar ta pe pepandu. Raoniséi ok ta pe ixo ame'ē ta pe pepandu tī. Jande mu aja ame'ē ta tī. Amō kūjā pe aja tī, ma'e Nin pe. Jandema'e katuha pepandu ipe. Hok pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ē ta pe jandema'e katuha ke pepandu tī.

¹⁶ Kome'ē paper pinim rehe upa pesak rahā, Raoniséi ok ta pe har ta koty pemondo tī. A'ep Jesu kotyhar ta usak katu ta tī. Aja Raoniséi ok ta pe har ta amō paper pinim pehē pe mondo rahā, ame'ē rehe pesak katu tī. ¹⁷ Kuja Aki pe pepandu katu:

—Kirisutu rehe nde ereparaky erexo. Ame'ē ke ehijar ym — aja pepandu ipe. (Tupā je'ēha ke a'e pandu, ame'ē riki ima'e parakyha ke.)

Ihē atu amupinim aī

¹⁸ Ko ihē po pe te'e ihē amupinim aī. Ihē Páu. Katuha ke pehē pe ihē amondo axo. Ko kyndaha pe ihē axo. Tupā namō pepandu rahā, ihē rehe har pepandu ipe.

Mā peja pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū.
Upa.

Tesaron ok ta pe har ta pe Páu mupinim Peteñhar ke

Tesaron ok ta pe har ta pe Tupã je'êha ke Páu pandu pandu. Ame'ê ke hendu rahã, amõ amõ ta jurujar katu ehe. A'erehe Jesu rehe a'eta jurujar katu. Jesu kotyhar ta ke apo 'y. Aja jundéu awa ta jurujar katu ehe tí. Aja jundéu awa aja ym ame'ê ta jurujar katu ehe tí.

Peteñ jahy a'ep Páu mukanim. Pe, ame'ê ok ta ngi oho. Korin ok ta pe oho. A'ep a'e ixo rahã, Timo uhyk uwyr ehe. Tesaron ok ta ngi a'e uhyk uwyr ehe. Pe, upa Tesaron ok ta pe har ta rehe har a'e pandu ipe, Páu pe. Myja Jesu kotyhar ta ixo my, ame'ê rehe har a'e pandu ipe. Apo Jesu kotyhar ta ke Páu muhury tar katu. Ame'ê ta pe amõ we Tupã je'êha ke a'e mujekwa tar katu tí. A'erehe kome'ê paper pinim ke Páu mondo ixo.

Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta pe Páu pandu: "Ihê mu ta" aja.

Tesaron ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ê ta pe Páu mupinim

¹ Tesaron ok ta pe har ke pehê. Jesu rehe pehê pejurujar katu ame'ê ta ke pehê. Ko pehê pe paper pinim ihê amondo axo. Ihê Páu. Ko Sir ihê namõ ixo tí. Timo aja tí. Ihê namõ ixo tí.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'eta rehe pejurujar katu. Ixotyhar ta ke pehê.

Mã peja pehê rehe Tupã ipy'a katu te hũ. Mã peja pehê py'a ke a'e muhury katu tí.

Pehê rehe har Tupã namõ ihê apandu

² Tupã namõ pehê rehe har japandu pandu. Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ê ke" aja jande japandu ipe. Aja te'eha japandu pandu. ³ Tupã riki jande pái keruhũ. Inamõ pehê rehe har japandu pandu. Pehê pejurujar katu ehe, ame'ê rehe har amõ ta pe pepandu pandu. Aja jakwa jaxo rahã: "Ne jõ riki katu te me'ê ke" aja Tupã pe japandu. Amõ ta rehe pepy'a katu, a'erehe ame'ê ta rehe pehaihu katu tí. Aja jakwa jaxo rahã: "Ne jõ riki katu te me'ê ke" aja Tupã pe japandu tí. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe peharõ katu te pexo tí. Aja jakwa jaxo rahã: "Ne jõ riki katu te me'ê ke" aja japandu ipe tí.

Pexoha ke amõ ta pe pemujekwa

⁴ Jande mu ta! Pehê rehe Tupã ipy'a katu, aja jakwa katu. A'erehe pehê pe a'e mujekwa: "Ihê koty pehê py'a pemuruwak. Ihêma'e wan ta pehê" aja. A'erehe Tupã kotyhar ta ke pehê apo 'y. ⁵ Pehê pe myrandu katu ke japandu. Ame'ê riki jetehar te ke aja jakwa katu. Pe, Tupãma'e pyrãtãha ke pehê

pe jamujekwa tí. Jande namõ I'ã ma'ema'e katu tí. Amukwehe pehê namõ jaxo rahã, katu jande jaxoha, ame'ê ke pekwa. Aja rahã Tupã rehe pehê pejurujar katu ta my, ame'ê ke japutar. ⁶ (Jete. Pejurujar katu ehe.) A'erehe jande aja pehê ke amõ ta mupyrara tí. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta mupyrara pehê ke. Jesu aja pehê ke ame'ê ta mupyrara tí. Pehê ke amõ ta mupyrara hũ tipe. Anĩ. Tupã je'êha rehe pehê rury katuha namõ pejurujar katu rĩ. Ame'ê pehê rury katuha ke pehê pe Tupã'ã me'ê. ⁷ Pexoha ke amõ ta pe pemujekwa. A'erehe pehê aja Jesu kotyhar ta tí. Masendo wyy pe ixo ame'ê ta ke a'eta. Pehê aja ame'ê ta ke amõ ta mupyrara tipe tí. Anĩ. Hury katuha namõ ame'ê ta jurujar katu ehe tí.

⁸ Yman Masendo wyy rupi Tupã je'êha ke pepandu pandu peho. Ngere wyy rupi pepandu pandu peho tí. Jesu rehe har pepandu pandu peho. Pesarahã! Pehê rehe har aja tí. Amõ amõ wyy pe har ta pehê rehe har ukwa tí. Tupã rehe pejurujar katu ame'ê ke amõ ta ukwa. A'erehe amõ wyy rupi ame'ê pejurujar katuha rehe har marã ka ym japanduhã tí. (Upa pehê rehe har ukwa katu.)

⁹ Amõ we tí. Pehê namõ jaxo rahã, myja pehê rok pe jande ke pemuxe katu, ame'ê rehe har a'eta pandu pandu. Amõ wyy pe har ta pandu pandu. A'erehe ukwa katu tí. Yman ma'e'ã riki tupã aja pehê pekwa pehê jupe naĩ tí. Myja ame'ê ngi Tupã te koty pehê py'a pemuruwak pemondo. Apo Tupã te rehe pehê py'a pemoi katu. Ame'ê rehe har a'eta pandu pandu katu tí. A'erehe ukwa katu tí. Tupã riki ixuwe katu te hũ ame'ê ke a'e.

¹⁰ Pe, ywa ngi Ta'yr rehe peharõ pexo. Jesu ke a'e. Manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. Yman rahã Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta ke a'e mupyrara ta. Ame'ê ngi jande ke Ta'yr muhem.

2

Tesaron ok ta pe Tupã je'êha ke Páu pandu pandu

¹ Jande mu ta! Pehê namõ jaxo rahã, Jesu rehe heta ngã jurujar katu. Ame'ê ke pekwa katu. ² Pe, pehê rehe jahyk ym rahã we, Siri ok ta pe jande ke amõ ta mahy. Tupã rehe ipy'a ym ame'ê ta mahy. Myrandu katu ke japandu, (ame'ê ke ame'ê ta putar ym.) A'erehe jande ke ame'ê ta mahy. Jaxer ai ame'ê ke jande pe ame'ê ta ma'e tí. Ame'ê ke pekwa katu. Pe, jande py'a ke Tupã mãtã. A'erehe myrandu katu ke pehê pe japandu pandu katu we rĩ. Jande pe Tupã muwyr, ame'ê ke japandu. Amõ ta putar ym tipe. Anĩ. Japandu pandu we rĩ. ³ "Mã peja pejurujar katu ehe" aja japandu pehê pe.

Jetehar te ke japandu pehê pe. Pehê ke jamujaxer tar katu, a'erehe pehê pe myrandu katu ke japandu my? Anî. Aja ym. Pehê ke jamuka'u te'e ym te tî. ⁴ Jete! Jande rehe Tupã usak katu. Jande pe myrandu katu ke a'e muwyr tî. A'erehe a'e putar aja japandu pandu. Aja te'eha japandu pandu. Sawa'e ta putar aja japandu tar ym. Tupã putar aja jô japandu. Myja me'ê japandu my, ame'ê ke a'e manga. Ukwa tar katu. Pe, ukwa rahâ: "Pehê katu" aja a'e ukwa katu. ⁵ Kuja pekwa katu. Pehê rehe jahyk rahâ, katu japandu my? Aja pehêma'e ke japyhyk my? Anî. Aja ym. Tamatarer japutar, a'erehe pehê pe japandu my? Anî. Aja ym tî. Ame'ê ke Tupã ukwa katu tî. ⁶ "Páu ta katu" aja pepandu ame'ê ke japutar, a'erehe myrandu katu ke pehê pe japandu my? Anî. Aja ym. Ame'ê jande rehe har katu pepandu ame'ê ke japutar ym. Amô ta pandu ame'ê ke japutar ym tî. ⁷ Jande ke Kirisutu mondo, a'erehe jande je'êha rupi pehê pe japandu ta tipe. "Japutar ame'ê ke pemuwyr" aja japandu ta tipe. Anî. Aja japandu ym te. (Pehê ngi japyhyk ym te ma'e ke.) Pehê namô jaxo rahâ, pehê pe jande rury katuha namô japandu pandu. Ta'yn ta pe hury katuha namô imâi pandu pandu. Aja pehê pe japandu pandu tî. ⁸ Pehê rehe japy'a katu, a'erehe myrandu katu ke pehê pe japandu rahâ, katu tiki. Tupã muwyr, ame'ê ke japandu. Jete! Jande ke amô ta jukwa ta tipe rahâ, myrandu katu ke pehê pe japandu we ta rî. Jete! Pehê riki japy'a katu ame'ê ta ke pehê. ⁹ Jete! Kuja pekwa katu. Myrandu katu ke pehê pe japandu rahâ, pehêma'e ke japyhyk ym. Tupã muwyr, ame'ê ke japandu. Jande japaraky hû. Pytyn rahâ, japaraky. Wera rahâ aja tî. Japaraky tî. Aja tamatarer ke japyhyk. Ame'ê pe jandema'e ke jajo'ok jo'ok.

Jande jaxoha ke pekwa katu

¹⁰ Pehê riki Jesu rehe jurujar katu ame'ê ta ke. Kuja jande rehe har pekwa katu. Tupã ukwa katu tî. Kuja. Pehê namô jaxo rahâ, Tupã putar ame'ê ke jama'ema'e. Katu ame'ê ke jama'ema'e tî. "Páu ta jaxer ai" aja jande rehe har pepandu ym tî. ¹¹ Ta'yr ta rehe ipái usak katu, aja pehê rehe jasad katu tî. Ame'ê ke pekwa katu tî. ¹² Kuja. Pehê ke jande jamuhury katu. A'erehe Jesu rehe pehê py'a pemoi moî katu rî. Pehê py'a ke jamâtâ tî. Tupã riki kuja mujekwa. Yman rahâ inamô pexo ta kÿ. "Ko ihê axo ame'ê pe pejur. Ihê katuha ke pesak ta pejur" aja mujekwa. A'erehe Tupã putar, aja mã peja pexo katu rî. Aja pehê pe japandu pandu katu jaxo rî.

Tupã je'êha rehe pejurujar katu ame'ê ke amô ta putar ym

¹³ Kuja tî. Jande pe Tupã muwyr, ame'ê myrandu ke pehê pe japandu rahâ, pehendu katu ehe. A'erehe pehê rehe har Tupã namô japandu pandu rahâ: "Ne jô riki katu te me'ê ke" aja japandu ipe. Aja te'eha japandu ipe. Myrandu katu rehe pejurujar katu. Jete riki! Tupã muwyr, aja pekwa katu. Sawa'e muwyr ym, aja pekwa katu tî. Ame'ê myrandu katu rehe pehendu katu. A'erehe Tupã rehe pejurujar katu te we rî. Jesu rehe pejurujar katu ame'ê ta ke pehê. ¹⁴ Jundéi wyy pe Jesu Kirisutu kotyhar ta ixo. Ame'ê ta ke jundéu awa ta mahy. Ame'ê ta aja pehê ke tî. Pehê ke pehê rekoha pe har ta mahy tî.

¹⁵ Yman Tupã je'êha pandu ame'ê ta ke jundéu awa ta jukwa jukwa. Jesu ke ame'ê ta jukwa tî. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Apo jande ke ame'ê ta mupyrara tî. Tupã ke ame'ê ta muhury ym. Jesu rehe ngâ jurujar katu, ame'ê ke a'eta putar ym tî. A'erehe upa sawa'e ta ruwajan ta riki ame'ê ta. ¹⁶ Jundéu awa aja ym ame'ê ta pe myrandu katu ke japandu. Ame'ê ta jurujar katu ehe, a'erehe ame'ê ta ke Tupã muhâ katu ta. Pe, ame'ê myrandu katu japandu ame'ê ke jundéu awa ta mukanim ta tipe. Mukaniha ke manga tipe. Upa ame'ê riki a'eta ka'u te'eha ma'ema'eha ke. Jaxer ai ma'eha ke. Aja te'eha a'eta. Ame'ê ta ke Tupã putar ym apo. A'erehe ame'ê ta ke Tupã mupyrara hû ta apo.

Tesaron ok ta pe har ta rehe ihê asak tar katu tî

¹⁷ Jande mu ta! Pehê ngi jaho. Pe, pehê rehe har jakwa jakwa jaxo. Heta ym jaker rahâ, pehê koty jajywyr tar katu tî. ¹⁸ Pehê koty jaho ta tipe. Jahoha ke jamanga tipe jaxo. Pehê koty jajywyr tar katu. Ihê Páu. Pehê koty ihê aho tar katu. Ihê amanga hû tipe axo. Anî. Jande ke Satana mupyta riki. (A'erehe arahâ pehê koty ihê ajywyr ym we aho.)

¹⁹ Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e jywyr rahâ, huwa koty jaxo ta. Arahâ pexo ta a'ep tî. Ame'ê angaha ke rehe jaharô katu jaxo. A'ep pexo ta, a'erehe jande ke pemuhury katu ta tî. Myrandu katu japandu pehê pe rahâ, ame'ê ke rehe pejurujar katu. A'erehe a'ep pexo ta. A'erehe: "Parakyha ke Kirisutu muwyr, ame'ê ke jama'ema'e katu" aja japandu ta, ame'êja saka. ²⁰ Jete riki. A'ep pexo ta tî. A'erehe: "Parakyha ke Kirisutu muwyr, ame'ê ke jama'ema'e katu" aja japandu ta, ame'êja saka. Jande ke pemuhury katu ta tî.

3

Pehê rehe ihê ajumupyai a'erehe Timo ke ihê amondo

¹ Pehē rehe jajumupyaiha ke marā ka ym amō ta muputu'uha. A'erehe: "Ate ok ta pe jande jō japyta" aja japandu. ² Pe, pehē koty Timo ke jamondo. (Pe, a'e jywyr uwyr rahā, pehē rehe har mujekwa ta jande pe. A'erehe jajumupyaiha ke muputu'u ta.) A'e riki jande mu aja. Tupāma'e miasu ke a'e tī. Jande aja myrandu katu ke a'e pandu pandu tī. Kirisutu rehe har a'e pandu pandu. Pehē koty jamondo. Pehē py'a ke a'e mātā we oho rī. Aja Tupā rehe har pehē pe a'e mujekwa katu te we rī. Pehē ke a'e mu'e katu tī. Aja rahā Tupā rehe pejurujar katu te we rī. ³ Aja rahā, jurujar katuha ke pehē ngi har amō ta hijar ym ta. Pehē ke amō ta mupyrara hū tipe. Anī. Pejurujar katuha ke pehijar ym. Jande ke amō ta mupyrara hū ame'ē ke Tupā putar katu, aja pekwa katu. ⁴ Jande ke amō ta mupyrara ta, aja pehē pe japandu katu. Pehē namō jaxo rahā, pehē pe japandu katu. Pehē ke amō ta mupyrara ym rahā we aja jamujekwa katu pehē pe. A'erehe pekwa katu. A'erehe pejumupyai ym ta. Jamujekwa aja pyraraha jande rehe uhyk apo 'y. Ame'ē ke pekwa katu. ⁵ A'erehe pehē koty Timo ke ihē amondo. Pehē rehe ihē ajumupyai hū, a'erehe a'e ke ihē amondo. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu my? Ame'ē ke a'e ukwa ta oho. Pehē ke Satana muka'u te'e my? (Ajā ramūi a'e.) Aja rahā, Jesu rehe pejurujar katuha ke pehijar ta my? Ame'ē ke pehijar rahā, myrandu katu japandu, ame'ē ke upa a'e mukanim ta. (A'erehe pehē rehe jajumupyai.)

Timo jywyr uwyr rahā pehē rehe har upa a'e mujekwa jande pe

⁶ Apo pehē ngi Timo jywyr uwyr. Jande rehe a'e uhyk uwyr. Tapijar te'e we pejurujar katu ehe, Kirisutu rehe. Ame'ē myrandu katu ke jande pe Timo muwyr. Pehē namō ixo ame'ē ta rehe pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Ame'ē ke a'e pandu jande pe tī. Jande rehe har aja te'eha katu pekwa pekwa pexo. Aja jande pe Timo pandu tī. Pehē rehe jande jasak tar katu. Aja jande rehe pesak tar katu tī. Ame'ē ke jande pe a'e pandu tī. (A'erehe upa katu te jajumupyaiha ke a'e muputu'u katu riki.)

⁷ Jande mu ta! Upa pehē rehe har Timo pandu, a'erehe pehē rehe jande rury katu. Jande ke amō ta mupyrara. Māte te'e jaxoha tī. Anī. Pehē rehe jande rury katu rī. Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu. A'erehe jande ke pemuhury katu. ⁸ Jesu rehe tapijar te'e we pejurujar katu. A'erehe jande rury katu te apo tī. ⁹ Apo pehē rehe har Tupā namō japandu rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja japandu ipe. Pehē rehe har jakwa jakwa jaxo rahā, jande rury katuha ke japandu pandu ipe. Jande ke pemuhury, ame'ē ke japandu ipe tī. ¹⁰ Pytun rahā, Tupā

namō japandu pandu. Wera rahā, aja tī. Japandu pandu inamō tī. Kuja:

—Tesaron ok ta pe har ta rehe jasak tar katu. Mā peja jande ke a'eta koty emondo. Nde rehe har a'eta pe jamu'e tar katu te we rī — aja japandu pandu hū ipe.

¹¹ Tupā riki jande pāi keruhū. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Kuja japandu pandu inamō tī:

—Mā peja Tesaron ok ta pe har ta koty jande ke emondo. ¹² Ame'ē ta ipy'a katu a'eta juehe ixo. Amō ta rehe a'eta ipy'a katu hū tī. Mā peja a'eta py'a ke emuhury katu. Aja rahā, i'ar koty te we a'eta ipy'a katu te ha. Ame'ē ta rehe jande japy'a katu te hū. Mā peja jande aja ame'ē ta ipy'a katu te we hū a'eta juehe ixo tī — aja japandu.

¹³ Aja rahā, pehē py'a ke a'e mātā ta. Aja rahā, Tupā ruwa koty pexo rahā, pehēma'e riki nixói te ta. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixói te ta pehē pe. Pehē riki katu te ame'ē ta ke pehē tī. Tupā riki jande pāi keruhū. Jesu jywyr rahā, upa inamō ixo ame'ē ta jywyr ta tī. Arahā Tupā ruwa koty pexo ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

4

Ymanihar pexo ai te'e aja ym pexo apo

¹⁻² Jande mu ta! Pehendu katurahā! Myja katu pexo rahā, pehē rehe Tupā hury katu ta my? Ame'ē rehe har pehē pe jamujekwa. Apo aja katu pexo rī. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Apo a'e je'ēha rupi pehē pe japandu katu te. Mā peja katu pexo rī. A'e je'ēha rupi pehē ke jamu'e. Ame'ē ke pekwa katu. ³ Tupā putar katu ame'ē ke kuja pehē pe katu. Pehē riki katu te ame'ē ke, aja a'e putar. Amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī. ⁴ Sawa'e ta! Peteihar pame katu te ekwa katu. Katu te aja me'ē nde rakehar epyhyk. ⁵ Kūjā rehe nde erepy'a katu, a'erehe a'e ke nde erepyhyk. Epandu katuha rupi epyhyk. Kūjā namō jumusarāi ha jō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta putar. A'erehe kūjā ke a'eta pxyhyk. A'eta aja ym pehē tī. ⁶ Aja jumusarāi ha namō kūjā ke pepyhyk rahā, Jesu kotyhar ta ke pemuparahy ta. Ame'ē ta pe katu ym ame'ē ke ema'ema'e ym tī. Aja ma'ema'e ame'ē ke Tupā mahy ta. Aja amukwehe te we pehē pe japandu katu. Pehē pe jaje'ē hū tī. ⁷ Tupā mujekwa:

—Mā peja katu te ame'ē ke pema'ema'e. Amō kūjā rehe peka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe peka'u te'e ym tī — aja a'e pandu.

⁸ Ihē apandu ame'ē ke rehe pehendu ym rahā, Tupā rehe pehendu ym tī. Ame'ē je'ēha riki sawa'e je'ēha aja ym. Tupā je'ēha ke. A'e riki I'ā ke pehē py'a rehe muwyr.

Pehē mu ta rehe pepy'a katu te we rī

⁹ Jesu kotyhar ta rehe pepy'a katu. Ame'ë rehe har pehë pe jamupinim ym ta me'ë te'e. Anī. Aja pepy'a katu pehë juehe pexo. Ame'ë ke pehë pe Tupā riki mu'e tī. Kuja: "Pepy'a katu pehë juehe pexo ta me'ë te'e" aja riki. ¹⁰ Aja Jesu kotyhar ta rehe pepy'a katu pexo riki. Masendo ywy pe ixo ame'ë ta rehe pepy'a katu. Jande mu ta! Pehë pe japandu katu te we rī. Amō we ma'e ke pema'ema'e katu te we rī. ¹¹ Mā peja pehë rury katu pehë juehe pexo. Aja pexo katu. Amō ta ixoha rehe har peje'ë ym. Pemujaxer ym. Pehë pexoha rehe jō pekwa pekwa katu pexo. Pehë peparakya namō pehēma'e ke pejo'ok jo'ok katu. Aja amukwehe pehë pe japandu katu. ¹² Aja rahā: "Peme'ë ta katu" aja pehë rehe har amō ta ukwa ta ixo. Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta ukwa ta ixo. Aja peparaky rahā, ma'e ke peputar ame'ë ke amō ta pe pepandu ym ta. "Jande pe pemuwyr!" aja pepandu ym ta. Pehēma'e ke pehë jeje te'e ta pejo'ok katu ta.

Yman rahā Jesu kotyhar ta ke Tupā mukwera katu ta muhem

¹³ Jande mu ta! Pehendu katurahā! Jesu kotyhar ta manō. Ame'ë rehe har japandu ta pehë pe apo 'y. Ame'ë rehe har jetejar te ke pekwa katu ame'ë ke japutar. Aja rahā, pepyai ym ta. Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta manō. Ianam ta pyai te hū. Manō ame'ë ke Jesu namō ixo ym te ta. A'erehe ianam ta pyai te hū. Ame'ë ta aja ym pehë tī.

¹⁴ Jesu manō. Pe, manōha ngi kwera katu uhem tī. Ame'ë ke rehe jajurujar katu. A'erehe manō ame'ë ta ke Jesu namō Tupā muwyr ta kŷ. Jesu kotyhar ta manō. Ame'ë ta ke Tupā muwyr ta kŷ. Ame'ë ke rehe jajurujar katu tī.

¹⁵ Jesu mu'e ame'ë ke pehë pe japandu. Kuja. A'e jywyr ta kŷ. Arahā jande jaxuwe katu ame'ë ke hundutar koty jaho ym ta. Manō ame'ë ta hundutar koty jaho ym ta. ¹⁶ Tupā je'ēha rahoha keruhū pandu ta kŷ. Pukāi ta kŷ. Tupāma'e jumi'a tyapu ta. Pe, ywa ngi Jesu wyjy ta uwyr. Ixotyhar ta manō. Ame'ë ta ke Tupā mukwera katu py ta muhem. ¹⁷ A'engi jande jaxuwe katu ame'ë ta ke a'e mujy'ar ta kŷ. Mukwera ame'ë ta namō jande ke a'e mujy'ar ta kŷ. Pe, ywa wyr koty Jesu rehe jande johu jahyk ta kŷ. Pe, Tupā koty Jesu namō aja te'e ta jaxo. ¹⁸ A'erehe: "Ixotyhar ta kwera katu ta uhem" ame'ë je'ēha namō Jesu kotyhar ta ke pemuhury katu. Pehë rury katu pehë juehe pexo tī.

5

Jesu jwyryiha rehe peharō katu pexo

¹⁻² Jande mu ta! Pehendu katurahā! Jesu jywyr ta kŷ. Ma'e 'ar rahā, uhyk ta my? Myja me'ë jahy rahā, uhyk ta my? Jande

jakwa ym. A'erehe ame'ë rehe har pehë pe jamupinim ym ta. Kuja pekwa katu. Pytun rahā, amō ukwa ym ha rupi ma'e mukanīha uwyr. Aja amō ta harō ym ha rupi Jesu jywyr ta. Ame'ë ke pekwa katu. ³ Kuja amō ta pandu ta:

—Katu apo. Jajumai ym ha namō jaxo apo. Mā peja japutu'u katu jaxo — aja pandu ta jupe nāi.

Aja rahā, pahar ame'ë ta rehe ahyha keruhū uhyk ta. Uhem ym ta oho ingi. Imembyr u'ar Tate rahā, ta'yn ahy ipe. Ahyha ngi uhem ym ta. Aja ahyha keruhū ngi Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta uhem ym te ta oho tī. ⁴ Pytuniha aja ame'ë pe amō ta ixo. Aja ym pehë. Pytuniha aja ame'ë pe amō ixo rahā, Tupā rehe har ukwa ym. Aja ym pehë tī. Amō ukwa ym ha rupi ma'e mukanīha uhyk ta uwyr. Ukwa ym awa. Aja peharō ym pexo rahā, katu ym ta. A'erehe Jesu jwyryiha angaha ke rehe peharō katu pexo.

⁵ Pehë johu riki weraha kotyhar ta aja pexo. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu. Pytuniha aja ame'ë pe amō ta ixo. Aja ym jande tī. Pytuniha aja ame'ë pe amō ixo rahā, Tupā rehe har ukwa ym. Aja ym jande tī. ⁶ Amō ta ukwer aja ixo. Aja rahā, Jesu jwyryiha rehe harō ym ixo. Mā peja ame'ë ta aja ym jaxo tī. Jaker ym jaxo. Kawī ngi jaka'u ym jaxo tī. Aja rahā jaharō katu jaxo ehe, Jesu rehe. ⁷ Pytun rahā amō ukwer katu. Pytun rahā kawī ngi amō ka'u. Aja rahā, harō ym ixo ehe. ⁸ Pe, jande riki weraha kotyhar ta aja jande. Aja rahā, Tupā rehe har jakwa katu. Kawī ngi jaka'u ym, aja rahā, katu tiki. Aja rahā, jaharō katu jaxo ehe.

Ita kamixa ke sonda ta ipixi'a rehe munde. Aja rahā, amōma'e ru'y asa ym ta a'eta rehe. Jukwa ym ta. Aja jande tī. Jesu rehe tapijar te'e we jajurujar katu rahā, ita kamixa jande pixi'a rehe jamunde, ame'ēja saka. Aja rahā, pahar ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta. Tupā rehe jande japy'a katu rahā, aja tī. Ita kamixa jande pixi'a rehe jamunde, ame'ēja saka. Pahar ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym ta tī. Iākā rehe itasape ke sonda ta moī tī. A'eta aja pemoī tī. Aja rahā, pahar amō tama'e ru'y asa ym ta a'eta rehe. Jukwa ym ta. Aja jande tī. Jande ruhāha angaha ke rehe jaharō katu jaxo rahā, itasape ke jande ākā rehe jamoī, ame'ēja saka. Aja rahā, pahar jajurujar katuha ke jahijar ym ta.

⁹ Tupāma'e parahyha keruhū japyhyk ame'ë ke a'e putar ym. A'erehe jande rehe a'e usak katu. Pe, Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu. A'erehe jande ke a'e muhā katu ame'ë ke a'e putar katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te. ¹⁰ A'e manō. A'erehe inamō jaxo ta. A'e jywyr ta kŷ. Arahā

jande jaxuwe katu jaxo my? Upa jamanō nahā my? Ukwa ym awa. (Kuja jō jakwa katu.) Inamō jaxo ta kŷ. ¹¹ A'erehe mā peja pemuhury katu pehē juehe pexo. Mā peja pehē py'a ke pemātā katu te we pehē juehe pexo tī. Aja Tupā rehe har pemujekwa katu te we pehē jupe pexo tī. Aja pema'ema'e pexo pehē jupe apo.

Tupā je'ēha pandu ame'ē ta rehe pehaihu katu

¹² Jande mu ta! Pehendu katurahā! Pehē pe japandu katu. Pehē namō Tupā je'ēha pandu pandu ame'ē ta ixo. Ame'ē ta rehe pehaihu katu. (Ma'e ke ame'ē ta pe peme'ē me'ē katu.) Pehēma'e kapitā ta ke a'eta. Pehē ke a'eta mu'e katu. Ame'ē ta rehe Tupā usak katu tī. ¹³ Tupā je'ēha ke ame'ē ta pandu pandu ixo. A'erehe ame'ē ta rehe har katu pekwa katu. Ame'ē ta rehe pehē pepy'a katu tī. Mā peja pehē rury katu pehē juehe.

Katu ame'ē ke Pāu mujekwa

¹⁴ Jande mu ta! Pehē pe japandu katu. Kuja. Tupā rehe jurujar katu we mi ame'ē ta ke pemu'e katu. Jyty'ym ame'ē ta pe pepandu katu. "Mā peja peparaky katu peho" aja. Aja rahā, paraky katu ta. Jumupyai te'e ixo ame'ē ta ke pemuhury katu. Pahar ym upa ngā pe peje'ē je'ē. Pemu'e katu te we rī. ¹⁵ Katu ym ma'ema'e ame'ē pe juja katu te amō mujywyr ipe. Ame'ē ta aja ym pehē tī. Anī. Katu ame'ē ke pema'ema'e katu pehē jupe. Aja te'eha pehē. Jete. Upa amō ta rehe katu ame'ē ke pema'ema'e katu.

¹⁶ Aja te'eha pehē rury katu pexo. ¹⁷ Aja te'eha Tupā namō pepandu pandu katu pexo. ¹⁸ Upa ma'e ke pehē rehe uhyk rahā, pehē rury katu te we rī. Ma'e katu ame'ē ke pehē rehe uhyk ta my? Ma'e katu ym ame'ē ke uhyk ta my? Pehē rury katu te we pexo rī. Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe upa ma'e uhyk rahā: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja Tupā pe pepandu. Aja me'ē Tupā putar katu pehē pe.

¹⁹ Ma'e ke amō pe Tupā'ā mujekwa rahā, pehendu katu ehe: ²⁰⁻²¹ "Tupā je'ēha rupi ma'e ke pehē pe ihē apandu" aja amō pandu rahā, ame'ē panduha ke pemanga manga katu py pexo. Kuja. Jete har ame'ē pandu nahā my? Te'e pandu nahā my? Aja pemanga manga katu py pexo. Pe, je'ēha katu ame'ē ke rehe jō pehendu katu. ²² Upa ma'e jaxer ame'ē ke pema'ema'e ym.

²³ Jande py'a ke Tupā muhury katu. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Kuja pehē rehe har Tupā namō japandu pandu: "Mā peja Tesaron ok ta pe har ta ke nema'e te aja emu'am. Aja rahā, ma'e jaxer ame'ē ke nixói te ta a'eta pe. Aja rahā, a'eta py'a rehe ma'e jaxer ame'ē ke a'eta ukwa ukwa ym ta ixo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym ta tī. Jesu

Kirisutu jywyr rahā, mā peja aja me'ē a'eta ixo ta tī. Mā peja ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ta a'eta pe" aja Tupā namō japandu. ²⁴ "Tesaron ok ta pe har ta ihēma'e ta ke" aja Tupā pandu katu. A'erehe pehē riki katu te aja me'ē a'e mu'am ta tī. A'e pandu katu, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu tī.

²⁵ Jande mu ta! Mā peja jande rehe har Tupā namō pepandu pandu.

²⁶ Pehē koty Jesu kotyhar ta ixo. Upa ame'ē ta rehe pejuman juman katu pehē juehe. (Aja pepy'a katu pehē juehe pexo, aja pemujekwa.)

²⁷ Tupā je'ēha rupi pehē pe ihē apandu. Kuja. Mā peja kome'ē paper pinim ke upa Jesu kotyhar ta pe pemujesak katu. (Aja rahā, upa ukwa katu ta.)

²⁸ Mā peja pehē rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hū. A'e riki jandema'e sawa'e te.

Upa.

Tesaron ok ta pe har ta pe Páu mupinim tĩ Mokõihar ke

Jesu kotyhar ta Tesaron ok ta pe ixo. Ame'ë ta rehe har Páu pe amõ pandu oho. Pe, ame'ë ta rehe har ukwa rahã, amõ paper ke Páu mupinim. Ame'ë ke Tesaron ok ta pe mondo, Jesu kotyhar ta pe. Páu pe amõ pandu:

—Jesu kotyhar ta ke amõ ta mu'e naĩ. Ngã ke Tupã mukwera katu ta muhem. Ame'ë angaha ke asa oho apo 'y. A'erehe apo mukwera ym te ta tĩ — aja amõ mu'e naĩ.

A'erehe Jesu kotyhar ta pyai te hũ ixo. Anĩ. Ngã ke Tupã mukwera ym we rĩ. Ame'ë rehe har amõ we Páu mujekwa tar katu. A'eta ke Páu muhury tar katu. Amõ we Tupã rehe har a'e mujekwa tar katu tĩ. A'erehe paper pinim ke a'e mondo. Mokõihar ke a'e mondo.

Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta pe Páu pandu: “Ihẽ mu ta” aja.

Tesaron ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ë ta pe Páu mupinim tĩ

¹⁻² Tesaron ok ta pe har ta ke pehẽ. Jesu rehe pejurujar katu ame'ë ta ke pehẽ. Ko pehẽ pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Sir ihẽ namõ ixo tĩ. Timo aja tĩ. Ihẽ namõ ixo tĩ.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke pehẽ. Pehẽ riki Jesu Kirisutu kotyhar ta ke tĩ. Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Mã peja pehẽ rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Tapijar te'e we Tupã rehe pejurujar katu

A'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ym

³ Jande mu ta! Pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu rahã: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja japandu pandu ipe. Aja te'eha japandu pandu ipe. Tupã rehe tapijar te'e we pejurujar katu. Jete! 'I ar koty te we pejurujar katu rĩ. Amõ ta rehe pepy'a katu te we tĩ. ⁴ A'erehe amõ amõ Jesu kotyhar ta namõ jaxo rahã, pehẽ rehe har japandu pandu ngã pe. “Jesu kotyhar ta Tesaron ok ta pe ixo. Tupã rehe tapijar te'e we jurujar katu. A'erehe ame'ë ta ke amõ ta mahy hũ. Mupyrara hũ ngã tĩ. Anĩ. Ipy'ahu te'e ame'ë ta hendu” aja pehẽ rehe har japandu ngã pe. A'erehe pehẽ ngi jande ruxĩ ym.

⁵ Tupã kotyhar ta ke pehẽ. A'erehe pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara hũ tĩpe. Anĩ. Pehẽ py'ahu te'e pehendu. Ame'ë ke jakwa rahã, kuja jakwa katu tĩ. “Pehẽ katu” aja Tupã pandu ta. Pe, henda pe pehẽ ke a'e muhyk ta raho. Inamõ pexo katu

ta kỹ. Aja jakwa katu. ⁶ (A'erehe kuja ihẽ apandu.) Katu ame'ë ke jõ Tupã ma'ema'e katu. (A'erehe juja katu te a'e mujywyw ngã pe.) A'erehe pehẽ ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara hũ. Ame'ë ta ke a'e riki mupyrara hũ ta tĩ. ⁷ Pehẽ pepyrara hũ pexo. Pe, pehẽ ke a'e muhem ta ingi. Jande aja tĩ. A'e muhem ta ingi tĩ. Ywa ngi Jesu, jandema'e sawa'e te jywyw rahã, jande johu a'e muhem ta ingi.

Tupã je'eha rahoha ta namõ Jesu jywyw ta. A'eta riki pyrãtã te hũ ame'ë ta ke a'eta. ⁸ Tata keruhũ weraha aja me'ë namõ a'e jywyw ta uwyw. Pe, Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ke a'e mahy hũ ta. Mupyrara hũ ta. Myrandu katu amõ ta pandu rahã, Jesu rehe har pandu. Ame'ë rehe hendu ym ame'ë ta ke a'e mupyrara hũ ta tĩ. ⁹ Mupyrara renda pe ame'ë ta ke a'e mahy ta. Aja te'e ta ame'ë ta ixo a'ep. Jandema'e sawa'e te namõ ixo ym te ta. Ima'e pyrãtã katu te ha ke ame'ë ta usak ym te ta tĩ. Jesu jywyw rahã, aja ta. ¹⁰ A'e riki jywyw rahã, upa ixotyhar ta pandu ta. “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja pandu ta. Aja upa katu te jurujar katu ehe ame'ë ta pandu ta tĩ. Aja pandu ame'ë ta namõ pexo ta tĩ. Myrandu ke pehẽ pe japandu. Ame'ë ke rehe pejurujar katu, a'erehe a'eta namõ pexo ta tĩ.

¹¹ A'erehe pehẽ rehe har Tupã namõ japandu pandu. Aja te'eha japandu. Pehẽ ke Tupã muhã katu, a'erehe mã peja pex-oha katu, aja pemujekwa. Aja japandu ipe. Mã peja ima'e pyrãtãha ke muwyw pehẽ pe. Aja rahã, a'e putar aja katu ame'ë ke pema'ema'e katu ta. Tupã rehe pejurujar katu, a'erehe katu ame'ë ke pema'ema'e katu. ¹² Aja rahã: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja Jesu rehe har pepandu ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Pe, pehẽ rehe har a'e pandu ta tĩ. “Pehẽ riki katu ame'ë ta ke” aja a'e pandu ta tĩ. Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu te hũ, a'erehe aja me'ë a'e pandu ta. Pehẽ rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hũ, a'erehe aja me'ë a'e pandu ta tĩ. Jesu riki jandema'e sawa'e te.

2

Sawa'e katu ym te ame'ë rehe har

¹ Jande mu ta! Pehendu katurahã! Jesu Kirisutu jywyriha rehe har pehẽ pe ihẽ apandu ta apo 'y. A'e riki jandema'e sawa'e te. Jande ke a'e mujy'ar ta ixoty. Ame'ë rehe har ihẽ apandu ta tĩ. ²⁻³ “Jesu jywyriha upa asa oho apo 'y” aja pehẽ pe amõ ta pandu naĩ. Aja me'ë Tupã je'eha rupi pandu naĩ. Aja me'ë Tupã je'eha mu'eha pandu naĩ. Aja me'ë paper rehe jande jamupinim, aja amõ ta pandu naĩ. Mã pahar aja me'ë ke rehe peka'u te'e ym. Pejumupyai ym ehe tĩ.

Pehendu katurahã! Kuja ym rahã we, Jesu jywyriha uhyk ym ta rĩ. Kuja. Tupã

rehe jurujar katuha ke amō amō ta hijar hū ta. Sawa'e katu ym te ame'ē ke uwyr ta tī. A'e riki mupyaraha renda pe oho ta ame'ē ke a'e. ⁴ (Upa ngā ipy'a moī moī ehe ame'ē ke a'e putar.) A'erehe upa katu te Tupā rehe ipy'a ke amō moī katu. Ame'ē ke a'e putar ym. Upa katu te ma'e'ā riki tupā aja amō ta ukwaha jupe, ame'ē ke a'e putar ym tī. (A'e ke rehe jō ngā ipy'a moī moī, ame'ē ke a'e putar katu. Sawa'e katu ym te ame'ē ke putar katu.) “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja ngā panduha ke juehe har har sawa'e katu ym te ame'ē ke putar katu. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe a'e wapyk ta oho tī. “Ihē riki tupā” aja sawa'e katu ym te ame'ē ke pandu ta naī tī. (A'e uhyk ym we rī. A'erehe Jesu jywyr ym we rī, aja jakwa katu.)

⁵ Pehē namō ihē axo rahā, upa katu te pehē pe ihē apandu. Jesu jwyrriha rehe har ihē apandu. Ame'ē rehe har pekwa pekwa katu pexo. ⁶ Pe, sawa'e katu ym te ame'ē uhykiha ke ma'e ke mupyta we rī. Ame'ē rehe har pekwa katu. Ima'e angaha ke rehe uhyk rahā, sawa'e katu ym te ame'ē ke uwyr ta. ⁷ Amō ukwa ym ha rupi ma'e katu ym te ame'ē ke a'e ma'ema'e we apo ixo rī. Pe, a'e uhyk ym te ta rī. A'e mupytaha ke Tupā mutyryk ym rahā, a'e uhyk ym te ta rī. ⁸ A'e mupytaha ke Tupā mutyryk rahā, pe, sawa'e katu ym te ame'ē ke uwyr ta. Pe, je'ēha rupi a'e ke Jesu jukwa ta. Jesu riki jandema'e sawa'e te. A'e jywyr rahā, pyrātāha namō a'e jywyr ta kī. Ame'ē namō sawa'e katu ym te ame'ē ke a'e jukwa ta. (Ame'ē sawa'e katu ym te ame'ē uwyr ym we rī. A'erehe Jesu jywyr ym we rī, aja jakwa katu.)

⁹ Satanama'e pyrātāha namō sawa'e katu ym te ame'ē ke uwyr ta. Marā ka ym ma'e ke amō ma'eha, ame'ē ke pyrātāha namō a'e ma'ema'e hū ta. Ame'ē rehe ngā usak rahā, pandu ta: “Mā! Katu hū” aja pandu ta. Amō amō ma'e katu ame'ē ke a'e ma'ema'e hū ta. Aja ngā ke a'e muka'u te'e hū ta. ¹⁰ Upa ma'e katu ym ame'ē ke a'e ma'ema'e ta. Pe, mupyaraha renda pe oho ta ame'ē ta ke a'e muka'u hū ta. Tupā rehe har jete har te amō pandu. Ame'ē ke rehe a'eta ipy'a ym. Putar ym tī, a'erehe mupyaraha renda pe oho ta. Tupā rehe har jete har te ke amō pandu, ame'ē ke rehe a'eta ipy'a katu rahā, putar katu rahā, ame'ē ta ke Tupā muhā ta tipe. Anī. Putar ym. ¹¹ A'erehe te'eha namō ma'e ke ma'ema'e. Ame'ē ke a'eta pe Tupā muwyr. A'erehe te'eha rehe ame'ē ta jurujar katu. ¹² Pe, upa katu te jete har rehe jurujar ym ame'ē ta ke Tupā mupyra hū ta. Jete har rehe jurujar ym. Pe, ma'e ka'u te'eha ke putar katu te. Ame'ē ta ke a'e mupyra hū ta tī.

Pehē ke Tupā muhā katu

¹³ Jande mu ta! Pehē rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu. A'erehe pehē rehe har Tupā namō japandu rahā: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja japandu ipe. Aja te'eha japandu. Kome'ē ywy keruhū nixōi te rahā, pehē rehe har a'e pandu: “Ame'ē ta ke ihē aputar. Ihēma'e wan ta” aja. A'erehe pehē ke a'e muhā katu. A'erehe l'āma'e pyrātāha namō a'e mu'am: “Ko Tupā kotyhar ta ke” aja. Tupā rehe har jete har japandu. Ame'ē rehe pejurujar katu. A'erehe ixotyhar ta ke pehē, aja a'e mu'am. ¹⁴ Myrandu katu pehē pe japandu. Ame'ē rehe pejurujar katu, a'erehe pehē ke Tupā muhā katu. Tupā namō Jesu Kirisutu ixo. Inamō pexo ta tī. A'e riki jandema'e sawa'e te. A'e katuha namō pexo katu ta. ¹⁵ A'erehe pehē py'a ke pemātā katu. Jete har te ke pehē pe jande jamu'e. Ame'ē ke namō pexo katu rī. Jete har te ke japandu pehē pe. Ame'ē rehe har paper rehe jamupinim tī. Ame'ē ke jamondo pehē pe tī.

¹⁶⁻¹⁷ Jande rehe Tupā ipy'a katu. Jande rehe a'e usak katu tī, a'erehe jande ke a'e muhury katu. Upa ym ame'ē ke. Jesu namō jaxo ta, ame'ē ke jande pe a'e mujekwa tī. Katu ame'ē ke. Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Tupā riki jande pāi keruhū. Mā peja pehē py'a ke a'eta mātā katu tī. Aja rahā, upa katu te ma'e katu ame'ē ke jō pepandu ta. Katu ta pexoha tī.

3

Mā peja jande rehe har Tupā namō pepandu pandu

¹ Jande mu ta! Mā peja jande rehe har Tupā namō pepandu pandu apo. Jande pe je'ēha ke Tupā muwyr. Ame'ē ke japandu. Mā peja ame'ē rehe har Tupā namō pepandu pandu. “Mā peja pahar ame'ē ke amō ta pandu pandu raho. Mā peja ame'ē ke rehe amō ta jurujar katu” aja pepandu ipe. Aja yman pehē rehe uhyk tī. ² “Sawa'e katu ym ame'ē ta ngi Pāu ta ke emuhem” aja Tupā pe pepandu tī. Myrandu katu rehe upa amō ta jurujar ym, a'erehe sawa'e katu ym ame'ē ta ixo.

³ Jete riki. Jandema'e sawa'e te pandu katu, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Pehē py'a ke a'e mātā ta. Aja rahā, Satana pehē ke manga rahā, pehē py'a ke jandema'e sawa'e mātā ta. Aja rahā, pehē py'ahu aja pexo ta. (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tī.) ⁴ Jandema'e sawa'e te namō pehē juehe katu pehē pexo. A'erehe pehē pe ma'e ke japandu ame'ē ke rehe pehendu katu ta. Aja jakwa katu. Jete. Tapijar te'e we pehendu katu ehe.

⁵ Tupā rehe pepy'a katu. Mā peja pehē py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu.

Aja rahā, amō we Tupā rehe pepy'a katu. Pehē ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta mupyrara rahā, mā peja pehē py'ahu te'e pehendu. Mā peja pehē py'a ke Kirisutu muhury katu tī. Aja rahā, amō we pehē py'ahu te'e pehendu katu ta.

Pehē peparaky katu

⁶ Jande mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi pehē pe japandu katu. Pehē koty Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ngi har amō amō ta jyty'ym. Paraky ym. Jande jamu'e ame'ē ke rehe a'eta hendu ym tī. Mā peja ame'ē ta namō pexo ym. ⁷ Pehē namō jande jaxo rahā, jande riki jajyty'y ym. Japaraky katu. Jande aja pema'ema'e rahā, katu tiki tī, aja pekwa katu tī. ⁸ Amō tama'e japyhyk rahā, ame'ē ke rehe jamuhepy katu. Jete riki. Japaraky hū. Wera rahā, japaraky hū. Pytun rahā, aja tī. Aja tamatarer japyhyk. Ame'ē pe jandema'e ke jo'ok jo'ok. Aja rahā, pehēma'e ke japyhyk ym. Jamukanim ym. ⁹ Aja jande jaxo. Pehē py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Aja rahā, amō we Tupā rehe pepy'a katu. Pehēma'e ke jande je'ēha rupi japyhyk rahā, katu tiki. Aja ym jande. Jande japaraky hū. Aja rahā, jande aja mā peja peparaky katu tī. ¹⁰ Pehē namō jaxo rahā, kuja pehē pe japandu:

—Amō paraky tar ym rahā, ma'e ke u'u ym ta tī — aja.

¹¹ Aja me'ē japandu katu. Pehē koty jyty'ym ame'ē ta ixo, aja jahendu. Te'e ame'ē ta ixo. Paraky ym. Amō ta ixoha rehe har ame'ē ta je'ē je'ē ixo. Katu ym aja. ¹² Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ame'ē ta pe japandu. Kuja.

—Mā peja peparaky katu — aja jyty'ym ame'ē ta pe japandu.

Aja rahā ame'ē ta paraky katu ta my. Aja tamatarer pyhyk. Pe, ame'ē pe ima'e ke jo'ok jo'ok rahā, katu tiki tī.

¹³ Jande mu ta! Katu ame'ē ke pema'ema'e pexo rī. Mā peja aja me'ē tapijar te'e we pexo. ¹⁴ Ko paper rehe pehē pe pexo katuha rehe har jamupinim jaxo. Ame'ē ke rehe amō amō hendu ym rahā, pexo ym inamō. Aja rahā, a'e ke pemuhuxī ta. Aja rahā, a'e hendu katu ta nahā my. ¹⁵ Mā peja pehē ruwajan aja ym pekwa pekwa ehe har pexo. Jete riki. A'e riki pehē mu aja pepandu ipe. Aja rahā, hendu katu ta.

A'ejōhar je'ēha

¹⁶ Jande py'a ke jandema'e sawa'e te muhury katu. Upa ma'e jajumupyai ha ngi muhury katu. Mā peja aja te'ēha pehē py'a ke a'e muhury katu tī. Upa ma'e ke pehē rehe uhyk rahā, aja tī. Pehē py'a ke muhury katu tī. Mā peja johu pehē namō tapijar te'e we Jesu ixo.

¹⁷ Ihē po pe te'e kome'ē paper ihē amupinim. Katuha ke pehē pe ihē amupinim aī. Ihē Páu. Aja ihēma'e mangaha ke. Aja ihē amupinim katu.

¹⁸ Mā peja johu pehē rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hū. A'e riki jandema'e sawa'e te.

Upa.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo Peteñhar ke

Ese ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë ta pe Tupã je'ëha ke Timo mu'e mu'e ixo. Jy'ariha renda pe Jesu kotyhar ta jy'ar rahã, myja katu a'eta ixo my. Ame'ë rehe har Timo pe Páu mujekwa tar katu. Jesu kotyhar tama'e kapitã ta ke Timo mu'am rahã, myja me'ë sawa'e katu my? Ame'ë rehe har a'e mujekwa tar katu ipe tí. Timo py'a ke a'e mâtã tar katu. Muhury tar katu tí. A'erehe kome'ë paper pinim ke Páu mondo ipe. Peteñhar ke.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo

¹⁻² Timo! Ko nde pe paper pinim ihë amondo axo. Ihë Páu. Jesu mondo ame'ë ke ihë. Tupã je'ëha rupi myrandu katu ihë apandu pandu. Aja Jesu Kirisutu putar tí. A'e jywryiha rehe jaharõ katu jaxo. Tupã jande muhãha a'e.

Ihë aja Tupã rehe nde erejurujar katu tí. A'erehe ihë ra'yr te aja nde.

Tupã jande pái keruhũ. Jesu jandema'e sawa'e te. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja nde rehe a'eta pyrara usak tí. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu tí.

Te'e mu'e ame'ë ta rehe ehendu ym

³ Timo! Nde pe ihë apandu kwe. Masendo wpy pe ihë aho tate rahã, kuja nde pe ihë apandu. "Ese ok ta pe epyta rĩ" aja. Apo nde erepyta we rĩ, aja ihë aputar rĩ. Pep amõ ta te'e mu'e ixo. "Mã peja pemu'e ym" aja epandu a'eta pe. ⁴ Kuja epandu tí:

—Ymanihar jundéu ramüi ta ukwaha ke pemu'e ym. Ame'ë ta hamüi ta rer rehe har pemu'e ym tí. Mãte hũ te'e ame'ë ta hamüi ta rer ihë. Ame'ë rehe har jundéu awa ta je'ë hãtã tã jõ. Ame'ë ke Tupã putar ame'ë ke mujekwa ym ngã pe. Tupã rehe amõ jurujar katu rahã, Tupã putar ame'ë ke a'e ukwa katu — aja me'ë te'e mu'eha ta pe epandu katu.

⁵ Aja me'ë nde erepandu rahã, upa Jesu kotyhar ta ipy'a katu ta a'eta juehe. A'eta py'a Tupã juhyk, a'erehe ipy'a katu ta a'eta juehe. Katu a'eta ma'ema'e, aja ukwa katuha namõ a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe. Jetehar Tupã rehe a'eta jurujar katu, a'erehe a'eta ipy'a katu ta a'eta juehe tí.

⁶ Katu ixoha ngi amõ ta ipy'a ke muruwak mondo. Katu ym ame'ë pe muruwak mondo. Je'ëha te'e reko. Ame'ë pe muruwak mondo. ⁷ Tupã je'ëha ke a'eta mu'e tar katu. Anĩ. Ame'ë ke a'eta ukwa ym. "Tupã je'ëha rehe har japandu pandu katu te" aja a'eta pandu naĩ. A'eta atu ukwaha ke pandu pandu tí. Anĩ. Ukwa ai te'e.

⁸ Je'ëha ke Moise pe Tupã muwyr. Katu te ame'ë ke ame'ë. Ame'ë namõ juehe har jumujekwa rahã, katu tiki, aja jakwa. ⁹ Amõ katu ame'ë ke ma'ema'e ame'ë ta pe je'ëha ke amõ mupininim. Anĩ. Aja ym. Aja jakwa katu. Katu ame'ë ke ma'ema'e rahã, je'ëha rehe hendu katu. A'erehe ame'ë ta pe amõ je'ëha ke amõ mupininim ym. Je'ëha rehe hendu ym ame'ë ta pe a'e mupininim. Kapitã keruhũ je'ëha rehe hendu ym ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Tupã nixói te, aja ukwa ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Ma'e ka'u te'ëha ke ma'ema'e ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Tupã rehe jurujar ym ame'ë ta pe mupininim tí. Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta pe mupininim tí. Ipái ta ke jukwa ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Imãi ta ke jukwa ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Amõ ta ke jukwa ame'ë ta pe a'e mupininim tí.

¹⁰ Amõ sawa'e ta rehe kũjã ta ka'u te'e ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Amõ kũjã ta rehe sawa'e ta ka'u te'e ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Sawa'e ta pame te'e jumusarái ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Kũjã ta pame te'e jumusarái ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Sawa'e ta pame te'e amõ ta mukanim raho. Aja paraky te'e aja ame'ë ke muruwak. Ame'ë mukanim raho ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Je'ë te'e ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Amõ ta rehe har te'e pandu. Ame'ë ta pe a'e mupininim tí. Upa mu'e katu ame'ë ke rehe hendu ym ame'ë ta pe a'e mupininim tí. ¹¹ Ame'ë mu'e katuha jamujekwa. Myrandu katu ke japandu rahã, ame'ë ke jamujekwa. Myrandu katu ihë pe Tupã muwyr. Ame'ë ke ngã pe ihë apandu pandu. Tupã riki katu te ame'ë ke a'e. A'e pe jõ japandu: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja.

Ihë rehe Jesu Kirisutu pyrara usak

¹² Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te je'ëha ke amõ ta pe ihë apandu pandu. A'erehe pyrãtãha ke ihë pe a'e muwyr. Aja rahã, a'e je'ëha ke ihë apandu katu. A'erehe: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja ihë apandu ipe. A'e pandu ame'ë ke ihë ama'ema'e ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja ihë apandu ipe tí. Pe, a'e pandu: "Myrandu katu epandu eho" aja ihë pe, a'erehe: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja ihë apandu ipe tí.

¹³ Yman riki katu ym ihë aje'ë je'ë ehe har. Anĩ. "Myrandu katu ke epandu eho" aja ihë pe a'e pandu. Ihë aparahy ehe tí. Jurujar katu ehe ame'ë ta ke ihë amupyrara hũ tí. Ihë ajurujar ym we ehe rĩ, a'erehe ihë akwa ym ha rupi upa aja me'ë Jesu kotyhar ta ke ihë amupyrara. Ihë akwa ym ha rupi ihë amupyrara, a'erehe ihë rehe a'e pyrara usak. ¹⁴ Jete! I'ar koty te we hũ ihë rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu te hũ. A'erehe ihë ajurujar katu ehe. A'erehe inamõ ihë

juehe katu ihē axo. A'erehe ihē apy'a katu ehe.

¹⁵ Apo nde pe ihē apandu. Ame'ē ke jeteihar te ke. Upa ngā jurujar katu ehe rahā, katu tiki. Kuja. Kome'ē ywy keruhū rehe Jesu Kirisutu uhyk uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke a'e muhā katu ta uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ngi har ihē riki katu ym te ame'ē ke. ¹⁶ A'erehe ihē rehe Tupā pyrara usak. Katu ym te riki ihē. Ma'e aka'u te'eha ke ihē ma'ema'e. Anī. A'e je'ē ym. Ihē rehe tapijar te'e we a'e pyrara usak. Aja ngā pe Tupā mujekwa rahā, ihē aja upa amō ta rehe a'e pyrara usak ta katu tī. Aja ngā ukwa katu ta. Ihē raikwer rupi Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta rehe a'e pyrara ta usak tī. A'eta ke a'e muhā katu ta tī. ¹⁷ Mā peja Tupā rehe har katu japandu apo. “A'e jō riki katu te ame'ē ke a'e” aja. Mā peja aja te'eha japandu. A'e riki kapitā keruhū te! Aja te'eha a'e.

Uhā te hū ame'ē ke a'e.

Usak ym te awa ehe.

A'e jō riki Tupā te! A'erehe: “A'e jō riki katu te me'ē ke a'e.”

Mā peja aja te'eha japandu. Amen. Ame'ē je'ēha: “A'e t̄y” aja.

Timo! Tupā je'ēha ke ebandu katu

¹⁸ Timo! Ihē ra'yr aja nde. Yman nde rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ke mujekwa. Kuja:

—Nde rehe Tupā usak katu, a'erehe a'e je'ēha ke nde erepandu ta ereho — aja.

Ame'ē panduha rehe ekwa ekwa exo apo. Ame'ē panduha namō nde py'a emātā. Aja rahā, ngā pe Tupā je'ēha ke nde erepandu pandu katu ta tī. ¹⁹ Nde erejurujar katuha ke ehijar ym. Nde py'a ke Tupā juhyk, aja nde erekwaha namō exo katu. Amō ta aja ym ixo tī. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e rī. A'erehe Tupā rehe jurujar katuha ke hijar oho. ²⁰ Imenēu hijar oho a'e tī. Amō Arexan hijar oho tī. Tupā rehe jurujar ym, ame'ē ta koty a'eta ke ihē amondo. Satana riki jurujar ym ame'ē tama'e kapi-tam. (Ājā ramūi a'e.) Pe, Imenēu ta ke a'e mupyrara ta. Aja rahā Tupā rehe Imenēu ta juru ai ym ta. (Mā peja Imenēu ta aja ym nde tī.)

2

Tupā rehe ipy'a ke moī moī ame'ē rehe har

¹ Pe, ma'e ke nde pe ihē apandu ta. Ko apandu py nde pe. Jesu kotyhar ta pe kuja ebandu:

—Upa katu te amō ta rehe har Tupā namō pepandu pandu. “Amō ta rehe pehaihu katu” aja Tupā pe pepandu. Pe, amō ta rehe a'eta haihu katu rahā: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pepandu ipe. ² Kapitā keruhū ta

rehe har Tupā namō pepandu tī. Upa katu te kapitā ta rehe har Tupā namō pepandu tī. Upa katu te je'ēha te reko ame'ē ta rehe har Tupā namō pepandu tī. Aja rahā, johu jande amō ywy pe har ta namō jajumai ym ha rupi jaxo katu ta. Aja Tupā rehe jande py'a jamōi moī katu ta. Katu jaxoha aja amō ta ukwa ta tī. Aja jaxo ta tī — aja Jesu kotyhar ta pe ebandu.

³ Aja me'ē upa amō ta rehe har Tupā namō amō pandu rahā, katu tiki. Aja pexo rahā, ame'ē ke Tupā putar katu. A'e riki jande muhāha. ⁴ Upa katu te awa ta ke a'e muhā tar katu. Je'ēha jeteihar te ke upa katu te awa ta ukwa katu te, aja a'e putar katu tī. ⁵ Tupā peteihar a'e. Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e. A'erehe Tupā parahy ngā rehe. A'erehe ame'ē ke amō mukatu uwyr. Mukatuha peteihar a'e tī. Jesu Kirisutu a'e. Awa te'e a'e tī. Kirisutu mukatu, a'erehe Tupā namō awa ta juehe katu ixo. ⁶ A'e manō. Aja upa katu te awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja awa ta ke a'e muhā katu. Aja Tupā mujekwa rahā, upa katu te awa ta ke a'e muhā tar katu, aja a'e mujekwa katu. A'e putar, a'erehe a'e mujekwa katu. ⁷ Upa katu te awa ta ke Tupā muhā tar katu, a'erehe jundēu awa aja ym ame'ē ta pe ihē ke a'e mondo. Te'e ym ihē. Jeteihar te ke ihē apandu. A'e mondo ame'ē ke ihē. Mu'eha ke ihē tī. “Jesu rehe pejurujar katu” aja jundēu awa aja ym ame'ē ta pe ihē apandu. “Je'ēha jeteihar te ke rehe pejurujar katu” aja ihē apandu ngā pe tī.

⁸ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Jesu kotyhar ta jy'ar oho rahā, sawa'e ta riki Tupā namō pandu pandu. Aja ihē aputar. Tupā rehe sawa'e ipy'a katu te ame'ē ke ihē aputar. Amō ta rehe parahyha nixói, aja Tupā namō pandu pandu, aja ihē aputar tī. Je'ē hātā tā amō ta jupe aja ym ha namō Tupā namō pandu pandu, aja ihē aputar tī.

⁹ Sawa'e ta aja kūjā ta tī. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe Tupā rehe ipy'a ke kūjā ta moī moī oho rahā, kuja ihē aputar. Ima'e mundeha namō amō ta ke muhuxī ym rahā, katu tiki. Upa ukwa katuha namō ima'e ke munde. Kuja rahā katu ym. I'a ke mukatu jō. Aja: “Mā! Katukwer” aja amō ta pandu. Ame'ē ke kūjā ta putar rahā, katu ym tiki. Ko itatawa ke te'e ma'e ke mujā, ame'ē ke namō wata. Ko mäte hū pu'yr namō wata. Ko ima'e mundeha hepy hū ame'ē namō jō wata tī. Aja: “Mā! Katukwer” aja amō ta pandu. Ame'ē ke kūjā ta putar rahā, katu ym tiki. Upa aja me'ē rahā, juehe har katuha mujesak tar katu ngā pe. A'erehe katu ym.

¹⁰ Kuja katu. Amō ta rehe katu ame'ē ke kūjā ta ma'ema'e rahā, katu tiki. Aja: “Tupā rehe ihē apy'a katu” aja pandu ixo. ¹¹ Tupā

je'ēha ke amō mu'e rahā, pandu ym ha namō kūjā ta jumu'e. Aja rahā, katu tiki. Ixawa'e ta rehe hendu katu rahā, katu tiki tī.

¹² Kūjā ta pe ihē apandu:

—Sawa'e ta pe Tupā je'ēha ke pemu'e ym. Pehendu te'e pehē pexo. Mā peja sawa'e tama'e kapitā ta aja ym pehē — aja kūjā ta pe ihē apandu.

¹³ Yman Anā ke Tupā mujā py. A'engi Ewa ke a'e mujā tī. (A'erehe mā peja sawa'e tama'e kapitā ta aja ym kūjā ta ixo.) ¹⁴ Amō we tī. Anā ke Satana muka'u te'e ym. (Ājā ramūi a'e.) Kūjā ke a'e muka'u te'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke kūjā ma'e. (Tupā rehe a'e hendu ym. A'erehe mā peja sawa'e tama'e kapitā ta aja ym kūjā ta ixo.) ¹⁵ Pe, Tupā pandu: “Kūjā ta imembyr rahā, mā peja ahy ngā pe” aja. (Ame'ē imembyriha riki kūjāma'e ma'ema'eha. Sawa'e ke mu'eha anī.) Pe, kūjā ta ke Tupā muhā katu ta tī. Jesu rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu rahā, a'eta ke Tupā muhā katu ta tī. Tapijar te'e we ipy'a katu ehe rahā, aja tī. Muhā katu ta tī. Tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym. Upa ukwa katuha namō katu ixo rahā, aja tī. Muhā katu ta tī.

3

Jesu kotyhar tama'e kapitā rehe har

¹ Apo ihē apandu ame'ē ke jeteher te riki. Amō sawa'e Jesu kotyhar tama'e kapitā wan ta rahā, katu tiki. Aja rahā, parakyha katu ame'ē ke a'e putar katu. ² Jesu kotyhar tama'e kapitā a'e. A'erehe nixói ma'e je'ēha ipe aja amō ta ukwa rahā, katu tiki. Kuja katu tiki tī. Ko hakehar peteihar namō jō ixo. Ko kawī ngi ka'u ym ame'ē ke a'e tī. Ko upa ukwa katuha namō ixo ame'ē ke a'e tī. “Sawa'e katu” aja ehe har amō ta ukwa ame'ē ke a'e tī. Jesu kotyhar ta rehe usak ramō te tī. Ame'ē ta ke hok pe mupyta katu rahā, katu tiki tī. Ko Tupā je'ēha ke mu'e katu ame'ē ke rahā, katu tiki tī. ³ Ko kawī ke u'u hū ym ame'ē ke a'e tī. Ko sawa'e parahy war ym ame'ē ke a'e tī. Ko sawa'e huru katu ame'ē ke a'e tī. Ko jumai tar ym ame'ē ke a'e tī. Ko tamatarer rehe jō ipy'a moī moī ym ame'ē ke a'e tī. ⁴ Ko hok wyr pe har ta rehe usak usak katu ame'ē ke a'e tī. Pe, ta'yr ta ke muhendu katu juehe ame'ē ke a'e tī. Tajyr ta ke aja tī. Aja rahā pahar parahy ym ha namō ta'yr ta hendu katu ehe. Tajyr ta aja tī. Hendu katu ehe tī.

⁵ Myja hok wyr pe har ta rehe usak usak katu my? Ame'ē ke ukwa ym rahā, marā ka ym Jesu kotyhar ta rehe usak katuha. (Usak katu ym ta ngā rehe tī. Aja me'ē sawa'e ke emu'am ym. Jesu kotyhar tama'e kapitā, aja emu'am ym.) ⁶ Kuja katu tiki tī. Ko Jesu rehe jurujar katu ramō te, aja ym ame'ē ke a'e. A'e riki kapitā rahā, katu te ame'ē ke

a'e jupe, aja ukwa ta nahā my? Aja rahā, a'e ke Tupā mupyrara ta. Yman Satana aja, apo a'e ke Tupā mupyrara ta tī. Yman katu te ame'ē ke a'e aja Satana ukwa jupe rahā, Tupā pandu: “Nde katu ym.” Pe, mupyrara. (Ājā ramūi a'e.)

⁷ Kuja katu tiki tī. “Sawa'e katu ame'ē ke ko” aja Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta ukwa. Aja rahā: “Mā ihē ke amō ta putar ym” aja pyai ym ta a'e. Aja pyai ixo rahā, ame'ē sawa'ema'e parakyha ke Satana mujaxer ta nahā my. Jesu kotyhar ta rehe usak usak ixo, ame'ē riki ame'ē sawa'ema'e parakyha. (A'erehe sawa'e katu ame'ē ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitā aja emu'am.)

Jesu kotyhar ta rehe haihu katu ame'ē ta rehe har

⁸ Jesu kotyhar ta rehe amō ta haihu katu. Ame'ē ta riki sawa'e katu ame'ē ke rahā, katu tiki. Mokōi ukwaha namō ixo ym rahā, katu tiki tī. Kuja katu tiki tī. Ko kawī u'u hū ym ame'ē ke a'e tī. Ko tamatarer rehe jō ipy'a moī moī ym ame'ē ke a'e tī. ⁹ Ko Jesu rehe har jande pe Tupā mujekwa, ame'ē rehe jajurujar katu. Ame'ē rehe tapijar te'e we a'e jurujar katu ame'ē ke a'e tī. Katu ame'ē ke ma'ema'e tī. Aja ukwa katuha namō tapijar te'e we jurujar katu ehe tī. ¹⁰ Ehe har Jesu kotyhar ta ukwa py ta me'ē te'e. “Sawa'e katu ame'ē ke ko” aja ehe har a'eta ukwa katu rahā, Jesu kotyhar ta rehe ame'ē sawa'e haihu katu ta.

¹¹ Pesarahā! Ame'ē ta aja hakehar ta tī. Haihu katu ame'ē ta rakehar ta ke. “Hakehar katu” aja amō ta pandu rahā, katu tiki. Kuja katu tiki tī. Ko ma'e ke amō amō rok pe pandu ym oho ame'ē ke a'e tī. Ko kawī ngi ka'u ym ame'ē ke a'e tī. Ko ma'e mukaniha nixói ipe tī. Aja ame'ē hakehar rahā, katu tiki tī. (Aja me'ē sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar ta rehe haihu katu, aja emu'am.)

¹² Pesarahā! Jesu kotyhar ta rehe amō haihu katu rahā, hakehar peteihar namō jō ixo. Aja rahā, katu tiki. Kuja katu tiki tī. Ta'yr ta ke mu'e katu tī. Aja rahā, a'eta hendu katu ehe tī. Tajyr ta ke aja tī. Mu'e katu tī. Aja rahā, ame'ē ta hendu katu ta ehe tī. Upa hok wyr pe har ta rehe a'e usak usak katu ixo tī. ¹³ Pe, haihu katu ame'ē ta paraky katu rahā: “A'eta riki katu” aja amō ta pandu ta. Aja rahā: “Jesu Kirusutu rehe jajurujar katu, a'erehe ixotyhar ta ke jande” aja ame'ē ta ngā pe pandu katu tī. Kyje ym ha namō ngā pe pandu katu ta. (Aja me'ē sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar ta rehe haihu katu, aja emu'am.)

Jesu rehe har Tupā mujekwa katu ngā pe

¹⁴ Timo! Esarahā! Ko paper pinim nde pe ihē amondo axo. Pahar nde koty ihē asak ta aho. Aja ihē akwa. ¹⁵ Kowe ihē axo rahā, ma'e ke kome'ē paper pinim mujekwa ta

nde pe. A'erehe nde pe ihē amupinim aī. Kuja nde pe mujekwa ta. Myja Tupā kotyhar ta ixo katu ta my? (Ame'ē ke amujekwa katu ta nde pe. A'erehe ko amupinim aī.) Tupā ixuwe katu ixo ame'ē ke a'e. Jurujar katu ehe, ame'ē ta ixotyhar ta ke. A'eta namō Tupā je'ēha pyta katu. Ame'ē ke a'eta pandu katu tī. ¹⁶ Ame'ē je'ēha rehe jajurujar katu ame'ē ke katu te ame'ē ke. Yman ame'ē ke mujekwa ym rī. Ame'ē ke jande pe Tupā mujekwa apo 'y. Kuja:

“Awa aja imāi pusu ngi Jesu u'ar. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ipe, aja Tupā'ā mujekwa ngā pe.

Tupā je'ēha rahoha ta usak ehe tī. Amō amō ta renda rupi ehe har ngā pandu pandu oho.

Heta kome'ē ywy keruhū pe har ta jurujar katu ehe.

Pe, ywa pe a'e ke Tupā mujywy raho.”

4

Mu'eharan ta rehe har ihē amujekwa ta

¹ Kuja Tupā'ā mujekwa katu:

—Ar rehe angaha uhyk tate rahā, Jesu rehe jurujar katuha ke amō amō ta hijar ta oho. Ājā ta mujekwa ame'ē ke rehe a'eta hendu katu ta. A'eta jumu'e ta oho tī — aja mujekwa.

² Ājā ta mujekwa ame'ē ke mu'eharan ta mu'e. Te'e pandu ame'ē ta ke a'eta. Te'eha mu'e. Aja ngā ke a'eta muka'u te'e. Aja rahā, katu ym, aja a'eta ukwa katu. Anī. Huxī ym. Anī. A'eta mu'e we rī. ³ A'eta pandu naī:

—Pejumendar ym. Kūjā ke pepyhyk ym tī. Amō amō ma'e pehē mi'u ke pe'u ym tī — aja pandu naī.

Anī. Ame'ē mi'u ke awa u'u katu aja Tupā mujā jande pe. Jumendar rahā, katu tī. Aja yman Tupā mujekwa katu tī.

—Jande pái keruhū! Jande pe jande mi'u nde eremuwy katu. A'erehe ne jō riki katu te ame'ē ke — aja Tupā pe Jesu kotyhar ta pandu.

Pe, u'u katu. Jete har te ke ukwa katu tī. A'erehe u'u katu. ⁴ Upa katu te ngā mi'u awa u'u katu aja Tupā mujā katu jande pe. Ame'ē rehe: “Katu tiki” aja Tupā pe japandu, pe, ja'u katu. Ame'ē rehe: “Ja'u ym” aja mā peja japandu ym.

Jumendar rahā, katu tī. Kūjā ke pyhyk rahā, katu tī. Aja yman Tupā mujekwa tī. ⁵ Upa jande mi'u ja'u katu, aja Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Jande ja'u rahā: “Katu tiki” aja Tupā pe japandu tī. A'erehe upa jande mi'u ja'u katu aja Tupā mujā jande pe. Jajumendar rahā, katu tiki tī. Kūjā pyhyk rahā, katu tiki tī.

Jesuma'e miasu ke

⁶ Ame'ē mu'eharan ta rehe har Jesu kotyhar ta pe nde eremuje kwa rahā, miasu

katu nde. Jesu Kirisutuma'e miasu ke nde. Tupā rehe har amō ta pandu pandu nde pe. Nde erehendu katu ehe. Tapijar te'e we nde erejumu'e erexo. Aja rahā, nde erekwa katu ta. Jete har te ke nde pe amō ta mu'e mu'e tī. Nde erejuru jar katu ehe tī. Ame'ē ke rehe tapijar te'e we nde erejumu'e erexo tī. Upa aja me'ē rahā, miasu katu riki nde. ⁷ Ymanihar jundéu awa ramūi ta panduha ke mu'e ym. Ame'ē riki Tupā rehe har mujekwa ym ngā pe. Jupe te'e je'ē je'ē ixo ame'ē ke ame'ē. Katu ym aja. Nde py'a ke tapijar te'e we emātā katu exo rī. Aja rahā, Tupā rehe har nde erekwa katu te we rī.

⁸ Awa jumuwewi wewi katu rahā, pyrātā katu jupe. Ame'ē riki katu we. Amō katu te. Kuja. Tupā rehe har amō ukwa katu te we rahā, ame'ē riki i'ar koty te we katuha. Aja rahā, Tupā usak katu ehe apo. Pe, yman rahā, inamō a'e ixo ta. ⁹ Ame'ē je'ēha riki jete har te ke. Upa ngā jurujar katu ehe rahā, katu tiki. ¹⁰ A'erehe japaraku hū. A'e je'ēha ke ngā pe japandu pandu hū. Ame'ē riki jandema'e parakyha. Tupā rehe jajurujar katu, a'erehe je'ēha ke japandu pandu we rī. Tupā riki ixuwe katu te hū ame'ē ke a'e. Upa ngā ke a'e muhā katu. Jete riki. Jurujar katu ehe ame'ē ta ke a'e muhā katu.

¹¹ Timo! Nde pe ihē apandu ame'ē ke ngā pe epandu katu. Emu'e katu tī. ¹² Nde riki ta'ynuhu. A'erehe myja katuha namō awa ixo katu my? Ame'ē ke emujekwa katu Jesu kotyhar ta pe. Aja rahā, nde aja a'eta tī. Nde aja jete har te ke jō a'eta pandu ta tī. Nde aja a'eta katu ixo ta tī. Nde aja amō ta rehe a'eta ipy'a katu ta tī. Nde aja Tupā rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu ta tī. Nde aja ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ym ta tī. Upa aja rahā: “Mā! Ta'ynuhu a'e. A'erehe ukwa ym” aja ym pandu.

¹³ Nde rehe ihē ahyk ym we oho rī. A'erehe Jesu kotyhar ta jy'ar rahā, Tupā je'ēha ke epandu pandu ngā pe rī. Emujekwa katu ngā pe tī. Emu'e katu ngā pe tī. ¹⁴ Nema'e parakyha ke nde pe Tupā mujekwa. A'e je'ēha ke nde erepandu pandu. Ame'ē riki nema'e parakyha. Ne ākā rehe ipo ke tamūi ta mujar rahā, nema'e parakyha ke nde pe me'ē. Arahā ame'ē rehe har Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu tī. Ame'ē parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu. (Tupā je'ēha ke nde erepandu pandu, ame'ē riki nema'e parakyha ke.) ¹⁵ Upa ihē apandu ame'ē ke ema'ema'e katu. Upa nde erekwa katuha namō ema'ema'e katu tī. Aja rahā, katu ame'ē ke nde erema'ema'e katu te we rī, aja ngā pe nde eremuje kwa ta. ¹⁶ Myja katu nde erexoha my? Ame'ē rehe har ekwa ekwa exo. Katu ema'ema'e. Nde eremu'e ame'ē ke emuka'u te'e ym. Amō koty emu'e ym. Aja rahā, Tupā namō nde erexo katu ta. Nde

rehe hendu ame'ë ta muka'u te'e ym ta tĩ. A'erehe Tupã namō ixo katu ta tĩ.

5

Myja Jesu kotyhar ta rehe usak usak katu my

¹ Ma'e jaxer ame'ë ke amō ma'e rahã: "Mã peja ym" aja epandu ipe. A'e riki nde 'ar koty we tamũiha rahã, hãtã ym epandu ipe. Nde pái aja wewe katuha rupi epandu katu ipe. Ta'ynuhu te rahã, nde mu aja epandu katu ipe. ² Nde 'ar koty te we a'iha rahã, ne mõi aja epandu katu ipe. Kũjãtãi rahã, nde rendyr aja epandu katu ipe. Nde ereka'u ym ehe. Nde rendyr aja wewe katu epandu katu ipe.

³ Ixawa'e manō ame'ë rehe har ihẽ apandu ta apo 'y. Nixói te ma'e me'ëha ke ipe rahã, Jesu kotyhar ta me'ë me'ë ipe. Jeje te ixo ame'ë ke pe me'ë me'ë. Aja rahã, katu tiki. ⁴ Pe, ixawa'e manō ame'ë membyr ta ixo rahã, a'eta riki usak usak katu ehe. Hainō ta ixo rahã, a'eta usak usak katu ehe tĩ. Imembyr ta tiha oho ixo rahã, imõi usak usak katu ehe tĩ. Hainō ta rehe aja tĩ. A'erehe apo imõi riki ixawa'e ym rahã, a'eta usak usak katu ehe rahã, katu tiki. Iari rehe hainō ta usak usak katu tĩ. Aja Tupã putar katu. Imõi rehe imembyr usak usak katu rahã, Tupã rehe a'eta hendu katu. Hainō ta aja tĩ. Tupã rehe hendu katu tĩ. ⁵ Pe, ixawa'e manō ame'ë ke jeje te ixo rahã, ma'e ke Jesu kotyhar ta me'ë me'ë katu ipe. Ma'e me'ëha ke nixói te, a'erehe Jesu kotyhar ta me'ë me'ë katu ipe. Tupã rehe ixawa'e manō ame'ë ke jurujar katu. Inamō ma'e pandu pandu ixo tĩ. Aja te'e'ha a'e. "Ihẽ rehe esak katu" aja a'e pandu pandu ipe, Tupã pe.

⁶ Pe, ixawa'e manō ame'ë ke jumuhury katu jō juehe rahã, Tupã ke a'e putar ym te apo. Aja rahã, ma'e ke Jesu kotyhar ta me'ë ym ipe. ⁷ Aja ixawa'e manō membyr ta pe epandu katu. Hainō ta pe epandu katu tĩ. Pe, ihẽ apandu ame'ë ke a'eta ma'ema'e rahã: "Katu ym pehẽ" aja ym amō ta pandu a'eta rehe har. ⁸ Pe, ianam ta rehe Jesu kotyhar ta haihu ym rahã, Tupã je'ëha rehe a'eta hendu ym. Jete. Hok wyr pe har ta rehe haihu ym rahã, aja tĩ. Tupã je'ëha rehe hendu ym tĩ. A'erehe Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta aja a'e tĩ. Jete. T'ar koty te we katu ym a'e. Ianam ta rehe jurujar ym ame'ë ta haihu katu riki. (Aja ianam ta rehe jurujar katu ame'ë ta tĩ. Haihu katu ta tĩ.)

⁹ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe ixawa'e manō ame'ë paraky tar katu rahã, a'i ta jō katu. A'i te rahã, katu tiki. Kuja, 60 warahy 'ar i'ar koty te we rahã, ame'ë ke katu. Ixawa'e peteihar jō namō ixo ame'ë ke rahã, katu tiki. Aja rahã, paper rehe her ke emapyk. Amō parakya ta rer

namō emapyk. (Aja rahã, jy'ariha renda pe paraky ta, aja mujekwa katu.) ¹⁰ Kuja ehe har ngã ukwa ame'ë ke rahã, katu tiki tĩ. Amō ta pe ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e. Imembyr ta ke mutiha rahã, a'eta ke a'e mu'e katu. Jesu kotyhar ta rehe usak ramō, ame'ë ta ke hok pe a'e mupyta katu. "Ihẽ katu te" aja ym ukwa ame'ë ke. Pyrara ixo ame'ë ta py'a ke a'e muhury oho. Upa katu te ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e tar katu. Upa aja rahã, katu tiki.

¹¹⁻¹² Pe, ixawa'e manō ame'ë ke a'i te ym rahã, paraky ym ta. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe paraky ym ta. A'i te ym rĩ. A'erehe amō sawa'e rehe usak rahã, pyhyk tar katu nahã my tĩ. Aja rahã, Kirisutu pe ma'e manga katu ame'ë ke hijar ta. (Ixawa'e manō ramō rahã, a'e pandu: "Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe ihẽ aparaky ta" aja ixawa'e manō ame'ë ke manga katu.) Ame'ë manga katuha ke a'e hijar. ¹³ Aja rahã, a'e paraky ym ta. Amō amō ta rok rupi te'e a'e wata wata ixo my. Amō we tĩ. Amō ta rehe har katu ym pandu pandu ta my. Amō ta ixoha ke mujaxer te'e ta my tĩ. Ma'e ke pandu ym rahã, katu tiki. Anĩ. Ame'ë ke a'e pandu. ¹⁴ A'erehe ixawa'e manō ame'ë ke a'i te ym rahã, mã peja amō sawa'e ke a'e pyhyk, aja ihẽ aputar.

Kuja ihẽ aputar tĩ. Ko imembyr mujã. Ko hok rehe usak usak katu. Aja rahã: "Jesu kotyhar ta katu ym" aja Jesu rehe jurujar ym ame'ë ta pandu ym ta.

¹⁵ Jete riki. Amō ixawa'e manō, ame'ë ta amō koty ipy'a ke muruwak mondo. Satanama'e ukwaha rehe ipy'a ke muruwak mondo. (Ãjã ramũi a'e.) ¹⁶ Pe, Jesu rehe jurujar katu ame'ë ta ixo. Ko sawa'e. Kũjã amō tĩ. Pe, ame'ë ta riki ixawa'e manō ame'ë anam rahã, ame'ë ta riki haihu katu ehe. Aja rahã, Jesu kotyhar tama'e ke ame'ë ixawa'e manō ame'ë pyhyk ym ta. Aja rahã, amō ixawa'e manō ame'ë ke ixo. Nixói te ma'e ke me'ëha ipe. Ame'ë ke rehe jō Jesu kotyhar ta haihu katu ta.

¹⁷ Jesu kotyhar tama'e kapitã paraky katu rahã, mã peja pemuhepy katu ipe. Jete. Tupã je'ëha ke pandu pandu katu rahã, i'ar koty te we pemuhepy katu ipe. Tupã je'ëha ke mu'e katu rahã, aja tĩ. Muhepy katu tĩ. ¹⁸ Tupã je'ëha rehe kuja amō mupinim:

"Hymba paraky rahã, iãpũi ke epukwar ym. (U'u we ta ixo rĩ.)

Ahúi aja me'ë ke pyrũ pyrũ rahã, iãpũi ke epukwar ym."

Aja Jesu kotyhar tama'e kapitã paraky katu rahã, pemuhepy katu ipe. Kuja Tupã je'ëha rehe amō mupinim tĩ:

"Amō paraky rahã, muhepy katu awa ipe" aja.

¹⁹ "Katu ym a'e ma'e" aja Jesu kotyhar tama'e kapitã rehe har amō pandu pandu.

Aja me'ē petēi sawa'e jō pandu rahā, ame'ē panduha rehe ejurujar ym. Pe, aja me'ē mokōi sawa'e ta juja katu te pandu rahā, ejurujar katu ehe. Juja ym pandu rahā, ejurujar ym. ²⁰ Ame'ē kapitā riki ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, upa Jesu kotyhar ta ruwa koty epandu ipe. "Mā peja ym aja" aja epandu ipe, kapitā pe. Aja rahā, upa usak ame'ē ta kyje ta. (A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta tī.)

²¹ Ihē apandu ame'ē ke Tupā hendu. Jesu Kirisutu hendu tī. Tupā je'ēha rahoha ta hendu tī. Katu te ame'ē ta ke a'eta. Upa a'eta hendu. A'erehe nde pe ihē apandu ame'ē ke rehe ehendu katu. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'e rahā: "Mā peja ym aja" aja epandu ipe. Aja me'ē nde rehe katu ame'ē ta pe epandu. Aja me'ē nde rehe katu aja ym ame'ē ta pe epandu tī.

²² Jesu kotyhar tama'e kapitā ke nde eremu'am rahā, pahar emu'am ym. Eharō we rī. Katu ixoha namō a'e ixo katu my. Ame'ē ke ekwa py exo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ke nde eremu'am rahā, nde riki ereka'u te'eha ke nde erema'e, ame'ēja saka tī. Katu ym aja. A'erehe pahar kapitā ke emu'am ym. Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e ym nde. Nde katu ame'ē ke nde aja ngā pe emujekwa.

²³ Timo! Ehendu katurahā! Y ke te'e nde ere'u erexo apo. Pe, amō amō rahā, nde pusu ahy nde pe. A'erehe kawī pirā e'u we. (Mukatu ta. Anī. Eka'u ym ingli.)

²⁴ Amō tama'e ka'u te'eha ma'eha ke amō ukwa katu. "Katu ym nde" aja pandu ym ta me'ē te'e. Amō ta usak ehe, a'erehe pahar ukwa katu ehe har. Amō ta ukwa ym ha rupi ka'u te'eha ke amō ta ma'e. Amō ta ukwa ym ha rupi ma'e, a'erehe pahar amō ta ukwa ym. A'engi amō ta mujekwa, a'erehe ukwa katu ehe har. (A'erehe pahar kapitā ke emu'am ym. Pahar haihu katuha ke emu'am ym tī. Pahar ixawa'e manō ame'ē ke mu'am ym tī. Ame'ē ta rehe har ekwa katu py exo.)

²⁵ Aja me'ē katu ame'ē ke amō ta ma'e rahā, aja tī. Katu amō ta ma'e rahā, amō ta usak a'eta rehe, a'erehe pahar ukwa katu ame'ē ta rehe har. Amō ta ukwa ym ha rupi katu ame'ē ke amō ta ma'e. A'erehe pahar ym ukwa. A'engi amō ta mujekwa, a'erehe ukwa katu a'eta rehe har. (A'erehe pahar kapitā ke emu'am ym. Pahar haihu katuha ke emu'am ym tī. Pahar ixawa'e manō ame'ē ke emu'am ym tī. Ame'ē ta rehe har ekwa katu py.)

6

Miasu ta ke emu'e katu

¹ Timo! Miasu ta rehe har ihē apandu ta apo 'y. Ame'ē ta Jesu rehe jurujar katu

ame'ē ta ke. Pe, ijar rehe a'eta hendu katu rahā, katu tiki. Aja me'ē jamu'e. A'erehe ijar rehe hendu katu rahā: "Páu ta mu'e ame'ē ke katu ym" aja amō ta pandu ym ta. "Tupā katu ym" aja ym pandu ta tī. ² Pe, ijar riki Jesu rehe jurujar katu rahā, imu aja a'e. A'erehe ijar rehe hendu ym rahā, katu ym tiki. Jesu rehe jurujar katu a'e tī, a'erehe imu aja apo 'y. A'erehe i'ar koty te we a'e paraky paraky katuha rahā, katu tiki. Ijar riki Jesu kotyhar apo 'y. Miasu ta ipy'a katu ehe tī. A'erehe paraky katu ipe rahā, katu tiki. Timo! Aja miasu ta pe epandu katu. Emu'e katu a'eta pe tī.

Amō koty mu'e ame'ē ta pe epandu: "Mā peja ym"

³ Ihē apandu ame'ē ke ngā pe epandu katu. Emu'e katu tī. Pandu katuha ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te mu'e. Ame'ē mu'e ame'ē ke kuja. Tupā je'ēha mu'e, aja katuha namō amō ixo. Pe, aja amō mu'e ym rahā, amō koty a'e mu'e rahā, ⁴ a'e ukwa katu te, aja ukwaha jupe naī. Anī. Ukwa ym ma'e. Panduha rehe har je'ē hātā tā hū. Ame'ē rehe ka'u te'e. Pe, ame'ē ke muparahy ngā ke. Jumai tī. ("Mā peja ym pemu'e" aja ame'ē ta pe epandu.) Amō ta namō ame'ē ta je'ē je'ē hū a'eta jupe tī. Katu ym ukwa ukwa a'eta juehe ixo. ⁵ Jaxer ame'ē ke pame katu te ipy'a pe ukwa ukwa ixo. A'erehe je'ē hātā tā hū. Aja te'eha a'eta. Jetehar ke a'eta ukwa ym apo. ("Mā peja ym pemu'e" aja ame'ē ta pe epandu.) Jesu rehe a'eta jurujar katu rahā, ma'e ke heta hū ta, aja a'eta ukwaha jupe naī.

Tamatarer rehe jō nde py'a emoī moī ym

⁶ Jete. Jesu rehe amō jurujar katu rahā, hury katu a'e ixo, a'erehe ma'e ke heta hū, ame'ēja saka. Ima'e ma'e ke heta hū rahā, hury katu ixo. Ima'e ym te rahā, hury katu ixo tī. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe hury katu ixo. ⁷ Kome'ē ywy keruhū pe jande māi ngī ja'ar rahā, ma'e ke namō ym ja'ar. Jawe te'e ja'ar. Pe, jamanō rahā, upa katu te jahijar ta jaho tī. ⁸ A'erehe jande mi'u namō jō jande jaxo rahā, jande rury katu jaxo. Jandema'e mundeha namō jō jaxo rahā, aja tī. Jande rury katu jaxo tī.

⁹ Ma'ewyra myahy rahā, matapi pe ixo katu oho. Pe, matapi pyhyk. Aja awa tī. Upa ma'e ke amō heta hū ta jupe rahā, pahar ka'u te'e ehe. Amō we putar. A'erehe ma'e jaxer ma'eha rupi amō we ma'e ke muheta hū ta my. Ka'u te'eha namō muheta hū my. Muheta hū rahā, katu ym, aja ukwa ym. (Matapi pyhyk, ame'ēja saka.) A'engi a'e pyai. A'e ke Tupā mupyrara ta. ¹⁰ Jete. Tamatarer rehe jō amō ipy'a katu ixo rahā, tamatarer pyhykiha rehe upa katu te ma'e jaxer ame'ē ke ma'ema'e ta my. Tamatarer ke amō ta putar katu ta, a'erehe Jesu rehe

jurujar katuha ke hijar oho. A'erehe a'engi a'eta pyai te hū. Marā ka ym jumuhuryha juehe.

Timo ke Páumu'e

¹¹ Timo! Nde riki Tupā kotyhar ke. Tamatarer rehe jō ipy'a katu ame'ē rehe har ihē amupinim ramō. Ame'ē ta aja ym nde tī. Anī. Katu ame'ē ke ema'ema'e. Tupā je'ēha mujekwa, aja katuha namō exo. Tupā rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Mā peja amō ta rehe epy'a katu. Nde ke amō ta mahy rahā, mā peja nde py'ahu te'e ehendu. Amō ta pe nde erepandu pandu rahā, wewe katu epandu. ¹²Upa nema'e pyrātāha namō eparaky katu. Tupā je'ēha ke nde eremu'e, ame'ē riki nema'e parakyha ke. Pe, ixoty nde ke Tupā muhyk ta raho. Jesu rehe nde erejurujar katu, ame'ē ke amō ta pe nde erepandu pandu rahā, ixoty nde ke a'e muhyk ta raho, aja a'e mujekwa nde pe. ¹³Upa katu te ma'e ke pe ixuweha Tupā muwyr ixo. Pon Pirat ruwa koty juehe har Jesu Kirisutu pandu pandu katu. Ihē apandu ame'ē ke a'e hendu. Tupā aja tī. Hendu tī. A'erehe mā peja ihē apandu ame'ē ke rehe ehendu katu tī. ¹⁴Upa katu te nde pe Tupā mujekwa ame'ē ke rehe ehendu katu. Emupyta we ym. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jywyrriha angaha ke rehe Tupā mujekwa. Ame'ē angaha ke uhyk ym rahā we, Tupā je'ēha rehe tapijar te'e we ehendu katu. Tupā pandu ame'ē ke rehe nde erehendu katu rahā: "Katu ym nde erema'e" aja amō ta pandu ym ta. ¹⁵Angaha ke rehe uhyk katu te rahā, Ta'yr ke Tupā mujwyr ta. Tupā riki katu te ame'ē ke a'e. Pyrātā te hū ame'ē ke a'e tī. Upa katu te sehar kapitā keruhū ta ke Tupā mu'am. A'e putar ame'ē ke jō ame'ē ta ma'ema'e. A'erehe a'e riki kapitā keruhū te.

¹⁶"A'e jō riki uhā te hū ame'ē ke a'e.

Weraha rupi a'e ixo. Marā ka ym awa uhyk-
iha ehe, weraha rehe.

Usak ym te awa ehe tī.

Awa usak ym ta ehe tī.

'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja mā peja ngā
pandu ipe.

A'e pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Aja te'eha a'e.
Amen." Ame'ē riki: "A'e ty" aja.

¹⁷Kome'ē ywy keruhū pe ima'ehū ame'ē ta ixo. Ame'ē ta pe epandu katu. Kuja epandu ipe:

—Pehēma'e hū, a'erehe pehē jō riki katu te ame'ē ke pehē jupe, aja ym pekwa. Pahar pehēma'e kanim ta my, a'erehe ame'ē ke rehe jō pehē py'a pemoi ym. Pe, Tupā rehe pejurujar katu pexo. A'e riki upa katu te ma'e katu ame'ē ke jande pe muwyr katu. Ame'ē namō jande ke a'e muhury katu. ¹⁸Katu ame'ē ke pema'ema'e. Jete. I'ar koty te we katu ame'ē ke pema'ema'e. Ima'e ym

te ame'ē ta rehe pekyty'y ym — aja ima'ehū ame'ē ta pe epandu katu.

¹⁹Aja ima'ehū ame'ē ta ma'ema'e rahā, ywa pe a'etama'e heta hū ta. Yman rahā, ywa pe ma'e Tupā me'ē me'ē katu ta a'eta pe. A'eta uhāha namō ixo katu ta. Hury katu ta ixo tī.

²⁰Timo! Ehendu naturahā! Ima'e je'ēha ke nde pe Tupā muwyr. Ame'ē ke jō emu'e katu. Amōma'e panduha jaxer ame'ē ke rehe ehendu ym. Ame'ē riki Tupā ngi har ym. Amō ta pandu: "Upa katu te jakwa katu te" aja pandu naī. Anī. Ukwa katuha rehe har a'eta je'ē hātā tā jō. Ame'ē ke rehe ehendu ym tī. ²¹Ame'ē ke rehe amō ta hendu katu. Pe, Jesu rehe jurujar katuha ke hijar oho. A'erehe ame'ē ke rehe ehendu ym. (Aja rahā, nde erejurujar katuha ke nde erehijar ym ta tī.)

Mā peja johu pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū.

Upa.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo tĩ Mokõihar ke

Hom ok ta pe Páu ixo. Kyndaha pe a'e ixo. Jesu rehe har a'e pandu pandu. Ame'ẽ ke amõ ta putar ym, a'erehe kyndaha pe a'e ke amõ kynda raho. A'ep ixo rahã, Timo pe paper pinim a'e mondo. A'e mupinim:

–Timo! Tapijar te'e we eparaky katu exo. Tupã je'ẽha ke nde erepandu pandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke – aja Páu mupinim.

Timo ke Páu muhury tar katu. A'erehe paper pinim ke a'e mondo ipe. Mokõihar ke kome'ẽ paper pinim.

Timo pe paper pinim ke Páu mondo tĩ

¹⁻² Timo! Ko nde pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Páu. Tupã mujekwa: “Ihẽ ra'yr rehe jurujar katu ame'ẽ ta pe uhãha ihẽ ame'ẽ katu. Ame'ẽ rehe har epandu eho ngã pe. A'erehe Jesu kotyhar ta uhãha namõ ixo” aja Tupã ihẽ pe. A'erehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo. Tupã putar, a'erehe ihẽ ke Jesu Kirisutu mondo.

Ihẽ aja Tupã rehe nde erejurar katu tĩ, a'erehe ihẽ ra'yr aja nde. Nde rehe ihẽ apy'a katu.

Tupã riki jande pái keruhũ. Jesu Kirisutu jandema'e sawa'e te. Mã peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja nde rehe a'eta pyrara usak. Mã peja nde py'a ke a'eta muhury katu.

Timo! Nema'e parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu exo

³ Tupã rehe ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu. Ihẽ ramũi ta aja ihẽ tĩ. Katu ame'ẽ ke ihẽ ama'ema'e, aja akwa katuha namõ ihẽ py'a ihẽ amoĩ moĩ katu ehe tĩ. Tupã namõ ihẽ apandu rahã, nde rehe har ihẽ akwa akwa aĩ. “Timo namõ ma'e ke nde erema'ema'e katu, a'erehe ne jõ riki katu te me'ẽ ke” aja ihẽ apandu ipe. Aja te'eha ihẽ. Wera rahã aja. Pytun rahã aja tĩ. Tupã namõ apandu pandu tĩ.

⁴ Nengi ihẽ aho rahã, nde erejixi'u ihẽ rehe. Ame'ẽ rehe ihẽ akwa akwa axo. A'erehe nde rehe ihẽ asak tar katu te apo tĩ. Aja rahã, ihẽ ke nde eremuhury katu ta. ⁵ Jete. Jesu rehe nde erejurar katu te. Ame'ẽ rehe ihẽ akwa akwa axo. Aja me'ẽ, Rói, nde ari jurujar katu te ehe tĩ. Aja me'ẽ Euni, ne mãi jurujar katu te ehe tĩ. A'eta aja nde tĩ, aja ihẽ akwa katu. ⁶ A'erehe ihẽ apandu nde pe. Nema'e parakyha ke tapijar te'e we ema'ema'e katu exo. Tupã je'ẽha ke nde erepandu, ame'ẽ riki nema'e parakyha ke. Ne ãkã rehe ihẽ po ihẽ amujar rahã: “Ihẽ je'ẽha ke epandu eho” aja Tupã mujekwa nde pe. ⁷ Jete. Jande py'a rehe I'ã ke Tupã

muwyr. A'erehe jakyje ym ngã ngi. Anĩ. Jande py'a ke a'e riki mãtã katu. A'erehe Tupã je'ẽha ke japandu pandu katu. Amõ we tĩ. Pyrãtãha ke jande pe I'ã muwyr tĩ. A'erehe amõ ta rehe jande japy'a katu. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu rahã, ame'ẽ ke jande py'a ngi a'e mukanim. (A'erehe ame'ẽ ke jama'e ym.)

Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa

⁸ Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr, a'erehe Jesu rehe har nde erepandu pandu rahã, ne ruxĩ ym nde erepanduha ngi. Jesu rehe har ihẽ apandu pandu. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihẽ ke kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihẽ axo apo. Mã peja ihẽ ngi ne ruxĩ ym tĩ. Myrandu katu ke japandu pandu, a'erehe jande ke amõ ta mupyrara. Aja rahã, ihẽ aja mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. Pyrãtãha ke Tupã muwyr nde pe. A'erehe nde ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja nde py'ahu te'e ehendu tĩ. ⁹ Katu ame'ẽ ke jama'ema'e, a'erehe jande rehe a'e ipy'a katu te hũ my? Anĩ. Aja ym. A'e jõ riki putar katu. Ipy'a katu te hũ tĩ. A'erehe jande pe a'e pandu: “Ihẽ ra'yr rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta. Ihẽ kotyhar ta aja pexo apo 'y'” aja Tupã pandu. Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. Jesu Kirisutu rehe jajurujar katu ta, aja a'e ukwa katu, a'erehe kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ. (Jande nixói te rahã, jande rehe a'e ipy'a katu te hũ.) ¹⁰ Jande rehe a'e ipy'a katu te hũ, aja jande pe a'e mujekwa katu apo 'y. Jesu Kirisutu, jande muhãha uwy, a'erehe jande rehe Tupã ipy'a katuha ke jande pe a'e mujekwa katu. Jesu manõ. A'erehe jajurujar katu ehe rahã, jamanõha ngi jakyje ym. Jamanõ rahã, Tupã namõ jaxo ta. A'erehe jamanõha ngi jakyje ym. Myrandu katu ke Jesu pandu pandu rahã, myja amõ uhã katu ta ixo my, ame'ẽ ke a'e mujekwa jande pe.

Je'ẽha jete har te ke emu'e katu

¹¹ Ihẽ pe Tupã mujekwa:

–Myrandu katu ke ngã pe epandu eho – aja ihẽ pe.

A'erehe ihẽ riki Jesu mondo ame'ẽ ke. A'erehe myrandu katu ke ihẽ amu'e tĩ. ¹² A'erehe ihẽ ke amõ ta mupyrara tĩ. Ihẽ akyje ym a'eta ngi tĩ. Tapijar te'e we ihẽ ajurujar katu ehe. Ehe har ihẽ akwa katu, a'erehe akyje ym ngã ngi. Myrandu katu ke ihẽ pe a'e muwyr. Ihẽ ajurujar katu ehe, a'erehe ixotyhar ke ihẽ. Ihẽ ke a'e mai ym te ta. Jesu jywyr ym rahã we, ihẽ rehe a'e usak katu ta ixo. Aja ihẽ akwa katu. ¹³ Je'ẽha jete har te ke ihẽ amu'e nde pe. Ame'ẽ rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Nde ke ihẽ

amu'e, aja amō ta ke nde tī. Emu'e tī. Jesu Kirisutu namō nde juehe katu exo. A'erehe Tupā rehe tapijar te'e we ejurujar katu. Amō ta rehe tapijar te'e we epy'a katu exo tī. ¹⁴ Myrandu katu ke nde pe Tupā muwyr. Ame'ē riki katu. Ame'ē ke emu'e katu. Jande rehe Tupā'ā ihī katu. Jande rehe pyrātāha ke a'e muwyr. Ame'ē pyrātāha namō myrandu katu ke emu'e katu.

Yman Onesi ihē ke muhury katu

¹⁵ Ihē ke asia ywy pe har ta hijar oho. Ihē namō ma'e ke a'eta ma'ema'e ym apo. Ame'ē ke nde erekwa katu. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Jete. Sije aja tī. Emo aja tī. Ihē ke a'eta hijar oho tī. ¹⁶⁻¹⁸ (Onesi aja tī. Hok wyr pe har ta aja tī. Hijar oho tī.) Mā peja ame'ē ta rehe Tupā pyrara usak.

Pesarahā! Yman Ese ok ta pe ihē axo rahā, ihē ke Onesi muhury katu. Ame'ē ke nde erekwa katu. Pe, Hom ok ta pe a'e uhyk rahā, pahar ihē ke a'e kekar ixo. Pe, ihē ke mahem rahā, ihē ke a'e muhury katu tī. Amō ku'ē rahā ha pewe ihē rehe a'e usak uwyr. Pe, ihē ke muhury katu tī. Kyndaha pe ihē axo tipe. Ihē ngi a'e huxī ym tī. (Apo Sije ta aja Onesi ihē ke hijar oho tī.) A'erehe mā peja Onesi rehe jandema'e sawa'e te pyrara usak. Pyrara usak ta ehe aja akwa katu. Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta ke a'e mupyrara ta rahā, mā peja a'e riki pyrara usak katu Onesi ta rehe tī.

2

Tupāma'e parakyha ke

¹ Timo! Ihē ra'yr aja nde. Ehendu kat-urahā! Nde rehe Jesu Kirisutu ipy'a katu te hū. Inamō nde juehe katu nde erexo. A'erehe nde py'a ke emātā katu. ² Tupā rehe har ngā pe ihē apandu. Ame'ē riki: "Jete har te ke" aja amō ta pandu tī. Nde erehendu tī. Ame'ē ke amō sawa'e ta pe emu'e katu tī. Sawa'e katu ame'ē ta pe emu'e. Pe, a'eta riki amō ta pe mu'e katu ta tī.

³ Nde ke amō ta mupyrara rahā, mā peja nde py'ahu te'e ehendu. Sonda katu ame'ē ke aja mā peja nde py'ahu te'e ehendu tī. Tupā je'ēha nde erepandu pandu, a'erehe Jesu Kirisutuma'e sonda aja nde tī.

⁴ Sonda riki hok pe te'e pyta ym. Sonda a'e. Jumai ta oho rahā, ima'e sondama'e kapitā pandu ame'ē ke jō a'e ma'ema'e katu. Nde aja tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe jō ehendu katu nde tī.

⁵ Ujaniha jumusaráiha rehe amō ujan rahā, kapitā rehe a'e hendu katu. Ujan te'e ym ta. Kapitā rehe hendu katu. Aja ym rahā, uhyk py ame'ē ke pyhyk ym. Nde aja tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe nde erehendu ym rahā, ma'e ke nde erepyhyk ym ta tī. (Ma'e katu ame'ē ke Kirisutu me'ē, ame'ē ke nde erepyhyk ym ta tī.)

⁶ Kupixa rehe ijjar paraky hū rahā, a'e riki ma'eywa ke u'u py. Aja rahā, katu tiki. Nde aja tī. Tupā je'ēha ke epandu pandu katu. Aja nema'e parakyha rehe amō ta muhepy ta tī. (Nde rehe haihu katu ta tī.) ⁷ Ihē apandu ame'ē ke rehe ekwa ekwa exo. Pe, upa ihē apandu ame'ē ke jandema'e sawa'e te mujekwa ta nde pe.

Tupā je'ēha mukanim ym te ta awa

⁸ Jesu Kirisutu rehe har ekwa ekwa exo. A'e riki Ndawi rainō ke a'e. (A'erehe awa te'e a'e tī.) A'e manō. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Aja me'ē myrandu katu rehe panduha ihī. Ame'ē ke ihē apandu pandu. ⁹ A'erehe ihē ke amō ta mupyrara. Ma'e mukanīha aja ihē ke amō ta pukwar tī. Ita tupaham pe ihē ke pukwar. Anī. Tupā je'ēha ke pukwar ym awa. (Aja rahā, Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu we rī. Mukanim ym te. Pukwar ym te, ame'ēja saka.) ¹⁰ A'erehe amō ta ihē ke mupyrara rahā, ihē py'ahu te'e ahendu. Jesu Kirisutu manō, a'erehe a'e muhā katu ngā ke. Muhā katu ame'ē ta pe ima'e katuha ke a'e mujekwa ta tī. Ame'ē katuha riki upa ym te ta. ¹¹ Apo ihē apandu ame'ē ke jete har te ke. Kuja:

"Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe jande ke amō ta jukwa rahā, inamō jande jaxo ta.

¹² Jande ke amō ta mupyrara rahā, mā peja jande py'ahu te'e jahendu. Aja rahā, inamō jande riki kapitā keruhū wan ta.

'A'e riki jandema'e sawa'e te aja ym' aja japandu rahā, a'e pandu ta: 'Pehē riki ihē kotyhar aja ym' aja Kirisutu pandu ta jande rehe har.

¹³ A'e je'ēha rehe jajurujar ym my. Anī. A'e pandu katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Marā ka ym pandu te'eha a'e."

Jaxer panduha rehe ehendu ym

¹⁴ Timo! Ihē apandu ramō ame'ē ke rehe har nde kotyhar ta pe emujekwa katu exo. Jande rehe Tupā usak, aja jaxo. A'erehe kuja epandu katu ngā pe:

—Jundéu awa ramūi ta panduha rehe peje'ē hātā tā ym. Pehendu ym ehe — aja nde kotyhar ta pe epandu.

Tamūi ta panduha rehe hendu ame'ē ta muka'u te'e jō. A'erehe jurujar katuha ke a'eta hijar. (A'erehe pehendu ym ehe.)

¹⁵ Tupā je'ēha riki jete har te ke. Ame'ē ke emu'e katu. Aja rahā, ne ruxī ym ta. Nde eremu'e katu rahā, nde pe Tupā pandu ta:

—Ihē je'ēha ke nde eremu'e katu ngā ke. A'erehe ihē rury katu — aja ta.

Ame'ē panduha ke eputar katu exo. ¹⁶ Amō ta jaxer pandu ame'ē ke rehe ehendu ym exo tī. Muka'u te'e ame'ē ke amō ta je'ē hātā tā ta. Ame'ē ke rehe ehendu ym exo tī.

Upa ame'ë ke Tupā rehe har mujekwa ym ngā pe. ¹⁷ Ame'ë ke ngā mu'e rahā, amō amō ta ke muka'u te'e hū ta. Tupā rehe jurujar ym ta. Aja mu'e ame'ë ta heta ixo. Ko mokōi sawa'e ta ixo tī. Her Imenēu. Amō Sire tī. ¹⁸ Jeteihar panduha ke a'eta mu'e ym apo 'y. Amō koty a'eta mu'e. Kuja:

—Ixotyhar ta ke Tupā mukwera katu muhem. Ame'ë angaha upa asa oho apo. A'erehe amō ta kwera katu ym te ta uhem apo 'y — aja mu'e nāi.

A'erehe amō amō Jesu kotyhar ta ke a'eta muka'u te'e. Pe, ngā ke Tupā mukwera katu ta muhem, ame'ë ke rehe amō amō ta jurujar ym apo 'y. Katu ym aja. ¹⁹ Jeteihar te ke Tupā mujekwa jandē pe. Ame'ë rehe tapijar te'e we jajurujar katu. Jaka'u te'e ym jandē. Jandē riki ixotyhar ta ke. Ame'ë ke kuja a'e mujekwa. Tupā je'ëha rehe kuja panduha ihī:

"Ixotyhar ta ke Tupā ukwa katu."

Kuja tī:

"Tupā kotyhar ke ihē' aja amō pandu. Aja rahā, mā peja ma'e ka'u te'eha ke ema'e ym."

Tupā je'ëha ke emu'e katu

²⁰ Ima'ehū ame'ë rok pe heta paratupe ihī. Ita rekūi aja tī. Amō amō itatuwyr ke te'e mujā ame'ë ke ihī. Amō amō itatawa ke te'e mujā ame'ë ke ihī tī. Myra ke te'e mujā ame'ë ke amō tī. Tujuk ke te'e mujā ame'ë ke amō tī. Katu te ame'ë ke ihī. Katu we ame'ë ke ihī tī. Pe, katu te ame'ë ke a'eta mi'u matyr rahā jō amō moī. Huryha mujā rahā, moī katu. Katu we ame'ë ke wera rahā pame katu te amō moī. ²¹ Jesu kotyhar ta aja tī. Katu te ame'ë ta ixo. Katu we ame'ë ta ixo tī. Mu'eharan ta jaxer ame'ë ke mu'e. Aja ym rahā, katu te ame'ë ke a'e. Upa jandema'e sawa'e te pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e tar katu. Jandema'e sawa'e te pandu ta ipe:

—Ihē kotyhar ke nde. Katu te ame'ë ke nde. Nde riki ihē je'ëha ke nde eremu'e mu'e ta. Ame'ë parakya ke nde pe ihē ame'ë ta — aja ta.

²² Ta'ynuhu putar ame'ë ke jō a'eta ma'ema'e. Aja ym nde tī. Anī. Katu te ame'ë ke ema'ema'e. Ma'e ke nde erepandu katu rahā, ame'ë ke ema'ema'e katu. Te'e aja ym nde. Amō ta rehe epy'a katu. Amō Jesu kotyhar ta rehe nde rury katu tī. Ipy'a ke Tupā juhyk ame'ë ta ke a'eta. Ame'ë ta riki jandema'e sawa'e te pe pandu pandu:

—Jandē namō ma'e ke ema'ema'e katu — aja.

²³ Jaxer ame'ë ke amō ta pandu tar katu rahā, eho a'eta ngi. Ma'e ukwa ym ame'ë rehe har pandu tar katu rahā, eho a'eta ngi tī. A'eta namō nde erepandu rahā, pehē peje'ë hātā tā jō pehē jupe. Aja nde erekwa

katu. A'erehe a'eta namō ebandu ym, eho a'eta ngi. ²⁴ Amō ta namō sawa'e tema'e miasu je'ë hātā tā rahā, katu ym. Upa amō ta rehe a'e katu rahā, katu ta tiki. Mu'eha katu ame'ë ke rahā, katu ta tiki tī. A'e mu'e rahā, pahar parahy ym rahā, katu ta tiki tī. Wewe katu emu'e. ²⁵ Mu'eharan ta ke a'e mu'e rahā, wewe katu ebandu a'eta pe tī. Aja rahā, katu ta tiki. A'eta ukwaha ke Tupā muruwak ta my. Aja rahā, jeteihar te ke a'eta ukwa ta my. ²⁶ Aja rahā, ka'u te'eha ngi a'eta jumukatu ta a'eta jupe. Aja rahā, Satana je'ëha ke rehe a'eta hendu ym we ta tī. (Ājā ramūi a'e.) A'eta ke a'e muka'u te'e kwe. Apo anī. Tupā je'ëha rehe a'eta hendu katu apo 'y.

3

'Ar rehe angaha uhyk tate ame'ë rehe har

¹ Kuja ekwa exo apo. 'Ar rehe angaha uhyk tate rahā, pyrara hū ta ngā ixo. ² Arahā kyty'ym te ta amō ta juehe. Arahā tamatarer rehe jō ipy'a ke moī moī ta tī. Arahā: "Jandē jō riki katu te me'ë ke" aja jō amō ta ukwa ta a'eta juehe har tī. Arahā: "Upa amō ta riki jaxer ai" aja jō amō ta ukwa ta a'eta juehe har tī. Arahā ipāi rehe hendu ym te ta tī. Imāi rehe aja tī. Hendu ym te ta tī. Arahā amō ta ngi ma'e pyhyk rahā: "Pete tiki" aja pandu ym te ta tī. Arahā Tupā rehe har ukwa ukwa ym te ta ixo tī. ³ Arahā amō ta rehe ipy'a ym te ta tī. Arahā amō ta rehe parahy rahā, ipy'a jywyr ym te ta a'eta rehe tī. Arahā amō ta rehe juru ai pame katu te ta tī. Arahā pahar ipy'a pihun te ta oho tī. Pahar parahy ta tī. Arahā katu ame'ë ke amō ma'ema'e, ame'ë ke putar ym te ta tī. ⁴ Arahā ehe katu ame'ë ke te'e huwajan wan uwak ta oho tī. Arahā upa ma'e ka'u te'eha namō ma'ema'e ta tī. A'eta jō ukwa katu te ame'ë ta ke a'eta aja ukwa ta tī. Arahā Tupā rehe ipy'a ym ta. Anī. Ima'e jumuhuryha rehe jō a'eta ipy'a katu ta tī. ⁵ "Tupā rehe jandē japy'a katu" aja a'eta pandu ta naī. Anī. Panduha aja a'eta ixoha ym ta tī. Tupāma'e pyrātāha namō ma'e ke amō ma'ema'e. Aja ym ta awa. Aja a'eta ixo ym ta.

Timo! Ehendu katurahā! A'eta ngi eho. ⁶ A'eta ngi har amō ta ixo oho. Amō rok pe ixo oho. Pe, kūjā ka'u te'e ame'ë ke a'eta muka'u te'e raho. Ma'e katu ym ame'ë ke kūjā ta putar katu. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë rehe a'eta jupyai. Anī. Putu'u ym ingi. ⁷ Ma'e ke a'eta jumu'e mu'e tar katu ixo tī. Aja te'eha a'eta. Anī. Jeteihar te ke marā ka ym a'eta ukwa katuha.

⁸ Yman Moise ke Jan putar ym. Jā aja tī. Moise ke putar ym tī. ("Te'e Moise pandu" aja a'eta naī.) Ame'ë mokōihar ta aja apo mu'eharan ta jeteihar te ke putar ym tī.

(“Ame’ē ke te’e” aja a’eta pandu nāi tī.) Ima’e ukwaha ke a’eta muka’u te’e. “Jete har te ke jamu’e” aja a’eta pandu nāi. Anī. Juru jar ym ame’ē ta ke a’eta, aja Tupā ukwa katu. ⁹ Anī. Upa ngā ke a’eta muka’u te’e ym ta. A’eta riki te’e aja pahar amō ta ukwa ta. A’erehe upa ngā ke muka’u te’e ym ta. Aja Jan ta rehe har tī. Ka’u te’e ame’ē ta ke a’eta aja ymanihar ta ukwa tī.

Tapijar te’e we jete har te ke rehe ejuru jar katu

¹⁰ Timo! Ihē rehe har nde erekwa katu. Kuja. Ihē amu’e ame’ē ke rehe har nde erekwa katu. Katu ihē axoha rehe har nde erekwa katu tī. Ma’e ke ihē ama’ema’e tar katu, ame’ē ke nde erekwa katu tī. Tupā rehe tapijar te’e we ihē ajuru jar katu. Ame’ē rehe har nde erekwa katu tī. Ihē apy’a katu te we ngā rehe axo rī, ame’ē ke nde erekwa katu tī. Amō ta rehe ihē apy’a katu, ame’ē ke nde erekwa katu tī. Ihē ke amō ta mupyrara rahā, ihē py’ahu te’e ahendu. (Tapijar te’e we myrandu katu ke ihē apandu pandu.) Ame’ē ke nde erekwa katu tī. ¹¹ Ihē apyraraha rehe har nde erekwa katu tī. Ihē ke amō ta mupyrara hū. Ame’ē rehe har upa katu te nde erekwa katu tī. Antioki ok ta pe aja tī. Iko ok ta pe aja tī. Rit ok ta pe aja tī. Mupyrara ihē ke tī. Anī. Ame’ē mupyraraha ngi ihē ke Tupā muhem. ¹² Jete. Tupā je’ēha mu’e, aja amō ixo tar katu rahā, a’e ke amō ta mupyrara ta tī. A’e riki Jesu Kirisutu kotyhar ke, a’erehe amō ta mupyrara ta tī.

¹³ Pe, sawa’e katu ym ame’ē ta ma’e ka’u te’eha ke ma’ema’e ta. Jete! I’ar koty te we ma’ema’e we ta rī. Muka’u te’eha aja tī. Amō ta ke a’eta muka’u te’e ta tī. Pe, a’eta juehe amō ta jumuka’u te’e ta tī. ¹⁴ Ame’ē ta aja ym nde tī. Jete har te ke nde ke amō ta mu’e. Ame’ē ke nde erekwa katu te. Tapijar te’e we ejuru jar katu ehe tī. Nema’e mu’eha ta rehe har nde erekwa katu. Katu ame’ē ta ke a’eta. A’erehe nde ke mu’e, ame’ē riki jete har te ke aja nde erekwa katu tī.

¹⁵ Amō we tī. Kurumī rahā har Tupā je’ēha ke nde erekwa katu. Ame’ē ke nde erekwa rahā, Jesu Kirisutu rehe nde erejuru jar katu, a’erehe nde ke Tupā muhā katu.

¹⁶ Jete! Upa Tupā je’ēha ke amō ta mupinim. Tupā’a mujekwa ame’ē ke a’eta mupinim. Tupā je’ēha riki ma’e ke rehe katu tiki. Kuja. Jete har te ke mu’e, ame’ē ke mujekwa katu. Ma’e ka’u te’eha ke amō ma’e rahā, ame’ē ke Tupā je’ēha mujekwa katu ipe tī. Amō ixoha katu ym rahā, myja mukatu ta my? Ame’ē ke Tupā je’ēha mujekwa katu tī. Myja amō ixoha katu my, ame’ē ke mu’e katu tī. ¹⁷ Aja rahā, Tupā rehe har mu’e ame’ē ke ixo katu ta. Ma’e ukwa

katu ta tī. Aja rahā, upa ma’e katu ame’ē ke ma’ema’e ta tī.

4

Tapijar te’e we Tupā je’ēha ke epandu pandu katu

¹⁻² Timo! Ko apandu katu nde pe. Tupā je’ēha ke epandu pandu katu ngā pe. Nde rehe Tupā usak uī. Jesu Kirisutu aja tī. Usak uī tī. A’erehe nde pe apandu katu: “Tupā je’ēha ke epandu pandu katu te we rī” aja ihē apandu nde pe. Kirisutu jywyr rahā, ngā rehe har a’e ukwa ta. Katu my? Ame’ē ke ukwa ta. Anī rahā, katu ym my? Ame’ē ke ukwa ta tī. Aja ixuwe katu ixo ame’ē ta rehe har ukwa ta. Manō ame’ē ta ke mukwera katu ta muhem, pe, ame’ē ta rehe har ukwa ta tī. (Katu te aja nde erema’ema’e rahā, ma’e katu ame’ē ke nde pe a’e me’ē ta.) Kome’ē ywy keruhū pe kapitā keruhū te aja a’e jywyr rahā, ma’e katu ame’ē ke a’e me’ē ta nde pe. Amō ta Tupā je’ēha rehe hendu tar ym nahā my? Hendu tar katu nahā my? Tapijar te’e we epandu katu ngā pe. Nde erepandu ame’ē ke jete har te ke, aja ngā pe emujekwa katu. Katu ym ame’ē ke amō ma’ema’e rahā, epandu katu ipe: “Mā peja ym” aja epandu ipe. Emuhury ngā ke tī. Nde eremu’e rahā, wewe katu epandu ipe.

³ Yman rahā, jete har te ke mu’e ame’ē ke rehe ngā hendu ym ta. Juehe jumuhury ame’ē ke rehe jō hendu tar katu. Aja mu’eha ta koty a’eta j’ar ta oho tī. ⁴ Jete har te ke rehe a’eta hendu ym ta. Ymanihar je’ēha rehe jō hendu ta. ⁵ Timo! Aja ym nde tī. Ka’u te’eha rehe ehendu ym. Aja te’eha exo nde. Nde ke amō ta mahy rahā, mā peja nde py’ahu te’e ehendu. Myrandu katu ke epandu pandu katu te we rī. Tupā ma’e misasu ke nde, a’erehe upa Tupā je’ēha pandu ame’ē ke ema’ema’e katu.

⁶ Ihē ke rahā, ihē ma’e angaha ke rehe uhyk tate oho. Ihē ke amō ta jukwa ta, aja akwa. (Aja Tupā rehe ihē apy’a katu, aja amujekwa ta.) Ame’ē angaha ke rehe uhyk tate oho. Kome’ē ywy keruhū ngi ihē aho ta kŷ. ⁷ Ihē ke Jesu mondo, a’erehe myrandu katu ke ihē apandu katu. Ame’ē parakyha ke upa ima’e pyrātāha namō ihē ama’ema’e. Ame’ē parakyha ke ihē amumba apo ‘y. Myrandu katu ke ihē apandu katu te we rī. Jesu rehe ihē ajuru jar katu te we rī. ⁸ Jumusaraiha rehe ujan rahā, uhyk py ame’ē ke ma’e pyhyk. Aja ihē pe ma’e ke Jesu me’ē ta. Kuja. Ihē pe a’e pandu ta:

—Nde katu te — aja ihē pe.

A’e jywyr rahā, aja ihē pe a’e pandu ta. Ihē pe jō ym. Upa katu te hury katuha rupi a’e jywyriha rehe harō, ame’ē ta pe aja me’ē a’e pandu ta tī. A’e riki: “Ne katu te me’ē ke” aja pandu ta.

Timo! Pahar ihē koty ejur

⁹⁻¹⁰ Timo! Ihē jeje tate axo. A'erehe pahar ihē koty ejur. Ko Tupā rehe jurujar ym ame'ē ta namō Nema ixo tar katu. A'erehe ihē ke a'e hijar oho. Tesaron ok ta pe a'e oho. Ngara ywy pe Kesen oho. Nauma ywy pe Tit oho. ¹¹ Ruk jō riki ihē namō ixo. Nde erejur rahā, Mak ke eho piam. Inamō ejur. Ihē namō a'e paraky ta. Tupā je'ēha ke japandu ta, ame'ē riki jandema'e parakya ke. ¹² Ese ok ta pe Tik ke ihē amondo. ¹³ Toroa ok ta pe Kapo ixo. Ihēma'e mundeha ihē amupyta ipe. Pukeka aja mundeha ke. Nde erejur rahā, ame'ē ke erur tī. Paper ke erur tī. So'o pirer ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē ke erur tī. Ame'ē ke ihē aputar katu te.

¹⁴ Itapytā namō ma'eha ke Arexan. (Ame'ē ke te'e ma'e'ā mujā ame'ē ke a'e.) A'erehe ihē rehe har katu ym a'e je'ē je'ē hū. Ihē ke a'e mupyrara, aja a'e ke Tupā mupyrara ta tī. ¹⁵ Jande japandu ame'ē ke a'e putar ym te. Mujaxer hū japandua ke tī. A'erehe esak katu ehe exo. (Aja rahā, ne je'ēha ke a'e mujaxer ym ta tī.)

Ihē rehe amō ta juru ai

¹⁶ Yman kapitā keruhū ruwa koty ihē apu'am a'am. Ihē rehe har amō ta jaxer pandu naī, ame'ē ke ihē amukatu a'am. "Ma'e aka'u te'eha ke ihē ama'e ym" aja ihē apandu pandu. Arahā: "Jete! Ma'e ka'u te'eha ke Pāu ma'e ym" aja me'ē ihē rehe har pandu ym te awa. Upa ihē ke hijar oho. Mā peja Tupā ipy'a jywyr ame'ē ta rehe. ¹⁷ Upa ihē ke hijar oho. Anī. Upa ym. Ihē namō Tupā riki ixo katu. Ihē py'a ke a'e mātā katu tī. A'erehe myrandu katu ke ihē apandu katu te. Pe, ame'ē ke rehe heta jundéu awa aja ym ame'ē ta hendu. Arahā ihē ke jangwateran juru ngi Tupā muhem, ame'ēja saka. (Aja rahā, ihē ke kapitā keruhū jukwa ta tipe. Ame'ē ngi Tupā muhem.) ¹⁸ Ihē pe jaxer ai ame'ē ke amō ta ma'ema'e rahā, ame'ē ngi ihē ke a'e muhem ta tī. Pe, ywa pe inamō ihē ke a'e raho ta. A'ep inamō ihē axo ta kŷ. (Aja rahā, amō ta ihē ke mahy ym te ta tī.) "A'e riki katu te me'ē ke" aja mā peja japandu ipe. Aja te'eha japandu. Amen. Ame'ē riki: "A'e tŷ" aja.

Katuha ke ihē amondo axo

¹⁹ Pirisi pe katuha ke ihē amondo axo. Ak pe aja tī. Pirisi sawa'e a'e. Onesi rok wyr pe har ta pe aja tī. Katuha ke amondo axo tī. ²⁰ Korin ok ta pe Era pyta. Toro riki ma'e ahyha pyhyk, a'erehe Mire ok ta pe a'e ke ihē ahijar. ²¹ Pahar ihē koty ejur. Aman ndy'ar ym rahā, ejur.

Nde pe sehar ta katuha ke mondo ixo. Ko Eu. Purutē aja tī. Karáu aja tī. Upa jande mu ta mondo ixo tī. Jesu rehe a'eta jurujar katu, a'erehe jande mu ta aja a'eta.

²² Mā peja nde py'a ke Jesu mātā katu. Mā peja johu pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū. Upa.

Tit pe paper pinim ke Páu mondo

Kere y rapa'ū pe Tit ke Páu mupyta. A'ep Jesu kotyhar ta rehe Tit usak usak katu ta. Tupā je'ēha ke a'e mu'e ta ngā pe tī. Myja Jesu kotyhar tama'e kapitā ta katu ta ixo my? Ame'ē rehe har Páu mujekwa tar katu ipe tī. Tit ke a'e muhury tar katu tī. A'erehe kome'ē paper pinim ke Tit pe a'e mondo.

Tit pe paper pinim ke Páu mondo

¹⁻⁴Tit! Ko nde pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Tupāma'e miasu ke ihē. Jesu Kirisutu mondo ame'ē ke ihē tī. Ihē pe Tupā pandu:

—Ihē kotyhar ke nde. Ihē asak katu ame'ē ta ke emu'e katu eho. Aja rahā ihē rehe tapijar te'e we a'eta jurujar katu ta. A'eta pe jetehtar te ke emujekwa tī. Ihē rehe ihē kotyhar ta py'a ke a'eta moī rahā, jetehtar te ke a'eta ukwa katu. Ame'ē ke emujekwa ngā pe — aja ihē pe pandu.

Jetehtar te ke jakwa katu. A'erehe jande ruhāha angaha ke rehe jaharō jaxo. Ame'ē rehe har Tupā pandu katu. Kome'ē ywy keruhū nixói te rahā, a'e pandu katu. Te'e ym a'e. Tupā putar rahā, myrandu ke a'e muwyr. Ame'ē namō uhāha rehe har ngā pe a'e mujekwa. “Ame'ē myrandu ke nde pe ihē amujekwa. Ame'ē ke ebandu pandu eho ngā pe. A'erehe nde ke ihē amondo” aja Tupā pandu ihē pe. A'erehe ame'ē myrandu ke ihē apandu pandu aho. Tupā riki jande muhāha.

Tit! Ihē aja Jesu rehe nde erejurujar katu tī. A'erehe ihē ra'yr aja nde.

Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu riki jande muhāha. Mā peja nde rehe a'eta ipy'a katu te hū. Mā peja nde py'a ke a'eta muhury katu tī.

Myja me'ē Jesu kotyhar tama'e kapitā katu my

⁵Kere y rapa'ū pe jande jaxo rahā, Jesu kotyhar tama'e kapitā ta ke jamu'am ym we rī. A'erehe a'ep nde ke ihē amupyta. Apo kapitā ta ke emu'am katu. Ok ta pame katu te emu'am. Ihē apandu ame'ē ke ekwa ekwa katu exo. ⁶Kuja kapitā ke emu'am. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói ipe, aja amō ta ukwa ehe har. Hakehar petei'har namō jō ixo rahā, katu tiki tī. Jesu rehe upa ta'yr ta jurujar katu ame'ē ke tī. Tajyr ta aja tī. Jesu rehe jurujar katu tī. Ipái rehe ame'ē ta hendu katu rahā, katu tiki tī. Imāi rehe aja tī. Hendu katu ehe tī. Ma'e ka'u te'eha ke ame'ē ta ma'ema'e ym, aja amō ta ukwa rahā, katu tiki. (Aja me'ē sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitā, aja emu'am.)

⁷Jesu kotyhar tama'e kapitā riki. Ame'ē tama'e usakiha ke a'e. A'erehe ehe har katu ym amō ta pandu ym rahā, katu tiki. A'e jō sawa'e katu te ame'ē ke aja ukwa ym rahā, katu tiki tī. Pahar ipy'a pihun ym rahā, katu tiki tī. Kawī ngi ka'u ym rahā, katu tiki tī. Pahar jumai ym rahā, katu tiki tī. Tamatarer rehe jō ipy'a moī moī ym rahā, katu tiki tī. ⁸Pe, hok pe uhyk, ame'ē ta ke muxe katu rahā, katu tiki tī. Katu ame'ē ke putar rahā, katu tiki tī. Upa ma'ema'e, ame'ē ke ukwa katuha namō ma'ema'e rahā, katu tiki tī. Amō ta pe katu ame'ē ke ma'ema'e rahā, katu tiki tī. Tupā rehe ipy'a moī moī katu rahā, katu tiki tī. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e tate rahā, muputu'u ingi. (Aja rahā, ma'e ym ta.) Aja rahā, katu tiki tī. ⁹Je'ēha jetehtar te ke jamu'e ngā pe. Ame'ē ke ipy'a pe kapitā mupyta katu rahā, katu tiki tī. Aja rahā, panduha jetehtar namō amō ta ke a'e muhury katu ta. Aja Tupā rehe har ngā pe mujekwa katu ta. Pe, amō koty mu'e ame'ē ta pe pandu: “Mā peja ym” aja pandu. Aja rahā, jetehtar te ke a'e mu'e ta. (Aja me'ē sawa'e ke emu'am. Jesu kotyhar tama'e kapitā, aja emu'am.)

Muka'u te'e ame'ē ta pe: “Mā peja pemu'e ym” aja ebandu

¹⁰Tit! Ehendu katurahā! Jesu kotyhar tama'e kapitā ta rehe hendu ym ame'ē ta heta ixo. Jesu kotyhar ta ke a'eta. Pe, a'eta mu'e we rī:

—Moise je'ēha rehe pehendu katu! — aja a'eta mu'e naī.

Jesu kotyhar ta ke a'eta muka'u ka'u te'e hū ixo. Te'e je'ēha namō muka'u ka'u te'e ixo. ¹¹Upa katu te ok wyr pe har ta ke a'eta muka'u ka'u te'e tī. Jetehtar ym ame'ē ke a'eta mu'e ixo. Aja tamatarer ke a'eta pyhyk pyhyk ixo. Tamatarer ke jō a'eta putar, a'erehe a'eta mu'e mu'e ixo. Huxi ym riki ingi. A'erehe ame'ē ta je'ēha ke amō mukanim ta me'ē te'e. (A'erehe: “Mā peja pemu'e ym” aja ebandu a'eta pe.) ¹²Kere y rapa'ū pe har ta ngi har amō ixo. Upa katu te ma'e a'e pandu. A'e riki ixotyhar ta rehe har pandu:

—Kere y rapa'ū pe har ta riki te'e pandu ame'ē ta ke a'eta. Aja te'eha a'eta. So'o jarō ame'ēja saka. Amō ta ke a'eta mupyrara tī. Ma'e u'uha ke jō putar katu. Jyty'ym tī, a'erehe paraky ym — aja kere y rapa'ū pe har ta rehe har a'e pandu.

¹³A'e pandu ame'ē ke jetehtar te ke. A'erehe muka'u ka'u te'e, ame'ē ta pe hātā ebandu: “Mā peja pemu'e ym” aja. (Nde rehe hendu rahā,) jetehtar te ke rehe a'eta jurujar katu te ta my. ¹⁴Jundéu awa ramūi ta pandu ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym ta my tī. Jetehtar te ke hijar ame'ē ta je'ēha rehe

a'eta jurujar ym ta my tĩ. ¹⁵ Amō amō jundéu awa ta pandu:

—Ma'e ke pe'u ym. Aja Moise je'ēha rehe panduha ihĩ. Pe'u rahā, Tupā rehe pepy'a ym — aja pandu naĩ.

Sawa'e katu amē'ē pe upa katu te ma'e ke katu ipe. Sawa'e katu ym amē'ē pe upa katu te ma'e ke katu ym ipe. Tupā rehe jurujar ym amē'ē pe aja tĩ. Ma'e ukwa ukwa ixo amē'ē ke katu ym, a'erehe upa katu te katu ym ipe. Ipy'a ke jai te'e ixo, a'erehe upa katu te katu ym ipe. ¹⁶ “Tupā rehe har jakwa katu” aja a'eta pandu naĩ. Anĩ. Ima'e ma'ema'eha ke amō koty. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe Tupā rehe har ukwa ym, aja ngā pe a'eta mujekwa. Tupā rehe a'eta hendu ym. Pe, a'eta ke Tupā putar ym tĩ. Marā ka ym a'eta katu amē'ē ke ma'ema'eha.

2

Jetehar te ke emu'e katu

¹⁻² Nde riki aja ym tĩ. Jetehar te ke emu'e. Tamūi ta pe epandu katu. Kuja epandu katu:

—Kawĩ ngi peka'u ym. Katu pexoha namō pexo tĩ. Pekwa katuha namō pexo katu tĩ. Jetehar te ke rehe tapijar te'e we pejurujar katu. Aja pexo katu. Amō ta rehe pepy'a katu tĩ. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, mā peja pehē py'ahu te'e pehendu — aja tamūi ta pe epandu katu.

³ A'i ta pe aja tĩ. Kuja epandu katu tĩ:

—Tupā rehe har pekwa katu pexo, aja pexo katu. (Aja rahā, katu amē'ē ke pema'ema'e ta.) Amō ta rehe pehē juru ai ym tĩ. Kawĩ ngi peka'u ym tĩ. Katu amē'ē ke pemu'e — aja a'i ta pe epandu katu.

⁴ Aja rahā, kūjā pyahu ta ke a'i ta mu'e katu ta. Kuja mu'e katu ta: “Pehē sawa'e ta rehe pepy'a katu. Pehē membyr ta rehe pepy'a katu tĩ” aja. ⁵ Amō we a'i ta pe epandu tĩ:

—Pekwa katuha namō pexo katu. Ma'e jaxer amē'ē ke pehē py'a rupi pekwa pekwa ym pexo. Pehē rok wyr pe har ta rehe pesak pesak katu pexo. Pejty'y ym tĩ. Peparaky katu tĩ. Pehē sawa'e rehe pehendu katu tĩ. Aja rahā, amō ta pandu ta: “Jesu kotyhar ta riki katu ixo. A'erehe Tupā je'ēha riki katu” aja pandu ta. Aja kūjā pyahu ta ke pemu'e katu — aja a'i ta pe epandu katu.

⁶ Ta'ynuhu ta pe aja tĩ. Kuja epandu katu tĩ:

—Pekwa katuha namō pexo katu — aja epandu katu ipe.

⁷ Tit! Nde aja tĩ. Katu amē'ē ke ema'ema'e tĩ. Aja rahā, nde aja amō ta katu amē'ē ke ma'ema'e ta tĩ. Ngā ke nde eremu'e rahā, jetehar te ke emu'e. Nde eremu'e rahā, ejumusráí ym tĩ. ⁸ Panduha katu amē'ē ke epandu. Aja rahā: “Tit pandu amē'ē ke

katu ym” aja amō ta pandu ym ta. Aja rahā, Jesu kotyhar ta rehe har marā ka ym katu ym amē'ē ke a'eta je'ēha. A'erehe nde rehe parahy amē'ē ta huxĩ ta.

⁹ Miasu ta pe epandu katu tĩ. Jesu kotyhar ta ke amē'ē ta. Kuja epandu:

—Pehē jar ta rehe pehendu katu. Upa katu te pema'ema'e, amē'ē ke namō pehē jar ta ke pemuhury katu. Pehē jar ta pe je'ēha ke pemujywy ym tĩ. ¹⁰ Pehē jarma'e pemukanim ym. Pepandu amē'ē ke pema'ema'e katu, aja pemujekwa katu pehē jar pe. Aja te'eha pehē — aja miasu ta pe epandu katu.

Aja miasu ta upa katu te katu amē'ē ke ma'ema'e rahā, amō ta pandu ta:

—Tupā rehe har Jesu kotyhar ta mu'emue. Amē'ē mu'e amē'ē ke katu — aja pandu ta.

Jande rehe Tupā ipy'a katu te hū a'erehe katu aja jaxo ta me'ē te'e

¹¹ Upa awa ta ke Tupā muhā tar katu. A'erehe awa ta rehe a'e ipy'a katu te hū, amē'ē ke ngā pe a'e mujekwa. ¹² Awa ta rehe a'e ipy'a katu te hū. A'erehe jande ke a'e mu'e tĩ. Kuja. Ma'e ke a'e putar ym amē'ē ke jahijar. Katu ym ma'ema'eha ke kome'ē wyw keruhū pe har ta putar. Amē'ē ke jahijar tĩ. Pe, jakwa katuha namō jaxo katu rahā, katu tiki. Amō ta pe katu amē'ē ke jama'ema'e rahā, katu tiki tĩ. Tupā putar amē'ē ke jama'ema'e rahā, katu tiki tĩ. Aja apo jama'ema'e jaxo rahā, katu tiki tĩ.

¹³ Aja jaxo rahā, jande rury katuha namō Jesu Kirisutu jywyriha rehe jaharō jaxo. Katu te ha namō a'e jywyr ta. A'e riki Tupā a'e tĩ. Pyrātā te hū amē'ē ke a'e. A'e riki jande muhāha tĩ. ¹⁴ A'e manō, a'erehe jande ke a'e muhā katu. Upa jandema'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Amē'ē ke jande py'a ngi a'e mukanim, amē'ēja saka. A'erehe jande py'a ke a'e juhyk apo 'y. Aja rahā ixotyhar ta ke jande. Ima'e ke jō jande. A'erehe katu amē'ē ke jama'ema'e tar katu tĩ.

¹⁵ Upa ihē apandu amē'ē ke emu'e katu. Nde erepandu katuha namō emu'e katu. Nde rehe hendu amē'ē ta ke emuhury katu. Aja rahā, Jesu rehe amē'ē ta ipy'a katu te we rĩ. Katu ym amō ma'e rahā: “Mā peja ym” aja epandu ipe. Nde rehe amō ta hendu ym rahā, amē'ē ta pe epandu:

—Tupā je'ēha rupi ma'e ihē apandu pandu. A'erehe mā peja ihē rehe pehendu katu — aja epandu.

3

Jande rehe Tupā pyrara usak, a'erehe jande ke a'e muhā katu

¹ Nde koty ixo amē'ē ta pe kuja epandu katu:

—Kapitā ta rehe pehendu katu. Kapitā keruhū ta rehe pehendu katu tī. Ma'e katu ame'ē ke amō ta pandu rahā, pahar ame'ē ke pema'ema'e katu. Pehendu katu a'eta rehe. ²Amō ta rehe pehē juru ai ym. Amō ta namō peje'ē hātā tā ym. Amō ta namō pehē juehe katu pexo. Upa awa ta rehe pehē rury katu pexo. Aja te'eha pehē — aja nde koty ixo ame'ē ta pe ebandu katu.

³Amukwehe te we jeteihar te ke jakwa ym jaxo tī. Tupā rehe jahendu ym tī. Jande ke amō ta muka'u ka'u te'e hū tī. Upa ma'e jaka'u te'eha ke jama'e tar katu. Ma'e katu ym ame'ē ke te'e jama'ema'e hū jaxo. Amō ta rehe jakyty'ym tī. Amō ta rehe japy'a ym tī. Jande rehe amō ta ipy'a ym tī.

⁴Tupā riki katu te ame'ē ke a'e, ame'ē ke jande pe a'e mujekwa. Awa ta rehe a'e ipy'a katu. Ame'ē ke a'e mujekwa tī. A'e riki jande muhāha. ⁵Jande ke a'e muhā katu. Katu ame'ē ke jama'ema'e, a'erehe jande ke a'e muhā katu my? Anī. Aja ym. Jande rehe a'e pyrara usak, a'erehe jande ke a'e muhā katu. Jande py'a ke a'e juhyk, a'erehe jande py'a ke amō koty Tupā'a muruwak mondo. Mupyahu ame'ēja saka. Jaxoha pyahu aja muruwak tī. ⁶Jesu Kirisutu manō. A'erehe jande py'a rehe l'a ke Tupā muwyr. A'e me'ē te'e riki. Jesu riki jande muhāha. ⁷Jande rehe Tupā ipy'a katu te hū, a'erehe Tupā namō jande juehe katu jaxo. Pe, jande ruhāha rehe jaharō jaxo. Ame'ē ke jande pe a'e me'ē. ⁸Upa ihē apandu ame'ē ke jeteihar te ke.

Muka'u te'e ame'ē ta namō eje'ē hātā tā ym

Ihē apandu ramō ame'ē ke emu'e mu'e katu te we rī. Aja rahā, Tupā rehe jurujar katu ame'ē ta katu ame'ē ke jō ma'ema'e tar katu. Kome'ē je'eha riki katu ame'ē ke. Myja ixoha katu my, ame'ē ke mujekwa katu ngā pe tī. ⁹Jundēu awa ramūi ta rer rehe har amō ta pandu pandu. Māte hū te'e ame'ē ta hamūi ta rer ihī. Ame'ē rehe har pandu pandu ame'ē ta namō eje'ē hātā tā ym. Moise je'eha rehe har amō ta pandu pandu. Ame'ē ta namō eje'ē hātā tā ym tī. Je'eha hātā tā ha riki katu ym. Jaxer riki tī. ¹⁰Jesu kotyhar ta ukwa katuha ke amō koty koty amō muruwak. Aja rahā: “Mā peja ym” aja muka'u te'eha ta pe ebandu. Aja mokōihar ebandu ipe tī. Pe, nde rehe hendu ym rahā, eho ingi. ¹¹Ame'ē ta riki sawa'e ta jaxer ame'ē ta ke, aja nde erekwa. Ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e, a'erehe sawa'e jaxer aja a'e mujekwa nde pe.

Amō ta rehe ehaihu katu

¹²Nde koty sawa'e ke ihē amondo ta. Her Ar. A'e ke amondo ym rahā, Tik ke ihē amondo ta. Nde rehe a'e uhyk rahā, pahar Niko ok ta pe ejur. A'ep ihē axo ta tī. Aman

ndy'ar rahā, a'ep ihē apyta we ta, aja ihē akwa tī. ¹³Amō sawa'e rehe ehaihu katu. Her Sena. Je'eha hātā tā ame'ē mukatuha ke a'e. Apor ke ehaihu katu tī. A'etama'e ym te rahā, ame'ē ke eme'ē katu a'eta pe. Aja rahā, ame'ē namō a'eta oho katu ta. ¹⁴Jesu kotyhar ta pe emujekwa katu. “Katu ame'ē ke pema'ema'e” aja emujekwa katu ngā pe. “Ima'e ym te ame'ē ta rehe pehaihu katu” aja emujekwa ngā pe tī. Aja rahā, ma'e ke me'ē katu ta. Aja rahā, Jesu kotyhar ta jyty'y ym ta. Paraky katu ta.

¹⁵Upa ihē namō ixo ame'ē ta katuha ke nde pe mondo ixo. Nde koty Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ixo. Jande rehe a'eta ipy'a katu. Katuha ke ame'ē ta pe jamondo jaxo tī, aja ame'ē ta pe ebandu tī.

Mā peja upa nde kotyhar ta rehe Tupā ipy'a katu te hū.

Upa.

Siremō pe paper pinim ke Páu mondo

Siremō riki ima'ehū namō ixo ame'ē ke a'e. Pe, miasu ujan oho ingi. Her One. Ma'e ke a'e mukanim raho tī. Pe, kyndaha pe Páu ixo rahā, One ke sonda ta muhyk raho tī. Hom ok ta pe har kyndaha pe kynda raho. Pe, One pe Tupā rehe har Páu mujekwa rahā, Jesu rehe One jurujar katu tī. A'erehe imu aja apo 'y. Pe, ijar pe, Siremō pe One ke Páu mujywyw tar katu. A'erehe ame'ē rehe har Siremō pe Páu mupinim. "Ihē aja One ke nde rok pe emupyta katu tī" aja Siremō pe Páu mupinim.

Siremō pe paper pinim ke Páu mondo

¹ Siremō! Ko nde pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē Páu. Timo ihē namō ixo tī. Jande mu ke a'e.

Ko nde riki jande rehe katu ame'ē ke nde. Jande aja Tupā je'ēha ke nde erepandu pandu erexo tī. Jesu rehe har ihē apandu pandu. (Ame'ē ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe ihē ke amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē axo. ² Nde rok pe Jesu kotyhar ta jy'ar jy'ar. Ame'ē ta pe katuha ihē amondo axo tī. Ihē rendyr pe, Asi pe, katuha ihē amondo axo tī. (Jesu rehe a'e jurujar katu, a'erehe: "Ihē rendyr" aja ihē apandu.) Aki pe katuha ihē amondo axo tī. Ihē aja Tupā je'ēha ke a'e pandu pandu oho ngā pe tī.

³ Tupā riki jande pái keruhū. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te. Mā peja pehē rehe a'eta ipy'a katu te ihē. Mā peja pehē py'a ke a'eta muhury katu.

Siremō! Johu jande py'a ke nde eremātā katu

^{4,5} Upa Tupā kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, aja ihē ahendu. Jesu, jandema'e sawa'e te rehe nde erejurar katu te, aja ihē ahendu tī. A'erehe Tupā namō ihē apandu pandu rahā, kuja ihē apandu:

—Jande pái keruhū! Siremō rehe nde eresak katu. A'erehe ne jō riki katu te me'ē ke — aja apandu ipe.

⁶ Tupā namō ihē apandu:

—Jesu rehe Siremō jurujar katu. Mā peja ame'ē rehe har ngā pe a'e pandu pandu katu te we rī. Aja rahā, hendu ame'ē ta jurujar katu ta ehe tī. Aja rahā, upa ma'e katu ame'ē ke Kirisutu me'ē jande pe. Ame'ē ke mā peja jurujar katu ame'ē ta ukwa katu. Kirisutu kotyhar ta ke jande — aja ihē apandu Tupā namō.

⁷ Siremō! Ihē mu aja nde. Tupā kotyhar ta rehe nde erepy'a katu, a'erehe ihē rury katu. Ihē ke nde eremuhury katu, a'erehe

ihē py'a ke nde eremātā katu. Upa Tupā kotyhar ta ke nde eremuhury katu tī, a'erehe ihē aja a'eta tī. A'eta py'a ke nde eremātā katu tī.

One rehe har ihē apandu nde pe

⁸ Jande ke nde eremuhury katu, a'erehe ma'e ke nde pe ihē apandu ta apo 'y. Kirisutu je'ēha rupi nde pe ihē apandu tar katu. ⁹ Anī. Aja ym ta ihē. Nde rehe ihē apy'a katu, a'erehe ma'e ke nde pe ihē apandu ta. (Wewe katu apandu ta. Ihē je'ēha rupi apandu ta.) Ihē Páu. Ihē tamūi te ihē. Jesu rehe har ihē apandu pandu, a'erehe kyndaha pe ihē axo.

¹⁰ Apo One rehe har nde pe ihē apandu. Kyndaha pe ihē axo rahā, myrandu katu ihē apandu ipe. A'erehe Jesu rehe a'e jurujar katu. A'erehe ihē ra'yr aja a'e. Pe, ipái aja ihē. ¹¹ Yman nde pe One paraky ixo. Arahā a'e jaxer nde pe. Apo ihē pe a'e katu 'y. Apo nde pe a'e katu ta tī.

¹² Apo nde koty a'e ke ihē amujywyw ta. Ihē apy'a katu ehe, a'erehe nde koty a'e ke ihē amujywyw rahā, ihē apyai te ta. ¹³ Myrandu katu ihē apandu pandu, a'erehe kyndaha pe ihē axo. Se ihē axo rahā, One ke ihē amupyta tar katu. Aja rahā, One riki ihē rehe haihu katu ta. Se nde erexo ym. A'erehe marā ka ym ihē rehe nde erehaihu. (A'erehe One riki ihē rehe haihu katu ta.) ¹⁴ Nde erema'e ta me'ē te'e, a'erehe ihē rehe nde erehaihu katu ta, aja nde erekwa. Anī. Aja ym ihē aputar. Nde ereputar katu, a'erehe One pe nde erepandu ta:

—One! A'ep epyta. Páu rehe ehaihu katu — aja.

Anī we rī. "Ere" aja nde erepandu rahā jō, a'e ke ihē amupyta ta.

¹⁵ Siremō! Yman nengi One oho. Apo nde koty a'e jywyw rahā, ne namō aja te'e a'e ixo ta my. ¹⁶ Nema'e miasu, aja ym ehe har ekwa ekwa exo apo 'y. Kirisutu rehe a'e jurujar katu, a'erehe ne mu apo 'y, aja ekwa ekwa exo tī. A'erehe nde koty jywyw rahā, i'ar koty te we miasu katu ame'ē ke a'e apo 'y, aja ekwa ekwa exo. Nde aja Kirisutu rehe a'e jurujar katu tī, a'erehe ne mu aja a'e tī. A'erehe i'ar koty te we nde pe katuha a'e tī. Ihē apy'a katu ehe. Ihē pe katu a'e tī.

¹⁷ Nde aja Tupā je'ēha ke ihē apandu pandu, aja nde erekwa katu. A'erehe One ke nde rok pe emupyta katu. Ihē aja a'e ke emupyta katu tī. ¹⁸ Yman ma'e katu ym ame'ē ke a'e ma'e my. Nde pe ma'e ke a'e mujywyw ta me'ē te'e my. Ame'ē ke paper rehe emapyk. (Anī. Onema'e nixōi te ma'e ke.) A'erehe ihē riki ame'ē ke amujywyw ta nde pe. ¹⁹ Ko paper rehe ihē amupinim katu:

—Ihē Páu. Ihē ame'ē ta nde pe — aja.

Pe, kuja ekwa ekwa exo tī. (Myja nde ke Tupā muhā katu ta my, ame'ē rehe har nde pe ihē riki apandu. A'erehe ihē pe ma'e ke nde ereme'ē ta me'ē te'e, ame'ēja saka.)

²⁰ Siremō! Ihē mu aja nde! Jandema'e sawa'e te rehe jajurujar katu, a'erehe ihē apandu ame'ē ke ema'e katu. One ke nde rok pe emupyta katu tī. Aja rahā, ihē ke nde eremuhury katu ta.

²¹ Ihē apandu ame'ē ke nde erema'e katu ta. One ke nde rok pe nde eremupyta katu ta, aja ihē akwa katu. A'erehe paper pinim ke nde pe ihē amondo axo. Jete riki. Ihē apandu ame'ē 'ar koty te we katu ame'ē ke nde erema'e katu ta, aja akwa katu. ²² Nde koty ihē ahyk ta aho my, aja ihē akwa. Ame'ē rehe har Tupā namō pepandu katu, a'erehe aja ihē akwa. A'erehe ihē akeriha renda ke epeir katu apo tī.

Katuha ke Páu mondo

²³ Jesu Kirisutu rehe har Epar pandu pandu. (Ame'ē ke amō ta putar ym. A'erehe kyndaha pe a'e ke amō ta kynda raho.) A'erehe kyndaha pe ihē namō a'e ixo. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo. ²⁴ Mak aja tī. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo tī. Arita aja tī. Mondo ixo tī. Nema aja tī. Mondo ixo tī. Ruk aja tī. Katuha ke nde pe a'e mondo ixo tī. Ihē namō myrandu katu ke a'eta pandu pandu ixo.

²⁵ Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Mā peja johu pehē rehe a'e ipy'a katu te hū. Upa.

Emberéu awa ta pe mupinim me'ë ke

Awa kome'ë paper mupinim my? Ukwa ym awa. Jundéu awa ta ngi har amō amō ta Jesu rehe jurujar katu. “Emberéu awa ta ke” aja amō jundéu awa ta her tí. Ame'ë ta pe kome'ë paper ke amō mupinim. A'erehe kome'ë paper pinim: “Emberéu” aja jakwa.

Amō ta amō koty mu'e tar katu. “Ymanihar ta aja Tupā rehe pehē py'a pemoi moí katu tí. A'erehe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe hymba ke happy tí” aja mu'e nai.

“Aní. Mā peja ym” aja kome'ë paper rehe panduha ihí. “Jesu Kirisutu rehe jō pehē py'a pemapyk. A'e riki upa katu te amō ta 'ar koty te we katu te ha” aja panduha ihí tí. Jesu kotyhar ta pe: “Ihē mu ta” aja pandu.

Tupā je'ëha ke Ta'yr pandu

¹ Yman Ta'yr uwyr ym rahā we, ima'e je'ëha ke Tupā mujekwa. Amō amō rahā, mujekwa. Amō koty koty mujekwa. Je'ëha ke pandu pandu ame'ë ta pe mujekwa. Pe, a'eta riki jande ramūi ta pe Tupā je'ëha ke pandu pandu hū. ² Apo aní. Ta'yr ke a'e muwyr. Pe, ima'e je'ëha ke Ta'yr riki pandu pandu jande pe. Yman te Tupā pandu ipe: “Nde riki upa ma'e ke emujā” aja. A'erehe Ta'yr riki upa katu te ma'e ke mujā. Kome'ë wyy keruhū mujā. Ywa ke mujā tí. Pe, Tupā pandu ipe tí:

—Nde pe upa katu te ma'e ke ihē ame'ë ta. Upa katu te nema'e wan ta. Aja te'e ta — aja Ta'yr pe.

³ Tupā katu te ha aja Ta'yr tí. Aja ngā pe Ta'yr mujekwa. Tupā aja Ta'yr tí. Upa katu te a'e mujā ame'ë ke henda pe te'e ihí katu. Ywa rehe ihí ame'ë ke. Wyy rehe ihí ame'ë ke tí. Ihí katu tí. Ywa rehe wata ame'ë ke hape rupi wata katu tí. Pyrātāha namō a'e pandu, a'erehe henda pe te'e ihí katu. Wata katu tí. A'e manō rahā, upa awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe awa ta py'a ke Tupā juhyk katu. A'e manō, pe, kwera katu uhem tí. Pe, ywa pe Tupā rake a'e wapyk oho. Aja rahā, a'e riki je'ëha te reko, aja mujekwa katu. Tupā riki pyrātā te hū ame'ë ke a'e.

Ta'yr riki Tupā je'ëha rahoha ta 'ar koty te we katuha

⁴ Tupā rake Ta'yr wapyk, a'erehe Tupā je'ëha rahoha ta 'ar koty te we Ta'yr katu te ha. “Ihē ra'yr” aja Ta'yr pe Tupā pandu, a'erehe ame'ë ta 'ar koty te we Ta'yr katuha tí. ⁵ Ta'yr pe jō a'e pandu:

“Apo ngā pe ihē amujekwa ta. Nde riki ihē ra'yr. Nde pái ihē” aja.

Aja ym ima'e je'ëha rahoha ta pe pandu. Amō we Ta'yr pe a'e pandu:

“Ko nde pái ihē axo. Ihē ra'yr nde tí” aja.

Aja ym ima'e je'ëha rahoha ta pe a'e pandu. (A'erehe i'ar koty te we Ta'yr katuha.) ⁶ Upa awa ta 'ar koty te we katuha ame'ë ke a'e. Kome'ë wyy keruhū pe Ta'yr ke a'e muwyr Tate rahā, upa katu te ima'e je'ëha rahoha ta pe a'e pandu:

“Ihē ra'yr rehe pehē py'a pemoi moí katu” aja.

⁷ Ima'e je'ëha rahoha ta rehe har a'e pandu rahā, kuja a'e pandu:

“Ywytu aja pahar ihēma'e je'ëha rahoha ta ke ihē amondo.

Tata aja pyrātāha namō ihēma'e je'ëha rahoha ta ma'e ke ma'ema'e ta tí. Ihē apandu ame'ë ke ma'ema'e ta” aja.

(Aja rahā, je'ëha rahoha ta ima'e miasu ta ke aja mujekwa. A'erehe Ta'yr wyr koty te we katuha, aja mujekwa.) ⁸ Ta'yr rehe har a'e mujekwa. Kuja:

“Ihē aja nde tí. (A'erehe: ‘Tupā’ aja nde pe amō ta pandu ta tí.) Nde riki kapitā keruhū te. Aja te'e ta nde erexo.

Nde kotyhar ta ke nde eremondo mondo rahā, katuha namō nde eremondo mondo ta.

⁹ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e, ame'ë rehe nde ereparahy. Katu amō ma'ema'e, ame'ë ke nde ereputar katu. A'erehe nde pe ihē apandu: ‘Ihēma'e ke nde' aja. Ihē Tupā.

Pe, nde rehe katu ame'ë ta pe ihē apandu: ‘Pehē katu’ aja.

I'ar koty te we nde pe ihē apandu: ‘Nde katu te’ aja. A'erehe nde rury katu nde erexo” aja Ta'yr rehe har Tupā pandu. Yman ame'ë panduha ke Ndawi mupinim.

¹⁰ Tupā pandu tí:

“Sawa'e! Kirisutu nde. Ma'e ke nixói te rahā, kome'ë wyy keruhū nde eremujā.

Nema'e pyrātāha namō ywa ke nde eremujā tí.

¹¹⁻¹² Upa ame'ë ta ke nixói te ta tí. Awama'e mundeha aja ame'ë ke ymanihar wan ta oho. Kanim ta.

Mundeha ke amō pukek. Aja kome'ë wyy keruhū ke nde erepukek ta tí. Ywa ke aja tí. Nde erepukek ta tí. (Pe, nde erembor ta tí.)

Mundeha ymanihar ke amō ombor. Pe, pyahu ke pyhyk. Aja kome'ë wyy keruhū ke nde eremukanim ta tí.

Pe, pyahu ame'ë ke nde eremujā ta tí. Ywa ke aja tí. Pyahu ame'ë ke nde eremujā ta tí.

Nde aní. Aja te'e ta nde erexo katu. Nde ruhā te hū ame'ë ke nde” aja Ta'yr rehe har Tupā pandu.

¹³ Ta'yr pe Tupā pandu:

“Se ihē rake ewapyk katu. Nde ruwajan ta ke ihē amuputu'u katu ta. Upa ame'ē ta nde rehe hendu katu ta” aja ipe. (“Tupā rake wapyk” aja pandu rahā: “A'e je'ēha te reko” aja mujekwa katu.)

Ima'e je'ēha rahoha ta pe aja ym a'e pandu. Ta'yr pe jō pandu. (A'erehe i'ar koty te we Ta'yr katuha.)

¹⁴Ma'erehe Tupā je'ēha rahoha ta ixo my? Tupāma'e miasu ta ke ame'ē ta. Awa'ā ta aja te'e ixo. Pe, ame'ē ta ke Tupā mondo mondo. A'e muhā ta, ame'ē ta koty a'e mondo. Pe, ame'ē ta namō a'eta ma'e ke ma'ema'e katu oho ixo tī.

2

Jande ke Tupā muhā katu

¹Ta'yr katuha riki Tupā je'ēha rahoha ta 'ar koty te we katuha. A'erehe jetehtar te ke jahendu ame'ē ke rehe mā peja tapijar te'e we jajurujar katu. Aja rahā jaharāi ym ta. ²Jande ramūi ta pe myrandu ke Tupā je'ēha rahoha ta pandu pandu. Ame'ē riki: “Moise je'ēha ke” aja jakwa katu. Ame'ē riki jetehtar te ke aja Tupā mujekwa ngā pe. Ame'ē je'ēha mujekwa aja a'eta ma'ema'e ym rahā, a'eta ke Tupā mupyrara. Ame'ē ke rehe hendu ym rahā, aja tī. Tupā mupyrara tī. ³Tupā je'ēha rahoha ta pandu, ame'ē ke rehe awa hendu ym rahā, Tupā mupyrara. Aja rahā, ngā ke Ta'yr muhā katu ta, ame'ē myrandu rehe awa hendu ym rahā, marā ka ym Tupā mupyraraha ngi uhemihā. Moise je'ēha rehe hendu ym, ame'ē ta 'ar koty te we mupyrara ta. (A'erehe Ta'yr pandu, ame'ē ke rehe i'ar koty te we hendu katu ta me'ē te'e.)

Ngā ke Tupā muhā katu ta, aja jandema'e sawa'e te riki pandu py. A'engi hendu ehe, ame'ē ta jande pe mujekwa tī. Jetehtar te ke aja a'eta mujekwa jande pe. ⁴Tupā aja tī. Mujekwa a'e tī. Jetehtar te ke aja hendu ehe, ame'ē ta mujekwa ixo rahā, Tupā mujekwa tī. Kuja. Marā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke Tupā ma'ema'e katu rahā, ngā pandu: “Mā! Katu te hū!” aja. Aja pandu ame'ē ke jetehtar te ke aja a'e mujekwa katu ngā pe tī. Amō we tī. A'e putar aja I'āma'e pyrātāha ke a'e muwyr. Ma'e ke Tupā'ā te'e me'ē me'ē, ame'ē ke Kirisutu rehe jurujar katu ame'ē ta pe a'e muwyr. A'erehe Ta'yr rehe hendu, ame'ē ta pandu ame'ē ke riki jetehtar te ke aja jakwa katu.

Jande ke muhā katu ame'ē rehe har

⁵Kome'ē ywy keruhū pyahu ame'ē rehe har japandu. Ame'ē ke Tupā mujā ta. “Ame'ē pe har tama'e kapitā keruhū ke nde” aja ym ima'e je'ēha rahoha ta pe a'e pandu. ⁶Anī. Amō pe a'e pandu. Pesarahā! Yman Tupā je'ēha rehe amō mupininim:

“Nde Tupā. Awa ke rehe nde ereharāi ym.

Awa te'e tipe. Anī. Nde eresak katu ehe.

⁷A'e ke nema'e je'ēha rahoha ta wyr koty te we katuha, aja nde eremu'am.

I'i atu ym iwyr koty te we katuha. A'e ke rehe nde eresak katu. A'erehe nde erepandu: ‘Nde katu’ aja.

Kapitā keruhū aja: ‘Nde katu’ aja nde erepandu.

⁸Pe, nde erepandu tī: ‘Upa katu te ma'e ke ihī. Ame'ē tama'e kapitā keruhū nde’ aja nde erepandu tī.” Aja Tupā je'ēha rehe amō mupininim.

Pesarahā! Ame'ē je'ēha rehe Tupā mujekwa: “Upa katu te ma'e ke ixo. Ame'ē tama'e kapitā keruhū nde” aja. Aja rahā, upa katu te riki. Pyta we ym ma'e ke. Pesarahā! Apo sehar sawa'e aja ym we rī. Upa katu te, ame'ē tama'e kapitā keruhū ym we rī. ⁹Jesu anī. Ehe har jakwa. Ymaniwe awa te'e a'e ixo tī. (A'erehe Tupā je'ēha rahoha ta wyr koty te we a'e katuha.) I'i atu ym awa te'e a'e ixo. Aja ixo rahā, Jesu manō. Tupā usak katu ehe. A'erehe upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'e pyrara. Pe, manō. A'erehe apo Tupā pandu ipe: “Nde riki katu te me'ē ke” aja. Apo katuha renda pe a'e ixo 'y. (A'erehe Tupā je'ēha rahoha ta 'ar koty te we Jesu katuha apo tī, aja mujekwa katu.)

¹⁰Upa ma'e ke Tupā mujā. Pe, a'e pandu ruhi upa ma'e ke ixo katu. Jesu ke amō ta mupyrara rahā, Tupā pandu: “Mā peja” aja. A'erehe a'e pyrara ixo. Pe, pyraraha upa rahā, a'e pandu ipe: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja. A'e pyrara, a'erehe heta ta'yr ta ke a'e raho. Katuha renda pe inamō raho. Jesu riki hundutar oho py, ame'ēja saka. Pe, Tupā muhā katu ame'ē ta haikwer rupi oho tī, ame'ēja saka tī. (A'erehe Tupā je'ēha rahoha ta 'ar koty te we Jesu katuha, aja mujekwa katu.)

¹¹Ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e. Ame'ē ke ngā py'a ngi Jesu juhyk. A'erehe Tupā riki ame'ē tama'e pái keruhū. Jesu pái tī. Petei riki jande pái keruhū. A'erehe ipy'a juhyk ame'ē ta pe Jesu pandu: “Ihē mu ta” aja. Huxi ym ha namō a'e pandu: “Ihē mu ta” aja. (Ame'ē ke amō mujekwa.) Kuja. ¹²Tupā pe a'e pandu:

“Ma'e ke nde erema'ema'e. Ame'ē ke ihē mu ta pe ihē apandu ta.

A'eta jy'ar rahā, nde rehe har ihē apandu ta: ‘Katu te me'ē ke a'e’ aja.”

¹³A'e pandu tī:

“Tupā rehe ihē ajurujar katu ta” aja. (Aja rahā, imu ta aja a'e tī, aja a'e mujekwa katu.)

Amō we tī:

“Se nde eremuhā katu, ame'ē ta namō ihē axo. Nde ra'yr ta aja a'eta. Ihē pe

a'eta ke nde ereme'ë, ame'ëja saka" aja Tupã pe Ta'yr pandu. (Aja rahã, imu ta aja a'e tĩ, aja a'e mujekwa katu.)

¹⁴ "Ta'yr ta" aja a'e pandu. Ame'ë ta riki awa ta te'e a'eta tĩ. Kome'ë ywy keruhũ pe har ta ke. Pe, Jesu uwyr rahã, ame'ë ta aja a'e tĩ. Awa te'e a'e tĩ. A'erehe a'e manõ rahã, Satanama'e pyrãtãha ke a'e muputu'u. Manõha ngi ngã ke Satana mukyje. (Ãjã ramũ a'e.) Ame'ë ke a'e mukanim tĩ. ¹⁵ Manõha ngi awa kyje. Kome'ë ywy keruhũ pe ixo rahã, aja te'eha kyje. Ame'ë kyjeha ke Jesu mukanim. Kyjeha ngi poir, ame'ëja saka.

¹⁶ Pesarahã! Tupã je'ëha rahoha ta py'a ke a'e muhury ym uwyr. Amõ ta py'a ke muhury uwyr. Kuja. Tupã je'ëha rehe amõ mupinim: "Amarã rainõ ta py'a ke a'e muhury uwyr" aja. (Aja pandu rahã, Tupã kotyhar ta rehe har pandu, aja jakwa katu.) ¹⁷ Ngã py'a ke a'e muhury katu uwyr, a'erehe imu ta aja a'e uwak ta me'ë te'e tĩ. Jande riki imu ta aja tĩ. Aja rahã, jande aja a'e tĩ. Awa te'e rahã, pa'i keruhũ aja a'e ixo tĩ. (Jesu riki pa'i keruhũ aja tĩ.) Tupãma'e ma'ema'eha ke a'e ma'ema'e katu. Pa'i keruhũ aja ixo rahã, awa ta rehe a'e pyrara usak. A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e, ame'ë ke rehe pa'i keruhũ muhepy. (Jesu riki pa'i keruhũ.) A'erehe ngã rehe Tupã ipy'a jywyr katu. ¹⁸ Ma'e ka'u te'eha ke Jesu ma'e, ame'ë ke Satana putar tipe. (Anĩ. Ma'e ym te a'e.) Satana manga manga tipe. (Ãjã ramũ a'e.) A'erehe mangaha ke Jesu ukwa katu. A'erehe Tupã kotyhar ta ke ãjã ramũ manga manga rahã, ame'ë ta py'a ke Jesu mãtã katu. Ame'ë ke ukwa katu tĩ. A'e pyrara tĩ. A'erehe Tupã kotyhar ta pyrara ixo rahã, ame'ë ta py'a ke Jesu mãtã katu tĩ. Ame'ë ke ukwa katu tĩ.

3

Moise 'ar koty te we Jesu katuha

¹ Ihẽ mu ta! Jesu rehe pejurujar katu, a'erehe ihẽ mu ta aja pehẽ. Pehẽ pe Tupã pandu:

—Ihẽ koty pehẽ py'a pemuruwak — aja.

Pesarahã! Mã peja Jesu rehe har pekwa pekwa pexo. A'e ke Tupã muwyr. Pa'i keruhũ aja a'e ke muwyr. Pe, jande japandu:

—Ixotyhar ta ke jande. Jajurujar katu ehe — aja.

² Tupã pandu ipe:

—Pa'i keruhũma'e ma'eha ke nde erema'ema'e — aja.

A'erehe a'e pandu ame'ë ke Jesu ma'ema'e katu. Yman Moise aja tĩ. Juja katu te ma'eha tĩ. Tupã pandu ipe:

—Ihẽ kotyhar ta rehe esak katu — aja ipe. —Ame'ë ma'eha ke nde pe ihẽ ame'ë — aja Moise pe.

A'erehe a'e pandu ame'ë ke Moise ma'ema'e katu. ³ Ok mujãha pe amõ ta pandu: "Mã! Katu nde eremujã!" aja. Aja ok rehe har aja pandu ym awa. A'erehe ok mujãha riki ok 'ar koty te we katuha. Aja Jesu tĩ. Moise 'ar koty te we Jesu katuha a'e tĩ. (A'erehe Jesu rehe pehendu katu ta me'ë te'e.) ⁴ Ok pame katu te awa mujã. Tupã riki upa katu te ma'e ke mujã. ⁵⁻⁶ Tupãma'e miasu ke Moise. Tupã pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu. Tupã kotyhar ta rehe a'e usak katu. Pe, ma'e ke Tupã mujekwa ta, ame'ë ke ngã pe a'e pandu pandu. Kirisutu riki Tupã ra'yr. Tupã pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu tĩ. Tupã kotyhar tama'e kapitã keruhũ ke a'e. Moise riki miasu. Kirisutu riki Tupã ra'yr. A'erehe Moise 'ar koty te we katuha. Kirisutu kotyhar ta ke jande. Aja rahã, ma'e hok wyr pe har ta aja jande jaxo. Kirisutu jywyrriha ke rehe jaharõ katu. Jande ke amõ ta mahy rahã, jande py'ahu te'e jahendu. Jajurujar katuha ke jahijar ym. Upa aja jaxo rahã, ima'e hok wyr pe har ta ke aja jaxo. Ixotyhar ta ke jande aja jamujekwa katu.

Jande py'a ke Tupã muhury katu

⁷ (Ixotyhar ta ke jande, a'erehe mã peja Tupã rehe pehendu katu.) Aja yman Tupã'ã mujekwa ame'ë ke amõ mupinim. (Kuja jundeu awa ta rehe har mupinim.)

"Apo Tupã pandu ame'ë ke rehe pehendu katurahã!

⁸ 'Anĩ. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Mã pahar pehendu katu ehe.

Awa nixõ te ame'ë pe pehẽ ramũ ixo rahã, a'eta pandu: 'Tupã ke japutar ym. Jahendu ym ta ehe. Jande ke a'e mupyrara ym ta' aja pandu naĩ.

Aja a'eta manga manga tipe. Ame'ë ta aja mã peja ym pexo tĩ. (A'erehe pahar pehendu katu ehe.)

⁹ Pe, Tupã pandu: 'Yman ihẽ ama'ema'eha ke a'eta usak tipe. Marã ka ym amõ ma'eha, ame'ë ke ihẽ ama'ema'e hũ tipe.

Kuja, 40 warahy 'ar rahã, a'eta usak tipe. Anĩ. Ihẽ ke a'eta putar ym. A'eta ke ihẽ amupyrara ym ta' aja a'eta ukwaha naĩ. A'erehe ihẽ ke a'eta manga manga hũ tipe. Katu ym aja.

¹⁰ A'erehe a'eta rehe ihẽ aparahy. A'erehe ihẽ ajupandu ihẽ jupe: 'Ihẽ rehe a'eta hendu ym.

Ihẽ ngi amõ rehe a'eta py'a ke a'eta muruwak. Aja te'eha a'eta. Ihẽ amu'e, aja a'eta ixo ym. Katu ym aja' aja riki.

11 A'erehe a'eta rehe ihē aparahy. Pe, ihē apandu: 'Ihē apandu katu ame'ē ke ama'e katu ta kŷ.

Amō henda amukatu. Ame'ē pe a'eta ixo ym ta. (Kanaā ywy ke ame'ē.)

A'ep a'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe. Ihē ame'ē ta tipe' aja Tupā pandu." Aja Tupā'a mujekwa ame'ē ke amō mupininim.

12 Ihē mu ta! Pesak katu pehē juehe pexo. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym pexo. Ame'ē ke jō peputar rahā, Tupā ngi amō koty pehē py'a pemuruwak ta. Katu ym aja. Tupā riki ixeuwa katu te hū ame'ē ke a'e. 13 Pesarahā! "Apo" aja Tupā je'ēha rehe amō mupininim. Aja rahā, apo riki wera rahā pame katu te pehē py'a pemātā katu pehē juehe pexo. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta. Aja rahā: "Anī. Jahendu ym ta ehe" aja ym pepandu. A'erehe angaha pewe ihī rahā, pehendu katu ehe. 14 Kirisutu rehe jajurujar katu py rahā, ixotyhar ta ke jande, aja jakwa katu te. Aja tapijar te'e we jaxo rahā, Kirisutu namō jande juehe katu jaxo ame'ē ta ke jande. 15 Pesarahā! Amō we ihē apandu. Kuja Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Apo Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu katurahā! 'Anī. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Pahar pehendu katu ehe.

Awa nixói te ame'ē pe pehē ramūi ixo rahā, a'eta pandu: 'Tupā ke jande japutar ym. Jahendu ym ta ehe' aja yman amō mupininim." A'eta aja pexo ym pehē tī.

16 Awa riki Tupā pandu ame'ē ke rehe hendu ym my? Awa riki pandu my: "Tupā ke japutar ym" aja? Pesarahā! Jande ramūi ta ke ame'ē ta. A'eta riki Tupā pandu ame'ē ke rehe hendu ym. A'eta riki pandu: "Tupā ke japutar ym" aja. A'eta ke Eji ywy ngi Moise muhem raho. 17 Awa rehe Tupā parahy my? Kuja, 40 warahy 'ar rahā, a'e parahy. Pesarahā! Jande ramūi ta ke ame'ē ta. A'eta rehe Tupā parahy. A'eta riki ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e hū. A'erehe awa nixói te ame'ē pe upa katu te a'eta manō.

18 Tupā pandu: "Ihē apandu katu ame'ē ke ama'e katu ta kŷ. Amō henda amukatu ame'ē pe a'eta ixo ym ta. (Kanaā ywy ke ame'ē.) A'ep a'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe. Ihē ame'ē ta tipe" aja a'e pandu. Awa pe a'e pandu my? Pesarahā! Jande ramūi ta pe a'e pandu. A'eta riki pandu: "Tupā ke japutar ym" aja. 19 A'erehe Tupā pandu: "Ame'ē ywy pe a'eta oho ym" aja pandu ame'ē ke jande jakwa. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym, a'erehe ame'ē ywy pe a'eta oho ym tī. (A'erehe ame'ē ta aja ym pehē tī. Pahar pehendu katu ehe.)

4

¹Tupā pandu jande pe: —Ihē apandu katu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu ta kŷ. Amō henda amukatu. A'ep ihē namō peputu'u ta kŷ — aja.

(Aja pandu rahā, ima'e henda pe inamō jaxo ta, aja mujekwa katu.) Pesak katu pehē juehe! Aja rahā, tapijar te'e we pejurujar katu ehe. Aja rahā, ame'ē renda pe peho ta kŷ. A'erehe pesak katu pehē juehe pexo. ²Myrandu katu rehe jande ramūi ta hendu tipe. "Putu'uha" ame'ē myrandu katu rehe hendu tipe. A'eta aja jahendu tī. A'eta hendu tipe. Hendu rahā, a'eta jurujar ym. A'erehe mā peja a'eta aja ym jande tī. A'erehe mā peja jahendu katu ehe. ³Jande riki jajurujar katu ehe ame'ē ta ke. A'erehe Tupā ixo, ame'ē putu'uha renda pe jaho ta kŷ. Yman Tupā pandu:

"Ihē aparahy, a'erehe a'eta pe ihē apandu: 'Ihē apandu katu ame'ē ke ama'ema'e katu ta kŷ.

Amō henda amukatu. Ame'ē pe a'eta oho ym ta. (Kanaā ywy ke ame'ē.) A'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe.

Ihē ame'ē ta tipe' aja Tupā."

Upa kome'ē ywy keruhū a'e mujā rahā, a'e putu'u. Ame'ē ngi har a'e ma'ema'eha riki upa. Upa tipe. Anī. A'e pandu: "Putu'uha renda pe a'eta oho ym ta" aja. ⁴Awa po wajar mokōihar rehe har amō mupininim. Tupā je'ēha rehe amō mupininim: "Awa po wajar petei rahā Tupā paraky rahā, a'e putu'u. Awa po wajar mokōihar rehe a'e putu'u" aja amō mupininim. ⁵Pe, amō rahā, kuja mupininim. Tupā pandu: "Ihē apandu, ame'ē ywy pe a'eta oho ym ta. A'eta oho rahā, putu'uha ke a'eta ukwa ta tipe" aja. (Ame'ē ywy upa Tupā mukatu. Pewe ihī tipe. Anī. Oho ym ame'ē ta.) ⁶Ame'ē myrandu katu ke rehe hendu py, ame'ē ta jurujar ym ehe. A'erehe putu'uha ke a'eta ukwa ym. Aja rahā, amō ta riki putu'uha ke ukwa ta. ⁷Pesarahā! Amō weraha ke Tupā manga, aja jakwa. A'e pandu: "Apo" aja. Yman te warahy 'ar aha oho rahā, pe, Ndawi pe a'e mujekwa. Ame'ē ke apandu ramō. Kuja:

"Apo Tupā pandu ame'ē ke rehe pehendu katurahā!

'Anī. Jahendu ym ta ehe' aja ym pepandu. Pahar pehendu katu ehe" aja Tupā je'ēha rehe amō mupininim.

⁸Kanaā ywy pe jande ramūi ta ke Josue raho tipe. Anī. "Putu'u" aja ym ngā ixo. "Putu'uha ihē ame'ē ta" aja Tupā pandu. Aja ngā ixo rahā, kuja Tupā pandu ym ta tipe:

—Amō wera rahā, putu'uha ke ihē ame'ē ta — aja.

⁹Pesarahā! Ixotyhar ta pe putu'uha ke Tupā me'ē ta. Awa popa wajar mokōihar wera rahā, Tupā putu'u riki. Aja putu'uha

ke ixotyhar ta ukwa ta tī. ¹⁰ “Putu'uha ke ihē ame'ē ta” aja Tupā pandu. Pe, ame'ē ke amō ukwa rahā, a'e putu'u katu ta. “Putu'u katu” aja pandu rahā, henda pe Tupā namō ixo ta, aja mujekwa katu. A'erehe kome'ē ywyma'e ma'ema'eha ke upa. Tupā namō ixo, a'erehe upa. Tupā ma'e ke mujāha ngi a'e putu'u. Aja amō putu'u ta tī. ¹¹ Ame'ē putu'uha rehe mā peja jaho. Aja rahā, upa katu te jande japutu'u katu ta. (Tupā namō jaxo katu ta.) Jande ramūi ta aja ym jande tī. A'eta Tupā pandu ame'ē ke rehe jurujar ym, a'erehe putu'uha ke a'eta ukwa ym.

¹² A'erehe mā peja jahendu katu ehe. Pesarahā! Awa riki ixuwe katu. Aja Tupā je'ēha tī. A'erehe Tupā je'ēha mujekwa, aja jande jama'ema'e ta me'ē te'e. Kyse upa te'e haimbe ame'ē ke haimbe katu. So'o rukwer mondok rahā, ixangwer ke rehe uhyk katu. Tupā je'ēha riki kyse upa te'e haimbe aja saka. I'ar koty te we haimbe riki. Amō hendu rahā, ipy'a rehe uhyk, ame'ēja saka. A'erehe ipy'a pe ma'e ke ukwa ukwa ixo, ame'ē ke mujekwa juehe har. “Ko katu.” Anī rahā: “Ko katu ym. Jaxer” aja mujekwa. Ipy'a pe ma'e ke putar, ame'ē ke mujekwa jupe tī. “Ko katu.” Anī rahā: “Ko katu ym. Jaxer” aja mujekwa. (Upa ipy'a rehe ma'e ke amō ukwa ukwa ixo, ame'ē ke Tupā je'ēha mujekwa. A'erehe Tupā rehe jahendu ta me'ē te'e.) ¹³ Upa ma'e ke Tupā ukwa katu. Marā ka ym ma'e ke ingi mukanīha awa. Upa a'e mujā ame'ē ke a'e ukwa katu. Upa ma'e ke a'e usak tī. Yman rahā, upa jama'ema'e ame'ē ke japandu ta ipe tī. (A'erehe mā peja jahendu katu ehe apo 'y.)

Jesu riki jandema'e pa'i keruhū

¹⁴ Jesu rehe jajurujar katu, a'erehe mā peja tapijar te'e we jajurujar katu ehe. Jesu riki jandema'e pa'i keruhū. Tupā ra'yr a'e tī. Jande rehe har Tupā namō a'e pandu pandu ixo. Inamō ixo. ¹⁵ Jande pitu te'e. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. Upa ame'ē ke Jesu ukwa katu. Pe, jande rehe pyrara usak tī. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e, ame'ē ke Satana putar katu. (Ājā ramūi a'e.) Ame'ē ke a'e manga manga. Jande aja jandema'e pa'i keruhū tī. Satana manga manga tipe. Jandema'e pa'i keruhū ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te. A'erehe jande py'a ke a'e mātā katu. Ame'ē ke ukwa katu. Jandema'e pa'i keruhū a'e tī. ¹⁶ A'erehe mā peja Tupā namō japandu pandu katu. Jakyje ym ha namō a'e wapyk ame'ē ndutar koty jahyk katu, ame'ēja saka. Aja rahā, japandu pandu katu inamō. Arahā jande rehe a'e ipy'a katu. Jande rehe a'e pyrara usak tī. Jande pitu te'e rahā, jande py'a ke a'e mātā katu tī.

5

¹ Sehar sawa'e ta ngi har pa'i keruhū

ke jande jajo'ok. A'e riki mukatuha aja saka. Tupā namō mukatuha. Ma'e ke amō ma'ema'e ta me'ē te'e, ame'ē ke henda ke pe pa'i keruhū ma'ema'e. A'erehe Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, ma'e ke pa'i keruhū riki me'ē me'ē Tupā pe. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipy'a ngi Tupā juhyk, ame'ē ke amō putar rahā, arapuharan ke a'e werur, pa'i keruhū pe. Pe, ame'ē ke pa'i keruhū hany. Aja jundēu awa ta ma'ema'eha ke. ² Pa'i keruhū awa te'e a'e tī. A'erehe pitu te'e a'e tī. A'erehe amō ta pe wewe katu pandu. Amō ta ukwa ym ame'ē ta ke. Ka'u te'eha ma'ema'eha namō ixo ame'ē ta ke tī. Ame'ē ta pe pa'i keruhū wewe katu pandu. ³ A'e pitu te'e tī. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tī. A'erehe ima'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe arapuharan ke a'e hany tī. Aja Tupā pe pandu: “Ihē py'a ke ejuhyk apo 'y” aja. Ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe arapuharan ke a'e hany tī.

⁴ “Ihē riki pa'i keruhū wan ta” aja ym sawa'e jeje jumu'am. Anī. Tupā putar, aja amō mu'am: “Pa'i keruhū wan ta nde” aja. Arā riki aja. Yman amō pandu ipe: “Nde riki pa'i keruhū apo 'y” aja.

⁵⁻⁶ Kirisutu aja tī. “Ihē riki pa'i keruhū wan ta” aja jeje jumu'am ym tī. Anī. Tupā riki pandu ipe. Aja amō riki Tupā je'ēha rehe mupinim.

“Ihē ra'yr nde. Nde pái ihē tī” aja ngā pe ihē apandu apo 'y.

Amō mupinim we tī. Tupā mujekwa ame'ē ke mupinim.

“Pa'i keruhū nde. Aja te'e ta nde erexo. Mekisende aja nde pa'i keruhū tī” aja pandu.

⁷ Kome'ē wyy keruhū pe Jesu ixo rahā, Tupā namō a'e pandu pandu. (Sehar pa'i keruhū ma'eha aja a'e tī.) “Mā! Ihē ke ngā jukwa ta. Nde ereputar rahā, emuhem ihē ke kŷ” aja pandu pandu. Hātā a'e pandu ipe. Jixi'u tī. (Aja rahā, sehar pa'i keruhū aja pitu te'e a'e tī aja mujekwa tī.) “Ihē jō riki katu te me'ē ke” aja ym Ta'yr pandu. Amō we tī. Ipái keruhū rehe a'e ipy'a katu tī. A'erehe a'e pandu ame'ē ke rehe Tupā hendu katu. ⁸ Tupā ra'yr ke a'e tipe. Anī. A'e ke amō ta mupyrara hū. Ame'ē ke Tupā putar, aja a'e ukwa katu. A'erehe ipy'ahu te'e hendu. Amō ta mupyrara rahā, Tupā pe a'e pandu: “Tapijar te'e we nde rehe ahendu katu axo” aja. Aja hendu katuha ke a'e jumu'e. (Sehar pa'i keruhū aja Tupā rehe hendu katu tī.)

⁹ Pe, upa rahā, ehe har Tupā pandu: “Katu te ame'ē ke nde” aja. Pe, ywa pe mujywyw raho. A'erehe Ta'yr riki ngā ke muhā katu. Upa hendu katu ame'ē ta ke a'e muhā ta. Aja te'e ta inamō a'eta ixo. ¹⁰ Pe, Tupā pandu tī:

—Nde riki pa'i keruhū. Mekisende aja nde riki pa'i keruhū tī — aja Ta'yr pe.

Ta'yn ta aja ym ma'e ke pekwa pekwa pexo

¹¹ Kirisutu riki pa'i keruhū ame'ë rehe har amō we ihē apandu tar katu tipe. Anī. Pehē ākā ianam rāi, a'erehe marā ka ym upa katu te amujekwaha pehē pe. ¹² Yman Jesu kotyhar ta ke aja pexo. Tupā je'ēha ke amō ta pe pemu'e ta me'ë te'e tī. Anī. Aja ym rī. Pehē pe amō ta Tupā je'ēha ke mu'e we rī. Pejuru jar katu py rahā, pejumu'e. Ame'ë ke pejumu'e we rī. Ta'yn ta aja kamby te'e u'u ame'ëja saka. (Aja rahā ta'yr mi Tupā je'ēha ke pekwa.) Tiha ame'ë ta aja pexo rahā, so'o pupur ke pe'u ta tipe. So'o pupur ke pe'u, aja rahā, Tupā je'ēha ke pekwa katu, aja pexo. ¹³ Kamby te'e u'u ame'ë ke ta'yn riki. Pe, ta'yn rahā, ukwa ym ma'e ke. Ma'e riki katu ame'ë ke my? Ma'e riki katu ym ame'ë ke my? Ame'ë ke ukwa ym. ¹⁴ So'o pupur ke u'u, ame'ë ke tiha ame'ë ke a'e. Yman ixo. A'erehe upa ukwa katu. Ma'e katu ame'ë ke ukwa katu. Pe, ame'ë ke ma'ema'e katu. Ma'e katu ym ame'ë ke ukwa katu tī. Pe, ame'ë ke ma'e ym tī.

6

Mā peja Tupā rehe har pejumu'e we rī

¹ Mā peja katu ame'ë ke jama'ema'e katu, a'erehe Tupā je'ēha ke mā peja i'ar koty te we jajumu'e katu te we ta rī. Mā peja tiha ame'ë ta aja jaxo. Kirisutu rehe jajuru jar katu py rahā, ehe har jō jajumu'e. Ame'ë ke rehe jō mā peja ym jakwa jakwa jaxo rī. Arahā ma'e jaka'u te'eha jama'eha ngi jande py'a ke jamuruwak ta me'ë te'e, aja jajumu'e. Tupā rehe jajuru jar katu ta me'ë te'e, aja jajumu'e tī. ² Jande ke amō ta mujahuk ta me'ë te'e, aja jajumu'e tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke apo 'y, aja jamujekwa.) Jande ākā rehe ipo ke amō mujar rahā, pandu: "Mā peja nde rehe Tupā usak katu" aja. Aja jajumu'e tī. Manō ame'ë ta ke Tupā mukwera katu ta muhem, aja jajumu'e tī. Yman rahā ixotyhar ta aja ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta tī. Pe, aja te'eha mupyraraha renda pe ixo ta, aja jajumu'e tī. Upa aja jajumu'e py, ame'ë ke rehe mā peja ym jakwa jakwa jaxo rī. ³ Mā peja i'ar koty te we Tupā je'ēha ke jajumu'e katu. Tupā putar rahā, amō we ame'ë ke jajumu'e katu ta kŷ.

Mā peja pejuru jar katuha ke pehijar ym

⁴ Tupā rehe juru jar katuha ke amō ta hijar rahā, marā ka ym ipy'a ke Tupā koty muruwakiha tī. Yman Tupā rehe har a'eta jumu'e katu riki. I'ā ke a'eta py'a rehe Tupā moī tī. Ywa ngi ma'e ke Tupā me'ë me'ë, ame'ë ke a'eta ukwa tī. Pyhyk katu tī. ⁵ Tupā pandu ame'ë ke a'eta ma'ema'e katu, aja a'eta ukwa katu tī. Kome'ë wyy keruhū pyahu ame'ë ke pyrātāha namō Tupā mujā

ta tī. Aja me'ë pyrātāha ke rehe a'eta usak tī. (Marā ka ym amō ma'eha, ame'ë ke a'e ma'ema'e rahā, a'eta usak tī.) ⁶ Pe, Tupā rehe juru jar katuha ke a'eta hijar. Aja rahā marā ka ym ipy'a ke Tupā koty muruwakiha tī. Aja rahā, marā ka ym juru jar katuha ehe tī. Tupā ra'yr ke myra ngā mupia ame'ë ke rehe mupyrātā we ta tī, ame'ëja saka. Aja rahā, Tupā ra'yr rehe ngā puka puka hū, ame'ëja saka tī. Aja rahā marā ka ym ipy'a ke Tupā koty muruwakiha tī.

⁷ Wyy rehe aman u'ar u'ar. Pe, ma'eywa uhem katu. Ame'ë ke jiar u'u katu. Ame'ë ma'eywa ke Tupā muhury katu. Usak katu ehe. Aja awa tī. Je'ēha ke Tupā mujekwa ngā pe. Pe, juru jar katu ehe. Ma'e katu ame'ë ke a'e ma'ema'e tī. Ma'eywa huru katu, ame'ëja saka ame'ë. Ame'ë ta rehe Tupā usak katu tī. ⁸ Pe, wyy ngi juruwe jō uhem rahā, ame'ë kupixa jaxer riki. Kupi'i jō uhem rahā, aja tī. Jaxer tī. Aja amō ta tī. Je'ēha ke Tupā mujekwa ngā pe. Ame'ë ke rehe juru jar katu. Pe, a'engi hijar tī. Ma'e katu ame'ë ke aja ym ma'ema'e. Juruwe uhem, ame'ëja saka ame'ë. Aja rahā, Tupā pandu tate my: "Pehē katu ym. Aputar ym pehē" aja my. Juruwe ke kupixa jar jo'ok. Pe, xirik rahā, hapu. Upa ukwāi. Aja hijar ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta tī.

Ixotyhar ta rehe tapijar te'e we pesak katu rī

⁹ Ihē rehe katu me'ë ta! Pehē rehe ihē apy'a katu, a'erehe hātā ihē aje'ë pehē pe. Pejuru jar katuha ke pehijar ym, aja ihē akwa. Kupixa jaxer aja ym pehē tī, aja akwa tī. Pehē ke Tupā muhā katu, a'erehe ma'e katu ame'ë ke pehē pe a'e muwyr ta tī. Kupixa katu, aja me'ë pehē tī, aja ihē akwa tī. ¹⁰ Tupā riki katu te ame'ë ke a'e. Pehē pepy'a katu ehe, a'erehe Jesu kotyhar ta rehe pesak katu. Ima'e ym te ame'ë ta pe peme'ë me'ë katu. Ame'ë ke Tupā harāi ym ta. Jete. Tapijar te'e we Jesu kotyhar ta rehe pesak katu rī. Aja Tupā rehe pepy'a katu, aja pemujekwa. ¹¹ Jesu kotyhar ta rehe pesak katu. Pehē pame katu te aja pexo. Jesu jwyr ym rahā we, mā peja aja te'e ta pexo, aja japutar katu. Pe, pehē rury katu ta pexo. Jesu jwyrriha rehe peharō katu pexo. Pe, a'e jwyr rahā, pehē rury katu ta. ¹² Amō ta pe Tupā pandu katu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu ta kŷ. Kuja: "Ihē namō pexo ta" aja. Ame'ë rehe a'eta juru jar katu. Ame'ë rehe ipy'ahu we harō ixo rī. Ame'ë ke hijar ym rī. A'erehe Tupā pandu katu, ame'ë ke a'eta pyhyk katu. Ame'ë ta aja pexo tī. Pehē ākā ianam rāi aja ym pexo.

Tupā pandu katu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu

¹³⁻¹⁴ Amarā pe Tupā manga katu: "Nde rehe ihē asak katu ta. Ne rainō ta ke ihē

amuheta hū ta” aja Tupā. A'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta, aja Amarā pe mujekwa. Tupā 'ar koty te we katu te ame'ē ke nixói te. A'erehe ima'e je'ēha namō manga katu ame'ē ke Tupā ma'ema'e katu. ¹⁵ Ame'ē rehe ipy'ahu te'e we ixo rī. A'erehe Tupā manga katu ame'ē ke Amarā pe a'e muwyr katu. ¹⁶ Sehar sawa'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta, aja sawa'e pandu rahā, i'ar koty te we pyrātā katu ame'ē je'ēha rupi a'e pandu. Aja rahā, katu tiki. Aja rahā, sawa'e ta je'ē je'ēha putu'u ta riki. “A'e ma'ema'e ym ta” aja ym pandu ta. Panduha ke mukanim ym te ta awa, aja ukwa.

¹⁷ Amō ta pe Tupā pandu: “Pehē ke ihē amuhā ta” aja. “Ihē apandu ame'ē ke ihē amukanim ym te ta” aja a'eta pe Tupā mujekwa tar katu. A'erehe a'e pandu tī: “Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu ta” aja. ¹⁸ A'e pandu ame'ē ke Tupā mukanim ym te ta. “Ihē apandu ame'ē ke ihē ama'ema'e ta” aja Tupā pandu. Ame'ē ke a'e muruwak ym te ta tī. Marā ka ym te'e panduha a'e. A'erehe Tupā kotyhar ta aja jaxo rahā, a'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu ta, aja jakwa katu. Jande py'a ke a'e mātā katu tī. A'erehe Tupā namō jaxo ta, ame'ē ke rehe jaharō katu jaxo. Ame'ē panduha ke jahijar ym te ta.

¹⁹ Tupā namō jande jaxo ta, ame'ē rehe jaharō katu jaxo. A'erehe jajuruar katuha ke jahijar ym ta. Tupā namō jaxo ta, ame'ē riki jetehtar te ke. Marā ka ym awa mukanīha. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe kapy ihī. Pan te'e hukwen kyndaha a'ep ihī. Ame'ē rupi sehar pa'i keruhū asa oho. Tupā namō pandu rahā, ame'ē rupi asa oho. Aja ywa pe Jesu oho tī. Tupā namō a'e pandu pandu. Pan te'e hukwen kyndaha aja a'e asa oho, ame'ēja saka. Pe, Tupā namō ixo apo 'y. ²⁰ A'ep Jesu riki oho py. A'erehe Tupā namō jaxo ta kŷ, aja jakwa katu. Haikwer rupi jaho ta kŷ tī. Jande rehe har Tupā pe a'e pandu pandu ixo. A'e riki pa'i keruhū. Aja te'eha a'e. Mekisende aja Jesu riki pa'i keruhū tī.

7

Mekisende rehe har

¹ Apo Mekisende rehe har ihē apandu ta. A'e riki sehar kapitā keruhū tī. Sarē ok ta pe har tama'e kapitā keruhū. Sehar pa'i keruhū a'e tī. Tupā pe a'e paraky ixo. Tupā riki ywatehar ke a'e. Sehar amō kapitā keruhū ta namō Amarā jumai mai. Pe, ame'ē ta ke a'e muputu'u riki. Pe, hok koty a'e jywyr oho ixo rahā, Mekisende uhyk ehe. Pandu ipe: “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja Amarā pe. ² Pe, ma'e ke Amarā me'ē ipe. Kapitā keruhū ta ke muputu'u rahā, a'etama'e ke upa pyhyk raho. Jaxo ame'ē ke Amarā mowok. Jande

popa hetaha aja mowok. Ame'ē jande popa hetaha ngi har peteī Mekisende pe a'e te'e me'ē. Mekisende mokōi her namō ixo: “Ko kapitā keruhū. Katu te ame'ē ke jō ma'ema'e ame'ē ke a'e” aja her. Amō her: “Ko kapitā keruhū. Ngā jumai ym te ame'ē ke a'e” aja her tī. (A'erehe jandema'e sawa'e te aja a'e tī. Kapitā keruhū a'e tī. Jumaiha nixói ipe tī.) ³ Mekisende pái rer ke jande jakwa ym. Imāi rer jakwa ym tī. Hamūi ta rer jakwa ym tī. Myja rahā a'e u'ar my? Jakwa ym tī. Myja rahā a'e manō my? Jakwa ym tī. (A'erehe ixuwe katu ixo, ame'ēja saka.) A'erehe Tupā ra'yr aja a'e tī. (Ixuwe katu aja ixo a'e tī.) Pa'i aja te'eha a'e ixo.

⁴ Mekisende riki katu te ame'ē ke, aja pekwa. Amarā jande ramūi ke a'e. Amō kapitā keruhū ta namō a'e jumai rahā, a'etama'e ke a'e pyhyk. Pe, jande popa hetaha ngi har peteī Mekisende pe a'e te'e me'ē. A'erehe Mekisende riki katu te ame'ē ke a'e, aja pekwa. (Amarā 'ar koty te we katuha.)

⁵ Rewi rainō ta pa'i ta ke. Moise je'ēha mujekwa: “Jande popa hetaha ngi har peteī ma'e ke jo'ok. Jundéu awa ta ngi jo'ok” aja pa'i ta pe mujekwa. Ianam ta ngi jo'ok. Amō awa ta ngi anī. Jo'ok ym. Ianam ta riki Amarā rainō ta ke tī. ⁶ Mekisende Rewi rainō ym. Jundéu awa ym a'e. Amarā ngi ma'e ke a'e jo'ok. Jande popa hetaha ngi har peteī ma'e ke a'e jo'ok. Pe, Amarā pe a'e pandu: “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja. Amarā pe Tupā pandu: “Ne rainō ta ke ihē amuheta hū ta” aja. Ame'ē Amarā pe katu ame'ē ke Mekisende pandu.

⁷ Amō pe amō pandu: “Mā peja nde rehe Tupā usak katu” aja. Ame'ē pandu ame'ē ke amō 'ar koty te we pyrātāha, aja jakwa katu. (A'erehe Mekisende riki Amarā 'ar koty te we katuha aja jakwa katu.) ⁸ Jande popa hetaha ngi har peteī ma'e ke pa'i ta jo'ok. Awa ta te'e a'eta. A'erehe manō ta tī. Mekisende anī. Jande popa hetaha ngi har peteī ma'e ke a'e jo'ok tī. Pe, Tupā je'ēha rehe amō mupinim: “A'e ixo” aja. (Aja rahā, a'e manō, aja Tupā je'ēha rehe mupinim ym awa. A'erehe Mekisende riki pa'i ta 'ar koty te we katuha.)

⁹ Pe, Mekisende pe jande popa hetaha ngi har peteī ma'e ke Amarā me'ē rahā, Rewi riki me'ē ipe tī, ame'ēja saka japandu. Rewi rainō ta riki jundéu awa ta ngi jo'ok tī. Jande popa hetaha ngi har peteī ma'e ke jo'ok tī. ¹⁰ Amarā rehe Mekisende uhyk rahā, Rewi nixói rī. U'ar ym rī. Rewi riki hamūi rehe ihī, ame'ēja saka japandu. A'erehe Mekisende pe ma'e ke Rewi me'ē tī, ame'ēja saka. Amarā me'ē rahā, Rewi me'ē ipe tī, ame'ēja saka. (A'erehe Mekisende riki Rewi 'ar koty te we katuha.)

¹¹ Tupā je'ēha ke jundéu awa ta pe Moise me'ē rahā, Rewi rainō ta pa'i ta ke. Ame'ē

pa'i ta Tupā mujekwa ame'ë ke ma'ema'e. Upa hymba ke ngā hapy hapy. Ame'ë riki ngāma'e ma'e'ha. Hapy rahā: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe" aja ym Tupā pandu. Aja pandu rahā, amō pa'i ke Tupā mu'am ym ta tipe. Anī. Pandu ym. A'erehe amō pa'i keruhū ke Tupā mu'am ta me'ë te'e. Arā pa'i keruhū py. Amō uhem ta. Arā aja ym ta a'e tī. Mekisende aja amō pa'i keruhū uhem ta tī.

12-14 Aja japandu rahā, jandema'e sawa'e te rehe har japandu. Kirisutu ke a'e. Aja amō kotyhar pa'i uhem rahā, Moise je'ëha ke muruwak ta me'ë te'e tī. Pesarahā! Moise je'ëha kuja mujekwa: "Rewi rainō ta jō pa'i ta" aja. Jandema'e sawa'e te Rewi rainō ym. Junda rainō ke a'e aja jakwa katu. Junda rainō ta ngi har pa'i ym te ta riki. A'erehe Moise je'ëha ke muruwak ta me'ë te'e. "Junda rainō ta ngi har amō riki pa'i keruhū wan ta" aja Moise pandu ym te. Aja rahā jandema'e sawa'e te pa'i keruhū ym ta tipe. Anī. A'e riki Mekisende aja pa'i keruhū a'e tī. A'erehe Moise je'ëha ke muruwak ta me'ë te'e tī.

Mekisende aja amō pa'i keruhū pu'am tī

15 Ame'ë rehe har jakwa katu te we rī. Amō kotyhar pa'i ke uhem. Mekisende aja a'e tī. (Kirisutu a'e.) 16 Pa'i aja e ke amō mu'am. Rewi rainō ke a'e a'erehe pa'i aja a'e ke amō mu'am my? Anī. Aja ym. Uhā te hū ame'ë ke a'e, a'erehe pa'i aja mu'am. 17 Aja Tupā je'ëha rehe panduha ihī: "Nde riki pa'i wan ta. Aja te'e ta nde erexo. Mekisende aja nde riki pa'i wan ta tī" aja panduha ihī. 18 Rewi rainō ta riki pa'i ta. Ame'ë panduha ke Tupā mukanim. A'eta riki pa'i ta rahā, muhā ym awa ke, a'erehe katu ym. Jaxer tī. 19 Moise je'ëha rehe amō hendu katu rahā: "Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixói te nde pe" aja Tupā pandu ym te. Apo amō kotyhar pa'i ke Tupā mu'am, a'erehe Tupā namō jaxo ta kŷ. Ame'ë rehe jaharō katu jaxo. Katu te ame'ë.

20-21 Amō we tī. Jesu ke pa'i aja Tupā mu'am rahā, a'e pandu: "Ihē ruhā te hū ame'ë ke ihē. A'erehe ihē apandu ame'ë ke ihē ama'ema'e katu ta" aja. Aja Rewi rainō ta rehe har a'e pandu ym. Pa'i ta aja a'e mu'am rahā, aja pandu ym. Pe, Jesu rehe har a'e pandu. Ame'ë ke Ndawi mupinim. Kuja:

"Jandema'e sawa'e te manga katu: 'Ihē ruhā te hū ame'ë ke ihē. A'erehe ihē apandu ame'ë ke ihē ama'ema'e katu ta' aja.

Kuja a'e pandu tī: 'Nde riki pa'i wan ta. Aja te'e ta nde erexo' aja." (Ame'ë panduha ke a'e muruwak ym te ta.)

22 "Jesu riki pa'i" aja Tupā pandu. A'erehe a'e pandu ame'ë ta ke a'eta, a'erehe marā ka ym tapijar te'e we pa'i tama'e parakyha ke ma'ema'eha. Peteī manō rahā, amō riki henda pe paraky ixo. A'erehe a'eta heta riki.

23 Amō we tī. Pa'i ta heta riki. Rewi rainō manō ta ke a'eta, a'erehe marā ka ym tapijar te'e we pa'i tama'e parakyha ke ma'ema'eha. Peteī manō rahā, amō riki henda pe paraky ixo. A'erehe a'eta heta riki.

24 Jesu anī. Uhā te hū ame'ë ke a'e. A'erehe Jesuma'e ma'eha ke amō pyhyk ym te. Pa'ima'e ma'eha ke pyhyk ym te. Aja te'e ta pa'i ke Jesu. 25 "Jesu rehe ihē ajurujar katu. A'erehe ihē ke emuhā katu" aja Tupā pe amō pandu. Ame'ë ta ke Jesu muhā katu apo 'y. Aja te'e ta muhā katu ixo tī. Uhā te hū ame'ë ke a'e. A'erehe aja te'e ta Tupā namō a'e pandu pandu. Jurujar katu ehe ame'ë ta rehe har a'e pandu pandu. A'erehe ame'ë ta ke a'e muhā katu.

Jesu riki jandema'e pa'i keruhū katu te ame'ë ke

26 Jesu riki jandema'e pa'i keruhū. A'e jō riki a'ewan, ame'ëja saka. Katu te ame'ë ke a'e. Katu ym ha nixói te ipe. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'e, ame'ë ta aja ym te a'e ixoha tī. Pe, ywa pe a'e ke Tupā raho. Hake a'e mapyk. (Aja rahā: "Katu te ame'ë ke ko" aja mujekwa katu.)

27 Sehar pa'i keruhū ta aja ym Jesu tī. Sehar pa'i keruhū ta arapuharan ta ke hapy. Ima'e ma'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe muhepy. Ame'ë ke hapy. Aja wera rahā pame katu te hapy. Jesu aja ym. Pe, amō ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe pa'i keruhū muhepy. Ame'ë ke sehar pa'i keruhū hapy tī. Aja wera rahā pame katu te hapy. Jesu aja ym tī. Peteīhar a'e manō. A'e jō. A'ewan ame'ë. Upa awa ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. A'erehe a'e manō. 28 Sawa'e ta ke pa'i keruhū wan ta aja Moise je'ëha mu'am. Ame'ë sawa'e ta pitu te'e. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe pitu te'e. Jesu anī. Pitu te'e ym a'e. Pe, Moise je'ëha muwyr. A'engi: "Jete atu te ihē apandu" aja Tupā pandu. "Ihē ra'yr ke pa'i keruhū aja ihē amu'am ta" aja. Ta'yr riki katu te ame'ë ke a'e. Aja te'e ta a'e ixo.

8

Jesu riki jandema'e pa'i keruhū

1 Pesarahā! Pa'i keruhū rehe har ihē apandu ramō. Aja me'ë pa'i keruhū Jesu. Ywa pe Tupā rake a'e wapyk uī. Tupā pyrātā te hū ame'ë ke a'e. 2 Tupā rehe ipy'a moī moīha renda te ke Tupā mujā, ame'ëja saka. Ywa pe ihī ame'ë ke mujā. A'erehe ame'ë ke sawa'e ta mujā ym. Ame'ë rehe kapy ihī, ame'ëja saka. Katu te ame'ë ke ame'ë. A'ep

Tupā ixo. A'ep pa'i keruhūma'e ma'eha ke Jesu ma'ema'e katu, aja a'e ixo.

³ Yman sehar pa'i keruhū ta pame katu te amō mu'am. Ma'e ke myrape 'ar pe a'eta moī moī. "Tupāma'e ke ko" aja a'eta pandu. Ame'ē ke ywa ngi Tupā usak, ame'ēja saka. Arapuharan ta ke a'eta hany hapu tī. (Aja ymanihar ta ima'e ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe muhepy.) A'erehe ma'e ke Tupā pe Jesu me'ē ta me'ē te'e tī. Pa'i keruhū a'e, a'erehe ma'e ke me'ē ta me'ē te'e. Arapuharan anī. Kuja. Tupā pe a'e pandu: "Ko ihē axo. Nde pe ihē ajume'ē" aja. ⁴ Kome'ē ywy keruhū pe a'e ixo ta tipe rahā, pa'i aja ym ta a'e. Ko pa'i ta ixo. Kome'ē ywy keruhū pe ixo. A'erehe Jesu anī. Pa'i aja ym ta a'e. Tupā pe ma'e ke sehar ta me'ē me'ē. Moise je'ēha mujekwa, aja a'eta me'ē me'ē. ⁵ Pa'ima'e ma'eha ke sehar ta ma'ema'e tī. Ame'ē ma'eha ywa pe ma'eha aja saka tī. Yman Moise mujāha ke aja tī. Tupā rehe ngā jumu'eha renda ke a'e mujā. So'o pিরer ok ke te'e ame'ē. Ame'ē ke a'e mujā Tate rahā, Tupā pandu ipe:

—So'o pিরer ok mujāha ke nde pe ihē amujekwa ta. Ywy'ā keruhū pe nde exero rahā, ihē amujekwa ta nde pe. Ywa pe amō ihī, aja me'ē amujekwa ta. Aja me'ē emujā katu te tī — aja Moise pe.

⁶ Jesu riki amō kotyhar. Ywa pe pa'ima'e ma'eha ke a'e ma'e. A'erehe ima'e ma'eha riki sehar pa'i 'ar koty te we katuha. Ma'e panduha ke Tupā namō Jesu pandu. Kuja: "Thē amanō ta, a'erehe ngā rehe nde py'a emujywyr" aja ipe. Ame'ē panduha i'ar koty te we katuha. Moise pe je'ēha me'ē, ame'ē 'ar koty te we katuha. Pandu katuha ke Jesu ma'ema'e katu tī. Kuja. "Thē rehe jurujar katu ame'ē ta ke ihē amuhā katu ta" aja. A'erehe panduha ke Tupā namō Jesu pandu. Ame'ē ke Moise pe me'ē, ame'ē 'ar koty te we katuha. A'erehe i'ar koty te we katuha.

⁷ Je'ēha ke Moise pe Tupā muwyr. Ame'ē riki katu te ame'ē ke rahā, amō je'ēha ke Tupā muwyr ym ta tipe. ⁸ Ymanihar ixotyhar ta riki katu ym aja Tupā ukwa katu. Hendu ym ehe. A'erehe amō je'ēha ke a'e muwyr ta me'ē te'e. A'erehe yman kuja jandema'e sawa'e te pandu:

"Yman rahā jundéu awa ta pe ihē je'ēha ke ihē amondo ta.

Pyahu ame'ē ke. Junda rainō ta pe ihē amondo ta tī.

⁹ Pehē ramūi ta ke Eji ywy ngi ihē amuhem rahā, ihē je'ēha ke ihē amondo ngā pe. Ihē je'ēha rehe a'eta hendu ym. Je'ēha mujekwa aja a'eta ma'ema'e ym riki. A'erehe a'eta ke ihē ahijar tī.

Ame'ē je'ēha ke hainō ta pe ihē amondo ym ta tī. Amō kotyhar je'ēha ke amondo ta.

¹⁰ Apo amō kotyhar je'ēha ke jundéu awa ta pe ihē amondo ta.

Yman rahā, ihē je'ēha ke a'eta pe ihē amujekwa ta.

Ngā py'a rehe ihē amōi ta. A'erehe upa katu te ukwa ta. Pe, a'eta hendu katu ehe. (A'erehe mu'e ym ta ihē rehe har.)

Ihē kotyhar ta ke a'eta. A'etama'e Tupā ihē. A'eta rehe ihē asak katu ta" aja jandema'e sawa'e te pandu.

¹¹ Amō we a'e pandu tī:

"Upa katu te ihē rehe har ngā ukwa ta. Upa katu te kapitā keruhū ta ukwa ta tī. Upa katu te miasu ta ukwa katu ta tī.

A'erehe ianam ta ke a'eta mu'e ym ta: 'Jandema'e sawa'e te rehe har pejumu'e' aja pandu ym ta.

A'eta ixo, ame'ē ywy pe har ta ke aja ym a'eta mu'e ta tī. 'Jandema'e sawa'e te rehe har pejumu'e' aja mu'e ym ta tī.

Upa katu te ngā ukwa katu, a'erehe aja pandu ym ta.

¹² Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tipe. Ihē py'a jwywr ta ngā rehe.

Upa ngāma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ihē aharāi ta" aja jandema'e sawa'e te pandu.

¹³ Je'ēha pyahu ke Tupā muwyr, aja a'e pandu. Aja rahā muwyr py ame'ē ke mukwehehar. Pe, kwehehar rahā, ombor. Katu ym rahā, ombor tī. A'erehe muwyr py ame'ē ke Tupā mukanim. (Moise je'ēha ke mukanim.)

9

Tupā rehe ipy'a ke moī moī ha rehe har

¹ Yman Tupā pandu jande ramūi ta pe. Panduha py ke ame'ē, aja jakwa. "Ihē Tupā. Ihē je'ēha rehe pehendū katu rahā, pehē rehe ihē asak katu ta" aja. Pe, so'o pিরer ke te'e ok ke a'eta mujā. A'ep Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī. Myja me'ē Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī my? Ame'ē ke Tupā mujekwa katu. ² Pe, sehar so'o pিরer ke te'e ok keruhū ke a'eta mujā. Jupyka riki so'o pিরer tī. Mokōi kapy ihī. Petei kapy hukwen koty ihī. Ame'ē pe ma'e weraha tymā i'āi. Myrape ihī tī. Ame'ē 'ar pe mbeju ke pa'i mou. Aja Tupā rehe ipy'a ke moī moī ngā. Ame'ē kapy: "Katu" aja ngā panduha. ³ Ame'ē kupe koty amō kapy ihī. Ame'ē riki: "Katu te me'ē ke" aja jande ramūi ta pandu. A'ep Tupā ixo, ame'ēja saka. Pan rukwen kupe koty ihī. A'ep Tupā ixo, ame'ēja saka. ⁴ Ame'ē kapy pe kaixā ihī. Myra ke te'e mujā ame'ē ke. Upa katu te itatawa pe pukek. Ame'ē kaixā 'ar pe ma'e pihe katu ame'ē ke ukwāi. Amō kaixā a'ep ihī tī. Itatawa ke te'e upa katu te ame'ē pe pa'i pukek tī. Ame'ē kaixā jywī pe parasuku ihī. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē pe: "Mana"

ihĩ. (Yman ame'ë ke jundéu awa ta pe Tupã me'ë.) Ame'ë kaixã pe myra ihĩ tí. Arãma'e ke. Yman xirik rahã, ame'ë ngi hokyr uhem. Ame'ë kaixã pe mokõi itape ihĩ tí. Ame'ë rehe je'ëha ke Tupã mupinim. Jande popa (10) je'ëha ame'ë ke. Ame'ë rehe jundéu awa ta hendu katu ta me'ë te'e. ⁵ Ame'ë kaixã 'ar pe ma'e'ã i'ãi. "Xerumĩ" aja riki. Ipyyo namõ ixo. Tupã je'ëha rahoha ta aja ame'ë ta tí. Ipyyo pirar, aja i'ãi. Ame'ë i'ãi rahã, Tupã riki a'ep ixo tí, aja ame'ë mujekwa ngã pe. Ma'e renda 'ar pe ipyyo pirar aja i'ãi. Ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ë ta rehe Tupã ipy'a jywyr tí, aja mujekwa tí. Ipyyo pirar aja i'ãi rahã, aja mujekwa katu. Apo upa katu te ame'ë kapy rehe ihĩ ame'ë ke ihẽ amujekwa ym ta rĩ. Ta'yr mi jõ amujekwa.

⁶ Upa moĩ katu rahã, kuja pa'i ma'ema'eha ke. Sehar so'o pirer ok keruhũ kapy katu ame'ë pe ma'e ke ma'ema'e ixo. Wera rahã pame katu te a'ep pa'i ta ma'e ke ma'ema'e ixo. ⁷ Jywĩ pe pa'i keruhũ jõ ixo katu. Kapy katu te ame'ë pe ixo. Peteĩ warahy 'ar aha oho rahã, peteĩhar jõ ixo oho. Amõ ta rymba ruwy ke namõ ixo oho. Ame'ë ke Tupã pe mujesak, ame'ëja saka. Pe, pandu: "Ma'e aka'u te'eha ke ihẽ ama'ema'e. Ko ihẽ rymba ruwy ihĩ. Ame'ë arur. A'erehe ihẽ rehe nde py'a emujywyr katu" aja Tupã pe. Amõ we tí. Kuja pandu tí: "Ukwa ym ha rupi ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ko amõ ta rymba ruwy arur tí. A'erehe ngã rehe nde py'a emujywyr katu tí" aja Tupã pe tí. ⁸ So'o pirer ok keruhũ pewehĩ rahã, marã ka ym kapy rehe johu ngã ixeha, aja Tupã'ã mujekwa katu ngã pe. (Aja rahã, Tupã ixo, ame'ë pe oho ym awa, aja mujekwa.)

⁹ Aja apo tí. Marã ka ym kapy katu te ame'ë pe ngã ixeha. Kuja jakwa. Ymanihar ta ma'e ke Tupã pe werur. Ipy'a ke ngã moĩ moĩ ehe rahã, ma'e ke ngã werur. Pe, ame'ë hymba ta ke tapijar te'e we pa'i ta hapu hapu rĩ. Upa ukwái. Aja rahã, upa ame'ë ke a'eta py'a ke juhyk ym we rĩ, aja jakwa katu. ¹⁰ Pesarahã! (Ymanihar ma'ema'eha awa py'a ke juhyk ym we rĩ.) Ame'ë ymanihar je'ëha kuja mujekwa. Ma'e ke ja'u katu my. Y aja me'ë ke ja'u katu my. Myja Tupã koty ipy'a juhyk, aja ixo my? Ame'ë ke ma'ema'e tí. Upa aja ymanihar ke awa ma'ema'eha jõ. (Anĩ. Ngã py'a juhyk ym.) Apo anĩ. Amõ kotyhar Tupã mujekwa, a'erehe ame'ë ymanihar ke upa. (Apo Tupã mujekwa ame'ë ke awa py'a juhyk katu te.)

¹¹ Pe, Kirisutu uwyr rahã, pa'i keruhũ aja a'e uwyr. Pe, ma'e katu ame'ë ke ixotyhar ta pe a'e me'ë me'ë. Pa'i keruhũ ma'eha ke a'e ma'ema'e katu. A'e ma'eha renda ke kome'ë ywy keruhũ pe ihĩ ym. Sawa'e mujã ym tí. Ywa pe Tupã rake a'e ma'ema'e. A'erehe katu te ame'ë ke ame'ë renda. Kome'ë ywy keruhũ renda 'ar koty te we ame'ë katuha.

¹² Kapy katu te ame'ë pe sehar pa'i keruhũ ixo oho. Aja Kirisutu ixo oho tí. Ywa pe katuha renda pe ixo oho tí. Peteĩhar jõ ixo oho. Amõ amõ we anĩ. Arahã arapuhame ruwy ke Tupã pe mujesak ym. Tapi'iruhu ruwy ke mujesak ym tí. Anĩ. Ima'e huwy ke Kirisutu muhem, a'erehe jande ke Tupã muhã katu. Pe, aja te'e ta inamõ jaxo katu. ¹³ Jundéu awa ta ukwaha aja amõ ta ipy'a juhyk ym, aja ixo rahã, arapuharan ruwy pe ngã ki'aha ke ombor, ame'ëja saka. Tapi'iruhu ruwy ke namõ aja tí. Ngã ki'aha ke kutuk, ame'ëja saka tí. Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixo katu tí. Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu tí. Tapi'iruhu ra'yr upa ukwái rahã, ame'ë tatimbuk ke y namõ mupara. Pe, ame'ë ke mupipi ngã rehe. Aja rahã ngã ki'aha ke ombor, ame'ëja saka tí. Aja rahã, Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhũ pe ixo katu tí. Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu tí. Aja ukwaha. ¹⁴ Ame'ë riki jetehtar te ke. Aja rahã, Jesu ruwy riki i'ar koty te we ipy'a juhykiha. Tupã'ã riki uhã te hũ ame'ë ke a'e. A'ema'e pyrãtãha namõ Tupã pe Kirisutu pandu: "Ko ihẽ axo. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe amuhepy. Ame'ë rehe ihẽ amanõ ta" aja a'e pandu ipe. A'e riki katu te ame'ë ke. Nixói te ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipe. A'erehe Kirisutu ruwy i'ar koty te we katuha. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã: "Mã katu ym jande" aja jakwa. Anĩ. Ame'ë jakwaha ke Kirisutu mukanim ta. Huwy pe juhyk ta. Aja rahã, Tupã rehe jande py'a jamoĩ moĩ katu ta. Ixuwe katu te hũ ame'ë ke a'e.

¹⁵ Huwy pe ngã py'a juhyk katu, a'erehe panduha pyahu ame'ë ke Tupã namõ Kirisutu pandu. A'erehe: "Ihẽ kotyhar ta aja pejumuruwak" aja Tupã pandu ame'ë ta ma'e ke pyhyk ta. Kuja. Tupã pandu katu: "Ihẽ ra'yr rehe jurujar katu ame'ë ta ke ihẽ amuhã katu ta" aja. Kirisutu ruwy namõ ngã py'a juhyk katu. Ame'ë pandu katuha aja, uhãha namõ ixo ta. Pyhyk ta, ame'ëja saka ame'ë. Panduha ymanihar namõ ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. Ame'ë ke rehe Kirisutu muhepy. A'e manõ rahã, muhepy. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi poir, ame'ëja saka.

¹⁶⁻¹⁷ Amõ mupinim: "Ihẽ amanõ rahã, upa katu te ihẽma'e ke nema'e wan ta" aja. A'e riki manõ ym rahã we ima'e ke amõ pyhyk ym. A'e manõ, aja mujekwa ym rahã we ima'e ke marã ka ym pyhykiha. Manõ rahã, ima'e ke ngã muhã. ¹⁸ Aja saka ymanihar panduha ke. Tupã pandu: "Ihẽ je'ëha rehe nde erendu katu rahã, nde rehe ihẽ asak katu ta" aja. Ame'ë riki ymanihar panduha ke. Hymba ruwy jo'ok rahã jõ ame'ë panduha rehe hendu katu, aja mujekwa. (Hymba jukwa, huwy

muhem, a'erehe hendu ta me'ë te'e, aja mujekwa. Awa manõ te, a'erehe ima'e ke muhã, ame'ëja saka.)¹⁹ Kuja riki. Jundéu awa ta pe Tupã je'ëha ke Moise mujekwa. Ame'ë mujekwa py. Pe, tapi'iruhu ke jukwa. Pe, huwy ke a'e jo'ok. Arapuhame ke jukwa tĩ. Huwy ke jo'ok tĩ. Ame'ë ke y namõ mupara. Pe, ame'ë ke jundéu awa ta rehe a'e mupipi. Myra ra'yr rãkã pe mupipi. Myra ra'yr rer: "Iso." Arapuharan ra ke mupirã. Ame'ë pe mupipi tĩ. Tupã je'ëha rehe mupipi tĩ.²⁰ A'e pandu:

—Tupã pandu pehẽ pe: "Ihẽ je'ëha rehe pehendu katu rahã, pehẽ rehe ihẽ asak katu ta" aja. Ame'ë rehe pehendu katu ta, aja ihẽ amujekwa apo 'y. Tapi'iruhu ruwy ke ihẽ amupipi pehẽ rehe rahã, pehendu katu ta aja ihẽ amujekwa. Arapuhame ruwy ihẽ amupipi rahã, aja tĩ. Pehendu katu ta, aja ihẽ amujekwa tĩ — aja Moise pandu.

²¹ Aja so'o pিরer ok keruhũ rehe huwy ke Moise mupipi tĩ. Upa so'o pিরer ok wyr pe ihĩ ame'ë ke rehe mupipi tĩ. Myrape rehe mupipi tĩ. Arapuharan ka musururuha renda rehe aja tĩ. Mupipi tĩ. Upa so'o pিরer ok wyr pe ihĩ ame'ë ke rehe mupipi.²² Jete riki. Tupã je'ëha ke amõ mupinim: "Upa ma'e ke rehe huwy ke mupipi rahã, ame'ë riki xi'aha ke kutuk" ame'ëja saka. Aja apo tĩ. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e rahã, pe, amõ manõ. Huwy ke muhem. Aja rahã jõ Tupã ipy'a jywyr katu ehe.

Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke rehe Jesu muhepy

²³ Kome'ë ywy keruhũ pe so'o pিরer ok keruhũ ihĩ. Ame'ë riki ywa pe ihĩ, ame'ëja saka. Pe, kome'ë ywy keruhũ pe ihĩ ame'ë rehe huwy ke mupipi. Aja kutuk ame'ë ke aja mujekwa. Ywa pe ihĩ ame'ë ke aja tĩ. Huwy pe mupipi tĩ, ame'ëja saka. A'eta rymba ruwy 'ar koty te we katuha ke Tupã putar. Ame'ë Kirisutu ruwy ke.²⁴ Ywa pe ihĩ, aja kapy katu te ame'ë ke amõ mujã, kome'ë ywy keruhũ pe. Ame'ë pe Kirisutu ixé ym oho. Awa ta mujã ame'ë pe ixé ym oho. Anĩ. Ywa pe te'e oho. Tupã rake a'e ihĩ. Pe, jandé rehe har inamõ a'e pandu pandu uĩ.²⁵ Warahy 'ar rahã pame katu te kapy katu te ame'ë pe sehar pa'i keruhũ ixé oho. A'eta rymba ruwy namõ ixé oho. Kirisutu anĩ. Tupã pe a'e jume'ë rahã, heta ym manõ a'e. Peteĩhar manõ. Peteĩhar huwy uhem tĩ.²⁶ Heta manõ ta tipe rahã, heta a'e pyrara ta tipe tĩ. Kome'ë ywy keruhũ Tupã mujã rahã har ngĩ heta pyrara ta tipe. Heta manõ ta tipe tĩ. Aja ym riki. (Peteĩhar manõ.) 'Ar rehe angaha uhyk Tate apo 'y. Pe, Kirisutu uwyr. Tupã pe a'e jume'ë. Pe, manõ. A'erehe ngã ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy.²⁷ Upa awa ta manõ ta me'ë te'e. Peteĩhar manõ. A'engi Tupã pandu

ta. Katu awa ixoha my? Katu ym my? Ame'ë ke a'e pandu ta. Pe, awa ixo ai te'e rahã, ame'ë ke a'e mupyrara ta. Ima'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e atu muhepy, ame'ëja saka.²⁸ Kirisutu anĩ. Peteĩhar a'e manõ tĩ. Tupã pe a'e jume'ë. Pe, manõ. Aja ngã ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Peteĩ awama'e ke rehe muhepy my? Anĩ. Aja ym. Upa katu te awa tama'e ke rehe muhepy. Mokõihar a'e uwyr ta tĩ. Arahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy ym te ta tĩ. Anĩ. A'e uwyr iha rehe harõ ame'ë ta ke a'e muhã katu ta uwyr.

10

¹ Moise je'ëha riki upa katu te ma'e ke mujekwa ym. Jete har te ke aja ym. Ma'eha ran aja saka. Aja rahã, ma'e katu ame'ë ke jandé pe Tupã muwyr ta, aja mujekwa. Jete har te ke ame'ë. Ame'ë ke Moise je'ëha mujekwa we mi tĩ. Pesarahã! Warahy 'ar rahã pame katu te ngã rymba ke sehar pa'i keruhũ jukwa. Ame'ë ruwy ke Tupã pe mujesak tipe, ame'ëja saka. Ngã py'a ke juhyk ym ame'ë. Hymba werur ame'ë ta Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ. Ame'ë ta pe: "Pehẽ katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixõi te pehẽ pe" aja ym Tupã pandu. (A'erehe amõ jete har te ke Tupã mujekwa ta me'ë te'e.)² Hymba ke hany ame'ë ta py'a ke huwy juhyk rahã, a'eta pyai ym ta tipe. Jupandu ym ngã jupe: "Ma'e jaka'u te'eha jama'eha namõ jaxo" aja. Pyai ym ta tipe. Hymba ke jukwa ym we ta tipe tĩ. Huwy ke jo'ok ym we ta tipe tĩ. Upa ame'ë ke muputu'u ta tipe.³ Aja ym riki. Warahy 'ar rahã pame katu te ngã rymba ke jukwa. Huwy ke jo'ok ingi tĩ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'eha namõ ixo, aja ame'ë mujekwa.⁴ Tapi'iruhu ruwy ke awa py'a ke juhyk ym. Arapuhame ruwy ke juhyk ym tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke ipy'a ngĩ juhyk ym riki.

⁵ A'erehe kome'ë ywy keruhũ pe Kirisutu uwyr Tate rahã, Tupã pe a'e pandu:

"Nde rehe ngã ipy'a moĩ moĩ rahã, ngã rymba ke hany hany. Ame'ë ke nde ereputar ym riki. Amõma'e ke nde pe ngã me'ë ame'ë ke nde ereputar ym tĩ. (Ame'ë ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym.)

Awa aja te'e ihẽ ke nde eremondo ta. (Aja rahã, nde ereputar ame'ë ke ihẽ ama'ema'e katu ta.)

⁶ Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã mukanim rahã, ngã rymba ke hany. Ame'ë rehe nde rury ym.

Nde rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ rahã, ngã rymba ke upa katu te hany. Ame'ë rehe nde rury ym tĩ. (Ame'ë ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde rury ym.)

⁷ A'erehe ihê apandu: 'Papa! Nde riki Tupã! Ko ihê axo. Nde erepandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu ta.

Ihê rehe har Moise je'êha rehe panduha ihî. Aja nde erepandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu ta' " aja Kirisutu pandu.

⁸ A'e pandu py: "Nde rehe ngã py'a ke ngã moï moï rahã, ma'e hymba ke upa hany. Ame'ê ke nde ereputar ym. Ame'ê rehe nde rury ym tî. (Ame'ê ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym.) Ma'e ke nde pe ngã werur rahã, aja tî. Ngã rymba upa katu te hany rahã, aja tî. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã mukanim rahã, ngã rymba hany rahã, aja tî. Ame'ê ta ke nde ereputar ym tî. Ame'ê ta rehe nde rury ym tî. (Ame'ê ke ngã py'a juhyk ym, a'erehe nde ereputar ym tî)" aja Kirisutu pandu. Aja me'ê a'e pandu riki. Moise je'êha mujekwa, aja ma'e hymba hany tipe. Moise je'êha mujekwa aja ma'e ke Tupã pe ngã werur tipe tî. ⁹ Kirisutu pandu tî:

—Papa! Nde riki Tupã! Ko ihê axo. Nde erepandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu ta — aja a'e pandu.

Aja rahã, ngã rymba hany ame'ê ke Tupã mukanim. Ymanihar ixoha ke mukanim, ame'êja saka. Pe, henda ke pe Kirisutu manõ. A'erehe ngã rymba ke hany ym ta me'ê te'e apo 'y. ¹⁰ Tupã putar ame'ê ke Jesu Kirisutu ma'ema'e katu. A'e manõ. Peteihar a'e manõ. A'erehe ma'e jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jande py'a ngi Tupã juhyk katu.

¹¹ A'etama'e ma'eha ke jundéu awa tama'e pa'i ta pame katu te ma'ema'e katu. Wera rahã pame katu te ma'ema'e. Amõ amõ rahã, ngã rymba hany hany. Heta hany tipe. Ame'ê hany rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke mukanim ym te. ¹² Kirisutu manõ rahã, anî. Peteihar a'e manõ. Ngã ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Aja te'e ta ame'ê katu. Aja rahã, awa ta py'a ke Tupã juhyk katu apo 'y, aja mujekwa katu. Pe, upa rahã, Tupã rake a'e wapyk oho. (Aja rahã, katu te ame'ê ke a'e, aja mujekwa katu.) ¹³ A'ep pewe ihî rî. Upa katu te Kirisutu ruwajan ta ke Tupã muputu'u ym rahã we, a'ep pewe ihî rî. ¹⁴ Peteihar a'e manõ. A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ngã py'a ngi Tupã juhyk katu. Ame'ê ta pe Tupã pandu: "Pehê katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehê pe" aja. Aja te'e ta a'eta ixo.

¹⁵ Ame'ê ke jande pe Tupã'a mujekwa katu tî. Tupã pandu ame'ê ke a'e mujekwa py. ¹⁶ Ame'ê ke amõ mupinim. Kuja:

"Tupã panduha ke Tupã'a mujekwa: 'Yman rahã, amõ panduha ke ihê kotyhar ta pe ihê amondo ta. Kuja riki.

Ihê je'êha ke ipy'a pe ihê amõi katu ta. Iãkã ke ihê amujanam ym ta. Aja ahãhã, harái ym te ta' aja riki." Aja Tupã panduha ke amõ mupinim.

¹⁷ A'engi Tupã pandu: "A'eta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke upa katu te ihê aharái ta. Upa ma'e jaxer ai ame'ê ma'ema'eha ke ihê aharái ta tî" aja. ¹⁸ Aja rahã Tupã ipy'a jywyw ngã rehe. Upa ame'ê ke Tupã harái katu te. Ipy'a jywyw ngã rehe. A'erehe amõ we ngã rymba hany ym ta me'ê te'e.

Mã peja Tupã rehe jahyk katu

¹⁹ Ihê mu ta! Pesarahã! Jesu manõ rahã, huwy ke uhem. A'erehe Tupã ixo ame'ê pe jaxe katu te. Kapy katu te ame'ê pe jaxe katu te, ame'êja saka. Ywa pe har ame'ê pe jaxe katu te, ame'êja saka. ²⁰ Pan rukwen rupi hape pyahu ame'ê ke musorok, ame'êja saka. A'e manõ, a'erehe musorok, ame'êja saka. A'erehe Tupã ixo ame'ê pe jahyk katu. Jesu riki uhã te hũ ame'ê ke a'e, a'erehe Tupã rehe aja te'e ta jahyk katu. ²¹ Jesu riki pa'i keruhũ. A'e riki ixotyhar tama'e kapitã keruhũ. ²² A'erehe mã peja Tupã ixo ame'ê pe jahyk katu. (Aja pandu rahã, Tupã namõ japandu pandu katu.) Te'eha namõ aja ym japandu pandu inamõ. A'e riki Tupã, ame'ê rehe jajurujar katu. Ame'ê jakwa katuha namõ mã peja inamõ japandu pandu. Jande py'a ke Tupã juhyk, a'erehe mã peja: "Ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha namõ jaxo" aja ym japandu. Jande py'a ke Tupã upa juhyk. Y namõ jande upa jajukutuk, ame'êja saka jande py'a juhyk. Aja jaxo rahã, japandu pandu inamõ. ²³ Inamõ jaxo ta kÿ. Ame'ê rehe jaharõ katu jaxo. Aja amõ ta pe japandu. Mã peja ame'ê ke jahijar ym. Tupã pandu, ame'ê ke a'e ma'ema'e katu. Ame'ê ke jakwa katu, a'erehe mã peja jaharõ katuha ke jahijar ym.

²⁴ Amõ Jesu kotyhar ta rehe har mã peja jakwa jakwa jaxo. Aja rahã, a'eta namõ ma'e ke jama'ema'e katu jande juehe. Mã peja amõ ta rehe japy'a katu tî. Mã peja amõ ta pe ma'e katu ame'ê ke jama'ema'e tî. ²⁵ Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe amõ ta jy'ar ym uwyw apo 'y. Mã peja ame'ê ta aja ym jande. Mã peja jande johu jayj'ar katu jaxo. Mã peja jande py'a ke jamãta katu jande juehe jaxo. Jandema'e sawa'e te riki jywyw Tate aja pekwa katu. A'erehe mã peja i'ar koty te we jande py'a jamãta katu jande juehe jaxo.

Jurujar katuha ke hijar rahã, pyrara ixo ta

²⁶ Jethar te ke jande pe Tupã mujekwa. A'engi tapijar ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rahã, marã ka ym ame'ê ke jamukanîha. Ma'e muhepyha riki nixói te. Jande rehe Tupã ipy'a jywyw, ame'ê ke mukanim, ame'êja saka. ²⁷ Aja rahã, Tupã

mupyraraha rehe jō jaharō jaxo. Jakyjeha namō jaharō jaxo. Amō we tī. Tupā ke putar ym, ame'ē ta riki tata keruhū pe oho ta. A'ep pyrara hū ixo. Aja tapijar te'e we ma'e jak'a'u te'eha ke jama'e jaxo rahā, japyrara hū jaxo tī.

²⁸ Moise je'ēha mujekwa aja amō ma'ema'e ym. Hendu ym riki. (A'erehe tupāran rehe ipy'a moī moī.) Ame'ē ke mokōi sawa'e ta usak. Mahapyr usak my. Aja rahā: "Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'e" aja a'eta pandu. Aja rahā, ame'ē ma'ema'e ame'ē ke ngā jukwa riki. Pyrara usak ym ehe. Jukwa riki tī. ²⁹ Aja rahā: "Tupā ra'yr ihē aputar ym" aja pandu ame'ē ke i'ar koty te we Tupā mupyrara ta. Jesu manō rahā, huwy ke uhem. A'erehe Tupā pandu katu: "Ihē ra'yr rehe jurujar katu ame'ē ta py'a ke ihē ajuhyk ta" aja. "Mā ame'ē Jesu ruwy riki jaxer" aja pandu ame'ē ke aja tī. I'ar koty te we Tupā mupyrara ta tī. Tupā'ā rehe juru ai tī. Tupā'ā ipy'a katu ame'ē ke a'e. Juru ai ehe. Ame'ē juru ai ame'ē ke i'ar koty te we Tupā mupyrara ta tī. ³⁰ Tupā pandu: "Katu ym ame'ē ta ke ihē amupyrara ta. Ame'ē ta rehe juja katu te ihē amujwyr ta" aja riki. Tupā pandu, ame'ē ke a'e ma'ema'e katu aja jakwa katu. Amō we tī. "Ixotyhar ta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta. Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta" aja Tupā ukwa. Ame'ē ke jakwa katu tī. ³¹ Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e. A'e mupyrara rahā, māte hū pyraraha.

³² Yman pexoha rehe har pekwa pekwa pexo. Jetehar te ke pehē pe Tupā upa mujekwa. Pe, pehē ke Jesu rehe jurujar ym ame'ē ta mupyrara tipe. Anī. Pejurujar katuha ke pehijar ym. ³³ Hetaha ta ruwa koty pehē rehe har amō ta juru ai. Pehē ke a'eta mupyrara tī. Aja pyrara ixo ame'ē ta namō pejy'ar peho. Pekiye ym ha namō a'eta namō pepu'am. ³⁴ Kyndaha pe amō Jesu kotyhar ta ixo. Pyrara ixo. Ame'ē ta rehe pehaihu katu peho. Upa pehēma'e ke jurujar ym ame'ē ta pyhyk raho rahā, pehē py'ahu te'e pehendu. Pehē rury katuha namō pexo we rī. Ywa pe i'ar koty te we ma'e katu ame'ē ke pehēma'e ihī, aja pekwa, a'erehe pehē rury katuha namō pexo. Aja te'e ta pehēma'e ke. Marā ka ym ame'ē ke awa mukaniha. ³⁵ A'erehe pehē py'a ke pemātā katu. Aja rahā, ma'e katu te ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr ta. ³⁶ Pehē py'ahu te'e pexo rī. Aja rahā Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu. Pe, a'e pandu katu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. A'erehe ame'ē ke pehē pe a'e muwyr katu ta tī, aja pekwa katu. ³⁷ Pe, Tupā je'ēha rehe amō mupininim:

"Peharō we rī. Aja rahā, jywyr ame'ē ke jywyr ta. I'i we ym ta.

³⁸ Ihē kotyhar ta tapijar te'e we jurujar katu ixo. 'Pehē katu te. Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke nixói te pehē pe' aja ihē apandu ta.

Ihē namō a'eta ixo katu ta. Ihē rehe jurujar katuha ke a'eta hijar rahā, a'eta rehe ihē rury ym ta tī" aja amō mupininim. ("Jywyr ame'ē ke" aja pandu rahā: "Kirisutu ke a'e" aja mujekwa katu.)

³⁹ Jande riki jajurujar katuha ke jahijar ym ta ame'ē ta ke jande. Mupyraraha renda pe jaho ym te ta ame'ē ta ke jande tī. Pesaraha! Tapijar te'e we jajurujar katu ehe, Tupā rehe. Jande ke a'e muhā katu ta ame'ē ta ke jande.

11

Jurujar katuha ke

¹ Ma'e jurujar katuha ke my? Kuja. Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu rahā, jaharō ame'ē ke jande pe Tupā muwyr ta, aja jakwa katu te. Inamō jaxo ta ame'ē rehe jaharō katu jaxo. Ma'e jasak ym te ame'ē ke pehē, aja jakwa katu te tī. ² Tupā pandu ame'ē ke rehe ymanihar ta jurujar katu, a'erehe a'eta rehe har Tupā pandu: "Pehē katu" aja.

³ Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu, a'erehe kome'ē ywy keruhū a'e mujā, aja jakwa katu. A'e je'ēha rupi a'e mujā, aja jakwa katu te. Aja rahā ma'e jasak ame'ē ke a'e mujā. Ma'e jasak ym te ame'ē ke a'e mujā tī, aja jakwa katu te tī.

⁴ Tupā pandu ame'ē ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe Tupā rehe ipy'a ke a'e moī moī rahā, arapuharan ke a'e hapu. Aja rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e jurujar katu, aja a'e mujekwa. Imu anī. Aja ym mujekwa a'e. A'erehe Ambéu hapuha ke imuma'e 'ar koty te we katuha. Imu rer Kaī. Tupā pandu ame'ē ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe Tupā pandu: "Nde katu" aja. A'e pandu tī: "Nde rymba nde erehapy. Ame'ē katu" aja riki tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe Ambéu jurujar katu, a'erehe jande pe a'e mujekwa rī: "Myja me'ē Tupā rehe jurujar katu my" aja mujekwa rī. A'e manō tipe. A'e jande pe mujekwa rī.

⁵ Tupā pandu ame'ē ke rehe Eno jurujar katu, a'erehe a'e manō ym. Ywa pe a'e ke Tupā raho, a'erehe kome'ē ywy keruhū pe amō ta kekar kekar tipe. Tupā je'ēha rehe amō mupininim: "Ywa pe Eno ke Tupā raho ym arahā we, Tupā ke a'e muhury katu" aja.

⁶ Amō jurujar katu ym ehe rahā, marā ka ym a'e ke muhuryha awa. Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, a'e pete'e ixo, aja amō jurujar katu ta me'ē te'e. (Nixói rahā, ipy'a ke moī moī ym ta awa.) Amō we tī. Ehe har awa ukwa tar katu rahā, juehe har Tupā mujekwa ta ipe.

⁷ Tupā pandu ame'ē ke rehe Noe jurujar katu, a'erehe a'e hendu katu ehe. Tupā pandu: "Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke ihē ajukwa ta y pe" aja. Aman keruhū uhyk ym we rī. Usak ym we rī. A'e jurujar katu ehe. Tupā rehe a'e hendu katu, a'erehe jarusu keruhū ke a'e mujā. A'erehe a'e ke y jukwa ym. Hok wyr pe har ta ke jukwa ym tī. Noe jurujar katu ehe, a'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta riki hendu ym ame'ē ta ke a'eta, aja Noe mujekwa. Pe, Tupā pandu: "Ihē rehe nde erejurujar katu, a'erehe nde katu" aja.

⁸ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu. A'erehe a'e hendu katu ehe. Tupā pandu: "Amō ywy pe eho. Amō ywy ke nde pe ihē ame'ē ta. Nema'e ta" aja. A'erehe hekoha ke Amarā hijar oho. Myp oho ta my? A'e ukwa ym te riki. A'e oho riki. ⁹ Tupā pandu ame'ē ke rehe a'e jurujar katu. Tupā pandu: "Kome'ē ywy ke nde pe ihē ame'ē. Nema'e ta" aja. Pe, ame'ē ywy pe a'e ixo rahā, ame'ē ywy jar aja ym a'e ixo. Usak te'e ixo ame'ē ke a'e aja ixo. So'o pīrer ok namō a'e wata wata ixo. Isak pe aja tī. Jako pe aja tī. A'eta pe Tupā juja katu te pandu tī: "Nde pe kome'ē ywy ke ihē ame'ē ta" aja. ¹⁰ Amō ok ta rehe Amarā ixo ta, ame'ē rehe a'e harō ixo. Tupā mujā ta ame'ē ke. Ame'ē rehe a'e harō. Ame'ē ok ta mujāha ke Tupā ukwa katu. A'e riki mujā tī. Ame'ē ok ta kanim ym te ta. Ywa pe ihī ame'ē ke ame'ē.

¹¹ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe Tupā je'ēha rupi ta'yr u'ar. Amarā tamūi te tipe. Sar aja tī. A'i te a'e tī. A'erehe imembyr ym ta tipe. Anī. Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e ta, ame'ē rehe Amarā tapijar te'e we jurujar katu. ¹² Ta'yr ym. Tamūi te tipe. Pe, hakehar pe Amarā ta'yr. Pe, Amarā ngi heta te hū hainō uhem. Ywa rehe marā ka ym jahy rata hetaha mangaha awa. Aja Amarā rainō ta hetaha tī. Y ramūi rymy'y rehe marā ka ym ywy ku'i hetaha mangaha. Aja Amarā rainō ta hetaha tī.

¹³ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā tapijar te'e we jurujar katu. Pe, manō. Isak aja tī. Jako aja tī. Tupā pandu: "Kome'ē ywy ke nde pe ihē ame'ē ta. Nema'e ta" aja. Ame'ē ke Amarā pyhyk ym riki. Yman rahā, hainō ta riki ame'ē ywy ke pyhyk ta, aja a'e ukwa katu, a'erehe hury katu a'e. Isak aja tī. Amarā aja a'e ukwa katu tī, a'erehe hury katu a'e tī. Jako aja tī. Amarā aja ukwa katu a'e tī, a'erehe hury katu a'e tī. Ywy ke Amarā pyhyk ym. Amō ta pe a'e pandu: "Kome'ē ywy pe asak te'e aja ihē axo. Apaxia aja ihē axo se" aja riki. Isak aja tī. Jako aja tī. ¹⁴ Aja pandu, a'erehe amō hekoha te ke kekar, aja mujekwa ngā pe. ¹⁵ Hekoha ke hijar uwyr, ame'ē rehe har a'eta ukwa ukwa ym ixo. Ame'ē rehe har a'eta ukwa ukwa ixo rahā,

putar rahā, a'ep a'eta jywyr ta tipe. ¹⁶ Jywyr ym te riki. Amō hekoha katu te ame'ē ke a'eta putar. Ywa pe har ke ame'ē. A'erehe: "Tupā! Nde rehe ihē py'a ihē amōi mo'i katu" aja pandu. Ame'ē ta ngi Tupā huxī ym. A'eta pe hekoha te ke Tupā mo'i katu.

¹⁷⁻¹⁸ Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu, a'erehe Tupā usak ixo rahā, ta'yr ke Amarā hapy ta tipe. Yman Tupā pandu ipe: "Isak nde ra'yr te, a'erehe ne rainō heta hū ta" aja. Aja pandu tipe. Pe, Tupā jupandu jupe: "Ihē rehe Amarā hendu katu my? Ihē amanga ta" aja. A'erehe Amarā pe a'e pandu: "Nde ra'yr ejukwa. Ehapy tī" aja. Arahā ta'yr peteihar Amarā jukwa ta tipe. Tupā rehe hendu katu, aja Amarā mujekwa ipe. ¹⁹ Ta'yr ke a'e jukwa rahā, manōha ngi Isak ke Tupā mukwera katu muhem, ame'ē rehe Amarā jurujar katu, a'erehe jukwa ta tipe. Pesarahā! Manōha ngi muhem, ame'ēja saka riki Isak, aja japandu. Pe, Isak namō Amarā hok pe jywyr oho.

²⁰ Tupā pandu ame'ē ke rehe Isak jurujar katu, a'erehe ta'yr ta pe a'e pandu: "Yman rahā ma'e katu ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr ta" aja riki. Aja Jako pe. Aja Esau pe tī.

²¹ Tupā pandu ame'ē ke rehe Jako jurujar katu, a'erehe a'e manō tate rahā, Jose ra'yr ta pe a'e pandu: "Ma'e katu ame'ē ke pehē pe Tupā muwyr ta" aja. Myra rehe tamūi wata. Aja myra rehe Jako pyhyk uī rahā, Tupā rehe ipy'a ke a'e mo'i mo'i.

²² Tupā pandu ame'ē ke rehe Jose jurujar katu, a'erehe a'e manō tate rahā, a'e pandu: "Jundéu awa ta Eji ywy ngi uhem ta oho" aja. A'erehe ta'yr ta pe a'e pandu: "Sengi peho rahā, ihē rete ke pehē namō peraho tī" aja riki.

²³ Tupā pandu ame'ē ke rehe Moise pái ta jurujar katu, a'erehe Moise u'ar rahā, eji ywy pe har tama'e kapitā keruhū ngi Moise ke ipái ta mukanim. Mahapyr jahy rahā, mukanim. Moise riki ta'yn katu aja ipái ta ukwa, a'erehe kapitā keruhū je'ēha ngi kye ym. A'erehe a'eta hendu ym ehe. Kapitā keruhū pandu: "Sawa'e ra'yr u'ar rahā, pejukwa" aja jundéu awa ta pe. Ame'ē rehe Moise pái ta hendu ym.

²⁴ Tupā pandu ame'ē ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe sawa'e rahā, a'e pandu: "Nde riki Parao rajyr membyr" aja ym ihē rehe har pepandu. Aja ym ihē" aja Moise pandu. ²⁵ Jundéu awa ta Tupā kotyhar ta ke. Ame'ē ta namō pyrara ixo, aja a'e putar. (Parao rajyr membyr aja a'e ixo rahā, Tupā ke a'e putar ym, aja a'e mujekwa.) A'erehe ma'e ka'u te'ēha ke a'e ma'ema'e ta tipe. Aja a'e putar ym te. Parao rajyr membyr aja a'e ixo rahā, a'e jumuhury katu juehe. Anī. Aja a'e putar ym te. ²⁶ A'erehe jundéu awa ta namō pyrara ixo rahā, katu, aja a'e ukwa.

Eji ywy rehe ma'e katu ame'ë ke heta ihĩ. Ame'ë namō ixo rahā, hury katu tipe, aja Moise ukwa katu. Anĩ. Ame'ë ke putar ym. Tupā kotyhar ta namō pyrara ixo rahā, katu tiki, aja a'e ukwa. Ame'ë i'ar koty te we katu aja ukwa. Eji ywyma'e 'ar koty te we katu, aja ukwa tĩ. Yman rahā, ma'e katu ame'ë ke Tupā riki muwyr ta ipe, aja a'e ukwa katu tĩ, a'erehe ianam ta namō a'e pyrara ixo.

²⁷ Tupā pandu ame'ë ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe Eji ywy ngi a'e uhem oho. Kapitā keruhū parahyha ngi kyje ym ha namō uhem oho. Tupā rehe usak ym te awa. Usak ehe, aja Moise ixo, a'erehe a'e pandu: "Parao rekoha pe ihē ajywy ym ta" aja. ²⁸ Tupā pandu ame'ë ke rehe Moise jurujar katu, a'erehe jundéu awa ta pe a'e pandu:

—Arapuharan ruwy ke hukwen rehe pemupipi. Aja rahā, sawa'e u'ar py ame'ë ke Tupā je'ëha rahoha jukwa ym ta — aja pandu.

Ame'ë Tupā je'ëha rahoha rer: "Ngā jukwa ke a'e." "Ame'ë arapuharan ruwy namō mupipiha aja te'eha pekwa pekwa pexo. Amō amō warahy 'ar rahā, pekwa pekwa pexo" aja Moise pandu jundéu awa ta pe. Ame'ë riki: "Pasuko" aja japandu.

²⁹ Tupā pandu ame'ë ke rehe jundéu awa ta jurujar katu, a'erehe y ke a'eta aha oho. Y rer y pytā. Y aha oho rahā, y apyrer rupi wata oho. (Pe, y ruwái rehe uhem oho.) Pe, eji ywy pe har ta aha tipe oho ixo rahā, upa katu te y jukwa.

³⁰ Tupā pandu ame'ë ke rehe jundéu awa ta jurujar katu, a'erehe Jeriko ok ta kurar ke Tupā upa mupe. Awa po wajar mokōi wera rahā, ok ta xupe 'ar rupi juramā wata wata oho. Pe, ok ta kurar ke Tupā mupe. ³¹ Tupā pandu ame'ë ke rehe Hambe jurujar katu, a'erehe a'e ke jundéu awa ta jukwa ym. Ok ta pe mokōi jundéu awa ta usak uwyr rahā, ame'ë mokōi sawa'e ta ke hok pe Hambe muxe katu. Mukanim riki, a'erehe ok ta pe har ta pyhyk ym ame'ë mokōi sawa'e ta ke. A'erehe ok ta pe har ta ke jundéu awa ta upa jukwa rahā, Hambe ke a'eta jukwa ym. Ok ta pe har ta Tupā rehe hendu ym ame'ë ta ke. Hambe kūjā ka'u te'e ame'ë ke a'e tipe. A'eta jukwa ym.

³² Amō we ihē apandu ta my? Amō heta ymanihar ta ixo rĩ. Ame'ë ta rehe har ihē apandu ym ta apo. Pesarahā! Jineā ixo. Mbara amō tĩ. Ixo tĩ. Sāsā amō tĩ. Ixo tĩ. Jesete amō tĩ. Ixo tĩ. Ndawi amō tĩ. Ixo tĩ. Samue amō tĩ. Ixo tĩ. Amō Tupā je'ëha pandu ame'ë ta ixo tĩ. ³³ Tupā pandu ame'ë ke rehe a'eta jurujar katu, a'erehe amō ywy pe har ta namō jumai mai rahā, ame'ë ta ke a'eta muputu'u. Katu aja a'eta ixo. Pe, Tupā pandu ame'ë ke a'eta pe a'e muwyr.

Tupā rehe a'eta jurujar katu, a'erehe jangwateran juru ke Tupā kynda. A'erehe jangwateran jukwa ym a'eta ke. ³⁴ Tupā pandu ame'ë ke rehe a'eta jurujar katu, a'erehe tata keruhū pe a'eta ke amō ta ombor rahā, tata ke Tupā muwe, a'erehe jukwa ym. Kyse puku pe amō ta jukwa tate rahā, ame'ë ta ngi Tupā muhem, a'erehe a'eta manō ym tĩ. A'eta pitu te'e rahā, a'eta py'a ke Tupā mātā. Amō awa ta namō jumai mai rahā, ame'ë ta ke a'eta muputu'u tĩ. Pyrātāha ke Tupā muwyr, a'erehe muputu'u. ³⁵ Tupā pandu ame'ë ke rehe kūjā ta jurujar katu, a'erehe ianam ta manō rahā, ame'ë ta ke Tupā mukwera katu.

(Amō ta anĩ. Ame'ë ta ke ngā jukwa.) Amō ta pandu: "Tupā rehe jajurujar katuha ke jahijar ym ta. A'erehe jande ke pepoir ame'ë ke japutar ym" aja. A'erehe ame'ë ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mahy hū. A'erehe jukwa. Manō ta ame'ë ta kuja ukwa: "Ihē amanō rahā, Tupā namō ihē axo ta kŷ. Ihē ke Tupā mukwera katu ta muhem" aja ukwa katu. A'erehe kyje ym. Henda katu te ame'ë pe oho ta kŷ, aja ukwa katu, a'erehe manōha ngi kyje ym. ³⁶ Amō jurujar katu ame'ë ta rehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta puka puka hū riki. Amō ta ke so'o pিরer pe a'eta pirok hū. Amō ta ke ita tupaham pe pukwar. Pe, kyndaha pe kynda raho. ³⁷ Amō ta ke ita pe a'eta jukwa. Amō ta ke sehōi pe kytyk mondok, ixu'a rupi. Aja jukwa. Amō ta ke kyse puku pe jukwa. Amō ta pyrara ixo. Arapuharan pিরer kamixa namō ixo. Arapuhame pিরer kamixa namō aja tĩ. (Aja ima'e ym te aja mukwera.) Amō ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara hū. Amō ta rehe mujaxeriha ke a'eta mondo. ³⁸ Kome'ë ywy keruhū pe a'eta ixo rahā marā ka ym katuha, aja Tupā ukwa katu. Anĩ. (Ame'ë ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta mupyrara hū. Hok ngi mujan mondo.) A'erehe te'e a'eta ixo. Kuja. Awa nixōi te ame'ë rupi wata wata ixo. Ka'a wyr rupi te'e ixo amō ta tĩ. Itakwar keruhū rupi ixo amō ta tĩ. Ywykwar keruhū rupi ixo amō ta tĩ.

³⁹ Tupā pandu ame'ë ke rehe upa ame'ë ta jurujar katu, a'erehe Tupā pandu: "Pehē riki katu ame'ë ta ke pehē" aja riki. Kome'ë ywy keruhū pe a'eta ixo rahā, Tupā pandu ame'ë ke a'e muwyr ym we ngā pe rĩ. ⁴⁰ Yman Tupā pandu: "Yman rahā ihē kotyhar ta pe ma'e ke 'ar koty te we katu ame'ë ke ihē ame'ë ta" aja. Aja jande rehe har a'e ukwa. Kuja. Jande namō jō ymanihar ta py'a ke a'e juhyk ta, aja a'e ukwa katu. "Katu te ame'ë ke pehē. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixōi te pehē pe" aja Tupā pandu ta. Aja ymanihar ta pe a'e pandu ame'ë ke a'e muwyr ym yman. Apo jō jande namō ame'ë panduha muwyr katu a'e.

12

Tupā riki jande pái keruhū

¹ Pesarahā! Tupā pandu ame'ē ke rehe heta hū ymanihar ta jurujar katu. Ame'ē ta riki jandē rehe usak usak ixo, ame'ēja saka. Jande py'a ke a'eta mātā u'am, ame'ēja saka. A'erehe jande ke upa ma'e puhýi ame'ē ke mā peja jambor. Aja riki ujan te'e ame'ē ta ombor tī. Upa ma'e puhýi ame'ē ke ombor. Aja rahā, pahar ujan katu ta. Jande aja tī. Ujan te'e ame'ē ta aja jaxo tī. A'erehe ma'e puhýi ame'ē ke mā peja jambor. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke mā peja jahijar katu. Aja rahā Tupā putar ame'ē ke upa ima'e pyrātāha namō mā peja jama'ema'e katu. ² Mā peja Jesu rehe har jakwa jakwa jaxo. A'e aja Tupā pandu ame'ē ke rehe jajurujar katu ta me'ē te'e tī. Jande ke a'e mu'e katu. (A'erehe jajurujar katu ehe.) Ma'e ke upa rahā, inamō aja te'e ta jaxo. Hury katuha namō ipái koty a'e ixo ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe a'e pandu: "Myra ngā mupia ame'ē ke rehe ihē amanō ta. Ihē ruxī ym ingi" aja. Pe, ame'ē rehe a'e manō. Apos Tupā rake a'e wapyk uī. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja jakwa.) Inamō kapitā keruhū te a'e.

³ Yman Jesu pyrara ixo, ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e jaxer ai ma'ema'e ame'ē ta parahy te hū ehe. Ipy'ahu te'e a'e hendu. Mukahem ym. Aja pexo ym we rī. A'erehe mātē pekwaaha aja ym pexo. Pejuru jar katuha ke pehijar ym tī. ⁴ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta pe pependu: "Mā peja ym pexo" aja. A'erehe pehē rehe a'eta parahy. Pehē ke mupyrara tipe tī. Pehē ke a'eta jukwa ym we rī.

⁵ Ta'yr ta namō ipái pandu katu. Aja pehē namō Tupā pandu pandu katu. A'e pandu ame'ē ke rehe pekwa pekwa pexo. Pehē py'a ke a'e mātā tar katu. Kuja riki:

"Ihē ra'yr' 'Ema'e ym' aja nde pe jandema'e sawa'e te pandu rahā, ehendu katu ehe.

'Katu ym ame'ē ke nde erema'e' aja a'e pandu rahā, eparahy ym ehe tī.

⁶ 'Ema'e ym' aja upa ipy'a katu ame'ē ta pe jandema'e sawa'e te pandu.

Ihē ra'yr' aja me'ē ke a'e nupā. Aja ta'yr ixoha ke a'e mukatu" aja Tupā pandu.

⁷ Pehē pepyrara pexo rahā, pehē py'ahu te'e pehendu. Ipái riki ta'yr ke nupā, aja pehē py'ahu te'e pehendu. Pesarahā! Ta'yr ke ipái nupā ym ame'ē ke nixói. Upa katu te nupā. (Aja ixoha ke mukatu.) A'erehe pepyrara pexo rahā, pehē riki ta'yr ta ke aja Tupā mujekwa. ⁸ Upa ta'yr ta ke Tupā mupyrara. A'erehe pehē pepyrara ym pexo rahā, Tupā ra'yr ta aja ym pehē. Ta'yr ta te aja ym pehē. Amō riki pehē pái aja pexo.

⁹ Kome'ē ywy pe jande pái ixo. Jande ke a'eta nupā rahā, jahendu katu ehe. Aja rahā i'ar koty te we jande pái keruhū rehe jahendu katu ta me'ē te'e tī. Pe, inamō aja te'e ta jaxo. ¹⁰ Kome'ē ywy pe jande ke jande pái ta'yr mi nupā. Muhendu tar katu juehe, aja a'eta ukwa. Jahendu katu ehe, aja ukwa tī. A'erehe nupā. Jande ke Tupā mupyrara rahā, katu jaxoha aja jamuruwak ta, aja a'e ukwa. Aja rahā, a'e katu te aja jaxo ta tī, aja me'ē a'e putar. A'erehe jande ke mupyrara. ¹¹ Jande ke a'e mupyrara rahā, japyai jaxo. I'i we japyai. Muhury ym jande ke. Anī. I'i atu ym ame'ē. Kuja. Tupā mupyrara, a'erehe ta'yr ta ipy'a muruwak tī. A'erehe a'eta hendu katu ehe. Aja rahā, hury katuha namō ixo katu ta tī. Ixoha katu aja ixo apo 'y. A'erehe ta'yr ta ke Tupā mupyrara.

Katu ixoha ame'ē ke mujekwa

¹² Mā peja pyai ame'ē ta ke pemuhury katu. Mā peja kyje ame'ē ta py'a ke pemātā katu tī. Aja rahā, pehē ke amō ta mahy rahā, aja te'eha pehē py'ahu te'e pehendu katu. ¹³ Jetechar te ke pekwa. Aja pexo katu. Aja rahā, jurujar katuha ke hijar Tate, ame'ē ta py'a ke pemujywyr ta. Aja rahā, a'eta hijar ym ta. Aja rahā, Tupā namō a'eta juehe katu ixo tī.

¹⁴ Pejumbai ym ha namō amō ta namō pexo. Pexoha katu aja pexo. Aja ym rahā, jandema'e sawa'e te namō pexo ym te ta. ¹⁵ Pesak katu pexo. Pehē rehe Tupā ipy'a katu. Ame'ē ke mā peja pehijar ym. Pesarahā! Juruwe'y tiha oho rahā, upa pyta rake rupi i'ai ame'ē ke jukwa. Ame'ē riki kuja saka. Ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e rahā, amō ta riki Tupā rehe jurujar katuha ke hijar ta my. Aja rahā, katu ym. (Pyta rake rupi i'ai ame'ē ke jukwa, ame'ēja saka.) A'erehe juruwe'y aja ym pexo.

¹⁶ Esau aja ym pehē tī. Kūjā rehe a'e ka'u te'e. Tupā ke a'e putar ym te tī. A'e riki u'ar py ame'ē ke tipe. Aja rahā, ipái manō rahā, ipáima'e ke a'e pyhyk ta tipe. Ame'ē ke imu pe a'e muhepy. A'e myahy te rahā, a'e pandu imu pe: "Paratupe pe nde mi'u nde eremuwyr rahā, jande páima'e ke nema'e wan ta. Ihē pe papa muwyr ame'ē ke nema'e wan ta" aja riki. ¹⁷ I'i katu rahā we, ipy'a ke muruwak. Pe, ipái pandu katuha ke a'e pyhyk ta tipe, ame'ē ke pekwa riki. Ipái pe a'e pandu: "Tupā pe ependu: 'Mā peja u'ar py ame'ē ke rehe esak katu' aja ihē rehe har ependu ipe" aja ipái pe. Ipái pandu: "Anī. Marā ka ym ihē apanduha. Tupā pe ne mu rehe har upa ihē apandu" aja riki. Pe, Esau jixi'u tipe. Ipái pe pandu: "Tupā pe ihē rehe har ependu tī. Ihē koty pandu katuha ke emuruwak" aja tipe. Marā ka ym ipái panduha ke muruwakiha ixoty, Esau koty.

A'erehe Esau aja: "Tupā ke japutar ym" aja ym pexo tí.

¹⁸ Wwy'ã keruhū pe jundéu awa ta uhyk uwyr kwe. Her Sinái. Tata xupe 'ar rupi ihí. Aman pihun te aja ywa takãxiha ihí tí. Wwytu keruhū peju hū tí. (Tupā pyrātã te hū aja mujekwa.) ¹⁹ Jumi'a aja tyapu hū tí. Tupā pandu tí. Ame'ë ke jundéu awa ta hendu rahã, a'eta pandu: "Erandu ym apo" aja riki. Kyje ingi a'erehe aja pandu. ²⁰ A'eta hendu: "Wwy'ã rehe pepyrū rahã, ame'ë ke ita pe pejapi. Aja pejukwa. Pehë rymba ta aja tí. Pejukwa tí" aja riki. (Aja rahã, Tupā a'ep ixo. Jaxer ame'ë ke nixói te ipe, ame'ë ke a'ep ixo, aja mujekwa.) A'erehe a'eta kyje ingi. Amõ we Tupā pandu ame'ë ke hendu tar ym. Kyje. ²¹ Upa Moise usak, ame'ë ke mâte we ame'ë te a'eta my. (Tupā pyrātã te hū aja ukwa katu. Ma'e jaxer ame'ë ke nixói te ipe, ame'ë ke a'ep ixo, aja ukwa tí.) A'erehe: "Ihë akyje hū. Ihë ryrýi riki" aja Moise pandu.

²² Pehë aní. Tupā ngi pekyje aja ym ixoty pejur. Tupā rehe pehë py'a pemoi moí, ame'ë rendã riki amõ koty. Amõ wwy'ã keruhū ke ame'ë. "Siã" aja riki her. Tupā ixo, ame'ë ok ta ke ame'ë. A'e riki uhã te hū ame'ë ke a'e. Ame'ë ok ta riki ywa pe har ke. Amõ Jerusarë ok ta ke. Ywa pe har ke ame'ë. A'ep heta te hū Tupā je'ëha rahoha ta ixo. ²³ A'ep Tupā kotyhar ta jy'ar u'am. Hury katuha namõ ngã ixo. Ixotyhar ta riki u'ar py ame'ë ta aja saka. A'eta rer ke paper rehe amõ mupinim. Ywa pe ame'ë ihí. A'ep Tupā ixo tí. Pehë py'a pemoi moí ehe. A'e riki upa kome'ë ywy keruhū pe har ta ke mondo mondo ta. Hendu ym ehe, ame'ë ta ke mupyraraha rendã pe a'e mondo ta. Hendu katu ehe, ame'ë ta inamõ ixo ta. Ixoty oho ta. A'ep ymanihar ixoha katu ame'ë ta ixo tí. Ame'ë ta pe Tupā pandu: "Pehë katu te. Ma'e peka'u te'ëha pema'ëha ke nixói te pehë pe" aja. ²⁴ A'ep Jesu ixo tí. A'e riki ipái pe pandu: "Ihë amanõ, a'erehe ihë rehe jurujar katu ame'ë ta ke emuhã katu" aja. Ame'ë riki panduha pyahu ame'ë ke. Huwy ke uhem tí. A'erehe ngã ke Tupā muhã katu. Ame'ë ruwy riki Ambéu ruwy 'ar koty te we mukatuha. Ambéu manõ. Huwy rehe har jakwa jaxo rahã: "Ambéu jukwa ame'ë ke ejukwa tí" aja Tupā pe japandu. Jesu ruwy rehe har jakwa jakwa jaxo rahã: "Jande py'a ke ejuhyk" aja Tupā pe japandu. A'erehe Jesu ruwy riki Ambéu ruwy 'ar koty te we mukatuha. A'erehe Tupā ngi jakyje ym ha namõ jahyk katu ehe.

²⁵ Pesak katu pexo. "Tupā rehe ihë ahendu ym ta" aja ym pepandu. Kome'ë ywy keruhū pe ixo rahã, Tupā je'ëha ke Moise pandu pandu ngã pe. Ame'ë rehe hendu ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara riki. Apo ywa ngi je'ëha ke Tupā muwyr jande

pe. Ame'ë ke rehe jahendu ym rahã, mã ymanihar ta 'ar koty te we jande ke Tupā mupyrara ta. ²⁶ Moise ta pe Tupā pandu rahã, ywy ke a'e mukatak hū. Pe, a'e pandu tí: "Amõ we ywy ke ihë amukatak ta tí. Ywa ke ihë amukatak ta tí" aja riki. ²⁷ "Amõ we" aja pandu rahã, ma'e Tupā mujã ame'ë ke a'e mukatak ta. Pe, mukanim ta. Mumba ta. Aja rahã, marã ka ym mukatakiha, ame'ë ke jõ pyta ta. (Aja rahã, Tupā kotyhar ta jõ pyta katu, aja mujekwa.)

²⁸ Pesarahã! Sawa'e te namõ jaxo ta ký. Marã ka ym ima'e pyrãtãha mukanãha. (Aja rahã inamõ ixo, ame'ë ta jõ pyta ta.) Inamõ jaxo ta, a'erehe mã peja japandu ipe: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja. Myja me'ë Tupā ke jamuhury katu my? Aja mã peja jande py'a jamuoi moí katu ehe. Aja rahã: "Ne jõ riki katu te me'ë ke" aja japandu ipe. "Mã! Pyrãtã te hū ame'ë ke a'e" aja jakwa katuha namõ mã peja jande py'a jamoi moí katu ehe. ²⁹ Hendu ym ehe ame'ë ta ke Tupā mupyrara hū ta. Tata upa ma'e ukwái. Aja Tupā mahy ta tí. A'erehe: "Mã! Pyrãtã te hū ame'ë ke a'e" aja jakwa katuha namõ mã peja jande py'a jamoi moí katu ehe.

13

Myja me'ë Tupã ke jamuhury my

¹ Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe pehë mu ta aja pexo. A'erehe tapijar te'e we pepy'a katu pehë juehe pexo. ² Pesak ramõ ame'ë ta ke pehë rok pe pemuxe katu. Ame'ë ke pema'ema'e katu. Jesu kotyhar ta ke ame'ë ta. Amõ ta usak ramõ ame'ë ta ke hok pe muxe katu. Amõ hehoka pe har ta ke aja ukwaha naí. Aní. Ukwã ym ha rupi Tupã je'ëha rahoha ta ke hok pe muxe katu riki. ³ Kyndaha pe ixo ame'ë ta rehe har pekwa pekwa pexo. Jesu kotyhar ta ke ame'ë ta. Ame'ë ta rehe pesak peho. Pehë atu kyndaha pe pexo, ame'ëja saka pekwa pekwa pexo, a'erehe ame'ë ta rehe pehaihu katu. Pyrara ixo ame'ë rehe har pekwa pekwa pexo tí. Pehë atu pepyrara pexo, aja pekwa pekwa pexo. A'erehe a'eta py'a ke pemãtã katu peho.

⁴ Jumendar ame'ë ta rehe har katu, aja pekwa. Hakehar ipy'a wapyk ta me'ë te'e. Íxawa'e ipy'a wapyk ta me'ë te'e tí. Amõ kũjã rehe sawa'e ka'u te'e rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta. Amõ sawa'e rehe kũjã ka'u te'e rahã, a'e ke Tupã mupyrara ta tí.

⁵ Tamatarer rehe aja te'ëha pehë py'a pemoi moí ym pexo. Pehëma'e ke namõ pexo, ame'ë namõ pehë rury katu pexo. Pesarahã! Tupã pandu: "Pehë namõ aja te'e ta ihë axo. Marã ka ym pehë ke ihë ahijariha" aja riki. A'erehe pehëma'e ke namõ pehë rury katu pexo. ⁶ Mã peja jakyje ym ha namõ jaxo. Kuja mã peja japandu:

“Jandema'e sawa'e te ihē namō ma'e ke ma'ema'e katu a'e, a'erehe ihē akyje ym axo.

Marā ka ym kome'ē wyw keruhū pe har ta ma'ema'eha ihē pe. A'erehe ihē akyje ym axo” aja riki.

⁷ Kapitā ambyr ta rehe har pekwa pekwa pexo. Pehē pe Tupā je'ēha ke a'eta pandu pandu kwe. A'eta ixoha rehe har pekwa pekwa pexo tī. Myja me'ē a'eta manō my? Pekwa pekwa pexo tī. Tupā pandu ame'ē ke rehe a'eta jurujar katu. Ame'ē ta aja pexo katu tī. ⁸ Jesu Kirisutu manga te'e ym te a'e. Apo a'e ixo. Yman rahā pete'e ta a'e ixo tī. Aja te'e ta a'e ixo tī. ⁹ Jetehar te ke pekwa katu. Amō koty amō ta mu'e. Ame'ē rehe mā peja pemuka'u te'e ym. Ame'ē koty pehē py'a pemuruwak ym. Jande rehe Tupā ipy'a katu ame'ē ke jakwa katu, a'erehe jajurujar katu te we ehe. Amō ta pandu: “Ma'e mi'u e'u ym. Amō ke e'u katu” aja riki. Aja jundéu awa ta je'ēha rehe hendu katu. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē ta kuja ukwaha naī: “Ma'e ke ja'u ym rahā, jande rehe i'ar koty te we Tupā ipy'a katu” aja naī. Jande anī. Jande rehe aja te'eha Tupā ipy'a katu, ame'ē rehe jajurujar katu. A'erehe ma'e ke ja'u ym rahā: “T'ar koty te we jande rehe Tupā ipy'a katu” aja ym jakwa jakwa jaxo.

Ok ta kurar kupe koty Jesu manō

¹⁰ Kirisutu manō, pe, jajurujar katu ehe. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū pe jundéu awa tama'e pa'i ta paraky ixo. Amōma'e hymba ke a'eta hany hany ixo. Upa ukwái. Ame'ē riki a'etama'e ma'eha. Upa ukwái rahā, ngā py'a ke Tupā juhyk katu, aja a'eta ukwaha naī. Amō koty a'eta ukwaha, a'erehe Kirisutu rehe jurujar ym. ¹¹ Pesarahā! Kapy katu te ame'ē pe ma'e hymba ruwy ke pa'i keruhū raho. Tupā pe mujesak, ame'ēja saka. Aja rahā, ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupā mukanim, aja ukwaha naī. Ame'ē ma'e hymba rukwer ke amō riki upa katu te hany. Upa ukwái. Ame'ē rukwer ke pa'i ta u'u ym te. Ok ta kurar kupe koty upa katu te hany. ¹² A'erehe Jesu aja tī. Ok ta kurar kupe koty a'e manō tī. Huwy pe ngā ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e mukanim. Ipy'a ke juhyk. ¹³ Kirisutu ke amō ta jukwa rahā, a'e ke a'eta mupyrara hū. Muhuxī hū tī. Aja jande tī. Jundéu awa ramūi ta ukwaha ke jahijar. A'erehe jande ke amō ta mupyrara hū tipe tī. Jesu kotyhar ta ke jande, a'erehe mupyrara hū tipe tī. Muhuxī hū tī. Anī. Tapijar te'e we jajurujar katu ehe. ¹⁴ Pe, pepyrara pexo rahā, kuja pekwa. Kome'ē wyw keruhū pe jande rekoha te nixói te. Kome'ē wyw keruhū pe aja te'eha jaxo ym ta. Ok ta ke Tupā mujā ta. Ame'ē pe jahoha rehe jaharō jaxo. ¹⁵ Jande

ke Jesu muhā katu, a'erehe mā peja Tupā pe japandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja riki. Aja te'eha japandu. Aja japandu rahā, ma'e hymba ke hany, ame'ēja saka tī. Tupā rehe jande py'a jamoi moī, ame'ēja saka tī. ¹⁶ Ma'e katu ame'ē ke amō ta pe pema'ema'e, ame'ē rehe pekwa pekwa pexo. Amō ta rehe pepyrara pesak tī. Aja pema'ema'e rahā, Tupā rehe pehē py'a pemoi moī, ame'ēja saka tī. Aja rahā, Tupā ke pemuhury katu.

Pehēma'e kapitā ta rehe pehendu katu

¹⁷ Pehēma'e kapitā ta rehe pehendu katu. (Tupā kotyhar tama'e kapitā ta ke a'eta.) A'eta pandu ame'ē ke pema'ema'e katu. Pehē rehe a'eta usak usak katu ixo, aja rahā, pehē pejurujar katuha ke pehijar ym ta. Katu a'eta paraky my? Katu ym my? Ame'ē ke Tupā pe a'eta pandu ta me'ē te'e. A'erehe pehē rehe a'eta usak usak katu ixo. A'eta rehe pehendu katu rahā, hurry katuha namō parakyha ke a'eta ma'ema'e katu. A'eta rehe pehendu ym rahā, pyaiha namō parakyha ke a'eta ma'ema'e. Aja rahā, katu ym pehē pe. A'erehe pehendu katu a'eta rehe.

Tupā namō panduha

¹⁸ Jande rehe har Tupā pe tapijar te'e we pepandu pandu katu pexo. Tupā pandu ame'ē ke aja te'eha jama'ema'e tar katu, a'erehe katu jaxoha aja jaxo. (Aja rahā, jande rehe je'ēha nixói ta, aja jakwa katu.) ¹⁹ Pe, ihē apandu katu te pehē pe. Tupā namō ihē rehe har pepandu katu te we rī. “Pahar jande koty a'e ke emuwyr” aja pepandu Tupā pe.

Arapuhanan usakiha aja Jesu riki jandema'e usakiha keruhū tī

²⁰⁻²¹ Arapuhanan ta rehe amō usak usak katu ixo, aja Jesu tī. Jandema'e sawa'e te riki ixotyhar tama'e usakiha keruhū. A'e manō, pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. A'e manō, pe, huwy uhem, a'erehe Tupā pe a'e pandu: “Ihē amanō, a'erehe ngā ke amuhā katu ta” aja riki. Aja te'eha ta. Pehē py'a ke Tupā muhury katu. A'e putar, aja pexo. Mā peja ame'ēja pehē ke a'e mu'e katu. (Aja rahā, a'e putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta.) Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu, a'erehe a'e ke jamuhury katu. Ame'ē ke mā peja jande ke a'e mu'e katu tī. (Aja rahā, a'e putar ame'ē ke pema'ema'e katu ta tī.) Mā peja Kirisutu rehe har japandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja riki. Mā peja aja te'eha japandu. Amen.

A'ejō panduha

²² Ihē mu ta! Kome'ē paper ke pehē pe ihē amupinim aī. Ta'yr mi ihē amupinim. Kome'ē myrandu namō pehē py'a ke ihē amātā tar katu. Pehendu katu ehe, aja ihē apandu katu te. Pehenduha pahar pemukanim ym. ²³ Kyndaha ngi Timo, jande

mu riki uhem oho. Ame'ë ke pekwa, aja ihë aputar. Pahar se ihë rehe a'e uhyk uwyr rahã, ihë namõ a'e oho ta tĩ. Pehë rehe ihë asak ta aho rahã, ihë namõ a'e oho ta tĩ.

²⁴Pehëma'e kapitã ta pe jandema'e katuha ke pepandu. Tupã kotyhar tama'e kapitã ta ke ame'ë ta. Upa Tupã kotyhar ta pe pepandu tĩ. Itar ywy pe amõ jande mu ta ixo. Pehë pe katuha ke ame'ë ta mondo ixo tĩ.

²⁵Mã peja johu pehë rehe Tupã ipy'a katu te hũ.

Upa.

Tian mupinim me'ë ke

Tian kome'ë paper ke mupinim. Jerusarë ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë tama'e kapitã a'e tĩ. Amõ Jesu mu a'e tĩ.

Amõ amõ jundëu awa ta Jesu rehe jurujar katu. Ame'ë ta amõ amõ ok ta pe ixo. Amõ amõ wyy pe har ok ta pe ixo. Ame'ë ta pe kome'ë paper pinim ke Tian mondo.

Tupã kotyhar ta pe: "Ihë mu ta" aja Tian pandu.

¹ Ihë Tian. Tupã rehe ihë aparaky axo. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe ihë aparaky axo tĩ. Myrandu katu ke ihë apandu pandu, ame'ë riki ihëma'e parakya.

Pehë riki Tupã kotyhar ta ke. Jundëu awa ta ke pehë. Pehë riki kome'ë wyy keruhũ rupi pehãi peho ame'ë ta ke pehë. Upa pehë pe katuha ke ihë amondo axo.

Jurujar katuha rehe har

² Ihë mu ta! Pehë rehe upa pyraraha uhyk rahã, pehë rury katu pexo. ³ Pyraraha upa asa oho rahã, Tupã rehe pejurujar katu te we pexo. Aja rahã, amõ pyraraha uhyk rahã, pehë py'ahu te'e pehendu katu te ta tĩ. Aja pekwa katu. A'erehe pehë rury katu pexo. ⁴ Pesak katu te'e pehë juehe pexo. Pehë rehe pyraraha uhyk rahã, aja te'e Tupã rehe pejurujar katu pexo. Aja rahã, Tupã pandu ta: "Pehë katu. Ma'e peka'u te'eha pema'eha nixóí te pehë pe" aja. Pe, Tupã putar, aja pexo katu ta.

⁵ Pehë ngi har ma'e ke amõ ukwa ym te rahã, Tupã pe a'e pandu pandu katu ta me'ë te'e. Aja rahã ukwa katuha ke Tupã muwyr ta ipe. Ame'ë ke a'e me'ë ta. Me'ë katu ame'ë ke a'e. "Mã! Pandu hũ. Ihë ame'ë ym ta. Eho" aja a'e pandu ym te. A'e me'ë katu ta ngã pe. ⁶⁻⁸ Ma'e ke Tupã namõ pepandu pandu rahã, ame'ë ke pehë pe a'e muwyr ta, aja pejurujar katu te pexo. "Muwyr ta nahã my?" aja ym pekwa pexo. Aja pekwa pexo rahã, y ramũ pe har y kotok keruhũ aja saka ta. Ame'ë ke amõ koty koty wyytu peju peju raho. Aja: "Muwyr ta nahã my?" "Anĩ, muwyr ym ta nahã my?" aja amõ koty koty pejurujariha ke. Katu ym aja. Aja ta amõ ixo rahã, jandema'e sawa'e te ngi pyhyk ym ta ma'e ke. Ukwa ym ma'e.

Mã peja hury katu ixo rĩ

⁹ "Mã nde erekwa ym te ame'ë ke nde" aja nde rehe har kome'ë wyy keruhũ pe har ta ukwaha naĩ. Aja rahã, jumupyai ym. Mã peja hury katu a'e ixo. Tupã riki ma'e ukwa katu te ame'ë ke a'e, aja ukwa ta, a'erehe mã peja hury katu ixo. ¹⁰ Amõ imu ima'ehũ namõ ixo rahã, hury katu ixo tĩ. Ame'ë ma'e ke amõ mukanim ingi rahã, mã peja a'e

hury katu ixo rĩ. Ima'ehũ ame'ë ta kupi'i'a aja saka. Yman rahã ixo ym ta. Kupi'i'a manõ ta. Aja amõ ta aja ima'ehũ ame'ë ta manõ ta tĩ. ¹¹ Warahy opok rahã, kupi'i ke warahy hakuha jukwa. I'a ke upa kukúí. I'a katuha upa manõ. Aja ta ima'ehũ ame'ë ta ke tĩ. Ima'e ixoha rehe har jõ a'e ukwa ukwa ixo rahã, a'e kanim ta tĩ. Kupi'i'a aja kanim ta tĩ. Manõ ta tĩ.

Pyraraha rehe har

¹² Pyraraha amõ imu rehe uhyk rahã, katu aja ixo we rĩ. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym we. Aja rahã, hury katu a'e. Pyraraha upa, pe, a'e jurujar katu ehe rĩ. Aja rahã, uhãha ke Tupã me'ë ta ipe. Inamõ aja te'e ta ixo. Ame'ë ke upa ipy'a katu ehe ame'ë ta pe Tupã me'ë ta tĩ. "Ihë rehe ipy'a katu ame'ë ta pe uhãha ihë ame'ë ta" aja Tupã pandu katu. ¹³ Pyraraha uhyk ehe rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e. Aja rahã: "Ma'e pyraraha Tupã muwyr ihë pe. A'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihë ama'e." Aja mã peja epandu ym. Anĩ. Marã ka ym ma'e ka'u te'eha ke Tupã ma'eha. "Ma'e nde ereka'u te'eha ke ema'e" aja jurujar katu ehe ame'ë ta pe a'e pandu ym te. A'erehe: "Tupã riki pyraraha muwyr ihë pe, a'erehe ma'e aka'u te'eha ke ihë ama'e" aja mã peja epandu ym te.

¹⁴ Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'e rahã, kuja ta. Ma'e ka'u te'eha ke a'e putar katu. Ame'ë riki a'e ke muka'u te'e. Ame'ë rape rupi oho, ame'ëja saka. Pe, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. ¹⁵ Pe, ame'ë ka'u te'eha ke a'e putar. Ame'ë ke ipy'a pe ukwa ukwa ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'e. (Ipy'a ngi uhem, ame'ëja saka.) Pe, a'e ma'e rahã, manõ ta. Ame'ë riki mupyraraha renda pe oho ta, aja riki.

¹⁶ Ihë mu ta! Pehë rehe ihë py'a katu. Pehendu katurahã! (Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu.) Mã peja ame'ë ke muka'u te'e ym pehë! ¹⁷ Upa ma'e katu ame'ë ke japyhyk, ame'ë riki ywa ngi tur. Upa katu te ma'e ke aja tĩ. Upa katu te ame'ë ke Tupã muwyr. Upa ywa rehe ma'e hendy, ame'ë ta ke a'e mujã. Warahy hendy rahã, rysãha pehĩ. Jahy hendy rahã, pytuniha pehĩ tĩ. Tupã aja ym. Pytuniha nixóí te, aja saka. Rysãha nixóí te, aja tĩ. (A'erehe a'e me'ë me'ë ame'ë ke aja te'eha katu te ame'ë ke.) ¹⁸ A'e putar katu, a'erehe ta'yr ta aja jande ke a'e mu'am. Je'ëhajetehar te rupi a'e mu'am. Aja rahã, jande riki jepy te ame'ë ta ke, ame'ëja saka. A'engi amõ Tupã ra'yr ta aja ta tĩ. Ta'yr ta aja mu'am ta tĩ.

Ma'e katu ame'ë ke mujekwa ame'ë ta rehe jahendu katu ta me'ë te'e

¹⁹ Ihë mu ta! Pehë rehe ihë apy'a katu ame'ë ta ke pehë! Kuja pekwa pekwa pexo!

“Mā! Ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar” aja pehē pe amō ta pandu rahā, pahar pehendu katu a'eta rehe. Pahar ym je'ēha pemujiwyr a'eta pe. Pahar pehē py'a pemahy ym tī. ²⁰ Awa ta katu aja Tupā putar. Amō parahy rahā, katu aja ym ta. A'erehe pahar pehē py'a pemahy ym. ²¹ Upa ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehijar. Pexo ai te'e ame'ē ke aja tī. Pehijar tī. Tupā rehe pehendu katu. Ma'e je'ēha ke pehē py'a pe a'e mupyta. Ame'ē ke rehe pehendu katu. Ame'ē ke rehe pejurujar katu rahā, pehē ke a'e muhā katu ta.

²² Ma'e je'ēha rehe pehendu katu. Pehendu jō rahā, pehē ke Tupā muhā katu ta, aja pekwaha naī. Mā peja peka'u te'e ym pexo. Kuja katu te. A'e je'ēha mujekwa, aja pema'ema'e katu ta me'ē te'e. ²³ Je'ēha rehe amō hendu. Pe, mujekwa aja a'e ma'ema'e ym rahā, kuja ta a'e. Waruwa pe i'ā ke a'e usak. Aja te'e ixo. ²⁴ I'ā rehe a'e usak te'e. Pe, oho ingi. Pahar harāi. Ma'e ym ma'e ke. Myja i'ā ixoha my, ame'ē ke pahar harāi. Ma'e ym ma'e ke. ²⁵ Ima'e je'ēha katu te ame'ē ke rehe amō usak usak katu. Ame'ē rehe hendu katu rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym. Aja je'ēha rehe a'e hendu katu tī. A'e hendu te'e ehe, pe, pahar harāi. Anī. Aja ym. Je'ēha mujekwa aja a'e ma'ema'e katu tī. Aja rahā, upa a'e ma'ema'e ame'ē ke rehe Tupā muhury katu.

²⁶ Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī katu, aja a'e ukwa. Aja rahā, je'ēha ke mutambyk rahā, katu tiki. Je'ēha ke mutambyk ym rahā, Tupā rehe ipy'a moī moīha ke te'e aja. Jumuka'u te'e a'e juehe. ²⁷ Kuja Tupā, jandē pāi keruhū putar katu tī. Ipy'a ke amō moī moī katu te ehe. Ame'ē riki jeteher te ke. Aja rahā, kuja katu ipe. Ipāi ym te ame'ē ta pyrara ixo. Imāi nixōi te tī. Ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē rahā, ame'ē riki Tupā rehe ipy'a moī moī katu, ame'ēja saka. Ixawa'e ym ame'ē ta pyrara ixo tī. Ame'ē ta pe ma'e ke me'ē me'ē rahā, ame'ē riki Tupā rehe ipy'a moī moī katu tī, ame'ēja saka tī. Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ē ta aja ym rahā, katu tiki tī.

2

Amō ta rehe juja katu te usak rahā, katu tiki

¹ Ihē mu ta! Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe pejurujar katu. A'e riki Tupāma'e weraha pe ixo ame'ē ke a'e. Pejurujar katu ehe, a'erehe amō ta rehe pesak rahā, pesak aja pema'e katu. “Kome'ē sawa'e amō ta 'ar koty te we katuha.” “Peme'ē anī” aja ym pekwa pekwa pexo. “Kome'ē sawa'e amō ta wyr koty te we katuha.” “Peme'ē anī” aja ym pekwa pekwa pexo tī. (Juja katu te pesak a'eta rehe.)

Aja rahā, katu tiki. ² Pesarahā! Pehēma'e jy'ariha renda pe ima'ehū ame'ē ke ixo uwyr. Itatawa ke te'e ipo rehe har mujā ame'ē ke namō ixo. Heta ipo rehe har namō ixo. Ima'e mundeha katukwer ame'ē ke namō ixo. Amō sawa'e ima'e ym te ame'ē ke ixo uwyr tī. Ima'e jaxer ai ame'ē ke namō ixo uwyr. ³ Pe, ima'e mundeha katukwer namō ixo ame'ē pe pepandu:

–Se ewapyk. Se katu te – aja ipe. (Aja rahā, ame'ē sawa'e katu, aja pekwaha.)

Amō sawa'e pe anī. Ima'e ym te ame'ē pe pepandu:

–Anī, sa'e! Epu'am! Paite we ewapyk eho – aja ipe. (Aja rahā, ame'ē sawa'e katu ym, aja pekwaha.)

⁴ Aja rahā, amō koty koty sawa'e ta rehe pesak. Katu ym aja. Katu ym pehē py'a pe pekwa pekwa pexo. A'erehe amō riki katu. Amō katu ym. Aja pekwa pekwa pexo. Katu ym aja. (A'erehe juja katu te amō ta rehe pesak rahā, katu tiki.)

⁵ Ihē mu ta! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Kome'ē wyy keruhū pe ima'e ym te ame'ē ta ixo. Amō amō rehe Tupā katu usak. Pe, a'eta riki jurujar katu ehe. Ame'ē ta riki hury katu. Māte hū ima'e ke aja saka ame'ē. Pe, Tupā pandu: “Ihēma'e ta ke pehē. Ihē renda pe peho katu ta” aja ima'e ym te ame'ē ta pe pandu. Ame'ē ke ipy'a katu ehe ame'ē ta pe Tupā pandu katu tī:

–Ihē renda pe peho ta – aja ipy'a katu ehe ame'ē ta pe Tupā pandu katu tī.

⁶ Ima'e ym te ame'ē ta rehe Tupā katu usak. Pehē anī. Ima'e ym te ame'ē ta ke pemuhuxī riki. Katu ym aja. Pesarahā! Ima'ehū ame'ē ta riki pehē ke mupyrara riki. A'eta riki pehē ke kapitā ruwa koty hykīy raho. ⁷ A'eta riki her katu te ame'ē rehe juru ai. “Jesu kotyhar ta” ame'ē her rehe juru ai. “Jesu kotyhar ta” aja pehē pe Tupā pandu. Pehē rehe ame'ē her a'e moī, ame'ēja saka.

⁸ Je'ēha ke kapitā keruhū mondo, ame'ē rehe pehendu katu rahā, katu tiki. Ame'ē je'ēha Tupā je'ēha rehe ihī. Kuja: “Nde juehe nde erepy'a katu. Aja mā peja nde namō ixo ame'ē ta rehe epy'a katu tī.” ⁹ Pe, amō ta rehe pesak. Pe, amō amō pehē 'ar koty te we katuha aja pekwa pekwa pexo rahā, ma'e katu ym ame'ē ke pema'e. Soroka pe jō pesak, ame'ēja saka. Katu ym aja. Aja rahā: “Pehē katu ym. Tupā je'ēha rehe pehendu ym” aja pehē rehe har ame'ē je'ēha mujekwa. ¹⁰ Tupā je'ēha rehe amō hendu. (Heta pehī.) Pe, petei je'ēha rehe hendu ym rahā, upa katu te je'ēha rehe hendu ym tī. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, aja tī. ¹¹ Pesarahā! Juja katu te Tupā je'ēha ke. Kuja tī. Tupā pandu:

“Amō kūjā rehe eka'u te'e ym. Amō sawa'e rehe eka'u te'e ym tī” aja pandu. (Ame'ē rehe pehendū katu ta me'ē te'e.)

Amō we tī:

“Amō ta ke ejukwa ym” aja Tupā pandu tī. (Ame'ē rehe pehendū katu ta me'ē te'e tī. Upa katu te je'ēha rehe pehendū katu ta me'ē te'e. Upa juja katu te.) Amō kūjā rehe nde ereka'u te'e ym tī. Anī. Te'e amō ke nde erejukwa rahā, je'ēha rehe nde erehendū ym. Ma'e jaxer ame'ē ke nde erema'e. (Amō kūjā rehe nde ereka'u te'e tī, ame'ēja saka tī. Amō sawa'e rehe nde ereka'u te'e tī, ame'ēja saka tī.) A'erehe upa katu te Tupā je'ēha rehe nde erehendū ym tī. ¹² Kirisutu je'ēha rehe amō jurujar katu rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi a'e uhem katu, ame'ēja saka. (A'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar.) Kirisutu je'ēha rupi amō ta ke Tupā mupyrara ta. Pehē rehe har ukwa ta tī. Katu my? Katu ym my? A'erehe je'ēha ke pemutamyk, aja pexo katu. Pexoha aja tī. Pemukatu tī. ¹³ Aja ym rahā, pehē rehe Tupā pyrara ym usak ta tī. Mupyrara rahā, pyrara ym usak ta tī. Amō ta rehe amō pyrara usak rahā, kyje ym ta a'e. Tupā mupyraraha ngi kyje ym ta. Tupā pyrara usak ta ehe tī, a'erehe kyje ym ta.

Jetehar Jesu rehe jurujar katu rahā, katu ame'ē ke ma'ema'e ta

¹⁴ Ihē mu ta! Pesarahā! Amō pandu:

—Tupā rehe ihē ajurujar katu — aja a'e.

Pe, Tupā putar aja a'e ma'ema'e ym rahā, katu ym. Aja jurujar katu rahā, a'e ke Tupā muhā ym ta. ¹⁵ Kuja saka ame'ē. Ko amō imu ta ixo my. Hendyr amō ta ixo nahā my. A'etama'e mundeha ke nixói. A'eta mi'u nixói te tī. ¹⁶ Pe, a'eta pe ma'e ke peme'ē ym te rahā, kuja katu ym pepandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu. Mā peja nema'e mundeha Tupā muwyr katu. Mā peja pehē mi'u ke Tupā muwyr katu — aja pepandu.

Anī. Peme'ē ym te rahā, ame'ē panduha katu ym. Me'ē ym te ma'e ke, a'erehe katu ym. ¹⁷ Aja amō jurujar katuha tī. Tupā rehe amō jurujar katu jō. Pe, katu ame'ē ke ma'ema'e ym rahā, jurujar katuha riki katu ym. Te'e aja saka.

¹⁸ Pe, amō pandu ta my:

—Tupā rehe nde erejurujar katu. Ame'ē jō katu. Ihē anī. Ma'e katu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu. Ame'ē jō katu tī — aja a'e pandu.

Aja rahā, ihē apandu ta ipe:

—Anī. Tupā rehe ihē ajurujar katu. A'erehe ma'e katu ame'ē ke ihē ama'ema'e katu tī. Aja ihē ajurujar katuha ke ihē

amujekwa ta. Myja nde erejurujar katuha ke nde eremujekwa ta my? Nde erema'eha katu ym rahā, marā ka ym nde eremujekwaha — aja apandu ta. (Ihē Tian.)

¹⁹ Peteihar jō Tupā, aja nde erekwa erexo. A'erehe nde ke Tupā muhā katu ta, aja nde erekwaha naī. Anī. Esarahā! Aja ājā ta ukwa katu tī. “Peteihar jō Tupā” aja ukwa katu tī. A'erehe a'eta kyje hū ingi. Ryrýi riki tī. (Anī. Ame'ē ta ke Tupā muhā ym te.) ²⁰ Mā! Nde ereka'u te'e nde ke! Ma'e ke nde erekwa tar katu my? Esarahā! Tupā rehe amō jurujar katu. Pe, a'e ma'ema'eha katu ym rahā, a'e jurujar katuha riki katu ym tī.

²¹ Esarahā! Amujekwa ta. Yman te Amarā ixo. Jande ramūi ke a'e. Myja katu te a'e my, aja Tupā ukwa. Kuja. A'e ma'eha namō Amarā mujekwa. Ita matyr, aja pe ta'yr ke a'e mou rahā, Tupā pandu ame'ē ke rehe hendu katu, aja mujekwa Tupā pe. (Ta'yr rer Isak.) ²² Pesarahā! Tupā rehe a'e jurujar katu, a'erehe a'e ma'eha katu tī. Mokōi pehī. Jurujar katuha pehī. Amarā ma'eha pehī tī. A'e ma'eha katu ame'ē ke mujekwa katu. Kuja. Jetehar te ke Tupā rehe a'e jurujar katu, aja mujekwa katu ipe. ²³ Tupā je'ēha rehe panduha ihī. Ame'ē panduha aja uhyk katu. Kuja:

“Tupā pandu ame'ē ke rehe Amarā jurujar katu.

A'erehe Tupā pandu: 'A'e katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe' aja Amarā rehe har.” Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

Pe, Amarā pe Tupā pandu:

—Ihē rehe katu ame'ē ke nde — aja ipe.

²⁴ Pesarahā! Pekwa katu apo! Amō katu ame'ē ke ma'ema'e, a'erehe Tupā pandu: “Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixói te nde pe” aja riki. Jurujar katu ehe rahā jō, aja ym Tupā pandu.

²⁵ Aja Hambe a'e tī. Kūjā ka'u te'e ame'ē ke a'e. Ima'e ma'eha katu, a'erehe Tupā pandu: —A'e riki katu te. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te ipe — aja.

Kuja Hambe katu ame'ē ke ma'e. Jundéu awa tama'e je'ēha rahoha ta uhyk ehe rahā, hok pe a'eta ke kūjā muxe katu. (Pe, mukanim. A'erehe ame'ē ta ke Hambe rekoha pe har ta pyhyk ym.) Pe, a'eta oho rahā, amō awa rape rupi mujwyr mondo. ²⁶ Amō we ihē amujekwa ta. Awa'ā awa rehe ihī ym rahā, awa ke manō te'e. Aja Tupā rehe amō jurujar katu tipe. Pe, ma'eha katu ym rahā, manō te'e, ame'ēja saka. Jurujar katuha riki te'e aja saka.

3

Amō pandu ame'ē rehe har

¹ Ihē mu ta! Tupā je'ēha ke pehē johu pemu'e tar katu. Pehē johu mu'eha ta

aja ym rahā, katu tiki. Ma'erehe my? Kuja. Jande jamu'e, aja jama'ema'e my. Jama'ema'e ym rahā, jande ke Tupā mupyrara ta. Mu'e ym ame'ē ta 'ar koty te we jande ke mupyrara ta. Aja pekwa katu. A'erehe pehē johu pemu'e ym rahā, katu tiki. ² Jande jamu'e rahā, upa jande jajawy we. Ame'ē riki ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke. Amō pandu rahā, jawy ym te rahā, katu te ame'ē ke a'e. Juehe har a'e ukwa katu. ³ Pesarahā! Amujekwa ta. Tupaham pe kahwa āpūi ke jande japukwar. Ta'yr mi tupaham. Ame'ē pe amō amō koty jaraho. Aja jande rehe jamuhendu katu. Pe, jande jaho tar katu, ame'ē rupi jande ke raho.

⁴ Amō we amujekwa ta. Jarusu keruhū rehe har pekwa pekwa pexo tī. Tiha te hū ame'ē ke. Ywytu keruhū mujan katu tipe. Pe, ruwakiha ta'yr te mi ame'ē pe amō muruwak katu raho. Pe, oho tar katu, ame'ē rupi sawa'e muruwak raho. ⁵ Aja awa rembe tī. Jarusu keruhū ruwakiha ta'yr te mi, ame'ēja saka. Awa rembe ta'yr te mi tipe tī. Pe, ame'ē pe ma'e rehe har pandu pandu te hū.

Kupixa keruhū xirik hū oho oup, ame'ē ke rehe pekwa pekwa pexo tī. Tata ta'yr te mi ame'ē pe te'e amō upa katu te hapy indo. Upa katu te ukwāi. Ame'ēja saka jande rembe tī. Ta'yr te mi. Ame'ē pe ma'e ke japandu pandu hū. ⁶ Amō pandu ame'ē ke tata aja saka. Amō juru pe hembē ihī. Ame'ē pe je'ēha ke mutambyk ym riki. Tata aja saka upa mujaxer. A'erehe ixoha ke upa mujaxer. Mupyraraha renda ngi tata uhem, ame'ēja saka. Ame'ē namō jande jaxoha ke upa mujaxer.

⁷ Pesarahā! Upa ka'a rupi ixo ame'ē ke amō muhymba. Yman upa ame'ē ta ke mujarō ym. Ka'a rupi wata ame'ē ke muhymba. Ma'ewyra ta ke aja tī. Muhymba tī. Ipusu pe te'e wata ame'ē ke aja tī. Muhymba tī. Y rupi ixo ame'ē ta aja tī. Muhymba tī. Mujarō ym tī. ⁸ Amō pandu ame'ē ke anī. Marā ka ym mujarō ym ha, aja saka. Upa je'ēha ngā mutambyk ym. Marā ka ym kanīha ingi. Henem ahyha aja saka. Ahyha jukwa ta me'ē te'e, ame'ēja saka. Aja riki amō pandu ame'ē ke tī. ⁹ Jande pāi keruhū riki jandema'e sawa'e te. Japandu ipe:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja japandu ipe tipe.

Pe, jande anam ta rehe jande riki juru ai hū. Katu ym aja. Ija katu te awa ta ke Tupā mujā tī. Tupā aja mujā tī. A'erehe ame'ē ta rehe juru ai hū rahā, (Tupā rehe juru ai tī, aja tī.) Katu ym aja. ¹⁰ Je'ēha katu ame'ē ke amō pandu katu. A'e riki panduha katu ym ame'ē ke pandu tī. Katu ym aja. Ihē mu ta! Aja me'ē mā peja ym pepandu. ¹¹ Pesarahā! Amō we amujekwa ta. Y te ke mundu

ngi muhem. Marā ka ym y he'ē ame'ē ke muhemiha ingi tī. Mokōihar muhem ym ta. ¹² Ihē mu ta! Pesarahā! Narāi'y ngi irimā uhem ym. Murukuja rymbo ngi narāi uhem ym tī. Y he'ē ame'ē ke mundu ngi muhem rahā, y te ke muhem ym tī. (Aja amō pandu me'ē ke tī. Katu ame'ē ke pandu rahā, mā peja katu ym ame'ē ke pandu ym tī.)

Ma'e ukwa katuha ke Tupā muwyr, ame'ē rehe har

¹³ (Pehē ngi har mu'eha ta ixo my?) Ame'ē ta ngi har ma'e ukwa katu ame'ē ke ixo my? Ixo rahā, ame'ē ke emujekwa katu amō ta pe. Ixoha katu rahā, ukwa katu ame'ē ke a'e, aja emujekwa katu. Ma'ema'eha katu rahā, ukwa katu ame'ē ke a'e, aja emujekwa tī. "Katu ihē jupe" aja ym ha namō emujekwa tī. Ma'ema'e katuha namō aja tī. Ukwa katuha ke emujekwa tī. ¹⁴ Pe, amō rehe pejty'y rahā, pehē riki pekwa katu ame'ē ta ke aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo. Amō rehe parahy rahā, aja tī. Pekwa katu ame'ē ta ke, aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo tī. Pehē juehe har jō pekwa pekwa pexo rahā, aja tī. Pekwa katu ame'ē ta ke, aja ym pehē juehe har pekwa pekwa pexo tī. Pekwa katu ame'ē ke aja pexo rahā, katu pehē jupe, aja ym pexo. Pekwa katu ame'ē ta ke aja pexo rahā, jeteher te ke te'e aja ym pepandu tī. ¹⁵ Aja ukwaha ke ywa ngi uwyr ym. Tupā muwyr ym. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ukwaha aja riki. Ipy'a katu ym ame'ē ke ngi uhem. Ājā ta ukwa aja ame'ē. ¹⁶ Amō rehe amō jyty'y rahā, amō ta namō je'ē je'ē hū a'eta jupe. Upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ta tī. Juehe har jō ukwa ukwa ixo rahā, aja tī. Je'ē je'ē hū a'eta jupe tī. Upa ma'e katu ym ame'ē ke ma'e ta tī.

¹⁷ Ywa ngi ma'e ukwa katuha uwyr rahā, ame'ē amō koty. Tupā muwyr ame'ē ke rahā, amō koty. Kuja py riki. Ma'e jaxer ame'ē ke ipy'a pe ukwa ukwa ym ixo. Ukwa katu, a'erehe amō namō jumai ym aja a'e ixo. Parahy ym a'e ixo. Hury katu a'e ixo tī. Amō namō juehe katu a'e ixo tī. Amō ta rehe pyrara hū usak tī. Katu ame'ē ke jō ma'ema'e hū tī. Ima'ehū ame'ē ta rehe jō ipy'a ym tī. Juja katu te ngā rehe usak katu riki. Mokōi ukwaha aja ym a'e ixo tī. ¹⁸ Aja ukwa katuha namō amō ixo rahā, jumaiha ke mukatu oho. Aja rahā, hury katu a'eta juehe ixo.

4

Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'eha riki katu aja pepandu ym

¹ Apo amō koty apandu ta. Pejumai mai pehē juehe pexo. Peje'ē je'ē hū pehē jupe pexo tī. My ngi uhem my? Pehē py'a ngi uhem, ame'ēja saka. A'ep upa ma'e peputar

ame'ë ke pekwa pekwa pexo. ² Ma'e ke peputar hũ tipe. Marã ka ym pepyhykiha. A'erehe amõ ta ke pejukwa tar katu. Aja me'ë pepyhyk tar katu ma'e ke. Ma'e ke rehe katu pesak tipe. Marã ka ym pehẽma'e wan ta. A'erehe amõ ta namõ pejumai mai. Peje'ë je'ë hũ inamõ tĩ. Aja pepyhyk ta tipe. Katu ym aja. Peputar ame'ë ke Tupã namõ pepandu ym. A'erehe ame'ë ke nixói pehẽ pe. ³ Tupã namõ pepandu rahã, pehẽ juehe har jõ pekwa pekwa pexo. Kuja. Pejumuhuryha jõ Tupã namõ pepandu tipe. A'erehe muwyr ym pehẽ pe.

⁴ Pehẽ riki Tupã ke pehijar peho ame'ë ta aja saka! "Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'eha riki katu" aja pandu rahã, Tupã ruwajan ke a'e, aja pekwa katu. "Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'eha riki katu" aja pandu tar katu rahã, Tupã ruwajan wan ta a'e tĩ. Aja huwajan ta rahã, Tupã ke hijar ame'ë ta ke. Katu ym aja. ⁵ Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ. Ame'ë riki jetehtar te ke aja pekwa katu. Kuja ihĩ:

"Tã ke jande py'a rehe Tupã moĩ. Tupã kotyhar ta ke jande aja a'e putar katu te.

A'erehe Tupã ke jahijar rahã, jande rehe Tupã'ã jyty'ym a'e" aja panduha ihĩ.

⁶ Amõ we tĩ. Tupã je'ëha rehe kuja panduha ihĩ tĩ:

"Katu ame'ë ke ihẽ. Tupã ke aputar ym' aja pandu ame'ë ke Tupã putar ym tĩ.

'Katu ame'ë ke ihẽ' aja ym ixo ame'ë ke rehe Tupã hury katu tĩ" aja panduha ihĩ.

Aja rahã, i'ar koty te we pehẽ rehe Tupã ipy'a katu.

"Katu ame'ë ke jande" aja ym pexo

⁷ Pehẽ rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe Tupã rehe pehendu katu. Satana rehe anĩ. (Ajã ramũ a'e.) Pehendu ym ehe. Aja rahã, a'e atu oho ta pehẽ ngi, ame'ëja saka. ⁸ Ka'u te'e me'ë ta! Pehẽ pe ihẽ apandu katu! Ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym. Pehẽ py'a pe mokõi pekwaha namõ pexo ame'ë ta! Pehẽ pe apandu katu tĩ! Mã peja pehẽ py'a ke Tupã juhyk katu. (Aja mokõi pekwaha aja ym pexo.) Aja rahã, Tupã rake pehyk peho, ame'ëja saka pexo. Aja rahã, pehẽ rake a'e riki uhyk ta uwyr tĩ, ame'ëja saka tĩ. ⁹ Ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahã, pepyai pexo. Pejixi'u tĩ. Pepuka puka hũ ame'ë ke pehijar tĩ. Pe, pejixi'u pexo. Pehẽ ruryha ke pehijar tĩ. Pe, pepyai pexo. (Aja Tupã koty pehẽ py'a pemuruwak tĩ, aja pemujekwa.) ¹⁰ "Katu ame'ë ke jande" aja ym pexo. Aja Tupã ruwa koty pexo katu, ame'ëja saka. Aja rahã: "Pehẽ katu" aja a'e pandu ta. (Pehẽ py'a upa juhyk rahã, aja me'ë pehẽ rehe har a'e pandu ta.)

Pehẽ mu rehe pehẽ juru ai ym

¹¹ Ihẽ mu ta! Pehẽ pe apandu katu! Ma'e jaxer ame'ë ke pepandu ym pehẽ jupe pexo. Imu rehe har ma'e jaxer ame'ë ke amõ pandu rahã, Tupã je'ëha riki katu ym, aja a'e pandu. Tupã je'ëha riki jaxer aja a'e ukwa tĩ. (Ma'erehe my? "Amõ rehe juru ai ym" aja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ. A'erehe amõ rehe juru ai rahã, Tupã je'ëha 'ar koty te we ukwa katu, aja ukwaha naĩ. A'erehe Tupã je'ëha jaxer aja ukwaha naĩ.) Tupã je'ëha riki jaxer aja nde erekwa rahã, je'ëha rehe nde erehendu ym apo 'y. Aja rahã Tupã je'ëha riki jaxer aja nde erekwa ame'ë ke nde. Katu ym aja. ¹² Myja awa ixo katu my, ame'ë je'ëha ke Tupã jõ me'ë katu. A'e riki awa ke mupyrara katu tĩ. A'e jõ riki awa ke muhã katu tĩ. A'e jõ riki awa ke mupyraraha renda pe mondo katu ta tĩ. Tupã aja nde tĩ, aja nde erekwaha nde jupe. Katu ym aja. A'erehe: "Ihẽ mu riki jaxer" aja epandu ym.

Tupã putar ame'ë ke ema'ema'e katu

¹³ Yman rahã pexo ame'ë ke rehe har pandu me'ë ta! Ko pehẽ pe ihẽ apandu ta apo 'y. Pepandu:

—Koĩ amõ ok ta pe jaho ta. Koĩ har pewe nahã my? Ukwaha ym awa. A'ep jahyk rahã, heta jahy jamukanim ta. Pe, jama'ema'e katu ta a'ep. Aja tamatarer hũ japyhyk ta — aja pepandu.

¹⁴ Koĩ se pexo ta my? Ame'ë ke pekwa ym te. Pexoha riki wyw takãxĩha ta'yr mi, ame'ëja saka. Takãxĩha ta'yr mi ihĩ. Pe, pahar ywytu mukanim raho. Aja pexoha tĩ. Ko pexo. Pe, pahar pemanõ ta my. ¹⁵ A'erehe kuja pepandu rahã, katu tiki:

—Jandema'e sawa'e te putar aja jaxoha katu ta. Pe, ma'e ke jama'ema'e katu ta my. Anĩ rahã, a'e putar rahã, amõ koty jama'ema'e katu ta my — aja pepandu rahã, katu tiki.

¹⁶ "Jandema'e sawa'e te putar rahã" aja ym pepandu rahã, kuja pepandu. "Jande katu te jande" aja pehẽ juehe har pekwaha pehẽ jupe. Katu ym aja. "Jande atu jama'ema'e katu ta" aja pepandu. Ame'ë katu ym tĩ. ¹⁷ (A'erehe pesak katu pexo!) Ukwaha katu awa apo 'y. A'erehe myja ma'ema'e katu rahã, katu tiki. Ame'ë ke ukwa katu tipe. Pe, aja ma'ema'e ym rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'e ame'ë ke a'e.

5

Ima'ehũ ame'ë ta rehe har

¹ Ima'ehũ ame'ë ta! Apo pehẽ pe ihẽ apandu ta! Pehendu katurahã! Pyraraha ke pehẽ rehe uhyk ta. A'erehe pejixi'u hũ pexo. Pehẽ peahem hũ pexo tĩ. ² Awa mi'u pyta rahã, inem ta oho ipe. Ame'ëja saka pema'e tĩ. Kanim ta tĩ. Ima'e mundeha ke hyru pe mou rahã, tarawe upa u'u. Ame'ëja saka pehẽma'e mundeha ke tĩ. Pehẽ pemou

hū, ame'ē ke upa jaxer ta oho tī. ³ Tamatarer itatawa ke te'e mujā, ame'ē ke pematyr hū tī. Itatuwyr ke te'e mujā, ame'ē ke aja tī. Pematyr hū tī. Pete'e pemou hū. A'erehe ipuxi hū, ame'ēja saka. Jaxer riki. Ipuxi hū, a'erehe kuja mujekwa ngā pe. (Pekyty'ym aja mujekwa. Ima'e ym te ame'ē ta rehe pekyty'ym, aja pemujekwa. Katu ym aja.) Pematyr tar katu te hū. Ame'ē ke pehē ke mujaxer ta. Ipuxi aja pehē ke mujaxer ta tī. Pyrara hū pexo ta. 'Ar rehe angaha uhyk rahā, aja ta pehē.

⁴ Pehēma'e kupixa pe amō ta paraky ixo. Ame'ē ta pe pemuhepy ym riki. A'eta je'ē je'ē hū. Mā peja pehendurahā! Pehēma'e kupixa pe har ke amō ta matyr. Ame'ē ta pe pemuhepy ym, a'erehe a'eta je'ē hū tī. Ame'ē ke Tupā, jandema'e sawa'e te hendu. Pyrātā te hū ame'ē ke a'e. A'e riki kupixa jar ke mupyrara ta.

⁵ Kome'ē wyw pe pexo rahā, upa katu te ma'e ke namō pexo. Nixōi ha aja ym pehē pe. Pehē ruryha namō jō pexo. U'u ta ame'ē wan tapi'iruhu ke ijar jukwa. Ixa te ame'ē ke jukwa. Aja pehē tī. Pehē ruryha namō jō pexo rahā, pehē ka peho pexo, ame'ēja saka. Arahā pehē ke Tupā mupyrara ta. Jukwa ta pehē ke, ame'ēja saka tī. ⁶ Ma'e jaxer ame'ē ke amō ma'ema'e ym. Pe, ehe har pepandu te'e. Ngāma'e kapitā pe pepandu: "Katu ym ame'ē ke" aja pepandu te'e. Pe, a'e ke ngā jukwa. Ame'ē ke pehē pe je'ēha mujywyw ym. Hendu te'e. Aja te'e jukwa. (Pe, ima'e ke pepyhyk peraho. Katu ym te aja.)

Jandema'e sawa'e te uwyrīha rehe peharō katu pexo

⁷ Ihē mu ta! Pehē pe ihē apandu katu. (Ima'ehū ame'ē ta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta kŷ.) A'erehe a'e uwyrīha rehe peharō katu pexo. Kupixa pe har tyarō, ame'ē ke kupixa jar harō hū ixo. Ma'eywa katu ame'ē ke rehe harō hū ixo. Upa ma'e ke jytm rahā, aman ke a'e harō ixo. Aman muhury ta ipe. Ame'ē ke harō hū ixo. ⁸ Aja pehē tī. Peharō katu pexo. Jandema'e sawa'e te uwyr Tate. Ame'ē rehe peharō katu te pexo rī.

⁹ Ihē mu ta! Mā peja peje'ē je'ē ym pehē jupe pexo! Aja pexo rahā, pehē ke Tupā mupyrara ym ta. Mupyrara ame'ē ke kotete ixo, ame'ēja saka. Pahar a'e uwyr ta, aja a'e ixo. Mupyrara ta ngā ke a'e. ¹⁰ Ihē mu ta! Pehendu katurahā! Jandema'e sawa'e te je'ēha rupi je'ēha pandu ame'ē ta pandu pandu. Ymanihar je'ēha pandu ame'ē ta ke. A'eta rehe har pekwa pekwa pexo. A'eta ke amō mupyrara rahā, a'eta py'ahu te'e hendu. Tupā rehe jurujar katuha ke hijar ym. Ame'ē ta aja pehē tī. Pehē py'ahu te'e pehendu tī. ¹¹ A'eta py'ahu te'e hendu, aja Tupā pyrara usak a'eta rehe aja mujekwa

a'eta pe. Ipy'a katu ehe tī, aja mujekwa ipe tī. A'erehe ame'ē ta hury katu ame'ē ta ke, aja japandu. Ymanihar Jo pyraraha rehe har pekwa katu. Ipy'ahu te'e hendu a'e tī. Tupā rehe jurujar katuha ke hijar ym a'e tī. Pe, upa rahā, pyrara Tupā usak ehe, aja mujekwa ipe. Ipy'a katu ehe tī, aja mujekwa ipe tī. A'erehe upa ma'e ke jandema'e sawa'e te me'ē me'ē ipe.

¹² Ihē mu ta! "Jande jama'e katu ta" aja pemanga katu rahā, ame'ē ke pema'ema'e katu. Amō we pepandu ym: "Jete atu te ihē apandu aja Tupā ukwa tī" aja pepandu ym pehē.

(Aja pepandu rahā, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anī. Aja pepandu ym.) "Ywa ke mujā ame'ē ke ukwa katu" aja pepandu ym tī.

(Aja pepandu rahā, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anī. Aja pepandu ym tī.)

"Kome'ē wyw keruhū mujā ame'ē ke ukwa katu" aja pepandu ym tī.

(Aja pepandu rahā, pema'ema'e katu ta, aja pemujekwa tar katu. Anī. Aja pepandu ym tī.)

Upa ma'e ke rehe har aja ym pepandu tī. "Anī" aja pepandu rahā, amō koty pema'ema'e ym. "Jete" aja pepandu rahā, amō koty pema'ema'e ym tī. Je'ēha pemu-tambyk rahā, pehē ke Tupā mupyrara ym ta.

Tupā namō pepandu pandu

¹³ Pehē ngi har amō pyrara ixo rahā, mā peja ame'ē rehe har Tupā namō a'e pandu pandu katu. Amō hury katu ixo my? Mā peja Tupā rehe har a'e jyngar katu.

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja jyngar jyngar.

¹⁴ Ahy ixo ame'ē ke pehī my? Tamūi ta ke a'e mujy'ar rahā, katu tiki. Jurujar katu ame'ē tama'e kapitā ta ke tamūi ta. Pe, ahy ixo ame'ē ke rehe har Tupā namō tamūi ta pandu pandu ta. Jandema'e sawa'e te je'ēha rupi ma'e ka rykwer ke a'eta kytyk ehe. Ipykā pyter pe kytyk. ¹⁵ Aja Tupā namō a'eta pandu pandu. Pe, Tupā mukatu ta, ame'ē rehe a'eta jurujar katu rahā, ahy ixo ame'ē ke manō ym ta. A'e ke Tupā mukatu ta. Ma'e ka'u te'eha ke ahy ixo ame'ē ke ma'ema'e. Ame'ē ke ipy'a ngi Tupā juhyk ta. Ipy'a jwyw ta ehe. ¹⁶ Tupā namō pepandu pandu rahā, ahy ixo ame'ē ke a'e mukatu ta. A'erehe ma'e peka'u te'eha ke pema'e rahā, ame'ē ke pepandu pandu katu pehē jupe. Pemukatu pehē juehe. Tupā namō pepandu pandu katu pehē juehe har. Aja rahā, pehē ahy pexo rahā, pehē ke Tupā mukatu ta. Tupā rehe ipy'a ke amō moī moī katu. A'e riki Tupā namō pandu pandu rahā, ame'ē panduha aja Tupā ma'e katu ta kŷ.

¹⁷ Jande aja Eri tĩ. Awa te'e a'e tĩ. Ymanihar Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ke a'e. Tupã namõ a'e pandu hũ:

—Aman ke emungyr ym — aja ipe.

Pe, aman ukyr ym te riki. Heta hũ jahy kanim rahã, aman ukyr ym te. Kuja, kwaren ta i ndói (42) jahy hetaha kanim rahã, aman ukyr ym te. ¹⁸ Pe, Tupã namõ a'e pandu tĩ. “Aman emungyr” aja pandu. Pe, aman ukyr tĩ. Pe, upa ma'eywa hury tĩ. (A'erehe Eri aja pehẽ tĩ. Tupã namõ pepandu pandu tĩ.)

¹⁹ Ihẽ mu ta! Pehendu katurahã! Pehẽ ngi har amõ ixo. Tupã je'ẽha jetehar te rehe hendu ym. Anĩ. Hijar oho. Pe, hendu ym ame'ẽ pe amõ pandu: “Tupã koty nde py'a emuruwak tĩ” aja ipe. A'erehe, Tupã koty ipy'a ke muruwak tĩ. ²⁰ Aja rahã, manõha ngi jo'ok, ame'ẽja saka. Ame'ẽ rehe Tupã ipy'a jywyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Mãte hũ ame'ẽ. Tupã ipy'a jywyr ehe. A'erehe manõha ngi jo'ok, ame'ẽja saka.

Upa.

Petu mupinim me'ë ke Peteĩhar ke

Petu kome'ë paper ke mupinim. Jerusarë ok ta pe Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ë tama'e kapitã a'e tĩ.

Jesu rehe amõ amõ jundéu awa ta jurujar katu. Ame'ë ta amõ amõ ok ta pe ixo. Amõ awa tama'e ywy pe ame'ë ok ta ihĩ. Ame'ë ta pe kome'ë paper pinim ke mondo. Ame'ë ta pyrara hũ ixo. Hok ngi ame'ë ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta mujan mondo. A'erehe amõ amõ ywy rehe usak te'e aja ixo. A'erehe pyrara hũ ixo.

Ame'ë ta py'a ke Petu mātã tar katu. "Pepyrara hũ pexo rahã, Tupã rehe pehẽ py'a pemapyk katu te we rĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar katu te we rĩ" aja Petu mu'e.

Pepyrara hũ pexo tipe, anĩ, pehẽ rury katu te we pexo rĩ

¹ Ko pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo. Ihẽ Petu. Jesu Kirisutu pandu ihẽ pe:

—Myrandu katu epandu eho — aja ihẽ pe. Ame'ë ihẽ.

Pehẽ riki Tupã kotyhar ta ke. A'erehe pehẽ rok ngi pehẽ ke amõ ta mujan mondo. A'erehe amõ amõ ywy pe pehãi peho ame'ë ta ke pehẽ. A'erehe põ ywy pe har ta ke pehẽ. Amõ ngara ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ kapando ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ asia ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Amõ mbiti ywy pe har ta ke pehẽ tĩ. Upa pehẽ pe paper pinim ihẽ amondo axo.

² Tupã riki jande pái keruhũ. Kome'ë ywy keruhũ pe har ta ngi har pehẽ ke a'e jo'ok. "Ihẽma'e ke pehẽ" aja a'e putar. Aja rahã I'ã pandu:

—A'eta riki nema'e ta ke — aja Tupã pe.

Aja rahã, Jesu Kirisutu rehe pehendu katu. Pe, huwy pe pehẽ py'a ke Tupã juhyk katu. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehẽ py'a ngi a'e juhyk.

Mã peja pehẽ rehe a'e ipy'a katu te hũ. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu te tĩ.

Tupã namõ jande jaxo ta

³ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te pái ke Tupã. Mã peja japandu ipe:

—Ne jõ riki katu te ame'ë ke — aja ipe.

Jande rehe a'e pyrara te hũ usak, a'erehe jande pe ixoha pyahu ke a'e me'ë. Jesu Kirisutu ke a'e mukwera katu muhem, a'erehe ame'ë ixoha pyahu ke jande pe a'e me'ë. A'erehe jande ruhãha angaha ke rehe jaharõ katu jaxo. Aja jaxo katu apo 'y. ⁴ A'erehe ma'e ke japyhyk ta. Ame'ë ke rehe jaharõ katu jaxo tĩ. Ixotyhar ta pe ma'e ke Tupã me'ë hũ ta. Ame'ë rehe jaharõ katu jaxo. Ywa pe ame'ë ke a'e moĩ katu

rĩ. Pehẽma'e a'e moĩ katu rĩ. A'ep ijuk ym te ta. Inem ym te ta tĩ. Kanim ym te ta tĩ. ⁵ Pehẽma'e ke ame'ë. Tupã rehe pejurujar katu, a'erehe pyrãtãha namõ pehẽ rehe a'e usak usak katu. Pehẽ ruhãha angaha ke rehe peharõ pexo rahã, pehẽ rehe a'e usak usak katu ixo. 'Ar rehe angaha uhyk rahã, pehẽ ruhãha ke a'e me'ë ta. 'Ar rehe angaha uhyk, ame'ë ke rehe jõ a'e harõ ixo. Uhyk rahã, a'e me'ë ta pehẽ pe.

⁶ Pehẽ ruhãha angaha uhyk ta kÿ, a'erehe pehẽ rury katu pexo. Pehẽ pepyai we rĩ. Pepyrara we pexo, a'erehe pepyai we rĩ. ⁷ Pehẽ pepyrara rahã, Tupã pandu: "Mã peja" aja. Aja rahã, kuja a'e ukwa katu ta. Pejurujar katu ehe, ame'ë riki jetechar te ke my? Ame'ë ke a'e manga ta. Ukwa ta tĩ. Itatawa aja tĩ. Tata pe amõ moĩ. Aja katu te my? Ame'ë ke amõ manga ta. Ukwa ta. Aja Tupã rehe pejurujar katuha tĩ. A'e manga ta tĩ. Ame'ë riki itatawa 'ar koty te we katuha. A'erehe pejurujar katuha riki jetechar te ke my, ame'ë ke Tupã ukwa ta me'ë te'e. Jetechar rahã, pejurujar katu te ta. Aja rahã, Jesu Kirisutu jywy rahã: "Pehẽ riki katu te me'ë ke" aja Tupã pandu ta. ⁸ Pehẽ pesak ym ehe rĩ. Pepy'a katu ehe pexo. Apo pesak ym ehe pexo rĩ. Pejurujar katu ehe. Pe, pehẽ rury katu te pehẽ. Marã ka ym pehẽ rury katuha rehe har amõ panduha. Ywa pe har ta hury katuha aja pehẽ tĩ. ⁹ Pejurujar katu ehe, a'erehe ma'e ke Tupã me'ë pehẽ pe. Pehẽ ruhãha ke me'ë pehẽ pe. A'erehe pehẽ rury katu te pehẽ.

¹⁰ Ame'ë pehẽ ruhãha rehe har ymanihar Tupã je'eha pandu ame'ë ta ukwa tar katu. Tupã je'eha rehe a'eta usak usak hũ tipe. Pe, pehẽ rehe Tupã usak katu ta, ame'ë rehe har yman a'eta pandu katu. Uhyk ym rahã we a'eta pandu katu. ¹¹ Myja rahã ame'ë uhyk ta my? Ame'ë ke a'eta ukwa tipe. Myja uhyk ta my? Ame'ë ke a'eta ukwa tipe tĩ. Tupã'ã ke Kirisutu muwyr. A'e riki a'eta py'a rehe ihĩ katu. A'e riki ma'e ke mujekwa ngã pe.

Kuja mujekwa. Kirisutu ke amõ ta mupyrara hũ ta. Uhyk ym rahã we a'e mujekwa. Upa mupyrara rahã, katuha renda pe Kirisutu oho ta. Ame'ë ke Tupã'ã mujekwa tĩ. ¹² Jetechar te ke Tupã je'eha pandu ame'ë ta pandu. Ame'ë ke pehendu apo 'y. Yman ame'ë jetechar te ke a'eta pandu rahã, kuja ame'ë ta pe Tupã mujekwa. A'eta pandu ame'ë ke a'eta ixo rahã, uhyk ym we rĩ. Pehẽ pe ame'ë uhyk katu apo 'y. Ame'ë jetechar te ke myrandu katu pandu ame'ë ta pandu pehẽ pe apo 'y. I'ã ke ywa ngi Tupã muwyr. Ima'e pyrãtãha namõ myrandu katu pandu ame'ë ta pandu katu. Ame'ë myrandu katu ke Tupã je'eha rahoha ta ukwa tar katu tipe.

Tupã aja katu te pexo tĩ

¹³ Peta kŷ, aja pexo. Aja rahā, Tupā rehe pehendu katu ta. Pehē pepyhyí ym aja pexo. Jesu Kirisutu jywyr rahā, ma'e ke pehē pe Tupā me'ē ta. Ame'ē rehe peharō katu te pexo. Pemukanim ym ame'ē ke. ¹⁴ Tupā rehe pehendu katu. Ehe har pekwa ym rahā, upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Aja yman pexo ai te'e aja ym pexo apo 'y. ¹⁵ Kuja katu. Ma'e ka'u te'eha ke nixói te Tupā pe. Aja pexo tí. Aja rahā, ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ta. A'e riki pehē pe pandu:

—Mā peja Kirisutu rehe pejururjar katu. Aja rahā, ihēma'e wan ta — aja.

¹⁶ Tupā je'ēha rehe ima'e panduha ihī tí:

—Ihē riki katu te. Ma'e aka'u te'eha ama'eha ke nixói te ihē pe. A'erehe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar — aja panduha ihī.

Aja rahā, Tupā aja pehē tí. Katu te pehē tí.

¹⁷ Tupā namō pepandu pandu rahā: “Papa, jande pái keruhū” aja pepandu ipe. Upa katu te awa ta rehe har a'e ukwa ta. Juja katu te aja a'e ukwa katu ta. Myja me'ē ngā ma'ema'e my? Ame'ē ke a'e ukwa ta. Katu te aja ma'ema'e rahā, ma'e ke Tupā me'ē hū ta ipe. Ta'yr mi amō ma'ema'e rahā, ta'yr mi Tupā me'ē ta ipe tí. A'erehe kome'ē wyw keruhū pe pexo rahā, tapijar te'e we pehē py'a pemoi moí katu ehe, Tupā rehe. ¹⁸ Pehē ramūi ta ixoha ke pehē pe a'eta mujekwa. Jaxer ame'ē ke ame'ē. Ame'ē ngi pehē ke Tupā muruwak. Ame'ē ke rehe a'e muhepy, ame'ēja saka. Myja a'e muhepy, ame'ē ke pekwa katu. Muhepyha kanim ame'ē pe a'e muhepy ym. Itatawa riki muhepyha kanim te'e riki. Itatuwyr aja tí. Kanim tí. Ame'ē ita aja ame'ē pe a'e muhepy ym riki.

¹⁹ Kuja a'e muhepy. Kirisutu manō rahā, huwy ke uhem. Muhepy hū ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē pe pexoha muruwakiha ke rehe Kirisutu muhepy. Kirisutu riki arapuharan ra'yr aja saka. Arapuharan ra'yr jaxer ym te, ame'ē ke aja saka. Ipirer pinim ym te ame'ē ke aja saka tí. (Aja rahā, Kirisutu pe ma'e ka'u te'eha ma'eha nixói te. Katu te ame'ē ke a'e aja mujekwa.) ²⁰ Yman kome'ē wyw keruhū nixói te rahā, Kirisutu pe Tupā pandu:

—Ngā ruhāha muhepyha ke rehe nde eremanō ta — aja.

Pe, 'ar rehe angaha uhyk Tate rahā, a'e ke Tupā mujesak ta ngā pe. Arahā, pehē ke a'e muhā katu te ta. ²¹ A'e uwyr, a'erehe Tupā rehe pejururjar katu. A'e ke Tupā mukwera katu muhem. Pe, hake a'e wapyk tí. (Aja rahā: “Katu te ame'ē ke a'e” aja mujekwa.) A'erehe Tupā rehe pejururjar katu. Inamō pexo ta, ame'ē ke rehe peharō pexo.

²² Jete har te ke rehe pehendu katu, a'erehe pehē py'a ke pejuhyk apo 'y, aja pexo katu 'y. A'erehe amō jururjar katu,

ame'ē ta rehe pepy'a katu tí. Jete har rupi pepy'a katu a'eta rehe. Mā peja pepy'a katu te pehē juehe pexo. ²³ Tupā je'ēha riki aja te'e ta ixo. Uhāha ke pehē pe me'ē, ame'ēja saka ame'ē. Ame'ē ke rehe pejururjar katu, a'erehe pexoha pyahu ame'ē ke namō pexo katu. Ta'yr ta riki pehē tí. Pehē pái uhā te hū ame'ē ke a'e. Ame'ē ra'yr ta pehē. Manō ym te ta a'e. ²⁴ Pehē anī. Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim:

“Upa awa ta kupi'i aja saka.

A'e katu te ha riki kupi'i'a aja saka. Kupi'i manō te'e a'e.

I'a aja tí. Ijuk tí. (Aja pahar awa ta manō ta tí.)

²⁵ Tupā je'ēha anī. Jandema'e sawa'e te je'ēha aja te'e ta ixo” aja amō mupinim.

Ame'ē je'ēha ke pehē pe amō muwyr. Myrandu katu ke pehē pe pandu rahā, ame'ē ke muwyr.

2

Tupā kotyhar ta riki ok ke aja saka

¹ Apo upa peka'u te'eha ke pema'ema'e ym. Te'e pepandu ym. Pehē mokōi pekwaaha aja ym pexo. Amō ta rehe pejyty'ŷ'y'm. Amō ta rehe pehē juru ai ym. ² Ta'yn ta u'ar ramō, ame'ēja pexo katu. A'eta kamyb te'e juhéi. Aja mā peja Tupā je'ēha ke peputar katu tí. (Kamyb juhéi, ame'ēja saka tí.) Aja rahā, pahar tiha oho. Aja rahā, Tupā rehe har pekwa katu te ta. Aja rahā, Tupā putar aja pexo katu ta. ³ Jete. Tupā je'ēha rehe panduha ihī: “Pehē rehe jandema'e sawa'e te ipy'a katu. Ame'ē ke pekwa katu” aja panduha ihī. (A'erehe upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym.)

⁴ Jandema'e sawa'e te koty pejur! (Uhā te hū ame'ē ke a'e.) A'e riki ita aja saka. Ame'ē ita jaxer ke te'e, aja ngā ukwaaha naī. Anī. “Katu te ame'ē ke a'e” aja Tupā pandu. “Thē aputar ame'ē ke a'e” aja a'e pandu tí. ⁵ Pehē riki ita ta aja saka tí. Jande jaxoha pyahu aja jaxo tí. Pejur. Pehē ke te'e ok pe Tupā mujā ame'ēja saka. Ame'ē rehe I'ā ihī katu ta. A'ep Tupāma'e pa'i ta aja saka pema'ema'e ta. Pa'i ta katu te ame'ēja saka. Jesu kotyhar ta ke pehē. A'erehe ma'e ke Tupā pe peme'ē te'e. Ame'ē rehe Tupā hury katu. Pehē pe Tupā'ā mujekwa ame'ē ke peme'ē te'e ipe. ⁶ Kuja Tupā je'ēha rehe amō mupinim. Tupā pandu:

“Ita katu te ame'ē ke ihē ajo'ok. Ame'ē ke Siā ok ta pe ita ok pyter ke aja amupu' am ta.

Amō jururjar katu ehe rahā, a'e huxí ym te ta” aja Tupā pandu. Aja amō mupinim. (Kirisutu riki ame'ē ita katu te ame'ēja saka. “Siā” aja pandu rahā: “Ywa pe har Jerusarē ok ta ke” aja mujekwa.)

⁷ Jeterhar te. Pejuru jar katu ehe ame'ë ta ke pehë. A'erehe ame'ë ita riki katu te aja pekwa katu. Juru jar ym ehe ame'ë ta amõ koty ukwaha. Kuja ta:

"Ita ok mujãha pandu: 'Kome'ë ita jaxer. Japutar ym' aja riki.

Anĩ. Ame'ë ke ita ok pyter ke amõ mupu'am. Katu te ame'ë ita ke" aja amõ mu'am. (Kirisutu riki ame'ë ita ame'ëja saka.)

⁸ Pe, kuja Tupã je'ëha rehe panduha ihĩ tĩ: "Kome'ë ita rehe amõ ta tukwa tukwa ta.

Ita rehe amõ ta tukwa, a'erehe u'ar ta" aja panduha ihĩ tĩ.

Tupã je'ëha rehe a'eta juru jar ym, a'erehe ita rehe a'eta tukwa tukwa aja saka. Aja Tupã putar. (Aja rahã, Kirisutu ke a'eta putar ym. Juru jar ym rahã, u'ar u'ar, aja saka. Aja rahã, mupyraraha renda pe oho ta, aja riki.)

⁹ Kome'ë ywy keruhũ pe har ta ngi har pehë pe Tupã pandu:

—Ihë koty pejur. Ihëma'e wan ta — aja.

Sawa'e tema'e pa'i ta ke pehë tĩ. Jesuma'e ke. Awa ta katu te ame'ë ta ke pehë tĩ. Ixotyhar ta ke pehë tĩ. Aja rahã, Tupã ma'ema'eha katu te ame'ë rehe har pepandu katu ta me'ë te'e. Pe, pytuniha aja me'ë pe pexo rahã, a'e pandu:

—Ihëma'e weraha pe pejur. Hendy hũ. Katu te riki — aja pehë pe.

(Aja rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ë ta ngi pehë ke a'e mutyryk. Ixoty mutyryk. Ixotyhar ta ke pehë apo 'y.) ¹⁰ Yman ixotyhar ta ke aja ym pehë. Apo Tupã kotyhar ta ke pehë 'y. Awa ta rehe Tupã pyrara usak, ame'ë ke yman pekwa ym. Apo pehë rehe a'e pyrara usak ame'ë ta ke pehë 'y.

Tupãma'e miasu ta riki pehë, a'erehe katu pexoha aja pexo

¹¹ Ihë rehe katu ame'ë ta ke pehë! Pehë riki kome'ë ywy keruhũ pe har ta aja ym pehë. (Ywa pe har ta ke pehë, aja pexo.) A'erehe kome'ë ywy keruhũ pe pesak te'e pexo ame'ë ta ke pehë. A'erehe pehë pe ihë apandu katu. Yman pexo ai te'e aja ym pexo apo 'y. Pexoha pyahu aja pexo apo 'y. Ame'ë mokõi pekwa namõ pexo rahã, katu ym. ¹² Tupã rehe hendu ym ame'ë ta namõ pexo rahã, mã peja pexo katu. Pe, pehë rehe har a'eta pandu my:

—Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e hũ — aja Tupã rehe hendu ym ame'ë ta pandu naĩ.

Aja pandu naĩ. Pe, katu pexoha, aja a'eta ukwa katu. A'erehe Tupã koty ipy'a ke a'eta muruwak rahã, a'eta pandu ta:

—Ne jõ riki katu te ame'ë ke — aja Tupã pe a'eta pandu ta.

¹³ Kome'ë ywy pe kapitã keruhũ ta ixo. Upa ame'ë ta rehe pehendu katu. Jan-dema'e sawa'e te aja pehë tĩ. Sehar kapitã keruhũ rehe pehendu katu tĩ. A'e riki

kome'ë ywy pe awa ta 'ar koty te we je'ëha te reko. ¹⁴ Kapitã ta rehe pehendu katu tĩ. A'eta ke sehar kapitã keruhũ mu'am. Katu ym ma'ema'e, ame'ë ta ke a'eta mahy ta, aja rahã ma'e ym ta. A'erehe kapitã ta ke sehar kapitã keruhũ mu'am. Pe, katu ame'ë ke ma'ema'e, ame'ë ta pe kapitã ta pandu tĩ:

—Pehë katu — aja pandu ta.

¹⁵ Kuja Tupã putar katu. Katu ame'ë ke pema'ema'e. Aja rahã, ka'u te'e ame'ë ta je'ëha ke pemukanim ta a'eta ngi. Ukwa ym ame'ë ta pandu. "Jesu kotyhar ta katu ym" aja naĩ. Anĩ. Katu pexoha rahã, ame'ë je'ëha ke pemukanim ta a'eta ngi. ¹⁶ Pehë peputar, aja pexo katu. Anĩ. Kuja ym pepandu:

—Japutar ame'ë ke jama'e katu. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ta — aja ym pepandu.

Aja ym pexo. Tupãma'e miasu ta riki pehë. A'erehe pehendu katu ehe. Aja rahã, katu ame'ë ke pema'ema'e katu. ¹⁷ Upa awa ta rehe pehendu katu. Pehë mu ta rehe pehë pepy'a katu tĩ. A'eta riki Tupã rehe juru jar katu, a'erehe pehë mu ta riki. Tupã rehe pehë py'a pemoĩ moĩ katu tĩ. Hom ok ta pe har tama'e kapitã keruhũ rehe pehendu katu tĩ. (Sesa a'e.)

Kirisutu ke amõ ta mupyrara, ame'ëja pehë ke tĩ

¹⁸ Miasu ta! Pehë pe ihë apandu apo. Pehë jar rehe pehendu katu. Pehë peje'ë ym te ipe. Aja pehë jar katu ame'ë ta rehe pehë niõĩ te. A'e riki hury katu ame'ë ke tĩ. Hãta je'ë ame'ë ta rehe aja tĩ. Pehë peje'ë ym te ipe tĩ. Pehendu katu ehe tĩ. ¹⁹ Katu te ame'ë ke pema'ema'e tipe. Pe, pehë jar pehë ke te'e pirok. Aja rahã, pehë py'ahu te'e pehendu. Aja Tupã putar, aja pekwa namõ pepyraraha ke pehë py'ahu te'e pehendu. A'erehe: "Pehë katu" aja Tupã pandu ta.

²⁰ Katu ym ame'ë ke pema'ema'e, a'erehe pehë ke pehë jar pirok. Ame'ë ke rehe pehë py'ahu te'e pehendu. Aja rahã: "Pehë riki katu" aja Tupã pandu ym ta. Pe, katu te ame'ë ke pema'ema'e tipe rahã, pehë ke pehë jar pirok. Ame'ë ke rehe pehë py'ahu te'e pehendu. Aja rahã: "Pehë katu" aja Tupã pandu ta.

²¹ Pehë ke Tupã muhã katu ame'ë ta ke pehë aja amõ ta ukwa rahã, pehë ke A'eta mupyrara ta. Kirisutu aja pehë ke tĩ. Pehë ruhãha muhepyha ke rehe a'e manõ rahã, a'e ke amõ ta mupyrara hũ. Aja rahã, a'e aja pehë ke tĩ. Mupyrara ta pehë ke tĩ. ²² Ma'e ka'u te'eha ke Kirisutu ma'e ym te. Te'e a'e pandu ym te tĩ. Ingi te'e panduha hendu ym te awa. ²³ Amõ ta je'ë hãta tã hũ ipe rahã, aja hãta Kirisutu mujywyr ym a'eta pe. A'e ke amõ ta mupyrara rahã: "Pehë ke Tupã mupyrara ta" aja ym mupyrara ame'ë ta pe

a'e pandu tī. A'e ke amō ta mupyrara rahā, Tupā riki usak katu ta ehe, aja a'e ukwa katu. Ma'e katu ym ame'ē ke ma'ema'e, ame'ē ta ke Tupā riki mupyrara ta, aja Kirisutu ukwa katu. A'e riki katu te ame'ē ke a'e. ²⁴ Jande riki ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e. A'erehe myra ngā mupia ame'ē ke rehe Kirisutu pyrara hū u'am. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu ta. Pe, katu ame'ē ke jama'ema'e apo 'y. A'e nupāha rape rehe jande ke a'e mukatu.

²⁵ Arapuharan ta kanim oho ixo, aja saka pehē tī. Aja rahā, Tupā kotyhar ta aja ym pexo kwe. Apo arapuharan usakiha koty pejywyr peho, ame'ēja saka. Pehē rehe a'e usak usak katu ixo tī. A'e riki pehē ngi pehē ruwajan ke mujan mondo, ame'ēja saka tī. (A'erehe pehē rehe a'e riki usak usak katu ixo. Kirisutu riki arapuharan usakiha aja a'e.)

3

Ok wyr pe har ta rehe har

¹⁻² Ixawa'e katu ame'ē ta! Pehē pe ihē apandu ta apo 'y! Pehē sawa'e ta rehe pehendu katu. Ixawa'e ta ngi har amō ta Tupā je'ēha rehe hendu ym my? A'eta rehe pehendu katu rī. Aja rahā, katu pexoha rehe a'eta usak. Aja a'eta py'a ke pemuruwak ta. Aja rahā, Tupā rehe a'eta jurujar katu ta. Pepandu ym riki. Pe, a'eta jurujar katu ehe. Katu pexoha rehe a'eta usak. Katu te ame'ē ke. Tupā rehe pehē py'a ke pemoi moī katu, ame'ē ke a'eta ukwa ta. A'erehe pepandu ym ha rupi Tupā rehe a'eta jurujar katu ta.

³ Pehē rehe ma'e katuha ke pemoi ym pehē juehe. Pehē'a pororok hū ame'ē namō pewata ym. Pu'yr ke heta hū ame'ē namō pewata ym tī. Pehēma'e mundeha katu te ame'ē ke namō jō pewata ym. Ame'ē ta riki pehē ke mukatukwer ym ta.

⁴ Kuja katu tiki. Pehē py'a katu, aja rahā, katuha ke pemoi, ame'ēja saka. Ipy'a ke pitu te'e rahā, katu te, aja Tupā ukwa. Ame'ē kūjā katuha ke jaxer ym ta. Hury katu rahā, katu te, aja Tupā ukwa tī. Ame'ē kūjā katuha ke jaxer ym ta tī. ⁵ Aja yman kūjā ta ixo tī. Aja ma'e katuha ke a'eta moī, ame'ēja saka. A'eta Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu ame'ē ta ke. Tupā pandu katu ame'ē ke rehe a'eta jurujar katu tī. Kuja riki a'eta katukweriha ke. Ixawa'e ta rehe aja te'eha a'eta hendu katu. ⁶ Aja Sar tī. Amarā rehe a'e hendu katu, ixawa'e rehe. Kuja a'e pandu ipe: "Ihēma'e kapitā ke nde" aja ixawa'e pe. Pehē sawa'e ngi pekyje ym rahā, katu pexoha rahā: "Sar membyr ta ke" aja pehē pe amō ta pandu ta tī. (A'erehe Sar aja pehē tī. Pehē sawa'e ta rehe pehendu katu tī.)

⁷ Hakehar katu ame'ē ta! Pehē pe ihē apandu tī! Pehē rakehar ta namō pexo

rahā, pekwa katuha namō pexo katu. A'eta pyrātāha pehē wyr koty te we, aja pekwa katu ta me'ē te'e. A'erehe a'eta pe hātā ym peje'ē. Pehē aja a'eta pe uhāha ke Tupā me'ē ta tī. Hātā ym peje'ē pehē jupe. Aja rahā, Tupā namō pepandu pandu rahā, pehē rehe Tupā hendu katu ta. Pehē pepanduha ke mukanim ym te ta ma'e ke.

Katu ame'ē ke ma'e tipe, pe, a'e ke amō ta mupyrara

⁸ Ihē apandu, aja apandu ta tī. Pesarahā! Peteihar aja upa pekwa pekwa pexo. Pyai ame'ē ta ke peteihar aja pemuhury peho. Jurujar katu ame'ē ta riki pehē mu aja. A'eta namō pehē pepy'a katu pehē juehe pexo. Pehē rury pehē juehe pexo tī. "Jande katu te ame'ē ta ke jande" aja ym pepandu pehē jupe tī. ⁹ Pehē pe jaxer ai ame'ē ke amō ta ma'ema'e rahā, ame'ēja pemujywyr ym a'eta pe tī. Pehē rehe amō ta juru ai rahā, ame'ēja a'eta pe pemujywyr ym tī. Kuja katu tiki. A'eta pe pepandu:

—Mā peja pehē rehe Tupā usak katu — aja juru ai ame'ē ta pe pepandu.

Aja pehē pe Tupā pandu katu tī. Pehē ke a'e muhā katu rahā, pehē pe a'e pandu katu: —Pehē rehe ihē asak katu ta — aja pehē pe.

A'erehe aja juru ai ame'ē ta pe pepandu tī. ¹⁰ Aja juja katu te Tupā je'ēha rehe panduha ihī:

"Yman rahā pete'e amō ixo tar katu rahā, mā peja amō ta rehe juru ai ym.

Mā peja te'e ma'e nde erepandu ame'ē ke emukanim nengi.

Hury katuha namō ixo tar katu rahā, mā peja amō ta rehe juru ai ym tī.

¹¹ Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke ehijar. Pe, katu ame'ē ke ema'ema'e.

Mā peja amō ta namō nde rury katu nde juehe nde erexo. Aja mā peja exo katu.

¹² Katu te ame'ē ta rehe har jandema'e sawa'e te ukwa katu.

Inamō a'eta pandu pandu rahā, aja te'eha Tupā hendu katu a'eta rehe.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta rehe a'e parahy riki." Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

¹³ Katu te ame'ē ke pema'ema'e rahā, awa pehē ke mahy ta my? Mahy ym ta awa. ¹⁴ Anī. Katu te ame'ē ke pema'ema'e tipe. Pe, pehē ke amō ta mupyrara. Aja rahā, mā pehē rury katu pexo. A'eta ngi pekyje ym. Pejumupyai ym tī. Tupā riki pandu ta: "Pehē katu" aja. ¹⁵ Kirisutu rehe pehē py'a pemoi moī katu. "Jandema'e sawa'e te" aja pehē py'a pe Kirisutu rehe har pekwa pekwa pexo. Tupā rehe pejuru-jar katu. Ame'ē rehe har pehē pe amō ta pandu rahā, pahar pemujekwa katu. Aja te'eha pehē. ¹⁶ Pehē pe pandu ame'ē ta pe

pepandu rahā, wewe katu pepandu. Tupā rehe pehē pepy'a katu, ajaha namō a'eta pe pepandu. Katu ame'ē ke pema'ema'e ame'ē ke pekwa. Aja pexo rahā, pehē rehe amō ta juru ai. Pejumupyai ym ehe. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe katu ame'ē ke pema'ema'e. Ame'ē rehe amō ta juru ai rahā, ame'ē ta ke Tupā muhuxī ta. Te'e ame'ē ke pandu, a'erehe Tupā muhuxī ta.¹⁷ Katu ym ame'ē ke pema'ema'e. Pe, pehē ke amō ta mupyrara. Aja katu ym ame'ē ke pema'ema'e rahā, katu ym tiki. Kuja katu. Katu ame'ē ke pema'ema'e tipe rahā, pehē ke amō ta mupyrara. Aja Tupā putar rahā, katu tiki.

¹⁸ Aja Kirisutu tī. Sawa'e katu te ame'ē ke a'e. Pe, a'e ke amō ta jukwa. Pe, a'e ke Tupā mukwera katu muhem. Aja rahā, uhā te hū ame'ē ke a'e. Ma'erehe manō my? Kuja. Upa ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e. Ame'ē muhepyha ke rehe Kirisutu manō. Petēihar a'e manō. Sawa'e katu te ame'ē ke manō. Aja rahā, sawa'e ta katu ym ame'ē ta manō ym ta me'ē te'e. Kirisutu manō, a'erehe Tupā koty pehē ke a'e muhyk raho, ame'ēja saka.

¹⁹ Kirisutu'ā pandu oho. Awa'ā ta pe pandu oho. Ame'ē awa'ā ta kyndaha pe ixo, ame'ēja saka.²⁰ A'eta riki Tupā rehe hendu ym ame'ē ta ke. A'eta rehe Tupā harō hū ixo tipe. Ixoty a'eta py'a ke a'eta muruwak, ame'ē rehe Tupā harō hū ixo tipe. Jarusu keruhū Noe mujā ixo rahā, a'e harō hū ixo tipe. Anī. Muruwak ym. Kuja jō katu uhem. Jarusu keruhū pe heta ym te awa ta ixo. Kuja jō, awa po wajar mahapyr hetaha. A'eta jō y ngi uhem. Y jukwa ym.²¹ Noe ta y ngi uhem, ame'ēja saka, a'erehe ame'ē riki apo mujahuk ame'ēja saka tī. Awa ki'aha ke kutuk, a'erehe my? Anī. Awa py'a ke Tupā juhyk, a'erehe ame'ē pandu: "Ihē py'a juhyk aja ihē axo" aja. Pandu tī: "Tapijar te'e we nde rehe ihē apy'a katu" aja Tupā pe pandu. A'erehe ame'ē ke Tupā muhā katu. Manōha ngi Jesu Kirisutu kwera katu uhem. A'erehe pehē ke Tupā muhā katu. Pehē ke amō mujahuk, pe, y ngi pehem rahā, Kirisutu aja manōha ngi pekwera katu pehem tī, ame'ēja saka tī. A'erehe pehē ke Tupā muhā katu.²² A'e riki ywa pe oho. Pe, Tupā rake a'e wapyk oho. (Aja rahā, katu te ame'ē ke a'e, aja upa ngā ukwa katu.) Upa Tupā je'ēha rahoha tama'e kapitā keruhū a'e. Ywa pe kapitā ta ixo. Ame'ē tama'e kapitā keruhū ke Jesu tī.

4

Pexoha pyahu aja pexo apo 'y

¹ Kome'ē ywy keruhū pe Kirisutu ixo rahā, a'e ke amō ta mupyrara hū. Arahā ipy'ahu te'e hendu. Aja rahā, a'e aja pehē py'a

pe pekwa pekwa pexo tī. Pehē ke amō ta mupyrara ta tī. Pehē py'ahu te'e pehendu tī. Ma'e ka'u te'eha ke awa ta ma'ema'e, ame'ē ke rehe Kirisutu muhepy. A'erehe a'e ke amō ta mupyrara hū. Apo a'e ke awa ta katu ym ame'ē ta mupyrara ym te ta tī. A'erehe a'e aja pekwa pekwa pexo tī. Pehē py'ahu te'e pehendu tī.² Apo har kupe koty Tupā putar ame'ē ke pema'ema'e katu. Kome'ē ywy pe pexo rahā, a'e putar ame'ē ke pema'ema'e katu. Ma'e peka'u te'eha ke peputar ame'ē ke pema'ema'e ym pexo.

³ Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta putar katu. Yman ame'ē ta aja pema'ema'e hū pexo tī. Kuja pexo. Peka'u te'e pexo. Kawī ngi peka'u hū pexo tī. Amō kūjā ta rehe peka'u te'e tī. Amō sawa'e ta rehe peka'u te'e tī. Awa mi'u matyriha ke jō peputar tī. Katu ym aja. Amō ta 'ar koty te we kawī ke pe'u tar katu. Aja rahā: "Jande janepyrātā" aja pepandu. Katu ym aja. Ma'e'ā riki tupā aja amō ta ukwa jupe. Ame'ē rehe pehē py'a pemoi moī tī. Katu ym te ame'ē.⁴ Upa aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ixo rī. Ka'u te'e hū ixo rī. Pe, a'eta aja pexo ym apo 'y. A'erehe a'eta jupandu:

–Mā! Ma'erehe my? – aja a'eta jupe.

Ukwa ym. A'erehe pehē rehe a'eta juru ai.⁵ Pe, myja kome'ē ywy keruhū pe a'eta ixo my, ame'ē ke Tupā pe a'eta mujekwa ta. Apo ixo ame'ē ta ke Tupā riki mupyrara ta. Manō ame'ē ta ke a'e mukwera katu ta muhem, pe, a'eta ke mupyrara ta tī. Ame'ē rehe a'e harō ixo.⁶ Manō ame'ē ta pe myrandu katu ke amō ta pandu pandu. Yman se pewe ixo rahā, myrandu katu ke amō ta pandu pandu tipe a'eta pe. Pe, upa amō ta aja a'eta manō tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe amō ta aja a'eta manō tī. Ame'ē ta'ā pewe ixo rī. Tupā uhā te hū ame'ē ke a'e. Aja ame'ē ta'ā tī. Uhā tī. (A'erehe ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta tī.)

Ma'e ke Tupā me'ē, ame'ē ke namō pema'e katu

⁷ Kome'ē 'ar rehe angaha uhyk tate. Pahar peparahy ym pexo. Pekwa katuha namō pexo katu. Aja rahā, Tupā namō pepandu pandu katu ta.⁸ Kuja rahā, i'ar koty te we katu te ha. Pepy'a katu te hū pehē juehe pexo. Aja rahā, pehē pe mâte hū ma'e jaxer ame'ē ke amō ta ma'ema'e rahā, ame'ē ta rehe pehē py'a pemujywyr katu ta.⁹ Pehē rok pe amō ta ke pemupyta katu. Pehē rok wyr pe har ta je'ē je'ē ym ha namō pemupyta katu.¹⁰ Pehē pe pame katu te amō amō ma'e ke Tupā me'ē me'ē. A'e muwyr ame'ē ke pemuhāi katu. Pekyty'y ym amō ta rehe. Aja amō ta ke pemuhury katu.¹¹ Ma'e ke amō pandu pandu rahā, mā peja Tupā je'ēha ke pandu pandu. Jesu

kotyhar ta namō ma'e ke ma'ema'e rahā, pyrātāha ke Tupā muwyr, ame'ē namō mā peja ma'ema'e katu. Aja rahā, upa katu te katu ame'ē ke ma'ema'e katu. A'erehe Tupā pe pandu ta:

—Ne jō riki katu te me'ē ke — aja.

Jesu Kirisutu kotyhar ta ke a'eta, a'erehe aja me'ē Tupā pe pandu ta.

A'e riki katu te me'ē ke a'e.

A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e tī.

Aja te'eha a'e. (Amen. Ame'ē riki: "A'e tī.")

Kirisutu kotyhar ta ke amō ta mupyrara

¹² Pehē riki ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pehē rehe ihē apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī! Pejurujuar katuha ke amō ta mukanim tar katu, a'erehe pehē ke amō ta mupyrara hū. Mahy hū tī. "Jande ke mupyrara ym ta awa" aja ym pekwa pekwa pexo. (Pehē pejurujuar katuha ke jete'har te my. Ame'ē ke manga.) A'erehe pepyrara'ha ngi pemukahem ym. ¹³ Kirisutu ke amō ta mupyrara hū. Aja pehē ke tī. Mupyrara ta pehē ke tī. Aja rahā, pehē rury pexo. Aja rahā, Kirisutu pyrātāha ke Tupā mujesak rahā, pehē rury katu te ta.

¹⁴ Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē rehe amō ta juru ai. Anī. Pehē rury katu pexo rī. Kirisutu kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē rury katu pexo. Pehē rehe amō ta juru ai rahā, Tupā'ā riki pehē py'a rehe ihī katu, aja pekwa. Tupā ngi a'e uwyr. Pehē ke muhury katu uwyr. ¹⁵ Pepyrara hū pexo. Amō ke pehē pejukwa, a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. Amōma'e ke pemukanim, a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. Ma'e jaxer ame'ē ke pema'e, a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. Amō ta ixoha ke pemujaxer a'erehe pepyrara hū pexo my? Anī. Aja ym rahā, katu tiki. ¹⁶ Kuja katu. Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe pehē ke amō ta mupyrara. Aja rahā, pehē ruxī ym ingi. "Kirisutu kotyhar ta ke jande" aja pepandu. A'erehe Tupā pe pepandu tī:

—Ne jō riki katu te ame'ē ke — aja.

¹⁷ Awa ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē angaha ke rehe uhyk oho apo 'y. Ixotyhar ta rehe har a'e ukwa py ta. Jande riki ixotyhar ta ke. Jande ke a'e mupyrara py ta. (Aja rahā, jaxoha ke jamukatu ta. Aja rahā, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar ta.) Ixotyhar ta ke a'e mupyrara rahā, myrandu katu rehe jurujar ym ame'ē ta rehe māte hū pyrara'ha ke ihī ta. Myrandu katu ke Tupā muwyr, ame'ē ke rehe a'eta jurujar ym, a'erehe mupyrara ta. ¹⁸ Tupā je'ēha rehe kuja panduha ihī:

"Awa ta katu te ame'ē rehe pyrara'ha uhyk. A'engi ame'ē ta ke Tupā muhā katu ta.

Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe myja ta my? Marā ka ym a'eta ke muhāha.

Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta rehe myja ta my tī? Marā ka ym a'eta ke muhāha tī."

¹⁹ A'erehe amō ta pyrara hū ixo. Tupā putar, a'erehe pyrara hū ixo. Aja se ixo rahā, ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e katu rī. Aja Tupā rehe jurujar katuha ke mujekwa. A'e riki kome'ē ywy keruhū mujā ame'ē ke a'e. A'e pandu katu ame'ē ke ma'ema'e katu tī. A'erehe a'eta jurujar katu ehe.

5

Tupā kotyhar ta rehe har

¹ Pehē namō tamūi ta ixo. Jurujar katu ame'ē tama'e kapitā ta ke a'eta. A'eta pe ihē apandu ta apo 'y. Ihē Petu. Ihē tamūi tī. Jurujar katu ame'ē tama'e kapitā ke ihē tī. Kirisutu ke amō ta mupyrara hū rahā, ihē asak te'e ehe. Yman rahā, a'e ke Tupā mujesak rahā, inamō ihē axo ta tī. Ko tamūi ta pe ihē apandu. ² Arapuharan ta rehe usakiha ta usak usak katu ixo. Aja Tupā kotyhar ta rehe pehē tī. Ixotyhar ta ke pehē koty Tupā muwyr, ame'ēja saka. "Jasak tar ym" aja ym pepandu. Anī. Tupā putar, aja ixotyhar ta rehe pesak pesak katu pexo. Pehē atu peputar katu, a'erehe a'eta rehe pesak pesak katu pexo. Tamatarer pepyhyk ta, a'erehe ame'ē parakyha ke pema'ema'e, aja ym pekwa pexo. Ixotyhar ta ke pemuhury tar katu, a'erehe pesak tar katu pexo, aja rahā, katu tiki. ³ Pehē koty Tupā kotyhar ta ixo. Ame'ē tama'e kapitā keruhū aja ym pexo. A'erehe a'eta pe hātā ym pepandu pandu. Katu pexoha pemujekwa a'eta pe. Aja rahā, pehē aja a'eta tī. Katu a'eta ixoha tī. ⁴ Pe, usakiha keruhū uwyr rahā, iākā rehe har katu te ame'ē ke ame'ēja saka pehē pe a'e me'ē ta. Ame'ē katu te ha kanim ym ta riki. (Kirisutu riki usakiha keruhū a'e.)

⁵ Sawa'e wan ame'ē ta! Pehē pe ihē apandu. Tamūi ta rehe pehendu katu. "Katu te ame'ē ke jande" aja pehē pekwa pekwa ym pexo. Pe, pehē mu ta namō pema'ema'e katu pehē juehe pexo. Jete. Kuja Tupā je'ēha rehe panduhda ihī:

"'Katu te ihē' aja ukwa jupe ame'ē ke Tupā putar ym.

Pe: 'Katu te ihē' aja ym ukwa ukwa ixo, ame'ē rehe a'e ipy'a katu." Aja Tupā je'ēha rehe panduha ihī.

⁶ A'erehe: "Katu te jande" aja ym pekwa pekwa pexo. Aja Tupā rehe pehē py'a pemōi mōi katu. A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Pe, a'e putar rahā, pehē rehe har a'e pandu ta:

—Pehē katu — aja.

⁷ Pehē pejumupyaiha ke upa katu te Tupā namō pepandu. Aja rahā, pehē rehe pyrara a'e usak katu ta. (Pehē ke muhury katu ta.)

⁸ Satana, pehē ruwajan, a'e riki jangwate ahem hū ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) U'u ta, ame'ē ke a'e kekar kekar ixo, ame'ēja saka ixo. (Aja rahā, pehē pejurujar katuha ke a'e mukanim tar katu.) A'erehe pepyhī ym, aja pexo katu. Pema'ā ma'ā katu pexo, aja pexo katu tī. ⁹ Pejan ym ingi. Pete'e ta pepu'am pe'am, aja pexo. (Aja rahā pejurujar katuha ke pehijar ym ta.) Pehē ke amō ta mupyrara hū. Pehē jō ym, aja pekwa. Aja upa amō Jesu kotyhar ta ke amō ta mupyrara hū tī. Kome'ē ywy keruhū rupi Jesu kotyhar ta ixo. Ame'ē ta ke amō ta mupyrara hū tī. Aja pekwa katu. ¹⁰ Pepyraraha upa rahā, pehē ke Tupā muhury katu ta. Mukatu ta. Pehē pe pyrātāha ke a'e muwyr ta tī. Aja rahā, pejurujar katuha ke pehijar ym ta. A'e riki awa ta rehe ipy'a katu te hū ame'ē ke a'e. A'e riki pehē pe pandu:

—Kirisutu kotyhar ta ke pehē. A'erehe ihē renda pe ihē namō aja te'e ta pexo — aja pehē pe pandu.

¹¹ A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Aja te'e ta a'e ixo. Amen. Ame'ē: "A'e tȳ" aja.

Katuha ke Petu mondo

¹² Pehē pe paper pinim ta'yr mi ihē amondo axo. Ihē apandu ame'ē ke Sir mupinim a'e. Ihē mu ke a'e. (Jesu rehe a'e jurujar katu, a'erehe ihē mu a'e.) A'e pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Pehē py'a ke ihē amuhury tar katu. A'erehe kome'ē paper pinim ihē amondo axo. Tupā namō pexo ta kȳ. Ame'ē riki jetehar te ke. Pehē rehe Tupā ipy'a katu te hū. Ame'ē ke ihē apandu katu. Mā peja Tupā rehe pejurujar katuha ke pehijar ym.

¹³ Mambiro ok ta pe jurujar katu ame'ē ta ixo. Yman a'ep pe har ta pe Tupā pandu tī.

—Ihē rehe pejurujar katu. Ihēma'e wan ta pehē — aja ngā pe.

A'eta riki pehē pe katuha ke mondo ixo. Mak mondo ixo a'e tī. Ihē ra'yr aja a'e.

¹⁴ Pehē ruryha namō pehē po pepyhyk pyhyk katu pehē ngi.

Kirisutu kotyhar ta ke pehē. Mā peja upa pehē py'a ke Tupā muhury katu.

Upa.

Petu mupinim me'ë ke Mokõihar ke

Petu kome'ë paper ke mupinim. Mokõihar ke. A'e ke amõ ta jukwa ta, aja a'e ukwa katu. A'erehe Jesu kotyhar ta ke a'e mu'e tar katu. A'erehe kome'ë paper pinim ke a'e mondo.

Yman rahã, amõ ta uwyr ta. Ame'ë ta te'eha ke mu'e ta. Kirisutu ruwajan ta ke a'eta. Tupã je'ëha pandu ame'ë ta ran ke a'eta tĩ. Aja Petu mujekwa katu. A'erehe Jesu kotyhar ta pe a'e pandu: "Tapijar te'e we Jesu Kirisutu rehe har pejumu'e katu te we pexo rĩ" aja Petu mupinim.

¹ Ihë Simã Petu. Jesu Kirisutuma'e miasu ke ihë. A'e pandu ihë pe:

—Myrandu katu epandu eho — aja ihë pe. Ame'ë apandu pandu ame'ë ke ihë.

Jesu Kirisutu riki katu te ame'ë ke a'e. Jande ke a'e muhã katu. Jandema'e Tupã a'e tĩ. A'e riki katu te ame'ë ke, a'erehe jande aja pejurujar katu ehe tĩ. Katu te me'ë ke ame'ë. Pejurujar katuha ke Tupã me'ë pehë pe, ame'ëja saka.

Ko pehë pe paper pinim ihë amondo axo. Pehë riki pejurujar katu ame'ë ta ke pehë.

² Tupã rehe har pekwa katu. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te rehe har aja tĩ. Pekwa katu tĩ. A'erehe mã peja amõ we pehë rehe a'eta ipy'a katu te hũ. Mã peja amõ amõ we pehë py'a ke a'eta muhury katu tĩ.

Pexoha katu aja pexo

³ Jande pe pyrãtãha ke Tupã muwyr. A'erehe upa jandema'e ke kohĩ. Ame'ë namõ Tupã aja katu te jande tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixóí te ipe. Aja rahã, ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar jaxo. Aja rahã, a'e aja jaxo katu tĩ. Ehe har jande jakwa katu, a'erehe katu te ame'ë ke jõ jama'ema'e katu jaxo tĩ. A'e riki jande pe pandu:

—Ihë axo ame'ë pe pexo ta tĩ. Wera hũ ame'ë pe pexo ta tĩ. Ihëma'e katu te ha ke pekwa ta tĩ — aja Tupã pandu.

⁴ Aja ame'ë jande pe a'e pandu katu. Katu te hũ ame'ë pandu katuha ke. "Ihë axo ame'ë pe pexo ta tĩ" aja jande pe Tupã pandu katu. Aja jakwa katuha rupi ma'e jaka'u te'eha ke jahijar katu. Ma'e ka'u te'eha ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'e hũ. A'erehe mupyraraha renda pe oho ta. Aja jama'ema'eha ke jahijar katu. Pe, Tupã riki katu te aja jaxo ta tĩ. ⁵ A'erehe mã peja amõ we pehëma'e ke pematyr katu, aja pexo. Kuja. Tupã rehe pejurujar katu. A'engi amõ we Tupã putar ame'ë ke pema'ema'e tĩ. Mã peja katu ame'ë ke pema'ema'e. A'engi amõ

we tĩ. Mã peja Tupã rehe har pekwa katu te we pexo. ⁶ A'engi amõ we tĩ. Ma'e peka'u te'eha ke pema'e tar katu ame'ë ke mã peja pema'e ym pexo. A'engi amõ we tĩ. Pehë ke amõ ta mupyrara rahã, mã peja pehë py'ahu te'e pehendu. A'engi amõ we tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixóí te Tupã pe, aja mã peja pexo tĩ. (Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'e ym ta tĩ.) ⁷ A'engi amõ we tĩ. Mã peja pehë mu ta rehe pepy'a katu pexo. A'engi amõ we tĩ. Mã peja upa amõ ta rehe pepy'a katu tĩ. ⁸ Upa katu te aja rahã, pexoha katu ta. Upa katu te aja pema'ema'e katu te rahã, Jesu Kirisutu rehe har pekwa katu te we pexo rĩ. Aja rahã amõ we Tupã putar ame'ë ke pema'ema'e ta tĩ. Ame'ë ke peputar katu te we pexo tĩ. Jandema'e sawa'e te a'e.

⁹ Upa aja ym rahã, kuja kotete ma'e usak-ihã, ame'ëja saka. Eha ym te ame'ëja saka. Aja rahã, marã ka ym amõ we ehe har ukwa katuha. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke ipy'a ngi Tupã juhyk. Ame'ë ke harái tĩ. (A'erehe upa apandu ramõ ame'ë ta ke a'e ma'ema'e ym.)

¹⁰ Ihë mu ta! Apandu ramõ, aja pexo. Amõ we tĩ. Tupã pandu pehë pe:

—Ihë rehe pejurujar katu. Aja rahã, pehë ke ihë amuhã katu ta. Kome'ë wyw keruhũ pe har ta ngi har pehë ke ihë kotyhar ta aja amuruwak — aja Tupã.

Ame'ë ke pekwa katu. Mã peja ame'ë ke pehë py'a pe pemupyta katu te hũ. Aja rahã, pejurujar katuha ke pehijar ym te ta. ¹¹ Aja rahã, Tupã pandu ta:

—Pehë katu! Katuha renda pe pejur katu pengi. Jesu Kirisutu namõ pexo katu ta. Aja te'e ta pexo kũ — aja Tupã pehë pe.

Jesu riki jandema'e sawa'e te. Jande ke a'e muhã katu.

¹² Ihë amupinim ramõ ame'ë ke pehë pe aja te'eha ihë amujekwa ta. Aja rahã, peharái ym ta. Ihë amupinim ame'ë ke pekwa katu 'y. Jetehar te ke pehë pe amõ ta mu'e. Ame'ë ke pekwa katu te. Pehijar ym ta. Pehë pe ihë amujekwa we ta rĩ. ¹³ Ko te'e ihë axo rahã, ihë amupinim ramõ, ame'ë ke pehë pe ihë amujekwa ta. Aja rahã, pekwa pekwa katu ta pexo. Aja rahã, katu tiki, aja ihë akwa. ¹⁴ Yman atu ym rahã, ihë amanõ ta, aja ihë akwa. Ame'ë ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te mujekwa katu te ihë pe. ¹⁵ A'erehe upa ma'e ke ihë ama'ema'e katu ta. Ihë amupinim hũ ta. Aja rahã, ihë amanõ rahã, ihë raikwer koty aja te'e ta pekwa pekwa katu pexo tĩ. Ihë amupinim ame'ë ke pekwa pekwa katu ta pexo. Ihë nixóí rahã, peharái ym ta.

Kirisutu katuha ke Petu usak

¹⁶ Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te jy-wyr ta, aja jamujekwa pehë pe. Pyrãtãha

namō jwyr ta, aja jamujekwa. Aja jamujekwa rahā, jande atu jande py'a pe jakwa ame'ē ke japandu my? Anī. Aja ym. A'e katuha rehe jande reha pe te'e jasak. (A'erehe a'e jwyr ta tī, aja jakwa katu.)¹⁷ Katu ehe har Tupā, jande pái keruhū pandu rahā, a'ep jaxo tī. Ywa pe har weraha muwyr ehe rahā, aja tī. A'ep jaxo tī. Arahā, ywa pe har weraha katu te ame'ē ngi je'ēha muwyr. Kuja pandu:

—Ko ihē ra'yr. Nde rehe ihē apy'a katu ame'ē ke nde. Ihē ke nde eremuhury katu — aja pandu.

¹⁸ Ywy'ā keruhū katu te ame'ē ke pe amō jaxo rahā, ywa ngi ame'ē je'ēha uwyr ame'ē ke rehe jande atu jahendu. (Arahā ywa pe har Ta'yr katuha ke ipái mujesak jande pe.)

¹⁹ Pe, myrandu ke ymanihar Tupā je'ēha pandu, ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē riki jete har te ke aja jakwa katu te tī. Ame'ē rehe pehendu katu rahā, katu tiki. Myrandu ke a'eta pandu pandu. Ame'ē riki araparin aja saka. Pytuniha ke muwera katu, ame'ēja saka. Aja te'e xu'em oho. (Aja rahā, Tupā rehe har mujekwa we.) Pe, pytuniwe te jahy rata a'ejōhar wera katu. Pesak ehe. (Ame'ē riki Jesu Kirisutu, aja saka.) Pehē pe wera katu, ame'ēja saka. (Aja rahā, upa katu te juehe har Kirisutu mujekwa pehē pe.)²⁰ Amō we tī. Kuja pekwa pekwa katu pexo. Tupā je'ēha rehe Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupinim. Ame'ē ke awa ke te'e mujekwa ym. Amō pandu ym rahā, marā ka ym mujekwaha. (Tupā'ā mujekwa ta me'ē te'e.)²¹ Pesarahā! Myrandu ke Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pandu rahā, a'eta pandu tar katu. A'erehe a'eta pandu pandu. Anī. Aja ym. A'eta pe Tupā'ā mujekwa. Myrandu ke Tupā muwyr. Ame'ē ke a'eta pandu pandu rahā, a'eta pe Tupā'ā mujekwa katu.

2

Mu'eharan ta rehe har (Jun 1.3-16)

¹ Ymanihar Tupā je'ēha pandu ame'ē ta ixo rahā, amō ta ixo tī. A'eta Tupā je'ēha ke te'e pandu pandu. Apo aja pehē namō mu'eharan ta mu'e mu'e ta tī. Te'e a'eta mu'e ta. A'erehe amō koty koty amō ta ukwa ta. Mu'eharan ta ke jandema'e sawa'e te muhā katu tipe. Pe, a'eta pandu ta:

—Jande ke a'e muhā ym — aja mu'eharan ta te'e pandu ta.

A'erehe yman rahā, pahar a'eta ke jandema'e sawa'e te mupyrara ta. ² Te'e a'eta mu'e. Pe, a'eta aja ma'e ka'u te'eha ke amō ta ma'ema'e ta tī. A'erehe amō ta juru ai ta. Jete har rehe hendu katu ame'ē ta rehe juru ai ta. ³ Mu'eharan ta ima'ehū tar katu. Ipy'a rupi te'e ukwa ukwa ame'ē ke a'eta

pandu pandu ta pehē pe. Aja tamatarer ke a'eta pyhyk pyhyk hū ta. A'eta ke mupyrara ame'ē ke yman pete'e harō uī. (Tupā a'e.) A'eta rehe har a'e ukwa katu. Pe, a'eta ke a'e ombor ta. Mupyraraha renda pe ombor ta.

⁴ Jete. A'eta ke jukwa ta. Pesarahā! Yman Tupā je'ēha rahoha ta ixo. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke a'eta. Pyraraha ngi a'eta uhem ym te ta. Mupyraraha renda pe a'eta ke Tupā ombor 'y. A'ep pytun ame'ē pe ixo. Ita tupaham pe pukwar aja ixo. Aja a'eta harō u'am. Ngā ke Tupā mupyrara hū ta. Ame'ē angaha ke rehe a'eta harō u'am. (A'erehe mu'eharan ta ke Tupā mupyrara ta tī, aja jakwa katu.)

⁵ Amō we tī. Yman kome'ē ywy keruhū ke y keruhū pe Tupā upa mukanim. Arahā kome'ē ywy keruhū pe ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ke y keruhū pe Tupā upa jukwa. (Aja mu'eharan ta tī. Tupā jukwa ta tī.) Yman kuja jō manō ym. Noe a'e. Amō awa po wajar mokōi hetaha ta manō ym tī. (A'erehe ixotyhar ta ke a'e muhem katu. Ame'ē ke Tupā ukwa katu aja mujekwa katu.) “Tupā katu te ame'ē ke a'e. Pehendu katu ehe” aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pe Noe pandu pandu tipe.

⁶ Amō we tī. “Sondo ok ta pe har ta katu ym te” aja Tupā pandu. “Ngomo ok ta pe har ta katu ym te tī” aja a'e pandu tī. Pe, ame'ē mokōi ok ta pe har ta ke tata pe Tupā mumba. Aja rahā ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ke Tupā mumba ta tī, aja amō ta ukwa ta. Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta jukwa ta tī. (A'erehe mu'eharan ta ke Tupā mupyrara ta tī, aja a'eta ukwa ta me'ē te'e.)

⁷ Ame'ē ok ta ngi Ro ke Tupā muhem. Ro riki sawa'e katu ame'ē ke a'e. Sawa'e jaxer ame'ē ta katu ym ame'ē ke ma'ema'e hū. Ame'ē ke rehe Ro usak rahā, a'e pyai te hū. ⁸ Ame'ē ta namō Ro ixo rahā, ma'e jaxer ame'ē ma'eha ke rehe a'e usak usak. Ngā juru ai ha rehe hendu tī. Wera rahā pame katu te aja a'e usak usak tī. Hendu tī. A'erehe a'e pyai te hū. A'e sawa'e katu ame'ē ke a'e. ⁹ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ngi Tupā rehe ipy'a katu ame'ē ta ke jandema'e sawa'e te muhem katu. Ame'ē ke a'e ukwa katu riki. (A'erehe mupyraraha ngi ixotyhar ta te ke a'e muhem katu ta, ame'ē ke a'e ukwa katu tī.) Pe, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke a'e mupyrara ta tī. Ame'ē ke a'e ukwa katu tī. (A'erehe mu'eharan ta ke a'e mupyrara ta tī.) Yman atu rahā, upa ngā ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē weraha rehe a'e harō uī. Mupyraraha weraha angaha ke rehe Tupā harō uī. ¹⁰ Jete! Ma'e ka'u te'eha ke amō ta putar hū. Ame'ē ta ke Tupā mupyrara hū ta. Kome'ē ywy keruhū pe kapitā keruhū ke Tupā mu'am. A'e je'ēha

rehe hendu ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara hū ta tī.

Mu'eharan ta riki amō ta ngi kyje ym. "Katu te jande" aja a'eta juehe har ukwa jupe naī. Ywa pe har ta katu te ame'ë ta ke a'eta. Ame'ë ta rehe har: "Ame'ë ta katu te" aja a'eta pandu ym te. Anī. Juru ai riki. ¹¹ Pesarahā! Mu'eharan ta 'ar koty te we Tupā je'ëha rahoha tama'e pyrātāha. Pe, a'eta ywa pe har ta ma'e katu te, ame'ë ta rehe juru ai ym riki. Ājā tama'e kapitā rehe juru ai ym. Ame'ë rehe jandema'e sawa'e te ruwa koty a'eta juru ai ym. (Mu'eharan ta anī. Juru ai te'e ixo. Katu ym aja.)

¹² So'o ka'a rupi ixo ame'ë ra'yr ke u'ar. Pe, ame'ë ke amō ta pyhyk. Pe, jukwa. Mu'eharan ta riki ame'ëja saka. Ipy'a pe te'e a'eta ukwa ixo, ame'ë ke a'eta ma'ema'e ixo tī. So'o aja ma'e ke ukwa ym aja te'e a'eta ixo. Ame'ë rehe a'eta juru ai. So'o ka'a rupi ixo aja a'eta ke Tupā jukwa ta tī.

¹³ Amō ta ke mu'eharan ta mupyrara. Aja a'eta ke Tupā mupyrara ta tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'eta putar. Ame'ë ke wera rahā riki a'eta ma'ema'e. Huxī ym riki. Aja a'eta jumuhury a'eta juehe. Jesu manō ame'ë ke pekwa pekwa peī rahā, ma'e ke pe'u. Pehē namō mu'eharan ta u'u rahā, a'eta ngi amō ta huxī. A'eta katu ym. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha namō a'eta ixo rī. Ipy'a juhyk aja ym ixo.

¹⁴ Kūjā ta ka'u te'e ame'ë ta rehe a'eta usak tar katu jō. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ixo. A'ewan ym ma'ema'eha ke a'eta pe. Ukwa katu ym ame'ë ta ke a'eta muka'u te'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ë ta ma'ema'e tī. Tamatarer pyhyk hū ame'ë ke rehe jō mu'eharan ta ukwa ukwa ixo. Tupā mupyrara ta ame'ë ta ke a'eta. ¹⁵ Pe, katu te ame'ë ke ngi a'eta pia oho, pe, ka'a pe te'e a'eta kanim oho. Ame'ëja saka a'eta ixo. (Aja rahā, jetehar te ke a'eta ukwa, ame'ë ke hijar. Pe, te'e pandu pandu ixo.)

Maraā Mbeo ra'yr. A'e ma'ema'e ame'ë ke aja mu'eharan ta ma'ema'e tī. Tamatarer rehe ipy'a ke Maraā moī, a'erehe ma'e katu ym ame'ë ke ma'ema'e. (Ame'ë ta aja mu'eharan ta tī.) ¹⁶ Pe, amō pandu Maraā pe:

—Mā peja katu ym ame'ë ke ema'e ym — aja pandu ipe.

Aja me'ë riki jumen pandu ipe. Awa aja jumen pandu ipe. Pe, Maraā ka'u te'eha ke a'e muhijar. Maraā riki Tupā je'ëha pandu ame'ë ke a'e. (Aja mu'eharan ta tī. Ame'ë ta ka'u te'eha ke Tupā jō riki muhijar ta tī, aja jakwa katu.)

¹⁷ Mu'eharan ta riki ywykwar upa te'e y typa ame'ëja saka. (Aja rahā jaxer ame'ë ta ke a'eta, aja mujekwa.) Ywa takāxīha ke amō koty koty wyutu peju raho, ame'ëja saka riki

mu'eharan ta tī. (Aja rahā, pahar amō koty koty a'eta ukwa. Katu ym aja.) Pytun te hū ame'ë renda ke Tupā mukatu. A'ep a'eta ke Tupā ombor ta indō.

¹⁸ "Katu te jande" aja me'ë upa mu'eharan ta pandu pandu naī. Ka'u te'eha rupi te'e a'eta pandu pandu tī. Pe, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke amō ta hijar tate. Ame'ë ke mu'eharan ta ukwa. Pe, ame'ë ta ke mu'eharan ta muka'u te'e tī. Aja ma'e ka'u te'eha ma'eha rehe mujywyr ta mondo, ame'ëja saka.

¹⁹ "Peputar ame'ë ke pema'ema'e katu" aja mu'eharan ta pandu naī. Anī. A'eta te'e marā ka ym ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijariha. Pesarahā! Katu ym ame'ë ke amō ma'ema'e. Ame'ë ke marā ka ym hijariha rahā, ame'ë riki aja te'e ta ixo. Katu ym aja.

²⁰ Ma'e katu ym ame'ë ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'ema'e hū. Ame'ë ke amō ta hijar katu. Jesu riki jande muhāha. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te ke a'eta ukwa katu, a'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar. A'engi ame'ë pe a'eta jywyr tī. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha pe jywyr tī. Marā ka ym hijariha. Aja rahā, ixo py 'ar koty te we katu ym ha aja a'eta ixo. ²¹ Aja rahā kuja katu ta tipe. Myja rahā, amō pe Tupā pandu my:

—Nde katu te. Ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha ke nixōi te nde pe — aja Tupā pandu my.

Ame'ë ukwa ym rahā, katu ta tipe. Ame'ë ukwa rahā, pe, panduha katu te ame'ë ke hijar rahā, ame'ë riki i'ar koty te we jaxeriha. Panduha katu te ame'ë ke amō pandu ipe, ame'ë ke hijar rahā, i'ar koty te we jaxeriha. ²² A'eta ma'eha kuja mujekwa. Yman sawa'e ukwa katu ame'ë ke paper rehe mupinim. Ame'ë riki jetehar te ke aja mujekwa. Kuja mupinim:

"Jawar we'en rahā, ame'ë pe te'e a'e jywyr u'u indō."

Kuja amō we tī:

"Kure ke y pe amō mujahuk rahā, pahar tu'um ame'ë pe kure jere jahuk oho" aja amō mupinim.

Aja rahā, jaxeriha rehe jywyr oho, aja mujekwa. (Ame'ëja tī. Jandema'e sawa'e te rehe har ukwa katuha ke hijar rahā, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha rehe jywyr. Katu ym te riki.)

3

Jandema'e sawa'e te jywyr ta

¹ Ihē rehe katu ame'ë ta ke pehē! Ko mokōihar paper rehe ihē amupinim aī. Mā peja pehē py'a pe ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pekwa pekwa ym pexo. Aja mokōihar paper rehe ihē amupinim. Aja rahā, peharāi ym ta pexo. ² Yman Tupā

je'ēha pandu ame'ē ta pandu. Katu te ame'ē ta ke a'eta. A'eta pandu ame'ē ke mā peja pekwa pekwa katu pexo. Jesu mondo ame'ē ta pe je'ēha ke jandema'e sawa'e te mujekwa. Ame'ē je'ēha ke pehē pe Jesu mondo ame'ē ta pandu pandu. Ame'ē ke pekwa pekwa katu pexo tī. Jesu riki jande muhāha ke. ³ Kuja pekwa pekwa py pexo. 'Ar rehe angaha uhyk tate rahā, amō sawa'e ta ixo ta. Ma'e ka'u te'e ha namō a'eta ixo ta. Pehē rehe a'eta puka puka hū ta. Ahem hū ta tī. ⁴ Kuja a'eta pandu ta:

—A'e jywyr ta. Aja a'e manga katu riki. Mā! My mamy? Nixōi riki. (Jande ramūi ta harō hū ixo ehe.) A'eta upa manō. Kome'ē ywy keruhū Tupā mujā. Aja te'e kome'ē ywy keruhū ihī rī. A'erehe a'e jywyr ym ta, aja jakwa — aja a'eta pandu ta naī.

⁵ Kuja puka puka hū ame'ē ta harāi riki. Ukwa tar ym riki. Kuja. Yman Tupā pandu. Aja kome'ē ywy keruhū a'e mujā. Ywa ke mujā tī. Y ngi kome'ē ywy uhem. Y ramūi pyter pe ihī. ⁶ Y pe ymanihar kome'ē ywy keruhū ke Tupā jupyk. Upa katu te ma'e ke jukwa. Y keruhū pe jupyk. (A'erehe Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu. Ame'ē ke puka puka hū ame'ē ta harāi.)

⁷ Apo kome'ē ywy keruhū kohī. Ywa rehe ihī ame'ē ta pehī tī. Upa ame'ē ta rehe har Tupā pandu: “Mā peja ixo rī.” A'erehe yman pandu aja apo ixo rī. Anī. Aja te'e ha ihī ym ta. Yman rahā, kome'ē ywy keruhū ke tata pe Tupā mai ta. Ywa rehe ihī ame'ē ke aja tī. Mai ta tī. Ame'ē angaha ke rehe uhyk ym rahā we, pewe ixo we rī. Ma'e katu ym ma'ema'e ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Pe, uwyriha anga rehe har ukwa ym rahā, mupyraraha renda pe mondo ta tī. Aja ym rahā, kome'ē ywy keruhū ixo rī. Ywa rehe ixo ame'ē ta aja tī. Ixo rī. “Mā peja ixo rī” aja Tupā pandu. (A'erehe Tupā pandu ame'ē ke a'e ma'ema'e katu.)

⁸ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē. Pehē riki apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī. Kuja peharāi ym pexo. (Yman te aja jakwa. Tupā pe anī.) A'erehe miu (1.000) warahy 'ar aha oho rahā, ame'ē riki peteī weraha aha oho, aja jandema'e sawa'e te ukwa. Juja katu te ipe. Peteī weraha aha oho rahā, ame'ē riki miu (1.000) warahy 'ar aha oho, aja a'e ukwa. Juja katu te ipe.

⁹ A'e pandu katu ame'ē ke jandema'e sawa'e te ma'ema'e ta kŷ. Pahar ym a'e ma'ema'e, aja amō ta ukwaha naī. Anī. Aja ym. A'e ma'ema'e ta kŷ. Pesarahā! Mupyraraha renda pe amō oho ta, ame'ē ke a'e putar ym. Ma'e ka'u te'e ha ke upa ngā hijar, ame'ē ke a'e putar katu. A'erehe ngā py'a ixoty muruwak, ame'ē rehe a'e harō katu uī.

¹⁰ Jandema'e sawa'e te jywyr, ame'ē weraha angaha rehe uhyk ta kŷ. Ma'e mukanīha

uwyr, ame'ēja saka harō ym ehe rahā, jandema'e sawa'e te uwyr ta kŷ. Arahā ywa riki kanim ta oho. Tyapu te hū ha namō kanim ta oho. Ywa rehe ihī ame'ē ke ukwāi ta tī. Upa ta kanim. Kome'ē ywy keruhū kanim ta tī. Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe ixo ame'ē ta ke kanim ta tī. ¹¹⁻¹² Aja ame'ē upa katu te ma'e ke kanim ta oho. Aja rahā, myja me'ē pexoha katu my? Pesarahā! Katu ym ma'ema'e, ame'ē ta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ē weraha angaha ke rehe peharō pexo rahā, mā peja katu pexo. Aja rahā, katu tiki. Tupā rehe pehē py'a tapijar te'e we pemōi moī katu tī. Aja rahā, katu tiki. Ame'ē weraha ke pahar pemuhyk, aja pema'ema'e katu pexo. Ame'ē weraha uhyk rahā, ywa upa ukwāi ta. Upa ta kanim. Ywa rehe ihī ame'ē ke upa ta musururu mondo. Hakuha upa ta musururu mondo. ¹³ “Ywa pyahu ame'ē ke ihē amujā ta. Ywy keruhū pyahu ame'ē ke aja tī. Amujā ta tī” aja Tupā manga katu. A'ep katu te ame'ē ta jō ixo ta. Mā peja ame'ē rehe jaharō katu jaxo.

¹⁴ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Ame'ē weraha rehe peharō pexo rahā, Tupā ruwa koty pexo, aja saka pekwa pekwa pexo. A'e usak uī, aja saka a'erehe mā peja pexoha katu aja pexo. Mā peja peka'u te'e ha ke pema'e ym. Pehē py'a a'e juhyk, aja pexo. Mā peja Tupā namō pehē rehe rury katu pehē pexo. ¹⁵ (A'e uwyr ym we rī, a'erehe uwyr ym te ta, aja ym pekwa pekwa pexo tī.) A'e harō we rī. Aja rahā, amō we pehē ngi har amō ta jurujar katu ta. Aja rahā, amō we Tupā muhā katu ta. A'erehe a'e harō we rī. Aja pekwa pekwa pexo. Aja Pāu mupinim pehē pe tī. Ukwa katuha ke Tupā muwyr ipe. Ame'ē namō pehē pe a'e mupinim. Pāu rehe japy'a katu ame'ē ke a'e. ¹⁶ Kirisutu jywyr ta. Ame'ē rehe har Pāu mujekwa rahā, upa paper rehe a'e mupinim. A'e mondo ame'ē paper rehe ame'ē rehe har a'e mupinim. Amō amō ma'e ke a'e mupinim ame'ē ke amō ta ukwa katu ym. Pe, ame'ē ke amō koty muka'u te'e ame'ē ta mujekwa. Ukwa ym ame'ē ta aja tī. Amō koty mujekwa tī. Aja amō Tupā je'ēha rehe ihī, ame'ē ke amō koty koty a'eta mujekwa. Te'e pandu, aja saka. Aja Tupā mupyrara ame'ē ke a'eta jumuhyk a'eta juehe.

¹⁷ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Amō ta amō koty Tupā je'ēha mujekwa aja pekwa katu. A'erehe pepyhī ym, aja pexo! Aja rahā, amō koty sawa'e katu ym ame'ē ta mu'e, ame'ē koty pejum'u ym ta peho. Jete har te ke pekwa, ame'ē ke pehijar ym ta tī. ¹⁸ Jesu riki jande muhāha ke! Jesu Kirisutu riki jandema'e sawa'e te. Ehe har tapijar te'e we pekwa katu te we pexo. Pehē rehe a'e ipy'a katu. Ame'ē rehe har tapijar te'e we pekwa katu te we pexo. Mā peja japandu ipe:

—Ne jō riki katu te ame'ē ke.

Aja apo mā peja japandu ipe. Mā peja aja te'e ta japandu ipe. Amen. Ame'ē riki: “A'e tŷ” aja.

Upa.

Juã mupinim me'ë ke Peteñhar ke

Juã kome'ë paper ke mupinim. Jesu kotyhar ta pe a'e mondo. Amõ ta amõ koty Jesu rehe har mu'e. Ame'ë ke Juã mukatu tar katu, a'erehe kome'ë paper ke mupinim.

Kuja Juã mujekwa. Jesu Tupã ra'yr a'e. Awa aja te'e kome'ë ywy keruhũ pe a'e uwyr tĩ. Jesu rehe har amõ ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar katu ta me'ë te'e, aja Juã mupinim. Tupã rehe har ukwa rahã, aja tĩ. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke hijar ta me'ë te'e tĩ. Jesu kotyhar aja rahã, imu ta rehe ipy'a katu ta me'ë te'e tĩ, aja Juã mujekwa.

“Imu ta” aja pandu rahã, Jesu kotyhar ta ke, aja jakwa.

“Ta'yn ta” aja pandu rahã, Jesu kotyhar ta ke tĩ, aja jakwa tĩ.

Jesu rehe har

¹ Ihë Juã. Jesu rehe har ihë amupinim aĩ. A'e riki jande ke muhã katu. Kome'ë ywy keruhũ nixói te rahã, pete'e ixo me'ë te'e a'e. Ima'e panduha rehe jahendu. Jasak ehe tĩ, Jesu rehe. Jama'ã katu ehe tĩ. Jande po pe japyhyk pyhyk ehe tĩ. ² Kome'ë ywy keruhũ pe a'e uwyr rahã, jasak ehe. Ame'ë rehe har japandu pandu ngã pe. Uhã te hũ ame'ë ke a'e. Ipái namõ a'e ixo. Jande pe Ta'yr rehe har a'e mujekwa. ³ Ma'e jasak ame'ë ke japandu pandu pehë pe. Ma'e jahendu ame'ë ke japandu pandu tĩ. A'erehe pehë namõ jande juehe katu jande jaxo. Jete riki. Jande pái keruhũ namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ. Ta'yr namõ jande juehe katu jande jaxo tĩ, Jesu Kirisutu namõ. ⁴ Ame'ë rehe har pehë pe jamupinim. Aja rahã jande rury katu te jaxo apo 'y.

Tupã rehe har

⁵ Ta'yr mu'e ame'ë ke jahendu. Ame'ë ke pehë pe japandu pandu tĩ. Kuja:

—Tupã riki weraha aja saka. (Aja rahã, katu te ame'ë ke a'e.) Pytuniha aja ym a'e. (Aja rahã, nixói te ma'e jaxeraha ke ipe) — aja japandu.

⁶ A'erehe pytuniha aja ame'ë pe jaxo rahã: “Inamõ jande juehe katu jande jaxo” ame'ë panduha te'e riki. Pytuniha aja ame'ë pe jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e jaxo rĩ. Katu ym aja. ⁷ Tupã riki weraha aja ame'ë pe ixo. Aja rahã, nixói te ma'e jaxer ame'ë ke ipe. A'e aja jande jaxo rahã, jande katu jande juehe jaxo. Pe, Jesu ruwy pe jande py'a ke a'e juhyk. Upa ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke juhyk. Jande pái keruhũ ra'yr Jesu.

Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã,

Ame'ë ke Tupã namõ japandu ta me'ë te'e
⁸ “Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym” aja japandu rahã, jande jaka'u te'e. Te'e japandu. ⁹ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e rahã, mã peja Tupã pe japandu:

—Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e. Jande japyai. Mã peja jande py'a ke ejuhyk katu. Mã peja jande rehe nde py'a emujywyr — aja ipe.

Aja me'ë japandu rahã, jande rehe ipy'a jywyr te ta. A'e riki katu te ame'ë ke a'e. A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu ta. Jete. Ipy'a jywyr ta jande rehe. ¹⁰ Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ë ta ke jande, aja Tupã je'ëha mujekwa. “Anĩ. Ma'e jaka'u te'eha ke jama'e ym” aja japandu rahã, Tupã te'e pandu, aja japandu naĩ. (Anĩ. Tupã te'e pandu ym te. A'erehe ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ame'ë ta ke jande aja jakwa katu.) Ima'e panduha rehe jahendu ym tĩ. Aja rahã, katu ym.

2

Jesu jandema'e mukatuha ke

¹⁻² Jesu rehe pejurujar katu. A'erehe ihë ra'yr ta aja pehë. Ko ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te Tupã pe. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar rahã, katu tiki. Ame'ë rehe har pehë pe ihë amupinim aĩ. Aja rahã, ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym ta. Pema'e rahã, jande pái keruhũ namõ Jesu Kirisutu pandu ta:

—Ma'e ka'u te'eha ke ihë kotyhar ta ma'e. Ame'ë ke rehe ihë amuhepy. Ihë amanõha pe ihë amuhepy. A'erehe mã peja nde py'a emujywyr ehe — aja a'e pandu ta.

Aja jandema'e mukatuha ke a'e. A'e riki katu te me'ë ke a'e.

Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe a'e muhepy. Amõ we tĩ. Upa kome'ë ywy keruhũ pe har ta ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe a'e muhepy tĩ. A'erehe Tupã ipy'a jywyr ngã rehe tĩ.

³ Tupã je'ëha rehe jahendu katu rahã, ehe har jakwa katu, aja jakwa katu. ⁴ Amõ pandu:

—Ehe har akwa katu — aja.

(Aja rahã, ima'e je'ëha rehe hendu katu ta me'ë te'e.) Je'ëha rehe hendu ym rahã: “Ehe har akwa katu” ame'ë panduha riki te'e aja. Jete har te ke ukwa ym. ⁵⁻⁶ Je'ëha rehe amõ hendu katu rahã, Tupã rehe a'e ipy'a katu. Pe, ipy'a katu te we ehe rĩ. Kuja jakwa katu. Amõ pandu:

—Tupã namõ ihë juehe katu ihë axo — aja.

Aja rahã, mã peja Jesu Kirisutu aja katu a'e ixo tĩ. (A'e aja katu ame'ë ke ma'ema'e tĩ.) Kome'ë ywy keruhũ pe Jesu ixo rahã, katu ame'ë ke a'e ma'ema'e. Aja te'eha a'e ma'ema'e. A'e aja amõ tĩ. Katu ame'ë ke ma'ema'e ta me'ë te'e tĩ. Aja rahã, Tupã

namõ a'e juehe katu a'e ixo, aja jande jakwa katu te tĩ.

“Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo” ame'ẽ je'ẽha pyahu ame'ẽ ke

⁷ Ihẽ rehe katu me'ẽ ta! Apy'a katu ame'ẽ ta ke pehẽ tĩ! Pehendu katurahã! Ko Jesu je'ẽha ke ihẽ amupinim aĩ. (“Pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo” aja a'e pandu.) Ame'ẽ ke pyahu ym. Ymanihar je'ẽha ke ame'ẽ. Jesu rehe pejurujar katu py rahã, (“pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo”) ame'ẽ je'ẽha rehe pehendu katu. Ame'ẽ ke namõ pexo katu apo 'y. Ame'ẽ panduha ke pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ tĩ. ⁸ Pyahu aja apo tĩ. Amõ ta rehe Kirisutu ipy'a katu. Ame'ẽ ke rehe jasak. A'erehe ame'ẽ panduha jetehar te ke, aja jakwa katu. Pepy'a katu pehẽ juehe pexo tĩ, a'erehe (“pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo”) ame'ẽ panduha jetehar te ke aja jakwa tĩ. Pytuniha aja asa oho. Weraha aja hendy hendy ixo apo 'y. (Aja rahã, Ta'yr rehe har Tupã mujekwa katu ngã pe apo 'y. A'erehe upa ngã ipy'a katu ngã juehe ixo apo 'y. A'erehe mã peja pepy'a katu pehẽ juehe pexo.)

⁹ Upa Jesu kotyhar ta riki imu ta aja ixo. Amõ pandu:

—Weraha aja ame'ẽ pe ihẽ axo — aja.

(Aja rahã, imu rehe ipy'a katu ta me'ẽ te'e.) Imu rehe a'e ipy'a ym rahã, pytuniha aja ame'ẽ pe a'e ixo we rĩ. (Aja rahã, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu ym tĩ. Kuja a'e pandu:

—Pepy'a katu pehẽ juehe pexo — aja Jesu.

Ame'ẽ rehe amõ hendu ym. Weraha aja ame'ẽ pe amõ ixo rahã, Jesu pandu ame'ẽ rehe hendu katu.) ¹⁰ Imu rehe amõ ipy'a katu rahã, weraha aja ame'ẽ pe tapijar te'e we a'e ixo katu. (Aja rahã, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu katu.) Aja amõ ta ukwa rahã, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e ym ta. ¹¹ Pe, imu rehe amõ ipy'a ym rahã, pytuniha aja ame'ẽ pe a'e ixo we rĩ. Aja rahã, Jesu pandu ame'ẽ ke rehe a'e hendu ym. Aja te'e a'e ixo. Pytun rahã, jasak ym ma'e, ame'ẽja saka. A'erehe marã ka ym katu ame'ẽ ke a'e ma'ema'eha.

Jesu rehe jurujar katu ame'ẽ ta ta'yn ta aja saka.

Amõ ta tamũi ta aja saka tĩ. Amõ ta ta'ynuhu ta aja saka tĩ.

¹² “Ta'yn ta” aja ihẽ apandu pehẽ pe. (Jesu rehe pejurujar katu ramõ, a'erehe: “Ta'yn ta” aja apandu pehẽ pe.) Pehendu katurahã! Pehẽ peka'u te'eha pema'ema'eha ke rehe Jesu muhepy. A'erehe a'e manõ. A'erehe pehẽ rehe Tupã ipy'a jywyr. A'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. ¹³ “Tamũi ta” aja apandu pehẽ pe tĩ. (Jesu rehe yman pejurujar katu, a'erehe: “Tamũi ta” aja apandu

tĩ.) Pehendu katurahã! Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Jesu riki pete'e ixo ame'ẽ te'e a'e. Ehe har pekwa katu, a'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. “Ta'ynuhu ta!” (Jesu rehe har pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ.) Pehendu katurahã! Satana mujekwa rehe pejurujar ym. (Åjã ramũi a'e.) A'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ tĩ.

¹⁴ “Ta'yn ta” aja ihẽ apandu pehẽ pe. (Jesu rehe pejurujar katu ramõ, a'erehe: “Ta'yn ta” aja apandu pehẽ pe.) Pehendu katurahã! Jande pái keruhũ rehe har pekwa katu, a'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. “Tamũi ta” aja apandu pehẽ pe tĩ. (Jesu rehe yman pejurujar katu, a'erehe: “Tamũi ta” aja apandu tĩ.) Pehendu katurahã! Kome'ẽ ywy keruhũ nixói te rahã, Jesu riki pete'e ixo ame'ẽ te'e a'e. Ehe har pekwa katu, a'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. “Ta'ynuhu ta!” (Jesu rehe pekwa katu ame'ẽ ta ke pehẽ.) Pehendu katurahã! Pehẽ py'a pe Tupã je'ẽha ke pekwa katu pexo, a'erehe pehẽ pyrãtã katu. A'erehe pehẽ pe ko ihẽ amupinim aĩ. Satana mujekwa ame'ẽ ke rehe pehendu ym. (Åjã ramũi a'e.) A'erehe ko ihẽ amupinim aĩ tĩ.

¹⁵ Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ma'ema'eha ke pemanga tar ym pehẽ. Upa ame'ẽ tama'e ke rehe pehẽ py'a pemoi ym tĩ. Ame'ẽ ke rehe pepy'a katu rahã, jande pái keruhũ rehe pepy'a ym. ¹⁶ Kome'ẽ ywy keruhũ pe mäte hũ te'e ma'e katu ym ame'ẽ ke ihĩ. Kuja. Ma'e ka'u te'eha ke jõ ma'ema'e tar katu. (Ame'ẽ ke jande pái keruhũ putar ym.) Ma'e ke rehe usak, ame'ẽ ke katu usak. A'erehe ame'ẽ ke putar katu, aja ukwa. Aja rahã, katu ym. (Ame'ẽ ke jande pái keruhũ putar ym tĩ.) Kuja ukwaha naĩ tĩ. Ima'e ma'e ke jõ katu te ame'ẽ ke, aja amõ ukwaha naĩ. (Upa ame'ẽ ta ke jande pái keruhũ putar ym tĩ.) Upa ame'ẽ ta ke Tupã rehe hendu ym ame'ẽ ta ma'ema'eha ke. Katu ym aja. ¹⁷ Ame'ẽ ma'ema'eha ke kanim ta oho. Ma'e ka'u te'eha ke amõ ma'ema'e tar katu. Upa katu te ame'ẽ ke kanim ta tĩ. Tupã putar ame'ẽ ke amõ ma'ema'e rahã, a'e riki uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Kirisutu ruwajan rehe har

¹⁸ Ta'yn ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ẽ ta ke pehẽ! 'Ar rehe angaha uhyk tate. Kirisutu ruwajan uwyr ta, aja pehendu. (“Kirisutu ihẽ” aja pandu naĩ.) Aja Kirisutu ruwajan ta heta ixo apo. A'erehe 'ar rehe angaha uhyk tate, aja jakwa katu. ¹⁹ Kirisutu ruwajan ta riki jande ngi har ym, a'erehe jande ngi uhem oho. Jande ngi har rahã, jande namõ pyta ta tipe. Jande ngi uhem oho, a'erehe jande ngi har ym aja jakwa katu.

²⁰ Pehẽ anĩ. Pehẽ py'a rehe Tupã ke Kirisutu muwyr. (A'e riki mujekwa pehẽ

pe.) A'erehe jetechar te ke upa pekwa katu apo 'y. ²¹ "Jetechar te ke pekwa ym" aja ym ihē apandu. Jetechar te ke pekwa katu, a'erehe ko ihē amupininim aī. Jetechar te ke aja ym amō pandu rahā, te'e ame'ē pandu.

²² Awa pandu te'e my? Jasarahā! Jesu riki Kirisutu ym. Kapitā keruhū aja Tupā mu'am ame'ē ke ym a'e, aja pandu ame'ē ke te'e pandu. Jesu riki Tupā ra'yr ym, aja pandu ame'ē ke Kirisutu ruwajan tī. A'e riki jande pái keruhū rehe jurujar ym tī. ²³ "Jesu riki Tupā ra'yr ym" aja amō pandu rahā, jande pái keruhū ke a'e putar ym tī. "Jesu riki Tupā ra'yr" aja amō pandu rahā, jande pái keruhū ke a'e putar katu.

²⁴ Tupā ra'yr rehe har pehendū. Arahā pejurujar katu ehe. Ame'ē myrandu ke pehē py'a rehe pemupyta katu pexo. Aja rahā, Ta'yr namō pehē juehe katu pehē pexo. Jande pái keruhū namō pehē juehe katu pehē pexo tī. ²⁵ Kuja riki jande pe Jesu pandu katu. "Pehē ke ihē amuhā katu ta" aja a'e pandu katu jande pe. ²⁶ Kome'ē paper rehe amujekwa ta pehē pe. Aja rahā pehē ke muka'u te'e tar katu ame'ē ta muka'u te'e ym ta pehē ke. (Kirisutu ruwajan ta muka'u te'e ym ta pehē ke.) ²⁷ Pehē anī. Pehē pe Tupā'a ke Kirisutu muwyr. Pehē py'a rehe a'e ihī katu. Upa katu te pehē ke a'e mu'e ta. A'e mu'e ame'ē ke jetechar te ke. Te'e aja ym. A'e mu'e katu. A'erehe amō mu'eha nixói ta pehē pe. Mā peja Jesu namō pehē juehe katu pexo, aja Tupā'a mujekwa katu. Mā peja ame'ē rehe pehendū katu.

²⁸ Ta'yn ta! Pehendu katurahā! Jete riki. Mā peja Jesu namō pehē juehe katu pexo. Aja pexo rahā, pekyje ym ta ingi. A'e jywyr rahā, pekyje ym ta ingi. Pehē ruxí ym ta tī. ²⁹ Jesu riki katu te ame'ē ke a'e, aja pekwa katu. Kuja pekwa katu tī. Katu te ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, a'e riki Tupā ra'yr ta tī.

3

Tupā ra'yr ta rehe har

¹ Pehendu katurahā! Jande rehe jande pái keruhū ipy'a katu te. A'erehe jande rehe har a'e pandu:

—Ihē ra'yr ta pehē — aja jande rehe har.

Jete riki! Jande riki ta'yr ta. Tupā rehe har amō ta ukwa ym, a'erehe jande riki ta'yr ta, ame'ē ke a'eta ukwa ym tī. ² Ihē rehe katu me'ē ta! Apy'a katu ame'ē ta ke pehē tī! Jande riki ta'yr ta apo 'y. Yman rahā myja jaxo ta my? Ame'ē rehe har jakwa katu ym we rī. Kuja jō jakwa katu apo 'y. Jesu jywyr rahā, a'e ixo aja jaxo ta tī. A'e katu te, aja jasad katu ta ehe, a'erehe a'e aja jaxo ta tī. Jande katu te aja jaxo ta tī. ³ Ame'ē ke rehe amō harō ixo rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym ta. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te ipe, Jesu pe. A'e aja amō ixo tī.

(Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ma'eha ke amō hijar katu.)

⁴ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, Tupā je'ēha rehe hendu ym. Tupā je'ēha rehe hendu ym rahā, ame'ē riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. ⁵ Kuja pekwa katu. Ma'e jande jaka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Jesu muhepy uwyr. Ma'e ka'u te'eha ke ma'e ym te a'e. ⁶ A'erehe Jesu namō juehe katu amō ixo rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar ym ixo. Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, ehe har a'e ukwa ym. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixói te Jesu pe, ame'ē rehe har amō ukwa ym tī.

⁷ Ta'yn ta! Jesu rehe jurujar katu ame'ē ta ke pehē! Pehendu katurahā! Mā peja pehē ke amō muka'u te'e ym. A'erehe pehendū katurahā! Katu ame'ē ke amō ma'ema'e rahā, a'e riki katu te ame'ē ke a'e. Jesu aja katu te ame'ē ke a'e tī. ⁸ Ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e ixo rahā, Satana kotyhar ke a'e. Kome'ē ywy keruhū nixói te rahā, Satana riki ma'e jaxer ame'ē ke ma'e. (Ājā ramūi a'e.) A'engi ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e hū ixo rī. "Ma'e ka'u te'eha ke ema'e" aja ngā pe a'e pandu tī, ame'ēja saka tī. Anī. Ame'ē ke Tupā ra'yr mukanim uwyr.

⁹ Amō riki Tupā ra'yr rahā, ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tar ym ixo. Tupā riki katu te me'ē ke a'e. Tupā aja a'e tī. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e tar ym ixo tī. Tupā riki ipái keruhū, a'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'e ma'ema'e tar ym ixo tī. ¹⁰ Katu te ame'ē ke amō ma'ema'e tar ym rahā, a'e riki Tupā ra'yr ym. Imu rehe ipy'a ym rahā, a'e riki Tupā ra'yr ym tī. A'erehe a'eta riki Satana ra'yr ta aja jakwa apo 'y. Aja ym Tupā ra'yr ta, aja jakwa tī.

Imu rehe amō ipy'a katu rahā, katu tiki

¹¹ Myrandu rehe pehendū py rahā, kuja pehendū: "Mā peja jande japy'a katu jande juehe" aja pehendū. ¹² Amō rehe ipy'a ym ame'ē ke Kaī. Mā peja a'e aja ym jaxo tī. Ymanihar ke a'e. Satana kotyhar ke a'e, a'erehe imu ke a'e jukwa. Ma'ewā jukwa my? Kuja. Ima'e ma'eha ke katu ym. Imuma'e anī. Katu ame'ē ke ame'ē. (A'erehe jyty'm ehe.) A'erehe imu ke a'e jukwa. Imu rehe ipy'a ym. Ipy'a ke jai te'e ehe.

¹³ Ihē mu ta! Pehendu katurahā! (Jesu kotyhar ta ke pehē.) A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta pehē rehe parahy rahā, pemukahem ym ame'ē ta ngi. ¹⁴ Jande anī. Japy'a katu ame'ē ta ke jande. Jande mu rehe japy'a katu tī, a'erehe manōha ngi jahem, ame'ēja saka. Aja jakwa katu. Pe, ixuweha koty jatryrk, ame'ēja saka. (Aja rahā, jande mu rehe japy'a katu.) Amō rehe amō ipy'a ym rahā, manōha ngi uhem ym we rī, ame'ēja saka. ¹⁵ Imu rehe amō parahy te rahā, a'e ke jukwa ame'ēja saka. Amō ke

jukwa rahã, Tupã muhã ym ame'ë ke a'e, aja pekwa. ¹⁶ Kuja ipy'a katuha rehe har jakwa katu. Jande rehe Jesu ipy'a katu, a'erehe a'e manõ. A'e manõ, a'erehe jande ke a'e muhã katu. Aja jande ke a'e haihu katu. Jesu aja jande tí. Jande mu ta rehe japy'a katu, a'erehe mã peja a'eta rehe jahaihu katu tí. Myja jahaihu katu ta my? A'eta pe jamanõ ta nahã my. ¹⁷ Jandema'e ma'e ke jame'ë me'ë ta ipe nahã my. Ima'ehũ namõ ixo. Pe, imu rehe pyrara a'e usak tipe. Anĩ. Imu pe ma'e ke a'e me'ë ym te. Aja rahã, ima'e panduha te'e aja. "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" ame'ë panduha te'e aja. ¹⁸ Ta'yn ta! Pehendu katurahã! "Jande mu ta rehe japy'a katu" aja jõ japandu rahã, katu ym. Jande mu ta rehe japy'a katu rahã, mã peja ma'e ke jame'ë me'ë ipe. Aja rahã, japy'a katu te a'eta rehe, aja jamujekwa ngã pe.

Tupã namõ jande japandu

¹⁹ Jande japy'a katu jande juehe jaxo, a'erehe Tupã kotyhar ta riki jande, aja jakwa katu. Tupã riki jeterhar te ke pandu katu ame'ë ke a'e. Japy'a katu jande juehe jaxo, a'erehe Tupã namõ japandu rahã, jakyje ym ingi. ²⁰ Jande katu ym jande jupe, aja jakwa jakwa jaxo rahã, jakyje ym ingi. Jande katu ym aja a'e ukwa tí. Upa katu te a'e ukwa katu. Jande rehe a'e ipy'a katu rĩ. ²¹ Ihẽ rehe katu me'ë ta! Jete riki! Ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e ym, aja jakwa rahã, jakyje ym ingi. Aja Tupã namõ japandu pandu katu. Jakyje ym ingi tí. ²² Aja rahã ma'e ke japandu ipe rahã, ame'ë ke jande pe a'e muwyr. Ima'e panduha rehe jahendu katu, a'erehe japandu ipe ame'ë ke jande pe a'e muwyr tí. A'e putar ame'ë ke jama'ema'e a'erehe japandu ipe ame'ë ke a'e muwyr tí. ²³ Kuja a'e putar. A'e pandu:

—Mã peja Jesu Kirisutu rehe pejurujar katu. Mã peja pehẽ pepy'a katu pehẽ juehe pexo tí — aja jande pe Tupã pandu.

"Pepy'a katu pehẽ juehe pexo" aja Kirisutu pandu tí. A'e riki Tupã ra'yr. ²⁴ Tupã je'ëha rehe amõ hendu tar katu rahã, Tupã namõ juehe katu a'e ixo. Pe, inamõ juehe katu Tupã ixo tí. Jande pe Iã ke a'e muwyr, a'erehe inamõ jande juehe katu jande jaxo, aja jakwa katu.

4

Jeterhar pandu ame'ë ke. Te'e pandu ame'ë ke tí.

¹ Ihẽ rehe katu me'ë ta! Pehendu katurahã! Ma'e je'ëha ke amõ ta pandu uwyr. Ame'ë ta rehe pahar pejurujar ym. Jeterhar te ke a'eta pandu nahã my? Te'e pandu nahã my? Myja my? Mã peja pekwa katu. Tupã je'ëha rupi a'eta pandu uwyr nahã my? Sawa'e je'ëha rupi pandu uwyr nahã my? Myja my? Pekwa katu tí. Tupã je'ëha

mu'eharan ta heta ixo. Amõ amõ ok ta rupi pandu pandu hũ oho. ² Tupã je'ëha rupi amõ pandu rahã, kuja ame'ë rehe har pekwa katu ta pexo. Kuja a'e pandu ta uwyr:

—Kome'ë ywy keruhũ pe Jesu Kirisutu uwyr. Awa te'e a'e uwyr — aja pandu uwyr.

Aja me'ë pandu uwyr ame'ë ke Tupã kotyhar te ke. ³ Aja me'ë pandu ym rahã, a'e riki Tupã kotyhar ym. Tupã je'ëha rupi ym a'e pandu. Kirisutu ruwajan je'ëha rupi a'e pandu uwyr. Kirisutu ruwajan uhýk ta uwyr, aja pehendu. Kome'ë ywy keruhũ pe uhýk apo 'y. (Pehĩ.)

⁴ Ta'yn ta! Jesu rehe pejurujar katu ame'ë ta ke pehẽ. Pehendu katurahã! Tupã kotyhar ta riki pehẽ, a'erehe Tupã je'ëha pandu ame'ë ta ran rehe pehendu ym. Mu'eharan ta ke ame'ë ta. Tupã rehe ipy'a ym ame'ë ta pyrãtã. Anĩ. Tupã'ã riki i'ar koty te we pyrãtã te ha ke. Pe, Tupã'ã pehẽ py'a rehe ihĩ. A'erehe pehẽ ke mu'eharan ta muka'u te'e ym ta. (Aja rahã, pehendu ym a'eta rehe.) ⁵ A'eta riki Kirisutu ruwajan kotyhar ta ke. A'erehe Kirisutu ruwajan je'ëha rupi a'eta pandu. A'eta rehe amõ ta hendu katu. Tupã rehe hendu ym ame'ë ta hendu katu. ⁶ Jande anĩ. Tupã kotyhar ta ke jande. Jande jamu'e, ame'ë ke rehe amõ ta hendu katu. Tupã rehe har ukwa katu ame'ë ta hendu katu. Jande jamu'e ame'ë ke rehe Tupã kotyhar ta ym ame'ë ta hendu ym. A'erehe kuja jakwa. Tupã'ã je'ëha rehe hendu katu, ame'ë ta Tupã kotyhar ta ke tí. Kirisutu ruwajan je'ëha rehe hendu katu, ame'ë ta Tupã kotyhar ta ym.

Tupã riki ipy'a katu te ame'ë ke a'e

⁷ Ihẽ rehe katu me'ë ta! Pehendu katurahã! Mã peja jande japy'a katu jande juehe jaxo! Jande japy'a katuha ke jande pe Tupã muwyr. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, Tupã ra'yr ke a'e. Tupã rehe har a'e ukwa katu tí. ⁸ Tupã riki ipy'a katu te ame'ë ke a'e. A'erehe amõ ta rehe amõ ipy'a ym rahã, ehe har a'e ukwa ym. ⁹ Kuja jande pe ipy'a katuha ke Tupã mujekwa. Ta'yr peteihar ke kome'ë ywy keruhũ pe a'e muwyr. A'e riki jande ke muhã katu. ¹⁰ Yman Tupã rehe japy'a ym tipe. Anĩ. Jande rehe Tupã ipy'a katu. A'erehe Ta'yr ke a'e muwyr. Jande jaka'u te'eha jama'ema'eha ke rehe ta'yr muhepy. A'erehe a'e manõ. A'erehe jande rehe Tupã ipy'a jwyr. Aja jande rehe a'e ipy'a katu te ha ke a'e mujekwa.

¹¹ Ihẽ rehe katu ame'ë ta! Pehendu katurahã! Aja jande rehe Tupã ipy'a katu, a'erehe mã peja japy'a katu jande juehe jaxo tí. ¹² Tupã rehe usak ym te awa. Pe, japy'a katu jande juehe jaxo rahã, Tupã namõ jande juehe katu jande jaxo tí. Aja rahã, jande rehe Tupã ipy'a katu te aja amõ ta rehe jande japy'a katu tí.

¹³ Jande py'a rehe I'ã ke Tupã muwyr, a'erehe Tupã namõ jande juehe katu jaxo, aja jakwa katu. Jande namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. ¹⁴ Yman kome'ë wyy keruhũ pe Ta'yr ke Tupã muwyr. Awa ta ke a'e muhã katu uwyr. Ame'ë rehe har japandu pandu. Ta'yr rehe jasak, a'erehe ehe har japandu pandu tĩ. ¹⁵ "Jesu riki Tupã ra'yr" aja amõ pandu rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. Pe, inamõ Tupã juehe katu a'e ixo tĩ. ¹⁶ Pe, jande rehe Tupã ipy'a katu, aja jakwa. Ame'ë riki jete har te ke, aja jakwa katu tĩ. Tupã riki ipy'a katu te ame'ë ke a'e. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu ixo rahã, Tupã namõ a'e juehe katu a'e ixo tĩ. Pe, inamõ Tupã juehe katu a'e ixo tĩ. ¹⁷ Jande rehe Tupã ipy'a katu te hũ. A'e aja jande japy'a katu jande juehe jaxo tĩ. Aja rahã, jakyye ym ta ingi. Kuja. Yman rahã, amõ ma'ema'eha ke Tupã ukwa ta. Katu ame'ë ke ma'ema'e my? Katu ym ame'ë ke ma'ema'e my? Ame'ë ke a'e ukwa ta. Pe, kome'ë wyy keruhũ pe Kirisutu ixo rahã, amõ ta rehe a'e ipy'a katu. A'e aja jaxo rahã, yman rahã Tupã pandu ta: "Pehẽ katu" aja. A'erehe jande japy'a katu jande juehe jaxo rahã, jakyye ym ta ingi. ¹⁸ Tupã rehe japy'a katu rahã, a'e mupyrraraha ngi jakyye ym ta. Jande rehe a'e ipy'a katu te, aja jakwa katu, a'erehe upa jakyyeha ke a'e mukanim. A'e mupyrraraha ngi jakyye rahã, jande japy'a ym ehe, aja jamujukwa. Mupyrrara ta jande ke aja jakwa, a'erehe jakyye ingi.

¹⁹ Jande rehe Tupã ipy'a katu py, a'erehe japy'a katu ehe tĩ. ²⁰ "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" aja amõ pandu rahã, mã peja imu rehe a'e ipy'a katu tĩ. Pe, imu rehe a'e ipy'a ym rahã, a'e te'e pandu. "Tupã rehe ihẽ apy'a katu" ame'ë panduha riki te'e aja. Imu rehe amõ usak katu. A'e ke rehe amõ ipy'a ym rahã, usak ym ame'ë ke rehe marã ka ym a'e ipy'a katu. Tupã rehe amõ usak ym, a'erehe marã ka ym amõ ipy'a katu Tupã rehe tĩ. (Usak ame'ë ke rehe ipy'a ym rahã, usak ym ame'ë ke rehe ipy'a ym tĩ.) ²¹ Kuja Kirisutu pandu:

—Tupã rehe pepy'a katu rahã, mã peja pehẽ mu rehe pepy'a katu tĩ — aja pandu.

5

Ma'e jaka'u te'eha jama'eha ke jande jahijar

¹ Jesu riki Kirisutu. Kapitã keruhũ aja Tupã mu'am ame'ë ke a'e. Ame'ë rehe jurujar katu ame'ë ta riki Tupã ra'yr ta. Amõ ta rehe amõ ipy'a katu rahã, ta'yr ta rehe a'e ipy'a katu tĩ. ² Tupã rehe japy'a katu. Je'ëha rehe jahendu katu tĩ. A'erehe Tupã ra'yr ta rehe japy'a katu tĩ, aja jakwa katu tĩ. ³⁻⁴ A'erehe Tupã rehe japy'a katu rahã, ima'e je'ëha rehe jahendu katu tĩ.

Kome'ë wyy keruhũ pe jaxo rahã, ma'e jaka'u te'eha ke jama'ema'e tar katu. Tupã ra'yr ta riki jande, a'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu. Jesu rehe jajurujar katu. A'erehe ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jahijar katu. A'erehe kuja: "Tupã je'ëha rehe jahendu ym ta" aja japandu ym ta. Jete. Pahar Tupã je'ëha rehe jahendu katu. ⁵ Kome'ë wyy keruhũ pe ixo rahã, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tar katu. Myja ta ame'ë ke amõ hijar katu my? Kuja. Jesu riki Tupã ra'yr, ame'ë ke rehe amõ jurujar katu rahã, ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e hijar katu. (Pyrãtãha ke a'e muwyr, a'erehe ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke a'e hijar katu.)

Jesu Kirisutu rehe har pandu ame'ë ke. Mahapyr pehĩ.

⁶ Jesu Kirisutu uhyk uwyr. Y pe a'e ke amõ mujahuk rahã, a'e riki Tupã ra'yr aja a'eta ukwa katu. A'e manõ rahã, huwy ke uhem. Aja rahã, a'e riki Tupã ra'yr, aja a'eta ukwa katu tĩ. A'e ke amõ mujahuk. A'e manõ tĩ. Ame'ë mokõi riki Tupã ra'yr ke a'e aja mujekwa. Amõ we tĩ. Ehe har Tupã'ã mujekwa: "Tupã ra'yr a'e" aja. Jete har te ke a'e mujekwa.

⁷ Jesu riki Tupã ra'yr, aja mujekwa katu ame'ë ta mahapyr ixo. ⁸ Jesu riki Tupã ra'yr, aja Tupã'ã mujekwa katu. (Peteihar ame'ë.) Jesu ke amõ mujahuk rahã: "A'e riki ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu katu. (Mokõihar ame'ë.) Jesu mujekwa tĩ. A'e manõ rahã, juehe har mujekwa katu tĩ. "Ihẽ riki Tupã ra'yr" aja a'e mujekwa katu juehe har tĩ. (Mahapyrrihar ame'ë.) Upa ame'ë ta panduha ke juja katu te. (Tupã ra'yr a'e, aja mujekwa katu.) ⁹ Sehar ma'e ke pandu katu rahã, jahendu katu ehe. Aja rahã Tupã pandu katu rahã, i'ar koty te we katuha. A'erehe jahendu katu ta me'ë te'e ehe. Kuja. Ta'yr rehe har Tupã pandu katu. (Ame'ë rehe mã peja jahendu katu.) ¹⁰ Tupã ra'yr rehe amõ jurujar katu rahã, jurujar katu ame'ë ke jete har te ke, aja a'e ukwa katu. Amõ anĩ. Tupã pandu ame'ë ke rehe jurujar ym. A'erehe kuja a'e ukwaha naĩ:

—Tupã te'e pandu — aja ukwaha jupe naĩ.

"Jesu ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu ame'ë rehe jurujar ym, a'erehe aja amõ ukwaha jupe naĩ. ¹¹ Kuja riki Tupã pandu katu:

—Ihẽ ra'yr rehe pejurujar katu, a'erehe pehẽ ke ihẽ amuhã katu ta — aja jande pe pandu katu.

Jesu ke amõ mujahuk rahã: "A'e riki ihẽ ra'yr" aja Tupã pandu katu tĩ. Jesu mujekwa tĩ. A'e manõ rahã, juehe har mujekwa katu tĩ. "Ihẽ riki Tupã ra'yr" aja a'e mujekwa katu juehe har. Upa ame'ë ta panduha ke juja katu te. ¹² Amõ py'a rehe Ta'yr ihẽ rahã, a'e uhã te hũ ta ixo. Ipy'a rehe Tupã ra'yr ihĩ ym

rahā, a'e uhā ym te ta. Tupā namō ixo ym te ta.

Awa ruhāha rehe har

¹³ Tupā ra'yr rehe pejurujar katu ame'ē ta ke pehē. Ko riki pehē pe ihē amupinim ai. Aja rahā Tupā muhā katu ame'ē ta ke pehē, aja pekwa katu. A'erehe pehē pe ihē amupinim ai. ¹⁴ Pe, Tupā namō ma'e japandu pandu rahā, jakyje ym ta ingi. "Jande rehe a'e hendu katu ta" aja jakwa katu, a'erehe jakyje ym ingi. Jande pe ma'e ke a'e me'ē tar katu, ame'ē ke japandu ipe. Aja rahā, japanduha rehe a'e hendu katu ta. ¹⁵ Ma'e japandu ipe rahā, japanduha rehe a'e hendu katu, aja jakwa katu te. A'erehe ma'e japandu ipe ame'ē ke jande pe a'e me'ē ta, aja jakwa katu te tī.

¹⁶ Amō riki Jesu rehe jurujar katu ame'ē ke a'e. A'erehe imu aja a'e. Pe, ma'e ka'u te'eha ke ame'ē ma'e. Ame'ē ke rehe amō usak rahā, ame'ē rehe har Tupā namō mā peja epandu. Aja rahā, ame'ē mu rehe Tupā ipy'a jywyr ta. Amō ma'e ka'u te'eha ke ma'e rahā, manō ta. Ame'ē pehī. Ame'ē ke amō ma'e rahā, Tupā namō epandu ym. Ipy'a jywyr ym ta ehe. Ame'ē ym rahā, Tupā namō epandu katu. Aja rahā, Tupā ipy'a jywyr ta ehe. ¹⁷ Upa katu te ma'e jaxer ma'eha riki ma'e ka'u te'eha ma'eha ke. Pe, amō ma'e ka'u te'eha ke amō ma'ema'e rahā, manō ym ta. Ame'ē pehī.

¹⁸ Sehar amō ta riki Tupā ra'yr ta ke. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tar ym ixo, aja jakwa. Kirisutu riki usak katu a'eta rehe, a'erehe a'eta ke Satana muka'u te'e ym. A'erehe ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'e ym ta.

¹⁹ Jande riki Tupā kotyhar ta ke jande, aja jakwa katu. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta riki Satana ukwaha namō a'eta ixo, aja jakwa katu tī. (Ājā ramūi a'e.)

²⁰ Kuja jakwa katu. Yman kome'ē ywy keruhū pe Tupā ra'yr uwyr. Upa uwyr rahā, ukwa katuha ke jande pe a'e muwyr. A'erehe Tupā te rehe har jakwa katu. Tupā te namō jande juehe katu jande jaxo. Ta'yr namō jande juehe katu jande jaxo tī. Jesu Kirisutu namō tī. A'e riki Tupā te. A'e riki awa ke muhā katu. ²¹ Ta'yn ta! Pehendu katurahā! Ma'e'ā ta riki tupā ta aja amō ta ukwaha a'eta jupe naī. Ame'ē rehe pehē py'a pemoī moī ym te.

Upa.

Juå mupinim me'ë ke Mokõihar ke

Ehe katu ame'ë pe kome'ë paper pinim ke Juå mondo. Kùjå ke a'e.

Kuja Juå mupinim. "Jesu mu'e aja exo katu" aja mupinim. Aja rahå, imu rehe amõ ipy'a katu ta me'ë te'e. "Imu" aja pandu rahå, amõ Jesu kotyhar ta ke.

Kuja Juå mupinim tî. "Jesu rehe har mu'e ame'ë ta ran ixo. Ame'ë ta rehe ehendu ym te" aja Juå mujekwa katu.

Ehe katu ame'ë pe kome'ë paper pinim ke Juå mondo

¹ Ihë riki tamüi te apo 'y. Ihë Juå. Ko nde pe paper pinim ihë amondo axo. Ne membyr ta pe ihë amondo axo tî. Jesu rehe nde erejuruar katu, a'erehe ihë rendyr aja nde. Nde rehe Tupå usak katu tî. Nde rehe ihë apy'a katu. Ihë jö ym. Amõ ta aja tî. Nde rehe ipy'a katu tî. Upa katu te Jesu je'ëha ke ukwa katu ame'ë ta nde rehe ipy'a katu tî. ² Jetehar te ke jande johu jakwa katu, a'erehe nde rehe japy'a katu. Ame'ë jetehar te ke jande namõ aja te'e ta ixo.

³ Tupå riki jande pái keruhü. Jesu riki Ta'yr. Må peja jande rehe a'eta ipy'a katu te hül! Må peja jande rehe a'eta pyrara usak. Må peja jande py'a ke a'eta muhury katu. Aja rahå, Jesu kotyhar ta namõ jande juehe katu jande jaxo. Aja rahå, japy'a katu te amõ ta rehe tî.

Pehë pepy'a katu pehë juehe pexo

⁴ Jande pái keruhü pandu:

—Må peja pepy'a katu pehë juehe pexo tî — aja.

Ame'ë ke rehe amõ amõ ne membyr ta hendu katu te. Aja ihë ahendu, a'erehe ihë rury katu te axo tî. ⁵ Ihë rendyr! Ehendu katurahå! Ko nde pe ihë apandu:

—Må peja jande johu japy'a katu jande juehe jaxo tî!

Ame'ë je'ëha ke nde pe ihë amupinim aî. Ame'ë riki pyahu ym. ⁶ Ame'ë je'ëha ke Jesu rehe nde erejuruar katu py rahå, nde erehendu. Ame'ë pandu katuha aja jama'ema'e rahå, Tupå je'ëha rehe jahendu katu te. Ame'ë je'ëha ke Jesu rehe nde erejuruar katu py rahå, nde erehendu. Kuja:

—Tapijar te'e we pepy'a katu pehë juehe pexo!

Ame'ë je'ëha rehe nde erehendu.

"Jesu Kirisutu awa te'e aja ym uwyr" aja mu'eharan ta pandu naî

⁷ Kome'ë wyw keruhü pe mu'eharan ta heta ixo. "Jesu Kirisutu awa te'e aja ym a'e uwyr" aja a'eta pandu naî. Ame'ë ta riki mu'eharan ta ke. Ame'ë ta Kirisutu ruwajan

ta ke tî. ⁸ Ame'ë ta rehe pehendu ym. Ame'ë ta rehe pehendu rahå, peka'u te'e ta. Aja rahå, pejuruar katuha ke pehijar ta my. Ame'ë ke pehijar ym rahå, Tupå koty peho rahå, pehë pe a'e pandu ta:

—Pehë riki katu te ame'ë ke — aja.

⁹ Kirisutu mu'e ame'ë ke amõ mu'e tar ym. Anî. Amõ koty mu'e tar katu rahå, Tupå ngi har ym a'e. Kirisutu mu'e ame'ë ke amõ mu'e rahå, jande pái keruhü namõ a'e juehe katu a'e ixo. Ta'yr namõ a'e juehe katu a'e ixo tî.

Mu'eharan ke nde rok pe emuxe ym

¹⁰ Nde rok pe amõ uhyk. Pe, a'e pandu:

—Tupå je'ëha ke ihë amu'e ta — aja.

Pe, Kirisutu mu'e ame'ë ke a'e mu'e ym rahå, a'e ke nde rok pe emupya ym. Emuxe ym. ¹¹ "Må peja nde rehe Tupå usak katu" aja epandu ym ipe tî. Aja me'ë nde erepandu rahå, mu'eharan ta namõ nde juehe katu nde erexo. Katu ym aja.

Katuha ke ihë amondo axo

¹² Kohü je'ëha ihë areko, ame'ë ke nde pe ihë amupinim tar katu. Anî. Paper rehe ihë amupinim ym ta rî. Ame'ë ke nde rehe ihë ahyk aho rahå, ne namõ ihë apandu pandu ta. Aja rahå, jande mokõi jande rury katu ta.

¹³ Ko riki paper rehe ne anam membyr ta katuha ke mondo nde pe tî. Ne anam rehe Tupå usak katu, ame'ë ta nde pe katuha mondo ixo.

Upa.

Juā mupinim me'ē ke Mahapyrihar ke

Ehe katu me'ē pe kome'ē paper pinim ke Juā mondo. Ngái pe a'e mondo. Amō ta Jesu rehe har pandu pandu oho. Ngái rekoha pe ame'ē ta uhyk rahā, hok pe Ngái mupyta katu. “Katu tiki” aja Juā mupinim.

Amō sawa'e katu ym ame'ē ke ixo. Her Ndio. Jesu rehe har amō koty a'e pandu. A'e aja: “Mā peja ym” aja Juā mupinim. Mu'eharan aja: “Mā peja ym” aja mujekwa.

Ehe katu ame'ē pe kome'ē paper pinim ke Juā mondo

¹ Ihē riki tamūi te apo 'y. Ihē Juā. Ngái! Ko nde pe paper pinim ihē amondo axo. Ihē rehe katu ame'ē ke nde. Nde rehe ihē apy'a katu te.

² Ngái! Ihē rehe katu ame'ē ke nde! Kuja Tupā namō nde rehe har ihē apandu:

—Mā peja upa katu te Ngái katu ixo. Mā peja a'e ahy ym te ixo. Amō we tī. Mā peja ne namō a'e juehe katu te a'e ixo — aja ihē apandu nde rehe har.

³ Nde koty ngi amō amō jande mu ta uhyk uwyr. Jesu rehe jurujar katu, a'erehe jande mu ta ke a'eta. Ihē rehe a'eta uhyk uwyr. Je'ēha jete har te ke rehe tapijar te'e we nde erejurujar katu, aja ihē pe a'eta pandu. Je'ēha jete har te ke rehe tapijar te'e we nde erehendu katu, aja pandu tī. Ame'ē rehe ihē ahendu rahā, ihē rury katu te. ⁴ Je'ēha jete har te ke rehe ihē ra'yr ta hendu katu. Ame'ē riki ihē ke muhury katu. Pehē pe myrandu katu ihē apandu rahā, Jesu rehe pejurujar katu. A'erehe ihē ra'yr ta aja pehē.

Ngái rehe har

⁵ Ngái! Nde rehe ihē apy'a katu ame'ē ke nde! Jande mu ta rehe nde erehaihu katu. Nde eresak ramō, ame'ē ta rehe nde erehaihu katu. Aja katu ame'ē ke nde erema'ema'e erexo. ⁶ Jande rehe ame'ē ta uhyk uwyr rahā, nde rehe har pandu katu. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda pe jajy'ar rahā, nde erepy'a katuha rehe har jande pe a'eta pandu pandu katu. Nde koty a'eta jywyr ta oho tī. Uhyk oho rahā, mā peja ehaihu katu te we ta tī. Pe, oho katu ta. A'eta riki Tupā kotyhar ta ke, a'erehe ehaihu katu a'eta rehe. ⁷ Kirisutu rehe a'eta mu'e mu'e oho ixo. Oho ixo rahā, jurujar ym ame'ē tama'e ke a'eta pyhyk ym. ⁸ A'erehe a'eta rehe Jesu kotyhar ta haihu katu rahā, katu tiki. Aja rahā, jande mu ta aja je'ēha jete har te ke jamuhāi ame'ēja saka tī.

Ndio aja ema'e ym tī

⁹ Amukwehe te we pehē kotyhar ta pe paper pinim ke ihē amondo. Tupā rehe jurujar katu ame'ē ta pe ihē amupinim. Anī. Ihē rehe Ndio hendu ym. A'e riki Jesu kotyhar tama'e kapitā jupe. A'erehe Jesu kotyhar ta ke a'e mondo mondo tar katu. Aja a'e putar katu. Katu ym aja. ¹⁰ Ihē rehe har katu ym a'e pandu tī. Ihē rehe har je'ē te'e tī. Nde rehe ihē ahyk aho rahā, upa a'e ma'ema'eha ke nde pe ihē apandu ta.

Pewe amō a'e ma'eha pehī tī. Jande mu ta uhyk oho ehe rahā, ame'ē ta ke Ndio putar ym. Jande mu ta rehe amō ta haihu tar katu tipe. Ame'ē ta ke a'e muhem mondo tī. Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ngi a'e muhem mondo. Katu ym a'e ma'eha ke.

¹¹ Ngái! Nde rehe ihē apy'a katu ame'ē ke nde! Ndio ma'eha aja ema'e ym tī. Katu ame'ē ke ma'ema'e ame'ē riki Tupā kotyhar ke a'e. Katu ym ame'ē ke ma'ema'e ame'ē ke Tupā rehe har ukwa ym. (A'erehe katu ame'ē ke ema'e katu.)

Neme katu ame'ē ke a'e

¹² Neme rehe har upa amō ta pandu katu: —Sawa'e katu ame'ē ke a'e — aja pandu katu.

Aja ehe har japandu katu tī. Jete har te ke japandu, aja nde erekwa katu. Jete har rehe a'e hendu katu, a'erehe sawa'e katu ame'ē ke a'e, aja amō ta pe a'e mujekwa juehe har.

Katuha ke ihē amondo

¹³ Kohū je'ēha ihē areko. Ame'ē ke nde pe ihē amupinim tar katu. Anī. Ame'ē ke paper rehe ihē amupinim ym ta rī. ¹⁴ Nde koty ihē aho tate, a'erehe amupinim ym ta rī. Pe, nde rehe ihē ahyk rahā, upa ne namō ihē apandu pandu ta.

¹⁵ Mā peja nde ke Tupā muhury katu!

Ko nde rehe katu ame'ē ta ixo. Upa ame'ē ta katuha ke nde pe mondo ixo. Nde koty jande rehe katu ame'ē ta ixo. Ame'ē ta pe jandema'e katuha ke epandu tī.

Upa.

Jun mupinim me'ë ke

Jun kome'ë paper ke mupinim. Amō Jesu mu a'e tī. Upa Jesu kotyhar ta pe kome'ë paper pinim ke a'e mondo.

Ame'ë ta ke Jun mu'e katu. Kuja. Amō Jesu kotyhar ta amō koty mu'e. “Amō kūjā rehe ka'u rahā katu” aja mu'e naī. “Amō sawa'e rehe ka'u rahā katu” aja mu'e naī tī. “'Anī. Mā peja ym' aja ame'ë ta pe pepandu” aja Jun pandu katu.

Yman rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta muka'u te'e hū ta ngā ke aja Jun mujekwa katu tī.

¹ Ihē Jun. Tian mu ke ihē. Jesu Kirisutuma'e miasu ke ihē. Pehē pe Tupā pandu:

—Ihē rehe pejurujar katu. Aja rahā, pehē ke ihē amuhā katu ta. Aja rahā, ihē kotyhar ta ke pehē — aja pehē pe.

Pehē rehe Tupā, jande pāi keruhū ipy'a katu. Pehē py'a ke Jesu Kirisutu mātā katu, a'erehe pejurujar katuha ke pehijar ym.

Ko pehē pe paper pinim ihē amondo axo. ² Mā peja amō amō we pehē rehe Tupā pyrara usak. Mā peja pehē py'a ke a'e muhury katu te we ixo tī. Mā peja pehē rehe a'e ipy'a katu te we ixo tī.

Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta rehe har. Mu'eharan ta rehe har tī.

(2 Petu 2.1-17)

³ Ihē rehe katu ame'ë ta ke pehē! Upa jande ke Tupā muhā katu ta. Ame'ë rehe har pehē pe paper rehe ihē amupinim aī rahā, kuja amō koty katu, aja ihē akwa. Pehē pe ihē apandu. Mu'eharan ta pe pepandu katu:

—Tupā rehe har jete har te ke jakwa katu. Mā peja te'e pemu'e ym — aja mu'eharan ta pe pepandu katu.

Jete har te ke ixotyhar ta pe Tupā mujekwa. Ame'ë ke amō koty pemuruwak ym.

⁴ Pesarahā! Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta jande namō ixo. Jakwa ym rahā, jande rehe a'eta uhyk uwyr. A'eta pandu:

—Ngā rehe Tupā ipy'a katu. Ngā rehe ipy'a a'e mujywyr katu. A'erehe kūjā rehe ka'u te'e aja ngā ixo katu. Sawa'e rehe aja tī. Ka'u te'e rahā, katu tī. Aja ixo rahā, ngā rehe Tupā ipy'a jywyr katu — aja a'eta pandu naī. (Katu ym ame'ë panduha.)

Amō we pandu tī:

—Jesu Kirisutu japutar ym apo 'y — aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta pandu tī.

Jesu jō riki jande jar keruhū. Jandema'e sawa'e te a'e tī. Yman Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta rehe har amō mupinim. Tupā je'ëha rehe mupinim. A'eta ke Tupā mupyrara ta, aja mupinim. A'erehe Tupā mupyrara ta ame'ë ta ke a'eta.

⁵ Kuja upa pekwa katu tipe. Apo amō we ihē apandu we ta pehē pe rī. Kuja. Yman Eji ywy ngi jundéu awa ta ke jandema'e sawa'e te muhem tipe. A'engi a'e pandu ame'ë ke rehe hendu ym tī. Ame'ë ta ke a'e mumba riki. (A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ke Tupā mumba ta kŷ tī, aja jakwa katu.)

⁶ Amō we tī. Tupā je'ëha rahoha ta rehe har pekwa pekwa pexo tī. Yman Tupā je'ëha rehe heta amō ta hendu tar ym. Putar ym riki. Pe, Tupā ixo ame'ë renda ke a'eta hijar oho. A'erehe pytun ame'ë pe a'eta ke Tupā kynda. Ita tupaham pe aja te'eha a'e pukwar. Aja a'eta ixo. A'eta ke Tupā mupyrara ta. Ame'ë weraha rehe uhyk ym rahā we, aja te'eha a'eta ixo. (A'erehe Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta kŷ tī, aja jakwa katu.)

⁷ Amō we tī. Sondo ok ta pe har ta rehe har pekwa pekwa pexo tī. Ngomo ok ta pe har rehe har aja tī. Ame'ë mokōi ok ta rake amō heta ok ta ihē. Upa a'ep pe har ta rehe har pekwa pekwa pexo tī. A'ep pe har ta ka'u te'e riki tī. Kūjā rehe a'eta ka'u te'e. Sawa'e ta rehe aja tī. Ka'u te'e tī. Sawa'e ta pame te'e ka'u te'e a'eta juehe. Upa ame'ë ta ke tata pe aja te'eha Tupā mupyrara. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta kŷ tī. Aja mujekwa katu ngā pe.)

⁸ Ame'ë ok ta pe har ta aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ë ta ke Tupā mupyrara ta, aja mu'eharan ta ukwa katu tipe. Pe, ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e we ixo rī. Ixeraiha pe ma'e ke Tupā mujekwa, aja a'eta pandu naī. A'erehe ma'e jaxer ame'ë ke a'eta ma'ema'e a'eta juehe. Tupā je'ëha rupi amō pandu ame'ë ke rehe a'eta hendu ym tī. Ywa pe har ta katu te ame'ë ta rehe a'eta juru ai tī. ⁹ Aja me'ë rehe Minge je'ë ym tī. Minge riki Tupā je'ëha rahoha tama'e kapitā keruhū. Yman Satana rehe a'e juru ai ym. (Ājā ramūi a'e.) “Awa Moise rete ke jytym raho ta my?” Ame'ë rehe har Satana namō Minge je'ë je'ë hū. Arahā Satana rehe a'e juru ai ym riki. Kuja jō Minge pandu ipe:

—Mā peja Tupā nde ke emupyrara — aja Satana pe.

¹⁰ Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta anī. A'eta juru ai riki. Ywa pe har ta rehe har a'eta ukwa ym. Ame'ë ta rehe a'eta juru ai. So'o ta aja te'e ma'e ke a'eta ukwa ym. Ajaha namō a'eta ma'ema'e ixo. A'erehe amō amō we a'eta ixoha ke katu ym te oho. (Ixo ai te we hū oho.)

¹¹ Mā! A'eta ke Tupā mupyrara hū ta! Kaī aja Tupā pandu ame'ë rehe a'eta hendu ym tī. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta tī. Maraā aja a'eta te'eha mu'e tī. Ame'ë rehe jō a'eta putar katu. Aja tamatar a'eta

pyhyk pyhyk ixo. Katu ym aja. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta. Kore aja Tupā je'ēha rupi pandu ame'ē ke rehe a'eta hendu ym tī. A'erehe a'eta ke Tupā mupyrara ta tī.

¹² Pehē ruryha pemujā rahā, pehē mi'u pematyr. Aja pehē juehe pepy'a katu pexo, aja pemujekwa amō ta pe. Arahā mu'eharan ta pehē namō u'u tī. U'u hū te ha ke jō a'eta putar katu. Huxī ym riki. A'eta jō u'u ta a'eta jupe. Katu ym aja.

Ywytu wan te'e upa ihon. Aja mu'eharan ta riki. Ma'e ke pandu katu tipe. Anī. Pandu katuha aja ma'ema'e ym te. I'a angaha rehe uhyk rahā, i'a angaha ke asa oho. I'a ym te riki. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta tī. (I'a ym te aja ma'e katu ame'ē ke ma'ema'e ym te.) Myra porok ame'ē ke pete'e manō oup. Aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta katu ym aja amō ta ukwa tī. (Ixoha ai te'e aja ixo.)

¹³ Y ramūi katak hū, ame'ēja saka Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta panduha. Tyapu hū jō ame'ēja saka. Anī. Panduha aja ma'ema'e ym te. Y ramūi katak hū rahā, mutyjūi hū. Ame'ē ke amō usak. Aja riki Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'eha. Amō usak ehe rahā, jaxer ai aja ukwa. A'erehe huxī awa ke. Aja jō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'ema'e katu te ixo. Jahy rata u'ar oho. Aja awa ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta muka'u te'e riki. A'erehe ame'ē ta ke ma'e renda pe Tupā mupyta ta. Pytuniha aja te'e ihī, ame'ē pe mupyta ta. Aja te'eha mupyta ta.

¹⁴ Yman Eno ixo. Anā ngi awa po wajar mokōihar ke a'e. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe har a'e pandu katu riki. Kuja:

—Pesarahā! Heta te hū je'ēha rahoha ta namō jandema'e sawa'e te uwyr ta. Katu te ame'ē ta ke je'ēha rahoha ta. ¹⁵ Pe, upa hendu ym ehe ame'ē ta ke a'e mupyrara ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe a'eta rehe har Tupā pandu ta: “Pehē katu ym te” aja. Tupā rehe a'eta juru ai hū tī, a'erehe a'eta rehe har Tupā pandu ta tī: “Pehē katu ym te” aja Tupā pandu. Pe, mupyrara ta — aja yman Eno pandu katu.

¹⁶ Sehar kapitā ta namō Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta je'ē je'ē hū. Katu ym aja. “Ihē anī. Amō riki ma'e” aja pame a'eta je'ē je'ē. Ma'e katu ym ame'ē ke a'eta putar, aja te'e a'eta ixo. “Jande katu te jande” aja jō a'eta juehe har a'eta pandu pandu. Pe, amō ta pe: “Mā! Pehē katu” aja a'eta muhury amō ta ke. Pe, aja ame'ē tama'e ke a'eta pyhyk. Aja te'eha rupi amō tama'e pyhyk rahā, katu ym riki.

Katu ixoha ame'ē ke Jun mujekwa

¹⁷ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Yman Jesu Kirisutu mondo ame'ē ta pandu ame'ē ke peharāi ym pexo. Jesu

riki jandema'e sawa'e te. ¹⁸ Kuja yman Jesu mondo ame'ē ta pandu:

—Ar rehe angaha uhyk tate rahā, amō ta uwyr ta. “Kirisutu jywyr ym te ta” aja a'eta puka puka hū ta. Ma'e ka'u te'eha ke a'eta ma'ema'e tar katu. Jete. Ame'ē ke a'eta ma'ema'e ta — aja Jesu mondo ame'ē ta pandu. (Aja rahā, Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta rehe har a'eta pandu. Aja apandu ramō tī. Juja katu te ame'ē ta rehe har.)

¹⁹ Ame'ē ta Jesu kotyhar ta ke amō koty koty mujy'ar. Peteihar aja a'eta ixo ym ta. Ipy'a pe te'e ma'e ka'u te'eha ke a'eta ukwa ukwa ixo. Ame'ē ke jō a'eta ma'ema'e. A'eta py'a rehe Tupā'a ihī ym.

²⁰ Ihē rehe katu ame'ē ta ke pehē! Pesarahā! Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta aja pexo ym tī. Tupā rehe har pehē pe amō ta pandu. Amō we ame'ē rehe har pejumu'e katu te we pexo rī. Aja rahā, ame'ē riki katu te ame'ē ke. Tupā'āma'e pyrātāha rupi Tupā pe ma'e ke pepandu pandu tī. ²¹ Mā peja katu pexoha aja pexo katu tī. Aja rahā, pehē rehe Tupā ipy'a katu, aja pehē pe a'e mujekwa ta. Aja pexo rahā, pehē rihāha rehe peharō pexo. Ame'ē ke Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te me'ē katu ta pehē pe. Pehē rehe a'e pyrara ta usak, a'erehe pehē pe a'e me'ē katu pehē pe.

²² Jetehar te ke ukwa katu ym ame'ē ta rehe pepyrara pesak. ²³ Tata ngi myra ukwāi ame'ē ke pejo'ok. Aja Tupā mupyraraha ngi ukwa katu ym ame'ē ta ke pemuhem tī. (Ame'ē ta py'a ke Tupā koty pemuruwak rahā, Tupā mupyraraha ngi pemuhem ta.) Amō ta rehe pepyrara pesak tī. Pekyjeha namō pepyrara pesak. Aja rahā, amō ta aja ma'e peka'u te'eha ke pema'ema'e ym ta tī. Ima'e mundeha jaxer te ame'ē ke amō putar ym. Aja amō ta ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke peputar ym tī.

Tupā rehe har katu pandu

²⁴ Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ngi pehē ke Tupā muhem katu. Ame'ē ke a'e ukwa katu. A'e katu te ame'ē ke a'e. Huwa koty pehē ke a'e muhyk katu ta kŷ. Ame'ē ke a'e ukwa katu tī. Arahā nixói te ta ma'e peka'u te'eha pema'eha ke pehē pe. Aja rahā, pehē rury katu te ta. ²⁵ Tupā riki peteihar a'e. Jesu Kirisutu, jandema'e sawa'e te manō. A'erehe jande ke Tupā muhā katu. Mā peja ehe har ukwa katu ixo. Kuja:

A'e riki katu te ame'ē ke a'e.

A'e riki kapitā keruhū tī.

A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e tī.

Upa katu te ngāma'e kapitā keruhū te a'e tī.

Upa aja me'ē yman a'e ixo.

Apo aja te'e ta ixo tī.

Aja te'e ta ixo ame'ē te'e a'e tī.

Amen. Ame'ē: “A'e tŷ” aja.

Ура.

Apokarip Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ rehe har

Juã kome'ẽ paper ke mupinim. Upa katu te Jesu mujekwa ame'ẽ ke Juã mupinim. Ywa pe Jesu ixo ame'ẽ rehe har mujekwa Juã pe. Ame'ẽ ke a'e mupinim tí. Kome'ẽ ywy keruhũ pe Jesu kotyhar ta ixo ame'ẽ ta rehe har mujekwa tí. Ame'ẽ rehe har mupinim tí.

Yman rahã, ma'e ke uhyk ta my, ame'ẽ rehe har upa katu te mujekwa. Ame'ẽ rehe har Juã mupinim tí. Myja me'ẽ katuha renda ixo my, ame'ẽ rehe har mupinim tí.

Jesu jywyr ta, ame'ẽ rehe har mupinim tí.

Ma'e ke uhyk ta ame'ẽ ke Jesu Kirisutu mujekwa

¹I'í atu rahã we, ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ ke Jesu Kirisutu pe Tupã mujekwa. Ame'ẽ ke ihẽ pe Kirisutu mujekwa tí. A'erehe kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta Tupãma'e miasu ta pe ihẽ amujekwa tí. Ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Ihẽ Juã. Kirisutuma'e miasu ke ihẽ. Ihẽ pe Tupã je'ẽha rahoha ke Kirisutu mondo. Pe, ame'ẽ je'ẽha rahoha ihẽ pe upa mujekwa. ²Pe, upa katu te ihẽ asak ame'ẽ ke ihẽ amupinim. Aja rahã, pekwa katu ta tí. Myrandu ke Tupã mujekwa, ame'ẽ ke kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Jete har te ke Jesu Kirisutu mujekwa, ame'ẽ ke kohĩ tí.

³Kome'ẽ paper rehe amõ usak usak rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e. Kome'ẽ paper rehe panduha ihĩ, ame'ẽ ke rehe amõ hendu katu rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e tí. Ma'e ke uhyk ta, ame'ẽ rehe har kome'ẽ paper rehe ihẽ amupinim. Upa ma'e ke uhyk ta. Ame'ẽ uhykiha angaha uhyk tate. A'erehe amõ hendu ehe rahã, hury katu ame'ẽ ke a'e tí.

Jesu kotyhar ta amõ amõ ok ta pe ixo ame'ẽ ta pe Juã mupinim

⁴Asia ywy rehe amõ amõ ok ta ihĩ. Heta ihĩ. Kuja. Awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. Ame'ẽ ok ta pe Jesu kotyhar tama'e jy'ariha renda ihĩ. Ame'ẽ ok ta pe har ta pe paper pinim ke ihẽ amondo axo. Ihẽ Juã.

Mã peja johu pehẽ rehe Tupã usak katu. Mã peja pehẽ py'a ke a'e muhury katu.

A'e uhã te hũ ame'ẽ ke a'e.

Yman ixo.

Apo pete'e ixo.

Yman rahã pete'e ta ixo tí.

Wapyka katu te ame'ẽ ruwa koty I'ã ixo. Amõ koty koty a'e ma'ema'eha. Awa po wajar mokõi ima'e ma'ema'eha ke. Ame'ẽ'ã riki pehẽ rehe usak katu ixo tí. Pehẽ py'a ke muhury katu tí. ⁵Jesu Kirisutu pehẽ rehe usak katu tí. Pehẽ ke muhury katu tí. A'e riki Tupã rehe har mujekwa katu ame'ẽ ke a'e.

A'e pandu ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu tí. Manõha ngi a'e ke Tupã mukwera katu muhem. A'erehe Kirisutu riki amõ ta 'ar koty te we je'ẽha te reko. A'e riki kapitã keruhũ te. Kome'ẽ ywy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha tí.

Jande rehe a'e ipy'a katu. A'e manõ, a'erehe upa jande ma'e jaka'u te'eha jama'ema'eha ke jande py'a ngi Tupã juhyk. ⁶Pe, a'e aja jande ke kapitã keruhũ aja Kirisutu mu'am tí. (Aja rahã, a'e putar ame'ẽ ke jama'ema'e ta.) Ima'e pa'í ta ke aja jande ke a'e mu'am tí. (Aja rahã, pa'í ta aja Tupã rehe jande py'a jamõi mo'i katu tí.) Kirisutu pái ke a'e tí. Mã peja Jesu Kirisutu pe japandu: "Ne jõ riki katu te me'ẽ ke. Mã peja kapitã keruhũ te aja exo. Aja te'eha exo" aja japandu. Amen! A'e tỹ.

⁷Pesarahã! Ywa takãxiha 'ar pe a'e jywyr ta uwyr ixo. Upa katu te awa ta usak ta ehe. A'e ke putar ym ame'ẽ ta usak ta ehe tí. Myra rehe itatakwar pe kutuk ame'ẽ ta usak ta ehe tí. Upa katu te kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta jixi'u ta tí. (A'e mupyrara ta, aja ame'ẽ ta ukwa katu, a'erehe jixi'u ta.) Aja ta riki. Amen. ⁸Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Jandema'e sawa'e te a'e. Kuja pandu:

—Ihẽ ruhã te hũ ame'ẽ ke ihẽ.

Ihẽ axo py te ame'ẽ ke ihẽ.

A'ejõhar rahã, tapijar te'e we ihẽ axo ta tí.

Yman axo.

Apo kote'e axo.

Yman rahã, aja te'e ta axo tí — aja riki Tupã pandu.

Kirisutu rehe Juã usak

⁹Ihẽ Juã. Pehẽ mu ke ihẽ. Jesu riki jandema'e sawa'e te. Ixotyhar ke ihẽ tí. Ixotyhar ta ke Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mupyrara hũ. Pehẽ aja ihẽ ke ame'ẽ ta mupyrara riki. Pehẽ aja ihẽ py'ahu te'e ahendu axo tí. Tupã je'ẽha ke ihẽ apandu pandu. Ihẽ pe jete har te ke Jesu mujekwa, ame'ẽ ke ihẽ amujekwa tí. (Ame'ẽ ke amõ ta putar ym.) A'erehe ihẽ ke kome'ẽ ypa'ũ rehe Tupã rehe ipy'a ym ame'ẽ ta mondo. (Kyn-daha aja saka se.) Ypa'ũ rer Pat. ¹⁰Tupã rehe ipy'a ke ngã mo'i mo'i, ame'ẽ wera rahã, ihẽ py'a rehe Tupã'ã ihĩ katu te. Pe, amõ pandu ame'ẽ ke rehe ihẽ ahendu. Ihẽ kupe koty ngi panduha uwyr. Tyapu hũ panduha. Jumi'a aja panduha. ¹¹Kuja panduha ihẽ ahendu:

—Ma'e ke nde eresak ta, ame'ẽ ke paper rehe emupinim. Ame'ẽ paper ke amõ amõ ok ta pe emondo. Ame'ẽ ta ok ta pe Jesu kotyhar ta jy'ar. Ame'ẽ ta pe emondo. Awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. Kuja ok ta rer. Ese ok ta. Amõ Esimi ok ta. Amõ Per ok ta. Amõ Tiati ok ta. Amõ Sandi ok ta. Amõ

Sirande ok ta. Amō Raoniséi ok ta — aja ahendu.

¹² Awa pandu my? Ame'ē asak tar katu, a'erehe ihē awak. Aja rahā, ma'e weraha tymā ke ihē asak. Itatawa ke te'e mujā ame'ē rehe asak. Kuja. Awa po wajar mokōi hetaha. ¹³ Ame'ē pyter pe awa aja ame'ē rehe ihē asak. Kamixa puku namō ixo. Ipy rehe pukuha ihon. Ixu'a rupi har aja ame'ē riki ipixi'a rupi ihī. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke a'e tī. ¹⁴ I'a riki ituwyr te hū. Ame'ē tuwyrriha aja se nixōi te. Ituwyr te hū. Eha riki tata aja hendy hū. ¹⁵ Ipy hendy hū tī. Itatawaran ke ktytyk katu aja hendy hū. Tata pe maku rī, aja hendy hū tī. A'e pandu rahā, itapupur keruhū aja tyapuha ahendu. (Jesu ame'ē. Ywa pe har aja katu te hū ame'ē ke a'e.) ¹⁶ Ipo pe jahy rata ke a'e pyhyk reko. Ijywa katu kotyhar pe pyhyk reko. Kuja awa po wajar mokōi jahy rata hetaha ke. A'e pandu rahā, kyse upa te'e haimbe ame'ē ke uhem, ame'ēja saka. Warahy jandar rahā, warahy hendy hū, ame'ēja saka huwa ke hendy te hū. ¹⁷ Ihē asak ehe rahā, huwa koty ihē a'ar ajup. Manō ame'ē ke aja ihē aju. Ipo pe ihē ke a'e pyhyk. Ijywa katu kotyhar pe ihē ke mupu'am. Pe, ihē pe pandu:

—Ihē ngi ekyje ym.

Ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē.

Ma'e nixōi te rahā, pete'e ihē axo.

Yman te rahā, pete'e ta ihē axo tī.

¹⁸ Ihē axuwe katu ame'ē ke ihē.

Yman ihē amanō.

Apo ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē.

Aja te'e ta ihē axo.

—Ihē apandu katu: “Nde eremanō ta” aja. Aja ihē je'ēha rupi a'e manō ta. Ihē riki apandu katu: “Nde erekwera katu erehem” aja. Aja ihē je'ēha rupi a'e kwera katu ta uhem tī. ¹⁹ Apo nde eresak ame'ē ke emupinim. Apo ma'e ke ixo ame'ē rehe nde eresak. Ame'ē ke emupinim. I'i atu rahā we, ma'e ke uhkyk ta, ame'ē ke emupinim tī. ²⁰ I'i nde eresak ame'ē rehe nde erekwa ym. Ame'ē ke ihē amujekwa nde pe apo 'y. Ihē jywa katu kotyhar ame'ē ihē po rehe jahy rata nde eresak. Awa po wajar mokōi nde eresak. Ame'ē riki kapitā ta ke. Ihē kotyhar tama'e jy'ariha rendama'e kapitā ta ke. Awa po wajar mokōi jy'ariha renda ihī. Ame'ē kapitā ta ke. Ma'e weraha tymā rehe nde eresak. Awa po wajar mokōi hetaha rehe nde eresak. Ame'ē riki ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ke — aja ihē pe Jesu pandu.

2

Ese ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

¹ Ihē pe a'e pandu:

—Ese ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ēma'e kapitā pe kuja

emupinim: “Pehē pe myrandu ke ihē amondo axo. Ihē riki ihē po pe jahy rata apyhyk ame'ē ke ihē. Ihē jywa katu kotyhar ame'ē pe awa po wajar mokōi hetaha ihē apyhyk. Ma'e weraha tymā rupi awata axo ame'ē ke ihē tī. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke ame'ē. Awa po wajar mokōi hetaha ihī. Ame'ē rupi ihē awata axo.

² —Pehē pema'ema'e ame'ē ke ihē akwa katu. Mu'eharan ta je'ēha ke pemukanim tar katu te hū. Ame'ē rehe har pepandu pandu hū. Aja pemukanim. Ame'ē ke ihē akwa katu. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, pehē py'ahu te'e pehendu pexo, aja ihē akwa katu tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē ta ke peputar ym tī. Ame'ē ke ihē akwa katu tī. Amō ta pandu: ‘Kirisutu mondo ame'ē ta ke jande' aja naī. Jete my? Ame'ē ke pemanga katu. Aja rahā, Kirisutu mondo ym ame'ē ta ke a'eta aja pekwa. Te'e pandu ame'ē ta ke a'eta aja pekwa tī. Aja pema'ema'e ame'ē ke ihē akwa katu tī. ³ Ihē kotyhar ta ke pehē, a'erehe pehē ke amō ta mupyrara hū. Pehē py'ahu te'e pehendu pexo. Ihē rehe pehē pejurujar katuha ke pehijar ym tī. (Upa ame'ē rehe ihē rury katu.)

⁴ —(Pe, kuja jō ihē rury ym.) Ihē rehe pejurujar katu pyrahā, ihē rehe pepy'a katu te hū. Aja ihē rehe pepy'a katu ym pexo apo 'y. ⁵ Myja me'ē pehē pepy'a katuha kanim my? Myja pemukanim my? Ame'ē rehe har pekwa pekwa pexo. Ma'e pehē peka'u te'eha ke pema'ema'eha ke pehijar. Pe, pema'e py, ame'ē ke pema'ema'e tī. Mu'eharan ta je'ēha ke pemukanim tī. Ma'e peka'u te'eha pema'ema'eha ke pehijar ym rahā, pehē rehe ihē ahyk ta. Amupyrara ta pehē ke. Ma'e weraha tymā ke ihē amukanim ta. (Aja rahā, jy'ariha renda nixōi ta.)

⁶ —Pe, Niko kotyhar ta ma'ema'e ame'ē ke peputar ym tī. Jete har ym ame'ē ta mu'e. Ihē aja ame'ē ta ke peputar ym tī. Ame'ē pema'eha riki katu” — aja Jesu pandu.

⁷ —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihē kotyhar ta pe Tupā'a mujekwa ame'ē ke rehe pehendu katu! Ihē rehe jurujar katuha ke amō hijar ym rahā, ihē apandu ta: “Tupāma'e kupixa pe exo katu. A'ep ma'eywa heta i'ai. E'u. Aja rahā, nde rury katuha namō nde ruhā te hū nde erexo ta” — aja Jesu pandu.

Esimi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

⁸ Ihē pe Jesu pandu tī:

—Esimi ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ēma'e kapitā pe kuja emupinim: “Ihē riki ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē. Ma'e nixōi te rahā, pete'e ihē axo. Yman

te rahā, pete'e ta ihē axo tī. Ihē amanō. Pe, ihē akwera katu ahem tī.

⁹ —Pesarahā! Pehē ke amō ta mupyrara hū ame'ē ke ihē akwa katu. Mupyrara hū, a'erehe pehēma'e ym te ame'ē ke ihē akwa katu tī. Pesarahā! Tupā ukwa katu ame'ē ke anī. Pehēma'e ke heta hū aja a'e ukwa. Amō ta pandu: 'Jundēu awa ta ke jande, a'erehe pehē namō Tupā rehe jande py'a jamōi moī ta' aja pandu naī. Anī. Ihē ke ame'ē ta putar ym. A'erehe pehē rehe ame'ē ta juru ai. A'erehe ame'ē ta riki Satana kotyhar ta ke. ¹⁰ Pehē peyrara hū tate. Ame'ē ngi pekyje ym.

—Pesarahā! Pehē ngi har amō amō ke kyndaha pe Satana kotyhar ta kynda ta raho. Aja ihē rehe pejurujar katuha ke Satana manga ta. (Ājā ramūi a'e.) Pepyraraha heta ym ta wera. Ihē rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Pehē ke amō ta jukwa ta my? Pehijar ym pejurujar katuha ke tī. Aja rahā ma'e katu ame'ē ke pehē pe ihē ame'ē ta. Pehijar ym, a'erehe pehē ruhāha ke ihē ame'ē ta pehē pe" — aja Jesu pandu.

¹¹ —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihē kotyhar ta pe Tupā'ā mukwa ame'ē ke rehe pehendu katu! Tapijar te'e we ihē rehe pejurujar katu rahā, marā ka ym mupyraraha renda pe pehoha. Mupyraraha renda pe amō oho ta rahā, mokōihar manō, ame'ēja saka riki — aja Jesu pandu.

Per ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

¹² Ihē pe a'e pandu tī:

—Per ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ēma'e kapitā pe kuja emupinim: "Pehē pe myrandu ke ihē amondo axo. Ihē apandu rahā, kyse upa te'e haimbe ame'ē ke uhem, ame'ēja saka.

¹³ —Pesarahā! Per ok ta pe har ta katu ym te riki. A'ep Satana ixo, ame'ēja saka. (Ājā ramūi a'e.) Ame'ē ok ta pe pexo, aja ihē akwa katu. Ihē kotyhar ta ke pehē. Ihē rehe har Antī pandu pandu katu. Ihē rehe jurujar katuha ke a'e hijar ym. Pe, a'e ke ngā jukwa. (Aja pehē ke ngā mukyje ta tipe.) Anī. Arahā ihē rehe pejurujar katuha ke pehijar ym riki tī. (Upa ame'ē rehe ihē rury katu.) Ame'ē ok ta pe Satana ixo, ame'ēja saka.

¹⁴ —Pe riki pehē rehe har ihē aje'ē we ta. Kuja ihē rury ym. Pehē ngi har amō ta Maraā mu'e ame'ē ke rehe hendu katu. Katu ym aja. Yman Mbara ke Maraā mu'e. Kuja yman Maraā mu'e. 'Tupāran ruwa koty ma'e mi'u ke ngā moī. Ame'ē ke pe'u katu. Kūjā rehe peka'u te'e tī. Sawa'e rehe peka'u te'e tī, aja jundēu awa ta pe ebandu katu' aja Mbara pe Maraā mu'e naī. Ame'ē mu'eha rehe amō ta hendu katu. Ame'ē ta pehē

namō ixo apo. Katu ym aja. ¹⁵ Aja pehē ngi har Niko kotyhar ta mu'e ame'ē ke rehe hendu ame'ē ta ixo tī. Katu ym tī. ¹⁶ Ame'ē ta ke pehē ngi pemuhem ym we pemondo rī. Mā peja pemuhem katu pemondo. Aja ym rahā, pahar pehē rehe ihē ahyk ta. Pe, ame'ē katu ym ame'ē ke mu'e ame'ē ta ke ihē amupyrara ta. Ihē apandu ta. Aja rahā, kyse aja saka ihē juru ngi uhem ta. Aja ame'ē pe ihē amupyrara ta ngā ke" — aja Jesu pandu.

¹⁷ —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihē kotyhar ta pe Tupā'ā mukwa, ame'ē ke rehe pehendu katu! "Ihē rehe jurujar katuha ke amō hijar ym rahā, ma'e katu ame'ē ke ihē ame'ē ta ipe. Yman mana riki jundēu awa tama'e mi'u. Amō mupyta ame'ē ke pehī. Ywa pe har ke ame'ē. A'erehe ame'ē ke rehe kome'ē ywy keruhū pe har ta usak ym. Ame'ē mana aja pehē pe ihē ame'ē katu ta. (Aja rahā aja te'eha pehē āpū ta.) Pe, upa katu te ame'ē ta pe ita ra'yr tuwyr ke ihē ame'ē ta tī. (Aja rahā, ame'ē namō hurhya mujāha rehe oho katu ta. Ywa pe har hurhya ke ame'ē.) Ame'ē ita ra'yr rehe awa rer pyahu ame'ē ke ihī. Ame'ē rer ukwa ym te awa. Ita ra'yr pyhyk ame'ē ke jō ame'ē rer ukwa ta" — aja Jesu pandu.

Tiati ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juā mupinim

¹⁸ Ihē pe Jesu pandu tī:

—Tiati ok ta pe ihē kotyhar tama'e jy'ariha renda ihī. Ame'ēma'e kapitā pe kuja emupinim: "Pehē pe myrandu ke ihē amondo axo. Tupā ra'yr ke ihē. Ihē reha tata aja hendy hū riki. Ihē py hendy hū tī. Itatawaran kytyk aja hendy hū.

¹⁹ —Pehē pema'ema'e ame'ē ke ihē akwa katu. Pepy'a katu pehē juehe pexo. Ihē rehe pejurujar katuha ke pehijar ym. Ima'e ym te ame'ē ta pe ma'e ke peme'ē me'ē katu. Pehē ke amō ta mupyrara rahā, pehē py'ahu te'e pehendu. Upa ame'ē pema'ema'eha ke ihē akwa katu. Pehē pejurujar katu py rahā, aja pema'ema'e. Apo ame'ē 'ar koty te we pema'ema'e katuha. Aja rahā katu hū. Ame'ē ke ihē akwa katu. (Upa ame'ē rehe ihē rury katu.)

²⁰ —Pe, kuja pehē rehe har ihē aje'ē ta. Kuja ihē rury ym. Amō kūjā pehē namō ixo. Ymanihar Jesambe aja a'e. 'Katu a'e' aja pepandu ehe har. Anī. Katu ym aja. Ame'ē kūjā pandu: 'Tupā je'ēha ke pandu ame'ē ke ihē' aja pandu naī. Te'e riki. Ihē je'ēha ke pandu ame'ē ta ke kūjā muka'u te'e riki. A'e mu'e ame'ē ke namō muka'u te'e riki. A'erehe ihē je'ēha pandu ame'ē ta amō kūjā ta rehe ka'u te'e. 'Tupāran ruwa koty ma'e mi'u ke amō ta moī, ame'ē ke a'eta u'u tī. Katu ym aja. ²¹ Ihē aharō riki. 'Ma'e nde ereka'u te'eha ke nde erema'ema'e. Ame'ē

ngi emuruwak. Ihê koty nde py'a emuruwak' aja amô pandu ipe. Anî riki. Muruwak tar ym. Sawa'e rehe ka'u te'e we rî. ²² A'erehe a'e ke ihê amupyrara te hû ta. Upa katu te kûjã mu'e ame'ê ke rehe hendu katu ame'ê ta ke ihê amupyrara te hû ta. Upa katu te kûjã rehe hendu katu, a'erehe ame'ê ta ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ê ta py'a ke ihê koty muruwak ym rahã, pahar ame'ê ta ke ihê amupyrara ta. ²³ Upa kûjã kotyhar ta ke ihê ajukwa ta tî. Aja rahã, upa katu te ihê kotyhar ta ukwa ta. Ma'e ke rehe har ipy'a rehe amô ukwa ukwa ixo, ame'ê ke ihê akwa katu te. Ma'e ke amô putar ame'ê ke ihê akwa katu te tî. Ame'ê ke upa katu te ihê kotyhar ta ukwa ta. Pehê pame katu te ihê ame'ê me'ê ta. Nde erema'ema'e, aja ihê ame'ê me'ê ta tî.

²⁴—Pe, pehê ngi har amô ta aja ym. Ame'ê ma'e jaxer ai ame'ê mu'eha rehe pehendu ym. Mu'e ame'ê ke aja pema'e ym tî. Pehê riki Tiati ok ta pe har ta ke pehê. Amô ta pandu: 'Yman Satana rehe har ukwa ym awa. (Ãjã ramûi a'e.) Apo ehe har jete har te ke jakwa katu' aja a'eta jupe. Ame'ê rehe pehendu ym tî. Pejumu'e ym tî. Katu aja. Ko apandu pehê pe: 'Mu'eharan ta ke pemujan pemondo pehê ngi' aja. Ame'ê jô apandu. Amô we ma'e ke pema'ema'e, aja ym apandu ta. Pema'e apo 'y, aja tapijar te'e we pema'ema'e. ²⁵ Pehê koty ihê ajywyw ta. Aja ym rahã we tapijar te'e we pepy'a katu pehê juehe pexo tî. Tapijar te'e we ihê rehe pejurujar katu pexo. Ima'e ym te ame'ê ta pe tapijar te'e we peme'ê me'ê katu pexo tî. Upa aja tapijar te'e we pema'ema'e ta me'ê te'e.

²⁶⁻²⁸—Ihê rehe tapijar te'e we amô ta jurujar katu. Pe, ihê aputar ame'ê ke tapijar te'e we ma'ema'e katu tî. Ajahap manô. Aja rahã, ihê pe Papa pandu, aja ihê apandu ta a'eta pe tî: 'Kapitã ta aja pehê. Ihê je'êha rupi awa ta ke pemondo mondo ta. Pyrãtã te ha rupi pemondo mondo te ta. Pehê rehe hendu ym ame'ê ta ke pahar pemuputu'u ta tî. Ywy pander nupã rahã, pahar uhãi. Aja hendu ym ame'ê ta ke pahar pemuputu'u ta tî' aja apandu ta.

—Pe, wera uwyr rahã, jahy rata pete'e amô usak. Ame'ê riki myrî myrî myrî aja hendyha. Ame'ê myrî myrî myrî aja ma'e katukwer ame'ê ke ihê ame'ê me'ê ta a'eta pe tî" — aja Jesu pandu.

²⁹—Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ê ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

3

Sandi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

¹ Ihê pe Jesu pandu tî:

—Sandi ok ta pe ihê kotyhar tama'e jy'ariha renda ihî. Ame'êma'e kapitã pe kuja emupinim: "Pehê pe myrandu ke ihê amondo axo. Tupã'ã ihê namô ixo. Amô koty koty a'e ma'ema'eha. Awa po wajar mokôi hetaha ima'e ma'ema'eha ke. Awa po wajar mokôi hetaha jahy rata ihê po pe ihê apyhyk areko tî. Aja rahã, jy'ariha renda kapitã tama'e kapitã keruhû te ihê tî. (Aja rahã, ihê rehe a'eta hendu katu ta me'ê te'e.)

—Pesarahã! Pehê pe myrandu amondo axo. Pehê pema'ema'e pexo ame'ê ke ihê akwa katu. Pehê pepy'a katu pehê juehe pexo aja amô ta pandu naî. Tupã rehe jô pehê py'a pemoi moî katu, aja pandu naî tî. Anî. Ame'ê ta aja ym pehê. ² A'erehe pepu'am, aja pexo. Upa katu te ihê ke pehijar ym rahã we, pehê py'a pemuruwak. Pehê py'a pejumãtã. Aja Tupã rehe jô pehê py'a pemoi moî katu te we rî. Pehê pema'ema'e ame'ê ke katu ym we rî, aja ihê akwa katu. Tupã aja ihê akwa katu tî.

³—Myrandu katu ke pehê pe Tupã je'êha pandu ame'ê ta pandu pandu. Pehê ke ame'ê ta mu'e katu tî. Ame'ê rehe pehendu ym apo. Mã peja ame'ê rehe pehendu katu tî. Ma'e jaxer ai ame'ê pema'ema'eha ngi pemuruwak. Tupã koty pehê py'a pemuruwak tî. Aja ym rahã, peharô ym rahã, ihê ahyk ta pehê rehe. Pe, pehê ke amupyrara hû ta. Ma'e mukanîha uhykiha aja peharô ym rahã, ihê ahyk ta. Ihê ahykiha angaha pekwa ym ta.

⁴—Pep Sandi ok ta pe amô ta ixo. Heta ym ame'ê ta. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ym riki. Ywa pe ihê namô ame'ê ta wata ta. Ipy'a juhyk te hû, aja ixo ta. Apandu ta: 'Ko pehê pexo. Katu aja' aja ame'ê ta pe apandu ta. ⁵ Ihê rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ê ta py'a riki juhyk te hû, aja ixo ta. Pe, ame'ê ta rer ke ihê amukanim ym te ta. Paper rehe uhê te hû ame'ê ta rer ihî. Ame'ê ngi ihê amukanim ym te ta. 'Peme'ê ta riki ihê kotyhar ta ke' aja Papa pe ihê apandu ta tî. Ima'e je'êha rahoha ta pe aja ihê apandu ta tî" — aja Jesu pandu.

⁶—Pekwa tar katu rahã, myrandu rehe pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupã'ã mujekwa, ame'ê ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

Sirande ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe Juã mupinim

⁷ Ihê pe a'e pandu tî:

—Sirande ok ta pe ihê kotyhar tama'e jy'ariha renda ihî. Ame'êma'e kapitã pe kuja emupinim: "Pehê pe myrandu ke ihê amondo axo. Ihê apandu ame'ê ke ihê ama'ema'e katu. Ihê riki katu te ame'ê ke ihê. Nixói te ma'e aka'u te'eha ama'eha ke

ihê pe. Yman Ndawi rok kyndaha mopok-
iha namō amō ixo. Aja ihê Papa rok kyn-
daha mopokiha namō ihê axo tî. Kyndaha
ke ihê apirar rahâ, marâ ka ym amō kyn-
daha. (Ihê kotyhar ta ixo katu ta.) Ihê
akynnda rahâ, marâ ka ym amō pirariha.
(Ihê kotyhar ta aja ym ame'ê ta ixo ym te ta.)
Ihê riki je'êha te areko. Aja rahâ: 'Nde erexe
katu' aja ihê apandu ta. Amō pe: 'Anî. Nde
erexe ym ta' aja ihê apandu ta tî.

⁸ —Pesarahâ! Pehê pema'ema'e ame'ê ke
ihê akwa katu. Pehêma'e pyrâtâha ta'yr mi,
ame'ê ke ihê akwa katu. Ihê rehe har amō
ta mu'e ame'ê rehe pehendu katu. Ihê rehe
pejurujuhar katuha ke pehijar ym tî. Pe, kyn-
daha ke ihê apirar pehê pe. Marâ ka ym
ame'ê ke amō kyndaha. (Aja rahâ, amō ta pe
myrandu katu ke pepandu pandu katu ta.)

⁹ —Pesarahâ! Satana kotyhar ta pehê koty
ixo. Jundéu awa ta ke ame'ê ta tî. 'Jundéu
awa ta aja Tupâ rehe jande py'a jamoi moi
katu tî' aja pandu a'eta jupe. Anî. Te'e
riki. 'Pehê riki je'êha te pereko' aja ame'ê
ta pandu ta pehê pe. Pehê rehe ihê apy'a
katu, aja upa ame'ê ta ukwa ta tî. ¹⁰ Pehê
pe ihê apandu: 'Pehê ke amō ta mupyrara
rahâ, pehê py'ahu te'e pehendu' aja riki.
Ame'ê rehe pehendu katu. Pehê py'ahu te'e
pehendu riki. A'erehe kome'ê ywy keruhû
pe har ta ke ihê amupyrara rahâ, ame'ê ngi
pehê ke ihê amuhem ta. Ihê rehe jetehar ke
ngâ jurujar katu my? Ame'ê ke ihê amanga
ta, a'erehe kome'ê ywy keruhû pe har ta ke
ihê amupyrara ta.

¹¹ —Pahar ihê ayywyr ta. Tupâ rehe jô
pehê py'a ke pemapyk katu, aja tapijar
te'e we pexo. Aja rahâ, pehêma'e ke amō
mukanim ym te ta. Ma'e katu ame'ê ke pehê
pe Tupâ me'ê ta, ame'ê ke mukanim ym te
ta awa. ¹² Ihê rehe jurujar katuha ke amō
hijar ym rahâ, Tupâ namō ixo katu te ta.
Ihê aja ixo katu te ta tî. A'engi marâ ka ym
uhemiha.

—(Mahapyr her ihê amoi ta ehe.) Tupâ rer
ihê amoi ta ehe. (Aja rahâ, ixotyhar ke a'e
aja ngâ ukwa.) Ihê rer pyahu ame'ê ke ihê
amoi ta ehe tî. (Aja rahâ, ihê kotyhar ke a'e
aja ngâ ukwa tî.) (Tupâ rekoha pe har ke a'e,
aja ukwa tî.) A'erehe Tupâ rekoha rer ihê
amoi ta ehe tî. Jerusarê ok ta ame'ê rer ke.
Pyahu te ame'ê ok ta ke. Tupâ koty ngi ame'ê
ok ta wyjy ta uwyr. Ywa ngi wyjy ta uwyr"
— aja Jesu pandu.

¹³ —Pekwa tar katu rahâ, myrandu rehe
pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupâ'a
mujekwa, ame'ê ke rehe pehendu katu! —
aja Jesu.

*Raoniséi ok ta pe har Jesu kotyhar ta pe
Juâ mupinim*

¹⁴ Ihê pe Jesu pandu tî:

—Raoniséi ok ta pe ihê kotyhar tama'e
jy'ariha rendâ ihê. Ame'êma'e kapitâ pe
kuja emupinim: "Pehê pe myrandu ke ihê
amondo axo. Jetehar ta ke apandu ame'ê
ke ihê. Ihê apandu ame'ê ke ihê ama'ema'e
katu te. Jetehar namō Tupâ rehe har ihê
apandu pandu. Upa katu te Tupâ mujâ,
ame'êma'e kapitâ keruhû ke ihê.

¹⁵ —Pesarahâ! Pehê pema'ema'e ame'ê ke
ihê akwa katu. Y haku te aja ym pehê. (Y
haku ame'ê pe jahuk rahâ, amō ma'e ahyha
ke mukatu riki. Aja amō ta ke pemuhury ta
tipe.) Aja ym pehê. Y rysâ te aja ym pehê
tî. (Y rysâ te ame'ê ke amō u'u rahâ, rysâ
katu ta. Aja pyai ame'ê ta py'a ke pemuhury
ta tipe.) Aja ym pehê. Mâ! Y haku te aja
pexo rahâ, katu tiki. Aja ym rahâ, y rysâ te,
aja pexo rahâ, katu tiki tî. ¹⁶ Y aku pitu, aja
pexo. Y haku te aja ym pexo. Y rysâ te aja
ym pexo tî. Y aku pitu, aja pexo. Katu ym
aja. Ihê juru ngi tymû ihê ambor ta, aja ihê
ama'e ta. (Aja rahâ, pehê pema'ema'e ym te
ma'e ke, aja amujekwa ta.)

¹⁷ —(Ma'erehe aja ihê apandu my? Pe-
sarahâ!) Pepandu: 'Jandema'e heta te hû.
Katu jaxo. Upa ma'e ke japatar ame'ê ke
namō jaxo' aja pehê jupe. Anî riki. Pepyrra
pexo. Pehê jaxer aja pexo. Ame'ê ke pekwa
ym pehê. Jetehar namō Tupâ rehe pehê
pepy'a ym pexo. Pehê juehe pejesak ym.
Pehê reha ym te aja pehê. (Aja rahâ, Tupâ
rehe jô pehê py'a pemapyk ym pexo.) Ame'ê
ke pesak ym. Pekwa ym tî. Pehê jawe te'e
pexo.

¹⁸ —A'erehe pehê pe ihê apandu katu. Ihê
pe itatawa katu te ame'ê ke pepandu. Aja
rahâ, ihê koty pehê py'a pemuruwak ta. Aja
rahâ, Tupâ rehe pehê pepy'a katu te hû ta
tî. Pan tuwyr katu te ame'ê ke pepandu
ihê pe tî. Ame'ê pe pehê jawe te'êha ke
pejupyk. Pehê ruxîha pejupyk. (Pan tuwyr
aja rahâ, pehê py'a juhyk aja pexo.) Eha
puhâ ke pepandu ihê pe tî. Ame'ê ke pehê
reha rehe pemoi. Aja rahâ, pesak katu ta.
(Aja rahâ, pehê juehe pesak katu ta. Aja
rahâ, Tupâ putar, aja pexo katu ta.) ¹⁹ Ihê
apy'a katu ame'ê ta ke ihê amupyrara riki.
Aja rahâ, ihê rehe hendu katu ta. Ihê rehe
hendu ym rahâ, amupyrara ta. Ihê apandu
ta ipe tî: 'Mâ peja ym' aja. A'erehe mâ pahar
ma'e pehê jaxer ai ame'ê pema'ema'êha ngi
pemuruwak. Ihê koty pemuruwak. Aja
rahâ, ihê amupyrara ym ta.

²⁰ —Pesarahâ! Ok rukwen rake ihê
apu'am a'am, aja ihê axo. Ihê apukái pukái
a'am. Ihê apukái ame'ê ke rehe amō hendu
rahâ, pe, hukwen ke pirar rahâ, hok pe ihê
axe ta. Inamō ma'e ke ihê a'u ta. Ihê namō
a'e ma'e ke u'u ta tî. (Aja rahâ, ame'ê py'a
rehe ihê axe tar katu aja amujekwa. Pe,
ihê namō a'e juehe katu a'e ixo tî.) ²¹ Ihê
rehe jurujar katuha ke amō hijar ym rahâ,

ihê apandu ta ipe: 'Ihêma'e wapyka rehe ihê rake ewapyk. Ihê namō nde erexo ta' aja. Ihê aja a'e tī. Ihê ruwajan ta ke ihê amuputu'u. A'rehe Papama'e wapyka rehe Papa rake ihê awapyk aī tī" — aja Jesu pandu.

²² —Pekwa tar katu rahā, myrandu rehe pehendu katu. Ihê kotyhar ta pe Tupā'ā mujekwa, ame'ē ke rehe pehendu katu! — aja Jesu pandu.

4

Ywa pe har ta Tupā rehe ipy'a ke moī moī katu

¹ Ajame'ē ke ihê ama'ā tī. Ihê Juā. Kuja ihê asak. Ywa pe hukwen pirar ame'ē ke ihê asak. I'i we ihê pe pandu, ame'ē pandu ihê pe tī. Pandu rahā, jumi'a aja panduha ke. Kuja pandu apo:

—Se ywate ejur. Apo har ma'e ke uhyk ta me'ē te'e, ame'ē ke nde pe ihê amujekwa ta — aja ihê pe.

² Pahar ihê py'a rehe Tupā'ā ihī katu. A'ep ywa pe amō riki wapyk ame'ē rehe ihê asak. (Tupā a'e.) Wapyka rehe wapyk uī. Wapyka kapitā keruhūma'e aja saka. ³ Huwa ke hendy hū. Ma'e ita hepy hū aja huwa hendy hū. Itawa hū. Ita rer jase. Itawa ame'ē. Sando ita amō tī. Ipirangwer ame'ē. Aja huwa hendy hū. Pe, ame'ē wapyka juramā rupi maju'ā aja hendy hū. Howy te ame'ē ke. Ita hepy hū aja saka. Ita rer emerāu. ⁴ Wapyka juramā rupi amō heta wapyka ihī. Kuja, 24 hetaha. Ame'ē pe tamūi ta wapyk uī. Kuja, 24 tamūi ta ke. Ima'e mundeha tuwyr te hū. Iākā rehe har namō ihī. Itatawa ke te'e mujā, ame'ē iākā rehe har namō ihī. ⁵ Wapyka pyter ngi Tupā pirā pirā hū. Tupā tyapuha tyapu tyapu hū. Wapyka ndutar koty ma'e weraha hendy hendy. Kandēi i'y rehe moī, ame'ēja saka. Awa po wajar mokōi ma'e weraha ihī. Ame'ē riki Tupā'ā aja me'ē. Ima'e ma'ema'eha ke awa po wajar mokōi hetaha aja. ⁶ Wapyka ndutar koty y ramūi aja ihē asak tī. Waruwa ke te'e mujā, ame'ēja saka. Kisatāu aja hendyypu.

Wapyka juramā rupi kuja tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta i'āi. Hundutar koty amō. Xupe koty amō tī. Ijywa katu koty amō tī. Ijywa'ī koty amō tī. Ame'ē ixuwe katu hū ame'ē ta eha namō i'āi. Huwa koty eha ihī. Xupe koty eha ihī tī. (Aja rahā, upa katu te a'eta usak katu. Upa katu te ukwa katu tī.) ⁷ Ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har petēihar kuja saka. Jangwateran aja ihē asak. Mokōihar tapi'iruhu aja ihē asak tī. Mahapyrihar sawa'e ruwa aja ihē asak tī. Tumemehar wyraturan keruhū aja ihē asak tī. Wewe ixo aja ihē asak. ⁸ Ame'ē ixuwe katu hū ame'ē ta ipyop namō ixo.

Ame'ē ta pame katu te awa po wajar petēi hetaha ipyop namō ixo. Aja rahā, pahar Tupā je'ēha ke ma'ema'e ta oho. Hete rupi upa te'e eha ihī. Soroka ngi amō usak rahā, eha heta hū amō usak tī. Jywī ngi amō usak ehe rahā, eha heta hū usak tī. Wera rahā, ame'ē ta pandu pandu. Pytun rahā, pandu pandu tī. Putu'u ym riki. Kuja pandu: "Tupā riki jandema'e sawa'e te.

Pyrātā te hū ame'ē ke a'e.

Katu te hū ame'ē ke a'e tī. Ma'e jaxer ame'ē ke nixōi te ipe tī. Ma'e ka'u te'eha ma'eha nixōi te ipe tī.

A'e te'e ixo ame'ē te'e a'e.

Yman a'e ixo.

Apo pete'e ixo.

Yman rahā aja te'e ta ixo" aja riki pandu.

⁹ Wapyka rehe wapyk uī. A'e uhā te hū ame'ē ke a'e. Ehe har tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta pandu pandu: "Mā! Katu te hū nde! Nde jō riki je'ēha te nde erereko!" aja riki. ¹⁰ Aja pandu rahā, tamūi ta u'ar oup. Wapyka rehe wapyk ame'ē ndutar koty u'ar oup. Aja ame'ē ta py'a ke moī moī katu ehe. Iākā rehe har ke wapyka ndutar koty a'eta ombor tī. (Aja rahā, a'e riki i'ar koty te we pyrātā te hū ha ke a'e, aja mujekwa ipe.) Pe, a'eta pandu:

¹¹ "Tupā nde. Jandema'e sawa'e te nde.

Upa katu te ma'e ke nde eremujā. Nde ereputar, a'erehe upa katu te ma'e ke ixo.

Nde ereputar, a'erehe upa katu te ma'e ke ixuwe katu ixo. Upa katu te ma'e ke nde eremujā.

A'erehe kuja nde pe japandu rahā, katu tiki.

Ne jō riki katu te hū ame'ē ke nde.

Ne jō riki je'ēha te nde erereko.

Ne jō riki pyrātā te hū ame'ē ke nde"

Aja tamūi ta pandu.

5

Paper mamā ame'ē rehe har

¹ Wapyka rehe amō wapyk ame'ē ke rehe ihē asak. Ihē Juā. Ipo pe paper mamā ame'ē ke rehe asak. Ijywa katu kotyhar ame'ē ipo pe ihī. Paper rehe piniha ihī. Xupe rehe ihī tī. Pe, paper mamā ame'ē ke rehe kyndaha ihī. Yraity aja ame'ē pe kynda. Awa po wajar mokōi hetaha pe kynda. ² Pe, Tupā je'ēha rahoha ke rehe ihē asak. Pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Hātā a'e pandu: "Awa riki katu te ame'ē ke my? Pe, awa peme'ē paper kyndaha ke mopok ta my?" aja. ³ Mopok ta ame'ē ke nixōi riki. Ywa pe har ta marā ka ym mopokiha. Kome'ē ywy keruhū pe har ta aja tī. Marā ka ym mopokiha tī. Manō ame'ē ta'ā aja tī. Marā ka ym mopokiha tī. Paper mamā, ame'ē jywī pe marā ka ym amō ta usakiha. Mopok ta ame'ē ke nixōi te. ⁴ Katu te ame'ē ke mahem ym awa.

A'erehe marā ka ym paper kyndaha ke amō mopokiha. A'erehe marā ka ym paper jywī rehe usak usak awa. A'erehe ajixi'u hū ihē.
 5 Pe, tamūi ta ngi har petei pandu ihē pe:

—Ejixi'u ym. Esarahā! Junda ta ngi har kapitā keruhū pehī. Jangwateran aja pyrātā te hū a'e. Ndawi rainō ke a'e tī. Huwajan ta ke upa katu te a'e muputu'u. A'e riki paper mamā ame'ē kyndaha ke mopok ta. (Kirisutu ke a'e.) Upa mopok ta. Awa po wajar mokōi hetaha kyndaha ke mopok ta. Pe, paper ke pirar ta — aja ihē pe.

6 Pe, wapyk ame'ē ta pyter pe Arapuharan Ra'yr rehe ihē asak. (Kirisutu ke a'e.) Wapyka ndutar koty a'e pu'am u'am. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta juramā rupi ixo. Pe, xupe 'ar rupi tamūi ta ixo tī. Juramā u'am. Yman ame'ē Arapuharan Ra'yr manō ame'ē ke a'e. Jukwaha rape namō ixo, a'erehe Arapuharan Ra'yr manō ame'ē ke a'e. Awa po wajar mokōi hetaha i'ak namō ixo tī. (Aja rahā, pyrātā te hū ame'ē ke a'e aja mujekwa.) Pe, awa po wajar mokōi hetaha eha namō ixo tī. Ame'ē riki Tupā'ā ke. Awa po wajar mokōi hetaha riki a'e ma'ema'eha ke. A'e ke kome'ē ywy keruhū rupi Tupā mondo. Tupā rehe har a'e mujekwa oho. Upa katu te a'e usak, a'erehe eha heta aja ixo. Upa katu te ukwa tī.

7 Pe, wapyka koty Arapuharan Ra'yr a'e oho. (Kirisutu ke a'e.) Ame'ē wapyka rehe amō wapyk uī. Ipo ngi paper mamā ame'ē ke Arapuharan Ra'yr pyhyk. Ijywa katu kotyhar ipo ke ngi pyhyk. 8 Pyhyk rahā, Kirisutu ruwa koty tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta u'ar oup. Aja a'eta py'a ke a'eta moī katu ehe. Kuja, 24 tamūi ta aja tī. U'ar oup tī. Ame'ē ta pame katu te araraperan namō ipo pe ixo. Itatawa rekūi ipo pe reko tī. Ame'ē tyryhem riki. Ma'e pihe katu ame'ē ke ihī. Ame'ē ke Tupā namō ixotyhar ta pandu pandu, aja ame'ē. Ame'ē riki itatawa rekūi pe ihī, ame'ēja saka. 9 Pe, a'eta jyngar. Panduha pyahu ame'ē namō a'eta jyngar. Kuja riki:

“Ne jō riki katu te me'ē ke, a'erehe paper mamā ame'ē ke nde erepyhyk katu. Kyndaha ke nde riki eremopok katu tī.

Yman nde ke amō ta jukwa. Nde eremanō, a'erehe upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe nde eremuhepy. A'erehe Tupā rehe ngā ke nde eremuhyk katu.

Ka'a pe har ta ke nde eremuhyk katu ehe tī. Amō koty koty je'ēha pandu ame'ē ta ke nde eremuhyk katu tī. Amō amō awa ta ke nde eremuhyk katu tī. Amō amō ywy pe har ta ke nde eremuhyk katu tī.

10 Upa ame'ē ta ke pa'i ta aja nde eremu'am. Aja rahā ame'ē ta riki Tupāma'e mi-asu ta ke tī.

Kapitā keruhū ta ke aja nde eremu'am tī. Aja rahā, ame'ē ta riki kome'ē ywy keruhū pe har ta ke mondo mondo ta tī. Kapitā keruhū aja mondo mondo ta” aja a'eta jyngar.

11 Pe, ihē ama'ā tī. Ihē Juā. Tupā je'ēha rahoha ta rehe ihē asak. Heta te hū ixo! Marā ka ym amō mangaha. Heta te hū ixo! Wapyka juramā rupi ixo. Tamūi ta xupe 'ar rupi ixo tī. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta xupe 'ar rupi ixo tī. Tupā je'ēha rahoha ta pandu ame'ē rehe ihē ahendu. 12 Kirisutu rehe har hātā a'eta jyngar:

“Arapuharan Ra'yr aja nde. Yman nde ke amō ta jukwa.

Katu te ame'ē ke nde. A'erehe ne jō riki ngā ke nde eremondo mondo, aja Tupā mu'am nde ke. Upa katu te ma'e ke a'e me'ē nde pe tī.

A'erehe nema'e heta te hū. Ukwa katu te ha ke a'e me'ē nde pe tī. Pyrātā te hū ha ke me'ē nde pe tī.

Ne jō riki je'ēha te nde erereko. Ne jō riki katu te me'ē ke” aja Tupā je'ēha rahoha ta jyngar.

13 Pe, upa katu te Tupā mujā, ame'ē ta jyngar. Ame'ē rehe ihē ahendu. Ywa pe har ta ke Tupā mujā ame'ē ta jyngar. Ywy keruhū pe har ta aja tī. Jyngar tī. Manō ame'ē ta'ā jyngar tī. Y ramūi pe har ta aja tī. Upa katu te ixuwe katu ame'ē ta jyngar tī. Pyta we ym te. Upa katu te riki. Pe, kuja jyngar:

“Mā peja wapyka rehe wapyk ame'ē pe pepandu.

Mā peja Arapuharan Ra'yr pe pepandu tī.

Pehē jō riki katu te me'ē ke.

Pehē jō riki je'ēha te pereko.

Pehē jō riki pyrātā te hū ame'ē ta ke pehē.

Mā peja aja te'e ta pehē jō pexo” aja riki upa katu te jyngar.

14 Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta pandu: “A'e tī” aja. Tamūi ta u'ar oup tī. Aja a'eta rehe ipy'a ke tamūi ta moī moī katu tī.

6

Paper mamā ame'ē kyndaha ke Kirisutu mopok

1 Ajame'ē ke Arapuharan Ra'yr rehe ihē asak. (Kirisutu ke a'e.) Paper mamā ame'ē kyndaha ke a'e mopok. Awa po wajar mokōi hetaha kyndaha ke ihī. Ame'ē ngi petei'har ke a'e mopok. Aja rahā, tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har petei'har pandu. Pandu rahā, Tupā tyapuha aja ihē ahendu. Kuja pandu:

—Ejur! — aja riki.

² Ihē ama'ā rahā, kahwa tuwyr ame'ē ke uhem. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Yrapar namō oho. (Aja rahā, huwajan ta namō jumai ta oho, aja mujekwa.) Pe, iākā rehe har amō me'ē ipe. Kapitā keruhūma'e aja ame'ē. (Huwajan ta ke muputu'u ta, aja ame'ē mujekwa.) Huwajan ta ke muputu'u ta oho.

³ A'engi paper kyndaha mokōihar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Pe, ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har mokōihar pandu:

—Ejur! — aja.

⁴ Aja rahā, amō kahwa uhem. Pirā ame'ē ke ame'ē. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Pyrātāha ke Tupā muwyr ipe. Ame'ē namō kome'ē ywy keruhū pe har ta ke sawa'e muka'u te'e. A'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta jumai mai ngā juehe. Aja ngā jukwa jukwa ngā juehe. A'erehe ame'ē sawa'e pe kyse keruhū ke Tupā muwyr.

⁵ A'engi paper kyndaha mahapyrihar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har mahapyrihar pandu. Ame'ē ke rehe ihē ahendu:

—Ejur! — aja riki.

Ihē ama'ā rahā, kahwa pihun ame'ē ke uhem. Xupe 'ar pe sawa'e oho. Ma'e puhýiha mangaha ke ipo pe a'e pyhyk reko. (Ame'ē pe ngā mi'u ke manga ta.) ⁶ Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har amō pandu, aja ihē ahendu. Kuja pandu riki:

—Petei wera rahā, amō paraky rahā, tamatarer pyhyk. Ame'ē pe petei mangaha jō ahúí aja me'ē ke amō jo'ok katu. Aja pame katu te ngā pe me'ē me'ē. (Ta'yr te mi ame'ē. Uhyk ym ngā pe. A'erehe myahy te hū ngā.) Petei wera rahā, amō paraky rahā, tamatarer pyhyk. Ame'ē pe mahapyr mangaha jō u'i aja me'ē amō jo'ok katu. (Awa mi'u ame'ē tí.) Aja pame katu te ngā pe me'ē me'ē. (Ta'yr mi jo'ok. Uhyk ym ngā pe. A'erehe myahy te hū ngā.) Kupixa pe har ma'eywa'y emondok ym. Oriwéi'y emondok ym. Uwa'y aja tí. Emondok ym tí — aja panduha ihē ahendu. (Aja rahā, ta'yr te mi awa mi'u ke arahā ngā jo'ok aja mujekwa. Uhyk ym ngā pe. A'erehe myahy te hū ngā.)

⁷ A'engi paper kyndaha tumemehar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ixuwe katu hū ame'ē ta ngi har tumemehar pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu:

—Ejur! — aja riki.

⁸ Ihē ama'ā rahā, kahwa tawa ke rehe ihē asak. Xupe 'ar pe sawa'e oho. A'e uwyr rahā, manō te hū ngā. A'erehe her: “Manō ame'ē ke” aja riki. Haikwer rupi manō ame'ē ta oho inamō, ame'ēja saka. Pe, ame'ē ta pe Tupā pandu: “Kome'ē ywy keruhū pe har ta ke pejukwa. Tumeme ixo rahā, ame'ē ngi har petei pejukwa. Aja pame katu te

kome'ē ywy keruhū pe har ta ke pejukwa. Ngā jumai mai ixo rahā, tumemehar ngi har petei pejukwa. Ngā mi'u nixói te aja ixo rahā, tumemehar ngi har petei pejukwa tí. Tumeme ma'e ahy ixo ame'ē ta ngi har petei pejukwa tí. Ka'a rupi so'o jarō ame'ē ta ixo. Ame'ē ta ke ngā koty pemondo. Ame'ē ta riki ngā ke jukwa ta tí. Tumeme har ngi har petei jukwa ta” aja Tupā pandu.

⁹ A'engi paper kyndaha awa po wajar peteihar upa har ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Ihē ama'ā rahā, myrape keruhū rehe ihē asak. Kome'ē ywy keruhū pe Tupā rehe amō ipy'a moí moí rahā, myrape keruhū 'ar pe tapi'iruhu ke hany. Ame'ē myrape aja asak. Ame'ē myrape keruhū wyr pe amō ta'ā rehe ihē asak. Ame'ē ta riki Tupā je'ēha ke kome'ē ywy keruhū rupi pandu pandu ame'ē ta ke. A'erehe ame'ē ta ke Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta jukwa. Ame'ē ta ke ngā mupyrara rahā, tapijar te we Kirisutu rehe har pandu pandu. Hijar ym. ¹⁰ Ame'ē ta hātā pandu:

—Sawa'e! Pyrātā te hū ame'ē ke nde. Katu te ame'ē ke nde. Nde erepandu ame'ē ke nde erema'ema'e katu. Peme'ē ywy keruhū pe nde rehe ipy'a ym ame'ē ta ixo. Ame'ē ta pe nde erepandu ta: “Pehē katu ym” aja. Myja rahā, ame'ē ta pe aja nde erepandu ta my? Myja rahā ame'ē ta ke nde eremupyrara ta my tí? — aja Tupā pe pandu.

¹¹ Ame'ē ta pame katu te pe mundeha tuwyr te ame'ē ke amō me'ē me'ē. (Aja rahā, ipy'a juhyk ame'ē ta ke, aja mujekwa.) Pe, pandu: “Peharō we rí. Pehē aja Tupā je'ēha ke amō ta pandu pandu tí. Pehē mu ta aja ame'ē ta tí. Ame'ē ta ke pehē aja Tupā rehe ipy'a ym ame'ē ta jukwa ta ký tí. A'ewan ym we rí. A'ewan jukwa rahā, ihē amupyrara ta” aja Tupā pandu.

¹² A'engi paper kyndaha awa po wajar peteihar ke Arapuharan Ra'yr mopok. (Kirisutu ke a'e.) Kyndaha mopok rahā, ywy ke katak te hū. Pe, warahy pihun oho. Pan pihun xuru rai, ame'ēja saka warahy pihun oho. (Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe har ta pyrara te hū ta aja mujekwa.) Jahy aja tí. Awa ruwy aja pirā oho. (Pyrara te hū ta ngā aja mujekwa tí.) ¹³ Jahy rata ta u'ar tí. Kome'ē ywy keruhū pe u'ar. Wwytu keruhū peju rahā, ma'eywa jakyr ke u'ar, aja jahy rata ta u'ar tí. (Aja rahā, kapitā ta ke muputu'u ta, aja mujekwa.) ¹⁴ Ywa kanim oho tí. Paper ke amō mamā. Aja ywa kanim oho. (Aja rahā, ma'e ke uwak ta aja mujekwa.) Pe, ywy'ā keruhū henda ngi tyryk tí. Ypa'ū aja tí. Henda ngi tyryk tí. (Aja rahā, uwakiha uhyk ta, aja mujekwa.) ¹⁵ Pe, kapitā keruhū ta kanim oho. Kome'ē ywy keruhū pe ixo ame'ē ta ke ame'ē ta. Kapitā ta aja tí. Kanim oho tí. Sonda tama'e

kapitā ta aja tī. Kanim oho tī. Upa ima'ehū ame'ē ta aja tī. Kanim oho tī. Pyrātā te hū ame'ē ta aja tī. Kanim oho tī. Upa katu te amō ta aja tī. Amō pe paraky te'e ame'ē ta ke aja tī. Kanim oho tī. Juehe paraky ame'ē ta ke aja tī. Kanim oho tī. Upa katu te aja tī. Kanim oho tī. Itakwar keruhū rupi kanim oho. Wwy'ā keruhū rehe ita keruhū ihī. Ame'ē wyr pe kanim oho tī. ¹⁶⁻¹⁷ Upa ame'ē ta pukái hū. Wwy'ā keruhū pe pukái hū. Ita keruhū pe pukái hū tī. Kuja riki pukái:

—Jande ke pejupyk. Jande ke pemukanim tī. Wapyka rehe wapyk ame'ē ke ngi jande ke pemukanim, Tupā ngi. Aja rahā, a'e usak ym ta jande rehe. Arapuharan Ra'yr ngi jande ke pemukanim tī, Kirisutu ngi. Aja rahā, jande rehe usak ym ta a'e tī. Ame'ē tama'e parahyha ngi jande ke pemukanim. Ame'ē ta mokōi riki parahy jande rehe. Ame'ē angaha uhyk riki. Marā ka ym ame'ē ngi uhemihā awa — aja pukái hū ngā.

'Ar rehe anga uhyk rahā, aja ta kŷ.

7

144.000 hetaha jundéu awa ta ke

¹ Upa ame'ē rehe ihē asak. A'engi amō ma'e ihē keraiha aja ihē asak tī. Kuja. Tumeme Tupā je'ēha rahoha ta rehe ihē asak. Ihē Juā. Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta amō koty koty pu'am u'am. Warahy uhemihā koty peteī. Warahy u'ariha koty amō pu'am u'am tī. Warahy jurukwā koty amō tī. Amō warahy jurukwā koty amō tī. Ame'ē ta riki ywytu ke mupyta. A'erehe kome'ē wwy keruhū rupi wwytu peju ym te. Y ramūi 'ar rupi peju ym te tī. Myra rehe peju ym te tī. ² Pe, amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Warahy uhemihā koty ngi a'e uwyr. Ipo pe ma'e ke namō ixo. Awa riki Tupā kotyhar ke aja ukwaha ke namō ixo. Ame'ē mangaha riki Tupāma'e ke. A'e riki ixuwe katu te hū ame'ē ke a'e. Pe, ame'ē Tupā je'ēha rahoha pandu. Tumeme Tupā je'ēha rahoha ta pe pandu. Ame'ē ta pe Tupā pandu: "Ihē je'ēha rupi kome'ē wwy keruhū ke pemaī peho. Y ramūi aja tī. Pemaī tī." Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta pe amō Tupā je'ēha rahoha pandu. ³ Kuja pandu:

—Tupāma'e miasu ta rehe ukwaha pemoī ym rahā we, kome'ē wwy keruhū ke pemujaxer ym we rī. Y ramūi aja tī. Pemujaxer ym we rī. Myra aja tī. Pemujaxer ym we rī. Ipykā rehe ixotyhar ta ukwaha ke pemoī ym rahā we, ma'e ke pemujaxer ym we rī — aja riki pandu.

⁴ Pe, ngā hetaha mangaha ke ihē pe a'e pandu. Kuja, 144.000 hetaha ta ke. Ame'ē ta pykā rehe ukwaha ke moī. Tupā kotyhar ta ke peme'ē ta, ame'ē ukwaha ke moī. Jundéu awa ta riki amō koty koty jy'ar. Awa py

mokōi hetaha ta jy'ariha. Ame'ē ta ngi amō amō ta jo'ok rahā, 144.000 hetaha ta uhyk. ⁵⁻⁸ A'erehe Junda kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho.

Humē kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Nga kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Ase kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Natari kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Manase kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Simeā kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Rewi kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Isakar kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Semurō kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Jose kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

Menjamī kotyhar ta ngi har 12.000 hetaha ta uhem oho tī.

A'erehe johu upa ngā jy'ar rahā, 144.000 hetaha ta uhyk.

Heta te hū ame'ē ta i'āi

⁹ A'engi ihē ama'ā rahā, heta te hū ame'ē ta ixo. Marā ka ym amō mangaha. Heta te hū riki. Ka'a pe har ta ngi har pete'e ixo. Amō amō awa ta ngi har ta ixo tī. Amō amō wwy pe har ta ixo tī. Amō amō je'ēha pandu ame'ē ta ixo tī. Wapyka ndutar koty ame'ē ta pu'am u'am. Arapuharan Ra'yr ndutar koty pu'am u'am tī. (Kirisutu a'e.) Ame'ē heta te hū ame'ē ta mundeha ituwyr ame'ē namō pame katu te ixo. Aja rahā, Tupā pandu: "Pehē katu te. Ma'e peka'u te'ēha pema'eha ke nixōi te pehē pe" aja ngā pe. Ngā po rehe pindo ro aja me'ē namō ixo. (Aja rahā, ame'ē ta ke huwajan ta muputu'u ym aja mujekwa. Tupā rehe jurujar katuha ke hījar ym, aja mujekwa tī.) ¹⁰ Ame'ē ta pukái:

—Tupā riki ngā ke muhā katu. A'e riki wapyka rehe wapyk uī. Kirisutu riki ngā ke muhā katu tī. A'e riki Arapuharan Ra'yr aja a'e — aja.

¹¹ Wapyka juramā rupi upa katu te Tupā je'ēha rahoha ta pu'am u'am. Tamūi ta aja tī. Pu'am u'am tī. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta aja tī. Wapyka juramā rupi pu'am u'am tī. Pe, wapyka ndutar koty ame'ē ta u'ar oup. Upa katu te ame'ē ta huwa koty u'ar oup. Aja Tupā rehe ngā py'a ke ngā moī katu. ¹² Pe, ngā pandu:

—Amen! A'e tŷ!

Ne jō riki katu te me'ē ke nde!

Nde riki erekwa katu te ame'ē ke nde tī!

Nde riki je'ēha te nde erereko ame'ē ke nde tī!

Nde riki upa katu te nde eremujā, ame'ē ke nde eremondo mondo tī.

Nde riki pyrātā te hū ame'ē ke nde tī.

Upa aja te'e ta nde erexo. A'e tī! — aja Tupā pe ngā pandu.

¹³ Pe, tamūi ta ngi har petei ihē pe pandu: —Peme'ē mundeha ituwyr ame'ē namō pame katu te munde. Awa riki peme'ē ta my? My ngi uhuk my? — aja ihē pe.

¹⁴ —Sa'e! Ihē akwa ym. Nde atu erekwa katu — aja ihē apandu ipe.

A'e pandu:

—Mupyraraha keruhū ngi peme'ē ta uhem. Katu uhem. Arapuharan Ra'yr ruwy namō ngāma'e mundeha kutuk, ame'ēja saka, a'erehe ituwyr te. (Aja rahā, ngā py'a ke Tupā upa katu te juhyk, aja mujekwa.) Kirisutu riki ame'ē Arapuharan Ra'yr aja a'e. ¹⁵ Ame'ē ruwy pe ngā py'a juhyk, a'erehe Tupāma'e wapyka ndutar koty a'eta pu'am u'am. A'e ixo, ame'ē renda riki Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū aja saka. A'ep tapijar te'e we Tupā rehe ngā py'a ke ngā moī moī katu. “Ne jō riki katu te me'ē ke” aja pandu pandu Tupā pe. Putu'u ym panduha. A'ep Tupā ixo, a'erehe marā ka ym ngā ke amō mahyha. Katu ixo. ¹⁶⁻¹⁷ Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. A'e riki katu te ame'ē ke, a'erehe johu pyter pe ixo. Ngā py'a juhyk ame'ē ta rehe a'e usak katu ta. Arapuharan ta usakiha aja ame'ē ta rehe a'e usak katu tī. Munde pe ame'ē ta ke a'e raho ta tī. Ame'ē ngi y ke ame'ē ta u'u ta. Ame'ē y muxuwe katu hū ta. (Aja rahā, aja te'e ta hury katu te ixo, aja mujekwa katu.) A'erehe ame'ē ta myahy ym te ta tī. Hyngwēi ym te ta tī. Warahy hakuha pyhyk ym te ta tī. Haku ym te ta tī. Pe, ngā reha ngi upa katu te eha rykwer ke Tupā mukanim ta. (Aja rahā, pyai ym te ta ngā. Jixi'u ym te ta tī.) Aja te'e ta hury katu te ixo — aja ihē pe tamūi pandu.

8

Paper kyndaha awa po wajar mokōi har ke mopok

¹ Paper kyndaha awa po wajar mokōihar ke Arapuharan Ra'yr mopok rahā, ywa pe ma'e ke tyapu ym te. Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Hendu te'e u'am. Aja i'i u'am. Mejaor aja u'am. (Upa katu te ngā mukahem hū, a'erehe hendu te'e u'am. Mupyrara hū ame'ē ke uhuk ta aja ukwa katu, a'erehe ame'ē ngi mukahem hū.) ² A'engi awa po wajar mokōi hetaha Tupā je'ēha rahoha ta rehe ihē asak. Tupā ruwa koty pu'am ame'ē ta ke a'eta. Jumi'a pame katu te Tupā me'ē a'eta pe.

³ Kome'ē ywy keruhū pe Tupā rehe ipy'a ke jundēu awa ta moī moī rahā, myrape 'ar pe ma'e pihe katu ame'ē ke hapu. Ame'ē myrape aja ywa pe ihī tī. Ame'ē rehe amō Tupā je'ēha rahoha uhuk oho u'am. Ipo pe ma'e rryru raho. Itatawa rekūi ke raho. Ma'e pihe katu ame'ē ke ame'ē hyru pe ihī. Tupā namō ixotyhar ta pandu pandu. Ame'ē panduha namō ma'e pihe katu ame'ē ke mupara. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha pe amō me'ē. A'e riki ame'ē ke myrape 'ar pe moī. Tupā namō panduha ke moī tī. Ma'e pihe katu ame'ē ke namō. Myrape itatawa ke te'e mujā, ame'ē 'ar pe moī. Ame'ē myrape wapyka ndutar koty ihī. ⁴ Tupā ruwa koty ima'e je'ēha rahoha pu'am u'am. Tupā namō ixotyhar ta pandu pandu, ame'ē panduha ipo ngi uhem oho, ame'ēja saka. Ame'ē ke takāxīha namō mupara pu'am oho. Ma'e pihe katu ame'ē ke ukwāi. Ame'ē takāxīha namō pu'am oho. ⁵ A'engi ma'e pihe katu ame'ē rryru ke a'e raho. Pe, amō myrape keruhū ngi tata jo'ok. Ame'ē ke hyru pe moī. Ame'ē ke kome'ē ywy keruhū pe a'e ombor. Aja rahā, Tupā tyapu tyapu hū. Tupā pirā pirā hū tī. Kome'ē ywy keruhū katak katak tī.

Jumi'a rehe har

⁶ A'engi awa po wajar mokōi hetaha Tupā je'ēha rahoha ta peju Tate. Aja pame katu te jumi'a peju Tate. Awa po wajar mokōi hetaha jumi'a ke.

⁷ Jumi'a ke Tupā je'ēha rahoha petei'har peju. Aja rahā, kome'ē ywy keruhū pe tata u'ar. Y rātā ame'ē ke aman aja u'ar tī. Awa ruwy namō mupara aja u'ar. Upa katu te kāpi ke ukwāi. Upa katu te kupi'i ukwāi tī. Xirik ym ame'ē ke upa katu te ukwāi. Myra mahapyrihar ngi har petei ukwāi tī. Aja pame katu te. Ywy ke aja tī. Mahapyrihar ngi har petei ukwāi tī. Aja pame katu te tī.

⁸ Tupā je'ēha rahoha mokōihar jumi'a peju tī. Ywy'a keruhū aja ihē asak. Upa ukwāi ixo, ame'ēja asak. Ame'ē ke y ramūi pe ombor. Aja rahā, mahapyrihar ngi har petei awa ruwy aja uwak. Y ramūi ke awa ruwy aja uwak. ⁹ Aja rahā y ramūi rupi ixo ame'ē ta ke manō. Mahapyrihar ngi har petei manō. Y ramūi 'ar rupi jarusu keruhū wata. Mahapyrihar ngi har petei upa katu te mujaxer. Aja pame katu te.

¹⁰ A'engi Tupā je'ēha rahoha mahapyrihar jumi'a ke peju. Aja rahā, jahy rata keruhū aja u'ar. Kandēi hapu ame'ē ke aja ywa ngi u'ar. Ame'ē riki y pe u'ar. Y mahapyrihar ngi har petei pe u'ar. Munde aja tī. Mahapyrihar ngi har petei pe u'ar. ¹¹ Y mahapyrihar ngi har petei iro aja uwak. Ame'ē ke amō u'u rahā, manō riki. Iro riki a'erehe heta ngā manō. [Ame'ē jahy rata keruhū rer: “Iro ame'ē ke” aja riki.]

¹² A'engi Tupā je'ēha rahoha tumemehar jumi'a ke peju. Aja rahā, warahy ke a'e nupā. Mahapyr aja mowok rahā, petēihar ke nupā. Aja rahā, petēihar uwe. Jahy rata ta aja tī. Mahapyr hetaha ngi har petēi nupā. Petēihar uwe tī. Jahy aja tī. Mahapyr aja mowok rahā, petēihar ke nupā. Petēihar uwe tī. Wera rahā, pytun oho tī. Mahapyr mowok rahā, petēihar pytun oho. Pytun rahā, aja tī. Wera ym jahy. Wera ym jahy rata ta tī. Mahapyr mowok rahā, petēihar pytun rahā, pytun te. Upa aja rahā, ma'e mupyraraha uhyk ta, aja mujekwa.

¹³ A'engi ihē ama'tā. Ywate te hū wyrahurān keruhū wewe ixo. Ame'ē rehe ihē asak. Ame'ē pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kuja riki:

—Māte hū! Pyrara te hū ta! Amō mahapyr Tupā je'ēha rahoha ta jumi'a ke peju ta. Ame'ē tyapu rahā, kome'ē wyy keruhū pe har ta pyrara te hū ta — aja ihē ahendu.

9

¹ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar upa har jumi'a ke peju tī. Aja rahā, kome'ē wyy keruhū pe jahy rata u'ar aja ihē asak. Kapitā aja a'e. Ame'ē pe mupyraraha renda kyndaha mopokiha ke amō me'ē. ² Ame'ē kapitā riki kyndaha mopok. Jahy rata aja ame'ē kapitā. Mupyraraha renda ke pirar. Aja rahā, mupyraraha renda ngi tata takāxīha pu'am hū. Tata keruhū ngi aja takāxīha pu'am te hū. Tate warahy ke muwe. Pytun oho riki. ³ Tata takāxīha ngi tukur ta u'ar hū. Wyy keruhū pe u'ar. Jawajyr pyairo aja me'ē tukur rehe jawajyr ruwāi ke Tupā moī. Ame'ē pe awa ke tukur ta jupi katu. ⁴ Tukur ta pe a'e pandu:

—Kāpī ke pe'u ym. Kupi'i ke aja tī. Pe'u ym tī. Myra ro aja tī. Pe'u ym tī. Ma'e ke aja tī. Pe'u ym tī. Awa pykā rehe ukwaha nixói ame'ē ta ke jō pemahy katu. Awa riki Tupā kotyhar ta ke my, ame'ē ukwaha nixói ame'ē ta ke jō pemahy. ⁵ Ame'ē ta ke jō pemahy. Pejukwa ym. Heta jahy rahā, pemahy. Awa po wajar petēihar upa jahy hetaha rahā, pemahy — aja riki tukur ta pe Tupā pandu.

Tukur ta ngā ke mahy rahā, jawajyr jupi aja ahyha. ⁶ Ame'ē awa po wajar petēihar upa jahy hetaha rahā, ngā jupandu ta ngā jupe: “Mā! Ihē pe ahy hū ma'e. Ihē amanō rahā, katu ta my. Ahyha ngi ahem ta my” aja ngā jupe. A'eta manō tar katu te hū. Marā ka ym manōha awa. Tapijar te'e we ahyha.

⁷ Tukur ta kahwa ta aja ihē asak. Kahwa 'ar pe kapitā jumai oho, ame'ē kahwa aja saka. Iākā rehe iākā rehe har aja ihē asak tī. Kapitā keruhū iākā rehe har aja saka. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke ame'ē. Huwa riki sawa'ema'e aja saka tī. ⁸ I'a riki kūjā ta'a aja pukuha. Hāi riki jangwaterāma'e

aja saka. Jarō riki. ⁹ Itape ke ipixi'a rehe mujar. Pe, wewe oho rahā, ngā pypo riki tyapu hū. Jumaiha pe myra ujan ame'ē ke kahwa hykī raho, ame'ēja saka tyapu hū ngā pypo ke. ¹⁰ Huwāi namō tukur ta ixo. Jawajyr ruwāi aja ame'ē. Ame'ē ipyairo pe ngā ke a'eta mahy te hū. Awa po wajar petēihar upa jahy hetaha rahā, mahy te hū ngā ke. ¹¹ Ame'ē tama'e kapitā keruhū pehī tī. A'e riki ame'ē ta ke mondo mondo. Ame'ē kapitā keruhū Tupā je'ēha rahoha. A'e riki mupyraraha rendama'e kapitā ke tī. Jundēu awa ta je'ēha rahā, kuja her riki: “Amandom” aja. Ngere awa ta je'ēha rahā: “Aporiā” aja her. [Ame'ē riki: “Upa mujaxer ame'ē ke a'e” aja riki.]

¹² Pyraraha petēihar ke upa. Amō mokōi pyraraha uhyk ta rī.

¹³ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar riki peju. Jumi'a ke peju. Tupā ruwa koty myrape keruhū ihī. Kome'ē wyy keruhū rahā, tapi'iruhū ke hapu, ame'ē myrape keruhū aja ywa pe myrape keruhū ihī tī. Ame'ē myrape keruhū ngi amō pandu. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. ¹⁴ Kuja Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar pe pandu:

—Y keruhū rake Tupā je'ēha rahoha ke amō kynda. Tumeme kynda. Y rer Eura. Ame'ē ta ke emuhem apo 'y — aja ihē ahendu.

¹⁵ Tumeme Tupā je'ēha rahoha ta ke a'e muhem. Arahā jō muhem. Aja ym rahā, muhem ym ta rī. Arahā jō muhem. Ame'ē wera rahā, ame'ē jahy rahā, ame'ē warahy 'ar rahā jō muhem. Arahā, mahapyr hetaha ta ngi har petēi a'eta jukwa. Aja pame katu te. Upa katu te kome'ē wyy keruhū pe har ta aja riki. Mahapyr hetaha ta ngi har petēi a'eta jukwa katu te. ¹⁶ Kahwa 'ar pe oho ame'ē ta hetaha mangaha ke ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu. Heta te hū riki. Marā ka ym awa mangaha. Kuja, 200.000.000 hetaha ta riki.

¹⁷ Pe, ihē keraiha aja ihē asak. Kahwa 'ar pe oho ame'ē ta rehe ihē asak. Itape ke ipixi'a rehe sawa'e ta mujar. Tata pirāha aja pirā ame'ē ke mujar tī. Pirā namō howy mupara tī. Sasi ita aja howyha. Amō itawa mupara tī. Enxo aja itawaha. Kahwa ākā riki jangwateran ākā aja saka. Juru ngi tata aja uhem. Tata takāxīha aja uhem tī. Enxo aja inēha uhem tī. ¹⁸ Ame'ē kahwa juru ngi uhem ame'ē pe heta te hū kome'ē wyy keruhū pe har ta ke jukwa. Ame'ē mahapyr mahyha pe jukwa. Tata pe jukwa. Tata takāxīha pe aja tī. Jukwa tī. Enxo pe aja tī. Jukwa tī. Upa ame'ē ta pe jukwa. Kuja hetaha. Mahapyr hetaha ngi har petēi jukwa. Aja pame katu te. Aja kome'ē wyy keruhū pe har ta ke jukwa. ¹⁹ Kahwa ta juru ngi uhem ame'ē pe jukwa. Huwāi pe mahy

tī. Huwái riki mbói ákã aja saka. Ame'ë pe ngã ke su'u. Aja mahy hũ.

²⁰ Kahwa ta juru ngi uhem ame'ë pe jukwa te hũ ngã ke. Amõ heta te hũ pyta we rī. Kahwa ta juru ngi uhem ame'ë pe jukwa ym ame'ë ta ke ame'ë ta. Heta te hũ pyta we rī. Mahyha usak tipe. Ipy'a ke ame'ë ta muruwak ym rī. Tupã koty muruwak ym rī. Ipo pe te'e mujã ame'ë ke rehe ipy'a ke a'eta moĩ moĩ we rī. Kuja, ãjã ta rehe ipy'a ke tapijar te'e we moĩ moĩ we rī. Itatawa ke te'e ma'eã mujã ame'ë ke rehe tapijar te'e we ipy'a moĩ moĩ we rī. Itatuwyr ke te'e mujã ame'ë ke rehe aja tī. Ipy'a moĩ moĩ we rī. Itatawaran ke te'e mujã ame'ë ke rehe aja tī. Ipy'a moĩ moĩ we rī. Ita ke te'e mujã ame'ë ke rehe aja tī. Ipy'a moĩ moĩ we rī. Myra ke te'e mujã ame'ë ke rehe aja tī. Ipy'a ke tapijar te'e we moĩ moĩ we rī. Upa ame'ë ke usak ym ma'e ke. Hendu ym tī. Wata ym tī. Ame'ë ke rehe ipy'a ke tapijar te'e we ngã moĩ moĩ. Katu ym aja. ²¹ Tupã koty ipy'a ke muruwak ym riki. Amõ ke jukwa. Ame'ë ngi muruwak ym. Amõma'e ke mukanim raho. Ame'ë ngi muruwak ym tī. Kijã rehe ka'u te'eha ngi muruwak ym tī. Sawa'e rehe ka'u te'eha ngi muruwak ym tī. Paje ma'ema'eha ngi muruwak ym tī. Tupã koty ipy'a ke muruwak ym. Tapijar te'e we ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e we rī.

10

Paper ra'yr mamã ame'ë ke

¹ A'engi amõ Tupã je'ëha rahoha rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Ame'ë je'ëha rahoha riki pyrãta te hũ ame'ë ke a'e. Ywa ngi a'e wyjy uwyr. Ywa takãxiha juramã rupi ihĩ. Iãkã rehe har riki maju'ã aja saka. Huwa hendy hũ. Warahy aja hendy te hũ. Itymã riki tata pirãha aja hendy. ² Ipo pe paper ra'yr mamã ame'ë ke reko. Pirar aja ihĩ. Ipy ijywa katy kotyhar y ramũ pe pyrũ. Ipy ijywa'i kotyhar ywy rehe pyrũ tī. ³ Pe, a'e pukái. Ame'ë riki jangwateran je'ëha aja tyapuha. Upa pukái rahã, Tupã tyapuha tyapu hũ. Ame'ë pe je'ëha ke mujjwyr. Awa po wajar mokõi hetaha tyapu te hũ. Je'ëha mujjwyr. ⁴ Ame'ë upa rahã, ihẽ ahendu ame'ë ke amupinim ta tipe. Ywa ngi ihẽ pe amõ pandu:

—Anĩ. Tupã tyapuha awa po wajar mokõi hetaha pandu ame'ë ke emupinim ym. Emujekwa ym tī — aja ihẽ pe.

⁵ A'engi ijywa ke Tupã je'ëha rahoha ywa koty mupuku. Y ramũ pe pyrũ. Ywy rehe pyrũ tī. Ame'ë je'ëha rahoha riki ijywa katy kotyhar ke mupuku. ⁶ A'e pandu:

—Tupã riki ixuwe katute hũ ame'ë ke a'e. Uhã te hũ ame'ë ke a'e tī. Ywa ke a'e mujã. Kome'ë ywy keruhũ mujã tī. Y ramũ mujã tī. Upa katy te ame'ë pe ixo ame'ë ta ke mujã tī. A'e je'ëha rupi jetejar te ke ihẽ

apandu. Harõ ym te ta apo 'y. (Upa ame'ë ta ke a'e mukanim ta.) ⁷ Tupã je'ëha rahoha awa po wajar mokõi har jumi'a ke peju rahã, ma'e ke Tupã ma'e ta. Yman mujekwa ym ngã pe ma'e ke rī. Ame'ë ke mujekwa ta apo 'y. Yman ima'e je'ëha ke pandu ame'ë ta pe pandu. Ima'e miasu ta ke ame'ë ta. Mujekwa ta kÿ — aja Tupã je'ëha rahoha pandu.

⁸ A'engi ywa ngi ihẽ pe pandu, a'e riki ihẽ pe pandu tī:

—Y ramũ pe pyrũ. Ywy rehe pyrũ tī. Ame'ë Tupã je'ëha rahoha po pe paper mamã ame'ë ke ihĩ. Pirar aja ihĩ. Ame'ë ke epyhyk eho — aja ihẽ pe.

⁹ Ame'ë Tupã je'ëha rahoha koty ihẽ aho. Apandu ipe:

—Ihẽ pe paper mamã ame'ë ke emuwyr — aja ipe.

—Hã! Epyhyk rahã! E'u tī. Nde juru pe eir aja he'ë ta. Nde pusu pe ihon rahã, hái ta — aja a'e pandu ihẽ pe.

¹⁰ Ipo ngi ame'ë paper ra'yr mamã ame'ë ke ihẽ apyhyk. Pe, ame'ë ke ihẽ a'u. Ihẽ juru pe he'ë riki. Pe, upa ihẽ a'u rahã, ihẽ pusu pe hái aja uwak oho. (He'ë aja rahã, ma'e ke Tupã mujekwa ame'ë ke rehe ihẽ rury katy. Hái aja rahã, amõ we pyraraha uhyk ta, aja ihẽ akwa, a'erehe ihẽ apyai.)

¹¹ Pe, ihẽ pe pandu:

—Amõ we Tupãma'e myrandu ke nde erepandu ta tī. Amõ ywy pe har ta rehe har nde erepandu ta tī. Amõ amõ awa ta rehe har aja tī. Amõ amõ je'ëha pandu ame'ë ta rehe har aja tī. Amõ amõ kapitã keruhũ ta rehe har aja tī. Upa ame'ë ta rehe har nde erepandu ta tī — aja ihẽ pe pandu.

11

Mokõi Tupãma'e myrandu ke pandu ame'ë ta ke

¹ Myra ra'yr mangaha ke ihẽ pe Tupã muwyr. Ihẽ Juã. Ihẽ pe Tupã pandu:

—Ywa pe har ihẽ rehe ngã jumu'eha renda keruhũ ke emanga eho. Myja tihaha my? Emanga eho. A'ep ihẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ame'ë ta ixo. Heta ngã ixo. Ame'ë hetaha ke emanga tī. A'ep myrape keruhũ ihĩ tī. Ame'ë tihaha emanga tī. Ame'ë riki kome'ë ywy keruhũ pe ihĩ, ame'ëja saka. Tapi'iruhu ke ame'ë 'ar pe happy, ame'ë ke ame'ë. ² Ihẽ rehe ngã jumu'eha renda keruhũ soroka ke emanga ym. Ame'ë renda ke jundéu awa aja ym ame'ë ta pe ihẽ ame'ë, a'erehe emanga ym. Ihẽ kotyhar aja ym ame'ë ke a'eta. A'etama'e renda ke aja saka ta. Ok ta katy te ame'ë ke a'eta mai ta, Jerusarë ok ta ke. Heta jahy rahã, aja te'e ta. Kuja, 42 jahy rahã, mai ta. (Aja rahã, ihẽ kotyhar ta ke mahy ta, aja mujekwa.)

³ —Ihē rehe har pandu ame'ē ta ke ihē amondo ta. Mokōi amondo ta. Ima'e mundeha pan xuru rāi ame'ē ke ta. (Aja rahā, pyai aja mujekwa. Ngā py'a Tupā koty muruwak ym, a'erehe pyai, aja mujekwa.) Heta jahy rahā, ihēma'e myrandu ke ame'ē ta pandu pandu ta. Kuja, 42 jahy rahā, pandu ta. Ame'ē 42 jahy hetaha 1.260 weraha — aja ihē pe Tupā pandu.

⁴ Kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ke Tupā. Huwa koty mokōi ma'e weraha tymā i'āi. Ame'ē riki Tupāma'e myrandu pandu pandu ame'ē ta ke. Mokōi i'āi. Myra Tupā ruwa koty i'āi tī. Mokōi i'āi. Oriwé'y ke. Ame'ē riki myrandu pandu pandu ame'ē ta ke aja tī. Mokōi i'āi tī. ⁵ Ame'ē mokōi myrandu pandu pandu ame'ē ta ke amō ta mahy ta tipe rahā, tata ke juru ngi uhem. Mokōihar ta juru ngi uhem. Ame'ē riki huwajan ta ke upa jukwa ta. Aja ame'ē mokōihar ta ke mahy tar katu ame'ē ta ke upa jukwa ta. ⁶ Heta jahy rahā, Tupāma'e myrandu ke ame'ē mokōihar ta pandu pandu rahā, Tupā je'ēha rupi ma'e ke a'eta ma'ema'e ta. Arahā aman pe pandu ta: “Epyta” aja. Aja rahā, aman ukyr ym te ta. Myrandu pandu pandu ixo rahā, ukyr ym te ta. Tupā je'ēha rupi mundu pe pandu ta tī: “Awa ruwy aja ewak!” aja. Aja rahā y riki awa ruwy aja uwak ta oho. A'eta putar rahā pame katu te, upa ma'e ahyha ke kome'ē ywy keruhū pe har ta pe mondo mondo ta katu. Tupā je'ēha rupi mondo mondo ta katu.

⁷ Myrandu ke upa pandu pandu rahā, mupyraraha renda ngi so'o jarō aja me'ē uhem ta. Ame'ē riki mokōihar ta namō jumai mai ta. Pe, ame'ē mokōihar ta ke so'o jarō aja me'ē riki muputu'u ta. Jukwa ta tī. ⁸ Ame'ē mokōihar ta rete riki awa rape rupi pete'e tūi. (Jaxer ame'ē ta ke aja ngā ukwaha naī, a'erehe jyty ym awa.) Ok ta katu te ame'ē rape rupi pete'e tūi. Jerusarē ok ta rape ame'ē. Yman ame'ē ok ta pe ima'e kapitā keruhū ke ngā jukwa tī. Myra ngā mupia ame'ē ke rehe jukwa. Ame'ē Jerusarē ok ta pe har ta riki Sondo ok ta pe har ta aja tī. Tupā ke a'eta putar ym tī, aja mujekwa. Eji ywy pe har ta aja tī. Tupā ke a'eta putar ym tī, aja mujekwa tī. ⁹ Hete rehe amō amō ywy pe har ta usak ta. Amō amō ka'a pe har ta aja tī. Usak ta tī. Amō koty koty je'ēha pandu ame'ē ta aja tī. Usak ta tī. Amō amō awa ta aja tī. Hete rehe usak ta tī. Mahapyr wera rahā, amō ixu'a rupi aja te'e usak ta. “Hete ke pejyty ym” aja ngā pandu. Pete'e tūi.

¹⁰ Ame'ē mokōihar ta manō, a'erehe kome'ē ywy keruhū pe har ta hury katu. Ahyha namō kome'ē ywy keruhū pe har ta ke ame'ē mokōi Tupā je'ēha pandu ame'ē ta mupyrara hū. Apo manō, a'erehe kome'ē

ywy keruhū pe har ta huryha mujā. Pe, ma'e katu ame'ē ke a'eta me'ē me'ē ngā jupe. ¹¹ Ajame'ē ke mahapyrihar weraha asa oho, amō ixu'a rupi asa oho rahā, ame'ē ta'ā ke Tupā mujywywyr muwyr tī. Ywytu aja peju muwyr. Pe, a'eta kwera katu pu'am. A'eta rehe usak ame'ē ta upa mukahem hū. ¹² Pe, ame'ē mokōi Tupā je'ēha pandu ame'ē ta pe Tupā pandu. Ywa ngi pandu:

—Se ywate pejur! — aja.

Ame'ē ta ruwajan ta usak u'am rahā, ywa pe ame'ē mokōihar ta jupir oho. Ywa takāxīha 'ar pe jupir oho. ¹³ Arahā ywy riki katak hū. Ok ta ke mujaxer. Jande popa har ngi har peteī mujaxer. Ywy katak hū ame'ē ke ngā ke jukwa tī. Kuja, 7.000 hetaha ngā ke jukwa. Amō pyta ame'ē ta mukahem hū. Pe, Tupā pe pandu: “Ne jō riki katu te me'ē ke. Ywa pe har ke nde” aja riki.

¹⁴ Pyraraha mokōihar upa. Pahar pyraraha mahapyrihar uhyk ta tī.

Jumi'a awa po wajar mokōihar ke

¹⁵ Ajame'ē ke jumi'a ke Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōihar peju. Ywa pe pukái pukái hū, ame'ē rehe ihē ahendu. Kuja pukái:

—Tupā riki kome'ē ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū. Tupā mondo ame'ē ke aja tī. (Kirisutu ke a'e.) Aja te'ēha kapitā keruhū ke a'e. Upa ym te ta ame'ē — aja pukái.

¹⁶ Aja rahā, tamūi ta huwa koty u'ar oup. Kuja, 24 tamūi hetaha ta u'ar oup. Tupā ndutar koty ame'ē ta wapyk uī. Myrape 'ar kapitā keruhūma'e saka, ame'ē pe wapyk uī. Ame'ē ta riki huwa koty u'ar oup. (Aja Tupā rehe ipy'a ke a'eta moī moī.) ¹⁷ A'eta pandu: “Tupā! Jandema'e sawa'e te nde! Pyrātā te hū ame'ē ke nde.

Yman nde erexo. Apo pete'e nde erexo tī. Uhā te hū ame'ē ke nde.

Nema'e pyrātā te ha namō ngā ke nde eremondo mondo apo, a'erehe: 'Ne jō riki katu te me'ē ke' aja japandu nde pe.

¹⁸ Nema'e mupyraraha angaha uhyk, a'erehe amō amō ywy pe har ta parahy nde rehe.

Manō ame'ē ta ke nde eremukwera katu ta, pe, ame'ē ta ke nde eremupyrara ta tī. Ame'ē angaha uhyk tī. A'erehe ngā parahy nde rehe tī.

Kome'ē ywy keruhū ke mujaxer ame'ē ta ke nde eremupyrara ta tī. Mupyraraha renda pe nde eremondo ta tī. Ame'ē angaha uhyk tī.

Nde kotyhar ta anī. Upa nde kotyhar ta pe ma'e katu ame'ē ke nde ereme'ē ta. Ame'ē angaha uhyk tī.

Ne je'êha pandu ame'ê ta pe ma'e katu ame'ê ke nde ereme'ê ta tî. Ame'ê ta nema'e miasu ta ke.

Upa katu te nde rehe ipy'a ke moï moï ame'ê ta pe aja tî. Ma'e katu ame'ê ke nde ereme'ê ta tî.

Kapitã keruhû ta ke. Je'êha reko ym te aja jupe, ame'ê ta ke tî. Upa ame'ê ta pe ma'e katu ame'ê ke nde ereme'ê ta tî. Ame'ê angaha rehe uhyk tî" aja tamûi ta pandu.

¹⁹ Ywa pe Tupã rehe ngã jumu'eha renda keruhû aja ihî. Ame'ê ke pirar. Aja rahã, kaixã rehe usak awa. Ame'ê kaixã pe ymanihar Tupã je'êha ihî. Moise pe Tupã mujekwa, ame'ê je'êha ke. Pe, Tupã pirã pirã. Tupã tyapuha tyapu hû tî. Ywy ke katak hû tî. Johu ngã pandu pandu hû, aja tyapu tyapu hû tî. Aman aja y rãtã ukry hû tî.

12

Kÿjã ke. Mbóí keruhû ke tî.

¹ Ajame'ê ke ywa pe ma'e ke uhem. Ame'ê rehe ihê asak rahã: "Mã!" aja ihê akwa. A'ep kÿjã i'ãí. Ima'e mundeha warahy hendyha aja saka. Jahy rehe pyrû u'am, aja i'ãí. Iãkã rehe har namô i'ãí. Ame'ê rehe jahy rata aja hendyha ihî tî. Kuja awa py mokôí hetaha jahy rata ta ke ihî. ² Imembyr u'ar tate, a'erehe ahy ipe. Imembyr ahy, a'erehe kÿjã ahem riki.

³ Pe, amô ma'e ke ywa pe uhem tî. "Mã!" aja ihê akwa tî. Mbóí keruhû petúí. Pirã riki. Heta iãkã ke. Kuja awa po wajar mokôí hetaha aja iãkã. I'ak namô ixo tî. Kuja jande popa hetaha aja i'ak ke. Iãkã rehe pame katu te iãkã rehe har ihî. Kapitã keruhûma'e aja ame'ê. ⁴ Ywa ngi jahy rata ta ke a'e pyhyk. Huwái pe pyhyk. Mahapyr hetaha ngi har peteí pyhyk. Aja pame katu te. Pe, pyhyk rahã, kome'ê ywy keruhû pe ombor. Pe, kÿjã ruwa koty a'e harô u'am. Imembyr u'ar rahã, pahar a'e u'u ta, a'erehe a'e harô u'am.

⁵ Pe, imembyr u'ar. Sawa'e ra'yr u'ar. A'e riki kome'ê ywy keruhû pe har tama'e kapitã keruhû wan ta. Ngã ke a'e mondo mondo katu te ta. Pe, ta'yn ke amô pyhyk raho. Tupã rake pyhyk raho. Tupãma'e wapyka katu te ame'ê rake pyhyk raho. ⁶ Awa nixóí te ame'ê pe kÿjã ujan oho. Amô renda ke Tupã moï katu. A'ep kÿjã oho. A'ep kÿjã ke amô ta mahy ym ta, ame'ê renda ke. A'ep heta wera rahã, 1.260 wera rahã, usak katu ta ehe. Kÿjã rehe Tupã usak katu ta.

⁷ Ajame'ê ke ywa pe jumai mailha uhyk. Minge, a'e riki Tupã je'êha rahoha tama'e kapitã keruhû. Inamô amô heta Tupã je'êha rahoha ta ixo. Pe, Minge ta namô mbóí keruhû jumai mai riki. Mbóí keruhû namô ixo ame'ê ta jumai mai tî. Amô Tupã je'êha

rahoha ta ke ame'ê ta tî. ⁸ Pe, mbóí keruhû ke Minge ta muputu'u. Ywa ngi muhem mondo. Ywa pe mbóí keruhû pyta ym ta tî. Inamô ixo ame'ê ta aja tî. Pyta ym ta tî. ⁹ Ywa ngi mbóí keruhû ke Minge ta muhem mondo. Ame'ê riki ymanihar mbóí ke. Her Satana. Amô her ãjã ramûí. A'e riki kome'ê ywy keruhû pe har ta ke muka'u te'e hû. Kome'ê ywy keruhû pe mbóí ke Minge ta ombor mondo. Mbóí kotyhar ta ke ombor mondo tî. Ame'ê ta riki Tupã je'êha rahoha ta ke tî. Ame'ê ta ke Minge ta ombor mondo tî.

¹⁰ Ajame'ê ke ywa pe amô pukái, ame'ê ke rehe ihê ahendu. Kuja pandu:

—Apo Satanama'e pyrãtãha ngi ngã ke Tupã jo'ok. Kapitã keruhû te aja pyrãtãha ke a'e mujekwa. Tupã mondo ame'ê ke je'êha te reko, ame'ê ke mujekwa tî. (Kirisutu ke a'e.) Tupã ruwa koty pu'am ame'ê ke jande mu ta rehe har je'ê je'ê hû. Ame'ê riki Satana ke. (Ãjã ramûí a'e.) Juru ai riki. Wera rahã aja te'e ixo. Pytun rahã aja tî. Aja te'e ixo tî. Ame'ê ke ywa ngi Minge ta muhem mondo. (Mã! Katu tiki.) ¹¹ Tupã rehe jurujar katuha ke jande mu ta hijar ym. Satana ke a'eta muputu'u aja riki. (Ãjã ramûí ke a'e.) Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Huwy pe jande mu ta py'a juhyk, a'erehe Satana ke a'eta muputu'u aja ixo tî. Jetehar te ke rehe a'eta jurujar katu, ame'ê ke pandu pandu, a'erehe Satana ke a'eta muputu'u, aja ixo tî. A'eta ke amô ta jukwa tate rahã, tapijar te'e we Tupã rehe jurujar katu. Ajahap manô.

¹² —Satana ke ywa ngi Minge ta muhem mondo. A'erehe pehê rury katu pexo. Upa ywa pe har ta! Pehê rury katu pexo. Tupã je'êha rahoha ta! Pehê rury katu pexo tî. Ywy keruhû pe har ta anî. Mã! Pyrara hû ta. Y ramûí 'ar rupi wata ame'ê ta aja tî. Pyrara hû ta tî. Pehê koty Satana wyjy uwyr. (Ãjã ramûí a'e.) Parahy hû a'e. Weraha heta ym te ta a'e ma'ema'eha ke, a'erehe parahy te hû a'e — aja riki amô pandu.

¹³ "Mã! Ihê ke ywy keruhû pe a'eta ombor muwyr" aja mbóí keruhû ukwa rahã, kÿjã ke a'e mahem oho. Sawa'e ra'yr muhem, ame'ê kÿjã ke mahem oho. ¹⁴ Mokôí wurahuran keruhû pypo aja Tupã me'ê ipe, kÿjã pe. Ame'ê pe awa nixóí te ame'ê pe a'e wewe oho. Ame'ê renda ke Tupã moï katu. A'ep 1.260 wera rahã, Tupã usak katu ehe. A'erehe mbóí keruhû mahy ym kÿjã ke. ¹⁵ Pe, juru ngi y keruhû ke mbóí keruhû muhem. Aja y keruhû pe kÿjã ke munde ta raho tipe. ¹⁶ Anî. Ywy riki owok. Y keruhû mbóí keruhû juru ngi muhem, ame'ê ke upa owokiha pe u'ar oho. (A'erehe kÿjã ke y jukwa ym.) Ywy owok ame'ê pe upa y u'ar oho. ¹⁷ A'erehe kÿjã rehe mbóí keruhû

parahy hũ we rĩ. A'erehe, imembyr ta ke a'e mupyrara hũ oho. Imembyr pyta ame'ẽ ta ke mupyrara hũ oho. Ame'ẽ imembyr ta riki Tupã je'ẽha rehe hendu katu ame'ẽ ta ke a'eta. Jetehar te ke Jesu mujekwa, ame'ẽ ke a'eta pandu tĩ. Hijar ym riki. Ame'ẽ ta riki kũjã membyr ta tĩ. Ame'ẽ ta ke mbói keruhũ mupyrara hũ oho. ¹⁸ Pe, y ramũi rym'y rehe mbói keruhũ pu'am u'am.

13

So'o jarõ aja me'ẽ ke

¹ Ajame'ẽ ke y ramũi ngi so'o jarõ aja me'ẽ uhem. Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Heta iãkã ihĩ. Kuja awa po wajar mokõi hetaha ihĩ. I'ak heta tĩ. Kuja jande popa hetaha i'ak ke. I'ak ta rehe pame katu te iãkã rehe har ihĩ. Kapitã keruhũma'e aja ame'ẽ. Iãkã rehe pame katu te ma'e her ke amõ mupinim. Ame'ẽ ta rer Tupã rehe juru ai ame'ẽ ke. ² So'o jarõ aja me'ẽ jangwate aja ihẽ asak. Hãi riki jangwateran aja saka. Ipy riki usu aja pyrãtã te hũ ame'ẽ ke ame'ẽ. Mbói keruhũ riki ima'e pyrãtãha ke mondo ipe, so'o jarõ aja me'ẽ pe. Mbói keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽ ke a'e me'ẽ ipe tĩ, so'o jarõ aja me'ẽ pe tĩ. Mbói keruhũ pandu ipe: "Ihẽma'e wapyka rehe ewapyk" aja. (Aja rahã, ngã ke so'o jarõ aja me'ẽ mondo mondo ta tĩ.) ³ Heta iãkã ngi har peteĩ riki kyse mungãiha rape ihĩ. Manõ ym tĩ. Ame'ẽ ka'ẽ oho, a'erehe manõ ym. "Mãi!" aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta ukwa. Pe, ixotyhar ta aja ame'ẽ ta uwak. ⁴ Mbói keruhũ je'ẽha te reko, ame'ẽ ke so'o jarõ aja me'ẽ pe a'e me'ẽ, a'erehe mbói keruhũ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ katu. So'o jarõ aja me'ẽ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ katu tĩ. Ngã pandu:

—So'o jarõ aja me'ẽ pyrãtã te hũ. A'e aja nixói amõ. Marã ka ym a'e ke muputu'u awa — aja riki naĩ.

⁵ Pyrãtãha ke so'o jarõ aja me'ẽ pe mbói keruhũ mondo, a'erehe Tupã rehe juru ai. So'o jarõ aja me'ẽ juru ai Tupã rehe tĩ. Tupã aja a'e jupe tĩ. Pe, heta jahy, 42 jahy rahã, ame'ẽ riki je'ẽha te reko. Ngã ke mondo mondo hũ. ⁶ A'e pandu pandu:

—Tupã jaxer ai riki. Her riki jaxer ai tĩ. Hekoha katu ym tĩ. Ywa pe har ta katu ym tĩ. Upa jaxer ai riki — aja so'o jarõ aja me'ẽ pandu naĩ.

⁷ Mbói keruhũ pandu ipe: "Tupã kotyhar ta namõ ejumai eho" aja. Pe, a'e jumai mai oho. Tupã kotyhar ta ke a'e muputu'u ta tĩ. Mbói keruhũ pandu ipe tĩ: "Nde riki upa ka'a pe har tama'e kapitã keruhũ ke. Amõ amõ ywy pe har tama'e kapitã keruhũ ke tĩ. Amõ koty koty je'ẽha pandu ame'ẽ tama'e kapitã keruhũ ke nde tĩ. Amõ amõ awa tama'e kapitã keruhũ ke nde tĩ" aja so'o jarõ aja me'ẽ pe. ⁸ Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe

har ta ngã py'a ke moĩ moĩ ehe, so'o jarõ aja me'ẽ rehe. Kome'ẽ ywy keruhũ Tupã mujã ym rahã we, paper rehe uhã te hũ ame'ẽ ta rer a'e mupinim. Ame'ẽ rehe her nixói ame'ẽ ta riki so'o jarõ aja me'ẽ rehe ngã py'a moĩ moĩ. Ame'ẽ paper riki Kirisutuma'e ke. A'e ke amõ ta jukwa. A'e riki Arapuharan Ra'yr aja a'e.

⁹ "Myrandu rehe pehendu katu! ¹⁰ Amõ ke huwajan pyhyk ta raho aja me'ẽ rahã, aja oho ta a'e. Amõ ke kyse pe huwajan jukwa ta aja me'ẽ rahã, aja kyse pe jukwa ta ame'ẽ ke. Aja rahã, Tupã kotyhar ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ẽ te'e. Tapijar te'e we Tupã rehe jurujar katu ta me'ẽ te'e tĩ" aja riki pandu.

¹¹ Ajame'ẽ ke amõ so'o jarõ aja me'ẽ ihẽ asak. (Mokõihar ke ame'ẽ.) Ywy ngi a'e uhem aja saka. I'ak mokõi namõ ixo. Arapuhame ra'yr aja saka ame'ẽ. Pe, mbói keruhũ aja a'e pandu tĩ. ¹² So'o jarõ aja me'ẽ uhem py. Ame'ẽ je'ẽha rupi ma'e ke mokõihar ma'ema'e katu. Upa kome'ẽ ywy keruhũ pe har ta pe a'e pandu: "So'o jarõ aja me'ẽ uhem py. Pehẽ py'a pemoĩ moĩ katu ehe. Mungãiha rape ka'ẽ ame'ẽ ke namõ a'e ixo. Pehẽ py'a pemoĩ moĩ ehe" aja so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar pandu. ¹³ Ma'e ke so'o jarõ aja me'ẽ ma'ema'e katu. Mokõihar ke a'e. Marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Upa ngã usak u'am rahã, ywa ngi tata ke a'e mujy muwyr. Kome'ẽ ywy keruhũ pe mujy muwyr. ¹⁴ Uhem py so'o jarõ aja me'ẽ huwa koty ma'e ke a'e ma'ema'e katu. Pyrãtãha ke mbói keruhũ muwyr ipe, so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar pe. A'erehe marã ka ym amõ ma'eha. Ame'ẽ ke a'e ma'ema'e katu. Aja upa kome'ẽ ywy keruhũ pe ixo ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e. Ame'ẽ ta pe a'e pandu:

—I'ã ke pemujã. So'o jarõ aja me'ẽ'ã ke pemujã. Iãkã ke kyse puku pe amõ mungãi. Manõ ym a'e. Ame'ẽ ma'e'ã ke pemujã — aja riki ngã pe.

¹⁵ Pyrãtãha ke mbói keruhũ muwyr ipe. A'erehe ame'ẽ'ã ke so'o jarõ aja me'ẽ mokõihar peju. So'o jarõ aja me'ẽ uhem py, ame'ẽ'ã ke peju. Aja rahã, ixuwe katu pu'am. Aja rahã, je'ẽha uhem ipe. Pe, ame'ẽ pandu: "Ihẽ rehe ipy'a ke ngã moĩ moĩ ym rahã, ame'ẽ ta ke pejukwa" aja kwera ramõ ame'ẽ pandu. ¹⁶ Upa awa ta pe so'o jarõ aja me'ẽ pandu. Mokõihar ke a'e. Kuja pandu. "Ma'e ngã ukwaha ke pehẽ pykã rehe pemoĩ. Pehẽ po jywa katu kotyhar rehe pemoĩ tĩ. Upa ngã pe aja pepandu. Kapitã keruhũ aja ixo ame'ẽ ta pe pepandu tĩ. Je'ẽha reko ym te ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Ima'ehũ namõ ixo ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Ima'e ym te ame'ẽ ta pe aja tĩ. Pepandu tĩ. Amõ ta te'e paraky ame'ẽ ta pe aja tĩ. Aja me'ẽ ijar aja ixo ame'ẽ ta

pe aja tī. Pemandu tī. Upa ngā pe aja me'ē pepandu. ('Ngā ukwaha ke pehē pykā rehe pemoī. Pehē po jywa katu kotyhar rehe pemoī tī' aja pepandu)" aja so'o jarō aja me'ē pandu. ¹⁷ Ame'ē ngā ukwaha nixói rahā, marā ka ym ma'e ke muhepyha. Marā ka ym ma'e ke jo'okiha amō ngi tī. Ame'ē ngā ukwaha riki so'o jarō aja me'ē rer ke. Her moī ym rahā, ukwaha mangaha ke moī ta.

¹⁸ Mā! Ukwa katu ta me'ē te'e awa. Ukwa katu ame'ē ke, aja amō ixo rahā, mā peja ngā ukwaha ke emanga. So'o jarō aja me'ē ukwaha mangaha ke emangarahā! Ame'ē ukwaha mangaha sawa'e rer aja ame'ē. Kuja ukwaha ke: 666 aja riki.

14

Kirisutu namō ixotyhar ta ixo

¹ Ajame'ē ke ihē ama'a rahā, ywy'a keruhū rehe Arapuharan Ra'yr pu'am u'am, ame'ē ke rehe ihē asak. (Kirisutu a'e.) Ywy'a keruhū rer Siā. (Ame'ē Jerusarē ok ta pyahu, aja ngā ukwa.) Inamō heta te hū ixotyhar ta ixo. Kuja, 144.000 hetaha ta ixo. Ame'ē ta pykā rehe Kirisutu rer pame katu te amō mupinim. (Aja rahā, ixotyhar ta ke aja mujekwa.) Ipāi rer mupinim tī. (Aja rahā, ixotyhar ta ke aja mujekwa tī.) ² Pe, ywa ngi panduha uwyr. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. Ita pupur keruhū aja ahendu. Tupā tyapuha keruhū aja tī. Araraperan ke nupāha ta hykī, aja panduha tyapuha uwyr. Ame'ē ke rehe ahendu tī. ³ Pe, wapyka ndutar koty 144.000 hetaha ta pu'am u'am tī. Jyngariha pyahu ame'ē ke a'eta jyngar u'am. Tumeme ixuwe katu hū ame'ē ta huwa koty aja tī. Jyngar u'am tī. Tamūi ta ruwa koty aja tī. Jyngar u'am tī. Ame'ē 144.000 hetahama'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi jo'ok riki. Ame'ē ta jō riki ame'ē jyngariha pyahu ame'ē ke jumu'e katu. Amō ta anī. ⁴ Ame'ē ta riki kūjā rehe pyta ym te. Sawa'e jeje te'e ixo ame'ē ta ke, aja ame'ē ta ixo. Arapuharan Ra'yr oho. (Kirisutu a'e.) Haikwer rupi ame'ē ta oho tī. Ame'ē tama'e ka'u te'eha ma'ema'eha ke rehe Kirisutu muhepy. Kome'ē ywy keruhū pe har ta ngi har ame'ē ta ke Tupā pe me'ē py, ame'ēja saka. Arapuharan Ra'yr pe me'ē py, ame'ēja saka tī. ⁵ Te'e pandu ym te ame'ē ta, aja ukwa katu awa. Anī te ame'ē ta. Katu ame'ē ta ke ame'ē ta.

Mahapyr Tupā je'ēha rahoha ta ke

⁶ Ajame'ē ke amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Ywate wewe oho ixo. Upa katu te kome'ē ywy keruhū pe har ta pe myrandu katu ke a'e pandu raho. Ame'ē myrandu upa ym te ta. Uhā te hū, aja saka. Ame'ē ke

upa amō amō awa ta pe pandu raho. Upa ka'a pe har ta pe aja tī. Pandu raho tī. Upa amō koty koty je'ēha pandu ame'ē ta pe aja tī. Pandu raho tī. Upa amō amō ywy pe har ta pe aja tī. Myrandu katu pandu raho tī. ⁷ Hātā a'e pandu:

—Upa kome'ē ywy keruhū pe har ta ke Tupā mutyryk tyryk ta. A'e riki ngā pe pandu ta: "Nde katu." Anī rahā: "Nde katu ym" aja. Ame'ē angaha uhyk apo 'y. A'erehe: "Ne jō riki katu te me'ē ke" aja pepandu ipe. Pehē py'a ke pemoī moī katu ehe tī. A'e riki ywa ke mujā. Kome'ē ywy keruhū aja tī. Mujā tī. Y ramūi aja tī. Mujā tī. Upa mundu aja tī. A'e riki mujā tī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁸ Petei'har upa rahā, Tupā je'ēha rahoha mokōi'har pandu:

—Mambiro ok ta keruhū ke Tupā mai! Upa katu te mai! Upa ngā ke a'e muka'u te'e hū, a'erehe Tupā aja ym ame'ē ke rehe ngā py'a ke ngā moī moī. Kawī ngi ka'u ame'ēja saka riki — aja pandu.

⁹ Mokōi'har upa pandu rahā, Tupā je'ēha rahoha mahapyri'har pukāi:

—So'o jarō aja me'ē rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, (ame'ē ke rehe Tupā parahy te hū ta.) So'o jarō aja me'ē'a rehe ipy'a ke amō moī moī rahā, aja tī. (Ame'ē ta rehe Tupā parahy te hū ta tī.) Ipyk rehe ame'ē ukwaha moī rahā, aja tī. (Ame'ē ta rehe Tupā parahy te hū ta tī.) Ipo rehe ame'ē ukwaha moī rahā, aja tī. (Ame'ē ta rehe Tupā parahy te hū ta tī.) ¹⁰ Kawī iro te ame'ē ke amō u'u, aja Tupā parahy te ha ke pyhyk ta. Ame'ē ke kawī rryru pe Tupā moī, ame'ēja saka. Ame'ē ta ke tata pe a'e mupyrara ta. Enxo ukwāi ixo ame'ē pe mupyrara ta tī. Ahy hū ta. Ame'ē mupyraraha ke Tupā je'ēha rahoha ta katu te ame'ē ta usak ta. Arapuharan Ra'yr usak ta tī. (Kirisutu a'e.) ¹¹ Tata pe mupyrara riki. Ame'ē tata takāxīha aja te'eha pu'am u'am. Upa ym te ta. Ahy te hū. Putu'u ym te riki. Wera rahā, putu'u ym. Pytun rahā, aja tī. Putu'u ym tī. So'o jarō aja me'ē rehe ipy'a moī moī, ame'ē ta pyrara te hū. Putu'u ym te. So'o jarō aja me'ē'a rehe ipy'a moī moī, ame'ē ta pyrara te hū tī. Her ukwaha ke moī ame'ē ta aja tī. Ahyha putu'u ym te ta tī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu. Mahapyri'har ke ame'ē.

¹² Tupā je'ēha rehe hendu katu ame'ē ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ē te'e. Jesu rehe tapijar te'e we jurujar katuha hijar ym ame'ē ta ipy'ahu te'e hendu ta me'ē te'e tī. Tupā kotyhar ta aja ixo ta me'ē te'e tī.

¹³ Ajame'ē ke ywa ngi panduha uwyr. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kuja pandu:

—Kuja emupinim. Apo har jandema'e kapitā keruhūma'e parakyha ke amō ta ma'ema'e ixo. Tupā je'ēha ke pandu pandu ame'ē ke ima'e parakyha ke. Aja ixo rahā,

ame'ë ta ke amō ta jukwa. Aja rahā, mā hury katu ame'ë ta ke a'eta — aja ahendu.

Tupā'ā pandu:

—A'e tŷ! Ame'ë ta paraky te hū. Apo putu'u katu te ta. Paraky te hū, a'erehe ma'e katu ame'ë ke Tupā me'ë ta. Ame'ë namō ixo, a'erehe hury katu te ta — aja rikī.

Ngā ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar

¹⁴ A'engi ihē asak rahā, ywa takāxīha ituwyr ame'ë rehe ihē asak. Ame'ë 'ar pe awa aja wapyk uī. (Kirisutu a'e.) Iākā rehe har namō ihī. Kapitā keruhūma'e aja ame'ë. (Aja rahā, upa katu te huwajan ta ke a'e muputu'u, aja mujekwa katu.) Itatawa ke te'e mujā ame'ë ke iākā rehe har. Kyse apar haimbe ame'ë ke ipo pe pyhyk reko. ¹⁵ Pe, amō Tupā je'ēha rahoha uhem. Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi uhem. Tupā koty ngi uhem. Ywa takāxīha 'ar pe wapyk uī ame'ë pe hātā a'e pandu:

—Angaha uhyk rikī. Kyse apar pe ma'e tyarō ame'ë ke emondok. Ematyr. Kome'ë wyy keruhūma'e ke tyarō rikī — aja ipe.

¹⁶ Pe, takāxīha 'ar pe wapyk ame'ë ke kyse apar pe mondok. Kome'ë wyy keruhūma'e tyarō ame'ë ke mondok. Ame'ë ke matyr. (Aja rahā, kome'ë wyy keruhū pe har ta ke mujy'ar ta. Ixotyhar ta ke ixoty a'e mujy'ar, aja mujekwa.)

¹⁷ A'engi ywa pe har Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Kyse apar haimbe ame'ë ke a'e pyhyk reko tī.

¹⁸ Ajame'ë ke amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Ame'ë rikī tata harōha ke. Tata usakiha ke a'e tī. Myrape keruhū rake ngi a'e uwyr. Kome'ë wyy keruhū pe rahā, tapi'iruhu ke happy, ame'ë myrape keruhū aja saka. Pe, kyse apar haimbe ame'ë ke pyhyk reko. Ame'ë pe pandu.

—Ma'eywa ke kyse apar pe emondok. Uwa ame'ë ma'eywa ke. Peme'ë wyy keruhū pe uwa ty tūi. Tyarō rikī, a'erehe a'ep emondok eho — aja pandu.

¹⁹ A'erehe kome'ë wyy keruhū pe Tupā je'ēha rahoha mondok uwyr. Hybo ngi uwa ke mondok. Ame'ë ke tykwer jamiha renda pe ombor. Ame'ë jamiha renda Tupā parahy te ha aja saka. ²⁰ Ok ta kurar sorokap jamiha renda ihī. Ame'ë pe uwa ke jami. Awa ruwy aja tykwer uhem hū ingi. Y tiha aja uhem. Manga rahā, tyypha rikī peteī met, amō met ixu'ap tyypha. Pukuha manga rahā, 300 kiro met pukuha. (Upa aja rahā, kome'ë wyy keruhū pe har ta ke Tupā je'ēha rahoha ta mujy'ar ta. Tupā rehe ipy'a ym ame'ë ta ke a'eta. Pe, ame'ë ta ke Tupā mupyrara te hū ta. Awa ruwy uhemihā aja ahy te hū ta ngā ke, aja mujekwa.)

15

Ma'e ahyha a'ejōhar ke

¹ Ajame'ë ke ywa rehe amō ma'e rehe ihē asak tī. Ame'ë ke ihē asak rahā: “Māte we ame'ë te a'e my!” aja ihē akwa. Kuja ihē asak. Tupā je'ēha rahoha ta awa po wajar mokōi hetaha rehe ihē asak tī. Kuja ame'ë ta pyhyk reko. Ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha ke. Ame'ë rikī a'ejōhar ke. Ame'ë ke Tupāma'e parahy te ha ke. A'ejōhar ke ame'ë.

² Pe, y ramūi aja ihē asak. Waruwa aja ame'ë. Tata namō mupara aja rikī. Pe, so'o jarō aja me'ë koty ipy'a ke muruwak ym ame'ë ta rehe ihē asak. Tapijar te'e we Tupā rehe jurujar katu ame'ë ta ke a'eta. Ame'ë so'o jarō aja me'ë'ā koty ipy'a ke muruwak ym tī. Ame'ëma'e ukwaha ke moī ym tī, ipykā rehe. Ame'ë ta rehe ihē asak. Y ramūi aja ame'ë rake pu'am u'am. Ame'ë ta pe pame katu te araraperan ke Tupā me'ë me'ë. Ame'ë ke ngā jywa rehe ngā pyhyk u'am. ³ Moise mu'e, ame'ë jyngariha ke ame'ë ta jyngar u'am. A'e rikī Tupāma'e miasu ke. Arapuharan Ra'yr rehe ame'ë ta jyngar u'am tī. (Kirisutu ke a'e.) Kuja jyngar:

“Tupā! Jandema'e sawa'e te nde! Pyrātā te hū ame'ë ke nde.
Mā! Nde erema'ema'eha rikī katu te ame'ë ke.

Jetehar rupi ma'e ke nde erema'ema'e katu.
Katu te ha rupi nde erema'ema'e katu tī.

Upa amō amō wyy pe har tama'e kapitā keruhū te nde.

⁴ Sawa'e! Nde rehe upa ngā hendu katu ta.
Upa ngā pandu ta: ‘Ne jō rikī katu te me'ë ke' aja.

Nde pe ma'e nde ereka'u te'eha nde erema'eha nixōi te.

Jetehar rupi nde erema'ema'e, ame'ë ke rehe upa ngā usak, a'erehe nde rehe upa katu te amō amō wyy pe har ta ngā py'a ke moī moī ta uwyr” aja rikī jyngar.

⁵ Ajame'ë ke ywa pe har Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe ihē asak. Hukwen pirar aja asak. A'ep so'o pirer ke te'e mujā aja ihī. Ame'ë so'o pirer ok keruhū: “Ko Tupā ixo” aja ame'ë mujekwa. ⁶ Pe, Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū ngi Tupā je'ēha rahoha ta uhem. Awa po wajar mokōi hetaha ke. Ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha namō ixo ame'ë ta ke a'eta. Ima'e mundeha hendy hū ame'ë ke namō ixo. Katu te ame'ë ke. Ipxi'a rupi ma'e pukwariha ihī. Itatawa ke te'e mujā ame'ë ke. ⁷ Ame'ë ta pe ma'e ke amō me'ë. Tumeme ixuwe katu hū ame'ë ta ngi har peteī me'ë ma'e ke. Kuja, ita rekūi awa po

wajar mokōi hetaha. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē pe Tupā parahyha tryhem ihī. Ame'ē ke Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ta pe me'ē. Tupā riki uhā te hū ame'ē ke a'e. ⁸ Tupā rehe ngē jumu'eha renda keruhū pe tata takāxīha pu'am hū u'am. Tupā katu te ha ke ame'ē mujekwa. Ima'e pyrātā te ha ke mujekwa tī. Ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha ke Tupā je'ēha rahoha ta jyhē ta. Ame'ē upa ym rahā we, marā ka ym Tupā rehe ngē jumu'eha renda keruhū pe ixeha awa. Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ta ma'e ahyha ke jyhē ta.

16

Tupāma'e parahyha ke

¹ Ywa pe har Tupāma'e ngē jumu'eha renda keruhū ngi amō hātā pandu. Ame'ē ke rehe ihē ahendu. Ihē Juā. Tupā je'ēha rahoha ta pe hātā pandu: "Peho! Ita rekūi pe ihī ame'ē ke pejyhē peho. Awa po wajar mokōi hetaha ita rekūi ke. Ame'ē pe Tupāma'e parahyha ke ihī. Ywy keruhū pe pejyhē peho" aja ahendu.

² Tupā je'ēha rahoha petēihar jyhē oho. Kome'ē ywy keruhū pe ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē oho. Aja rahā pere ahy te hū ame'ē ke awa ta rehe uhem. So'o jarō aja me'ē ukwaha reko ame'ē ta rehe uhem. Ipykā rehe ukwaha ihī. Ipo rehe aja tī. Ihī tī. Upa ame'ē ta rehe pere uhem. So'o jarō aja me'ē'ā rehe ipy'a ke amō ta mōi mōi, ame'ē ta rehe pere ahy te hū ame'ē ke uhem tī.

³ A'engi Tupā je'ēha rahoha mokōihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Y ramū pe jyhē. Aja rahā, y riki awa ruwy aja uwak. Manō ame'ē ruwy aja ame'ē. Upa katu te y rupi ixo ame'ē ta ke manō. Pyta we ym te.

⁴ A'engi Tupā je'ēha rahoha mahapyrihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Y pe ombor. Mundu pe aja tī. Ombor tī. Upa y riki awa ruwy aja uwak tī. ⁵ Pe, Tupā je'ēha rahoha pandu ame'ē ke rehe ihē ahendu. A'e riki y harōha ke. Y usakiha ke tī. Kuja pandu:

—Tupā! Katu te ame'ē ke nde. Ngā ke nde eremupyrara. Ame'ē ke katu. Yman nde erexo. Apo pete'e nde erexo tī. Nde ruhā te hū ame'ē ke nde. ⁶ Nde kotyhar ta ke ngā jukwa. Huwy muhem riki. Nde je'ēha pandu ame'ē ta ke aja tī. Jukwa tī. A'erehe ngē pe awa ruwy aja nde eremondo. Ame'ē ke a'eta u'u, ame'ēja saka. (Aja rahā, huwy muhem, aja ame'ē ta ke Tupā jukwa tī, aja mujekwa.) Aja katu a'eta pe — aja pandu.

⁷ Pe, myrape keruhū koty ngi amō pandu, ame'ē ke rehe ihē ahendu. Kome'ē ywy keruhū pe rahā, myrape keruhū 'ar pe tapi'iruhu ke hapy. Ame'ē myrape keruhū aja ame'ē. Kuja pandu: "Tupā! Jandema'e sawa'e te ke nde! Pyrātā te hū ame'ē ke nde.

Jetehar rupi ngā ke nde eremupyrara ta. Nde eremupyrara ta rahā, katu tiki ame'ē tī" aja ahendu.

⁸ A'engi Tupā je'ēha rahoha tumemehar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Warahy rehe jyhē. Aja rahā, warahy haku te hū oho. A'erehe ngē pirer ke hapy, aja riki. ⁹ Warahy haku te hū. Ngā pirer ke hapy. A'erehe Tupā pe a'eta pandu: "Nde katu ym" aja ipe naī. (Tupā riki ma'e ahyha ke muwyr, aja ngā ukwa a'erehe Tupā rehe juru ai.) Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ipy'a ke ngā muruwak ym. Tupā koty muruwak ym. "Katu te ame'ē ke nde" aja Tupā pe pandu ym ngā.

¹⁰ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar upa har ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. So'o jarō aja me'ē ma'e wapyka rehe jyhē. Aja rahā, hekoha rupi pytun te oho. A'e riki ngāma'e kapitā keruhū aja ixo. Upa ame'ē renda rupi pytun te oho. Hembe ke a'eta su'u su'u rāi u'am. Ahy te hū ngā, a'erehe hembe ke su'u su'u u'am. ¹¹ Pe, a'eta pandu: "Tupā! Ywa pe har ke nde! Katu ym te nde" aja riki naī. Ahy te ngā ixo. Pere hū tī. Ahy riki a'erehe Tupā rehe juru ai. Ma'e ka'u te'eha ma'ema'eha ngi ngā muruwak ym. Tupā koty muruwak ym.

¹² A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar petēihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī. Y pe jyhē. Y rer Eura. Aja rahā, y riki upa katu te typa oho. A'erehe ame'ē y renda rupi kapitā keruhū uwyr ta. Warahy uhemihā kotyhar kapitā keruhū ame'ē. Y rapyrer rupi uwyr ta.

¹³ A'engi ājā ta rehe ihē asak. Mahapyr asak. Jaxer ai te ame'ē ta ke a'eta. Kururu aja ame'ē ta rehe asak. Mbōi keruhū juru ngi petēi uhem. Amō riki so'o jarō aja me'ē juru ngi uhem tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ran juru ngi amō uhem tī. Aja asak tī. ¹⁴ Ājā ta ke ame'ē ta. Mahā ka ym amō ma'eha, ame'ē ke a'eta ma'ema'e katu. Ame'ē mahapyr ājā ta riki upa katu te kapitā keruhū ta ke mujy'ar. Kome'ē ywy keruhū rupi ixo ame'ē ta kapitā keruhū ta ke mujy'ar. Jumaiha rehe mujy'ar. Tupā namō jumai ta. A'e riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e.

¹⁵ —Pesarahā! Awa ukwa ym ha rupi ma'e mukanīha uhyk uwyr. Aja amō harō ym rahā, ihē ajur ta. Amō ukwer ym, aja ixo rahā, hury katu ame'ē ke a'e. Ukwer ym, aja ima'e mundeha ke rehe amō usak katu. Peta kŷ, aja ixo. Aja rahā, jawe te'e aja wata ym. Jawe te'e rahā, huxī ta. Peta kŷ, aja amō ixo rahā, huxī ym ta — aja riki Kirisutu pandu.

¹⁶ Pe, ma'e renda pe kapitā keruhū ta ke ājā ta mujy'ar. Ame'ē renda rer: "Aman-genō." Aja riki jundéu awa ta je'ēha ipe.

¹⁷ A'engi Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōihar ita rekūi pe ihī ame'ē ke jyhē tī.

Ywate ngi jyhē. Ywa pe har Tupā rehe ngā jumū'eha renda keruhū ihī. Ame'ē pe wapyka ihī. Kapitā keruhūma'e aja ame'ē. Ame'ē ngi Tupā hātā pandu. Kuja. "Upa katu te riki" aja pandu. ¹⁸Pe, Tupā pirā pirā hū. Tupā tyapuha tyapu hū tī. Kome'ē wyy keruhū katak te hū tī. Sawa'e ke Tupā mujā, ame'ē ngi har aja wyy ke katak ym. Māte hū katak hū. Wyy katak hū, ame'ē 'ar koty te we hū ame'ē katakiha. ¹⁹Ame'ē ok ta keruhū owok. Mahapyr pyngwer aja owok. Upa amō amō wyy pe ok ta ihī, ame'ē ta ke upa mujaxer tī. Mambiro ok ta ke Tupā harāi ym. Ame'ē pe har ta ke a'e mupyrara te hū. Ame'ē ta pe pandu: "Ihēma'e ita rekūi ngi kawī pe'u" aja pandu. (Aja rahā, Tupāma'e parahy te ha ke ame'ē ta pyhyk.) ²⁰Upa ypa'ū riki kanim oho. Upa wyyā keruhū kanim oho tī. ²¹Ywa ngi aman aja y rātā ukry tī. Y rātā keruhū riki. Puhūi ame'ē. Kuja, 40 kir puhūiha riki ukry. Wyy pe har ta rehe ukry. Pe, ame'ē ta Tupā rehe juru ai. "Katu ym nde" aja pandu naī. Y rātā keruhū ukry rahā, ahy te hū. A'erehe Tupā rehe juru ai.

17

Kūjā katu ym ame'ē rehe har

¹ Ajame'ē ke Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ngi har peteī uwyr ihē koty. Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta ita rekūi pyhyk reko ame'ē ke. Awa po wajar mokōi hetaha ita rekūi ke. Pe, ihē rehe uhyk rahā, ihē pe pandu:

—Ejur! Y rymy'y rehe ame'ē ok ta keruhū ngā mujā. Myja me'ē ame'ē ke Tupā mai ta my? Ame'ē ke nde pe ihē amujekwa ta. Ame'ē ok ta keruhū riki kūjā ka'u te'e aja saka. ²Ame'ē kūjā rehe kome'ē wyy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ka'u te'e. (Aja rahā, ame'ē ok ta pe har ta ma'ema'eha ke rehe ngā py'a ke ngā moī moī. Ipy'a moī ehe, a'erehe kūjā ka'u te'e aja ame'ē.) Ame'ē kūjāma'e kawī ke kome'ē wyy pe har ta u'u tī. Ame'ē kawī ma'e ka'u te'eha aja saka. (Aja rahā, ame'ē ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha ke ngā ma'ema'e tī, aja mujekwa) — aja ihē pe pandu.

³ Ihē py'a rehe Tupā'ā ihī katu. Ihē Juā. Pe, ihē ke Tupā je'ēha rahoha pyhyk raho. Awa nixói te ame'ē pe pyhyk raho. A'ep kūjā rehe ihē asak. So'o jarō aja me'ē pirā ame'ē ke rehe asak tī. Ame'ē kupe 'ar pe kūjā wapyk uī. Hete rupi her ihī. Tupā rehe juru ai, ame'ē rer riki heta ihī. Pe, ame'ē so'o jarō aja me'ē heta iākā namō ixo. Awa po wajar mokōi hetaha iākā. I'ak heta tī. Jande popa hetaha i'ak ke. ⁴ Kūjāma'e mundeha katu te. Pan pirangwer ke te'e mujā ame'ē ke te'e ame'ē mundeha. Pan pirā amō tī. Itatawa ke te'e ma'e ke mujā, ame'ē ke mundeha

rupi moī moī tī. Aja mukatuha. Itara'y'r muhepy hū ame'ē ke moī moī tī. Pero moī tī. Pu'y'r aja ame'ē. Aja mukatuha tī. Ipo pe ita rekūi ra'y'r ke a'e pyhyk reko. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Tyryhem riki. Upa ma'e ka'u te'eha ma'ema'e ame'ē ke ihē ipe. Upa katu te jaxer ai ame'ē ke ihē ipe tī. Ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, a'erehe upa ma'e ke ita rekūi ra'y'r pe ihī. ⁵ Ipykā rehe her ke amō mupinim. Myja me'ē ame'ē rer my? Yman ame'ē ke ukwa ym awa rī. Kuja her. "Mambiro ok ta keruhū ke. Upa kūjā ka'u te'e ame'ē tama'e kapitā keruhū aja ame'ē. Kome'ē wyy keruhū pe upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e, ame'ē tama'e kapitā keruhū ke a'e tī. Kūjā ke a'e" aja riki. ⁶ Tupā kotyhar ta ruwy ngi kūjā ka'u, aja ihē asak. Jesu rehe jurujar katuha ke hijar ym, ame'ē ta ke amō ta jukwa. Ame'ē ta ruwy ngi ka'u tī. (Aja rahā, Tupā kotyhar ta ke kūjā jukwa, aja mujekwa ngā pe. Jesu rehe jurujar katuha ke hijar ym ame'ē ta ke jukwa tī, aja mujekwa tī.)

Ame'ē kūjā rehe ihē asak rahā: "Mā!" aja ihē akwa. ⁷ Aja rahā, ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Nde eremukahem rahā, katu ym. Myja me'ē ame'ē kūjā my? Yman ame'ē ke amō ukwa ym rī. Ame'ē ke nde pe ihē amujekwa ta apo 'y. So'o jarō aja me'ē rehe har ihē amujekwa ta tī. Ame'ē kupe 'ar pe kūjā wapyk. Iākā kuja hetaha, awa po wajar mokōi. I'ak kuja hetaha tī, jande popa. ⁸ Ame'ē so'o jarō aja me'ē ixo kwe. Apo anī. Nixói apo 'y. Mupyraraha renda ngi uhem tate. Jumai ta oho a'e. Pe, a'e ke Tupā jukwa ta. Ame'ē so'o jarō aja me'ē rehe kome'ē wyy keruhū pe har ta usak rahā: "Mā!" aja ukwa. Ame'ē ta rer ke paper rehe nixói. Uhā te hū ame'ē ta rer aja ym. Kome'ē wyy keruhū ke Tupā mujā ym rahā we, uhā te hū ame'ē ta rer ke paper rehe a'e mupinim. Ame'ē rehe nixói te ame'ē ta rer. Ame'ē so'o jarō aja me'ē ixo kwe. Apo nixói 'y. Manō riki. Uwyr ta tī.

⁹ —Apo ukwa katu ame'ē ke ukwa ukwa ta me'ē te'e. Iākā awa po wajar mokōi hetaha riki wyyā awa po wajar mokōi hetaha ke. Ame'ē 'ar pe kūjā wapyk uī. Aja rahā, ok ta riki wyyā awa po wajar mokōi ihī, aja mujekwa. Ame'ē ok tama'e kapitā keruhū awa po wajar mokōi hetaha ixo tī. ¹⁰ Awa po wajar peteīhar upa hetaha upa 'y. Nixói apo 'y. Awa po wajar peteīhar riki kapitā keruhū kote'e ixo apo 'y. Amō riki awa po wajar mokōihar uhyk ym we uwyr rī. Ame'ē uhyk uwyr rahā, jahy heta ym rahā, kapitā keruhū aja ixo ta tī. ¹¹ So'o jarō aja me'ē ixo kwe. Apo nixói 'y. Ame'ē riki awa po wajar mahapyrihar ke a'e. Ame'ē riki awa po wajar mokōi ngi har peteī a'e. Jumai oho. Pe, a'e ke Tupā jukwa ta.

¹² —I'ak jande popa rehe nde eresak. Ame'ë riki kapitā keruhū jande popa hetaha ta. Ame'ë ta kapitā keruhū aja ixo ym we rī. Uhyk ta kŷ. So'o jarō aja me'ë namō ame'ë ta ke kapitā keruhū aja amō mu'am ta. I' atu we ym rahā, kapitā keruhū aja ixo ta tī. ¹³ Ame'ë kapitā keruhū jande popa hetaha ma'ema'e. Ame'ë ke petēhar aja ma'ema'e. So'o jarō aja me'ë pe ame'ë ta pandu: “Nde riki jandema'e kapitā keruhū ke apo 'y. Jande je'ēha rupi ma'e ke ema'ema'e katu” aja so'o jarō aja me'ë pe pandu. ¹⁴ Arapuharan Ra'yr namō so'o jarō aja me'ë jumai ta oho. (Kirisutu ke a'e.) Kapitā keruhū jande popa hetaha aja tī. Jumai ta oho tī. Pe, ame'ë ta ke Arapuharan Ra'yr muputu'u ta. A'e riki kapitā keruhū te. “Ihēma'e ke pehē” aja Kirisutu pandu ame'ë ta jumai oho inamō tī. “Ihē koty ejur” aja Kirisutu pandu ame'ë ta jumai oho inamō tī. Ixotyhar ta jurujar katuha ke hijar ym ame'ë ta jumai oho inamō tī. So'o jarō aja me'ë ke a'eta muputu'u ta oho tī. Kapitā keruhū ta ke muputu'u ta tī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹⁵ Ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu tī:

—Y rehe nde eresak. Ame'ë 'ar pe kūjā ka'u te'e pyrū. Ame'ë y riki amō amō ywy pe har ta ke. Amō amō awa ta ke tī. Amō koty koty je'ēha pandu ame'ë ta ke tī. Amō amō ka'a pe har ta ke tī. ¹⁶ Kūjā ka'u te'e ame'ë ke i'ak jande popa hetaha putar ym ta. So'o jarō aja me'ë aja tī. Putar ym ta kūjā ke tī. Upa katu te kūjāma'e ke jo'ok ta ingi. Jawe te'e aja a'e ke ame'ë ta mupyta ta ixo. (Aja rahā, a'e ke muputu'u ta, aja mujekwa.) Kūjā rukwer ke u'u ta, ame'ēja saka ta. Kūjā ke tata pe hany ta, ame'ēja saka upa katu te mujaxer ta tī. (Aja rahā, kūjā riki kapitā keruhū aja putar ym aja mujekwa.) ¹⁷ Tupā pandu: “Ihē aputar ame'ë ke kapitā keruhū ta ma'ema'e ta. Ihē aputariha ke ipy'a rehe ihē amōi ta, a'erehe ihē aputar ame'ë ke a'e ma'ema'e ta” aja a'e pandu. A'erehe kapitā keruhū ta pandu: “Nde riki jandema'e kapitā keruhū ke apo 'y. Jande je'ēha rupi ma'e ke ema'ema'e katu” aja so'o jarō aja me'ë pe pandu. A'erehe so'o jarō aja me'ë riki kapitā keruhū aja ixo. Tupā pandu ame'ë ke upa uhyk ym rahā we, aja ixo ta ame'ë.

¹⁸ —Kūjā rehe nde eresak, ame'ë riki ok ta keruhū ke. Ame'ë ok ta keruhū ngi je'ēha uhem, ame'ēja saka. Upa kome'ë ywy keruhū pe har tama'e kapitā keruhū ke mondo mondo. A'erehe ame'ë ok ta keruhū je'ēha te reko, ame'ēja saka — aja ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu.

18

Mambiro ok ta ke upa katu te mujaxer

¹ Ajame'ë ke amō Tupā je'ēha rahoha rehe ihē asak. Ihē Juā. Ywa ngi wyjy uwyw a'e. Je'ēha te reko. Katu te ame'ë ke a'e. Hendy hū. Ima'e hendyha namō kome'ë ywy keruhū ke muwera hū. ² A'e hātā pandu:

—Mambiro ok ta upa katu te mujaxer. Ma'e jaxer ai ame'ë rekoha ke apo 'y. A'ep ājā ta ixoha renda ke apo 'y. Ājā jaxer ai ame'ë ta pehī riki. A'ep ma'ewyra jaxer ame'ë ke ixo tī. Ma'ewyra amō u'u ym ame'ë ke pehī tī. ³ (Ame'ë ok ta mujaxer ym rahā, pewe ihī rahā,) ma'e ka'u te'eha riki kawī aja saka. Ame'ë ngi upa amō amō ywy pe har ta ka'u. Aja rahā, ame'ë ma'e ka'u te'eha ke amō amō ywy pe har ta ma'ema'e tī. Ame'ë ok ta pe har ta aja kome'ë ywy keruhūma'e kapitā keruhū ta ma'ema'e tī. Pe, upa ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e. Ame'ë ok ta rehe mâte hū ma'e ke ihī. Ma'e ke muhepy ame'ë ta muhepy hepy hū. Aja matyr hū tamatarer ke. Muka'u te'eha rupi pyhyk hū. Katu ym aja — aja riki Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁴ Pe, ywa ngi amō pandu ame'ë ke rehe ihē ahendu.

“Ihē kotyhar ta! Ame'ë ok ta ngi pehem peho!

Ame'ë ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha pema'ema'e ym pexo tī.

Ame'ë ok ta pe har ta ke ihē amupyrara ta. Pehem peho ingi. (Aja rahā, ame'ë ta aja pehē ke ihē amupyrara ym ta tī.)

⁵ Upa ma'e ka'u te'eha ke a'ep pe har ta ma'ema'e hū. Mâte hū te'e ma'ema'e. Ywa rehe uhyk, ame'ēja saka hetaha.

Ma'e katu ym te ame'ë ma'ema'eha ke ihē aharāi ym. (A'erehe amupyrara ta)” aja ahendu.

Pe, ywa ngi pandu ame'ë ke rehe ahendu tī. Tupā je'ēha rahoha ta pe pandu:

⁶ “Ihē kotyhar ta ke a'ep pe har ta mupyrara hū.

Aja juja katu te a'ep pe har ta ke pemupyrara tī.

Jetehar te! Mokōihar aja pemupyrara. Amō ta ke a'ep pe har ta muka'u te'e.

Aja mokōihar aja a'ep pe har ta ke pemuka'u te'e tī. Aja pemahy katu tī.

⁷ Ma'e katu ame'ë ke jō a'ep pe har ta me'ë me'ë ngā jupe. Ma'e hepy hū ame'ë ke aja tī. Me'ë me'ë ngā jupe tī.

Aja jumuhury ngā juehe. A'erehe a'ep pe har ta ke pemahy apo. Pemupyrara tī.

Ame'ë ok ta riki kūjā aja saka. Jupandu jupe: ‘Kapitā keruhū ihē. Aja ko axo. Ihē sawa'e manō ame'ë ke ym ihē axo. A'erehe apyaiha ihē akwa ym te ta' aja jupe.

⁸ Aja pandu jupe, a'erehe petēi wera rahā, ma'e ahyha uhyk ta ehe.

Pyaiha uhyk ta ehe tī. Myahy te ha uhyk ta tī. Mahya uhyk ta tī. Tata pe hapy ta tī.

Tupā, jandema'e sawa'e te riki pyrātā te hū. A'erehe tata pe hapy ta. Upa ukwāi ta. Mujaxer ta. A'e riki mupyrara ta" aja ywa ngi pandu ame'ē ke rehe ahendu.

⁹ Kome'ē wyy keruhūma'e kapitā keruhū ta pyai ta. Ame'ē ok ta pe har ta aja ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e tī. Ame'ē ok ta riki ukwāi hū. Tata takāxīha pu'am hū tī. Ame'ē rehe kapitā keruhū ta usak, a'erehe pyai hū. Jixi'u hū tī. ¹⁰ Ame'ē ok ta aja pyrara tar ym kapitā keruhū ta. Kyje ingi. A'erehe paite pu'am u'am. Pandu u'am:

—Mā! Māte hū puki! Katu ym! Mambiro ok ta upa riki. Katu te ame'ē ke kwe. A'ep pe har kapitā ta pyrātā te. Mā! Pahar mumba. I'i we ym aja pahar mumba — aja kapitā keruhū ta pandu. Jixi'u hū tī.

¹¹ Kome'ē wyy keruhū pe ma'e muhepy ame'ē ta ixo. Ame'ē ta jixi'u hū tī. Apo ame'ē ok ta ngi ma'e ke jo'ok ym ta awa. Muhepy ym ta tī. A'erehe tamatarer ke muheta ym te ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe: "Mā! Katu ym" aja ma'e muhepy ame'ē ta jixi'u hū. ¹² Itatawa ke amō jo'ok ym ta ingi 'y. Itatuwyr aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Itara'yr muhepy ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Pero aja tī. (Pu'yr aja ame'ē.) Pan katu te ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym tī. Pan pirangwer aja tī. Pan pirā aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Pan sen ame'ē aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Arapuharan ra ke te'e mujā ame'ē ke tī. Jo'ok ym ta awa tī. Upa ma'e myra katu te ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Masin ke te'e mujā me'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. (Masin riki i'ak aja saka. Tuwyr ame'ē.) Ma'e myra hepy hū ke te'e mujā ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Itatawaran ke te'e mujā ame'ē ke aja tī. Ita, ser ke te'e mujā ame'ē ke aja tī. Ma ke te'e mujā ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. ¹³ Kane aja tī. Ma'e pihe katu ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Insen aja. Miha amō tī. Ma'e pihe katu ame'ē ke amō tī. Jo'ok ym ta awa tī. Kawī aja tī. Ma'e ka aja tī. U'i aja tī. Ahūi aja me'ē ku'i aja tī. Ahūi aja me'ē aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Tapi'iruhu aja tī. Arapuharan aja tī. Kahwa aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Myra ujan ame'ē ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. Te'e paraky ame'ē ta aja tī. Awa ke aja tī. Jo'ok ym ta awa tī. ¹⁴ Ame'ē ok ta rehe har muhepy ame'ē ta pandu:

—Upa ma'e katu te ame'ē ke ok ta pe har ta putar katu. Ame'ē ke upa kanim. Upa tamatarer kanim tī. Amō usak rahā, katu te, ame'ē riki nixói te apo 'y. Upa ame'ē ta ke mujwyr ym te ta tī — aja pandu.

¹⁵ Ame'ē ok ta rehe ixo rahā, ma'e muhepy ame'ē ta muhepy hepy. Aja tamatarer pyhyk hū. Aja tamatarer muheta hū tī. Ame'ē ok ta ke upa mujaxer, aja ma'e muhepy ame'ē ta ke jukwa ta tī, aja a'eta ukwa katu. Ame'ē ngi kyje a'erehe paite pu'am u'am. Jixi'u u'am. Kuja pandu:

¹⁶ —Māte hū puki! Mā! Ame'ē ok ta keruhū upa riki! Katu te aja ame'ē ok ta ixo. Pan katu te ame'ē ke ihī. Pan pirangwer aja tī. Ihī tī. Pan pirā aja tī. Ihī tī. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke aja tī. Ihī tī. Itara'yr hepy ame'ē ke aja tī. Pero aja tī. Ihī tī. Upa ame'ē ta ke ok ta ke mukatu. ¹⁷ Mā! Pahar ame'ē ta ke upa. I'i we ym aja pahar upa — aja riki pandu ngā. (Tamatarer ke muheta ym ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe jixi'u hū ngā.)

Upa jarusu keruhūma'e kapitā ta paite pu'am u'am tī. Jarusu keruhū pe y rupi wata, ame'ē ta aja tī. Jarusu keruhū rehe paraky ixo, ame'ē ta aja tī. Paite pu'am u'am tī. Amō heta y rupi paraky, ame'ē ta aja tī. Paite pu'am u'am tī. ¹⁸ Ok ta ke tata upa ukwāi. Ame'ē tata takāxīha rehe a'eta usak rahā, a'eta jixi'u hū.

—Ame'ē ok ta jō riki katu te ame'ē ke — aja riki.

¹⁹ Wyy ku'i ke iākā rehe a'eta ombor. (Aja pyaiha ke mujekwa.) Jixi'u hū tī. Kuja pandu:

—Mā! Katu ym tiki! Ame'ē ok ta keruhū upa riki. Ame'ē ok ta pe har ta tamatarer hū namō ixo. Ame'ē ta namō y rupi jarusu keruhū raho ame'ē ta muhepy hepy. Ame'ēja tamatarer ke jarusu jar ta pyhyk katu. Pahar ame'ē ok ta upa riki. I'i we ym aja pahar upa riki — aja pandu ngā. (Tamatarer ke muheta ym ta apo 'y, aja ukwa katu. A'erehe jixi'u hū ngā.)

²⁰ Ywa pe har ta! Pehē anī. Ame'ē ok ta ke upa mumba riki a'erehe pehē rury katu pexo. Tupā kotyhar ta! Pehē rury katu pexo tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta! Pehē rury katu pexo tī. Kirisutu mondo ame'ē ta! Pehē rury katu pexo tī. Upa pehē ke ame'ē ok ta pe har ta mupyrara, a'erehe ame'ē pe har ta ke Tupā mupyrara tī. Ok ta ke mujaxer tī. A'erehe pehē rury katu pexo.

²¹ Pe, ita keruhū ke Tupā je'ēha rahoha pyhyk. Pyrātā te hū ame'ē ke a'e. Ahūi aja me'ē ke ita pe kytik, aja ita keruhū ke. Ame'ē ke y ramūi pe ombor. Arahā kuja pandu:

—Aja Mambiro ok ta keruhū ke Tupā ombor ta. Pahar mujaxer ta. Upa mai. Ame'ē ok ta ke usak ym te ta awa tī. ²² Ngā hurhya nixói te ta tī. Araraperan ke nupā ym te ta awa a'ep tī. Jyngar ym te ta awa tī. Takwar ra'yr ke peju ym te ta awa tī. Jumi'a ke peju ym te ta tī. Upa aja me'ē namō muhury ym te ta awa tī. Paraky ym te ta awa a'ep tī.

Ahú aja me'ë ke muku'i ym te ta tí. (Aja rahã, ngã mi' u nixói te ta a'ep, aja mujekwa.)²³ Ma'e weraha ke hapu ym te ta tí. Weraha ke usak ym te ta awa tí. A'ep jumendar ym te ta awa tí. Aja huryha tyapuha ke hendu ym te ta awa tí. Ame'ë ok ta pe har muhepy ame'ë ta tamatarer hũ namõ ixo. Kome'ë ywy keruhũ rupi kapitã ta aja ame'ë ta ixo. Paje aja ngã ke muka'u te'e tí. Upa kome'ë ywy keruhũ pe har ta ke muka'u te'e. Aja tamatarer hũ pyhyk. Katu ym aja. Apo upa mumba riki — aja Tupã je'ëha rahoha pandu.

²⁴ Mambiro ok ta pe Tupã je'ëha pandu ame'ë ta ke ame'ë pe har ta jukwa. Tupã kotyhar ta ke jukwa tí. Jete. Heta hũ jukwa. Upa kome'ë ywy keruhũ rehe amõ ke ngã jukwa tí, aja ame'ë ok ta pe ngã jukwa. A'erehe ame'ë pe har ta ke Tupã mupyrara. Ame'ë ok ta ke Tupã upa katu te mujaxer.

19

¹ Ajame'ë ke ywa pe heta te hũ ngã pandu pandu, aja ihë ahendu. Tyapu hũ. Kuja pandu:

—Mã peja Tupã pe pepandu:
“Ne jõ riki katu te me'ë ke nde” aja pepandu.

A'e riki ngã ke muhã katu.

A'e riki pyrãtã te hũ ame'ë ke a'e tí.

A'e riki katu te hũ ame'ë ke a'e tí.

² —Jetehar rupi ngã pe a'e pandu: “Nde katu.” Anĩ rahã: “Nde katu ym” aja. Aja ngã ke a'e mondo mondo rahã, katu tiki. Mambiro ok ta riki kũjã ka'u te'e aja saka. Ngã ke muka'u te'e, a'erehe upa ma'e ka'u te'eha ke ngã ma'ema'e. A'erehe ame'ë ok ta rehe har Tupã pandu: “Upa katu te ihë amujaxer ta” aja. Ima'e miasu ta ke ame'ë ok ta pe har ta jukwa, a'erehe ame'ë ok ta ke upa a'e mujaxer — aja riki johu ngã pandu.

³ Pe, amõ we a'eta pandu tí:

—Mã peja Tupã pe pepandu: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” aja. Ame'ë ok ta keruhũ ke tata upa katu te ukwã. Ame'ë tata takãxĩha aja te'eha pu'am u'am. (Aja rahã, aja te'eha nixói te ta, aja mujekwa) — aja pandu.

⁴ Tamũi ta, 24 hetaha ta ipynarãi rehe wapyk u'ar oup. (Aja Tupã rehe a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ.) A'e riki wapyka rehe wapyk ame'ë ke a'e. Tumeme ixuwe katu hũ ame'ë ta aja tí. A'eta pynarãi rehe wapyk u'ar oup tí. (Tupã rehe a'eta py'a ke a'eta moĩ moĩ tí.) Upa ame'ë ta pandu:

—A'e tũ! Tupã! Ne jõ riki katu te me'ë ke — aja pandu.

Arapuهران Ra'yr jumendaraha ke

⁵ A'engi wapyka koty ngi pandu ame'ë ke rehe ihë ahendu. Kuja pandu:

—Upa katu te Tupãma'e miasu ta! Upa Tupã rehe ipy'a ke moĩ moĩ katu ame'ë ta! Kapitã keruhũ aja ixo ame'ë ta! Je'ëha reko

ym te ame'ë ta amõ. Upa katu te pehë johu! Mã peja Tupã pe pepandu katu: “Ne jõ riki katu te me'ë ke” — aja riki.

⁶ Pe, heta te hũ ngã pandu pandu, aja ihë ahendu. Tyapu hũ. Ita pupur keruhũ tyapuha aja ahendu. Tupã tyapu tyapu aja ahendu. Kuja riki ame'ë ta pandu, ame'ë ke rehe ahendu:

—Tupã! Ne jõ riki katu te me'ë ke.

Tupã jandema'e kapitã keruhũ!

Nde riki pyrãtã te hũ ame'ë ke nde.

Nde riki kapitã keruhũ te tí.

⁷ —Mã peja jande rury katu te aja jaxo! Mã peja Tupãma'e katuha rehe har japandu katu. Arapuhanan Ra'yrma'e jumendaraha angaha ke rehe uhyk katu. (Kirisutu ke a'e.) Inamõ jumendar ame'ë ke pete'e ixo. Kũjã jumendar Tate aja pete'e ixo. ⁸ Ima'e mundeha katu te ame'ë ke Tupã me'ë ipe. Pan katu te ame'ë ke. Xi'a ym te ame'ë ke — aja riki ahendu.

[Ame'ë pan katu te ame'ë ke Tupã kotyhar ta ma'e katu ame'ë ke ma'ema'e.] (Kirisutu namõ jumendar ame'ë ke pete'e ixo aja pandu rahã, upa katu te ixotyhar ta ke mujy'ar, aja mujekwa katu. “Jumendar” aja pandu rahã: “Kirisutu namõ aja te'e ta ixo” aja mujekwa.) ⁹ Pe, ihë pe Tupã je'ëha rahoha pandu:

—Kuja emupinim: “Arapuhanan Ra'yr jumendaraha huryha rehe pejur, aja hendu ame'ë ta mã hury katu te ame'ë ta ke a'eta” — aja pandu.

Kirisutu riki Arapuhanan Ra'yr aja a'e. Tupã je'ëha rahoha pandu tí:

—Ihë apandu ame'ë ke Tupãma'e panduha ke. Jetehar te ke ame'ë — aja ihë pe pandu.

¹⁰ Ihë pynarãi pe awapyk a'ar aĩ. Ihë Juã. (Aja ihë py'a ke ihë amõi ta ehe.) Tupã je'ëha rahoha pandu:

—Anĩ. Aja ym ihë rehe. Tupã rehe jõ nde py'a emoĩ moĩ katu. Nde aja Tupãma'e miasu ke ihë tí. Nde mu ta aja Tupãma'e miasu ke ihë tí. Jetehar te ke Jesu mujekwa ame'ë ke pandu ame'ë ta aja Tupãma'e miasu ke ihë tí. A'erehe ihë rehe nde py'a emoĩ ym — aja ihë pe.

Jetehar te ke Jesu mujekwa, ame'ë myrandu ke Tupã je'ëha pandu ame'ë ta pandu pandu.

Kahwa tuwyr 'ar pe amõ oho ame'ë ke

¹¹ Ajame'ë ke ywa owok, aja ihë asak. Pe, kahwa tuwyr ame'ë ke rehe asak. Ame'ë 'ar pe amõ oho ixo. (Mokõi her ipe.) Her: “Jetehar te ke.” (Kirisutu a'e.) “A'e pandu ame'ë ke a'e ma'ema'e katu” aja her tí. Katuha rupi ngã ke a'e mondo mondo. Katuha rupi huwajan ta namõ a'e jumai mai tí. ¹² Eha riki tata hendyha aja hendy. Heta iãkã rehe har iãkã rehe ihë. (Kapitã keruhũ te aja mujekwa ame'ë.) Her ke a'e mupinim tí. Iãkã

rehe har rehe her moĩ. Myja me'ẽ ame'ẽ her my? Ukwá ym awa. A'e jô ukwa katu. ¹³ Ima'e mundeha ma'e ruwy pe makym, ame'ẽja saka ame'ẽ ke. Her riki: "Tupã je'ẽha" aja. (Ame'ẽ ke ngã pe mujekwa, a'erehe ame'ẽ riki ima'e her.) ¹⁴ Haikwer rupi ywa pe har tama'e sonda ta oho ixo. Kahwa tuwyr 'ar pe ame'ẽ ta oho ixo tĩ. Ame'ẽ tama'e mundeha riki pan katu te ame'ẽ ke tĩ. Ituwyr katu te ame'ẽ ke. Xi'a ym te ame'ẽ ke tĩ. ¹⁵ Pe: "Tupã je'ẽha ke" aja her, ame'ẽ juru ngi kyse puku haimbe ame'ẽ ke uhem, ame'ẽja saka. Ame'ẽ pe amõ amõ wvy pe har ta ke a'e muputu'u. Pyrãtã te ha namõ kapitã keruhũ te aja a'e ixo ta. Marã ka ym a'e ke muputu'uha awa. Uwa ma'eywa ke ipy pe amõ jami jami. Aja huwajan ta ke a'e upa katu te a'e mupyrara ta. Tupã riki pyrãtã te hũ ame'ẽ ke a'e. Ima'e parahya namõ huwajan ta ke Kirisutu mupyrara ta. ¹⁶ Ima'e mundeha rehe her a'e moĩ. I'u rehe moĩ tĩ. Kuja riki: "A'e jô riki kapitã keruhũ te. Amõ kapitã keruhũ 'ar koty te we kapitã keruhũ te ha a'e" aja.

¹⁷ Ajame'ẽ ke warahy rehe Tupã je'ẽha rahoha pyrũ, aja ihẽ asak. Ywate rupi ma'ewyra ta wewe ixo. Ame'ẽ ta pe a'e pukái:

–Pejy'ar pejur! Tupãma'e mi'u matyriha keruhũ pehĩ. Ame'ẽ rehe pejy'ar pejur! ¹⁸ Kapitã keruhũ ta rukwer pe'u pejur. Kapitã ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Sonda ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Kahwa rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Xupe 'ar pe oho ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Upa awa ta rukwer aja tĩ. Te'e paraky ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Ijar ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Je'ẽha te reko ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur. Je'ẽha reko ym te ame'ẽ ta rukwer aja tĩ. Pe'u pejur tĩ – aja Tupã je'ẽha rahoha pukái. (Aja rahã, upa katu te huwajan ta ke Tupã muputu'u ta. Jukwa ta, aja mujekwa katu.)

¹⁹ Ajame'ẽ ke so'o jarõ aja me'ẽ rehe ihẽ asak. Inamõ kome'ẽ wvy keruhũ pe har tama'e kapitã keruhũ ta ixo. Sehar ixotyhar tama'e sonda ta ixo tĩ. Upa katu te jy'ar uwyr. Kahwa 'ar pe oho ixo ame'ẽ ta namõ ame'ẽ ta jumai uwyr. (Kirisutu ke a'e.) Kirisutu kotyhar tama'e sonda ta namõ ame'ẽ ta jumai uwyr tĩ. ²⁰ So'o jarõ me'ẽ ke Kirisutu kotyhar ta pukwar raho. Inamõ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran ke a'eta pyhyk raho tĩ. Ame'ẽ Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran riki marã ka ym amõ ma'eha, ame'ẽ ke a'e ma'ema'e. So'o jarõ aja me'ẽ ruwa koty a'e ma'ema'e. [Ame'ẽ ma'ema'eha namõ ngã ke a'e muka'u te'e. So'o jarõ aja me'ẽ ukwaha ke namõ ixo, ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e. So'o jarõ aja me'ẽ'a rehe ipy'a ke amõ moĩ moĩ. Ame'ẽ ta ke a'e muka'u te'e tĩ. Ima'e

ma'ema'eha rupi Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran muka'u te'e riki.] So'o jarõ aja me'ẽ ke tata pe Tupã je'ẽha rahoha ombor. Ixuwe katu rahã, ombor. Ypa aja tata. Enxo ukwái, aja ame'ẽ tata. A'ep Tupã je'ẽha pandu ame'ẽ ran ke ombor tĩ. ²¹ Ame'ẽ tama'e sonda ta ke kyse puku pe jukwa, ame'ẽja saka tĩ. Ame'ẽ kyse puku juru ngi uhem, ame'ẽja saka. Kahwa 'ar pe oho ixo ame'ẽ juru ngi uhem. (Kirisutu a'e.) (Aja rahã, a'e pandu, aja jô. Pe, upa huwajan ta ke jukwa.) Pe, upa ma'ewyra ta hukwer ke u'u. Uhyk u'u. (Aja rahã, pe'te'e manõ ou aja mujekwa. Jytym ym ngã.)

20

Warahy 'ar 1.000 hetaha ke

¹ Huwajan ta ke upa Kirisutu muputu'u rahã, ywa ngi Tupã je'ẽha rahoha wvyj uwyr. Ame'ẽ ke rehe ihẽ asak. Ipo pe kyndaha mopokiha ke pyhyk reko. Wvykwar tpy te hũ ame'ẽ ke. Ywy ke nixói te. Ame'ẽ wvykwar kyndaha mopokiha ke pyhyk reko. Ita tupaham ke pyhyk reko tĩ. ² Mbói keruhũ ke a'e pyhyk. Ame'ẽ riki ymanihar mbói ke. Satana ke a'e. Ajã ramũi aja amõ her tĩ. A'e ke ita tupaham pe pukwar. Kuja 1.000 warahy 'ar rahã, pukwar. ³ Pe, wvykwar tpy te hũ ame'ẽ pe a'e ke Tupã je'ẽha rahoha ombor mondo. Ame'ẽ ke kynda tĩ. Pe, hukwen rehe yraity aja moĩ. (Ngã ukwaha ke ame'ẽ. Hukwen pirar rahã, ukwa ta awa.) Wvykwar tpy te hũ ame'ẽ renda pe ombor mondo, a'erehe amõ amõ wvy pe har ta ke Satana muka'u te'e ym ta. (Ajã ramũi a'e.) Kuja, 1.000 warahy 'ar rahã, aja te'e ixo rĩ. Muka'u te'e ym ta ngã ke. Pe, 1.000 warahy 'ar upa rahã, Satana ke Tupã muhem ta tĩ. Jahy heta ym rahã, poir aja ixo ta.

⁴⁻⁵ Ajame'ẽ ke heta wapyka rehe ihẽ asak. Ihẽ Juã. Kapitã keruhũma'e aja saka. Ame'ẽ pe wapyk ame'ẽ ta pe Tupã pandu: "Ngã ke pehẽ pemondo mondo. Je'ẽha te pereko" aja. Pe, amõ ta rehe asak tĩ. Jetehar te ke Jesu mujekwa. Ame'ẽ ke pandu pandu ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa. Ame'ẽ ta rehe ihẽ asak. Tupã je'ẽha ke pandu pandu ame'ẽ ta ke amõ ta jukwa tĩ. Ame'ẽ ta rehe asak tĩ. Upa ame'ẽ ta riki so'o jarõ aja me'ẽ rehe ipy'a ke moĩ moĩ ym te. Ame'ẽ'a rehe ipy'a moĩ moĩ ym te tĩ. Ipykã rehe so'o jarõ aja me'ẽ ukwaha ke amõ mupinin ym te tĩ. Nixói ukwaha. Ipo rehe aja tĩ. Nixói ukwaha tĩ. Upa ame'ẽ ta riki kwera katu uhem tĩ. Ame'ẽ riki kwera katu py uhem ame'ẽ ke ame'ẽ. Pe, Kirisutu namõ kapitã keruhũ aja ame'ẽ ta ixo tĩ. Kuja, 1.000 warahy 'ar rahã, kapitã keruhũ aja ame'ẽ ta ixo. [Amõ manõ, ame'ẽ ta kwera ym. Kuja, 1.000 warahy 'ar upa rahã jô, kwera katu ta uhem.] ⁶ Manõ

ame'ë ta ke Tupã mukwera py ta. Ame'ë ta riki mã hury katu ame'ë ta ke. Ame'ë ta pe Tupã pandu ta: "Pehë riki katu ame'ë ta ke" aja. Ame'ë ta mupyraraha renda pe oho ym te ta. Mupyraraha renda pe oho rahã, mokõihar manõ ame'ëja saka. Tupãma'e pa'i aja ixo ta. (A'erehe inamõ pandu pandu katu ta.) Kirisutuma'e pa'i aja ixo ta ti. (A'erehe inamõ pandu pandu ta ti.) Pe, 1.000 warahy 'ar rahã, inamõ kapitã keruhũ aja ame'ë ta ixo ta ti.

Satana ke upa katu te muputu'u ta

⁷ Kuja, 1.000 warahy 'ar upa rahã, Satana ke Tupã muhem ta. Kyndaha ngi muhem ta, ywykwar typy te hũ ame'ë ke ngi. ⁸ Upa katu te kome'ë ywy keruhũ rupi amõ amõ ywy pe har ta ixo. Ame'ë ta ke Satana muka'u te'e ta oho. (Ajã ramũi a'e.) Aja ame'ë ta ke a'e mujy'ar ta. Tupã kotyhar ta namõ jumai ta, a'erehe ngã ke a'e mujy'ar ta. Heta te hũ mujy'ar ta. Y ramũi rymy'y rehe ywy ku'i ihĩ. Aja saka marã ka ym awa mangaha. Heta te hũ ngã ke. Aja ngo ywy pe har ta ke mujy'ar. (Tupã ruwajan ta ke ame'ë ta.) Mango ywy pe har ta ke mujy'ar ti. (Huwajan ta ke ti.) Pe, Tupã kotyhar ta namõ upa ame'ë ta jumai ta oho. ⁹ Ywy rupi ame'ë ta uhãi oho. Pe, Tupã kotyhar ta ixo, ame'ë renda rupi juramã uhãi oho. Ok ta ke Tupã putar katu, ame'ë rupi juramã uhãi oho tipe. Ywa ngi tata u'ar. Pe, upa katu te huwajan ta ke jukwa. ¹⁰ Pe, Satana ke tata renda pe Tupã ombor mondo ti. Ngã ke Satana muka'u te'e. Ame'ë ta ke tata pe Tupã ombor mondo ti. Ame'ë tata renda ypa aja saka. Enxo riki ukwãi a'ep. A'ep so'o jarõ aja me'ë Tupã ombor mondo kwe. A'ep Tupã je'ëha pandu ame'ë ran ke ombor mondo kwe ti. Upa ame'ë ta ke Tupã mahy te hũ ta. Upa ym te ta ahyha. Aja te'e ta ixo.

Ngã ke Tupã mondo mondo ta, a'ejõhar ke

¹¹ Ajame'ë ke ywa rehe wapyka keruhũ rehe ihë asak. Ihë Juã. Ituwyr ame'ë ke. Ame'ë pe wapyk uĩ ame'ë ke rehe asak ti. Kirisutu a'e. (Amõ ngi awa kyje rahã, ujan oho ingi.) Aja katu te hũ ame'ë ke wapyk uĩ. A'erehe huwa koty ngi awa aja ywa riki kanim ujan oho, ame'ëja saka. Myp oho ta my? Kanĩha renda nixói. (Aja rahã, upa mai te. Nixói te ta, aja mujekwa.) Kome'ë ywy keruhũ aja ti. Kanim ujan oho, ame'ëja saka ti. Kanĩha renda nixói te ti. (Aja rahã, upa mai ta. Nixói te ta, aja mujekwa ti.) A'erehe ame'ë ta ke usak ym te awa ti. ¹²⁻¹³ Pe, manõ ame'ë ta kwera katu uhem. Y ramũi pe manõ ame'ë ta ke Tupã mukwera katu muhem. Y jukwa ame'ë ta ke. Upa katu te manõ ame'ë ta ke a'e mukwera katu muhem ti. Manõ, pe, amõ ta jytym ame'ë ta ke mukwera muhem ti. Upa katu te. Pyta we ym te ta. Upa katu te ame'ë

ta wapyka huwa koty pu'am u'am. Ame'ë rehe asak. Tamũi ta rehe asak. Ta'yn ta rehe asak ti. Upa katu te ngã rehe asak. Pe, paper ke amõ pirar. Pe, amõ paper ke pirar ti. Uhã te hũ ame'ë ta rer ame'ë rehe ihĩ. Ame'ë ta ma'ema'eha ke paper rehe amõ mupinim. Pe, ame'ë ta ma'ema'eha ke Kirisutu ukwa. Katu my? Anĩ rahã, katu ym my? Pe, ame'ë ta ma'ema'eha aja a'e ma'ema'e ngã pe ti. ¹⁴⁻¹⁵ Uhã te hũ ame'ë ta rer paper rehe amõ mupinim. Ame'ë paper rehe her nixói rahã, ame'ë ta ke tata renda pe Tupã ombor mondo. Ame'ë renda ypa aja saka. Manõ ame'ë ta ke Tupã mukwera katu muhem, ame'ë ta ke ame'ë tata renda pe a'e ombor mondo. [Ame'ë renda pe oho rahã, mokõihar manõ, ame'ëja saka. A'engi uhem ym te ta.]

21

Ywa pyahu ame'ë ke Tupã mujã. Kome'ë ywy keruhũ aja ti.

¹ Ajame'ë ke ywa pyahu ame'ë ke rehe ihë asak. Kome'ë ywy keruhũ pyahu ame'ë ke rehe asak ti. Ywa Tupã mujã py ame'ë ke kanim oho. Kome'ë ywy keruhũ mujã py ame'ë ke aja ti. Kanim oho ti. Y ramũi aja ti. Kanim oho ti. (Aja rahã, upa katu te ymanihar ke Tupã mai ta, aja mujekwa.) ² Pe, ok ta katu te ame'ë ke rehe asak ti. Ame'ë riki Jerusarë ok ta pyahu ame'ë ke. Ywa ngi wyjy uwyr. Tupã koty ngi wyjy uwyr. Sawa'e namõ kũjã jumendar rahã, ima'e mundeha katu te ame'ë ke kũjã munde. Ame'ëja saka Jerusarë ok ta katu te ame'ë ke rehe asak. Upa Tupã mukatukwer. Sawa'e koty raho, ame'ëja saka. (Ame'ë ok ta katu te ame'ë ke apandu rahã, Jesu kotyhar tama'e henda pyahu ke aja amujekwa. Jesu namõ aja te'e ta ixo. Ame'ë riki jumendaraha aja saka.) ³ Pe, wapyka koty ngi amõ hãta pandu. Ame'ë rehe ihë ahendu.

—Apo awa ta ixo a'ep Tupã ixo ta ti. Ame'ë ta namõ a'e ixo katu ta. Pe, ame'ë ta riki ixotyhar ta ke. Pe, ame'ë tama'e Tupã aja a'e ixo ta ti. ⁴ Eha rykwer ke upa katu te awa ta reha ngi a'e juhyk ta. (Aja rahã, awa jixi'u ym te ta.) Manõ ym te ta awa ti. A'erehe pyai ym te ta ti. Ahyha nixói te ta ti. Upa ymanihar ame'ë ke kanim oho — aja pandu.

⁵ Pe, wapyka rehe wapyk uĩ ame'ë pandu:

—Apo upa katu te pyahu aja ihë amujã ta — aja riki.

Pe, ihë pe a'e pandu ti:

—Upa nde erehendu ame'ë ke paper rehe emupinim. Jeterhar te ke ame'ë. Ame'ë rehe amõ jurujar katu ta me'ë te'e — aja pandu.

⁶ Pe, a'e pandu:

—Upa katu te riki. Ihë ruhã te hũ ame'ë ke ihë. Ihë riki axo py te ame'ë ke ihë. Yman rahã, pete'e ta ihë axo ti. Ihë riki ma'e ke

amujā py. Ihē riki upa ma'e ke amumba ta tī. Upa hyngwéi ame'ē ta pe ihē apandu ta: "Mundu ngi y ke pe'u peho. Te'e pe'u. Hepy ym te ta ame'ē" aja ihē apandu ta. Ame'ē y ke u'u rahā, uhā te hū aja ixo ta. ⁷ Ihē rehe jurujar katuha ke amō hijar ym rahā, kuja ihē apandu ta ipe: "A'e riki ihē ra'yr aja ixo ta. Ihē riki ima'e Tupā aja axo ta tī." ⁸ Amō ta anī. "Tupā kotyhar ihē" aja pandu tar ym. Kyje ixo. Ima'e henda riki tata renda ke. Ypa aja ame'ē renda ke. Enxo ukwái a'ep. Ame'ē renda pe oho rahā, mokōihar manō, ame'ēja saka. A'engi uhem ym te ta. Ihē rehe jurujar ym ame'ē ta aja tī. Ima'e henda tata renda ke tī. Jaxer ai ame'ē ta aja tī. Tata renda ke tī. Amō ke te'e jukwa ame'ē ta aja tī. Tata renda ke tī. Kūjā rehe ka'u te'e ame'ē ta aja tī. Tata renda ke tī. Sawa'e rehe ka'u te'e ame'ē ta aja tī. Tata renda ke tī. Paje aja ma'ema'e ame'ē ta aja tī. Tata renda ke tī. Ma'e'ā riki tupā aja jupe, ame'ē rehe ipy'a ke moī moī ame'ē ta aja tī. Tata renda ke tī. Te'e pandu ame'ē ta aja tī. Upa ame'ē tama'e henda riki tata renda ke tī — aja riki Tupā pandu.

Jerusarē ok ta pyahu ame'ē ke

⁹ Tupā je'ēha rahoha awa po wajar mokōi hetaha ngi har peteī ihē rehe uhyk. Ihē Juā. Ame'ē Tupā je'ēha rahoha ta ita rekūi awa po wajar mokōi hetaha namō ixo ame'ē ke a'e. Ita rekūi pe ma'e ahyha awa po wajar mokōi hetaha ihī. Ame'ē ta ngi har peteī uhyk ihē rehe rahā, pandu ihē pe:

—Ejur! Arapuharan Ra'yr rakehar nde pe ihē amujesak ta. Kūjā jumendar ta, ame'ēja saka ame'ē — aja ihē pe. (Kirisutu riki arapuharan Ra'yr aja a'e. "Hakehar" aja pandu rahā: "Upa katu te ixotyhar ta ke" aja mujekwa.)

¹⁰ Ihē rehe Tupā'ā ihī katu te. Pe, ywy'ā keruhū ywate te hū ihī. Ame'ē 'ar pe ihē ke Tupā je'ēha rahoha pyhyk raho. Jerusarē ok ta ke ihē pe a'e mujesak. Ok ta katu te ame'ē ke. Ywa ngi wyjy uwyw, ame'ēja saka. Tupā mujy mondo. ¹¹ Tupāma'e hendyha aja hendy katu te hū. Ita hepy hū, aja ame'ē ok ta hendy hendy hū. Ita jase aja hendy hū. Ame'ē ke ita kisatau aja hendy hendy hū. Hendyppu te hū. (Aja rahā, Tupā aja ixotyhar ta katu te hū aja mujekwa. Ma'e ka'u te'eha ma'eha ke nixōi te ixotyhar ta pe, aja mujekwa.)

¹² Ok ta kurar keruhū ywate hū ame'ē ke tī. Hukwen awa py mokōi hetaha ihī tī. Hukwen harōha ta Tupā je'ēha rahoha ta ke. Awa py mokōi hetaha. (Aja rahā, ma'e ka'u te'eha ke ma'ema'e ame'ē ta ixo ym te ta, aja mujekwa.) Hukwen rehe jundéu awa ta rer ihī. Jundéu awa ta amō koty koty jy'ar. Ame'ē jy'ariha riki awa py mokōi. Ame'ē awa py mokōi hetaha ta rer hukwen awa py

mokōi hetaha ihī. (Aja rahā, jundéu awa ta ngi har upa katu te Tupā kotyhar ta ixo, aja mujekwa. Ame'ē ta a'ep ixo ta tī, aja mujekwa.) ¹³ Ok ta mukurar kurar aja. A'erehe warahy uhemihā koty mahapyr hukwen ihī. Warahy u'ariha koty mahapyr ihī tī. Warahy jurukwā koty mahapyr ihī tī. Amō warahy jurukwā koty mahapyr ihī tī. ¹⁴ Ok ta kurar ke ita keruhū 'ar pe moī, aja ixo. Ita katu moī py, aja rahā, kurar u'ar ym ta. Awa py mokōi hetaha ita keruhū ke. Ame'ē rehe Arapuharan Ra'yr mondo ame'ē ta rer ihī. Awa py mokōi hetaha ke a'e mondo ame'ē ta ke. (Kirisutu riki Arapuharan Ra'yr aja a'e. Aja rahā, upa katu te Kirisutu kotyhar ta a'ep ixo ta tī, aja mujekwa.)

¹⁵ Ihē namō Tupā je'ēha rahoha pandu, ame'ē ke ipo rehe myra mangaha pyhyk reko. Itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Ame'ē pe ok ta ke manga ta. Hukwen ke manga ta tī. Ok ta kurar ke manga ta tī. ¹⁶ Ok ta riki kurar kurar katu te. Pukuha juja katute ipeha namō tī. Myra mangaha pe ok ta ke Tupā je'ēha rahoha manga. (Ok ta te hū aja akwa.) Pukuha riki 2.200 kiro met. Ipeha juja katu te tī. Kuja, 2.200 kiro met tī. Ywatehar aja tī. Kuja, 2.200 kiro met tī. (Tiha te hū, a'erehe heta te hū ngā ixo ta a'ep.) ¹⁷ Ok ta kurar ke a'e manga tī. Ipeha 64 met ke. A'e manga rahā, sehar awa mangaha aja a'e manga. ¹⁸ Ok ta kurar ita jase ke te'e mujā ame'ē ke. Ok ta itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Waruwa aja hendyppu te hū. ¹⁹ Ita kurar wyr rupi ita katu te ame'ē ke moī. Ame'ē ita ke itara'yr hepy hū ame'ē ke. Awa py mokōi hetaha moī. Katukwer. Amō koty koty hendyha. Itawa. Howy. Pirā. Aja pame katu te. A'erehe katukwer. A'erehe jase ita ke moī py. Howy ame'ē.

Mokōihar sasi ita ke. Howy ame'ē tī. Mahapyrihar ang ita ke. Ituwyr ame'ē. Amō amō namō mupara tī.

Tumemehar emeráu ita ke. Howy te ame'ē.

²⁰ Awa po wajar peteīhar upa har sando ita ke. Ituwyr ame'ē tī. Pirā namō mupara.

Awa po wajar peteīhar sa ita ke. Pirā ame'ē. Awa po wajar mokōihar kiso ita ke. Itawa ame'ē tī.

Awa po wajar mahapyrihar mberi ita ke. Howy te ame'ē tī.

Awa po wajar tumemehar topa ita ke. Itawa ame'ē tī.

Jande popa har kirisito ita ke. Howyngwer ame'ē.

Awa py peteīhar jasin ita ke. Howyngwer ame'ē tī.

Pe, awa py mokōihar ameti ita ke. Pirangwer ame'ē. (Aja amō koty koty hendyha. A'erehe katukwer te riki.)

²¹ Hukwen riki awa py mokōi hetaha ihī. Pero riki hukwen ke. Pero riki pu'yr tuwyr

aja saka. Hukwen pame katu te pero ke. Aja awa py mokōi hetaha pero. Ok ta rupi awa rape ihī. Ame'ē riki itatawa ke te'e mujā ame'ē ke. Waruwa aja hendypu.

²² Ok ta pe Tupā rehe ngā jumu'eha renda keruhū rehe ihē asak ym. Nixói te. Tupā, jandema'e sawa'e te riki jumu'eha renda keruhū, ame'ēja saka. Arapuharan Ra'yr ame'ēja saka tī. (Kirisutu a'e.) A'eta pete'e ixo. A'rehe a'eta rehe ngā py'a ke ngā moī moī katu, a'rehe jumu'eha renda keruhū nixói te. Tupā riki pyrātā te hū ame'ē ke a'e. ²³ Ok ta rupi Tupā hendy hendy, aja ixo. Arapuharan Ra'yr aja tī. (Kirisutu a'e.) Hendy hendy aja ixo tī. A'rehe ame'ē rupi warahy hendyha nixói te. Jahy hendyha aja tī. Nixói te tī. ²⁴ Ame'ē tama'e weraha rupi a'ep pe har ta wata ta. Kome'ē wyy keruhū pe har kapitā keruhū ta ma'e katu te ame'ē ke raho ta a'ep. ²⁵ Wera rahā, ok ta hukwen ke kynda ym te ta awa. Pirar aja ixo ta. Pytun nixói te ta a'ep. A'rehe hukwen ke kynda ym te ta. ²⁶ Ame'ē ok ta pe ma'e katu te ame'ē ke amō amō wyy pe har ta werur ta. Upa ma'e hepy te hū ame'ē ke werur ta tī.

²⁷ Amō ta anī. Ame'ē ok ta pe ma'e jaxer ai ame'ē ta ixē ym te ta. Ma'e ke amō ma'ema'e, aja rahā, huxī awa. Ame'ē ma'ema'e ame'ē ta ixē ym te ta tī. Arapuharan Ra'yr pete'e ixo. (Kirisutu a'e.) Ima'e paper rehe uhā te hū ame'ē ta rer ihī. Ame'ē ta jō ame'ē ok ta pe ixē katu ta.

22

¹ Pe, y ke ihē pe Tupā je'ēha rahoha musesak tī. Y pyrātā ame'ē ke. Y riki hendypu te. Kisatāu aja hendypu te. Ame'ē ke amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo ta. Tupāma'e wapyka koty ngi y uhem. Arapuharan Ra'yr koty ngi uhem tī. (Kirisutu a'e.) ² Ok ta pyter rupi y pyrātā oho. Y rymy'yp pe ma'e myra i'āi. Se koty pete'i i'āi. Wajar koty pete'i tī. Jahy wahu rahā pame katu te i'a tyarō. Aja awa py mokōi jahy rahā pame katu te i'a tyarō. Ame'ē i'a ke amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo ta. Ho ke upa wyy pe har tama'e ahyha mukatuha ke ame'ē. (Upa aja rahā, a'ep pehar ta rehe Tupā haihu katu te ta, aja mujekwa.) ³ “Peme'ē katu ym” aja Tupā pandu ame'ē ke nixói te ame'ē ok ta pe. A'ep Tupāma'e wapyka ihī. Aja rahā, aja te'e ta a'e ixo, aja mukōi jahy. Arapuharan Ra'yrma'e wapyka a'ep ihī tī. (Kirisutu a'e.) Aja rahā, aja te'e ta a'e ixo, aja mujekwa tī. Ima'e miasu ta ipy'a ke moī moī katu ta ehe. ⁴ Tupā ruwa ke ame'ē ta usak katu ta. Ipykā rehe her ke amō moī. Ima'e ke aja mujekwa ame'ē. ⁵ Pytun nixói te ta a'ep. Tupā, jandema'e sawa'e te riki hendy hendy aja ixo. A'rehe ma'e weraha ke a'ep nixói

te. Warahy hendyha nixói te tī. Pe, ame'ē ta riki kapitā keruhū aja ixo ta. Aja te'e ta ixo.

Jesu jywyr ta

⁶ Ihē Juā. Ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu:

—Peme'ē je'ēha jetehtar te ke. Upa katu te nde eresak ame'ē ke jetehtar te ke. Ame'ē rehe amō jururur katu ta me'ē te'e tī. Ima'e je'ēha pandu ame'ē ta py'a rehe l'ā ke Tupā, jandema'e sawa'e te muwyr katu. A'e riki ima'e je'ēha rahoha pe pandu: “Eho! Pahar ma'e ke uhyk ta. Ame'ē ke ihēma'e miasu ta pe emujekwa eho” aja Tupā pandu — aja ihē pe Tupā je'ēha rahoha pandu.

⁷ Jesu pandu:

—Pehendu katurahā! Pahar ihē ajywyr ta! Ma'e ke uhyk ta ame'ē panduha peme'ē paper rehe ihī. Ame'ē rehe amō hendu katu rahā, mā hury katu ame'ē ke a'e — aja riki.

⁸ Ihē Juā. Upa ihē amupinim ame'ē ke ahendu riki. Asak tī. Pe, upa asak rahā, upa ahendu rahā, Tupā je'ēha rahoha pykoti ihē pynarāi rehe a'ar ai. (Aja ihē py'a ke tate amōi moī ehe.) Upa ma'e ke a'e riki ihē pe mujekwa ame'ē ke a'e. ⁹ A'e pandu:

—Anī. Aja ym ihē rehe. Tupā rehe jō nde py'a emoī moī katu. Nde aja Tupāma'e miasu ke ihē tī. Tupā je'ēha pandu ame'ē ta riki nde mu aja tī. Ame'ē ta aja Tupāma'e miasu ke ihē tī. Peme'ē paper rehe panduha ihī. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē ta aja Tupāma'e miasu ke ihē tī. A'rehe ihē rehe nde py'a emoī ym. Tupā rehe jō nde py'a emoī moī katu — aja pandu ihē pe.

¹⁰ Ihē pe pandu tī:

—Ma'e ke uhyk ta, ame'ē panduha peme'ē paper rehe ihī. Ame'ē ke emukanim ym. Mā peja amō usak katu ehe. Upa ma'e ke uhyk ta, ame'ē angaha uhyk tate riki, a'rehe emukanim ym. Mā peja usak katu ehe tī. ¹¹ Katu ym ame'ē ke, mā peja aja te'e ixo. Ipy'a ke Tupā koty marā ka ym muruwakiha. Jaxer ai ame'ē ke, mā peja aja te'e ixo tī. Ipy'a ke Tupā koty muruwak katu ame'ē ke, mā peja aja te'e ixo tī. Ipy'a juhyk aja ixo, mā peja aja te'e ixo tī — aja Tupā je'ēha rahoha pandu.

¹² Jesu pandu:

—Pehendu katurahā! Pahar ihē ajywyr ta! Ma'e katu ame'ē ke ihē ame'ē me'ē ta. Ame'ē ke ihē ajywyr rahā, araho ta. Ma'e ke awa ma'ema'e, aja ame'ē pe ihē ame'ē ta tī. ¹³ Ihē ruhā te hū ame'ē ke ihē. Ihē axo py te ame'ē ke ihē tī. Yman rahā, aja te'e ta ihē axo tī. Kome'ē wyy keruhū nixói te rahā, pete'e ihē axo ame'ē te'e ihē. Kome'ē wyy keruhū kanim rahā, pete'e ta ihē axo tī — aja Jesu pandu.

¹⁴ Ima'e mundeha ke kutuk katu, aja ixo rahā, mā hury katu ame'ē ke a'e. (Aja

rahā, ipy'a ke Tupā juhyk katu, aja mujekwa.) Ipy'a juhyk ame'ē ke a'e, a'erehe Tupā pandu ipe: "Ma'eywa ke e'u katu. Aja rahā, ne ruhā te hū ta nde erexo" aja. Aja rahā, mā hurry katu ame'ē ke a'e. Ipy'a juhyk ame'ē ke a'e, a'erehe hukwen rupi ok ta pe ixe katu. Jerusarē ok ta pyahu ame'ē pe ixe katu. Aja rahā, mā hurry katu ame'ē ke a'e.

¹⁵ Ok ta soroka pe ma'e jaxer ai ame'ē ta ixo. Paje aja ma'ema'e ame'ē ta ixo tī. Kūjā rehe ka'u te'e ame'ē ta aja tī. Sawa'e rehe ka'u te'e ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Amō ke te'e jukwa ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Ma'e'ā riki tupā aja ukwa jupe, ame'ē rehe ipy'a moi moi ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Te'e pandu ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī. Ma'ema'eha namō muka'u te'e ame'ē ta aja tī. Ok ta soroka pe ixo tī.

¹⁶ —Ihē Jesu. Ihēma'e je'ēha rahoha ke ihē amondo pehē koty. Amō amō ok ta pe Tupā kotyhar ta jy'ar jy'ar. Pehē pe ma'e uhyk ta ame'ē ke mujekwa ta. Ihē amondo ame'ē mujekwa ta pehē pe. Ndawi rainō ke ihē. (Aja rahā, ihē riki kapitā keruhū te, aja Tupā mu'am, aja mujekwa.) Pytuniwe te jahy rata hendy hū ame'ē ke amō usak. Aja ihē tī. (Aja rahā, ihē riki awa ruhāha ke amuhyk ta pehē pe. Weraha uwyr, aja amuhyk ta tī) — aja Jesu pandu.

¹⁷ Hyngwēi ame'ē ke: "Ejur!" Amō putar rahā, y ke Tupā te'e me'ē katu. Ame'ē ke pyhyk katu. U'u tī. U'u rahā, uhā te hū aja ixo. A'erehe Tupā'ā pandu:

—Ejur!

Hakehar wan ta, ame'ē ke pandu tī:

—Ejur!

("Hakehar wan ta" aja pandu rahā: "Jesu kotyhar ta ke" aja mujekwa.) Kome'ē paper rehe panduha ihī. Ame'ē rehe hendu katu ame'ē ta pandu ta me'ē te'e tī:

—Ejur! — aja.

A'ejōhar panduha ke

¹⁸ Ihē Juā. Kome'ē paper rehe ma'e ke uhyk ta ame'ē panduha ihī. Ame'ē rehe hendu ame'ē pe ihē apandu katu. Ame'ē panduha pe amō we mi panduha ke amō mupinim rahā, ame'ē ke Tupā mupyrara ta. Kome'ē paper rehe ma'e ahyha rehe har ihē amupinim tī, ame'ē namō Tupā mupyrara ta tī. ¹⁹ Kome'ē paper rehe ma'e ke uhyk ta, ame'ē panduha ihī. Ame'ē panduha ta'yr mi mukanim my? Aja rahā, ame'ē mukanīha pe Tupā pandu ta: "Ma'eywa ke nde ere'u ym ta. Ame'ē ma'eywa amō u'u rahā, uhā te hū aja ixo. U'u ym rahā, ok ta katu te ame'ē pe ixe ym ta tī. Jerusarē ok ta pyahu ame'ē pe ixe ym ta" aja Tupā pandu ta. Ame'ē rehe har kome'ē paper rehe panduha ihī tī.

²⁰ Upa ihē asak ame'ē ke ihē amupinim:

—Jetehar te ke — aja Jesu pandu.

A'e riki pandu tī:

—Jetehar te ke! Pahar ihē ajywyr ta! — aja.

—A'e tī! Sawa'e! Ejur! Nde Jesu — aja ihē apandu. Ihē Juā.

²¹ Mā peja upa ngā rehe Jesu, jandema'e sawa'e te ipy'a katu te hū!

Upa.